ငယ်ငယ်ကတော်ခဲ့သော

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

၏

အမှတ် (၂၂) ကျမ်းစာ

ဘဒ္ဒိန္တဘာသာဋီကာ

နယူးဘားမားပိဋကပုံနှိပ်တိုက်

အမရပူရမြို့။

ပုံနှိပ်, ထုတ်ဝေသူ (မောင်ကျော်)

(ကျော်) ပုံနှိပ်စက်
၈၄-လမ်း , ကွမ်းခြံ-မန္တလေး။

ဘေဒစိန္တာ ဘာသာဋီကာ
အချီနိဒါန်း

ဝိဘင်္ဂဝါဒကော နာထော, ဘေဒစိန္တိန နာယကော၊
အယံခေါ ဗျာချာ သဒ္ဒတ္ထ-ဘေဒစိန္တာယ စိန္တနာ။

နာထော-ငါ၏ ကိုးကွယ်, ငါ့ကိုကယ်၍, ငါ့နှယ် မခြား, လူနတ်များ၏, အားထားရာ သခင်, ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်မြတ်သည်၊ ဝိဘင်္ဂဝါဒကော- ပယ်သင့် ယူသင့်, ခွဲဝေချင့်၍, မလင့်ပုံသေ, ဟောတော်မူတတ်ပါပေ၏၊ ဘေဒစိန္တိန် - ခွဲခြားဝေဘန်, စဉ်းစားဉာဏ်ဖြင့်, အမှန်မြင်သိ, ပညာရှိတို့၏၊ နာယကော - ရှေ့ဆွားခေါင်းဆောင်, ဉာဏ်တော်ရောင်ဖြင့်, ထွန်းပြောင် ထိန်ညီး, အကြီး အကဲလည်း ဖြစ်တော်မူပါပေ၏။

အယံ- ယခုခါဝယ်, အစုံခြယ်၍, အကျယ်ဖွင့်ရာ, ဤဋီကာသည်ကား၊ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာယ- သဒ္ဒတ္ထ ဘေဒစိန္တာ, မည်သည်ဖြင့်, မြန်မာတင့်လွှမ်း, စာငယ်ကျမ်း၏၊ စိန္တနာ- အနက်မကွယ်, ဓိပ္ပါယ်မထောင့်, ဖြောင့်ဖြောင့် ဝိုင်ဝိုင်, နားလည်နိုင်ကြောင်း ဖြစ်သော၊ ဗျာချာ -နိဿယည်း အဓိပ္ပါယ်, ခပ်လွယ်လွယ်ဖြင့်, အကျယ်မိုရာ, ဘာသာဋီကာ တမျိုးပါတည်း။

မရေးလိုဘဲ ရေးရခြင်း။ ။မိမိသည် အချိန်ကုန်ရ ဉာဏ်ဝင်စား ရချင်းတူလျှင် ပိဋကတ်တော်၌သာလျှင် ဉာဏ်ဝင်စားလို အချိန်ကုန်စေလို၏၊ ပိဋကတ်တော်၏ အစွန်အဖျားကျသော ဤ သဒ္ဒါငယ်ကျမ်းမျိုး၌ အချိန်မကုန်စေလိုပါ၊ သို့ရာဝယ် မိမိကိုအားကိုးသော စာသင်သားတို့သည် ခေတ်အားလျော်စွာ စာမေးပွဲများကို ဖြေလိုကြသည်၊ ထို့ကြောင့် မိမိကို အားကိုးသော စာသင်သားများ အတွက် ဤဘေဒစိန္တာ ဘာသာဋီကာကို မရေးလိုဘဲလျက် ပို့ချခင်း ရေးသားရပါသည်။

ကျမ်းဆရာ၏ နေရာ။ ။ဤသဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာကျမ်းဆရာ အရှင်သဒ္ဓမ္မသိရိသည် ''အရိမဒ္ဒန'' မည်သော ပုဂံပြည်၌ သီတင်းသုံးစဉ် ဤဘေဒစိန္တာကျမ်းကို စီရင်သတတဲ့၊ မိမိတို့ ပုဂံညောင်ဦးရောက်စဉ်က ထိုအရှင်၏ ဤကျမ်းကို ရေးသားရာဌာနဟု အသိအမှတ်ပြုအပ်သော

အုဒ္ဒတံတိုင်း အကာအရံကြီးကိုကပ်၍ အုဒ္ဒကျောင်း ခန်းဆောင်ငယ်များကို စီတန်းဆောက်ထားသောနေရာကို တွေ့မြင်ခဲ့ရပါသည်။

ကျမ်းပြုချိန်။ ။ အရှင် အရဟံတို့ ပုဂံကြွရောက်ပြီးနောံ ပိဋကတ်ကျမ်းစာများကို လေ့လာကြရာဝယ် သဒ္ဒါနှင့်ဆိုင်ရာကိုလည်း အထူးလေ့လာကြရသော ခေတ်ဖြစ်ဟန် တူသည်၊ ထိုအချိန်မှာ ဤသဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာနှင့် အလားတူကျမ်းငယ်အများ ရေးသားရာဝယ် အခြားကျမ်းစာများ၏အဓိပ္ပါယ်အားလုံး ဤကျမ်း၌ပါဝင်နေသောကြောင့် ဤကျမ်းကိုသာအတည်ပြု၍ အခြားကျမ်းများကို ကွယ်ပျောက်စေကြသည် - ဟု တဆင့်ကြားရဘူးပါသည်၊ [ထိုအချိန်မှာ " သဒ္ဒနီတိ " သဒ္ဒါကျမ်းကြီးလည်း ထင်ရှားစွာ ပေါ်လာပြီး ဖြစ်၏။]

ဘာသာဋီကာ၏ မှိရာ။ ။မိမိသည် ဤကျမ်းကို ပို့ချသောအခါ၊ ဆရာများထံမှ မှတ်မိသော အဓိပ္ပါယ်များကို မှိတ်ကြားပြုလျက် ယခုတွေ့ရသော ဋီကာ - ဒီပနီနှင့် မဟာဋီကာတို့ကို ကြည့်ရှု၍ ရေးသားပါသည်၊ အကယ်၍ မိမိ၏ ဉာဏ်မမှိမှု သတိချွတ်မှုကြောင့် အမှားအယွင်းကို တွေ့ကြပါလျှင် ပြင်ဆင်၍ ရှုစားနိုင်ကြပါစေသတည်း။

ဂန္ဆတံ ခလနံ ကွာပိ, ဘဝတ္ထော ပမာဒတော၊
ဟသန္တိ ဒုဇ္ဇနာ တတ္ထ, သမာဒဟန္တိ သဇ္ဇနာ။

ကွာပိ-တစုံတရာ, ကုန်းသာမြေပြင်၌သော်မှလည်း၊ ဂန္ဆတံ-ဧးဧးသာသာ , သွားလာရသူတို့၏၊ ပမာဒတော - သတိလွတ်ကင်း , မေ့လျော့ခြင်းကြောင့်၊ ခလနံ-ချွတ်ချော်တိမ်းပါး, လဲသွားခြင်းသည်၊ ဘဝတ္ထော - တရံတခါ , ဖြစ်တတ်သေးသည်သာ၊ တတ္ထ - ထိုသို့တိမ်းပါး, လဲသွားရာ၌၊ ဒုဇ္ဇနာ- စိတ်ထားသေးနုပ်, လူယုတ် လူညံ့တို့သည်၊ ဟသန္တိ - ပြောင်လှောင်အားရ, ရယ်မောကြကုန်၏၊ သဇ္ဇနာ-စိတ်ထားရင့်ပြီး, လူကြီး လူကောင်းတို့သည်ကား၊ သမာဒဟန္တိ-ကိုယ်ချင်းစာနာ, သနားစွာဖြင့်, ညွှာတာဖေးမ, ထူပေးကြလေကုန်၏။ [အမရကောသ နိဿယ။]

အရှင် ဇနကာဘိဝံသ
၁၃၂၃-ခု

မှတ်ဘွယ်အကွရာစဉ် မာတိကာ

အစဉ်ကြောင်းအရာ			စာမျက်နှာ
အကမ္မကစသည်၏ သဘော	....	....	၂၃၇
အညတ္ထာပေါဟန	....	....	၁၂၄
အတိတ် အနာဂတ်ကာလ	....	....	၃၀၆
အတ္ထ၏အရကောက်	....	....	၄၁
အနိစ္စသဒ္ဒါကျမ်း ပြုရပုံ	....	....	၂၀
အနုဝါဒရုပ်နှင့် ဝိဓိရုပ်	....	....	၂၁၃
အနုသာဝန	....	....	၉
အနေကပဒပုဒ်	....	....	၁၃
အနက် ၅ ပါးကို ၂ ပါး၌သွင်းပုံ	....	....	၁၂၆
အနက်မဲ့သဒ္ဒါမရှိ	....	....	၁၈၀
အနှင့် ကတ္ထာ ဗြာဟ္မဏတို့ တုလျာဓိကရဏဖြစ်ပုံ		....	၂၅၈
အပါဒါန်၏သဘော	....	....	၉၉
အပါဒါန် ၃ မျိုး	....	..	၁၀၂
အဘိဓိယတော	....	....	၂
အဘေဒဝိဝါဆျုပစာ	....	....	၁၁၀
အယုတ္တတ္ထ၏ ယုတ္တတ္ထဖြစ်ပုံ	....	....	၂၅၆
အသတ်တ္ထာ=အသတ္တိတ္ထာ	....	....	၂၇
အသမာသ၏လက္ခဏာ	....	....	၂၅၁
အသရထောဠမှတ်ဘွယ်	....	....	၂၆၁
အာချာတပုဒ်၏းဝိဂ္ဂဟ	....	....	၃၁၆
အာချာတ်နှင့်ကိတ်တို့ ဟောနက်များ	....	....	၂၄၂
အာချာတ်၌ ဧကသေသ်မရှိ	....	....	၃၁၀
အာချာတ်ကနာမ်ဖြစ်ပုံ	....	....	၃၁၄
အာချာတ်၌ ကြိယာပြဋ္ဌာန်းပုံ	....	....	၃၁၇
အာချာတ်နှင့် ကိတ်အထူး	....	....	၃၁၈
အာဓာရ ၄ ပါး	....	...	၁၀၆
အာဓာရ ၂ ပါး	....	....	၁၀၇
အာမေဋိတ၏ သဒ္ဒါနက်	....	....	၂၀၄
ဥတ္တ, အနုတ္တလက္ခဏာ	...	....	၁၉၅
ဥတ္တ, အနုတ္တလက္ခဏာ၏ပုံစံ	....	....	၁၉၆
ဥတုဇသဒ္ဒ	....	....	၄

အကြောင်းအရာ **စာမျက်နှာ**

ဥပကာရသဒ္ဒါ၏ အနက်မှန် ၉
ဥပဂ္ဂဟ ၃၁၄
ဥပလက္ခဏနည်း ၁၂၃
ဥရကဏ္ဍာဒိ သိရဇော ၇
ကသေသ်အကြောင်း ၂၇၄
ကသေသ်၌ ဝိဂြိဟ်နှင့် စသဒ္ဒါထည့်ရကျိုး ၂၇၇
ကသေသ်ကို သုဒ္ဓနာဓ်စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးခေါ်ပုံ ၂၇၉
ဂဝဖလတ္တ ၁၂၄
ဩကာသ၏သဘော ၁၀၄
ဩဒနောအတွက် မုချ–ဥပစာ ၂၂၂
ကတ္တားပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ ၈၇
ကတ္တုကာရက ၃ မျိုး ၈၈
ကမ္မကာရကဿသဘော ၉၁
ကမ္မာဒိစတုက္ကပုံစံ ၁၄၀
ကာရကဿ ဝစနတ္ထ ၇၃
ကာရက အကာရကလက္ခဏာ ၈၂
ကာရကအပြား ၈၆
ကာရကနှင့် သာဓနအထူး ၁၁၁
ကာရိတ်ကံ,ဓာတ်ကတ္တား ၂၁၁
ကာရိတ် ၃ ဆင့်သက်ရိုး ၂၁၃
ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် ဥပသာရတို့က ဓာတ်ကိုအထူးပြုပုံ ၂၁၈
ကာလဿ သဘောလက္ခဏာ ၃၀၇
ကရဏကာရကဿသဘော ၉၀
ကိတပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ ၃၂၉
ကြိယာ ၉၀
ကြိယာအမျိုးမျိုး၌အနက်အားဖြင့် အစပ်ပြောင်းပုံ ၃၅၇
ကြိယာကာရကသမ္ဗန် ၅၇
ကြိယာကိုဒြပ်ဟု ခေါ်ပုံ ၃၂၀
ကြိယာတခု၌ ကာရက ၆ ပါးမရှိရ ၂၄
ကတ္တားကံတို့ ဩကာသအမည်မခံပုံ ၁၀၅
ကြိယာသဒ္ဒါ၌ သကတ်–ဒြပ်ခွဲ ၁၇၃
ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ ဝိဘတ်သက်သုတ်သီးခြားမဆို ၂၉၇

အကြောင်းအရာ			စာမျက်နှာ
ကြိယာဝိသေသန၌ ပဌမာဒုတိယာ ၂ မျိုးသက်		....	၂၉၈
ကြိယာဝိသေသန၌ နပုံသက ဒုတိယေကဝစနန္တဝါဒ		....	၂၉၉
ကြိယာဝိသေသန၌ တတိယန္တ, ဆဋ္ဌိယန္တ ရှိပုံ		....	၃၀၃,၄
ကြိယာဝိသေသန ၂ မျိုး	....	....	၃၀၅
ကြိယာပြုံး၍ ကာလပြုံးပုံ	....	....	၃၀၈
ကံ ၃ မျိုး	....	....	၉၃
ဂမကသမာသ်၌ အဆင့်ဆင့်စပ်ပုံ	....	....	၂၅၅
ဂုဏ၏ သဘောလက္ခဏာ	....	....	၄၇
ဂုဏသဒ္ဒါ၌ သကတ်ခြင်းခွဲ	....	....	၁၆၉
စတုက္ကထ ၂ မျိုး	....	....	၁၃၆
စိတ္တဇသဒ္ဒ	....	....	၄
ဆဋ္ဌီကံ, ဆဋ္ဌီကတ္တားး	....	....	၃၄၅
ဇာတိ, ဇာတိ၏ နိစ္စတ္တ, မဟတ္တ	...	....	၄၄,၅
ဇာတိ ပဒတ္ထိကဝါဒ	....	....	၁၆၀
ဇာတိသဒ္ဒါ၌ သကတ်, ခြင်းခွဲ	....	....	၁၆၈
ဇာတျထ္ထေရဋ္ဌိယာ	....	....	၁၀၇
ဇာတိ-အာဏာ-ဝိသယခေတ်	....	....	၁၉၈
တဂ္ဂုဏ, အတဂ္ဂုဏ ဗဟုဗ္ဗီဟိ	....	....	၂၄၇
တဒတ္ထောဒ္ဓ “သော သော”ဝိစ္ဆာသည် သမာသ်မဟုတ်	....		၂၀၇
တဒ္ဓိတ်၌အာချာတ်ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂ္ဂြိဟ်လုပ်ရသော်လည်း ခြင်္ဂသာရပုံ	....	....	၂၁၈
တဒ္ဓိတ်တို့ ဝိသေဿျဟောပုံ	....	....	၂၆၈
တဒ္ဓိတ်တို့ ဝိသေသနဟောပုံ	....		၂၇၀
တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းကို ပဌမပုဒ်နောင်သက်ပုံ	....	....	၂၇၂
တဒ္ဓိတ်အမည်ရှိသော သဒ္ဒါများကိုကောက်ပြပုံ		....	၂၇၃
တျာဒျန္တ (အာချာတ်)ပုဒ်များ၏ဆဋ္ဌီကံကတ္တား		....	၃၄၆
တဝေတုံတို့၏ ကစ္စည်းအလို ကာလနှင့် သာဓန		....	၃၅၈
တသီလစသည်ဝယ် တနှင့်သမာသ်တွဲနည်း		....	၃၄၃
တသီလာဒိပစ္စည်းများ ကတ္တုသာဓနဌာသွင်း		....	၄၄၁
တာယေ တုံ စသော ပစ္စည်းတို့၏ မောဂ္ဂလ္လာန်အလို ကာလနှင့်သာဓန		....	၃၄၉
တုနစသောပစ္စည်းတို့၏ အနက်အမျိုးမျိုး....		....	၃၅၁

အခန်းအရာ		စာမျက်နှာ
မာဃဇာတော်၌ ဝါဒအမျိုးမျိုး	....	.... ၁၃၆
မုချသဒ္ဓါ, ဥပစာသဒ္ဓါ	....	... ၁၀၈
မြင်းပေါ်မှလူကျရာ၌ အပါဒါန်	....	.... ၉၉
ယထာကထဉ္စိ ဗျုပ္ပတ္တိ	....	.... ၁၉၁
ရှိလျက် ဝတ္တိစ္ဆာမဖြစ်,မရှိဘဲလည်း ဝတ္တိစ္ဆာဖြစ်ပုံ	....	.... ၂၉၅
ရူပံဘူယတော်၌ ကမ္မကတ္တား, ဘာဝ ၂ ဝါဒ	....	.... ၂၉၁
လိင်္ဂ	....	.... ၆၅
လိင်္ဂနဲ့၍ ပဌမာဝိဘတ်သက်	....	.... ၂၁၄
လိင်္ဂကသေသ်စသော ၃ မျိုး	....	.... ၂၇၇
လောကသိဒ္ဓအတိုင်း ဝိသေသန ဝိသေသျခွဲရ	....	.... ၂၁၂
ဝတ္တိစ္ဆာအတိုင်း ရှေနောက်စဉ်နိုင်ပုံ	....	.... ၁၂၇
ဝတ္တမာန်ကာလကို ဝိပ္ပကတခေါ်ပုံ	....	.... ၃၀၅
ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ်၏ အဓိပ္ပါယ ၂ မျိုး	....	.... ၃၅၉
ဝါကျ၏ လက္ခဏာ	....	.... ၁၇
ဝါကျအစိတ် ၅ ပါး	....	... ၂၀,၁
ဝါကျတုန်းက ဝိသေသ,ပုဒ်ပြီးတော့ သာမညဟောပုံ	....	.... ၂၀၉
ဝါစွ, ဝါစက	....	.... ၂၀၃
ဝါဒ ၂ ရပ် နှိုးနှောပုံ	....	.... ၈
ဝါဒိနံ ပဝရံ	....	.... ၂
ဝါသိဋ္ဌောကို ပုံစံမထုတ်ပုံ	....	.... ၂၆၉
ဝိဂ္ဂဟတ္ထ, အဝိဂ္ဂဟတ္ထ	....	.... ၁၈၃
ဝိစ္ဆာနှင့် အာမေဋိတ်	....	.... ၂၈၄
ဝိစ္ဆာဒ္ဒ္ဒိရုပ်ပြု	....	.... ၂၀၄
ဝိဘတ်များကို ဇောတကဆိုပုံ	....	... ၁၄၉
ဝိဘတ်ပစ္စည်းနှင့်တကွ ဓာတ်ကိုအာချာတ် ဟု ခေါ်ရပုံ	....	.... ၃၁၆
ဝိသေသျနှင့် ဝိသေသနလိန်စသည် တူ-မတူ	....	.... ၂၁၆
ဝိသေသနနှင့် ဝိသေသျအမည်များ	....	.... ၂၁၄
ဝိသေသနသမ္ဗန္ဓိနောင် ဆဋ္ဌီသက်	....	.... ၅၅
ဝုစ်အမျိုးမျိုး	....	.... ၁၅၅
သကတ္ထကို ဥုးစွာပြရပုံ	....	.... ၁၁၉
သကတ္ထော၏ ဝစနတ္ထ	....	.... ၃၀
သကတ် ၆ ပါးကို ခြမ်ဒ္ဒသွင်းပုံ	....	.... ၁၂၇

အစကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
သင်္ကြောဟုတ္တဒါန နိဗ္ဗတ္တိ၏အနက်မှန်	.... ၃၆၂
သင်္ခါ	.... ၇၂
သန္တသဒ္ဒါ၏ ဒဗ္ဗ, ကမ္မ, ဂုဏ၌ဖြစ်ပုံ	.... ၁၉၀
သတ္တိ, ဒဗ္ဗ, သဒ္ဒကာရက	.... ၈၀
သဒ္ဒဘေဒစသည်	.... ၃
သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ	(၂)၁၃၀
သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်အပြား	.... ၁၈၁
သဗ္ဗဿိယာ, ဝိသေသဿိယာဗျာဝိ	.... ၈၈
သမွဒါန်၏သဘော	.... ၉၄
သမွဒါန်မဖြစ်ရာ ပုံစံ	.... ၉၆
သမ္မန် ...	.... ၄၉
သဒ္ဒါ၏ ပဋ္ဌကတ္ထ	.... ၃၇
သဒ္ဒါ၏ဘူတာ ဘူတတ္ထဝါစက	.... ၃၆၅
သာဝတ္ထိုံ ဂန္ဓာစရတိဉ် မှတ်ဘွယ်	.... ၃၅၇
သာသညာယ ဟတော	.... ၃၅၈
သံယောဂေါ ဇာယတေဉ်မှတ်ဘွယ်	.... ၃၆၃
သဒ္ဒါက အနက်ကိုသိစေရာဉ် အကြောင်း ၂ ပါး ...	... ၁၅
သဒ္ဒါကို နိစ္စစသည်ဟု ဆိုပုံ....	၂၅(၃၁, ၃၄)
သဒ္ဒါတခုဉ် ဒွိကတ္ထအမြဲရပုံ	.... ၁၃၅
သဒ္ဒါ ၅ မျိုး	.... ၁၁၄
သမာသ်စသည်က သာမညဟော်၍ ဝိဘတ္တန္တ့ကဝိသေသဟော	၂၀၉
သမာသ်အပြား	.... ၂၅၉
သမာသ်တဒ္ဓိတ်အထူး	.... ၂၇၃
သာပေက္ခအဖြစ်ကိုမငဲ့လျင် သမာသ်ဖြစ်နိုင်ပုံ	၂၅၂
သုဏ္ဏော၌ အဘိန္နရူပစသည်	.... ၁၈၉
သုတိ, သရူပ, သဒ္ဒတာ	.... ၈၃
သုတိနှင့်ဇာတိကို ရှေထားရပုံ	.... ၁၂၀
သုပ်ပိကံနှင့်စပ်၍ မှတ်ဘွယ်	.... ၁၈၃
သေယျမိတိ သမ္မန္ဓူပစာ	.... ၁၁၀

သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ

ဘာသာဋီကာ

၁။ သဒ္ဒတ္ထ ဘေဒဝါဒိနံ, ပဝံရံ ဝရဝါဒိနံ၊
အဘိဝါဒိယ သဒ္ဒတ္ထ-ဘေဒစိန္တာ·ဘိဓိယတေ။

၁။ (မယာ - သဒ္ဓမ္မသိရိဆရာ ငါသည်၊) သဒ္ဒတ္ထ ဘေဒဝါဒိနံ-သဒ္ဒါအပြား, အနက်အပြား, သဒ္ဒါအပြားဖြင့် သိအပ်သော အနက်အပြားကို ပြောဟောလေ့ ရှိကုန်သော ဆရာတို့တွင်၊ ဝါ- တို့ထက်၊ ပဝံရံ-မြတ်တော်မူထသော၊ ဝရဝါဒိနံ - မြတ်နိဗ္ဗာန်ကို ဟောတော်မူလေ့ရှိထသော၊ (ဗုဒ္ဓံ-မြတ်စွာဘုရားကို၊) အဘိဝါဒိယ-အနှောရယ်ကင်းပျောက်, ကျမ်းပြီးမြောက်ဘို့ , ချီးမြှောက် ထောမနာ, လွန်စွာကြည်နူး,အထူးအားဖြင့်ရှိခိုးပြီး၍၊သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ-သဒ္ဒါအပြား, အနက်အပြား, သဒ္ဒါအပြားဖြင့်သိအပ်သော အနက်အပြားကို သိရာသိကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် " သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ " မည်သောကျမ်းကို၊ အဘိဓိယတေ-ဆိုအပ်၏၊ ဝါ-ဆိုအပ်တော့လတ္တံ့။

အနုသန္ဓေ ။ ။ ကျမ်း၏အစ၌ ပဏာမ မင်္ဂလာနှင့်တကွ ပဋိညာဉ်ကို ပြတော်မူလိုသော အခွင့် သဒ္ဓမ္မသိရိဆရာသည် "သဒ္ဒတ္ထ ၊ပေ ၊ ဘိဓိယတေ" ဂါထာကိုမိန့်၊ ထိုဂါထာ၌"သဒ္ဒတ္ထ၊ပေ၊အဘိဝါဒိယ"သည် ပဏာမ,"သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာဘိဓိယတေ"ကား ပဋိညာဉ်တည်း၊ "သဒ္ဒတ္ထ ဘေဒဝါဒိတို့တွင် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်လျက် ဝရဝါဒိ ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုးပြီး၍ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာမည်သောကျမ်းကို ဆိုပေအံ့"ဟူလို။

သဒ္ဒတ္ထ၊ပေ၊ပဝံရံ။ ။သဒ္ဒတ္ထဘေဒဝါဒိနန္တိ-သဒ္ဒဘေဒဝါဒိ အတ္ထဘေဒဝါဒိ သဒ္ဒတ္ထဘေဒဝါဒိဟိ အာစရိယေဟိ ပဝရန္တိ အတ္ထော၊ ဒွန္ဒတောပရံ သုယျမာနတ္တာ, ကေသေသတ္တာစ၊—(ဒီပနီ)၊ " သဒ္ဒေါစ+အတ္ထောစ သဒ္ဒတ္ထာ" ဟု ဒွန်, "သဒ္ဒတ္ထာစ+ သဒ္ဒတ္ထာစ သဒ္ဒတ္ထာ"ဟု ကေသေသ်ပြု၊ ကေသေသ်လည်း ဒွန်နှင့်သဘောတူပင်ဖြစ်သောကြောင့်"ဒွန္ဒတော ပရံ သုယျမာနတ္တာ" ဟု ဆိုသည်၊ ဒွန်နော်က ဘေဒဝါဒိကို ဒွန်၏ပုဒ်တိုင်းမှာယှဉ်၍ အနက်ပေးပါ-ဟူလို၊ " သဒ္ဒတ္ထာနံ + ဘေဒေါ သဒ္ဒတ္ထဘေဒေါ၊ ဝဒန္တိသီလေနာတိ ဝါဒိနော၊ သဒ္ဒတ္ထဘေဒံ+ဝါဒိနော သဒ္ဒတ္ထဘေဒဝါဒိနော"ဟု ပြု။

ဝါဒိနံ ပဝရံ။ ။ဝါဒီနံ်ဌ နံဝိဘတ်ကို “ထက်” ဟု ပေးရသော ဝိဘတ္တိ ဝိဘဇနအပါဒါန်-ဟု ယူဆ၍ “ဝါဒိဟိ အာစရိယေဟိ” ဟု ဒီပနီဖွင့်၏၊ ပဝရံ ပုဒ်က အပါဒါန်ကိုငဲ့သောကြောင့် ကောင်းလည်း ကောင်းပါပေ၏၊ သို့သော် “ အရဟတံ အာနန္ဒော ပညဝါ” ကဲ့သို့ နိဒ္ဓါရဏအနက်လည်း ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “တို့တွင် ” ဟုလည်း ပေးထားသည်၊ သဒ္ဒတ္ထဘေဒဝါဒိအများတွင် ဘုရားရှင်လည်း အပါအဝင် ဖြစ်တော်မူသည်–ဟူလို။

ဝရဝါဒိနံ။ ။ဝရဝါဒိနန္တိ–ဗုဒ္ဓံ၊ ဗုဒ္ဓေါ ဟိ ဝရံ(နိဗ္ဗာနံ) ဝဒတိ သီလေနာတိ ဝရဝါဒိ၊-(ဒီပနီ)၊ ဤအလို“ဝရဝါဒိနံ”သည် နာမဝါစက(ဘုရားရှင်နာမည်တော်ကို ဟောသော)ပုဒ်တည်း၊ မှန်၏—ဘုရားရှင်မှာ ဂုဏ်တော်ကြောင့် ရအပ်သော နာမည်တော်များ အသခ်ျရှိသည်၊ “ ဝရော ဝရညူ” ဟူသော ရတနသုတ် ပါဠိတော်၏အဋ္ဌကထာဆရာကား “ဝရညူတိ နိဗ္ဗာနညူ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် ဝရသဒ္ဒါသည် အမြတ်ဆုံး နိဗ္ဗာန်အနက်ကို ဟော၏။ [ဒဠ္ဟိနံကဲ့သို့ ဒုတိယန္တဖြင့် “ဝါဒိနံ”၌ ဒိဟု ရသရှိစေ။]

အထဝါ။ ။သဒ္ဒတ္ထဘေဒဝါဒိနံ ပဝရံ, ဝရဝါဒိနံတိ ဒွယံဝိ ဝိသေသနံ၊ ဝိသေသိတပ္ပံ ပန ဗုဒ္ဓံတ် အဇ္ဈာဟရိတပ္ဗံ၊ ပဝရံပုဒ် ဝရဝါဒိနံပုဒ် ၂ ပုဒ်လုံးပင် ဝိသေသနဖြစ်၏၊ “ဗုဒ္ဓံ”ဟု ဝိသေသျကို ဆောင်ယူ ထည့်စွက်ပါ၊ ဤနည်း၌ “ဝရဝါဒိနံ” သည် ဂုဏဝါစကပုဒ်တည်း၊ နိဿယ၌ ဤအတိုင်း ပေးထားသည်၊ ရှေနည်းအလိုအားဖြင့်ကား— “ ဗုဒ္ဓံ ”ဟု မထည့်ဘဲ “ဝရဝါဒိနံ–မြတ်သောနိဗ္ဗာန်ကို ဟောတော်မူလေ့ရှိသော မြတ်စွာဘုရားကို”ဟု ပေးပါ။

သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ။ ။“စိတိစိန္တောတု ဇာနနေ”ဟူသော ဓာတ္ဝတ္ထသင်္ဂဟနှင့်အညီ စိန္တဓာတ်သည် ဇာနနအနက်ဟော၊တည်း၊ စိန္တေတိ ဝိဇာနာတိ ဇေတန ဣဆ္ဆဝါတိ စိန္တာ၊ [စိန္တာသဒ္ဒါသည် အမြဋ္ဌဆိလိန်တည်း။] သဒ္ဒတ္ထကို ရှေအတိုင်း ဒွန်ကသေသ်ပြု၍ ဘေဒနှင့် ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် တွဲပြီးမှ “ သဒ္ဒတ္ထဘေဒသ+စိန္တာ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ ”ဟု ပြု။ [ကရဏသာဓ်, အဓိကရဏသာဓ်, နောက်ရှိလတ်, ရှေပါဠိဆဋ္ဌီ တွဲမြဲတည်း။]

အဘိဓိယတေ ။ ။“ဝိပုဗ္ဗော ဓာ–ကရောတ္ဝတ္ထော, အဘိပုဗ္ဗောတု ဘာသနေ” နှင့်အညီ အဘိပုဗ္ဗ ဓာဓာတ်သည် ဘာသနအနက်ဟောတည်း၊ တေဝိဘတ်လည်း သမိပဝတ္တမာန်(ဆိုခါနီး, ဆိုတော့မည်ဆဲဆဲ) အနာဂတ်အနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့်“ဘာသိယိသတေ မယာ ” ဟု ဒီပနီဖွင့်၏၊ အဘိဝါဒိယ၌ တွာပစ္စည်းသည် ကစ္စည်းကျမ်း အလိုအားဖြင့် ကတ္တားဟောတည်း၊ သို့သော် အပဓာနကြိယာဖြစ်၍ သူ့ကိုမငဲ့ဘဲ ပဓာနဖြစ်သော အဘိဓိယတေကိုငဲ့၍ “မယာ”ဟု အဝုတ္တကတ္တား ထည့်ရသည်။

သဒ္ဒဘေဒစိန္တာအခန်း

၂။ သဒ္ဒေါ ဟိ ဒုဗ္ဗိဓော စိတ္တ-ဇော·ကာရာဒေါ·တုဇော၁ရ၊ သဒ္ဒါဒျတ္ထော·ပကာရတ္တာ, စိတ္တဇော၀ဓ ဂယ္ဟတေ။

၂။ ဟိ – ပဋိညာဉ်မှတပါး ပဋိညာတ ပကရဏကို ပြဆိုပေအံ့၊ (တနည်း)ဟိ – ခဲ့ပြီတော့အံ့၊ သဒ္ဒေါ - သဒ္ဒါသည်၊ အကာရာဒိ - အ အက္ခရာ အစရှိသော၊ စိတ္တဇော-စိတ္တဇသဒ္ဒါဂုဏ်း၊ ဥဒရသဒ္ဒါဒိ- ဝမ်း ရုတ်သံအစရှိသော၊ ဥတုဇော-ဥတုဇသဒ္ဒါဂုဏ်း၊ (ဇုတိ-ဤသို့၊) ဒုဗ္ဗိ ဓော- ၂ ပါးအပြားရှိ၏၊ (တတ္ထ-ထို ၂ ပါးတို့တွင်၊ စိတ္တဇသ-စိတ္တဇ သဒ္ဒါ၏၊) အတ္ထောပကာရတ္တာ- အနက်အားလျော်သောကျေးဇူးကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ စိတ္တဇော၀-စိတ္တဇသဒ္ဒါကိုသာ၊ ဇုဓ- ဤ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာဟူသော စကားရပ်၌၊ ဂယ္ဟတေ-ယူအပ်၏။

၂။ **သဒ္ဒေါဟိ** ။ ။“သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ အဘိဓီယတေ”ဟူသော ပဋိ ညာဉ်အားလျော်စွာ ပဋိညာတ ပကရဏကို ပြုတော်မူလိုသော အရှင်သဒ္ဓမ္မ သိရီဆရာသည် “ သဒ္ဒေါဟိ ”စသည်ကိုမိန့်။ [ဤသို့ ကျမ်းတက်သော်လည်း ဟိသဒ္ဒါသည် ဝိတ္ထာရဇောတကသာတည်း၊ ပဋိညာတ– ဝန်ခံအပ်ပြီးသော + ပကရဏ – ကျမ်း။] တနည်း “သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ”ဟူသော အကျဉ်းစကား ရပ်၌ သဒ္ဒဘေဒ , အတ္ထဘေဒ , သဒ္ဒတ္ထဘေဒတို့ကို အကျယ်ပြလိုရာ၀ယ် ရှေးဦးစွာ သဒ္ဒဘေဒကို ပြလိုသောကြောင့် “ သဒ္ဒေါဟိ ” စသည်ကိုမိန့်။ [သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ၌ “သဒ္ဒတ္ထဘေဒ”သည် သနံပ, “သဒ္ဒေါ ဒုဗ္ဗိဓော” စသော တကျမ်းလုံးသည် ဝိတ္ထာရ၊ ဟိကား ဝိတ္ထာရဇောတက။]

မှတ်ချက်။ ။အရှင် သဒ္ဓမ္မသိရီဆရာသည် ဤကျမ်းကို သဒ္ဒဘေဒခန်း, အတ္ထဘေဒခန်း, သဒ္ဒတ္ထဘေဒခန်း, ပကိဏ္ဏကခန်း, ဟု ၄ ခန်းပိုင်းခြားခဲ့ စီရင်ထား၏၊ ထိုတွင် ယခုပြမည့် ပဌမအခန်းသည် သဒ္ဒဘေဒခန်းတည်း။ [သဒ္ဒတ္ထဘေဒ–ပုဒ်၏ဝိဂ္ဂဟကို (၁၀၇) ဂါထာ၌ ဖွင့်ထားသည်။]

သဒ္ဒဘေဒစသည်။ ။သဒ္ဒဘေဒဟူသည် ဤအခန်း၌ လာလတ္တံ့သော စိတ္တဇသဒ္ဒ ဥတုဇသဒ္ဒစသောအပြားတည်း၊“အတ္ထဘေဒ”ဟူသည်“သကတ္ထ ဒဗ္ဗလိင်္ဂါနံ”စသော (၂၆) ဂါထာ၌ လာလတ္တံ့အတိုင်း သကတ်, ဒြဗ်, လိင်္ဂ, သင်္ချာ, ကာရကတို့တည်း၊“သဒ္ဒတ္ထဘေဒ”ဟူသည် (၁၁၂) ဂါထာစသည်၌ လာလတ္တံ့အတိုင်း “ပဋိ – လိမ်မာသော၁မိန်းမ” ပုံစံ၀ယ် ပဋ္ဌ + ဤ ဟူသော သဒ္ဒါအပြားဖြင့် သိအပ်သော လိမ်မာသူ၏ အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်သကတ်နှင့်

ဌနိးမဒြမိ စသော အနက်အပြား, စသည်တည်း။ [ထွေစ သဒ္ဒဘေဒေါ-စိတ္ထောတုဇာတျာဒိ၊ အတ္ထဘေဒေါစ-သကတ္ထောတျာဒိ၊ သဒ္ဒတ္ထဘေဒေါတု ပဋိ, ပဋု-သလ္လဝိဒ္ဓေါ, မာသဇာတော, သုပ်ိကံတျာဒိ၊- ဋီကာ။]

သဒ္ဒေါ ဒုဒ်ိဓေဝ။ ။" သဒ္ဒ "ဟူသည် ရုဝ် (၂၀) ပါးဒ်ဲ ပါသောသဒ္ဒ (အသံ) ရုဝ်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် " သဒ္ဒေါ စိတ္ထော-တုဇော "နှင့် အညီ စိတ္တဇသဒ္ဒ, ဥတုဇသဒ္ဒ, ဟု အကျဉ်းအားဖြင့် သဒ္ဒါ ၂ မျိုး ပြား၏၊ ထို သဒ္ဒ ၂ မျိုးလုံးနှင့်ဆိုင်အောင် သဇ္ဇတိ (သောတဝိညာဏာရမဏာဘာဝံ ဂန္ဆတိ)-သောတဝိညာဉ်၏ အာရုံအဖြစ်သို့ ရောက်တတ်၏၊ ဤတွ် – သဒ္ဒေါ " ဟုပြု၊ သတ္ထတဉ်"သဇ္ဇ"သည် ပါဋိဉ်"သဒ္ဒ"ဟု ဖြစ်၏၊ ထို"သဇ္ဇ"ကို မှီး၍"သဇ္ဇတိ" ဟု ဝဂ်ိုဟ်ပြုသည်၊ သဇ္ဇနာတ်, အပစ္စည်း၊ တနည်း-စုရာဒိ သဒ္ဒဓာတ်, ဏယ ပစ္စည်းကြီ၍ "သဒ္ဒယတိ – အသံပြုတတ်၏၊ ဤတိ သဒ္ဒေါ"ဟုလည်း ပြုပါ၊ "သဒ္ဒီယတိ (ဥစ္စာရိယတိ) ရွတ်ဆိုအပ်၏၊ ဤတိ သဒ္ဒေါ"ဟု ပြုသော ဝိဂ္ဂဟ ကား နှုတ်ဖြင့်ရွတ်အပ်သော စိတ္တဇသဒ္ဒနှင့်သာ ဆိုင်သည်။

စိတ္တဇောကာရာဒိ။ ။စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော (ပြောဆိုလိုသောစိတ်ကို အရင်းခံ၍ ဖြစ်သော) " စိတ္တဇသဒ္ဒ "ဟူသည် အ, အာ, စသော အက္ခရာသံတည်း။ [ပါဋိလို, မြန်မာလို, အင်္ဂလိပ်လို စသည်ဖြင့် ပြောချင်ရာ ပြောအပ်သော အသံဟူသမျှသည် စိတ္တဇသဒ္ဒါချည်းတည်း။]

ဥတုဇော ဥဒရသဒ္ဒါဒိ။ ။ဝမ်းတွင်း၌ အအေပူဥတုကြောင့် ရုတ်ရုတ်မြည်သံကို " ဥဒရသဒ္ဒ "ဟု ခေါ်၏၊ အာဒိဖြင့် လေသံ ရေသံ ငလျင်လှုပ်သံ စသော ကိုယ်ပအသံဟူသမျှကိုယူပါ၊ ["စိတ္တဇော+အကာရာဒိ၊ ဥတုဇော+ဥဒရသဒ္ဒါဒိ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဥဒရေ+ပဝတ္တော+သဒ္ဒေါ-ရုတ်ရုတ် (ဂျုတ်ဂျုတ်) မည်သံတည်း၊ ဥဒရသဒ္ဒေါ–သံ။]

အတ္ထောပကာရတ္တာ စိတ္တဇော။ ။ ဤ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ ဟူသော စကားဝယ်"သဒ္ဒ"အရ၌ စိတ္တဇသဒ္ဒါကိုသာယူရသည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း.... ဆိုလိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို အသံဖြင့်ပြောရာ၌ စိတ္တဇသဒ္ဒ (စကားပြောသံ) ၏သာ ထို အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိဘို့ရန် ကျေးဇူးပြုနိုင်သောကြောင့်တည်း၊ ("ဟိတ်ဆိုက်လေရာ, ကြိုယာ၏, ကံကတ္တားကို, ဟိတ်၏သမ္ဗန်ခံမြဲ" နှင့်အညီ) "အတ္ထောပကာရတ္တာ" ဟူသော ဟိတ်၏စပ်ရာဆိုက်ရာ ဂယ္ဟတေ ကြိုယာ၏ ကံပုဒ်ဖြစ်သော (စိတ္တဇော)ပုဒ်ကို " စိတ္တဇသ" ဟု ထိုဟိတ်၏ သမ္ဗန်အဖြစ်ဖြင့် ခံရသည်၊ စိတ္တဇောဝဉ္စ ဇဝဖြင့် ဥတုဇသဒ္ဒကိုကန့်။ [ဤ ဂါထာဖြင့် " စိတ္တဇသဒ္ဒ, ဥတုဇသဒ္ဒဟု သဒ္ဒ ၂ မျိုးအပြားကိုပြသည် " ဟု မှတ်၊ ဥပကာရပုဒ်၏အနက်ကို (၅)ဂါထာဌ် ဖွင့်ပြအံ့။]

၃။ သောစ ကဏ္ဍာဒိဌာနေ•ဘိ- ဗျတ္တိတော တတ္ထ စိတ္တေ၊
ပထဝိသတ္တိ ဝိညတ္တိ—ဘူသံ ဃဋ္ဋနဇော မတော။

၃။ သောစ-ထို စိတ္တဇ သဒ္ဒါကိုလည်း၊ ကဏ္ဍာဒိဌာနေ - ကဏ္ဍ အစရှိသော ဌာန်၌၊ ဝါ - လည်ချောင်း အစရှိသော အရပ်၌၊ အဘိဗျတ္တိတော-ထင်ရှားခြင်းကြောင့်၊ တတ္ထ-ထို ကဏ္ဍအစရှိသောဌာန်၌၊ ဝါ- ထို လည်ချောင်း အစရှိသော အရပ်၌၊ စိတ္တဇပထဝိသတ္တိဝိညတ္တိ ဘူသံဃဋ္ဋနဇော - စိတ္တဇပထဝိဓာတ်၏ အစွမ်းသတ္တိ ဖြစ်သော ဝဓိဝိညတ်ကြောင့် ကမ္မဇပထဝိ စိတ္တဇပထဝိ ဓာတ် ၂ ပါး၏ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်၏ဟု၍၊ မတော- သိအပ်၏။

ဉ။ သောစ၊ပေ၊မတော။ ။ စိတ္တဇသဒ္ဒ၏ (ဖြစ်ရာအရပ်) ဌာန်တို့ကို ပြလိုသောကြောင့် "သောစ၊ပေ၊ မတော" ဟု မိန့်၊ "ထို စိတ္တဇသဒ္ဒါသည် ကဏ္ဍစသော ဌာန်၌ ဖြစ်၏" ဟု ရှေးဆရာတို့ အသိအမှတ် ပြုအပ်, ပြောဆိုအပ်သည်—ဟူလို။

ကဏ္ဍာ၊ပေ၊ဗျတ္တိတော။ ။"အဘယ်ကြောင့် ကဏ္ဍအစရှိသော ဌာန်၌ ဖြစ်၏" ဟု အသိအမှတ် ပြုကြပါသနည်း — ဟု မေးဘွယ် ရှိသောကြောင့် "ကဏ္ဍာဒိ၊ပေ၊အဘိဗျတ္တိတော"ဟု မိန့်၊ [အဘိဗျတ္တိတောကို မတောင်္ခစပ်။] "အ, အာ, က, ခ, ဂ, ဃ, င, ဟ" ဤ သဒ္ဒရုစ်လုံးကို ရွတ်ဆိုသော အခါ အ-စသော အသံသည် လည်ချောင်းအရပ်၌ ထင်ရှား၏၊ ဣ, ဤ, စ, ဆ—စသော သဒ္ဒရုစ်လုံးကို ရွတ်ဆိုသောအခါ ဣ—စသောအသံသည် အာစောက် (အာခေါင်း) အရပ်၌ ထင်ရှား၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထိုအက္ခရာ အသံတို့၏ ကဏ္ဍစသောအရပ်၌ ထင်ရှားသောကြောင့် "ထိုကဏ္ဍစသောအရပ်၌ဖြစ်၏" ဟု အသိအမှတ် ပြုအပ်သည်—ဟူလို။

အမှာ ။ ။ ကဏ္ဍာဒိ၌ အာဒိဖြင့် တာလု, မုဒ္ဓ, ဒန္တ, ဩဋ္ဌ, နာသိကာ ဌာန်တို့ကိုဂျင်း, အချို့ဆရာတို့ အလိုအားဖြင့် ဥရ, သိရဌာန်တို့ကိုဂျင်း ယူပါ၊ ထိုဌာန်များကိုဂျင်း, ထိုဌာန်၌ဖြစ်သော အက္ခရာများကိုဂျင်း, ရူပသဒ္ဒ-ပုဒ်စစ်စသော ကျမ်းများ၌ ရှုပါ။

ပထဝီ၊ပေ၊ သံဃဋ္ဋနဇော ။ ။ "ထို စိတ္တဇသဒ္ဒါသည် လည်ချောင်းစသော အရပ်ဝယ် အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသနည်း" ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ဘူသံဃဋ္ဋနဇော" ဟုမိန့်၊ "ကမ္မဇပထဝိနှင့်စိတ္တဇပထဝိဓာတ်တို့၏ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်" ဟူလို၊ ထို ဓာတ် ၂ ပါးသည် အဘယ့်ကြောင့် ထိခိုက်ကြသနည်း-ဟု ထပ်၍ မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ပထဝိသတ္တိ

ဝိညတ္တိ” ဟု မိန့်၊ “ပထဝိဓာတ်၏ အစွမ်းသတ္တိ ဟု ခေါ်ရမသော ဝစီဝိညတ်ကြောင့် ထိုဓာတ် ၂ ပါးတို့ ထိခိုက်ကြသည်”ဟူလို။

ဒီပနီ ။ ။ ဘူနံ (ကမ္မဇပထဝီ စိတ္တဇပထဝီ ဓာတူနံ) + သံဃဋ္ဋနံ ဘူသံဃဋ္ဋနံ၊ စိဉ္စဇပထဝီသတ္တိဝိညတ္တိကာရဏာ+ ဘူသံဃဋ္ဋနံ စိတ္တဇပထဝီသတ္တိဝိညတ္တိဘူသံဃဋ္ဋနံ၊ (“ဝိညတ္တိကာရဏာ”ဟူသောပါဌ်ဖြင့် ဝိညတ္တိနှင့် ဘူသံဃဋ္ဋနံပုဒ်ကို ဟေတွတ္ထ တတိယာတပ္ပုရိသ်ဖြဟိပါ – ဟု သိစေ၏၊) တတော+ ဇာတော စိတ္တဇ၊ပေ၊ဘူသံဃဋ္ဋနဇော။

ခ္ဏဥုးအံ့ ။ ။ စကားမပြောဘဲနေသော အခါဌ်ဌလည်း လည်ချောင်းစသော အရပ်ဝယ် ကမ္မဇရုပ်တွေ့ ခဏတိုင်းဖြစ်နေကြ်၏၊ [သင်္ဂြိဟ် ရုပ်ပိုင်းက “ခဏောခဏော သမုဋ္ဌာပေတိ”ကို ထောက်ပါ။] စိတ္တဇရုပ်များလည်း စိတ်၏ ဥပါဒ်တိုင်း လည်ချောင်းစသောအရပ်ဌ် ဖြစ်နေကြ၏၊ သို့သော် ထိုသို့ စကားမပြောဘဲနေသောအခါဌ် “ဝစီဝိညတ်” ဟု ခေါ်အပ်သော ဝိကာရရုပ်များ မဖြစ်ကြ၊ ထိုသို့ ဝစီဝိညတ် မဖြစ်သောကြောင့် ပထဝီဓာတ်ချင်းလည်း မထိခိုက်ကြ၊ ထိုသို့ မထိခိုက်သောကြောင့် အသံသဒ္ဒရုပ်လည်း မပေါ်လာချေ။

စကားပြောလိုသောစိတ် ဖြစ်သောအခါဌ်ဌကား စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်များတွင် ပထဝီဓာတ်သည် သတ္တိ လွန်ကဲနေ၏၊ ထို လွန်ကဲသော သတ္တိကိုပင် “ ဝစီဝိညတ် ” ဟု ခေါ်ရသည်၊ ထို ဝိညတ်ကို “ ဝိကာရရုပ်–ထူးခြားသော အမူအရာ ” ဟုလည်း ခေါ်၏၊ [အကျယ်ကို သင်္ဂြိဟ်အဖွင့် ဝိညတ်ရုပ်ခဏ်းများမှာ ရှုပါ၊] ပထဝီဓာတ်၏ (သတ္တိ) ဖြစ်သော ဝစီဝိညတ် ပါလာသောကြောင့် လည်ချောင်းအရပ်ဌ်ဖြစ်သော စိတ္တဇပထဝီဓာတ်ပေါင်းများစွာသည် (ဝိညတ်မပါသောကာလဌ် ဖြစ်ပုံ၏းမဟုတ်ဘဲ) ထိုလည်ချောင်းအရပ်ဌ်ပင် အမြဲဖြစ်လျက်ရှိသော ကမ္မဇပထဝီဓာတ် တို့နှင့် ပူတ်တိုက်လျက် ဖြစ်ံလေရာ (သစ်ကိုင်း ၂ ခုပူတ်မိရာဌ် အသံမြည်သကဲ့သို့) “အ-အာ” စသော အသံများ ထွက်ပေါ်လာရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် “စိတ္တဇ၊ပေ၊သံဃဋ္ဋနဇော မတော” ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက် ။ ။ စိတ္တဇပထဝီဓာတ်သည် လည်ချောင်းအရပ်ဌ် ရှိသော ဥတုဇအာဟာရ ပထဝီဓာတ်များနှင့်လည်း ထိခိုက်မည်သာ၊ သို့ရာဝယ် ကမ္မဇပထဝီနှင့် စိဉ္စဇပထဝီတို့ ထိမှသာ ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် “ဘူသံဃဋ္ဋန” ဌဲ့ ဘူ (မြေ) ဟူရာဝယ် ကမ္မဇပထဝီနှင့် စိတ္တဇပထဝီကိုသာ ဒီပနီဖွင့်သွားလေသည်၊ တာလုဇစသော အကျရာသံများဖြစ်ပုံဌ်လည်း ဤနည်းပင်။

၄။ နာဘိတောစ္ဆာရဏ့ဲ·သသာဟ-ဘူတပါဏော·ပရောပရိ၊
သံယန္နနော·ရကဉ္ဇာဒိ-သိရဇောတျ·ပရေ ဝိဒ္ဓူ။

၄။ (သော-ထို စိတ္တဇသဒ္ဒါသည်၊)နာဘိတော- ချက်မှစ၍၊ ဥစ္စာရဏ့ဲ·သသာဟဘူတပါဏော ပရောပရိ သံယန္နနောရ ကဉ္ဇာဒိသိရဇောတိ-ရွတ်ဆိုခြင်းငှါ အားထုတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ထွက်သက်လေ၏ အဆင့်ဆင့် ထိခိုက်ခြင်းကြောင့် ရင်ဘတ်, လည်ချောင်း အစရှိသောအရပ်, ဥုးခေါင်းတို့၌ဖြစ်၏ဟူ၍၊ အပရေ-တပါးကုန်သော၊ ဝိဒ္ဓူ- ဇိန်းဖူဦအစရှိသော ပညာရှိတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏။)

၄။ **နာဘိတောတျာဒိ**။ ။အရှင် သဒ္ဓမ္မသိရိဆရာသည် မိမိ၏ ဝါဒကို ပြပြီး၍"အရှင်ဇိန်းဖူဦ"စသော အပရေဆရာတို့၏ဝါဒကို ပြလိုသောကြောင့် " နာဘိတော " စသည်ကို မိန့်၊"ရွတ်ဆိုဘို့ရန် အားထုတ်မှုကြောင့်ဖြစ်သော ထွက်သက်လေသည် ချက်မှစ၍ အထက်အထက်သို့တက်လေရာ....ရင်ဘတ်, လည်ချောင်း , အာစောက် , အာထိဝ် , နှုတ်ခမ်း , ဥုးခေါင်းတိုင်အောင် ဆက်ကာဆက်ကာ ထိခိုက်၏၊ ထို ထိခိုက်မှုကြောင့် (အ အာစသော) စိတ္တဇ အသံများဖြစ်၏"ဟု အပရေဆရာတို့ ဆိုကြသည်–ဟူလို။

နာဘိတော ။ ။ ထွက်သက်လေ၏ အစ အလယ် အဆုံးကို ပြသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ (အနာပါနအဖွင့်)၌ " ဗဟိနိက္ခမနဝါတသ ဟိ နာဘိ အာဒိ (ချက်သည်အစ), ဟဒယံ မဇ္ဈံ (ရင်သည်အလယ်), နာသိကာ ပရိယောသာနံ (နှာခေါင်းသည် အဆုံး)"ဟု ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် " ထွက်သက်လေသည် ချက်မှစ၍ အထက်သို့ ထိခိုက်တက်သွားသည်"ဟု မှတ်။

ဥစ္စာရဏ့ဲပေ၊သံဃဋ္ဋနံ။ ။ ထွက်သက်လေသည် အမြဲလည်းဖြစ်လျက်ရှိ၏၊ သို့သော် အကျွတ်တစုံတခုကို ရွတ်ဆိုလိုသောအခါကျမှ ရင်းသော အရပ်တို့၌ ထူးထူးခြားခြား ထိခိုက်သည်၊ ထို့ကြောင့် "ဥစ္စာရဏ့ဲပေ၊သံဃဋ္ဋနံ"ဟု မိန့်သည်။ [ဥစ္စာရဏာယ–ဂ္ဂါ+ဥဿာဟော၊ ဥစ္စာရဏ့ဲဿာဟော၊ ဥစ္စာရဏ့ဲဿာဟန + ဘူတာ ဥစ္စာရဏ့ဲဿာဟဘူတာ၊ ဥစ္စာရဏ့ဲဿာဟဘူတာစ+တေ+ပါဏာစာတိ ဥစ္စာရဏ့ဲဿာဟဘူတပါဏာ၊တေသံ+ဥပရိပရိသံဃဋ္ဋနံ ဥစ္စာ၊ပေ၊သံဃဋ္ဋနံ။]

ဥရကဉ္ဇာဒိ သိရဇော။ ။ဥရော်စ+ ကဉ္ဇာဒယော်စ– ကဉ္ဇာစသော ဌာန် ၅ ပါး (၆)ပါးတို့လည်း + သိရော်စ ဥရကဉ္ဇာဒိသိရာ၊ တေသု + ဇာတော ဥစ္စာရဏ့ဲပေ၊ သိရဇော၊ ဥစ္စာရဏ့ဲဿာဟဘူတပါဏောပရောပရိသံဃဋ္ဋနေန+ ဥရကဉ္ဇာဒိသိရဇော ဥစ္စာ ၊ပေ၊သိရဇော၊ ဤဂါထာဖြင့်"အ

၅။ သာသနဿ·ပကာရတ္တာ , မာဂဓေါဓိ ဂယ္ဟတော၊
သော ဟာနုဿာဝနံ ပဋိ-သမ္ဖိဒါယစ ပစ္စယော။

၅။ (မာဂဓဿ - မာဂဓသဒ္ဒါ၏၊) သာသနဿ - သာသနာ တော်အား၊ ဥပကာရတ္တာ - လျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇ္ဈဓ-ဤ " စိတ္တဇော ဝိဓ ဂယ္ဟတေ"ဟူသော စကား ရပ်၌၊ မာဂဓေဝ-မာဂဓ သဒ္ဒါကိုသာ၊ ဂယ္ဟတေ-ယူအပ်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ သော-ထို မာဂဓသဒ္ဒါသည်၊ အနုဿာဝနံ-ကမ္မဝါစာသည် လည်း၊ ဟောတိ - ဟုတ်၏၊ ပဋိသမ္ဖိဒါယ-ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်အား၊ ပစ္စယောစ- ကျေးဇူးပြုတတ်သည်လည်း၊ ဟောတိ-ဟုတ်၏။

အာ"စသော အက္ခရာရှစ်လုံးသည် ကဏ္ဍဌာန်၌သာမက နာဘိ,ဥရ,သိရဌာန် တို့၌လည်းဖြစ်၏၊"တာလုဇစသော အက္ခရာများသည် မိမိတို့ ရိုးရာဌာန်များ အပြင် နာဘိ ,ဥရ , သိရဌာန်တို့၌လည်း ဖြစ်ကြသည် "ဟု ဆိုလိုသည်။ [ဤ စကားအရ နာဘိ, ဥရ, သိရ ဟု- ဌာန်သုံးမျိုးတိုးလာသည် ဟု မှတ်။]

ဝါဒ ၂ ရပ် နှိုးနှောပုံ။ ။အရှင်သဒ္ဓမ္မသိရိစသောဆရာတို့သည်"စိတ္တဇ သဒ္ဒါ (အက္ခရာ) တို့၏ အထင်အရှား အသံထွက်ရာ ဌာနကို ဃတ်မှတ်၍ ကဏ္ဌစသော အရပ်၌ ဖြစ်သည် "ဟု ဆိုကြသည်၊"နာဘိ, ဥရ, သိရ အရပ် များ၌ လုံးလုံး မဖြစ် "ဟု မတားမြစ်လိုကြ၊ ထို့ကြောင့် " ကဏ္ဌာဒိဌာနေ အဘိဗျတ္တိတော"ဟု အဘိဗျတ္တိ စကားလုံးကို သုံးစွဲကြသည်၊ အရှင်ဇိနနန္ဒဗုဒ္ဓ စသော ဆရာတို့ကား ထင်ရှား-မထင်ရှားကို မလိုက်ဘဲ ဖြစ်ထိုက်သမျှ ဌာန် အားလုံးကို ပြကြသည်၊ ထင်ရှားရာကိုသာ လိုက်၍ ဌာန်ကို သတ်မှတ်မည် ဆိုလျှင် ရှေဝါဒ အတိုင်းပင် သဘောတူနိုင်စရာရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ၂ ဝါဒလုံး အချင်းချင်း မဆန့်ကျင်-ဟု နှိုးနှောကြသည်။

[ဆောင်] အက္ခရာများ, ဖြစ်ဘို့အားဖြင့်, ထင်ရှားရာမျှ, ထုတ်ဖော်ပြ၍, ကဏ္ဌစသည် , ဌာန်ခေါ်မည်၏၊ တလိထင်ရှား , မထင်ရှား လည်း , ဖြစ်ငြားမှန်လျှင် , ဌာန် ခေါ်ချင် , ချက် - ရင် - ဥုးခေါင်းပါ။

၅။ **သာသနဿာဘျာဒိ**။ ။" စိတ္တဇော ဝိဓ ဂယ္ဟတေ" ဟု ၂ နံပါတ် ဂါထာ၌ ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထို စိတ္တဇသဒ္ဒါသည် မာဂဓ , သဏ္ဌတ, ပြာကရိတ်, ဟိန္ဒီ, အင်္ဂလိပ် , မြန်မာသဒ္ဒါအားဖြင့် အလွန်များ၏၊ " ထို စိတ္တဇသဒ္ဒါတို့တွင် အဘယ်သဒ္ဒါကို ယူရမည်နည်း" ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "မာဂဓော ဝိဓံ

ဂယ္ဘတေ ”ဟု မိန့်၊“စိတ္တဇော ဝိဓ ဂယ္ဘတေ”ဟူသော ဤပါဠိဖွဲ့“မာဂဓသဒ္ဒါ ဖြစ်သောစိတ္တဇကိုသာယူပါ၊ မြန်မာသဒ္ဒါစသော စိတ္တဇကိုမယူပါနှင့်”ဟူလို။

သာသနဿုပကာရတ္တာ ။။ ။“အဘယ်ကြောင့် မာဂဓသဒ္ဒါကိုသာ ယူရမည်နည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်“သာသနဿုပကာရတ္တာ ”ဟု မိန့်၊ မာဂဓသဒ္ဒါက သာသနာတော်အားလျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ်သောကြောင့် မာဂဓသဒ္ဒါကိုသာ ယူရသည်–ဟူလို။ [ဥပကာရ သဒ္ဒါသည် “အနုဂဏ္ဌာသမ္မာဒန–လျော်သော အကျိုးကျေးဇူးကို ပြီးစေခြင်း”အနက်ကို ဟောဇ်၊–'ဟု ထောမနီမိဆို၏၊ အနုသည် အနုကူလအနက်ဟောတည်း၊ ထို အနက်၌စပ်ဘို့ရန်“သာသနသ–အား”ဟု သမ္ဗန်ပေးရသည်။

သေဟိ၊ ပေ၊ ပစ္ဆယော ။။ ။“သာသနဿုပကာရတ္တာ ”ဟူသော ဟိတ်ကိုခိုင်မြဲစေလိုသောကြောင့် “ သေဟိ၊ပေ၊ပစ္ဆယော ”ဟုမိန့်၊ “ဟိ” သည် ဒဠ္ဠိကရဏဇောတက၊ ထို မာဂဓသဒ္ဒါသည် ကမ္မဝါစာလည်း ဟုတ်၏၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် အားလည်း ကျေးဇူးပြုတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ သာသနဿုပကာရတ္တာ”ဟူသော ဟိတ်သည် မှန်ကန်သော ဟိတ်ဖြစ်သည်–ဟူလို။

အနုဿာဝနံ။။ ။အနု (အဘန်ဘန်)+သာဝိယတေ တေနာတိ အနုဿာဝနံ – ရဟန်းခံပေးခြင်းစသော ကိစ္စကို အဘန်ဘန်ထပ်၍ သံဃာကို ကြားသိစေအပ်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ကမ္မဝါစာကို “အနုဿာဝန”ဟု ခေါ်သည်၊ ထို ကမ္မဝါစာကို မာဂဓဘာသာဖြင့်သာ ရွတ်ဆိုရ၏၊ အခြားဘာသာဖြင့်ရွတ်လျှင် ကံ မမြောက်၊ ထို့ကြောင့် “ သေ + အနုဿာဝနံ–ထိုမာဂဓသဒ္ဒါသည် ကမ္မဝါစာလဟုတ်၏”ဟု ဆိုသည်၊ ကမ္မဝါစာ ရှိလျှင် ဥပသမ္ပဒစသောကံများ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဘုရားသာသနာတော်ကွယ်ပျောက်သွားရှိတော့၏၊ မာဂဓဘာသာသည် ထိုသို့မကွယ်ပနိုင်အောင် သာသနာတော်အား လျော်စွာကျေးဇူးပြု၏”ဟူလို။ [“အနုဿာဝနံ (အနုဿာဝနယုတ္တံ)-ကမ္မဝါစာနှင့်ယှဉ်၏”ဟု ဖွင့်ကြသည်ကို ဆင်ခြင်ပါ။]

ပဋိသမ္ဘိဒါဃ ပစ္ဆယော ။။ ။နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သည် မာဂဓဘာသာဟူသော အသံကိုကြားရလျှင် ထိုသဒ္ဒါ၏ အမှားအမှန်ကို နားလည်, အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါကလည်း အတ္ထကိုနားလည်၍,ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါကလည်း ဓမ္မကို နားလည်၏၊ သဏ္ဌာတဘာသာစသော အခြားအသံကိုကြားလျှင် နားမလည်၊ ထို့ကြောင့်“ မာဂဓသဒ္ဒါသည် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်အား ကျေးဇူးပြုနိုင်၏”ဟု ဆိုသည်၊ ဤအဓိပ္ပါယ်ကိုကြည့်၍“ပစ္ဆယော”အရ “ အသံကို အာရုံပြုသော အာရမဏပစ္စည်းသာ မက,အနက်အဓိပ္ပါယ် အမှားအမှန်ကိုသိဘို့ရန် ကျေးဇူးပြုသော ပကတူပနိဿယပစ္စည်းလည်း ရနိုင်သည်” ဟု မှတ်။ [“အာရမဏပစ္စယော”ဟု ဖွင့်ကြသည်ကို ဆင်ခြင်ပါ။]

၆။ အနိဒ္ဒိတေ ပဒေ ဝတ္ထော, ပရမတ္ထော သုနိဒ္ဒိတံ၊
ပဒံ ပညတ္တိသဒ္ဒေါတိ, သဒ္ဒေါ ဘဝတိ ဒုဗ္ဗိဓော။

၆။ အနိဒ္ဒိတေ - ရွတ်ဆို၍ မပြီးသေးသော၊ ပဒေ - ပုဒ်၌၊ ဝါ-ပုဒ်တွင်၊ ဝတ္ထော- တလုံး တလုံးသော ဝတ္ထုသည်၊ ပရမတ္ထော- ပရမတ္ထသဒ္ဒါမည်၏၊ သုနိဒ္ဒိတံ- ကောင်းစွာပြီးပြီးသော၊ ဝါ-အားလုံးပြီးပြီးသော၊ ပဒံ - ပုဒ်သည်၊ ပညတ္တိသဒ္ဒေါ- ပညတ္တိသဒ္ဒါမည်၏၊ ဇာတိ-ဤသို့၊ သဒ္ဒေါ- မာဂဓသဒ္ဒါသည်၊ ဒုဗ္ဗိဓော - ၂ ပါးအပြားရှိသည်၊ ဘဝတိ-၏။ [“ပဒေနှင့် ဝတ္ထော” ကို “အပေါင်းအာဓာရ+အစိတ် အာဇ္ဇေယ် ”အဖြစ်ဖြင့် စပ်၊ တနည်း- “ နိဒ္ဓါရဏာသမုဒါယ+နိဒ္ဓါရဏိယ” စပ်၊ အက္ခရာ ၂ လုံးရှိသောပုဒ်၌ ၂ လုံးရွတ်ပြီးသည်ကို ၎င်း, ၃-၄-၅ စသည်ရှိသောပုဒ်၌ ထိုအက္ခရာအားလုံး ရွတ်၍ပြီးသည်ကိုဂုဏ်း ရည်ရွယ်၍ “သုနိဒ္ဒိတံ” ဟု သုသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုသည်။]

၆။ အနိဒ္ဒိတေ တ္ဝာဒိ။ ။ပရမတ္ထသဒ္ဒ, ပညတ္တိသဒ္ဒအားဖြင့် သဒ္ဒဘေဒ (သဒ္ဒ ၂ မျိုးအပြား) ကို ပြလိုရှိ“အနိဒ္ဒိတေ”စသည်ကိုမိန့်၊“ပုရိသော”ပုဒ်ကို ရွတ်ဆိုသောအခါ ရွတ်ဆို၍မပြီးသေးမီ “ပု” ဟူသောအသံ, “ရိ” ဟူသောအသံ“သော”ဟူသောအသံသည် “ပရမတ္ထသဒ္ဒ”မည်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း- ရွတ်ဆိုအပ်သောအသံသည် ရုပ် ၂၈ ပါးတွင် “သဒ္ဒရုပ်” ဟူသော ပရမတ္ထတရား ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ “ပုရိသော”ဟု ရွတ်၍ပြီးဆုံးသောအခါ ထိုပုရိသောသဒ္ဒါသည်“ပညတ္တိသဒ္ဒ”မည်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း-“အတ္ထံ ပညပေတီတိ ပညတ္တိ”နှင့်အညီ “ပုရိသော”ဟု ရွတ်ပြီးမှသာ“ယောက်ျား”ဟူသောအနက်ကို သိစေတတ်သောကြောင့်တည်း။ [“ပု+ရိ+သော” တလုံးစီ အသံဖြစ်ခိုက်၌ကား ထိုတလုံးစီက“ယောက်ျား”ဟူသောအနက်ကို မသိစေနိုင်။]

အက္ခရာတလုံး သဒ္ဒါ။ ။“ဂေါ”ဟူသော အက္ခရာတလုံးဖြင့် “နွားး” ဟူသောအနက်တခုကို သိစေနိုင်သောကြောင့် “ ဂေါ” သည် ပညတ္တိသဒ္ဒါတည်း၊ ထိုသို့ တလုံးသာရှိသော ပညတ္တိသဒ္ဒါမျိုး၌ ဝိထိအစဉ်အားဖြင့် “ပရမတ္ထသဒ္ဒ, ပညတ္တိသဒ္ဒ”ဟု ခွဲရသည်၊ “ဂေါ”ဟု ရွတ်ဆိုလိုက်သောအခါ ထို ဂေါဟူသောပစ္စုပ္ပန်အသံကို အာရုံပြုသော သောတဒွါရဝိထိဖြစ်၏၊ ထို့နေ့ခံ ချုပ်ပြီးသော ထို “ဂေါ” အသံကို အာရုံပြုသော မနောဒွါရဝိထိဖြစ်၏၊ ဤ ၂ ဝိထိ၏အာရုံဖြစ်သော “ဂေါ”အသံသည် ပရမတ္ထသဒ္ဒါတည်း၊ ထို့နောက် အသံကိုအာရုံမပြုဘဲ“ဂေါ”ဆိုသော နာမည်ပညတ်ကိုအာရုံပြုသော တတိယမနောဒွါရဝိထိဖြစ်၏၊ ထို တတိယဝိထိဖြင့်သိအပ်သော “ ဂေါ ” ဟူသော

၇။ နေကာပိ သုတိယာ သဒ္ဒါ, လောကေနေကောတိ ဝုစ္စရေ၊
ကေတ္ထဝါစကတ္တေနေ-ကောတိ သကေ်တဘာဝတော။

၇။ သုတိယာ-နားဒ္ဒါ ကြားရခြင်းအားဖြင့်၊ အနေကာပိ-တလုံး မက များသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သဒ္ဒါ-သဒ္ဒါတို့ကို၊ ဝါ-အသံတို့ကို၊ လောကေန- လူအပေါင်းသည်၊ ကောတိ-တခုသော သဒ္ဒါဟူ၍၊ ဝုစ္စရေ-ဆိုအပ်ကုန်၏၊ (ကသ္မာ-နည်း၊) ကေတ္ထဝါစကတ္တေန-တခုသောအနက်ကို ဟောတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ဝါ-တခုသော အနက်ကို ဟောတတ်သည့် အတွက်၊ ကောတိ - တခုသော သဒ္ဒါဟူ၍၊ သကေ်တဘာဝတော- လောက၌ မှတ်သားအပ်သည်၏အဖြစ် ကြောင့်တည်း။[သဝနံ-ကြားရခြင်း၊ သုတိ-ခြင်း။]

နာမည်သည် ပညတ္တိသဒ္ဒါတည်း၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း— ထို "ဂေါ" ဟူသော နာမည်ပညတ်က နွားဟူသောအနက်ဒြပ်ကို သိစေတတ်သောကြောင့်တည်း။ [ထို နာမည်ပညတ်ကို သိပြီးမှ နွားဟူသောအနက်ဒြပ်ကို စတုတ္ထမနောဒ္ဓါရဝီထိဖြင့် သိရသည်၊ "နွား"ဟူသော မြန်မာအသံကိုကြားရာ၌လည်း ပရမတ္ထသဒ္ဒ ပညတ္တိသဒ္ဒကို ဤအတိုင်းခွဲပါ။]

သဒ္ဒံ ပဌမစိတ္တေန, တီတံ ဒုတိယစေတသာ၊
နာမံ တတိယစိတ္တေန, အတ္ထံ စတုတ္ထစေတသာ။

၇။ **နေကာပိ၊ ပေ၊ ဝုစ္စရေ** ။ ။ ပရမတ္ထသဒ္ဒါ ပညတ္တိသဒ္ဒါအားဖြင့် သဒ္ဒါအပြားကို ရှေးဦးစွာ ပြပြီး၍ ယခုအခါ ပညတ္တိ သဒ္ဒါတခု၏ အပိုင်းအခြားကို ပြလိုသောကြောင့်"နေကာ"စသော ဂါထာကို မိန့်သည်၊ [နေကာကို"နေ+ကော"ဟု ဖြတ်၊] "ဂ္ဂ+တ္တိ"ဟုဂင်း "ပု+ရိ+သော"ဟုဂင်း နားဒ္ဒ ကြားရခြင်း အားဖြင့် အက္ခရာ ၂ လုံး , ၃ လုံးဖြစ်၍ များသော်လည်း ထို သဒ္ဒါကို လူအပေါင်းက (သဒ္ဒါကျမ်းကို စီရင်သော ရှေးလူကြီးများက) သဒ္ဒါတခု (ပုဒ်တခု)ဟု ပြောဆိုအပ်သည်-ဟူလို။ [နေကာပ်ဒ္ဒ ပိဖြင့် ကောကိုပေါင်း၊ တနည်း—သမ္ဟာဝနာ၊ "အက္ခရာအများကိုတောင်မှ တပုဒ်"ဟု ပိုင်းခြားထားလျှင် " ဂေါ " စသော အက္ခရာတလုံးသာ ရှိသော သဒ္ဒါကို ပုဒ်တခု ဟု အထူးပြောဘွယ်မလိုတော့ပါ–ဟူလို။]

ကေတ္ထ၊ပေ၊ဘာဝတော။ ။"အဘယ့်ကြောင့် အနေကက္ခရသဒ္ဒါတို့ကို တပုဒ် ဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း" ဟု မေးဘွယ် ရှိသောကြောင့် " ကေတ္ထ၊ပေ၊ ဘာဝတော"ဟု မိန့်၊ "ဂ္ဂတ္တိ" ဟူသော အနေကက္ခရ သဒ္ဒါသည် "မိန်းမ"

၈။ ကေကဒ္ဓရောပျနေကောပေ-ကတ္တဝါစကသမ္ဗန္ဓတော၊
သရော တံသဟိတော ဗျဥ္ဇနော စေ•ကဒ္ဓရသမ္ဗန္ဓတော။

၈။ ကေကဒ္ဓရောပိ - တလုံးသော အက္ခရာရှိသော သဒ္ဒါကိုဂုင်း၊ အနေကောပိ- တလုံးမက များးသော အက္ခရာရှိသောသဒ္ဒါကိုဂုင်း၊ ကေကတ္တဝါစကသမ္ဗန္ဓတော-တခုတည်းသောအနက်ကို ဟောတတ်၏ဟု သမုတ်အပ်၏၊ သရောစ-သရကိုဂုင်း၊ တံသဟိတော-ထို သရနှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ ဗျဥ္ဇနောစ-ဗျည်းကိုဂုင်း၊ ကေကဒ္ဓရသမ္ဗန္ဓတော-တလုံးသော အက္ခရာ ဟု သမုတ်အပ်၏။

ဟူသော အနက်တခုကိုသာ ဟောနိုင်၏၊"ပုရိသော"လည်း "ယောကျား" ဟူသော အနက်တခုကိုသာ ဟောနိုင်၏၊ ထိုသို့ တနက်စီကိုသာ ဟောနိုင် သည့်အတွက် သဒ္ဒါတခု ဟု သာ (တပုဒ် ဟု သာ) လောကဒ္ဓ သတ်မှတ်ထား သောကြောင့် အနေကက္ခရသဒ္ဒါ တို့ကိုလည်း တပုဒ် ဟုပင် ဆိုအပ်ကြသည်-ဟူလို။[ကေတ္တဝါစကတွေ့နသည်"သကေတဘာဝတော"ဟိတ်၏အကူအညီ မူလီဟိတ်တည်း၊ သံပုဒ္ဓ ကိတဓာတ်သည် ဉာဏအနက်ဟောတည်း၊"သံကေ တံယတေ-အသိအမှတ်ပြုအပ်၏၊ ဇုတိ သကေတော"ဟု ပြု။]

၈။ **ကေ၊ပေ၊ဝါစကသမ္ဗန္ဓတော။** ။"အက္ခရာတလုံးသာရှိသော ပုဒ်က (သဒ္ဒါက) အနက်တခုကိုသာ ဟောခြင်းသည် သင့်ပါစေတော့၊ အက္ခရာ အများရှိသောသဒ္ဒါက အဘယ့်ကြောင့် အနက်တခုကိုသာ ဟောရသနည်း" ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ကေကဒ္ဓရော၊ပေ၊ဝါစကသမ္ဗန္ဓတော"ဟု မိန့်၊ လောကိသဒ္ဒါဆရာတို့က "အက္ခရာတလုံးသာရှိသော သဒ္ဒါလည်း တနက်ကို ဟော၏၊ အက္ခရာအများရှိသော ဝိဘတ္တိနှင့်သဒ္ဒါတခုလည်း တနက်ကိုသာ ဟော၏"ဟု သမုတ်ထားကြ၏၊"သဒ္ဒါ"ဟူသည် ရှေးလူကြီးတို့သမုတ်အပ် သည့် အတိုင်း အနက်ကို ဟောရသည်၊ ထို့ကြောင့် တပုဒ်ဟု သတ်မှတ်ရာ၌ (တနက်ကိုဟောခြင်းမှတပါးသော) အကြောင်းကို ရှာဘွယ်မလိုပါ-ဟူလို။

သရော၊ပေ၊သမ္ဗန္ဓတော။ ။ပုဒ်တို့ကို"ကေကဒ္ဓရ အနေကက္ခရ"ဟု အက္ခ ရာဖြင့်ခွဲပြရာ၌အဘယ်ကို"အက္ခရာတလုံး"ဟု ခေါ်ပါသနည်း-ဟု မေးဘွယ် ရှိသောကြောင့်"သရော၊ပေ၊သမ္ဗန္ဓတော"ဟုမိန့်၊ အ-အာစသော သရကိုဂုင်း, ထိုသရနှင့်တကွဖြစ်သော"က, ကာ, ကိ, ကီ, ကု, ကူ, ကေ, ကော"စသော ဗျည်းကိုဂုင်း "အက္ခရာတလုံး"ဟု သမုတ်ထားသည် – ဟူလို ထို့ကြောင့် ဇုတို့ ဇုသည် အက္ခရာတလုံး, ဣသည် အက္ခရာတလုံး"ဟု သိပါ။

၉။ အနေကေဝ သမာနေပိ, ပဒမေက္ခ·မိတ္ဗျုစ္ဆတေ၊
ဆိန္နတ္တာ စိနိပါတေန, တေသံ စေကတ္ထဘာဝတော။

၉။ (ပဒါနံ- "ယံ+ကိ ံ+စိ" ဟူသော ပုဒ်တို့၏၊) အနေကေဝ-များကုန်သည်၏အဖြစ်သည်သာလျှင်၊ သမာနေပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ကေံ ပဒန္တိ- တပုဒ်ဟူ၍၊ ဥစ္စတေ - ဆိုအပ်၏၊ (ကသ္မာ- နည်း၊) စိနိပါတေန-စိနိပါတ်သည်၊ ဆိန္နတ္တာ-ပိုင်းဖြတ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်ရင်း၊ တေသံ-ထို ယံ, ကိ ံ, စ်, ဟူသောပုဒ်တို့၏၊ ကေတ္ထဘာဝတော စ- တခုသောအနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ရင်းတည်း။

၉။ **အနေကေဝတ္ထဒီ။** ။ ဤဂါထာသည် အနေကပဒပုဒ်ကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ " ယံ + ကိ ံ+ စိ " ပုဒ်၌ ယံနောင် သိဝိဘတ်, ကိ ံနောင် သိဝိဘတ် , စ်နောင် သိဝိဘတ်တို့ကို ချထားသောကြောင့် ဝိဘတ္တန္တပုဒ် ၃ ခု ဖြစ်၍ ပုဒ်တွေ့များသော်လည်း "တပုဒ်"ဟုသာ ခေါ်ရသည်။

ဆိန္နတ္တာ၊စေပါဘာဝဝတော။ ။"ပုဒ်တွေ့များပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် တပုဒ်ထည်းဟု ဆိုရသနည်း" ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် " ဆိန္နတ္တာ၊စေ၊ ဘာဝတော " ဟု မိန့်၊ စ်နိပါတ်ပုဒ်သည် ပုဒ်အဆုံး၌သာ ဖန်လေ့ရှိ၏၊ ထို စိနိပါတ်ပုဒ်က "ယံ + ကိ ံ + စိ" ကို အဆုံးကနေ၍ တပုဒ်ထည်းအဖြစ်ဖြင့် ပိုင်းဖြတ်ထားသောကြောင့်ရင်း, ထိုသုံးပုဒ်အပေါင်းမှ " အလုံးစုံ" ဟူသော တနက်ကိုသာ ဟောနိုင်သောကြောင့်ရင်း " ယံ+ ကိ ံ+ စိ " ဟု ၃ ပုဒ်ရှိ၍ ပုဒ်တွေ့များသော်လည်း"ယံကိဉ္စိ"တပုဒ်ထည်း ဟု ဆိုရသည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ " ဆိန္နတ္တာ စိနိပါတေန " ဟူသောဟိတ်သည် စိနိပါတ်ဆုံးသော "ကောစိ, ကေစ်, ယောကောစိ, ယေကေစ်"စသော အနေကပဒပုဒ်များနှင့်သာဆိုင်၏၊ နောက်၌လာမည့်"အပေတိ"စသောပုဒ်များနှင့်ကား မဆိုင်၊ " တေသံ ဧကတ္ထဘာဝတော" ဟူသော ဟိတ်ကား"အနေကပဒပုဒ်အားလုံးနှင့်ဆိုင်သည် "ဟု မှတ်။

အနေက။ ။အနေကေဝသမာနေ၌ "အနေက"ကို"အနေကတ္တေ" ဟု ဒ်ပနီဖွင့်၏၊ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် " အနေက " ၌ ဘာဝအနက်ကို ပဓာန ကောက်ရသော "ဘာဝပဓာန"တနည်း-ဘာဝပုဒ်ချထားသော "ဘာဝလောပ"ဟု သိစေ၏၊ ထိုသို့ဖွင့်ခြင်းမှာလည်း အနေကေနှင့် ပဒံတို့၏ ဝိဘတ်ချင်း မတူသောကြောင့် အနက်အရလည်း မတူအောင်ဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်၊ ဆရာတို့ကား-ပဒံနှင့်အရတူအောင်"အနေကံဝသမာနမ်မို့,ပဒမေက မိတ္ဗျုစ္ဆတေ" ဟု ဂင်း, "တဿ ဧကတ္ထဘာဝတော"ဟုဂင်း, ပြင်ဒတ်မူကြသည်။

၁၀။ အာဘုသေ·ဂတိယန္တေ့ါက-ကွရော·တ္ထိ ပုရိသောတိစ၊
နေကော ယံကိဉ္စိ·ပေတိတ္ဝေ-ကတ္တံ နေကပဒဿစ။

၁၀။ အာ-အာသဒ္ဒါသည်၊ ဘုသော-အလွန်အကဲဟူသောအနက်
ရှိ၏၊ ဋ-ဋသဒ္ဒါသည်၊ ဂတိယံ-ဂတိအနက်၌၊ (ဝတ္တာတိ- ဖြစ်၏၊)
ဋတိ - ဤ ပြယုဂ်၌၊ (အာ - အာသည်ဂုဏ်း၊ ဋ - ဋသည်ဂုဏ်း၊)
ကေကွရော - တလုံးသော အကွရာရှိသော သဒ္ဒါတည်း၊ ဋတ္ထိတိစ-
ဋတ္ထိ ဟူသော သဒ္ဒါသည်ဂုဏ်း၊ ပုရိသော တိစ - ပုရိသော ဟူသော
သဒ္ဒါသည်ဂုဏ်း၊အနေကော-များသော အက္ခရာရှိသော သဒ္ဒါတည်း၊
ယံကိဉ္စိ ဋတိ - ယံကိဉ္စိ ဟူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ အပေတိ ဋတိ-
အပေတိ ဟူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ အနေကပဒဿစ - များသော
ပုဒ်၏လည်း၊ ကတ္တံ-တပုဒ်ထည်း၏ အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။
[ယံကိဉ္စိ- အလုံးစုံ၊ အပေတိ-ဖဲ၏။]

ဒီပနီ။ ။ပဒန္တိစ သဒ္ဒေါတိစ အနုတ္ထန္တရံ-ပဒနှင့် သဒ္ဒသည် အနက်ထူး
မရှိ၊ (အနက်တူပင်ဖြစ်၏-ဟူလို၊) ဤသို့ ဖွင့်ရခြင်းကား ရှေ့၌ "ပညတ္တိသဒ္ဒ"
ဟု သဒ္ဒကိုသုံးစွဲခဲ့၍ ဤဂါထာ၌ "ပဒ" ဟု သုံးစွဲထားရကား ပဒနှင့်သဒ္ဒကို
တမျိုးစီထင်မည်စိုးသောကြောင့် "အဓိပ္ပါယ်အနက်မှာ မထူး" ဟု ဖွင့်သည်။
[ရှေဂါထာနှင့် ဤဂါထာကိုကြည့်၍ "ကေကွရပုဒ်, အနေကကွရပုဒ်,အနေက
ပဒပုဒ်" အားဖြင့် ပုဒ် ၃ မျိုး (သဒ္ဒါ ၃ မျိုး) ပြားသည် "ဟု သဒ္ဒတ္ထဘေဒ
စိန္တာအခဏ်းအတွက် သဒ္ဒါအပြားကို မှတ်သားပါ။]

၁၀။ အာဘုသေတျာဒိ ။ ။ ["အာဘုသေ ဂတိယံ "၌ ဘုသေကို
"ဘုသော+ဋ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်။] ဤဂါထာသည် ပြခဲ့သော ဂ-၉ ဂါထာတို့၏
ပုံစံတည်း၊"အာ"သဒ္ဒါသည် ဘုသအနက်တခုကို ဟောနိုင်၏၊ ဋသဒ္ဒါသည်
ဂတိအနက်တခုကို ဟောနိုင်၏၊ ဤသို့ တလုံးတည်းဖြင့် တနက်ကို ဟောနိုင်
သော အာသဒ္ဒါ ဋသဒ္ဒါတို့သည် ကေကွရသဒ္ဒါအတွက် ပုံစံများဖြစ်ကြသည်၊
"ဘူ-သတ္တာယံ,ခိ-ခယေ"စသည်ဖြင့် ဓာတ်နက်တို့ကိုပြရာ၌ ဘူ-ခိ-စသော
တလုံးဓာတ်ဟူသမျှ အနက်တခုကိုဟောသော ကေကွရသဒ္ဒါချည်းတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ "ဘုသော- ဂတိယံ" တို့သည် ပုံစံထုတ်လိုရင်း မဟုတ်,
အာ-ဋတို့၏ (တနက်ကို ဟောနိုင်ကြောင်းပြလို၍) ဟောနက်ကို ထည့်ပြခြင်း
သာတည်း၊ ပုံစံမှာ"အာ-ဋ" ၂ပုဒ်သာတည်း၊"ဘုသော"ဟူရာ၌"ဘုသေ"
ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ "ဘုသေ- အလွန်ဟူသော အနက်၌"ဟု ပေးကြ၏၊ အနက်

၁၁။ သောတာလမ္ဖနံ မာပံန္ဒော, သကေ်တေန ဝဝတ္ထိတော၊
အတ္ထဿ ဉာပကော သဒ္ဒေါ, နာသန္တေ ကာရကဒ္ဓယေ။

၁၁။ သဒ္ဒေါ- သဒ္ဒါသည်၊ သောတာလမ္ဖနံ- သောတဝိညာဉ်၏ အာရုံ၏အဖြစ်သို့၊ အာပန္ဒော–ရောက်သည်ၾင်း၊ သကေ်တေန- (ဤသဒ္ဒါသည် ဤအနက်ကိုဟော၏ဟူသော)အမှတ်အသားဖြင့်၊ ဝဝတ္ထိတော-မှတ်သားအပ်ပြီးသည်ၾင်း၊ (သမာနော – ဖြစ်လသော်၊ ဝါ-ဖြစ်မှ၊) အတ္ထဿ – အနက်ကို၊ ဉာပကော - သိစေတတ်၏၊ ကာရကာ ဒ္ဓယေ – သောတာလမ္ဖန မာပန္ဒ , သကေ်တေန ဝဝတ္ထိတ ဟူသော အကြောင်း ၂ပါးအပေါင်းသည်၊ အ သန္တေ-မရှိလသော်၊ အတ္ထဿ-အနက်ကို၊ နဉာပကော - မသိစေတတ်။

အဓိပ္ပါယ် မပျက်ပါ၊ သို့ရာတွင်“ဘုသော-အတိရေကတ္ထောတိ အဓိပ္ပါယော” ဟု ပဌမန္တာဖွင့်သော ဋီကာနှင့်ကား“ဘုသော”ဟုသာ ရှိသင့်ပါသည်၊ ဂါထာ၌ကား “ဘုသော+ဇ္ဈ” ကို သန္ဓိစပ်ဆားသောကြောင့် “ ဘုသေ ” ဟုသာ ရှိရမည်၊ ဘုသော၌ ဩကို ဧ ချေ၊ ဇ္ဈကို အေသဝဏ်ပြု။

ဇ္ဈတ္တိ ၊ ဧပေ၊ အ ဧပေတိ ။ ။ ဇ္ဈတ္တိနှင့် ပုရိသောတို့၏ အနေကကွရသဒ္ဒါ အတွက် ပုံစံဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပြီ၊ ဗုဒ္ဓေါ, ဒဿဗသော, စသော နာမ်ပဒ်, ဂစ္ဆတ်–ပစတိ, စသော အာချာတ်ပဒ်တို့သည် အနေကကွရ သဒ္ဒါတို့ချည်း တည်း၊ ယံကိဉ္စိနှင့် အပေတိတို့ကား အနေကပဒသဒ္ဒါအတွက် ပုံစံတို့တည်း၊ [ယံကိဉ္စိ၏ အနေကပဒဖြစ်ပုံကို ပြခဲ့ပြီ။] အပေတိ၌ “အပ” ဥပသာရနောင် သိဝိဘတ်ကို ချေ ဝားသောကြောင့် အပသည် ဝိဘတ္တိနာမပုဒ်, ဧတိ၌ ဇ္ဈ ဓာတ်, တိဝိဘတ်ဖြစ်၍ ဝိဘတ္တိနာမပုဒ်တည်း၊ထိုဝိဘတ္တိနာမ ၂ပုဒ်မှ အပဂမန (ဖဲခြင်း) တနာက်ကိုသာ ဟောနိုင်သောကြောင့် အဓိပတိသဒ်သဲ့ အနေကပဒ ပုဒ်တည်း၊ “သြလောကေတိ– ကြသ့်၏၊ ဥပေတော– ပြည့်စုံ၏”စသည်ဖြင့် ဥပသာရ ရှေးရှိလော အာချာတ်ပုဒ် ကိတ်ပုဒ်တို့သည် အနေကပဒသဒ္ဒါတွေ ချည်းသာ ဖြစ်ကြသည်။

၁၁။ သောတာလမ္ဖနတ္ထဒီ ။ ။ သဒ္ဒါ (ပုဒ်) အမျိုးမျိုးကို ပြပြီး၍ ၂ နံပါတ်ဂါထာ၌ “အတ္ထောပကာရတ္တာ”ဟု ဆိုခဲ့သည့် အားလျော်စွာ “ထို သဒ္ဒါသည် အဘယ်အကြောင်း (အဂ်ါ) စုံမှအနက်ကို သိစေနိုင်ပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “သောတာလမ္ဖန”စသော ဂါထာကိုမိန့်သည်၊ (၁) သောတာလမ္ဖနမာပန္ဒ– နား၌ ကြားရခြင်း, (၂) “ဤသဒ္ဒါသည် ဤ

အနက်ကို ဟောဇ်၏ "ဟု အမှတ် (သင်္ကေတ) ရှိဘူးခြင်း, ဤ အဓိကြောင်း (အင်္ဂါ) ၂ ပါးစုံမှ သဒ္ဒါသည် အနက်ကိုသိစေနိုင်၏—ဟူလို။

သောတလမ္ဗန မာပန္နော ။ ။ နားဦ့ "ပု + ရိ + သော" ဟု တလုံးချင်း ကြားရသည်ကို "သောတဝိညာဉ်၏ အာရုံအဖြစ်သို့ရောံသည်" ဟု ဆိုသည်။ [သောတအရ သောတဝိညာဉ်ကို ယူပါ၊ ဌာန ပသာဒ၏ သောတအမည်ကို ဌာနိဝိညာဉ်ဦ့တင်စားသော ဌာနူပစာတည်း၊ တနည်း—အဓိကြောင်းပသာဒ၏ သောတ အမည်ကို အကျိုးဝိညာဉ်ဦ့ တင်စားသောကြောင့် ကာရကူပစာ ဟုလည်း ဆိုကြ၏။] အလမ္ဗနဦ့လည်း "အာလမ္ဗနဘာဝ" ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပွဓာန, ဘာဝလောပ ကြံပါ၊ "သဗ္ဗတိ သောတဝိညာဏာလမ္ဗနဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ သဒ္ဒေါ"ဦ့ "အလမ္ဗနဘာဝံ"ဟု ဘာဝထည့်၍ ဝိဂ္ဂဟပြုသည်။]

သင်္ကေတန ဝဝတ္ထိတော ။ ။"ပုရိသော"ဟူသော အသံကို မကြားမီ ရှေက (ယခု နီးကပ်သော ရှေကဖြစ်စေ , အတော်ဝေးသော ရှေးရှေးက ဖြစ်စေ) ပုရိသောသဒ္ဒါသည် "ယောက်ျား"ဟူသော အနက်ကိုဟော၏—ဟု သုဏာန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် မှတ်သားခဲ့ဘူး၏၊ ထိုသို့ မှတ်သားဘူးခြင်း ဟူသော အကြောင်းနှင့်လည်းပြည့်စုံမှ ယောက်ျားဟူသောအနက်ကို ပုရိသောသဒ္ဒါက သိစေနိုင်သည်။

နာသင်္ကေန ကာရကာဒွယေ ။ ။ထိုအကြောင်း ၂ ပါးတွင် တပါးပါးမရှိလျှင် (နားဦ့မကြားရလျှင်, နားဦ့ကြားရသော်လည်း ဤသဒ္ဒါသည် ဤအနက်ကို ဟော၏ ဟု မမှတ်ဘူး (မသင်ဘူး) လျှင် အနက်ကို မသိစေနိုင်၊ ယခု အခါ ပါဠိဘာသာကို မသင်ဘူးသူတို့၏ ပါဠိစကားသံကို နားဦ့ ကြားရပါလျက် အနက်ကိုမသိခြင်းမှာ ထိုအမှတ်သင်္ကေတ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း၊ မိမိတို့၏ ပြောရိုးဘာသာမှ တပါးသော ဘာသာစကားကို နားဦ့ကြားပါလျက် အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို နားမလည်ခြင်းမှာလည်း သင်ယူမှတ်သားဘူးခြင်း မရှိသောကြောင့်တည်း။

မှတ်ချက် ။ ။အသံ (သဒ္ဒ) သည် အရင်းခံဖြစ်သောကြောင့် "သောတာလမ္ဗနမာပန္နေ" ကို အကြောင်းတခုဟု ဆိုထားသည်၊ စာဘတ် စာကြည့်ရာဦ့ကား "စက္ခုဝိညာဉ်၏အာရုံအဖြစ်သို့ ရောံခြင်း"ဟု "စက္ခဲဝလမ္ဗန မာပန္နေ" အကြောင်းကို လဲလှယ်ရသည်၊ ထို့ပြင်"သောတာလမ္ဗန မာပန္နော"စသော ၂ ပုဒ်သည် အကြောင်းအင်္ဂါ ၂ ပါးကိုပြသော ဝိသေသန ဖြစ်သောကြောင့် ဒိပနီဦ့ " အာဂတတ္တာ, ဝဝတ္ထိတတ္တာ " ဟု ဟိတ်အနက်ကိုနှင့်ပြသည်၊ ထိုအဖွင့်ကိုယူ၍ကား "အပန္နော- အာပန္နတ္တာ"ဟုငင်း "ဝဝတ္ထိတော—ဝဝတ္ထိတတ္တာ"ဟုငင်း နိဿယဦ့ အနက်ပေးဘွယ်မလိုပါ။

၁၂။ ဘေဒါဘေဒက ဘူတတ္ထံ, ပုဏ္ဏံ ဝေါဟာရနိသိတံ၊
နာနာပဒံ ဝိဘာဝေတိ, ယံ တံ ဝါကျန္တိ ဝုစ္စတိ။

၁၂။ ဝေါဟာရနိသိတံ- လူတို့၏ ပြောရိုးဆိုစဉ်ဒ္ဓမ္မိသော၊ ယံ နာနာပဒံ - အကြင် အမျိုးမျိုးသောပုဒ်သည်၊ ဘေဒါဘေဒကဘူတံ= ဝိသေသန ဝိသေသျဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ပုဏ္ဏံ-ဝဒန္တာပုဂ္ဂိုလ်အလိုအတိုင်း ပြည့်စုံသော၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ ဝိဘာဝေတိ- ထင်စွာပြတတ်၏၊ တံ နာနာပဒံ-ထို အမျိုးမျိုးသောပုဒ်ကို၊ ဝါကျန္တိ-ဝါကျဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏။

၁၂။ ဘေဒါဘေဒကတ္ထာဒီ။ ။ပြခဲ့သောပုဒ်များကို ပေါင်းလိုက်လျှင် ဝါကျဖြစ်သောကြောင့် ထိုဝါကျကိုပြလိုသော ဆရာသည် "ဘေဒါဘေဒက" စသည်ကိုမိန့်၊ ပြောရိုးဆိုစဉ်ဒ္ဓမ္မိသော အကြင်ပုဒ်အပေါင်းသည် ဝိသေသန ဝိသေသျဖြစ်၍ ပြည့်စုံသောအနက်ကို ပြနိုင်၏၊ ထိုပုဒ်အပေါင်းကို "ဝါကျ" ခေါ်သည်-ဟူလို။

ဝေါဟာရနိသိတံ ။ ။ ဤ ဝေါဟာရနိသိတံပုဒ်သည် နာနာပဒံ၏ ဝိသေသနတည်း၊ "နာနာပဒံ" အရ တွေ့ရာသောင်းပြောင်း ပုဒ်အပေါင်းကို မယူရ, လူတို့၏ ပြောရိုးဖြစ်သောပုဒ်အပေါင်းကို ယူပါ - ဟူလို၊ [ဝေါဟာရေ- လူတို့ပြောရိုးဆိုစဉ်ဒ္ဓ + နိသိတံ, ဝေါဟာရနိသိတံ။] ဤစကားဖြင့် "ကုသလာ, ရူပံ, စက္ခုမာ, ဒသ, ဒါဠိမာ" ကဲ့သို့"တပုဒ်နှင့်တပုဒ် ဆက်စပ်၍ ပြောရိုးမရှိသော ပုဒ်အပေါင်းကို ဝါကျမခေါ်ရ"ဟု ပြသည်။ [ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့၊ ရူပံ-ရူပါရုံ၊ စက္ခုမာ- မျက်စိရှိသူ၊ ဒသ-ဆယ်လုံးကုန်သော၊ ဒါဠိမာ-သလဲသီးတို့၊....ဤပုဒ်များ၌ အနက်အဓိပ္ပါယ် ဆက်စပ်၍ မဖြစ်။]

ဘေဒါဘေဒကာဘူတံ။ ။ [ဘေဒ- ခွဲခြားတတ် အထူးပြုတတ်သော ဝိသေသန+အဘေဒက-ဝိသေသနမဟုတ်,ဝိသေသျ။]"ဝိသေသန ဝိသေသျ" ဟူရာ၌ " မဟန္တော ပုရိသော" ကဲ့သို့ တုလျာဓိကရဏ ဝိသေသန ဝိသေသျ တမျိုးသာ မက, "တပသာ ဥတ္တမော, ရညော ပုရိသော"စသော ဝိသေသန ဝိသေသျအမျိုးမျိုးကိုလည်း, "ပုရိသော ဂစ္ဆတိ" စသော ကာရကကြိယာများကိုလည်း ယူပါ။ [ရညော့သည် ဝိသေသနသမ္ဗန္ဓီ , ပုရိသောကား ဝိသေသျသမ္ဗန္ဓီဟု ခွဲပါ၊"ဂစ္ဆတိ"ဟူရာဝယ်"ယောဂျားသွား, မိန်းမသွား, တိရစ္ဆာန်သွား"စသည်ဖြင့် သွားသူအမျိုးမျိုးနှင့် ရောနေသောကြောင့် " ပုရိသော " ဟု အထူးပြုရကား ပုရိသောကတ္တားသည် ဝိသေသန , ဂစ္ဆတိကြိယာသည် ဝိသေသျတည်း။]

၁၃။ အနိဋ္ဌေ ပဒေ ဝတ္ထော, ဝါ·ကွရံ နိဋ္ဌေ ပဒံ၊
ဝါကျံ တဿမုဒါယော တ-မညော်ညာပေက္ခလ ကွဏ်။

၁၃။ ဝါ-တနည်း၊ အနိဋ္ဌေတ-ရွတ်ဆို၍ မပြီးသေးသော၊ ပဒေ-ပုဒ်၌၊ ဝါ-ပုဒ်တွင်၊ ဝတ္ထော-တလုံးတလုံးသော ဝတ္ထုသည်၊ အကွရံ-အက္ခရာမည်၏၊ နိဋ္ဌေတ - ရွတ်ဆို၍ ပြီးလသော်၊ ပဒံ - ပုဒ်မည်၏၊ တဿမုဒါယော-ထို ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဝါကျံ-ဝါကျမည်၏၊ တံ-ထို ဝါကျသည်၊ အညော်ညာပေက္ခ လက္ခဏံ - အချင်းချင်း ငဲ့ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။

မုဏ်ဆံ ။ ။ ရွတ်ဆိုသော ဝဒန္တုပဂ္ဂိုလ်၏အလိုအတိုင်း ပြည့်စုံလျင် ပုဏ္ဏ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "နိလော့ပဒ္ဓော-ပုဆိုးညို" ဟု ဆိုလျင် ပုဏ္ဏဖြစ်၏၊ "ပုရိသော ဂစ္ဆတိ- ယောကျားသွား၏" ဟု ဆိုလျင်လည်း ပုဏ္ဏပင်တည်း၊ ဤသို့ ဝိသေသန + ဝိသေသျလည်းဖြစ်နိုင်သော (ဆိုလိုအပ်သည့်အတိုင်းလည်း) ပြည့်စုံသောအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြနိုင်သော ပုဒ်အပေါင်းကိုသာ "ဝါကျ" ဟု ခေါ်ပါ-ဟူလို၊ ဤကား-မဟာဋီကာကိုမှီ၍ ရေးအပ်သောအဓိပ္ပါယ်တည်း။

ဒီပနီ။ ။ဒီပနိဋ္ဌကား " ဘေဒါဘေဒကဘူတံ အတ္ထံ ဝိဘာဝေတိ "ကို အဓိပ္ပါယ်တရပ်ယူ၍ " နိလ္ဓ + တံ + ဥပ္ပလ္ဓ " ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ, "ရညော + ပုရိသော"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျကို ပုံစံထုတ်၏၊ "ပုဏ္ဏံ အတ္ထံစ ဝိဘာဝေတိ-ကြိယာ ကာရကတို့နှင့်ပြည့်စုံသောအနက်ကို ထင်ရှားပြ၏"ဟု အဓိပ္ပါယ်တရပ်ယူ၍ " ပုရိသော ဂစ္ဆတိ, ပစိတ္ထာ ဩဒနော ဘုဇ္ဇတေ" ဟုပုံစံတရပ်ထုတ်သည်၊ သို့သော် - ထိုကဲ့သို့ အဓိပ္ပါယ် ၂ ရပ်ခွဲဘို့ရာ စသဒ္ဒါ မပါသောကြောင့် ထိုစကားသည် ဘေဒစိန္တာကျမ်းဆရာ၏ အလိုကျမည်မထင်။

၁၃။ **အနိဋ္ဌေတေတျာဒိ** ။ ။ဝါကျ၏ လက္ခဏာကို တနည်းပြလို၍ "အနိဋ္ဌေတေ"စသည်မိန့်၊"ပု+ရိ+သော"ဟု ရွတ်ဆိုခိုက်၌ ဖြစ်သော တလုံးတလုံးသော ဝဏ္ဏသည်"အက္ခရာ"မည်၏၊ ရွတ်၍ ပြီးပြီးသော "ပုရိသော" ဟူသော အက္ခရာအပေါင်းသည် " ပဒ " မည်၏၊ "ပုရိသော ဂစ္ဆတိ"ကဲ့သို့သော ပုဒ်အပေါင်းသည် ဝါကျမည်၏၊ ထို ဝါကျသည် တပုဒ်နှင့် တပုဒ်ကို ငဲ့ခြင်းလက္ခဏာ (ဆက်သွယ်ခြင်းသဘော) ရှိရမည်။ [" ကေကဝဏ္ဏော အက္ခရံ, အက္ခရသမူဟော ပဒံ , ပဒသမူဟော ဝါကျံ " ဟု ဆိုရိုးအတိုင်းပင် ဖြစ်သည်။] တဿ - ထိုပုဒ်၏ + သမုဒါယော - အပေါင်းတည်း၊ တဿမုဒါယော-ပေါင်း။

အညောညာပေကွလကွဏ်။ ။ “အချင်းချင်း ငဲ့” ဟူသည် တပုဒ်နှင့် တပုဒ် အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ဆက်သွယ်နေခြင်း, သဒ္ဒထုံးစံအတိုင်း စာစပ်၍ ရခြင်းတည်း၊ ဥပမာ–“ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ ”ဌ် ပုရိသောသည် ကတ္တာအဖြစ်ဖြင့် ဂစ္ဆတိကို ငဲ့နေ– ဆက်သွယ်နေ၏။ [ကတ္တား+ကတ္တိ အဖြစ်ဖြင့် စာစပ်၍ရ၏၊]ဂစ္ဆတိကလည်း ကြိယာအဖြစ်ဖြင့် ပုရိသောကိုငဲ့နေ-ဆက်သွယ်နေ၏၊ မဂ္ဂံနှင့် ဂစ္ဆတိတို့လည်း ကံ + ကြိယာအဖြစ်ဖြင့် ငဲ့နေ – ဆက်သွယ်နေကြ၏၊ [ကမ္မ+ကမ္မိအဖြစ်ဖြင့် စာစပ်၍ရ၏၊] ထို့အတူ “နိလံ+ဥပ္ပလံ” တို့လည်း ဝိသေသန + ဝိသေသျ အဖြစ်ဖြင့် ငဲ့နေကြ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိပါလေ၊ ဤ“အညောညာပေကွလကွဏ်”ပါဠိဖြင့် အချင်းချင်းမငဲ့ကြသော “ ကုသလာ , ရူပံ , စကွ္ခုမာ ” ကဲ့သို့သော ပုဒ်အပေါင်းသည် “ ဝါကျ ” အမည် မရ–ဟု သိစေသည်။

အဘိဓာန် ။ ။ “ ကောချာတော ပဒစယော , သိယာ ဝါကျံ သကာရကော ”(၁၀၆)အဘိဓာန်ဂါထာဌ် “ ပုရိသော+ဂစ္ဆတိ ” ကဲ့သို့ အာချာတ်ကြိယာနှင့် ကာရကပါသော ပုဒ်အပေါင်းကို “ဝါကျ ”ဟု ဆို၏၊ ထိုအဆိုကား “ သမဏောစ ဗြာဟ္မဏောစ ”– “ရဒ်ညာ+ပုရိသော” ဤသို့ စသော (ကြိယာနှင့် ကတ္တုစသော ကာရကတို့ လုံးလုံးမပါဘဲ သမ္ဗန်နှင့် လိင်္ဂထွဲချည်းသာ ပါသော) ဝါကျ, “သတ္ထာရာ ဒေသိတော အယံ ဓမ္မော” ကဲ့သို့ အာချာတ်ကြိယာ မပါသော ဝါကျများကို မသိမ်းယူနိုင်ရကား “ များသောအားဖြင့် ဆိုအပ်သော စကားတည်း” ဟု မှတ်။

မှတ်ချက် ။ ။ ဤ ဘေဒစိန္တာဌ် ပြအပ်သော ဝါကျလက္ခဏာ ၂ မျိုး, အဘိဓာန်ဌ် ပြအပ်သော ဝါကျလက္ခဏာ တမျိုးအားဖြင့် ဝါကျလက္ခဏာ ၃ မျိုး ရှိ၏၊ ထိုတွင် ဘေဒစိန္တာပဌမနည်းဌ် “ ဘေဒါဘေဒက ”အရ ရိုးရာ ဝိသေသန ဝိသေသျကိုသာငင်း, “ပုဏ္ဏံ”အရ ကြိယာကာရက ပြည့်စုံခြင်းကိုငင်း ယူ၍ ထိုပဌမနည်းနှင့်အဘိဓာန်နည်းသည်“သရာ သရေလောပံ”စသည်ကဲ့သို့ ဝိသေသန ဝိသေသျမပါ, “အက္ခိနာ ကာဏော ”စသည်ကဲ့သို့ ကြိယာကာရကမပါသော ဝါကျတို့ကို မသိမ်းယူနိုင်၊ “ အနိဋ္ဌဘေ ပဒေ ” စသော ဒုဟိယနည်းသာ ဝါကျအားလုံးကို သိမ်းကြုံးယူနိုင်၏–ဟု ဒီပနီဌ် ဆို၏။

သို့သော်–“ဘေဒါဘေဒက”အရ တုလျာမိကရဏဝိသေသနသာ မကဘဲ ဘိန္နာမိကရဏဝိသေသန , အဘိန္နဝိသေသန , “ ပုရိသော ဂစ္ဆတိ ” ကဲ့သို့ ကြိယာကို အထူးပြုသော ကာရကဝိသေသနနှင့်:တွဲဘက် ဝိသေသျတို့ကိုပါ ယူနိုင်သောကြောင့် ပဌမနည်းလည်း ဝါကျအားလုံးကို သိမ်းကြုံးနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

၁၄။ ပဋိညာ ဥပမာ ဟေတု-ဥဒါဟရဏာနိဂ္ဂမ၊
ဝသေနာ•ဝယဝါ ပဒ္ဓ-ဝိဓာ ဝါကျေ ယထာရဟံ။

၁၄။ ဝါကျေ – ဝါကျဒ္ဒ၊ ပဋိညာ ဥပမာ ဟေတု ဥဒါဟရဏာနိဂမဝသေန – ပဋိညာဥ်, ဥပမာ, ဟိတ်, ဥဒါဟရဏ်, နိဂုံး , တို့၏ အပြားအဘားဖြင့်၊ အဝယဝါ – အစိတ်အစိတ်သော အပိုင်းအခြားတို့ သည်၊ ယထာရဟံ - ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ပဒ္ဓဝိဓာ – ငါးပါး အပြဲားရှိကုန်၏။

၁၄။ **ပတိညာတျာဒိ**။ ။ဝါကျကိုပြုသောအရာဝယ် သင်္ကြတ–ရျာသ ကျမ်းဒ္ဒီလာသော ဝါကျအစိတ်အပိုင်းငါးပါးကိုလည်း ဗဟုသုတအဖြစ်ဖြင့် မှတ်သားစေလိုသောကြောင့် “ ပတိညာ ” စသော ဂါထာကိုမိန့်၊ ဝါကျဒ္ဒီ “ပတိညာ”စသော အစိတ်အပိုင်းငါးပါးကို ထိုက်သလို ရနိုင်သည်–ဟူလို။

ပတိညာ။ ။အများပြောရိုးအားဖြင့် ဝန်ခံခြင်းအနက်ကို “ပဋိညာ”ဟု ခေါ်၏၊ တို ပဋိညာဥ်မျိုးကို ဤဂါထာဒ္ဒီ မဆိုလိုပါ၊ လိုရင်းပဓာန ဖြစ်သော ဝါကျအစိတ်အပိုင်းကိုသာ “ ပတိညာ ” ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဥပမာ , ဟိတ်, ဥဒါဟရဏ် , နိဂုံးတို့သည် ထို ပတိညာ၏ အခြံအရံတို့သာတည်း။

ဥပမာ, ဟိတ်, ။ ။ဥပမာ – ဟူသည် (အများနားလည်ပြဲားသော) အလားတူ ဝတ္ထုတည်း၊ ဟိတ် – ဟူသည်လည်း သဒ္ဒါကျမ်းတို့ဒ္ဒီ လာသော ဇနကဟိတ်, သမ္မာပကဟိတ်,ဉာပကဟိတ်,တို့ပင်တည်း၊ ဉာပကဟိတ်လည်း သဘာဝ ဉာပက , ဗျတိရေကဉာပက , ကာရိယဉာပက, ဟု သုံးမျိုးပြား၏၊ ပုံစံကို ပုဒ်စစ်စသည်မှာ ရှုပါ။

ဥဒါဟရဏာ။ ။တခုလောက်ထုတ်ပြလျှင် အလားတူအများကိုလည်း သိစေနိုင်သော စကားသည် ဥဒါဟရဏာ မည်၏၊ သဒ္ဒါကျမ်းက ဥဒါဟရဏ်များပင်တည်း၊ မှန်၏ – ယသိန္ဒြိယာနိ “ယသဲ့ + ဣန္ဒြိယာနိ”ဟု တခုကို ထုတ်ပြလိုက်ခြင်းဖြင့် ရှေသရ ချ၍ နောက်သရသို့ ကပ်ရသော အလားတူ ပုဒ်များကိုလည်း သိရသည်။

နိဂမ။ ။[ဆန်းတဲ့အောင် “နိဂ္ဂမ”ဟု ပြင်ကြ၏၊] “နိဂမျတော အတြ (အနေန ဝါ) တံ နိဂမော”ဟု ထောမနိဓိ ဝိဂ္ဂဟပြု၏၊ အတြ – ဤဝါကျဲ၌၊ ဝါ–တနည်း၊ အနေန – ဖြင့်၊ နိဂမျတော – (မူလအနက်ကို) ဆုံးဖြတ်သော အားဖြင့် သိအပ်၏၊ ဤတိ နိဂမော၊ မူလအနက်ကို ဆုံးဖြတ်ရာ အတည်ပြုရာ (ဆုံးဖြတ်ကြောင်း အတည်ပြုကြောင်း) ဖြစ်သော နေဒံဆုံးဝါကျကို “နိဂုံး” ဟု ခေါ်သည်၊ “ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ.... ဤမေ ဓမ္မာ ကုသလာ”ဟူရာ၌

၁၅။ ယထာ မဟာနသေ ဝေ, မင်္ဂိ ဒဟနဓူမတော၊
မနျတေ ကတ္ထ ဓမ်မိနော-သိဒ္ဓိတော·စလမတ္ထကေ။
၁၅။ မဟာနသေ – စဖိုအိမ်၌၊ အင်္ဂိ – မီးကို၊ ဒဟနဓူမတော-ပူခြင်း, မီးခိုးကြောင့်၊ မနျတေ ယထာ-(မီးရှိမှန်းကို)သိအပ်သကဲ့သို့၊ ဝေ-ဤအတူ၊ (အင်္ဂိ- မီးကို၊ ဒဟနဓူမတော- ပူခြင်းမီးခိုးကြောင့်၊ မနျတေ – သိအပ်၏၊) ကတ္ထ – အဘယ်အရပ်၌၊ (အင်္ဂိ- ကို၊ မနျတေ-သနည်း၊) ဓမ်မိနော - ဥပမေယျဖြစ်သော မီး၏၊ အသိဒ္ဓိတော - မထင်ရှားခြင်းကြောင့်၊ အစလမတ္ထကေ–တောင်ထိပ်၌၊ အင်္ဂိ-ကို၊မနျတေ-၏၊ (ဇုတိ-ဤသို့၊ နိဒဿီယတေ -· ညွှန်ပြအပ်၏။)

“ ဇုမေ ဓမ်မာ ကုသလာ ”သည် မူလအနက်ကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာ ဖြစ်သောကြောင့် “နိဂုံး”တည်း၊ ယခုကာလ၌ မူလစကားကိုပြန်၍ အုပ်ဖုံးရာဝါကျကို “ နိဂုံး ”ဟု ခေါ်၍ “ နိဂမိယတိ အပ်ပိယတိ (အပ်နှံ သွင်းဖုံးအပ်၏) ထွေ (ဧတေန ဝါ) တိ နိဂမော”ဟုလည်း ဝစနတ္ထ ပြုကြသည်။

ယထာရဟံ။ ။“ယထာရဟံ–ထိုက်သည်အားလျော်စွာ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ဝါကျတိုင်း၌ ဤအစိတ်အပိုင်း ၅ ပါးလုံး ရထိုက်သည် ဟု မမှတ်ရ၊ ၁ ပါး, ၂ ပါး, ၃ ပါး, ၄ ပါး, ရသည်လည်း ရှိ၏၊ ၅ ပါးလုံး ရသည်လည်း ရှိ၏၊ ဤသို့ ရထိုက်သလို ရကြ၏–ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဆက်ဥုးအံ့၊—ဤဝါကျာဝယဝတို့ကို တဝါကျထည်း၌ ရနိုင်သည် ဟု မဆိုလို၊ ပဋိညာန့် နိဂုံးသည် တဝါကျထည်း မဖြစ်နိုင်၊ ဥပမာ,ဟေတု,ဥဒါဟရဏာ,တို့လည်း ရံခါ တဝါကျထည်း၌ စုမိ၍, ရံခါ ကိုယ့်ဝါကျနှင့်ကိုယ်လည်း ဖြစ်နိုင်သည် ဟု မှတ်။

၁၅။ **ယထာတျာဒိ**။ ။ဝါကျာဝယဝ ၅ပါးလုံးပါသော ပုံစံကိုပြလို၍ “ယထာ”စသည်မိန့်၊ စဖိုအိမ်၌ မီးကိုပူခြင်းကြောင့်ငင်း, မီးခိုးကြောင့်ငင်း, မီးရှိမှန်း သိရသကဲ့သို့, ဤ့အတူ မီးကို ပူခြင်းမီးခိုးကြောင့် ရှိမှန်း သ်ရ၏၊ (ဥပမာဖြစ်သော မီးသည် “စဖိုအိမ်ထည်းက မီး ”ဟု ထင်ရှားသကဲ့သို့ ဥပမေယျမီးကား ဘယ်အရပ်ကမီးဟု မထင်ရှား၊) ထို့ကြောင့်“ကတ္ထ–အဘယ်အရပ်၌ မီးလဲ” ဟု မေးလျှင် “ အစလမတ္ထကေ– တောင်ထိပ်၌ မီး, ဝါ–တောင်ပေါ်က မီး”ဟု ညွှန်ပြပါ– ဟူလို။

ဝါကျအစိတ် ၅ မျိုး။ ။“ယထာ မဟာနသေ အင်္ဂိ”သည် ဥပမာ၊ ဧဝံသည် နိဂုံး၊ “ဧဝံ အင်္ဂိမနျတေ”၌ ပါသော “ အင်္ဂိမနျတေ ”သည် ပဋိညာ၊ “ဒနဟဓူမတော”သည် ဟိတ်၊ “အစလမတ္ထကေ”သည် ဥဒါဟရဏ်တည်း။

[ဓမ္မိနော + အသိဒ္ဓိတော”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဓမ္မသဒ္ဒါသည် ဂုဏ်ဝိသေသန အပဓာနကိုဇဟာ၏၊ ဓမ္မိသဒ္ဒါကား ဂုဏ်ဝိသေသနရှိသော ပဓာနကိုဟော၏၊ ဤနေရာ၌ ဥပမေယျမိုးသည် ဆိုလိုရင်းပဓာနဖြစ်သောကြောင့် “ဓမ္မိ” တည်း။]

ရှင်းပြချက်။ ။ဥပမာသည် ယခုခေတ်၌ ဥပမာနဝါကျပင်ဖြစ်၍ ထင်ရှားပြီ၊ “ဧဝံ အင်္ဂိ မနျတေ”ကို ယခုခေတ်၌ “ ဥပမေယျဝါကျ” ဟု ခေါ်၏၊ ဤဝါကျာဝယဝ ၅ ပါးခွဲရာ၌ကား ဧဝံ (တထာ) ပုဒ်မျိုးသည် ဆိုခဲ့ပြီးဥပမာကို ပြန်၍ဖုံးသောကြောင့် “နိဂုံး”မည်၏၊ ဧဝံနောက်က“အင်္ဂိမနျတေ”ကိုလည်း ဆိုလိုရင်းပဓာနဖြစ်သောကြောင့် “ ပဋိညာ”ဟု ခေါ်သည်။

ဒဟနဂူမတော။ ။ ဤပုဒ်၏ ဟိတ်ဖြစ်ကြောင်းလည်း ထင်ရှားပြီ၊ ဤပုဒ်ကို ဥပမာ ဥပမေယျ ၂ ဘက်လုံး၌လိုက်စေ၍ အနက်ပေးပါ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း....စဖိုအိမ်ကမီးကို ပူခြင်းကြောင့်လည်း ရှိမှန်းသိရ, မီးခိုးကြောင့်လည်း ရှိမှန်းသိရသကဲ့သို့, အခြားမီးကိုလည်း ပူခြင်းနှင့် မီးခိုးအတွက် ရှိမှန်းသိရသောကြောင့်တည်း။

သဘာဝ, ကာရိယ။ ။ဟိတ်သုံးမျိုးတွင် “ဒဟန ဂူမတော”သည် မီးရှိကြောင်းကို သိစေတတ်သောကြောင့် ဉာပကဟိတ်တည်း၊ ဉာပကဟိတ် ၃ မျိုးတွင်ကား “ ဒဟန” သည် မီး၏သဘော (ထုံးစံ) ဖြစ်သော ပူခြင်းကိုဟောသောကြောင့် သဘာဝဉာပကဟိတ်၊ “ ဂူမ ” ကား မီးသည် ပြုအပ်သော (မီးကြောင့်ထွက်သော) အကျိုးမီးခိုးကိုဟောသောကြောင့် ကာရိယဉာပကဟိတ်တည်း။ [ကာရိယ၌ ကရဓာတ်, ဏျပစ္စည်း၊ ကရိယတေ – ပြုအပ်၏၊ ဤတိ ကာရိယံ။]

ကတ္ထ၊ပေ၊အစလမတ္ထကေ ။ ။ သဒ္ဒါကျမ်း၌ ဥဒါဟရဏ်ကိုပြလိုသောအခါ “တေန ကတ္ထော (က+အတ္ထော)” စသည်ဖြင့် ပုစ္ဆာထုတ်ပြီးမှ “သရာသရေ လောပံ”ဟု ဥဒါဟရဏ်ကိုပြ၏၊“[တတ္ထောဒန္တာ သရာအဒ္ဒ”သုတ်၏ ဝုတ္တိကိုကြည့်ပါ၊] ထို့အတူ ဤ၌လည်း ဥပမေယျမိုးကို“ဧဝံ အင်္ဂိ မနျတေ”ဟု သာမညဆိုထားသဖြင့် မထင်ရှားသောကြောင့် “ ကတ္ထ ”ဟု ပုစ္ဆာထုတ်၍ “ အစလမတ္ထကေ ” ဟု မီး၏တည်ရာဌာနကို ဥဒါဟရဏ်အဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြသည်၊ တောင်ပေါ်ကမီးကို ဥဒါဟရဏ် ထုတ်ပြသဖြင့် အခြားမီးဟူသမျှကိုလည်း “ဒဟနဂူမ”အကြောင်းရှိလျှင် “မီးရှိကြောင်း” သိရသည်–ဟူလို။ [ဋီကာ၌ “အသိဒ္ဓိတော” ကိုလည်း “ဗျတိရေကဟိတ်”ဟု ဆို၏၊ မိမိကား “ပုစ္ဆာထုတ်လို၍ အပိုထည့်ပြအပ်သော ဟိတ်”ဟုသာ ထင်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဧဝံကို“နိဂုံး”ဟု သုံးစွဲခြင်းသည်“ဧဝံသဒ္ဒေါ ဥပမာကာရနိဂမနတ္ထော”ဟူသော ဗြဟ္မဇာလသုတ် “ဧဝံ မေ သုတံ”အဖွင့် ဋီကာတို့နှင့် သဘောတူပင် ဖြစ်၏၊ သို့သော် ဝါကျအရာ၌ သုံးစွဲလေ့ရှိသော နိဂုံးမျိုးကား

၁၆။ ကြိယာယ သဟ အညောညံ,ကာရကာန မပေက္ခတာ၊
ကြိယာကာရက သမ္ဖန္ဓော, နာ ဆဋ္ဌိဝိသယော အယံ။

၁၆။ ကာရကာနံ-ကာရကတို့၏၊ ကြိယာယ-ကြိယာနှင့်၊သဟ-တက္ခ၊ အညောညံ-အချင်းချင်း၊ အပေက္ခတာ-ငဲ့ခြင်း ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ ကြိယာကာရကသမ္ဖန္ဓော-ကြိယာကာရကသမ္ဖန္ဓမည်၏၊ ဝါ-ကြိယာနှင့် ကာရကတို့၏ စပ်ခြင်းမည်၏၊ အယံ – ဤ ကြိယာကာရကသမ္ဖန်သည်၊ နာ ဆဋ္ဌိဝိသယော-ဆဋ္ဌိဝိဘတ်၏ သက်ရာအနက် မဟုတ်။ [အပေက္ခနံ အပေက္ခာ၊ အပေက္ခာ ယေသံ အတ္ထိတိ အပေက္ခာ၊ အပေက္ခာနံ+ဘာဝေါ အပေက္ခတာ။]

မဟုတ်ပါ၊ ဝါကျအရာ၌ကား ပဓာနစကားကို ပြန်၍ အုပ်ဖုံးမှ “ နိဂုံး ”ဟု ခေါ်လေ့ ရှိသည်၊ ထောမနိဗ္ဗိန်လည်း “ ပဗ္ဘတော ဝဟ္ဒိမာ – တောင်သည် မီးရှိ၏”တို့“ပဒီပေါ”ဟု ဆို၍“တသ္မာ ဝဟ္ဒိမာ-ထို့ကြောင့် မီးရှိ၏”ဟု မူလ အနက်ကို ပြန်၍ ဖုံးသောစကားကို“နိဂမန”ဟု ဆိုသည်၊ ထို့ပြင် ဤဂါထာ၌ “ကတ္ထ,ဓမ္မိနော, သိဒ္ဓိတော ” ဟု အပိုစကားတွေ ပါနေသဖြင့် မရှင်းလင်း၊ ထို့ကြောင့် နိဂုံးဝါကျလည်း ရိုးရာကျ, အပိုလည်း မပါရအောင် အောက်ပါ ဂါထာကို ဆရာတို့ ပြင်တော်မူကြသည်။

ယထာ မဟာနသေ အဂ္ဂိ, မနျတေ ဒါဟဓူမတော၊
တထာ သော ပဗ္ဘတဂ္ဂမ္ဂိ, ဧဝံ အဂ္ဂိနိ မနျတေ။

ဤဂါထာ၌ “ယထာ၊ပေ၊အဂ္ဂိ” သည် ဥပမာ၊“တထာ(အဂ္ဂိ)မနျတေ” သည် ပဋိညာ၊“ဒါဟဓူမတော”သည် ဟိတ်၊“ပဗ္ဘတဂ္ဂမ္ဂိ”သည် ဥဒါဟရဏ်၊ “ဧဝံ၊ပေ၊မနျတေ”သည် နိဂုံး၊ ဤ နည်းကို မှီ၍ ဝါကျာဝယဝ ၁ ပါး, ၂ ပါး, စသည်ရသော ဝါကျများကိုလည်း သိပါလေ၊ ဒိ၁နိ၌ “ ယထာ မဟာနသေ အဂ္ဂိ ဒဟနဓူမတော မနျတေ၊ (ကတ္ထအဂ္ဂိတိ) အစလမတ္ထကေ ” ဝါကျ၌ “ ဧဝံ ”ဟု နိဂုံး မပါသောကြောင့် အဝယဝ ၄ ပါး ဟု ဆို၍ “ သရာ သရေ လောပံ”ကိုကား“ပဋိညာ တခုသာ ပါသော ဝါကျ”ဟု ဆိုသည်။

၁၆။ ကြိယာယတျာဒိ။ ။“ဝါကျံ တသမုဒါယောတ-မညောညာ ပေက္ခလက္ခဏာ”ဟု ဆိုခဲ့သော(၁၃)ဂါထာ၌ “ပုဒ်တွေကို ပေါင်းလိုက်လျှင် ဝါကျဖြစ်၏၊ ထိုဝါကျသည် အချင်းချင်းငဲ့ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏ ”ဟု ဆိုအပ်ခဲ့သော စကား၌ ဝါကျတခုတည်းဝယ် ကြိယာနှင့် ကာရကဟူသော ပုဒ်တို့၏ အချင်းချင်းငဲ့ခြင်းကို အဘယ်သို့ခေါ်ပါသနည်း-ဟုမေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်

၁၇။ နာနတ္ထာ သတ္တိယာ နာနာ, ကြိယာ ဟောတိ ယထာရဟံ၊
ကေကြိယာယ ဆန္နံ၊, နတ္ထိ ကာရကတာ သဒ္ဒါ။

၁၇။ သတ္တိယာ-ကာရကသတ္တိ၏၊ နာနတ္ထာ-ထူးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ယထာရဟံ - ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ကြိယာ - ကြိယာသည်၊ နာနာ- ထူးသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တု- ဆက်ဉုံးအံ့၊ ကေကြိယာယ-တခုတည်းသောကြိယာ၌၊ သဒ္ဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ ဆန္နံ-၆ပါးသော သတ္တိတို့၏၊ ကာရကတာ- ကာရကတို့၏ အဖြစ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိနိုင်။

"ကြိယာယ" စသည် မိန့်၊ ကြိယာနှင့် ကာရကတို့၏ အချင်းချင်းငဲ့ချင်း(သဒ္ဒါသဘောအားဖြင့် အနက်အဓိပ္ပါယ် ဆက်သွယ်၍ ရခြင်းကို) "ကြိယာကာရကသမ္ဗန်" ခေါ်သည်-ဟူလို၊ "ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ" ဝါကျ၌ "ပုရိသော မဂ္ဂံ" ဟူသော ကာရကတို့၏ "ဂစ္ဆတိ" ကြိယာနှင့် ကတ္တာ+ ကတ္တိ, ကမ္မ+ ကမ္မိ, အဖြစ်ဖြင့် ဆက်သွယ်ခြင်း စသည်တည်း။ [ကာရကာနံ + သမ္ဗန္ဓော ၊ကာရကသမ္ဗန္ဓော၊ ကြိယာယ+ကာရကသမ္ဗန္ဓော ကြိယာကာရကသမ္ဗန္ဓော။]

နဆဋ္ဌိဝိသယော ။ ။ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သည် သမ္ဗန်အနက်၌သက်၍ သမ္ဗန်အနက်ကို ဟောရကား ဤကြိယာကာရကသမ္ဗန်သည် ဆဋ္ဌိဝိဘတ်၏သက်ရာသမ္ဗန်ပါလော - ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "နဆဋ္ဌိဝိသယော - ဆဋ္ဌိဝိဘတ်၏သက်ရာ သမ္ဗန်အနက်မဟုတ်" ဟု တားမြစ်ရသည်၊ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်၏ သက်ရာ သမ္ဗန်ကိုကား "သမ္ဗန္ဓော ကာရကေဟညော" စသော (၃၅) ဂါထာ၌ သိခြားပြလတ့ံ။

၁၇။ **နာနတ္ထာဒဘျာဒိ။** ။ကြိယာနှင့် ကာရကတို့ စပ်ရာဝယ် အဘယ့်ကြောင့် "ဂစ္ဆတိ - ပစတိ" စသည်ဖြင့် ကြိယာအမျိုးမျိုးဖြစ်ရပါသနည်း ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "နာနတ္ထာဒိပေဟောတိ" ဟုမိန့်၊ ["သတ္တိ မုချေန ကာရကံ" ဟု(၆၁)ဂါထာ၌လာလတ့ံအတိုင်း ကာရကနှင့်သတ္တိကို သဘောတူဟု မှတ်ပါ။] ကာရကမည်သောသတ္တိက အမျိုးမျိုးရှိသောကြောင့် ထိုသတ္တိအတွက် ဖြစ်ရသောကြိယာလည်း အမျိုးမျိုးအစားစားရှိရသည်-ဟူလို။

ယထာရဟံ။ ။ နွားလားကြီး၌ သွားစွယ်နှိုင်သော ကတ္တုသတ္တိရှိ၏၊ ထို သတ္တိကြောင့် "ဗလိဗဒ္ဒေါ ဂစ္ဆတိ" ဟု ဂစ္ဆတိကြိယာ ဖြစ်ရ၏၊ ကြိယာဖြင့် ရောက်အပ်သော ကြိယာပါပုဏ(ကမ္မ)သတ္တိလည်း ရှိ၏၊ ထို သတ္တိကြောင့် "ဗလိဗဒ္ဒံ ပသတိ" ဟု ပသတိကြိယာ ဖြစ်ရ၏၊ ကြိယာကို အထူးပြီးစေနိုင်သော (ကြိယာသာဓကတမ) ကရဏသတ္တိကြောင့် "ဗလိဗဒ္ဓေန ဒါရုကွန်ဒံ

၁၀။ သဒ္ဒသန္တိယံ သဒ္ဒေါ, ကာသာဒိဝ မကာရိယော၊
နိစ္ဆောတိ ကေစိ တေသန္တု, နာပသဒ္ဒေါ ကဒါစိပိ။

၁၀။ သဒ္ဒသန္တိယံ - အစမထင် သဒ္ဒါအစဉ်၌၊ (ပဝတ္တော-
ဖြစ်သော၊) သဒ္ဒေါ - သဒ္ဒါသည်၊ ဝေါ - သဒ္ဒါကို၊ အာကာသာဒိဝ-
ကောင်းကင် အစရှိသည်ကဲ့သို့၊ အကာရိယော - မပြုအပ် မပြုနိုင်၊

အာကာမုတိ—နွားလားဖြင့် သစ်တုံးကို ဆွဲငင်၏"ဟု အာကာမုတိကြိယာဖြစ်ရ
၏၊ ထို့အတူ သမ္ပဒါန်, အပါဒါန်, အဓိကရဏသတ္တိကြောင့် " ဗလိဗဒ္ဓဿ
တိဏံ ဒေတိ, ဗလိဗဒ္ဓမှာ သေဒေါ ပတတိ, ဗလိဗဒ္ဓေ နိသီဒတိ"၌ "ဒေတိ,
ပတတိ နိသီဒတိ " ဟူသော ကြိယာများ ဖြစ်ကြရသည်၊ ဤသို့ သတ္တိအား
လျော်စွာ ကြိယာအမျိုးမျိုး ဖြစ်ရသည်ကို"ယထာရဟံ"ဟု ဆိုသည်။

ကေ၊ ပေ၊ သဒ္ဒါ။ ။ပြခဲ့သောနည်းသည် ကာရကအသီးသီးနှင့် ကြိယာ
အသီးသီး စပ်ပုံကို ပြသော စကားတည်း၊ ယခုအခါ ကြိယာတခု၌ ကာရက
သတ္တိအများ စပ်နိုင်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် " ကေကြိယာယ " စသည် မိန့်၊
ကြိယာတခု၌ ကာရကအများလည်း စပ်နိုင်၏၊ သို့သော် ကြိယာတခုတည်း၌
ကာရက ၆ ပါးလုံးကား ဘယ်အခါမှ ပြု၍ မစပ်နိုင်၊ ၂ ပါး ၃ ပါး ၄ ပါးနှင့်
အလွန်ဆုံး ၅ ပါးသာ စပ်နိုင်သည်—ဟူလို။]

မှန်၏ — "ကေကြိယာယ ဆန်ဒံ နတ္ထိ ကာရကတာ"ဟု ကာရက ၆ ပါး
ပြိုင်၍ဖြစ်မှုကို တားမြစ်သဖြင့်"ကေကြိယာယ ဒ္ဝိန္နံဝါ တိဏ္ဏံဝါ စတုန္နံဝါ ပဉ္စန္နံ
ဝါ ကာရကတာ အတ္ထိ"ဟု ခွင့်ပြုရာရောက်သည်၊ ကာရက ၂ ပါး ပုံစံကား—
ပုရိသော ဂါမံ ဂစ္ဆတိ၊ ၃ ပါး ပုံစံကား—ပုရိသော ဂါမံ ပါဒေန ဂစ္ဆတိ၊
၄ ပါးပုံစံကား— ပုရိသော ဝိဟာရာ ဂါမံ ပါဒေန ဂစ္ဆတိ၊ ၅ ပါးပုံစံကား—
ပုရိသော ဝိဟာရာ ဂါမံ ဝသန်ထွာယ ပါဒေန ဂစ္ဆတိ" ဤသို့စသည်ဖြင့် ပုံစံ
ထုတ်ကြည့်ပါ။

မဟာဋီကာ။ ။မဟာဋီကာ၌"ပုရိသော ဂေါဏာတော တိဏံ ဂေါဏာ
သ ဟတ္ထေန ဒေါဏိယံ ဓာရယတိ " ဟု ထုတ်၏၊ [ယောက်ျားသည် နွားတကောင်မှ မြက်ကို အခြား နွားတကောင်အား လက်ဖြင့် နွားစားကျင်း၌
ဆောင်ပို့ပေး၏။] ထိုပုံစံဝယ် " ဂေါဏာတော " ဟူသော အပါဒါန်သည်
ဓာရယတိကြိယာ၌ မစပ်နိုင်၊ "ဂဟေတွာ" စသော ကြိယာတခုခုကိုထည့်မှ
အစပ်ရနိုင်စရာရှိသည်၊ ထို့ပြင်—ထီးဆောင်းခြင်း, ကြေးဆပ်ခြင်း အနက်ကို
ဟောရာ၌သာ သမ္ပဒါန်ကိုငဲ့၍ အခြားနေရာ၌ သမ္ပဒါန်မငဲ့သော"ဓာရယတိ"
ကြိယာကို ဤနေရာ၌ သုံးစွဲပုံကိုလည်း စဉ်းစားကြပါလေ။

နိစ္ဆော-မြဲ၏၊ ဏ္ဍတိ-ဤသို့၊ ကေစိ-အချို့သော နိစ္စဝါဒီဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏၊) တု-ဆက်ဥူးအံ့၊ တေသံ-ထို နိစ္စဝါဒီဆရာတို့၏၊ ဝါဒေ-အယူ၌၊ ကဒါစိဝိ-တရံတခါဌိလည်း၊ အပသဒ္ဒေါ-သဒ္ဒါပျက်သည်၊ န-မဖြစ်ရာသည် မဟုတ်ပါလော၊ (ဏ္ဍတိ-ဤကား စောဒနာတည်း။)

၁၈။ **သဒ္ဒသန္တတိယံ တျာဒိ။** ။ဘေဒစိန္တာကျမ်းဆရာသည် ရှေးဥူးစွာပရမတ္ထ ပညတ္တိအားဖြင့် သဒ္ဒဘေဒကိုပြု၏၊ ထို့နောက် အကွရာ, ပုဒ်, ဝါကျတို့ကို အစဉ်အတိုင်းပြု၏၊ " ဝါကျသမူဟော ဂန္ထော " နှင့်အညီ ယခုအခါထို ဝါကျအပေါင်းဖြစ်သော သဒ္ဒါကျမ်းကို ပြုခွင့်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒါကျမ်းကိုပြုရာဝယ် နိစ္စ-အနိစ္စဝါဒကိုအခြေတည်၍ ပြလိုသောကြောင့် " သဒ္ဒသန္တတိယံ သဒ္ဒေါ " စသောဂါထာကို မိန့်သည်။ [" သဒ္ဒါဟူသည် မြဲ၏ " ဟုပြောလေ့ရှိသော " နိစ္စဝါဒီ " ဆရာ, မမြဲဟု ပြောလေ့ရှိသော " အနိစ္စဝါဒီ " ဆရာ, ၂ မျိုးလုံးကိုပြောလေ့ရှိသော " နေဝနိစ္စ နာနိစ္စဝါဒီ " ဆရာဟု ဆရာ ၃ မျိုးကို သိနှင့်ပါ။]

သဒ္ဒေပေါ နိစ္စော ။ ။[ဤကား နိစ္စဝါဒီ ဆရာတို့၏ဝါဒကို ပြသောစကားတည်း၊] အစမရှိသော ကမ္မာအဆက်ဆက်ဝယ် ပြောဆိုအပ်သော သဒ္ဒါအဆက်ဆက်လည်း အစမရှိပင်ဖြစ်၏၊ " ပုရိသော " သဒ္ဒါတခုသည်ပင် ရှေးရှေး ကမ္မာအဆက်ဆက်၌လည်း " ပုရိသော " ချည်း ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် " ပုရိသော " သဒ္ဒါဖြစ်အောင် မည်သူတယောက်မျှ မပြုအပ်, ပြုဘွယ်လည်း မလို၊ ထို့ကြောင့် ပုရိသေသနှင့်တကွ သဒ္ဒါဟူသမျှသည် မပျက်နိုင်ဘဲ အမြဲရှိပြီးဖြစ်သော နာမည်ပညတ်တည်း၊ ဥပမာ — ကောင်းကင်သည် မည်သူမျှ မပြုအပ်ဘဲ အမြဲရှိနေသကဲ့သို့တည်း၊ အာကာသာဒိဒ္ဒ အာဒိဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကိုယူ။

တေသံ ဧပေ ကဒါစိဝိ ။ ။[ဤကား နိစ္စဝါဒဝယ် စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့် ထိုစောဒနာကို ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင်ပြသော စကားတည်း၊] " နိစ္စ " ဖြစ်သော အရာဝတ္ထုသည် ဘယ်အခါမှ မပျက်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် " ဤသဒ္ဒါလည်း နိစ္စဖြစ်လျှင် တခါတရံမျှ သဒ္ဒါပျက် (သဒ္ဒါအမှား) မရှိတော့ " ဟု မှတ်ရမည်လော — ဟု စောဒနာသည်။ [" သဒ္ဒတော + မှန်ကန်သော သဒ္ဒါမှ + အပေတော — ကင်းသော သဒ္ဒါမှားတည်း၊ ဝါ — သဒ္ဒါပျက်တည်း၊ အပသဒ္ဒေါ-မှား၊ ဝါ—ပျက် " ဟု ဒီပနီဝိဂ္ဂဟ ပြု၏၊ ထောမနီဓိဋ္ဌကား " အပကတ္ဌော—မှန်ကန်သော မူလသဘောမှ ယုတ်လျော့သော + သဒ္ဒေါ— သဒ္ဒါမှားတည်း၊ အပသဒ္ဒေါ " ဟု ပြသည်။]

၁၉။ အဿတိတ္တာ·လသတ္တာစ, အပ္ပဿဒ္ဓေပိ သာဓုတာ၊
အတ္ထေသနေ ယထာမ္မူတိ, ဝုတ္တေ·ပျမ္မာတိ မဿ္မတေ။

၁၉။ **အဿတိတ္တာ**-သတိမရှိခြင်းကြောင့်သော်၎င်း၊ဝါ-အမှတ်တမဲ့ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်သော်၎င်း၊ (တနည်း)အသတ္တိတ္တာ-မှန်အောင်ဆိုခြင်းဌါ မစွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သော်၎င်း၊ အလသတ္တာစ-ပျင်းရိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သော်၎င်း၊ အပဿဒ္ဓေ- မှားယွင်းသောသဒ္ဒါကို၊ ဝါ- သဒ္ဒါပျက်ကို၊ (ဝုတ္တေ) ပိ - ဆိုအပ်ပါသော်လည်း၊ အတ္ထေသနေ - အနက်ကို ရှာခြင်းသည်၊ (သတိ - ဖြစ်လသော်၊) သာဓုတာ-ကောင်းသော သဒ္ဒါ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-သဒ္ဒါမှန်၏အဖြစ်ကို၊ မဿတေ-သိအပ်၏၊ ယထာ-ဥဒါဟရဏ်ကား၊ **အမ္မူတိ** - အမ္မူဟူ၍၊ အပဿဒ္ဓေ-မှားယွင်းသော သဒ္ဒါကို၊ (ဝုတ္တေ) ပိ - ဆိုအပ်ပါသော်လည်း၊ အတ္ထေသနေ-**အနက်ကို** ရှာခြင်းသည်၊ (သတိ-သော်၊) **အမ္မာ**တိ-**အမ္မာ**ဟူ၍၊ **မဿ**ဒတ ယထာ-သိအပ်သကဲ့သို့တည်း။

၁၉။ **အဿတိတ္တာဒျာဒိ** ။ ။ [ဤကား ထိုဓောဒနာ၏ အဖြေတည်း။] သတိကင်းသောကြောင့်ဖြစ်စေ, (တနည်း—မှန်အောင် မရွတ်စွမ်းနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်စေ,) သို့မဟုတ်— ပျင်းရိသောကြောင့်ဖြစ်စေ မှားယွင်းသောသဒ္ဒါ (သဒ္ဒါပျက်) ကို ဆိုမိစရာရှိပါ၏၊ သို့သော် ထိုသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ရှာဘွေ (စဉ်းစား) သောအခါ သဒ္ဒါပျက်လည်း သဒ္ဒါမှန်ဖြစ်လာရသည်။

ယထာ၊ပေ၊အမ္မာတိ မဿတေ။ ။ ဥပမာ—"**အမ္မာ**" ဟု ရွတ်ဆိုရမည်ဖြစ်ပါလျက် ပြဲခဲ့သော အကြောင်းတပါးပါးကြောင့် "အမ္မူ" ဟု ရွတ်ဆိုမိသော်လည်း ကြားရသူက ထို အမ္မူသဒ္ဒါ၏အနက်ကို ရှာသောအခါ (စဉ်းစားသောအခါ) "မိခင်"ကို ပြောတာဘဲ ဟု သိပါလိမ့်မည်၊ ထိုအခါ "အမ္မူ" မဟုတ်, "**အမ္မာ**" ဖြစ်သည်—ဟု မူရင်းသဒ္ဒါကိုပင် သိရပါသည်၊ ဆိုလိုရင်းကား — ရွတ်ဆိုခိုက်၌ ပျက်သော သဒ္ဒါသည် မူလနိစ္စသဒ္ဒါ မဟုတ်၊ မူလနိစ္စသဒ္ဒါနှင့် ဆင်တူရိုးမှား သဒ္ဒါသာ ဖြစ်၏၊ အနက်မှန်ရှာသောအခါ တွေ့ရသိရသော သဒ္ဒါမှ မူလနိစ္စသဒ္ဒါဖြစ်သည်-ဟု ဆိုလိုသည်။

အဿတိတ္တာ။ ။နတ္ထိ+သတိ ယသာတိ အဿတိ၊ [အနုဿတိဂဲ့သို့ သဒ္ဒ္ဒ ဒွေဘော်။] အဿတိနော + ဘာဝေါ အဿတိတ္တံ၊ ဤစကားဖြင့် "နဂိရိက ပြိသအောင် ရွတ်စွမ်းနိုင်ပါလျက် အမှတ်တမဲ့ ပေါ့ပေါ့ဆဆ ရွတ်မိသောကြောင့် သဒ္ဒါမှား ဖြစ်ရသည်"ဟု ပြ၏၊ တနည်း — "အဿတ္တိတ္တာ"ဟု မူကွဲရှိ၏၊ နတ္ထိ+သတ္တိ ယသာတိ အသတ္တိ — ရွတ်စွမ်းနိုင်သော သတ္တိမရှိသူ၊

၂၀။ အတ္ထေ သာဓုတ္တမတ္တေန, နိစ္ဆတ္တေပိ ကရိယတေ၊
နိစ္ဆေန သာဒိသာနိစ္ဆံ, ရဂ်ဟတ္ထာဒယော ယထာ။

၂၀။ နိစ္ဆတ္တေ-သဒ္ဒါတို့၏ မြဲကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ (သတိပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊)အတ္ထေ-နိစ္ဆသဒ္ဒါ၏ အနက်၌၊ သာဓုတ္တမတ္တေန-အနက်ထင်ကြောင်း, ကောင်းသည်၏ အဖြစ်မျှကြောင့်၊ နိစ္ဆေန - နိစ္ဆသဒ္ဒါနှင့်၊ သဒိသံ- တူသော၊ အနိစ္ဆံ - အနိစ္ဆဖြစ်သော သဒ္ဒါကျမ်းကို၊ ကရိယတေ - ပြုအပ်၏၊ ယထာကိံ - ဥပမာအဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊ ရဂ်ဟတ္ထိ+အာဒယော ယထာ)- ဆေးဖြင့်ရေးအပ်သော ဆင်ရုပ်အစရှိသည်တို့ကဲ့သို့တည်း။

အာဒိသဒ္ဒေန ။ ။ အလသသဒ္ဒ + ဘာဝေါ အလသတ္တံ၊ ဤစကားဖြင့် "သတိလည်းရှိ,နှုတ်ခမ်းပါးစပ်လည်းကောင်း,အမှုန်ကိုသိသောဉာဏ်လည်းရှိပါလျက် ပျင်းပျင်းရိရိ (မဆိုချင့်ဆိုချင်နှင့်) ဆိုမိသောကြောင့် အသံထွက်အမှားထွက်နေရသည်"ဟု ပြ၏။

၂၀။ အတ္ထေတျာဒိ။ ။သဒ္ဒါသည် နိစ္စဖြစ်လျှင် (နိစ္စဖြစ်သောကြောင့်) သဒ္ဒါကျမ်းကို ပြုဘွယ်မလိုသည် မဟုတ်ပါလော၊ ဥပမာ— " ဆိန္နဟတ္ထော" သဒ္ဒါသည် နိစ္စသဒ္ဒါဖြစ်နေလျှင် "ဆိန္နဟတ္ထော"ဟုသာ အမြဲရှိနိုင်၍ "ဆိန္နာ+ဟတ္ထာ ယဿ"ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျပြုလုပ်ဘို့ရာ ဆိန္နာ တပုဒ် ဟတ္ထာ တပုဒ် ခဲ့၍ မဖြစ်နိုင်၊ ထိုသို့ ခဲ့၍မဖြစ်လျှင် ဆိန္နဟတ္ထောပြီးဘို့ရန် သဒ္ဒါကျမ်းလည်း မလိုတော့၊ သို့ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် သဒ္ဒါကျမ်းကို ပြုအပ်ပါသေးသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "အတ္ထေ သာဓုတ္တမတ္တေန"စသည်ကို မိန့်။

ဤဂါထာ၏ ဆိုလိုရင်းကား၊ — ဆင်အစစ်ကို သိကြဘို့ရန် ဆင်အရုပ်ရေးပြရသကဲ့သို့, ထို့အတူ ပါဠိတော်စသည်၌ လာသော သဒ္ဒါအစစ်၏ အနက်ကို သိဘို့ရန် (အနက်ထင်မြင်ဘို့ရန်) သဒ္ဒါအတွက် (လိန်, ဓာတ်, ပစ္စည်း, ဝိဘတ်တို့ဖြင့် ခွဲခြား၍) ပြုလုပ်ပြရသည်၊ ဆင်အရုပ်သည် ဆင်အစစ်

၏ အတုဖြစ်သကဲ့သို့ သဒ္ဒါကျမ်း၌ရှိသော ပြယုဂ်ပုံစံများသည် သဒ္ဒါအတုများဖြစ်၏၊ ဆင်ရုပ်ဖြစ်အောင် ဆေးဖြင့် ရေးပြရသကဲ့သို့ သဒ္ဒါအတု (သဒ္ဒါအရုပ်) ဖြစ်အောင်လည်း သဒ္ဒါကျမ်းသုတ်များဖြင့် စီရင် (ရုပ်တွက်) ၍ ပြရပါသည် – ဟူလို၊ ၌ စကားအရ " သဒ္ဒါကျမ်းလာသုတ်ဖြင့် ရုပ်တွက်ခြင်းဟူသည် သဒ္ဒါအရုပ်ဖြစ်အောင် တွက်ချက်ပြခြင်းတည်း" ဟု မှတ်။

အတ္ထော သာဓုတ္တမတ္တော။ ။အတ္ထောတိ နိစ္စသဒ္ဒါနံ အတ္ထော၊ သာဓုတ္တံတိ သဒ္ဒပဋိရူပကာနံ သာဓုတ္တံ—အတုသဒ္ဒါတို့၏ ကောင်းကုန်သည်၏အဖြစ်၊ ထို သာဓုတ္တဟူသည်လည်း "နိစ္စသဒ္ဒတ္ထ ဉာပကဟေတုဘာဝေါ—နိစ္စသဒ္ဒါတို့၏ အနက်ကို သိစေတတ် (အနက်ထင်စေတတ်) သော အကြောင်းပင်" တည်း၊ ခဲ့ဦးအံ့—ပါဠိဋ္ဌီလာသော " ဆိန္နဟတ္ထော " သည် သဒ္ဒါအစစ်ဖြစ်၍ သဒ္ဒါကျမ်း၌လာသော ဆိန္နဟတ္ထောကား သဒ္ဒါအတုတည်း၊ သဒ္ဒါကျမ်းလာ သုတ်များဖြင့် ဆိန္နဟတ္ထောကို ရုပ်စီရင်၍မပြလျှင် "ပြတ်သောလက်" ဟုသာ အနက်အလွဲထင်စရာရှိ၏၊ " ဆိန္နာ + ဟတ္ထာ ယဿ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ဝါကျပြု၍ " ဆိန္နဟတ္ထော " ဖြစ်အောင် သမာသ်ရုပ်စီရင်၍ (ရုပ်တွက်၍) ပြသောအခါကျမှ "ပြတ်သောလက်ရှိသူ" ဟု အနက်အမှန် ထင်မြင်နိုင်သည်။

ဝါသိဋ္ဌောဟူသော နိစ္စသဒ္ဒါကို " ဝသိဋ္ဌသ + အပစ္စံ " ဟု ဝိဂြိုဟ်ဝါကျပြု၍ ရုပ်စီရင်သောအခါ " ဝါသိဋ္ဌော " ဟု ရုပ် (အရုပ်) ပြီး၏၊ ထိုအခါ " ဝသိဋ္ဌ၏သား " ဟူသော အနက်မှန်ကိုလည်း သိရ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အနက်အမှန် ထင်မြင်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို " သာဓုတ္တ " ဟု ဆိုသည်။ [သာဓူနံ – ကောင်းသောသဒ္ဒါအတုတို့၏ + ဘာဝေါ – ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (နိစ္စသဒ္ဒါတို့၏အနက်ကို သိစေနိုင်သောသတ္တိ)တည်း၊ သာဓုတ္တံ။]

နိစ္စတ္တေပီ၊ ပေ၊ ယထာ။ ။သဒ္ဒါအစစ်တို့ကို နိစ္စဖြစ်သော်လည်း ထို သာဓုတ္တမတ္တကြောင့် (သာဓုတ္တဂုဏ်ကလေးမျှ ရှိသောအတွက်) နိစ္စသဒ္ဒါစစ်နှင့်တူသော အနိစ္စသဒ္ဒါအတုတို့ကို ပြဘို့ရာ သဒ္ဒါကျမ်းကို ပြုစီရင်ရသည်၊ ဆင်အစစ်ကို သိဘို့ရာ ရင်ဟတ္ထီ (ဆင်အရုပ်) ကို ပြုလုပ်၍ ပြရသကဲ့သို့တည်း။ [" ရင်ေန – ဆေးဖြင့် + ကတော – ပြုလုပ်အပ် ရေးအပ်သော + ဟတ္ထီ – ဆင်တည်း၊ ရင်ဟတ္ထီ" ဟု ပြု၊ ဋီကာ၌ " ရင်ေန စိတ္တကာရေန (ပန်းချီသွားသည်) + လိခိတာ ဟတ္ထာဒယော" ဟု ပြု၏၊ ရင်သဒ္ဒါသည် စိတ္တကာရအနက်ဟော မဟုတ်။] ဟတ္ထိအာဒယော၌ အာဒိဖြင့် နွားရုပ် လူရုပ်စသော ဆေးဖြင့် ရေးအပ်သောအရုပ်များကိုယူ၊ တနည်း – ရင်ဟတ္ထီ၌ အာဒိဖြင့် ကဋ္ဌဟတ္ထီ (သစ်သားဆင်ရုပ်) မတ္တိကာဟတ္ထီ (မြေညက်ဆင်ရုပ်) စသည်နှင့်တကွ နွားရုပ်စသော အရုပ်များကိုယူ။]

၂၁။ ဂုဠံဝ ဂိလိတေ နီဂ္ဂု-ဟိတံ သိဒ္ဓေဒ·မုစ္စတေ၊
မရူဝ မရုပိမ္ဗမှာ-သိဒ္ဓေဒံ သိဒ္ဓ·မုစ္စတေ။

၂၁။ (ဂုဠ္ဌေ-ဂေါဋ္ဌိတလုံးကို၊) ဂိလိတေ-မျိုအပ်ပြီးသော်၊ နီဂ္ဂု-ဟိတံ-ဝှက်ထားအပ်သော၊ ဂုဠံ-ဂေါဋ္ဌိတလုံးကို၊ (နီဒဿိတိဋ္ဌဝ-ထုတ်ပြသကဲ့သို့၊)တထာ-ထို့အတူ၊ ဋ္ဌဒံ-ဤသဒ္ဒါအတုကို၊ သိဒ္ဓေါ-မြဲသောသဒ္ဒါဟူ၍၊ ဥစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ မရုပိမ္ဗမှိ-နတ်ရုပ်၌၊ မရူ-နတ်ဟူ၍၊ (ဥစ္စတေဋ္ဌဝ-ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊) အသိဒ္ဓံ-မမြဲသော၊ ဋ္ဌဒံ-ဤသဒ္ဒါအတုကို၊ သိဒ္ဓေါ-နိစ္စသဒ္ဒါအစစ်ဟူ၍၊ ဥစ္စတေ-၏။

၂၁။ ဂုဠံဝါဒျာဒိ ။ ။ဤဂါထာ၌ ဥပမာ ၂ ရပ်ပါ၏၊ ဤဥပမာ ၂ ရပ်ဖြင့် "သဒ္ဒါအတုများကိုပင်(သဒ္ဒါကျမ်းသင်ယူသူတို့က) သဒ္ဒါအစစ်ဟု မှတ်ထင်နေကြ၏"ဟု ထင်ရှားပြ၏၊ ထိုသို့ ပြသဖြင့် "သဒ္ဒါကျမ်းလာ အတူ သဒ္ဒါများသည် သဒ္ဒါအစစ်ဟု ထင်ရလောဘအောင်ပင် သာဓုတ္တာ(အကောင်းဂုဏ်)ရှိကြသည်ဟု လည်း သဒ္ဒါကျမ်း၏အကျိုးကိုပြသည်၊ ထိုသို့ပြခြင်းဖြင့် "ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ၌ လာသော သဒ္ဒါအစစ်များကို အနက်ထင်အောင် သဒ္ဒါအတုတွေကို ပြသော သဒ္ဒါကျမ်းကို ကြိုးကြိုးပမ်းပမ်း သင်ယူကြပါ" ဟုလည်း တိုက်တွန်းရာရောက်သည်။

ဂုဠံဝါပေါဒမုစ္စတေ။ ။[ကျောက်လုံးကလေး စသော ဂေါဋ္ဌိလုံးကို "ဂုဋ္ဌ"ဟု ခေါ်၏၊"ဂိဋ္ဌိတေ"ဟူသော လက္ခဏာ၏ လက္ခဏာဝန်အ ကတ္တားကို "ဂုဋ္ဌေ"ဟု ထည့်ရသည်၊ သိဒ္ဓေဒံကို"သိဒ္ဓေါ+ဋ္ဌဒံ"ဟု ဖြတ်၊ သိဒ္ဓသဒ္ဒါကား နိစ္စနှင့် အနက်တူတည်း။] လူလယ်တယောက်သည် ကလေးများနှင့် ကစားလို၍ ကျောက်လုံးကလေး တလုံးကို ဝှက်ထားပြီးလျှင် အခြားကျောက်လုံးကလေးတလုံးကို လက်ဝါးပေါ်တင်ပြလျက်"ကြည့်ကြကွ, ဟောဒီကျောက်လုံးကလေးကို ဝမ်းထည်းမျိုချပြီး ချက်ကထုတ်ပြမယ်"ဟုပြော၏၊ကလေးများကကြည့်နေကြသည်၊ထိုအခါ လက်၌ပြထားသော ကျောက်လုံးကို မျိုချလိုက်၏၊ (သို့မဟုတ်,ပါးစပ်ထည်း သွင်း၍ ပါးစောင်ကပ်ထားလိုက်၏၊) ထို့နောက် လက်မနှင့် လက်ညှိုးအကြားစသည်၌ ဝှက်ထားသော ကျောက်လုံးကလေးကို ဖိုက်ထည်းမှ ဖြစ်ညှစ်၍ ချက်မှ ထုတ်ယူဟန်လုပ်ပြီး ပြ၏၊ ကလေးများက ထိုကျောက်လုံးကို တကယ်ပင် မျိုချလိုက်သောကျောက်လုံး ဟု ထင်ကြသည်။

ထို့အတူပင်"ဆိန္နာ+ဟတ္ထာ ယသ" စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်လုပ်၍ ဝိဘတ်စသည်ချေလျက် ရုပ်စိရင်ပြီးလျှင် "ဆိန္နဟတ္ထော"ဟု ရုပ်ပြီးသော အခါ ထိုသဒ္ဒါအတုကိုပင် ပါဠိတော်လာ"ဆိန္နဟတ္ထော"သဒ္ဒါ အစစ်ဟု ထင်မှတ်ကြလေသည်၊"လူလယ်နှင့် သဒ္ဒါကျမ်းစိရင်သူ, မျိုချအပ်သော ကျောက်လုံးနှင့်

၂၂။ အနီစ္စော ခဏိကော သဒ္ဒေါ, ယဒ္ဌာဒိဝိယ ကာရိယော၊
ဇာစ္စေကေ သဇ္ဇကာရာ တေ, ယေ နိစ္စာနိစ္စ ဝါဒိနော။

၂၂။ သဒ္ဒေါ - သဒ္ဒါကို၊ ဝါ-သဒ္ဒါသည်၊ အနိစ္စော-မမြဲ၊ ခဏိကော - တခဏာ၌ ယှဉ်၏၊ ဝါ- တခဏာမျှသာ ကြာ၏၊ ယဒ္ဌာဒိဝိယ-ဘိုး အစရှိသည်ကိုကဲ့သို့၊ ကာရိယော - ပြုအပ် ပြုနိုင်၏၊ ဝါ - ပြု၍ ရကောင်း၏၊ ဇာတိ-ဤသို့၊ ဧကေ - အချို့ကုန်သော အနိစ္စဝါဒီဆရာ

သဒ္ဒါစစ်, ဝှက်ထားပြီးမှ ထုတ်ပြအပ်သော ကျောက်လုံးနှင့် သဒ္ဒါအတုတို့ တူကြသည်"ဟု ဥပမာနှင့် ဥပမေယျကို ယှဉ်တွဲကြည့်ပြီးလျှင် ကလေးများနှင့် သဒ္ဒါသင်ယူသော စာသင်ငယ်တို့ တူကြပုံကိုလည်း သိပါလေ။

မရူဝါ၊ ဧပါ၊ မုန္ဒေတာ။ ။"မရုဗိမ္ဗမှိ+အသိဒ္ဓံ+ဇာဒံ"ဟု ၎င်း, သိဒ္ဓမုစ္စတေ ဌ"သိဒ္ဓေါ+ဥစ္စတေ"ဟု ၎င်း ဖြတ်၊ (မ) အာဂုံ၊ ဒ္ဓ၏ ဩကို ချေ၊ ထိုကြောင့် (အ)လာ။] သစ်သား, ကျောက်တုံးစသည်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော နတ်အရုပ်ကို ကလေးများက နတ်အစစ် ဟု ထင်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် နတ်ရုပ်ကို ပန်းစသည်ဖြင့် ပူဇော်ပြီးသော အခါ"ဘိုးဘိုးကြီးနတ်ကို ငါပူဇော်ခဲ့တယ်" စသည်ဖြင့် ပြောကြလေသည်၊ ထို့အတူ အနိစ္စဖြစ်သော သဒ္ဒါအတုကိုလည်း နိစ္စသဒ္ဒါစစ် ဟု ယူဆ၍ ရုပ်တွက်ပြီးသော အခါ " ဆိန္နဟတ္ထော ဟူသော သမာသ်ရုပ်ကား ပြီး၏"ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြသည်၊ "ငါသည် ဆိန္နဟတ္ထော ဟူသော သမာသ်ရုပ်ကို စီရင်၍ ပြီးပြီ"ဟု ပြောကြလိုရင်းတည်း။

ဤ ဥပမာ၌လည်း နတ်ရုပ်နှင့် သဒ္ဒါကျမ်းလာ သဒ္ဒါတု, နာမ်အစစ်နှင့် ပါဠိတော်၌ လာသော သဒ္ဒါစစ်, နတ်ရုပ်ကို ပူဇော်ရာဝယ် နတ်အစစ်ကို ပူဇော်သည် ဟု ထင်မှတ် ပြောဆိုမှုနှင့် သဒ္ဒါအတုကို ဓာတ်ပစ္စည်း ဝိဘတ်တို့ဖြင့် ရုပ်စီရင်ခြင်းကိုလည်း သဒ္ဒါအစစ်ကိုစီရင်ခြင်းဟု ထင်မှတ်မှု,"ဘိုးဘိုးနတ်ကြီးကို ပူဇော်ခဲ့တယ်" ဟု ပြောမှုနှင့် ရုပ်တွက်၍ ပြီးသောအခါ " ဆိန္နဟတ္ထော ပြီး၏"စသည်ဖြင့် ပြောဆိုမှုများ တူကြပုံကိုလည်း နှိုးနှောပါလေ။

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာကို ကောက်ချက်ချလျှင်"ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာဌ အနက်မှန်ကို နားမလည်သေးခင် (အနက်ဉာဏ်မကြီးသေးခင်) သဒ္ဒါကျမ်းသည် အနက်မှန် သိဘို့ရန် အရေးတကြီး သင်ယူထိုက်ဓသာ ကျမ်းဖြစ်၏၊ အနက်မှန်သိ၍ အနက်ဉာဏ်ကြီးသော အခါဌ်ကား သဒ္ဒါကျမ်းသည် အရေးမကြီးတော့၊ (သို့သော် သဒ္ဒါစည်းကမ်းကိုကား မကျော်လွန်စေရ)"ဟု မှတ်ချက်ရပေသတည်း။

တို့သည်၊ ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏၊ ယေ- အကြင်ဆရာတို့သည်၊ နိစ္စာနိစ္စ ဝါဒိနော - နိစ္စ ဟု ပြောလေ့ရှိကုန် , အနိစ္စ ဟု ပြောလေ့ရှိကုန်၏၊ တေ – ထို နိစ္စဝါဒိ အနိစ္စဝါဒိ ဆရာတို့သည်၊ သတ္ထကာရာ - သဒ္ဒါကျမ်းပြုဆရာတို့ ချည်းတည်း။

၂၂။ **အနိစ္စောတျာဒိ** ။ ။ အနိစ္စဝါဒိ ဆရာတို့၏ အယူကို ပြလို၍ “ အနိစ္စော၊ပေ၊ကာရိယော ”ဟူသော ၂ ပါဒကိုမိန့်၊ ၌ အနိစ္စဝါဒိဆရာတို့သည် ရုပ် ၂၀ ပါးဌီ ပါဝင်သော သဒ္ဒရုပ်ကို “ သဒ္ဒါ ”ဟု ယူဆ၍ “သဒ္ဒါ ဟူသည် အနိစ္စတည်း၊ ဥပါဒ် ဌိ ဘင် ဟူသော ခဏ ၃ ပါး အချိန်မျှသာ တည်ရှိ၏၊“အိုး”ဖြစ်အောင် တမင််လာပြုလုပ်ရသကဲ့သို့ ထိုသဒ္ဒါဖြစ်အောင် လည်း“ (ရွတ်ဆိုသောအားဖြင့်) ပြုလုပ်အပ်၏, ပြုလုပ်၍ ရကောင်း၏” ဟု ဆိုလိုကြသည်။

အနိစ္စော ခဏိကော ။ ။ သဒ္ဒရုပ်တရားဖြစ်၍ ဥပါဒ်ပြီးလျင် ပျက်ရသောကြောင့် သဒ္ဒါဟူသည် အနိစ္စတည်း၊ ခဏော-ဥပါဒ်ခဏ ဌိခဏ ဘင်ခဏ ဒ္ဒ+နိယုတ္တော-ယှဉ်သည်တည်း၊ ခဏိကော-သည်၊ “ဖြစ်ပြီးလျင် ပျက်ရသောကြောင့် တခဏမျှသာကြာသည်”ဟူလို၊ ၌ ခဏိကောပုဒ်သည် အနိစ္စော၏ နောက်၌နေသော်လည်း အနိစ္စဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြသော ဟေတုမ္ဟိ ဝိသေသနတည်း၊“တခဏမျှသာတည်သောကြောင့် အနိစ္စဖြစ်သည်”ဟူလို။

ဃဋ္ဋာဒိဝိယ ကာရိယော။ ။အိုးလုပ်တတ်သူက (အိုးထိန်းသည်က) မြေညက်တွေကို ရေဖြင့်နယ်၍ အိုးဖြစ်အောင် ပြုလုပ်နိုင်သကဲ့သို့ , ထို့အတူ ရွတ်ဆိုသောပုဂ္ဂိုလ်က “ဆိန္နဟတ္ထော”စသော အသံသဒ္ဒဖြစ်အောင် ပြုလုပ်အပ် ရွတ်ဆိုအပ်သည်။ [“ အာကာသာဒိဝ အကာရိယော ”၏ ပြောင်းပြန် “ဃဋ္ဋာဒိဝိယ ကာရိယော”ဟု ဆိုသည်၊ ၌ကာရိယောဖြင့် သဒ္ဒါကျမ်းပြုအပ်သော “အပြု”ကို မဆိုလို၊ သဒ္ဒါဖြစ်အောင် ရွတ်ဆိုမှုကို “ အပြု ”ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဒိပနိဋ္ဌ “ကာရိယတ္တာ **သတ္ထံ** ကရောန္တိ”ဟု ဆိုသည်ကို စဉ်းစားပါ။]

ဒိပနိအာမာဃား။ ။“သဒ္ဒေါ စိတ္တသဟဘူစိတ္တာနုပရိဝတ္တိတ္တာ အနိစ္စော” ဟု ဖွင့်၏၊ သဒ္ဒရုပ်သည် စိတ္တာနုပရိဝတ္တိမဟုတ်, ဝိညတ်ရုပ်သာ စိတ္တာနုပရိဝတ္တိဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့်“စိတ္တာနုပရိဝတ္တိတ္တာ” ဟူသောစကားသည် မှား၏၊ “စိတ္တာနုပရိဝတ္တိတရား” ဟု ထင်မှားသောကြောင့် “ခဏိကော” ကိုလည်း “ကေစိတ္တက္ခဏယုတ္တော – စိတ္တက္ခဏတရုက်နှင့် ယှဉ်၏”ဟု ထပ်၍ ဖွင့်မှားလေသည်၊ အမှန်မှာ–“ရုပ်ထုံးစံအတိုင်း စိတ္တက္ခဏ ၁၇ ချက် (ခဏငယ် ၅၁ ချက်) နှင့် ယှဉ်၏” ဟု မှတ်၊ ထို “ခဏိကော”၏ ဆိုလိုရင်းမှာ – “တခဏမျှသာကြာ၏”ဟု ဆိုလိုရင်းတည်း။

၂၃။ နိစ္စတ္တေ ပိ ံသလာဒိနံ, သညာ ရုဠ္ဍိဝ မန္ဓုတေ၊
အနိစ္စဝါဒိနံ ဝါဒေ, အန္တဂ္ဂါပိ ပတိယတေ။

၂၃။ ပိ ံသလာဒိနံ - ပိ ံသလအစရှိသော နိစ္စဝါဒီဆရာတို့၏၊ ဝါဒေ - အယူ၌၊ နိစ္စတ္တေ - သဒ္ဒါတို့၏ မြဲကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ (သတိ-ဖြစ်လသော်၊) သညာ-သမာသနှင့်, ဂ•ပ•စ္ဆ•လ•အစရှိသော အမည်ကို၊ ရုဠ္ဍိဝ-အထင်ရုဠ္ဍိအမည်ဟူ၍သာလျှင်၊ မန္ဓုတေ-သိအပ်၏၊ အနိစ္စဝါဒိနံ - အနိစ္စဝါဒီဆရာတို့၏၊ ဝါဒေ - အယူ၌၊ အန္တဂ္ဂါပိ-အန္တဂ္ဂအမည်ကိုလည်း၊ ပတိယတေ-သိအပ်သေး၏။

သဒ္ဒါကျမ်းဖြိုရပုံ။ ။ ဤ အနိစ္စဝါဒီဆရာတို့အလိုအားဖြင့် ထို ရှုတ်ဆို အပ်သော သဒ္ဒါအစစ်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို နားလည်ဘို့ရန် လိန်ဓာတ် + ပစ္စည်းဝိဘတ်တို့ဖြင့် ခဲခြားချိုးစေအပ်သော သဒ္ဒါအတု (သဒ္ဒါအရုပ်) နှင့် ထို သဒ္ဒါအတု (သဒ္ဒါအရုပ်ဖြစ်အောင်) စီရင်သော သဒ္ဒါကျမ်းကို ပြုစုအပ် (ရေးစီရင်အပ်)သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဋ္ဌေတေ၊ပေ၊ဝါဒိနော။ ။ နိစ္စဝါဒိ, အနိစ္စဝါဒိ ဆရာ ၂ မျိုးတွင် အဘယ်ဝါဒကို "အသင့်" ဟု မှတ်ရမည်နည်း—ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ဋ္ဌေတေ၊ပေ၊ဝါဒိနော" ဟု မိန့်၊ ထိုဆရာ ၂ မျိုးတို့သည် ကျမ်းပြု ပညာရှိ ကြီးများချည်းဖြစ်ကြ၏၊ နိစ္စဝါဒီဆရာတို့သည် "ပုရိသော" စသော အပေါင်း ပညတ်တို့သဒ္ဒါကို " သဒ္ဒါ " ဟု ယူ၍ "သဒ္ဒါဟူသည် မြဲ၏" ဟု ဆိုကြ၏၊ အနိစ္စ ဝါဒီဆရာတို့ကား "ပု" စသော ရှုတ်ဆိုခိုက်အသံ သဒ္ဒရုပ်ကို "သဒ္ဒါ" ဟု ယူ၍ ရုပ်တရားဖြစ်သောကြောင့် " သဒ္ဒါဟူသည် မမြဲ " ဟု ဆိုကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ဝါဒ ၂ မျိုးလုံးပင် (ကိုယ့်နည်းနှင့်ကိုယ်) အသင့်ချည်းဖြစ်သည်—ဟူလို။

၂၃။ **နိစ္စတ္တေ ဟိ ဘျာဒီ။** ။ထိုဆရာတို့၏ နိစ္စဝါဒ အနိစ္စဝါဒကွဲပြားခြင်းကြောင့် သဒ္ဒါကျမ်း၌ သမာသ်အမည် တဒ္ဓိတ်အမည် စသည်နှင့် ဂ-ပ-စ္ဆ-လ—ဃစသော အမည်တို့၏ အန္တဂ္ဂအမည် ရုဠ္ဍိအမည် ကွဲပြားပုံကို ပြလို၍ " နိစ္စတ္တေ "စသည်မိန့်၊ နိစ္စဝါဒီဆရာကို "ပိ ံသလ (ပိသလ)"ဟု ခေါ်၏၊ ထိုဆရာတို့အလိုအားဖြင့် သမာသ်စသော ဂ—ပ— စသော အမည်ကို ရုဠ္ဍိအမည်ဟုသာ တထစ်ချသိပါ၊ အနိစ္စဝါဒီဆရာတို့အလိုအားဖြင့်ကား အန္တဂ္ဂအမည်လည်း ရှိပါသေး၏ – ဟူလို။ [အနက်သို့ အစဉ်လိုက်သော (အနက်အားလျော်သော) အမည်သည် အန္တဂ္ဂအမည်တည်း၊ အနက်သို့ အစဉ်မလိုက်ဘဲ သက်သက်မှည့်အပ်သောအမည်သည် ရုဠ္ဍိအမည်တည်း။]

၂၄။ နိစ္ဆော နိဂ္ဂာရဏော နိစ္ဆော, ကာရကာနုဂတော•ရိတော။
နာယံ ကဍ္ဎာဒိဝုတ္တိတ္တာ, နိစ္ဆော ဝုမ္ဟေ တု ဝုတ္တိတော။

၂၅။ သကော်တေန စ ဝုတ္တိတ္တာ, နာပျနိစ္ဆော်တိ ဝုစ္စတေ၊
တေန သတ္ထန္တ့ | သကော်တ-ကရကတ္ထံ ကရိယတေ,တိ။

၂၄, ၅။ နိဂ္ဂာရဏော-အကြောင်းမရှိသောအနက်ဟူသမျှကို၊ နိစ္ဆော - မြဲ၏ဟူ၍၊ ဤရိတော - ဆိုအပ်၏၊ ကာရကာနုဂတော - အကြောင်းသို့ အစဉ်လိုက်သော အနက်ဟူသမျှကို၊ အနိစ္ဆော - မမြဲဟူ၍၊ ဤရိတော - ဆိုအပ်၏၊ အယံ - ဤသဒ္ဒါကို၊ ကဍ္ဎာဒိဝုတ္တိတ္တာ - လည်ချောင်းအစရှိသော အရပ်၌ ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
ရုဠ္ဍိသညာ။ ။" သမသနံ + သမာသော "နှင့်အညီ ၂ ပုဒ်စသည်ကို ချဉ်းစပ်မှသာ သမာသ်အမည်သည် အနွတ္ထအမည်ဖြစ်နိုင်၏၊ "ဆိန္နဟတ္ထော" သဒ္ဒါသည် ကမ္မာအစဉ်အဆက်၌ အမြဲ " ဆိန္နဟတ္ထော "အဖြစ်ဖြင့် ပုဒ်တခု ဖြစ်နေသောကြောင့် ၂ ပုဒ်စပ်စရာမလို၊ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒါကျမ်း၌ သဒ္ဒါအတုကို ရုပ်စိရင်ဘို့ရာ " သမာသ " ဟု မှည့်အပ်သောအမည်သည် သဒ္ဒါဆရာတို့၏ ထင်ရှားရာလိုက်၍ မှည့်အပ်သော အဆင်ရုဠ္ဍိအမည်သာ ဖြစ်သည် - ဟူလို၊ ဘာအကြောင်းမျှ ရှာ၍မရသော " ဂ-ပ-စ-လ-ဃ "စသောအမည်တို့၏ အဆင်ရုဠ္ဍိ အမည်ဖြစ်ကြောင်းကား အထူးဆိုဘွယ် မလို။
အနွတ္ထဝိ ။ ။ အနိစ္စဝါဒီတို့၏ အလိုအားဖြင့် " သမာသ " စသော အမည်သည် အနွတ္ထအမည်လည်း ဖြစ်နိုင်သေး၏၊ မှန်၏၊-နဂိရ်က "ဆိန္နော+ဟတ္ထော"ဟု ၂ ပုဒ်ကွဲနေ၏၊ ထို ၂ ပုဒ်ကိုစပ်မှ "သမာသ်"ဟူသော အမည် ဖြစ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် " ချဉ်းစပ်အပ် " ဟူသော အနက်အားလျော်သော ကြောင့် " သမာသ "ဟူသောအမည်သည် အနွတ္ထအမည်တည်း၊ တဒ္ဓိတ, အာချာတ, ကိတစသောအမည်တို့၏ အနွတ္ထအမည်ဖြစ်ပုံကိုလည်း သိပါလေ၊ ဝိဖြင့်"ဂ-ပ"စသောအမည်တို့၏ ရုဠ္ဍိအမည်အဖြစ်ကို ပေါင်းပါ၊ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒါကျမ်း၌အကြောင်းမရှိဘဲ ထိုထိုသုတ်၌ ခေါ်တိုသက်သက်မှည့်အပ်သော အမည်ဟူသမျှကို ဝါဒ ၂ မျိုးလုံး အလိုအားဖြင့်ပင်"ရုဠ္ဍိအမည်" ချည်းမှတ်။

၂၄, ၅။ **နိစ္ဆောတျာဒိ** ။ ။ နေဝနိစ္ဆ နာနိစ္ဆဝါဒီဆရာတို့၏ ဝါဒကို ပြလို၍ "နိစ္ဆော"စသည်မိန့်၊ ဤဂါထာ၌ "နိစ္ဆော ၊ ပေ ၊ ရိတော "ဟူသော ၂ ပါဒဖြင့် နိစ္ဆ အနိစ္ဆအမည်ရသောတရားတိုင်း၏ ထုံးစံကိုပြ၏၊ အကြောင်း

နိစ္စော – မြဲ၏ဟူ၍၊ နာ ဝုစ္စတေ – မဆိုအပ်၊ တု– ထိုမှတပါး၊ ဝုစ္စေ– ရှေးလူကြီးသူမတို့၏ စကားအစဉ်အဆက်၌၊ ဝုတ္တိတော – ဖြစ်ခြင်း ကြောင့်ဂုဏ်း၊ သကော်တေန – ရှေးလူကြီးသူမတို့၏ အမှတ် အသား အားဖြင့်၊ ဝုတ္တိတ္တာစ–ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်ဂုဏ်း၊ အနိစ္စော တိပိ – မမြဲ ဟူ၍လည်း၊ နာ ဝုစ္စတေ – မဆိုအပ်၊ တေန– ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နိစ္စဟူ၍လည်း မဆိုအပ် , အနိစ္စဟူ၍လည်း မဆိုအပ်သည်၏

မရှိသော ကောင်းကင် , နိဗ္ဗာန် , ပညတ် , အရပ်ရပ်ကို “ နိစ္စ ”ဟု ခေါ်ရိုး ဖြစ်၏၊ အကြောင်းသို့ အစဉ်လိုက်သော (အကြောင်းရှိမှ ဖြစ်နိုင်သော) ရုပ်နာမ်တရားစုကို “အနိစ္စ”ဟု ခေါ်ရိုးထုံးစံဖြစ်သည်–ဟူလို။

နာယံ၊ပေ၊နိစ္စော။ ။ဤသဒ္ဒသည် ကဏ္ဍစသောဌာန်၌ ရှုတ်ဆိုလိုသော စိတ်ကြောင့်ဖြစ်ရကား စိတ်တည်းဟူသောအကြောင်းသို့ အစဉ်လိုက်၏၊ ထိုသို့ ကာရဏာနုဂတ – စိတ်ဟူသော အကြောင်းသို့ အစဉ်လိုက် သောကြောင့် “နိစ္စ”ဟု မဆိုနိုင်၊ “ အနိစ္စ ”သာ ဖြစ်သည်– ဟူလို။ [“ ပု+ရိ+သော ” ဟူသော ရှုတ်ဆိုခိုက်ဖြစ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဒကိုရည်ရွယ်၍ ဆိုသည်။] ဤစကားဖြင့် သဒ္ဒါ၏ နေဝနိစ္စဖြစ်ကြောင်းကို ပြ၏။ [ကဏ္ဌာဒိမှ+ ဝုတ္တိ ယသာတ် ကဏ္ဌာဒိဝုတ္တိ (သဒ္ဒေါ) ။]

ဝုစ္စေ ဟု ဝုတ္တိတော။ ။[“ နာဝိ+အနိစ္စော ”ဟု ဖြတ်။] ရှေးလူကြီးတို့သည် “ပုရိသော”ဟု ရှုတ်ဆိုခဲ့ကြ၏၊ ယခု ရှုတ်ဆိုအပ်သော “ပုရိသော” သည် အသစ်အဆန်း မဟုတ် , ရှေးလူကြီးတို့ အစဉ်အဆက် ရှုတ်ဆိုအပ်ခဲ့သော (ယခုလည်း ထိုအတိုင်း ထပ်၍ ရှုတ်ဆိုအပ်သော) “ ပုရိသော ”ပင်တည်း၊ ဤသို့ ရှေးလူကြီးတို့၏ စကားအစဉ်၌ ဖြစ်သောကြောင့်ဂုဏ်း , ...

သကော်တေန စ ဝုတ္တိတ္တာ။ ။“ပုရိသော”ဟု ပြောသူတို့မှာ“ပုရိသော သဒ္ဒါသည် ယောကျ်ားခြင်္ဂအနက်ကို ဟော၏ ” ဟု မှတ်သားအပ်ဘူးသော သကော်တ ရှိ၏၊ ထိုသကော်တအတိုင်း (ပြောသူ၏နှုတ်မှာ) “ ပုရိသော သဒ္ဒါ” ဖြစ်ရခြင်းကြောင့်ဂုဏ်း,....

ဤပြခဲ့သော အကြောင်း ၂ ပါးကြောင့် ပုရိသောသဒ္ဒါဖြစ်ဘို့ရာ နိဂ္ဂဟရဏ-အကြောင်းမရှိ, ရှေးကရှိပြီး ပုရိသောသဒ္ဒါကို ထပ်၍ပြုံ့ခြင်းသာ ဖြစ်၏–ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “ အနိစ္စ ”ဟုလည်း မဆိုလိုနိုင်၊ ဤစကားဖြင့် သဒ္ဒါ၏ “န+အနိစ္စ”ဖြစ်ကြောင်းကို ပြ၏၊ အဓိပ္ပါယ် ၊ရပ်ကို ပေါင်းစပ်လိုက်သော အခါ “နေဝနိစ္စ နာနိစ္စ ” ဟူသော ဝါဒတမျိုး ထင်ရှားပြန်သည်။ [ဝုတ္တိ+ ယသာတိ ဝုတ္တိ၊ ဝုတ္တိနော+ဘာဝေါ ဝုတ္တိတ္တံ။]

အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊) သင်္ကေတကရဏတ္ထံ- အမှတ်အသားကို ပြုခြင်းအကျိုးငှါ၊ သတ္ထုန္တု - သဒ္ဒါကျမ်းကိုကား၊ ကရီယတေ - ပြုစိရင်အပ်၏၊ ဇုတိ - အပြီးတည်း။ .... သဒ္ဒဘေဒစိန္တာ-သဒ္ဒါအပြားကိုသိရာသိကြောင်းဖြစ်သောအခင်းသည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီ။

ဝုဓေဝုတ္တိနှင့် သင်္ကေတနဝုတ္တိ။ ။ပုရိသောသဒ္ဒါ၏ ရှေးရှေးလုကြီးတို့ ပြောရိုးဆိုစဉ် ဖြစ်ခြင်းကို " ဝုဓေဝုတ္တိ " ဟု ဆိုသည်၊ ထို ဝုဓေဝုတ္တိဖြစ်သော သဒ္ဒါကိုပင် ပြော်ဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်က " ယောဂျားအနက်ကို ဤ ပုရိသောသဒ္ဒါက သိစေနိုင်၏"ဟု မှတ်ထားအပ်ပြီးဖြစ်၍ ထိုအမှတ်သင်္ကေတအတိုင်း ပြောဆိုခြင်းကို " သင်္ကေတန ဝုတ္တိ " ဟု ဆို၏၊ ဤသို့ ဝုဓေဝုတ္တိ အတွက် အကြောင်းတမျိုး သင်္ကေတနဝုတ္တိအတွက် အကြောင်းတမျိုး ဟု အကြောင်း ၂ မျိုးကိုခွဲပါ၊ ထိုသို့ခွဲမှ "သင်္ကေတနစ"ဌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဝုဓေဝုတ္တိကို ဆည်းစရာရှိနိုင်မည်။

ဇေတန၊ပေ၊ကရီယဇေတ။ ။သဒ္ဒါဟူသမျှကို "နေဝနိစ္စနာနိစ္စ" ဟု ဆရာဆို၏၊ နိစ္စဝါဒီဆရာတို့သည် "အတ္ထေ သာဓုတ္တ-နိစ္စသဒ္ဒါတို့ဌအနက်ထင်ဘို့" အကျိုးငှါ သဒ္ဒါကျမ်းကိုပြုကြ၏၊ အနိစ္စဝါဒီဆရာတို့သည် မမြဲသောကြောင့်ပင် သဒ္ဒါအမှန်နားလည်ဘို့ရာ သဒ္ဒါကျမ်းကို ပြုကြ၏၊ ဆရာကား နေဝနိစ္စနာနိစ္စဝါဒီဖြစ်ပါလျက် အဘယ်အကျိုးငှါ သဒ္ဒါကျမ်းကို ပြုရပါသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် " တေနသတ္ထုန္တု၊ သင်္ကေတကရဏတ္ထံ ကရီယတေ" ဟု မိန့်၊ (နေဝနိစ္စ နာနိစ္စဝါဒီဖြစ်သော)ငါဆရာလည်း " ဤသဒ္ဒါသည် ဤအနက်ကိုဟော၏"ဟု အမှတ်သင်္ကေတကိုပြုပေးခြင်းအကျိုးငှါ သဒ္ဒါကျမ်းကို ပြုအပ် စိရင်အပ်သည်-ဟူလို။

ဆက်ဥုးအံ့—"သင်္ကေတနဝုတ္တိတ္တာ"နှင့်အညီ ရှေးရှေးကလာခဲ့သော သဒ္ဒါများ၌ " ဤသဒ္ဒါသည် ဤအနက်ကို ဟော၏ " ဟု သင်္ကေတရှိ၏၊ ထို သင်္ကေတကို ရှေးရှေးသဒ္ဒါကျမ်းများက ပြုခဲ့ကြသောကြောင့် နောက်နောက် ပုဂ္ဂိုလ်များက မှတ်ကြရသည်၊ ထို သင်္ကေတသည် ကာလ ကြာသော အခါမေ့ပျောက်သွားတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒါကျမ်း အသစ်အသစ်ဖြင့် ထပ်၍ ထပ်၍ သင်္ကေတပြုပေးရသည်၊ ထို့ကြောင့် ပဌမသဒ္ဒါကျမ်းဖြစ်စေ နောံနေံသဒ္ဒါကျမ်းဖြစ်စေ သင်္ကေတကိုပြုပေးခြင်းအကျိုးငှါ စိရင်အပ်သောကျမ်းများချည်း ဖြစ်ကြသည်-ဟူလို။

သဒ္ဒဘေဒစိန္တာအဖွင့် ပြီး၏။

အတ္ထဘေဒစိန္တာ အခဏ်း

၂၆။ သကတ္ထ ဒဗ္ဗလိင်္ဂါနိ, သင်္ခ်ာ ကမ္မာဒိကာရကံ၊
ဇ္ဈတိ သဒ္ဒဿ ဝိညေယျာ, ပဋ္ဌကတ္ထာ ယထာရဟံ။

၂၆။ သကတ္ထဒဗ္ဗလိင်္ဂါနိ-သကတ်, ဒြဗ်, လိန်တို့ဝင်း၊ သင်္ခ်ာ-ကေတ္တ ဗဟုတ္တသင်္ခ်ာဝင်း၊ ကမ္မာဒိကာရကံ - ကံအစရှိသော ကာရက ၇ ပါးဝင်း၊ ဇ္ဈတိ-ဤအပြား အားဖြင့်၊ သဒ္ဒဿ - သဒ္ဒါ၏၊ အတ္ထာ-အနက်တို့ကို၊ ယထာရဟံ - ရထိုက်သည် အားလျော်စွာ၊ ပဋ္ဌကာ-၅ ပါးတို့ဟူ၍၊ ဝိညေယျာ - သိအပ်ကုန်၏။

၂၆။ **သကတ္ထာ ဒဗ္ဗလိင်္ဂါနိ။** ။ဤဂါထာဖြင့် "သကတ်, ဒြဗ်, လိန်, သင်္ခ်ာ, ကာရက" အားဖြင့် အနက် ၅ ပါးကိုသာ အချုပ်မှတ်သားနှင့်ပါ၊ သကတ် ခေါ်ပုံ ဒြဗ်ခေါ်ပုံ စသည်နှင့်သကတ်အပြား ဒြဗ်အပြား စသည်များကို ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင် ခွဲပါလိမ့်မည်။

သင်္ခ်ာ ကမ္မာဒိကာရကံ ။ ။သင်္ခ်ာဌ် "ကေတ္တ ဗဟုတ္တသင်္ခ်ာ" ဟု ဒိပနီအတိုင်း ပေးသည်၊ " ကေဝုစ် ဗဟုဝုစ်သင်္ခ်ာဝင်း " ဟု မပေးနှင့်၊ "ဝစန=ဝုစ် " ဟူသည် အနက်မဟုတ် သဒ္ဒါတည်း၊ သင်္ခ်ာကား သဒ္ဒါမဟုတ် " တခု အဖြစ်, အများအဖြစ်"ဟူသော အနက်တည်း။ [ကေသ–တခုသောအနက်၏+ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ"တစ်"ဟူသော အရေအတွက်သင်္ခ်ာတည်း၊ ကေတ္တံ–ချ၊ ဗဟူနံ+ဘာဝေါ ဗဟုတ္တံ။] ကမ္မာဒိကာရကံဌ် ကာရက ၆ ပါး ဟုသာ ပြောရိုးရှိသော်လည်း ဘာဝကိုထည့်၍ ၇ ပါးဟု ပြလတံ့။

ပဋ္ဌကတ္ထာ။ ။"သဒ္ဒဿ အတ္ထာ ပဋ္ဌကာဟိ ဝိညေယျာ"ဟု ဒိပနီအဖွင့် အတိုင်း အနက်ပေးသည်၊ " ပဋ္ဌကာ+အတ္ထာ "ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ပဋ္ဌကာလည်း ဗဟုဝုစ်ဖြစ်၍ " ပဋ္ဌန်+သမူဟော "ဟု သမူဟတဒ္ဓိတ် မလုပ်သင့်၊ "သမူဟ" ဆိုလျှင် အပေါင်းဖြစ်၍ ကေဝုစ်ထားရလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် " ပဋ္ဌေဝ ပဋ္ဌကာ " ဟု သွတ္ထဌ် ကပစ္စည်းသက်၊ တနည်း – " ပဋ္ဌ + ပရိမာဏံ ယေသံတံ ပဋ္ဌကာ–၅ ပါး အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော အနက်တို့" ဟုလည်း ပရိမာဏ အဿတ္ထိအနက်ဌ် ကပစ္စည်းသက်။

ယထာရဟံ ။ ။အမြဲ ပဋ္ဌကတ္ထ ရသည်မဟုတ်၊ တချို့သဒ္ဒါဌ် နွိကတ္ထ, တချို့သဒ္ဒါဌ် တိကတ္ထ, စတုက္ကတ္ထလည်း ရ၏၊ နောက်ဌ် ကေကတ္ထ, ဆက္ကတ္ထ တို့ကိုလည်း ပြလိမ့်ဦးလတံ့၊ ထို့ကြောင့် "ယထာရဟံ" ဟု ဆိုသည်။

၂၇။ အရိယတျ·တ္ထတေ ဝါ·နေ-နာတျတ္ထော သော၁ဝ သဿ ဝါ၊ ဧသော သကော သကော၁ဝ·တ္ထော,သကတ္ထော သ ဝိသေသနံ။

၂၇။ (ယောအာဘိဓေယျော - အကြင်အနက်ကို၊) အရိယတေ-သိအပ်၏၊ ဇာတိ - ထို့ကြောင့်၊ ဝါ - ထိုသို့ သိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော အာဘိဓေယျော- ထိုအနက်သည်၊) အတ္ထော-အတ္ထမည်၏၊ ဝါ - တနည်း၊ အနေန - ဤ ဝိသေသနဖြင့်၊ (ဝိသေသိတဗ္ဗံ-ဝိသေသျသည်၊) အတ္ထတေ - ဖြစ်၏၊ ဇာတိ – ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ဝိသေသျ၏ ဖြစ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော-ထိုဝိသေသနသည်၊ အတ္ထော - အတ္ထမည်၏၊ သော၁ဝ - မိမိဟူသော ဝိသေသျ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဝိသေသနသည်ပင်၊ သကော - သကမည်၏၊ ဝါ - တနည်း၊ သဿ - မိမိဟူသော ဝိသေသျ၏၊ သော- ဥစ္စာဖြစ်သော ဝိသေသနတည်း၊ သကော–မိမိဟူသော ဝိသေသျ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဝိသေသန၊ သကော၁ဝ- မိမိဟူသော ဝိသေသျ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဝိသေသနသည်ပင်၊ အတ္ထော– အနက်တည်း၊ သကတ္ထော – မိမိဟူသောဝိသေသျ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဝိသေသနသည်ပင် အနက်၊ သ(သော)-ထို သကတ္ထ ဟူသည်၊ ဝိသေသနံ – ဝိသေသနတည်း။

၂၇။ အရိယတျာဒိ။ ။သကတ္ထ ဒဗ္ဗစသော အနက် ၅ ပါးတွင် သကတ္ထ၏ အစိတ်အစိတ် ဝစနတ္ထနှင့်အရကေဝံကိုပြလိုသောကြောင့် “အရိယတျတ္ထတေ” စသည်မိန့်၊ ဤဂါထာ၌ “အရိယတျတ္ထတေ ဝါနေနာတျတ္ထော”ဖြင့် အတ္ထ၏ ဝစနတ္ထကိုပြ၏၊ “ သော၁ဝ ၊ပေ၊ သကော ” ဖြင့် သက၏ ဝစနတ္ထကိုပြ၏၊ “ သကော၁ဝတ္ထော သကတ္ထော ”ဖြင့် သကနှင့် အတ္ထ၏သမာသ်တွဲပုံကို ပြ၏၊ “သ ဝိသေသနံ”ဖြင့် သကတ္ထ၏အရကောက် (အာဘိဓေယျ) ကိုပြသည်။

အရိယ၊ပေ၊တျတ္ထော။ ။“ အရိယတေတိ အတ္ထော ”ဟု ကမ္မသာဓ်ဝစနတ္ထပြု၊ အရဓာတ်, ထပစ္စည်း၊“အရ-ဂတိမှိ ”ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏၊ ဂတိအနက်ရှိလျှင် ဗုဓိ (သိခြင်း) အနက်လည်းရှိ၏၊ [ယေ ဂတျတ္ထာ. တေ ဗုဓျတ္ထာ။] ထို့ကြောင့်“အရိယတေ”ကို“ဉာယတေ”ဟု ဒီပနီဖွင့်သည်၊ နိဿယအတိုင်း အနက်ပေးပါ၊ တနည်း– အဇ္ဈဓာတ်, အပစ္စည်းဖြင့် “ အတ္ထတေ (ပဝတ္တတေ) အနေနာတိ အတ္ထော”ဟု ကရဏသာဓ်ဝစနတ္ထပြု။ [အခြားနေရာ၌“အတ္ထ”ဟု ဆိုလျှင် သကတ်ခြင်္ဂစသောအနက် ၅ မျိုးလုံးရသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား “သကတ်”ဟူသော အနက်တမျိုးကိုသာ ယူလိုသောကြောင့်

၂၀။ သုတိ ဇာတိ ဂုဏော ဒဗ္ဗံ , သမ္မန္ဓေါစ ကြိယာ တထာ၊
ကြိယာကာရက သမ္မန္ဓေါ, တေဝံ သတ္တဝိဓော·ထ့ဝါ။

၂၉။ နေယျော အဋ္ဌဝိဓော သာဒိ-သျာဒိနာစ သကတ္ထကော၊
ဝိသေသျသ ဝိသေသော တိ, တညုနာ သော ပတိယတေ။

၂၀,၉။ သုတိ-သုတိဂုဏ်း၊ ဇာတိ-ဇာတ်ဂုဏ်း၊ ဂုဏော-ဂုဏ်ဂုဏ်း၊ ဒဗ္ဗံ-ဒြဗ်ဂုဏ်း၊ သမ္ဗန္ဓေါစ-သမ္ဗန်ဂုဏ်း၊ ကြိယာ-ကြိယာဂုဏ်း၊ တထာ-ထိုမှတပါး၊ ကြိယာကာရကသမ္ဗန္ဓော- ကြိယာကာရကသမ္ဗန်ဂုဏ်း၊

“အနေန”အရ ဝိသေသနကိုစွဲ၍ အတ္ထတေ၏ကတ္တားကိုလည်း “ဝိသေသိတဗ္ဗံ”ဟု ထည့်ရသည်။]

ဧသော၀ေါ၊ပေါ၊သ၏ကော။ ။“သော၀ေ+သကော”ဟု ပဌမနည်းပြု၊ က ပစ္စည်းကို သွတ္ထဥ်သက်စေ၊ သ သဒ္ဒါ၏အနက်တွင်(၈၀၈)အဘိဓာန်၌“မိမိ, မိမိဥစ္စာ”ဟူသောအနက်တို့လည်း ပါ၏၊ ထိုတွင်မိမိအနက်၌ နပုံလိန်, မိမိ၏ဥစ္စာအနက်၌ အဘိဓေယျလိန်လိုက်၍ ၃ လိန်ဟု ဆို၏၊ ဤ၌ အတ္ထော၏လိန်သို့လိုက်၍“သော၀ေ”ဟုပုလ္လိန်ပြထားသောကြောင့်(မိမိ၏ဥစ္စာ)အနက်ဟောပုဒ်သာ ဖြစ်သင့်၏၊ ဒီပနီ၌“သော၀”ကို မိမိအနက်ဟောကြ၍ “သယံ၀ေ”ဟု ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။

“သသ+သော”ဖြင့် သကောကို ဇုဒံတဒ္ဓိတ်ပုဒ် ဟု သိစေ၏၊ ဤနည်း၀ယ် သသ၌“သ”သည် မိမိဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ မိဒံဟူသည်လည်း(အရာဌာနအားလျော်စွာ)“ဝိသေသိတဗ္ဗ” ခေါ်သော ဝိသေသျတည်း၊ ထို့ကြောင့်“သသ”ကို“ဝိသေသိတဗ္ဗသဒ်ါတသ အတ္ထနော”ဟု ဖွင့်သည်၊ ၂ နည်းလုံး၌ပင် “သက”အရ ဝိသေသနကိုချည်း ယူရသည်။

သ၏ကော၀ေတ္ထော။ ။ဤစကားဖြင့် သကနှင့်အတ္ထကို အ၀ဓာရဏာကမ္မ ဓာရဏီးတွဲပြု၏၊ “သကော၀+အတ္ထော သကတ္ထော”ဟု တွဲ၍ ထို“သကတ္ထ”ဟူသည် “ဝိသေသနတည်း” ဟု အရကောက်ကို ပြလိုသောကြောင့် “သ+ဝိသေသနံ”ဟု မိန့်သည်၊ ဤစကားဖြင့် “နောက်၌လာမည့် သကတ်အပြား ၇ ပါး, တနည်း–၈ ပါ်းသောအနက်များသည် ဝိသေသနချည်းဖြစ်သည်”ဟု အချုပ်မှတ်ပါ၊ ထိုအနက်များ၏ ဝိသေသနဖြစ်ပုံမှာလည်း ဉာသ်ကောက်–ကောက်ခက်း၌ ထင်ရှား၏၊ ဥပမာ – ဆိန္နဟတ္ထောပုဒ်ကို ဉာသ်ကောက်ရာ၌ ပြတ်သောလက်ခြင်း၏ + တို့ လက်ပြတ်ရှိသူယောကျ်ားခြင်းနှင့် သံ + သာမိအဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်သည် “ဝိသေသနသကတ်မည်၏”ဟု သကတ်ကိုပင် ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ကောက်ပြရခြင်းမျိုးတည်း။

ဇုတိဝေံ-ဤအပြားအားဖြင့်၊ (သကတ္ထကော-သကတ္ထသည်၊)သတ္တ
ဝိဓေါ - ၇ ပါးအပြားရှိ၏၊ အထဝါ - ထို့ပြင်တနည်းကား၊ သဒ်ဒိ
သျာဒိနာ-သဒ်ဒိသဘော အစရှိသည်နှင့်တကွ၊ သကတ္ထကော-သကတ္ထ
ကို၊ အဋ္ဌဝိဓေါ-၈ ပါးအပြားရှိ၏ဟူ၍၊ နေယျော-သိအပ်၏၊ သော-
ထို သကတ္ထကို၊ ဝိသေသျသ- ဝိသေသျ၏၊ ဝါ-ကို၊ ဝိသေသောတိ-
အထူးပြုတတ်သော ဝိသေသနအနက်ဟူ၍၊ တညုနာ - ထို သကတ်
မြင်သိ ပညာရှိသည်၊ ပတိယတေ-သိအပ်၏။

၂၀, ၉။ ဤ ၂ ဂါထာဖြင့် သကတ် ၇ ပါး, တနည်း- ၈ ပါးရှိကြောင်း
ကိုသာ မှတ်သားခဲ့ပါ၊ ထို သုတိစသည်တို့၏ ဝစနတ္ထနှင့် အရကေဝံကို နောဝ်ဠ်
ကိုယ်တိုင်ပြုပါလိမ့်မည်။ [သာဒိသျနှင့် သဒိသဘာဝသည် အနက်တူ၏၊ "သဒိ
သသ+ဘာဝေါ"ဟု ပြု၍ ဘာဝအနက်၌ ဏျသက်လျင်"သာဒိသျံ"ဖြစ်၏။],
သာဒိသျာဒိ ။ ။ သကတ်ကို ၇ ပါးဟုသာ ပြလိုသော ဆရာတို့သည်
သာဒိသျာဒိသကတ်ကို သမ္ဗန်ဓသွင်းလိုကြ၏၊ မှန်၏-လူမိုက်ကို "နွား" ဟု
ပြောဆိုရာ၌ လူမိုက်၏နွားနှင့် တူသည်၏အဖြစ်သည် တော်စပ်မှုသမ္ဗန်တည်း၊
ဉာဏ်ကောက် - ကောက်သောအခါ "လူမိုက်နှင့်နွား၏ တူသည်၏အဖြစ်"
ဟူသောသဒိသ+သဒိသိသမ္ဗန်သည် သကတ်မည်၏-ဟုဆို၍ ဉာဏ်ကဝံရ၏၊
ထို့ကြောင့် သာဒိသျကို သမ္ဗန္ဓသကတ်၌ သွင်းသောဆရာတို့ အလိုအားဖြင့်
သကတ် ၇ ပါးသာရှိ၏၊ သီးခြားယူကြသော ဆရာတို့၏ အလိုအားဖြင့်ကား
သကတ် ၈ ပါးရှိရသည်။ ["အာဒိဖြင့် ဌာနီ+ဌာန, အဝယဝိ+အဝယဝ"
စသည်၏အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်စသော ဥပစာဆိုင်ရာများကို ယူပါ။]

မေးဘွယ်။ ။ရှေ့ဂါထာ"သကတ္ထော သ ဝိသေသနံ"နှင့်"ဝိသေသျသ
ဝိသေသော၀၊ပေ၊ပတိယတေ"ဟူသော စကား ၂ ရပ်သည် (သကတ္ထဟူသည်
ဝိသေသနတည်းဟူသော) အနက်အားဖြင့် ထပ်နေသည် မဟုတ်ပါလော၊
ထိုသို့ ထပ်နေလျင် ပုနရုတ္တိဒေါသ ရောံရာသည်မဟုတ်ပါလော- ဟု မေးဘွယ်
ရှိ၏၊ အဖြေကား — " သကတ္ထော သ ဝိသေသနံ" ဟူသော ရှေ့စကားဖြင့်
" သကတ်ဟူသည် ဝိသေသနတည်း " ဟု သကတ်၏ အရကောက်သရုပ်မျှ
ကိုသာ ပြ၏၊ " ဝိသေသျသ ၊ပေ၊ ပတိယတေ " ဟူသော ဤစကားဖြင့်
သကတ်၏သဘောကို ပြ၏၊ " သကတ်သည် ဝိသေသျခြင်းကို အထူးပြုတတ်
သော သဘောသတ္တိရှိသည်" ဟူလို။ [ဟေဋ္ဌာ "သ ဝိသေသန"ဆို့ တေန
သကတ္ထသ သရူပမတ္တံ ဒသ္သေတိ၊ ဇုဓ"ဝိသေသျသ ဂိသေသော"တိ ဇုဒိနော
ပန သကတ္ထသ သဘာဝံ ဒီပေတိ၊-ဒီပနီ။]

၃၀။ သဒ္ဒေနုစ္စာရိတေနေဝ, ယံဝတ္ထု၊ ပတိပဒ္ယတေ၊
တဿ သဒ္ဒဿ တံဝတ္ထု၊, အတ္ထနာမေန မဏ္ဍတေ။

၃၀။ ဥစ္စာရိတေနေဝ-ရွတ်ဆိုအပ်သည်နှင့်တပြိုင်နက်ဖြစ်သော၊ သဒ္ဒေန-သဒ္ဒါဖြင့်၊ ယံဝတ္ထု-အကြင်ဝတ္ထုကို၊ ဝါ-အကြင်အကြောင်းအရာကို၊ ပတိပဒ္ယတေ-သိအပ်၏၊ တံဝတ္ထု – ထိုဝတ္ထုကို၊ ဝါ – ထိုအကြောင်းအရာကို၊ တဿ သဒ္ဒဿ – ထိုသဒ္ဒါ၏၊ အတ္ထနာမေန– အနက်ဟူသော အမည်အားဖြင့်၊ ဝါ– အနက်မည်၏ဟူ၍၊ မဏ္ဍတေ– သိအပ်၏။

၃၀။ သဒ္ဒေနုစ္စာတျာဒိ။ ။သကတ် ၇ ပါး, ဂ ပါးတို့တွင် အစဉ်အတိုင်းအားဖြင့် သုတိကို တခါထည်း ပြုလိုသော်လည်း "သုတိ" ဟူသည် သဒ္ဒ (အသံ) ဖြစ်နေရကား အတ္ထဒ္ဒ သွင်းယူပုံကို နားမလည်မည်စိုးသောကြောင့် ရှေးဥုးစွာ အတ္ထအမည်ရနိုင်သော အရာဝတ္ထုများကို ပေါင်း၍ ပြလိုရကား "သဒ္ဒေန" စသော ဂါထာကို မိန့်သည်၊ သဒ္ဒါတခုခုကို ရွတ်ဆိုသောအခါ ရွတ်လျှင်ရွတ်ခြင်း ထိုသဒ္ဒါကြောင့် သိရသော အရာဝတ္ထု၊ အကြောင်းအရာဟူသမျှကို "အတ္ထ" ဟု အသိအမှတ်ပြုရသည်–ဟူလို။ [ယောသဒ္ဒေါ-အကြင်အသံကို၊ သုယတိ–နားဝင်ကြားအပ်၏၊ ဇုတိ, သော (သဒ္ဒေါ) သုတိ၊ ရွတ်ဆိုသူကို ဝဒန္တံ, ကြားသူကို သုဏန္တံ ဟု မှတ်နှင့်ပါ။]

ဆိုလိုရင်းကား — ဝဒန္တံပုဂ္ဂိုလ်က ရွတ်ဆိုလိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် သုဏန္တံပုဂ္ဂိုလ်၌ ကြားသိရသော အကြောင်းအရာဟူသမျှကို အတ္ထဒ္ဒ သွင်းယူရသည်၊ ထို့ကြောင့် ဝဒန္တံပုဂ္ဂိုလ်က "ပုရိသော" ဟု ရွတ်လိုသောအခါ "ပု" ဟု ရွတ်သည်နှင့်တပြိုင်နက် သုဏန္တံပုဂ္ဂိုလ်မှာလည်း "ပု" ဟု ကြားသိရ၏၊ ထိုသို့ ရွတ်ဆို-ကြားသိရာ၌ ရွတ်ဆိုအပ်သော "ပု" အသံသည် သဒ္ဒ, နားဝင်ကြားသိအပ်သော "ပု" အသံသည် အတ္ထ ဟု ခွဲပါ၊ "ရိ–သော" စသည် ရွတ်ဆိုခိုက်-ကြားသိရခိုက်၌ သဒ္ဒ–အတ္ထ ကွဲပြားပုံလည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ ဤသို့လျှင် နားဝင် ကြားသိရသော အသံကိုပင် "အတ္ထ" ဟု ခေါ်ဆိုရကား "သုတိကိုလည်း အတ္ထဒ္ဒ သွင်းယူနိုင်သည်" ဟု ဆိုလိုသည်။

ဥစ္စာရိတေနေဝ ပတိပဒ္ယတေ။ ။"ဥစ္စာရိတေနေဝ"၌ ဧဝဖြင့်ရွတ်၍ ပြီးသော "ပုရိသော" စသောပုဒ်ကို ကန့်သည်၊ မှန်၏– "ပုရိသော" ဟု တပုဒ်လုံးပြီးမှ ယောက်ျားဟူသောအနက်ကို သိရသော်လည်း "ပု" ဟူသော သုတိကိုကား "(ထိုသို့ တပုဒ်လုံးပြီးအောင် မစောင့်ဘဲ) ဝဒန္တံပုဂ္ဂိုလ်က ရွတ်လျှင်ရွတ်ခြင်းပင် သိရသည်" ဟူလို။ [ပတိပဒ္ယတေ၌ "ပတိပုဗ္ဗ + ပဒ–ဂတိမ္ဟိ" ဓာတ်နောင် တေဝိဘတ် ယပစ္စည်းတည်း။]

၃၁။ ဒိပတာ ဝိယ ဒိပေန, ဧဝံ သဒ္ဒေန ဒိပိတာ၊
သရူပက္ချာ သုတိ သဒ္ဒ-တာ သဒ္ဒါနုဂတာ သဒါ။

၃၁။ ဒိပေန - ဆီမီးသည်၊ ဒိပတာ - ဆီမီး၏ အဖြစ်ကို၊ (ဝါ-ဆီမီးဖြစ်ကြောင်းကို၊) ဒိပိတာဝိယ – ပြအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- ဤအတူ၊ သဒ္ဒေန – သဒ္ဒါသည်၊ သရူပက္ချာ-သရူပ ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော၊ သဒ္ဒတာ - အပေါင်းသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဖြစ်သော၊ ဝါ - ပညတ္တိသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဖြစ်သော၊ သဒါ - အခါခပ်သိမ်း၊ သဒ္ဒါနုဂတာ-သဒ္ဒါသို့အစဉ်လိုက်သော၊ သုတိ-သုတိကို၊ ဒိပိတာ-ပြအပ်၏။

တံဝဏ္ဏုအဏ္ဏနာမေန ။ ။ဝဏ္ဏုဟူသည် သဒ္ဒါ၏တည်ရာ အနက်အဓိပ္ပါယ် (အကြောင်းအရာအားလုံး) တည်း၊ ဝသတိ ဇေ္ဈာတိ ဝဏ္ဏု၊ ဇေ္ဈ–ဤအနက်၌၊ သဒ္ဒေါ – သည်၊ ဝသတိ – တည်နေရ၏၊ ဇ္ဈတိ, ဝဏ္ဏု–မည်၏၊ “ဝဏ္ဏု”နှင့် “အတ္ထ”သည် ဤဂါထာ၌ သဘောတူ (အရကောံတူ) တည်း၊ ထို့ကြောင့် အတ္ထနာမေနကို တံဝဏ္ဏုမနှတေနှင့် အရ မပြားသော “ အဘိန္နဝိသေသန ” ဟုသာ မှတ်ပါ၊ ဒိပနိ၌ “ ဇ္ဈတ္ထမ္ပ။တလက္ခဏ ” ဟုဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားကြပါလေ။

မှတ်ချက် ။ ။ဤဂါထာ၌ “သဒ္ဒေါဉာပကဟေတု, အတ္ထောဉာပေတဗ္ဗဖလံ”ဟူသော ရှေးစကားကို အချုပ်မှတ်ထားပါ၊ သဒ္ဒါဟူသည် နားထောင်သူတို့ကို သိစေတတ်သော အကြောင်း၊ အနက်ဟူသည်ကား ထို သဒ္ဒါဖြင့် (နားထောင်သူတို့ကို) သိစေအပ် အသိပေးအပ်သော အကျိုးတည်း။

[**ဆောင်**] သိစေတတ်မှု, အသံစု, မှတ်ရှုသဒ္ဒခေါ်၊
ကြားသိမှုမှ, စဉ်ထွေထွေ, သိစေအပ်သမျှ, ကျိုးဖလ
အတ္ထဟူ၍ခေါ်။

၃၁။ **ဒိပတာတျာဒိ**။ ။ဤ ဂါထာကား သုတိ၏ သရုပ် (အရကောံ) ထင်ရှားအောင် ဥပမာကိုဂုဏ်း, သုတိ၏ ပရိယာယ်နာမည်များနှင့် သဘော ကိုဂုဏ်း ပြသောဂါထာတည်း၊ ချဉ်းကပ်ပုံ–“ဒိပတာဝိယဒိပေန”ဖြင့် ဥပမာကို ပြ၏၊ “ ဧဝံ သဒ္ဒေန ဒိပိတာ”ဖြင့် သုတိဟူသည် ရွက်ဆိုအပ်သော အသံဖြင့် ပြအပ်သော နားဦးကြားအပ်သောအသံတည်း-ဟု သုတိ၏သရုပ်ကို သိစေ၏၊ “ သရူပက္ချာ , သဒ္ဒတာ ” တို့ဖြင့် သုတိ၏ ပရိယာယ် နာမည်များကို ပြ၏၊ သုတိကို“သရူပ”ဟုဂုဏ်း,“သဒ္ဒတာ”ဟုဂုဏ်း ခေါ်သည်-ဟူလို၊“သဒါ သဒ္ဒါနုဂတာ”ဖြင့် သုတိ၏သဘောကို ပြသည်။

ဒိပတာ ဝိယ ဒိပေန ။ ။ ဆိမိးထွန်းလိုက်သောအခါ ထို ဆိမိးသည် (ပတ်ဝန်းကျင်ရှိသမျှ အရာဝတ္ထုကို ပြုံသာ မက) မိမိ၏ ဆိမိးဖြစ်ကြောင်း ကိုလည်း ထင်ရှားပြ၏၊ ["ဒိပတာ ဝိယ" ဟု စာအများရှိ၏၊ ဋီကာဌ "ဒိပတာ=ဒိပဘာဝေါ" ဟု ဖွင့်သောကြောင့် "ဒိပတာ" ဟု ရှိမှ အဓိပ္ပါယ်လည်းရ, မူရင်းလည်း ကျမည်၊ " ဒိပိတာဝိယ " သည် မူရင်းဆိုလျှင် ဥပမေယျဝါကျ၌ လည်း " ဒိပိတာ " တပုဒ်ပါနေသောကြောင့် ဂါထာတခုဝယ် ထိုကဲ့သို့ ကြိယာတူ ၂ ခု ရှိခြင်းသည် မကောင်း။]

ဧဝံသဒ္ဒေန ဒိပိတာ။ ။ဤ ဥပမေယျဝါကျ၏အဓိပ္ပါယ်ကို "သဒ္ဒေနုစ္စာရိတေနေဝ , ယံဝတ္ထု ပတိပဒျတေ " တုန်းကအတိုင်းသိ၁၏၊ မိးက မိးမှန်းကို သိစေသကဲ့သို့ ပုရိသောဝယ် " ပု " ဟု ရွတ်ဆိုလိုက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ထို သဒ္ဒါက "ပု" ဟူသောအသံကို ကြားစေ သိစေသည်-ဟူလို။ [ဆိမိးနှင့် "ပု" ဟု ဝဒန္တာပုဂ္ဂိုလ်ရွတ်အပ်သောအသံ,ဆိမိး၏ ဆိမိးမှန်းကိုသိစေခြင်းနှင့် သုဏန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို "ပု" ဟု ကြားသိစေခြင်းတို့ တူကြသည်။]

သရူပက္ခာသုတီ။ ။သမာနံ+ရူပံ ယသာတိ သရူပေါ၊ ယသ-အကြင် ကြားအပ်သောအသံ၏၊ သမာနံ– ရွတ်အပ်သောအသံနှင့် တူသော၊ ရူပံ– သဘောသည်၊ အတ္ထိ, ဇာတိ, သရူပေါ၊ ရွတ်အပ်သောအသံနှင့် တထပ်ထည်း တူသောကြောင့် ကြားအပ်သောအသံကို "သရူပ" ဟု ခေါ်သည်၊ "သရူပေါ တိ + အာချာယတီတိ သရူပက္ခာ၊ [အာပုဗ္ဗ+ ချာဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဇာတ္ထိ ဇောတက အာပစ္စည်းထပ်သက်၊(က်)လာ၍ ရသပြုထားသည်။]သူယတီဘ်သုတိ။ [ဋီကာဌ "သဝနံ+သုတိ" ဟု ဘာဝသာဓ်ပြုသည်ကို စဉ်းစားပါ။]

သဒ္ဒတာ။ ။သဒ္ဒသ-ပုရိသောကဲ့သို့သောအပေါင်းသဒ္ဒါ၏+ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အစိတ်အစိတ် သဒ္ဒါတည်း၊ သဒ္ဒတာ – ပု + ရိ + သော စသော အစိတ်အစိတ်သဒ္ဒါ၊ (တနည်း) သဒ္ဒသ – အနက်ကိုပြတတ်သော ပညတ္တိသဒ္ဒါ၏+ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ပရမတ္ထသဒ္ဒါတည်း၊ သဒ္ဒတာ-ဒ္ဒါ၊ ဤ နောက်နည်းကား "ဂေါ" ကဲ့သို့ အက္ခရာတလုံးတည်းရှိသော သဒ္ဒါ အတွက် ပြအပ်သောနည်းတည်း။

သဒ္ဒါနုဂတာ။ ။သဒ္ဒံ–ဝဒန္တာပုဂ္ဂိုလ် ရွတ်ဆိုအပ်သောသဒ္ဒါသို့ +အနုဂတာ (ရွတ်တိုင်းရွတ်တိုင်း ကြားရသောအားဖြင့်) အစဉ်လိုက်သည်တည်း၊ သဒ္ဒါနုဂတာ– သည်။ [ဤဂါထာဌ ဒိပနီဖွင့်ပုံမှာ "ဇာဒါနိ၊ပေ၊သုတိနာမ" တိုင်အောင် မကောင်းလှ၊ မဟာဋီကာဌလည်း ဤကျမ်းကယူအပ်သော အဓိပ္ပါယ်များကို ပယ်သွားလေ၏၊ ထိုသို့ အဓိပ္ပါယ်အယူအဆ မတူကြခြင်းမှာလည်း "ဒိပတာဝိယ" ပါဌ်၌ "ဒိပိတာဝိယ" ဟူသောပါဌ်မှားကို အတည်ယူ၍ အဓိပ္ပါယ်ပြောကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။]

၃၂။ သ ဗလာဒိသု ဘိန္နေသု, ယာယ ဝတ္ထုန္နာ·ဘိန္နဓိ၊
သဒ္ဒါသာ ဇာတိရေသာစ , မာလာ သုတ္တမိဝါ·နွိတာ။

၃၂။ ယာယ - အကြင် သာမညသဘောဖြင့်၊ သ ဗလာဒိသု - ပျောက်ကျားသောန္ဒား အစရှိကုန်သော၊ ဘိန္နေသု - ကွဲပြားသော အနက်ဒြဗ်တို့၌၊ အဘိန္နဓိသဒ္ဒါ - မကွဲပြားသောအသိဉာဏ်, သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဝတ္ထုန္နာ-ဖြစ်ကုန်၏၊ သာ-ထို သာမညသဘောသည်၊ ဇာတိ-ဇာတိမည်၏၊ စ - ဆက်ဉုးအံ့၊ မာလာ - ပန်းတို့သို့၊ သုတ္တံ- ပန်းသိုးသည်၊ အန္ဓိတံဇ္ဈဝ- အစဉ်လိုက်သကဲ့သို့၊ (တထာ- ထို့အတူ၊) သော-ဤဇာတိသည်၊ (ဒဗ္ဗာနိ-ဒြဗ်တို့သို့၊) အန္ဓိတာ-အစဉ်လိုက်၏။

၃၂။ **သ ဗလာဒိသုတျာဒိ** ။ ။ သုတိကို အကျယ်ပြုပြီး၍ ဇာတိကို အကျယ်ပြုလိုသောဆရာသည် ဇာတိ၏ ဝစနတ္ထကိုဂုဏ်း, သဘောကိုဂုဏ်း ပြုလိုသောကြောင့် "သ ဗလာဒိသု" စသောဂါထာကို မိန့်၊ ထိုဂါထာ၌ "သ ဗလာဒိသု၊ပေ၊သာ ဇာ့တိ" ဖြင့် ဝစနတ္ထကိုပြ၏၊ "သော၊ပေ၊အန္ဓိတာ" ဖြင့် ဇာတိ၏ သဘောကိုပြသည်။

သ ဗလာဒိသု၊ပေ၊ဇာတိ။ ။"နွားဇာတ်, လူဇာတ်" စသည်ဖြင့် ဇာတိကို "ဇာတ် " ဟု မြန်မာပြန်ကြ၏၊ ထိုတွင် နွားဇာတ်ဟူသည် (ဥုးခေါင်း, ဥုးချို,နားရွက်, ကိုယ်, ခြေ, လက်,အမြီးတို့၏ ဖြစ်ပုံချင်းအားဖြင့်) တကောင်နှင့်တကောင် တူနေသောသဘောဟုတည်း၊ ထိုသဘောကို " သာမည " ဟု ခေါ်သည်၊ [သမာနာနံ–တူသောန္ဒားတို့၏+ ဘာဝေါ–ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတူသောအခြင်းအရာတည်း၊ သာမညံ–ရာ၊ "ယောက်ျားတို့၏ တယေ့ခံနှင့် တယောက် တူသော အခြင်းအရာသည် ယောက်ျားဇာတ်တည်း "၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဇာတိ၏သဘောကိုပြသည်။]

ဆက်ဥုးအံ့ — ပျောက်ကျားသော နွားတကောင်ကို မြင်ရသောအခါထို သာမညသဘောကိုကြည့်၍ "နွား "ဟု သိသောဉာဏ်, "နွား"ဟူသောမြန်မာသဒ္ဒါ (ဂေါဟူသော ပါဠိသဒ္ဒါ)တို့ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏၊ နက်သောနွားကိုမြင်ရာ၌လည်း ထိုအသိဉာဏ်နှင့်ထိုသဒ္ဒါပင်ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဤသို့လျှင်နွားအကောင်ခြင်းက နွားကြောင်နွားကျားစသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးကွဲပြားသော်လည်း ထိုအသိဉာဏ်သဒ္ဒါကား နွားခြင်းအပေါ်၌ မကွဲပြားချေ၊ ထိုသို့မကွဲမပြားသော အသိဉာဏ်သဒ္ဒါတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ပြုခဲ့သော (တူသောအခြင်းအရာ) သာမညသဘောကို "ဘိန္နေသုပိ အတ္ထေသု အဘိန္နဓိသဒ္ဒါ ဇာ့ယန္တိ တေ့ဉယ့ဉတိ ဇာ့တိ " ဟု ကရဏသဒ္ဒ်ဥစနတ် ပြုရသည်၊

၃၃။ ယာ နိစ္စတ္ထာ မဟတ္ထာစ, သတ္ထာ သတ္တာဂဝါဒိသု၊
မဟာဝိသေသသာမညေ-မိစ္ဆေတံ ဟု ယထာဂ္ဂမံ။

၃၃။ ယာသတ္ထာ – အကြင် သာမညဇာတ်သည်၊ နိစ္စတ္ထာစ - မြဲသော သဘောလည်းရှိ၏၊ မဟတ္ထာစ - များသော သဘောလည်းရှိ၏၊ တေံ - ဤ သာမညဇာတ်ကို၊ သတ္ထာဂဝါဒိသု - သတ္ထာဇာတ်, နွားဇာတ် အစရှိသည်တို့၌၊ ယထာဂ္ဂမံ - အစဉ် အားလျော်စွာ၊ မဟာဝိသေသသာမညံဇုတိ-မဟာသာမည, ဝိသေသသာမညဟူ၍၊ ဂဝါ - များသောဇာတ, ထူးသောဇာတ်ဟူ၍၊ အာဟု- ရှေးဆရာတို့ ဆိုကြကုန်ပြီ။

ဇာတိ၌ ဇနခာတ် တိပစ္စည်း၊ ထို့ကြောင့်“ဇာယန္တိ”ဟု ကြိယာထည့်ရသည်၊ [ဤဝိဂြိဟ်၏ ဇာယန္တိနေရာဝယ် ဂါထာ၌ “ဝတ္တန္တိ”ဟု ရှိခြင်းသာ ထူး၏၊ ထို ဝတ္တန္တိကား ဇာယန္တိ၏ အနက်ဖွင့်တည်း၊ ထို ဂါထာကြဉ်၍ ဇာတိ၏ ဝစနတ္ထကို နှုတ်ရကျက်ထားပါ။]

သေစ ၊ပေ၊ အနိတာ ။ ။ပန်းသီကုံးရာ၌ ပန်းသီကုံးစရာချည်သည် တခြောင်းထည်း ဖြစ်သော်လည်း (ရာထောင်မက) များသော ပန်းခြင်္ဂိသို့ လိုက်နိုင်သကဲ့သို့, ထို့အတူ နွားဇာတ်သည် တခုတည်း ဖြစ်သော်လည်း နွားခြင်္ဂိရှိသမျှသို့ အစဉ်လိုက်ပါနိုင်၏၊ လူဇာတ်တခုတည်းက လူခြင်္ဂိ အများသို့ အစဉ်လိုက်ပါပုံ စသည်ကိုလည်း ဇာတ်တိုင်းမှာ ချဲ့ထွင်ကြည့်ပါလေ။

အမှာ။ ။ဇာတိရသာ၌ (ရ) အက္ခရာ အပိုမလာလျှင်“ဇာတျသာ” ဟု သန္ဓိစပ်၍ ဂါထာ၏အက္ခရာလုံးရေ မပြည့်ဘဲရှိရာ၏၊ ထို့ကြောင့်ဂါထာ၌ ဆန်းတဲ့အောင် (ရ) လာထားသည်၊ မာလာသုတ္တံကို တပုဒ်ထည်းယူ၍ “မာလာသုဘ်–ပန်းသည်ချည်သည်”ဟု ပေးကြ၏, မကောင်းပါ၊ “မာလာ အနုဂတံ”ဟူသော ဒိပဒိကိုကြည့်၍ မာလာတပုဒ်, သုတ္တံတပုဒ်ခွဲ၍အနက်ပေး လိုက်သည်၊ အနုဂတံနောက်၌ “ မာလာသုတ္တံ ” ဟု ဒိပဒိ၌ ရှိသည်ကား သာမန် ချည်ကို ယူမည်စိုး၍ သုတ္တံကို“မာလာသုတ္တံ”ဟု ဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်။

၃၃။ ယာ နိစ္စတ္ထာ,မဟတ္ထာ။ ။ဇာတိ၏အခြင်းအရာကိုပြလို၍“ယာ နိစ္စတ္ထာ”စသည်မိန့်၊ အတ္ထသဒ္ဒါသည် သဘာဝအနက်ဟောတည်း၊“ဇာတ်” ဟူသည် ပရမတ္ထတရား မဟုတ်၊ “ဂေါ”စသည်ဖြင့် ရှေးလူကြီးတို့ ခေါ်ဝေါ်အပ်သော ပညတ်သာတည်း၊ “ပညတ်”ဟူသမျှလည်း သခ်ါရတရား မဟုတ် သောကြောင့် “သဗ္ဗေ သခ်ါရာ အနိစ္စာ”၌ မပါဝင်၊ ထို့ကြောင့် “ နွား ”

အကောင်ဒြပ်တွေသေကြေပျက်စီး၍ အနိစ္စဖြစ်ကြသော်လည်း နွားဇာတ်ကား မပျက်စီးသော သဘောရှိသည်၊ “ နိစ္စော+အတ္တာ+ယသာ သတ္တာယာတိ နိစ္စတ္တာ ” ဟု ပြု၊ ထိုဇာတ်သည် လူဇာတ်, နွားဇာတ်, စသော အားဖြင့် မရေတွက်နိုင်အောင် များးမြောင်သော သဘောလည်း ရှိ၏၊ “ မဟန္တာ – များကုန်သော +အတ္တာ-သဘောတို့သည်၊ ယာယ သတ္တာယာတိ မဟတ္တာ” ဟုပြု။ [အတ္တ၏အနက်ဖြစ်သော သဘောကိုပင် ဒီပနီ၌ “ အခြင်းအရာ ”ဟု ယူ၍ “ဇာဒါနိ ဇာတိယာ အာကာရံ ဒသေတုံ ” ဟု ကျမ်းတက်သည်။]

သတ္တာ။ ။ကြီယာအခဏ်း၌ အများနှင့်ဆက်ဆံသော သာမညကြီယာကို “ **သတ္တာ** ” ဟု ခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဓာတ်အများနှင့် ဆက်ဆံသော ဘူဓာတ်ကို “ ဘူ – သတ္တာယံ ” ဟု သတ္တာသဒ္ဒါဖြင့် ဓာတ်နက်ဆိုရသည်၊ (၃၀၀) ဂါထာ၌လည်း ဤအဓိပ္ပါယ် ထင်ရှားဥုးလတ့ံ၊ ထို့ကြောင့် “ ဤသတ္တာသဒ္ဒါသည် သာမညသဒ္ဒါ ဇာတိသဒ္ဒါတို့နှင့် အနက်တူ၏ ”ဟု မှတ်။ [သတ္တာယာတိ ဇာတိယာတျတ္ထော။] သတော–ထင်ရှားရှိသော ဝတ္ထု၏+ ဘာဓေါ – ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း တည်း၊ သတ္တာ – ခြင်း၊ ဤဂါထာ၌ “ နွားဇာတ် ” စသော အနက်သည် ပရမတ်သဘော အားဖြင့် ထင်ရှား မရှိသော်လည်း ပညတ်သဘောအားဖြင့်ကား (အများ ပြောဆို ဘို့ရန်) ထင်ရှားရှိသည်။

သတ္တဂေါဒိသု၊ ဧပေ၊ သာမညံ။ ။“သတ္တ (သတ္တာ)”ဟူသော ဇာတ်သည် သက်ရှိအားလုံးနှင့်ဆိုင်သော ဇာတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သတ္တဇာတ်ကို “မဟာသာမည”ဟု ခေါ်၏၊ မဟန္တော၀-ကျယ်ဝန်း များပြားသည်လည်း ဟုတ်၏၊ သော – ထိုကျယ်ဝန်းများပြားသော အရာဟူသည်၊ သာမညံ၀ – အများနှင့် ဆက်ဆံသည်လည်းဟုတ်၏၊ ဤတိ မဟာသာမညံ၊ “ဂေါဇာတ်-နွားဇာတ်”သည် နွားဟူသောသတ္တာအထူးနှင့်သာဆိုင်သော ဇာတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ ဝိသေသော၀+သော+သာမညန္တွာတိ ဝိသေသသာမညံ ” နှင့် အညီ ထူးသောဇာတ်မည်၏။

အာဒိဖြင့်ယူဘွယ်။ ။“ သတ္တာဒိ ဂဝါဒိ ” ဟု ၂ မျိုးခွဲ၍ သတ္တာဒိဌ် အာဒိဖြင့် သတ္တာမဟုတ်သော ရုက္ခ, ဝန, ပဗ္ဗတ, နဒီ စသော အများနှင့် သက်ဆိုင်သောဇာတ်ကိုယူ၊ ဂဝါဒိဌ်အာဒိဖြင့် ခဒိရ(ရှားပင်ဟူသောသစ်ပင် အထူး) မဟာဝုန်တော စသော တောအထူး, ဟိမဝန္တာတောင် စသော တောင်အထူး, ဂင်္ဂါမြစ်စသော မြစ်အထူး စသော တမျိုးနှင့်သာ ဆိုင်သော ဇာတ်ကိုယူ၊ ထိုအားလုံးပင် အများနှင့်ဆက်ဆံသော ရုက္ခစသည်ကို “ မဟာသာမည ”ဟုဂုင်း, ထူးသောဇာတ်နှင့်ဆက်ဆံသော ခဒိရစသည်ကို“ဝိသေသသာမည ”ဟုဂုင်း အစဉ်အတိုင်းခွဲပါ။

၃၄။ ဒဗ္ဗသိတော တတောဘိန္နော,တဇ္ဇော်ဒညာဏပေါတုကော၊
ဝိပရာဝတ္တိဓမ္မောစ, နိဂ္ဂုဏော ဂမျတေ ဂုဏော။

၃၄။ ဒဗ္ဗံသိတော – ဒြဗ်၌ မှီသည်လည်းဖြစ်သော၊ တတော-ထိ ဒြဗ်မှ၊ ဘိန္နော - ကွဲပြားသည်လည်းဖြစ်သော၊ တဇ္ဇော်ဒညာဏပေါတုကော - ထို ဒြဗ်အထူးအပြားကို သိခြင်း၏ အကြောင်းလည်းဖြစ်သော၊ ဝိပရာဝတ္တိဓမ္မောစ-ပြောင်းလဲခြင်းသဘောရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ နိဂ္ဂုဏော - ဂုဏ်တပါးမရှိသော၊ (ပဒဇ္ဇော - ပဒ်၏အနက်ကို၊) ဂုဏော-ဂုဏ်ဟူ၍၊ ဂမျတေ-သိအပ်၏။

၃၄။ ဒဗ္ဗသိတောတျာဒီ။ ။ဇာတိသကတ်ကိုပြုပြီး၍ ဂုဏသကတ်ကိုပြုလိုသောကြောင့် "ဒဗ္ဗသိတော"စသည်မိန့်၊ ဒဗ္ဗသိတ– စသော လက္ခဏာ ၅ ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော အနက်ကို "ဂုဏ်" ဟု အသိအမှတ်ပြုအပ်သည်-ဟူလို။

ဂုဏော။ ။၌ ဂုဏသဒ္ဒါသည် " အပခဝန " အနက်ဟောတည်း၊ ပဓာန အနက်ကိုကား "ဒဗ္ဗ"ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုအပဓာနကိုပင် "ဂုဏ်–ဝိသေသန" ဟု ခေါ်၍ ပဓာနကို " ဂုဏီ, ဝိသေသျ "ဟုလည်း ခေါ်သည်၊ ၌စကားစဉ်အရ " ဂုဏ် "ဟူသည် ဝိသေသနတမျိုးဖြစ်ရကား ကောင်းဂုဏ် မကောင်းဂုဏ် အလုံးစုံကိုပင်"ဂုဏ်"ဟုမှတ်ပါ။ ["အတ္ထနောဒဗ္ဗံ–မိမိတည်ရာဒြဗ်ကို+ဂုဏောတိ မန္တေတိ- ပြောပြုသိစေတတ်၏၊ ဇာတိ ဂုဏော "ဟု ပြု၊ "ဂုဏ(စု)-မန္တေဏော"ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏၊ ဋီကာ၌"ဂုဏ-ပကာသနေ"ဟု ဓာတ်နက်ဆို၍ "ဂုဏီယတေ ပကာသီယတေ ယေနာတိ ဂုဏော"ဟု အဝုတ္တကတ္တုသာဓနပြု၏၊ ဒိုပနိဒ္ဓလည်း"ဂုဏောတိ ပကာသေတီတိ (မိမိတည်ရာဒြဗ်ကို ထင်ရှားပြတတ်သောကြောင့်) ဂုဏော"ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ။]

ဒဗ္ဗသိတော။ ။ဘုရားရှင်၏"အရဟံ"စသော ဂုဏ်တော်သည် ဘုရားဒြဗ်တော်၌မှီ၏, တည်၏၊ "နိလော–ညိုသောပုဆိုး"ဟူရာ၌ အညိုဂုဏ်သည် ပုဆိုးဒြဗ်ပေါ်၌ တည်၏၊ "ဗာလော – လူမိုက် " ဟူရာ၌ အမိုက်ဂုဏ်သည် လူမိုက်ဒြဗ်ပေါ်၌ တည်၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဂုဏ်၏ဒြဗ်၌မှီပုံကို သိပါ။ [ဒဗ္ဗေ-၌+သိတော နိသိတော, ဒဗ္ဗသိတော။]

တတော ဘိန္နော။ ။ဂုဏ်နှင့်ဒြဗ်တို့တခုတည်းမဟုတ်ဘဲ ကွဲပြားသည်ကို "တတောဘိန္နေ"ဟု ဆိုသည်၊ အရဟံစသော ဂုဏ်တော်သည် ဘုရားဒြဗ်ဟောမဟုတ်,ဘုရားဒြဗ်တော်ကတခြား,အရဟံစသောဂုဏ်တော်ကတခြားတည်း၊ နိလော၌လည်း အညိုဂုဏ်က တခြား, ပုဆိုးဒြဗ်က တခြား၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဒြဗ်မှ ကွဲပြားသည်ကို"တတော ဘိန္နော"ဟုဆိုသည်။

တန္ဆေဒညာဏဟေတုကော။ ။ဟိန္ဒူဘုရားကိုလည်း ဘဂဝါ, ငါတို့ဘုရားကိုလည်း ဘဂဝါဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသဖြင့် ဘုရားဒြဗ်ိ သာမညအားဖြင့် တူနေသော်လည်း “ အရဟံ ” ဟု အထူးပြုလိုက်သောအခါ “ ဟိန္ဒူဘုရား မဟုတ်, ငါတို့ကိုးကွယ်ရာ အရဟံဂုဏ်တော်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော ဘုရား” ဟု အသိဖြစ်လာ၏၊ ပုဆိုးကို “ပဋ္ဋော”ဟု သာမညအားဖြင့်ခေါ်လျှင် အဖြူ အနီ ပုဆိုးအားလုံးနှင့် ရောနေ၏၊ “ နီလော ပဋ္ဋော – ညိုသောပုဆိုး ”ဟု အညိုဂုဏ်ဖြင့် အထူးပြုလိုက်သောအခါ အဖြူအနီ စသော ပုဆိုးတို့မှ တမျိုး တခြားဖြစ်သော“ပုဆိုးညို”ဟုသိရ၏၊ ဤသို့ ဒြဗ်အထူးကို သိစေတတ်သော (သိခြင်း၏အဓိကြောင်းဖြစ်သော) လက္ခဏာလည်း“ဂုဏ်”မှာ ပါရှိသည်။

ဝိပရာဝတ္တိဓမ္မော။ ။ဝိပရာဝတ္တိ—ပြောင်းလဲခြင်းဟူသော+ဓမ္မော— သဘောသည်၊ ယသ္မာတိ ဝိပရာဝတ္တိဓမ္မော၊ ပုဆိုးညိုဌ် ပုဆိုးဒြဗ်မဟုတ်မီပင် ကာလကြာသောအခါ သူ့ဘာသာလည်း အညိုရောင်ပြောင်း၍ အပြာရောင် စသည် ဖြစ်တတ်သည်၊ ဖွတ်လျော်ခြင်း, ထပ်၍ ဆေးဆိုးခြင်းကြောင့်လည်း အညိုရောင် (အညိုဂုဏ်) ပြောင်းလဲတတ်သည်၊ “ မဟန္တော–မြတ်သော ယောဂျား ” ဟူရာ၌ သိလ စသော အမြတ်ဂုဏ်သည့် ထိုသိလ စသည်က ပျက်ပြားသောအခါ အယုတ်ဂုဏ်သို့ ပြောင်းလဲတတ်၏၊ ဗာလ–အမိုက်ဂုဏ်လည်း လူကောင်းသူကောင်းဖြစ်လာသောအခါ အမိုက်ဂုဏ်မှ အလိမ္မာဂုဏ်သို့ ပြောင်းလဲတတ်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပြောင်းလဲခြင်းသဘော ရှိသည်ကို “ ဝိပရာဝတ္တိဓမ္မ ”ဟု ဆိုသည်၊ ဒီပနီ၌ “ ဝိနာသသဘာဝေါ–ပျက်စီးခြင်း သဘောရှိ၏”ဟု ဖွင့်၏၊“ပြောင်းလဲခြင်း”ဟူသောအနက်သာ ဝိပရာဝတ္တိ၏ သဒ္ဒတ္ထလည်းကျ, သဘာဝတ္ထလည်း ကျသည်။

မပြောင်းလဲသောဂုဏ်။ ။“ဝိပရာဝတ္တိဓမ္မောစ”၌ စဖြင့် “မပြောင်း လဲခြင်းသဘော (မပျက်ခြင်းသဘောကို) ဆည်း၏”ဟု ဆို၍“အာကာသော သုညော”ပုံစံထုတ်၏၊ သုညော–အရာဝတ္ထုတို့မှ ကင်းဆိတ်သော၊ အာကာသော – ကောင်းကင်၊ ဤပုံစံ၌ အာကာသ၏ သုညဂုဏ်သည် ဘယ်အခါမှ မပြောင်းလဲ မပျက်စီးနိုင်”ဟု ဒီပနီမိန့်သည်။

နိဂ္ဂါဇော။ ။“ဂုဏ်”ဟု ခေါ်အပ်သောအနက်မှာ အခြားဂုဏ်တမျိုး မရှိနိုင်၊ အကယ်၍ အခြားဂုဏ် (ဝိသေသန) တမျိုးရှိလာလျှင် မူလဂုဏ်သည် ဂုဏ်မဟုတ်တော့, ဒြဗ်ဖြစ်သွားပြီ၊ ဥပမာ– “လ္ဟသော+ယောဂျား”ဟူရာ၌ “ လ္ဟသော ”သည် ဂုဏ်တည်း၊ “ အလ္လန် + လ္ဟသော ”ဟု ဆိုပြန်လျှင်ကား “အလ္လန်”သည် သူတပါးထက် လွန်ကဲခြင်းဂုဏ်ဖြစ်၍“လ္ဟသော”က “အလ္လ ဒြဗ်” ဖြစ်သွားသကဲ့သို့တည်း။

၃၅။ သမ္မန္ဓော ကာရကေဟ•ညော, ကြိယာကာရက ပုဗ္ဗကော၊
သမ္မန္ဓိဗုဒ္ဓိဇနကော, သမ္မန္ဓိဒ္ဒယ နိဿိတော။

၃၅။ ကာရကေဟိ-ရာဇာ ပုရိသဿ အစရှိသောကာရက ၆ ပါး တို့မှ၊ အညော - တမျိုးတခြားသော၊ ကြိယာကာရကပုဗ္ဗကော - ပေးခြင်း ယူခြင်းစသောကြိယာ, ရာဇာ ပုရိသဿစသော ကာရက တို့လျှင် ရှေးသွားရှိသော၊ သမ္မန္ဓိဗုဒ္ဓိဇနကော - သမ္မန္ဓိဖြစ်နှစ်ပါးကို သိခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သော၊ သမ္မန္ဓိဒ္ဒယ နိဿိတော-သမ္မန္ဓိဖြစ်နှစ်ပါး အပေါင်းဌာနိုမှီသော၊ (ပဒတ္ထော-ပဒိနက်ကို၊) သမ္မန္ဓော-သမ္မန်မည်၏ ဟူ၍၊ ဝိညေယျော-သိအပ်၏။

၃၅။ သမ္မန္ဓော တျာဒိ။ ။သကတ် ဂ ပါးတွင် ဂဏသကတ်ကိုပြုပြီး၍, အစဉ်အတိုင်းဆိုလျှင် ဒဗ္ဗသကတ်ကို ပြန့်ဂ်ရှိ၏၊ သို့သော် သကတ်အားလုံးပြီးဆုံးသောအခါ ဒြပ်ကို သိးခြားပြရလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် ဒဗ္ဗကို ဤနေရာ၌ မပြသေးဘဲ ခုန်ကျော်၍ သမ္မန္ဓသကတ်ကိုပြလိုသောကြောင့် “ သမ္မန္ဓော ” စသော ဂါထာ ၅ ရပ်ကို မိန့်အပ်သတည်း။

သမ္မန္ဓော။ ။သမ္မဏ္ဍနံ– ဆက်စပ်ခြင်း၊ သမ္မန္ဓော– ခြင်း၊ ထိုစပ်ခြင်းသည် အနက်တခု (ဒြပ်တခု) ထည်း၌ မဖြစ်နိုင်၊ မင်းဒြပ် + မင်းချင်းယောက်ျားဒြပ်” စသည်ဖြင့် ဒြပ် ၂ ခုပေါင်းမိမှ ဖြစ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ပုဉ္ဇပြား ၂ ချပ်ကို ကပ်၍ စပ်ခြင်းကဲ့သို့ ရှင်ဘုရင်နှင့် ထိုရှင်ဘုရင်ကိုခစားသော အမှုထမ်းယောက်ျားတို့၏ “မင်း + မင်းချင်းယောက်ျား ” အဖြစ်ဖြင့် ဆက်စပ်ခြင်း, သားနှင့်အမိ၏ “သား+အမိ” အဖြစ်ဖြင့် ဆက်စပ်ခြင်းစသည်ကို “သမ္မန်” ခေါ်သည်ဟု မှတ်၊ ဆက်စပ်မှုကို မြန်မာလို “တော်”ဟုဆိုင်း, “စပ်”ဟုဆိုင်း, “ ဆက်သွယ် ” ဟုဆိုင်း ပြောကြ၏၊ ဥပမာ — ဤကလေးနှင့် ဤမိန်းမသည် “သား+ အမိတော်၏” “ ဒီယောက်ျားနှင့် ဒီမိန်းမဟာ ဘယ်လိုစပ်သလဲ, ဘယ်လိုအဆက်အသွယ် ရှိသလဲ” စသည်တည်း။

[ဆောင်] ပျဉ်ပျား ၂ ချပ်, ချင်းချင်းကပ်, စပ်၍နေသလို။
မင်းနှင့်ယောက်ျား, သားနှင့်အမိ, စရှိ ၂ သွယ်,
တော်စပ်တွယ်, မှတ်ဘွယ်သမ္မန်ဆို။

ကာရကေဟညော။ ။ “ ကာရကေဟိအညော” စသော ဝိသေသန ၄ ပါးဖြင့် သမ္မန်အနက်ကို ထင်ရှားအောင် ဖိုင်းဝန်း၍ ဝိသေသနပြုသည်၊ သမ္မန်အနက်သည် ကာရက ၆ ပါးမှ တမျိုးတခြားဖြစ်သော အနက်တည်း၊ ဥပမာ—“ရာဇာပုရိသဿ ဌာနန္တရံ ဒဒါတိ” ဟူရာ၌ရာဇာ၏အနက်ဖြစ်သော

ကတ္တုကာရက, ပုရိသဿ၏ အနက်ဖြစ်သော သမ္ပဒါနကာရက, ဌာနန္တရံ၏ (ရာထူး–ဟူသော) အနက်ဖြစ်သော ကမ္မကာရက, ဤသို့စသော ကာရက ၆ ပါးလုံးသည် သမ္ဗန်မဟုတ်သေး–ဟူလို။

ကြိယာကာရကပုဗ္ဗကော ။ ။“မင်း၏ + အချင်းယောက်ျား”ဟူရာ၌ “ မင်း+အချင်းယောက်ျား ”အဖြစ်ဖြင့် တော်စပ်ခြင်းဟူသော သမ္ဗန်မဖြစ်မီ ရှေ့က “ရာဇာ ဒဒါတိ – ရှင်ဘုရင်သည် ရာထူးပေး၏၊ ပုရိသော ဂဏ္ဍာတိ-ယောက်ျားက ထို ရာထူးကို ယူ၏ ” ဤသို့ပေးခြင်း ယူခြင်းကြိယာ , ရာဇာ ပုရိသော၏ အနက်ဖြစ်သော ကတ္တုကာရကတို့ ဖြစ်နှင့်ရ၏၊ ထိုသို့ ဖြစ်ပြီးမှ “မင်း(၏) အချင်းယောက်ျား”ဟု တော်စပ်မှုသမ္ဗန်ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ ကြိယာကာရကပုဗ္ဗကော ”ဟု သမ္ဗန်၏သဘောကို ပြသည်၊ “ကြိယာစ–ပေးခြင်းယူခြင်း စသော ကြိယာတို့လည်း + ကာရကာနိ – မင်း. အချင်းယောက်ျား စသော ကာရကတို့လည်း၊ ကြိယာ ကာရကာနိ – တို့၊ ပုဗ္ဗံ – ရှေးဦးစွာ + ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ ပုဗ္ဗဂါနိ၊ ဂကိုကပြု၍“ ပုဗ္ဗက ”ဟု ဖြစ်၏၊ ကြိယာကာရကာနိ+ပုဗ္ဗကာနိ ယသ္မာတိ ကြိယာကာရကပုဗ္ဗကော။

မှတ်ချက် ။ ။နောက်ဂါထာ၌“ရာဇာ ဒဒါတိ, ပုရိသော ဂဏ္ဍာတိ”ဟု ရှိသောကြောင့် ကတ္တုကာရက ၂ ပါး ရှေ့သွားရှိပုံကို ဖွင့်ပြလိုက်သည်၊ ဒီပနီဌ “ ရာဇာ ပုရိသဿ ဒဒါတိ ”ကို ရည်ရွယ်၍ “ရာဇာ ပုရိသဿတို့၏ အနက်ဖြစ်သော ကတ္တုကာရက သမ္ဗန္ဓကာရက ရှေ့သွားရှိ၏”ဟု ဆို၏။

ယေဘုယျနည်း ။ ။“ ကြိယာနှင့်ကာရကတို့ ရှေ့က ဖြစ်ပြီးမှ သမ္ဗန်ဖြစ်ရသည် ”ဟူသောစကားသည် များသောအားဖြင့် ဆိုအပ်သော စကားတည်း၊ “ အမ္ဗဝနဿ–သရက်ဥယျာဉ်၏+အဝိဒူရေ–အနီး၌”ဟူသော ပုံစံမျိုးဝယ် ရှေ့က ကြိယာကာရကတို့ ဖြစ်ပြီး မရှိဘဲလည်း သရက်ဥယျာဉ်နှင့် အနီးဂုဏ်တို့၏ “သမိဒိ+သမိပ”အဖြစ်ဖြင့် တော်စပ်မှုသမ္ဗန် ရှိနိုင်သည်သာ။

သမ္ဗန္ဓိဗဟုဒ္ဓိဇနကော ။ ။ရှင်ဘုရင်နှင့် ယောက်ျားတယောက်ကို မြင်နေပါသော်လည်း အရှင်သခင်မှန်း,မင်းခစားယောက်ျားမှန်း မသိရသေး၊ သူတို့ ၂ ယောက်၏တော်စပ်ပုံကို ကိုယ်တိုင်မြင်ရသောကြောင့်ဖြစ်စေ, တယောက်ယောက်က ပြောသောကြောင့်ဖြစ်စေ တော်စပ်မှုသမ္ဗန်ကိုသိပြီးမှ “ဤမင်းသည် အရှင်သခင်, ဤသူကား အခစားယောက်ျား ”ဟု သိရသည်၊ ထို့ကြောင့် သမ္ဗန်သည် သမ္ဗန္ဓီဒြိပ် ၂ ခုကိုသိစေတတ်သောသဘောသတ္တိရှိ၏-ဟုဆိုသည်။

သမ္ဗန္ဓီဒွယနိသိဒ္ဓတော ။ ။“မင်း+အချင်းယောက်ျား”ဟု ဆက်စပ်မှုလည်း မင်းဒြိပ်, ယောက်ျားဒြိပ် ၂ ခုပေါင်းမိမှ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “ သမ္ဗန္ဓီဒြိပ် ၂ ခုကိုမှီသည်”ဟု ဆိုသည်၊ [ဆက်စပ်ခြင်းရှိသော မင်းဒြိပ်, ယောက်ျားဒြိပ်ကို “သမ္ဗန္ဓီ”ဟု ခေါ်သည်၊ သမ္ဗန္ဓော ယသ္မာ အတ္ထိတိ သမ္ဗန္ဓီ။]

၃၆။ သမ္မဒ္ဓိဒိယ သမ္မန္ဓော, ရူပတော နု ကုဒါစနံ၊
ဒဠ္ဎံ၊ သက္ကာတိ ဝညူဟိ, မဏ္ဍတေ သော·နုမာနတော။

၃၆။ သမ္မဒ္ဓိဝိယ- သမ္မဒ္ဓိဖြစ်ကဲ့သို့၊ သမ္မန္ဓော-သမ္မန်သည်၊ ဝါ-သမ္မန်ကို၊ ရူပတော-သရုပ်သကောင်အားဖြင့်၊ ကုဒါစနံ-တရံတဆစ်မျှ၊ ဒဠ္ဎံ၊- မြင်ခြင်းငှါ၊ နု သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ ဇာတိ- ထို့ကြောင့်၊ သော-ထိုသမ္မန်ကို၊ အနုမာနတော-လျော်စွာမှန်းဆသောအားဖြင့်၊ ဝိညူဟိ-ပါးနပ်သိမြင်, ပညာရှင်တို့သည်၊ မဏ္ဍတေ- သိအပ်၏။

၃၆။ သမ္မဒ္ဓိဝိယာဒိဘာဒီ။ ။"ထိုသမ္မန်ကို မျက်စိဖြင့်ကြည့်၍ သိနိုင်ပါသလော, အဘယ်သို့သိရပါသနည်း"ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "သမ္မဒ္ဓိဝိယ" စသည်မိန့်၊ "မင်း + အချင်းယောက်ျား" စသော သမ္မဒ္ဓိဖြစ်များကို မျက်စိဖြင့်ကြည့်၍ သိနိုင်သကဲ့သို့, တော်စပ်မှုသမ္မန်ကို မသိနိုင်ပါ၊ အကဲခတ်တတ် ပါးနပ်သောဉာဏ်ရှိသူတို့သာ"အနုမာနဉာဏ်"ဟူသော မှန်းဆတတ်သော ဉာဏ်အားဖြင့် သိနိုင်ပါသည်–ဟူလို။

၃၆။ ဒဠ္ဎံ၊ သက္ကာတိ။ ။"သက္ကောတိ"ဟု စာအများရှိ၏၊ ထိုအတိုင်း အမှန်ယူလျှင် "သမ္မန္ဓော" သည် ကတ္တားဖြစ်၍ "သမ္မန်သည် မြင်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်"ဟု မလိုအပ်သောအဓိပ္ပါယ် ထွက်နေ၏၊ သမ္မန်မှာ နဂိုရှိကပင် မြင်တတ်သောကတ္တားလေလားဟု ယုံမှားဘွယ်မရှိ၊ မြင်အပ်-မမြင်အပ် (မြင်ကောင်း, မမြင်ကောင်း) ကံအတွက်သာ ယုံမှားဘွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒဠ္ဎံ၌စပ်ဘို့ရာ "ကေနစိ–တစုံတယောက်သည်"ဟု ပုဂ္ဂိုလ်ကတ္တားလာ၍ "ဒဠ္ဎံ နသက္ကာ–ခြင်မြင်းငှါ မတတ်ကောင်း, ဝါ – မမြင်အပ် မမြင်ကောင်း" ဟု မှတ်ပါ၊ သက္ကာတ်ကို "သက္ကာ+ဇာတိ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်။

အနုမာနတော။ ။အနု-အစဉ်လိုက်၍ +မာန-နှိုင်းချိန်တတ်သောဉာဏ်၊ နောက်ဂါထာ၌ "ရာဇာ ဒဒါတိ, ဂဏ္ဟာတိ"ဟု လာလတ္တံ့အတိုင်း ပေးခြင်းယူခြင်းကြိယာကို မြင်ရသောအခါ ထိုကြိယာကိုအစဉ်လိုက်၍ စဉ်းစားလျှင် "ဤမင်းနှင့် ဤယောက်ျားသည် (အရှင်သခင် + မင်းခစားယောက်ျား အဖြစ်ဖြင့်)တော်ကြ စပ်ကြ၏"ဟု သမ္မန်ကိုသိနိုင်၏၊ အခြားဖြစ်သော ပေးခြင်းယူခြင်းကြိယာကိုမြင်၍ အကျိုးဖြစ်သောသမ္မန်ကို ကာရကပုစာ နာနန္တရိကနည်းဖြင့် သိနိုင်သည် – ဟူလို။ ["တသ္မာ ကြိယံ အနုမာနေန သမ္မန္ဓော ဉာယတေ နာနန္တရိကဝသေနာတိ အဓိပ္ပါယော"။– ၃၇ ဂါထာ၌ ဖွင့်လတ္တံ့သော ဒီပနီ။]

၃၇။ ရာဇာ ဒဒါတိ ဂဏ္ဍာတိ, ပုရိသောတိ ပဝုစ္စတိ၊
ကြိယံ နိဿာယ သမ္မန္ဓော, အညောညာပေက္ခလက္ခဏော။

၃၇။ ရာဇာ-မင်းသည်၊ ဒဒါတိ- တစုံတခုကိုပေး၏၊ ပုရိသော-ယောဂ်ျားသည်၊ ဂဏ္ဍာတိ - ယူ၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ကြိယံ- ပေးခြင်းယူခြင်းကြိယာကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ အညောညာပေက္ခ လက္ခဏော- အချင်းချင်း ငဲ့ခြင်းလက္ခဏာရှိသော၊ သမ္ဗန္ဓော - သမ္ဗန်သည်၊ ပဝုစ္စတိ-ဗြစ်၏။

၃၈။ ကြိယာကာရကတော သေသေ, ဆဋ္ဌီ ဇာယတိ သာပန၊
သမ္ဗန္ဓမပိ ဇောတေတိ , ဥစ္စော သာ ဟိ ပလုဇ္ဇတေ။

၃၈။ ကြိယာကာရကတော - ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော ပုရိသော စသော ကာရကမှ၊ သေသေ-ကြွင်းသော ရာဇစသော သမ္ဗန္ဓိဒြဗ်အနက်၌၊ ဆဋ္ဌီ-ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်၊ ဇာယတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-သက်၏၊

၃၇။ ရာဇာတျာဒိ။ ။“သမ္ဗန်သည် အဘယ်သို့ဖြစ်ပေါ်လာ၍ အဘယ်လက္ခဏာရှိပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ရာဇာ” စသည်မိန့်၊ “ရညော+ပုရိသော-မင်း၏+အချင်းယောဂ်ျား”ဟူရာ၌ မင်းနှင့်ယောဂ်ျားတို့၏ ဆက်သွယ်မှုသမ္ဗန်သည် “ရာဇာ ဒဒါတိ ပုရိသောဂဏ္ဍာတိ” ဟူသော ပေးခြင်းယူခြင်းကြိယာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည်၊ အကယ်၍ ရှင်ဘုရင်သည် ယောဂ်ျားအား ရာထူးကို မပေးလျှင်၎င်း , ပေးသော်လည်း ယောဂ်ျားက မယူလျှင်၎င်း , ပေးခြင်း ယူခြင်းကြိယာကို မမှီရသောကြောင့် “ မင်း၏ + အချင်းယောဂ်ျား”ဟု သမ္ဗန်မဖြစ်နိုင်–ဟူလို။

အညော၊ပေ၊လက္ခဏော။ ။ထိုသို့ ပေးကြ ယူကြသောအခါ မင်းကလည်း“ငါ၏ အချင်းယောဂ်ျား”ဟုငဲ့၏၊ ယောဂ်ျားကလည်း“ငါ၏ အရှင်သခင်” ဟု ငဲ့၏၊ “စိတ်အားဖြင့် အာရုံပြုနေခြင်းကို ငဲ့ခြင်း”ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဤသို့ အချင်းချင်းငဲ့ကြခြင်းသည် သမ္ဗန်၏ အထိမ်းအမှတ်လက္ခဏာပင်ဖြစ်၍ သမ္ဗန်သည် အညောညာပေက္ခလက္ခဏာရှိသည်။

၃၈။ ကြိယာကာရကတော တျာဒိ။ ။ “သမ္ဗန်”ဟု ခေါ်အပ်သော အနက်သည် ထို သမ္ဗန္ဓိဒြဗ် ၂ ပါးကိုမှီ၍ ထိုဒြဗ် ၂ ပါး၏အကြားဉ်၌ ဖြစ်လျှင် “ သမ္ဗန်အနက်ကိုဟောသော ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည် အဘယ်ဌာန၌ သက်ရမည်နည်း , အဘယ်ဌာန၌သက်မှ ထိုသမ္ဗန်အနက်ကို ထွန်းပြနိုင်သနည်း ” ဟု

ပန-ထိုသို့ပင် ရှေ့သမ္မန္တိဖြစ်အနက်၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သက်ပါသော်လည်း၊ သာ-ထို ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သည်၊ သမ္မန္နမပိ-သမ္မန်ကိုလည်း၊ ဇောတေတိ-ထွန်းပြန့်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ ဥတ္တော-သမာသ် တဒ္ဓိတ်တို့က သမ္မန်အနက်ကို ဟောအပ်ပြီးသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လသော်၊) သာ-ထို ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သည်၊ ပလုဇ္ဇတေ-ကြွေပျောက်ရ၏။

မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ကြိုယာကာရကတော" စသည်ကိုမိန့်၊ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သည် ကြိုယာကိုပြီးစေတတ်သော "ပုရိသော" စသော ကာရကမှကြွင်းသော ရာဇစသော သမ္မန္ဓိဖြစ်၌ သက်ရ၏၊ ထို သမ္မန္ဓိဖြစ်၌ သက်မှလည်း ထို ဆဋ္ဌိဝိဘတ်က သမ္မန်အနက်ကို ထွန်းပြနိုင်သည်–ဟူလို။

ကြိုယာကာရကတော။ ။"ရာဇ+ပုရိသ" ဟု သမ္မန္ဓိ ၂ ခုကို စဉ်းစားကြည့်ပါ၊ ထို ၂ ခုတွင် "ပုရိသ" သည်သာ "ရာဇပုရိသော+ဂစ္ဆတိ" ၌ဂမန ကြိုယာကို ပြီးစေနိုင်သော ကတ္တုကာရကဖြစ်၏၊ "ရာဇပုရိသံ+ပဿတိ" ၌ ဒဿနကြိုယာကို ပြီးစေနိုင်သော ကမ္မကာရက ဖြစ်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကရဏ, သမ္ပဒါန, အပါဒါန, အဓိကရဏကာရကဖြစ်ပုံကို သိပါ၊ ထို့ကြောင့် "ကြိုယာကာရက" အရ ရာဇနော်၌ ရှိသော "ပုရိသော" စသော ကာရကကို ဆိုသည်ဟုဎင်း, "ကာရက" အရလည်း ကတ္တုကာရကသာ မက, ကာရက ၆ ပါးလုံး ရသည်ဟုဎင်း မှတ်ပါ။ [ရာဇပုရိသောကို ပုံစံထုတ်ထားသောကြောင့် "ပုရိသော" စသော ဟု ဆိုသည်၊ "ရာဇပုတ္တော" ဟု ဆိုလျှင် "ပုတ္တောစသော ကာရက"ဟု ဆိုပါ။]

သေသေ ဆဋ္ဌီ ဇာယတိ။ ။ရာဇ+ပုရိသ" ဟု သမ္မန္ဓိ ၂ ခုတွင် ပုရိသမှကြွင်းသော "ရာဇ"ဟူသော သမ္မန္ဓိကို "သေသ" ဟု ခေါ်သည်၊ ထို သေသဖြစ်သော ရာဇ (သမ္မန္ဓိ)၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သက်ရသည်–ဟူလို။ ["သေသေ"ဟု အာဓာရဖြင့် ဆိုသော်လည်း ထို သမ္မန္ဓိဖြစ်ပေါ်၌ ဝိဘတ်သက်၍ မဖြစ်ရကား " တတော်စ ဝိဘတ္တိယော" နှင့်အညီ ထို သမ္မန္ဓိဖြစ်ကိုဟောသော ရာဇလိန်နောင် သက်ရသည်–ဟု မှတ်ပါ။]

သာ ပန သမ္မန္ဓမပိ ဇောတေတိ။ ။ရှေ့သမ္မန္ဓိဖြစ်သော ရာဇလိန်တခုနောင်သက်လျှင် သမ္မန္ဓိဖြစ် ၂ ခု၏ ဆက်စပ်မှုသမ္မန်ကို ထွန်းပြနိုင်ပါ၏လော (သမ္မန်အနက်ကို ဟောနိုင်ပါ၏လော)ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "သာပန၊ပေ၊ဇောတေတိ"ဟု မိန့်၊ ရှေ့ သမ္မန္ဓိဖြစ်ဟော ရာဇလိန် တခုနောင် သက်ရဲသော်လည်း သမ္မန္ဓိဖြစ် ၂ ခု၏ ဆက်စပ်မှုသမ္မန်ကို သဟစရဏာနည်းအားဖြင့် ထွန်းပြနိုင်ပါ၏-ဟူလို။ [မင်းဟူသော သမ္မန္ဓိဖြစ်၏ဆက်စပ်မှုသမ္မန်နှင့်အတူတကွဖြစ်ခြင်းကို " သဟစရဏာ "ဟု ဆိုသည်။] သမ္မန္ဓမပိ၌ အပိဖြင့်

ဧကတ္တမဟုတ္တသန္ဓိကိုဆည်းပါ၊ဧကဝုစ်"သ"ဖြစ်လျှင် ဧကတ္တသန္ဓိကိုလည်း ထွန်းပြနိုင်သေး၏၊ ဗဟုဝုစ် " နံ " ဝိဘတ်ဖြစ်လျှင် ဗဟုတ္တသန္ဓိ ကိုလည်း ထွန်းပြနိုင်သေး၏–ဟူလို။

ဥတ္တော သာ ဟိ ပလုဇ္ဇတေ ။ ။ အခြားဝိဘတ် များသည် ကံဟော လိန်နောင်သက်လျှင် " ပုရိသံ–ကို" ဟု ကံအနက်ကိုသာ ထွန်းပြရ၏၊ အဓိကရဏဟော လိန်နောင်သက်လျှင်"ပုရိသေ-၌"ဟု အဓိကရဏအနက်ကိုသာ ထွန်းပြရ၏၊ ဤသမ္ဗန်အရာ၌ကား သမ္ဗန္ဓိဒြဗ်ဟောလိန်နောင်သက်သော် ဆဋ္ဌီ ဝိဘတ်က သမ္ဗန္ဓိဒြဗ်အနက်သာ မကဘဲ "သမ္ဗန်အနက်ကို ထွန်းပြနိုင်၏ "ဟု ဆိုရာ၌ အဘယ်ကိုထောက်၍ ယုံကြည်လေ့ပါသနည်း ဟု မေးဘွယ်ရှိသော ကြောင့် "ဥတ္တော သာ ဟိ ပလုဇ္ဇတေ"ဟု မိန့်သည်၊ "သမာသ် တဒ္ဓိတ်တို့က သမ္ဗန်အနက်ကို ဟောသောအခါ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ကကြေပျောက်ရုံကိုထောက်၍ သမ္ဗန်အနက်ကို ဆဋ္ဌီဝိဘတ်က ဟောကြောင်း ယုံကြည်လောက် ပါသည် " ဟူလို။ ["သာဟိ"၌ ဟိသည် ဒဋ္ဌိကရဏဇောတက၊ ဉာပကဟေတုဇောတက လည်း သင့်၏။]

မှတ်ချက်။ ။"သမာသတဒ္ဓိတေဟိ ဥတ္တော သတိ"ဟု ဒီပနီဖွင့်ရာ၌ သမ္ဗန် အနက်ကို အာချာတ်ကိတ်ဝါစကတို့က မဟော၊ သမာသ်တဒ္ဓိတ်ဝါစကတို့က သာ ဟောသောကြောင့် ထိုသို့ဖွင့်ရသည်ဟုမှတ်၊ ထို့ပြင်"ကာရက ၆ တန်, ဘောသမ္ဗန် " ဟု ဝါစွအနက်ရှစ်ပါးကို ဟောနိုင်သော ဝါစကသဒ္ဒါသည် (ပဌမာဝိဘတ်မှကြွင်းသော)ဝိဘတ် ၆ ပါးနှင့် သမာသ်တဒ္ဓိတ် အာချာတ် ကိတ်အားဖြင့် ၁၀ ပါးရှိ၏၊ ထိုတွင် သမာသ်စသော ၄ ပါးကို ဝါစကကြီး, ဝိဘတ် ၆ ပါးကို ဝါစကငယ် ဟု ခွဲခြား၍ , "ဝိဘတ်ဟူသော ဝါစကငယ် တို့သည် မိဒါတို့ဟောအပ်သောအနက်ကို မိမိဘို့ထက်သတ္တိထက်သော ဝါစက ကြီးက ဟောလာလျှင် ရှောင်ဖယ်ပေးရ–ကြေပျောံရရိုးဖြစ်သည်"ဟုမှတ်ပါ။

ဝါစကကြီးရောက်၍ ဆဋ္ဌီပျောက်ရုံ ။ ။ " သမာသ် မစပ်ရသေးခင် ဆိန္နာ+ဟတ္ထာ ယသ"ဟုဝါကျအခိုက်၌ သမ္ဗန်အနက်ကို ယသဒ္ဒ်သဝိဘတ် က ဟောနေ၏၊ အညပဒတ္ထေသု ဗဟုဗ္ဗီဟိ , နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော သုတ်တို့ဖြင့် ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်တွဲစပ် ပြီးသောအခါ ထိုသမ္ဗန်အနက် သဝိဘတ် ထက် သတ္တိထက်သော သမာသ် ဝါစကကြီးက ဟောပြီးဖြစ်၍ သဝိဘတ် ကြေပျောက်ရသည်၊"ဆိန္နဟတ္ထော–လက်ပြတ်ရှိသူ"ဟူရာ၌ "၏"ဟု သမ္ဗန် အနက်ကို မြန်မာပြန်ရာ၌ မတွေ့ရသော်လည်း " ထိုသူ၏ + လက်ပြတ် " ဟု (ယောကျ်ားနှင့် လက်ပြတ်တို့၏) ဆက်စပ်မှု သမ္ဗန် အနက်ကိုကား ဆိန္နဟတ္ထော သမာသ်က ဟောပြသည်သာ။ [ဝါသိဒ္ဓေါ ဟူသော တဒ္ဓိတ်ဝါစက ရောက်၍ ဝသိဒ္ဓသဒ္ဒ် သဝိဘတ်ကြေပျောက်ရုံကိုလည်း သိပါလေ။]

၃၉။ ဝိသေသျဃ ဝိသေသေ ဝါ, သမ္ဗန္ဓိန္ဒြယဇောတိတံ၊
သမ္ဗန္ဓံ ဇောတိတုံ ဆဋ္ဌီ, သဒ္ဒသတ္ထိသဘာဝတော။

၃၉။ ဝါ-တနည်း၊ သမ္ဗန္ဓိန္ဒြယဇောကိတံ - သမ္ဗန္ဓိဩဇ် ၂ ပါး အပေါင်းသည် ထွန်းပြအပ်သော၊ သမ္ဗန္ဓံ - သမ္ဗန်ကို၊ ဇောတိတုံ- ထွန်းပြခြင်း၄ါ၊ ဝိသေသျဃ - ဝိသေသျဖြစ်သော သမ္ဗန္ဓိ၏၊ ဝါ- ဝိသေသျဖြစ်သောသမ္ဗန္ဓိကို၊ဝိသေသေ-အထူးပြုတတ်သောဝိသေသန သမ္ဗန္ဓိ၌၊ ဆဋ္ဌီ- ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်၊ (ဇာယတ်- ဖြစ်၏၊ ဝါ- သက်၏၊ ကသ္မာ-နည်း၊) သဒ္ဒသတ္ထိသဘာဝတော-ဆဋ္ဌီဝိဘတ်တည်းဟူသော သဒ္ဒါ၏ ဝိသေသန နောင်သက်မှ သမ္ဗန်အနက် ထွန်းပြ နိုင်သော အစွမ်းသတ္ထိသဘော ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဝိသေသျဃသာဒျာဒိ။ ။ဝိသေသနသမ္ဗန္ဓိဟောသော လိန်နောင် ဆဋ္ဌီဝိဘတ် သက်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ရှေ၄ါထာဖြင့်ပြပြီး၍, ယခုတဘန် အကြောင်းတမျိုးကို ပြပြန်လိုသောကြောင့်"ဝိသေသျဃ"စသော ဂါထာကို မိန့်၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည် ဝိသေသနသမ္ဗန္ဓိကို ဟောသော လိန်နောင် သက်မှ သမ္ဗန္ဓိဩဇ် ၂ ပါး၏ ဆက်စပ်မှုသမ္ဗန်ကို ထွန်းပြနိုင်သော သတ္ထိသဘောရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိသေသနသမ္ဗန္ဓိကိုဟောသောလိန်၌ သက်ရသည်-ဟူလို။

ဝိသေသျဃဝိသေသေ။ ။" ရာဇပုရိသော "၌ " ပုရိသော " သည် " မင်း၏ အချင်းယောက်ျား, ပုဏ္ဏား၏ မိတ်ဆွေယောက်ျား. ဝေဿဒုဒ္ဓ တို့၏ မိတ်ဆွေယောက်ျား"ဤသို့ ယောက်ျားအမျိုးမျိုးနှင့်ဆက်ဆံ၍ သာမန် ဖြစ်နေသောကြောင့် " မည်သူ၏ ယောက်ျား " ဟု ထင်ရှားအောင် အထူး ပြုထိုက်သော ဝိသေသျတည်း၊ ရာဇသဒ္ဒါကား"ပုဏ္ဏား၏ယောက်ျား"စသူ တို့နှင့် ကွဲပြားအောင်အထူးပြုတတ်သောကြောင့် ဝိသေသနတည်း၊"အခြား သူ၏+အချင်းယောက်ျား မဟုတ်, မင်း၏+အချင်းယောက်ျား"ဟူလို။

သမ္ဗန္ဓိန္ဒြယ ဇောတိတံ။ ။"ရာဇာ ဒဒါတိ, ပုရိသော ဂဏှာတိ" ပုံစံကို ကြည့်ပါ၊ မင်း၏ပေးခြင်း ယောက်ျား၏ယူခြင်းကို မြင်ရသူ-ကြားရသူတို့က မင်းနှင့် ယောက်ျား၏ ဆက်သွယ်မှုသမ္ဗန်ကို သိရသောကြောင့် မင်းနှင့် ယောက်ျားဟူသော သမ္ဗန္ဓိဩဇ် ၂ ပါးက ထို ဆက်သွယ်မှုသမ္ဗန်ကို သိစေ၏၊ "သိအောင်ထွန်းပြအပ် ထင်ရှားပြအပ်ပြီးဖြစ်သည်" ဟူလို။

သမ္ဗန္ဓံ ဇောတိတုံ ဆဋ္ဌီ ။ ။ထိုသို့ သမ္ဗန္ဓိဩဇ် ၂ ပါးက ထွန်းပြအပ်ပြီး ဖြစ်သောသမ္ဗန်ကို ဆဋ္ဌီဝိဘတ်က ထပ်၍ထွန်းပြခြင်း၄ါ ဝိသေသနသမ္ဗန္ဓိဩဇ်ကို ဟောသော လိန်နောင်သက်ရသည်။

၄၀။ ဓာတ္ဝတ္ထောဝ ကြိယာနာမ, ကာစိဟာ ကာစ စေဋ္ဌကာ၊
ကာစ ကာယိကဗျာပါရော,သော ကြိယာတိ ပတိယတေ။

၄၀။ ဓာတ္ဝတ္ထောဝ - ဓာတ်၏အနက်သည်ပင်၊ ကြိယာနာမ - ကြိယာမည်၏၊ (သာ- ထို ကြိယာဟူသည်၊) ကာစ - အဘယ်နည်း၊ ဤဟာ-ဤဟာတည်း၊ (သာ-ထို ဤဟာဟူသည်၊) ကာစ- အဘယ်နည်း၊ စေဋ္ဌကာ - စေ့ဆော်ခြင်းတည်း၊ သာ- ထို စေဋ္ဌကာဟူသည်၊ ကာစ အဘယ်နည်း၊ ကာယိကဗျာပါရော-ကိုယ်၌ဖြစ်သော ဗျာပါရတည်း၊ သော- ထို ကာယိကဗျာပါရကို၊ ကြိယာတိ - ကြိယာဟူ၍၊ ပတိယတေ-သိအပ်၏။[ရှေးစာအုပ်များ၌“ကာစ စောဋ္ဌကာ”ဟုရှင်း

သဒ္ဒသတ္တိ သဘာဝတော။ ။အဘယ်ကြောင့် ဝိသေသနသမ္ဗန္ဓီဖြစ်ဟော လိန်နောင်သက်ရသနည်း၊ ပုရိသောစသော ဝိသေသျသမ္ဗန္ဓီဟော လိန်နောင် အဘယ့်ကြောင့် မသက်သနည်း- ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “သဒ္ဒသတ္တိ သဘာဝတော” ဟု မိန့်သည်၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ဟူသော သဒ္ဒါမှာ ဝိသေသန လိန်နောင်သက်မှ သမ္ဗန်အနက်ကို ထွန်းပြနိုင်သော “သတ္တိသဘော-ထုံးစံ” ရှိ၍ ပုရိသနောင်သက်လျှင် ထိုသို့ သတ္တိမရှိသောကြောင့် ဝိသေသနသမ္ဗန္ဓီ လိန်နောင်သက်ရသည်-ဟူလို။

ဆက်ဥုံးအံ့ — “ရညော+ပုရိသော” ဟု ရာဇနောင် ဆဋ္ဌီသက်လျှင် “မင်း၏ + ယောကျ်ား” ဟု မင်းနှင့်ယောကျ်း၏ ဆက်သွယ်မှုသမ္ဗန်ကို ထွန်းပြနိုင်ပုံကိုဎင်း “ရာဇ ပုရိသဿ” ဟု ပုရိသနောင်သက်လျှင် “မင်း+ ယောကျ်း၏”ဟု အနက်ထွက်၍ မင်းနှင့်ယောကျ်း၏ ဆက်သွယ်မှုသမ္ဗန်ကို မထွန်းပြနိုင်ပုံကိုဎင်း ကြည့်ပါ၊ မြန်မာစကား၌ သမ္ဗန်အနက်ကိုထွန်းပြလိုလျှင် ရှေဝိသေသနလိန်နောင် “၏”ဟုသောစကားကိုသုံးစွဲရ၏၊ထို(၏)ဟုသော စကားသည် ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ပင်တည်း။ [သဒ္ဒဿ-ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ဟူသောသဒ္ဒါ၏+ သတ္တိ - ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိတည်း၊ သဒ္ဒသတ္တိယာ+ သဘာဝေါ သဒ္ဒ သတ္တိ သဘာဝေါ၊ ဤ၌ သဘာဝ ဟူသည် အစမထင်သော သဒ္ဒါအစဉ်ဝယ် ထင်ရှားခဲ့သော ထုံးစံတည်း၊ ထို့ကြောင့် “တဿာ သဘာဝေါ သရူပေါ အနာဒိသိဒ္ဓေါ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။]

၄၀။ ဓာတ္ဝန္ထောဝါဒျာဒိ။ ။သကတ်ရှစ်ပါးတွင် သမ္ဗန္ဓသကတ်ကို ပြုပြီး၍ ကြိယာသကတ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဓာတ္ဝတ္ထောဝ ကြိယာနာမ” ဟုမိန့်၊ “ကြိယာ – ဟူသည် ဓာတ်နက်ပင်ဖြစ်သည်”ဟူလို၊ ခဲ့ဥုံးအံ့၊ —

“ကာစ ကာရကဗျာပါရော” ဟုဂုဏ်း ရှိ၏၊ ထိုအတိုင်းဆိုလျှင် “ဇေဋ္ဌ ကာ-အကြီးအကဲတည်း၊ ကာရကဗျာပါရော – ကာရတို့၏ ဗျာပါရ တည်း”ဟု ပေးပါ။]

“ဂမု–ဂတိမှိ၊ ပစ–ပါကေ”စသည်ဖြင့် ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ “ဂတိမှိ–ပါကေ” စသောဓာတ်နက်များကိုပြထား၏၊ ထို“ဂတိမှိ-ပါကေ”တို့အရ“သွားခြင်း, ချက်ခြင်း”စသော ဓာတ်နက်ကိုပင် “ကြိယာ”ဟု ခေါ်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် “သွားခြင်းကြိယာ, ချက်ခြင်း (ကျက်ခြင်း) ကြိယာ ”ကိုဂုဏ်း, ဘူဓာတ်၏ ထင်ရှားခြင်းကြိယာ – လဘဓာတ်၏ ရခြင်းကြိယာကိုဂုဏ်း , ဤသို့စသော ကြိယာများကို “ဓာတ်နက်”ဟု သိပါ။

ကာစိဟာ။ ။[ကာစ + ဤဟာ။] ယခုအခါ စာသင်သားတို့သည် သွားခြင်း ကျက်ခြင်း စသော ဓာတ်အနက်ကို “ ကြိယာ ” ခေါ်ကြောင်း နားလည်ကြပြီးဖြစ်၏၊ ရှေးအခါ၌မူ ဓာတ်နက်ကို ကြိယာဟု နားမလည်ကြ၊ ထို့ကြောင့် နားမလည်သူတို့အတွက် “ ကာစ ”ဟု ပုစ္ဆာထုတ်၍ “ဤဟာ” ဟု အဖြေပြသည်။

ကာစဓေဋ္ဌကာ။ ။ထိုဤဟာသည် စေဋ္ဌာအနက်,ဥယျာမ (အားထုတ်ခြင်း)အနက်, ဝါဠ္ဆာ(အလို)အနက်အားဖြင့် အနက် ၃ မျိုးကိုဟောသောကြောင့်“ ဤဟာ ”ဟူသည် အဘယ်နည်း ဟု ပုစ္ဆာထုတ်၍ “စေဋ္ဌကာ”ဟု ဖြေသည်၊ စေ့ဆော်ခြင်းကို“ဤဟာ”ခေါ်သည်–ဟူလို၊ မှန်၏–“သွားခြင်း ကြိယာ ” ဟူသည် သွားလိုသော စိတ်စေတနာ၏ လှုံ့ဆော်မှုကြောင့်ဖြစ်၏၊ ထိုအကြောင်းလှုံ့ဆော်မှု၏ “ ဤဟာ–စေဋ္ဌကာ ” အမည်ကို အကျိုးသွားခြင်း၌တင်းစား၍ အကျိုးသွားခြင်းကိုလည်း “ဤဟာ, စေဋ္ဌကာ=လှုံ့ဆော်ခြင်း=စေ့ဆော်ခြင်း”ဟု ဆိုထားသည်။

မှတ်ချက် ။ ။ယခုစာအုပ်များ၌ “ ဇေဋ္ဌကာ ” ဟု ရှိ၍ ဋီကာ၌လည်း “ဇေဋ္ဌကာ-ပစာဟိ ပစာဟိတိ ဇ္ဈသရဝစနေန ကထနံ-ချက်လော ချက်လော ဟု အစိုးရသူ ပိုင်နိုင်သူ အကြီးအကဲဖြစ်သူတို့၏ စကားဖြင့် ပြောဆိုခြင်းကို ဇေဋ္ဌကာခေါ်သည်” ဟု ဖွင့်မှားလေသည်၊ “ ကျက်ခြင်း ” ဟူသော ပစနကြိယာသည် ထိုပြောခြင်းနှင့် လုံးဝမသက်ဆိုင်ရကား “ ပါဠိပျက်ကို တွေ့၍ သင့်တော်အောင် ဖွင့်ရခြင်း”ဟု မှတ်ပါ။ [ထောမနိမိဋ္ဌ “ ဤဟ-စေစ္ဆနေ ” ဟု ဖွင့်၍, “စေစ္ဆ–ဤဟာယံ”ဟု အပြန်အလှန်ဖွင့်ခြင်းကြောင့် “ ကာစိဟာ, ကာစ စေဋ္ဌကာ”ဟု ပါဠိမှန်ရှိပါစေ၊ ဤဟာသဒ္ဒါ၏ အနက် ၃ မျိုးကိုလည်း ထောမနိမိဋ္ဌပင် ပြထားသည်၊ စေစ္ဆစာတ် ဟူသည်လည်း ပါဠိဋ္ဌ “ စေတ–ဤဟာယံ”ဟူသော ဓာတ်ပင်တည်း။]

၄၁။ သာ ဒမ္ဗံဝ အယံဝါတိ, သဂ္ဂပေနာပျ·ဒဿနာ၊
ပါဒုက္ကေပမုဒုတ္တာဒိ-မနုမာနေန မန္ဒေတာ။

၄၁။ သာ-ထိုကြိယာကို၊ ဒမ္ဗံဝ-ဒြဗ်ကိုကဲ့သို့၊ အယံဝါတိ-ဤအရာပင်တည်းဟူ၍၊ သဂ္ဂပေန - သဂ္ဂပ်သကောင်အား ဖြင့်၊ အဒဿနာ-မမြင်အပ် မမြင်နိုင်သည်၊(သမာနာ)ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ပါဒုက္ကေပ မုဒုတ္တာဒိံ - ခြေကိုမြှောက်ခြင်း, ထမင်း၏ နူးညံ့သည်၏အဖြစ် အစရှိသည်ကို၊ အနုမာနေန-မှန်းဆသောအား ဖြင့်၊ မန္ဒတေ-သိအပ်၏။

ကာယိက ဗျာပါရော။ ။“သွားခြင်း” ဟူသည် ကိုယ်၌ဖြစ်သော ဗျာပါရတည်း၊ ထမင်း၏ ကျက်ခြင်းကြိယာ၌လည်း“ကျက်အောင် ချက်မှု” ဟူသော ကာယိကဗျာပါရ ဖြစ်ရ၏၊ စကားပြောရာ၌ နှုတ်၏ ဗျာပါရလည်း ကာယိကဗျာပါရပင်တည်း၊ဘာ့ကြောင့်နည်း-နှုတ်ဟူသည် ကိုယ်တွင် ပါဝင်သောကြောင့်တည်း။ [ရှေးက“ကာရကဗျာပါရော”ဟု ပါဠိပျက်ကို တွေ့ရ၍ “ကာရကာနံ ဗျာပါရော” ဟု ဖွင့်ကြသည်၊ ထောမနိမိဠ် “ဤဟာ, စေဋ္ဌာ, ကာယိကဗျာပါရ” တို့ကို အနက်တူ ဖွင့်ရကား ယခုပြခဲ့သည့် အတိုင်းသာ ပါဠိမှန် ဟု မှတ်ပါ။]

မှတ်ချက် ။ ။“ဝါကျအရာ၌ သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်တို့သည် နောက်ပုဒ်လိန်သို့ လိုက်ရမည်”ဟူသော ဥပဒေကို ကိုးကား၍ “ကောစ ကာယိကဗျာပါရော, သာ ကြိယာတိ ပတီယတေ”ဟု ပြင်လိုကြ၏၊ ဝါကျတခုအတွင်း၌ နောက်ပုဒ်နှင့် တွဲ၍ အနက်ပေးရမည့် သဗ္ဗနာမ်ဖြစ်လျှင်သာ နောက်ပုဒ်လိန်သို့ လိုက်ရသည်၊ ဤ၌ကား ရှေဝါကျက စေဋ္ဌကာ ကာယိကဗျာပါရောတို့ကို ငဲ့သောကြောင့် မူလစာရှိအတိုင်းသာ ပါဠိမှန် ဟု မှတ်ပါ။ [ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ၌ ကမ္မဓာရဲသမာသ်ခဏ်း, တသဒ္ဒါ၏ သိန်လိုက်ပုံကိုလည်း ကြည့်ပါ။]

၄၁။ သာ ဒမ္ဗံဝတျာဒိ။ ။“ထိုကြိယာကို မျက်စိဖြင့် မမြင်နိုင်ရကား အဘယ်နည်းဖြင့် သိအပ်ပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “သာ ဒမ္ဗံဝ”စသည်မိန့်၊ ယောကျ်ားဒြဗ်ကို မျက်စိဖြင့် မြင်နိုင်သကဲ့သို့, ယောကျ်း၏ သွားခြင်းကြိယာစသည်ကို မျက်စိဖြင့် မမြင်နိုင်သော်လည်း မှန်းဆတတ်သော ဉာဏ်(စိတ်)ဖြင့် သိနိုင်ပါသည်–ဟူလို။

သာ၊ ဧပါ၊ အဒဿနာ။ ။ယောကျ်း-ထမင်းစသောဒြဗ်ကို“ယောကျ်း ဆိုတာ ဟောဒီပုဂ္ဂိုလ်ဘဲ”စသည်ဖြင့် သရုပ်သကောင်(အကောင်-အထည်) အားဖြင့် မြင်နိုင်၏၊ ကြိယာကိုကား ထိုသို့ အကောင်အထည် မမြင်နိုင်၊

၄၂။ မန္တာ·ပု·နုမာနေန, သုတာ သာဓနသတ္တိယာ၊
လောကသမ္မုတိယာ သိဒ္ဓါ, ဒဗ္ဗံ နိဿာယ မဿတေ။

၄၂။ (သာ-ထိုု ကြိယာကို၊) အနုမာနေန - မှန်းဆတတ်သော ဥာဏ်ဖြင့်၊ မန္တာ-သိအပ်သည်၊(သမာနာ)အပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ သာဓနသတ္တိယာ - ကာရကတို့၏ သတ္တိနှင့်တကွ၊ သုတာ - ထင်ရှား

[သရူပေနာဝိမှ အဝိကို အဒဿနာနှင့်တွဲ၍ “ အဒဿနာ သမာနာဝိ ” ဟု အနက်မှတ်ပါ၊ အဝိအတွက် လက္ခဏာအရုစိအနုက်ကို ပြသည်၊ ထို အဒဿနာလည်း သာနှင့် အရတူ, ဣတ္ထိလိန်တည်း၊ “န+ဒဿိယတေတိ အဒဿနာ” ဟုပြု၊ ဋီကာဒီပနီတို့၌ “ အဒဿနတော—အဒဿနတ္တာ”ဟု ဖွင့်ကြသည်ကို စဉ်းစားပါ။] ထို့ပြင် “ သာ ဒဗ္ဗံ ဥမာ ” ဟု အချို့စာရှိ၏၊ ဥမာသည် ဗဟုဝုစ်သာဖြစ်သောကြောင့် ဥမာနေရာဝယ် “ အယံ ” ဟု ရှိပါစေ၊ ဒီပနီလည်း“အယံ”ဟုပင် ရှိသည်။

ပါဒုက္ခေပ မုဒုတ္တာဒိံ။ ။ သွားခြင်းကြိယာအတွက် “ ပါဒုက္ခေပ ” ကျက်ခြင်းကြိယာအတွက် “မုဒုတ္တ”ဟု ဆိုသည်၊ ယောက်ျားသည် “ခြေကို အထက်မြှောက်လိုက် (ရှေ့တိုးပြီး) အောက်ချလိုက်” ပြုနေ၏၊ ထို ခြေမြှောက်ခြင်း ချခြင်းသည် သွားခြင်း မဟုတ်သေး၊ ထို မြှောက်ခြင်း ချခြင်းကို မျက်စိဖြင့် ကြည့်၍, သွားခြင်းကြိယာကို စိတ်ဖြင့်သိရသည်၊ အနု—(မြင်ရ ကြားရသော အရာဝတ္ထုကို) အစဉ်လိုက်၍+မာန – သိသောဉာဏ်ကို (စိတ်ကို) “အနုမာနသိ”ဟု ခေါ်သည်၊ ယခုကာလ၌ “မှန်းဆ၍သခြင်း”ဟု ပြောကြသည်။

ထို့ပြင်— ထမင်းကျက် မကျက်ကိုသိဘို့ရာ ချက်အပ်ပြီးသော ထမင်းကို လက်ဖြင့် စမ်းရှုကြည့်၏၊ စမ်း၍ကြည့်အပ်သော ထိုထမင်းသည် ကျက်ခြင်းကြိယာ မဟုတ်သေး၊ စမ်းကြည့်အပ်သော ထိုထမင်း၏ နူးနူးနပ်နပ်ရှိပုံကို အစဉ်လိုက်၍ ကျက်ခြင်းကြိယာကို သိရသည်။ [အနု—(နူးနူးနပ်နပ်ရှိပုံကို) အစဉ်လိုက်၍+မာန—ကျက်ခြင်းကြိယာကို သိသောဉာဏ် (စိတ်)၊ ပါဒဿ-ခြေကို + ဥက္ကေပန် – မြှောက်ကြွခြင်း၊ မုဒုနော – နူးနပ်သောထမင်း၏+ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာနူးနပ်ခြင်း (နူးညံ့ခြင်း) တည်း၊ မုဒုတ္တံ—ခြင်း။]

၄၂။ မန္တာဒျာဒိ ။ ။ ရှေ၀ါထာ၌ “ကြိယာကို အနုမာနဉာဏ်ဖြင့် မှန်းဆ၍သိအပ်၏”ဟု ဆိုသောကြောင့် “ကြိယာ-မည်သော ထိုအနက်သည် မထင်မရှား ဖြစ်နေပါသလား, အဘယ်ကိုမှီ၍ သိရပါသနည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့်“ မန္တာဒျာဝိ ” စသည်မိန့်၊ “ ကြိယာကို အနုမာနဉာဏ်ဖြင့်

သည်၊ လောကသမ္မုတိယာ - လူအပေါင်း၏ သမုတ်ခြင်းအားဖြင့်၊ သိဒ္ဓါ-ပြီးစီးထင်ရှားသည်၊ (ဟုတ္တွာ-ဖြစ်၍)ဒမ္ဗံ-ယောက်ျားစသော ဒြဗ်, ထမင်းစသောဒြဗ်ကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ မနျုတေ-၏၊ မှန်းဆ၍ သိအပ်သည် ”ဟု ဆိုသော်လည်း “မထင်မရှား သိရခြင်း မဟုတ်, ယောက်ျား-ထမင်းစသော ဒြဗ်ကိုမှီ၍ ထင်ထင်ရှားရှားပင် သိအပ် သိနိုင်ပါသည် ”ဟူလို။

သုတာ သာဓနသတ္ထိယာ။ ။ [ကာရကကိုပင် သာဓန ဟု ဆိုသည်။] “ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ”ဟူသောဝါကျ၌ ယောက်ျားတည်းဟူသော ကတ္တာ၊ ကာရက၏ သွားစွမ်းနိုင်သောသတ္တိနှင့်တကွ သွားခြင်းကြိယာသည်ထင်ရှား၏၊ ထိုသွားစွမ်းနိုင်သော ကာရကသတ္တိမရှိလျှင် သွားခြင်းကြိယာသည်လည်း မထင်ရှားနိုင်၊ “ ဩဒနံ ပစတိ ” ဟူသော ဝါကျ၌ ထမင်း တည်းဟူသော ကမ္မကာရက၏ ကြိယာပါပုဏနသတ္တိနှင့် တကွ ကျက်ခြင်း ကြိယာသည် ထင်ရှား၏၊ မီး၏နည်းပါးခြင်းစသည်တို့ကြောင့် ထမင်း၌ကျက်စွမ်းနိုင်သော သတ္တိမရှိလျှင် ထိုကျက်ခြင်းကြိယာသည် မထင်ရှား၊ “ဒဎ္ဍေန ဒိဟ်ံ လုနာတိ” ဟူသောဝါကျ၌ တစင်း၏ ကြိယာသာဓကတမသတ္တိနှင့်တကွ ရိတ်ခြင်းကြိယာထင်ရှားပုံစသည်ကို ခွဲထွင်ကြည့်ပါ။

လောကသမ္မုတိယာ သိဒ္ဓါ။ ။ ခြေကိုမြှောင့်၍ ရွှေတိုးပြီးလျှင် အောံသို့ချခြင်းကို လူတို့က “သွားခြင်း”ဟု သမုတ်ထား၏၊ ထမင်း၏ နူးနပ်ခြင်းကို လူတို့က“ကျက်ခြင်း”ဟု သမုတ်ထား၏၊ ပစ္စည်းတစုံတခု၏ မိမိပိုင်အဖြစ်ဖြင့် ရောက်လာခြင်းကို“ရခြင်း”ဟု သမုတ်ထား၏၊ ဤသို့“ကြိယာ”ဟူသမျှသည် လူအများ၏ သမုတ်ခြင်းအားဖြင့် ပြီးစီးထင်ရှားလျက်ရှိသည်။

မုတ်ချက်။ ။“သုတာ”အရ“ထင်ရှားခြင်း”ဟူသည် သဘောအားဖြင့် ထင်ရှားခြင်းတည်း၊ “သိဒ္ဓါ”အရ ပြီးစီးထင်ရှားခြင်းကား နာမည်အားဖြင့် ထင်ရှားခြင်းတည်း၊ ဤသို့ ထင်ရှားပုံ ၂ မျိုးကို ခွဲခြား၍ သုတာနှင့် သိဒ္ဓါအတွက် အဓိပ္ပါယ်မှတ်ပါ။

ဒဎ္ဍံ နိဿာယ။ ။“ယောက်ျားသည်သွား၏”ဟူရာ၌ သွားခြင်းကြိယာသည် ယောက်ျားဒြဗ်ကို မှီ၏၊ “ ထမင်းသည်ကျက်၏ ” ဟူရာ၌ ကျက်ခြင်းကြိယာသည် ထမင်းဒြဗ်ကို မှီ၏၊ “ ဖဿသည် ဖြစ်၏ ” ဟူရာ၌ ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည် ဖဿဟူသောတရားဒြဗ်ကို မှီ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဒြဗ်တခုခုကို မှီ၍ (ဒြဗ်နှင့်ကပ်၍) ကြိယာကို အထင်အရှားသိအပ်သည်။

၄၃။ အဒဗ္ဗာ ကတ္တုကမ္မဒ္ဒာ, ကာရကဂ္ဂါမသာဓိယာ၊
ကြိယာနာမာတိ ဝိညေယျာ, တညုနာတျုပရေ ဝိဒ္ဓူ။

၄၃။ အဒဗ္ဗာ-ဒြဗ်မှ တမျိုးတခြားသော၊ ဝါ-ဒြဗ်မဟုတ်သော၊ ကတ္တုကမ္မဒ္ဒာ - ပုရိသော စသော ကတ္တား, သြဒနံစသော ကံတို့၌ တည်သော၊ ကာရကဂ္ဂါမသာဓိယာ-ကာရကအပေါင်းသည် ပြီးစေအပ်သော ပုဒ်အနက်ကို၊ ကြိယာနာမာတိ - ကြိယာမည်၏ ဟူ၍၊ တညုနာ-ထို ကြိယာမြင်သိ, ပညာရှိသည်၊ ဝိညေယျာ - သိအပ်၏၊ ဇာတိ-ဤသို့၊ အပရေ-တပါးကုန်သော၊ ဝိဒ္ဓူ-ပညာရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။ [သမ္မန္ဓစိန္တာကျမ်းကိုစိရင်သော ဆရာကိုပင် "အပရေ ဝိဒ္ဓူ" ဟု ဆိုသည်။]

၄၃။ အဒဗ္ဗာတျာဒိ။ ။အပရေဆရာတို့၏ ဝါဒကို ပြလို၍ "အဒဗ္ဗာ" စသည်မိန့်၊ "ကြိယာ" ဟူသည် ဒြဗ်မှတမျိုးတခြား ဖြစ်၏၊ ကတ္တားဒ်ို ဖြစ်စေ, ကံဒ်ို့ဖြစ်စေ တည်၏၊ ကာရကအပေါင်းသည် ပြီးစေအပ် ဖြစ်စေအပ်၏" ဟု အပရေဆရာတို့ ဆိုကြသည်။

အဒဗ္ဗာ။ ။ကြိယာသည် ဒြဗ်ကို မှီရကား "ဒြဗ်ကိုပင် ကြိယာခေါ်လေသလား" ဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိသောကြောင့် "အဒဗ္ဗာ" ဟု မိန့်သည်၊ "ပုရိသော ဂစ္ဆတိ" ဒ်ို့ "သွားခြင်းကြိယာသည် ယောက်ျားဒြဗ် မဟုတ်, ယောက်ျားဒြဗ်မှ တမျိုးတခြားဖြစ်သည်" ဟူလို။

ကတ္တုကမ္မဒ္ဒာ ။ ။ "ပုရိသော ဂစ္ဆတိ" ဒ်ို့ သွားခြင်းကြိယာသည် ယောက်ျားတည်းဟူသောကတ္တားပေါ်၌ တည်ရ၏၊ "သြဒနံ ပစတိ-ထမင်းကို ကျက်အောင်ချက်၏" ဟူရာဒ်ို့ ကျက်ခြင်းကြိယာသည် ထမင်းတည်းဟူသော ကံပေါ်၌ တည်ရ၏၊ [ဆန်ဆေးခြင်း, ထမင်းအိုးတည်ခြင်း, မီးထိုးခြင်း, ထမင်းရည်ငှဲ့ခြင်း, စသော ချက်ခြင်းကြိယာကား စဖို့သည်ဟူသောကတ္တားဒ်ို့ တည်သည်။]

ကာရကဂ္ဂါမသာဓိယာ ။ ။ "ကရောတိ (ကြိုယံအဘိနိပ္ဖါဒေတိ) တိ ကာရကံ" နှင့် အညီးကာရကဟူသမျှသည် ကြိယာကို ပြီးစေ ဖြစ်စေနိုင်ရကား "ကာရကအပေါင်းက ပြီးစေအပ်သော အနက်ကို ကြိယာခေါ်သည်" ဟု ဆိုသည်၊ "ပုရိသော ဂစ္ဆတိ, သြဒနံ ပစတိ" စသည်ဒ်ို့ ကတ္တုကာရက, ကမ္မကာရကတို့က ဆိုင်ရာကြိယာပြီးစေပုံ, "ဒတ္တေန ဝိဟိံ လုနာတိ" ဒ်ို့ တစင်ဟူသော ကရဏကာရကက ရိတ်ခြင်းကြိယာ ပြီးစေပုံ စသည်ဖြင့် ကာရက ၆ ပါးလုံးက ဆိုင်ရာကြိယာပြီးစေပုံကို သိပါ။

မုချ ဥပစာအားဖြင့် ပြီးစေပုံ။ ။ကာရကတို့၏ကြိယာကို ပြီးစေရာ၌ ကတ္တုကာရကသည် မိမိကိုယ်တိုင် ပစာနအဖြစ်ဖြင့် ပြီ စေ၏၊ ထို့ကြောင့် ကတ္တုကာရကသည် မုချအားဖြင့် ကြိယာကို ပြီးစေနိုင်၏၊ ကံ အစရှိသော ကာရကတို့ကား ကတ္တုကာရက၏ ကြိယာကို ပြီးစေရာ၌ အကြောင်းအထေံ အပံ့မျှသာ ဖြစ်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် “ ကံအစရှိသော ကာရကတို့သည် ဖလူပစာရအားဖြင့် ကြိယာကို ပြီးစေနိုင်ကြသည်”ဟု မှတ်။

ကာရကပေါင်းမိမှ ပြီးစေသည်မဟုတ်။ ။“ကာရကဂ္ဂါမသာဓိယာ” ဟု ဆိုသောကြောင့်“ကာရက ၂ခု ၃ ခု စသည် ပေါင်းမိမှ ကြိယာကို ပြီးစေ ဖြစ်စေသည် ” ဟု ယူမှားဘွယ် ရှိ၏၊ အမှန်မှာ ကာရကအများ ပေါင်းမိမှ ကြိယာကို ဖြစ်စေသည် မဟုတ်,“ဖသော ဟောတိ”စသည်၌ ဖသဟူသော ကတ္တုကာရကတခုတည်းသည်ပင် ဖြစ်ခြင်းကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သည်၊“ကာရကဂ္ဂါမ ” ဟု အပေါင်းနာမည်ကို တပ်ထားခြင်းကား အပေါင်းကာရက၏ “ကာရကဂ္ဂါမ”အမည်ကို အစွဲတ်၌တင်စားသော ဇကေဒေသ္ဝါပစာတည်း။

ဋီကာ။ ။ဋီကာ၌ကား“ဒေဝဒတ္တော ယဇတ္ထံ အဂ္ဂိံ ကဋ္ဌေဟိ ထာလိယံ သြဒနံ ပစတိ— ဒေဝဒတ်သည် ယဇ်ပူဇော်ခြင်းငှါ မီးကို ထင်းတို့ဖြင့် ထမင်း အိုး၌ ထမင်းကိုချက်၏”ဟု ကာရက ၆ ပါးလုံးပါသော ဝါကျပုံစံကို လုပ်ပြ၏၊ ထိုပုံစံ၌ အဂ္ဂိံကဋ္ဌေဟိတို့၏ စပ်ဘို့ရာ ကြိယာမပါရုံသာ မက, ထိုကဲ့သို့ “ကာရကအပေါင်းက ကြိယာကိုပြီးစေသည် ” ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်း ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင်က ပြလိုခြင်း မဟုတ်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှားသည်၊ မှန်၏— ထို(၁၇)ဂါထာ၌“ကြိယာတခုဘည်းဝယ် ကာရက ၆ ပါးပေါင်း၍မရှိနိုင်” ဆိုထားပြီးဖြစ်သည်။

မှန်၏၊—ရှေ့(၁၇)ဂါထာ၌လည်း“ကကြိယာယ ဆန္ဒံတု, နတ္ထိ ကာရကတာ သဒါ—ကြိယာတခုတည်း၌ ကာရက ၆ ပါးလုံး မရှိနိုင် ” ဟု ဆိုခဲ့သောကြောင့်လည်း ဋီကာ လုပ်ပြအပ်သော ထို ပါဠိသည် ဘေဒစိန္တာဆရာ၏ အလိုကျ မဟုတ်နိုင်ပါ။

အမှာ။ ။ သကတ် ၇ ပါးတွင် ကြိယာသကတ်၏ နောက်၌ ကြိယာကာရကသမ္ဗန္ဓသကတ်ရှိ၏၊ ထိုကြိယာကာရကသမ္ဗန္ဓသကတ်ကို ရှေ့(၁၆) နံပါတ်ဂါထာ၌ ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ထပ်၍ပြဘွယ် မလို၊ သကတ် ဂ ပါး ပြရာ၌ကား “သာဒိသျ (သဒိသဘော)စသော သကတ်”ဟု ရှိသေး၏၊ ထို သာဒိသျ စသော သကတ်လည်း သမ္ဗန္ဓသကတ်တွင် ပါဝင်ပြီဖြစ်၍ အထူး ပြဘွယ် မလို၊ သမ္ဗန္ဓသကတ်၌ ပါဝင်နိုင်ကြောင်းကိုလည်း (၂၉)ဂါထာ အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။

၄၄။ ယံယံ ဝိသေသျတော တံဘံ, ဒဗ္ဗံ တံ သဝိသေသနံ၊
ဝိသေသျံ နိဿယော ဝါ·ဣတ္ထော, ဝိသေသျော သဝိသေသနော။

၄၄။ ယံယံ-အကြင်အကြင်ပဓာနဝတ္ထုကို၊ ဝိသေသျတော-အထူးပြုအပ်၏၊ တံတံ- ထိုထို ပဓာနဝတ္ထုသည်၊ ဒဗ္ဗံ- ဒြဗ်မည်၏၊ တံ- ထို ဒြဗ်ဟူသည်၊ သဝိသေသနံ-ဝိသေသနနှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ ဝိသေသျံ-ဝိသေသျတည်း၊ ဝါ-တနည်း၊ နိဿယော - ဇာတ်စသည်တို့၏ မှီရာဖြစ်သော၊ သဝိသေသနော - ဝိသေသနနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဝိသေသျော-ဝိသေသျဖြစ်သော၊ အတ္ထော-အနက်သည်၊ ဒဗ္ဗံ-ဒြဗ်မည်၏။

၄၄။ **ယံယံတျာဒိ** ။ ။ “သကတ္ထဒဗ္ဗလိင်္ဂါနိ” ဟု အတ္ထ ၅ ပါးကို ခေါင်းစဉ်ခဲ့သည်အား‌လျော်စွာ သကတ်အပြားကိုပြုပြီး၍ ဒြဗ်အပြားကို ပြလို သောကြောင့် “ယံယံ” စသော ဂါထာကိုမိန့်၊ ဤဂါထာဖြင့် ဒြဗ်၏ သရုပ်သကောင်ကိုပြသည်၊ ထိုသို့ပြရာဝယ် ပဌမနည်းဖြင့် “ဝိသေသျ အနက်ဟူသမျှကို ဒြဗ်ခေါ်သည်” ဟု ပြ၏၊ ဒုတိယနည်းဖြင့် “ဇာတ် စသည်တို့၏ မှီရာ ဝိသေသျကိုသာ ဒြဗ်ခေါ်သည်” ဟု ပြသည်။

ယံယံ၊ပေါဝိသေသျံ ။ ။ “သကတ္ထော သ ဝိသေသနံ” ဟု (၂၇) ဂါထာ၌ သကတ်ကို ဝိသေသနဟု ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထို သကတ်ဟူသော ဝိသေသန အနက်က အထူးပြုအပ်သော ဝိသေသျအနက်ကို “ဒြဗ်” ဟု ခေါ်သည်၊ ထို ဒြဗ်သည် ဘယ်အခါမှ ဝိသေသနသကတ်နှင့် ခွဲ၍မဖြစ်၊ ဝိသေသနသကတ်လည်း ဝိသေသျဒြဗ်နှင့်ခွဲ၍ မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် “သဝိသေသနံ ဝိသေသျံ” ဟုဎင်, “ဝိသေသျော သ ဝိသေသနော” ဟုဎင်း ဆိုသည်။ [သ ဝိသေသနံတိ ဝါ သ ဝိသေသနောတိ ဝါ ဣမေဟိ ပန သကတ္ထဒဗ္ဗာနံ အညမညံ အဝိယောဂိ ဘာဝံ (ကွဲကွာခြင်း မရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို) ဒဿေတိ၊—ဒီပနီ။]

နိဿဒယော ဝါဎတ္ထော ။ ။ဤနည်း၌ “နိဿယော” ဟူသောစကားသော ငို၏၊ “နိဿဒယော” ဟု ဆိုသောကြောင့် “ဂေါ- နွား၊ ဓဝလော- ဖြူသော နွား၊ ဂန္ဓော—သွားသောနွား၊ ဝိသာဏီ— ဦးချိုရှိသောနွား၊ စိတ္တော—စိတ္တ မည်သောနွား” ဟု ပုံစံထုတ်ပါ၊ ထိုတွင် ဂေါဖြင့် နွားဇာတ်၏မှီရာ နွားဒြဗ်ကို ပြ၏၊ ဓဝလောဖြင့် အဖြူဂုဏ်၏မှီရာ နွားဒြဗ်ကိုပြ၏၊ ဂန္ဓောဖြင့် သွားခြင်း ကြီယာ၏မှီရာ နွားဒြဗ်ကိုပြ၏၊ ဝိသာဏီဖြင့် ဦးချိုဒြဗ်၏မှီရာ နွားဒြဗ်ကိုပြ၏၊ စိတ္တောဖြင့် စိတ္တအမည်၏မှီရာ နွားဒြဗ်ကိုပြသည်-ဟု မှတ်။ [စိတ္တောနေရာ၌ “ဒေဝဒတ္တော” ဟုလည်း တွေ့ရ၏၊ နောက်၌ နာမည်ကိုပြရာဝယ် “စိတ္တော-ဦးတ္တော” တို့ကို ပုံစံထုတ်လတံ့။]

၄၅။ ဒဝန္တေ၂တ္ထ ဝိသေသာတိ, ဒဗ္ဗံ တန္တေ၂ စတုဗ္ဗိဓံ၊
ဇာတိ ဂုဏ ကြိယာဒဗ္ဗ-ဘေဒေနဝ ပဘိဇ္ဇတေ။

၄၅။ တ္ထေ-ဤဝိသေသဒ္ဒ၊ ဝိသေသာ-ဝိသေသနတို့သည်၊ ဒဝန္တိ-ဖြစ်ရကုန်၏၊ ဇာတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ဝိသေသနတို့၏ ဖြစ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ-ထိုဝိသေသျသည်၊) ဒဗ္ဗံ-ဒြဗ်မည်၏၊ တု-ဆက်ဥူးဒံ့၊ တံ-ထိုဒြဗ်သည်၊ စတုဗ္ဗိဓံ- ၄ ပါးပြားသည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊) ဇာတိ ဂုဏ ကြိယာ ဒဗ္ဗဘေဒေနဝ-ဇာတ်, ဂုဏ်, ကြိယာ, ဒြဗ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်ပင်လျှင်၊ ပဘိဇ္ဇတေ-ပြား၏။

၄၅။ ဒဝန္တေ၂တ္ထာ ဝုစ္စတိ။ ။"ဒြဗ်ဟူသည် အဘယ်နည်း, အဘယ်မျှပြားပါသနည်း" ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ဒဝန္တေ၂တ္ထ" စသည်မိန့်၊ ဝိသေသနသကတ်တို့၏ဖြစ်ရာ ဝိသေသျကို ဒဗ္ဗ ဟု ခေါ်ရသည်၊ ထိုဒြဗ်သည် ဇာတိ, ဂုဏ. ကြိယာ, ဒဗ္ဗအားဖြင့် ၄ ပါးပြားသည်– ဟူလို။ [တချို့ဆရာတို့က နာမကိုထည့်၍ ဒြဗ်အပြား ၅ ပါး ဟု ဆိုကြ၏၊ ထိုနာမဟူသည်လည်း နာမည်ဒြဗ်တမျိုးပင်ဖြစ်၍ ဤဆရာက နာမကို ဒဗ္ဗ၌ သွင်းယူသည်။]

၅၀ဒန္တေ၂တ္ထ။ ။ယခုစာအုပ်များ၌ "ဒုယ္ဟန္တေ၂တ္တ" ဟု တွေ့ရ၏၊ ဂတိအနက်ရှိသော ဒုဓောတ်သည် ဘူဝါဒိဂိဏ်း၌သာ ဖြစ်သောကြောင့်ဂုဏ်း, ထောမနိုမိ၌ ဒြုဓောတ်သည် ပါဠိ၌ ဒုဓောတ်ဖြစ်လာ၍, ထိုဒြုမှ "ဒြဝတ်" ဟု ရုပ်ဖြစ်ရသကဲ့သို့ ဒုမှလည်း "ဒဝတိ" ဟု ရုပ်ဖြစ်ရသောကြောင့်ဂုဏ်း "ဒဝန္တေ၂တ္ထ" သာ ပါဠိမှန်တည်း၊ "ဒဝန္တိ ဝိသေသာ တ္ထောတိ ဒဗ္ဗံ" ဟု ပြု၊ ထို့ပြင်– ထောမနိုမိ၌ ဒြုဓောတ်နောင် ယတ်ပစ္စည်းသက်, ဥကို သပြု, သကို အဝပြု၍ "ဒြဗ္ဗ" ဟု ရှိ၏၊ ပါဠို၌ "ဒဗ္ဗ" ဟု ပြီးရသည်၊ ဋီကာ၌ "ဣပစ္စည်းသက်၍, ဘူတောဗ္ဘသုတ်၌ အဗ္ဘဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဓောတ္ဝန်ဥနှင့်တကွ ဣကို အဗ္ဘပြု" ဟု ဆို၏၊ စဉ်းစားပါ။

၅၁မေးဘွယ်။ ။သကတ်အပြား၌လည်း "ဇာတိ, ဂုဏ, ကြိယာ, ဒဗ္ဗ"တို့ ပါခဲ့၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် သကတ်၌ပါသော ဇာတိစသည်နှင့် ဤ ဒြဗ်၌ပါသော ဇာတိစသည်တို့ အဘယ်သို့ထူးကြသနည်း ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား— "သကတ္ထော သ ဝိသေသနံ" နှင့်အညီ, ဝိသေသနဖြစ်သော ဇာတိစသည်ကို သကတ် ဟု ခေါ်၍, ဝိသေသျဖြစ်သော ဇာတိစသည်ကို ဒြဗ်ဟု ခေါ်ရသည်၊ ဤသို့ ဝိသေသနအဖြစ်, ဝိသေသျအဖြစ်အားဖြင့် ထူးကြပါသည်။ [(၁၄၅၅မှ ၁၄၉ တိုင်အောင်) ဂါထာတို့၏ အဓိပ္ပါယ်နှင့် တွဲစပ်ကြည့်ပါ။]

၄၆။ ကောကာရော ပုမတ္တာဒိ, ဗုဒ္ဓိယာ ပရိကပ္ပိတော၊
ဝေါဟာရတ္ထော၀ လိင်္ဂတ္ထော, ပုမဘာ၀ါဒယော ယထာ။

၄၆။ ဗုဒ္ဓိယာ-အသိဉ္ဉာဏ်ဖြင့်၊ ၀ါ-စိတ်ဖြင့်၊ ပရိကပ္ပိတော-ကြံဆ
အပ်သော၊ ဝေါဟာရတ္ထော-ဓေါ်ဝေါ်ပြောဆိုရိုးအနက်ဖြစ်သော၊
ပုမဘာ၀ါဒယောယထာ-ပုရိသိန္ဒြေအစရှိသည်တို့ကဲ့သို့၊ ပုမတ္တာဒိ-
ပုမတ္တ အစရှိသော၊ ၀ါ- ပုမသဒ္ဒါ, ယောက်ျား ဟု သိဒ္ဓသာဉ္ဉာဏ်၏
ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာအစရှိသော၊ ကောကာရော၀-တမျိုးသောအခြင်း
အရာသည်ပင်၊ လိင်္ဂတ္ထော-လိင်္ဂဟူသော အနက်မည်၏။

၄၆။ **ကောကာရောတျာဒိ** ။ ။ “ သကတ္ထဒဗ္ဗလိင်္ဂါနိ ” ဟူသော
ခေါင်းစဉ်အရ ဒြဗ်ကို ပြုပြီး၍ လိင်္ဂကို ပြလိုသောကြောင့် “ ကောကာရော”
စသည်ကို မိန့်၊ ထိုဂါထာ၌“ကောကာရော လိင်္ဂတ္ထော”သည် လိုရင်းတည်း၊
“သန့်ရှင်းသောအခြင်းအရာ”စသော အခြင်းအရာ (အမူအရာ) တမျိုးသည်
“လိင်္ဂ”မည်၏–ဟူလို။

ပုမတ္တာဒိ ကောကာရော။ ။ပုမသ-ယောက်ျား ဟု သိသောဉာဏ်,
ပုမသဒ္ဒါ၏+ဘာ၀ေါ–ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ အခြင်းအရာတည်း၊ ပုမတ္တံ–ရာ၊
လူတယောက်၏ သွားမှု စားမှု စကားပြောမှု စသည်တို့၌ “ ဝိသဒါကာရ–
ရှင်းလင်းသောအခြင်းအရာ”တမျိုးရှိ၏၊ထိုအခြင်းအရာကိုကြည့်၍“ဤသူဟာ
ယောက်ျား”ဟု သိရ၏၊ ပါဠိလို ပြောလျှင်“အယံ ပုမာ”ဟု ပြောရ၏၊ဤသို့
“ယောက်ျား”ဟုသိသောဉာဏ်နှင့် ပုမသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းဟူသည်
သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာတည်း၊ ထို သန့်ရှင်းသော (ရှင်းလင်းသော)
အခြင်းအရာကို “ပုံလိန်”ဟု ခေါ်သည်။

အာဒိဖြင့်ယူဘွယ်။ ။ပုမတ္တာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဣတ္ထိတ္တဟူသော အဝိသဒါ
ကာရ, နပုံသကတ္တဟူသော နေ၀ဝိသဒနာဝိသဒါကာရတို့ကို ယူပါ၊ [အဝိ
သဒ– မသန့်ရှင်းသော+ အာကာရ– အခြင်းအရာ၊ နေ၀ဝိသဒ– သန့်ရှင်း
သည်လည်းမဟုတ်သော+ နာဝိသဒ(နှ+ အဝိသဒ) -မသန့်ရှင်းလည်းမဟုတ်
သော+ အာကာရ၊] သွားမှုစသည်တို့၌ မရှင်းလင်းသော အခြင်းအရာတမျိုး
သည် ဣတ္ထိတ္တ (မိန်းမဟု သိသောဉာဏ်,ဣတ္ထိသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်း) တည်း၊
ထို မရှင်းလင်းသောအခြင်းအရာကို “ဣတ္ထိလိန်”ဟု ခေါ်၏၊ သွားမှုစသည်၌
ရှင်းသည်လည်း မဟုတ်, မရှင်းသည်လည်း မဟုတ်သော အခြင်းအရာ တမျိုး
သည် နပုံသကတ္တ (နပုံး ဟု သိသောဉာဏ် နပုံသကသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်း)
တည်း၊ ထိုအမူအရာကို “နပုံလိန်”ဟု ခေါ်သည်။

၄၇။ ယေန ယံ သဒိသံနာမ, တမေဝ နစ တံ ဘဝေ၊
ဘိန္နာနံ သဒိသတ္တေန, တေသမေကတ္တ ဘဝေ။

၄၇။ ယံ – အကြင်သားအစရိုးသာ ဝတ္ထုသည်၊ ယေန-အကြင်အဘာအစရိုးသာ ဝတ္ထုနှင့်၊ သဒိသံနာမ-တူသည်မည်သည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏၊ စ – ထိုသို့ပင် တူပါသော်လည်း၊ တံ – ထို သားအစရိုးသော ဝတ္ထုသည်၊ တေသံ – ထိုသားအစရိုးသော ဝတ္ထုတို့၏၊ သဒိသတ္တေန – တူသည်ဖြစ်သောကြောင့်၊ ဧကတ္တ – တစ်ခုတည်းသော ဝတ္ထုသည်၊ ဘဝေ – ဖြစ်၏။

ဇုဒ္ဓိယာ ပရိဂ္ဂပိတော။ ။[သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌“ဇုဒ္ဓိ”အရ ဉာဏ်,သညာ, စိတ်တခုခုကို သင့်သလိုယူရသည်။] ထိုအခြင်းအရာသည် မျက်စိဖြင့်လည်း မမြင်နိုင်, လက် စသည်ဖြင့်လည်း စမ်း၍မရ၊ စိတ်မှန်းဖြင့်သာ “ဒီသွားပုံက ရှင်းလင်းသည်, ဒီသွားပုံက မရှင်းလင်း , ဒီသွားပုံကတော့ ရှင်းသည်လည်း မဟုတ်, မရှင်းလည်းမဟုတ်” ဟု အတော်အတန် အကဲခတ်တတ် ပါးနပ်သူတို့သာ ကြိုဆ၍သိနိုင်သည်။

ဧဝါဟာရဧဏ္ဍာဝေါ။ ။ထို ဝိသဒါကာရစသော အခြင်းအရာသည် ပရမတ္ထတရား မဟုတ်၊ လူအများတို့က ဒီလိုသွားပုံကို “သန့်ရှင်းသည်” ဟုဆိုင်း ဒီလိုသွားပုံကို “မသန့်ရှင်း ” ဟုဆိုင်း , ခေါ်ဝေါ်ပညတ်ထားသော ပညတ် အနက်တမျိုးသာတည်း။

လိင်္ဂဏ္ဍော။ ။လိင်္ဂ်ါစ + သော+ အတ္ထောစာတိ လိင်္ဂဏ္ဍော၊ ထိုလိန်သည် သကတ္ထစသော ငါးပါးတွင် ပါဝင်ရကား(သဒ္ဒါမဟုတ်)အနက်တမျိုးတည်း၊ လိင်္ဂမည်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုကား(၄၉)ဂါထာ၏ဒီပနီ၌ “လိင်္ဂယတေ ဂမျတေ ပုဂ္ဂလော ဒီဒဗ္ဗံ အနေနာတိ လိင်္ဂံ= ယောက်ျားစသော ခြင်္ကိုသိအပ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် လိင်္ဂမည်၏” ဟု ဆိုသည်။ [ဂတိအနက်ဟော လိုခဲတတ်,အပစ္စည်း။] လိင်္ဂ်၏ ဝိဂ္ဂဟအမျိုးမျိုးကို“လိင်္ဂ်ဉ္စ နိပစ္စတေ” သုတ်အင်္ဂါများ၌ ရှုပါ။

ပုမဘာဝါဒယော။ ။ပုမသ – ပုမဟု သိသောဉာဏ်, ပုမသဒ္ဒါ၏+ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း၊ ပုမဘာဝေါ– ရာ၊ ဤသို့ဝိဂ္ဂဟပြုရသောကြောင့် ပုမတ္တနှင့် ပုမဘာဝသည် တူ၏၊ သို့သော် ဤပုမဘာဝ အရှင်္ဂကားဝိသဒစသော အခြင်းအရာပညတ်ကို မကောက်ရဘဲ,ပုရိသိန္ဒြေ(ပုရိသဘာဝရုပ်)ဟူသော ပရမတ်တရားကို ကောက်ရသည်၊ အာင်္ဂဖြင့် ဇာတိဘာဝ, နုပုံသကဘာဝကိုယူ၊ ဇာတိဘာဝရုပ်ဟူသော ပရမတ်သည် ဇာတိဘာဝမည်၏၊ ထို ဘာဝရုပ် ၂ မျိုးလုံးမရှိခြင်းသည် နုပုံသကဘာဝမည်၏။ [ဇာတိဟိ ပုမဘာဝါဒိကော ပရမတ္ထောဝိယ, ပုမာဒိဟေတုကော = ပုမတ္တာဒိကော ဇကော ပညတ္တိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ -ဋီကာ။]

ဝတ္ထုသည်၊ တမေဝ-ထို အဘာအစရှိသော ဝတ္ထုသည်ပင်၊ နဘဝ-မဖြစ်နိုင်၊ ဘိန္နာနံ – ကွဲပြားကုန်သော သားနှင့်အဘာအစရှိကုန်သော ဝတ္ထုတို့၏။ သဒိသတ္တောန- တူကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေသံ-ထို သားနှင့် အဘာအစရှိသောဝတ္ထုတို့၏၊ ဥပမတာ- ဥပမေယျ, ဥပမာန တို့၏ အဖြစ်သည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏။

၄၇။ **ယေန** ယံ တျာဒိ။ ။ရှေဂါထာ၌"ပုမတ္ထာဒိ"ဟူသော ဥပမေယျ နှင့်"ပုမဘာဝါဒယော ယထာ"ဟူသော ဥပမာနတို့သည်သဒ္ဒါအနေအား ဖြင့် ဘာဝအနက်ဟောချည်းဖြစ်၍ တူနေရကား အနက်အရလည်း တူသည်မဟုတ် လော၊ ထိုသို့ အနက်တူပါလျှင် ဥပမေယျ ဥပမာန ပြုလုပ်နိုင်ပါသလော "ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ယေန ယံ"စသည်ကိုမိန့်။

"သားသည် အဘာနှင့်တူ၏"ဟု ဆိုရာ၌"သားသည်ပင်အဘာ, အဘာသည် ပင် သား"ဟု တယောက်ထည်းမဟုတ်၊ သားသည်လူတယောံ, အဘာလည်း လူတယောက် ဟု ၂ ယောက်ကွဲပြား၏၊ သားအဘာနှစ်ယောက်တို့ ရုပ်ချင်း တူသောကြောင့်သာ ဥပမေယျ ဥပမာနအဖြစ်ဖြင့် ပြရသည်၊ ထို့အတူ ပုမတ္တာ-ပုမဘာဝ တို့လည်း သဒ္ဒါချင်း တူစေကာမူ အနက်အားဖြင့် အတူမဟုတ်၊ "ပုမတ္တ" အရသည် ဝိသဒါကာရ ပညတ်ဖြစ်၍, " ပုမဘာဝ "အရကား ပုရိသိန္ဒြေ (ပုရိသဘာဝရုပ်) ပရမတ်ဖြစ်သည်၊ ထို ၂ မျိုးလုံးပင်"ယောကျား"ဟု သိသောဉာဏ်နှင့် ပုမသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာချင်းကား တူ၏၊ ထို့ကြောင့် ပုမတ္တာကို ဥပမေယျ, ပုမဘာဝကို ဥပမာနအဖြစ်ဖြင့် ပြရသည်–ဟူလို။

ယေန၊ယေ၊ ဘဝေ။ ။" ယံ ပုတ္တာဒိဝတ္ထု ယေန ဝိတာဒိဝတ္ထုနာ"ဟု အာဒိဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် " ဥပမေယျဝတ္ထုနှင့် ဥပမာနဝတ္ထု " ဟု ၂ မျိုး ခွဲ၍ ပြသမျှ၌ " (မည်သည့်ဥပမေယျ ဥပမာနမဆို) အရာဝတ္ထုကွဲပြားရိုးထုံးစံ ဖြစ်သည်"ဟု ပြသည်၊"သို့မဟုတ် အမိနှင့်တူ၏၊ ဘုရား၏မျက်နှာတော်သည် လမင်းနှင့်တူ၏"စသည်ဖြင့် ဥပမေယျ, ဥပမာနဝတ္ထု ၂ ပါးတို့ နေရာတိုင်း၌ ကွဲပြားပုံကို ကြည့်၍ ရှေဂါထာဝယ် ပုမတ္တာ ဟူသော ဥပမေယျနှင့် ပုမဘာဝ ဟူသော ဥပမာနတို့၏ အနက်အရအားဖြင့် ကွဲပြားပုံကိုသိပါ–ဟူလို။

ဥပမတာ ။ ။ ဥပမေယျဝတ္ထု, ဥပမာနဝတ္ထု ၂ ခုတို့၏ တူသည်၏ အဖြစ်ကို "ဥပမာ"ဟု ခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဥပမတာကို " ဥပမေယျာ ပမာနဘာဝေါ–ဥပမေယျဥပမာနတို့၏ အဖြစ်"ဟု ဖွင့်သည်၊ ဥပမာယေဝ– ဥပမေယျဝတ္ထု ဥပမာနဝတ္ထု ၂ ခုတို့ တူသည်၏ အဖြစ်သည်ပင်၊ ဥပမတာ– မည်၏၊ တာပစ္စည်း သွတ္ထိဒ္ဓိသက်။

၄၈။ သန္တာနေ ပုမဘာဝါဒိ, သဟိဇတာ ပရိကပ္ပိတော။
မဟန္တကရသဉ္ဉာနာ-ဒျဋ္ဌသာလိနိယာ မတော။

၄၈။ သန္တာနေ-ယောက်ျားစသူတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်၌ ပုမဘာဝါဒိ သဟိတော-ပုရိသိန္ဒြေ အစရှိသည်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပရိကပ္ပိတော-ကြံဆအပ်သော၊ ဝါ-ကြံဆ၍သိအပ်သော၊ မဟန္တကရသ ဉာနာဒိ-ကြီးသော လက်သဘော်ဉာဏ် အစရှိသည်ကို၊ အဒ္ဒသာလိနိယာ - အဒ္ဒသာလိနိ၌၊ ဝါ- အဒ္ဒသာလိနိ အလိုအားဖြင့်၊ (လိင်္ဂန္တိ-လိင်္ဂမည်၏ ဟူ၍၊) မတော-သိအပ်၏။

၄၈။ **သန္တာနေတျာဒိ** ။ ။အဒ္ဒသာလိနိ အဒ္ဒကထာ၌ လာသော "လိင်္ဂ"အရကို ပြလို၍"သန္တာနေ၊ပေ၊မတော"ဟု မိန့်သည်၊ အဒ္ဒသာလိနိ, ရူပကာယ, ဇာတိန္ဒြိယ နိဒ္ဒေသ၌ " လိင်္ဂန္တိ သဉ္ဇာနံ" ဟု စတည်ပြီးလျှင် မိန်းမတို့၏ လက်ခြေမျက်နှာ ပုံသဏ္ဌာန်တို့ သေးသွယ် ငယ်လျပုံကိုလည်း, ယောက်ျားတို့၏ လက်ခြေ မျက်နှာ ပုံသဏ္ဌာန်တို့ ကြီးမားပုံကိုလည်း ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် "ကြီးမားသော လက်ခြေ မျက်နှာ ပုံသဏ္ဌာန်သည် ပုံလိန်တည်း၊ သေးငယ်သော လက် ခြေ မျက်နှာ ပုံသဏ္ဌာန်သည် ဇာတိလိန်တည်း" ဟု ခွဲပါ၊ အဒ္ဒသာလိနိ၌ မလာသော်လည်း " လက် ခြေ မျက်နှာတို့၏ အလယ်အလတ် ပုံသဏ္ဌာန်ကို နပုံလိန်"ဟု ဆိုလိုသည်။

ပုမဘာဝါဒိ သဟိတော ။ ။ထို ကြီးမားသော လက်စသည်တို့သည် ပဋိသန္ဓေတည်စဉ်ကပါလာသောပုရိသဘာဝရုပ် (ပုရိသိန္ဒြေ) ကြောင့်ဖြစ်၏၊ ပုရိသဘာဝရုပ်သည် မျိုးစေ့နှင့်တူ၏၊ ကြီးမားသော လက်ခြေ စသည်ကား မျိုးစေ့ကြောင့် ပေါက်ထွက်လာသော သစ်ပင် အကိုင်းအခက်နှင့် တူသည်၊ ထို့ကြောင့် အရင်းခံဘာဝရုပ်နှင့်တကွ ကြီးသောလက်စသည်ကို"ပုံလိန်"ဟု ဆိုသည်၊ "ဇာတိဘာဝရုပ်နှင့်တကွ သေးငယ်သောလက်စသည်ကို ဇာတိလိန်" ဟုငင်း " ဘာဝရုပ် မပါသော အလယ်အလတ် လက် စသည်ကို နပုံလိန် " ဟုငင်း မှတ်ပါ။

ပရိကပ္ပိတော။ ။ မျက်စိဖြင့် ရူပါရုံကိုသာ မြင်နိုင်၏၊ ပုံသဏ္ဌာန်ကို မမြင်နိုင်၊ လက်စသည်၌ တည်သော ရူပါရုံကို မျက်စိဖြင့် မြင်ပြီးမှ ထို ရူပါရုံ၏ တည်ရာ လက်စသည်၏ ကြီးပုံ သေးငယ်ပုံကို မနောဒွါရဝီထိဖြင့် သိရ၏၊ ထို့ကြောင့် ကြီးသောလက်ခြေ သဏ္ဌာန်စသည်ကို"ပရိကပ္ပိတော-မျက်စိဖြင့် မမြင်ရဘဲ, မနောဒွါရဖြင့် ကြံဆ၍သိအပ်သော အရာဝတ္ထု" ဟု ဆိုသည်။

၄၉။ ဝိသဒါဒိပ္ပဘေဒေန, တိဝိဓော ဂမနာဒိကော၊
လိင်္ဂထ္ထောတ္ပ၊ ပရေ ကေစိ, မသုကေသာဒယောတိစ။

၄၉။ ဝိသဒါဒိပ္ပဘေဒေန - သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာ အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိဓော - ၃ ပါး အပြားရှိသော၊ ဂမနာဒိကော-သွားခြင်း အစရှိသော အမူအရာ ကြိယာသည်၊ လိင်္ဂထ္ထော-လိန်ဟူသော အနက်မည်၏၊ ဇာတိ- ဤသို့၊ အပရေ - အခြားသော ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ -ဆိုကြကုန်၏၊) ကေစိ- အချို့ ဆရာတို့သည်၊ မသုကေသာဒယော-မုတ်ဆိတ်, ဆံပင်အစရှိသည်တို့သည်၊ လိင်္ဂထ္ထော - လိန် ဟူသော အနက်မည်၏၊ ဇာတိစ - ဤသို့လည်း၊ (ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။)

၄၉။ ဝိသဒါတျာဒီ။ ။ဤဂါထာဖြင့် အပရေဝါဒ, ကေစိဝါဒဟူသော ဝါဒ ၂ မျိုးကိုပြ၏၊ ထိုတွင် အပရေဝါဒ၌ ဝိသဒ-သန့်ရှင်းသော (ဂမနာဒိ) သွားပုံ ထိုင်ပုံစသော အမူအရာကြိယာကို ပုလ္လိန်, အဝိသဒ—မသန့်ရှင်းသော သွားပုံ ထိုင်ပုံစသော အမူအရာကြိယာကို ဇာတ္ထိလိန်, နေဝဝိသဒနာဝိသဒ—သန့်ရှင်းလည်း မဟုတ် မသန့်ရှင်းလည်း မဟုတ်သော အမူအရာကြိယာကို နပုလ္လိန် ဟု ဆိုသည်။

မုတ်ချက်။ ။(၄၆)ဂါထာ၌ သွားခြင်း, ထိုင်ခြင်းစသော ကြိယာ၏ သန့်ရှင်း — မသန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာအာကာရကို " လိင်္ဂ" ဟု ဆိုခဲ့၏၊ ["ကောကာရော" စသည်ဖြင့် အခြင်းအရာအာကာရကို အရကောက်ထားပုံ ကြသ့်ပါ။] ဤဂါထာ၌ သန့်ရှင်းသောအားဖြင့် သွားခြင်းကြိယာ စသည်ကို "လိင်္ဂ"ဟု ဆိုသည်၊ ["ဂမနာဒိကော"ဟု သွားခြင်းစသော ကြိယာကို အရကောဝံပုံကြည့်ပါ။] ဤသို့ "ဝိသဒ" စသည်ကို သုံးစွဲထားချင်းတူသော်လည်း အခြင်းအရာအာကာရကို အရကောက်ရခြင်း, ကြိယာကို အရကောက်ရခြင်းအားဖြင့် အဓိပ္ပါယ်ကွဲပြားပုံကို မှတ်ပါ။

အမှာ။ ။ဤဝါဒကို ရူပသိဒ္ဓိဝါဒ ဟု ဋီကာဆရာဆို၏၊ သို့သော် ရူပသိဒ္ဓိ,နသိဒ္ဓိမနပုံသကာနိသုတ်၌ ဆိုပုံမှာ ဤဝါဒနှင့်မတူပါ၊ "ဝိသဒါ ဝိသဒါ ကာရ—ဝေါဟာရောဘယ မုတ္တာကာ" ဟု ဆိုသောကြောင့် (၄၆)ဂါထာ ဆိုပုံနှင့်သာ တူပါသည်၊ ရူပသိဒ္ဓိအဖွင့်မျှားကို ကြည့်ပါ။

ကေစိ၊ ပေ၊ တိစ။ ။မသုသည် ပုလ္လိန်အတွက် သရုပ်ပြ, ကေသာကား ဇာတ္ထိလိန်အတွက် သရုပ်ပြတည်း၊ အာဒိဖြင့် နှုတ်ခမ်းမွေး, သားမြီတို့ကိုယူ၊ မုတ်ဆိတ် နှုတ်ခမ်းမွေးတို့ကိုမြင်ရလျှင် "ယောကျ်ား" ဟု သိရ၏၊ ထို့ကြောင့်

၅၀။ သေသေတန္တိ သိဒ္ဓတ္ထ-မတ္တံ စန္ဒြာဒိ သဒ္ဒိစ္ဆိတံ၊
ကလာပါဒိသု•နိပ္ပန္န-သဒ္ဒတ္ထော တညုနိစ္ဆိ•တာ။

၅၀။ သေသေတန္တိ-သေသော, သော, တေံဟု၍၊ သိဒ္ဓတ္ထ မတ္တံ-ပြီးပြီးသောနိပ္ပန္နသဒ္ဒါ၏အနက်မျက်ိ (လိင်္ဂတ္ထော-လိင်္ဂတ္ထမည်၏ဟူ၍၊) စန္ဒြာဒိသု-စန်းကျမ်းအစရှိသောကျမ်းတို့၌၊ ဇာန္တိ-အလိုရှိအပ်၏၊ ကလာပါဒိသု-ကလာပ်အစရှိသောကျမ်းတို့၌၊ အနိပ္ပန္နသဒ္ဒတ္ထ-မပြီးသေးသော အနိပ္ပန္နသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို၊ (လိင်္ဂတ္ထော-ဟူ၍၊) တညုနာ-ထို လိင်္ဂတ္ထမြင်သိ ပညာရှိသည်၊ ဇာန္တိ-အပ်၏။

မှတ်ဆိတ် နှုတ်ခမ်းမွေးတို့သည် (ယောက်ျားဟုသိရကြောင်းဖြစ်၍) ပုမလိင်-ပုလ္လိန်တည်း၊ ရှည်သောဆံပင်, ကြိုးသော သားမြတ်ကို မြင်ရသျှင် "မိန်းမ" ဟု သိရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဆံပင်ရှည်နှင့် ကြိုးသော သားမြတ်တို့သည် ဣတ္ထိလိင်-ဣတ္ထိလိန်တည်း၊ ဆံပင်လည်းမရှည်, မုတ်ဆိတ်လည်းမရှိလျှင် နပုံဟု သိမှတ်ကြောင်းဖြစ်၍ နပုံသကလိင်-နပုလ္လိန်တည်း။

ထနကေသဝတီ ဣတ္ထိ, မဿုဝါ ပုရိသော သိယာ၊
ဥဘိန္နမန္တရံ တေံ, ဣတရောဘယမုတ္တကော။

မှတ်ချက်။ ။ဤပြခဲ့သောဝါဒတို့သည် သက်ရှိလူသတ္တဝါ၌ရဆိုက်သော လိင်္ဂတို့ကိုပြသော ဝါဒတို့တည်း၊ ထို ဝါဒအားလုံးပင် "လိင်္ဂိယတေ အနေနာတိလိင်္ဂံ"နှင့်အညီ ယောက်ျားဖြစ်, မိန်းမဖြစ်, နပုံဖြစ်တို့ကို သိအပ်ကြောင်းဖြစ်ရကား ကိုယ့်နည်းနှင့်ကိုယ် သင့်ကြသည်ချည်းသာ၊ သို့သော် ယခုအခါ၌ကား သက်ရှိသတ္တဝါ၏ သကတ်, ဖြင်္ဂ, လိန်ကိုကောဲလျှင် " သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာ ဝိသဒါကာရသည် ပုလ္လိန် " ဟု အများကောက်ရိုး ပြုကြသောကြောင့် "ပဌမဆုံးဝါဒသာလျှင် ယခုအခါ တွင်ကျယ်သည်"ဟုမှတ်၊ သက်မဲ့သတ္တဝါ၏ လိင်္ဂအတွက်ကား တမျိုးမှတ်ရလိမ့်ဉဳးမည်။

၅၀။ သေ၊ ဧ၊ သွိစ္ဆိတံ ။ ။ဤ ၂ ပါဒဖြင့် သတ္တဝါတစန်းကျမ်းကို စိရင်သော သိရိဓမ္မဒါသ ဆရာစသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဝါဒကို ပြ၏၊ ထို ဆရာတို့ကား သက်ရှိဖြစ်ဖြစ် သက်မဲ့ဖြစ်ဖြစ် "သေသော"ဟု ညွှန်ပြအပ်သော အနက်သည် ပုလ္လိန်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သက်ရှိယောက်ျားကို "သေသော (ပုရိသော)" ဟု ၎င်း, သက်မဲ့သစ်ပင်ကို " သေသော (ရုက္ခော)"ဟု ၎င်း, ညွှန်ပြသည်၊ "သော" ဟု ညွှန်ပြအပ်သော အနက်သည် ဣတ္ထိလိန်၊ ထို့ကြောင့် သက်ရှိမိန်းမကို "သော(ဣတ္ထိ)"ဟု ၎င်း သက်မဲ့မြစ်ကို "သေ ၁ (နဒီ)" ဟု ၎င်

ညွှန်ပြရသည်၊ “ဇတံ” ဟု ညွှန်ပြအပ်သော အနက်သည် နပုလ္လိန်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သက်ရှိအမျိုးကို “ဇတံ (ကုလံ)” ဟုဎင်း, သက်မဲ့ ဥစ္စာကို “ဇတံ (ဓနံ)”ဟု ဎင်း ညွှန်ပြရသည်။

သိဒ္ဓဆ္ဆမတ္တံ။ ။သိဒ္ဓသ–ပြီးပြီးသော (ရုပ်တွက်၍ ပုရိသော ဟု ပြီးပြီး သော) နိပ္ပန္နသဒ္ဒါ၏ + အတ္ထော – အနက်တည်း၊ သိဒ္ဓတ္ထော– နက်၊ မတ္တ သဒ္ဒါသည် သာမညအနက်ကို ဟော၏၊ ထိုမတ္တဖြင့် ကာရကသင်္ချ ဟူသော ဝိသေသအနက်တို့ကို တာ မြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဤ ဆရာ အလိုအားဖြင့် ပုရိသောကဲ့သို့ ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်ပြီးပြီးသော နိပ္ပန္နသဒ္ဒါ၏ သကတ်,ဒြဗ်, လိန် ဟူသော အနက်ကို “ လိင်္ဂတ္ထ ” မည်၏ ဟု မှတ်။ [ဒုတိယာစသော ဝိဘတ်ဖြင့် “ပုရိသံ” စသော နိပ္ပန္နပုဒ်များ၌ ကမ္မကာရကပါနေပြီးဖြစ်၍ ထို ပုရိသံစသော နိပ္ပန္နသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို မဆိုလို။]

ခ္ယဉ္ဇုးအံ့ — ယောကျ်ားဇာတ်ဟူသော သကတ်နက်,ယောကျ်ားဒြဗ်နက်, ဝိသဒါကာရပုလ္လိန်နက် ဟူသော အနက် ၃ ပါးသည် “ပုရိသော, ပုရိသာ, ပုရိသံ, ပုရိသေ ၊ပေ၊ ပုရိသသ္မိံ, ပုရိသေသု ” ဟူသော သဒ္ဒါအားလုံးနှင့် ဆက်ဆံ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုအနက် ၃ ပါးကို သဒ္ဒါအများနှင့်ဆက်ဆံသော ကြောင့် သာမညအနက် ဟု ခေါ်၏၊ သင်္ချာနှင့် ကမ္မကာရကစသော ကာရက အနက်တို့ကား ပုရိသံ ပုရိသေ စသောပုဒ်၌သာ ရနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် သင်္ချာ ကာရကအနက်များကို ဝိသေသအနက် ဟု ခေါ်သည်။

ကလာပါဒိသု အနိပ္ပန္နသဒ္ဒေဆွာ။ ။“ကလာပ်”ဟုဎင်း,“ကာတန္တ” ဟုဎင်း ခေါ်အပ်သော သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်းကို စီရင်သော “သဒ္ဒဝမ္မ”စသော ဆရာတို့ကား ရုပ်မပြီးသေးသော “ ပုရိသ ” စသော သဒ္ဒါ၏ အနက်ကို “လိင်္ဂတ္ထ”ဟု ဆိုသည်၊ ထို ပုရိသ၏ အနက်လည်း ယောကျ်းဇာတ်ဟူသော သကတ် , ယောကျ်းဒြဗ် , ဝိသဒါကာရပုလ္လိန် , ဤအနက် ၃ ပါးပင်တည်း၊ ဤသို့လျှင် စန်းကျ၌နှင့်ကလာပ်ကျမ်းတို့၏ ဆိုပုံ၌ နိပ္ပန္နသဒ္ဒါနှင့်အနိပ္ပန္နသဒ္ဒါ သာ ကွဲ၍ အနက်မှာသကတ်, ဒြဗ်,လိန်ဟူသောအနက်အားဖြင့် တူကြသည်၊ လိင်္ဂတ္ထအကျယ်ကို လိင်္ဂထွေပဌမာသုတ်အဖွင့် ရူပသိဒ္ဓိစသည်၌ ရှုပါ။

မှတ်ချက်။ ။“သကတ်,ဒြဗ်,လိန်,သင်္ချာ,ကာရက”ဟု အနက် ၅ပါးကို ပြရာ၌“လိင်္ဂတ္ထ”ဟူသည် ၄၆, ဂ, ၉ ဂါထာတို့၌ ပြအပ်သော ဝိသဒါကာရ စသော အနက်သာတည်း၊ ၅၂ ဂါထာ၌ပြအပ်သော လိင်္ဂတ္ထမှာ လိင်္ဂထွေ ပဌမာသုတ်၌ သုံးစွဲအပ်သော(လိင်္ဂမည်သောနာမ်၏အနက်) လိင်္ဂတ္ထတည်း၊ “ လိင်္ဂတ္ထချင်း နာမည်တူသောကြောင့် စကားစပ်လျဉ်း၍ ထည့်သွင်းပြခြင်း ဖြစ်သည်”ဟု မှတ်ပါ။

၅၁။ သရှိကတ္တံ ဗဟုတ္တဉ္စ. သာသနေ သက္ကတေ ပန၊
ဒ္ဝိတ္တဉ္စ ပက္ခိပိတ္ဝာန, သန်္ဓာ ဝုစ္စတိ တညှနာ။

၅၁။ သာသနေ-သာသနာတော်၌၊ ကတ္တံ-တခု၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဗဟုတ္တံ- ၂ ခုစသား, အများ၏အဖြစ်သည်၎င်း၊ သန်္ဓာ-သန်္ဓာမည်၏၊ သက္ကဒတ ပန-သက္ကတ၌ကား၊ ဒ္ဝိတ္တဉ္စ- ၂ ခု၏အဖြစ်ကိုလည်း၊ ပက္ခိပိတ္ဝာန-ထည့်၍၊ သန်္ဓာ-သန်္ဓာကို၊ တညှနာ- ထို သန်္ဓာမြင်သိ, ပညာန်သည်၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

၅၂။ ကမ္မာဒိကာရကံနာမ, ဘာဝသတ္တမကာရကံ၊
ကတ္တုသာဓနတော ဥယျံ, ဘာဝသာဓနတောပိဝါ။

၅၂။ ဘာဝသတ္တမကာရကံ - ဘာဝကာရကလျှင် ၇ ခုမြောက်ဖြစ်သော ကာရကသည်၊ ကမ္မာဒိကာရကံနာမ - ကမ္မာဒိကာရကမည်၏၊ ဝါ-ကံအစရှိသော ကာရကမည်၏၊ (တံ-ထိုကမ္မာဒိကာရကကို၊)ကတ္တုသာဓနတော- ကတ္တုသာဓနအားဖြင့်၎င်း၊ ဘာဝသာဓနတောပိ ဝါ- ဘာဝသာဓနအားဖြင့်၎င်း၊ ဥယျံ-သိအပ်၏။

၄၁။ သရှိကတ္တံတျာဒိ ။ ။ဤဂါထာ၌ အထူးမှတ်ဘွယ်မှာ ပါဠိနှင့်သက္ကတတို့သံဃာထားပုံခြင်း မတူပုံသာတည်း၊ ပါဠိ၌"၁-သံဃာကို စကတ္တာ, ၂-မှစ၍ အများသံဃာကို ဗဟုတ္တာ"ဟု ၂ မျိုးသာခွဲ၏၊ သက္ကတ၌ကား"၁-သံဃာကို စကတ္တာ. ၂-သံဃာကို ဒ္ဝိတ္တာ, ၃-မှစ၍ အများသံဃာကို ဗဟုတ္တာ ဟု ခွဲသည်၊ ဝိဘတ်ကိုလည်း"စကဝစန, ဒ္ဝိဝစန, ဗဟုဝစန"ဟု ၃ မျိုးထားသည်။ [စကဿ - တခုသော အနက်၏ ဘာဝေါ - ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ"တစ်"ဟူသော အရေအတွက်သံဃာတည်း၊ စကတ္တံ-သို့။]

၅၂။ ကမ္မာဒိ၊ စပ၊ စတာဒိဝါ။ ။သကတ်, ခြင်္ဂ, လိန်, သဒ္ဒါဟူသော အနက် ၄ ပါးကို အကျယ်ပြုပြီး၍ ကာရကကို ပြလိုသောကြောင့် " ကမ္မာဒိက-ရကံနာမ " စသည်ဖြင့်၊ ကာရက ၆ ပါးဟု မှတ်သားရိုးရှိသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား ဘာဝကိုထည့်၍ ကာရက ၇ ပါးဟု သိပါ၊ ထိုကာရကပုဒ်ကို ကတ္တုသာဓနဝိဉဟလည်း ပြရ၏၊ ဘာဝသာဓနဝိဂ္ဂဟလည်း ပြရ၏- ဟူလို။ [ကတ္တုသာဓနပြုပုံကို ၅၃ ဂါထာ၌, ဘာဝသာဓန ပြုပုံကို ၅၅ ဂါထာ၌ ကိုယ်တိုင်ပြလတံ့။]

၅၃။ ဒဗ္ဗဂုဏကြိယာဇာတိ-နာမဘေဒေန ပဌကော၊
ယော ကရောတိ ကြိယံ ကတ္တု-ကမ္မဌာနိ သ ကာရကော။

၅၃။ ဒဗ္ဗဂုဏကြိယာဇာတိနာမဘေဒေန - ဒြဗ်, ဂုဏ်,ကြိယာ, ဇာတ်, နာမ်တို့၏အပြားအားဖြင့်၊ ပဌကော-ငါးပါးအတိုင်းအရှည် ရှိသော၊ ယော-အကြင်ပုဒ်နက်သည်၊ ကတ္တု၊ကမ္မဌံ - ကတ္တားဌာနတည် ကံဌာနတည်သော၊ ကြိယံ- ကြိယာကို၊ ကရောတိ - ပြုလုပ်တတ်၏၊ ဝါ-ပြီးစေတတ်၏၊ ဇုတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ကြိယာကို ပြုလုပ်တတ် ပြီးစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သ(သော) - ထို ပုဒ်နက်သည်၊ ကာရကော-ကာရကမည်၏။

၅၃။ ဒဗ္ဗ၊ပေ၊ကာရကော။ ။"ကတ္တုသာဓနတော ဥံ"ဟူသော စကားအရ ကာရကောပုဒ်ကို ကတ္တုသာဓန ,ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ပြလိုသောကြောင့် "ဒဗ္ဗ"စသည်မိန့်၊ ဤဂါထာ၌"ကရောတိတိ ကာရကော"သာ လိုရင်းတည်း၊ "ကရောတိ" ဟူသော ကတ္တုသာဓနဝစနတ္ထကြောင့် "ကာရက"မည်သည်ဟူလို။ ["ပြု"ဟူသည် ကိစ္စတခုကို ပြီးအောင် လုပ်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကရောတိကို "အဘိနိပ္ဖါဒေတိ—ပြီးစေ၏"ဟု ဖွင့်ကြသည်။]

ပဌကော ယော။ ။"ဝိသာဏီ ဂန္ဆတိ"၌ ဝိသာဏီသည် ဒဗ္ဗသဒ္ဒါတည်း၊ ထိုဝိသာဏီ၏ ပုဒ်နက်ဖြစ်သော နွားဒြဗ်သည် သွားခြင်းကြိယာကို ပြုလုပ်တတ် (သွားတတ်)၏၊ "ဓဝလော—ဖြူသောနွား"ဟူသော ဂုဏသဒ္ဒါ၏ အနက်, "ဂန္တာ—သွားတတ်သော နွား" ဟူသော ကြိယာသဒ္ဒါ၏ အနက်,"ဂေါ-နွား"ဟူသော ဇာတိသဒ္ဒါ၏အနက်,"စိတ္တော-စိတ္တမည်သော နွား"ဟူသော နာမသဒ္ဒါ၏ အနက်များလည်း သွားခြင်းစသော ကြိယာကို ပြုလုပ်တတ်ကြသည်၊ "ပဌ+ပရိမာဏံ ယဿာတိ ပဌကော"ဟုပြု။ ["ပဌ ပရိမာဏော ယောပဒတ္ထော"—ဋီကာ။]

ကတ္တုကမ္မဋ္ဌံ ကြိယံ။ ။ "ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ" စသည်၌ သွားခြင်းကြိယာသည် "ယောဂျား"ဟူသောကတ္တားဌာန်၌ တည်၏၊ "ပုရိသော ဩဒနံ ပစတိ"၌ ကျက်ခြင်းကြိယာသည် ဩဒနံဟူသောကံဌာန်၌ တည်၏၊ ဤသို့ ကြိယာဟူသမျှ ကတ္တားဌာန်ဖြစ်စေ, ကံဌာန်ဖြစ်စေ တည်ရသောကြောင့် " ကတ္တု၊ ကမ္မဋ္ဌံ ကြိယံ"ဟု ဆိုသည်။ [ဖလကြိယာ, ဗျာပါရကြိယာဟု ကြိယာ ၂ မျိုးရှိပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ"ယော ကရောတိ သကတ္တာ"သုတ်အဖွင့်၌ကြည့်ပါ။]

ကာရကံနှင့် ကာရကော။ ။ရှေဂါထာ၌"ကာရကံ"ဟု နပုလ္လိန်ထား၍ ဤဂါထာ၌ " ကာရကော " ဟု ပုလ္လိန်ထားပြန်ရာ အဘယ်သို့မှတ်ရပါမည်

၅၄။ လောကေနာ·ဝိဇ္ဇမာနောပိ, ဝိဇ္ဇမာနောတိ သမ္မတော၊
ဣတိ၌ာယေန ဘာ၀ေါပိ,ကတ္တုသာဓနတော မတော၊

၅၄။ လောကေန-လူအပေါင်းသည်၊ အဝိဇ္ဇမာနောပိ-ထင်ရှား မရှိသော အနက်ကိုလည်း၊ ဝိဇ္ဇမာနောတိ-ထင်ရှား ရှိ၏ဟူ၍၊ သမ္မတော - သမုတ်အပ်၏၊ ဣတိ ၌ာယေန- ဤသို့သောနည်းလမ်းဖြင့်၊ ဘာ၀ေါပိ - ဘောကိုလည်း၊ ကတ္တုသာဓနတော - ကတ္တုသာဓန အားဖြင့်၊ မတော-ကာရက ဟု သိအပ်၏။

နည်း - ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား— "ကြိယာနိမိတ္တံ-ကာရကံ" နှင့် အညီ"နိမိတ္တံ"ဟူသော နပုလိုန်အနက်ကိုရည်ရွယ်၍၊"ကာရကံ" ဟု နပုလိုန် ထားခဲ့သည်၊ ဤဂါထာ၌ "ယော ပဒတ္ထော"ဟု "အတ္ထော"ဟူသော ပုလိုန် အနက်ကိုရည်ရွယ်၍"ကာရကော"ဟု ပုလိုန်ထားသည်ဟု မှတ်ပါ။ [ဒီပနီ၌ " ကတ္တုသာဓနေ ဏွုပစ္စယော ပုလိင်္ဂေ ဝတ္တာတိတိ ကာရကောတိ ဝုတ္တံ" ဟု ဆို၏၊ ကာရကံ၌လည်း ကတ္တုသာဓနဟော ဏွုပစ္စည်းပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ထို ဒီပနီစကားကို စဉ်းစားပါ။]

၅၄။ **လောကေနာတျာဒိ**။ ။"ဘာ၀"ဟူသည် ကြိယာတည်း၊ ထို ကြိယာသည် သရုပ်သကောင်(အကောင်အထည်)ထင်ရှားမရှိ၊ ထိုသို့ သရုပ် သကောင် အထင်အရှားမရှိလျှင် ကြိယာတပါးကို မပြုလုပ် မပြီးစေနိုင်၊ ထိုသို့ မပြုလုပ် မပြီးစေနိုင်လျှင် အဘယ်နည်းဖြင့် " ကြိယံ ကရောတိ " ဟူသော ကတ္တုသာဓ်အရ "ဘာ၀သည် ကာရက မည်နိုင်ပါသနည်း " ဟု မေးဘွယ် ရှိသောကြောင့် "လောကေန၊ပေ၊မတော"ဟု မိန့်သည်။

ဤလူ့လောကသည် ထင်ရှားမရှိသော် အရာကိုလည်း ထင်ရှားရှိသည့် အနေအားဖြင့် သမုတ်ကြ(အများအသိအမှတ်ပြုကြ)၏၊ ဥပမာ - ယုန်မှာ ဥးချိုမရှိသော်လည်း"သသ ဝိသာဏံ-ယုန့်ချို"ဟု ခေါ်ဆိုသမုတ်ထားကြပုံ များတည်း၊ ဤသို့သောလောကပြောရိုးနည်းလမ်းအားဖြင့် ကြိယာတပါးကို ပြုလုပ်တတ်-ပြီးစေတတ်သော သတ္တိမရှိသော ဘာ၀သာဓနကိုလည်း သတ္တိရှိ သကဲ့သို့ တင်စား၍ တဒ္ဓမ္မုပစာရအားဖြင့်"ကြိယံ ကရောတိ"ဟူသော ကတ္တု၊ သာဓ်၀စနတ်အရ "ကာရက"ဟု ခေါ်ဆိုရသည်-ဟူလို။

စုဒ္ဒနိုရုတ္တိ။ ။"ဘယံ ဇာယတိ - ကြောက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏"ဟူရာ၌ ဘယံသည် ဘာ၀သာဓနတည်း၊ ထို ဘာ၀သာဓနအနက်ကို ပြုတတ်သော ကြောင့် "ဘာ၀သာဓနတ္ထံ ကရောတီတိ ကာရကံ"နှင့်အညီ ဘာ၀သာဓန

၅၅။ ကရဏ် ဝါ ကြိယာ ကာရော,ကာရော ဧဝ စ ကာရကော၊
တေနေဝ ကာရကော သတ္တိ-ကြိယာဘေဒေန ဒုဗ္ဗိဓော။

၅၅။ ဝါ-တနည်း၊ ကရဏ်-ပြုခြင်း၊ ကာရော-ပြုခြင်း၊ ကြိယာ-ကြိယာတည်း၊ စ–ဆက်ဥုံးအံ့၊ ကာရောဧဝ-ကြိယာသည်ပင်၊ ကာရကော - ကာရကမည်၏၊ တေနေဝ - ထို သာဓန ၂ ပါးကြောင့်ပင်၊ ကာရကော-ကာရကသည်၊ သတ္တိကြိယာဘေဒေန-သတ္တိကာရက, ကြိယာကာရကတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဗ္ဗိဓော- ၂ ပါး အပြားရှိ၏။

ကိုပင်“ကာရက”ဟုလည်း ခေါ်ရသည်။ [ဘာဝသာဓန၏ ကာရကအမည်ရဘို့ရန် ကတ္တုသာဓနဝိဂြိဟ်ပြုရာ၌“ကြိယံ ကရောတီတိ ကာရကံ”ဟု မပြုဘဲ“ ဘာဝသာဓနထွံ ကရောတီတိ ကာရကံ ” ဟု ပြုပါ – ဟူလို။] ဤကား ဋီကာဌလာသော စူဠနိရုတ္တိကျမ်း၏ အဓိပ္ပါယ်တည်း၊ ထိုစူဠနိရုတ္တိ အဆိုကို“လောကေနာဝိဇ္ဇမာနောပိ”ဂါထာမှ တမျိုးတခြားသောနည်း ဟု မှတ်ပါ။

၅၅။ ကရဏံဝါတျာဒိ။ ။“ဘာဝသာဓနေတောပိဝါ”ဟု ဆိုအပ်သော စကားအရ ဘာဝသာဓနအားဖြင့် ကာရကအမည်ရပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ကရဏံဝါ”စသည်မိန့်၊ “ကရဏံ ကာရော” ဟု ဘာဝသာဓနပြု၊ [ကရ ဓာတ် + ဏာပစ္စည်း။] ထို့နောင် “ ကာရောဧဝ ကာရကော ” ဟု သွတ္ထွဒ္ဓ ကပစ္စည်းသက်၍“ကာရက”ဟု ပြီးသည်။

မှတ်ချက်။ ။“ကရောတီတိ ကာရကော”ဟု ကတ္တုသာဓနပြုခြင်းသည် ကာရက ၇ပါးလုံးအတွက် ပြုခြင်းတည်း၊ ထိုသို့ပြုရာ၌ ဘာဝကာရကအတွက် ပြုတတ်သောသတ္တိ မရှိပါဘဲ သတ္တိရှိသကဲ့သို့ တင်စားသော တဒ္ဓမ္မုပစာရနည်းအားဖြင့် ကာရကမည်၏–ဟု (ရှေဂါထာအလို) မှတ်ပါ၊ ဤဂါထာ၌ ဘာဝသာဓနပြုခြင်းကား “ဘာဝကာရက တပါးတည်းအတွက် (ကြိယာကို အရကောက်ဘို့ရာ) ပြုခြင်းတည်း”ဟု မှတ်ပါ။

တေနေဝ၊ပေ၊ ဒုဗ္ဗိဓော။ ။ဤ ၅၃,၅၅ ဂါထာပုဒ်၌ ပြအပ်သော ဝါဒအရ ကာရကသည် သတ္တိကာရက, ကြိယာကာရက်ဟု ၂ မျိုးပြားကြောင်းကို သိရ၏၊ ထိုတွင် သတ္တိကာရကဟူသည် (မူဝသတ္တိရှိသော) ရှေကာရက ၆ ပါးတည်း၊[တဒ္ဓမ္မုပစာရအားဖြင့် တင်စားအပ်သောသတ္တိပါဆိုလျှင် ကာရက ၇ ပါးလုံးပင်တည်း။] ကြိယာကာရကကား ဘာဝကာရက ၁ ပါးသာ ဖြစ်သည်။

၅၆။ နနုဝိနာဝ ဒဗ္ဗာဒိံ, သတ္တိနာမ နဒိဿတိ၊
ဒိဋ္ဌံ ဝတ္ထုံ ဝိဟာယေတ္ထ, အဒိဋ္ဌံ ကိံ နု ဂုန္ဆတိ။

၅၆။ ဒဗ္ဗာဒိံ-ဒြဗ်အစရှိသောဝတ္ထုကို၊ ဝိန-ကြဉ်၍၊ သတ္တိနာမ-သတ္တိမည်သည်၊ န ဒိဿတိဝေ နနု- မထင်ရှားသည်သာလျှင် မဟုတ်ပါလော၊ တ္ထေ-၌ ကာရကသဒ္ဒါ၏ အရကို ကောက်ပြုရာ၌၊ ဒိဋ္ဌံ-တိုက်ရိုက် တွေ့မြင်အပ်သော၊ ဝတ္ထုံ - အထည် ဝတ္ထုကို၊ ဝိဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ အဒိဋ္ဌံ - တိုက်ရိုက် မတွေ့မြင်အပ်သော သတ္တိကို၊ ကိံ-အဘယ့်ကြောင့်၊(ကာရကောတိ-ကာရကမည်၏ ဟူ၍၊) ဂုဏ္ဆတိ-အလိုရှိဘိသနည်း၊(ဂုတိ-၌ကား စောဒနာတည်း။)

၅၇။ ဒဗ္ဗဿ ယံ ကရောတျေတံ, သာမတ္ထိ့ သတ္တိ တာယ တု၊
ကတ္တုတာ ယဿ တဿေဝ, ဘဝေယျ ကရကာဒိတာ။

၅၇။ ဒဗ္ဗဿ-ဒြဗ်၏၊ ယံ-အကြင် စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ (ကြိယံ-ကြိယာကို၊) ကရောတိ-ပြုလုပ်တတ်၏၊ ဝါ-ပြီးစေတတ်၏။

၅၆။ နနု ၊ ဝေ ၊ ဂုဏ္ဆတိ ။ ။ ၌ဂါထာသည် စောဒနာပုံကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ “ ဒဗ္ဗဂုဏကြိယာဇာတိ– နာမဘောဒေန ပဉ္စကော” ဟု ၅၃ ဂါထာ၌ ဆိုခဲ့သော ဒြဗ်စသည်တို့သာ အထင်အရှား တွေ့ရ၍ သတ္တိကိုအထင်အရှားမတွေ့ရသည် မဟုတ်ပါလော၊ သို့ပါလျက် ထင်ရှားသော ဒြဗ်စသော ဝတ္ထုကိုဖယ်၍ မထင်ရှားသောသတ္တိကို အဘယ့်ကြောင့် ကာရက ဟု ဆိုလိုပါသနည်း၊–၌ကား စောဒနာပုံတည်း။

ဒဗ္ဗာဒိံ, ဝတ္ထုံ။ ။ ဒဗ္ဗာဒိံ၌ အာဒိဖြင့် ၅၃ ဂါထာ၌ပြခဲ့သော ဂုဏ, ကြိယာ, ဇာတိ, နာမတို့ကိုယူ၊ ဒိဋ္ဌံဝတ္ထုံဝယ် ဝတ္ထုအရ၌လည်း ထိုဒြဗ်စသော ၅ ပါးလုံးပင်ဖြစ်သင့်၏၊ ထို့ကြောင့် ဒိပနီနှင့် ဋီကာတို့၌ “ဒိဋ္ဌံ ဒဗ္ဗံ” ဟု ဝတ္ထု အတွက်ဒြဗ်ကိုသာ ဖွင့်ခြင်းကို နောက်ဂါထာ၌ “ဒဗ္ဗဿ ယံ ကရောတိ” ကို ကြည့်၍ဖွင့်ခြင်းဟု မှတ်၊ ထို “ဒဗ္ဗဿ” အရလည်း ၄ မျိုး , တနည်း ၅ မျိုး ပြဘေးသောဒြဗ်ကိုပင် အရကောက်ပါ၊ ထို့ကြောင့် ဒဗ္ဗာဒိံနှင့် ဝတ္ထုပုဒ်တို့အရ “ဒြဗ်, ဂုဏ်, ကြိယာ, ဇာတ်, နာမ် ၅ မျိုးချည်း ရသည်”ဟု မှတ်။

၅၇။ ဒဗ္ဗဿတျာဒိ ။ ။ ၌ကား အဖြေဂါထာတည်း၊ နွားဒြဗ်မှာ (မကျိုးမကာဏ်းလျှင်) သွားစွမ်းနိုင်သော သတ္တိရှိ၏၊ ထိုသတ္တိကြောင့် နွားဒြဗ်သည် သွားခြင်းကြိယာကို ပြု၏၊ ထိုအစွမ်းကို “ သတ္တိ ” ဟု ခေါ်သည်။

တေံသာမတ္ထံ–ဤစွမ်းနိုင်သည် အဖြစ်သည်၊ သတ္တိ-သတ္တိမည်၏၊ တု-ဆက်ဥုံးအံ့၊ **တာယ**(သတ္တိယာ)-ထို သတ္တိကြောင့်၊ ယသ-အကြင် ဒြဗ်၏၊ **ကတ္တု**တာ-ကတ္တား၏ အဖြစ်သည်၊(ဟောတိ-၏၊)တဿဝ-ထို ဒြဗ်၏ပင်၊ **ကရဏာဒိ**တာ-ကရဏအစရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊ **ဘဝေယျ**-ဖြစ်နိုင်၏၊(ဧတိ-ဤကား **အ**ဖြေတည်း။)

[“သွားစွမ်းနိုင်သော သတ္တိမရှိလောက်အောင် ကျိုးနေသော နွားဒြဗ်သည် သွားခြင်းကြိယာကို မပြုနိုင်” ဟု ဗျတိရေကနည်းအားဖြင့် ပြောင်းပြန်ပြန်၍ လည်းကြည့်ပါ။]

တာယ ကတ္တုတာ။ ။ထို သွားစွမ်းနိုင်သော သတ္တိကြောင့် နွားဒြဗ်မှာ ကတ္တား (ကတ္တုကာရက) ဟု အမည်ရ၏၊ အစစ်အမှန်အားဖြင့် သတ္တိသာလျှင် မုချ ကတ္တုကာရက ဖြစ်၏၊ ဌာနီသတ္တိကို ဌာနဒြဗ်ပေါ်တင်စား၍ နွားဒြဗ်လည်း ဌာနူပစာရအားဖြင့် ကတ္တုကာရက အမည်ရသည်– ဟူလို။ (၆၁)ဂါထာ၌ ဤအဓိပ္ပါယ် လာဥုံးလတ္တံ့။ [ကတ္တုတာ၌ တာပစ္စည်းသည် နာမဘာဝအနက်ကို ဟော၏၊ ကတ္တုနော–ကတ္တုသဒ္ဒါ, ကတ္တားဟု သိသော ဉာဏ်၏ + ဘာဝေါ – ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကတ္တားဟူသော အမည်သည်ရာတည်း၊ ကတ္တုတာ–ကတ္တားဟူသောအမည်သည်ရာ။]

ကရဏာဒိတာ။ ။“တာယသတ္တိယာ”ကိုလိုက်စေ၊ ထိုသတ္တိကြောင့်ပင် နွားဒြဗ်မှာ ကရဏ, ကမ္မ, သမ္ပဒါန, အပါဒါန, သြကာသကာရက ဟူသော အမည်များလည်း ဖြစ်ကြသည်၊ “ တာယသတ္တိယာ ” ဟု ဆိုသောကြောင့် “ သတ္တိတခုတည်းကြောင့် ကရဏကာရကစသောအမည်များ ဖြစ်ကြသည် ” ဟု မမှတ်လင့်၊ ကရဏကာရကအမည်ရကြောင်းသတ္တိသည် တမျိုးတခြား, ကမ္မစသော ကာရက အမည်ရကြောင်းသတ္တိလည်း တမျိုးတခြားစီပင်တည်း၊ သတ္တိချင်းတူသောကြောင့် “ တာယသတ္တိယာ ” ဟု ကေဝုစ်ထားသည်။ [ထို ကတ္တုသတ္တိစသော သတ္တိ ၆ ပါးကို နောက် (၆၆)ဂါထာ၌ ပြအံ့။]

သတ္တိ။ ။သကဓာတ်,ဇ္ဈိပစ္စည်းဖြင့် သက္ကတ၌ သတ္တိသည် ပါဠိ၌သတ္တိဟု ဖြစ်လာ၏၊ [သကဓာတ် တိပစ္စည်းတည်း။] ထို့ကြောင့် “သတ္ထောတိ ဇေတာယာတိ သတ္တိ”ဟုပြု၊ ဇေတာယ–ဤအစ္စမ်းဖြင့်၊ ဒဗ္ဗံ–ဒြဗ်သည်၊ သတ္ထောတိ–သွားမှုစသည်ကို ပြုစမ်းနိုင်၏၊ ဧတိ–ဤ သွားခြင်း စသောအမှုကို ပြုစမ်းနိုင်ကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သာ–ထိုအစ္စမ်းသည်၊ သတ္တိ–မည်၏၊ ဋီကာ၌ကား “သန္ဓေ–သဂ််”ဟူသောဓာတ်ဖြင့်“သန္ဓေတိ အလ္လီယတိ ဇေတာယာတိ သတ္တိ” ဟု ပြုလေသည်။

၅၈။ ကတ္တာဒိ သတ္တိယောဂေန, ဒဗ္ဗာဒျကမ္ဘိ ဘိဒ္ဓတေ၊
ယထေကောပိ ပဒ္ဒေါ နီလ-ပိတာဒိဂုဏယောဂတော။

၅၈။ ပဒ္ဒေါ-အဝတ်သည်၊ ကော-တထည်တည်းသည်၊(သမာ
နောပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) နီလပိတာဒိဂုဏယောဂတော - အညို
အရွေ့အစရှိသော ဂုဏ်တို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ဘိဒ္ဓတေ ယထာ-
အမျိုးမျိုးပြားရသကဲ့သို့၊(တထာ-ထို့အတူ၊)ဒဗ္ဗာဒိ-ဒြဗ်အစရှိသော
ဝတ္ထုသည်၊ ကံ-တမျိုးတည်းသည်၊ (သမာနံပိ-လည်း၊) ကတ္တာဒိ
သတ္တိယောဂေန - ကတ္တာအစရှိသော သတ္တိတို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊
ဘိဒ္ဓတေ-အမျိုးမျိုးပြားရ၏။

၅၈။ ကတ္တာဒိတျာဒိ။ ။၅၇ ဂါထာ၌“ဒဗ္ဗသဒ္ဒ ကတ္တာတာ, တသ္သဝ
ကရဏာဒိတာ”စကားအရ “ ဒြဗ်တခုထည်းဖြစ်ပါလျက် အာဘယ်နည်းဖြင့်
ကတ္တား ကရိယာစသည် ကဲ့ပြားနိုင်သနည်း ”ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်
“ကတ္တာဒိ သတ္တိယောဂေန ”စသည်မိန့်၊ ဒြဗ်တခုထည်းပင်ဖြစ်သော်လည်း
ကတ္တာသတ္တိစသော သတ္တိအမျိုးမျိုးနှင့် ယှဉ်ရသောကြောင့် ကတ္တား ကရိယာ
စသောအားဖြင့် အမျိုးမျိုးပြားရသည် – ဟူလို။ [ဒဗ္ဗာဒိဒ္ဒ အာဒိဖြင့် ဂုဏ
ကြိယာ ဇာတိ နာမတို့ကိုယူ။]

ယထေကောပိ၊ ပေါ၊ယောဂေတော။ ။အဝတ်သည် နဂိုရင်က အဖြူရောင်
ရှိအုံ၊ “ညဒါတော– ဖြူသောအဝတ်”ဟု ဖြစ်၏၊ ထိုအဝတ်ကို အညိုဆေး
ဆိုးလျှင် “နီလော– ညိုသောအဝတ်”ဟု ဖြစ်ပြန်၏၊ အညိုရောင်ကို မကြိုက်
သေး၍ ဆေးကိုဆွတ်ပြီးနောက် အဝါရောင်ဆိုးပြန်လျှင် “ပီတော-ဝါသော
(ရွှေသော)အဝတ်”ဟု ဖြစ်ပြန်၏၊ ဤသို့လျှင် အဝတ်တထည်ထည်း ဖြစ်ပါ
လျက် အရောင်အမျိုးမျိုးနှင့် တွဲယှဉ်ရသောကြောင့် အဝတ်နာမည်အမျိုးမျိုး
ပြားရသကဲ့သို့ , ထို့အတူ ဒြဗ်တမျိုးတည်း ဖြစ်ပါသော်လည်း ကတ္တာ သတ္တိ
စသော သတ္တိအမျိုးမျိုးနှင့် ယှဉ်ရသောကြောင့် ကတ္တား ကရိယာစသည်ဖြင့်
အမည်အမျိုးမျိုးပြားရသည်။

ဒဗ္ဗာဒိဒ္ဒိ အာဒိအရ။ ။“ဓဝလ-(နွားဏ်) အဖြူဂုဏ်, ဂမန-(နွားဏ်)
သွားခြင်းကြိယာ၊ ဂေါ–နွားဇာတ်၊ စိတ္တော–စိတ်တမည်သောနွား”စသည်ကို
ယူ၍ ထို ဂုဏ်စသည်တို့ဒ္ဒိလည်း “ဓဝလော ဘဝတိ–အဖြူဂုဏ်ဖြစ်၏၊ ဓဝလံ
ပဿတိ – အဖြူဂုဏ်ကို ကြည့်၏၊ ဓဝလေန သောဘတိ – အဖြူဂုဏ်ဖြင့်
တင့်တယ်၏၊ ဓဝလဿ ရောစတေ– အဖြူဂုဏ်အား နှစ်သက်၏၊ ဓဝလမှာ
ဝိဂတော–အဖြူဂုဏ်မှကင်း၏၊ ဓဝလသ္မိံ ပတိဋ္ဌတော-အဖြူဂုဏ်၌တည်၏”
ဤသို့ သတ္တိအမျိုးမျိုးနှင့်ယှဉ်၍ ကတ္တား ကရိယာစသည်ပြားပုံကို သိပါ။

၅၉။ ဗုဒ္ဓေါ စရတိ ဘောဗုဒ္ဓ, ဗုဒ္ဓံ အနုစရာဟိ တွံ၊
ဗုဒ္ဓေန ဒေသိတော ဓမ္မော, ဓမ္မော ဗုဒ္ဓေန တိဋ္ဌတေ။
၆၀။ ဓမ္မဇ္ဇော ဒေတိ ဗုဒ္ဓဿ, ဓမ္မော ဗုဒ္ဓါ ဝိနိဂ္ဂတော၊
ဓမ္မော ဗုဒ္ဓဿ ပဿထ္ထော, လောကော ဗုဒ္ဓေ ပသီဒတိ၊

၅၉,၆၀။ ဗုဒ္ဓေါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ စရတိ-လှည့်လည်တော်မူ၏၊ ဘောဗုဒ္ဓ – အို မြတ်စွာဘုရား၊ (မည်သည့်ကြိယာ၌မျှ မစပ်ဘဲ ရပ်ထားလိုက်ပါ။) တွံ-သင်သည်၊ ဗုဒ္ဓံ-ဘုရားသို့၊ အနုစရာဟိ-အစဉ်လိုက်ပါလော၊ ဗုဒ္ဓေန-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မော-တရားကို၊ ဒေသိတော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဓမ္မော-သည်၊ ဗုဒ္ဓေန - ဖြင့်၊ တိဋ္ဌတေ-တည်၏၊ ဓမ္မဇ္ဇော-တရား၌တည်သောသူတော်ကောင်းသည်၊ ဗုဒ္ဓဿ-အား၊ ဒေတိ-ပေးလှူ၏၊ ဓမ္မော-သည်၊ ဗုဒ္ဓါ-မှ၊ ဝိနိဂ္ဂတော-ထွက်ပေါ်လာ၏၊ ဗုဒ္ဓဿ - ၏၊ ဓမ္မော – ကို၊ ပဿထ္ထော – ချီးမွမ်းအပ်၏၊ လောကော-သတ္တဝါအပေါင်းသည်၊ ဗုဒ္ဓေ- ၌၊ ပသီဒတိ-ကြည်ညို၏။

၅၉, ၆၀။ ဤ ၂ ဂါထာကား ဒြဗ်တပါးတည်းက သတ္တိအမျိုးမျိုးနှင့် ယှဉ်ရသောကြောင့် အမျိုးမျိုးပြားပုံကိုပြသော ဥဒါဟရဏ် ဂါထာတို့တည်း။

၁။ “ဗုဒ္ဓေါစရတိ ”သည် ဝုတ္တကတ္တုသတ္တိနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် ဝုတ္တကတ္တု ကာရကဖြစ်ပုံတည်း။

၂။ “ဘောဗုဒ္ဓ”သည် ကြိယာ၌ မစပ်ရသဖြင့် ကြိယာကို မပြီးစေတတ်ရကား ကာရကသတ္တိ မဟုတ်၊“အာလုပ်”ခေါ် အကာရကပုံစံတည်း။

၃။ “ဗုဒ္ဓံအနုစရာဟိ” သည် ကမ္မသတ္တိနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် ကမ္မကာရက ဖြစ်ပုံကိုပြသော ပုံစံတည်း။ [ဘောဗုဒ္ဓ–ဟူသော အာလုပ်နှင့်တွဲဘက်၍ အနက်ပေးပြီလျှင်“ဗုဒ္ဓံ-ရှေးနောင်တော်ဘုရားသို့”ဟု အနက်ပေးကြ၏၊ သို့သော် ဒြဗ်တမျိုးတည်းက အမျိုးမျိုးပြားပုံကို ပြသော ပုံစံများ ဖြစ်၍ ဘုရားဒြဗ်တော် ၂ ဆူဖြစ်နေရကား ထိုအနက်သည် မသင့်။]

ဗုဒ္ဓေနစသည်။ ။ဗုဒ္ဓေနစသည်၌လည်း နိဿယအနက်ပေးပုံကိုကြည့်၍ အဝုတ္တကတ္တုသတ္တိ,ကရဏသတ္တိစသည်နှင့် ယှဉ်ပုံကိုသိပါ။[“ဗုဒ္ဓဿ ဓမ္မော” ကား ကာရကသတ္တိ မဟုတ်,“သမ္ဗန်”ဟူသော အကာရကဖြစ်ပုံကို ပြသော ပုံစံတည်း။

၆၁။ ကာရကတ္တာ ကြိယာယေဝ, သတ္တိမုချေန ကာရကံ။
ဒမ္ဗံ ဌာနု॥ပစာရေန, တဿာ အာဓာရဘာဝတော။

၆၁။ ကြိယာယ-ကြိယာကို၊ ကာရကတ္တာ-ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ - ပြီးစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သတ္တိဝေ – သတ္တိသည်သာလျှင်၊ မုချေန - မုချအားဖြင့်၊ ဝါ – အစစ်အမှန် အားဖြင့်၊ ကာရကံ – ကာရကမည်၏၊ ဒမ္ဗံ - ဒြဗ်သည်၊ တဿာ - ထို သတ္တိ၏၊ အာဓာရဘာဝတော - တည်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဌာနု॥ပစာရေန-ဌာနု॥ပစာရနည်းအားဖြင့်၊ ကာရကံ-ကာရက မည်၏။

၆၁။ ကာရကတ္တာ၊ပေ၊ဘာဝတော။ ။မုချကာရက ဥပစာကာရကကို ခွဲပြလိုခြင်း “ကာရကတ္တာ”စသည်မိန့်၊“ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ-ယောက်ျားသည် လမ်းကိုသွား၏ ”ဟူရာ၌ သွားခြင်းကြိယာကို ယောက်ျားဒြဗ်က ပြီးစေသည် မဟုတ်, သွားစွမ်းနိုင်သောသတ္တိကသာ ပြီးစေသည်၊ မှန်၏–ကျိုးပဲ့နေသော, သို့မဟုတ်–ဒူလာစွဲ၍ ပုံလဲနေသော ယောက်ျားဒြဗ်သည် သွားခြင်းကြိယာကို မပြီးစေနိုင်၊ ကျန်းကျန်းမာမာနှင့် ဓာတ် ၄ ပါး ညီညွတ်သော အခါ၌ကား သွားစွမ်းနိုင်သော သတ္တိတမျိုး ရှိ၏၊ ထို သတ္တိကသာ သွားခြင်းကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် သတ္တိကို မုချ(အစစ်အမှန်)“ကာရက”ခေါ်သည်ဟု မှတ်၊ ယောက်ျားဒြဗ်ကိုကား ထိုသတ္တိ၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ဌာနီသတ္တိ၏ ကာရကအမည်ကို ဌာနဒြဗ်၌ တင်စားသော ဌာနု॥ပစာရအားဖြင့် “ကာရက”ဟု ခေါ်ရသည်။ [နောက်ဂါထာ၌ လာလတ္တံ့အတိုင်း ပုရိသော သဒ္ဒါကား အနက်ကိုအကြောင်းပြု၍ ကာရကု॥ပစာရအားဖြင့်ကာရကအမည် ရသည်၊ ထို့ကြောင့် ယခုအခါ၌. ပုရိသောကို ကတ္တုကာရက ဟု နားလည်နေကြရသည်။

အမှာ ။ ။ ကြိယာယေဝ၌ ဧဝကို သတ္တိနောင်ရွေ့၍ “သတ္တိဧဝ” ဟု အနက်ပေးဘို့ရန် ဒီပနီ၌“သတ္တိယေဝကြိယာယ ကာရကတ္တာ မုချေနကာရကံ နာမ”ဟု ဖွင့်၏၊ “တဒါ ဓာရကာဘာဝတော”ဟု စာရှိသော်လည်း“အာဓာရကာ ” ဟု ထားရိုး မရှိသောကြောင့်ဂုင်း, “ တဿာ သတ္တိယာ အာဓာရဘာဝတော”ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့်ဂုင်း“တဿာ အာဓာရဘာဝတော” ဟု ဆရာတို့ပြင်တော်မူကြသည်၊ ထို့ပြင်– “ဒမ္ဗံ ဌာန॥ပစာရေန”၌ ဒမ္ဗအရ လည်း ယောကျိုးစသော အကောင်အထည်သာ မက, ဒမ္ဗအပြားဥပြုခဲ့သော ဂုဏ ကြိယာ ဇာတိ (နာမ) တို့ကိုလည်း ယူပါ။

၆၂။ သဒ္ဒေါတ္ထံ ဝဒတိတ္ထေ, သဒ္ဒေါ ဒဗ္ဗေဝ ဂယ္ဟတေ၊
အတ္ထသဝါစကော သဒ္ဒေါ,ပုတ္ထဒ္ဒါရေန ကာရကော။

၆၂။ သဒ္ဒေါ – ပုရိသော အစရှိသော သဒ္ဒါသည်၊ အတ္ထံ – ယောက်ျားအစရှိသော အနက်ကို၊ ဝဒတိ - ဟော၏၊ ဣတိ ဿ - ၌ ပြယုဂ်၌၊ သဒ္ဒေါ - ပုရိသော အစရှိသော သဒ္ဒါကို၊ ဒဗ္ဗေဝ – ဖြစ်၌သာလျှင်၊ ဂယ္ဟတေ-သွင်းယူအပ်၏၊ အတ္ထသ-အနက်ကို၊ ဝါစကော-ဟောတတ်သော၊သဒ္ဒေါဖိ-သဒ္ဒါသည်လည်း၊ အတ္ထဒ္ဒါရေန-အနက်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ - ကာရကဟူပစ္စာရအားဖြင့်၊ ကာရကော-ကာရကမည်၏။

၆၂။ **သဒ္ဒေါ၊ပေါဂယ္ဟတေ။** ။ “သဒ္ဒေါ အတ္ထံ ဝဒတိ”ပြယုဂ်၌ ပါဠိဖြစ်သော“သဒ္ဒေါ”၏အနက်ဖြစ်သောပုရိသောစသောသဒ္ဒါသည် ဒြဗ်အပြား ၄ ပါး ၅ ပါးတို့တွင် မပါဝင်လျှင် ကာရကအမည်မရဘဲ ရှိရာ၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း၊....“ဒဗ္ဗံ ဌာနဿပစ္စာရေန”ဟု ဆိုရကား ဒဗ္ဗတွင်းဌ် ပါဝင်မှသာ ဌာနဿပစ္စာရအားဖြင့် ကာရကအမည် ရနိုင်သောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဒြဗ်အပြားတွင် အဘယ်ဌ်သွင်းမည်နည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်“သဒ္ဒေါ၊ပေါဂယ္ဟတေ”ဟု မိန့်သည်၊ “ သဒ္ဒေါ၏အနက်ဖြစ်သော ပုရိသောစသော သဒ္ဒါကို ဒြဗ်ဌ်သွင်းပါ”ဟူလို၊ မှန်၏–“ဂေါ”စသော အက္ခရာတလုံးဖြစ်စေ, ပုရိသောစသော အက္ခရာအများဖြစ်စေ, ဂုဏ်, ဇာတ်, ကြိယာ, နာမ်တို့ကဲ့သို့ အကောင်အထည် မထင်မရှား မဟုတ်, အကောင်အထည် ထင်ရှားသော သဒ္ဒရုပ်ဒြဗ်များသာ ဖြစ်သည်။

အတ္ထသ၊ပေါကာရကော။ ။ဤ ၂ ပါဒဖြင့် သဒ္ဒါဟူသမျှ၏ ကာရကအမည်ရပုံကို ပြသည်၊ “ ပုဏ်သော မဂ်ံ ဂစ္ဆတိ ”ဌ် ပုရိသောသဒ္ဒါ ဖြစ်စေ, “ သဒ္ဒေါ အတ္တံ ဝဒတိ ”ဌ် “ သဒ္ဒေါ ” ဟူသော သဒ္ဒါဖြစ်စေ, အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ကာရကဟူပစ္စာရအားဖြင့် ကာရကအမည်ရသည်၊ ဤစကားစဉ်အရ“သဒ္ဒေါ အတ္တံ ဝဒတိ”ဌ် မှ၊ ဌာနဿ၊ ကာရကဟူပစ္စာရအားဖြင့် ကာရကအမည်ရပုံကိုကော်ကြည့်ရာ၏၊ ပုရိသောစသောသဒ္ဒါ၏ အနက်ကိုဟောစွမ်းနိုင်သောသတ္တိသည် မူချအားဖြင့် ကတ္တုကာရက မည်၏၊ ပုရိသောစသော သဒ္ဒါသည် ထိုသတ္တိ၏ တည်ရာဖြစ်၍ ဌာနဿပစ္စာရအားဖြင့် ကာရကမည်၏၊ သဒ္ဒေါ အတ္တံဌ် သဒ္ဒေါကား မိမိ၏ဟောနက်ဖြစ်သော ပုရိသောစသော သဒ္ဒါကို အကြောင်းပြု၍ ကာရကဟူပစ္စာရအားဖြင့် ကာရကမည်၏။ [ရှေ၀ါထာဌ် “ပုရိသော မဂ်ံ ဂစ္ဆတိ”ကို ပုံစံထုတ်၍ ပုရိသောအတွက် ကောက်ပြခဲ့ပြီ။]

၆၃။ ကြိယာနိမိတ္တမေကန္တံ, ကြိယတ္ထံ ကာရကီရိတံ၊
ကြိယာနိမိတ္တမတ္ထံပိ, မကြိယတ္ထ မကာရကံ။

၆၃။ ကြိယာနိမိတ္တံ-ကြိယာ၏ အကြောင်းသည်၊ (ဟုတ္ထာ-၍၊) ကေန္တံ-စင်စစ်၊ ကြိယတ္ထံ-ကြိယာဟူသော အကျိုးရှိသော အနက်ကို၊ ကာရကံ-ကာရကဟူ၍၊ ဤရိတံ-ဆိုအပ်၏၊ ကြိယာနိမိတ္တံ-ကြိယာ၏ အကြောင်းမျှသည်၊ (သမာနံပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) အကြိယတ္ထံ-ကြိယာဟူသော အကျိုးမရှိသောအနက်ကို၊ အကာရကံ-အကာရကဟူ၍၊ ဤရိတံ-ဆိုအပ်၏။

၆၃။ ကြိယာ၊ပေ၊မကာရကံ။ ။ကာရက၏လက္ခဏာနှင့် အကာရက၏ လက္ခဏာကိုပြလိုရှိ "ကြိယာ၊ပေ၊ မကာရကံ" ဟု မိန့်သည်၊ နိဿယအတိုင်း မြန်မာပြန်ပါ၊ ဆိုလိုရင်းကား — ကြိယာ၏ အကြောင်းဖြစ်ခြင်း . စင်စစ် ကြိယာဟူသော အကျိုးရှိခြင်းအားဖြင့် ကာရက၏ လက္ခဏာ ၂ ပါးရှိသည်၊ "ကြိယာ၏ အကြောင်းမျှဖြစ်စေကာမူ ကြိယာဟူသော အကျိုးမရှိခြင်း" ဟု အကာရကလက္ခဏာမှာ ၁ ပါးသာရှိသည်–ဟူလို။

ကြိယာ၊ပေ၊ကာရကီရိတံ။ ။"ပုရိသော ဂစ္ဆတိ" ပုံစံ၌ ယောက်ျား၏ သွားစွမ်းနိုင်သောသတ္တိသည် သွားခြင်းကြိယာ၏ အကြောင်းလည်း ဟုတ်၏၊ ထို သတ္တိကြောင့် သွားနိုင်ရကား ထို သတ္တိမှာ သွားခြင်းကြိယာ ဟူသော အကျိုးလည်းရှိ၏၊ ဤသို့လက္ခဏာ ၂ ပါးနှင့်ပြည့်စုံသောကြောင့် ယောက်ျား၏ သွားနိုင်သောသတ္တိသည် ကတ္တုကာရက မည်၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် အခြားကာရကများ၌လည်း ဤနည်းမှီး၍ သိပါ။

မှတ်ချက်။ ။"ကေန္တံ ကြိယတ္ထံ=ကေန်မုချ တိုက်ရိုက်အားဖြင့် ကြိယာအကျိုးရှိခြင်း" ဟု ဆိုသောကြောင့် အကြောင်းတခု ခြားပြီးမှ သွယ်ဝိုက်၍ ကြိယာအကျိုးရှိခြင်းကို "ကေန်ကြိယတ္ထ" ဟု မဆိုလိုကြောင်းကို သတိပြုခဲ့ပါ။

ကြိယာနိမိတ္တ မတ္တံပိ။ ။၆၅ ဂါထာ၌ ပြအပ်လတ်သော ဘာဝလက္ခဏာစသော အနက်များသည် ကြိယာ၌စပ်ဆိုက်ရသောကြောင့် (ကြိယာ၌စာစပ်ရသောကြောင့်) ကြိယာ၏အကြောင်းကား ဟုတ်ပါပေ၏၊ သို့သော် ကြိယာအကျိုးရဘို့မှာ ကေန်မဟုတ်သောကြောင့် "ကေန်ကြိယတ္ထံ" ဟူသော လက္ခဏာနှင့် မညီညွတ်ရကား ကာရက ဟု မဆို၍၊ "အကာရက" သာ ဖြစ်သည်၊ မတ္တံပိ၌ အပိသည် ကြိယာ၏အကြောင်းဖြစ်ခြင်းကို မြောက်သော အနုဂ္ဂဟတ္ထ

၆၄။ သာမျာ·လပန နိဒ္ဓါရ-ဏ ဘာဂျာဒိ·မကာရကံ၊
ကြိယာယေဝ တဒါ ယောဂါ-ဘာဝတော တျုပလက္ခဏေ။

၆၄။ သာမျာလပန နိဒ္ဓါရဏဘာဂျာဒိ˚ – သာမိ, အာလုပ်, နိဒ္ဓါရဏဘာဂီ အစရှိသော အနက်ကို၊ တဒါ- ထိုသာမိ, အာလုပ်, နိဒ္ဓါရဏဘာဂီအစရှိသည်တို့၏ အခိုက်အတန့်၌၊ ကြိယာယ-ကြိယာနှင့်၊ ယောဂါ·ဘာဝတောဧဝ - ယှဉ်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်ပင်၊ အကာရကံ-အကာရကဟူ၍၊ ဥပလက္ခဏေ-မှတ်ရာ၏။

ဇောတကတည်း၊ “ကြိယာ၏အကြောင်း ဖြစ်တောင်မှ အကာရက မည်ရသေး၏၊ ကြိယာ၏အကြောင်းမျှ မဖြစ်သော (၆၄ ဂါထာ၌လာသော) သမ္မန်စသည်တို့၏ အကာရကမည်ကြောင်းမှာ ဆိုဘွယ်ရာ မလို” ဟု ဂရဟာကို ဆည်းပါ၊ ဒီပနီ၌ကား-“အပိသဒ္ဒေါ ဝက္ခမာနလက္ခဏံ (ဆိုအပ်လတ္တံသော လက္ခဏာရှိသော) အကာရကံ(သမ္မန်စသော အကာရကကို) အပေက္ခတိ” ဟု အပိအတွက် အပေက္ခာအနက် ဟု ဆို၏၊ စဉ်းစားကြပါလေ။

၆၄။ **သာမျာ၊ပေ၊လက္ခဏေ။** ။ဆိုအပ်ခဲ့သော ကာရကလက္ခဏာ၂ မျိုးလုံး မရှိသော အာကာရကတို့ကို ပြသော ဂါထာတည်း၊ မှန်၏ — “ရညော ပုရိသော” ဟူသော သမ္မန်၏ပုံစံ၌ ရညောသည် ပုရိသော၌သာ စပ်၏၊ ကြိယာ၌ လုံးဝစပ်ခြင်း မရှိ၊ ဤသို့ ကြိယာနှင့် မစပ်သောကြောင့် ကြိယာ၏အကြောင်းမျှ မဖြစ်ရကား အကာရကတည်း၊ “ဘောပုရိသ– အိုယောကျ်ား” ဟူသော အာလုပ်အနက်လည်း ကြိယာနှင့်မစပ်၊ ထို့ကြောင့် အကာရကတည်း။

နိဒ္ဓါရဏဘာဂီ။ ။တသ္မိ˚–ဤအပေါင်း၌၊ နိဒ္ဓါရဏဘာဂေါ-ခွဲထုတ်ဘို့ရာ အဘို့ဘာဂသည်၊ အတ္ထိ, ဇာတိ, နိဒ္ဓါရဏဘာဂီ၊ ဤ ဝစနတ္ထနှင့် အညီ “ကဏ္ဍာ ဂါဝိနံ” ၌ ကဏ္ဍာကဲ့သို့ ခွဲထုတ်ဘို့ရာ အဘို့ဘာဂရှိသော ဂါဝိနံကို နိဒ္ဓါရဏဘာဂီ ဟု ခေါ်၏၊ နိဒ္ဓါရဏသမုဒါယဟုလည်း ခေါ်၏၊ ထို ဂါဝိနံလည်း ကဏ္ဍာ၌သာစပ်၍ ကြိယာ၌ မစပ်ရသောကြောင့် အကာရကမည်၏၊ ဘာဂျာဒိ˚ (ဘာဂီ+အာဒိ˚)၌ အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် “ဂေါတ္တေန ဂေါတမော”၌ ဂေါတ္တေနကဲ့သို့သောဝိဓေသနဿ, “အက္ခိနာ ကာဏော”၌အက္ခိနာကဲ့သို့သော အင်္ဂဝိကာရ, တိဒတ္ထကေန ပရိဇ္ဇာဇကံ”၌ တိဒတ္ထကေနကဲ့သို့သော ဇာတ္ထမှ။ တ လက္ခဏ စသည်ကိုယူ။

၆၅။ ဘာ၀လက္ခဏ ဟေတ္ထာဒိ, ကြိယတ္ထသ အဘာ၀တော၊ တံ၊ယောဂေ တံနိမိတ္တော၀ိ, ကာရကန္တိ နဒုစ္စတိ။

၆၅။ ဘာ၀လက္ခဏဟေတ္ထာဒိ - ဘာ၀လက္ခဏ, ဟိတ် အစရှိသော အနက်ကို၊ ကြိယတ္ထသ-ကြိယာဟူသော အကျိုး၏၊အဘာ၀တော-မရှိခြင်းကြောင့်၊ တံယောဂေ- ထို ကြိယာနှင့် ယှဉ်ခြင်းသည်၊ တံ နိမိတ္တော- ထို ကြိယာ၏ အကြောင်းသည်၊ (သတိပိ - ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) ကာရကန္တိ-ကာရက ဟူ၍၊ နဒုစ္စတိ-မဆိုအပ်။

၆၅။ ။" ကြိယာနိမိတ္တမတ္တံ၀ိ အကြိယတ္ထမကာရကံ" ဟု ၆၃ ဂါထာ၌ ဆိုအပ်ခဲ့သောစကားရပ်၏ သရုပ်ကိုပြသောဂါထာတည်း၊ ဘာ၀လက္ခဏနှင့် ဟိတ် (ဟေတ္ထာဒိ၌ အာဒိဖြင့်ယူအပ်သော) နိမိတ်တို့သည် ကြိယာ၌ စာစပ်ရသဖြင့် ကြိယာနှင့်ယှဉ်ရ, ကြိယာ၏ အကြောင်းနိမိတ် ဖြစ်ရသော်လည်း ကြိယာဟူသောအကျိုးမရှိသောကြောင့် ကာရကဟု မဆိုရ၊ "အကာရကသာ ဖြစ်သည်" ဟူလို။

ဘာ၀လက္ခဏမုံစံ။ ။"ဂေါသု ဒုယ္ဘမာနာသု ဂတော ပုရိသော" သည် ဘာ၀လက္ခဏ၏ပုံစံတည်း၊ " ဒုယ္ဘမာနာသု " အရ ဒုယ္ဘန (နို့ညှစ်ခြင်း) ကြိယာသည် " ဂတော " အရ ဂမနကြိယာကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်၏၊ "ဘယ်အချိန်သွားတုန်း" ဟု မေးလျှင်"နို့ညှစ်အပ်ကုန်သည်ရှိသော် (နို့ညှစ်ချိန်) သွား၏ " ဟု နို့ညှစ်ခြင်းကြိယာဖြင့် သွားခြင်းကိုမှတ်သား၍ ပြောပြရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒုယ္ဘနကြိယာကို လက္ခဏ (ဘာ၀လက္ခဏ) ဟု ခေါ်သည်။ [ဘာ၀သ-(ဂတောစသော) လက္ခကြိယာကို + လက္ခဏံ - မှတ်သားကြောင်း ကြိယာတည်း၊ ဘာ၀လက္ခဏံ-ကြိယာတပါးကိုမှတ်သားကြောင်း ကြိယာ၊ ဒီပနီကား "ဘာ၀ေါစ- ကြိယာလည်း ဟုတ်၏+သော+လက္ခဏ ဖြာတိ ဘာ၀လက္ခဏံ" ဟု ပြုစေလို၏။]

တံ ယောဂေါ၀ိ။ ။ထို " ဒုယ္ဘမာနာသု " သည် ဂတောဌ်(လက္ခဏ+လက္ခကြိယာအဖြစ်ဖြင့်) စာစပ်ရသောကြောင့် ကြိယာနှင့်ယှဉ်ရ စပ်ရသည်ကား မှန်ပေ၏၊ သို့သော်လည်း ယောဂျားသည် နို့ညှစ်ခြင်းကြောင့် သွားသည်မဟုတ်, သူ့ကိစ္စကြောင့် သူ့ဘာသာသွားသည်၊ သို့ဖြစ်လျှင် "ကြိယတ္ထသ အဘာ၀တော - နို့ညှစ်ခြင်း၌ သွားခြင်းကြိယာဟူသော အကျိုး မရှိသောကြောင့် ဒုယ္ဘမာနာသုဟူသော ဘာ၀လက္ခဏကို ကာရကဟု မဆိုရ၊ အကာရကသာဖြစ်သည်။ ["တံ ယောဂေါ၀ိ"သည် ဘာ၀လက္ခဏအတွက် လက္ခဏအရှိပုဒ်တည်း၊ "ထိုကြိယာနှင့်ယှဉ်သော်လည်း ကာရက ဟု မဆိုရ"ဟူလို၊ တာ့ဃ-ထိုကြိယာနှင့်+ယောဂေါ- ယှဉ်ခြင်းတည်း၊ တံယောဂေါ-ခြင်း။]

ဟေတုပုံစံ ။ ။ အန္ဓေန ဝသတိ၊ ဤကား ဟေတုပုံစံတည်း၊ အန္ဓ – (အစာ) သည် နေခြင်း၏အကြောင်းတည်း၊ "ဘာ့ကြောင့်နေသနည်း" ဟုမေးလျှင် "အစာကြောင့် + နေ၏" ဟု ဖြေရ၏၊ ဤသို့လျှင် အန္ဓသည် တံ နိမိတ္တ – ထိုကြိယာ၏အကြောင်းဖြစ်၏၊ သို့သော်လည်း ထိုအစာသည် နေခြင်းကြိယာနှင့် အတူတကွ မဖြစ်၊ အတူတကွ မဖြစ်လျှင် နေခြင်းကြိယာဟူသောဒုကန်အကျိုးရှိသည် မဟုတ်၊ နေပြီးနောက် အတော်ကြာမှ စားရမည့် ထမင်းကြောင့် မြော်လင့်၍နေနှင့်ခြင်း ဖြစ်ရကား အန္ဓက တခြား, ဝသနကြိယာက ဘခြားဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ကြိယတ္ထသ အဘာဝတော" အရ ဟိတ်ကိုလည်း အကာရကဟု ဆိုရသည်။

ကြိယာနှင့်တကွဖြစ်မှ ကာရကခေါ်ရသည်။ ။ "ပုရိသော မဂ္ဂံ ပါဒေန ဂစ္ဆတိ" ၌ ကာရက ဒုမျိုးပါ၏၊ ယောက်ျားဟူသောကတ္တားသည် သွားတုန်းဆဲဆဲ၌ သွားခြင်းကြိယာ နှင့်လည်း တကွဖြစ်၏၊ လမ်းပေါ်၌ သွားရသောကြောင့် လမ်းဟူသော ကံသည်လည်း သွားခြင်းကြိယာနှင့် တကွဖြစ်၏၊ ခြေဖြင့်သွားရသောကြောင့် ခြေဟူသောကရိဏ်းလည်း သွားခြင်းကြိယာနှင့် တကွဖြစ်၏၊ ဤသို့ ကြိယာနှင့် အတူတကွဖြစ်မှသာ "ကေန် ကြိယတ္ထံ – ကေန ကြိယာဟူသော အကျိုးရှိသည်" ဟု ဆိုရသည်၊ ပြခဲ့သော ဟေတုပုံစံ၌ကား ထမင်းသည် နေခြင်းကြိယာနှင့် အတူတကွ မဖြစ်၊ နေခြင်းက ရှေ့, စားရမည့် ထမင်းက နောက်မှဖြစ်နေ၏၊ ထို့ကြောင့် "ကေန် ကြိယတ္ထ" ဟု မဆိုနိုင်ရကား အန္ဓေနသည် ကရဏကာရက အမည်မရဘဲ အကာရကသာ မည်ရလေသည်။

နိမိတ်ပုံစံ။ ။ကုဋ္ဌရော ဒန္တေန သု ဟညတေ၊ ဤပုံစံ၌ ဒန္တေန သုသည် ဟညတေ၌ ("အစ္ဆယိတ္ထိကြောင့် + သတ်အပ်" ဟု နိမိတ် + နိမိတ္တာဝန္တအဖြစ်ဖြင့်) စာစပ်ရ၍ ကြိယာ၏ နိမိတ္တ ဖြစ်ပါသော်လည်း သတ်ခြင်း ကြိယာနှင့် အတူတကွ မဖြစ်, ဆင်ကောင်ဖြစ်သည်သာ သတ်ခြင်းကြိယာနှင့်အတူတကွဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ကေန ကြိယတ္ထ – စင်စစ် ကြိယာဟူသော အကျိုး မရှိရကား ကာရက ဟု မဆိုရ, အကာရကသာ ဖြစ်ရသည်။

မှတ်ချက်။ ။" တံ နိမိတ္တောဝိ "၌ ဝိသည် ဟေတွာဒိအတွက် လက္ခဏအရုစိပုဒ်တည်း၊ ဟိတ်နှင့် နိဗ်တ်သည် ကြိယာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော်လည်း ကာရက ဟု မဆိုရ–ဟူလို၊ "သော်" ဟု လက္ခဏအနက်ဌင်း, "လည်း" ဟု မနှစ်သက်အပ်သော အရုစိအနက်ဌင်း, ပေးရသောပုဒ်ကို "လက္ခဏအရုစိ" ဟု ခေါ်သည်။]

၆၆။ ကာရကော ဆဗ္ဗိဓော ကတ္တု-ကာရကာဒိမ္ဟိ သမ္ပဒါနာဝဓေကာသဘေဒေန, သတ္ပာဝတ္ထုပ္ပဘေဒတော။

၆၆။ ကာရကော – ကာရကသည်၊ သတ္ပာဝတ္ထုပ္ပဘေဒတော-သတ္တိအဓိက် အတန့်၏ ပြားခြင်းကြောင့်၊ ကတ္တုကရဏကမ္မသမ္ပဒါနာဝဓေကာသဘေဒေန-ကတ္တုကာရက, ကရဏကာရက , ကမ္မကာရက , သမ္ပဒါနကာရက , အဝဓိကာရက , ဩကာသ ကာရကတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဆဗ္ဗိဓော-၆ ပါး အပြားရှိ၏။

၆၆။ ။ဤဂါထာဖြင့် ကာရက ၆ ပါးအပြားကို ပြ၏၊ [ဆန်းကြောင့် “ကရဏကာ” ဟု ကဒွေဘော် ပြုထားသည်၊] အပါဒါန ကာရကကိုပင် မောဂ္ဂလ္လာန်စသော ကျမ်းများ၌ “အဝဓိ”ဟု နာမည်တပ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာ၌လည်း “ အဝဓိ ”ဟု ဆိုထားသည်၊ အဝဓိ, သီမာ, မရိယာဒါသဒ္ဒါတို့သည်၊ (အပိုင်းအခြား အနက်အားဖြင့်) တူသောအနက်ရှိကြကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် “အဝဒဓာတိ (ပရိစ္ဆိန္နာတိ) – ကြိယာကို ပိုင်းခြားတတ်၏၊ ဤတိ အဝဓိ”ဟု ပြု၊ “ဂါမာ အပေန္တိ”၌ ဂါမသည် ဖဲခြင်းကြိယာကို (“ဤရွာမှ ဖဲသွား၏”ဟု) ပိုင်းခြားတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် အဝဓိအမည်ရသည်။

တာနည်း။ ။ “အဝဓိယတေ ယတောတိ အဝဓိ” ဟု အပါဒါနသာဓန လည်း ပြုကြ၏၊ ယတော – အကြင်ရွာအစရှိသော အရပ်မှ၊ အဝဓီယတေ – တစုံတခုသောဝတ္ထုကို ပိုင်းခြားအပ်၏၊ ဤတွင် – ထိုသို့ပိုင်းခြားခဲ့ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော – ထို ရွာအစရှိသောအရပ်သည်၊ အဝဓိ – မည်၏။ [ယတော ဝဓိယတေ ကိဒ္ဓိ , ကြိယာပုဗ္ဗံ ကုတောစန။ ...အမှတ်မရှိသောအနက်မှ တစုံတခုသောဝတ္ထုကို ကြိယာရှေးရှိသည်ဖြစ်၍ (ဂမန-ဒါနစသော ကြိယာကို အကြောင်းပြု၍) သူတပါးသည် ပိုင်းခြားအပ်၏။... (မောဂ္ဂလ္လာန်နိသယဋ္ဌလာသော) ဟရိကာရိကာ။]

သတ္ပာဝတ္ထုပ္ပဘေဒတော။ ။[သတ္တိ + အဝတ္ထာ – သတ္တိ၏အဓိက် အတန့်၊] “ဗုဒ္ဓေါစရတိ”စသော ဂါထာကိုပြန်ကြည့်ပါ၊ ထိဂါထာ၌ ဘုရားဒြဗ်တော်အားဖြင့် တဆူတည်း ဖြစ်သော်လည်း “ ဗုဒ္ဓေန ဒေသိတော” ၌ ဟောတော်မူစွမ်းနိုင်သော သတ္တိအဓိက်ဝယ် “ ဗုဒ္ဓေန ” ဟု ကတ္တုကာရက ဖြစ်၏၊“ဗုဒ္ဓံ အနုစရာဟိ”၌ အစဉ်လိုက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော (ကြိယာပါပုဏန) သတ္တိအဓိက်ဝယ် “ ဗုဒ္ဓံ ”ဟု ကမ္မကာရကဖြစ်၏၊ ဤနည်းအတိုင်း “ဗုဒ္ဓေန တိဋ္ဌတေ, ဗုဒ္ဓသ ဒေတိ,ဗုဒ္ဓါ ဝိနိဂ္ဂတော,ဗုဒ္ဓေ ပသီဒတိ”တို့၌လည်း ကရဏကာရကစသည် ဖြစ်ပုံကို သိပါ။

၆၇။ သဗ္ဗဘာဝါ•ဝိနာဘာဝိ, ကရဏာဒိပုရေက္ခတော၊
ယော ကရောတျုတ္တကမ္မဋ္ဌံ, ကြိယံ့ကတ္တာ သ ကာရကော။

၆၇။ သဗ္ဗဘာဝါဝိနာဘာဝိ-အလုံးစုံသော ကြိယာတို့နှင့် မကင်း မူ၍ ဖြစ်လေ့ရှိသော၊ ကရဏာဒိပုရေက္ခတော-ကရဏအစရှိသော ကာရကတို့သည် ရှေသွားပြုအပ်သော၊ ယော-အကြင်ကာရကသည်၊ အတ္တကမ္မဋ္ဌံ-မိမိ၌တည်, ကံ၌တည်သော၊ ကြိယံ-ကြိယာကို၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏၊ သ(သော)-ထို ကာရကသည်၊ ကတ္တာ-ကတ္တားမည်၏။

၆၇။ ။ဤဂါထာဖြင့် ကတ္တုကာရက၏ သဘောကိုဌင်း, ဝစနတ္ထကိုဌင်း ပြ၏၊ ခဲ့ဦးအံ-"သဗ္ဗ၊ပေ၊ပုရေက္ခတော"ဖြင့် ကတ္တုကာရက၏ သဘောကို ပြ၏၊ ကတ္တုကာရကသည် အားလုံးသော ကြိယာတို့နှင့် ကင်း၍ မဖြစ်. "ကြိယာတိုင်းမှာ ကတ္တုကာရက အမြဲပါရှိသည်" ဟူလို၊ ကရဏကာရက စသော ကာရက ၅ ပါးသည် ကတ္တုကာရကကို ရှေသွားပြုရ၏၊ ကြိယာကို ပြီးစေရာဝယ် ကရဏ စသည်တို့ထက် ကတ္တုကာရကက ပဓာနဖြစ်သည်ကို "ရှေသွား"ဟု ဆိုသည်။ [သဗ္ဗဘာဝေဟိ-အလုံးစုံသော ကြိယာတို့နှင့်+အဝိနာဘာဝိ-မကင်းမူ၍ဖြစ်လေ့ရှိသည်တည်း၊ သဗ္ဗဘာဝါဝိနာဘာဝိ-သည်၊ ကရဏာဒိဟိ+ပုရေက္ခတော ကရဏာဒိ ပုရေက္ခတော။]

ယော၊ပေ၊ကတ္တာ။ ။ဤစကားဖြင့် ကတ္တာ၏ဝစနတ္ထကိုပြ၏၊ "ကရောတီတိ ကတ္တာ"ဟု ဝနုတ္ထပြုပါ-ဟူလို၊ "ကရောတိ-ပြု"ဟူသည် "တစုံတခုသော ကြိယာကို ပြီးစီးစေခြင်း-ပြီးအောင် ပြုလုပ်ခြင်း"တည်း၊ ထို့ကြောင့် ကရောတိကို "အဘိနိပ္ဖါဒေတိ - ပြီးစီးစေတတ်၏"ဟု အနက်ဖွင့်ကြသည်၊ အတ္တာစ-မိမိဟူသော, ကတ္တားလည်း+ကမ္မဏ-ကံလည်း၊ အတ္တကမ်ံ-မိမိ, ကံ၊ အတ္တကမ္မနိ+တိဋ္ဌတီတိ အတ္တကမ္မဋ္ဌာ။

ဆက်ဥုးအံ့။ ။"ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ"ဥ် သွားခြင်းကြိယာသည် ယောကျ်ားဟူသော ကတ္တားဥ်တည်၏၊"ပုရိသော ဩဒနံ ပစတိ"ဥ် ကျက်ခြင်း ကြိယာသည် ထမင်းတည်းဟူသော ကံဥ် တည်၏၊ ဤသို့လျှင် မိမိတည်းဟူသော ကတ္တားဥ်တည်သော သွားခြင်း စသော ကြိယာကို ဖြစ်စေ, ထမင်းစသောကံဥ် တည်သော ကျက်ခြင်း စသော ကြိယာကိုဖြစ်စေ ယောကျ်ားစသော ကတ္တားသည်သာ ပြီးစီးစေနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် "ကတ္တုကာရက"ကို ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော (ကြိယာကို ပြီးအောင် ပြုလုပ်တတ်သော) ကာရက ဟု ခေါ်ရသည်။

၆၈။ ကတ္တာ သမ္မကြိယာဗျာပိ, သေသံ ကမ္မာဒိပဥ္စကံ၊
ဝိသေသကြိယာဗျာပိတိ, ကာရကံ ဒုဗ္ဗိဓံ မတံ။

၆၈။ ကတ္တာ- ကတ္တုကာရကသည်၊ သမ္မကြိယာဗျာပိ - အလုံးစုံသော ကြိယာတို့၌ ပြန့်နှံ့ခြင်းရှိ၏၊ သေသံ-ကတ္တုကာရကမှ ကြွင်းသော၊ ကမ္မာဒိပဥ္စကံ – ကံ အစရှိသော ကာရက ငါးပါး အပေါင်းသည်၊ ဝိသေသကြိယာဗျာပိ – ထူးသော ကြိယာတို့၌ ပြန့်နှံ့ခြင်းရှိ၏၊ ဇုတိ-ဤသို့၊ ကာရကံ- ကာရကကို၊ ဒုဗ္ဗိဓံ – ၂ ပါး အပြားရှိ၏ ဟူ၍ မတံ–သိအပ်၏။

၆၉။ ကတ္တာယံ တိဗ္ဗိဓော သုဒ္ဓ–ဟေတု ကမ္မပ္ပဘေဒတော၊
ဒတ္တော ကရောတိ ကာရေတိ, ဗိယတော ပါနိယံ သယံ။

၆၉။ အယံ ကတ္တာ - ဤ ကတ္တားသည်၊ သုဒ္ဓဟေတုကမ္မပ္ပဘေဒတော – သုဒ္ဓကတ္တား , ဟေတုကတ္တား , ကမ္မကတ္တားတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဗ္ဗိဓော - သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ဒတ္တော ကရောတိ ကာရေတိ ဗိယတော ပါနိယံ သယံ - ဒတ္တာ ၊ပေ၊ သယံတို့ကား ပုံစံတည်း။

၆၈။ ။ဤဂါထာဖြင့် ကာရက ၂ မျိုးပြားပုံကိုပြ၏၊ “ကတ္တုသညာကြိယာနာမနတ္ထိ” နှင့်အညီ ကြိယာဟူသမျှ၌ ကတ္တားပါရှိရ၏၊ ထို့ကြောင့် ကမ္မာကာရကသည် သမ္မကြိယာဗျာပိ ကာရကမည်၏၊ ကံစသော ကာရက ၅ ပါးကား ဝိသေသကြိယာ ဗျာပိကာရကမည်၏။ [ဗျာပနံ–ပြန့်နှံ့ခြင်း၊ ဗျာပေါ–ခြင်း၊ (ထိုကြိယာ၌ ပါဝင်နိုင်ခြင်းကိုပင် “ ပြန့်နှံ့ခြင်း ” ဟု ဆိုသည်၊) ဗျာပေါ ယသ အတ္တိတိ ဗျာပိ (ကတ္တာကိုငဲ့၍ ပုလ္လိန်, သေသံငဲ့လျှင်ကား “ဗျာပိ”ဟု နပုလ္လိန်)၊ သမ္မကြိယေသု + ဗျာပိ သမ္မကြိယာဗျာပိ၊ ဝိသေသကြိယာသု+ဗျာပိ ဝိသေသကြိယာဗျာပိ။]

မှန်၏–ကမ္မကာရကသည် “သြဒနံ ပစတိ”စသည်ဖြင့် ကံပါမှ အဓိပ္ပါယ်ပြည့်စုံသော သကမ္မက ကြိယာများ၌သာ ပြန့်နှံ့၏၊ သယတိ တိဋ္ဌတိစသော အကမ္မကကြိယာများ၌ မပြန့်နှံ့၊ ကရဏစသော ကာရကများလည်း“ဒါတ္တေန ဝိဟိံ လုနာတိ , ဘိက္ခုဿ ဒီယတေ , ဂါမာ အပေန္တိ , တိလေသု တေလံ တိဋ္ဌတိ ”စသည်ဖြင့် မိမိနှင့်စပ်ဆိုင်ရာ ကြိယာအထူး၌သာ ပြန့်နှံ့ (ပါဝင်) နိုင်၏၊ ထို ကြိယာအားလုံး၌ပင် “ပုရိသော” စသော ကတ္တားကား ပါဝင်နိုင်သည်။

[ဒတ္တော - ဒေဝဒတ်သည်၊ ကရောတိ - ကိုယ်တိုင် ပြုတတ်၏၊ ယည္ထော-သည်၊ ဒတ္တံ-ဒေဝဒတ်ကို၊ ကာရေတိ-ပြုစေတတ်၏၊ ပါနိယံ-သောက်ရေသည်၊ သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ ဒိယတေ-သောက်တတ်၏။]

၆၉။ ။ကတ္တုကာရကဓ်၏ ၃ ပါးပြားပုံကိုပြလိုသောကြောင့် "ကတ္တာယံ" စသည်မိန့်၊ကတ္တုကာရကသည် "သုဒ္ဓကတ္တား, ဟေတုကတ္တား, ကမ္မကတ္တား" ဟု ၃ မျိုး ပြားသည်၊ " ဒတ္တော ကရောတိ " ၌ ဒတ္တောသည် သုဒ္ဓကတ္တား " ယည္ဒတ္တော ဒေဝဒတ္တံ ကာရေတိ"၌ ယည္ဒတ္တောသည် ဟေတုကတ္တား၊ [ဂါထာဖြစ်၍ ပုံစံကိုချိုးထားသည်၊]ဒိယတေ "ပါနိယံ"၌ ပါနိယံသည် ကမ္မကတ္တားတည်း။

သုဒ္ဓကတ္တား။ ။သုဒ္ဓေါ – ဟိတ်အနုက် ကံအနက်တို့နှင့် မရောမယှက် သက်သက်သော (နောံပုံစံများကဲ့သို့ ဟိတ်အနက် ကံအနက်မပါသော) + ကတ္တာ-ကတ္တားတည်း၊ သုဒ္ဓကတ္တာ-တ္တား၊ ၍ သုဒ္ဓကတ္တားသည် သူတပါး မခိုင်းဘဲ ကိုယ်တိုင်ပြုတတ် သောကြောင့် " သယံကတ္တား "လည်း မည်၏၊ [" ဒတ္တော"၌ ဒေဝဒတ္တော ဟု ဆိုလိုလျက် " ဒေဝ" ဟူသောပုဒ်ကို ချထားသော ပုဗ္ဗပဒလောပတပ္ပုရိသ်သမာသ်တည်း။]

ဟေတုကတ္တား။ ။" ယည္ဒတ္တော ဒေဝဒတ္တေန (သည်, ဝါ– ကို၊) ကမ္မံ ကာရေတိ" ၌ ယည္ဒတ်၏အပြုခိုင်းမှုကြောင့် ဒေဝဒတ်သည် အလုပ်ကို လုပ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် ယည္ဒတ်သည် ဒေဝဒတ် ပြုလုပ်ရခြင်း၏အကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် " ဟေတု" လည်းဟုတ်၏၊ ပြုစေခြင်း (ပြုဘို့ရန်စေခိုင်းခြင်း) ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သောကြောင့် ကတ္တာလည်း ဟုတ်၏။ [ဟေတုစ + သော + ကတ္တာစာတိ ဟေတုကတ္တာ၊] စေခိုင်းတတ်သောကြောင့် " ပယောဇကကတ္တား" လည်း ခေါ်၏၊ ဒီပနီ၌ " ဒတ္တော ကာရေတိတ် ယောဇနာ" ဟု ဆိုသော်လည်း သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ကာရိတ် ဝင်လာသောအခါ သုဒ္ဓကတ္တားက ကာရိတ်ကံ ဓာတ်ကတ္တား ဖြစ်ရိုး ထုံးစံတည်း၊ ထို့ကြောင့် " ယည္ဒတ္တော ဒေဝဒတ္တေန (ဒေဝဒတ္တံ) ကမ္မံ ကာရေတိ" ဟု ပုံစံထုတ်သည်။

ကမ္မကတ္တား။ ။ပါနိယံ ဒိယတေ၊ ဤပုံစံ၌ သောက်ရေသည် သေံအပ်သော (ကံ) ပင်တည်း၊ တရံတခါမျှ သောက်တတ်သော ကတ္တုသတ္တိမရှိ၊ သို့သော် အလွန်ရောတ်သောအခါ သေံရသည်ရှိသော် သောက်၍ လွယ်ကူလှသောကြောင့် ရေသည် သူ့ဘာသာ သောက်တတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်ရကား (မသောက်တတ်သော်လည်း သောက်တတ်သကဲ့သို့ တင်စား၍ တဒ္ဓမ္မ။ပစ္စာရအားဖြင့်) " သောက်တတ်သောကတ္တား " ဟု ခေါ်ထားသည်၊ ထို့ကြောင့် ကတ္တုသတ္တိပေါ်အောင် " ဒိယတေ – သောက်တတ်၏ " ဟု ပေးရသည်။

၇၀။ ယံ ကြိယာသာဓနေ ကတ္တု-ပကာရံ တိသယေန တံ၊ ကရဏံ ကတ္တုတော·ညေသ, မဓိကန္တိ မုဒ္ဒိရိတံ။

၇၀။ ယံ–အကြင် ကာရကသည်၊ ကြိယာသာဓနေ - ကြိယာကို ပြီးစေခြင်း၌၊ အတိသယေန-အလွန်အကဲအားဖြင့်၊ ကတ္တု- ကတ္တားအား၊ ဥပကာရံ-လျော်သောကျေးဇူးကို ပြုတတ်၏၊ တံ-ထိုကာရကသည်၊ ကရဏံ-ကရိယာမည်၏၊ တံ- ထို ကရိယာကို၊ ကတ္တုတော-ကတ္တုကာရကမှ၊ အညေသံ-အခြားသော ကာရကတို့ထက်၊ အဓိကန္တိ-သတ္တိလွန်ကဲ၏ဟူ၍၊ ဥဒ္ဒိရိတံ-ဆိုအပ်၏။

[ကမ္မမေဝ–အစစ်အမှန် ကံဖြစ်ပါလျက်ပင်+ ကတ္တာ – တင်စားအပ်သော ကတ္တားတည်း၊ ကမ္မကတ္တာ– ကံသည်ပင် ကတ္တားဟု။] ဤကတ္တား ၃ မျိုး၏ အကျယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ “ ယော ကရောတိ သကတ္တာ ” စသော သုတ်တို့မှာ ရှုပါဥ့်။

၇၀။ ကရဏကာရကဓ၏ သဘောကိုပြလို၍ “ ယံ ကြိယာ ”စသည်မိန့်၊ [“ ဒတ္တေန ကမ်ဗံ ကရိယတေ.” စသည်ဖြင့် တတိယာဝိဘတ်သည် ကတ္တားအနက်ကိုဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ တတိယာဝိဘတ်၏ အနက်ချင်းတူရကား ကတ္တုကာရကဓ၏အခြားမဲ့၌ ကမ္မကာရကကို မပြသေးဘဲ ကရဏကာရကကို ပြသည် ”ဟု မှတ်။]

ယံ၊ ဓေ၊ တိသဓေယနံတံ ။ ။ “ပုရိသော ဒါတ္တေန ဝိဟိ ံ လုနာတိ ”၌ ရိတ်ခြင်းကြိယာကို ယောက်ျားသည် ပြီးစေ၏၊ ထိုသို့ ပြီးစေရာ၌ “ တစဉ် ” သည် ယောက်ျားအား အလွန်ကျေးဇူးများသကဲ့သို့ ထို့အတူ ကတ္တားအား အလွန်ကျေးဇူးများသော ကာရကကို “ ကရဏ ကာရက ” ဟု ခေါ်သည်။ [“ ကရောတိ အနေနာတိ ကရဏံ ” ဟုပြု၊ အနေန– ဤ တစဉ်စသည်ဖြင့်၊ ကရောတိ-ရိတ်ခြင်းကြိယာကို ပြုရ၏၊ ဧတံ-ထိုသို့ ပြုကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ–ထို တစဉ်စသော အနက်သည်၊ ကရဏံ–ကရိယာမည်၏။]

ကတ္တုတော၊ ဓေ၊ အဓိကံ ။ ။ “ ကရိယာသည် ကတ္တား၏ အလုပ်ကို ကူညီသောအားဖြင့် ကတ္တားအား ကျေးဇူးပြုရသောကြောင့် ပဓာနဖြစ်သော ကတ္တားလော် သတ္တိမထက်ချေ၊ ကတ္တားမှ တပါးသော ကျန်ကာရကငါးပါး ထက်ကား သတ္တိလွန်ကဲသည် ”ဟု ဆိုအပ်လေသည်။

၇၁။ ဗာဟိရဏ္ဍဇာတော ဗာဟျ-ဇာနနရေနစ ဒုဇ္ဇိဓံ၊
ဝိဟိ ံ လုနာတိ ဒါတ္ဗေန, စက္ခုနာ စန္ဒ·မိက္ခတေ။

၇၁၊ (ကရဏံ - ကရဏကာရကသည်၊) ဗာဟိရဏ္ဍဇာတော-ဗာဟိရ ကရိဏ်း , အဇ္ဈတ္တကရိဏ်း အားဖြင့်ဂုဏ်း၊ ဗာဟျဇာနနရေနစ- ဗာဟျကရိဏ်း, အဇာနနရ ကရိဏ်းအားဖြင့်ဂုဏ်း၊ ဒုဇ္ဇိဓံ-၂ ပါး အပြားရှိ၏၊ ဝိဟိ ံ လုနာတိ ဒါတ္ဗေန, စက္ခုနာ စန္ဒ·မိက္ခတေ- ဝိဟိ ံ ၊ပေ၊မိက္ခတေတို့ကား ပုံစံတည်း၊ ဝိဟိ ံ -ကောက်ကို၊ ဒါတ္ဗေန-တစည်ဖြင့်၊ လုနာတိ-ရိတ်၏၊ စက္ခုနာ-မျက်စိဖြင့်၊ စန္ဒံ - လကို၊ ဣက္ခတေ-ကြည့်ရှု၏။

၇၂။ ယံကြိယာယာ·ဘိဂန္တုံ,တံ ကမ္မံ ယံ ကရိယတေ၊
ဣတိ သတ္တိ တဒါ ကမ္မံ, ကရဏန္တိ ကြိယာ တထာ။

၇၂။ ယံ-အကြင် ကာရကကို၊ ကြိယာယ - ကြိယာသည်၊ အဘိဂန္တုံ-ကပ်ရောက်အပ်၏၊(တနည်း)ကြိယာယ-နှင့်၊ အဘိဂန္တုံ-စပ်အပ်၏၊ တံ-ထိုကာရကသည်၊ ယံ ကရိယတေဣတိ-ယံကရိယတေဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့်၊ ကမ္မံ-ကမ္မမည်၏၊[ယံ-အကြင်ကာရကကို၊ ကရိယဒတ- ပြုအပ်၏၊ ဝါ- စပ်အပ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တံ- ထိုကာရကသည်၊ ကမ္မံ - ကမ္မမည်၏၊] တဒါ - ကမ္မသာဓိဝစနတ်ပြုရာထိုအခါ၌၊ သတ္တိ-ကြိယာပါပုဏာနသတ္တိသည်၊ ကမ္မံ-မည်၏၊ တထာ-ထိုမှတပါး၊ ကရဏံ-ပြုခြင်း၊ ဣတိ - ဤ ဘာဝသာဓိဝစနတ္ထကြောင့်၊ ကြိယာ- ကြိယာသည်၊ ကမ္မံ-မည်၏။

၇၁ ။ ။ကရဏကာရကသည် ဗာဟိရ (ဗာဟိယ) ကရိဏ်း အဇ္ဈတ္တကရိဏ်းအားဖြင့် ၂ ပါးပြား၏၊ ဗာဟိရ (ယ) ကရိဏ်းကို ဗာဟျကရိဏ်းဟုဂုဏ်း , အဇ္ဈတ္တကရိဏ်းကို အဇ္ဈာနရကရိဏ်း ဟုဂုဏ်း ခေါ်သေး၏၊ ထိုတွင် ဒါတ္ဗေနသည် ခန္ဓာကိုယ်၏ အပြင်ပဒ္ဓ ဖြစ်သောကြောင့် ဗာဟိရ (ဗာဟျ) ကရိဏ်းတည်း၊ စက္ခုနာသည် ခန္ဓာကိုယ်တွင် ပါဝင်သောကြောင့် အဇ္ဈတ္တ (အဇ္ဈာနရ) ကရိဏ်းတည်း။

---

၇၂ ။ ။"ယံ ကြိယာဘိဂန္တုံ, တံ ကမ္မံ"ဖြင့် ကမ္မကာရကဏ်သဘောကို ပြ၏၊ "ကြိယာသည် ကပ်ရောံအပ်သော အနက်ကို ကမ္မကာရကခေါ်သည်" ဟူလို၊ "အဘိဂန္တုံ-ကြိယာသည် ကပ်ရော်" ဟူသည် ကြိယာက ကံခေါ်၌

ရော်နေ ကပ်နေ စပ်နေခြင်းတည်း၊ “မင်္ဂံ ဂစ္ဆတိ”၌ သွားခြင်းကြိယာသည် လမ်းပေါ်၌ ကပ်လျက် စပ်လျက် အပ်လျက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ကပ်သံ စပ်သံ ရောက်သံ ပါအောင် ကံဟော အနက်ပေးရာ၌ “အပ်” ဟု ပေးရသည်။ [“ကျောချင်းကပ် ရင်ချင်းအပ်” ဟူရာ၌ စပ်နေခြင်းကိုပင် “ကပ်=အပ်” ဟု ခေါ်သကဲ့သို့တည်း။]

ယံ ကရိယတေ၊ ပေ၊ ကမ်ံ။ ။ ဤစကားဖြင့် ကမ္မပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှင့် အရကောံကိုပြ၏၊ ကမ်ံ၌ ကရဓာတ် ကံဟော ရမ္မပစ္စည်းဖြစ်၍ “ကရိယတေတိ ကမ်ံ” ဟု ကမ္မသာဓ် ဝစနတ်ပြုပြီးလျှင် ကြိယာပါဟုဏန (ကြိယာသည် ရောက်အပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော) သတ္တိကို အရကောက်ပါ–ဟူလို။

ကရိယတေ။ ။ကရိယတေ၌ ကရဓာတ် ဖြစ်သော်လည်း ကရဓာတ်က အလုံးစုံသော ဓာတ်နက်၌ ပြန့်နှံ့သောကြောင့် ကရိယတေကို မောဂ္ဂလ္လာန် ပဋ္ဌိကာ၌ “ပါပုဏိယတေ”ဟု ဖွင့်၍ ဗာလာဝတာရ၌ “သမ္ဗန္ဓိယတေ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ပဋ္ဌိကာအဖွင့်ကို လိုက်၍ ကမ္မသတ္တိကို “ကြိယာပါပုဏနသတ္တိ – ကြိယာသည် ရော်အပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောသတ္တိ”ဟု ခေါ်လေ့ရှိကြသည်။

မေးဘွယ်။ ။သမ္ဗန္ဓိတဇ္ဇံ – ကြိယာနှင့်စပ်အပ်သော အနက်ကို “ကံ” ဟု ခေါ်လျှင် ကတ္တား ကရိဏီးစသော ကာရကများလည်း ကြိယာနှင့်စပ်အပ်သည်ချည်း ဖြစ်သောကြောင့် “ကမ္မ” ဟူသောအမည်သည် ထို ကာရကအားလုံးနှင့် ဆိုင်နေသည်မဟုတ်လော-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား–ကတ္တုစသော ကာရကများသည် ကြိယာဘိနိပ္ဖါဒနသတ္တိ စသော သတ္တိထူးများဖြင့် မှတ်သားအပ်သောကြောင့် ကတ္တုစသောအမည်ထူးကိုရပြီးဖြစ်ရကား“ကမ္မ” အမည်ကို မခံယူကြ၊ ကမ္မကာရကကား ကြိယာနှင့်စပ်ခြင်းဟူသော သတ္တိမျှဖြင့်သာ မှတ်သားရသောကြောင့် “ကမ္မ” ဟူသောအမည်မှတပါး အခြားအမည်ကို မရနိုင်တော့ချေ။

ကရဏံတိ ကြိယာ။ ။ကမ္မသာဓနမပြုဘဲ “ကရဏံ ကမ်ံ” ဟု ဘာဝသာဓနပြုလျှင် ပြုခြင်းကြိယာကို အရကောက်ရသည်၊ “ကမ္မ”အရ ကြိယာကို အရကောက်ရသောဌာနကား “ကမ္မပ္ပဝစနီယ ယုတ္တော” သုတ်၌လာသော ကမ္မတည်း၊ မှန်၏ – ကမ္မပ္ပဝစနီယကို သတ္တာတသဒ္ဒါကျဉ်း၌ “ကမ်ံ (ကြိယံ) ပဝုတ္တဝန္ဆောတိ ကမ္မပ္ပဝစနီယာ”ဟု ဖွင့်ကြ၏၊ အကျယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ ကမ္မပ္ပဝစနီယသုတ်အဖွင့်မှာ ရှုပါ၊ ဘာဝသာဓန ဝိဂ္ဂဟပြုခြင်းသည် ၌ ကမ္မကာရကနှင့်မဆိုင်၊ ကမ္မပုဒ်ကို ရသင့်သမျှ ဝိဂ္ဂြိဟ်လုပ်၍ (အတ္ထ၊ဒ္ဓါရအဖြစ်ဖြင့်) ပြခြင်းသာတည်း။

၇၃။ နိပ္ပတ္တိ ဝိကတိ ပတ္တိ, ဘေဒါ ကမ္မံ တိ၀ေ မတံ၊
ကဠံ ကရောတိ စျာပေတိ, ကဋ္ဌာ-ဒိစ္စံ နမ ဿတိ။

၇၃။ ကမ္မံ-တံကို၊ နိပ္ပတ္တိ ဝိကတိ ပတ္တိဘေဒါ-နိပ္ပတ္တိကံ, ဝိကတိကံ, ပတ္တိကံတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိ၀ေ-သုံးပါး အပြားအားဖြင့်၊ မတံ-သိအပ်၏။ ကဠံကရောတိ စျာပေတိ ကဋ္ဌာ ဒိစ္စံ နမဿတိ-ကဠံ ကရောတိ ၊ ပေ ၊ နမဿတိတို့ကား ပုံစံတည်း၊ ကဠံ - သင်ဖြူးကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ ကဋ္ဌ-ထင်းကို၊ စျာပေတိ-လောင်စေ၏၊ ဝါ-မီး၌၏၊ အာဒိစ္စံ-နေကို၊ နမဿတိ-ရှိခိုး၏။

၇၃ ။ ။ ကံသုံးမျိုးပြားပုံကို ပြသော၀ါထေ၀တည်း၊ “ နိပ္ပါဒိယတေ-ဖြစ်စေအပ် (ဖြစ်အောင်ပြုလုပ်အပ်) ၏၊ ဤတို နိပ္ပတ္တိ”နှင့်အညီ, ပြုလုပ်အပ်သောကံကို“နိပ္ပတ္တိကံ”ဟုခေါ်၏၊“ကဠံ ကရောတ”ပုံစံ၌ ကဋ္ဌသည် သင်ဖြူး ဖြစ်အောင် ပြုလုပ်အပ်သောကြောင့် နိပ္ပတ္တိကံမည်၏။

ဝိကတိကံ။ ။ဝိကရိယတေ – ပင်ကိုယ်သဘောမှ ထူးအောင် ပြုအပ်၏၊ ဤတို ဝိကတိ၊“ကဠံ စျာပေတိ”ပုံစံ၌ ထင်းကို ထင်းအဖြစ်မှထူးခြား၍ မီးကျီး ဖြစ်အောင် ပြုအပ်သောကြောင့် ကဋ္ဌသည် ဝိကတိကံမည်၏၊ [ဝိ-တမျိုးတဖုံ ပြောင်းအောင်+ကတိ-ပြုအပ်သောကံ။]

မှတ်ချက်။ ။“ကဠံ ကရောတ်,ကဋ္ဌံ စျာပေတ်”ဤပုံစံ ၂ ရပ်ကိုကြည့်လျှင် ဖြစ်အောင် ပြုအပ်သော ကံကို (သင်ဖြူးဖြစ်အောင်စသည်ဖြင့် ပြုအပ်သောကံကို) နိပ္ပတ္တိကံဟု ခေါ်၍ တမျိုးတဖုံပြောင်းသွားအောင် ပြုအပ်သောကံကို ဝိကတိကံ ဟု ခေါ်ကြောင်း ထင်ရှား၏၊ သို့သော် အဖွင့်များ၌ကား ရှေ့က ပကတိကံ မရှိလျှင် နိပ္ပတ္တိကံ, ရှေ့က ပကတိကံရှိလျှင် ဝိကတိကံ ဟု ခွဲခြား၍ ပြခဲ့သော နိပ္ပတ္တိကံပုံစံ၌“ ဗီရဏာနိ – သင်မြက်တို့ကို၊ ကဠံ – သင်ဖြူးကို၊ ကရောတိ– ၏”ဟု သင်ဖြူးယက်ဘို့ရာ ပင်ကိုယ်ပကတိဖြစ်သော ဗီရဏာနိသည် ပကတိကံ, ကဋ္ဌံသည် ဝိကတိကံဟုဆို၏၊“ ကဋ္ဌံ အဂ်ါရံ(မီးကျီးကို) ကရောတ်”၌ ကဋ္ဌံသည် ပကတိကံ, အဂ်ါရံသည် ဝိကတိကံဟု ဆို၍ အဂ်ါရံမပါဘဲ ကဋ္ဌချည်းဖြစ်လျှင် နိပ္ပတ္တိကံ ဟု ဆိုလိုသတတ်။

နိပ္ပတ္တဿ ဝိကတဿ, ဘေဒေန နောပလဒ္ဓတေ၊
ယံတု နောနိဿိတံ ပုဗ္ဗံ, တံ နိပ္ပတ္တိတိဟ်သတေ။

နိပ္ပတ္တဿ – နိပ္ပတ္တိကံကို၎င်း၊ ဝိကတဿ – ဝိကတိကံကို၎င်း၊ ဘေဒေန-အထူးအပြားအားဖြင့်၊ နောပလဒ္ဓတေ-မရအပ်၊ [ထိုကံ ၂မျိုး မထူးဟူလို၊] တု-ထူးပုံကား၊ ယံ-အကြင်ကံသည်၊ ပုဗ္ဗံ-ရှေးကံတပါးကို၊ (ပကတိကံကို)

၇၄။ သမ္မာ ပဒိယတေ ယဿ, သမ္မဒါနံ တဒုစ္စတေ၊
ဝတ္ထုဿဝါ ပဋိဂ္ဂါဟ-လက္ခဏံ တံ ကြိယာယဝါ။

၇၄။ ယဿ - အကြင်ကာရကအား၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ပဒိယတေ - ပေးအပ်၏၊ တံ-ထို ကောင်းစွာပေးရာ ကာရကကို၊ သမ္မဒါနံ-သမ္မဒါန်ဟူ၍၊ ဥစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ တံ-ထို သမ္မဒါန်သည်၊ ဝတ္ထုဿဝါ - ဝတ္ထုကိုသော်၎င်း၊ ကြိယာယဝါ - ကြိယာကိုသော်၎င်း၊ ပဋိဂ္ဂါဟလက္ခဏံ-ခံယူခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။

နော နိသိတံ-မမှီ၊ (ရှေ့မှာ ပကတိကံ မရှိ)၊ တံ-ထိုကံကို၊ နိပ္ပတ္တိတိ-နိပ္ပန္နဟူ၍၊ ဇာဟ-ဤကံအရာ၌၊ ဇာသတေ-အလိုရှိအပ်၏။

ပတ္တိကံ။ ။"အာဒိစ္စံ နမဿတိ"ငုံစံ၌ ဖြစ်စေအပ်သော နိပ္ပတ္တိသဘောလည်းမရှိ၊ ထူးသွားအောင်ပြုအပ်သောဝိကတိသဘောလည်း မရှိ၊ သက်သက် ကြိယာပါပုဏန (ရှိခိုးခြင်းကြိယာဖြင့်ရောက်အပ်သော) သဘောသာ ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အာဒိစ္စံသည် ပတ္တိကံသာမည်၏၊ ဤစကားအရ "နိပ္ပတ္တိ ဝိကတိကံ မဟုတ်လျှင် ပတ္တိကံချည်း" ဟု မှတ်။

အမှာ။ ။ ဝုတ္တကံ-အဝုတ္တကံ, ပဓာနကံ-အပဓာနကံ, ကထိတကံ-အကထိတကံ, ပကတိကံ- ဝိကတိကံ, ဇာတိ်တကံ- အနိဋ္ဌိတကံ, နေဝိဋ္ဌိတနာနိဋ္ဌိတကံ,စသော ကံအပြားများရှိသေး၏၊ ရူပသိဒ္ဓိနှင့်ပုဒ်စစ်ကို ကြည့်ကြပါလေ။

၇၄။ **သမ္မာပေါဉ္စမီတေ။** ။ဤစကားဖြင့် သမ္မဒါနပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှင့် သဘောကိုပြ၏၊"သံ+ပ+ဒါန"ဟု ခွဲ၍ သံကို "သမ္မာ"ဟုဆင်း၊ ပ+ဒါနကို "ပဒိယတေ ယဿ"ဟုဆင်း အနက်ဖွင့်သည်၊ "သမ္မာ ပဒိယတေ ယဿတိ သမ္မဒါနံ " ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ကောင်းစွာ+အပြားအားဖြင့် ပေးရာဖြစ်သော အနက်သဘောကို "သမ္မဒါနကာရက"ခေါ်ပါ-ဟူလို။

ဝတ္ထုဿ၊ ဇပ၊ ဝါ။ ။ ဤစကားဖြင့် သမ္မဒါန်၏ လက္ခဏာကိုပြ၏၊ သမ္မဒါန်မည်သည် "သမဏဿ စီဝရံ ဒဒါတိ " ဉ်ကဲ့သို့ ဝတ္ထုကို ခံယူခြင်း လက္ခဏာသော်လည်းရှိ၏၊ "သမဏဿ ရောစတေ သဗ္ဗံ" ဉ် နှစ်သက်ခြင်း ကြိယာကို ခံယူခြင်းကဲ့သို့ ကြိယာကိုခံယူခြင်းလက္ခဏာသော်လည်း ရှိရသည်၊ "ဝတ္ထုပဋိဂ္ဂါဟက, ကြိယာပဋိဂ္ဂါဟကဟု သမ္မဒါန ၂ မျိုးပြားသည်"ဟူလို။

၇၅။ ပူဇာနဉ္စဟကာမေန, ဒိန္နံ သမ္မာတိ မနျတေ၊
ဒိန္နဿ သာမိကတ္ထေပိ, သမ္မဒါနံ တဒုစ္စတေ။

၇၅။ ပူဇာနဉ္စဟကာမေန - အငယ်က ပူဇော်လို, အကြီးက ချီးမြှောက်လိုသည်၊(ဟုတ္တွာ-ဖြစ်၍၊) ဒိန္နံ-ပေးအပ်သော ဝတ္ထုကို၊ သမ္မာတိ- သမ္မာဟူ၍၊ ဝါ- ကောင်းစွာ ပေးအပ်၏ ဟူ၍၊ မနျတေ-သိအပ်၏၊ ဒိန္နဿ-ပေးအပ်သော ဝတ္ထု၏၊ သာမိကတ္ထေပိ-ဥစ္စာရှင်၏ အဖြစ်သည်လည်း၊ (သတိ-ဖြစ်လသော်၊ ဝါ-ဖြစ်မှ၊) တံ- ထိုပေးရာ ကာရကကို၊ သမ္မဒါနံ-သမ္မဒါန်ဟူ၍၊ ဥစ္စတေ-ဆိုအပ်၏။

၇၅။ ပူဇာနဉ္စဟကာမေန ။ ။ ရှေ့ဂါထာ၌ "သမ္မာ + ပဒီယတေ - ကောင်းစွာ + ပေးအပ်" ဟူရာဝယ် အဘယ်သို့သောအလိုဆန္ဒဖြင့် ပေးမှ "ကောင်းစွာ+ပေး" ဖြစ်သနည်းဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ပူဇာ၊ပေ၊ မနျတေ"ဟု မိန့်သည်၊ ငယ်သူ (သို့မဟုတ်) ဂုဏ်အားဖြင့်နိမ့်သူက ကြီးသူ (သို့မဟုတ်) ဂုဏ်ကြီးမြင့်သူအား ပူဇော်လိုသောဆန္ဒဖြင့် ပေးခြင်း, ကြီးသူ-ဂုဏ်မြင့်သူက ငယ်သူ- ဂုဏ်နိမ့်သူအား ချီးမြှောက်လိုသောဆန္ဒဖြင့် ပေးခြင်းကို "ကောင်းစွာ+ပေးခြင်း"ဖြစ်သည်-ဟူလို။

ဒိန္နဿ၊ပေ၊တဒုစ္စတေ။ ။ပူဇော်လို ချီးမြှောက်လို၍ပေးလျှင်"သမ္မဒါန်" ဟု ခေါ်နိုင်ပြီလော-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် " ဒိန္နဿ၊ပေ၊တဒုစ္စတေ" ဟု မိန့်သည်၊ ပူဇော်လို ချီးမြှောက်လို၍ ပေးရုံမျှဖြင့် သမ္မဒါန်မခေါ်နိုင်သေး၊ ပေးရာပုဂ္ဂိုလ်က ဥစ္စာရှင်လည်းဖြစ်မှ (အပိုင်လည်းရမှ) သမ္မဒါန်ခေါ်နိုင်၏-ဟူလို၊ မှန်၏-တပည့်က ပူဇော်လို၍ ဆရာ့အား ပေးစေကာမူ ဆရာက ထိုဝတ္ထုကို လက်မခံလျှင် ဆရာသည် ဥစ္စာရှင်မဖြစ်သောကြောင့် သမ္မဒါန် မဖြစ်။

သာမိကတ္ထေပိ ။ ။ သာမိကတ္ထေပိ-၌ ပိသည် ရှေ့က သမ္မာအပေး၌ ပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဍနတည်း၊ သမ္မာအပေးဖြစ်ရုံသာမက ထိုဝတ္ထုကိုလက်ခံ၍ ဥစ္စာရှင်လည်းဖြစ်မှ "သမ္မဒါန်"ဟု ခေါ်ရသည်-ဟူလို၊ ဒီပနီဋ္ဌကား-ယသ ပဋိဂ္ဂါဟကသ (အကြင်ခံယူသူကို) ပူဇာယ သင်္ဂဟသ ကရဏေပိ သတိ, ယေန ပဋိဂ္ဂါဟကေန ဒိန္နဿဝတ္ထုနော သာမိကတ္ထေပိ လဒ္ဓေ (ဥစ္စာရှင်အဖြစ်ကို ရအပ်သော်ငင်း) ဒိန္နံ သမ္မာတိ မနျတေ" ဟု ဖွင့်၏၊ ထို ဒီပနီအလိုမှာ ပိသည် ပူဇာနဉ္စဟကိုပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဍနတည်း၊"ပူဇော်လို ချီးမြှောက်လို ရုံသာ မက, ဥစ္စာရှင်လည်းဖြစ်မှ သမ္မဒါန်ဖြစ်သည်"ဟူလို။

၇၆။ **ရဇကဿ ဒဒေ ဝတ္ထုံ, ရညော ဒက္ကွန္တိအာဒိသု၊**
နဘဝေ သမ္ပဒါနတ္တံ, ပူဇာဒိန•မဘာဝတော။

၇၆။ ရဇကဿ-ကဝါသည်၏၊(ဟတ္ထေ-လက်၌၊) ဝတ္ထုံ-အဝတ်ကို၊ ဒဒေ-ပေး၏၊ ရညော-မင်း၏၊ ဒက္ကုံ- ဒက်ငွေကို၊ ဒဒေ - ပေး၏၊ ဣတိ အာဒိသု- ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ပူဇာဒိနံ - ပူဇော်ခြင်း အစရှိသည်တို့၏၊ အဘာဝတော - မရှိခြင်းကြောင့်၊ သမ္ပဒါနတ္တံ - သမ္ပဒါန်၏အဖြစ်သည်၊ နဘဝေ-မဖြစ်။

၇၆။ ဤဂါထာဖြင့် သမ္ဗန္ဓာအပေးမဟုတ်သောကြောင့် သမ္ပဒါန်မဖြစ်သော ပုံစံများကိုပြ၏၊"ရဇကဿ ဝတ္ထုံ ဒဒါတိ, ရညော ဒက္ကုံ ဒဒါတိ"ဟု ပုံစံထုတ်လိုရင်းတည်း၊ ဤပုံစံများ၌ "ဒဒါတိ" ဟု သမ္ပဒါန်ငဲ့ရိုး ဖြစ်သော ဒါဓာတ် ပါသော်လည်း ပူဇော်လိုခြိုးမြှော်လို၍ ပေးခြင်းမဟုတ်သောကြောင့် သမ္ပဒါန်မဖြစ်၊ ထို့ကြောင့်"ရဇကဿ (ဟတ္ထေ) ဝတ္ထုံဒဒါတိ"ဟု ဟတ္ထေထည့်၍ဆင်း, "ရညော–မင်း၏"ဟုဆင်း, သမ္ဗန်အနက်ပေးရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဋီကာဆရာကား မင်း၏ အပိုင်ဥစ္စာဖြစ်သော ဒင်္ဂါမဟုတ်, ယောကျ်း၏ ဒင်္ဂါဖြစ်သောကြောင့် "ရညော"ကို ဒက္ကုံ၌ မစပ်စေဘဲ "ရညော ပုရိသော ဒက္ကုံ ဒဒါတိ"ဟု ပုရိသောထည့်ပါဠ်၌ စပ်စေလေသည်။

အာဒိဖြင့် ယူဘွယ်။ ။ဒက္ကွန္တိအာဒိသု၌ အာဒိဖြင့်"ပဟာရကဿ ဝိဋ္ဌံ ဒဒါတိ – ရိုက်သူ၏ (ဘက်သို့) ကျောက်ကုံးကိုပေး၏"စသည်ကိုဆင်း, ပူဇာဒိနံ၌ အာဒိဖြင့် အနုဂ္ဂဟစသည်ကိုဆင်း ယူပါ ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

သမ္ပဒါန်ဖြစ်သည် ဟု ယူပုံ။ ။"ရဇကဿ ဒဒေ ဝတ္ထုံ"စသော ပုံစံ၌ သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်းတို့ အလိုအားဖြင့် သမ္ပဒါန်မဖြစ် ဟု ဆိုသော်လည်း ပါဠိ အဋ္ဌကထာအလိုမှာ သမ္ပဒါန်ဖြစ်သည်ပင်၊ " ဘိက္ခုဿ ပဟာရံ ဒဒေယျ = ရဟန်းအား ပုတ်ခတ်ခြင်းကိုပေးအံ့" (ပါစိတ်ပါဠိတော်)၊ ဧကော ပုရိသော ကိလိဉ္ဇ ဝတ္ထုံ ရဇကဿ အဒါသိ–ယောကျ်းတယောက်သည် ညစ်ပေသော အဝတ်ကို ကဝါသည်အား ပေး၏-(အဋ္ဌသာလိနီ) စသည်ကား ပုံစံ။

ထိုဂဲ့သို့ သမ္ဗာမဟုတ်ရာ၌"သမ္ဗာ ပဒီယတေ ယဿ"ဟူသော ဝိဂ္ဂဟနှင့် မလျော်ရကား စတုတ္ထီသဝိဘတ်သက်ရချင်း တူသောကြောင့် သဒ္ဒိသူပစာ သမ္ပဒါန် ဟု မှတ်၊ သတ္တဝေ–ရန်သူအား၊ ဘယံ–ဘေးကို၊ ဒဒါတိ–ပေး၏၊ ဤ အာဒိ ပယောဂေါတု-ဤသို့အစရှိသောပြယုဂ်သည်ကား၊ ဥပစာရာတ်-ဥပစာအားဖြင့်၊ ဘဝေ-သမ္ပဒါန်ပြယုဂ်ဖြစ်၏။..(မုဒ္ဓဗောဓဋီကာ)။[အခြားပဂ္ဂဟတမျိုးကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ-ယဿဒါတုကာမောသုတ်မှာ ရှုပါ။]

၇၇။ အနုမတျာ•နိရာကတ္ထာ-ရာဓက ဘေဒတော တိဓာ၊
သမ္ပဒါနံ ဒေဒေ ဘိက္ခု-နော ရုက္ခဿ•တ္ထိကဿစ။

၇၇။ သမ္ပဒါနံ - သမ္ပဒါန်သည်၊ အနုမတျာ•နိရာကတ္ထာ•ရာဓက ဘေဒတော- အနုမတိသမ္ပဒါန်, အနိရာကတ္ထု သမ္ပဒါန်, အာရာဓက သမ္ပဒါန်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဓာ-သုံးပါးပြား၏၊ ဒေဒေ ဘိက္ခု နောစ - ဒေဒေဘိက္ခုနောသည်ဌင်း၊ ရုက္ခဿစ - ရုက္ခဿသည်ဌင်း၊ အတ္ထိကဿစ-အတ္ထိကဿသည်ဌင်း၊ဥဒါဟရဏံ-ဥဒါဟရုဏ်တည်း၊ [ဘိက္ခုနော-အား၊ စီဝရံ-ကို၊ ဒေဒေ-ပေး၏၊ ရုက္ခဿ-သစ်ပင်အား၊ ဇလံ-ရေကို၊ ဒေဒေ- လောင်းပေး၏၊ အတ္ထိကဿ - တောင်းယမ်းသူ အား၊ ဘတ္တံ-ထမင်းကို၊ ဒေဒေ-ပေး၏။]

၇၇။ သမ္ပဒါန် ၃ မျိုးပြားပုံကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ ထိုတွင် ခွင့်ပြုတတ်သော(ခွင့်ပြုရာရောံသော) သမ္ပဒါန်သည် အနုမတိသမ္ပဒါန်မည်၏၊ ပေးသည်ကို မပယ်ရှားတတ်သောသမ္ပဒါန်သည် အနိရာကတ္ထုသမ္ပဒါန်မည်၏၊ [နိ+အာကရောတိ-ကင်းအောင်ပြုတတ် ပယ်ရှားတတ်၏၊ ဇုတိ နိရာကတ္ထာ၊ န+နိရာကတ္ထာ အနိရာကတ္ထာ၊] ဥစ္စာရှင်ကို နှစ်သက်စေတတ်(နှစ်သက်အောင် ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းတတ်)သော သမ္ပဒါန်သည် အာရာဓက သမ္ပဒါန်မည်၏။ [အာရာဓေတိ-နှစ်သက်စေတတ်၏၊ ဇုတိ အာရာဓကော။]

ပုံစံများ ။ ။"ဘိက္ခုဿ စီဝရံ ဒေတိ "ဉ် ဘိက္ခုသည် လူအပ်သော သင်္ကန်းကို ခွင့်ပြုသောအားဖြင့် လက်ခံ၏၊ ထို့ကြောင့် အနုမတိသမ္ပဒါန် ဖြစ်၏၊ " ရုက္ခဿ ဇလံ ဒေတိ "ဝယ် ရုက္ခသည် ခွင့်ပြုတတ်သောစိတ် မရှိ၊ လောင်းအပ်သောရေကို ကင်းအောင်မပြု, ဖယ်၍မပစ်၊ ထို့ကြောင့် အနိရာကတ္ထာမည်၏၊ [ဘိက္ခုဿတုန်းက သင်္ကန်းကို ကင်းအောင် မပြုသော်လည်း ခွင့်ပြုမှုသဘောက ပို၍ထင်ရှားသောကြောင့် အနုမတိ ဟု ဆိုရသည်။]

အတ္ထိကဿဒ္ဒါသည် တောင်းစားသူကိုဟော၏၊ ထို့ကြောင့် "အတ္ထိကဿ ယာစကဿ"ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ တောင်းစားသူသည် ပေးသူကိုနှစ်သက်စေတတ်၏၊ နှစ်သက်လောက်အောင်"အိုးအိမ်ကြီးရှင်တို့ ဒါနရှင်တို့"စသည်ဖြင့် နှစ်သက်စရာ စကားများကို ပြောဆို၍ တောင်းတတ်၏၊ တောင်း၍ရသော အခါလည်း နှစ်သက်လောက်အောင် ဆုပေးစကားပြောတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် အာရာဓကသမ္ပဒါန်မည်၏။["အတ္ထ-ယာစနေ"ဟုဓာတ်ကျမ်းရှိသောကြောင့် "အတ္ထိကဿ"ဟု ပါဠိမှန်ရှိပါစေ၊ "အဒ္ဓိကဿ"ဟု ပါဠိပျက်တတ်သည်။]

၇၀။ သမ္မဒါနံ ဒ္ဝိဓာ ကာယ-စိတ္တသမ္မတ္တိ ပုဗ္ဗတော၊
ဘိက္ခုသ္သ စီဝရံ ဒေတိ, ဗလိံ နာရာယဏသ္သစ။

၇၀။ သမ္မဒါနံ - သည်၊ ကာယစိတ္တသမ္မတ္တိ ပုဗ္ဗတော - ကာယသမ္မတ္တိပုဗ္ဗသမ္မဒါန်, စိတ္တသမ္မတ္တိပုဗ္ဗသမ္မဒါန် အားဖြင့်၊ ဒ္ဝိဓာ- ၂ ပါး ပြား၏၊ ဘိက္ခုသ္သ စီဝရံ ဒေတိစ - ဘိက္ခုသ္သစီဝရံဒေတိသည်၎င်း၊ ဗလိံ နာရာယဏသ္သစ-ဗလိံ နာရာယဏသ္သသည်၎င်း၊ ဥဒါဟရဏ်- ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ [ဘိက္ခုသ္သ - ရဟန်းအား၊ စီဝရံ- ကို၊ ဒေတိ- ပေး၏၊ နာရာယဏသ္သ - ဗိသ္သကိုး နတ်မင်းအား၊ ဗလိံ - ပူဇော်ဘွယ်ကို၊ ဒေတိ- ၏။]

၇၀။ ။ကာယသမ္မတ္တိ ပုဗ္ဗသမ္မဒါန်, စိတ္တသမ္မတ္တိ ပုဗ္ဗသမ္မဒါန် အားဖြင့် သမ္မဒါန် ၂ မျိုးပြားပုံကို ပြသောဂါထာတည်း၊ ကာယေန + သမ္မတ္တိ ကာယသမ္မတ္တိ - ကိုယ်ဖြင့် ကောင်းစွာရောက်ခြင်း၊ ကာယသမ္မတ္တိ+ပုဗ္ဗံ ယဿာတိ ကာယသမ္မတ္တိပုဗ္ဗံ၊ ယဿ-အကြင် သမ္မဒါန်၏၊ ပုဗ္ဗံ-(မပေးမီ)ရှေ့၊ ကာယသမ္မတ္တိ-ကိုယ်ဖြင့်ကောင်းစွာရောက်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ, ဇာတိ, တံ-ထိုသမ္မဒါန်သည်၊ ကာယသမ္မတ္တိပုဗ္ဗံ - ကာယသမ္မတ္တိပုဗ္ဗ မည်၏၊ စိတ္တသမ္မတ္တိပုဗ္ဗလည်းနည်းတူ။

ပုံစံ။ ။"ဘိက္ခုသ္သ စီဝရံ ဒေတိ"၌ သက်နိုးမလ္လမိ ရဟန်းထံရောံအောင် ကိုယ်ဖြင့်ရှေးဦးစွာသွားရ၏၊ ထို့ကြောင့် သက်နိုးလ္လရာဖြစ်သော ရဟန်းသည် ကာယသမ္မတ္တိပုဗ္ဗသမ္မဒါန် မည်၏။ [ဤပုံစံ၌ ပေးလ္လလိုသောစိတ်သည် မလ္လမိရှေးဦးစွာ ဖြစ်ရသေးသောကြောင့် "စိတ္တသမ္မတ္တိပုဗ္ဗ"ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း ကိုယ်ဖြင့်သွားရောက်ခြင်းက ထင်ရှားသောကြောင့် "ကာယ သမ္မတ္တိပုဗ္ဗ"ဟု နာမည်တပ်ရသည်။]

"ဗလိံ နာရာယဏသ္သ ဒေတိ"၌ ဗိသ္သကိုးနတ်မင်းကို "နာရာယဏ"ဟု ထောမနိမိဖွင့်၏၊ ဒီပနီ၌ " ဝါသုဒေဝ " ဟု ဖွင့်၏၊ ထို ဝါသုဒေဝကိုလည်း "ဗိသ္သကိုး"ဟုပင် ထောမနိမိ ဖွင့်၏၊ ထိုနတ်အား ပူဇော်ရာ(နတ်တင်)ရာ အခါ၌ ကိုယ်ဖြင့် နတ်အထံသို့ မရောက်နိုင်၊ စိတ်ဖြင့်သာ ရောက်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် " စိတ္တသမ္မတ္တိပုဗ္ဗ သမ္မဒါန် " ဟု ဆိုသည်။ [" ကမ္မာဓိပ္ပေတ သမ္မဒါန်, ကြိယာဓိပ္ပေတသမ္မဒါန်, ကာရကာနုရပ္ပတ္တ သမ္မဒါန် " စသော သမ္မဒါန်အပြားကို ပဒ်စစ်မှာ ရှုပါ။]

၇၉။ သမေပျဉ်းဂမေ ဒွိန္နံ, ပုဗ္ဗရှပါ ယ•ဒစ္ဆုတံ၊
ဝုစ္စတေ တဲ•ဒပါဒါနံ-မေတန္တာဝဓိလက္ခဏံ။

၇၉။ ဒွိန္နံ-ဂါမမုနိ အစရှိသော ၂ မျိုးသော ဝတ္ထုတို့၏၊ အပ ဂမေ - ကင်းကွာခြင်းသည်၊ သမေပိ - တူမျှပါသော်လည်း၊ ယံ-အကြင် ရွာအစရှိသော ဝတ္ထုသည်၊ ပုဗ္ဗရှပါ-တည်မြဲတိုင်းသော ရှေ့သဘောမှ၊ အစ္ဆုတံ-မရွေ့လျော၊ တံ-ထို ရွာအစရှိသော ဝတ္ထုကို၊ **အပါဒါနံ**-အပါဒါနဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ စ-ဆက်ဉုးဒံ့၊ တေံ-ဤအပါဒါန်သည်၊ **အဝဓိလက္ခဏံ**-ပိုင်းခြားခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။

၇၉။ ။ အပါဒါန်၏ သဘောနှင့် လက္ခဏာကို ပြသော ဂါထာတည်း၊ "သမေ၊ပေ၊တဒပါဒါနံ" ဖြင့် အပါဒါန်၏သဘောကိုပြု၏၊ "အပ+အာဒါန" ဟု ခွဲ၊ အပနေတွာ အာဒဒါတိ ဇုတောတိ အပါဒါနံ၊ ဇုတော - ဤရွာအစရှိသော ကာရကမှ၊ အပနေတွာ - ဖဲ့ခွါ၍၊ အာဒဒါတိ - အခြားဝတ္ထုကို ယူတတ်၏၊ ဇုတိ - ထိုသို့ ဖဲ့ခွါရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အပါဒါနံ - မည်၏။

သမေ၊ပေ၊တဒပါဒါနံ ။ ။ "ဂါမာ အပေန္တိ မုနယော - ရသ့ေမုနိတို့သည် ရွာမှဖဲကုန်၏" ဟူသောပုံစံ၌ မုနိတို့သည် ရွာနှင့်ကင်းကွာသွားကုန်၏၊ ရွာလည်း မုနိတို့နှင့် ကွဲကွာနေရစ်၏၊ ဤသို့ ရွာ - မုနိ ၂ ဘက်လုံးတို့၏ ကွဲကွာခြင်းအားဖြင့်တူကြသော်လည်း နဂိုရှိအနေမှ မရွေ့သောရွာစသည်ကို "အပါဒါန်" ဟု ဆိုရသည်။

မြင်းပေါ်မှလူကျ။ ။ "မြင်းစီးယောကျ်ားသည် ပြေးနေသောမြင်းမှ ကျရစ်၏ " ဟူရာ၌ မြင်းသည် နဂိုရှိပြေးမြဲသဘောမှ မပြောင်းဘဲ ပြေးမြဲပြေးနေ၏၊ လူသော်သင့် စီးမြဲသဘောမှ ရွေ့လျော၏၊ ထို့ကြောင့် မြင်းနှင့်လူ ၂ မျိုးတို့၏ ကွဲကွာခြင်းတူသော်လည်း မြင်းကိုသာ အပါဒါန်ဟု ဆိုရသည်။

တေဝဓိလက္ခဏံ။ ။အဝဒဓာတိ ပရိစ္ဆိန္ဒတိတိ အဝဓိ၊ ဤသို့ ကဒ္ဒု၊ သာဓ်ပြု၍ ပိုင်းခြားတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ပိုင်းခြားခြင်း ကြိယာကို ဘာဝပဓာန နည်းအားဖြင့် ယူ၊ အဝဓိ - ပိုင်းခြားတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော+လက္ခဏံ ယသ်သာတိ အဝဓိလက္ခဏံ၊ ရွာနှင့် မုနိတို့ကို မရောစေဘဲ ပိုင်းခြားခြင်း (ခွဲခြားခြင်း) သည် ဤအပါဒါန်၏ အမှတ်အသားတည်း။ [အရာဝတ္ထု ၂ မျိုးကို တခြားစီဖြစ်အောင် ပိုင်းခြားခြင်း အမှတ်အသားသည် ကတ္တုစသောကာရကများ၌ မရှိရကား ဤ ပိုင်းခြားခြင်းကိုပင် အပါဒါန်၏ ထူးခြားသော အမှတ်လက္ခဏာ ဟု ဆိုရသည်။]

အနုမေယျဝိသယဘူ - မှန်းဆအပ်သော အပါဒါနသည်၏ ဖြစ်ရာကြိယာရှိသော၊ ကိဠိ–အာချို့သော အပါဒါန်ဂုဏ်း၊ (ဇုတိ- ဤသို့၊) အပါဒါ'နံ – အပါ'ဒါန်ကို၊ တိဓာ – သုံးပါး ပြား၏ ဟူ၍၊ မတံ – သိအပ်၏။

၈၂။ မုနယော-ရသွေ့တို့သည်၊ ဂါမာ-ရွာမှ၊ အပေန္တိ-ဖဲကုန်၏၊ ကုသုလာ-ကျိမှ၊ (နီဟရိတ္ဝာ-ထုတ်ဆောင်၍၊) တက္ကာ့လံ - ဆန်ကို၊ ပစေ-ချက်၏၊ ဇုမေ-ဤမထုရာပြည်သားတို့သည်၊ ပါဠလိပုတ္တကေဟိ-ပါဠလိပုတ်ပြည်သားတို့ထက်၊ အဘိရူပတရာ - သာ၍ လွန်ကဲသော အဆင်းရှိကုန်၏၊ (ဇုတိ-ဤသည်တို့ကား ဥဒါဟရဏ်တည်း။)

၈၁ , ၂။ အပါဒါန်သုံးမျိုး ပြားပုံကို ပြသောဂါထာတည်း၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌော+ဝိသယော ယသ္မာတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယော၊ ယသ္မ–အကြောင်းအပါဒ'ါန်၏၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌော-တိုက်ရိုက် ညွှန်ပြအပ်သော၊ ဝိသယော – အပါဒ'ါန်အမည်၏ဖြစ်ရာ ကြိယာသည်၊ အတ္ထိ, ဇုတိ, နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယံ၊ "ဂါမာ အပေန္တိ မုနယော" ကား ပုံစံတည်း၊ ဤ၌ "အပေန္တိ" ဟု ကြိယာတိုက်ရိုက်ရှိသောကြောင့် ဂါမာသည် နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယ အပါဒါန်ဖြစ်၏၊ [အပါဒါနသညာဝိသယသ ကြိယာဝိသေသသ နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယံ၊ — ရူပသိဒ္ဓိ (ကာရက)။]

ဝိသယ ။ ။ "ဝိသေသေန + သေန္တိ ဇော်ဟောတိ ဝိသယော" နှင့်အညီ အပါဒါန်သညာ၏ အထူးဖြစ်ရာကြိယာကို "ဝိသယ" ဟု ခေါ်၏၊ အပေန္တိ ကြိယာကြောင့် ဂါမာသည် အပါဒါန်အမည်ရ၏၊ အပေန္တိ ကြိယာမရှိလျှင် ဂါမာသည် အပါဒါန် အမည်မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် အပေန္တိသည် အပါဒါန်သညာ၏ အထူးအားဖြင့်ဖြစ်ရာ ကြိယာတည်း။ [အချို့က "အပါဒါန်ပုဒ်၏ စာစပ်ရာကို "ဝိသယ" ဟု ခေါ်ကြ၏၊ ထိုအယူကို ရူပသိဒ္ဓိ – ယသ္မာဒေပေတိ သုတ်အဖွင့်၌ "ဝါဒန္တရ" ဟု ခေါင်းတပ်၍ စိစစ်ထားသည်။]

ဥပါတ္တ ဝိသယ။ ။ [ဥပ+အာတ္တ၊ အာတ္တ၌ အာပုဗ္ဗဒါဓာတ် တပစ္စည်း၊ အာဒိယတေတိအာတ္တံ၊ ဥပဂန္ဆာ+အာတ္တံ=ကပ်၍ ယူအပ်သောကြိယာ။] တိုက်ရိုက်မပါသောကြောင့် ကပ်၍ယူအပ်သော (ဆောင်ယူအပ်သော) ကြိယာကို ဥပါတ္တဝိသယ ဟု ခေါ်၏၊ ဤဥပါတ္တကိုပင် " အဗ္ဘာဟရိတဗ္ဗ–မဆောင်ယူထိုက်သောကြိယာ " ဟု ဂုဏ်း, "ပါဠ္ဍသေသ–ပါဠ္ဍကြွင်း " ဟုဂုဏ်း ခေါ်သည်။ [" ဥပဂ္ဘဝိသယ, ဥပဂ္ဘိဝိသယ "ဟု ဒီကြသည်ကား ပါဠ္ဍပျက်ချည်းသာ။]

၈၃။ ကြိယာနိသယဘူတာနိ,ကတ္တုကမ္မာနိ တိဋ္ဌရေ၊
ယတ္ထောကာသောတိသောယေဝ,ပရံပရုပစာရတော။

၈၃။ ယတ္ထ - အကြင် ကာရကဒ္ဒ၊ ကြိယာနိသယဘူတာနိ - ကြိယာ၏မိုရာဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော၊ကတ္တုကမ္မာနိ-ကတ္တားကံတို့သည်၊ တိဋ္ဌရေ - တည်ကုန်၏၊ သောယေဝ - ထို ကြိယာ၏ မိုရာဖြစ်သော

ကုသုလာ တက္ကုလံ ပဓေ။ ။ဤ၌“ကျိမှ ဆန်ကိုချက်ရာ၏”ဟု ဆိုလျှင် မြန်မာလို အဓိပ္ပါယ်နားလည်နိုင်သော်လည်း “ကုသုလာ”၏ အပါဒါန သညာမှည့်ဘို့ရာ ကြိယာမပါသေး၊ ထို့ကြောင့် “ကုသုလာ–မှ၊ နိဟရိတ္ထာ–ထုတ်ဆောင်၍”ဟု နိဟရဏာကြိယာ ထည့်ရသည်၊ ဤသို့ အပါဒါနအမည် ရဘို့ရာကြိယာကို ဆောင်ယူရသောကြောင့် ကုသုလာသည် ဥပါတ္တဝိသယ အပါဒါန်အမည်ရသည်၊ “ဝလာဟကာ ဝိဇ္ဇောတတေ စန္ဒော– တိမ်တိုက်မှ (ထွက်၍) လသည် တော်၏”လည်း “နိက္ခမိတ္ထာ”ဟု ထည့်ရသော ဥပါတ္တ ဝိသယ အပါဒါန်ပင်တည်း။

အနုမေယျဝိသယ။ ။အနု + မာဓာတ်, ဏျကို ယျပြု၊ “အနုမာန” ပုဒ်ကဲ့သို့ “မှန်းဆ”ဟူသော အနက်ဟောတည်း၊ တိုက်ရိုက်လည်း ကြိယာ မပါ, ထုတ်ယူစရာ (ထည့်စရာ) ကြိယာလည်း မရှိ၊ သို့သော် အပါဒါန် မည့်ဘို့ရာ မှန်းဆအပ်သောကြိယာကား ရှိ၏၊ ထိုသို့ မှန်းဆအပ်သောကြိယာ ရှိသောအပါဒါန်သည် အနုမေယျဝိသယ အပါဒါန်မည်၏။

ပါဠလိပုတ္တကေဟိ အာဘိရူပတရာ။ ။[ဂါထာဖြစ်၍“တရ”ပါနေ၏၊ အခြားကျမ်းများ၌ “အာဘိရူပါ” ဟုသာ ရှိ၏၊] ဤပုံစံ၌ “ပါဋလိပုတ္တကေဟိ”ကို အပါဒါန်မှည့်ဘို့ရာ ကြိယာမရှိ၊ ကြိယာမရှိလျှင် “ကဓရာတိ ကြိယံ အာဘိနိပ္ဖါဒေတိ”နှင့် မညီသောကြောင့် ကာရကအမည် မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် မှန်းဆအပ်သောကြိယာတခု ရှိရာ၊းမည်၊ ထိုကြိယာကား ဥတ္တံသ (သာလွန်ခြင်း) ကြိယာတည်း၊ ခဲ့ဥုံးအံ့ — “ဤ မထုရာပြည်သားတို့သည် ပါဋလိပုတ်ပြည်သားတို့ထက် အထူးအားဖြင့် အလွန် အဆင်းလှကုန်၏”ဟု ဆိုလျှင် “ပါဋလိပုတ်ပြည်သားတို့ထက် မထုရာပြည်သားတို့က ကံအားဖြင့်ရင်း, ဥတုရေမြေ အာဟာရအားဖြင့်ရင်း, အပြုအပြင်အားဖြင့်ရင်း, ဥတ္တံသ– သာလွန်၏”ဟု မှန်းဆ၍ သိနိုင်၏၊ ဤသို့ မှန်းဆ၍သိအပ်သော ဥတ္တံသကြိယာသည် ပါဋလိပုတ္တကေဟိ၏ အပါဒါန် အမည်ရဘို့ရာ အကြောင်းတည်း။ [ဤ အာဘိရူပတရဂ္ဂဟဏေန ဥတ္တံသန္တိ တိ ကြိယာ အနုမာနိတဗ္ဗာ။] အကျယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိ-“ယသ္မာဒေတံ”သုတ်အဖွင့်မှာ ရှုပါ။

ကတ္တားကံတို့၏တည်ရာ ကာရကကိုပင်၊ ပရိုပရွပစာရတော-အဆက်ဆက် တင်စားအပ်သော ဋ္ဌာန္၌ပစာရအားဖြင့်၊ သြကာသောတိ-သြကာသဟူ၍၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်၏။

၈၃။ သြကာသကာရက၏ သဘောကိုဂုဏ်း, သြကာသအမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကိုဂုဏ်း, ပြသောဂါထာတည်း၊ မှန်၏ – “ကြိယာ၊ပေ၊ယတ္ထော ကာသောတိ” ဖြင့် သြကာသကာရက၏ သဘောကိုပြ၏၊ ကြိယာ၏မိုရာဖြစ်သော ကတ္တားကံတို့၏ တည်ရာသဘောရှိသောကာရကကို“သြကာသ”ဟု ခေါ်ရသည်–ဟူလို၊ “သောယေဝ ပရမ္မုပစာရတော”ဖြင့် “သြကာသအမည်သည် မုချမဟုတ်, ဥပစာအမည်ဖြစ်သည်”ဟု ပြသည်။

ကြိယာ၊ပေ၊တိဋ္ဌရေ။ ။ဒေဝဒတ္တော ကဋ္ဌေ နိသီဒတိ–ဒေဝဒတ်သည် သင်ဖြူး(ဖျာ)ပေါ်၌ ထိုင်၏၊ ဤပုံစံ၌ ထိုင်ခြင်းကြိယာသည် ဒေဝဒတ်ပေါ်၌ မှီ၏၊ ဒေဝဒတ်ဟူသောကတ္တားကား သင်ဖြူးပေါ်၌ တည်၏၊ ဤသို့လျှင် ကဋ္ဌ(သင်ဖြူး)သည် ထိုင်ခြင်းကြိယာ၏မိုရာဖြစ်သော ဒေဝဒတ် တည်းဟူသော ကတ္တား၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် သြကာသကာရက အမည်ရသည်။

ထာလိယံ သြဒနံပစတိ–ထမင်းအိုး၌ ထမင်းကိုချက်၏၊ ဤပုံစံ၌ ကျက်ခြင်းကြိယာသည် သြဒနံဟူသောကံ၌ မှီ၏၊ သြဒနံဟူသော ကံကား ထမင်းအိုး၌ တည်၏၊ ဤသို့လျှင် ထာလိသည် ကျက်ခြင်းကြိယာ၏ မိုရာဖြစ်သော သြဒနံဟူသောကံ၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် သြကာသကာရက အမည်ရသည်၊ [သြကာသပုဒ်နှင့် အာဓာရပုဒ်တို့၏ ဝစနတ္ထကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ “ယောဓာရော တ မောကာသံ”သုတ်အဖွင့်မှာ ရှု။]

ပရမ္မုပစာရတော။ ။“ကရောတိ ကြိယံ အဘိနိပ္ဖါဒေတီတိ ကာရကံ” နှင့်အညီ ကြိယာကို ပြီးစေတတ်မှ ကာရကအမည် ရနိုင်၏၊ ဤပုံစံများဝယ် ကြိယာသည် ကတ္တားကံ၌ တည်သောကြောင့် “ဒေဝဒတ္တော သြဒနံ” ဟူသော ကတ္တားကံတို့သာ သြကာသအမည် ရသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်နည်းဖြင့် ကြိယာ၏ မိုရာမဟုတ်သော ကဋ္ဌ – ထာလိတို့က သြကာသအမည် ရသနည်း–မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ပရမ္မုပစာရတော”ဟု မိန့်သည်။

ဆိုလိုရင်းကား — “ဒေဝဒတ္တော ကဋ္ဌေ နိသီဒတိ”၌ ထိုင်ခြင်းကြိယာသည် ဒေဝဒတ်၌ တည်သောကြောင့် ဒေဝဒတ်သာ မုချအားဖြင့် သြကာသမည်၏၊ သို့သော်“ဒေဝဒတ်၏ သြကာသအမည်ကို ကဋ္ဌဥ်တင်စားလိုက်သော အခါကဋ္ဌလည်း အဆက်ဆက်တင်စားခြင်းအားဖြင့် သြကာသအမည် ရနိုင်သည်”ဟူလို၊ ဥပစာဝါပါးတွင်ကား ဋ္ဌာနီဒေဝဒတ်၏ သြကာသအမည်ကို

၈၄။ လဒ္ဓနာမ ဝိသေသတ္ထာ, နေသံ နောကာသတာ သိယာ၊
သာမညဿ ဝိသေသော၀, ဗာဓကောတိ ဟိ ဝုစ္စတေ။

၈၄။ နေသံ-ထိုကတ္တားကံတို့၏၊ လဒ္ဓနာမ ဝိသေသတ္ထာ-ရအပ်ပြီးသော ကတ္တားဟူသော အမည်ထူး, ကံဟူသော အမည်ထူးရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ၀၊-ကတ္တားကံဟူသော အမည်ထူးကို ရကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သကာသတာ-သကာသ၏ အဖြစ်သည်၊ ၀၊-သကာသ အမည်သည်၊ နု သိယာ - မဖြစ်တော့ရာ၊ ဟိ - မှန်၏၊ သာမညဿ - သာမည အစီအရင်ကို၊ ဝိသေသော၀ - ဝိသေသ အစီအရင်ကသာ၊ ဗာဓကောတိ-တားမြစ်နိုင်၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏။

ဌာနဖြစ်သော ကဋ္ဌ၌ တင်စားသောကြောင့် ဌာန္၊၊ပစာတည်း၊ ပရဿ — တပါးသော ဒေဝဒတ္တ၏+ နာမံ — ကြိယာ၏တည်ရာ သကာသအမည်ကို+ ပရမှီ— တပါးသော ကဋ္ဌ၌+ဥပစာရော—တင်စား၍ ခေါ်ခြင်းတည်း၊ ပရမ္မုခ ပစာရော—ခြင်း။ [·“ထာလိယံ သြဒနံ ပစတိ”၌လည်း ဤနည်းမှီး၍ သိပါ၊ ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌လည်း ပြထားသည်။]

၈၄။ လဒ္ဓ၊ပေ၊သိယာ။ ။ကတ္တားကံတို့က (ကြိယာ၏မှီရာ သကာသမှန်ပါလျက်) သကာသအမည်မခံခြင်း၏အကြောင်းကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ ဤဂါထာ၌ သကာသအမည် မခံခြင်း၏အကြောင်းကား “ လဒ္ဓနာမဝိသေသတ္ထာ ”တည်း၊ ကတ္တားသည် ကတ္တားဟူသော နာမည်ထူးကို ရပြီးဖြစ်၏၊ ကံလည်း ကံဟူသော နာမည်ထူးကို ရပြီးဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ကတ္တားနှင့် ကံတို့သည် (ကတ္တားနှင့်လည်းဆိုင်, ကံနှင့်လည်းဆိုင်, အာဓာရနှင့်လည်းဆိုင်သောကြောင့်) သာမညဖြစ်နေသော သကာသနာမည်ကို လက်မခံကြတော့၊ “ကတ္တားကံဟူသော ဝိသေသနာမည်က သကာသဟူသော သာမညနာမည်ကို တားမြစ်ထားသည်”ဟူလို။

သာမညဿ၊ပေ၊ဝုစ္စတေ။ ။မှန်၏-လောက၌ ဝိသေသနာမည်ကသာ သာမညနာမည်ကို တားမြစ်ရိုးရှိ၍, သာမညနာမည်က ဝိသေသနာမည်ကို တားမြစ်ရိုး မရှိ၊ ဥပမာ — ရဟန်းဟူသော ဝိသေသနာမည်က လူဟူသော သာမညနာမည်ကို တားမြစ်နိုင်၍, လူဟူသော သာမညနာမည်က ရဟန်းဟူသော ဝိသေသနာမည်ကို မတားမြစ်နိုင်သကဲ့သို့တည်း။ [သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ “ သရာ သရေ လောပံ ” စသော ရှေးရှေးသုတ်၏ သာမည အစီအရင်ကို “ဝါပရော အသရူပါ”ဟူသော နောက်နောက်သုတ်၏ ဝိသေသအစီအရင်က တားမြစ်ခြင်းလည်း ဤသဘောပင်တည်း။]

၈၅။ အာခေရော စတုခေဗျာပိ-ကော တိလောပသိလေသိကော၊
ထာလိ ဧေသယိကော-ကာသော,၈၈်ါ သာမိပိကောတိစ။

၈၅။ အာခေရော-အာခေရသည်၊ဗျာပိကော-ပြန့်နှံ့ခြင်းရှိသော၊ တိလံ-နှမ်းငုံး၊ သြပသိလေသိကော-ကပ်ယှဉ်ခြင်းရှိသော၊ ထာလိ-ထမင်းအိုးငုံး၊ ဧေသယိကော - အထူးဖြစ်ရာနယ်ဟူသော၊ အာကာသော- ကောင်းကင်ငုံး၊ သာမိပိကော - အနီးရှိသော၊ ၈၈်ါ-၈၈်ါမြစ်ငုံး၊ ဇုတိ-ဤသို့၊ စတုခေ-လေးပါးပြား၏။

၈၅။ အာခေရော စတုခေ။ ။သြကာသကာရုကကို အာခေရကာရုက ဟုလည်း ခေါ်နိုင်သောကြောင့် ထိုအာခေရကာရုက ၄မျိုးပြားပုံကို ပြသော ၈ါထာ တည်း၊ ဗျာပိကာခေရသည် တိလံ, သြပသိလေသိကာခေရသည် ထာလိ, ဧေသယိကာခေရသည် အာကာသော, သာမိပိကာခေရသည် ၈ါ်ါ တည်း၊ တိလံစသည်ကား အကျဉ်းချုပ်ပြထားသော စကားတည်း၊ အကျယ် အားဖြင့် "တိလေသု တေလံ တိဋ္ဌတိ, ထာလိယံ သြဒနံ ပစတိ, အာကာသေ သကုဏာ ပက္ခန္ဒန္တိ,၈၈်ါယံ ဃောသော တိဋ္ဌတိ" ဟု ပုံစံထုတ်လိုရင်းတ သ်း။

ဗျာပိကာခေရ။ ။ဗျာပနံ-ပြန့်နှံ့ခြင်း၊ ဗျာပေါ-ခြင်း၊ ဗျာပေါ ယတ္ထ အတ္ထိတိ ဗျာပိကော၊[အာခေရင်္ဂတည်သောဝတ္ထု၊ကို အာခေယျ၊(အာခေယ်) ဟု ခေါ်၏၊] အာခေယ်၏ ပြန့်နှံ့ခြင်းရှိသော အာခေရသည် " ဗျာပိက အာခေရ"မည်၏၊ "တိလေသု တေလံ တိဋ္ဌတိ=နှမ်းတို့၌ ဆီသည် တည်၏" ဤပုံစံ၌ တေလံသည် အာခေယ်တည်း၊ ထို အာခေယ်ဖြစ်သော ဆီသည် နှမ်း တခုလုံး၌ ပြန့်နှံ့သောကြောင့် တိလသည် ဗျာပိကာခေရ မည်၏၊ [သတ္တတ္ထ "ဗျာပက အဘိဗျာပက" ဟုရှိ၏၊ ထိုမူကွဲနှင့်တကွ သကလဗျာပက ကေဒေသ ဗျာပက ဟု ၂ မျိုးပြားပုံကိုပါ ရှုပသိဒ္ဓိ-ယောဓရောသုတ်အဖွင့်မှာ ရှုပါ။]

သြပသိလေသိကာခေရ။ ။ဥပသိလိသနံ-ကပ်ငြိခြင်း၊ဥပသိလေသော-ခြင်း၊ ဥပသိလေသော ယတ္ထ အတ္ထိတိ သြပသိလေသိကော၊ ထာလိယံ သြဒနံ ပစတိ၊ ဤပုံစံ၌ ထမင်းအိုးသည် ထမင်း၏ ငြိကပ်၍တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် "သြပသိလေသိက'အာခေရ"မည်၏၊ အလ္လိယန-အနလ္လိယန သြပသိလေသိ ကာခေရအပြားကို ရှုပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ၌ အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ ပြထားပြီ။

ဧေသယိကာခေရ။ ။ "ဝိသေသေန+သေန္တိ ပဝတ္တန္တိ ဧတ္ထောတိ ဝိသ ယော"နှင့်အညီ အထူးသဖြင့်ဖြစ်ရာအရပ်,အာရုံ,ကာလစသည်ကို"ဝိသယ" ဟု ခေါ်၏၊ "နယ်ပယ်" ဟုလည်း မြန်မာပြန်ကြ၏၊ ဝိသယောဧေ ဧေသယိ ကော(သွတ္ထ၌ ကိကသက်)၊ အာကာသေ သကုဏာ ပက္ခန္ဒန္တိ-ကောင်းကင်၌

၈၆။ ပဓာနပရိကပ္ပါနံ, ဝသာဓာရော ဟိ ဒုဗ္ဗိဓော၊
မုချောပစာရတော ဝါပိ, တိလဂဂ်ါဒယော ယထာ။

၈၆။ ဟိ-ဂဂ်ါယံကို အာဓာရဆိုခြင်းသည် မှန်၏၊ အာဓာရော-အာဓာရသည်၊ ပဓာန ပရိကပ္ပါနံ-ပဓာနာဓာရ ပရိကပ္ပါဓာရတို့၏၊ ဝသာ – အပြားအားဖြင့်ဂုဏ်း၊ မုချောပစာရတော ဝါပိ - မုချာဓာရ ဥပစာဓာရအားဖြင့်ဂုဏ်း၊ ဒုဗ္ဗိဓော - ၂ ပါး အပြားရှိ၏၊ ယထာ-ဥဒါဟရဏ်ကား၊ တိလဂဂ်ါဒယော-တိလဂဂ်ါအစရှိသည်တို့တည်း။

ဌက်တို့သည် ပုံကုန်၏၊ ဤပုံစံ၌ ကောင်းကင်အရပ်သည် ဌက်တို့၏ပုံသန်းရာအထူးအရပ် (နယ်) တည်း၊ ထို့ကြောင့် အာကာသေသည် ဝေသယိကအာဓာရမည်၏၊ [ဒေသန္တရာဝစ္ဆေဒ, အညတ္ထာဘာဝ ဝိသယာဓာရအပြားကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။]

သာမိဝိကာဓာရ ။ ။ သမိပေ + နိယုတ္တော သာမိဝိကော – အနီး၌ယှဉ်သောအရပ်၊ ဂဂ်ါယံ ဃောသော တိဋ္ဌတိ = ဂဂ်ါမြစ်၌ နွားကျောင်းသား ရှာသည် တည်၏၊ [ဃောသောကို“ဂေါပဂါမ”ဟု ထောမနာမိဖွင့်၏၊ တချို့အရာ၌ “ဝဇော–နွားခြံ”ဟုလည်း ဖွင့်၏၊] ဤပုံစံဝယ် ဂဂ်ါမြစ်ထည်း၌ ရှာ (ခြံ) မတည်နိုင်၊ ဂဂ်ါမြစ်နှင့်ဆက်စပ်နေသော ကမ်းနား၌သာ တည်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဂဂ်ါယံသည် သမိပအနက်၌ သတ္တမီသက်ထားသော သာမိဝိကာဓာရတည်း၊ “ဂဂ်ါယံ–ဂဂ်ါမြစ်အနီး၌”ဟု အနက်ပေး။

၈၆။ ပဓာနပေဒုဗ္ဗိဓော။ ။ဤဂါထာသည် ဂဂ်ါယံမှတ္ထက်လာသော ဂါထာတည်း၊ “ဂဂ်ါယံကို အာဓာရဆိုခြင်းသည် မှန်၏”ဟူလို၊ ပဓာန အာဓာရ, ပရိကပ္ပအာဓာရ ဟု အာဓာရ ၂ မျိုး ပြား၏၊ မူရင်းအနက်သည် ပဓာန, ထိုအနက်မှတပါးသော ဆက်သွက်အပ် ကြံဆအပ်သောအနက်သည် ပရိကပ္ပတည်း၊ ပဓာနနှင့် မုချ , ပရိကပ္ပနှင့် ဥပစာရသည် အနက်အရတူ၏၊ “ တိလေသု တေလံ တိဋ္ဌတိ ”၌ တိလေသုသည် မုချအားဖြင့် ဆိ၏တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ပဓာန (မုချ) အာဓာရ မည်၏၊ “ ဂဂ်ါယံ ဃောသော တိဋ္ဌတိ ”၌ ဂဂ်ါမြစ်သည် အစစ်အမှန် အားဖြင့် နွားကျောင်းသား ရှာ၏တည်ရာမဟုတ်, ရေ၏တည်ရာဖြစ်၏၊ ဂဂ်ါအမည်ကို ကမ်းနားပေါ်၌တင်စားထားသောသမိပျူပစာရအားဖြင့် ကမ်းနားအရပ်ကို ဂဂ်ါဟုခေါ်ထားသည်၊ ထို့ကြောင့် ဂဂ်ါယံသည် ပရိကပ္ပ (ဥပစာရ) အာဓာရတည်း။

၈၇။ မုချာ·မုချဝသေနံဝံ , သမ္မော သဒ္ဒေါ ပဘိဇ္ဇတေ၊
ဂဂ်ါယံ နှာယတော ဂဂ်ါ-ယံ သဿ္မိ ယထာဂ္ဂမံ။

၈၇။ ဧဝံ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ သမ္မော-အလုံးစုံသော၊ သဒ္ဒေါ- သဒ္ဒါသည်၊ မုချာ·မုချဝသေန- မုချသဒ္ဒါ, ဥပစာသဒ္ဒါတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပဘိဇ္ဇတေ -- ကွဲပြား၏၊ ဂဂ်ါယံ - ဂဂ်ါမြစ်၌၊ နှာယတော-ရေချိုး၏၊ ဂဂ်ါယံ-၌၊ သဿံ-ကောက်ပင်သည်၊ တိဋ္ဌတော-တည်၏၊ ဧကတိ - ဤကား၊ ယထာဂ္ဂမံ - အစဉ်အတိုင်းသော ဥဒါဟရဏ်ဘည်း။

၈၇။ မုချာ၊ပေ၊ပဘိဇ္ဇတေ။ ။အာစရိယ၏ မုချ-ပရိကပ္ပ၂ မျိုးပြားပုံနှင့် စပ်၍ အခြားသော သဒ္ဒါများလည်း ထိုကဲ့သို့၂ မျိုးပြားနိုင်ကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့် ဤဂါထာကိုမိန့်သည်၊ "မုခေ (ပဓာနေ) + ဘဝံ မုချံ" နှင့်အညီ အစစ်အမှန် ပဓာနအနက်ကိုဟောသော သဒ္ဒါသည် မုချသဒ္ဒါမည်၏၊ ဥပစာတင်စားအပ်သောအနက်ကို ဟောသောသဒ္ဒါသည် အမုချသဒ္ဒါမည်၏။

ပုံစံ။ ။"ဂဂ်ါယံ နှာယတော–ဂဂ်ါမြစ်၌ ရေချိုး၏"ပုံစံ၌ ဂဂ်ါမြစ်သည် မုချရေချိုးရာအရပ် ဖြစ်သောကြောင့် ဂဂ်ါယံသည် မုချသဒ္ဒါတည်း၊ "ဂဂ်ါယံ သဿံ တိဋ္ဌတိ"၌ ကောက်ပင်သည် ဂဂ်ါမြစ်ထည်း၌ မတည်နိုင်, မြစ်၏အနီးဖြစ်သော လယ်မြေ၌သာ တည်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤပုံစံ၌ ဂဂ်ါယံသည် အမုချ (သမီပျူပစာ) သဒ္ဒါတည်း၊ ဤနည်းအားဖြင့် သဒ္ဒါဟူသမျှ မုချသဒ္ဒါ, ဥပစာသဒ္ဒါအားဖြင့် ၂ မျိုးပြားနိုင်သည်–ဟူလို။

အမှာ။ ။တတိယပါဒအဆုံးနှင့် စတုတ္ထပါဒအစဝယ် အလယ်၌ ရပ်နားခြင်း ရှိတ်ရသောထုံးစံ ရှိ၏၊ သို့ပါလျက်"ဂဂ်ါ–ယံ"ဟု ရပ်၍ မဖြစ်အောင် ရေးစီထားသောကြောင့် အလက်ာကျမ်းလာ ယတိဟိနဒေါသ ရောက်၏၊ ထို ကြောင့် " ဂဂ်ါယံ နှာယိ ဂဂ်ါယံ , သဿံ ဌာတိ နိဒဿနံ " ဟု ဆရာတို့ ပြင်ကြသည်။

ဒီကာ။ ။ကာရကသဒ္ဒါသည် ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော ကတ္တု၊ ကာရကကို ဟောရာ၌ မုချသဒ္ဒါဖြစ်၏၊ ကံအစရှိသော ကာရကတို့သည် သူတို့ကိုယ်တိုင် ကြိယာကိုမပြီးစေတတ်ဘဲ ကြိယာပြီးခြင်း၏ အကြောင်းသာ ဖြစ်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ကံအစရှိသောကာရကကို ကာရကသဒ္ဒါက ဟောရာ၌ အမုချ (ဖလူပစာ) သဒ္ဒါတည်း၊ ဖြာဟ္မဏသဒ္ဒါသည် ပုဏ္ဏား အစစ်ကို ဟောရာ၌ မုချသဒ္ဒါ, ပုဏ္ဏားနှင့်တူသော (ပုဏ္ဏားတု) ကို ဟောရာ၌ အမုချ (သဒိသူပစာ) သဒ္ဒါတည်း၊ ဤသို့ ဒီကာ၌ ပြထားသည်။

၈၈။ ဘူတမတ္ထ·မတိက္ကမ္မ, ယေနာဘူတ·မပေက္ခတိ၊
ဘူတတ္ထဿကဒေသံဝါ, သော ပစာရောတိ ဝုစ္စတိ။

၈၈။ ယေန - အကြင်သီဟ အစရှိသောဝေါဟာရဖြင့်၊ (ဝတ္တု
ကာမော - ပြောဆိုလိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) ဘူတံ - ဟုတ်မှန်သော၊
အတ္ထံ- ခြသေ့်စသော အနက်ကို၊ အတိက္ကမ္မ- ကျော်လွန်၍၊ အဘူတံ-
မဟုတ်မမှန်သော၊ အတ္ထံ-ယောက်ျားစသောအနက်ကို၊ အပေက္ခတိ-
ရှုငဲ့၏၊ ဝါ-ရှုငဲ့၍ပြောဆို၏၊ ဝါ-တနည်း၊ ဘူတတ္ထဿ-ဟုတ်မှန်သော
ခြသေ့် အစရှိသောအနက်၏၊ ဒကဒေသံ - တစိတ်တဒေသဖြစ်သော၊
(အတ္ထံ-ရဲရင့်ခြင်းစသော အနက်ကို၊) အပေက္ခတိ- ရှုငဲ့၏၊ ဝါ-ရှုငဲ့၍
ပြောဆို၏၊ သော - ထို သီဟစသော ဝေါဟာရကို၊ ဥပစာရောတိ-
ဥပစာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

၈၈။ ဘူတ၊ပေါဝုစ္စတိ။ ။၈၆ ဂါထာ၌ "မုချောပစာရတော"ဟူသော
စကားဝယ် အဘယ်ကို " ဥပစာရ " ခေါ်ပါသနည်း—ဟု မေးဘွယ်ရှိသော
ကြောင့်"ဘူတမတ္ထ"စသော ဂါထာကိုမိန့်သည်၊ သီဟစသော အကြင်အခေါ်
အဝေါ်ဖြင့် လူတယောံကိုပြောလိုသူသည်(ပြော်ဆိုရိုး အဋ္ဌကထာဖြင့်)
မှန်သော အနက်ကိုကျော်၍ မမှန်သောအနက်ကို ငဲ့လျက်ပြော၏၊ သို့မဟုတ်—
မှန်သောအနက်၏ တစိတ်တဒေသကို ငဲ့လျက်ပြော၏၊ ထိုအခေါ်အဝေါ်ကို
"ဥပစာရ"ဟု ဆိုရသည်၊ ဤပြော်ပုံကို နောက်ဂါထာ၌ ထင်ရှားပြလိမ့်မည်၊
ဤဂါထာဖြင့်"ဘူတောပစာရ, ဘူတောကဒေသော ပစာရ"ဟု ဥပစာ ၂ မျိုး
ကိုသာ မှတ်ခဲ့ပါ။ [ဘူတောပစာရကို " အဘူတောပစာရ " ဟုလည်း
ခေါ်ကြ၏။]

ဥပစာရ။ ။အဘိဓာန် (၁၀၀၁) ဂါထာ၌ ဥပစာရသဒ္ဒါ၏ အနက်
တို့တွင် အညာရောပန (ဟောရိုးအနက်မှ တပါးသောအနက်၌တင်စားခြင်း)
အနက်ပါ၏၊ ဤဂါထာ၌ကား အခြားအနက်၌တင်စား၍ ပြော်ဆိုကြောင်း
စကား(သဒ္ဒါ)ကို " ဥပစာရ" ဟု ခေါ်ပါ၏၊ [ဒီပနီ၌ "အညသ္မိံ ပုရိသာဒိ
အတ္ထေ ဥပစရိယတေ ဝေါဟရိယတေတိ ဥပစာရော" ဟု ကမ္မသာဓနပြုသော်
လည်း "ယေန + အဝေ ကွတ်"ကို ထောံလျင် "ဥပစရိယတေ ဝေါဟရိယတေ
ယေနာတိ ဥပစာရော"ဟု ကရဏသာဓန ပြုသင့်မည်ထင်သည်၊ ဥပ + စရ-ဏ
ပစ္စည်း၊ ဥပရှေးရှိသောကြောင့် စရခတ်လည်း ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုခြင်း
(ဝေါဟာရ) အနက်ကို ဟောနိုင်သည်။]

၈၉။ သီဟော ဂါယတိ သီဟောယံ, မာဏဝေါစွာဒိ ဒုဗ္ဘိဓေ၊
အဘေဒဝိဝါချာ သောယ, မိတိသမ္မန္နတော ပျယံ။

၈၉။ သီဟော - သီဟမည်သော ယောက်ျားသည်၊ ဂါယတိ - သီချင်းဆို၏၊ သီဟော - သီဟမည်သူသည်၊ အယံ မာဏဝေါ - ဤလူလင်တည်း၊ ဏစွာဒိ-ဤသို့အစရှိသည်ကား၊ ဥဒါဟရဏံ- ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ အယံ - ဤ ဥပစာသည်၊ အဘေဒဝိဝါချာ - အဘေဒဝိဝါချ။ ပစာအား ဖြင့်ရင်း၊ ဝါ- မကွဲမပြား တသားထည်း ပြောဆိုခြင်းအား ဖြင့်ရင်း၊ သောယမိတိသမ္မန္နတော-သောယမိတိသမ္မန္န။ ပစာအား ဖြင့်ရင်း၊ ဝါ-သော+ အယံဟု ဆက်စပ်၍ပြောဆိုခြင်းအား ဖြင့်ရင်း၊ ဒုဗ္ဘိဓေ- ၂ ပါးအပြားရှိ၏။

၈၉။ "သီဟော ဂါယတိ" ကား "ဘူတမတ္ထ မတိဂ္ဂမ္မ, ယေနာဘူတမပေက္ခတိ" ၏ ပုံစံတည်း၊ သီဟောသဒ္ဒါ၏ ခြေသို့ ဟူသော အနက်သည့် မှန်သောအနက် (ဘူတအတ္ထ) တည်း၊ ဤပုံစံဌဲ့ ထို အနက်ကို ကျော်လွန်၍ (ထိုအနက်ကို မဆိုလိုဘဲ) မမှန်သော ယောက်ျားအနက်ကို ငဲ့လျက်ပြော၏၊ ထို့ကြောင့် သီဟောသဒ္ဒါသည် ဥပစာသဒ္ဒါတည်း၊ [ဋီကာဌ ဤဥပစာကို "အဘူတတ္ထုပစာရ" ဟု တွေ့ရ၏၊ ဒီပနီဌ "အဘူတောပစာရ" ဟု တွေ့ရ၏၊ ဌာနနာမည်ကို ဌာနီပေါ် တင်စားရာဌ " ဌာနူပစာရ " ဟု ဆိုရသကဲ့သို့ ဟုတ်မှန်သော သီဟနာမည်ကို မဟုတ်မမှန်သော ယောက်ျားပေါ်ဌ တင်စားသောကြောင့် "ဘူတောပစာရ, ဘူတတ္ထောပစာရ" ဟုသာ ခေါ်သင့်မည်ထင်သည်။]

သီဟောယံ မာဏဝေါ။ ။ "ဘူတတ္ထကဒေသံ အပေက္ခတိ"၏ ပုံစံတည်း၊ ခြေသံ့သည် ရဲရင့်၏၊ လူလင်လည်း ရဲရင့်၏၊ ထို့ကြောင့် ခြေသံ့နှင့် လူလင်သည် ကိုယ်အနေအားဖြင့် မတူသော်လည်း ရဲရင့်ခြင်းအားဖြင့် တစိတ်တဒေသ တူ၏၊ ထိုသို့ ဟုတ်မှန်သောအနက်၏ တစိတ်ကိုဌဲ့၍ လူလင်အပေါ်ဌ သီဟဟူသောအမည်ကိုတင်စားလျက် ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြောင်းစကားသည် ဘူတတ္ထကဒေသူပစာရတည်း၊ ဥပစာ ၁၂ ပါးတွင်ကား ရဲရင့်ခြင်းတူသောကြောင့် "သဒိသူပစာရ" ဟု ခေါ်သည်။

အဘေဒ၊ပေါ သမ္မန္နတော ။ ။ "ဘူတောပစာရ (ဋီကာ - ဒီပနီ စာရှိအတိုင်း အဘူတောပစာရ - အဘူတတ္ထောပစာရ) ကိုယင် "အဘေဒဝိဝါချ။ ပစာရ" ဟု ဌင်း , ဘူတောကဒေသူပစာရကိုပင် "သော အယံတိသမ္မန္နူပစာရ"ဟုဌင်း တနည်း နာမည်တပ်၍ ပြသည်၊"သီဟော ဂါယတိ"

၉၀။ ပရဘာဝပဒါပေက္ခံ, သ အဓာဒိတု ကာရကံ၊
ပစ္စယဿ သဓာတုဿ, အဘ္ဘဉ္ဇတန္တာ၊ သာဓနံ။

၆၀။ တု-ကာရကနှင့် သာဓနအထူးကို ဆက်၍ပြဉာဒိုးအံ့၊ ပါစကံ ပဿတီတိတွေ့ - ပါစကံ ပဿတီအစရှိသော ဤပြယုဂ်၌၊ ပရဘာဝ ပဒါပေက္ခံ-ပစနကြိယာမှ တပါးသောပဿတိစသော ကြိယာပုဒ်ကို ငဲ့ခြင်းရှိသော၊ သ အမာဒိ-အံ အစရှိသောဝိဘတ်နှင့် တကွဖြစ်သော ပုံစံ၌ သီဟောသည် ခြင်္သေ့နှင့် ယောကျ်ားကို မငဲ့ခြားဘဲ ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် အဘေဒဝိဝါဒျာပစာရတည်း၊ [အဘေဒဿ - မငဲ့ မခြားတသားတည်းကို+ဝိဝါဒျာ(ဝိ+အဝ+အာ+ဒျာ)-အထူးသဖြင့် သက်ဝင်တင်စား၍ ပြောဆိုခြင်း၊] "သီဟော အယံ မာဏဝေါ" ပုံစံ၌ သီဟောကိုသော ဟု ၎င်း,အယံမာဏဝေါကို"အယံ"ဟုဆင်း ညွှန်းပြ၍"သော+အယံ" ဟု ဆက်သွယ်လျက် ပြောဆိုကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် " သီဟော အယံ မာဏဝေါ"ကို "သောယံ ဇုတိ သမ္မန္နာပစာရ"ဟု ဆိုသည်။

အမှာ။ ။ "သိလာပုတ္တကဿ သရိရံ"ကဲ့သို့ အဘေဒကို ဘေဒကဲ့သို့ တင်စားသော အဘေဒဘေဒူပစာမှ တပါး ကျန်ဥပစာများကို " အဘေဒဝိဝါဒျာပစာရ" ဟု လည်း ခေါ်နိုင်စရာရှိသည်၊ "မဉ္စာ ဥက္ကာ၌ံ ကရောန္တိ" ဟူသော ဌာနူပစာ၌ "တေ+ဇုမေ"ဟု ဆက်သွယ်၍ ပြောလျှင် သောယံတိသမ္မန္နာပစာလည်း ဖြစ်နိုင်စရာရှိ၏၊"တေ-ထို မဉ္စတို့ဟူသည်၊+ ဇုမေ-၌ မဉ္စေါ်ကလူတို့ဘည်း"ဟု အနက်ပေး၊ သို့ဖြစ်လျှင် အဘေဒဘေဒူပစာမှတပါး ကျန်ဥပစာများကို "သောယံတိသမ္မန္နာပစာ"ဟုလည်း ခေါ်နိုင်စရာရှိသည်။

၉၀။ ။"သကတ္ထ ဒဇ္ဇလိင်္ဂါနံ, သန္နိဓာ ကမ္မာဒိကာရကံ"ဟူသော အနုက်ငါးပါးတို့ကို အကျယ်ပြရာ၌ ယခုအခါ နောက်ဆုံးဖြစ်သော ကာရက၏ အကျယ်ကိုပါ ပြ၍ပြီးပြီ၊ ၌ ကာရကဟူသည် ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော သတ္တိတည်း၊ သာဓနဟူသည်လည်း"သာဓေတိတိ သာဓနံ"နှင့်အညီ ကြိယာကိုပြီးစေတတ်သော သတ္တိပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ကာရကနှင့် သာဓနသည် အာဘယ်သို့ထူးသနည်း"ဟု မေးဘွယ်ရှိရကား "ပရဘာဝ"စသည်ကို မိန့်။

အမှာ။ ။" အံစသော ဝိဘတ်၏အနက်သည် ကာရက, ဏ္ဍုစသော ကိတ်ပစ္စည်း၏အနက်သည် သာဓန"ဟု မူရင်းမှတ်ပါ၊ သို့သော် ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့သည် သူတို့ချည်းသက်သက် မနေနိုင်ရကား လိင်္ဂဓာတ်တို့နှင့်တွဲဘက်၍၎င်း ကြိယာရှိမှကာရကဖြစ်နိုင်ရကား ကြိယာနှင့်တွဲဘက်၍၎င်း"ပါစကံ ပဿတိ"

ပါစကသဒ္ဒါ၏ အနက်သည်၊ ကာရကံ - ကာရကမည်၏၊ သ ဓာတု သ - ဓာတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပစ္စယသ – ကွုစသောပစ္စည်း၏၊ အတ္ထဘူတံတု - အနက်ဖြစ်၍ဖြစ်သော အရာသည်ကား၊ သာဓနံ-သာဓနမည်၏။

ဟု ပုံစံထုတ်လေ့ရှိသည်၊ ဤပုံစံ၌ ပါစကံဝယ် အံဝိဘတ်သည် ကံကို ငဲ့သော (ပသတိကဲ့သို့) ကြိယာရှိမှ သက်နိုင်၏၊ ထိုသို့ကြိယာမရှိလျှင် လိင်္ဂတ္ထမျှသာ ဖြစ်၍ ပဌမာဝိဘတ်သာသက်ဆင့်ရှိသည်၊ ဤအားလုံးကို ရှေးဥုးစွာနားလည်ပြီးမှ ဂါထာ၏ဆိုလိုရင်းကို သဘောပေါက်နိုင်ပါလိမ့်မည်။

ပရ၊ပေ၊ကာရကံ။ ။ပစနကြိယာမှ တပါးသော "ပသတိ"ဟူသော ကြိယာပုဒ်ကိုငဲ့သော အံဝိဘတ်နှင့်တကွသော ပါစကံသဒ္ဒါ၏အနက်သည် ကမ္မကာရကတည်း။ [အနက်က မူလကာရကဖြစ်၍ "အနက်"ဟု ဆိုသည်၊ ထို အနက် ကိုအကြောင်းပြု၍ ပါစကံသဒ္ဒါလည်း ကမ္မကာရကပင်တည်း။]

အာဒိဖြင့်ယူဘွယ်။ ။သ အမာဒိဌ အာဒိဖြင့် "ပါစကေန အသံ ကိဏာတိ-စဖိသည်ဖြင့် မြင်းကိုဝယ်၏(လလှယ်၏)"ဌ ကိဏာတိကြိယာတပါးကို ငဲ့သော နာဝိဘတ်နှင့်ဘကွ ပါစကေန၏အနက်သည် ကရဏကာရကတည်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် "ပါစကေန ဘုဇ္ဇတေ(ကတ္တုကာရက), ပါစကဿ ဒေတိ (သမ္ပဒါနကာရက), ပါစကသ္မာ သေဒေါ ပဘဝတိ (အပါဒါနကာရက), ပါစကသ္မိံ ဝတ္ထုံ ပတိဋ္ဌာတိ"ဌ ပတိဋ္ဌာနကြိယာတပါးကိုငဲ့သော သ္မိံဝိဘတ်နှင့်တကွသော ပါစကသ္မိံ၏အနက်သည် ဩကာသကာရကတည်းဟု သိပါ။

ပစ္စယသ၊ပေ၊သာဓနံ။ ။ကြိယာတပါးကိုလည်းမငဲ့သေး, အံစသော ကာရကအနက်ဟော ဝိဘတ်များလည်း မသက်ရသေးသော ပစဓာတ် ကွုပစ္စည်းဖြင့် "ပါစကော"ဟု ပြီးခိုက်ပုဒ်၏ အနက်သည် ကတ္တုသာဓနတည်း၊ "ပစိတော–ချက်အပ်သောထမင်း"ဟုရာဌ် ပစဓာတ် တပစ္စည်းဖြင့် ပြီးခိုက်ပုဒ်၏ အနက်သည် ကမ္မသာဓနတည်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ကြိယာတပါးကို မငဲ့သေးသော ကိတ်ပြီးပုဒ်၏အနက်ကိုပင် ကရဏသာဓနစသည်ဖြင့်ခေါ်ရသည်။

[ဆောင်] ကြိယာပုဒ်ပါဌ်, ငဲ့တုံလတ်သည့်, ဝိဘတ်ရောဘက်, နာမ်ပုဒ်နက်ကို, ခေါ်ဆို လေရ, ကာရကရှင့်၊ ဓာတ်နှင့် ရောဘက်, ပဉ္စည်းနက်မှာ, ဆက်ဆက်မှတ်ကြ, သာဓနသည်, ဘေဒ-စိန္တာ အမိန့်တည်း။

၉၁။ ဝါကျေဝါကာရကော ယော တံ,ပသိဒ္ဓေ ယဉ္စသာဓနံ၊
ကာရကံ ပုန မေတာသ္မိံ, အယမေသံ ဝိသေသတာ။
၉၂။ ပစ္စတေ ဩဒနော ယေန, ဣတိ သော ပါစကော·ဒနော၊
ဘုဇ္ဇတေ ပါစကေနေဝ, မာဒျူဒါဟရဏံ မတံ။

၉၁။ ဝါ-တနည်း၊ဝါကျ-ပစ္စတေယေနဟူသော ဝိဂြိဟ်ဝါကျ၌၊ ယော ကာရကော-အကြင်ယေနဖြင့်ညွှန်ပြအပ်သောကတ္တုကာရကသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တံ-ထို ယေနဖြင့်ညွှန်ပြအပ်သော ကတ္တုကာရကသည်၊ ပသိဒ္ဓေ – ပါစကောဟု ကိတ်ပြီးလသော်၊ ဝါ - ပါစကောဟု ကိတ်ပြီးပုဒ်၌၊ သာဓနံ – သာဓနသည်၊ ဘဝေ- ဖြစ်၏၊ တေသ္မိံ – ဤကိတ်ပြီးပုဒ်၌၊ ယဉ္စ သာဓနံ-အကြင် သာဓနသည်လည်း၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တံ-ထို သာဓနသည်၊ ပုန-တဖန်၊ ကာရကံ-ကာရက ဖြစ်သည်၊ ဘဝေ – ဖြစ်ပြန်၏၊ အယံ- ဤကာရက၏ သာဓနဖြစ်ခြင်း, သာဓန၏ ကာရကခြောက်တန် ဖြစ်နိုင်ပြန်ခြင်းသည်၊ သေံ-ဤကာရကသာဓနတို့၏၊ ဝိသေသတာ-ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်တည်း။

၉၂။ ယေန-အကြင်စဖိုသည်သည်၊ ဩဒနော-ထမင်းကို၊ပစ္စတေ-ချက်အပ်၏၊ ဣတိ – ထိုသို့ချက်ဘတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော-ထို စဖိုသည်သည်၊ ပါစကော–ပါစကမည်၏၊ ပါစကေန-စဖိုသည်သည်၊ ဩဒနော-ထမင်းကို၊ ဘုဇ္ဇတေ-စားအပ်၏၊ ဧဝမာဒိ-ဤသို့အစရှိသော၊ ဥဒါဟရဏံ-ဥဒါဟရဏ်ကို၊ မတံ-သိအပ်၏။

၉၁,၉၂။ ။၉၁ ဂါထာဖြင့် ကာရကနှင့်သာဓနအထူးကို တနည်းပြ၍, ၉၂ ဂါထာဖြင့် ထိုနည်းအရ ပုံစံကိုပြသည်။ [“ယော ပစတိတိ ပါစကော” ဟု ဝုတ္တကတ္တုသာဓနပြုလျှင် “ယော”သည် အစစ်အမှန်အားဖြင့် ကတ္တားကို မဟော, လိင်္ဂထ္ထမျှသာ ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အဝုတ္တကတ္တုသာဓန ပြုရသည်။] “ပစ္စတေ ဩဒနော ယေန ”ဟူသော ဝိဂြိဟ်ဝါကျအခိုက်၌ ယေနဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော စဖိုသည်၏ ချက်စွမ်းနိုင်သော သတ္တိသည် ကတ္တုကာရကတည်း၊ ထို ကတ္တုသတ္တိသည်ပင် “ပါစကော” ဟု ကိတ်ပြီးသောအခါ ကတ္တုသာဓနဖြစ်လာ၏၊ ထိုပါစကောဟူသော ကတ္တုသာဓနသည်ပင် “ပါစကံ ပဿတိ, ပါစကေန-သည်၊ ဘုဇ္ဇတေ၊ ပါစကေန အဿံ ကိဏာတိ,ပါစကဿ ဒဒါတိ, ပါစကမှာ သေဒေါ ပဘတိ, ပါစကသ္မိံ ဝတ္ထုံ ပတိဋ္ဌတံ”ဟု ကာရကဖြစ်လိုက်ဖြစ်နိုင်ပြန်၏၊ ဤသို့ ဝါကျအခိုက်၌ ကာရက၏ ကိတ်ပြီးသောအခါ သာဓန

၉၃။ ဒဗ္ဗဂုဏကြိယာနာမ, ဇာတိဘေဒေန ပဉ္စဓာ၊
အတ္ထော အတ္ထမုခေနေဝ, သဒ္ဒေါပိ·တျာဗရေဝိဒူ။

၉၃။ အတ္ထော - အနက်သည်၊ ဒဗ္ဗဂုဏကြိယာနာမ ဇာတိဘေဒေန-ဒြဗ်,ဂုဏ်,ကြိယာ,နာမ်, ဇာတ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စဓာ-၅ ပါး ပြား၏၊ အတ္ထမုခေနေဝ-အနက်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ပင်၊ သဒ္ဒေါပိ-သဒ္ဒါသည်လည်း၊ ပဉ္စဓာ-၅ ပါးပြား၏၊ ဇာတိ- ဤသို့၊ အပရေ-တပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ-ပညာရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။

ဖြစ်ခြင်း,ထိုသာဓနကာ တဘန် ကာရက ၆ တန်ဖြစ်နိုင်ပြန်ခြင်းသည် ကာရကနှင့် သာဓနတို့၏ ထူးခြားချက်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။"ပဋိတေ သြဒနော ယေန"စသည်ဖြင့် ကတ္တုကာရက၏ ကတ္တုသာဓနဖြစ်ပုံကိုပြသကဲ့သို့"လုနာတိ အနေနာတိ လဝိတ္တံ(ရိတ်ကြောင်းတစည်)"ဟု ပုံစံထုတ်၍"လုနာတိ အနေန"ဟူသော၀ါကျ၌ "အနေန"အရကရဏသတ္တိသည် လဝိတ္တံ ဟု ကိတ်ပြီးသော အခါ ကရဏသာဓန ဖြစ်၏၊ ထို ကရဏသာဓနသည်ပင်"လဝိတ္တံ ပဿတိ, လဝိတ္တေန ကတံ-တစည်သည် ပြုအပ်၏"စသည်ဖြင့် ကာရက ၆ ပါး ဖြစ်နိုင်ပုံကိုလည်း ခဲ့ဖွင့်ကြည့်ပါ။

[ဧဆာင်] ဝိဂြိုဟ်တွင်းရှိ, ထိုသတ္တိကို, ခေါဘိ ကာရက, ကိတ်ပြီးမှမူ, သာဓနဟူ၏၊ မှတ်ယူသာဓန, ဖြစ်ပြီးမှလည်း, ကာရက ၆ တန်, ဖြစ်နိုင်ပြန်သည်, မှတ်ရန်တနည်း, အထူးတည်း။

၉၃။ အတ္ထဘေဒစိန္တာ အစ(၂၆)ဂါထာ၌ "သဒ္ဒါတခု၏ ဟောနက်သည် သကတ်, ဒြင်, လိန်, သန်္ဓာ, ကာရကအားဖြင့် ၅ ပါးရှိ၏"ဟု ဆိုပြီးလျှင် ထို ၅ ပါးလုံး၏အကျယ်ကိုပြရှု ပြီးဆုံးပေပြီ၊ ယခုအခါ"သဒ္ဒါအမျိုးမျိုး အတွက် အနက် ၅ မျိုး ရှိ၏" ဟုငင်း "ထိုအနက် ၅ မျိုးကို အကြောင်းပြု၍ ကာရကူပစာရအားဖြင့် သဒ္ဒါလည်း ၅ မျိုး ရှိ၏"ဟု ငင်း ပြောဆိုကြသော အပရေဆရာတို့၏၀ါဒကို ပြလိုသောကြောင့် "ဒဗ္ဗဂုဏ" စသော ဂါထာကို မိန့်သည်။ [သဒ္ဒေါဝိဒ္ဒါ ဝိသည် အထွေဝဒ္ဒပေါင်းသော သမိုလွှာန။]

ဤ၀ါဒက ရှေ၀ါဒကို မတား။ ။ဤ အပရေ၀ါဒကား "ဒဗ္ဗသဒ္ဒါအတွက် ဒြဗ်အနက်တမျိုး,ဂုဏသဒ္ဒါအတွက် ဂုဏ်အနက်တမျိုး"ဤသို့စသည်ဖြင့် သဒ္ဒါတခုအတွက် အနက်တမျိုးကိုပြသော၀ါဒတည်း၊ ဤ၀ါဒဖြင့်"ရှေကပြခဲ့သော ဒဗ္ဗစသောသဒ္ဒါဌ် ရထိုက်သော သကတ်စသော ပဉ္စကတ္ထကိုလည်း မတားမြစ်"ဟု မှတ်ပါ။

၉၄။ ဝိသာဏီ ဓဝလော ဂန္ဓာ, စိတ္တော ဂေါတိစ တညူနာ၊
ဒဗ္ဗာဒိ ဒဗ္ဗသဒ္ဒါဒိ, ပစ္စေကံ ဝေါဟာရိယတေ။

၉၄။ ဝိသာဏီ - ဥုးချိုရှိသောန္တား၊ ဓဝလော - ဖြူသောန္တား၊ ဂန္ဓာ - သွားတတ်သောန္တား၊ စိတ္တော- စိတ်တမည်သောန္တား၊ ဂေါ-န္တား၊ ဏုတိစ- ဤသို့လည်း၊ တညူနာ- ထိုအနက်သဒ္ဒါ, နှစ်ဖြာမြင်သိ, ပညာရှိသည်၊ ဒဗ္ဗာဒိ-ဒြဗ်အစရှိသော အနက်ကိုဂုဏ်း၊ ဒဗ္ဗသဒ္ဒါဒိ-ဒဗ္ဗသန္နါအစရှိသည်ကိုဂုဏ်း၊ ပစ္စေကံ - အသီးအသီး၊ ဝေါဟရိယတေ-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်၏။

၉၄။ ဒဗ္ဗသဒ္ဒါ။ ။ဒြဗ်ကိုအကြောင်းပြု၍ဖြစ်သောသဒ္ဒါသည် ဒဗ္ဗသဒ္ဒါတည်း၊ "ဝိသာဏီ – ဥုးချိုရှိသောန္တား (ဥုးချိုရှည်သောန္တား) " ဟူသော ပုံစံ၌ ဥုးချိဒြဗ်သည် ဝိသာဏီသဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဥုးချိသည် ဒြဗ်အနက်, ဝိသာဏီသည် ဒဗ္ဗသဒ္ဒါ" ဟု ခွဲပါ။

ဓဝလော, ဂန္ဓာ ။ ။"အဖြူသည် ဂုဏ်ဟူသောအနက်တမျိုးတည်း၊ ထိုဂုဏ်ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော " ဓဝလော " သည် ဂုဏသဒ္ဒါဖြစ်၏၊ သွားခြင်းသည် ကြိယာအနက်တည်း၊ ထိုကြိယာကိုအကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သော " ဂန္ဓာ "သဒ္ဒါသည် ကြိယာသဒ္ဒါတည်း။

နာမ, ဇာတိ။ ။"စိတ္တ"ဟူသည် န္တားတကောင်၏နာမည်တည်း၊ ထိုနာမည်ကိုအကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော "စတ္တော"သဒ္ဒါသည် နာမသဒ္ဒါတည်း၊ န္တားတို့၏ တကောင်နှင့်တကောင် တူသော အခြင်းအရာသည် ဇာတ်တည်း၊ ထိုဇာတ်ကို အကြောင်းပြု၍ န္တားဟူသမျှကို " ဂေါ " ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း ဖြစ်သော "ဂေါ"သဒ္ဒါသည် ဇာတိသဒ္ဒါဘည်း၊

မှတ်ချက်။ ။"ဂန္ဓတိတိဂေါ"ဟု ဝိဂြိဟ်ပြုသောအခါ မူလက သွားခြင်းကြိယာကိုအကြောင်းပြု၍ ဂေါသဒ္ဒါ ဖြစ်ပေါ်လာသော်လည်း ယခုအခါ၌ သွားသည်ဖြစ်စေ, မသွားသည်ဖြစ်စေ န္တားအမျိုးဇာတ်ပါရှိသော သတ္တာဟူသမျှကို "ဂေါ"ဟု ခေါ်ရသောကြောင့် "ဂေါ"သည် ယခုအခါ၌ ဇာတိသဒ္ဒါဖြစ်ရတော့၏။

ပဋိကတ္တ ။ ။ "ဂေါ" ဟူသော ဤဇာတိသဒ္ဒါ၌ န္တားဇာတ်သည် ဇာတိသကတ်, န္တားဒြဗ်သည် ဒြဗ်,န္တားထိုးအတွက် ဝိသဒါကာရသည် ပုလ္လိန်, တကောင်ထည်းဖြစ်လျှင် ကေဝစ်သဒ်ျာ, " ဂေါဂန္ဓတိ"စသည်၌ သွားခြင်းကြိယာကို ပြီးစေတတ်သောသတ္တိသည် ကတ္တုကာရက၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ရှေးဦးပြခဲ့သော ပဋိကတ္တတို့ကို သဒ္ဒါတိုင်းမှာ များသောအားဖြင့် ရနိုင်ပုံကိုသိပါ။

၉၅။ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ, ပါဠိယေကေကမက္ခရံ၊
ဝိသေသုပ္ပတ္တိယာ နာမ-ပညတ္တိတိ ဟိ ဝုစ္စတေ။

၉၅၊ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါပါဠိယံ - နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါကို ပြသော ပါဠိတော်၌၊ မေကေံ - တလုံး တလုံးသော၊ အက္ခရံ - အက္ခရာကို၊ ဝိသေသုပ္ပတ္တိယာ-ထူးသောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊နာမပညတ္တိတိ-နာမပညတ်ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ - မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဝုစ္စတေ-ဟောတော်မူအပ်၏။

၉၅။ ။(၉၃) ဂါထာ၌လာသော အတ္ထ ၅ မျိုးတို့တွင် ဒမ္မကို (၄၈) ဂါထာ၌ဆင်း, ဂုဏ်ကို (၃၄) ဂါထာ၌ဆင်း, ကြိယာကို (၄၀) ဂါထာ၌ဆင်း, ဇာတိကို (၃၂) ဂါထာ၌ဆင်း, ပြပြီးဖြစ်၏၊ နာမကိုကား အကျယ်မပြရသေး၊ ထို့ကြောင့် နာမ၏သရုပ်သဘောကို ပြလို၍ "နိရုတ္တိ" စသည်ကို မိန့်သည်၊ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါကိုပြသော ပါဠိတော်၌ (ပုရိသောကဲ့သို့ ပုဒ်တပုဒ်တွင် (ပု)ဟူသော(ရိ)ဟူသော (သော) ဟူသောအက္ခရာတလုံးတလုံးကို "နာမပညတ်"ဟု ဟောတော်မူအပ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ပု" စသော အက္ခရာတလုံးတလုံးကို "နာမ" ခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ-ဟူလို။

နိရုတ္တိ ပဋိသမ္ဘိဒါ ပါဠိ။ ။ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ "ပဋိသမ္ဘိဒါဝိဘင်း" ဟု ပါရှိ၏၊ ထိုဝိဘင်း၌ "ယာယ နိရုတ္တိယာ တေသံဓမ္မာနံ ပညတ္တိ ဟောတိ၊ တတြ ဓမ္မနိရုတ္တာဘိလာပေ ဉာဏံ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ"ဟူသော ပါဠိတော်, "နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ ပစ္စုပ္ပန္နာရမဏာ" ဟူသော ပါဠိတော်များ ပါရှိ၏၊ ထို ပါဠိတော်များကို " နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ ပါဠိ " ဟု ဆိုသည်။ [အကြင် သဒ္ဒါ (နာမည်) ဖြင့် ထိုဓမ္မတို့ကို သိစေရခြင်း ဖြစ်၏၊ ဓမ္မတို့ကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြောင်း ထိုသဒ္ဒါဠိဖြစ်သော ဉာဏ်သည် နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါမည်၏။]

ဆက်ဥူးအံ့—ဖသ, ဝေဒနာ, စသော ဓမ္မတို့ကိုသိစေကြောင်း "နိရုတ္တိ" ဟူသည် "ဖဿော ဝေဒနာ" စသော သဒ္ဒပညတ်များတည်း၊ သဒ္ဒပညတ်နှင့် နာမပညတ် ဟူသည်လည်း သဘောတူပင် ဖြစ်၏၊ [သင်္ဂြိဟ် , ပစ္စည်းပိုင်း, သဒ္ဒပညတ်အခန်းကို ထောက်ပါ။] "နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သည် ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒကို အာရုံပြု၏" ဟူသော နောက်ပါဠိတော်ကို ထောက်လျှင် "ထိုနာမပညတ်ဟူသည်လည်း ရွတ်ဆိုအပ်ခိုက် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော (ဖသ်) ဟူသော (သော) ဟူသော အက္ခရာတလုံး တလုံးတည်း"ဟု သိရ၏၊ "ရွတ်ပြီးသော အခါ အတိတ်ဖြစ်သွားပြီ" ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် (ပု) (ရိ) (သော) ဟု တလုံး တလုံးသောအက္ခရာကို "နာမ" ခေါ်သည်—ဟု မှတ်ပါ။

၉၆။ အကွရာဝဋ္ဋိသဒ်္ဓါတော, သမ္ဗုဟော ပရိဗျတ္တိယာ၊
နာမန္တိ ကေစိ ယဒေ့ဝံ, သုတ္ဝကွရသမ္ဗုဟတော။
၉၇။ နာမတာပတ္တိ သဗ္ဗေသံ, ဒဗ္ဗသဒ္ဒါဒိနံ သိယာ၊
နာမန္တု၊ လောကသင်္ကေတ, မေကံ သညီနိဒသနံ။

၉၆,၇။ အကွရာဝဋ္ဋိသဒ်္ဓါတော-အကွရာအစဉ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ သမ္ဗုဟော-အပေါင်းသည်၊ ပရိဗျတ္တိယာ - အနက်ကို ထင်စွာပြတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နာမံ-နာမမည်၏၊ ဧတိ-ဤသို့၊ ကေစိ-အချို့ဆရာတို့သည်၊(ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏၊)ယဒေ့ဝံ-ယင်းသို့ ဖြစ်လသော်၊ သဗ္ဗေသံ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ဒဗ္ဗသဒ္ဒါဒိနံ-ဒဗ္ဗသဒ္ဒါအစရှိသည်တို့၏၊ နာမတာပတ္တိ - နာမ၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းသည်၊ သိယာ – ဖြစ်ရာ၏၊ တု-စင်စစ်ကား၊ နာမံ-နာမည်ဟူသည်၊ သညီနိဒသနံ-သညီဒြဗ်ကို ထင်ရှားပြတတ်သော၊ ကေံ-တမျိုးသော၊လောကသင်္ကေတံ-လူတို့၏အမှတ် အသားတည်း။

ဝိသေသုပဓ္ဓိယာ။ ။(ပု)ဟူသော အသံသဒ္ဒနှင့်(ရိ)ဟူသော အသံသဒ္ဒသည် နားဥ် ကြားရခြင်းအားဖြင့် မတူချေ၊ ထိုသို့ ကြားရခြင်းအားဖြင့် ထူးခြား ကွဲလွဲလျက် ဖြစ်ခြင်းကို“ဝိသေသုပဓ္ဓိ”ဟု ဆိုသည်၊ “ပုရိသော” ဟု ပြတ်သပ်၍ တသံထည်း မကြားရဘဲ, “ပု+ရိ+သော” ဟု တလုံးနှင့် တလုံး မတူဘဲကြားရခြင်းကြောင့် တလုံးစီကို“နာမ”ဟု ခေါ်ရသည်–ဟူလို၊ [“သဝနဝသေန ဝိသေသုပဓ္ဓိယာ”–ဒီပနီ။]

၉၆,၇ ။ ။ပါဠိတော်၌လာသော “နာမ”မှ တပါး အဋ္ဌကထာ၌လာသော နာမကို ပြလို၍ “အကွရာပေါနာမန္တိ ကေစိ”ဟု မိန့်သည်၊ ဤ၌ “ပုရိသော-ဟူသော အကွရာအပေါင်းသည် နာမမည်၏”ဟု ဆိုအပ်သော စကားသည် ပုဂ္ဂလပညတ်စသော အဋ္ဌကထာစကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ ဆရာကိုပင် “ကေစိ”ဆိုသည် ဟု မှတ်ပါ၊ [ကေစိ အဋ္ဌကထာစရိယာ ပုရိသော-တျာဒိအကွရသမ္ဗုဟေသု ပုရိသာဒိအတ္ထသ ပရိဗျတ္တိဘာဝတော အကွရာဝဋ္ဋိသဒ်္ဓါတော အကွရသမ္ဗုဟော နာမံနာမာတိ ဝဒန္တိ။–ဒီပနီ။]

ဆက်ဥူးအံ့ —အများသိအပ်ပြီးခသာ သင်္ကြိတ်၌ “နာမ – နာမကမ္မ” စသည်ဖြင့် ပြအပ်သော သဒ္ဒပညတ် ဟု ခေါ်အပ်သော နာမပညတ်သည် ဝိဇ္ဇမာနပညတ် , အဝိဇ္ဇမာန ပညတ်စသောအားဖြင့် ၆ ပါးပြား၏၊ ထိုတွင်

“ရူပ,ဝေဒနာ”စသည်ကို ဝိဇ္ဇမာနပညတ်,“ဘူမိ ပဗ္ဗတော, ဇုတ္ထိ ပုရိသော” စသည်ကို အဝိဇ္ဇမာနပညတ်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ခွဲထား၏၊ ထိုပညတ်များသည် အကွရာတလုံးတလုံးမဟုတ်,“ဖဿော,ပုရိသော”စသော အက္ခရာအပေါင်း တည်း၊ထိုသို့ပုဒ်တပုဒ်ဖြစ်အောင် အက္ခရာတွေ့ပေါင်းမိမှလည်း“ယောဂျား” စသော အနက်ကို ထင်ရှားပြနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့်“ပုရိသော–စသော အက္ခရာ အပေါင်း (ပုဒ်) တပုဒ်ကို နာမ ခေါ်သည်” ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတို့ ဆိုကြသည်–ဟူလို။

ယ ဧ ဣ ဝံ။ ။ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာတို့၌ ပြအပ်သော နာမသည် “ဒဗ္ဗ, ဂုဏ, ကြိယာ, နာမ. ဇာတိ”ဟု အတ္ထ ၅ မျိုးမခွဲဘဲ သာမညအားဖြင့် သဒ္ဒါဟူသမျှကိုခေါ်သော နာမတည်း၊ ဤဘေဒစိန္တာ၌ကား အတ္ထ ၅ မျိုးကိုခွဲခြားပြသောအရာ ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ပဋိသမ္ဘိဒါဝိဘင်းပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာတို့၌ လာသောနာမကို“သူ့နေရာ၌သူသင့်သော်လည်း အတ္ထ ၅မျိုးကို ခွဲပြနေသော ဤဘေဒစိန္တာအရာ၌ မသင့်”ဟု ပယ်ချလိုသောကြောင့်“ယ ဧ ဣ ဝံ”စသည်ကို မိန့်သည်။

သုတျက္ခရ၊ ဧပေ၊ သိယာ။ ။ပါဠိတော်အလိုအားဖြင့် တလုံးတလုံးသော သုတိကို နာမဟု ခေါ်လျှင်၎င်း, အဋ္ဌကထာအလိုအားဖြင့် အက္ခရာအပေါင်း ဖြစ်သောပုဒ်ကို နာမဟု ခေါ်လျှင်၎င်း, ဒဗ္ဗ, ဂုဏ-စသော သဒ္ဒါ ၅ မျိုးလုံးပင် နာမသဒ္ဒါချည်း နာမည်ရလေရာ၏၊ သဒ္ဒါ ၅ မျိုး – အတ္ထ ၅ မျိုး ခွဲစရာ မရှိတော့ပြီ၊မှန်၏–“ဝိ+သာ+ဏိ”ဟု ရွတ်ဆိုခိုက်၌ အက္ခရာတလုံးတလုံးသည် (သုတ်)ဖြစ်၏၊ “ဝိသာဏိ”ဟု ပေါင်းမိသောအခါ အက္ခရာအပေါင်းဖြစ်သည်။ [သုတိအခဏ်း၌ ရွတ်ဆိုခိုက်ဝယ် အက္ခရာတလုံးတလုံးကို သုတိ ဟု ခေါ်ကြောင်း ပြခဲ့ပြီ။]

နာမန္တော၊ ဧပေ၊ သညီနိဒဿနံ ။ ။ ထိုသို့ ရှေ့ ၂ ဝါဒသည် ဤနေရာ၌ မသင့်လျှင် ဤနေရာ၌ အဘယ်အနက်ကို “ နာမ ” ဟု မှတ်ရမည်နည်းဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ နာမန္တော်ပေါနိဒဿနံ” ဟု မိန့်သည်၊ “နာမ” ဆိုသည်မှာ အမည်သညာရှိသောဒြမ်ကို ညွှန်ပြသော အမှတ်အသားတမျိုးပင် ဖြစ်သည်– ဟူလို၊ ဤသူ့ကို “ စိတ္တ ” ဟု ခေါ်ပါ , ဤသူ့ကို “ ဒတ္တ ” ဟု “ မောင်ဘ”ဟု ခေါ်ပါ စသည်ဖြင့် မိဘတို့က သတ်မှတ်ထားသောအမည်ကို “ လောကသင်္ကေတ ” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုနာမည်သည် နာမည်ရှင်ကို ညွှန်ပြတတ်၏၊ “တိဿ” ဟူသောအမည်သည် ထိုအမည်ရှိသောတိဿကို ညွှန်ပြတတ်၏–ဟူလို။ [သညာရှိသော အရာဝတ္ထုကို “သညီ”ဟု ခေါ်သည်။]

၉၇။ သကတ္ထောဝါဒိဒေတာ ဗုဒ္ဓိ, နာပ္ပတိတ ဝိသေသနာ၊
ယေဘုယ္ယေန ဝိသေသျတိ, ဆ္ဌာယတော ပတိပဒျတေ။

၉၇။ အပ္ပတီတဝိသေသနာ - မသိအပ်သော ဝိသေသနရှိသော၊ ဝါ - ဝိသေသနကို မသိရသေးသော၊ ဗုဒ္ဓိ - အသိဉာဏ်သည်၊ ယေဘုယျေန-များသောအားဖြင့်၊ ဝိသေသျေ-ဝိသေသျ၌၊ န (ဥပ္ပဇ္ဇတိ)-မဖြစ်နိုင်၊ ဇုတိ ဆ္ဌာယတော - ဤသို့သော နည်းလမ်းကြောင့်၊ သကတ္ထော ဝ-ဝိသေသနဖြစ်သော သကတ်ကိုသာ၊ အာဒိတော-ဦးစီ အစရှိသည်တို့၏ ရှေးဦးအစ၌၊ ပတိပဒျတေ-သိအပ်၏။

၉၇။ ။ သကတ်စသော အနက်များကို အကျယ်ပြုပြီး၍ ယခုအခါ ထိုသကတ်စသည်တို့၏ ရွေနောက်စဉ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် "သကတ္ထောဝါဒိတော" စသည်ကိုမိန့်၊ "သကတ္ထော သဝိသေသနံ" နှင့်အညီ သကတ်ဟူသည် ဝိသေသနတည်း၊ များသောအားဖြင့် ထို ဝိသေသနသကတ်ကို မသိသေးဘဲ ဝိသေသျဒြဗ်ကို အလျင် (ရှေးဦးစွာ) သိရိုးထုံးစံ မရှိ၊ "ဝိသေသနသကတ်ကို အလျင်သိပြီးမှ ဝိသေသျဒြဗ်ကိုသိရသည်" ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် အလျင်သိအပ်ရိုး ဖြစ်သောသကတ်ကို ("သကတ္ထ ဒဗ္ဗလိင်္ဂါနိ, သန်္ချာကမ္မာဒိ ကာရကံ" ဟူသော ဂါထာ၌) ရှေးဦးစွာ ခေါင်းစဉ်၍ပြုခဲ့ရသည်။

နာပ္ပတိတ ဝိသေသနာ ။ ။ ပတိ + ဣဓာတ်သည် သိခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ပတိတံ + ဝိသေသနံ ယဿာ ဗုဒ္ဓိယာတိ ပတိတဝိသေသနာ၊ န + ပတိတဝိသေသနာ အပ္ပတိတဝိသေသနာ (ဗုဒ္ဓိ)၊ ဝဒန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်က "နိလုပ္ပလံ-ညှိသေးကြာ" ဟု ပြောသောအခါ သုဏာန္တာ (နားထောင်သော) ပုဂ္ဂိုလ်မှာ "အညှိ" ဟူသော ဝိသေသန၌ ရှေးဦးစွာ အသိဉာဏ်ဖြစ်၏၊ ထို့နောက်မှ "ကြာ" ဟူသောဝိသေသျ၌ အသိဉာဏ်ဖြစ်သည်၊ ဝဒန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်က "ဒေဝဒတ္တံ အာနယ ဃဋ္ဋဓာရကံ" ဟု ဝိသေသနကို နောက်ချ၍ပြောစေကာမူ, သုဏာန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်မှာ "အိုးကို ဆောင်ယူသော + ဒေဝဒတ်" ဟု "ဃဋ္ဋဓာရကံ" ဝိသေသနပေါ်၌ အသိဉာဏ် အလျင်ဖြစ်၏၊ ဤသို့ ဝိသေသနကို အစစွာသိရိုးထုံးစံရှိသည်ကိုပင် "ဆ္ဌာယ+နည်းလမ်း" ဟု ဆိုသည်။

ယေဘုယ္ယေန။ ။ဝိသေသနကို အလျင်သိရိုးရှိသော်လည်း "တထူပမံ ဓမ္မဝရံ" ဟူသော ရတနသုတ်ပါဠိတော်ဝယ် "ဓမ္မဝရံ – တရားမြတ်" ဟု ဝရံဟူသော ဝိသေသနက နောံကျနေရာ၌ အသိဉာဏ်လည်း "ဓမ္မ" ဟူသော ဝိသေသျ၌ ရှေးဦးစွာဖြစ်၍ "ဝရ" ဟူသောဝိသေသန၌ နောက်မှ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ယေဘုယျေန" ဟု ဆိုသည်။

၉၉။ သဒ္ဒဿေဝါနုသင်္ဂဟာ, နေယျတ္ထာ တဿရူပတော၊
သာမညတ္ထာစ အာဒေါဝ, သုတိဇာတိစ မန္ဝတော။

၉၉။ သဒ္ဒဿေဝ – ရွတ်ဆိုအပ်သော အသံသို့သာလျှင်၊ အနုသင်္ဂဟာ – အစဉ် ငြိကပ် လိုက်ပါတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ တဿ ရူပတော – ထို ရွတ်ဆိုအပ်သော အသံ၏ သရုပ်သကောင်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ (ဘာဝပ္ပဓာန, ဘာဝလောပကြီး) နေယျတ္ထာ - သိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သုတိ-သုတိကို၊ အာဒေါဝ – အစဦးပင်၊ မန္ဝတော-သိအပ်၏၊ သာမညတ္ထာ-အများနှင့်တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-အများနှင့် ဆက်ဆံ သာမန်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇာတိ- ဇာတိကို၊ အာဒေါဝ-ပင်၊ မန္ဝတော- ၏။

၉၉ ။ ။ “ သကတ် ၇ ပါးတို့တွင် အဘယ့်ကြောင့် သုတိကိုဂျင်း, ဒြဗိဍ ပါးတို့တွင် အဘယ့်ကြောင့် ဇာတိကိုဂျင်း ရှေးဥုးစွာ ထားရပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “သဒ္ဒဿေဝ” စသည် မိန့်၊ ဤ ဂါထာ၏ ဆိုလိုရင်းကား-ရှေးဥုးစွာ သိအပ်သော အနက်ဖြစ်သောကြောင့် သုတိနှင့် ဇာတိကို ရှေးဥုးစွာ ခေါင်းစဉ်ထားသည်-ဟု ဆိုလိုသည်။

သဒ္ဒဿေဝါနုသင်္ဂဟာ။ ။ သုတိဟူသည် ဝဒန္တုပဂ္ဂိုလ်က ရွတ်လိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် နားဥ်ကြားအပ်သော အသံ (သဒ္ဒ) တည်း၊ ဤသို့ ရွတ်အပ်တိုင်း ရွတ်အပ်တိုင်းသော သဒ္ဒသို့ သုတိက အစဉ်လိုက်ပါနေသောကြောင့်ဂျင်း,....

နေယျတ္ထာ တဿ ရူပတော။ ။[တဿ+သရူပံ တဿ ရူပံ၊] “ပု+ရိ+သော”သည် ကြားအပ်သော အသံ(သုတိ)၏ သရုပ်ကောင်တည်း၊ ထိုသို့ အသံ၏ သရုပ်သကောင် အဖြစ်ဖြင့် သိအပ်သောကြောင့်ဂျင်း, “ ရွတ်လိုက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် တိုအသံ၏ သရုပ်သကောင် ပေါ်လာသောကြောင့်ဂျင်း” ဟူလို။.... ဤအကြောင်း ၂ ပါးဖြင့် “ သုတိသည် ရှေးဥုးစွာ သိအပ်သော အနက်ဖြစ်၏ ” ဟု ပြ၏၊ ထို အကြောင်း ၂ ပါးကြောင့် သုတိကို သကတ် ၇ ပါးတွင် ခေါင်းစဉ်၌ အစဆုံး ထားရသည်-ဟူလို။

သာမညတ္ထာစ ဇာတိ ။ ။ သာမညတ္ထာဟူသော ဟိတ်သည် ဇာတိအတွက် ဟိတ်တည်း။ [ဇာတိကို “ သာမည ” ဟု ဥဒ ဂါထာ၌ ဆိုခဲ့ပြီ။] အများနှင့်ဆက်ဆံ၍ သာမန်ဖြစ်နေသော အနက်ကို ရှေးဥုးစွာ ပြရိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ ဇာတိဂဏကြိယာဒဗ္ဗ-ဘေဒေနေဝ ပဘိဇ္ဇတေ ”၌ ဇာတိကို ဂဏစသည်တို့၏ ရှေးဥုးစွာ ပြထား၏။

၁၀၀။ ဝိသေသာနုဂတံ ဒဗ္ဗံ, သာမညာနုဂတဉ္စ တံ၊
ပဉ္စ၂တ္တံ လိင်္ဂသင်္ချာနံ, နိဿယတ္တာဒိ အာဒိတော၁။

၁၀၀။ ဒဗ္ဗံ-ဒြဗ်သည်၊ ဝိသေသာနုဂတံ - ဝိသေသနသို့ အစဉ်လိုက်၏၊ သာမညာနုဂတဉ္စ-သာမညဇာတ်သို့လည်း အစဉ်လိုက်၏၊ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊) တံ-ထိုဒြဗ်ကို၊ ပဉ္စ၂-ဝိသေသနသကတ်၏ နောံ၌၊ ဥတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ လိင်္ဂသင်္ချာနံ-လိင်္ဂသင်္ချာတို့၏၊ နိဿယတ္တာဒိ-မှိရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်ကား၊ **အာဒိတော** - လိင်္ဂသင်္ချာတို့၏ အစ၌၊ ဥတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ။

၁၀၀ ။ ။ သကတ်၏ အခြားမဲ့၌ ဒြဗ်ကို ထားရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြလို၍ “ဝိသေသာ•နုဂတံ ဒဗ္ဗံ” ဟု ဇ်နှံသည်၊ ဒြဗ်သည် ဝိသေသန၌လျှင် ဝိသေသနသို့ အစဉ်လိုက်၏၊ ဝိသေသန မရှိလျှင် သာမညဇာတ်သို့ အစဉ်လိုက်၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိသေသနသကတ်၏ အခြားမဲ့၌ ဒြဗ်ကို ထားရသည်၊ လိင်္ဂ, သင်္ချာတို့ကား ဒြဗ်ကို မှိရသောကြောင့် မှိရာဒြဗ်ကို လိင်္ဂ သင်္ချာတို့၏ ရှေက ထားရသည်။

ဝိသေသာ•နုဂတံ ။ ။ “နိလုပ္ပလံ”၌ နိလံကဲ့သို့ ဝိသေသန ရှိရာဝယ် ကြာဒြဗ်ကဲ့သို့သော ဒြဗ်သည် ဝိသေသန၏ နောက်လိုက်တည်း။ [အညိုဂုဏ် ဝိသေသနကို ရှေးဥ၊ ဖွာသိပြီးမှ ကြာဒြဗ်ကိုသိရသောကြောင့် (အသိအားဖြင့် နောက်ကျရကား) ဒြဗ်ကို “ဝိသေသန၏ နောက်လိုက်”ဟု ဆိုသည်။]

သာမညာနုဂတဉ္စ။ ။ [သာမညဟူသည် ဇာတ်ပင်တည်း။] ပုရိသောကဲ့သို့ ဝိသေသနမရှိရာ၌ “ယောက်ျားတို့၏ တယေဝံနှင့်တယောက်တူသည်၏ အဖြစ်” ဟူသော သာမညဇာတ်ကို သိပြီးမှ ယောက်ျားဒြဗ်ကို သိရ၏၊ ဤစကားဖြင့်လည်း (ဇာတ်သည် ဝိသေသန, ဒြဗ်သည် ဝိသေသျဖြစ်ရကား) ဒြဗ်သည် ဝိသေသန၏ နောံလိုက်ပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိသေသနဖြစ်သော သကတ်၏အခြားမဲ့၌ ဒြဗ်ကို စဉ်ရသည်။

ပဉ္စ၂တ္တံ၊ ပေ၊ အာဒိတော ။ ။ယောက်ျားစသော ဒြဗ်၏ သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာစသည်ကို လိန်ဟုဂင်း, တယောက်ထည်း၏ အဖြစ်. အများ၏ အဖြစ်ကို ကေတ္တသင်္ချာ, ဗဟုတ္တသင်္ချာဟုဂင်း ခေါ်ရကား လိန်နှင့် သင်္ချာတို့သည် ဒြဗ်ကို မှိကြရ၏၊ လောကဒ္ဓလည်း မှိရာနှင့် မှိသူသည် မှိရာက အလျင်ရှိရမြဲတည်း၊ ထို့ကြောင့် မှိရာဒြဗ်၏နောက်မှ မှိတတ်သော လိန်နှင့် သင်္ချာကို စဉ်၍ ထားရသည်။

၁၀၁။ ဒဗ္ဗသေဝါဒိနတ္တာ တံ, ပစ္ဆာ လိင်္ဂံ တတော ပရံ၊
သင်္ချာစ တဒဓိနေပိ, ပရသင်္ချာနိဝတ္တိတော။

၁၀၁။ ဒဗ္ဗသ-ဒြဗ်၏၊ အဓိနတ္တာဝ-စပ်သော ဥစ္စာ၏ အဖြစ် ကြောင့်ပင်၊ တံပစ္ဆာ- ထိုဒြဗ်မှ နောက်၌၊ လိင်္ဂံ - လိန်ကို၊ ဥတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ သင်္ချာစ-သင်္ချာကိုကား၊ တဒဓိနေပိ-ထို ဒြဗ်၏ စပ်သော ဥစ္စာဖြစ်ပါသော်လည်း၊ပရသင်္ချာနိဝတ္တိတော-တပါးသောသင်္ချာကို တားမြစ်ရခြင်းကြောင့်၊ တတော- ထိုလိန်မှ၊ ပရံ- နောက်၌၊ ဥတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီ။ [အဓိနသဒ္ဒါသည် သမ္ဗန်ကိုငဲ့သော သဒ္ဒါတည်း။]

၁၀၁။ ။ဒြဗ်နှင့်ဒြဗ်လိန်ကိုဂုဏ်း,လိန်နောက်မှ သင်္ချာကိုဂုဏ်း စဉ်ရခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြလို၍ "ဒဗ္ဗသေဝါဒိနတ္တာ"စသည်ကို မိန့်၊ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း လိန်သည် ဒြဗ်၏စပ်သောဥစ္စာဖြစ်၏၊"ဒြဗ်နှင့်စပ်နေ၏"ဟူလို၊ထို့ကြောင့်ပင် ဒြဗ်၏နှံ့ လိန်ကိုစဉ်ရသည်၊ သင်္ချာလည်း ဒြဗ်နှင့်ဆက်စပ် နေ၏၊ သို့သော် အခြားမသောသင်္ချာတမျိုးကို တားမြစ်မှု ဗျာပါရတခု အပိုပါနေသောကြောင့် လိန်၏နောက်မှ သင်္ချာကို စဉ်ပြရသည်။ [တသ+ပစ္ဆာ တံပစ္ဆာ။]

ပရသင်္ချာနိဝတ္တိတော ။ ။"ပုရိသော"၌ ကတ္တာသင်္ချာသည် ဗဟုတ္တသင်္ချာကို ဆုတ်နှစ်စေရ-တားမြစ်ရခြင်းဟူသော ဗျာပါရတခု အပိုပါနေ၏၊ "ပုရိသာ"၌ ဗဟုတ္တသင်္ချာလည်း ကတ္တာသင်္ချာကို ဆုတ်နှစ်စေရ, တားမြစ်ရခြင်းဟူသော ဗျာပါရတခု အပိုပါနေ၏၊ တဝဝန် အပိုပါသော ပုဂ္ဂိုလ် (အရာဝတ္ထု)သည် တဝဝန်မရှိ ယူလောက် အလျင်မရောက်နိုင်ကဲ့သို့ ထို့အတူ တဝဝန်အထူးမရှိသော လိန်လောက် အရောက်မမြန်ရကား လိန်၏နောက်မှ သင်္ချာကိုစဉ်ရသည်။

စဉ်းစားဘွယ် ။ ။လိန်လည်း ပုလ္လိန်ဆိုလျှင် ဇာတ္တိလိန်နပုံလိန် များကို တားမြစ်ရသေး၏၊ ထို့ကြောင့်"ပရသင်္ချာ နိဝတ္တိတော"ဟူသောအကြောင်း ပြကို စဉ်းစားသင့်၏၊ ထို အကြောင်းပြမျိုးကို ပြရလျှင် လိန်အတွက်လည်း "ပရလိင်္ဂနိဝတ္တိတော"ဟု ပြဖွင့်ရှိ သည်၊ မိဒါအယူမှာ—လိန်သည် ဒြဗ်၌ကပ်၍ ပါနေသော အတွင်းနက်တည်း၊ သင်္ချာကား အပြင်နက်တည်း၊ မှန်၏ — လိန်ဟူသည် " ပုရိသ "ဟူသော အတွင်းပကတိ၏ အနက်ဖြစ်၏၊ သင်္ချာကား "ဝိဘတ်" ဟူသော အပြင်သဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် "အတွင်းကျသောလိန်ကို ရှေ့, အပြင်ကျသော သင်္ချာကို နောက်ထားရသည်"ဟု ဆိုမှ သဘာဝကျမည်ထင်သည်။

၁၀၂။ သဒ္ဒေါ၊ပလက္ခကာဒီဟိ, ပတိတတ္ထေ နိဝတ္တိတံ။
ကရောတေဝဖလတ္ထေန, အညတ္ထာပေါဟနေနဝါ။

၁၀၂။ သဒ္ဒေါ-သဒ္ဒါသည်၊ ဥပလက္ခကာဒီဟိ-ဥပလက္ခကနည်းဒေသစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ပတိတတ္ထေ-သိအပ်သောအနက်သည်၊(သမ္ဗန္ဓေရောက်လသော်၊) ဧဝဖလတ္ထေန - ဧဝ၏ အကျိုးရှိသော သဒ္ဒါ၏ဒေသဖြစ်ဖြင့်သော်၎င်း၊ အညတ္ထာပေါဟနေနဝါ-တပါးသောအနက်ကို ပယ်ရှားခြင်းဖြင့်သော်၎င်း၊ နိဝတ္တိတံ- တားမြစ်ခြင်းကို၊ ကရောတိ-ပြုနိုင်၏။

၁၀၂ ။ ။ “ သန်္ဂါတ္တိသည် အဘယ်နည်းဖြင့် အပြန်အလှန် တားမြစ်နိုင်ပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် ရှေနောက်စည်ပုံတွင် မပါသော “သဒ္ဒေါ”စသော ဂါထာကို (ကြားစကားအဖြစ်ဖြင့်) မိန့်သည်၊ ဥပလက္ခကာနည်းစသည်တို့ဖြင့် အပိုသိအပ်–အပိုယူအပ်သော အနက်ကို သဒ္ဒါသည် ဧဝဖလအားဖြင့်ဖြစ်စေ,အညတ္ထာပေါဟနနည်းအားဖြင့်ဖြစ်စေတားမြစ်နိုင်သည်။

ဥပလက္ခကာဒီဟိ။ ။လဒ္ဓါတပတ္တော ရာဇကုမာရော–ထီးဖြူတော်ကိုရသော မင်းသား၊ ဤပုံစံ၌ လဒ္ဓါတပတ္တောသည် ထီးဖြူတော်တမျိုးကိုသာ ဖွဲ့တ်သား၍ပြသော ဥပလက္ခကာ စကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤစကားဖြင့် “မင်းသားသည် ထီးဖြူသာမက,ရွှေခြေနင်း,သားမြီးယပ်စသော မင်းမြေ့တန်ဆာအားလုံးနှင့် မင်းစည်းစိမ်ကိုပါရ၏” ဟူသော အနက်ကိုသိရသည်။

အာဒိဖြင့်ယူဘွယ်။ ။“ရာဇာ အာဂစ္ဆတိ– ရှင်ဘုရင် လာ၏” ဤပုံစံ၌ ပဓာနဖြစ်သောရာဇကို ခေါင်းတပ်၍ ပဓာနနည်းအားဖြင့်ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် ရာဇာဟူသော စကားဖြင့် “ အပဓာနဖြစ်သော နောက်လိုက် မင်းမှုထမ်းများလည်း ပါလာ၏” ဟူသောအနက်ကို သိရ၏၊ “ခဒိရဝနံ-ရှားပင်တော” ဤပုံစံ၌ ရှားပင်တွေများသောကြောင့် ယေဘုယျနည်းအားဖြင့်“ရှားတော” ဟု ဆိုထားသည်၊ ဤစကားဖြင့် ရှားပင်လောက် မများသော “ ဆီးဖြူ, ရှစ်ရှား , ဖန်ခါးပင်များလည်း ထိုတောမှာ ရှိ၏” ဟူသောအနက်ကိုလည်း သိနိုင်၏၊ ဤသို့စသော နည်းများကို ဥပလက္ခကာဒိဘဒ်၌ အာဒိဖြင့်ယူပါ။

နိဝတ္တိကံ။ ။နိ+ဝတုဓာတ်, တပစ္စည်း, ဣအာဂုံ,ကာရိတ်ကြေ၊ နိဝတ္တနံ– ဆုတ်နှစ်စေခြင်း၊ ဝါ – တားမြစ်ခြင်း၊ နိဝတ္တိတံ – ခြင်း၊ [သက္ကတ၌ “ဝရ်တု”ဟု ရှိသောကြောင့် (တ) ဒွေဘော်လာ၊ ဝတ္တုဓာတ်လည်း ကြံကြ၏။] ဒိပနိဒ္ဓ နိ+ဝုဓာတ်ကြံ၍“နိဝုတ္တိ”ဟု ပြီးစေပြီးမှ“နိဝုတ္တိဧဝ နိဝုတ္တိတာ” ဟု ကြံ၏၊ ဝုတ္တိဒ္ဓ သဒ္ဒထုံးစံအတိုင်း(တ) တလုံးရဘို့ ခဲယဉ်း၏။

ဧဝဖလဇေတ္တုန ။ ။“ပုဒိသော အာဂစ္ဆတိ”ဟု ဧကတ္တသဏ်ာဒြင့်ဆိုရာ၌ “ယောက်ျားတယောက်ကိုမှတ်၍ ဥပလက္ခဏာနည်းဖြင့် ဆိုခြင်းဖြစ်သည်၊ အခြားယောက်ျားများလည်း လာကြပါသေး၏”ဟု ယူလျှင် ဧကတ္တသဏ်ာသည့် ဗဟုတ္တသဏ်ာကို မတားနိုင်ရာ၊ “ထိုအခါ အဘယ်နည်းဖြင့် အခြားသဏ်ာကို တားမည်နည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧဝဖလဘွေန”ဟုမိန့်၊ ထို့ဗဟုတ္တသဏ်ာကို ဧဝဖလ၏အဖြစ်ဖြင့် တားမြစ်နိုင်သည်–ဟူလို။

“ဧဝသ+ဖလံ ဧဝဖလံ– ဧဝသဒ္ဒါ၏အကျိုး၊ အခြားအနက်နှင့် မရောခြင်းကို “ဧဝ၏အကျိုး” ဟု ဆိုသည်၊ ဧဝဖလံ ယသ္မိုတ် ဧဝဖလော=ဧဝ၏အကျိုးရှိသော “ပုဒိသောဧဝ ” ဟူသောသဒ္ဒါ၊ ဧဝဖလသ+ဘာဝေါ ဧဝဖလတ္တံ၊ “ဧဝ၏ အကျိုးရှိသောသဒ္ဒါ၏အဖြစ် ”ဟူသည် ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်မပြုမီကရအပ်သော“အခြားအနက်နှင့်မရောခြင်းအနက်”ပင်တည်း၊ဥပမာ–“ဒဏ္ဍိတ္တံ-ဒုတ်ရှိသူ၏အဖြစ်”ဟူရာ၌ မူလဒုတ်ကိုရသကဲ့သို့တည်း၊“ပုဒိသောဧဝ” ဟု ဧဝသဒ္ဒါ တိုက်ရိုက်ရှိလျှင်သော်ငင်း, တိုက်ရိုက် မရှိရာ၌ “သဗ္ဗပဒံသာဝဓာရဏံ”နှင့်အညီ အဝဓာရဏအနက်ကို ယူ၍သော်ငင်း“ယောက်ျားတယော်က်+သွား၏”ဟု ဆိုလျှင် “ယောက်ျားအများ မသွား”ဟု ဗဟုတ္တသဏ်ာကို တားမြစ်နိုင်သည်။

အညတ္ထာပေါဟနေန ။ ။ အညတ္ထသ + တပါးသော အနက်ကို + အပေါဟနံ(အပ+ဥုဟနံ) –ပယ်ရှားခြင်းတည်း၊ အညတ္ထာပေါဟနံ-ခြင်း၊ “ယောက်ျားတယော်သည်+သွား၏”ဟု ဆိုသဖြင့် “ယောက်ျားအများသွားသည်မဟုတ်”ဟု အခြားအနက်ကို ပယ်နိုင်ခြင်းသည် အညတ္ထာပေါဟနနည်းတည်း။

အဝုပ်မတ်ဘွယ် ။ ။ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုယူရာ၌ ဝဒန္တုပဂ္ဂိုလ်၏အလိုအတိုင်း (အာဘော်ကျအောင်) ယူရသည်၊ ဝဒန္တုပဂ္ဂိုလ်က ဥပလက္ခဏာနည်းစသည်တို့ဖြင့်ဆိုလိုလျှင် ရသင့်ရာအနက်များကိုယူရသည်၊ ဝဒန္တုပဂ္ဂိုလ်က ဧဝသဒ္ဒါ တိုက်ရိုက်ထည့်၍ဖြစ်စေ မထည့်သော်လည်း ရသင့်၍ဖြစ်စေ, သို့မဟုတ် အညတ္ထာပေါဟနနည်းအားဖြင့်ဖြစ်စေ ဆိုထားလျှင် ထိုဝဒန္တုပဂ္ဂိုလ်၏အလိုကျအောင် အခြားအနက်များကို တားမြစ်ရသည်ဟု မှတ်ပါ။

နည်း ၂ ပါးအထူး။ ။ဧဝဖလ၌ အခြားအနက်နှင့် မရောယှက်ခြင်းသာလိုရင်းတည်း၊ အခြားအနက်ကို တမင််လာ တားမြစ်နေဘွယ်မလို၊ သို့သော် “အခြားအနက်နှင့် မရော” ဟု ဆိုလျှင်ပင် အခြားအနက်ကို သွယ်ဝိုက်၍ တားပြီးဖြစ်နေတော့သည်၊ အညတ္ထာ ပေါဟနနည်းကား အခြားအနက်ကို တိုက်ရိုက်တားမြစ်သည်၊ ဤကား နည်း ၂ ပါး၏အထူးတည်း။

၁၀၃။ ဒဗ္ဗာဓိနေပိ ဘာဝဿာ-ပေက္ခတ္တာ သာဓနံ တတော၊
ဒ္ဝေဝ ဇရာဓိနတ္တာဂက်-မ္မာဒိသဒ္ဒါ စတုတ္ထကာ။

၁၀၃။ သာဓနံ- ကာရကကို၊ ဒဗ္ဗာဓိနေ-ဒြဗ်၏စပ်သော ဥစ္စာသည်၊ (သမာနေပိ-ဖြစ်ပါ၊သော်လည်း၊)ဘာဝဿ-အပြင်ကြိယာကို၊ အပေက္ခတ္တာ-ငဲ့နေရသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တတော-ထိုသဒ္ဒါမှ နောက်၌၊ (ဥတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊) ဒ္ဝေ-၂ ပါးကုန်သော သဒ္ဒါကာရကတို့ကို၊ အပရာဓိနတ္တာဝေ- တပါးသောအနက်၏ စပ်သောဥစ္စာတို့၏အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ ကမ္မာဒိသဒ္ဒါ စတုတ္ထကာ - ကမ္မာဒိစတုတ္ထက , သဒ္ဒါစတုတ္ထကတို့ကို၊ ဝါ-ကမ္မာဒိကာရကလျှင် ၄ ခုမြောက်ရှိသော အနက်အပေါင်း, သဒ္ဒါလျှင် ၄ ခုမြောက်ရှိသော အနက်ပေါင်းတို့ကို၊ (ကတာ-ပြုအပ်ကုန်ပြီ။)

၁၀၃။ ။သဒ္ဒါတိုင်အောင် ရှေနောံစဉ်ပုံကိုပြပြီး၍ ယခုအခါ ကာရကကို သဒ္ဒါ၏နောံ၌ ထားပုံကိုပြရာဝယ် “ ကာရကလည်း ယောက်ျားစသော ဒြဗ်၏ သတ္တိဖြစ်၍ ဒြဗ်နှင့်စပ်နေသည် မဟုတ်လော၊ သို့ပါလျက် လ်န်သဒ္ဒါတို့ကဲ့သို့ ဒြဗ်နှင့် နီးကပ်စွာမထားဘဲ အဘယ့်ကြောင့် သဒ္ဒါ၏နောက်၌ ထားရသနည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ ဒဗ္ဗာဓိနေပိ ၊ ပေ ၊ တတော ” ဟု မိန့်သည်၊ ကာရကသည် ဒြဗ်နှင့်စပ်သော်လည်း ဒြဗ်၏အပြင်ဘက်က ကြိယာတပါးကို ငဲ့ရသေးသောကြောင့် သဒ္ဒါ၏နောက်၌ ထားရသည်–ဟူလို။

သဒ္ဒါနှင့် ကာရက ရှေနောက် ။ ။ ကေဝုစ်သဒ္ဒါသည် ဗဟုဝုစ်ကို တားမြစ်သော်လည်း ထို ဗဟုဝုစ် သဒ္ဒါနှင့် အဆက်အသွယ် မရှိ၊ ကာရကကား ကြိယာနှင့် အမြဲငဲ့လျက် (ဆက်သွယ်လျက်) နေ၏၊ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒါသည် ဒြဗ်နှင့် နီး၏၊ ကာရကကား ကြိယာတပါးငဲ့မှု ဗျာပါရများနေသဖြင့် ဒြဗ်နှင့်ဝေးသကဲ့သို့ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ကာရကကို သဒ္ဒါနောံ၌ ထားရသည်။

ဒ္ဝေ၊ ပေ၊ စတုတ္ထကာ။ ။ဤဂါထာ၏ နောက်ထက်ဝက်ဖြင့် သဒ္ဒါနှင့် ကာရကတို့၏ ပရာဓီနဖြစ်ပုံ(သူတပါးနှင့် ဆက်စပ်နေပုံ) ကို ခိုင်မြဲစေသည်၊ ကံအစရှိသော ကာရကတို့၏ ကြိယာတပါးနှင့် ဆက်စပ်နေခြင်း, သဒ္ဒါ၏ ပရသဒ္ဒါနှင့် ဆက်စပ်နေခြင်းကြောင့်ပင် လိင်္ဂတ္တိဝစနစသော ကျမ်း၌ ပဏ္ဍိတ ဟု မသုံးဘဲ“သကတ်, ဒြဗ်, လိန်, သဒ္ဒါ”ဟု သဒ္ဒါကိုအဆုံးထား၍“သဒ္ဒါ စတုတ္ထက”ဟုငင်း, “ သကတ်, ဒြဗ်, လိန်, ကာရက”ဟု ကာရကကို အဆုံး ထား၍ “ကမ္မာဒိကာရက စတုတ္ထက”ဟုငင်း သုံးစွဲလေသည်။

၁၀၄။ လိင်္ဂါဒယော တယော၁ဒ္ဗေ,၁ဒ္ဗာဓာရဏာဘာဝတော၊
၁ဗ္ဗံ ၁ဒ္ဗဝိသေသတ္ထာ, သကတ္ထေ သင်္ဂဟံ ဂတာ။

၁၀၄။ လိင်္ဂါဒယော-လိန်အစရှိကုန်သော၊ တယော-သုံးပါသော အနက်တို့သည်၊ ၁ဒ္ဗာဓာရဏာ ဘာဝတော - ဒြဗ်ဟူသော တည်ရာရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ၁ဒ္ဗေ-ဒြဗ်၌၊ သင်္ဂဟံ-သွင်းယူအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်သို့၊ ဂတာ-ရောက်ကုန်၏၊ ၁ဗ္ဗံ-ဝိသေသနဒြဗ်သည်၊ ၁ဒ္ဗ ဝိသေသတ္ထာ-ဝိသေသျဒြဗ်ကို အထူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သကတ္ထေ-သကတ်အနက်၌၊ (သင်္ဂဟံ- သို့၊ ဂတံ- ရောက်၏၊) [၁ဗ္ဗံ ကြည့်၍ ဂတံဟု ထည့်သည်၊ "ဂတာ" ဟု စာရှိသည်ကား "လိင်္ဂါဒယော တယော" ကို ငဲ့ခသောကြောင့်တည်း၊ "၁ဗ္ဗာဓာရဏာဘာဝတော" ၌ "၁ဗ္ဗအာဓာရဘာဝတော"ရှိလျှင် ကောင်း၏။]

၁၀၅။ တသ္သရူပါဒိနာယေဝ, ဝိသေသျတ္ထာ ဆဉ္ဉေဝတု၊
ဇာတျာဒယော သကတ္ထာပိ, ၁ဗ္ဗေသုတျာဟျ၁ဒ္ဗတာ။

၁၀၅။ တသ္သရူပါဒိနာယေဝ - ထို သုတိအစရှိသော အနက်သည်ပင်၊ ဝိသေသျတ္ထာ - အထူးပြုအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဆဉ္ဉေဝ - ၆ ပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ သဂျတ္ထာပိ - သကတ်တို့သည်လည်း၊ ၁ဗ္ဗေ-ဒြဗ်၌၊ သင်္ဂဟံ ဂတာ၊[သုတိ-သုတိသည်၊ သင်္ဂဟံ-

၁၀၄။ ။ယခုအခါ သကတ်,ဒြဗ်စသောအနက် ၅ ပါးတို့ကို သကတ်နှင့် ဒြဗ် ၂ မျိုးခွဲသွင်း၍ အကြောင်းနှင့်တကွ ပြလိုသောကြောင့် "လိင်္ဂါဒယော" စသည်ကို မိန်း၊ လိန်, သန်ျာ, ကာရက အနက်သုံးပါးသည် ဒြဗ်၌တည်သောကြောင့် ထိုသုံးပါးကို ဒြဗ်၌ သွင်းယူရ၏၊ဒြဗ်သည်လည်း အခြားဒြဗ်တပါးကို အထူးပြုသောအခါ ဝိသေသန ဖြစ်၏၊ ဝိသေသန ဖြစ်လျှင်လည်း သကတ်၌ သွင်းယူရသည်။

မှတ်ချက်။ ။"ဒလ္လိ — ဒုတ်ရှိသောယောက်ျား" ဟူရာ၌ ဒုတ်ခြင်းသည် (ဒုတ်ရှိသူကို အထူးပြုတတ်သောကြောင့်) ဝိသေသနတည်း၊ ဝိသေသနဟူသမျှကိုလည်း "သကတ်"ဟု ခေါ်ရကြောင်းကို "သကတ္ထော သဝိသေသနံ" ဟု (၂၇)ဂါထာ၌ ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် ဝိသေသနဖြစ်သောခြင်းကို သကတ်၌ သွင်းယူရသည်-ဟုဆိုလိုသည်၊ ဤစကားအရ "ပဌကတ္ထကို အကျဉ်းချုံးသော အခါ သကတ်နှင့်ဒြဗ် ၂ မျိုးသာကျန်တော့သည်"ဟု မှတ်။

သို့၊ နဂတာ-မရေဝံ၊ ဆဒ္ဒေဝဉ္ဈ ဝေ၏ နိဝတ္တေတမ္ပတ္ထကိုထည့်သည်။]
ကသ္မာ-နည်း၊ ဟိယသ္မာ - အကြောင့်ကြောင့်၊ သုတ္ဝာ-သုတိ၏၊ အဒဗ္ဗတာ- ဒြပ် မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်တည်း။)

၁၀၆။ ဝတ္ထိဆ္ဆာနု ပရောဓေန , ပုဗ္ဗာပရ ဝိလောကနံ၊
ကာတပ်ံ ကိ ံ ကမေသေန, ပဋ္ဌာသတ္ထာဒိဘာဝတော။

၁၀၆။ ဝတ္ထိဆ္ဆာနု ပရောဓေန-ရွတ်ဆိုသောကျမ်းဆရာ၏ အလိုအားလျော်သဖြင့်၊ ပုဗ္ဗာပရ ဝိလောကနံ - ရှေနောက် ကြည့်ခြင်းကို၊ ကာတပ်ံ-ပြုထိုက်၏၊ ကမေသေန- သဒ္ဒါတို့၏ဖြစ်စဉ်ကို ရှာခြင်းဖြင့်၊ ကိ ံ - အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ (နိပ္ပယောဇနံ- အကျိုးမရှိ-ဟူလို၊)

၁၀၅။ ။သုတိမှတပါးသော သကတ် ၆ ပါး၏ ဒြပ်၌ သွင်းယူရပုံကို ပြလိုသောကြောင့် "တဿရူပါဒိနာ" စသည်မိန့်၊ [သရူပံ+အာဒိ ယဿာတိ သရူပါဒိ (အတ္ထော)၊ သော ယေဝ + သရူပါဒိ တဿရူပါဒိ။] ရှေ့၌ "သကတ္ထော သဝိသေသနံ"ဖြင့် ဝိသေသနကို သကတ်ဟုဆိုင်း " ဒဗ္ဗန္တော့ထ္ထ ဝိသေသာတိ ဒဗ္ဗံ"ဖြင့် ဝိသေသန၏ဖြစ်ရာ ဝိသေသျဟူသမျှကို"ဒြပ်" ဟုဆိုင်း ခဲ့ပြီ၊ ထိုစကားအရ....

သကတ် ၇ ပါးတွင် သုတိက ဇာတိကို အထူးပြုသောအခါ သုတိသည် သကတ်, ဇာတ်သည် ဒြပ်ဖြစ်၏၊ ဇာတ်က ဂုဏ်ကိုဖြစ်စေ ဒြပ်ကိုဖြစ်စေ အထူးပြုသောအခါ ဇာတ်သည် သကတ် , ဂုဏ် – သို့မဟုတ် ဒြပ်သည် ဒြပ်ဖြစ်၏၊ ဂုဏ်က ဒြပ်ကို အထူးပြုသောအခါ ဂုဏ်သည် သကတ် ,ဒြပ်သည် ဒြပ်ဖြစ်၏၊ ဒလ္ဟိဝယ် ဒုတ်ဒြပ်က ယောဂျားဒြပ်ကို အထူးပြုသောအခါ၌ ဒုတ်ဒြပ်သည် သကတ် , ယောဂျားဒြပ်သည် ဒြပ်ဖြစ်၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဇာတ်စသော သကတ်တို့ကို ဒြပ်၌သွင်းယူရ၏၊ သုတိကား သူ့ကို အထူးပြုမည့် ဝိသေသန မရှိတော့ရကား ဘယ် အခါမှ ဝိသေသျဒြပ်မဖြစ်နိုင်။[ဤသို့ ဇာတ်စသည်တို့ကို ဒြပ်၌ သွင်း၍ကောက်ယူရပုံသည် "ယာယ ဇာတျာ ဝိသေသျံဟိ" (၁၄၅) စသောဂါထာများ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။]

၁၀၆။ ။"သကတ္ထော ဝါဒိတောဗုဒ္ဓိ"စသည်ဖြင့် သကတ်ဒြပ် လိန်သန်ျာကာရကတို့၏ ရှေ့နောက်စဉ်ပုံကို ပြခဲ့ပြီ၊ ထိုသို့ ရှေ့နောက်စဉ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် ကြည့်ရှုစိစစ်ရာ၌ "ဝဒန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုကျအောင်သာ စိစစ်ရ၏၊ ဖြစ်ပုံအစဉ်

(ကသ္မာ-အဘယ္ေၾကာင့္နည္း၊)ပစ္စာသတၱာဒိဘာဝတော-ပစ္စာသတ္တိ အစရွိေသာနည္းတို့၏ ရိုကုန္သည္၏ အဖြစ္ေၾကာင့္တည္း။.... ဣတိ-အတ္ထဘေဒစိန္တာကို ဆိုရာစကားရပ် အျပီးသတ္သတည္း။ ["ပစ္စာသတၱာဒိဘာဝတော တိ "ဟု ဣတိပါမွ ေကာင္းသည္။]

ဟူေသာ ဥပပတ္တိဣတ္တမကို ရွာဘြယ္မလို" ဟု ရွဲေနာ့စဥ္ပုံ စိစစ္ရာ၌ နည္းလမ္း သြန္ျပလိုေသာေၾကာင့္ "ဝတ္တိစ္ဆာနုပရာေဓန" စသည္ကိုမိန္ခဲ့သည္။ [ဝတ္တုေနာ- ေျပာဆိုေသာကျမ္းဆရာ၏ + ဣစ္ဆာ- အလိုတည္း၊ ဝတ္တိစ္ဆာ- လို၊ ဝတ္တိစ္ဆာယ - အား+အနုပရာေဓာ-မဆန္ကျင္ျခင္းတည္း၊ ဝါ-ေလ်ာ္ျခင္းတည္း၊ ဝတ္တိစ္ဆာနုပရာေဓာ-ျခင္း။]

ခဲ့ဥုးအံ့ —အစဥ္သည္ (၁)ပယ်စဥ်ဟူေသာ ပဟာနဣတ္ထမ, (၂)ဘုံစဥ်ဟူေသာ ဘူမိဣတ္ထမ, (၃)ျဖစ်စဥ်ဟူေသာ ဥပပတ္တိဣတ္ထမ , (၄)ကျင့်စဥ်ဟူေသာ ပတိပတ္တိဣတ္ထမ , (၅) ဟောစဥ်ဟူေသာ ဒေသနာဣတ္ထမအားျဖင့် ၅ မ်ိုးရှိ၏၊ ထိုသို့ရွှေနောံစဥ်နည်း ငါးမ်ိုးရှိသောေၾကာင့် ဝဒန္တာပဂ်ိုလ်(ကျမ်းဆရာ)၏ ဆိုလိုရင်းနှင့် မဆန့်ကျင်ေအာင် ရွှေနောက်ထားပုံကို စိစစ်ရမည်၊ ဤေနရာ၌ "သကတ်, ဒြဗ်, လိန်, သန်ျာ, ကာရက"တို့ကို ရွှေနောက်စဥ်ပုံမွာ သဒ္ဒါဆရာတို့၏ ျပောစဥ်ျဖစ်သော ဒေသနာဣတ္ထမတည္း။

ကိ ံ ကမေသေန။ ။ကမသ- ျဖစ်စဥ်ကို+ သော- ရွာျခင်း၊ ကမေသော- ျခင်း၊ [ကမေသေန- သဒ္ဒါနံ ဥပပတ္တိဣတ္ထမသ သေနေန၊ ကိ ံ ပယောဇနံ - အဘယ်အကျိုး ရှိအံ့နည်း - ဒီပနီ၊] သကတ်ပြုိးမွ ဒြဗ်ျဖစ် , ဒြဗ်ပြုိးမွ လိန်ျဖစ် , ဤသို့ စသောအားျဖင့် ျဖစ်စဥ်ကို ရွာနေျခင်းျဖင့် အကျိုးမရှိပါ - ဟူလို၊ ဘဉ့ေကြာင့်နည်း။....

ပစ္စာသတၱာဒိဘာဝေတာ။ ။အနိုးကာ၍ ဆိုရသော ပစ္စာသတ္တိနည်း, ဝဒန္တာပဂ်ိုလ်၏ အလိုအတိုင်း (ဆိုချင်တိုင်း ေဟာျပောချင်တိုင်း) ဆိုအပ်သော ဒေသနာဣတ္ထမနည်း, ဤသို့စသည်ျဖင့် ရှိနိုင်သောေၾကာင့် ဥပပတ္တိဣတ္ထမကို ရွာျခင်းျဖင့် အကျိုးမရှိပါ။ [ပတိ အာပုဗ္ဗ, သဒၵာတ်, တပစ္စည်းျဖင့်ျပုိးသော ပစ္စာသန္ဒပုဒ်သည် "အနိုး" အနက်ကို ေဟာသကဲ့သို့ တပစ္စည်းနှင့် တိပစ္စည်းဟု ပစ္စည်းဓျင်းသာထူးသော ပစ္စာသတ္တိပုဒ်လည်း အနိုးအနက်ကို ေဟာ၏၊ ျဖစ်စဥ်အတိုင်း မစဥ်ဘဲ အနိုးမှာ၍ စဥ်ျခင်းကို " ပစ္စာသတ္တိ နည်းအားျဖင့် စဥ်ျခင်း"ဟု ဆိုသည်။]

အတ္ထဘေဒစိန္တာ အဖွင့်
ျပီးျပီ။

သဒ္ဓဇဘေဒနိဒ္ဒေသ အဖွင့်

၁၀၇။ အဘိန္ဟေန (ဧဒေန•တ္ထော, ပုဗ္ဗဏှော ပတိယတော၊
ဗုဒ္ဓိယာ•ဓာ ဒိတတ္တာဝ, ဂိတြဂေါဃောဒယော ယထာ။

၁၀၇။ အဘိန္ဟေန-ဉာဏ်ဖြင့်မခွဲခြားအပ်သော၊ ပဒေန-ပုဒ်ဖြင့်၊ အတ္ထောပိ-အနက်ကိုလည်း၊ အဘိန္ဟော၀-မကွဲ မပြားသော အနက်ကိုသာလျှင်၊ ပတိယတေ-သိအပ်၏၊ (ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) ဗုဒ္ဓိယာ - အသိဉာဏ်ဖြင့်၊ အဘေဒိတတ္တာဝ - မခွဲခြားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သာတည်း၊(ကိမိဝ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊)စိတြဂေါဃောဒယော ယထာ - စိတြဂေါ, စိတြအသော အစရှိသော ပြုယုဂ်တို့၌ စိတြသဒ္ဒါ ကဲ့သို့တည်း။ [စိတြဂေါ - ဆန်းကြယ်သောနွား၊ စိတြအသော-ဆန်းကြယ်သော မြင်း။]

၁၀၇။ ။အတ္ထဘေဒကိုပြပြီး၍ ယခုအခါ သဒ္ဒဇဘေဒကိုပြလိုသောဆရာသည်“အဘိန္ဟေန” စသောဂါထာကိုမိန့်၊ “စိတြဂေါ-ဆန်းကြယ်သောနွား” ဟူရာ၌ စိတြ၏အနက်ကို “အဖြူရောင်ဖြစ်၍ ဆန်းကြယ်သည်, အနက်ရောင်ဖြစ်၍ ဆန်းကြယ်သည်”ဟု ဉာဏ်ဖြင့် မခွဲခြားလျှင် “ဆန်းကြယ်” ဟူသော အနက်တမျိုးကိုသာ သိရသကဲ့သို့, ထို့အတူ“ပုရိသံ ပဿတိ”ဝယ်“ပုရိသံ” ပုဒ်၌“ပုရိသတခြား, အံတခြား”ဟု ဉာဏ်ဖြင့်မခွဲခြားလျှင်“ယောဂျားကို” ဟူသော အနက်တခုကိုသာ သိရသည်-ဟူလို။

အဘိန္ဟေန ပဒေန။ ။ပုရိသံ၌ ပုရိသသည် ပကတိ(လိန်)၊ အံဝိဘတ်ကား ပစ္စယ၊ ဤသို့ ဉာဏ်ဖြင့် မခွဲခြားအပ်သောပုဒ်ကို “ အဘိန္ဟပဒ ” ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုသို့ ပုဒ်ကိုမခွဲခြားလျှင်....

အတ္ထောပိ အဘိန္ဟော၀။ ။[ပိဖြင့်မခွဲခြားအပ်သော သဒ္ဒါဌ်ပေါင်း။] ပုရိသံ၏ အနက်ကိုလည်း “ယောဂျားကို ” ဟူသော မခွဲခြားအပ်သော အနက်တခုကိုသာ သိရ၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း-(ဗုဒ္ဓိယာ အဘေဒိတတ္တာ) အသိဉာဏ်က “ ပုရိသ၏အနက် , အံဝိဘတ်၏အနက် ” ဟု မခွဲခြားဘဲ တခုတည်း သိသောကြောင့်တည်း။

စိတြဂေါဃောဒယော ယထာ။ ။“ စိတြဂေါ, စိတြအသော ” ဟု ဥပမာ ၂ မျိုးမှတ်ပါ၊“စိတြဂေါ”၌ စိတြအရ“ဘယ်ပုံဘယဲနည်း ဆန်းကြယ်သည်၊ဖြူသောကြောင့်ဆန်းကြယ်သည်,နက်သောကြောင့် ဆန်းကြယ်သည်” ဟုဉာဏ်အားဖြင့်ခွဲခြားရှုမစဉ်းစားလျှင် စိတြအတွက်“ဆန်းကြယ်”ဟူသော အနက်တခုသာ သိရသကဲ့သို့တည်း၊ “စိတြအသော-ဆန်းကြယ်သောမြင်း”

၁၀၈။ စိတြဂါဒိသု သုက္ကာဒိ, ဗုဒ္ဓိယာ ဧဘေဒိတံ ယထာ၊
ပကတိပစ္စယေ ဘိန္နေ, ဘိန္နတ္ထော ပတီယတေ။

၁၀၈။ စိတြဂါဒိသု-နိတြဧဂါအစရိသေ၀ပြုယုဂ်တို့၌,သုက္ကာဒိ-အဖြာအစရိသော ဆန်းကြယ်မှုကို၊ ဗုဒ္ဓိယာ-အသိဉာဏ်ဖြင့်၊ ဘေဒိတံ ယထာ-ခွဲခြားအပ်သကဲ့သို့၊ (တထာ-ထို့အတူ၊) ပကတိပစ္စယေ-ပကတိနှင့်ပစ္စည်းကို၊ ဘိန္နေ-ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားအပ်သော်၊ဘိန္နတ္ထော-ကွဲပြားသော အနက်ကိုသာ၊ ပတီယတေ-သိအပ်၏။

ဟူရာန်လည်း နည်းတူ။ [“နိတြဂေါ,စိတြအသော”ဉ် ဂေါ,အသောတို့မှာ အထည်ခြမ် ပေါ်မအာင် အဝိထည့်ခြင်း သဘတည်း၊ “ စိတြ သဒ္ဒါသာ ဤ နေရာ၌ လိုရင်း”ဟု မှတ်ပါ။]

၁၀၈။ ။“နိတြဂေါ”ပုံစံဉ် စိတြ အတွက် “အဖြူရောင်ဖြစ်၍ ဆန်းကြယ်သည်, သို့မဟုတ် အနက်ရောင်ဖြစ်၍ ဆန်းကြယ်သည်” ဟု ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားကြည့်လျှင် ဤ ဆန်းကြယ်ပုံသည် နိတ်ထည်းဉ် ကွဲကွဲပြားပြားထင်လာသကဲ့သို့ ထို့အတူ ပုဂိသံဉ်“ပုဂ် သသည် ပကတိ, အံဝိဘတ်ကား ပစ္စယ”ဟု ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြား၍ကြည့်လျှင် ပုဂိသအတွက် သကတ်ခြမ် လိန်ဟူသော အနက် ၃ ပါး ကိုထင်း, အံဝိဘတ်အတွက် ဧကဝစ်သဒ်္ဂါနှင့် ကမ္မကာရကဟူသော အနက် ၂ ပါးကိုထင်း, ဤသို့ ကွဲပြားသောအနက်ကို သိရသည်။

သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ။ ။ဤ ပြခဲ့သောအဓိပ္ပါယ်ကို ကြည့်၍ “ရှေးဥုးစွာ သဒ္ဒါကိုခွဲခြားခြင်းဟူသော သဒ္ဒဘေဒ,ထို သဒ္ဒဘေဒဖြင့် သိအပ်သော အနက်အပြားဟူသော အတ္ထဘေဒ”ဟု ဘေဒ ၂ မျိုးကို မှတ်ပါ၊ သဒ္ဒသ – ကို၊ ဘေဒေါ- ခွဲခြားခြင်း၊ သဒ္ဒဘေဒေါ-ခြင်း၊ အတ္ထသ-၏၊ ဘေဒေါ–အပြားတည်း၊ အတ္ထဘေဒေါ–ပြား၊ ရှေဘေဒကို “ဘိန္နနံဘေဒေါ”ဟုဆိုလိုသည်, နောက်ဘေဒကို “ဘဲဇ္ဇတိ- ကွဲပြားတတ်၏၊ ဇ္ဇတိ ဘေဒေါ”ဟုဆိုလိုပြီ၊ ထို့နောက်မှ “ သဒ္ဒဘေဒေန+ ဉာတဋ္ဌော + အတ္ထဘေဒေါ သဒ္ဒတ္ထဘေဒေါ ” ဟု ပြုပါ။ သဒ္ဒဘေဒေန–သဒ္ဒါကို ခွဲခြားခြင်းဖြင့်+ ဉာတဋ္ဌော– သိထိုက်သော+အတ္ထဘေဒေါ– အနက်အပြားတည်း၊ သဒ္ဒတ္ထဘေဒေါ – သဒ္ဒါကို ခွဲခြားခြင်းဖြင့် သိထိုက်သော အနက်အပြား၊ “ သဒ္ဒဘေဒအတ္ထဘေဒေါ” ဟု ဆိုလိုလျက် ရှေဘေဒကို ကေဒေသသရုပေကသေသ ပြုသော အားဖြင့် ချေထားသည်၊ သဒ္ဒတ္ထဘေဒသ+စိန္တာ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ။

၁၀၉။ ပကတိ လိင်္ဂါဒတွေဝ, ဝိဘတ္တိပစ္စယာ ပန၊
ပစ္စယော ကေစိ သျာဒျန္တ-တျာဒျန္တာ ပကတိတိစ။

၁၀၉။ ပကတိ-ပကတိဟူသည်၊ လိင်္ဂါဒတွေဝ- လိန်ခေတ်သာတည်း၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယာပန - ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့သည်ကား၊ ပစ္စယော-ပစ္စယမည်၏၊ ကေစိ - အချို့ဆရာတို့သည်၊ သျာဒျန္တ တျာဒျန္တာ-သိအစရှိသော နာမ်ဝိဘတ် အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါ, တိ အစရှိသော အာချာတ်ဝိဘတ်အဆုံးရှိသောသဒ္ဒါတို့သည်၊ ပကတိ-ပကတိမည်၏၊ ဇာတိစ- ဤသို့လည်း၊ (ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏။)

၁၀၉။ ။"ပကတိပစ္စယေ ဘိန္နေ" ဟူသောရှေ၀ါဆာလာ စကားနှင့်စပ်၍ ပကတိနှင့်ပစ္စယတို့၏ သရုပ်သကောင်ကို ပြလိုသောကြောင့်"ပကတိ" စသည်မိန့်၊ [ဆန်းကြောင့် "ပကတိ "ဟု ဒီဃပြုသည်၊] "ပုရိသ" စသော လိန်"ဂမု"စသောဓာတ်များကို "ပကတိ"ဟုခေါ်၏၊ ဤအခေါ်ကို"ပကတိစသ သရန္တသ"သုတ်၌ တွေ့နိုင်၏၊ အံ့စသောဝိဘတ်, တိစသောဝိဘတ်, ယုစသော ကိတ်ပစ္စည်း , ဏစသော တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းများကို " ပစ္စယ " ဟုခေါ်သည်၊ ဤအခေါ်ကို "ဓာတုလင်္ဂဟိ ပရာပစ္စယာ"သုတ်၌ တွေ့နိုင်၏။

ပကတိ။ ။"ပဋမံ+ကရိယတေတိ ပကတိ"နှင့်အညီ ပဌမဆုံးဖြစ်သော အထည်ကိုယ်သဒ္ဒါကို " ပကတိ – ပင်ကိုယ် " ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်တွက်ရာ၌"ပုရိသလိန်တည်,ဘူတည်"စသည်ဖြင့်ပင်ကိုယ်ရုပ်ကိုတည်ရသည်။ ["ပကရိယတေ ဇာတောတိ ပကတိ=အပြုံးအားဖြင့် ပြုအပ်ခဲ့ရာဖြစ်သော မူလသဒ္ဒါ"ဟုလည်း ပြုကြ၏။]

ပစ္စယော။ ။"ပတိ–ပကတိကိုစွဲမှီ၍+အယတိ–ဖြစ်တတ်၏"နှင့်အညီ ပကတ်ကိုမှီ၍ ပကတိနောင်သက်ရသော ပစ္စည်းဝိဘတ်သည် ပစ္စယ မည်၏။ [ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ"ဓာတုလင်္ဂဟိ ပရာပစ္စယာ"သုတ်၌"ပတိယတေ အတ္ထော ယေနာတိ ပစ္စယော"ဟု ပစ္စယောပုဒ်ကို ဝိဂ္ဂဟတတမျိုးပြု၍ အဓိပ္ပါယ်တမျိုးပြထားသေး၏, ရှုလေတော့။]

ကေစိ၊ ပေ၊ ပစ္စယောတိ။ ။မဇ္ဈိမသာဋီကာ, ရူပသာဋီကာ ကျမ်းဆရာတို့ကား "ပုရိသော"စသော သျာဒျန္တပုဒ်များကိုလည်း, "ဂစ္ဆတိ" စသော တျာဒျန္တပုဒ်များကိုလည်း, "ပကတိ"ဟု ဆိုကြသေး၏၊ ထိုအဆိုကား ပကတိနှင့် ပစ္စယကို မခွဲခြားသောကြောင့် "ပကတိပစ္စယော ဘိန္နေ" ဟူသော စကားနှင့်လည်း, "ဘေဒိတော တဒ္ဓိတာချာတ"စသော ဆိုအပ်လတ္တံ့စကားနှင့်လည်း မညီ။

၁၁၀။ ဘေဒိတေ တဒ္ဓိတာချာတ-ကိတကာဒိက ပစ္စယေ၊
သမာသေ သျာဒိကေ ခာဟု-လိင်္ဂေ စတ္ထော ပဘိဇ္ဇ၎ က။

၁၁၀။ တဒ္ဓိတာချာတ ကိတကာဒိက ပစ္စယေ - တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း, အာချာတ်ပစ္စည်း, ကိတ်ပစ္စည်းအစရှိသောပစ္စည်းကိုဂုဏ်း၊ သမာသေ-သမာသ်ပုဒ်ကိုဂုဏ်း၊ သျာဒိကေ – သိအစရှိသော နာမ်ဝိဘတ်ကိုဂုဏ်း၊ (တိ အစရှိသည်ကား " အာချာတပစ္စယေ"ဌ် ပါခဲ့ပြီ၊) ခာတုလိင်္ဂ်စ-ခာတ်လိန်ကိုဂုဏ်း၊ **ဘေဒိတေ**- ခွဲခြားအပ်သော်၊ အတ္ထော–အနက်သည်၊ ပဘိဇ္ဇတေ–ကွဲပြား၏။

၁၁၀။ ။"ပကတိပစ္စယေ ဘိန္နေ"ဟူသော စကားအရ ပကတိနှင့်ပစ္စယခွဲပုံကို အကျယ်ပြလို၍ "ဘေဒိတေ"စသည်ကိုမိန့်၊ "တဒ္ဓိတ ၊ပေ၊ ပစ္စယေ"ဌ် တဒ္ဓိတပစ္စယ , အာချာတပစ္စယ , ကိတကပစ္စယ ဟု ပစ္စယပုဒ်ကို လိုက်စေ၊ ကိတကာဒိဌ် အာဒိဖြင့် အာ, ဣ, ဤနိ ပစ္စည်းတို့ကိုယူ။

တဒ္ဓိတပစ္စယ။ ။ဝါသိဋ္ဌောဌ် "ဝသိဋ္ဌနောင် အပစ္စအနက်ဌ် ဏပစ္စည်း" ဟု တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းကို လိန်ဟူသောပကတိမှ ခွဲရာ၏။

အာချာတပစ္စယ။ ။ဂန္ထတိဌ် ဂမုခာတ်နောင် " တိဝိဘတ် " ဟု ခာတ်ဟူသောပကတိမှ ခွဲရာ၏။ [ဝိဘတ်ကိုပင်"ပစ္စယ"ဟု ဆိုသည်။]

ကိတကပစ္စယ။ ။ပါစကောဌ် ပစခာတ်နောင်, ဏ္ဍုပစ္စည်း ဟု ခာတ်ဟူသောပကတိမှ ခွဲရာ၏။ [အာဒိအရ– ကညာဌ် "ကညလိန်နောင် အာပစ္စည်း"စသည်ဖြင့် ခွဲပုံကိုယူပ၊်။

သမာသေ။ ။ရာဇပုရိသောဌ် "ရညော+ပုရိသော"ဟု ခွဲ။

သျာဒိကေ။ ။ပုရိသောဌ် " ပုရိသနောင် သိဝိဘတ် " ဟုဂုဏ်း, ပုရိသံဌ် "ပုရိသနောင် အံဝိဘတ်"ဟုဂုဏ်း, ပကတိဟူသောလိန်မှ သိစသော ဝိဘတ်ကိုခွဲရာ၏။[ဤတိုင်အောင်"ပစ္စယ"နှင့်စပ်၍ ခွဲခြားပုံကိုပြ၏။]

ခာတုလိင်္ဂ်။ ။ဂန္ဆတိဝယ် "ဂမုခာတ်"ဟုဂုဏ်း, ပုရိသောဝယ် "ပုရိသလိန်"ဟုဂုဏ်း ပစ္စယမှ လိန်ခာတ်ဟူသော ပကတိကို ခွဲရာ၏။

ဤကား ပကတိဟု ခေါ်အပ်သောလိန်ခာတ်နှင့် ပစ္စယဟု ခေါ်အပ်သော ပစ္စည်းဝိဘတ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့်ခွဲခြား၍ ကြည့်ပုံတည်း။

၁၁၁။ ဒ္ဝိကော တိကော စတုက္ကောဝိ, ပဉ္စကောဝါပိ ဝိညုနာ၊
အတ္ထော သဒ္ဒဿ ဝိဒူညေယျော, သဒ္ဒဘေဒတ္ထဒဿိနာ။

၁၁၁။ သဒ္ဒဘေဒတ္ထဒဿိနာ – သဒ္ဒါကို ခဲခြားခြင်းဖြင့် အနက်အပြားကို မြင်သော၊ ဝိညုနာ - ပညာရှိသည်၊ သဒ္ဒဿ - သဒ္ဒါ၏၊ အတ္ထော-အနက်ကို၊ ဒ္ဝိကောဝိ -၂ ပါး အပေါင်းဖြစ်သော အနက်ကိုလည်း၊ တိကောဝိ - ၃ ပါး အပေါင်းဖြစ်သော အနက်ကိုလည်း၊ စတုက္ကောဝိ-၄ ပါး အပေါင်းဖြစ်သော အနက်ကိုလည်း၊ ပဉ္စကောဝိ-၅ပါး အပေါင်းဖြစ်သော အနက်ကိုလည်း၊ ဝါ - ဧကကဆက္က အနက်ကိုလည်း၊ ဝိညေယျော-သိထိုက်၏။

၁၁၁။ ။“ပြခဲ့သောနည်းဖြင့် သဒ္ဒါကို ခွဲခြား၍ကြည့်သောအခါ အဘယ်သို့သော အနက်အပြားကို သင်ရပါသနည်း ” ဟု မေးဘွယ် ရှိသောကြောင့် “ဒ္ဝိကော”စသည်မိန့်၊ သဒ္ဒါကိုခွဲခြား၍ ထိုသဒ္ဒါအပြားဖြင့် အနက်အပြားကို ကြည့်သော ထိုပညာရှိသည် ဒ္ဝိကတ္ထ, တိကတ္ထ, စတုက္ကတ္ထ, ပဉ္စကတ္ထ,ဟူသော အနက်အပြားကို သိရသည်– ဟူလို။ [ဒ္ဝိန္နံ+သမူဟော ဒ္ဝိကော–၂ နက်တို့၏ အပေါင်း၊ ဒ္ဝိကဉ္စ+ တံ+အတ္ထောစာတိ ဒ္ဝိကတ္ထော။]

ဒ္ဝိကာ ။ ။ ကေစိဆရာတို့က သဒ္ဒါ၏အနက်ကို “ ဒ္ဝိကတ္ထ ”ဟု ယူ၍, အပရေဆရာတို့က“တိကတ္ထ”ဟုလည်း, အညေဆရာတို့က“စတုက္ကတ္ထ”ဟုလည်း, ကေစ္စေဆရာတို့က “ ပဉ္စကတ္ထ” ဟုလည်း ယူသည်ဟု ဋီကာ၌ ခွဲထားသည်။

ပဉ္စကောဝါဒိ။ ။ယခုစာများ၌ “ ပဉ္စကောစာဝိ” ဟု ရှိသော်လည်း “ဝါသဒ္ဒေန ဥပရိ ဝက္ခမာနေ(၁၂၇ ဂါထာ၌ ဆိုအပ်လတ္တံ့ ဖြစ်ကုန်သော) ကေကဆက္ကေ သမုစ္စေတိ”ဟု ဒီပနီရှိသောကြောင့်လည်း,“ဝါဒိတိ နိပါတသမုဒါယေန ”ဟု ဋီကာရှိသောကြောင့် “ ပဉ္စကောဝါဒိ ” ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ၊ ထို ဝါသဒ္ဒါသည် (ဋီကာအလို “ဝါဒိ”ဟူသော နိပါတ်အပေါင်းသည်) ကေက အနက်, ဆက္ကအနက်ဟူသော တိုက်ရိုက်မဆိုအပ်သော အနက်များကို ဆည်းသော အဝတ္ထုသမုစ္စည်းတည်း။

သဒ္ဒဿ။ ။ဤကျမ်းဆရာက “သဒ္ဒဿ”ဟု သဒ္ဒါသာမညကို ဆိုသောကြောင့် အာချာတ်သဒ္ဒါကိုလည်း သိမ်းယူစေလို၏၊ လိင်္ဂတ္ထဝိဝရဏကျမ်း၌ကား လိင်္ဂနိဿိတ်ကိုသာ ဖွင့်ပြသောကျမ်းဖြစ်၍ “ အတ္ထော လိင်္ဂဿ ” ဟု ဆို၏၊ ထိုအလို အာချာတ်ကို မယူစေရ။

၁၁၂။ ဝါစကတ္တိတ္ထိလိင်္ဂသိ-ကာရာဒိနံ ပတိယတော၊
သဒ္ဒမတ္ထေန သဒ္ဒတ္ထော, ဒ္ဝိကော ပန္ဒိတိ အာဒိသု။

၁၁၂။ ပန္ဒိ - လိန်မာသော မိန်းမ၊ ဣတိအာဒိသု - ဤသို့ အစ ရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဤကာရာဒိနံ - ဤ အက္ခရာ အစရှိသည်တို့၏၊ ဣတ္ထိလိင်္ဂသ - ဣတ္ထိလိန်ကို၊ ဝါစကတ္တာ - ဟောတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သဒ္ဒမတ္ထေန-သဒ္ဒါမျှဖြင့်၊ ဝါ-ပစ္စည်းဝိဘတ် ကြိယာ နှင့်မစပ်သော ပဋိစသော သဒ္ဒါမျှဖြင့်၊ ဒ္ဝိကော- ၂ ပါး အပေါင်း ဖြစ်သော၊ သဒ္ဒတ္ထော-သဒ္ဒါ၏အနက်ကို၊ ပတိယတေ-သိအပ်၏။

၁၁၃။ ဇောတကတ္တိတ္ထိလိင်္ဂသိ-ကာရာဒိနံ ပတိယတော။
သဒ္ဒမတ္ထေန သဒ္ဒတ္ထော, တိကော ပန္ဒိတိ အာဒိသု။

၁၁၃။ ပန္ဒိ - လိမ္မာသော မိန်းမ၊ ဣတိအာဒိသု - ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဤကာရာဒိနံ-ဤအက္ခရာ အစရှိသည်တို့၏၊ ဣတ္ထိ

၁၁၂။ ။"ပဋိ"၌ "ပဋ္ဌ+ဤ"ဟု ပကတိနှင့်ပစ္ဆယကိုခွဲ၊ ဤပစ္စည်းသည် ဣတ္ထိလိန်ကိုဟောနိုင်သော ဝါစကသဒ္ဒါဟု ယူလျှင် ပဋ္ဌလိန်သက်သက်ဖြင့် "လိမ္မာသူ၏အဖြစ်ဟူသောဂုဏ်သည် သကတ်, လိမ္မာသောမိန်းမသည် ဒြဗ်" ဟု အနက် ၂ ပါးသာသိရ၏။ [ဤပစ္စည်းကို ဝါစကသဒ္ဒါဟု ယူသောဆရာတို့ အလိုအားဖြင့် ရှေသုတ်မှ "ဣတ္ထိယံ" လိုက်လာသော "နဒါဒိတော ဝါ ဤ" သုတ်ကို "ဣတ္ထိသံ-ဣတ္ထိလိန်၌၊ နဒါဒိတော-နဒီသဒ္ဒါ အစရှိသည်မှနေ၍၌၊ ဤ-ဤပစ္စည်းသက်"ဟု သုတ်နက်ပေး၍ "ဣတ္ထိလိန်ကို ဤပစ္စည်းကဟော၏" ဟု အဓိပ္ပါယ်မှတ်ပါ။]

အာဒိနှင့်မစ္ဆာ။ ။အာဒိသဒ္ဒါ အာဒိဖြင့် ကညာ (ကည+အာ), ဂဟပတာနိ (ဂဟပတိ+ဣနိ) တို့ကိုယူ၍ သတ္တိသျှီးဇာတ်သည် သကတ်, အိမ်ရှင်မဇာတ်သည် သကတ်ဟု ကောက်၍ ဒြဗ်မှာ မိန်းမဒြဗ်ချည်းသာတည်းဟု မှတ်။ [သဒ္ဒမတ္ထေန၌ မတ္ထသဒ္ဒါသည် ဧဝအနက်ကို ဟော၏၊ ထို မတ္ထဖြင့် (ဤ) စသောပစ္စည်း, သ်စသောဝိဘတ်, ကြိယာငွေ့မှုတို့ကို ကန့်၊ "ထို ပစ္စည်းဝိဘတ် ကြိယာနှင့် မစပ်သောသဒ္ဒါမျှဖြင့်"ဟူလို]

၁၁၃။ ။"ပဋိ၌ ဤပစ္စည်းသည် ဝါစကသတ္တိ မရှိ၊ နဂိုရှိပြီးသော ဣတ္ထိလိန်ကို ထွန်းပြရုံသာ ထွန်းပြတတ်၏" ဟု ယူလျှင် ပဋ္ဌသဒ္ဒါရင်းကပင် သကတ်ဒြဗ်နှင့် ဣတ္ထိလိန်ကို ဟောရာရောက်သောကြောင့် ထိုပဋ္ဌသဒ္ဒါမျှဖြင့်

လိင်္ဃ - ဇာတိလိင်္ဂကို၊ ဇောတကတ္တာ - ထွန်းပြတတ်ကုန် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သဒ္ဒမတ္တေန - ပစ္စည်းဝိဘတ်, ကြိယာနှင့် မစပ်သော ပဋိပဒိကသော သဒ္ဒါမျှဖြင့်၊ တိကော - ဒုပါးအပေါင်းဖြစ်သော၊ သဒ္ဒ ဏ္ဍော-သဒ္ဒါ၏အနက်ကို၊ ပတိယတေ-သိအပ်၏။

၁၁၄။ သကဏ္ဍံ တေန ဂန္ဓမ္ဗံ, ဒဗ္ဗံ တံနိသိဘမ္ဗိစ၊
လိင်္ဂံ၊မေသော တိဓကော ဘေဒေါ,နိစ္စံ သဒ္ဒေ ပတိဋ္ဌတော။

၁၁၄။ (တထာဟိ-ထို စကားမှန်၏၊) သကဏ္ဍံ - သကတ်ရင်း၊ တေန - ထို သကတ်ဖြင့်၊ ဂန္ဓမ္ဗံ - သိထိုက်သော၊ ဒဗ္ဗံ- ဒြဗ်ရင်း၊ တံ နိသိတံ- ထို ဒြဗ်၌မှီသော၊ လိင်္ဂံမ္ဗိစ - လိန်ရင်း၊ (ဇာတိ - ဤသို့၊) တိကော-ဒု ပါး အပေါင်းဖြစ်သော၊ ဓေသဘေဒေါ - ဤ အနက် အပြားသည်၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ သဒ္ဒေ-သဒ္ဒါတခု၌၊ ပတိဋ္ဌတော-တည်၏။ [ဒိပနီ၌ တိဓကာဘေဒေါကို "တိကော+အဘေဒေါ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၏၊ ထိုအလို" တိကော- ဒု ပါးအဓပါဂိုင်းဖြစ်သော၊ ဓေသော - ဤအနက် သည်၊ အဘေဒေါ-မကွဲမပြားသည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ သဒ္ဒေ-၌၊ ပတိဋ္ဌတော- ၏"ဟု ပေး။]

အနက် ဒု ပါးကို သိရသည်။ [ဤနည်းအလို "ဇာတိယံ – ၌၊ ဝတ္တမာနာ– ဖြစ်သော၊ နဒါဒိတော – မှနောက်၌၊ ဤ–ဤပစ္စည်းသက်"ဟု "နဒါဒိတော ဝါဤ" သုတ်ကို ဝတ္တမာနာ ထည့်၍အနက်ဓပေးရသည်၊ နဂိုရဲက ဇာတိလိန်၌ ဖြစ်သော(ဟောသော) နဒီစသောသဒ္ဒါနောင် ဤပစ္စည်းသက်"ဟူလို။]

၁၁၄။ ။ဤဂါထာသည် " ပဋိသဒ္ဒါက အနက် ဒု ပါး ဟောနိုင်၏" ဟူသော ရှေစကားကိုထောက်ခံသော ဒဋ္ဌိကရဏဂါထာကျတည်း၊–ရှေဂါထာ၌ "ပဋိသဒ္ဒါက အနက် ဒုပါးဟော၏"ဟူသောစကားသည် မှန်၏၊ သကတ်, ထိုသကတ်ဖြင့် သိထိုက်သောဒြဗ်, ထိုဒြဗ်၌မှီသောလိန်, ဤအနက် ဒုပါးသည် သဒ္ဒါတခု၏ ဟောနက်အဖြစ်ဖြင့် အမြဲတည်ရှိသည်။ [" အကြင်အခါ ကတ္တာ ဗဟုတ္တ သင်္ချာတခုခုနှင့် တကွ ကြိယာကို ငဲ့၏၊ ထိုအခါ ကြိယာငဲ့မှုကြောင့် ကာရကအနက်လည်း ပါဝင်ရကား သဒ္ဒါတခုအတွက် (သင်္ချာနှင့်ကာရကကို ထည့်၍) အနက်ပဋ္ဌက ရသည်" ဟု မှတ်၊ ပုရိသော ဂစ္ဆတိဝယ် ပုရိသော၏ ပဋ္ဌကတ္ထကို ကောက်ပြကြပါလေ။]

၁၁၅။ စတုက္ကော ဒုဗ္ဗိဓော မာသ-ဇာတောစ္စာဒေါ ပတိယတော၊
သန်္ဓာစတုတ္ထကော သေဝ, မာသိကောတိစ ကေနစိ။

၁၁၅။ စတုက္ကော - စတုက္ကတ္ထသည်၊ ဝါ – ၄ ခုတို့၏ အပေါင်း ဖြစ်သော အနက်သည်၊ ဒုဗ္ဗိဓော - သန်္ဓာစတုတ္ထက , ကမ္မာဒိစတုတ္ထက အားဖြင့် ၂ ပါး အပြားရှိ၏၊ (တတ္ထ - ထို ၂ ပါးတို့တွင်၊) သန်္ဓာစတုတ္ထကော - သန်္ဓာစတုတ္ထကကို၊ ဝါ- သန်္ဓာလျှင် ၄ ခုမြောက် ရှိသော အနက်အပေါင်းကို၊ မာသဇာတောစ္စာဒေါ-မာသဇာတော အစရှိသော ပြဿဂ်၌၊ ပတိယတေ - သိအပ်၏၊ သေဝ - ထို သန်္ဓာ စတုတ္ထကကိုပင်၊ မာသိကော - မာသိကော ဟူသော ပြဿဂ်၌၊ ပတိ ယတေ-သိအပ်၏၊ ဧတံစ-ဤသို့လည်း၊ ကေနစိ-အချို့ပညာရှိသည်၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ။

၁၁၆။ ကိ ံပမာဏော ကုမာရဿ,ကာလော တျုတ္တော ဝိသဇ္ဇနာ၊
မာသေ ဇာတဿ အဿာတိ,အညထာ တိ ံသရတ္တိယာ။

၁၁၆။ ကုမာရဿ- သတိုးသား၏၊ ကာလော - မွေးဖွားပြီးရာ အသက်ကာလသည်၊ ကိ ံပမာဏော – အဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသနည်း၊ ဧတံ-ဤပြဿနာကို၊ ဥတ္တော-ပြောဆိုအပ်သော်၊ မာသေ

၁၁၅။ ။တိကတ္ထကိုပြပြီး၍ စတုက္ကတ္ထကို ပြလိုသောကြောင့် "စတုက္ကော ဒုဗ္ဗိဓော" စသည်မိန့်၊ သန်္ဓာစတုတ္ထက, ကမ္မာဒိစတုတ္ထက ဟု စတုက္က ၂ မျိုး ပြား၏၊သန်္ဓာစတုတ္ထကကို "မာသဇာတော"ပုံစံ၌သိရ၏၊ အချို့က "မာသိ ကောပုံစံ၌သိအပ်၏" ဟုဆို၏။[ကမ္မာဒိစတုက္ကမှာ ၁၁၉၈ါထာ၌လာလတ္တံ့။]

မာသဇာတော။ ။"မွေးဖွားပြီး၍ တလအတိုင်းအရှည်ရှိသောသတို့သား" "မွေးဖွားပြီး၍ တလပြည့်သောကလေး"ဟူလို၊မာသိကော၌လည်း"မာသော ပရိမာဏံ ယဿာတိ မာသိကော" ဟု ပြု၍ " တလအတိုင်းအရှည် ရှိသော သတို့သား"ဟုပင် ပေးပါ၊ ဤပုံစံ၌ တလအတိုင်းအရှည်၏ သတို့သားဖြစ်နှင့် (ပရိမာဏ+ပရိမာဏဝ နှင့်အဖြစ်ဖြင့်) စပ်ခြင်းသမ္ဗန်သည် သကတ်၊ (သမ္ဗန္ဓ သကတ်–ဟူလို၊) သတို့သားဖြစ်သည် ဒြဗ်, သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာသည် ပုလ္လိန်,တလအရေအတွက်သည် သင်္ချာ, ဤသို့အားဖြင့် အနက် ၄ ပါးရသည်။ [ဤ၌ ကေတ္တာဗဟုတ္တသင်္ချာ မဟုတ်,ပရိမာဏ (အတိုင်းအရှည်အရေအတွက်) သင်္ချာတမျိုးပဲ မှတ်ပါ။]

ဇာတသ အသာတိ- မာသော ဇာတသ အသဟူ၍၊ ဝိသဇ္ဇနာ– အဖြေသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဇာတသ-မွေးဖွားပြီးသော၊ အသ-ထိုသတိုးသား၏၊ မာသော-တလသည်၊ အတ္ထိ–ရှိ၏၊(ဣတိ-ကြောင့်၊ သော- ထို သတိုးသားသည်၊ မာသဇာတော- မာသဇာတ မည်၏၊) အညထာ – တပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်လသော်၊ ဝါ – ထိုကဲ့သို့ ပုစ္ဆာမထုတ်ဘဲ“ မာသော ဇာတသ အသ ”ဟု ဆိုအပ်သော်၊ မာသောတီဣဒံ-မာသောဟူသော၌အမည်သည်၊ တံ သရတ္ထိယာ-ညဉ့် ၃၀၏၊ နာမမတ္တံ–အမည်မျှသည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ၏။

၁၁၆။ ။ မာသဇာတောပုဒ်နှင့်စပ်၍ ဝိဂ္ဂဟနှင့်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ ကိံပမာဏော ” စသည်ကိုမိန့်၊ “ ကံပမာဏော ကုမာရဿ ကာလော-သတိုးသား၏မွေးဖွားပြီးရာ အချိန်အခါသည် အဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသနည်း(ဘယ်လောက်ကြာပြီနည်း)”ဟု တစုံတယောဝံက မေးသောအခါ“မာသော ဇာတသ အသ–မွေးဖွားပြီးသော ဤသတိုးသား၏ တလရှိပြီ ”ဟု ဖြေသော ဝိဂြိဟ်ဝါကျအတွက် “ မာသဇာတော ”ဟု သမာသ်ပုဒ် ဖြစ်ရသည်–ဟူလို၊ ဤအလို “မာသဇာတော – မွေးဖွားပြီး၍ တလရှိသော သတိုးသား”ဟု ပေး။

အညထာ တီဿရတ္တိယာ။ ။“ကိံပမာဏော ကုမာရဿ ကာလော” ဟူသော ပြဿနာကို ဖြေဆိုသော အရာမဟုတ်ဘဲ “ မာသော ဇာတသ အသ ” ဟု အလွတ်ဆိုသောအရာဖြစ်လျှင် “ မာသ ” အရ သတိုးသား၏ အသက်ရှည်ရာကာလ ဟူသော ကာလဝိသေသ မရဘဲ “ ညဉ့် ၃၀ (တလ) ဟူသောကာလသာမည်သာ”ရစရာရှိသည့်၊ ထို့ကြောင့် ပြဿနာကိုဖြေသော အရာ၌ သုံးစွဲအပ်သော“မာသော ဇာတသ အသ”ဟု မှတ်ပါ–ဟူလို။

ဒိပနီ။ ။ ဣမာယစ ဂါထာယ ဗဟုဇ္ဈိဟိ ဝိဂ္ဂဟဥ္စ ဒဿေတိ၊ တာဒိသံ ပုစ္ဆံ ကတ္ဝာ ဝိသဇ္ဇနတ္ထာ မာသောတိ ဣဒံ နတိ်ံသာဟသ နာမမတ္တံ,အဆခေါ ဇာတအာယုကာလသ ပရိမာဏံတိ ဝိညာယတိ၊(မာသအရ ရက်ပေါင်း၃၀ သာမညကို မဆိုလို,သတိုးသား၏အသက်ရှည်ရာကာလဖြစ်သောရက်ပေါင်း ၃၀ ဝိသေသကို ဆိုလိုသည်–ဟူလို၊) တသ္မာ ပရိမာဏပဒံ အဇ္ဈာဟာရိတ္ဝာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပါယဥ္စ ဒဿေတိ။

ဤဒိပနီအလို ပရိမာဏပုဒ်ကိုထည့်၍“အသ-ထိုသတိုသား၏၊ ဇာတသ-(ဇာတအာယုကာလသ)– မွေးဖွားပြီးရာကာလ၏၊ ပရိမာဏံ– အတိုင်းအရှည်သည်၊ မာသော – တလတည်း၊ ဣတိ– ထိုသို့ မွေးဖွားပြီးရာကာလ၏

၁၁၇။ ပဒဒ္ဒယမပေက္ခိတ္ဝာ, ပရိမာဏံ ဝိသေသတော၊
သန်္ဓာ ပဠေဝ ဒ္ဝိမာသ-ဇာတာဒေါ ဒိဂုနာဝိ ဝါ။

၁၁၇။ ပဠေဝ-ကိံ ပမာဏော ကုမာရသာကာလော ဟူသော ပြဿနာမေးရာ၌သာ၊ ပဒဒ္ဒယံ- မာသ + ဇာတဟူသော ပုဒ် ၂ ပါး အပေါင်းကို၊ ဝါ- ကိံ ပမာဏော ကာလော ဟူသော ပုဒ် ၂ ပါး အပေါင်းကို၊ အပေက္ခိတ္ဝာ-ရှုငဲ့၍၊ ဝါ- အထောက် အထား လုပ်၍၊ ပရိမာဏံ-တလဟူသော အတိုင်းအရှည်ကို၊ ဝိသေသတော - အထူး အား ဖြင့်၊ သန်္ဓာ-သန်္ဓာဟူ၍၊(မ၌ဘေ-သိအပ်၏၊)ဒ္ဝိမာသဇာတာဒေါ-ဒ္ဝိမာသဇာတော အစရှိသော ပြယုဂ်၌၊ ဒိဂုနာဝိဝါ- ဒိဂုသမာသ်ဖြင့် မူလည်း၊ သန်္ဓာ-သန်္ဓာကို၊(မ၌တေ-၏။)

တလအတိုင်းအရှည် ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သော- ထိုသတိုးသားသည်၊ မာသဇာတော - မည်၏"ဟု ပေးရလိမ့်မည်၊ နိသယဒ္ဓကား ဒီပနီအဖွင့်ကို သဘောမတူသောကြောင့် ပရိမာဏံပုဒ်ကို မထည့်ဘဲဂဏန်း , ဇာတသဒ္ဒ်အသံကို ("သတ္တာဟံ ပရိနိဗ္ဗုတသ အသ"ကဲ့သို့) အရတူဟုဂဏန်း, ကြံ၍ အနက်ပေးသည်။ ["ပရိနိဗ္ဗုတသ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော၊ အသ-ထိုဘုရားရှင်၏၊ သတ္တာဟံ-ခုနစ်ရက်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏"ဟုပေးရိုးရှိသည်။]

၁၁၇။ ။မာသဇာတော၌ သန်္ဓာအနက်ရပုံကိုပြလို၍ "ပဒဒ္ဒယ"စသည် မိန့်၊ ပဒဒ္ဒယံကို ဋီကာ၌ ပဒဒ္ဒယံ မာသဇာတောတိ ပဒသိဒ္ဓေ(ရုပ်ပြီးပုဒ်၌) "မာသော ဇာတောတိစာတိ ပဒဒ္ဒယသမူဟံ" ဟု ဖွင့်၏၊ ဒီပနီ၌ကား ဝုတ္တံထည့်၍" ဝုတ္တံ ကိံပမာဏောတိစ ကာလောတိစ ပဒဒ္ဒယံ" ဟု ဖွင့်၏၊ ဤ၌ ဋီကာအလို ရေးမည်။

ပဒဒ္ဒယမပေက္ခိတ္ဝာ။ ။"မာသ- တလ+ဇာတ-မွေးဖွားပြီး" ဤပုဒ် ၂ ခုကို ညှောက်ဖြင့်ရှု၍ အထောက်အထားပြုသော အခါ.... "မာသ" အရ "ရက်ပေါင်း၃၀ တလ"ဟူသော သာမညမာသ မဟုတ်, "သတိုးသား၏ အသက်တလဟူသော အတိုင်းအရှည် သန်္ဓာဝိသေသ"ဟု သိရသည်-ဟူလို။

ပရိမာဏံ ဝိသေသတော သန်္ဓာ။ ။ကေတ္တ ဗဟုတ္တ ဟူသော သန်္ဓာရိုးရာ မဟုတ်သောကြောင့် ပရိမာဏကို"သန်္ဓာဝိသေသ"ဟု ဆိုသည်၊ ဋီကာ၌ကား ပရိမာဏသည် (၁)မာသပရိမာဏ-လအရေတွက်, (၂) ဝိဏ္ဏာရာယာမ ပရိမာဏ(အိုး ပုဆိုးစသည်တို့၏အလျားအနံ ပမာဏအရေအတွက်),

၁၁၈။ မာသံ ဇာတသ အဿာတိ-ဣဿနန္ဒာတြ အနာဒရေ၊ ဆဋ္ဌိတ္ထေကေ ပရေ မာသော, ဇာတော အဿာတိ ပဏ္ဍိတော။

၁၁၈။ အဿ – ထိ သတိုးသားသည်၊ ဇတသ- ဖြစ်စဉ်၊ ဝါ-မွေးဖွားခြင်း ကြီးပွားစဉ်၊ မာသံ - တလသည်၊ အတိက္ကန်ံ – လွန်ပြီ၊ ဋ္ဌတိ - ထို့ကြောင့်၊ သော–ထို သတိုးသားသည်၊ မာသဇာတော–မည်၏၊ ဋ္ဌတိ အတြ - ၌ ပြယုဂ်၌၊ အနာဒရေ – အနာဒရအနက်၌၊ ဆဋ္ဌိ - ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သည်၊ ဟောတိ–၏၊ ဋ္ဌတိ-သို့၊ ဧကေ–အချို့ပညာ

(၃) ခေတ္တာဒိပရိမာဏာ (မျိုးစေ့ကျမှုကိုကြည့်၍ လယ်ယာတို့ကို တိုင်းတာကြောင်းအရေအတွက်), (၄) ကပ္ပါဒိပရိမာဏာ (အာယုကပ်စသော ကာလအရေအတွက်), ဟု လေးမျိုးပြပြီးလျှင် မာသအရေအတွက်ကို (အရေအတွက် ၃ မျိုးမှ ထူးခြားသောကြောင့်) "ဝိသေသသဒ္ဒါဝတမျိုး" ဟု ဖွင့်ဆိုလေသည်၊ ကျမ်းဆရာ၏အာဘော်ကျမည် မထင်။

ပဒ္ဓေ ။ ။ ဤပုဒ်ကို ဒိပနိဒ္ဓ ဝုတ္တံထည့်၍ ပဒဒွယံဒ္ဓစပ်၏၊ ဋီကာဒ္ဓကား စပ်ပုဒ်မထင်ရှား၊ "မနှုတေ" ထည့်၍ "ကိံ ပမာဏော ကုမာရသကေ်လော" ဟု ပြဿနာရှိရာဒ္ဓသာ မာသကို "ပရိမာဏဝိသေသသဒ္ဒါ" ဟု သိအပ်သည်၊ ပြဿနာ မရှိရာဒ္ဓကား မာသအတွက် "ရက်ပေါင်း ၃၀ တလဟူသော အနက်သာမည်ကိုသာ သိနိုင်သည်" ဟု အဓိပ္ပါယ်မှတ်ပါ။

ဒ္ဒိမာသ၊ ဧပ၊ ဒိဂုနာဝိဝါ။ ။ဒ္ဒေ+မာသာ ဒ္ဒိမာသံ–၂ လ၊ ဤကားဒိဂုသမာသ်တည်း၊ ဒ္ဒိမာသံ ဇာတသ အဿာတိ ဒ္ဒိမာသဇာတော– မွေးဖွားပြီး၍ ၂ လရှိသော သတိုးသား၊ ဤပုံစံဒ္ဓကား ပြဿနာရှေ့သွားရှိဘို့ မလို၊ ဒ်ဂုသမာသ် အတွင်းဂုဝ်လျက်နေသောကြောင့် "သဒ္ဒါပုဗ္ဗော ဒိဂု" အရ ၂ လကို အရေအတွက်သဒ္ဒါဟု သိနိုင်ပြီ – ဟူလို၊ ဤ ဒ္ဒိမာသောပုဒ်ဒ္ဓလည်း သကတ်စသောအနက် ၄ ပါးကို ကောံပြပါ။ [ဝိဝါဒ္ဓ ဝါသည် ရှေးနည်းမှ တနည်းပြသောဝိကပ္ပနတ္ထ၊ ဒိပနိဒ္ဓ ပဒပူရဏာဆိုသည်ကို မမှတ်အပ်၊ ဝိကား သဒ္ဒါကို သိရခြင်းတူသောကြောင့် ရှေးအနက်ဒ္ဓပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဍနတည်း။]

၁၁၈။ ။ကေဆရာကို ဋီကာဒ္ဓ " ဘူတမန္ဒြဆရာ " ဟု ဆို၏၊ ထိုဆရာတို့၏ဝါဒကို ပြလို၍ "မာသံ၊ ဝေ၊ဆဋ္ဌိတ္ထေကေ" ဟု မိန့်၊ ဧကေဆရာတို့ကား "အတိက္ကန်ံ" ဟု ကြိယာထည့်၍ အဿနှင့် ဇာတသတို့ဒ္ဓ အနာဒရတ္ထဆဋ္ဌိဟု ဖွင့်ကြ၏၊ အနက်ကို နိဿယအတိုင်းပေးပါ၊ " မာသဇာတော – မွေးဖွားပြီး၍ ကြီးပွားစဉ် လွန်သောတလရှိသော သတိုးသား" ဟု ပေး။

ရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ - ဆိုကြကုန်၏၊ အပရေ - ဧကဆရာတို့မူ တပါး
ကုန်သော၊ ပဏ္ဍိတာ - ပညာရှိတို့သည်၊ အသ - ထို သတိုးသား၏၊
မာသော - တလသည်၊ ဇာတော - ပြည့်ပြီ၊ ဇုတိ - ကြောင့်၊ သော - ထို
သတိုသားသည်၊ မာသဇောတော - မည်၏၊ ဇုတိ - သို့၊ ဝဒန္တိ - ကုန်၏။
၁၁၉။ သလ္လဝိဒ္ဓေါတိအာဒိသု, နေယျော ကမ္မာဒိကာရကာ၊
စတုက္ကော သလ္လသဒ္ဒေါ သာ - ပေက္ခတော ယောဂတောပိဝါ။

၁၁၉။ သလ္လဝိဒ္ဓေါတိအာဒိသု - သလ္လဝိဒ္ဓေါအစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ကမ္မာဒိကာရကစတုက္ကော - ကမ္မာဒိကာရကစတုတ္ထကို၊ နေယျော - သိအပ်၏၊ သလ္လသဒ္ဒေါ - သလ္လသဒ္ဒါကို၊ သာပေက္ခတောဝါ - ဝိဒ္ဓသဒ္ဒါက ငဲ့ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ဂုဏ်း၊ ယောဂတောပိဝါ - ယှဉ်ဘက်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်ဂုဏ်း၊ (ဝုတ္တော - ဆိုအပ်ပြီ။)

အပရေပဏ္ဍိတာ။ ။ကေဝါဒမှတပါးသော အပရေဝါဒကို ပြပြန်လို၍ "အပရေ"စသည်မိန့်၊ ဤ အပရေဟူသည် ရူပသိဒ္ဓိဗုဒ္ဓဝိယဆရာနှင့် သဗ္ဗဝမ္မဆရာတို့တည်း၊ ဇာတောကိုလည်း ကလာဝဝုတ္တိပဉ္စိကာ၌ "သမ္ပဇ္ဇော"ဟုဂုဏ်း, ဒီပနီ၌ "သမ္ပုဇ္ဇော"ဟုဂုဏ်း ဖွင့်ကြ၏၊ အသကို ဒီပနီ၌ စတုတ္ထိဟု ဖွင့်သည်ကား မကောင်း၊ ရူပသိဒ္ဓိ၌ ဆဋ္ဌီအရာမှာ ထုတ်အပ်သော ပုံစံဖြစ်သည်။ [အားလုံးဝါဒတို့၌ မာသောပုဒ်အတွက် ပရိမာဏသဒ္ဒါဝိသေသကို ယူရခြင်းသာ လိုရင်းဖြစ်သည်။] ဤမာသဇောတောနှင့်စပ်၍ မှတ်ဘွယ်များကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ ဆဋ္ဌိဗဟုဗ္ဗီဟိအခဏ်းမှာ ရှုပါဦး။

၁၁၉။ ။သဒ္ဒါစတုတ္ထက ပုံစံကို ပြပြီး၍ ကမ္မဒိစတုတ္ထကပုံစံကို ပြလိုသောကြောင့် "သလ္လဝိဒ္ဓေါ"စသည်မိန့်၊ သလ္လဝိဒ္ဓေါ၌ "ဝိဒ္ဓေါ"သာ လိုရင်းပုံစံတည်း၊ သလ္လသဒ္ဒါကိုကား "အဘယ်ဖြင့် ပစ်ခွင်းအပ်သနည်း" ဟုမေးဘွယ်ရှိ၍"ဝိဒ္ဓသဒ္ဒါက သလ္လသဒ္ဒါကို အမြဲငဲ့နေသောကြောင့်ဂုဏ်း, သမာသ်အရာဝယ် "သလ္ल" ပုဒ်နှင့်ယှဉ်ဘက် (ယှဉ်တွဲရိုး) ဖြစ်သောကြောင့်ဂုဏ်း, သလ္လသဒ္ဒါကို အပိုတွဲဘက်အဖြစ်ဖြင့် ဆိုထားသည်"ဟု ဖြေသည်။

သလ္လဝိဒ္ဓေါတိအာဒိသု။ ။ဝိဒ္ဓေါ၌ (ဝိဓဓာတ်တပစ္စည်း၊) ပစ်ခွင်းခြင်းကြိယာသည် သကတ်, ပစ်ခွင်းအပ်သော သားကောင်သည်ဒြပ်,ပုလ္လိန်,တ-ပစ္စည်းသည် ဟောအပ်သော ကံအနက်သည် ကမ္မကာရက၊ ဤသို့ အနက် ၄ ပါးရသည်၊ အာဒိဖြင့် "ဂတော - သွားတတ်သူ၊ ဂန္ဆုကိတိ ဂတော (ကတ္တာ၊

၁၂၀။ လိင်္ဂဝိဝရေ သုပ္ပိ-ကမိစ္ဆာဒိဿု ပဠုကော၊
လိင်္ဂော ပဠုကတ္တေတု, သောပ္ပန္နာဒိဿုဒါဟဋ္ဌော။

၁၂၀။ လိင်္ဂဝိဝရေ-လိင်္ဂဝိဝရကျမ်းဌ်၊ သုပ္ပိကမိစ္ဆာဒိဿု-သုပ္ပိကံ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့ဌ်၊ ပဠုကော - ၅ ပါးတို့၏ အပေါင်း ဖြစ်သော၊ လိင်္ဂော-လိန်၏ အနက်ကို၊ ဥဒါဟဋ္ဌော-ထုတ်ဆောင် အပ်ပြီ၊ ပဠုကတ္တေ တု - ပဠုကတ္တ ကျမ်းဌ်ကား၊ သောပ္ပန္နာဒိဿု-သောပံ့ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့ဌ်၊ ပဠုကော- သော၊ လိင်္ဂော-ကို၊ ဥဒါဟဋ္ဌော-အပ်ပြီ။

၁၂၁။ သုပ္ပေနေဝ ပမာဏေန, ကိတံ ဘက္ခာန်ဿ သုပ္ပိကံ၊
ဝိသေသန ဝိသေသျာနံ, ဝါစကတ္တာ·တြ ပဠုကော။

၁၂၁။ သုပ္ပေနေဝ - မန်းဖြင့်သာလျှင်၊ (ဗန်း , စကော်ဖြင့် သာလျှင်၊)ပမာဏေန-နှိုင်းချင့်အပ်သောဥစ္စာဖြင့်၊ ကိတံ-ဝယ်အပ် သော၊ ဘက္ခံ-ဘက္ခာတည်း၊ ဧဏ္ဍတိ-ကြောင့်၊ သုပ္ပိကံ-သုပ္ပိကမည်၏၊ အတြ-ဤသုပ္ပိကံ ပြုယုဂ်ဌ်၊ ဝိသေသနဝိသေသျာနံ- သုပ္ပေနဟူသော

ကာရက)၊ ဝစနံ- ပြောဆိုအပ်ကြောင်းစကား၊ ဒုစ္ဓတိ အဒေနာတိ ဝစနံ (ကရဏ ကာရက)၊ ဝိယာယတိ ယဿာတိ ပိယော - ချစ်ခြင်းကို ပြုရာ (ချစ်စရာ) ပုဂ္ဂိုလ် (သမ္ပဒါနကာရက)၊ နိဒ္ဓါရဏံ-ထုတ်ဆောင်ရာအပေါင်း၊ နိဒ္ဓါရီယတိ ဧတသ္မာတိ နိဒ္ဓါရဏံ (အပါဒါန ကာရက)၊ဌာနံ-တည်ရာအရပ်၊ တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထာတိ ဌာနံ (သြကာသကာရက) တို့ကို ယူ။

ဤပုဒ်တို့ဌ် သွားခြင်း, ချစ်ခြင်း, ထုတ်ဆောင်ခြင်း, တည်ခြင်း, ကြိယာ တို့ကို သကတ် ဟု ကောက်၍ သွားတတ်သူ , စကားဒြဗ် , ချစ်စရာပုဂ္ဂိုလ်, ထုတ်ဆောင်ရာ အပေါင်း, တည်ရာအရပ်တို့ကို ဒြဗ် ဟု ကောက်ပါ၊ လိန်နှင့် ကာရကတို့ကား ထင်ရှားပြီ။

၁၂၀။ ။လိင်္ဂဝိဝရကျမ်းဌ် သုပ္ပိကံကို (အာဒိဖြင့် ဒေါဏိကံကို) ပဠုကတ္ထပုံစံအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်၏၊ ပဠုကတ္ထကျမ်းဌ်ကား သောပ်ံကို (အာဒိဖြင့် သုပနံ, နိသီဒနံတို့ကို) ပဠုကတ္ထပုံစံအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်သည်၊ ထိုပုံစံများအတွက် နောက်ဌ် အကျယ်လာလတံ့။

ဝိသေသန, ကိတံဟူသောဝိသေသျတို့ကို၊ ဝါစကတ္တာ-ဏိကပစ္စည်းက ဟောတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဋ္ဌကော-၅ ပါးတို့၏ အပေါင်းဖြစ်သော၊ လိင်္ဂတ္ထော-လိန်၏ အနက်ကို၊ လဇ္ဇတိ-ရအပ်၏။

၁၂၁။ ။"သုပ္ပိကံ, သောပ်ံ"ဟူသော ပဋ္ဌကတ္ထပိုဒ်စံ ၂ မျိုးတွင် သုပ္ပိကံကို အကျယ်ပြလိုရှိ၍ "သုပ္ပေနေဝ" စသည်မိန့်၊ " သုပ္ပေန + ကိတ္တိ သုပ္ပိကံ " ဟုသာ ပြုစေလိုရင်းတည်း၊"သုပ္ပေန ပမာဏေန"ဟု ပမာဏာသဒ္ဒါထည့်ထားခြင်းကား သုပ္ပေနအတွက် အနက် ထင်ရှားအောင် ထည့်ခြင်းတည်း၊ ထို ပမာဏေနကိုလည်း ဒိပနိဒ္ဓ"ပမိတေန"ဟု ဖွင့်သောကြောင့် "ပမာဏေန-နှိုင်းချင့်အပ်သော ဥစ္စာဖြင့်"ဟု ကံအနက်ပေးရသည်။ [" သုပ္ပေန-မန်း (စကော) ဖြင့် နှိုင်းချင့်အပ်သောဥစ္စာဖြင့်+ကိတံ - ဝယ်အပ်သော ဘဏ္ဍာတည်း၊ သုပ္ပိကံ-ဏ္ဍာ"ဟု ပေး။]

ဝိသေသန၊ပေ၊ ဝါစကတ္တာ။ ။တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းများ၏ထုံးစံမှာ ရှေဝိသေသနပုဒ်၏ အနက်ကိုဂုဏ်း, နောံဝိသေသျပုဒ်၏ အနက်ကိုဂုဏ်း ဟောလေ့ရှိ၏၊ ဥပမာ-"ဝသိဋ္ဌသ+အပစ္စံ ဝါသိဋ္ဌော-ဝသိဋ္ဌ၏သား" ဟူရာ၌ ဏပစ္စည်းသည် ရှေဝသိဋ္ဌသဟူသော ဝိသေသနသမ္ဓန်၏အနက်, နောံ အပစ္စံဟူသော ဝိသေသျသမ္ဓန်၏အနက်,၌ ၂ မျိုးလုံးကို ဟောသကဲ့သို့တည်း။ [ဝသိဋ္ဌသကို ဝိသေသနသမ္ဓန်, အပစ္စံကို ဝိသေသျသမ္ဓန်ဟု ခေါ်သည်။]

၌ သုပ္ပိကံ၌လည်း " သုပ္ပေန " ဟူသော ရှေဝိသေသန, ကိတံဟူသော နောံဝိသေသျ၏ အနက်ကို ဏိကပစ္စည်းက ဟောသည်၊ ထိုသို့ ရှေပုဒ်အနက် နောက်ပုဒ်အနက် ၂ မျိုး ဟောနိုင်ကြောင်းကိုလည်း " တေန ကတာဒိ၊ပေ၊ ဇီဝိကတ္ထေသုစ " သုတ်၌ " တေန+ကတ-ထိုဖြင့်+ပြုအပ် " စသော ရှေပုဒ် နောက်ပုဒ်၏ အနက်၌ ဏိကပစ္စည်းသက်ရသည်-ဟု သုတ်က ဆိုထားသောကြောင့် သိနိုင်သည်။

အတြဲ ပဋ္ဌကော။ ။ထို့ကြောင့် " သုပ္ပေန "ဟူသော ကရိဏ်းနှင့် "ကိတံ"အရ ဝယ်ခြင်းကြိယာတို့၏ ကရဏ+ကရဏီ (ကရိဏ်း+ကြိယာ) အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဓန်သည် သကတ် , ဝယ်အပ်သောဘဏ္ဍာသည် ဒြဗ္ဗ, ဘဏ္ဍာကို သဒ္ဒါဆရာတို့က နပုံလိန်ဟု သတ်မှတ်အပ်သောကြောင့် ဘဏ္ဍာကို အရကောက်ရသော သုပ္ပိကံ၌လည်း သင်္ကေတနပုံလိန်, တမန်း (တစကော) အတိုင်းအရှည်သည် သင်္ချာ,ကိတ်၌ တပစ္စည်းဟောအပ်သော ကံအနက်သည် ကမ္မကာရက၊ ဤသို့ သုပ္ပိကံ၌ အနက် ၅ ပါးရသည်။ [" ဒေါဏေန + ကိတံ ဒေ ဏိကံ"ကိုလည်း ကောက်ပြပါလေ]

၁၂၂။ ဥတ္တရပဒလောပေါဝါ, တဒ္ဓိတန္တောဂဓောပိဝါ၊
ပကတိပ္ပစ္စယေဟေဝ, စရိတတ္ထကဘာဝတော။

၁၂၂။ ဥတ္တရပဒလောပေါဝါ-ပမာဏဟူသောနောံပုဒ်ကျေခြင်း ကိုသော်၎င်း၊ တဒ္ဓိတန္တောဂဓောပိဝါ – ပမာဏတဒ္ဓိတ် အတွင်း၌ ဝင်ခြင်းကိုသော်၎င်း၊ ဥ္ဉယျော- သိအပ်၏၊ ဝါ - တနည်း၊ ပကတိပ္ပစ္စယေဟေဝ - သုပ္ပဟူသော ပကတိ, ကိုကဟူသော ပစ္စည်းတို့ဖြင့် သာလျှင်၊ စရိတတ္ထကဘာဝတော – သိအပ်သော အနက် ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊(ပမာဏောနာတိ-ပမာဏောနပုဒ်ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ။)

၁၂၂။ သုပ္ပေနပုဒ်၌ ပမာဏသဒ္ဒါ မပါသောကြောင့် “အတိုင်းအရှည်” ဟူသော ပမာဏအနက်ကို တိုက်ရိုက်မရနိုင်၊ အဘယ်နည်းဖြင့် “ပမာဏ အနက်ကို ရပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဥတ္တရပဒ လောပေါဝါ” စသည်မိန့်၊ ဤဂါထာ၌ ပမာဏအနက်ရဘို့ရန် ၃ နည်းပြထားသည်။

ဥတ္တရပဒလောပေါဝါ ။ ။ သုပ္ပေန + ပမာဏံ သုပ်၊ ဤသို့ သုပ်၌ ပမာဏနောက်ပုဒ်ကို ချေထားသော “ဥတ္တရပဒလောပ တပ္ပုရိသ်သမာသ်” ကြံ၍ “သုပ္ပေန—တမန်း (တစကော) ဖြင့် နှိုင်းချင့်အပ်သောဥစ္စာဖြင့် + ကိတံ သုပ်ကံ”ဟု ပြုလျှင် ပမာဏသဒ္ဒါကို မမြင်ရသော်လည်း အနက်၌ရနိုင်သည်။

တဒ္ဓိတန္တောဂဓောပိဝါ။ ။[ပိဖြင့် ရွေ့နည်းပေါင်း၊ ဝါကား နည်းတမျိုးကို ပြသောဝိကပ်၊]သုပ္ပေန+ပမာဏံ သုပ်၊ (ပမာဏတဒ္ဓိတ်၊)ပမာဏ အနက်၌ ဏ ပစ္စည်းသက်၊ [“သာဂရေဟိ+ နိဗ္ဘတ္တော သာဂရော—သာဂရ မင်းသားတို့ ဖြစ်စေအပ်သောသမုဒြာသည် သာဂရမည်၏” ဟူရာ၌ သာဂရ ပုဒ်ပြိုပုံးမျိုးတည်း။] ထိုနောက်မှ “ သုပ္ပေန+ကိတံ သုပ်ကံ ”ဟု ဆက်၊ သုပ်ပံတုန်းက တဒ္ဓိတ် ဏပစ္စည်း သက်ခဲ့ရသောကြောင့် သုပ်ကံ တဒ္ဓိတ်ပုဒ်တွင်း၌ တဒ္ဓိတ်တခုဝင်နေသောအားဖြင့်လည်း ပမာဏပုဒ်အနက်ကို ရနိုင်သည်။

ပကတိပ္ပစ္စယေဟေဝ။ ။[ဤ၌လည်း ဝါသဒ္ဒါလိုက်စေ။] သုပ္ပသည် ပကတိ, ကိုကသည် ပစ္စယ၊ ထို ပကတိနှင့်ပစ္စယတို့က “ပမာဏောန ကိတံ” အနက်ကို ထင်ရှားပြနိုင်၏၊ ပြပုံကား— “သုပ္ပ-မန်း (ဗန်း) + ကိတံ-ဝယ်”ဟု ဆိုလျှင် “ ဗန်းဖြင့်ဝယ်အပ် ” ဟု အနက်ထွက်၏၊ သို့သော် ဗန်းဖြင့်ဝယ်လို့ မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ဗန်းဖြင့်ချင့်၍ တဗန်းပမာဏရှိသော ဆန်စသည်ဖြင့် ဝယ်အပ်”ဟုပမာဏအနက်ကိုထင်ရှားပြနိုင်သည်၊ ဤနည်း ၃မျိုးဖြင့် ပမာဏသဒ္ဒါ တိုက်ရိုက် မတွေ့ရသော်လည်း ပမာဏအနက် ရနိုင်၏—ဟု ပြသည်။

၁၂၃။ သုပနံ သုပိနံ သောပ္ပ-မိတိဘာဝေါယ မတြ ဟိ၊
ပုံ နပုံသက•မေကတ္တံ, တဿ သာမညဘာဝတော။

၁၂၃။ သုပနံ သုပိနံ-အိဝ်ခြင်း၊ သောပ္ပံ-အိဝ်ခြင်း၊ ဇ္ဈတိ-ဤသို့၊ အယံဘာဝေါ-ဤ ဘာဝသာဓနကို၊ ဥပယျော-သိအပ်၏၊ ဟိ-ဆက်ဥုံးအံ့၊ အတြ- ဤ ဘာဝသာဓန၌၊ ပုံ နပုံသကံ-ပုံလိန် နပုံလိန် သည်ဂုဏ်း၊ ကေတ္တံ-တနက်ထည်း၏အဖြစ်သည်ဂုဏ်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ (ကဿာ - အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) တဿ - ထို ဘာဝသာဓန၏၊ သာမညဘာဝတော - သာမည၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

၁၂၃။ ပဋ္ဌကာထ္ထ၌ "သုပိုကံ သောပ္ပံ" ဟု ပုံစံ ၂ ခု ပြခဲ့ရာတွင် သုပိုကံ၌ ပဋ္ဌကထ္ထရပုံကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ သောပ္ပံ၌ ပဋ္ဌကထ္ထရပုံကို ပြလိုသောကြောင့် "သုပနံ" စသည်မိန့်၊ သုပနံကို သုပိနံဟု ဖွင့်သည်၊ သုပနံသာ လိုရင်းတည်း၊ "သုပနံ- အိဝ်ခြင်း၊ သောပ္ပံ-အိဝ်ခြင်း" ဟု ဘာဝသာဓနပြု။ [သောပ္ပံ၌ သုပဓာတ်, ဏျုပစ္စည်း။]

ပုံနပုံ၊ပေ၊သာမညဘာဝတော ။ ။ ဘာဝသာဓန၌ ကြိယာကို အရကောက်ရ၏၊ ကြိယာဟူသည်လည်း " ယောက်ျား၏အိဝ်ခြင်း, မိန်းမ၏အိဝ်ခြင်း " စသည်ဖြင့် အများနှင့်ဆက်ဆံသော သာမညအနက်တည်း၊ ထို သာမညအနက်၌ ပုလ္လိန်ဖြစ်စေ နပုလ္လိန်ဖြစ်စေ တမျိုးမျိုးထားရရှိးတည်း၊ ဤသောပ္ပံ ၌ကား နပုလ္လိန် ထားသည်၊ သာမည ဖြစ်သောကြောင့်ပင် ကေတ္တသဒ်ျာသာ ရှိရသည်။

ဒီပနီ။ ။ဇ္ဈတ္ထိလိန်ဟော ပစ္စည်းသက်ရာ၌ကား ပစ္စည်းလိုက်၍"ဇာတိ-ဖြစ်ခြင်း"ဟု ဇတ္ထိလိန်ဖြင့်လည်း ညွှန်ပြရ၏၊ ထို့ကြောင့် "ပုံ နပုံသကံ" ဟူသော ဂါထာလာစကားကို ယေဘုယျအားဖြင့် ဆိုသည်ဟု ဒီပနီဖွင့်သည်။ [တချို့က"အတြဟိ"၌ "အတြထိ"ဟု ပြင်၍"ထိ ပုံနပုံသကံ"ဟု ဖွင့်ကြ၏၊ ကျမ်းဆရာ၏အာဘော် မဟုတ်ပါ။]

ပဋ္ဌကထ္ထကောက်ပုံ။ ။"သောပ္ပံ"၌ သတ္တဝါအများ၏အိဝ်ခြင်း သာမညသည် သကတ်, မိမိဆိုလိုအပ်သော သတ္တဝါတယောက်၏ အိဝ်ခြင်း ဝိသေသသည်ဖြစ်,သဒ္ဒါဆရာတို့ သတ်မှတ်အပ်သော သကော်တနပုံလိန်,ကေတ္တသဒ်ျာ, ဘာဝကာရက၊ ဤသို့အားဖြင့် အနက် ၅ ပါးရသည်။ [ဇတ္ထိစ သဗ္ဗသာဓာရဏာသုပနကြိယာ သာမညံ၊ ကာဠိပန အဓိပ္ပေတသုပနကြိယာ ဝိသေသော်၊-(ဒီပနီ)၊ သာမညနှင့် သကတ်, ဝိသေသနှင့်ဒဗ္ဗသည် သဘောတူတည်း။]

၁၂၄။ ကြိယာပဒ•မပေက္ခာယ, ပုရိသာဒိသ္မ•မာဒိနံ၊
ဇောတနေ ပကတျတ္ထတ္တာ, ပဠုကော ပဇ္ဇတေ သဒါ။

၁၂၄။ ကြိယာပဒံ-ပဿတိစသောကြိယာပုဒ်ကို၊ အပေက္ခာယ-ရှုငဲ့၍၊ ပုရိသာဒိသု - ပုရိသံ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ အမာဒိနံ - အံ့အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၏၊ ဇောတနေ - ထွန်းပြခြင်းသည်၊ (သတိ - ရှိလသော်၊)ပကတျတ္ထတ္တာ - ပုရိသဟူသော ပကတိလိင်္ဂ၏ အနက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဠုကော - ငါးပါး အပေါင်းဖြစ်သော အနက်ကို၊ သဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ ပဇ္ဇတေ-သိအပ်၏။

၁၂၄။ ။"သုပ်ကံစသော တဒ္ဓိတ်, သောပံစသော ဘာဝသာဓနဉ်သာ ပဠုကတ္ထကို ရနိုင်သလော"ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်"ကြိယာပဒ"စသည် မိန့်၊ "ပဿတိ စသော ကြိယာပုဒ်ကိုငဲ့သော ပုရိသံ စသော နာမ်ပုဒ်၌လည်း ပဠုကတ္ထကို အမြဲရနိုင်၏" ဟူလို။

ဇောတနေ ပကတျတ္ထတ္တာ ။ ။"ပုရိသံ ပဿတိ" ပုံစံ၌ ပုရိသံဝယ် အံ့ဝိဘတ်သည် ပုရိသပုဒ်ကဟောအပ်ပြီးသော ကေတ္တသင်္ချာနှင့် ကမ္မကာရက အနက်ကို ထွန်းပြရုံသာ ထွန်းပြတတ်၏။ [၁၂၀"ဝိဇ္ဇမာနောဝိ သုတ္တာဒိ" ဂါထာ၏အဓိပ္ပါယ်ကို လှမ်းကြည့်ပါ၊] ထို့ကြောင့် ပုရိသပုဒ်ဝယ်....

(၁) တယောံနှင့် တယောံ တူသောအခြင်းအရာ ဟူသော ယောကျ်းဇာတ်သည် သကတ်, (၂) ယောကျ်း၏ မျက်စိ နား နှာစသော ကိုယ်အင်္ဂါအပေါင်း (ပုရိသပိဏ္ဍ) သည် ဒြဗ်, (၃) သွားခြင်းစသည်တို့၏ သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာသည် ပုံလိန်, (၄) တယောက်ထည်းအဖြစ်သည် ကေတ္တသင်္ချာ, (၅) ပဿတိကြိယာဖြင့် ရောက်အပ်သော ကြိယာပါပုဏန သတ္တိသည် ကမ္မကာရက၊ ဤသို့အားဖြင့် ပဠုကတ္ထ ရနိုင်သည်၊ ပုရိသေ-စသော ဗဟုဝုစ်, ပုရိသေန-စသော ကတ္တုကာရက ကရဏကာရကဟောပုဒ် စသည်တို့၌လည်း ပဠုကတ္ထကို ကောက်ပြကြပါလေ။

သဒါ။ ။"အခါခပ်သိမ်း ပဠုကတ္ထကို သိအပ်၏"ဟု ဆိုသောကြောင့် ဤဘေဒစိန္တာ ဆရာသည် "ပုရိသသဒ္ဒါ၌ ပဠုကတ္ထအမြဲရ၏" ဟု ဆိုလိုဟန်တူ၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ပဋိကာ၌ကား"အံ့စသောဝိဘတ်တို့က သင်္ချာနှင့် ကာရက ကို ဟောလျင် (ဝါစကတပ်၏-ဟု ယူလျင်) ပုရိသ၏အနက်သည်"သကတ်, ဒြဗ်, လိန်"အားဖြင့် ၃ ပါးသာ၊ ဝိဘတ်တို့က ဇောတကမျသာဟု ယူလျင်သာ "ပုရိသ၌ ပဠုကတ္ထ ရနိုင်၏"ဟု ဆို၍ တိကတ္ထကိုဂုဏ်း ပဠုကတ္ထကိုဂုဏ်း ၂ မျိုး လုံးကိုပင် (သူ့နည်းနှင့်သူ) ရနိုင်၏-ဟု ယူသည်။

၁၂၅။ ဝါစကတ္တာမပေက္ခာယ, ပစ္စယာနံ ဒ္ဝိကာဒိကော၊
ဝိသေသနဝိသေသျာဒိ-ဘာဝတော ဓာတုအာဒိကေ။

၁၂၅။ ဓာတုအာဒိကေ-အစ္ဆဲ ဓာတ်ရှိသော ပစတိအစရှိသော အာချာတ်ပုဒ်၌၊ ပစ္စယာနံ-တိအစရှိသောဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့၏၊ ဝါစကတ္တံ-ဟောတတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ အပေက္ခာယ-ရှုငဲ့၍၊ ဝိသေသနဝိသေသျာဒိဘာဝတော-ဝိသေသနဝိသေသျ အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဒ္ဝိကာဒိကော-ဒ္ဝိကအစရှိသော အနက်ကို၊ ပဇ္ဇတေ-သိအပ်၏။

၁၂၅။ ။ပစတိစသော အာချာတ်ပုဒ်တို့၌ ရထိုက်သော အနက်များကို ပြလိုရှိ“ဝါစကတ္တာ”စသည်မိန့်၊ ဤဂါထာ၌ တိစသော အာချာတ်ဝိဘတ်များကိုပင်“ပစ္စယာနံ”ဟု ဆိုထားသည်၊ “တိစသော အာချာတ်ဝိဘတ်တို့သည် ဝါစက တပ်၏”ဟု ယူလျှင် ပစ စသော ဓာတ်သက်သက်ဖြင့် အနက် ၂ ပါး ကိုသာ သိနိုင်သည်–ဟူလို။

ဝိသေသန၊ပေ၊ဘာဝေတော။ ။ [ဤပုဒ်သည် ထိုအနက် ၂ ပါး၏ သရုပ်ကိုပြသော သရုပက္ခာဝိသေသနတည်း၊] ပစဓာတ်၌ အများနှင့်ဆက်ဆံသော ချက်ခြင်းကြိယာသာမည်သည် သကဲ့, “သူဒေါ ပစတိ”စသည်ဖြင့် မိမိဆိုလိုအပ်သော စဖိုသည်၏ ချက်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ဖြစ် , ဤသို့ အနက် ၂ ပါးသာ ရသည်။ [ဝိသေသနနှင့် သကတ်, ဝိသေသျနှင့်ဖြစ်သည် သဘောတူတည်း။]

ဒ္ဝိကာဒိကော။ ။ဤအာဒိဖြင့် စတုက္ကတ္ထကိုယူ၊ သို့သော် စတုက္ကတ္ထ ဟု ယူလျှင် တိစသောဝိဘတ်တို့သည် ဝါစက မဟုတ်, ဇောတက (ပစဓာတ်၏ ဟောနက်ဖြစ်သော ကာရကနှင့် သဏ်္ဌာကို ထွန်းပြသည်) ဟု မှတ်ရမည်၊ ထို့ကြောင့် ပစတိ၌ ပစဓာတ်ဝယ် ယခင်အနက် ၂ ပါးအပြင် ဇောတ်သဏ်္ဌာနှင့် ကတ္တုကာရကထည့်၍ စတုက္ကတ္ထရသည်။ [ဤအာဒိဖြင့် တိကတ္ထကို မယူရ, အာချာတ်က လိန်ကိုမဟောသောကြောင့် တိကတ္ထ မရနိုင်။]

ဓာတုအာဒိကေ။ ။“ဓာတု+အာဒိမှိ ယသာတိ ဓာတုအာဒိကံ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ အစဆုံးဓာတ်ရှိသော (ပစတိစသော) အာချာတ်ပုဒ်ကို အရကောဒံပါ၊ ပါစကစသော ကိတ်ပစ္စယန္တတို့မှာ လိင်္ဂအရတွင် ပါဝင်လေပြီ၊ ဒီပနီဋ္ဌကား“ ဓာတု+ အာဒိ ယသ”ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ထိုအာဒိဖြင့် “ ပဗ္ဘတာယတိဝယ် ပဗ္ဘတာယ-စသော နာမဓာတ်ကို သိမ်းယူ၏”ဟု ဖွင့်သည်ကား မကောင်းလှ၊ နာမဓာတ်လည်း ဓာတ်သဘောရှိ၍ ဓာတုအရဆုပင် ပါဝင်နိုင်ပြီ။

၁၂၆။ ကေကောတိစ ကေစ္စေ, ပစ္စယာနန္တ| ဇောတနေ၊
ဓာတ္ဝာဒိကေ တိကာဒျတ္ထော, နေတဗ္ဗော သမယညူနာ။

၁၂၆။ ဓာတ္ဝာဒိကေ – အစ္ဆ ဓာတ်ရှိသော ပစတိအစရှိသော အာချာတ်ပုဒ်၌၊ ကေစ္စေ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ ကေကော-ဓာတ်နက် အားဖြင့် တပါးသာတည်း၊ ဇုတိစ-ဤသို့လည်း၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏၊ တု-ထိမှတပါး၊ ပစ္စယာနံ-တိစသောဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့၏၊ ဇောတနေ-ထွန်းပြခြင်းသည်၊(သတိ-သော်၊)တိကာဒျတ္ထော-တိကအစရှိသော အနက်ကို၊ သမယညူနာ-သဒ္ဒါအနက် အပေါင်းကို သိသော ပညာရှိသည်၊ (သမယသဒ္ဒါ သမူဟအနက်ဟာ၊) ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော သဒ္ဒါအနက်ကိုသိသော ပညာရှိသည်၊ (သမယသဒ္ဒါ ပဋိဝေဓအနက်ဟာ၊) နေတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။

၁၂၇။ ပဒပူရဏသဒ္ဒိသု, ကေကော ဒေါဏိကာဒိသု၊
သဏ်္ဌာပမာဏ ဘေဒေန, ဆက္ကောစာတျ ပရေ ဝိဒူ။

၁၂၇။ ပဒပူရဏသဒ္ဒိသု-သုတ္တန္တစသော ပဒပူရဏ, အာဘိရတိ မိန္ဆည်ယျစသော သန္ဓိတို့၌၊ ကေကော- တပါးသော အနက်ကို၊ နေတဗ္ဗော-သိထိုက်၏၊ ဒေါဏိကာဒိသု- ဒေါဏိကံ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ သဏ်္ဌာပမာဏဘေဒေန- သဏ်္ဌာပမာဏတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဆက္ကောစ-၆ ပါး အပေါင်းဖြစ်သော အနက်.ကိုလည်း၊ နေတဗ္ဗော-

၁၂၆။ ။"ပစတိ" စသော အာချာတ်ပုဒ်၌ ကေစ္စေဆရာတို့၏ အနက်ကောက်ယူပုံတို့ကို ပြလိုသောကြောင့် "ကေကောတိစ" စသည်မိန့်၊ ပစတိစသောအာချာတ်ပုဒ်၌ ဝိဘတ်ဟူသော ပစ္စည်းတို့က ဝါစကသတ္တိရှိသည် ဟုယူလျှင် ပစဓာတ်အတွက် " ချက်ခြင်း " ဟူသော အနက်တပါးသာ ရ၏၊ [ရှေဂါထာ၌ပြခဲ့သော "ဒ္ဒိကတ္ထ-မရ"ဟူလို၊] "တိစသောဝိဘတ် (ပစ္စည်း) တို့က ထွန်းပြရုံသာ"ဟု ယူလျှင်"၁-ဓာတ်နက်, ၂-သဏ်္ဌာ, ၃-ကာရက" အားဖြင့် တိကတ္ထရသည်။

စ, အာဒိအနက်။ ။ကေကောတိစ၌ စဖြင့် ရှေဂါထာ၌ပြခဲ့သော ဒ္ဒိကတ္ထကိုဆည်း၏၊ တိကာဒိ၌ အာဒိဖြင့်လည်း ရှေဂါထာ၌ပြခဲ့သော "သကတ်,ဒြဗ်, သဏ်္ဌာ,ကာရက"ဟူသော စတုက္ကတ္ထကို ယူရသည်။

သိထိုက်၏၊ ဏ္ဍတိ- ဤသို့၊ အပရေ - တပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ-ပညာရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကုန်၏။

ဏ္ဍတိ- သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ အပြီးတည်း။

၁၂၇။ ။အပရေဝါဒကို ပြလိုလျှင် "ပဒပ္ပရဏ" စသည်မိန့်၊ "သုတ္တန္တ"ဦး အန္တာသဒ္ဒါသည် သုတ္တပုဒ်ကို ပြည့်ဖြိုးတိုးပွားလာစေတတ်သောကြောင့် "ပဒပ္ပရဏသဒ္ဒါ" မည်၏။ [ဋီကာ၌ "ပဒပ္ပရဏတ္ထနိပါတ်" ဟု ဆို၏၊ သို့သော် အန္တာသည် နိပါတ် မဟုတ်, အန္တံ—ဟူသော နာမ်ပုဒ် တမျိုးသာ ဖြစ်သည်၊ "အဘိရတိမိစ္ဆေယျ" ဟုငင်း "တတြာဃံ" ဟုငင်း ဤသို့စသည်ဖြင့် သန္ဓိစပ်ထားသော ပုဒ်အားလုံးကို "သန္ဓိ" ဟု ခေါ်သည်။

ကေကော။ ။"သုတ္တန္တ"ဟု ဆိုလိုက်သောအခါ "သုတ္တ"ဟု ဆိုခြင်းထက် အက္ခရာတိုးပွား၍ စကားချောမော၏၊ "အဘိရတိ" + ဏ္ဍစ္ဆေယျ" ပုဒ် ၂ ရပ်ကို အကြားမရှိအောင် "အဘိရတိမိစ္ဆေယျ" ဟု စပ်လိုက်သော အခါလည်း ထိုပုဒ် ၂ ပါးသည် ပြေပြစ် ညက်ညော ချောမော၏၊ ဥပမာ—ပျဉ် ၂ ချပ်ကို အကြားမရှိအောင် စပ်လိုက်သော အခါ ချောမောသကဲ့သို့တည်း၊ ထိုသို့ ပြေပြစ်ညက်ညော ချောမောခြင်းသည်ပင် အနက်တမျိုး ဖြစ်ရကား "သုတ္တန္တ—တတြာဃံ" တို့၌ "ဝါစာသိလိဋ္ဌ (စကားချောခြင်း) အနက် တပါးသာ ရ၏" ဟု မှတ်။

ဒေါဏိကံ။ ။သုပ်ကံပုံစံ၌ ပမာဏကို သင်္ချာ ဟု ခေါ်၍ "ပဿကတ္ထ" ဟု ကောက်ပြခဲ့၏၊ ဒေါဏိကံကိုလည်း အလားတူဟု ညွှန်ပြခဲ့၏၊ ဤအပရေဆရာတို့ကား "ပမာဏတခြား သင်္ချာတခြား" ဟု ပမာဏနှင့်သင်္ချာကို ခွဲ၍ယူပြီးလျှင် "ဒေါဏိကံ၌ ဆဏ္ဏာထ္ထရသည်" ဟု ဆိုသည်။

ဆဏ္ဏာထ္ထ။ ။ဤအလို "တစိတ်အရေအတွက်နှင့်+ဝယ်ခြင်းကြိယာတို့၏ (ကရိဏီး+ကြိယာအဖြစ်ဖြင့်) စပ်ခြင်းဟူသော ကြိယာကာရကသမ္ဗန်သည် သကတ်, ဘဏ္ဍာဒြဗ်သည် ဒြဗ်, သင်္ကေတနုပုံလိန်,တမန်း (တစကော) အရေအတွက်ဟူသော ပမာဏ,ကေဝုစ်သင်္ချာ,ကိတံအရ တပစ္စည်းသည် ဟောအပ်သော ကမ္မကာရက,ဟု အနက် ၆ ပါး ရသည်။ [ဒေါဏိကာဒိသုဋ္ဌ အာဒိဖြင့် သုပ်ကံစသည်ကို ယူပါ။]

သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာအဖွင့်
ပြီးပြီ။

ပကိဏ္ဏကအခဏ်း

၁၂၀။ ဝိဇ္ဇမာနောပိ သုဏ္ဏာဒိ, ယထာ ဒိပါဒိကေ သတိ၊
ဗျတ္တိ·မာယာတိ ကမ္မာဒိ-အတ္ထော ဧဝံ ဝိဘတ္တိယံ။

၁၂၀။ (ယသ္မာ-အကြင့်ကြောင့်၊ အန္ဓကာရေ-အမှောင်ခန်းဘ်၊) သုဏ္ဏာဒိ - အဖြူအစရှိသော အသုံးအဆောင်သည်၊ ဝိဇ္ဇမာနောပ်-ထင်ရှားရှိပါသော်လည်း၊ ဒိပါဒိကေ - ဆီမီးအစရှိသော အရောင် အလင်းသည်၊ သတိ - ရှိသော်သာ၊ ဝါ-ရှိမှသာ၊ ဗျတ္တိံ - ထင်ရှားခြင်းသို့၊ အာယာတိ ယထာ - ရောက်နိုင်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ - ဤအတူ၊ (ပကတိယံ-ပုရိသစသော ပကတိဘ်၊) ကမ္မာဒိအတ္ထော - ကံ အစရှိသော အနက်သည်၊ (ဝိဇ္ဇမာနောပိ - ထင်ရှားရှိပါသော်လည်း၊) ဝိဘတ္တိယံ - ဝိဘတ်သည်၊ သတိဧဝ - ရှိသော်သာ၊ ဝါ - ရှိမှသာ၊ ဗျတ္တိံ-သို့၊ အာယာတိ-ရောက်နိုင်၏။

၁၂၀။ ॥ပကတိ+ပစ္စယ၂ မျိုးတို့သည် အချင်းချင်းကင်း၍ မဖြစ်နိုင်ကြ၊ ထို့ကြောင့် လိန်-ဓာတ်ဟူသော ပကတိတို့၏ ဒ္ဒိကတိကစသော အနက်များကို ပြပြီး၍ ယခုအခါဘ် " ပစ္စယ " မည်သော သ်စသော တိစသောဝိဘတ်တို့၏ အနက်ကိုပြလိုသောကြောင့်"ဝိဇ္ဇမာနောပိ"စသော ၃ ဂါထာကိုမိန့်သည်၊ ဤပြအပ်လတ္တံသောအခဏ်းကို " ပကိဏ္ဏကအခဏ်း "ဟု နာမည်တပ်ကြ၊သော်လည်း ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင် ပေးအပ်သောအမည် ဟုတ်ဟန်မတူ၊ ပကတိနှင့် အတ္ထ ဟူသော သဒ္ဒတ္ထကို ပြပြီး၍ ပစ္စယနှင့်အတ္ထကို ပြရာအခဏ်း ဖြစ်သော ကြောင့် သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ အခဏ်းပင် ဖြစ်သင့်သည်။

ဝိဇ္ဇမာနောပိ။ ॥"အမှောင်ခန်းအတွင်းဘ် အဖြူ, အနီ (ခေါင်းအုံး, စောင်) စသော အသုံးအဆောင်များရှိသည်"ဟု ဆိုကြစို့၊ထိုအသုံးအဆောင် များသည် မီးရောင်မရှိလျှင် မထင်ရှားကြ , မီးရောင်ရှိမှ ထင်ရှားကြသကဲ့သို့ ထို့အတူ "ပုရိသ"စသော ပကတိဘ် "သကတ်, ဒြဗ်, လိန်, သန်္ဃာ,ကာရက" အားဖြင့် အနက်၅ ပါးရှိ၏၊ သို့သော် သန်္ဃာကာရကအနက်များသည် ဝိဘတ် မရှိလျှင် မထင်ရှားကြ, ဝိဘတ်ရှိမှ ထင်ရှားနိုင်ကြသည်–ဟူလို။

မှတ်ချက်၊ ॥သုဏ္ဏာဒိကို"သုဏ္ဏာဒိဝတ္ထု"ဟု နပုံလိန်ဖြင့် ဖွင့်ကြခြင်းသည် "ဝိဇ္ဇမာနောပိ"ဟူသော ပုံလိန်နှင့် မလိုက်လျော၊ ကျမ်းဆရာကား အတ္ထော ငဲ့၍ "ဝိဇ္ဇမာနောပိ" ဟု ထားဟန် တူသည်၊ ဒီပနိဘ် ဤဂါထာကို ကာရက ဝါကျ. နောံဂါထာကို ဖလဝါကျဟု ယူဆ၍ ယသ္မာ–တသ္မာထည့်ထားသည့် အတိုင်း နိဿယဘ်လည်း ထည့်ထားသည်။

၁၂၉။ လိင်္ဂတ္ထေ ပဌမေ သဏ်္ဌာ-စတုက္ကေစ ဝိဘတ္တိယော၊
သဏ်္ဌာကမ္မာဒိကာနံပိ, အဗျတ္တာနံဝ ဧောတိကာ။

၁၂၉။ (တသ္မာ–ထို့ကြောင့်)ပဌမေ–ပဌမကဖြစ်သော၊ လိင်္ဂတ္ထေစ - လိင်္ဂအနက်၌ရှင်း၊ သဏ်္ဌာစတုက္ကေ – သဏ်္ဌာစတုက္ကဖြစ်သော၊ လိင်္ဂတ္ထေစ-၌ရှင်း၊ ဝိဘတ္တိယော-ဝိဘတ်တို့သည်၊ အဗျတ္တာနံဝ-မထင်ရှားသည်သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊သဏ်္ဌာကမ္မာဒိကာနံ-သဏ်္ဌာ,ကံအစရှိသော ကာရကတို့ကို၊ [အာဒိဖြင့် ကတ္တားကရိဏ်း စသည်တို့ကို၊] ဧောတိကာပိ – ထွန်းပြတတ်ကုန်သည်လည်း၊ (ဟောန္တိ - ကုန်၏။)

၁၃၀။ ဒုကေ တိကေစ ကမ္မာဒိ-စတုက္ကေစ ဝိဘတ္တိယော၊
သဏ်္ဌာကမ္မာဒိကာနမ်ပိ, ဝါစိကာ တိစ ဝုစ္စရေ။

၁၃၀။ ဒုကေ–ဒုကဖြစ်သော၊ (လိင်္ဂတ္ထေစ-လိန်အနက်၌ရှင်း၊) တိကေ- တိကဖြစ်သော၊ (လိင်္ဂတ္ထေစ - ၌ရှင်း၊) ကမ္မာဒိစတုက္ကေ-ကမ္မာဒိစတုက္ကဖြစ်သော၊ (လိင်္ဂတ္ထေစ-၌ရှင်း၊) ဝိဘတ္တိယော- ဝိဘတ်

၁၂၉ ။ ။ ထိုသို့ ဝိဘတ်တည်းဟူသော မိုးရောင်ရှိမှ သဏ်္ဌာကာရက အနက်တို့၏ ထင်ရှားနိုင်ခြင်းကြောင့်(၁၂၄)ဂါထာ၌ပြခဲ့သော ပုရိသံပုံစံဝယ် ပုရိသဟူသော လိင်္ဂတ္ထအတွက် အနက် ၅ ပါးရသော်လည်း ဧကဝုစ်သဏ်္ဌာနှင့် ကမ္မကာရကအနက် ၂ ပါးမှာ အံဝိဘတ်ကြောင့်သာ ထင်ရှား၏၊ (၁၁၅) ဂါထာ၌ပြခဲ့သော “မာသဇာတော + မာသိကော” ဟူသော သဏ်္ဌာစတုက္က ပုံစံတို့၌လည်း ပရိမာဏသဏ်္ဌာကို သိဝိဘတ်က ထွန်းပြ၏။

ယထာလာဘနည်း။ ။ “သဏ်္ဌာ ကမ္မာဒိကာနံပိ ဝိဘတ္တိယော ဧောတိကာ” ဟူသောစကားသည် ယထာလာဘနည်းအားဖြင့် ဆိုအပ်သောစကားတည်း၊ ပုရိသံစသည်၌သာ ပုရိသအနက်တွင် ပါဝင်ပြီးဖြစ်သော သဏ်္ဌာနှင့် ကာရကတို့ကို အံဝိဘတ်က ထွန်းပြရသည်၊ မာသဇာတော၌ကား ပရိမာဏသဏ်္ဌာသာရှိ၍ ကာရကအနက်မရှိသောကြောင့် ဝိဘတ်က ထွန်းပြဘွယ်မလို၊ ထို့ကြောင့် ပဌကတ္ထပုံစံ၌ သဏ်္ဌာကာရက ၂ မျိုးလုံးကိုရင်း , သဏ်္ဌာစတုတ္ထကပုံစံ၌ (ကာရကမပါဘဲ) သဏ်္ဌာကိုသာရင်း ထွန်းပြသည် – ဟု သဏ်္ဌာကမ္မာဒိကာနံ၌ ယထာလာဘနည်းအား ဖြင့် ရသင့်သလို အဓိပ္ပါယ်ယူပါ၊ သဏ်္ဌာ စတုတ္ထကဿ မာသဇာတောစသည်ဝယ် မရှိသော ကံစသောကာရကကို ဝိဘတ်က ဝါစိက (ဟောသည်) ဟု မှတ်။ [ဝိဘတ္တိယော ဧောတိကာပိ ယထာလာဘဝသေန၊– (ဒီပနီ)၊ ဧောတိကာပိ၌ ပိဖြင့် ဝါစိကာကို ဆည်း။]

တို့သည်၊ သန်္ဃကမ္မဝါဒိကာနံ-သန်္ဃ, ကံအစရှိသော ကာရကတို့ကို၊ ဝါစိကာပိ - ဟောတတ်ကုန်သည်လည်း၊ (ဟောန္တိ-န်၏၊) ဇာတိစ-ဤစကားတို့ကိုလည်း၊ ဝုစ္စရေ-ဆိုအပ်ကုန်၏။

၁၃၀။ ။ဝိဘတ်တို့၏ ဝါစကသတ္တိရှိပုံကို ပြလိုသောကြောင့်"ဒုကေ" စသည်မိန့်၊ ဒုကဏ္ဍ, တိကဏ္ဍပုံစံမှာ"ပဒို"တည်း၊ (၁၀၂, ၁၁၄-ဂါထာတို့ကို ပြန်ကြည့်ပါ၊)ထိုပုံစံ၌"ပဒို-လိမ်မာသောမိန်းမကို"ဟု အံဝိဘတ်သက်လိုက်မှ ထိုဝိဘတ်က ဧကဝုစ်သန်္ဃာနှင့်ကမ္မကာရကကို ဟောရသည်–ဟူလို။ [ပကတိလိန်၌ မရှိသေးသောအနက်ကိုဟောရလျှင်"ဝါစိကာ"ဟုဂုင်း,ရှိပြီးအနက်ကို ထွန်းပြရလျှင် "ဇောတိကာ"ဟုဂုင်း, ခွဲပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ဝိဘတ်တို့ကို ဝါစကသတ္တိ(သန်္ဃာနှင့်ကာရကကိုဟောစွမ်းနိုင်၏)ဟု ယူသော ဆရာတို့၏ဝါဒအတိုင်း ဆိုလျှင် ပုရိသံ၌လည်း သကတ်, ဒြဗ်, လိန် ဟူသော တိကဏ္ဍသာ ရ၍, သန်္ဃာကာရကတို့ကို အံဝိဘတ်က ဟောသည်-ဟု ယူရမည်၊ ဝိဘတ်တို့ကို ဇောတကသာဟု ယူလျှင် ပဒို့ပုဒ်ရင်း၌ သကတ်, ဒြဗ်, လိန်, သန်္ဃာ, ကာရက ၅ ပါးပင် ရနိုင်သည်သာ။ [ပါကို ဝါစိကာနှင့်တွဲ၍ ထိုပိဖြင့် ဇောတိကာကို ဆည်းပါ၊ စသဒ္ဒါကား ရွှေဂါထာ၌လာသောစကားကို ပေါင်းသော သမ္မိလ္လာနတည်း။]

ကမ္မဝါဒိဇတုဇ္ကေ။ ။(၁၁၉)ဂါထာ၌ ပြခဲ့သော သလ္လဝိဒ္ဓေါစသော ပုံစံ၌ ကံစသောကာရကအနက်က ရှိပြီးဖြစ်၍ သန်္ဃာအနက်ကိုသာ ဝိဘတ်က ဟောရသောကြောင့် ဤဂါထာ၌လာသော,"သန်္ဃာကမ္မဝါဒိကာနံ"ကိုလည်း ယထာလာဘနည်းဟုပင် ဒီပနီဖွင့်သည်၊ ဒုက တိကတို့၌ သန်္ဃာနှင့် ကာရက ၂ မျိုးလုံးကို ဝါစိကာဟု ယူ၍, ကမ္မဝါဒိစတုက္ကဉ္စ သန်္ဃာကိုသာ ဝါစိကဟုဂုင်း, ကာရကအနက်ကို ဇောတိကဟုဂုင်း ယူပါ။ ["ကမ္မဝါဒိစတုက္ကေ ဟိ သန်္ဃာယ ဧဝ ဝါစိကာ၊ ကမ္မဝါဒိနံ ပန ဇောတိကာ"–ဒီပနီ။]

အမှာ။ ။သန်္ဃာစတုက္ကဉ္စ သန်္ဃာဟူသည် ရိုးရာဖြစ်သော ဇကတ္တဗဟုတ္တ သန်္ဃာမျိုးမဟုတ်၊ ပရိမာဏသန်္ဃာတည်း၊ ထိုသန်္ဃာသည် မာသဇာတဟူသော ပကတိလိန်၏ အနက်သာ ဖြစ်၏၊ သလ္လဝိဒ္ဓေါဉ်လည်း ကံအနက်သည် ဝိဒ္ဓဉ်တ၏အနက်ဖြစ်၏၊ ထိုအနက်များကို ဝိဘတ်က ထွန်းပြဘွယ်လိုမည် မထင်၊ သို့သော် ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင်က "ပရိမာဏသန်္ဃာကို ထွန်းပြသည်, ကံအစရှိသော အနက်ကို ဟောသည်" ဟု ဆိုထားသောကြောင့် ဋီကာ — ဒီပနီတို့လည်း ထိုဆိုထားသည့်အတိုင်း ဖွင့်ကြရဟန်တူသည်။

၁၃၁, ၂။ သဒ္ဒေါ သကတ္ထမာဒေါဝ, ဝတ္ဌာ ဇာတိ ဂုဏ ကြိယံ၊
ဒဗ္ဗံ တံနိသယံ ပဏ္ဏာ, လိင်္ဂမိဏ္ဍာဒိကံ တတော။
တတော·ကတ္ထာဒိကံ သင်္ခံ, ကမ္မာဒိ ံ သာမိသတ္ထမံ၊
တတော ဝဒေတိ လိင်္ဂတ္ထော, ပဏ္ဍကော တျ·ပရေ ဒ္ဝိ။

၁၃၁, ၂။ သဒ္ဒေါ-သဒ္ဒါသည်၊ ဇာတိ ဂုဏ ကြိယံ-ဇာတ်, ဂုဏ်, ကြိယာဟူသော၊ သကတ္ထံ - သကတ္ထကို၊ အာဒေါဝ- အစဦးသာလျှင်၊ ဝတ္ဌာ-ဟောပြီး၍၊ တံနိသယံ-ထိုသကတ်၏မှီရာဖြစ်သော၊ ဒဗ္ဗံ-ဒြဗ်ကိုဂုဏ်း၊ တတောပဏ္ဏာ - ထိုမှနောက်၌၊ ဂုတ္ထာဒိကံ - ဂုထွဲလိန်အစရှိသော၊ လိင်ံ-လိန်ကိုဂုဏ်း၊ တတောပဏ္ဏာ - ထိုမှနောက်၌၊ ကတ္ထာဒိကံ- ကေတ္တာအစရှိသော၊ သင်္ခံ - သင်္ချာကိုဂုဏ်း၊ တတောပဏ္ဏာ-၌၊ သာမိသတ္ထမံ - သာမိလျှင် ခုနစ်ခုမြောက်ရှိသော၊ ကမ္မာဒိ ံ - ကံ အစရှိသော ကာရက ၆ ပါးကိုဂုဏ်း၊ ဝဒေ-ဟော၏၊ ဂုတိ-ထို့ကြောင့်၊ လိင်္ဂတ္ထော - လိန်၏အနက်သည်၊ ပဏ္ဍကော - ငါးပါးအပေါင်းသာတည်း၊ ဂုတိ-သို့၊ အပရေ-အခြားကုန်သော၊ ဝိဒု-တို့သည်၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။

၁၃၁, ၂။ ။အရှင်သဒ္ဓမ္မသိရိဆရာသည် မိမိ၏သမာနဝါဒကို(၁၁၄)ဂါထာ၌ "သကတ္ထံ တေန ဂန္တဗ္ဗံ"စသည်ဖြင့် ဝိဘတ်တို့၏အနက်တိုင်အောင်ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အပရေဝါဒကို ပြလိုသောကြောင့် " သဒ္ဒေါ သကတ္ထ " စသည်မိန့်သည်၊ ဤဝါဒ၌ " ဇာတိ ဂုဏ ကြိယံ " အရ သဒ္ဒါများကို ဇာတိသဒ္ဒါ, ဂုဏသဒ္ဒါ, ကြိယာသဒ္ဒါ"ဟု ခု မျိုးခွဲရာ၏၊ ဒဗ္ဗသဒ္ဒါ နာမသဒ္ဒါတို့ကို ဇာတိသဒ္ဒါ၌ သွင်းပြီးလျှင် ထို ဇာတိသဒ္ဒါကိုပင် ဒြဗ်သဘောဖြင့် ထင်ရှားသောအခါ ဒဗ္ဗသဒ္ဒါဟု ဆို၍, နာမည်သဘောအားဖြင့် ထင်ရှားသောအခါ နာမသဒ္ဒါ ခေါ်ရသည်ဟု ယူလိုသတတ်။

သဒ္ဒေါ၊ ပေ၊ ကြိယံ။ ။[၁၃၄ ဂါထာကိုကြည့်ပါ။] "ဂေါ" ဟူသော ဇာတိသဒ္ဒါသည် နွားဇာတ်ကို ပဌမဟော၏၊ " သုတ္ထော " ဟူသော ဂုဏသဒ္ဒါသည် အဖြူဂုဏ်ကို ပဌမဟော၏၊ "ပါစကော" ဟူသော ကြိယာသဒ္ဒါသည် ချက်ခြင်းကြိယာကို ပဌမဟော၏။

ဒဗ္ဗံ ပ ဏ္ဍ ာ။ ။ထို့နောက် ထို ဇာတ် ဂုဏ် ကြိယာတို့၏ တည်ရာဒြဗ်ကိုဟော၏၊ ဂေါသဒ္ဒါသည် နွားဇာတ်၏တည်ရာ နွားဒြဗ်ကိုဟော၏၊ သုတ္ထော သဒ္ဒါသည် အဖြူဂုဏ်၏တည်ရာ ပုဆိုးဒြဗ်ကို ဟော၏၊ ပါစကောသဒ္ဒါသည် ချက်ခြင်းကြိယာ၏တည်ရာ စဖိသည်ဒြဗ်ကို ဟော၏။

၁၃၃,၄။ လိင်္ဂံ္ဌံ ပန ဇောတေန္တိ,သဒ္ဒါကမ္မဘဒိကာရကံ၊
သမ္ဗန္ဓဥ္စ ဝိဘတ္တိဉ္စိ-ပစ္စယာစ ယထာရဟံ။
တေသံ ဝိသေသဝုတ္တိတ္ထာ, တေဟိ ပါကဋဘာဝတော၊
ဂေါသုဒ္ဓကော ပါစကော ဒတ္တိ, ဂဝံ ဂေါဏသ ဒတ္တိနိ။

၁၃၃,၄။ ပန-ဆက်ဥုးအံ့၊ ဝိဘတ္တိ – ဝိဘတ်တို့သည်ဂုင်း၊ ဇုတ္တိ ပစ္စယာစ - ဇုတ္တိပစ္စည်းတို့သည်ဂုင်း၊ ယထာရဟံ – ထိုက်သည့်အား လျော်စွာ၊ လိင်္ဂံ္ဌံ-လိန်၏အနက်,လိန်ဟူသော အနက်ကိုဂုင်း၊ သဒ္ဒါ ကမ္မာဒိကာရကံ - သဒ္ဒါ, ကံ အစရှိသော ကာရကကိုဂုင်း၊ သမ္ဗန္ဓဥ္စ-သမ္ဗန်ကိုဂုင်း၊ ဇောတေန္တိ - ထွန်းပြတတ်ကုန်၏၊ (ကသွာ-နည်း၊)

လိင်္ဂံ၊ ဧပ၊ သတ္တမံ။ ။ထိုသို့ ဒြဗ်ကိုဟောပြီးနောက်မှ ဇုတ္တိလိန်စသော ဆိုင်ရာလိန်ကိုဟော၏၊ထို ဂေါ–သုဇ္ဇော–ပါစကော သဒ္ဒါကိုကား ပုလ္လိန်ကို ချည်းဟောကြ၏၊ ထိုသို့ လိန်ကိုဟောပြီးနောဲ့၌ ကေတ္တာဖြစ်စေ, ဗဟုတ္တာဖြစ်စေ သဒ္ဒါတခုခုကိုဟော၏၊ ထိုနောက်မှ “ဂဝံ” ဆိုလျှင် ကမ္မကာရကကိုဂုင်း, “ဂဝေန”ဆိုလျှင် ကတ္တုကာရက (ကရဏ ကာရက) ကိုဂုင်း,ဤသို့စသည်ဖြင့် ကာရကကိုဟော၏၊ “ဂေါဏသ” ဆိုလျှင် ကာရကမဟုတ်သော သမ္ဗန် (သာမိ) အနက်ကိုဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “သဒ္ဒါဟူသမျှသည် အမြဲအားဖြင့် အနက် ၅ ပါးရသည်သာ”ဟု အပရေဆရာတို့က ဆိုကြသည်။

၁၃၁,၄။ ။“အပရေဆရာတို့အလိုအားဖြင့် ပကတိသဒ္ဒါရင်းက အနက် ၅ ပါးကို ဟောပြီးဖြစ်လျှင် ဝိဘတ်နှင့် ဇုတ္တိပစ္စည်းတို့သည် အဘယ်အကျိုး ရှိကုန်သေးသနည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “လိင်္ဂံ္ဌံပန” စသည်ကို မိန့်၊ ဝိဘတ်တို့တွင် ပဌမာဝိဘတ်သည် ပကတိလိန်၏အနက်ဖြစ်သော လိင်္ဂံတ္ထ ကို ထွန်းပြ၏၊ ဇုတ္တိပစ္စည်းသည် လိန်၏အနက်တွင် ပါဝင်သော ဇုတ္တိလိန် စသောအနက်ကို ထွန်းပြ၏၊ ဆဋ္ဌီမှတပါး ဒုတိယာစသော ဝိဘတ်များသည် ကံစသောကာရကအနက်ကိုထွန်းပြ၏၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ကား သမ္ဗန်ကိုထွန်းပြ၏၊ ထို ဝိဘတ်များသည်ပင် ကေဝုစ်ဖြစ်လျှင် ကေတ္တာ, ဗဟုဝုစ်ဖြစ်လျှင် ဗဟုတ္တာ သဒ္ဒါကို ထွန်းပြ၏၊ ဤသို့“ယထာရဟံ”အရ ထိုက်သလို ထွန်းပြပုံကို သိပါ။

ဒီပနီ။ ။ဒီပနီဋ္ဌ“ဇုတ္တိလိင်္ဂသဒ်္ဒါတံ လိင်္ဂံ္ဌံ”ဟု တမျိုးသာဖွင့်၏၊ ပဌမာ ဝိဘတ်က ပကတိလိန်၏ အနက်ကိုလည်း ထွန်းပြရသေး၏၊ ထို့ကြောင့် “ပကတိသဒ်္ဒါတလိင်္ဂသ+အတ္ထံစေဝ, ဇုတ္တိလိင်္ဂသဒ်္ဒါတံ အတ္ထံစ” ဟု ၂ မျိုး ဖွင့်သင့်သည်။

တေသံ-ထို ဝိဘတ်, ဋ္ဌတ္ထိပစ္စည်းတို့၏၊ ဝိသေသ ဝုတ္တိတ္ထာ-ထူးသော အနက်၌ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သည့်အတွက်၊ တေဟိ-ထိုဝိဘတ်, ဋ္ဌတ္ထိပစ္စည်းတို့ဖြင့်၊ ပါကဋဘာဝတော-လိင်္ဂတ္ထစသော အနက်တို့၏ ထင်ရှားကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဂေါ-နွားး၊ သုဏ္ဏော-ဖြူသော ပုဆိုး၊ ပါစကော-ချက်တတ်သော စဖိုသည်၊ ဒဏ္ဍီ-ဒုတ်ရှိသောယောက်ျား၊ ဂဝံ-နွားကို၊ ဂဂ ဏာသ-နွားး၏၊ ဒဏ္ဍိနီ-ဒုတ်ရှိသော မိန်းမ၊ ဋ္ဌတိ-ဣကား ပုံစံတည်း။

တေသံ၊ပေ၊ပါကဋဘာဝတော။ ။"အဘယ်ကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ထွန်းပြနိုင်ကြသနည်း"ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "တေသံ၊ပေ၊ဘာဝတော" ဟု မိန့်သည်၊ ထိုဝိဘတ် ထိုပစ္စည်းတို့က လိင်္ဂတ္ထစသော ထူးသောအနက်၌ဖြစ်ခြင်းရှိကြ (သက်ကြရ) သည့်အတွက်, ထိုဝိဘတ် ထိုပစ္စည်းတို့ဖြင့် လိင်္ဂတ္ထစသော အနက်များ ထင်ရှားသောကြောင့် ထိုလိင်္ဂတ္ထစသော အနက်များကို ထွန်းပြနိုင်ကြသည်-ဟူလို။

ဝိသေသဝုတ္တိတ္ထာ။ ။ဝိသေသ + ဝုတ္တိ ယေသန္တိ ဝိသေသဝုတ္တိနော၊ ပဌမာဝိဘတ်သည် လိင်္ဂတ္ထေ ပဌမာသုတ်ဖြင့် လိင်္ဂတ္ထ၌သက်၏၊ ဒုတိယာဝိဘတ်သည် ကမ္မတ္ထေဒုတိယာသုတ်ဖြင့် ကံအနက်၌သက်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့်ပင်း, ဋ္ဌတ္ထိပစ္စည်းတို့သည် ဋ္ဌတ္ထိယမတော အာပစ္စယောစသော သုတ်တို့ဖြင့် ဋ္ဌတ္ထိလိန်္ဂသက်ကြ၏၊ ဤသို့ မိမိဆိုင်ရာ ထူးသောအနက်၌ ဖြစ်ရ သက်ရခြင်းရှိသည်ကို "ဝိသေသဝုတ္တိ"ဟု ဆိုသည်၊ ဝိသေသဝုတ္တိနံ+ဘာဝေါ ဝိသေသဝုတ္တိတ္တံ၊ တသ္မာ ဝိသေသဝုတ္တိတ္ထာ၊ ဤဟိတ်သည် " တေဟိ ပါကဋဘာဝတော"ဟူသောမူလဟိတ်၏ အကူအညီဖြစ်သော မူလိဟိတ်တည်း။

တေဟိ ပါကဋဘာဝတော။ ။ထိုသို့ ဆိုင်ရာဝိသေသအနက်၌သက်ကြသည့်အတွက် ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့် လိန်အနက် ထင်ရှား၏၊ ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ကံအနက် ထင်ရှား၏၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ဖြင့် သမ္ဗန်အနက် ထင်ရှား၏၊ အာ, ဤ, ဋ္ဌနီပစ္စည်းများဖြင့် ဋ္ဌတ္ထိလိန် ထင်ရှား၏၊ ထိုသို့ ထင်ရှားသောကြောင့် " ထိုဝိဘတ် ထိုပစ္စည်းများက လိင်္ဂတ္ထစသော အနက်များကို ထွန်းပြနိုင်ကြသည်" ဟု သိရသည်။

ဂေါ၊ပေ၊ဒဏ္ဍိနီ။ ။ဂေါ- သုဏ္ဏောစသည်တို့ကား ပုံစံတည်း၊ "ဂေါ သုဏ္ဏော ပါစကော"တို့ကို ရှေ့ဦးပြခဲ့ပြီ၊ ဒဏ္ဍီဟူသော ပဌမန္တပုဒ်ကား "ဒုတ်ရှိသူ" ဟူသော လိင်္ဂတ္ထသာမညကို ထွန်းပုံပြသောပုံစံတည်း၊ ["ဒဏ္ဍီ ပုရိသော"တိ ဋ္ဌံ လိင်္ဂတ္ထံပန ဇောတေန္တိ တိ ပဒဿ ဉဒါဟရဏံ"-ဋီကာအတိုင်းတည်း၊ ဒီပနီ၌ "ဒဏ္ဍီတိဋ္ဌံ သန္နိဓေတနေ ဉဒါဟရဏံ"-ဟု ဖွင့်သည်ကို

၁၃၅။ ဗဟွတ္ထောနမိဒံ ကတ္ထေ, သမာရောပနတော ဗဟု-
ဝစနံ ဒေသနာသောတေ, ပတိတတ္တာစ မန္ဒတေ။

၁၃၅။ ဗဟွတ္ထောနမိဒံ - များစွာသော အနက်တို့ကိုလည်း၊ ကတ္ထေ-တခုသော အနက်၌၊ သမာရောပနတော-တင်စားခြင်းကြောင့်ငုံး၊ ဒေသနာသောတေ- ဗဟုဝုစ်ဒေသနာအယဉ်၌၊ ပတိတတ္တာစ-ကျရောက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်ငုံး၊ ဗဟုဝစနံ-ဗဟုဝုစ်ကို၊ မန္ဒတေ-သိအပ်၏။

စဉ်းစားပါ။] "ဂဝံ-နွားကို" ကား ကေတ္တာသန်္ဂါနှင့် ကမ္မကာရက ထွန်းပုံကိုပြသော ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် ဂဝံတပုဒ်ကိုမှတ်၍ ထုတ်ပြသည်၊ စုံစုံလင်လင်ထုတ်မူကား "ဂါဝေါ, ဂဝေန, ဂေါဟိ" စသည်ဖြင့် ကာရက ၆ ပါး, သန်္ဂါ ၂ ပါးအတွက် ပုံစံ ၁၂ မျိုး ထုတ်ရလိမ့်မည်၊ ဂေါဏသသည် သမ္ဗန်ထွန်းပုံကိုပြသော ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ ဒဏ္ဍီနိကား ဏ္ဍီထွိလိန် ထွန်းပုံကိုပြသောဥဒါဟရဏ်တည်း၊ ဤ ဒဏ္ဍီနိဠ္ဟလည်း ဥပလက္ခဏပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ကညာ, နဒီ" စသော အာ-ဤ ပုံစံများကိုပါ သိပါလေ။

ပရိဘာသာအနက်ပေး။ ။"ကေမှိ ဝတ္တဗ္ဗေ ကေဝစနံ၊ ဗဟုမှိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဗဟုဝစနံ" ဟု ပရိဘာသာရှိ၏၊ ထို ပရိဘာသာ၌ ဝိဘတ်တို့ကို "ဇောတိက" ဟု ယူလျှင် ဝတ္တဗ္ဗေ၏ကတ္တားကို "သဒ္ဒေန" ဟု ထည့်၍ "ကေမှိ-တခုသော အနက်ကို၊ သဒ္ဒေန- ပုရိသစသော သဒ္ဒါသည်၊ ဝတ္တဗ္ဗေ- ဟောထိုက်သော်၊ ကေဝစနံ-(ထွန်းပြဘို့ရန်) ကေဝုစ်ဝိဘတ်သက်" ဟု အနက်ပေးရမည်ဟုငုံး, ဝိဘတ်တို့ကို " ဝါစိကာ " ဟု ယူလျှင် " ဝိဘတ္တိယာ " ဟု ကတ္တားထည့်၍ "ကေမှိ-ကို၊ ဝိဘတ္တိယာ-ဝိဘတ်သည်၊ ဝတ္တဗ္ဗေ-ဟောတိုက်သော်၊ ကေဝစနံ-သက် " ဟု အနက်ပေးရမည်ဟုငုံး ဖွင့်ကြ၏၊ ဝတ္တဗ္ဗေ၏ ကတ္တားကို "ဝဒ ဏ္ဍေန-ရွတ်ဆိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည်" ဟုထည့်လျှင် ဝိဘတ်တို့က ဝါစိကာဖြစ်ဖြစ် ဇောတိကာဖြစ်ဖြစ် ကတ္တားကို ပြောင်းလဲ၍ထည့်ဘွယ် မလို။

၁၃၅။ ။ဝိဘတ်၏အနက်နှင့်စပ်၍ ဝစနဝိပ္ပလ္လာသ (ဝုစ်ဖေါက်ပြန်မှု ရှိတတ်ပုံ) ကို ပြလိုသောကြောင့် "ဗဟွတ္ထောနံပိ" စဂသော ၂ ဂါထာကိုပြသည်၊ [" ဗဟွတ္ထောနမိဒံတိ အာဒယော ဒွေဂါထာ ဝိဘတ္တိပ္ပဿင်္ဂေန ဝစနဝိပ္ပလ္လာသ ဿဝိ ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တာ"-ဒီပနီ။] ဝစနဝိပ္ပလ္လာသ ဟု ဆိုသော်လည်း နာသယ အနက်ပေးသောအခါ ကေဝုစ်ကို ကေဝုစ်အတိုင်း ဗဟုဝုစ်ကို ဗဟုဝုစ်အတိုင်း ပေးရသည်။

၁၃၆။ သတ္ထေ·တ္ထနိ ဂုရုသုစေ-တိလက္ခဏ·မုဒါဟဋုံ၊
မယံ ဂန္ဆာမ တုမ္ဟေစ-ဂန္ဆထာတိ ယထာဂ္ဂမံ။

၁၃၆။ သတ္ထေ – သဂ္ဂတ သဒ္ဒါကျမ်ိုး၌၊ အတ္ထနိ ဂုရုသုစေတိ – “အတ္ထနိဂုရုသုစ”ဟူသော၊ လက္ခဏံ-သုတ်ကို၊ ဥဒါဟဋုံ-ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီ၊ မယံ-ငါတို့သည်၊ ဂန္ဆာမ-သွားကုန်၏၊ တုမ္ဟေစ-အရှင်ဘုရားတို့သည်လည်း၊ ဂန္ဆထ-ကြတော်မူကြပါကုန်၊ ဇာတိ-ဤသည်ကား၊ ယထာဂ္ဂမံ-အစဉ်အတိုင်းသော ဥဒါဟရဏ်တည်း။

ဗဟွတ္ထာနံဒိ၊ပေ၊ ရောပနတော။ ။သားတယောက်ထည်း ဖြစ်သော်လည်း ထိုတယောက်၌ မျက်စိ, နား, နှာခေါင်း စသော အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းဟူသော အနက်အများကိုတင်စား၍ ဗဟုဝုစ်ထားနိုင်၏၊ ပုံစံကား– “သန္တိ ပုတ္တာ ဝိဒေဟာနံ– ဝိဒေဟတိုင်းသားတို့မှာ “ဒီဃာဝု”မည်သော သားများရှိကြ၏” စသည်တည်း၊ ဤပုံစံ၌“ပုတ္တာ”ဟု ဆိုသော်လည်း သားတယောက်ထည်းသာတည်း။

ဧဒိသနာသောတေ ပတိတဇ္ဇာ။ ။ ဓမ္မသင်္ဂဏီ မာတိကာဧဒိသနာတော်၌ “ကုသလာ ဓမ္မာ , အကုသလာ ဓမ္မာ” စသည်ဖြင့် ဗဟုဝုစ်ချည်းဟောတော်မူ၏၊ ဤသို့ ဗဟုဝုစ်ဧဒိသနာတော် အယဉ် (အစဉ်)၌ ကျရောက် (ပါဝင်) ရသောကြောင့် အနက်က ရှုပါရုံတပါး , နိဗ္ဗာန်တပါးတည်း ဖြစ်သော်လည်း“အနိဒ်သနာ ဓမ္မာ, အပစ္စယာ ဓမ္မာ (အသင်္ခတာ ဓမ္မာ)” ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့်ဟောတော်မူရသည်။ [ဤပုဒ်များ၌“ဗဟုမ္ပိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဗဟုဝစနံ” ဟူသော ပရိဘာသာသည် တိုက်ရိုက်သင့်လျော်၏။]

ဗဟွတ္ထာနမ္ပိ။ ။ပိသဒ္ဒါဖြင့် “ဗဟွတ္ထေသု ဧကတ္ထသ သမာရောပနတော ဧကဝစနံ– ဟူသော ဝါကျကိုဆည်း၏” ဟု ဒီပနီဖွင့်၏၊ ပုံစံကား–“သဗ္ဗော ဇနော – အားလုံးသော လူအပေါင်း, ဘိက္ခုသံဃော – ရဟန်းအပေါင်း” စသည်တည်း၊ ဤပုံစံတို့၌ လူအများ ရဟန်းအများဖြစ်၍ အနက်တွေများနေသော်လည်း ဇာတျာပေက္ခနည်းအားဖြင့် ဇာတ်တူသောကြောင့် တနက်ထည်းအဖြစ်ကို တင်စား၍ ဧကဝုစ်ထားသည်။

၁၃၆။ ။သတ္ထတသဒ္ဒါကျမ်းတို့၌“အတ္ထနိ ဂုရုသုစ”ဟု သုတ်တည်ကြ၏၊ [သဒ္ဒနီတိ (ကာရကခဏ်း)၌လည်း ထိုနည်းကို ယူ၍ “ကွစိ ဇာတိ အတ္ထ ဂရုသုစ ”ဟု သုတ်တည်၏၊] “မယံ ဂန္ဆာမ ”ပုံစံ၌ တယောက်ဖြစ်လျက် မိမိကိုယ်ကို ပြောသော စကားဖြစ်၍ ဗဟုဝုစ်သုံးစွဲထား၏၊ သို့သော် “ အဟံ

ဂစ္ဆာမိ”စသည်ဖြင့် ကေဝစ်လည်းရှိနိုင်၏၊ “ တုမ္ဟေ ဂစ္ဆထ”ဉီလည်း ရိုသေလေးစားအပ်သူကို ပြောသောစကားဖြစ်၍ တပါးထည်းဉီပင် ဗဟုဝစ်သုံးစွဲထား၏၊ “ တုံ – အရှင်ဘုရားသည်၊ ဗြူဟိ – ဟောတော်မူပါ ” စသည်ဖြင့် လေးစားအပ်သူဉီပင် ကေဝစ်လည်း ရှိပါ၏၊ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒနီတိသုတ်ဉီ “ကွစိ”သဒ္ဒါထည့်ထားသည်။

သဒ္ဒနီတိလာ ဝုစ်အမျိုးမျိုး

(၁၁၈) ဧကမ္ဟိ ဧကဝစနံ။ ။တခုသောအနက်ဉီ ကေဝုစ်ဝိဘတ်သက်သော ဧကတ္ထကေဝုစ်လည်း ရှိ၏၊ ပုရိသော, ဇာတ္ထိ, စိတ္တံ, တည်း။

(၁၁၉) ဧကမ္ဟိဝိယ ဗဟုမ္ဟိဝိ။ ။တနက်ဉီကဲ့သို့ အနက်အများဉီလည်း ဧကဝုစ်သက်သော ဇာတျာပေက္ခကေဝုစ်လည်း ရှိ၏၊ သဗ္ဗောဇနော, ဗဟုဇ္ဇနော, မဟာဇနော, ဘိက္ခုသံဃော, မန္ဒုဃဋ္ဌာ (ငါးအပေါင်း) စသည်တည်း။ [သမုဒါယာပေက္ခကေဝုစ်ပင်တည်း။]

(၁၂၀) ဗဟုမ္ဟိ ဗဟုဝစနံ ။ ။ များစွာသောအနက်ဉီ သက်ရသော ဗဟွတ္ထ ဗဟုဝုစ်လည်း ရှိ၏၊ ပုရိသာ, ဇာတ္ထိယော, စိတ္တာနိ, တည်း။

(၁၂၁) ဗဟုမ္ဟိဝိယ ဧကမ္ဟိဝိ ။ ။ များစွာသောအနက်ဉီကဲ့သို့ တပါးသောအနက်ဉီ သက်ရသော ဗဟုဝုစ်လည်း ရှိ၏၊ [ရှေဉီ ပြခဲ့သော “သန်ဿ ပုတ္တာ ဝိဒေဟာနံ”ပင်တည်း။]

(၁၂၂) သမုဒါယ ဇာတိနိသယေကတ္တလက္ခဏေသ္ဝေကဝစန ။ ။

(က) အပေါင်းအနက်ဉီ သက်ရသော သမုဒါယာပေက္ခ ကေဝုစ်၊ ဒေဝသံဃော – နတ်အပေါင်း၊ သဗ္ဗောဇနော – အလုံးစုံသောလူ။ [ရှေဉီပြခဲ့သော ဇာတျာပေက္ခကေဝုစ်မျိုးပင်။]

(ခ) ဇာတ်ကိုဉီ၍သက်ရသော ဇာတျာပေက္ခကေဝုစ်လည်း ရှိ၏၊ ပါဏော-သတ္တွာကို၊ နဟန္တွေဟ္မော– မသတ်ကောင်း၊ ဤပုံစံဉီ သတ္တွာအားလုံးကိုပင် သတ္တွာချင်းဇာတ်တူသောကြောင့် “ပါဏော”ဟု ဇာတျာပေက္ခကေဝုစ်ထားသည်၊ သဿော သမ္ပဇ္ဇော–ကောက်ပင်သည် ပြည့်စုံ၏၊ ကောက်ပင်အားလုံးဇာတ်တူသည်၊] သမုဒါယနှင့်ဇာတ်ကို တမျိုးစီခွဲ၍ ဆိုသောကြောင့် ပုံစံ ၂ မျိုးကွဲနေသည်။

(ဂ) မိရာနိဿယ၏ အမည်ကို မိတတ်သောနိသိတဉီ တင်စား၍ ဆိုအပ်သော တံနိဿယာပေက္ခကေဝုစ်လည်း ရှိ၏၊ သာဝတ္ထိ သဒ္ဒါအဟောသိ–သာဝတ္ထိမ္ဟိ (မ္ဟိသုမ္ဟိသား) သည် သဒ္ဒါတရား ရှိ၏၊ ဤဉီ လူတွေများသော်လည်း မိရာဌာနက တခုတည်းဖြစ်၍ ဧကဝုစ် ထားသည်၊ ဌာနူပစာ စကားတည်း။

(ဃ) ၂ မျိုး ၃ မျိုးများသော်လည်း လက္ခဏာချင်းတူသောကြောင့် ကေဝုစ်ထားရသော ကတ္တာလက္ခဏကေဝုစ်လည်း ရှိ၏၊ "ကုသလာကုသလံ" စသည်တည်း၊ သမာဟာရဒွန္ဒ, သမာဟာရဒိဂုတို့၏ ပုံစံများတည်း။ [သဘောလက္ခဏာတူသည်ကို "ကတ္တာ" ဟု မဆိုလို၊ ဒွန်ဒိဂု ထုံးစံအတိုင်း၊ ပေါင်း၍ ဆိုသင့်ခြင်းကို "ကတ္တာ" ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။]

(၁၂၃) **ဗဟုမို သမုဒါယေ ဗဟုဝစနံ**။ ။သမုဒါယကေဝုစ်ဟု ဆိုခဲ့သော်လည်း ထိုသမုဒါယသည် အပေါင်း ၂ မျိုး,၃ မျိုးစသည်ဖြင့် များနေလျှင် ဗဟုဝုစ်ဖြင့်ပင် ဆိုရ၏၊ ပုံစံကား " ပူဇိတာ ဉာတိသံဃေဟိ " ဤ၌ ဆွေမျိုးအပေါင်းက (မိဘက်ဖဘက်) ၂ ဘက်ဖြစ်၍ အပေါင်း ၂ ခုဖြစ်သောကြောင့် " ဉာတိသံဃေဟိ " ဟု ဗဟုဝုစ်ထားသည်၊ "ဒေဝကာယာ သမာဂတာ"၌လည်း တပေါင်းတစုစီ လာကြသော် နတ်အပေါင်းတို့က များသောကြောင့် ဗဟုဝုစ်ထားသည်။

(၁၂၄) **ကွစိ ဧကတိအတ္ထဝုတ္တိ**။ ။ပြခဲ့သော ဇာတိကေဝုစ်, အတ္တဗဟုဝုစ်, ဂရုဗဟုဝုစ်တို့က မမြဲသောကြောင့် "ကွစိ" ဟု ဆိုသည်၊ ပုံစံကို ရှေးအတိုင်းမှတ်။

(၁၂၅) (က) ဤ၍ဤမျှဟု ဂဏန်းမပိုင်းခြားရသေးသော အနက်၌ ရှေကဟောတော်မူအပ်သော ဝုစ်များနှင့် အလားတူအောင် ဆိုအပ်သော အပရိမဏ္ဍေဒ ဗဟုဝုစ်၊ ပုံစံကား— ဒေသနာသောတဉ်ပြခဲ့သော ပုံစံများပင်တည်း၊ မှန်၏ — မာတိကာ ခေါင်းစဉ်အခိုက်၌ " အသဒ်တတရားသည် မည်မျှရှိ၏ " ဟု မပိုင်းခြားရသေးသောကြောင့် " ကုသလာ ဓမ္မာ"စသော ဗဟုဝုစ်ဒေသနာအစဉ်အတိုင်း"အသဒ်တာ"ဟု နိဗ္ဗာန်တနက်ထည်းကိုပင် ဗဟုဝုစ်ထားရသည်။

(ခ) **မာတိကာနုသန္ဓိနယဗဟုဝုစ်** ။ ။ မာတိကာ ခေါင်းစဉ်တုန်းက ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဟောတော်မူသည့်အတိုင်း အစဉ်ချင်းဆက်သွယ်၍ ပဒဘာဇနီဉ်၌လည်း"ကတမေ ဓမ္မာ အသဒ်တာ"ဟု ဗဟုဝုစ်ထားခြင်းတည်း။

(ဂ) **ပုစ္ဆာနုသန္ဓိ ဗဟုဝုစ်** ။ ။ ထိုပုစ္ဆာအစဉ်နှင့်ဆက်သွယ်၍ ဝိသဇ္ဇနာဝါကျ၌လည်း"ကတမေ ဓမ္မာ အသဒ်တာ" ဟု ဗဟုဝုစ်ထားခြင်းတည်း။

(ဃ) **ပုစ္ဆာသဘာဂ ဗဟုဝုစ်** ။ ။ ဓမ္မသင်္ဂဏီ-နိက္ခေပကဏ္ဍ ပါဠိတော်၌ " ကတမေ ဓမ္မာ နောပရာမဟာသာ " ဟူသော ပုစ္ဆာ ဗဟုဝုစ်နှင့် လိုက်လျောအောင် ဒိဋ္ဌိတပါးထည်းကိုပင် "တေ ဓမ္မေ ထပေတွာ"ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဟောတော်မူခြင်းတည်း။

(၄) **ပုထုဇိတ္တာသမာယောဂပုထုဇ္ဇာရမဏာ ဗဟုဝုစ်။** ။"အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ အညော ဓမ္မော ဂန္ဒိရာ "စသည်တည်း၊ ဤ၌ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော် တပါးထည်းကိုပင် မဟာကြီယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄ ပါးဟူသော စိတ်အများနှင့်ယှဉ်ရခြင်း, များသောအာရုံကို အာရုံပြုနိုင်ခြင်းကြောင့် "အညေ ဓမ္မာ ဂန္ဒိရာ"ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်။

(၅) **တံနိဝါသ ဗဟုဝုစ်** ။ ။သတ္တေသု ဝိဟရတိ၊ သက္ကတိုင်းသည် တတိုင်းသာ ဖြစ်ပါလျက်"သက္က" အမည်ရသော မင်းသားအများ၏ နေရာဖြစ်သောကြောင့် ဌာနဿုပစာရအားဖြင့် "သက္ကာ"ဟု ဗဟုဝုစ် ထားခြင်းတည်း။ [တိုင်းဇနပုဒ် အနက်ဟောပုဒ်များ၌ ဤအတိုင်း ဗဟုဝုစ်ချည်းသာ။]

(၆) **ကံပုတ္တာဗဟုဝုစ်။** ။"သန္တိပုတ္တာ ဝိဒေဟာနံ"ဤ၌ ဝိဒေဟတိုင်းသူ တိုင်းသားအများ၏ သားဖြစ်၍ တယောက်ထည်းကို "ပုတ္တာ" ဟု ဆိုထားသည်။ [ဘေဒစိန္တာ၌ "ဗဟွတ္ထ သမာရောပန" ဗဟုဝုစ်နှင့် သဘောတူပင်တည်း။]

(၇) **ဧကာဘိဓာန ဗဟုဝုစ်။** ။ဂန္ဆထ တုမှေ သာရိပုတ္တာ-သာရိပုတ္တာ မောဂ္ဂလ္လာန်တို့ .... အသင်တို့ သွားချေကြကုန်၊ ဤ၌ ၂ ပါးကိုပင် တပေါင်းထည်း မိန့်တော်မူရာဌာနဖြစ်၍ ဗဟုဝုစ်ထားသည်။ [သဒ္ဒါ ကျမ်း၌"သာရိပုတ္တောစ မောဂ္ဂလ္လာနောစ သာရိပုတ္တာ"ဟု ဝိရူပေက သေသ်ပြုရသော ဗဟုဝုစ်ပင်တည်း။]

(၈) **တံနိသိန်ဘာဧပေက္ခဗဟုဝုစ်။** ။" မဒ္ဒာ ဥက္ကုဋ္ဌိံကရောန်ဟိ " ဤ၌ လယ်တောစောင့်ဘို့ရာ ဆောက်ထားသော လင့်စင်က တခုထည်း ဖြစ်သော်လည်း ထိုအပေါ်၌ မှိနေသူက များသောကြောင့် တံနိသိ တာပေက္ခ (ထို၌ မှိသူအများကိုင့်သော) ဗဟုဝုစ်ထားခြင်းတည်း။ [ဌာနုပစာပင်တည်း။]

(၉) **အာရမဏဘေဒ ဗဟုဝုစ်** ။ ။"စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ" ဤ၌ သတိ တပါးသာ ဖြစ်သော်လည်း အာရုံက ၄ ပါးဖြစ်သောကြောင့် "သတိပဋ္ဌာနာ"ဟု ဗဟုဝုစ်ထားခြင်းတည်း။ [ကာရကူပစာပင်။]

(၄) **ကိန္နဘေဒဗဟုဝုစ်** ။ ။" စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ " ဤ၌ ဝိရိယ တပါးသာ ဖြစ်သော်လည်း "ဥပ္ပန္နပါပကကို ပယ်ခြင်း"စသော ကိစ္စ တို့က ၄ ပါးပြားသောကြောင့် "သမ္မပ္ပဓာနာ"ဟု ဗဟုဝုစ်ထားခြင်း တည်း။ [ဖလူပစာမျိုးပင်တည်း။] ဤသို့အားဖြင့် ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် ထားနည်းအမျိုးမျိုးကို သဒ္ဒနီတိ၌ ပြထားသည်။

၁၃၇။ သုပါကဋ္ဌသရူပတ္ထာ, ဒဗ္ဗမုစ္စာရိတော ရဝေါ၊
မုချေန ဗြဝိတိစ္စာဟ, ဗျာဒို ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကော။

၁၃၇။ (ဒဗ္ဗသ-ဒြဗ်၏၊)သုပါကဋ္ဌသရူပတ္ထာ-အလွန် ထင်ရှားသော သရုပ်သကောင်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥစ္စာရိတော- ရွှတ်ဆိုအပ်သော၊ ရဝေါ-သဒ္ဒါသည်၊ ဒဗ္ဗံ-ဒြဗ်ကို၊ မုချေန-မုချအားဖြင့်၊ဗြဝိတိ-ဟော၏၊ ဣကိ- ဤသို့၊ ဗျာဒို- ဗျာဒိုမည်သော၊ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကော- ဒဗ္ဗပဒတ္ထိက ဆရာသည်၊ အာဟ-ဆိုပြီ။

၁၃၈။ နိစ္စတ္ထတ္ထာ ပဓာနေန, ဇာတိ-မုစ္စာရိတော ရဝေါ၊
ဗြဝိတိစ္စာဟ ဗာဇာဗျာ-ယနော ဇာတိပဒတ္ထိကော။

၁၃၈။ (ဇာတိယာ- ဇာတ်၏၊) နိစ္စတ္ထတ္ထာ - မြဲသော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥစ္စာရိတော - ရွှတ်ဆိုအပ်သော၊ ရဝေါ-သဒ္ဒါသည်၊ ဇာတိ - ဇာတ်ကို၊ ပဓာနေန - ပဓာနအားဖြင့်၊ ဗြဝိတိ-ဟော၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဗာဇာဗျာယနော-ဗာဇာဗျာယနမည်သော၊ ဇာတိပဒတ္ထိကော-ဇာတိပဒတ္ထိက ဆရာသည်၊ အာဟ-ဆိုပြီ။

၁၃၇ ။ ။ ဤနေရာဝယ် ဆရာအမျိုးမျိုးတို့၏ဝါဒကို ပြလိုလျှင် “ သုပါကဋ္ဌ ”စသည်မိန့်၊ “ ဂေါ ” ဟု ရွှတ်ဆိုသောအခါ ကြားရသူတို့စိတ်၌ နွားဇာတ်ထက် နွားအကောင်ဒြဗ်က ပို၍ သရုပ်သကောင်ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် “သဒ္ဒါသည် ဒြဗ်ကို ပဓာနအားဖြင့်ဟော၏ ” ဟု “ ဗျာဒို ”မည်သော ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကဆရာက ဆိုသည်။ [“ မုချေန ဗြဝိတိ ”ဟု ဆိုသောကြောင့် “အမုချ (အပဓာန) အားဖြင့် ဇာတ်စသည်ကိုလည်း ဟောသေး၏”ဟု ခွင့်ပြု၏။]

၁၃၈။ ။ဇာတိပဒတ္ထိကဆရာ၏ဝါဒကို ပြလိုလျှင်“နိစ္စတ္ထတ္ထာ”စသည်မိန့်၊ ဒြဗ်သည် အရာဝတ္ထု၊ ဖြစ်၍ ပျက်စီးတတ်၏၊ ဇာတ်ကား “ နွားဇာတ် လူဇာတ်”စသောအားဖြင့် သတ်မှတ်ဆားသော သင်္ကေတပညတ်မျှသာဖြစ်၍ မပျက်စီးနိုင်ဘဲ မြဲ၏၊ ထို့ကြောင့် ရွှတ်ဆိုအပ်သောသဒ္ဒါသည် ဇာတ်ဟူသော အနက်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟော၏၊ ဤကား “ ဗာဇာဗျာယန ”မည်သော ဇာတိပဒတ္ထိကဆရာ၏ ဝါဒယူတည်း။[နိစ္စော+အတ္ထာ(သဘာဝေါ)ယသာတိ နိစ္စတ္ထာ(ဇာတိ)၊ နိစ္စတ္ထာဃယ+ ဘာဝေါ နိစ္စတ္ထံ၊ ဤဆရာလည်း “ ဒြဗ်စသည်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောသေး၏”ဟု ခွင့်ပြုသည်။]

၁၃၉။ သဒ္ဒတ္ထော ဒဗ္ဗမေဝါတိ, အာဟ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကော၊
ဇာတိပဒတ္ထိကော ဇာတိ-ဝါတိစာတျ·ပရေဝိဒ္ဓ။

၁၃၉။ သဒ္ဒတ္ထော - သဒ္ဒါ၏ အနက်သည်၊ ဒဗ္ဗမေဝ - ဒြဗ်သာတည်း၊ ဇာတိ-ဤသို့၊ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကော-ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကဆရာသည်၊ အာဟ-ဆိုပြီ၊ သဒ္ဒတ္ထော–သည်၊ ဇာတိဝ - ဇာတ်သာတည်း၊ ဇာတိစ- ဤသို့လည်း၊ ဇာတိပဒတ္ထိကော– ဇာတိပဒတ္ထိကဆရာသည်၊ အာဟ - ပြီ၊ ဇာတိ – ဤသို့၊ အပရေ - တပါးကုန်သော၊ ဝိဒ္ဒူ – ပညာရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ- ဆိုကြကုန်၏။

၁၄၀။ သဒ္ဒေါ ဟျ။ုစွာရိတော သဒ္ဒါ-နုဗန္ဓတ္တာ သရူပကံ၊
သဒါ ဒတ္ထာန ဒဗ္ဗံဝါ, ဇာတိံ ဝါ မုချတော ဝဒေ။

၁၄၀။ ဟိ-ခဲ့ပြီးဘုံ၊ ဥစ္စာရိတော-ရွက်ဆိုအပ်သော၊ သဒ္ဒေါ-သဒ္ဒါသည်၊သဒ္ဒါနုဗန္ဓတ္တာ-အသံသို့အစဉ်လိုက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သရူပကံ-သုတိကို၊ သဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ ဝတ္ထာန-ဟောပြီး၍၊ ဒဗ္ဗံဝါ-ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကဆရာ့အလို ဒြဗ်ကိုသော်၎င်း၊ ဇာတိံ ဝါ-ဇာတိပဒတ္ထိကဆရာ့အလိုဇာတ်ကိုသော်၎င်း၊ မုချတော–အားဖြင့်၊ ဝဒေ-ဟော၏။

၁၃၉။ ။အပရေဝါဒကို ပြလိုလျှင် “ သဒ္ဒတ္ထော ”စသည်မိန့်၊ “ဒဗ္ဗမေဝ” “ဇာတိဝ”ဟု ဝေဖြင့်ဆိုသောကြောင့် ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကဆရာ့အလို “ဒဗ္ဗမှတပါး သကတ်ဇာတ် စသည်တို့ကို မဟော ” ဟုဎင်း , ဇာတိပဒတ္ထိကဆရာ့အလို “ ဇာတ်မှတပါး သကတ်ဒြဗ်စသည်ကို မဟော ”ဟုဎင်း အပရေဆရာတို့ကဆိုလိုကြသည်။

ဤဝါဒကို ဘေဒစိန္တာဆရာ မနှစ်သက်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း — ဒြဗ်သည် ဇာတ်နှင့်မကင်း, ဇာတ်သည် ဒြဗ်နှင့် မကင်းသည့်အတွက် အပဓာနအားဖြင့် သကတ်ဇာတ်စသည်ကိုလည်း ဟောရမည်သာဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ထိုသို့ ဤ အပရေဝါဒကို မနှစ်သက်သော ကြောင့်ပင် “ သဒ္ဒေါ ဟျ။ုစွာရိတော ” စသော နောက်ဂါထာများကို ထပ်၍ဆိုလိမ့်မည်။ [ဒဗ္ဗမေဝ ပဒတ္ထော ဒဗ္ဗပဒတ္ထော၊ ဒဗ္ဗပဒတ္ထောတိ ဝဒတိ သီလေနာတိ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကော၊“ဇာတိပဒတ္ထိကော”ဉ်လည်း နည်းတူပြုပါ။]

၁၄၀။ ။ဤဂါထာနှင့် နောံ ၂ ဂါထာတို့ကား ၁၃၇, ဂ ဂါထာတို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုခဲ့ပြသော (ဋီကာအလို ခိုင်မြစေသော) ဂါထာတည်း၊ ရွတ်ဆိုအပ်သောသဒ္ဒါသည် ရှေးဦးစွာ သုတိကို အမြဲဟော၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–

၁၄၁။ သာဓာရာနုဂတတ္တာဝေါ, ဇာတိ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကေ၊
ဇာတိယာ·ဓာရကတ္တာဝေါ, ဒမ္ဗံ ဇာတိပဒတ္ထိကေ။

၁၄၁။ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကေ-ဒဗ္ဗပဒတ္ထိက ဆရာ့အလို၌၊ သာဓာရာနုဂတတ္တာဝေါ-မိမိ၏ တည်ရာဖြစ်သို့ အစဉ်လိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ ဇာတိ-ဇာတ်ကိုလည်း၊ (ဝေဒေါ-အပဓာနအားဖြင့် ဟော၏၊) ဇာတိပဒတ္ထိကေ-ဇာတိပဒတ္ထိကဆရာ့အလို၌၊ ဇာတိယာ-ဇာတ်၏၊ အာဓာရကတ္တာဝေါ-တည်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ ဒမ္ဗံ-ခြင်္ဂါကိုလည်း၊ (ဝေဒေါ-အပဓာနအားဖြင့် ဟော၏။)

သုတိက ရွက်အပ်သောအသံသို့ အစဉ်လိုက်သောကြောင့်တည်း၊ ထိုသုတိကို ဟောပြီးနောက်မှ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကဆရာ၏ အလိုအားဖြင့် ခြင်္ဂါကို မှချဟော၏၊ ဇာတိပဒတ္ထိကဆရာ၏ အလိုအားဖြင့်ကား ဇာတ်ကို မှချဟောသည်။ [၁၃၇, ဂ, ဂါထာတို့ထက် "သုတိကို ရှေးဦးစွာဟောသည်" ဟူသောစကားသာ အဓိပ္ပါယ်ထူးသည်။]

၁၄၁။ သာဓာရာ၊ ဓေ၊ ပဒတ္ထိကေ။ ။ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကဆရာ၏ အလို အားဖြင့် ဇာတ်ကိုလည်း အပဓာနအားဖြင့် ဟောသေး၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း-ဇာတ်သည် တည်ရာခြင်္ဂါသို့ အစဉ်လိုက်သောကြောင့်တည်း၊ "ဌာနကိုဆိုသဖြင့် ဌာနီကိုလည်း ယူရသော နာနန္တရိကနည်း - ဌာနူပစာရအားဖြင့် ဇာတ်ကိုလည်း အပဓာနအားဖြင့် ဟောသည်" ဟူလို။ [နာနန္တရိမှု, ကာရဏူ, ဌာနူဥပစာ။] သဿ- မိမိ၏+အာဓာရော-တည်ရာခြင်္ဂါတည်း၊ သာဓာရံ-သို့+အနုဂတာ-အစဉ်လိုက်သောဇာတ်တည်း၊ သာဓာရာနုဂတာ (ဇာတိ)။

ဇာတိယာ၊ဓေ ၊ပဒတ္ထိကေ ။ ။ဇာတိပဒတ္ထိကအလိုအားဖြင့် ခြင်္ဂါကိုလည်း အပဓာနအားဖြင့် ဟောသေး၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း- ခြင်္ဂါက ဇာတ်၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ဌာနီကိုဆိုသဖြင့် ဌာနကိုလည်း ယူရသော အဝိနာဘာဝနည်း, ဌာန္နူပစာရအားဖြင့် ခြင်္ဂါကိုလည်း ဟောသေးသည်- ဟူလို။ [ဂုဏ္ဏဖလူ, ဌာန္နူ, နည်းမူ အဝိနာ။]

ဤစကားအရ " သဒ္ဒါသည် သုတိဟူသော သကတ် , ဇာတ် , ခြင်္ဂါ , ဤအနက် ၃ ပါးကို ဟော၏" ဟု သိသာပြီ။ [အာဓာရောယေဝ အာဓာရကံ (ဒမ္ဗံ)၊ အာဓာရကဿ+ဘာဝေါ အာဓာရကတ္တံ။]

၁၄၂။ ဒဗ္ဗံ ဂုဏ် ကြိယံ နာမံ, သမ္မန္ဓ္ဓ ယထာရဟံ၊
ဇာတိနိသယဒဗ္ဗာဓိ-နတ္ထာ နေသန္တိ သဂ််ဟော။

၁၄၂။ ဒဗ္ဗံ-ဒြဗ်ကိုဂုင်း၊ ဂုဏ်-ဂုဏ်ကိုဂုင်း၊ ကြိယံ - ကြိယာကိုဂုင်း၊ နာမံ - နာမည်ကိုဂုင်း၊ သမ္မန္ဓ္ဓ - သမ္မန်ကိုဂုင်း၊ ယထာရဟံ-ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဝဒေ-ဟောသေး၏၊ (ကသ္မာ - အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) နေသံ- ထိုဒြဗ်အစရှိသည်တို့၏၊ ဇာတိနိသယဒဗ္ဗာဓိနတ္ထာ-ဇာတ်၏မိုရာဒြဗိ၏စပ်သော ဥစ္စာတို့၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဇာတိ - ဤသို့၊ သဂ််ဟော - ဒြဗ် ဂုဏ် စသည်ကို သွင်းယူခြင်းကို၊ ဥပယော-သိအပ်၏။ [ဒဗ္ဗာဓိနတ္ထာကို " ဒဗ္ဗသ + အာယတ္ထတ္ထာ, သန္တကတ္ထာ " ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် " ဒြဗ်နှင့်စပ် "ဟု မပေးဘဲ, "ဒြဗ်၏+စပ်သောဥစ္စာ"ဟု အနက်ပေးသည်။]

၁၄၂ ။ ။ ထို ဒဗ္ဗပဒတ္ထိက, ဇာတိပဒတ္ထိက ဆရာတို့၏ အယူအားဖြင့် ဒဏ္ဍီစသော ဒဗ္ဗသဒ္ဒါဖြစ်လျှင် ဒဗ္ဗံ – (သကတ် ဂု ပါးတွင် ပါဝင်သော) ဒုတ်ဒြဗ်ကိုဂုင်း, (သုက္ကောစသော ဂုဏသဒ္ဒါဖြစ်လျှင်) ဂုဏံ – ဂုဏ်ကိုဂုင်း, (ပါစကောစသော ကြိယာသဒ္ဒါဖြစ်လျှင်) ကြိယံ–ကြိယာကိုဂုင်း, (ဒိုဏ္ဍော စသော နာမသဒ္ဒါဖြစ်လျှင်) နာမံ- နာမည်ကိုဂုင်း ဟော၏၊ ဝါသိဋ္ဌော၌ကား "ဝသိဋ္ဌသ+အပစ္စံ"တုန်းက ဝသိဋ္ဌသဟူသောသမ္မန်ကိုလည်း ဟောသည်၊ ဤနည်းအားဖြင့် သဒ္ဒါတခုလျှင် သုတ်, ဒြဗ်, ဇာတ်တို့အပြင်, ဒုတ်ဒြဗ်စသော အနက်တခါးပါးကိုလည်း ဟောသေးရကား အနက် ၄ ပါးကို သိမ်းယူနိုင်, ဟောပြနိုင်၏–ဟု မှတ်။

ဇာတိ၊ပေါနတ္ထာ။ ။"ဒဗ္ဗာဓိနတ္ထာ"ဟု မဆိုဘဲ "ဇာတိနိသယဒဗ္ဗာဓိနတ္ထာ"ဟု ဆိုသောကြောင့်"ဤဟိတ်သည် ဆရာ ၂ ပါးလုံးအတွက် ဟိတ်အဖြစ်ကို ပြီးစေ၏၊ "ဟုမှတ်၊ ဒုတ်ဒြဗ်, ဂုဏ်, ကြိယာ, အမည်တို့သည် ဒြဗ်၌တည်ကြရ – ဒြဗ်နှင့် ဆက်စပ်၍ ဖြစ်ကြရ၏၊ ဇာတ်လည်း ဒြဗ်ကို မှီရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကဆရာ၏ အလိုအားဖြင့် ဒဏ္ဍီသဒ္ဒါက ဒုတ်ရှိသူဒြဗ်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောလျှင် ဒုတ်ဒြဗ်ကိုလည်း အပဓာနအားဖြင့် ဟောရ၏၊ ဇာတိပဒတ္ထိက အလိုအားဖြင့် ဒုတ်ရှိသူ သာမညဇာတ်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောလျှင်လည်း ထိုဒြဗ်၌အတူတည်ရသော ဒုတ်ဒြဗ်စသည်ကိုလည်းအပဓာန အားဖြင့် ဟောရသည်–ဟူလို။

၁၄၃။ ဂေါဒက္ကိုပါစကော သုက္ကော, ဒ္ဝိတ္တော္စာဒိ နိဒဿနံ၊
ဒက္ခာဒိနာ•နပေတာဿ, ဇာတိ ံ ဒက္ချာဒိကော ဝဒေ။

၁၄၃။ ဂေါ-နွား၊ ဒက္ခိ-ဒုတ်ရှိသော ယောက်ျား၊ ပါစကော-ချက်တတ်သော စဖို သည်၊ သုက္ကော - ဖြူသော အဝတ်၊ ဒ္ဝိတ္တော - ဒို့တွတမည်သော နွား၊ ဣစ္စာဒိ - ဤသို့ အစရှိသည်ကား၊ နိဒဿနံ - ညွှန်ပြကြောင်း ဥဒါဟရုဏ်တည်း၊ ဒက္ခာဒိနာ-ဒုတ်အစရှိသည်နှင့်၊ အနပေတဿ-မကင်းသော အရာဝတ္ထု၏၊ ဇာတိ -ဇာတ်ကိုလည်း၊ ဒက္ချာဒိကော--ဒက္ခိအစရှိသော သဒ္ဒါသည်၊ ဝဒေ-ဟောသေး၏။

၁၄၃။ ။ဂေါသည် "သဒ္ဒေါဟျုစ္စာရိတော"စသော ၂ ဂါထာ၏ ပုံစံတည်း၊ "ဂေါ"ဟု ရွတ်ဆိုအပ်သောသဒ္ဒါသည် "ဂေါ"ဟူသော သုတိကိုဂင်း, ဒဗ္ဗပဒတ္ထိက ဆရာအလိုအားဖြင့် နွားဒြဗ်ကို ပဓာန — နွားဇာတ်ကို အပ္ပဓာန အားဖြင့်ဂင်း, ဇာတိပဒတ္ထိကဆရာ၏ အလိုအားဖြင့်, နွားဇာတ်ကို ပဓာန-နွားဒြဗ်ကို အပ္ပဓာနအားဖြင့်ဂင်း ဟော၏။

ဒက္ခိ၊ပေါဒ္ဝိတ္တော၊။ ။ဒက္ခိသည် (၁၄၂ ဂါထာ၌လာသော) ဒဗ္ဗံ၏, ပါစကောသည် ကြိယံ၏, သုက္ကောသည် ဂုဏ်၏, ဒ္ဝိတ္တောသည် နာမ်၏, ဣစ္စာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဝါသိဋ္ဌောကိုယူ၍ ထို ဝါသိဋ္ဌောသည် သမ္ဗန္ဓ၏ပုံစံတည်း၊ ဒက္ခိသဒ္ဒါသည် "ဒက်+ဒ္ဝိ"ဟူသော သုတိ, ဒုတ်ရှိသူ လူမျိုးဇာတ်, ဒုတ်ရှိသူ ယောက်ျားဒြဗ်, ၃ နက်အပြင် , ဒုတ်ဒြဗ်ကိုလည်းဟော၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရှေ့ဂါထာ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သိပါ။

ဒက္ခာဒိနာ၊ပေါဝဒေ။ ။ဤ ၂ ပါဒဖြင့် (အနက် ၄ ပါးရအောင် ပြရာဝယ်) ဒက္ခိစသောသဒ္ဒါက ဇာတ်ကိုလည်း ဟောနိုင်ကြောင်းကို ပြ၏၊ ဒက္ခာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ပါစကော သုက္ကော ဒ္ဝိတ္တော ဝါသိဋ္ဌောတို့၌လာသော ကြိယာစသည်ကိုယူ။

ပါစကော သဒ္ဒါသည် ချက်ခြင်းကြိယာနှင့် မကင်းသော ချက်တတ်သူသာမည ဇာတ်ကိုလည်း ဟော၏၊ သုက္ကောသဒ္ဒါသည် အဖြူဂုဏ်နှင့် မကင်းသော အဝတ်ဖြူ သာမည ဇာတ်ကိုလည်း ဟော၏၊ ဒ္ဝိတ္တောသဒ္ဒါသည် ဒ္ဝိတ္တမဟူသောနာမည်နှင့် မကင်းသော (ဒ္ဝိတ္တမည်သူအားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော) သာမည ဇာတ်ကိုလည်း ဟော၏၊ ဝါသိဋ္ဌော သဒ္ဒါလည်း ဝသိဋ္ဌ၏သားသာမည ဇာတ်ကို ဟောသည်-ဟူလို။

၁၄၄။ ယော သကတ္ထောတိ ဝုတ္တော သော,
နိမိတ္တံတျ•ပဓေနတော၊
ယော ဒဗ္ဗန္တိ သ သဒ္ဒတ္ထော,
သဒ္ဒေနတ္တော ပဓာနတော။

၁၄၄။ ယော-အကြင်သူတိ အစရှိသော အနက်ကို၊ သကတ္ထော တိ-သကတ်ဟူ၍၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်ပြီ၊ သော-ထို သူတိစသော အနက် သည်၊ နိမိတ္တံ-သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်တည်း၊ ဇာတိ-ထို့ကြောင့်၊ သော-ထို သူတိစသည်ကို၊ အပဓာနတော - အပဓာနအားဖြင့်၊ သဒ္ဒေန-သဒ္ဒါသည်၊ ဥတ္တော-ဟောအပ်၏၊ ယော-အကြင် ဝိသေသျအနက်ကို၊ ဒဗ္ဗန္တိ-ဩဗ်ဟူ၍၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်ပြီ၊ သ (သော) - ထို ဝိသေသျ အနက်သည်၊ သဒ္ဒတ္ထော-သဒ္ဒါ၏ အနက်တည်း၊ ဇာတိ-ထို့ကြောင့်၊ သော - ထို ဝိသေသျအနက်ကို၊ သဒ္ဒေန - သဒ္ဒါသည်၊ ပဓာနတော-ပဓာနအားဖြင့်၊ ဥတ္တော - ဟောအပ်၏။ [တိုက်ရိုက် မပါသော ပုဒ်များကို ရှေဂါထာ နောံဂ'ါထာတို့မှယူ၍ ပေးသည် ဟု မှတ်ပ'ါ။]

၁၄၅။ ယာယဇာတျာ ဝိသေသျံ ဟိ, ဒဗ္ဗံ ဒဗ္ဗန္တိ ဝုစ္စတေ၊
သာ သကတ္ထောတိ သုတျာဝါ,ဇာတိသာစ ဂဝါဒိသု။

၁၄၅။ ဟိ-ချဲ့ဥုံးအံ့၊ ဂဝါဒိသု-ဂေါအစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကမတေ-(ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကဆရာ၏ အယူ၌၊) ယာယဇာတျာ-

၁၄၄။ ။ပဓာနအနက်, အပဓာနအနက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဤသည်ကား မူချပဓာနအနက်, ဤသည်ကား အမူချ အပဓာနအနက်ဟု ခွဲခြားပြလိုသော ကြောင့် "ယော သကတ္ထောတိ" စသည်ကို မိန့်သည်၊ ရှေ (၂၈-ဂါထာ) ၌ သုတိ ဇာတိစသော သကတ် ၇ ပါးကို ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထို သကတ်ဟူသမျှသည် သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းနိမိတ်ဖြစ်ရကား သဒ္ဒါ၏ အမူချ အပဓာနအနက် တည်း၊ ထိုသကတ်သည် အထူးပြုအပ်သောဝိသေသျအနက်ကို ဒြဗ်ဟု (၄၅) ဂါထာ၌ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထိုဒြဗ်သည် သဒ္ဒါ၏ မူချပဓာနအနက်တည်း၊ [သကတ်သည် အပဓာနအနက်, ဒြဗ်သည် ပဓာနအနက်ဟု အချုပ်မှတ်ပါ၊ သဒ္ဒသ—၏+ ပဝတ္တိ—ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိ— ခြင်း၊ သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိယာ— ၏၊ နိမိတ္တံ — အကြောင်းတည်း၊ သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိနိမိတ္တံ-ကြောင်း။]

အကြင်နွားစသော ဇာတ်သည်၊ ဝိသေသို့ - အထူးပြုအပ်သော၊ ဒဗ္ဗံ-နွားစသောဒြဗ်ကို၊ ဒဗ္ဗန္တိ -ဒြဗ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ သာဇာတ်-ထိုနွားစသော ဇာတ်ကို၊ သကတ္ထောတိ- သကတ္ထဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ- ၏၊ ဝါ-ဇာတိပဒတ္ထိကဆရာ့အလို တနည်းကား၊ ယာယသုတ္ကာ-အကြင်သုတိသည်၊ ဝိသေသျာ-သော၊ ဇာတိ-နွားစသောဇာတ်ကို၊ ဒဗ္ဗန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ- ၏၊ သာသုတိ- ထိုသုတ်ကို၊ သကတ္ထောတိ- သကတ္ထဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ- ၏။

အမှာ။ ။နိဿယနက်၌ တိုက်ရိုက်မပါသောပုဒ်များကို "လိုက်ပေးသည်" ဟု မှတ်ပါ၊ [ဂဝ'ါဒိသုဒ္ဓ၊ ဂဂါ+ အာဒိသု ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ အာဒိသု ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ အာဝမှိစဒ္ဒ စသဒ္ဒါဖြင့်, တနည်း "အဝ" ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဂဂါ၏ သြကို အဝပြု၍ "ဂဝ" ဟု ပြီး၏။]

၁၄၅ ။ ။ ရှေဂါထာ၌ပြအပ်သော သဒ္ဒပဝတ္ထိုနိမိတ်ဟူသော သကတ်အနက်ကိုဂုဏ်း ဝိသေသျဖြစ်သော ဒြဗ်အနက်ကိုဂုဏ်း အကျယ်ပြလို၍ "ယာယဇာတျာ" စသည်ကိုမိန့်၊ ဤဂါထာ၌ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကဝါဒ, ဇာတိပဒတ္ထိကဝါဒ ဟူသော ဝါဒ ၂ မျိုးလုံးအတွက် "ဂဂါ" ဟူသော ဇာတ်သဒ္ဒါကို ပုံစံထုတ်သည်။

ယာယ၊ ဂေါ၊ သကဇ္ဇော ။ ။"ဂဂါ"ဟု ရွတ်ဆိုသံကိုကြားသောအခါ နွားအမျာနှင့်ဆိုင်သော သာမညဇာတ် (နွားအမျိုး)ကို ပဋိမသိ၏၊ ထိုသို့သိပြီးမှ နွားဒြဗ်ကိုဆက်၍ သိရ၏၊ ထို့ကြောင့် နွားဇာတ်သည် အထူးပြုတတ်သော ဝိသေသနဖြစ်၍ သကတ်တည်း၊ နွားဒြဗ်ကား အထူးပြုအပ်သော ဝိသေသျဖြစ်၍ ဒြဗ်တည်း၊ ဤကား ဒဗ္ဗပဒတ္ထိက အလိုအားဖြင့် ဒြဗ်ကိုပဓာနဖြစ်အောင် ကောက်ရသောနည်းတည်း။

သုတျာဝါ၊ ဂေါ၊ သာ၊ ဗော။ ။"ဂဂါ"ဟု ရွတ်ဆိုသံကိုကြားသောအခါ ထိုအသံသုတိကို ပဋိမသိ၏၊ ထိုသို့သိပြီးမှ နွားအမျိုးဇာတ်ကိုသိရ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဂဂါ" ဟူသော သုတိသည် ဝိသေသနသကတ်ဘည်း၊ ထို သကတ်သည် အထူးပြုအပ်သော နွားဇာတ်သည် ဝိသေသျဖြစ်၍ (ဒြဗ်မဟုတ်ပါးတွင်) ဇာတ်ဒြဗ်တည်း၊ ဤကား ဇာတိပဒတ္ထိက အလိုအားဖြင့် ဇာတ်ကို ပဓာနအနက်ဖြစ်အောင် ကောက်ရသောနည်းတည်း။ [သကတ်အနက် ဟူသမျှကိုလည်း ရှေဂါထာအတိုင်း "သဒ္ဒပဝတ္ထိုနိမိတ်" ဟု ချည်းမှတ်။]

၁၄၆။ ဦဏ္ဍော ဂေါ-ဂေါဿ ဦဏ္ဍောတိ,နာမမိစ္စာဒိကေ ပန၊
ဒဗ္ဗံ နာမေန နာမဉ္စ, နာမဇာတျာ ယထာက္ကမံ။

၁၄၆။ ဦဏ္ဍော-ဦဏ္ဍမည်သော၊ ဂေါ-နွား၊ ဂေါဿ-နွား၏၊ ဦဏ္ဍောတိ နာမံ-ဦဏ္ဍဟူသော အမည်၊ ဇာစ္စာဒိကေပန-ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်၌ကား၊ ယထာက္ကမံ-အစဉ်အတိုင်း၊ နာမေန-ဦဏ္ဍဟူသော နာမည်ဖြင့်၊ ဒဗ္ဗံ-နွားခြေဗိုကိုဂုင်း၊ နာမဇာတျာ-ဦဏ္ဍဟူသော နာမည်ဇာတ်ဖြင့်၊ နာမဉ္စ-ဦဏ္ဍဟူသော နာမည်ခြေဗိုကိုဂုင်း၊ ပတိ ယတေ-သိအပ်၏။

၁၄၆။ ယထာက္ကမံ ။ ။"ဦဏ္ဍော ဂေါ"ပုံစံကို"ဒဗ္ဗံနာမေန"နှင့်တွဲ၊ "ဂေါဿ ဦဏ္ဍောတိ နာမံ"ပုံစံကို"နာမံ နာမဇာတျာ"နှင့်တွဲ၊ ဤသို့ အစဉ်အတိုင်းတွဲပါ၊ ဤပုံစံ၂ခုတွင်"ဦဏ္ဍော ဂေါ"ဟူသော ပဌမပုံစံ၌ "ဦဏ္ဍော" သာ လိုရင်းဖြစ်၏၊"ဂေါ"ကား ဦဏ္ဍောသဒ္ဒါက ဦဏ္ဍမည်သော နွားခြေဗိုကို ဟောကြောင်း သိစေလို၍ အပိုထည့်အပ်သော အဘိဓေယျ(ဟောနက်ပြု) ပုဒ်သာ ဖြစ်သည်။

"ဂေါဿ ဦဏ္ဍောတိ နာမံ" ဟူသော ဒုတိယ ပုံစံ၌လည်း " ဦဏ္ဍော " သည်ပင် လိုရင်း၊"ဂေါဿ နာမံ"တို့ကား ဦဏ္ဍောသဒ္ဒါက နွား၏နာမည်ကို ဟောကြောင်း သိစေလို၍ အပို ထည့်အပ်သော အဘိဓေယျပုဒ် တို့တည်း။ [ဧတေသုစ ဒ္ဝီသု ပယောဂေသု ဦဏ္ဍောတိသဒ္ဒမတ္တေ အဓိပ္ပေတေပိ ဂေါတိပဝစနံ , ဂေါဿ နာမန္တိပိ ဝစနဉ္စ ယထာက္ကမံ ဦဏ္ဍောတိ ဇာမသ ဒဗ္ဗဝါစိ သညာဝါစိဘာဝဒဿနတ္ထံ၊—ဒီပနီ။]

ဒဗ္ဗံ နာမေန။ ။"ဦဏ္ဍော-ဦဏ္ဍမည်သောနွား"ဟူရာ၌ ဦဏ္ဍနာမည်ကို ပဌမသိပြီးမှ နွားခြေဗိုကိုသိရသောကြောင့်"ဦဏ္ဍနာမည်က နွားခြေဗိုကိုထင်ရှားပြသည် "ဟု ဆိုသည်၊ ဤပုံစံ၌ " ဦဏ္ဍနာမည်ဇာတ်သည် သကတ် , ဦဏ္ဍမည်သော နွားအကောင်သည် ခြေဗိ"ဟု ခွဲပါ။

နာမံ နာမဇာတျာ ။ ။"ဦဏ္ဍော – ဦဏ္ဍဟူသော နာမည်"ဟူရာ၌ နွားအများနှင့်ဆက်ဆံသော ဦဏ္ဍနာမည်ဇာတ်ကို သိပြီးမှ, နွားတကောင်၏ ဦဏ္ဍနာမည်ဝိသေသကို သိရသောကြောင့်"ဦဏ္ဍနာမည်ဇာတ်က ဦဏ္ဍနာမည် ခြေဗိုကို ထင်ရှားပြသည်"ဟု ဆိုသည်၊ ဤပုံစံ၌ "နွားအများ၏ ဦဏ္ဍဟူသော နာမည်သာမညဇာတ်သည် သကတ်, နွားတကောင်၏ ဦဏ္ဍနာမည်ဝိသေသသည် ခြေဗိ"ဟု ခွဲပါ။

၁၄၇။ နာမဇာတိသရူပေန, ဒဗ္ဗေ သင်္ဂဟိတံဝိဝါ၊
နာမံ တဇ္ဇာတိယာ နာမေ-နဝါ ဒဗ္ဗန္တိစာပရေ။

၁၄၇။ အပရေ - အခြားဆရာတို့သည်၊ သရူပေန - သုတိဖြင့်၊ နာမဇာတိ-နာမည်ဇာတ်ကိုဂုဏ်း၊ တဇ္ဇာတိယာ-ထိုနာမည်ဇာတ်ဖြင့်၊ ဒဗ္ဗေ-ဒြဗ်၌၊ သင်္ဂဟိတံ - သွင်းယူအပ်သော၊ နာမံပိဝါ-နာမည်ဒြဗ်ကိုဂုဏ်း၊ နာမေန-နာမည်ဇာတ်ဖြင့်၊ ဒဗ္ဗံဝါ-ဒြဗ်ကိုဂုဏ်း၊ ပတိယတေ-သိအပ်၏၊ ဇုတိစ - ဤသို့ ၃ ပါး အပြားအားဖြင့်လည်း၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။

၁၄၇။ ။ဤအပရေဆရာကား ရှေ၇ါထာ၌လာသော ဝါဒကဲ့သို့ ၂ မျိုးသာ မက , ၃ မျိုးခွဲ၍ ပြသည်၊ ထိုသို့ ၃ မျိုး ခွဲနိုင်ခြင်းမှာလည်း သုတိမှစ၍ ပြသောကြောင့်ဖြစ်သည်၊ ပုံစံမှာ ရှေ၇ါထာ၌ပြခဲ့သော“ဒိုတ္ထော”ပင်တည်း။

နာမဇာတိ သရူပေန။ ။ဝဒန္တိပုဂ္ဂိုလ်က “ ဒိုတ္ထော ” ဟု ပြောသော အခါသုဏန္တိပုဂ္ဂိုလ်သည် “ ဒိုတ် + တော ”ဟူသော သုတိကို ကြားသိပြီးမှ, နွားအများ၏ ဒိုတ္ထအမည် **သာ**မည်ကို သိရသောကြောင့် သုတိက သာမည်ဇာတ်ကို ထင်ရှားပြရာ ရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် “ သုတိသည် သကတ်, ဒိုတ္ထ အမည်သာမည်ဇာတ်သည် ဒြဗ်”ဟု ခွဲပါ၏။

နာမံဝါ တဇ္ဇာတိယာ။ ။တနည်း– “ ဒိုတ္ထော ”ဟု ပြောလိုက်သော အခါ နွားအများ၏ ဒိုတ္ထနာမည်သာမည်ဇာတ်ကို သိပြီးမှ (ယခုပြောအပ်သော)နွားတကောင်၏ ဒိုတ္ထနာမည်ဝိသေသဒြဗ်ကို သိရသောကြောင့် ဒိုတ္ထ ဟူသော အမည်သာမည်ဇာတ်က နွားတကောင်၏ ဒိုတ္ထဟူသော နာမည်ဝိသေသဒြဗ်ကို ထင်ရှားပြရာ ရောက်၏၊ ထို့ကြောင့်“ဒိုတ္ထနာမည် သာမည်ဇာတ်သည် သကတ်, ဒိုတ္ထနာမည် ဝိသေသသည် ဒြဗ်”ဟု ခွဲပါ၏။

မှတ်ချက်။ ။“ဒဝန္တေ၂တ္ထ”ဂါထာ၌ ဒြဗ်အပြားကိုပြရာဝယ် နာမည်ဒြဗ်တိုက်ရိုက်မပါ၊ ဇာတိ, ဂုဏ, ကြိယာ, ဒဗ္ဗတို့သာတိုက်ရိုက်ပါ၏၊ နာမည်ကို ဇာတ်၌ဖြစ်စေ , ဒြဗ်၌ဖြစ်စေ သွင်းယူနိုင်၏၊ “ ဤနေရာဝယ် ဒြဗ်၌သွင်းယူထားသည်”ဟု သိစေလို၍ “ဒဗ္ဗေ သင်္ဂဟိတံ နာမံ”ဟု ဆိုသည်။

နာမေန ဝါ ဒဗ္ဗံ။ ။“ ဒိုတ္ထော ”ဟု ပြောလိုက်သောအခါ“ ဒိုတ္ထ ”ဟူသော နာမည်ဝိသေသကိုသိပြီးမှ “ဒိုတ္ထ”မည်သော နွားဒြဗ်ကို သိရသောကြောင့် ဒိုတ္ထ နာမည်ဝိသေသက နွားဒြဗ်ကို ထင်ရှားပြရာ ရော်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဒိုတ္ထနာမည် ဝိသေသသည် သကတ်, နွားအကောင်သည် ဒြဗ်”ဟု ခွဲပါ။

၁၄၈။ ဂေါဿ သုဏ္ဏော ဂုဏောစ္စာဒေါ,
ဂုဏော၀ ဂုဏဇာတိယာ၊
သုဏ္ဏော ဂေါစ္စာဒိကေ ဒမ္ဗံ,
ဂုဏေနေ၀ ပတိယတေ။

၁၄၈။ ဂေါဿ- နွားဇာ။ သုဏ္ဏော - ဖြူသော၊ ဂုဏော - ဂုဏ်၊ ဣစ္စာဒေါ-ဤသို့အစရှိသောပြယုဂ်၌၊ ဂုဏဇာတိယာ-ဂုဏ်ဇာတ်ဖြင့်၊ ဂုဏော၀ - ဂုဏ်ဒြဗ်ကိုသာလျှင်၊ ပတိယတေ- သိအပ်၏၊ သုဏ္ဏော-ဖြူသော၊ ဂေါ-နွား၊ ဣစ္စာဒိကေ- ဤသို့ အစရှိသောပြယုဂ်၌၊ ဂုဏေနေ၀- အဖြူဂုဏ်ဖြင့်သာလျှင်၊ ဒမ္ဗံ- ဖြူသောနွားဒြဗ်ကို၊ ပတိယတေ-သိအပ်၏။

၁၄၉။ ဂုဏဇာတိ သရူပေန, ဂုဏော၀ါ ဂုဏဇာတိယာ၊
ဒမ္ဗံ ဂုဏေနေ၀ါ·တျကေ,သုဏ္ဏော ဂေါဿ ဂုဏောတိစ။

၁၄၉။ သုဏ္ဏော - ဖြူသော၊ ဂေါ - နွား၊ အဿ-ထိုနွား၏၊ ဂုဏော - အဖြူဂုဏ်၊ ဇာတိ ဤပြယုဂ်၌၊ သရူပေန - သုတိဖြင့်၊ ဂုဏောဇာတိ - ဂုဏ်ဇာတ်ကို၊ ပတိယတေ - သိအပ်၏၊ ၀ါ- တနည်း၊ ဂုဏော

၁၄၈။ ဂေါဿ၊ပေ၊ ဇာတိယာ။ ။နာမသဒ္ဒါကိုပြုပြီး၍ ဂုဏသဒ္ဒါကို ပြလိုသော်ကြောင့် "ဂေါဿ"စသည်ဖြင့်၊ "ဂေါဿ သုဏ္ဏော ဂုဏော"ဤပုံစံ၌လည်း သုဏ္ဏောသာ လိုရင်း၊ ဂေါဿ ဂုဏောတို့ကား "သုဏ္ဏော"အရ "အဖြူဂုဏ်" ရကြောင်းကို သိစေတို့ရန် အပိုထည့်ပါ၌တည်း၊"သုဏ္ဏော-အဖြူဂုဏ်" ဟူရာ၌ "အဖြူဂုဏ် သာမညဇာတ်သည် သကတ်၊ နွား၏အဖြူဂုဏ် ဝိသေသသည် ဒြဗ်"ဟု ခွဲပါ။

သုဏ္ဏော ဂေါ ။ ။ဤပုံစံ၌လည်း သုဏ္ဏောသာ လိုရင်း၊ "ဂေါ"ကား သုဏ္ဏောသဒ္ဒါ၏ နွားဒြဗ်ဟောကြောင်းကို သိစေတို့ရာ အပိုထည့်ပါ၌တည်း၊ "သုဏ္ဏော - ဖြူသောနွား"ဟူရာ၌ " နွား၏အဖြူဂုဏ်သည် သကတ်, နွားအကောင်သည် ဒြဗ်"ဟု ခွဲပါ။

အမှာ ။ ။ရှေ့ ၁၄၆ ဂါထာ၀ယ် " ဒိုဏ္ဍောဂေါ " နှင့် ဤဂါထာ၌ "သုဏ္ဏော ဂေါ"သည် သဘောတူ၏၊ ရှေ့ဂါထာ၀ယ် "ဂေါဿ ဒိုဏ္ဍောတိ နာမံ"နှင့် ဤဂါထာ၌ "ဂေါဿ သုဏ္ဏော ဂုဏော " သည် သဘောတူ၏၊ နာမည်နေရာ၌ ဂုဏ်ကို လဲရုံသာ ထူးသည်။

ဇာတိယာ - ဂုဏ်ဇာတ်ဖြင့်၊ ဂုဏော- ဂုဏ်ဒြဗ်ကို၊ ပတိယတေ-၏၊ ဝါ-နည်း၊ ဂုဏောန - ဂုဏ်ဖြင့်၊ ဒဗ္ဗံ - ဒြဗ်ကို၊ ပတိယတေ-၏၊ ဇာတိ-ဤသို့၊ ကေ-အ ချို့ဆရာတို့သည်၊ ဝဒန္တိ ဆိုကြကုန်၏။

၁၄၉။ ။"သုက္ကော ဂေါ" ဟုဂုင်း,"ဂေါသ သုက္ကော" ဟုဂုင်း ပုံစံ ၂ ခု ခွဲပါ၊ ဤဥလည်း သုက္ကောသာ လိုရင်းတည်း၊ (၁၄၇)ဂါထာ၌ လာသော ပုံစံများနှင့် အသွားတူပင်ဖြစ်၍, (၁)ဂုဏဇာတိ သရူပေန, (၂)ဂုဏောဝါ ဂုဏဇာတိယာ, (၃)"ဒဗ္ဗံ ဂုဏောနဝါ"ဟု ၃ မျိုး ပြားပုံကို သိပါ၊ (၁၄၇) ဂါထာ၌ အပရေကိုပင် ဤဂါထာ၌ ဧကေ ဟု ဆိုထားသည်။

ဂုဏဇာတိသရူပေန။ ။သုက္ကော-အဖြူဂုဏ်၊ ဤပုံစံ၌"သုက်+ကော" ဟူသောသုတိသည် သကတ်, အဖြူဂုဏ်သာမညဇာတ်သည် ဒြဗ်" ဟု ခွဲပါ။

ဂုဏောဝါ ဂုဏဇာတိယာ။ ။ဂေါသ—နွားဏ်+သုက္ကော-အဖြူဂုဏ်၊ ဤပုံစံ၌ " အများနှင့် ဆက်ဆံသော အဖြူဂုဏ်သာမညဇာတ်သည် သကတ်, နွားဏ်၏ အဖြူဂုဏ်ဝိသေသသည် ဒြဗ်"ဟု ခွဲပါ။

ဒဗ္ဗံ ဂုဏောနဝါ ။ ။သုက္ကော — ဖြူသော နွား၊ ဤပုံစံ၌ "နွားဏ်၏ အဖြူဂုဏ်သည် သကတ်, ဖြူသောနွားအကောင်သည် ဒြဗ်"ဟု ခွဲပါ။

အပိမှတ်ချက် ။ ။ဂေါသဒ္ဒါသည် ဂမုဓာတ် ကိုပစ္စည်းဖြင့် ဓာတ္တန်ချေ, ကိုချေ၍"ဂ"ဟု ဖြစ်သောအခါ သိဝိဘတ်သက်, သြပြု၍ ရုပ်ပြီးပြီးသော နိပ္ဖန္နသဒ္ဒါတည်း၊"ဂန္တုကိတိ ဂေါ"ဟုပြု၊ ဤသို့ နိပ္ဖန္နပုဒ်ဖြစ်သော်လည်း"ဂါဝေါ" စသည်ဖြစ်အောင် ရုပ်စိရင်ခွင့် ရှိသောအခါ အနိပ္ဖန္န (ရုပ်မပြီးသေးသော) အနေအားဖြင့် ဂါဝေါကို " ဂေါ " ဟု ပကတိလိန်တည်ပြီးမှ ယောဝိဘတ် သက်၍ ရုပ်တွက်ရပြန်သည်၊ ဤဂေါသဒ္ဒါလည်း"ဂေါ"ဟု တည်၍ သဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်တွက်ရသည်—ဟူလို။

ဤစကားအရ " ဓာတ်ပစ္စည်းတို့ဖြင့် မပြီးစေအပ်သော မူချအနိပ္ဖန္နပုဒ်တမျိုး, ဓာတ်ပစ္စည်းတို့ဖြင့် ပြီးစေအပ်သော်လည်း အနိပ္ဖန္နကဲ့သို့ ပြန်၍ ငဲ့ရသော သဒိသူပစာ အနိပ္ဖန္နပုဒ်တမျိုး"ဟု အနိပ္ဖန္န ၂ မျိုးခွဲပါ၊ ထိုတွင် ဝိဂြိုဟ်ဝါကျမလုပ်ရသော တိသ, ဒိတ္တ,နိလ,ပီတ,လောဟိတစသော များစွာသော သဒ္ဒါတို့သည် မူချအနိပ္ဖန္နတို့တည်း၊ ဤ ဂေါ, ဝိသံ, တိ်သ,စသောပုဒ်ကိုကား နိပ္ဖန္နဖြစ်ပြီးမှ အနိပ္ဖန္နကဲ့သို့ဖြစ်ရသော သဒိသနိပ္ဖန္နပုဒ်တို့တည်း၊ [ကစ္စည်းတာသာဋီကာ " ဂါဝသေသုတ်နှင့် ဂဏနေ ဒသဿသုတ် " တို့၌လည်း ဤအဓိပ္ပါယ်များကို ရေးထားပြီ။]

၁၅၀။ သမာသေ ဆိန္နဟတ္ထာဒေါ, ဒက္ခာဒေါတိစ တဒ္ဓိတေ၊
ဒပ္ပံ ဒပ္ပေန သမ္မန္ဓေ-နာ ဝါတသိတယောဂတော။

၁၅၀။ သမာသေ – သမာသ် အရာဒ်၊ ဆိန္နဟတ္ထာဒေါ – ဆိန္နဟတ္ထော အစရှိသော ပြယုဂ်ဒ်ဒုဂင်း၊ တဒ္ဓိတေ -တဒ္ဓိတ်အရာဒ်၊ ဒက္ခာဒေါတိစ-ဒက္ခိအစရှိသော ပြယုဂ်ဒ်ဒုဂင်း၊ ဒပ္ပံ-ဒြဗ်ကို၊ ဒပ္ပေန-ဒြဗ်ဖြင့်၊ (ပတိယတေ - သိအပ်၏၊) ဝါ- တနည်း၊ ဒပ္ပံ – ဒြဗ်ကို၊ သမ္မန္ဓေန– သမ္မန်ဖြင့်၊(ပတိယတေ-၏၊) (ကဿာ-နည်း၊ သမ္မန္ဓဿ- သမ္မန်၏၊) တသိတယောဂတော-ထို သမ္မန္ဓီဒြဗ် ၂ ပါးဒ် မှိသည်၏အဖြစ်, ထို သမ္မန္ဓီဒြဗ် ၂ ပါးကို ယှဉ်စေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

၁၅၀ ။ ။ ဂုဏသဒ္ဒါ၏သကတ်ဒြဗ်ကို ပြုပြီး၍ သမာသ်တဒ္ဓိတ် အရာဒ်ရထိုက်သော ဒပ္ပသဒ္ဒါ၏ သကတ်ဒြဗ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ သမာသေ ” စသည်ကိုမိန့်၊ “ ဆိန္နဟတ္ထော – ပြတ်သောလက်ရှိသူ ” ဟူသော သမာသ်၌ ပြတ်သော လက်ဒြဗ်ဖြင့် ပြတ်သော လက်ရှိသူ လူဒြဗ်ကို သိရသောကြောင့် “ ပြတ်သောလက်သည်ဌင်း , ပြတ်သောလက်၏ လက်ရှိသူလူဒြဗ်နှင့် သံ + သာမိ အဖြစ်ဖြင့် စဝ်ခြင်းသမ္မန်သည်ဌင်း သကတ်၊ ပြတ်သော လက်ရှိသူလူသည် ဒြဗ်”ဟု ခဲ့ပါ၊“ဒက္ခိ–ဒုတ်ရှိသူ”ဟူသော တဒ္ဓိတ်၌လည်း နည်းတူ။

တသိတယောဂတော။ ။“သမ္မန်ဖြင့် ပြတ်သောလက်ရှိသူ,ဒုတ်ရှိသူကို အဘယ်ကြောင့် သိနိုင်သနည်း ” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ တသိတယောဂတော”ဟု မိန့်သည်၊ပြတ်သောလက်နှင့် ထိုလက်ရှိသူတို့၏ ဆက်သွယ်မှုဟူသောသမ္မန်သည် ပြတ်သောလက်ဒြဗ်– ထိုလက်ရှိသူ လူဒြဗ် ၂ ပါးလုံး၌ မှိ၏၊ ထိုသို့မှိခြင်းကို“တသိတ”ဟု ဆိုသည်။

ထို ပြတ်သောလက်ဒြဗ်နှင့် ထို လက်ရှိသူလူဟူသော ဒြဗ် ၂ ပါးကိုလည်း “ အခြားသူ မဟုတ်, ပြတ်သောလက်ရှိတဲ့လူ ” ဟု သမ္မန်ကပင် ယှဉ်စေ၏, ဆက်စပ်ခဲ့ပြီး၏၊ ဤသို့ သမ္မန်က သမ္မန္ဓီဒြဗ် ၂ ပါးကို ယှဉ်စပ် ဆက်စပ်ပေးမှုကို “တယောဂ”ဟု ဆိုသည်၊ ထိုတသိတကယောဂ အကြောင်း ၂ ပါးကြောင့် “သမ္မန်ဖြင့် ပြတ်သောလက်ရှိသူ လူဒြဗ်ကို သိနိုင်ပါသည်”ဟူလို။

ဝိဂ္ဂဟ။ ။ [တသ္မိံ – ထို သမ္မန္ဓီဒြဗ် ၂ ခု၌+သိတော– မှိသည်တည်း၊ တသိတော–သည်၊ တံ– ထိုသမ္မန္ဓီဒြဗ် ၂ ပါးကို+ယောဇေတိတိ တံယောဂေါ၊ တသိတောစ + သော + တံယောဂေါစာတိ တသိတယောဂေါ၊ တယောဂေါဒ္ဓ(တ)ကိုချေ။]

၁၅၁။ သရူပေန ဟိ တဇ္ဇာတိ, တဇ္ဇာတျာ ဒဗ္ဗကေန၀ါ၊
သမ္မန္ဓေန၀ါ ဒဗ္ဗ,မိဓေ၀•မပရေ ဝိဒူ။

၁၅၁။ ဟိ – အပရေ၀ါဒကို ပြဉ်းအံ့၊ သရူပေန – သုတိဖြင့်၊ တဇ္ဇာတိ-ထို ဆိန္နဟတ္ထ ယောကျားဇာတ် ဒလ္လီယောကျားဇာတ်ကို၊ (ပတိယတေ-သိအပ်၏) ၀ါ-တနည်း၊ တဇ္ဇာတျာ – ထို ဇာတ်ဖြင့်၊ ၀ါ-နည်း၊ ဒဗ္ဗကေန-ပြတ်သော လက်ဒြဗ်, ဒုတ်ဒြဗ်ဖြင့်၊ ၀ါ- နည်း၊ သမ္မန္ဓေန – သမ္မန်ဖြင့်၊ ဒဗ္ဗံ-ပြတ်သော လက်ရှိသော ယောကျားဒြဗ်, ဒုတ်ရှိသော ယောကျားဒြဗ်ကို၊ (ပတိယတေ-၏၊) ဇ္ဈ ဓွေ ဝံ - ဤသို့ ၄ နည်း အပြားအားဖြင့်၊ အပရေ- တပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ-ပညာရှိတို့သည်၊ ၀ဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။

၁၅၁။ ။ဤ ဒဗ္ဗသဒ္ဒါဒ္ဒပင် အပရေ၀ါဒကိုပြလို၍ “သရူပေနဟိ” စသည်မိန့်၊ ဤဂါထာလည်း (၁၄၉) ဂါထာနှင့် အသွားတူ၏၊ သို့သော် သမ္မန်ထည့်၍ “သရူပေန တဇ္ဇာတိ, တဇ္ဇာတျာ ဒဗ္ဗံ, ဒဗ္ဗကေန ဒဗ္ဗံ, သမ္မန္ဓေန ဒဗ္ဗံ” ဟု ၄ မျိုးခွဲရသည်သာ ထူးသည်။

သရူပေန တဇ္ဇာတိ။ ။“ဆိန္နဟတ္ထော”ပုံစံ၌“ဆိန်+န+ဟတ်+ထော” ဟူသော သုတိဖြင့် ပြတ်သောလက်ရှိသူလူအများနှင့်ဆိုင်သော ဇာတ်ကို သိရသောကြောင့်“ထိုသုတိသည် သကတ်, ပြတ်သောလက်ရှိသူ လူအများဇာတ်သည် ဒြဗ်”ဟု ခွဲပါ။

တဇ္ဇာတျာ၊ပေ၊ဒဗ္ဗံ ။ ။ ပြတ်သောလက်ရှိသူ လူအမျိုးဇာတ်ဖြင့်, တနည်း–ပြတ်သောလက်ဒြဗ်ဖြင့်, တနည်း–ပြတ်သောလက်နှင့် ထိုလက်ရှိသူလူတို့၏ သံ+သာမိ (ဥစ္စာ+ ဥစ္စာရှင်) အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်း သမ္မန်ဖြင့် ထိုလက်ရှိသူ လူဒြဗ်ကို သိအပ်သောကြောင့် “ ပြတ်သောလက်ရှိသူ လူအမျိုးဇာတ်သည်ဂင်း,ပြတ်သောလက်ဒြဗ်သည်ဂင်း,သမ္မန်သည်ဂင်း သကတ်,ပြတ်သောလက်ရှိသူလူသည် ဒြဗ် ”ဟု ခွဲပါ။

ဒဗ္ဗီအာတွက်ခွဲပုံ။ ။“သရူပေန တဇ္ဇာတိ”အရ “ ဒဏ်+ဦ ”ဟူသော သုတိသည် သကတ် , ဒုတ်ကိုင်လွဲရှိသော လူမျိုးဇာတ်သည် ဒြဗ် ” ဟု ခွဲ။ [ဒုတ်ကို ကိုင်လွဲရှိသော “ ဒဏ္ဍီသာမိ ”ခေါ် ရသေ့တမျိုး ရှိသည်။] “တဇ္ဇာတျာ၊ပေ၊ဒဗ္ဗံ”အရ“ဒုတ်ကိုင်လွဲရှိသော လူမျိုးဇာတ်သည် သကတ်, တနည်း – ဒုတ်ဒြဗ်သည် သကတ် , တနည်း– ဒုတ်နှင့် ဒုတ်ရှိသူတို့၏ အစပ်သမ္မန်သည် သကတ်, ဒုတ်ရှိသူလူတယောက်သည် ဒြဗ်”ဟု ခွဲပါ။

၁၅၂။ ပါကာဒေါ ဒ္ဍိယတာဒေါစ, ကြိယာဝ ကြိယဇာတိယာ၊
ပစ္ဆတေ ပစတာဒေါစာ, ချာတေ ဘာဝပ္ပဓာနတော။

၁၅၂။ ပါကာဒေါ - ပါကော အစရှိသော ကိတ်ဘောဒ္ဒဂုဏ်း၊ ဒ္ဍိယတာဒေါစ - ဒ္ဍိယတေ အစရှိသော အာချာတ်ဘောဒ္ဒဂုဏ်း၊ ကြိယဇာတိယာ - ကြိယာသာမညဇာတ်ဖြင့်၊ ကြိယာဝ - ကြိယာဝိသေသဒြဗ်ကိုသာ၊ ပတိယတေ-သိအပ်၏၊ (ဒေဝဒတ္တော်-ဒေဝဒတ်သည်၊ သြဒနော-ထမင်းကို၊)ပစ္ဆတေ - ချက်အပ်၏၊ (ဒေဝဒတ္တော-သည်၊ သြဒန်-ကို၊)ပစတိ - ချက်တတ်၏၊ [ဒိပနိအလို-ဘတ္တံ-ထမင်းသည်၊ သယမေဝ - အလိုလိုသာလျှင်၊ ပစတိ- ချက်တတ်၏၊] ဣတိစ-ဤသို့ အစရှိသော ကံဟောကတ္တားဟော ပြုယုဂ်၌လည်း၊ အာချာတေ - အာချာတ်၌၊ ဘာဝပ္ပဓာနတော - ကြိယာ ပြဓာန်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကြိယာဇာတ်ယာ - ကြိယာသာမညဇာတ်ဖြင့်၊ ကြိယာဝ-ကြိယာဝိသေသဒြဗ်ကိုသာ၊ ပတိယတေ-သိအပ်၏။

၁၅၂ ။ ။ ဒဗ္ဗသဒ္ဒါဠှ် သကတ်ဒြဗ်ကို ပြပြီး၍ ကြိယာသဒ္ဒါဠှ် သကတ်ဒြဗ်ကို ပြလိုသောကြောင့် "ပါကာဒေါ"စသည်မိန့်၊ ပါကော-စသော ကိတ်ဘောဒ္ဒ ကျက်ခြင်းကြိယာသာမညဇာတ်ကို ပဌမသိပြီးမှ, ထမင်း၏ကျက်ခြင်းစသော ကျက်ခြင်းကြိယာဝိသေသဒြဗ်ကို သိရသောကြောင့် " ကျက်ခြင်းကြိယာသာမညဇာတ်သည် သကတ်, ထမင်း၏ကျက်ခြင်းစသော ကျက်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ဒြဗ် " ဟု ခွဲပါ၊ ဒ္ဍိယတေဟူသော အာချာတ်ဘောဒ္ဒ " တည်ခြင်းကြိယာသာမညသည် သကတ် , လူတယောက်၏ ရပ်တည်ခြင်းစသော တည်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ဒြဗ်"ဟု ခွဲပါ။

ပစ္ဆတေ၊ပေ၊ပစတေ။ ။"သြဒနော ပစ္ဆတေ (ချက်အပ်၏)" ဟူသော ကံဟောကြိယာ , ပစတိ – ချက်တတ်၏ " ဟူသော ကတ္တားဟော ကြိယာတို့ဒ္ဒလည်း ကျက်ခြင်းကြိယာသာမညဖြင့် ထမင်း၏ကျက်ခြင်းစသော ကျက်ခြင်းကြိယာဝိသေသကို သိအပ်၏ " ဟု ပင်မှတ်၊ ဘာကြောင့်နည်း – အာချာတေ ဘာဝပ္ပဓာနတော-အာချာတ်အရာဝယ် ကြိယာသာပဓာနဖြစ်၍ ချက်အပ်သောထမင်းဒြဗ် , ချက်တတ်သော စဖိုသည်ဒြဗ်တို့က ပဓာနမဟုတ်သောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့်"ပစ္ဆတေ, ပစတိ"တို့ဒ္ဒလည်း "ကျက်ခြင်းကြိယာသာမညဇာတ်သည် သကတ်, ထမင်းစသည်တို့၏ ကျက်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ဒြဗ်"ဟု ခွဲပါ။

၁၅၃။ ပစ္ဆတေ ပစတေ ပါစ-ကောစ္ဆာဒီသု ကြိယာယ ဝါ၊
ကြိယာကာရကသမ္ဗန္ဓေ-နဝါဒဗ္ဗန္တိ စာပရေ။

၁၅၃။ သြဒနော-ထမင်းကို၊ပစ္ဆတေ-ချက်အပ်၏၊ ဒေဝဒတ္တော-ဒေဝဒတ်သည်၊ ပစတေ-ချက်တတ်၏၊[(တနည်း)ဘတ္တံ-ထမင်းသည်၊ သယမေဝ - အလိုလိုသာလျှင်၊ ပစတေ - ကျက်၏၊] ပါစကော-ချက်တတ်သော စဖို့သည်၊ ဣတိ အာဒီသု-ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ကြိယာယ ဝါ-ကြိယာဖြင့်သော်၎င်း၊ ကြိယာကာရကသမ္ဗန္ဓေန ဝါ-ကြိယာကာရကသမ္ဗန်ဖြင့်သော်၎င်း၊ ဒဗ္ဗံ-ဒြဗ်ကို၊ ပတိယတေ-သိအပ်၏၊ ဣတိ အပရေ ဝဒန္တိ။

၁၅၃။ ။ကြိယာသဒ္ဒါဠ္ဟပင် အပရေဆရာတို့၏ ဝါဒကိုပြလို၍ "ပစ္ဆတေ" စသည်မိန့်၊ "ပစ္ဆတေ-ချက်အပ်၏"ဟူရာ၌ ချက်ခြင်းကြိယာဖြင့်, တနည်း-ချက်ခြင်းကြိယာနှင့် ချက်အပ်သော ထမင်းဒြဗ်၏ ကမ္မ+ ကမ္မီ (ကမ္မကာရက+ကံဟောကြိယာ) အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်ဖြင့် ထမင်းဒြဗ်ကို သိအပ်၏၊ ဤအလို "ချက်ခြင်းကြိယာသည် (တနည်း) ကြိယာကာရကသမ္ဗန်သည် သကတ်, ထမင်းသည် ဒြဗ်"ဟု ခွဲပါ။

ပစတေ။ ။ဤပုဒ်သည် ကတ္တားဟောပုဒ်တည်း၊ ဒီဃနိဒ္ဒေ " သယမေဝ ဘတ္တံ " ဟု ကတ္တားထည့်ထားသောကြောင့် ကမ္မကတ္တားဟော ဟု ထင်၍ " ပစ္ဆတေ "ဟု ပြင်ကြသည်၊ အမှန်မှာ-"ပစတိ" ကဲ့သို့ ရိုးရိုးကတ္တားဟော တည်း၊ ဂါထာဖြစ်သောကြောင့် ဆန်းတဲ့အောင်"ပစတေ"ဟု ထားသည်။

ဤဥဒါဟရဏ်လည်း"ဒေဝဒတ္တော သြဒနံ ပစတေ"ဟု ပုံစံထုတ်၍ ချက်ခြင်းကြိယာဖြင့်, တနည်း - ချက်ခြင်းကြိယာနှင့် ဒေဝဒတ်ဟူသောကတ္တား၏ ကြိယာကာရကသမ္ဗန်ဖြင့် ဒေဝဒတ်ဟူသောဒြဗ်ကို သိအပ်၏၊ ထို့ကြောင့်"ချက်ခြင်းကြိယာသည်, တနည်း-ကြိယာကာရကသမ္ဗန်သည် သကတ်, ဒေဝဒတ်သည် ဒြဗ် "ဟု ခွဲပါ။ | "သယမေဝ ဘတ္တံ ပစတေ "ဟု ပုံစံထုတ်သော ဒီပနီအလို အားဖြင့်"ကျက်ခြင်းကြိယာ"ဟုလည်း "ထမင်းဒြဗ် "ဟုလည်း ဆိုပါ။]

ပါစကော။ ။ကတ္တားဟော ကိတ်ပုံစံတည်း၊ " ပစတေ " ဟူသော အာချာတ်ပုံစံကဲ့သို့ " ချက်ခြင်းကြိယာသည် , တနည်း-ချက်ခြင်းကြိယာနှင့် ချက်တတ်သော (ဒေဝဒတ်) ၏ ကြိယာကာရကသမ္ဗန်သည် သကတ်, ချက်တတ်သော ဒေဝဒတ်သည် ဒြဗ်"ဟု ခွဲပါ။

၁၅၄။ ကေစိ သုတ္ဝာ ကြိယာဇာတိ,
ကြိယာဇာတ္ဝာ ကြိယာ တထာ၊
ကြိယာကာရကသမ္မန္ဓေ-
နဝါ ဒဗ္ဗံ ကြိယာယဝါ။

၁၅၄။ ကေစိ-အချို့ဆရာတို့သည်၊ သုတ္ဝာ-သုတိဖြင့်၊ ကြိယာဇာတိ - ကြိယာဇာတ်ကိုဂုဏ်း၊ ကြိယာဇာတ္ဝာ - ကြိယာဇာတ်ဖြင့်၊ ကြိယာ - ကြိယာဒြဗ်ကိုဂုဏ်း၊ တထာ - ထိုမှ တပါး၊ ကြိယာကာရကသမ္မန္ဓေနဝါ - ကြိယာကာရကသမ္မန်ဖြင့်သော်ဂုဏ်း၊ ကြိယာယဝါ- ကြိယာဖြင့်သော်ဂုဏ်း၊ ဒဗ္ဗံ-ကို၊ ပတိယတေ-သိအပ်၏။

၁၅၅။ ဒဗ္ဗံ ဒဗ္ဗေန သမ္မန္ဓေ- နဝါယဉ္စိ ပဝေသယ၊
သိဟောယံမာဏဝေါ ဗာဟိ-ဂါမော ဂေါတိ နိဒဿနံ။

၁၅၅။ ဒဗ္ဗံ - ဒြဗ်ကို၊ ဒဗ္ဗေန - ဒြဗ်ဖြင့်သော်ဂုဏ်း၊ သမ္မန္ဓေနဝါ- သမ္မန်ဖြင့်သော်ဂုဏ်း၊(ပတိယတေ)၊ယဉ္စိ -ဒုတ်ကို၊ ပဝေသယ-ဝင်စေ

၁၅၄။ ။ဤ ကြိယာသဒ္ဒါ၌ပင် ကေစိဝါဒကိုပြပြန်လို၍"ကေစိ"စသည် မိန့်၊ "ပစတိ– ချက်တတ်၏" ဟူသောပုံစံ၌ (သုတ္ဝာ ကြိယာဇာတိ) "ပ+စ+တိ"ဟူသော သုတိဖြင့် ချက်ခြင်းကြိယာသာမညဇာတ်ကို သိအပ်၏၊ ဤအလို "သုတိသည် သကတ်, ကြိယာသာမညဇာတ်သည် ဒြဗ်"ဟု ခွဲပါ။

ကြိယာဇာတ္ဝာ ကြိယာ ။ ။ချက်ခြင်းကြိယာသာမညဇာတ်ဖြင့် စဖို့သည်၏ ချက်ခြင်းကြိယာဝိသေသဒြဗ်ကို သိအပ်၏၊ ဤအလို " ကြိယာသာမညဇာတ်သည် သကတ်, ကြိယာဝိသေသသည် ဒြဗ်"ဟု ခွဲပါ။

ကြိယာကာရကေ၊ပေ၊ကြိယာယဝါ။ ။ချက်ခြင်းကြိယာနှင့် ချက်တတ်သော စဖို့သည်ဒြဗ်၏ စပ်ခြင်းဟူသော ကြိယာကာရကသမ္မန်ဖြင့်(သို့မဟုတ်-ချက်ခြင်းကြိယာဝိသေသဖြင့်)ချက်တတ်သောစဖို့သည်ဒြဗ်ကို သိရ၏၊ဤအလို " သမ္မန်သည်ဂုဏ်း ကြိယာဝိသေသသည်ဂုဏ်း သကတ်, ချက်တတ်သော စဖို့သည် ဒြဗ်"ဟု ခွဲပါ။

မှတ်ချက်၊ ။ " ဇာတိ ပတိယတေ " ဟု လာသမျှ၌ " ဇာတိပဒတ္ထိကဆရာ၏အယူ"ဟု မှတ်၍ " ဒဗ္ဗံ ပတိယတေ " ဟု လာသမျှ၌ "ဒဗ္ဗ ပဒတ္ထိကဆရာ၏အယူ"ဟု မှတ်ပါ။ [ဤဂါထာလည်း (၁၅၁) ဂါထာနှင့် အသွားတူပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုဂါထာအတိုင်း ၄ မျိုးခွဲရသည်။]

လော့၊ ဝါ-သွင်းခဲ့လော့၊ သီဟော-သီဟဟူသည်၊ အယံမာဏဝေါ-ဤ လုလင်တည်း၊ တနည်း – အယံ မာဏဝေါ- သည်၊ သီဟော-သီဟတည်း၊ ဗာဟိဂါမော - တိုင်းပြည်၏ပြင်ပရွာ၌ ဖြစ်သော၊ ဝါ-ပစ္ဆန္နရာဇ်ရွာ၌ ဖြစ်သော၊ ဝေါ- နွား၊ ဇာတိ– ဤသည်တို့ကား၊ နိဒ ဿနံ–ညွှန်ပြကြောင်း ဥဒါဟရဏ်တည်း။

၁၅၅။ ယဒ္ဒိ ပဝေဿယ။ ။မုချသဒ္ဒါဘို့၏ သကတ်ဒြဗ်အစွဲကို ပြပြီး၍ ဥပစာသဒ္ဒါတို့၏ သကတ်ဒြဗ်ကို ပြလိုသောကြောင့်“ဒဗ္ဗံ ဒဗ္ဗေန” စသည်မိန့်၊ “ယဒ္ဒိ ပဝေဿယ”ဟူသော ဤပုံစံ၌ ဒုတ်နှင့်ဒုတ်ကိုင်သော ယောကျ်းတို့၏ တကွ ဖြစ်ခြင်းဟူသော သဟစရဏနည်း(ဌာန။။ပစာရ) အားဖြင့် ယောကျ်း ကိုပင်“ယဒ္ဒိ”ဟု ခေါ်ထားသည်၊ [နောက်ဂါထာ၌“သဟစရဏတော”ဟု ဆိုလတ္တံ့။] ထို့ကြောင့် ဒုတ်ဒြဗ်ဖြင့်, သို့မဟုတ် ဒုတ်နှင့်ယောကျ်း၏ ဌာနီ+ ဌာနအဖြစ်ဖြင့် ဆက်စပ်ခြင်း သမ္ဗန်ဖြင့် ယောကျ်းဒြဗ်ကို သိရသည်၊“ဒုတ် (သို့မဟုတ်) သမ္ဗန်သည် သကတ်, ယောကျ်းသည် ဒြဗ်”ဟု ခွဲပါ။

သီဟော်ယံ မာဏဝေါ ။ ။ လုလင်သည် ခြင်္သေ့ကဲ့သို့ ရဲရင့်၏၊ ဤသို့ ရဲရင့်ချင်း တူသောကြောင့် သဒိသူပစာရအားဖြင့် သီဟဟူသော နာမည်ကို လုလင်အပေါ်၌ တင်စားထား၏၊ [နောက်ဂါထာ၌“သူရာဒိတံ ရူပကဘာဝတော ဒဗ္ဗန္တရောပစာရော”ဟု ဆိုလတ္တံ့။] ထိုသို့ တင်စားထားခြင်းကြောင့် ခြင်္သေ့ဒြဗ်ဖြင့် , သို့မဟုတ် – ခြင်္သေ့နှင့် လုလင်တို့၏ ရဲရင့်ခြင်း ဂုဏ်အားဖြင့် ဆက်စပ်ခြင်းဟူသောသမ္ဗန်ဖြင့် လုလင်ဒြဗ်ကို သိရ၏၊ ထို့ကြောင့်“ ခြင်္သေ့ဒြဗ်သည် (သို့မဟုတ်) ရဲရင့်ခြင်းဂုဏ်အားဖြင့် ခြင်္သေ့နှင့်လုလင်တို့၏ စပ်ခြင်း သမ္ဗန်သည် သကတ်, လုလင်ဒြဗ်သည် ဒြဗ်”ဟု ခွဲပါ။

ဗာဟိဂါမော ဂေါ။ ။ဗဟိဂါမေ–တိုင်းပြည်၏ ပြင်ပဖြစ်သောရွာ၌၊ ဝါ–ပစ္ဆန္နရာဇ်၌၊ ဇာတော-မွေးဖွားသူတည်း၊ ဗာဟိဂါမော-သူ၊ တိုင်းစွန် ပြည်ဖျား၌ မွေးဖွားရသောကြောင့် အသိညာဏ်မရှိရကား နွားနှင့် တူသော လူရိုင်းကို“ ဂေါ”ဟု တင်စား၍ဆိုထားသည်၊ ဤပုံစံ၌လည်း နွားဒြဗ်ဖြင့်, (သို့မဟုတ်) မသိတတ်ခြင်းဂုဏ်အားဖြင့် လူရိုင်းနှင့်နွားတို့၏ ဆက်စပ်ခြင်း သမ္ဗန်ဖြင့် လူရိုင်းဒြဗ်ကို သိရ၏၊ သကတ်, ဒြဗ်ကို ရှေအတိုင်းခွဲပါ။

အမှာ။ ။ရဲရင့်ခြင်းသည် သူရဘာဝဂုဏ်တမျိုး ဖြစ်သကဲ့သို့ မသိတတ်ခြင်းလည်း ဗာလဘာဝဂုဏ်တမျိုးပင်တည်း၊ ထိုဗာလဘာဝဂုဏ်ကို နောက်ဂါထာ၌ သူရာဒိဝယ် အာဒိဖြင့် ယူလတ္တံ့။]

၁၅၆။ သဟစရကာတော သူရာ-ဒိတံရူပကဘာဝတော၊
ဒဗ္ဗန္တာရောပစာရော·ယံ, နာမေနေဝ နစ·ဣတော။

၁၅၆။ သဟစရကာတော – ဒုတ်နှင့်တကွ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်ဂုဏ်း၊ သူရာဒိတံရူပကဘာဝတော- ရဲရင့်သူ၏အဖြစ် အစရှိသော ထိုခြင်္သေ့နွားတို့၏သဘော ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ဂုဏ်း၊ (ဒီပနီ အလို "သူရာဒိတံရူပကဘာဝတော – ရဲရင့်သူ၏အဖြစ် အစရှိသော ထိုခြင်္သေ့, နွားတို့နှင့်တူကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ဂုဏ်း" ဟု ပေး၊) ဒဗ္ဗန္တာရေ-ဒြဗ်တပါး၌၊ ဥပစာရော - တင်စား၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ - ဖြစ်၏၊) အယံ (ဥပစာရော)- ဤ တင်စား၍ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသည်၊ နာမေနေဝ-နာမည်အားဖြင့်သာ၊ (ဟောတိ-၏၊)အဣတောစ-အနက်အားဖြင့်ကား၊ နှ (ဟောတိ)-မဖြစ်နိုင်။

၁၅၆။ **သဟစရကာတော**။ ။ယဉ်ဦးပဝေသယ ပုံစံအတွက် ပြအပ်သော ဟိတ်တည်း၊ ယဉ်ဦ(ဒုတ်)နှင့် ယောက်ျား၏ အတူတကွဖြစ်ခြင်းကို "သဟစရကာ"ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ အတူတကွဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒုတ်ဒြဗ်၏ ယဉ်ဦအမည်ကို လူဒြဗ်၌တင်စား၍ လူကို"ယဉ်ဦ"ဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသည် ဒဗ္ဗန္တာရောပစာရတည်း။ [သဟ–ဒုတ်နှင့်အတူတကွ+စရကံ–ယောက်ျား၏ဖြစ်ခြင်း။]

သူရာဒိတံ ရူပကဘာဝတော။ ။["သူရဘာဝ"ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ်ကြေ။] သူရော + အာဒိ ယသာတိ သူရာဒိ၊ (အာဒိဖြင့် ဗာလဘာဝကိုယူ)၊ တေသံ– ထို ခြင်္သေ့နွားတို့၏+ ရူပံ–ရဲခြင်း, ရိုင်းခြင်းသဘောတည်း၊ တံရူပံ–ဘော၊ တံရူပံ ယေသံတိ တံရူပကာ၊ [ဒီပနီဋ္ဌ " တေဟိ+ ရူပကာသဒိသာ တံရူပကာ " ဟု ပြု၏၊ ရူပကသဒ္ဒါသည် သဒိသအနက်ကို မဟော၊ ပဋိရူပကသဒ္ဒါသာ သဒိသအနက်ကိုဟောသည်။] တံရူပကာနံ+ ဘာဝေါ၊ သူရာဒိစ+ဿ+တံ ရူပကဘာဝေါစာတိ သူရာဒိတံရူပကဘာဝေါ။

ဒဗ္ဗန္တာရောပစာရော ။ ။ ရဲရင့်ခြင်းဂုဏ် မသိတတ်ခြင်းဂုဏ်အားဖြင့် ခြင်္သေ့နွားတို့နှင့် သဘောတူသောကြောင့် (သဒိသူပစာရအားဖြင့်) သိဟာဟူသောနာမည်ကို လုလင်ဟူသော ဒြဗ်တပါး၌ဌင်း, ဂေါဟူသောနာမည်ကို လူရိုင်းဟူသော ဒြဗ်တပါး၌ဌင်း တင်စားခြင်းဖြစ်သည်။

အယံ နာမေနေဝ, နစ ဣတော။ ။ဤသို့ တင်စားခြင်းသည် နာမည်အားဖြင့်သာ ဖြစ်နိုင်၏၊ "ထို တင်စားခြင်းကြောင့် လုလင်ဟူသောအနက်က ခြင်္သေ့မဖြစ်, လူရိုင်းဟူသော အနက်ကလည်း နွားမဖြစ်ပါ"ဟူလို။

၁၅၇။ ကေစိ သဒိသဘာဝေါဝါ,သမ္မဒ္ဓေါဝါသရူပတော၊
ဒပ္ပံဝါ ဒဗ္ဗသမ္ဗန္ဓ, သာဒိသျသုတိတောတိစ။

၁၅၇။ ကေစိ - အချို့ဆရာတို့သည်၊ သရူပတော - သုတိဖြင့်၊ သဒိသဘာဝေါဝါ – တူသည်၏ အဖြစ်ကိုသော်၎င်း၊ သမ္မဒ္ဓေါဝါ– သမ္မန်ကိုဂုဏ်း၊ ပတိယတေ-သိအပ်၏၊ ဝါ-တနည်း၊ ဒဗ္ဗသမ္ဗန္ဓသာဒိသျသုတိတော- ဒုတ်စသော ဒြဗ်, သမ္မန်, တူသည်၏အဖြစ်,သုတိတို့ဖြင့်၊ ဒပ္ပံ-ယောက်ျားစသော ဒြဗ်ကို၊ ပဘိယတေ-သိအပ်၏၊ ဣတိစ-ဤသို့လည်း၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။

၁၅၇။ ။"ယဋ်ဳ ပဝေသယ , သီဟောယံ မာဏဝေါ, ဗာဟိဂါဓေမာဝေါ"ပုံစံတို့၌ ကေစိဆရာတို့၏အယူဝါဒကို ပြသောဂါထာတည်း၊ထို့ကြောင့် ထိုပုံစံများဖြင့်ပင် ရဆိုက်သလို အဓိပ္ပါယ်မှတ်ရလိမ့်မည်။

သဒိသ၊ပေ၊သရူပတော။ ၊["သရူပေန"ဟုဂုဏ်း,"သုဘိဟိ"ဟုဂုဏ်း ဆိုလိုလျက် ဂါထာဆန်းတဲ့အောင် တောပစ္စည်းဖြင့် ဆိုထားသည်၊ ထို တော ပစ္စည်းကို တတိယာအနက်၌ သက်စေ။] "ယဋ်ဳ ပဝေသယ"၌ "ယဋ်ဳ+ဋိ" ဟူသောသုတိဖြင့် ဒုတ်နှင့်ဒုတ်ကိုင်ထားသော ယောက်ျားတို့၏ ဌာနီ+ဌာန အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်ကို သိရ၏၊ [ဤပုံစံ၌ သဒိသဘာဝကို မသိနိုင်။] "သီဟောယံ မာဏဝေါ, ဗာဟိဂါမော ဂေါ"တို့၌ "သီ+ဟော" ဟူသော သုတိ,"ဂေါ"ဟူသော သုတိတို့ဖြင့် ခြင်္သေ့နှင့်လုလင် , နွားနှင့် လူရိုင်းတို့၏ တူသည့်အဖြစ်ကိုဂုဏ်း , ဥပမာန + ဥပမေယျအဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်ကိုဂုဏ်း သိရ၏။ ["သုတိသည် သကတ်, သဒိသဘော, သမ္ဗန်တို့သည် ဒြဗ်"ဟု ခဲ့။]

ဒပ္ပံဝါ၊ပေ၊ သုတိတော။ ။" ဒဗ္ဗ, သမ္ဗန္ဓ, သာဒိသျ, သုတိ "ဟု သိကြောင်း သကတ်ဘက်က ၄ မျိုးပြဆားသောကြောင့် " ဒပ္ပံ ဒဗ္ဗေန , ဒပ္ပံ သမ္ဗန္ဓေန , ဒပ္ပံ သာဒိသျေန , ဒပ္ပံ သုတိယာ " ဟု ၄ မျိုးခွဲပါ၊ ထိုဟွင် ရှေ ၂ မျိုးသည် (၁၅၅) ၌ ပြခဲ့သော "ဒပ္ပံ ဒဗ္ဗေန သမ္ဗန္ဓေန"အတိုင်းပင်တည်း။

ဒပ္ပံ သာဒိသျေန ။ ။ ခြင်္သေ့နှင့်လုလင်၏ ရဲခြင်းဂုဏ် အားဖြင့်ဂုဏ်း , နွားနှင့်လူရိုင်း၏ မသိတတ်ခြင်းဂုဏ်အားဖြင့်ဂုဏ်း, တူသည်အဖြစ်ဖြင့် လုလင်ဒြဗ် , လူရိုင်းဒြဗ်ကို သိရ၏၊ " သဒိသဘောဂုဏ်သည် သကတ် , လုလင်–လူရိုင်းသည် ဒြဗ် "ဟု ခဲ့ပါ။

ဒပ္ပံ သုတိယာ။ ။"ယဋ်ဳ+ဋိ" "သီ+ဟော" "ဂေါ"ဟူသော သုတိတို့ဖြင့် ယောက်ျားဒြဗ် , လုလင်ဒြဗ် , လူရိုင်းဒြဗ်ကို သိရ၏။ [သုတိသည် သကတ်, ယောက်ျား–လုလင်–လူရိုင်းတို့ကား ဒြဗ်"ဟု ခဲ့ပါ။]

၁၅၈။ ပဒပူရဏသဒ္ဒီသု, သုတ္ပာ ပဒသိလိဋ္ဌတာ၊
သာ ဟိ လောကေ ပသိဒ္ဓတ္တာ,ဒဗ္ဗေ ဂယ္ဟတိ တညုနာ။

၁၅၈။ ပဒပူရဏသဒ္ဒီသု-သုတ္တန္တေ ဟူသော ပဒပူရဏ, အဘိရတိ မိန္ဆေ ယျဟူသော သဒ္ဒါတို့၌၊ သုတ္ပာ - သုတိဖြင့်၊ ပဒသိလိဋ္ဌတာ- ပုဒ်တို့၏ ပြေပြစ်ညက်ညောကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ (ပတိယတေ - ၏၊) ဟိ-မှန်၊ သာ - ထို ပဒသိလိဋ္ဌတာကို၊ လောကေ - လောက၌၊ ပသိဒ္ဓတ္တာ-ထင်ရှားသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တညုနာ-ထို ဒြဗ်မြင်သိ,ပညာရှိသည်၊ ဒဗ္ဗေ-ဒြဗ်၌၊ ဂယ္ဟတေ-သွင်းယူအပ်၏။

၁၅၈။ ပဒ၊ပေ၊ ဋ္ဌတာ။ ။ ၁၂၇ ဂါထာ၌ "သုတ္တန္တေ" ဟူသော ပဒပူရဏ, "အဘိရတိမိန္ဆေ ယျ" ဟူသော သဒ္ဒါတို့ဝယ် ဝါစာသိလိဋ္ဌအနက် အားဖြင့် ကေက (အနက်တပါးသာရှိ၏) ဟု ပြခဲ့ပြီ၊ ထို ဝါစာသိလိဋ္ဌနှင့် ဤ ပဒသိလိဋ္ဌတာသည် အဓိပ္ပါယ်တူပင်တည်း၊ ပဒနံ -" သုတ္တန္တံ, အဘိရတိ မိန္ဆေ ယျ" စသော ပုဒ်တို့၏ + သိလိဋ္ဌတာ- ပြေပြစ်ညက်ညောကုန်သည်၏ အဖြစ် (ရွတ်ဆိုရာ၌ ပြေပြစ်ခြင်း , ညက်ညက်ညောညောရှိခြင်း , ချောချောမောမောရှိခြင်း) တည်း၊ ပဒသိလိဋ္ဌတာ-ဖြစ်၊ ဤစကားအရ "သုတ်+တန်+တံ - ဟူသော သုတ်သည် သကတ် , ရွတ်ဆို၍ ချောမောခြင်းသည် ဒြဗ် " ဟုဎင်း , "အ+ဘိ+ရ+တိ+မိစ်+ဆ+ယျ-ဟူသော သုတ်သည် သကတ်, ရွတ်ဆို၍ ချောမောခြင်းသည် ဒြဗ်"ဟုဎင်း ခွဲပါ။

သာ ဟိ၊ပေ၊တညုနာ။ ။"ထိုပဒသိလိဋ္ဌတာကို သုတ်ဖြင့်သိအပ်၏"ဟု ဆိုလျှင် "သဒ္ဒါဗျာကရဏဟောတု, အတ္ထော ဗျပေတမ္ပဖလံ"နှင့် အညီ သိအပ်သော အရာဟူသမျှသည် အတ္ထ (အနက်)ခွဲ ပါဝင်၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် သဒ္ဒါ၏ အနက်သည် "သကတ်,ဒြဋ်,လိန်,သန်္ဓာ,ကာရက"အားဖြင့် ၅ ပါး ရှိရာဝယ် အဘယ်၌ ပါဝင်ပါသနည်း- ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "သာ ဒဗ္ဗေ ဂယ္ဟတိ" ဟု မိန့်သည်၊ အနက် ၅ပါးတွင် ဒြဗ်အနက်၌ သွင်းယူရသည် -ဟူလို။

လောကေ ပသိဒ္ဓတ္တာ။ ။"ဘာ့ကြောင့် ဒြဗ်၌ သွင်းယူရသနည်း" ဟု ထပ်၍မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "လောကေ ပသိဒ္ဓတ္တာ"ဟု မိန့်၊"အကောင်အထည် ဒြဗ်သည် လောက၌ မျက်မြင်အားဖြင့် ထင်ရှား သက်သို့, ထို ပဒသိလိဋ္ဌတာလည်း နား၌ ကြားရခြင်းအားဖြင့် ထင်ရှားသောကြောင့် ဒြဗ်၌ သွင်းယူရသည် "ဟူလို။

၁၅၉။ နတု သဒ္ဒါ အနတ္ထာတိ, ၍ာယေန ပဒပူရဏော၊
ပဒတ္ထော သုတိယာ တသ္သ, ပဒတ္ထေ၀ ပ၀တ္တိတော၁။

၁၅၉။ နတုသဒ္ဒါ အနတ္ထာတိ- နတုသဒ္ဒါ အနတ္ထာဟူသော၊ ၍ာယေန-ပရိဘာသာနည်းဖြင့်၊ ပဒပူရဏော-သုတ္တန္တ်ဟူသော ပဒပူရဏာဒ်၊ သုတိယာ- သုတ္တန်ဟူသော သုတိဖြင့်၊(တနည်း,သုတိယာ-အန်ဟူသော သုတိဖြင့်၊) ပဒတ္ထော – သုတ္တဟူသော ပုဒ်၏ အနက်ကို၊ (ပတိယတေ-သိအပ်၏၊) (ကဿ၁-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) တသ္သ-ထိုအန်ဟူသော ပဒပူရဏာ၏၊ ပဒတ္ထေ၀-သုတ္တဟူသောပုဒ်၏ အနက်ဒ်သာ၊ ပ၀တ္တိတော၁-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။ [အနတ္ထာ – အနက်မရှိကုန်သော၊ သဒ္ဒါ-သဒ္ဒါတို့သည်၊ နတု နဇော-မရှိကုန်သည်သာ။]

၁၅၉။ ။အဘိရတိမိစ္ဆေယျဒ်“အဘိရတိ + ဇ္ဈေယျ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်သော အခါ အနက်ရကောင်းသောကြောင့် အထူးမဆိုတော့ဘဲ ပဒပူရဏာဖြစ်သော အန်သဒ္ဒါအတွက် ပဒသိလိဋ္ဌတာ အပြင် ရနိုင်သောအနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် “နတု သဒ္ဒါ”စသည်မိန့်၊“နတုသဒ္ဒါ အနတ္ထာ-သဒ္ဒါမှန်လျှင် အနက်မရှိ မဟုတ်, အနက်ရှိရမည်သာ”ဟူသော ပရိဘာသာနည်းအား၁ဖြင့် (သုတ္တန်ဒ် အန်သဒ္ဒါသည် သုတ္တ၏အနက်ကိုပင် တွဲဘက်၍ဟောရကား) “သုတ် + တန် + တ ”ဟူသော သုတိဖြင့် (တနည်း–အန်ဟူသော သုတိဖြင့်) သုတ္တပုဒ်၏ အနက်ကိုပင် သိရသည်။

မှတ်ချက် ။ ။ ဤဂါထာဒ်ဖြင့်အပ်သော “ အနက် ”ဟူသည် သုတ္တသဒ္ဒါ သုတ္တန်သဒ္ဒါတို့၏ ဟောနက်ဖြစ်သော “ သုတ္တန်ဝိဋ္ဌကတ် ”ဟူသော အနက်တည်း၊ ရှေးဂါထာဒ်ဖြင့် ပြအပ်သော “ အနက် ” ကား “ စကား၏ ပြေပြစ်ညက်ညောခြင်း (၀ါစာသိလိဋ္ဌတာ) အနက်တည်း”ဟု မှတ်ပါ။

တန်ဟာ၀ဝုတ္တိကမ္မဓာရည်း။ ။“သုတ္တမေ၀–သုတ်သည်ပင်၊ သုတ္တန်-သုတ္တန်မည်၏”ဟု ပြု၊ ဤသမာသ်ကို တန်ဟာ၀ဝုတ္တိကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဟု ခေါ်၏၊ တသ္သ–တို့ သုတ္တသဒ္ဒါ၏+ဘာ၀ေါ–အနုက်တည်း၊ တန်ဟာ၀ေါ–နက်၊ [“ဘာ၀ေါ ပဒတ္ထေ သတ္တာဃ”စသော အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် ဘာ၀သဒ္ဒါသည် ပဒတ္ထအနက်ဟော။]တန်ဟာ၀ေ+ဝုတ္တိ ယသ္သာတိ တန်ဟာ၀ဝုတ္တိ– ထိုသဒ္ဒါ၏ အနက်ဒ်ဖြစ်ခြင်းရှိသော (ထိုသုတ္တသဒ္ဒါ၏ အနက်ကိုပင် တွဲဘက်၍ဟောသော) အန်သဒ္ဒါ၊ “ ဒိဋ္ဌဂတံ–ဒိဋ္ဌိ ” ဟူသော ပုဒ်များဒ်လည်း နည်းတူ။

၁၆၀။ ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ·သ္မာ, တိ ဘာဝေါသ နိမိတ္တကာ၊
ဒဗ္ဗ ဂုဏ ကြိယာ နာမ, ဇာတိ သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိယာ။

၁၆၀။ **အသ္မာ** - ဤသဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်မှ၊ **ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ** - **အသိညာဏ်** သဒ္ဒါတို့သည်၊ **ဘဝန္တိ**- ဖြစ်လာကုန်၏၊ **ဇာတိ** - ထိုသို့ အသိညာဏ် သဒ္ဒါတို့၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ **တံ**- **ထို** သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်သည်၊ **ဘာဝေါ**-ဘာဝမည်၏၊ **သ(သော)**-ထို ဘာဝဟူသည်၊ သဒ္ဒပဝတ္တိယာ - သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏၊ **နိမိတ္တကာ** - **အကြောင်း** ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒဗ္ဗ ဂုဏကြိယာနာမဇာတိ- ဒြဗ်, ဂုဏ်, ကြိယာ, နာမ်, ဇာတ်တို့တည်း။ [ဇာတိ၏ ဝိသေသန ဖြစ်သောကြောင့် ဇာတ္တိလိင်္ဂချင်း တူအောင် "**နိမိတ္တိကာ**"ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။]

၁၆၁။ သမ္မန္ဓိနာ ဟိ သမ္မန္ဓော, တဿိတတ္တာ သရူပကံ၊
ဇာတျာ သဒ္ဒဿ ဇာတိတ္တာ, သာဒိသ္ဝံ သဒိသေန ဝါ။

၁၆၁။ **ဟိ**-ဆက်ဥုံးအံ့၊ **သမ္မန္ဓော**-သမ္မန်ကို၊(**သမ္မန္ဓဿ**-သမ္မန်၏၊) **တဿိတတ္တာ**-**ထို သမ္မန္ဓိဒြဗ်၌** မှီသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ **သမ္မန္ဓိနာ**-**သမ္မန္ဓိဒြဗ်ဖြင့်**၊ **သရူပကံ** - **သွင်းယူအပ်**၏၊ **သဒ္ဒဿ** - သုတ်ဟူသော သဒ္ဒါ၏၊ **ဇာတိတ္တာ**-**သဒ္ဒါဇာတ်**၏ **အဖြစ်**ကြောင့်၊ **ဇာတျာ**-

၁၆၀ ။ ။ ပြအပ်ခဲ့ပြီးသော သကတ်များကို " **သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်** " ဟု ခေါ်၏၊ ထို**သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်**ကိုပင် "**ဘာဝ**"ခေါ်ကြောင်းကိုပြလို၍"**ဘဝန္တိ**" စသည်မိန့်၊ "**ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ**တေသ္မာတိ **ဘာဝေါ**"ဟူသောဝိဂြိဟ်နှင့်အညီ ပြအပ်ခဲ့သော သကတ်များကို ဘာဝဟု ခေါ်၏၊ ထိုဘာဝလည်း ဒဗ္ဗ, ဂုဏ, ကြိယာ, နာမ, ဇာတိအားဖြင့် ၅ မျိုးပြားသည်–ဟူလို။ [**ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ**တေနာတိ **ဘာဝေါ**" ဟု ကရဏသဓ်လည်း ပြုကြ၏၊ ထို ကရဏသဓ်လည်း "**သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ္တ**"၌ "**နိမိတ္တ** – **အကြောင်း**"ဟူသော စကားနှင့်လျော်၏၊ ၅ါဘာဝနှင့်စပ်၍ မှတ်ဘွယ်များကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ " **ကျွဘ္တာ ဘာဝေတု**"သုတ်မှာ ရှုပါ။]

---

၁၆၁ ။ ။ ဘာဝ၏အနက်ဖြစ်သော **သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်**နှင့် သကတ်သည် သဘောတူ၏၊ ထို သကတ်သည် ဂ ပါးရှိပါလျက် အာဘယ့်ကြောင့် ဘာဝ၏ အနက်ကိုပြုရာဖြစ်သောရှေ၀ါထာ၌ သုတိ, သမ္ဗန်, သာဒိသျတို့ကိုမယူဘဲ ဒဗ္ဗ,

ဇာတ်ဖြင့်၊ သရူပကံ - သုတိကို၊ သင်္ဂဟိတံ – သွင်းယူအပ်၏၊ ဝါ – သည်သာမကသေး၊ သာဒိသို့ – တူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဒိသဘောကို၊ (တသိတတ္တာ-ထို သဒိသဒြပ်၌မှီသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) သဒိသေန- သဒိသဒြပ်ဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတံ– သွင်းယူအပ်၏။ [မပါသော ပုဒ်များကို လိုက်စေ၍ အနက်ပေးသည်။]

ဂုဏ, ကြိယာ, ဇာတိတို့ကိုသာ ယူရပါသနည်း–ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "သမ္မန္နိနာဟိ" စသည်ကို မိန့်သည်။ [နာမသည် သကတ် ၇ ပါးတွင်မပါဝင်သော်လည်း တရံတခါ ဇာတိတွင်ပါဝင်၍ တရံတခါ ဒြပ်တွင် ပါဝင်သောကြောင့် ထိုဇာတိဒဗ္ဗတို့မှခွဲခြား၍ နာမကိုရွေးဂါထာ၌သီးခြား ဘာဝအဖြစ်ဖြင့် ပြထား၏။]

သမ္မန္နိနာ ၊ ဧပေ ၊ တသိတတ္တာ ။ ။ သမ္မန္နီဒြပ်သည် ဒဗ္ဗဘာဝတည်း၊ ထို "သမ္မန္နီဒြပ်" ဟူသော ဒဗ္ဗသကတ်ကိုယူလိုက်လျှင် သမ္မန်ဟူသော သကတ်ကိုလည်း ယူပြီးဖြစ်တော့၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း — သမ္မန်က သမ္မန္နီဒြပ်၌ မှီသောကြောင့်တည်း။

သရူပကံ၊ ဧပေ၊ ဇာတိတ္တာ။ ။ ဇာတိဘာဝကိုယူသဖြင့် သုတိကိုလည်း ယူပြီးဖြစ်တော့၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း – သဒ္ဒါဟူသောသုတ်က သဒ္ဒါအမျိုးဇာတ်ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

ဒိပနီ။ ။ဒီပနီ၌"သဒ္ဒသာတိ ကတ္တုနိဒ္ဒေသော"ဟု ဖွင့်၏၊"သဒ္ဒသ-သဒ္ဒါသည် " ဟု ကတ္တားအနက် ပေးစေလိုဟန် တူ၏၊ ဇာတိတ္တာ၌ တ္တ၏ သမ္မန်ဖြစ်သောကြောင့် (သဒ္ဒသ၌) သမ္မန်အနက်သည်သာ ပဓာနတည်း၊ ကတ္တားအနက်မှာ ပဓာန မဟုတ်။

သာဒိသို့ သဒိသေန။ ။သဒိသ (တူသော) ဒြပ်ကို ယူသဖြင့် သာဒိသ၊ (တူသည်၏အဖြစ်-တူခြင်း) ကိုလည်း ယူပြီးဖြစ်တော့၏၊ [ဤ၌ အကြောင်းပြမပါသော်လည်း "တသိတတ္တာ" ကိုပင် လိုက်စေ၍ " တူခြင်းသာဒိသျက တူသောအရာဝတ္ထုဒြပ်၌ မှီသောကြောင့်"ဟု မှတ်ပါ။]

ဤပြခဲ့သောနည်းဖြင့်"သုတိ ,သမ္မန် (ကြိယာကာရကသမ္မန်ပါ) သာဒိသ တို့ကို (ဒဗ္ဗဂုဏ စသော ဘာဝအနက် ၅ ပါးတွင်) ဆိုင်ရာအနက်ဖြင့် ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် သကတ် ၈ ပါး ရှိသော်လည်း ရွေးဂါထာဝယ် ဒဗ္ဗစသော ၅ ပါးကိုသာ ဘာဝ၏အရ၌ ပြသည်"ဟု မှတ်ပါ။

၁၆၂။ ဝိဂ္ဂဟာဝိဂ္ဂဟတ္ထာ ယေ, နိမိတ္တာနာ•ဟု ဏျာဒယော၊
တတော ဘာဝတ္ထဝါစိတ္တာ, တထာ သာဓု သကတ္ထကေ။

၁၆၂။ ဝိဂ္ဂဟာဝိဂ္ဂဟတ္ထာ- ဝိဂြိဟ်အနက် ရှိကုန်, ဝိဂြိဟ်အနက် မဟုတ်သော ပုဒ်အနက်ရှိကုန်သော၊ ယေ- အကြင်သဒ္ဒါတို့သည်၊ နိမိတ္တာနိ - ဗျူပ္ပတ္တိနိမိတ်, သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်တို့ကို၊ အာဟု - အပဓာန အားဖြင့် ဟောကုန်၏၊ ဘာဝတ္ထဝါစိတ္တာ-ဘောအနက်ကို ဟောကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဏျာဒယော-ဏျအစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်၊ တတော-ထို ဝိဂ္ဂဟတ္ထ အဝိဂ္ဂဟတ္ထသဒ္ဒါတို့မှ နောက်၌၊ (ဟာန္တိ-သက်ကုန်၏၊) တထာ-ထိုမှ တပါး၊ သာဓုသကတ္ထကေ-သာဓုအနက်, သကတ်အနက်၌၊ (ဟာန္တိ-န်၏။)

၁၆၂ ။ ။ ပစ္စည်းတို့၏သက်ရာ (ဘာဝအနက်ဟူသော) ဝိသယကို ပြုပြီး၍ ထိုအနက်၌သက်သော ဝိသယီ သက်ရာဝိသယရှိသော) ပစ္စည်းတို့ကို ပြုလိုသောကြောင့် "ဝိဂ္ဂဟာဝိဂ္ဂဟတ္ထာ"စသည်ကို မိန့်၊ ဏျတ္တာဘာဝေတု သုတ်ဖြင့်သက်ရသော ဏျစသောပစ္စည်းတို့သည် ထိုနိဒ်တို့ကိုဟောသော "အလသော, ဂေါ"စသောသဒ္ဒါတို့နောင် သက်ကြရသည်-ဟူလို။ [အာလသျိ (ဏျ), ဂေါတ္တံ (တ္တ) စသည်တည်း။]

ဝိဂ္ဂဟတ္ထ ။ ။ "နိပ္ပန္နသ အတ္ထော ဝိသေသေန ဂယ္ဟတိ ဇေတနာတိ ဝိဂ္ဂဟော"နှင့်အညီ "ဂေါ" စသော နိပ္ပန္နပုဒ်၏အနက်ကို (အခြားအနက်တို့နှင့် မရောအောင်) အထူးအားဖြင့် ယူကြောင်းဖြစ်သော ဝိဂြိဟ်ဝါကျကို "ဝိဂ္ဂဟ" ဟု ခေါ်၏၊ "ဂစ္ဆတီတိ ဂေါ"၌ "ဂစ္ဆတိ"ဟူသော ဝိဂြိဟ်မျိုးတည်း၊ ထိုဝိဂြိဟ်၏ အနက်ဟူသည် သွားခြင်းကြိယာတည်း၊ ဝိဂ္ဂဟဿ-ဂစ္ဆတိစသော ဝိဂြိဟ်၏+အတ္ထော- သွားခြင်းစသော အနက်တည်း၊ ဝိဂ္ဂဟတ္ထော - ဝိဂြိဟ်၏ အနက်၊ ဝိဂြိဟ်နက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို "ဝိဂ္ဂဟတ္ထ" ဟု ခေါ်သည်၊ "ဝိဂ္ဂဟတ္ထော ဇောသံ အတ္ထိတိ ဝိဂ္ဂဟတ္ထာ"ဟု ပြု၊ ၌ ဝိဂ္ဂဟတ္ထသဒ္ဒါတို့ကို အနက်ပေးရာ၌ "ဂေါ - သွားတတ်သောနွား၊ ရာဇပုရိသော-မင်း၏အချင်းယောကျ်ား"ဟု ဝိဂြိဟ်နက်ပါအောင် ပေးပါ။

အဝိဂ္ဂဟတ္ထ ။ ။"ဂေါ"ဟူသောသဒ္ဒါသည်ပင် "ဂစ္ဆတိတိ"ဟူသော ဝိဂြိဟ်နက်ကို မငဲ့ဘဲ နွားဇာတ်ကိုငဲ့လျှင် "အဝိဂ္ဂဟတ္ထ-ဝိဂြိဟ်နက်မရှိသော သဒ္ဒါမည်၏၊"အဝိဂ္ဂဟဿ-ဝိဂြိဟ်မဟုတ်သော ဂေါစသောပုဒ်၏+ အတ္ထော-တည်း၊ အဝိဂ္ဂဟတ္ထော - နက် " ထို အဝိဂ္ဂဟတ္ထသဒ္ဒါတို့ကို အနက်ပေးရာ၌ ဝိဂြိဟ်နက်ကိုမလိုက်ဘဲ"ဂေါ-နွား"စသည်ဖြင့် ပေးရသည်။

ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။ ။“နိမိတ္တာနိ”ဠ္ဍ ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်,ပဝတ္တိနိမိတ်ဟု နိမိတ် ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင်“ဝိသေသေန (မလိုအပ်သော အနက်တို့မှ ထူးသောအားဖြင့်) အတ္ထော—လိုရာအနက်သည်၊ ဉပ္ပဒ္ဓတိ တောယာတိ ဗျုပ္ပတ္တိ”နှင့်အညီ ဝိဂြိဟ်ဝါကျကို “ ဗျုပ္ပတ္တိ ”ဟု ခေါ်၏၊ မှန်၏ — ဝိဂြိဟ်ပြုလိုက်သောအခါ မလိုရာအနက်တွေ မရောတော့ဘဲ လိုရာအနက်ကိုသာ သိရတော့၏၊ ထိုဝိဂြိဟ်ဝါကျဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းသည် ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်မည်၏၊ ဗျုပ္ပတ္တိယာ+နိမိတ္တံ ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ္တံ၊ ဝေါကို ဝိဂ္ဂဟပြုရာ၌ “ ဂန္ဆတိ ” ဟု ပြုရ၏၊ ထို ဂန္ဆတိကြိယာ၏အကြောင်းသည် သွားခြင်းကြိယာတည်း၊ ထို့ကြောင့် သွားခြင်းကြိယာကို “ဂန္ဆတိ၏ ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်”ဟု ခေါ်သည်၊ “ရာဇပုရိသော ”၏ ဝိဂ္ဂဟသည် “ရညော+ပုရိသော” တည်း၊ ထို “ရညော+ပုရိသော” ဝိဂ္ဂဟ၏အကြောင်းကား မင်းနှင့်ယောကျ်ားတို့၏ စပ်တော်ခြင်းသမ္ဗန်တည်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဝိဂြိဟ်ဝါကျ၏အကြောင်းကို “ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်” ခေါ်သည်ဟု မှတ်။

ပဝတ္တိနိမိတ်။ ။“သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိ”ဟု ဆိုလျက် သဒ္ဒကိုချထားသည်၊သဒ္ဒါ၏ဖြစ်ခြင်းကို “ပဝတ္တိ”ဟု ခေါ်၏၊ ပဝတ္တိယာ+နိမိတ္တံ, ပဝတ္တိနိမိတ္တံ၊ “ဝေါ” စသော သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို“ပဝတ္တိနိမိတ်”ဟု ခေါ်သည်၊“ဂန္ဆတိတိ ဝေါ ”ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၍ဖြစ်လာသော ဝေါသဒ္ဒါသည် သွားခြင်းကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်လာ၏၊ ထိုသွားခြင်းကြိယာသည် ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ် မည်ရုံသာမက ပဝတ္တိနိမိတ်လည်းမည်နိုင်၏၊ နောင်အခါ၌ သွားသည်ဖြစ်စေ မသွားဘဲ အိပ်နေသည်ဖြစ်စေ နွားဟူသမျှကို “ ဝေါ ”ဟု ခေါ်ရာ၌ကား နွားဇာတ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဝေါသဒ္ဒါဖြစ်သည်၊ ထိုအခါ၌ ဝေါသဒ္ဒါ၏ ပဝတ္တိနိမိတ်သည် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်နှင့် မဆိုင်သော) နွားဇာတ်တည်း။

အာဟု။ ။ထိုသဒ္ဒါတို့သည် နိမိတ် ၂ မျိုးကိုဟော၏”ဟု ဆိုရာ၌ ပဓာနအားဖြင့်မဟော, အပဓာနအားဖြင့်သာ ဟောသည်၊ ဥပမာ—ဝေါသဒ္ဒါသည် နွားခြင်္ကိုသာ မုချ ပဓာနအားဖြင့် ဟော၏၊ သွားခြင်းကြိယာကို ဖြစ်စေ နွားဇာတ်ကိုဖြစ်စေ ဟောရာ၌ကား အပဓာနအားဖြင့်ဟောသည်၊ထို့ကြောင့် ဒီပနီ၌ “ အာဟု ဝဒန္တိ အပ္ပဓာနေနာတိ အဓိပ္ပါယော”ဟု ဖွင့်၏၊ အာဟုကို ဝဒန္တိဟု ဖွင့်ခြင်းဖြင့် “ ဗြူဓာတ်ကို အာဟ, အန္တိကို ဥပြုထားသည် ” ဟု သိစေသည်။

သာဓုသကတ္ထဇေ။ ။ဇာ္ဈစသော ပစ္စည်းတို့သည် (ဘာဝအနက်၌သာမက) သာဓုအနက် သကတ်အနက်၌လည်း (“ဇာ္ဈတ္တာတာ ဘာဝေတု”သုတ်၌တုသဒ္ဒါဖြင့်) သက်ကြေးဇေး၏၊ “ ကမ္မနိ + သာဓု ကမ္မညံ၊ ဒေဝါယေဝ ဒေဝတာ”စသည်တည်း။

၁၆၃။ သဒ္ဒဝုတ္တိနိမိတ္တာနု-ဂတာ·တ္ထေ ဗုဒ္ဓိ ဝတ္တတေ၊
သဒ္ဒဝုတ္တိနိမိတ္တေန, တထာ သဒ္ဒေါစ ဝတ္တတေ။

၁၆၃။ ဗုဒ္ဓိ-အသိဉာဏ်သည်၊ ဝါ-စိတ်သည်၊ သဒ္ဒဝုတ္တိနိမိတ္တံ-သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းသို့၊ အနုဂတာ - အစဉ်လိုက်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ အတ္ထေ-ဒြဗ်စသော အနက်၌၊ ဝတ္တတေ-ဖြစ်၏၊ တထာ-ထို့အတူ၊ သဒ္ဒေါစ-သဒ္ဒါသည်လည်း၊ သဒ္ဒဝုတ္တိ နိမိတ္တေန- သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကြောင့်၊ ဝတ္တတေ-ဖြစ်၏။

၁၆၄။ ပဓာနတော နိမိတ္တတ္ထော, သဒ္ဒတ္ထောတု·ပရေ ဝိဒူ၊
နိမိတ္တော့တ္ထ·ပ္ပဓာနေန, တဇ္ဇီသေသော့ပ ပဓာနတော။

၁၆၄။ နိမိတ္တတ္ထော-သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်အနက်သည်၊ပဓာနတော-ပဓာနအားဖြင့်၊ (ဝုတ္တော-ဟောအပ်သော၊) သဒ္ဒတ္ထော - သဒ္ဒါ၏ အနက်တည်း၊ ဇုတီ-ဤသို့၊ အပရေ-တပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ-ပညာရှိ

၁၆၅။ **သဒ္ဒါ၊ ဝေ၊ ဗုဒ္ဓိ ဝတ္တတေ ။** ။“ ဘဝန္တို့ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ အသ္မာတိ ဘာဝေါ” ဟူသော ဝိဂြိဟ်ဝယ် “ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါတို့ ဖြစ်ကြ၏ ”ဟူရာ၌ အဘယ်ပုံဖြစ်သနည်း ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် ဤဂါထာကို မိန့်သည်၊ [“ ဗုဒ္ဓိ ” ဟူရာ၌ စိတ်သိကို ယူပါ။] နွားကို မြင်သောအခါ ရှေးဥုးစွာ နွားအမျိုးဇာတ်၌ သိသောစိတ် ဖြစ်၏၊ထိုနွားအမျိုးဇာတ်ဟူသော သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ကို သိပြီးမှ နွားအကောင်ခြင်္ကေကို သိသောစိတ်ဖြစ်၏၊ ဤသို့ သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်သို့ အစဉ်လိုက်ပြီးမှ သိရသောကြောင့် “ သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ကို ဗုဒ္ဓိ၏ဖြစ်ခဲ့ရာ ”ဟု ဆိုသည်။ [သဒ္ဒဝုတ္တိနှင့် သဒ္ဒပဝတ္တိသည် အနက်တူတည်း။]

သဒ္ဒဝုတ္တိ၊ ဝေ၊ သဒ္ဒေါစ ။ ။ထို နွားအမျိုးဇာတ်ဟူသော သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ကိုသိပြီးမှ စကားပြောလိုသောအခါ “ ဝေါ ”ဟု ပြော၏၊ ဤသို့ သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ကို အစဉ်လိုက်ပြီးမှ“ ဝေါ ”သဒ္ဒါလည်း ဖြစ်ရသောကြောင့်“ သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ကို သဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ ” ဟုလည်း ဆိုသည်၊ ဤသို့ အသိ၏ဂုဏ်း သဒ္ဒါ၏ဂုဏ်း ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ရာ အပါဒါနသတ္တိရှိသောကြောင့်ပင်“ ဘဝန္တို့ ဗုဒ္ဓိ သဒ္ဒါ ဇတသ္မာ ဘာဝေါ ”ဟု ဘာဝပုဒ်ကို အပါဒါနဝိဂ္ဂဟပြုရသည်။

၁၆၄။ **ပဓာနတော နိမိတ္တတ္ထော သဒ္ဒတ္ထော။** ။ သဒ္ဒါက အနက်ကို ဟောရာ၌ အပရေဝါဒနှင့် မိမိဝါဒကို ပြလို၍ “ ပဓာနတော ” စသည်မိန့်၊ ဂေါသဒ္ဒါက အနက်ကို ဟောရာ၌ “နွားဇာတ်, နွားခြင်္ကေ”ဟု ၂ နက် ရှိ၏၊

တို့သည်၊ (ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏၊) တု-စင်စစ်ကား၊ နိမိတ္တော - သဒ္ဒ ပဝတ္တိနိမိတ်အာနက်သည်၊အပ္ပဓာနနာ-အပ္ပဓာနအားဖြင့်၊(ဝုတ္တော-သော၊)သဒ္ဒတ္ထော-တည်း၊ တဗ္ဘိသေယျော-ထို သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်သည် အထူးပြုသော အနက်သည်၊ ပဓာနတော-ပဓာနအားဖြင့်၊(ဝုတ္တော-သော၊) သဒ္ဒတ္ထော-တည်း။

၁၆၅။ ဂေါတ္တံ ဒဗ္ဗသ ဂေါဇာတိ, ဇာတျာ ဝါ ဂေါသရူပကံ။
ဒိတ္တတ္တံ ဒိတ္တနာမတ္တ, မိဆ္ဆာဒိသု အယံနယော။

၁၆၅။ ဒဗ္ဗသ-နွားခြဳံ၏၊ ဂေါတ္တံ-ဂေါတ္တဟူသည်၊ ဂေါဇာတိ-နွားဇာတ်တည်း၊ ဝါ- တနည်း၊ ဇာတျာ - နွားဇာတ်၏။ ဂေါတ္တံ-ဂေါတ္တဟူသည်၊ ဂေါသရူပကံ- ဂေါဟူသော သုတိတည်း၊ ဒိတ္တတ္တံ ဒိတ္တနာမတ္တန်အဲ အာဒိသု- "ဒိတ္တတ္တံ , ဒိတ္တနာမတ္တံ" အစရှိသော ပြယုဂ်တို၌၊ အယံနယော-ဤနည်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။

ထိုတွင်"သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ဖြစ်သော နွားဇာတ်ဟူသောအနက်သည် ဂေါသဒ္ဒါ၏ ပဓာနအနက်တည်း၊ နွားခြဳံကား အပဓာနအနက်တည်း" ဟု အပရေ ဆရာတို့က ဆိုလိုသည်။

နိမိတ္တော၊ပေ၊ပဓာနတော ။ ။ နွားဇာတ်ဟူသော သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်သည် အပဓာန အနက်တည်း၊ ထို ဇာတ်သည် အထူးပြုအပ်သော နွားခြဳံဟူသော ဝိသေသျအနက်သာ ပဓာနအနက်တည်း၊ ဤကား ဤကျမ်းဆရာ၏ ဝါဒတည်း၊ "ယော သကတ္ထောတိ ဝုတ္တော သော, နိမိတ္တန္တု ပဓာနတော၊ ယောဒဗ္ဗန်အဲ သသဒ္ဒတ္ထော, သဒ္ဒေနုတ္တော ပဓာနတော"ဟု (၁၄၄)ဂါထာဌ် ဆိုအပ်ပြီးသော"နိမိတ္တံ အပ္ပဓာနတော ဝုတ္တော"နှင့် ဤဂါထာ၌ "နိမိတ္တော အပဓာနတော"သည် ထပ်မိ၏၊ ထို့ကြောင့် ထို စကားကိုပင် ထပ်၍ ခိုင်မြဲစေသော စကားတည်း။ [ဒီပနီ၌ "ဝုတ္တဝစနံယေဝ နိဂမေတိ" ဟု ဖွင့်၏၊ နိဂုံးဝါကျ၏ ထုံးစံကျ-မကျကို စဉ်းစားကြပါလေ။]

---

၁၆၅ ။ ။ သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ဟူသော ဘာဝအနက်၌ ကျစသေ၁ပစ္စည်း (တ္တ ပစ္စည်း) သက်ပုံကို ဥဒါဟရဏ်ပြလို၍ "ဂေါတ္တံ "စသည်ဖြင့်၊ ဂေါတ္တံ ဒဗ္ဗသ ဂေါဇာတိ-(ဂေါသဒ္ဒါ၏အနက်ကို နွားခြဳံယူ၍) "ဂေါတ္တံ- နွားခြဳံကို သိသောဉာဏ်, ဂေါသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ"ဟု ဆိုလျှင် "ဂေါတ္တံ"ပုဒ်အရ နွားဇာတ်ရ၏၊ တ္တ ပစ္စည်းလည်း ထိုနွားဇာတ်ကို ဟောရ၏။

၁၆၆။ ဇာတျထွေ ရုဋ္ဌိယာ ဟောတိ,
သမာသော တဒ္ဓိတော ကိတော၊
ဇာတျာထွေ ဏျာဒယော ဟောန္တိ,
နစ သမ္ဘဒ္ဓကာဒိကေ။

၁၆၆။ (ယဒါ-အကြင်အခါ၌)သမာသော-သမာသ်သည်၎င်း၊ တဒ္ဓိတော-တဒ္ဓိတ်သည်၎င်း၊ ကိတော-ကိတ်သည်၎င်း၊ ဇာတျထွေ-ဇာတ်အနက်၌၊ ရုဋ္ဌိယာ-အထင်ရှဋ္ဌိအားဖြင့်၊ ဟောတိ- ၏၊ (တဒါ-ထိုအခါ၌၊) ဏျာဒယော- ဏျအစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်၊ ဇာတျထွေ- ဇာတ်အနက်၌၊ ဟောန္တိ၊ သမ္ဘဒ္ဓကာဒိကေ-သမ္ဗန်အစရှိသော အနက်၌၊ နစ ဟောန္တိ- မဖြစ်ကုန်သည်သာ။

ဂေါတ္တံ ဇာတျာ ဂေါသရူပကံ။ ။ဂေါသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို နွားဇာတ်ယူ၍ "ဂေါတ္တံ-နွားဇာတ်ကို သိသောဉာဏ်, နွားဇာတ်ကိုဟောသော ဂေါသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ"ဟု ဆိုလျင် " ဂေါတ္တံ "အရ "ဂေါ" ဟူသော သုတိ ရ၏။ [ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကအလို ပဌမနည်းကိုပြ၍ , ဇာတိပဒတ္ထိကအလို ဒုတိယနည်းကို ပြဟန်တူသည်။]

ဒိတ္တာတံ ဒိတ္တနာမကံ။ ။"ဒိတ္တတံ"၌ ဒိတ္တအရ နွားခြေမ်ိုးကိုယူလျင် ဒိတ္တဟူသော နာမည်သည် သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ် ဖြစ်၏၊ ဒိတ္တနာမတံ၌လည်း ဒိတ္တကံ့ဟုပင် ဆိုလို၏၊ နာမည်ဟောဖြစ်ကြောင်း သိစေလို၍ နာမသဒ္ဒါ ထည့်သည်၊ ထိုဒိတ္တတံ၌ ဒိတ္တအရ နွားတကောင်၏ "ဒိတ္တ " နာမည်ဝိသေသကို ယူလျင် နွားအများနှင့် ဆက်ဆံသော ဒိတ္တနာမည်သာမည ဇာတ်သည် သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ဖြစ်၏၊ [၁၄၆- "ဒိတ္တော ဂေါ"စသော ဂါထာကို ကြည့်ပါ၊ ၁၄၇- ဂါထာလာ အပရေဝါဒကိုလည်း ဤ၌ယူ၍ ကောက်ပြပါလေ။]

၁၆၆။ " ဒိတ္တတ်ံ၊ ဟေ၊အယံနယော" ဖြင့် " ရှေး၌ပြခဲ့သော နာမသဒ္ဒါ, သုက္ကစသော ဂုဏသဒ္ဒါ , သမာသ်- တဒ္ဓိတ်သဒ္ဒါ , ပါစကောစသော ကိတ်သဒ္ဒါတို့၌ ဤနည်းအတိုင်းသိပါလေ" ဟု ညွှန်ပြပြီး၍ ထိုနည်းအတိုင်း မဟုတ်တတ်ဘဲ ထူးခြားပုံကိုလည်း ပြလိုသောကြောင့် "ဇာတျထွေ" စသော ဂါထာတို့ကို (၁၇၀ ပုံစံတိုင်အောင်) မိန့်သည်၊ သမာသ် တဒ္ဓိတ် ကိတ်သဒ္ဒါတို့သည် အကြင်အခါ ဇာတိအနက်၌ ရုဋ္ဌိအားဖြင့် ဖြစ်၏၊ ထိုအခါ၌ ဇာျစသော ဘောဟော ပစ္စည်းများသည် " ဇာတိအနက်ကိုပင် ဟောကြရသည်၊ သမ္ဗန်စသောအနက်များကို မဟောကြ" ဟူလို။

သမာဇသာ။ ။ [၁၆၉-ဂါထာလာ ပုံစံများကိုကြည့်ပါ။] အသသ-မြင်း၏၊ ကဏ္ဏော-နား၊ အသကဏ္ဏော-မြင်း၏နား၊ ဤသို့ ဝိဂြိဟ်ပြုရသော "အသကဏ္ဏော" သဒ္ဒါသည် မြင်း၏နားရွက်ကိုမဟော၊ အထင်ရှင်အားဖြင့် "အင်ကြင်းပင်" ဟူသမျှကိုဟောသော ဇာတိသဒ္ဒါဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "အသကဏ္ဏသ + ဘာဝေါ အသကဏ္ဏတ္တံ" ဟု ဘာဝပစ္စည်းသက်သော အခါထိုတ္တာပစ္စည်းသည် အင်ကြင်းပင်အမျိုးဇာတ်ကိုဟောရတော့၏၊ ဝိဂြိဟ်တွင်းက သဝိဘတ်၏ သမ္ဗန်အနက်ကိုဂင်း, မြင်း၏ နားဒြဗ်ကိုဂင်း မဟော။ [ရာဇပုရိသတ္တံဠ္ဟလည်း မင်းခစားယောက်ျားဇာတ် ကိုသာ ဟော၍ , သဝိဘတ်၏ သမ္ဗန်အနက်ကိုဂင်း, မင်းခစားယောက်ျားဒြဗ်ကိုဂင်း မဟော-ဟု သိပါ။]

တဒ္ဓိဇော။ ။ "ဟတ္ထော အသ အတ္ထိတိ ဟတ္ထိ-နှာမောင်းတည်းဟူသော လက်အရှည်ကြီးရှိသော ဆင်" ဟူရာ၌ နှာမောင်းရှိမှုကို အကြောင်းပြု၍ ဟတ္ထိသဒ္ဒါဖြစ်လာခဲ့သော်လည်း ကာလကြာသောအခါ နှာမောင်းကို ပဓာနမပြုဘဲ ဟတ္ထိသဒ္ဒါသည် အထင်ရှင်အားဖြင့် ဆင်ဟူသမျှကိုဟောသော ဇာတိသဒ္ဒါဖြစ်၏၊ ထိုအခါ "ဟတ္ထိတ္တံ"၌ တ္တာပစ္စည်းသည် ယဿဟူသော သမ္ဗန်ကိုဂင်း, နှာမောင်းဒြဗ်ကိုဂင်း မဟောတော့ဘဲ, ဆင်အမျိုးဇာပ်ဟိုသာ ဟောရတော့သည်၊ ဒလ္ဟိတ္တံဠ္ဟလည်း ဒလ္ဟီသဒ္ဒါသည် မူလက ဒုတ်ကိုင်သူကိုသာ ဟောသော်လည်း အထင်ရှင်အားဖြင့် (ဒုတ်ကိုင်သူ) လူအမျိုးဇာတ်ကို ဟောသော အခါတ္တာပစ္စည်းသည် သမ္ဗန်ကိုဂင်း, ဒုတ်ကိုဂင်း မဟောတော့ဘဲ ဒုတ်ကိုင်လေ့ရှိသော လူအမျိုးဇာတ်ကိုသာ ဟော၍တော့သည်။

ကိဇော။ ။ " ကုမ္ဘကာရော " ဟူသော ကိတ်ပုဒ်၌ " ကရောတီတိ ကာရော" ဟု မူရင်းတုန်းက ကရဏကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်လာသော်လည်း အထင်ရှင်အားဖြင့် အိုးလုပ်သူဟူသမျှကိုဟောသော ဇာတိသဒ္ဒါဖြစ်၍ "ကုမ္ဘကာရတ္တံ" ဟု တ္တာပစ္စည်းသက်သောအခါ အိုးထိန်းသည် ဇာတ်ကိုသာ ဟောရတော့၏၊ ကြိယာကိုဂင်း , အိုးထိန်းသည်ဒြဗ်ကိုဂင်း မဟောတော့၊ [သမ္ဗန္ဓကာဒိကေ၌ အာဒိဖြင့် ကြိယာ, ဒြဗ်စသည်ကိုယူ။] ဤပုံစံ၌ "ကုမ္ဘံ+ကရောတီတိ ကုမ္ဘကာရော" ဟု ပြုရသဖြင့် သမာသ်လည်း ပါဝင်နေသောကြောင့် " ဂေါတ္တံ , ပါစကတ္တံ " တို့ကိုသာ " နောမတိ – ကိတ်ပုံစံအတွက် ငါတို့၏ သဘောကျဖြစ်သည် "ဟု ပုံစံတမျိုး ထုတ်လိမ့်မည်။

ဂေါတ္တံ, ပါစကတ္တံ ။ ။ " ဂစ္ဆတီတိ ဂေါ, ပစတီတိ ပါစကော " ဟု သွားခြင်း ချက်ခြင်းကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်လာသော်လည်း အထင်ရှင်အားဖြင့် နွားဇာတ် , စဖိုသည်ဇာတ်ကို ဟောသော ဇာတိသဒ္ဒါဖြစ်၍ " ဂေါတ္တံ , ပါစကတ္တံ "၌ တ္တာပစ္စည်းသည် နွားဇာတ် စဖိုသည်ဇာတ်ကိုသာ ဟော၏၊ ကြိယာကိုဂင်း နွားဒြဗ် စဖိုသည်ဒြဗ်ကိုဂင်း မဟော။

၁၆၇။ သုက္ကာဒျ·ဘိန္နရူပေါစ, တဒ္ဓိတန္တောစ ကေဝလော၊
ဂုဏော၀ါ ဇာတိယံ၀ါဝိ, ပဝတ္တန္တိ ယထာရဟံ။

၁၆၇။ (ယဒါ - အကြင် အခါ၌၊) သုက္ကာဒိ - သုက္ကအစရှိသော သဒ္ဒါသည်၊[အာဒိဖြင့် နီလပီတစသော ဂုဏ်ဟော သဒ္ဒါများကိုယူ၊] အဘိန္နရူပေါစ-မကွဲပြားသောသဘောရှိသည်သော်၎င်း၊တဒ္ဓိတန္တောစ-တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းအဆုံးရှိသည်သော်၎င်း၊ ကေဝလောစ-သက်သက် ဂုဏ်ဟောသဒ္ဒါသည်သော်၎င်း၊(ဟောတိ-၏၊)(တဒါ-ထိုအခါ၌၊ ဏျာဒယော-ဏျအစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်၊) ဂုဏော၀ါ - ဂုဏ်၌ သော်၎င်း၊ ဇာတိယံ၀ါပိ-ဇာတ်၌သော်၎င်း၊ ယထာရဟံ-ထိုက်သည် အားလျော်စွာ၊ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

၁၆၇ ။ ။ ["သုက္ကတ္တံ ပါ၀ါရဿ, ဂုဏဿ၀ါ"ဟု လာလတ္တံ့ ပုံစံကို ကြည့်ပါ၊] "ပါ၀ါရဿ-အ၀တ်၏+သုက္ကတ္တံ-သုက္ကသဒ္ဒါ, အဖြူဟု သိသော ဉာဏ်၏ဖြစ်ခဲ့ရာ" ဟု ဆိုလျှင် သုက္ကသဒ္ဒါသည် ဖြူသောအ၀တ်ကိုဟော၏၊ "ဂုဏဿ-အဖြူဂုဏ်၏+သုက္ကတ္တံ"ဟု ဆိုလျှင် သုက္ကသဒ္ဒါသည် အဖြူဂုဏ်သက်သက်ကိုသာ ဟောသည်။]

အဘိန္နရူပေါစ။ ။[နည်း ၃ မျိုးရှိသောကြောင့် စသဒ္ဒါသည် ၀ိကပ်အနက်ဟောတည်း၊] သုက္ကသဒ္ဒါက ဖြူသောအ၀တ်ကို ဟောချာ၌ အဖြူဂုဏ်နှင့် ဂုဏီဒြဗ်ဖြစ်သော အ၀တ်ကို မကွဲမပြား တသားထည်း သဘောရှိသောကြောင့် "အဘိန္နရူပ"ဟု ဆိုသည်၊ "နတ္ထိ+ဘိန္နရူပံ (ကွဲပြားသော သဘောသည်)ဇုတိ အဘိန္နရူပေါ"ဟု ပြု၊ ဥပစာ ၁၂ ပါးတွင်(ဂုဏ်ကို နာမည်တပ်သော်လည်း ဂုဏီဒြဗ်ကို အရကောက်ရသော)ဂုဏူပစာတည်း၊ အဘေဒဘေဒူပစာမှတပါးသော ဥပစာများကို "အဘေဒေါပစာ"ဟုလည်း ခေါ်၏၊ ထို အဘေဒေါပစာနှင့် ဤအဘိန္နရူပသည် သဘောတူပင်တည်း။

တဒ္ဓိတန္တောစ ။ ။ "သုက္ကေန + ယုတ္တော သုက္ကော" ဟု တဒ္ဓိတ်ဏာပစ္စည်းဆုံးသောပုဒ် ဟု ယူလျှင်လည်း သုက္ကသဒ္ဒါသည် အဖြူဂုဏ်နှင့်ယှဉ်သော အ၀တ်ကိုပင် ဟောနိုင်၏၊ ဤသို့ အဘိန္နရူပ တဒ္ဓိတန္တ ဖြစ်သော သုက္ကသဒ္ဒါနောင်"သုက္ကတ္တံ"ဟု တ္တပစ္စည်းသက်လျှင် ထိုတ္တပစ္စည်းသည် အဖြူဂုဏ်၌ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ဂုဏော၀ါ"ဟု ဆိုသည်၊ "သုက္ကဿ-ဖြူသော အ၀တ်ဟုသိသောဉာဏ်,ဖြူသောအ၀တ်ကိုဟောသောသုက္ကသဒ္ဒါ၏၊(အဘိန္နရူပအနက်ပေးပုံ)၀ါ-အဖြူဂုဏ်နှင့်ယှဉ်သော အ၀တ်ဟု သိသောဉာဏ်, ထို အ၀တ်ကိုဟောသောသုက္ကသဒ္ဒါ၏(တဒ္ဓိတန္တပေးပုံ)+ ဘာ၀ေါ သုက္ကတ္တံ။

၁၆၈။ သန္တာသဒ္ဒေါ ဗျဘိစာရိ-တသမ္မန္တေ ကြိယာယ၀ါ။
၀တ္တတေ ၀တ္တမာနောပိ, ဒဗ္ဗေ ကမ္မေ ဂုဏ်မှိစ။

၁၆၈။ သန္တာသဒ္ဒေါ-သန္တာသဒ္ဒါသည်၊ ဒဗ္ဗေ-ဒြဗ်အနက်၌၎င်း၊ ကမ္မေ-ကြိယာအနက်၌၎င်း၊ ဂုဏ်မှိစ-ဂုဏ်အနက်၌၎င်း၊ ၀တ္တမာနော ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ အဗျဘိစာရိတ သမ္မန္တေ၀ါ- မက္ကေ မက္ကာယ္ဥသော သမ္မန်ကြောင့်သော်၎င်း၊ (အဗျဘိစာရိတသမ္မန်ကို ပ၀တ္တိ

၈၈၀လော ။ ။ အဘိန္နရူပလည်း မဘက်, တဒ္ဓိတန္တလည်း မဘက်, အဖြူဂုဏ်သက်သက်ကိုဟောသော သုဏ္ဏသဒ္ဒါနောင် ဏ္ဍုပစ္စည်းသက်လျင် ထို ဏ္ဍုပစ္စည်းသည် အဖြူဂုဏ်သာမညဇာတ်၌ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့်“ဇာတ်ယံ ၀ါ” ဟု ဆိုသည်၊ ဤသို့ ထိုက်သလိုယူရသောကြောင့် “ ယထာရဟံ ”ဟုလည်း ဆိုသည်၊ ဇာတ်ကိုအရကောံရာ၌“သုဏ္ဏသ-အ၀တ်၏ အဖြူဂုဏ်၀ိသေသကို သိသောဉာဏ်, အဖြူဂုဏ်၀ိသေသကိုဟောသော သုဏ္ဏသဒ္ဒါ၏+ဘာ၀ေါ-ဖြစ်ခဲ့ရာ အဖြူဂုဏ်သာမညဇာတ်တည်း၊ သုဏ္ဏတ္တံ-ဇာတ်”ဟု ပြု။

ဇာတိယံ ၀ါဒိ ။ ။ အပိသဒ္ဒါဖြင့် သုဏ္ဏသဒ္ဒါသည် အဖြူဂုဏ်သာမညဇာတ်ကိုဟောလျင် သုဏ္ဏတ္တံ၌ ဏ္ဍုပစ္စည်းသည် “ သုတ် + ကော ” ဟူသော သုတိ၌ဖြစ်၏-ဟုလည်း ဆည်းပါ။ [အပိသဒ္ဒေန ယဒါ ဂုဏ်ဇာတိ၀ါစကော၊ တဒါ သရူပေ ဟောန္တိ၊—ဒီပနီ။]

၁၆၈။ **ဒဗ္ဗေ,ကမ္မေ,ဂုဏ်မှိစ။** ။“သန္တောပုရိသော-သူတော်ကောင်းယောက်ျား ” ဟူရာ၌ (သမုဓာတ်, တပစ္စည်းဖြစ်သော) သန္တသဒ္ဒါသည် သူတော်ကောင်းဒြဗ်ကို ဟော၏၊ “ သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာ လောကသ္မိ် – လောက၌ ထင်ရှားရှိကုန်၏” ဟူရာ၌ (အသဓာတ်, အန္တပစ္စည်းဖြစ်သော) သန္တသဒ္ဒါသည် ထင်ရှားရှိခြင်းကြိယာကို ဟော၏၊“သန္တော ပါပေတိ သုဂ္ဂတိ် – ကောင်းသောကုသိုလ်တရားသည် သုဂတိသို့ ရောက်စေ၏ ” ဟူရာ၌ (သမု, တ) သန္တသဒ္ဒါသည် အကောင်းဂုဏ်ကို ဟော၏၊ ဤသို့ ဒီပနီဖွင့်၏။

သို့သော်ထို ၃ မျိုးလုံးသည် အသဓာတ် အန္တပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော သဒ္ဒါများသည်း မဟုတ်၊ သမုဓာတ် , တပစ္စည်းဖြင့်လည်း ပြီး၏၊ နော့ံ (၁၇၀) ဂါထာ “သတော ၀တ္ထု၊ သ သတ္တာ”ဟူသော ပုံစံ၌ကား အသဓာတ်, အန္တပစ္စည်း ဖြင့်ပြီးသော သန္တသဒ္ဒါကိုသာ ပြထား၏၊ ထို့ကြောင့် ဒီပနီဖွင့်ကို မလိုက်ဘဲ အသဓာတ်, အန္တပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော သန္တသဒ္ဒါ၊ တခုထည်းသည်ပင် ဒြဗ်, ကြိယာ, ဂုဏ်ကို ဟောသည်-ဟု ယူသင့်သည်။

နိမိတ်ပြု၍ သော်၎င်း-ဟူလို၊)ကြိယာယဝါ-ကြိယာကြောင့်သော်၎င်း၊ (ကြိယာကို ပဝတ္တိနိမိတ်ပြု၍သော်၎င်း - ဟူလို၊) ဝတ္တာတေ – ဖြစ်၏၊ "တဒါ–၌၊ ဏျာဒယော–တို့သည်၊ အဗျဘိစာရိတသမ္မန္နေဝါ–အဗျဘိစာရိတသမ္မန်၌၎င်း၊ ကြိယာယဝါ-၌၎င်း၊ ဟောန္တိ" ဟုထည့်ပေး။

ဝတ္တာမာနောဝိ ။ ။ ဤသို့ အနက် ၃ မျိုးဟောလျှင် ဒြဗ်ကိုဟောခိုက် သန္တာသဒ္ဒါ၏ ပဝတ္တိနိမိတ်သည် ထိုဒြဗ်၏ အမျိုးဇာတ်သည်၎င်း, ကြိယာကို ဟောခိုက် ကြိယာသာမညဇာတ်သည်၎င်း, ဂုဏ်ဝိသေသကိုဟောခိုက် ဂုဏ်သာမညဇာတ်သည်၎င်း သန္တာသဒ္ဒါ၏ဖြစ်ကြောင်း ပဝတ္တိနိမိတ်ဖြစ်သင့်သည် မဟုတ်လော–ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ဝတ္တာမာနောဝိ" ဟု ဝိသဒ္ဒါဖြင့် မိန့်သည်၊ အနက်သုံးမျိုးကိုဟောသော်လည်း သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်မှာ သုံးမျိုး မရှိ၊ "အဗျဘိစာရိတသမ္မန်နှင့် ကြိယာ" ဟု ၂ မျိုးသာရှိသည်-ဟူလို။

အဗျဘိစာရိတာဒေါ ကြိယာယဝါ ။ ။ ထို သန္တာသဒ္ဒါသည် အဗျဘိစာရိတသမ္မန်ကြောင့်သော်၎င်း, ကြိယာကြောင့်သော်၎င်း ဖြစ်၏၊ [နိမိတ္တာထ္ထေ သတ္တာမီ၊– ဒီပနီ။] ထို့ကြောင့် "သန္တာနောင် ဘာဝပစ္စည်းသက်သောအခါ ထို ဘာဝပစ္စည်းလည်း အဗျဘိစာရိတသမ္မန်ကို ဖြစ်စေ, ကြိယာကို ဖြစ်စေ ဟောရသည်" ဟူလို။

အဗျဘိစာရိတ သမ္မန္နေ။ ။ဗျဘိစာရ၌"ဝိ+အဘိ+စာရ"ဟု ခွဲ၊ ဝိသေသေန – အထူးအားဖြင့်+ အဘိမုခံ– ရှေးရှု+စရဏံ– ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ဗျဘိစာရော – ခြင်း၊ မလိုရာအနက်တို့၏ ရှေးရှုပါဝင်လာခြင်းကို (တနက်ထည်း မဟုတ်ခြင်းကို) "ဗျဘိစာရ"ဟု ခေါ်၏၊ ဗျဘိစာရောဝေ+ဗျဘိစာရိတော (သွတ္ထ၌ ဇုတပစ္စည်း၊) နဿ + ဗျဘိစာရိတော အဗျဘိစာရိတော၊ အများနှင့် မဆက်ဆံဘဲ မိမိနှင့်သာ အမြဲမကင်းသောသမ္မန်–ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် "အဝိယောဂသမ္မန္နေဝါ" ဟု ဒီပနီဖွင့်သည်။ [ထင်ရှားရှိခြင်းကြိယာနှင့် ထင်ရှားရှိသော ဒြဗ်၏၎င်း , ထင်ရှားရှိသော ကြိယာဝိသေသနှင့် ထင်ရှားရှိသော ဂုဏ်တို့၏၎င်း, အမြဲယှဉ်ခြင်းကို အဗျဘိစာရိတသမ္မန် ဟု ခေါ်သည်။]

ကြိယာယဝါ။ ။(၁၇၀)ဂါထာ၌ "သတော ဝတ္ထုဿ သတ္တာ"ဟု ပုံစံထုတ်၏၊ ထို၌"သတော+ဘာဝေါ သတ္တာ"ဟု ဆိုလိုရင်းမှတ်၊"အသတိ ဘဝတိ–ထင်ရှားဖြစ်၏၊ ဇုတိ သန္တော"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုရသော သန္တာသဒ္ဒါသည် ထင်ရှားရှိခြင်း ကြိယာကိုဖြစ်စေ, အဗျဘိစာရိတသမ္မန်ကိုဖြစ်စေ အကြောင်းပြု၍ဖြစ်၏၊ ထိုအခါ "သတ္တာ၌ တာပစ္စည်းလည်း ထို အဗျဘိစာရိတသမ္မန်ကိုဎင်း, ကြိယာကိုဎင်း ဟောသည်"ဟူလို။ [ဒီပနီ၌ ကြိယာယဝယ် နိဂ္ဂဟိတ် ချေထားသည်-ဟု ဖွင့်၏၊ ကြိယာယပုဒ်လည်း သတ္တာမျှနှင့် ဖြစ်နိုင်သည်သာ။]

၁၆၉။ ယထာ.သကတ္ထတ္တံ ရာဇ-ပုရိသတ္ထဉ္စ ဟတ္ထိတ္တံ၊
ဒတ္ထိတ္တံ ကုမ္ဘကာရတ္တံ, ဂေါတ္တမိစ္ဆေဝ နောမတိ။
၁၇၀။ ပါစကတ္တဉ္စ သုဂ္ဂတ္တံ, ပါဝါရဿ ဂုဏဿဝါ၊
သတော ဝတ္ထုဿ သတ္တာစ, ကမ္မညံ ဒေဝတာတိစ။

၁၆၉,၁၇၀။ ယထာ-ဥဒါဟရဏ်အာဘယ်နည်း၊အဿကတ္ထတ္တံ၊ပေ၊ဒေဝတာတိစ-အဿကတ္ထတ္တံ၊ပေးဒေဝတာ ဟူသည်တို့တည်း၊ [အဿကတ္ထတ္တံ-အင်ကြင်းပင် ဟု သိသော ဉာဏ်, အင်ကြင်းပင်ကို ဟောသော အဿကတ္ထသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ၊ (ဤသို့ချည်း အကျယ်ပေးပါ၊ ရှေ့၌လည်း ပေးခဲ့ပြီ၊ နောက်၌ အကျဉ်းသာ ပေးမည်။) ရာဇပုရိသတ္တံ – မင်းချင်းယောက်ျား၏ အဖြစ်၊ ဟတ္ထိတ္တံ – ဆင်၏ အဖြစ်၊ ဒတ္ထိတ္တံ- ဒုတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်၊ ကုမ္ဘကာရတ္တံ-အိုးထိန်းသည်၏အဖြစ်၊ ဂေါတ္တံ ဇုဇ္ဈေဝ – ဂေါတ္တံ ဟူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ပါစကတ္တဉ္စ–ပါစကတ္တံဟူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဇုမာနိ- ဤဉဒါဟရဏ်တို့သည်၊ နော-သဒ္ဒမ္မသိရိဆရာ ဂါတို့၏၊ မတိ-အလိုရှိအပ်သော ဉဒါဟရဏ်တည်း၊ ဂေါတ္တံ- နွားဧ၏ အဖြစ်၊ ပါစကတ္တံ-စဖိသည်၏ အဖြစ်၊ ပါဝါရဿ- အဝတ်၏၊ သုဂ္ဂတ္တံ- ဖြူသောအဝတ်၏ အဖြစ်၊ (အဘိန္နရူပဖြစ်သော, တနည်း-တဒ္ဓိတန္တဖြစ်သော သုဂ္ဂသဒ္ဒါသည် အဖြူဂုဏ်ရှိသော အဝတ်ဒြဗ်ကို ဟောသည်၊) ဝါ- တနည်း၊ ဂုဏဿ-အဖြူဂုဏ်၏၊ သုဂ္ဂတ္တံ-အဖြူဂုဏ်၏အဖြစ် (ကေဝလဖြစ်သောသုဂ္ဂသဒ္ဒါကား အဖြူဂုဏ်ကို ဟောသည်၊) သတော- ထင်ရှားရှိသော၊ ဝတ္ထုဿ - ဝတ္ထု၏၊ သတ္တာ – ထင်ရှားရှိသောဝတ္ထုဟု သိသောဉာဏ်, ထင်ရှားရှိသောဝတ္ထုကို ဟောသော သန္တာသဒ္ဒါ၏ဖြစ်ခဲ့ရာ၊ ကမ္မညံ- အမှုဌိကောင်းသည်၊ ဒေဝတာ-နတ်။]

၁၆၉, ၁၇၀ ။ ။ ဤ ၂ ဂါထာသည် “ ဇာတျာထ္ထေ ရုဠှိယာ ဟောတိ ” စသော ၃ ဂါထာ၏ပုံစံတည်း၊ ဤပုံစုံများ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရှေ့ဆိုင်ရာစကားရပ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊“သတောဝတ္ထုဿ”၌ ဝတ္ထုဟူရာဝယ် ဒြဗ်ဝတ္ထု, ကြိယာဝတ္ထု, ဂုဏ်ဝတ္ထုများ ပါဝင်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “သတော–ထင်ရှားရှိသော ဒြဗ်၏, ကြိယာ၏, ဂုဏ်၏”ဟု မှတ်၊ ကမ္မညံ ဒေဝတာတို့ကား ထို ၃ ဂါထာ၏ ပုံစံမဟုတ်၊ (၁၆၂) လာ “တထာ သာဓုသကတ္ထကေ”၏ ပုံစံတည်း။

၁၇၁။ ယထာကထဆ္ဆိ ဗျုပ္ပတ္တိ, ရဋ္ဌိယာ အတ္ထနိဒ္ဓေသော၊
ဇုတိ ရဋ္ဌိ ပသိဒ္ဓေန, ဗျုပ္ပတ္တိ ယေနကေနစိ။

ယထာကထဆ္ဆိ ဗျုပ္ပတ္တိ, ရဋ္ဌိယာ အတ္ထနိဒ္ဓေသော ဇုတိ - ယထာကထဆ္ဆိ၊ပေ၊အတ္ထနိဒ္ဓေသောဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ၊ ပသိဒ္ဓေန-ထင်ရှားသော အားဖြင့်၊ ရဋ္ဌိ - နာမည်၏ တက်ရောက်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ယေနကေနစိ-အမှတ်မထား တပါးပါးသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဗျုပ္ပတ္တိ-ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်ဟူသော ဗျုပ္ပတ်သည်၊(ဟောတိ)၊ [ယထာကထဆ္ဆိ-အမှတ်မထား တပါးပါးသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဗျုပ္ပတ္တိ - သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ရဋ္ဌိယာ - အထင်ရှိုအားဖြင့်၊ အတ္ထဝိနိဒ္ဓေသော- အနက်ကို ဆုံးဖြတ်ရခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏။]

၁၇၁။ ။ “ အသဿကဇ္ဇော - အင်ကြင်းပင် ”ဟူရာ၌ “အသဿ+ကဇ္ဇော ” ဟု အဘယ်နည်းဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ဖြစ်နိုင်သနည်း၊ ထိုသို့ ဝိဂြိုဟ်ဖြစ်နိုင်ပြန်လျှင် အဘယ်နည်းဖြင့် “ အင်ကြင်းပင်”ဟူသော အနက်ကို အဿကဇ္ဇော သဒ္ဒါက ဟောနိုင်သနည်း – ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ယထာကထဆ္ဆိ” စသည်မိန့်၊ ဤပရိဘာသာသည် ရှေးကဒုဩသော ပရိဘာသာတည်း၊ ထို ပရိဘာသာ၏ဆိုလိုရင်းကား“ သင့်တော်သော အကြောင်းတစုံတရာကြောင့် ဗျုပ္ပတ္တိခေါ်သော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျဖြစ်၏၊ပုဒ်၏အနက်ကိုကား အထင်ရှိုအားဖြင့် (အများစိတ်၌ ထင်ရှားရာ နားလည်ရာလိုက်၍) ဆုံးဖြတ်ရသည်”ဟူလို။

ထို့ကြောင့် မြင်း၏နားရွက်နှင့်တူပုံကို အကြောင်းပြု၍ “ အဿဿ + ကဇ္ဇော”ဟု ဝိဂြိုဟ်(ဗျုပ္ပတ္တိ)ဖြစ်၏၊ အနက်ကို ဆုံးဖြတ်သောအခါ၌ကား မြင်း၏ နားရွက်ကို မယူရ၊ “ အင်ကြင်းပင် ” ဟူသောအနက်၌ အဿကဇ္ဇော သဒ္ဒါက(ပါဠိနားလည်သူတို့၏နယ်မှာ အများအသုံး အဖြစ်ဖြင့်) ထင်ရှားပြီး ဖြစ်သောကြောင့် အထင်ရှိုအားဖြင့် အင်ကြင်းပင်အနက်၌ ဆုံးဖြတ်ရသည်။

“ ဂေါ ”စသော ပုံစံ၌လည်း သွားခြင်းကြိယာကို ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်လုပ်၍ “ဂစ္ဆတီတိ ဂေါ”ဟု ဝိဂြိုဟ်လုပ်ရသော်လည်း အနက်ကိုဆုံးဖြတ်သောအခါ သွားတတ်သောသတ္တဝါတိုင်း၌ မဆုံးဖြတ်ဘဲ အများအသုံးအားဖြင့် ထင်ရှားပြီးဖြစ်သော နွားသတ္တဝါ၌သာ ဆုံးဖြတ်ရသည်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် “ ဟတ္ထီ, အဿော”စသောပုဒ်များ၌လည်း တစုံတခုအနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ဗျုပ္ပတ္တိ (ဝိဂြိုဟ်)ဖြစ်ပုံ, အနက်အရကောင်းသောအခါ ထိုဝိဂြိုဟ်အနက်နှင့်ဆိုင်သမျှကို မယူရဘဲ အထင်ရှိုအားဖြင့် ယူရပုံကို သိပါ။

၁၇၂။ ယေ ယတ္ထထ္ထေသု စာယန္တိ,
ဘိယျော•ပေက္ခကာသတ္ထိယာ၊
ဘာဝနာ တေဟိ တေ ဥတ္တာ,
အနုတ္တာ တဒဘာဝတော။

၁၇၂။ ယေ-အကြင် သမာသိ တဒ္ဓိတ် အာချာတ် ကိတ် သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဘိယျော- များသောအားဖြင့်၊ အပေက္ခကာသတ္ထိယာ-ဇဲခြင်းသတ္တိ၏၊ ဘာဝနာ-ရှိခြင်းကြောင့်၊ ယတ္ထအတ္ထေသု-အကြင်ကတ္တားအစရှိသော အနက်တို့၌၊ စာယန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ တေဟိ-ထို သမာသိ တဒ္ဓိတ် အာချာတ် ကိတ်သဒ္ဒါတို့သည်၊ တေ- ထိုကတ္တားအစရှိသော အနက်တို့ကို၊ ဥတ္တာ-ဟောအပ်ကုန်၏၊ တဒဘာဝတော-ထိုအပေက္ခကာသတ္ထိ၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ အနုတ္တာ-မဟောအပ်ကုန်။

၁၇၂။ ။“ဣစ္စသော်ပစ္စည်းတို့သည် ဘော (သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်)အနက်ကို ဟောကုန်၏”ဟူသော စကားနှင့်စပ်၍ ဥက္ကာ-အနုတ္တာ (ဝုတ္တာ-အဝုတ္တာ) အဖြစ်ကိုလည်း ပြလိုသောကြောင့် “ယေ ယတ္ထထ္ထေသု”စသည်ဖြင့်၊ ဆိုလိုရင်းကား— “သမာသ် တဒ္ဓိတ် အာချာတ် ကိတ် သဒ္ဒါတို့၏ဖြစ်ရာ ကတ္တားစသော အနက်တို့သည် ဟောအပ်သော ဥတ္တာ (ဝုတ္တ) အနက်များဖြစ်ကြ၏၊ သမာသ် တဒ္ဓိတ် အာချာတ် ကိတ်တို့၏ ဖြစ်ရာမဟုတ်သောအနက်များကား အနုတ္တာ (အဝုတ္တ) အနက်များ ဖြစ်ကြသည်”—ဟူလို။

အပေက္ခကာ၊ပေ၊တဒဘာဝတော။ ။အဘယ့်ကြောင့် ဝုတ္တာ-အဝုတ္တာဟု သိအပ်ကုန်သနည်း—ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ အပေက္ခကာ၊ပေ၊တဒဘာဝတော ” ဟု မိန့်သည်၊ ကိဝိဘတ်သည် ကတ္တားအနက်ကို ဟောဘို့ရန် သဒ္ဒထုံးစံအားဖြင့် ငဲ့မှုအပေက္ခကာသတ္ထိ ရှိ၏၊ ကတ္တားအနက်ကလည်း တိဝိဘတ်၏ အဟောခံဘို့ရန် ငဲ့မှုအပေက္ခကာသတ္ထိ ရှိ၏၊ ဤသို့ အချင်းချင်းငဲ့မှုအပေက္ခကာသတ္ထိထင်ရှားရှိသောကြောင့်“တိဝိဘတ်သည် ကတ္တားအနက်ကို ဟော၏”ဟု သိနိုင်သည်၊ သမာသ်စသည်တို့၌ အပေက္ခကာသတ္ထိရှိပုံကို ချဲ့ထွင်သိပါလေ၊ ထိုသို့ အပေက္ခကာသတ္ထိမရှိသောကြောင့်“အဝုတ္တ”ဟု သိရသည်။

ဘိယျော။ ။ပစ္စတ္ထ ဘာဝကမ္မသုယောသုတ်ဖြင့် သက်အပ်သော ယပစ္စည်းနှင့် ဘောကံအနက်တို့သည် အချင်းချင်း အပေက္ခကာသတ္ထိ ရှိကြ၊ ယပစ္စည်းသည် ရုပ်ပြိုးရုံအကျိုးငှါသာ သက်ရ၏၊ ဘောကံအနက်ကို မဟော၊ ထို့ကြောင့် ထိုယပစ္စည်းမျိုးကို တားမြစ်လို၍“ဘိယျော—များသောအားဖြင့် အပေက္ခကာသတ္ထိ ရှိသည်”ဟု ဆိုသည်။

၁၇၃။ သဗ္ဗာဟိရတ္ထအန္တောတ္ထာ,
ပေက္ခော·နုဂ္ဂတ္ထဒ္ဒါရတော၊
သဒ္ဒေါ သန္တောတ္ထဗာဟျတ္ထာ,
ပေက္ခော·ဥတ္တောတိ လက္ခဏံ။

၁၇၃။ သဗ္ဗာဟိရတ္ထအန္တောတ္ထာပေက္ခော - အပ အနက်နှင့် တကွဖြစ်သော အတွင်းအနက်ကို ငဲ့သော၊ သဒ္ဒေါ-သဒ္ဒါသည်၊ အတ္ထဒ္ဒါရတော - အနက်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ - အနက်ကို အကြောင်းပြုသဖြင့်၊ အနုတ္ထော-အနုတ္ထမည်၏၊ ဝါ- အဝုတ္ထမည်၏၊ သန္တောတ္ထဗာဟျတ္ထာပေက္ခော - အတွင်း အနက်နှင့် တကွဖြစ်သော အပြင် အနက်ကို ငဲ့သော၊ သဒ္ဒေါ - သဒ္ဒါသည်၊ အတ္ထဒ္ဒါရတော - ကြောင့်၊ ဝါ- သဖြင့်၊ ဥတ္တော-ဥတ္တမည်၏၊ ဝါ- ဝုတ္တမည်၏၊ ဣတိ လက္ခဏံ-ဤသို့သော လက္ခဏာသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

၁၇၃ ။ ။“အပေက္ခဏာသတ္တိယာ ဘာဝတော” ဟူသော စကားအရ အပေက္ခဏာသတ္တိရှိခြင်း မရှိခြင်း၏ လက္ခဏာကို အဘယ်သို့မှတ်ရမည်နည်းဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ သဗ္ဗာဟိရတ္ထ ” စသည်မိန့်၊ အပအနက်နှင့်တကွ ဖြစ်သော အတွင်းအနက်ကိုငဲ့သော သဒ္ဒါသည် အနုတ္ထ (အဝုတ္ထ) သဒ္ဒါဖြစ်၏၊ အတွင်းအနက်နှင့် တကွဖြစ်သော အပအနက်ကိုငဲ့သော သဒ္ဒါသည် ဥတ္တ (ဝုတ္ထ) သဒ္ဒါ ဖြစ်သည်၊ဤသို့ အပြင်အနက်နှင့်တကွ အတွင်းအနက်ကိုငဲ့ခြင်း, အတွင်းအနက်နှင့်တကွ အပြင်အနက်ကိုငဲ့ခြင်းသည် “အပေက္ခဏာသတ္တိယာ ဘာဝတော” ဟူသော ရှေ၀ါထာလာ စကား၌ အပေက္ခဏာသတ္တိရှိ – မရှိ၏ အထိမ်းအမှတ် လက္ခဏာဖြစ်သည်၊ ဆိုလိုရင်းကား– “အတွင်းအနက် တခု ထည်းကိုသာဖြစ်စေ,အပြင်အနက်တခုထည်းကိုသာဖြစ်စေ ငဲ့ရုံဖြင့် အပေက္ခဏာ မဟုတ်သေး၊ ပြုခဲ့သည့်အတိုင်း အစုံငဲ့ခြင်းကို အပေက္ခ ဟု ဆိုလိုသည်”ဟူလို။ ထိုသို့ငဲ့ပုံမှာ နောက်ဂါထာလာ ပုံစံ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။]

အတ္ထဒ္ဒါရတော။ ။“ဥတ္တ,အနုတ္တ–ဟောအပ, မဟောအပ”ဟူသော အမည်သည် အနက်၏အမည် မဟုတ်ပါလော့၊ အဘယ်ကြောင့် “ သဒ္ဒေါ အနုတ္တော, သဒ္ဒေါ ဥတ္တော (သဒ္ဒါကို ဥတ္တ အနုတ္တ)”ဟု ဆိုအပ်ပါသနည်းဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ အတ္ထဒ္ဒါရတော ” ဟု မိန့်သည်၊ အနက်က ဥတ္တ ဖြစ်လျှင် ထိုအနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ကာရကဟူပစာရအားဖြင့် သဒ္ဒါကိုလည်း ဥတ္တဟု ဆိုရသည်၊ အနက်က အနုတ္တဖြစ်လျှင်လည်း ထိုအတူပင် သဒ္ဒါကိုလည်း အနုတ္တဟု ဆိုရသည်–ဟူလို။

၁၇၄။ သုရူပေနာ·ဘိရူပေါ ကော, သော နရော ဓညတော ဓန-
ဝါနရော ပစ္စတေ သူဒေ-နောဒနော ပစိတော တိစ။

၁၇၄။ သုရူပေန-ကောင်းသော အဆင်းအား ဖြင့်၊ အဘိရူပေါ-
ထူးကဲသော အဆင်းရှိသူ၊ ဝါ- လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသူ၊ သော-
ထိုလွန်ကဲသော အဆင်းရှိသူဟူသည်၊ ကော-အဘယ်သူနည်း၊ နရော-
လူတည်း၊ ဓညတော – စပါးအား ဖြင့်၊ ဓနဝါ - ဥစ္စာရှိသူ၊ နရော–
လူတည်း၊ သူဒေန - စဖို့သည်သည်၊ ဩဒနော - ထမင်းကို၊ ပစ္စတေ-
ချက်အပ်၏၊ (သူဒေန-သည်၊ ဩဒနော-ကို၊)ပစိတော-ချက်အပ်၏၊
ဣတိစ-ဤသည်တို့ကား၊(ဥဒါဟရဏာနိ-တို့တည်း။)

၁၇၄။ ။"ယေ ယတ္ထတ္ထေသု-စသော ဂါထာ၏ပုံစံကို ပြုလို၍"သုရူပေန" စသည်မိန့်၊ "သုရူပေန၊ပေ၊နရော"သည် သမာသ်၏ပုံစံ, "ဓညတော ဓနဝါ နရော "သည် တဒ္ဓိတ်၏ပုံစံ, " ပစ္စတေ ၊ပေ၊ ပစိတော "တို့ကား အာချာတ် ကိတ်တို့၏ ပုံစံတည်း၊ လိန်ဓာတ်ဟူသော ပကတိ၏ အနက်သည် အတွင်း ကျသော သဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်သောကြောင့် အန္တတ္ထ (အတွင်းနက်)မည်၏၊ ဒုတိယာစသော ဝိဘတ်နှင့်ပစ္စည်းတို့၏ အနက်သည် အပြင်ကျသော သဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်သောကြောင့် ဗာဟျတ္ထမည်၏။

အန္တတ္ထော ဗာဟျတ္ထောစ, ဒုဗ္ဗိဓော ဟောတိ သဒ္ဒတ္ထော၊
ပကတျတ္ထတ္ထ အန္တတ္ထော, ဗာဟျတ္ထော ဒုတိယာဒျတ္ထော။

သုရူပေန အဘိရူပေါ နရော။ ။ [အဘိ (ဝိသိဋ္ဌ) + ရူပံ ယသ္သာတိ အဘိရူပေါ။] သုရူပေနဒ္ဒ နာဝိဘတ်၏ (အားဖြင့်- ပေးရသော) ဝိသေသန အနက်သည် ဗာဟျတ္ထ, အဘိရူပ၏ "ထူးသောအဆင်း"ဟူသောအနက်သည် အန္တတ္ထ, " ထူးသောအဆင်းရှိသူ " ဟူသော ယသ္သ၏ သမ္ဗန်အနက်သည် ဗာဟျတ္ထ, နရောဒ္ဒ "လူ"ဟူသောအနက်သည် အန္တတ္ထ, သိဝိဘတ်၏အနက် ဖြစ်သော ဗာဟျတ္ထကား အထူး မရှိ , နရ၏ အန္တတ္ထဖြစ်သော လိင်္ဂတ္ထကို ထွန်းပြရုံသာ။

အချင်းချင်းငဲ့မှု ။ ။ သုရူပေန၏အနက်နှင့် အဘိရူပ၏အနက်သည် အချင်းချင်းငဲ့၏၊ " ကောင်းသောအဆင်းအား ဖြင့် လွန်ကဲသောအဆင်း" တည်း၊ လွန်ကဲသောအဆင်းဟူသည်လည်း အကောင်းဘက်ကလွန်ကဲသော "ကောင်းသောအဆင်းပင်"တည်း-ဟူလို၊ အဘိရူပ၏သမ္ဗန်အနက်နှင့် နရ၏ အနက်လည်း အချင်းချင်းငဲ့၏၊ " လွန်ကဲသောအဆင်း ရှိသူ " ဟူသည် လူတည်း၊ "လူ"ဟူသည်လည်း လွန်ကဲသောအဆင်း ရှိသူပင်တည်း–ဟူလို။

၍ သမာသ်ပုံစံ၌ “ အဘိရူပေါ ”သာ လိုရင်း၊ ထို့ကြောင့် သုရူပေန၏ ဗာဟျတ္ထန္ဒင့်တကွ အဘိရူပ၏လွန်ကဲသောအဆင်းဟူသော အနှတ္ထကိုင့်သော (သမာသ်မပြုးမိ) အဘိ + ရူပသဒ္ဒါသည် အနုတ္တာတည်း၊ “ သဗာဟိရတ္ထ အန္တောတ္ထာ•ပေက္ခာနုတ္တော ”ကို ထောက်ပါ၊ နရော၏ အနှတ္ထန္ဒင့်တကွ , “လွန်ကဲသောအဆင်းရှိသူ ” ဟူသော ဗာဟျတ္ထကိုင့်သော (သမာသ်ပြုးပြုး သော) အဘိရူပသဒ္ဒါသည် ဥတ္တာတည်း၊ “ သန္တောတ္ထဗာဟျတ္ထာပေက္ခော ဥတ္တော”ကိုထောက်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။၍ ဘေဒစ်နှောအဆိုသည် ပြောရိုးအမိပ္ပါယ် မဟုတ်သော ကြောင့် စာသင်သားတို့မှာ ခက်ဘွယ်ဖြစ်နေ၏၊ သို့သော် “ အဘိရူပေါ”၌ သမ္မန်အနက်ဟူသော ဗာဟျတ္ထသည် ဝုတ္တ (ဝါစ္ဆ) ဖြစ်၍ , “ အဘိရူပေါ ” ဟူသော သမာသ်ပုဒ်ကား ထို သမ္မန်အနက်ကို ဟောသော ဝါစကသဒ္ဒါ ကည်း-ဟု ပြောရိုးအမိပ္ပါယ်နှင့် သဘောတူပင်ဖြစ်ပါသည်၊ ထို့ကြောင့်“အဘိ ရူပေါ”ပုဒ်ကိုမူရင်းထား၍“သုရူပေန”ဟူသောရှေ့ဝဲသဒ္ဒနုပုဒ်နှင့်“နရော” ဟူသောအဘိဓေယျပုဒ်များကို အခြံအရံလုပ်ပြီးလျှင် အမိပ္ပါယ်မှတ်ရပါသည်။

ဝညတော ဝနဝါ နရော။ ။၍ တဒ္ဓိတ်ပုံစံ၌လည်း “ ဝနဝါ ” သာ လိုရင်းတည်း၊ ဝညတောနှင့်ဝနသည်ဌင်း, “ဝနံ ယဿ အတ္ထီတိ ဝနဝါ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ယဿဟူသော သမ္မန်နှင့် နရောသည်ဌင်း အရတူ၏၊ အနှတ္ထဗာဟျ ထ္ထနှင့် အနုတ္တာဥတ္တာဖြစ်ပုံကို သမာသ်ပုံစံအတိုင်း ခွဲပါ။

သုဒေန သြဒနော ပစ္ဆတော။ ။၍ အာချာတ်ပုံစံ၌ “ ပစ္ဆတေ ”သာ လိုရင်းတည်း၊ သုဒေန၌ နာဝိဘတ်၏ ကတ္တားအနက်သည် ဗာဟျတ္ထတည်း၊ ထိဗာဟျတ္ထသည် ပစ္ဆဟူသောအနှတ္ထ၌သာ ငဲ့၏,စပ်၏၊ ထို့ကြောင့် သုဒေန ၏ ဗာဟျတ္ထန္ဒင့်တကွ“ ချက် ”ဟူသော အနှတ္ထကိုင့်သော “ပစ္ဆ”သည်ဌင်း, သုဒေနသည်ဌင်း အနုတ္တာတည်း၊ သြဒန၏အနက်သည် အနှတ္ထ,တေဝိဘတ်၏ အနက်သည် ဗာဟျတ္ထ၊ ၍သို့ အနှတ္ထန္ဒင့်တကွ ဗာဟျတ္ထကိုင့်သော တေဝိဘတ် သည်ဌင်း , သြဒနဟူသော ကံသည်ဌင်း ဥတ္တာ (ဝုတ္တ) တည်း၊ ပစိတော ဟူသော ကိတ်ပုံစံ၌လည်း ၍အတိုင်း ခွဲပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဗာဟျတ္ထန္ဒင့်အနှတ္ထတို့သည် အချင်းချင်းငဲ့လျက်ရှိသော ကြောင့်သာ “သဗာဟိရတ္ထအနှတ္ထ, သန္တောတ္ထဗာဟျတ္ထ”ဟု တွဲ၍ဆိုသည်၊ လိုရင်းမှာ“အတ္ထင်းနက်သည် အနုတ္တာ, အပြင်အနက်သည် ဥတ္တာ”ဟု ခွဲလိုရင်း ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ သုဒေန သြဒနော ပစ္ဆတေ ”၌ “ အနှတ္ထကိုင့်သော သုဒေနသည် အဝုတ္တာကတ္တား,ဗာဟျတ္ထကိုင့်သော သြဒနသည် ဝုတ္တာကံတည်း” ဟူသော ရိုးရာစကားနှင့် တထဝ်ထည်းကျသည်–ဟု မှတ်ပါ။

၁၇၅။ ပယောဂသိဒ္ဓိယာ သုတ္တော-ပဒေသော တေန ယံ သမာ-
သာဒိသဒ္ဒာတိဒေသာဒိ, တေနုတ္တံ သာမိကာရကံ။

၁၇၆။ ဇာတျာဏာဝိသယဧကွတ္တ-ဘူတံ နုတ္တံ ယာထာတထာ၊
အဘာဝတောတိ တညူဟိ, ဝုတ္တံ ဇာတိနိရုတ္တိယံ။

၁၇၅,၆။ ပယောဂသိဒ္ဓိယာ - အဘိရူပေါ စသော ပြယုဂ်တို့၏ ပြိုးစိုးခြင်းငှါ။ သုတ္တောပဒေသော-အညပဒတ္ထေသု ဗဟုဗ္ဗိဟိစသော သုတ်တို့ကို ဥပဒေသအနေအားဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းသည်၊ ဝါ-ရွတ်ဆိုရခြင်းသည်၊(ဟောတိ-ဖြစ်၏၊)တေန-ထို့ကြောင့်၊ ယံ သာမိကာရကံ-အကြင် သာမိနှင့် တကွ ကာရက ၇ ပါးသည်၊ သမာသာဒိသဒ္ဒာတိဒေသာဒိ-သမာသ် အစရှိသော ဝါစကကြိုး ၄ ပါးတို့၏ ကောင်းစွာ

၁၇၅,၆။ ။ဥတ္တ,အနုတ္တ (ဝုတ္တ,အဝုတ္တ)နှင့် စပ်၍ ဇာတိနိရုတ္တိကျမ်း၌ လာသော စကားကိုပြုလိုသောကြောင့်"ပယောဂသိဒ္ဓိယာ"စသော ၂ဂါထာကို မိန့်ပြန်သည်၊ ဤဇာတိနိရုတ္တိကျမ်းလာစကား၏ ဆိုလိုရင်းကား-"အညပဒတ္ထေသု ဗဟုဗ္ဗိဟိ"စသော သမာသ်သုတ်,"ဂုဏာဒိတော ဝန္တူ"စသော တဒ္ဓိတ်သုတ်,"အတ္ထနောပဒါနိ ဘာဝေစ ကမ္မနိ"စသော အာချာတ်သုတ်, "ဘာဝကမ္မေသု တ"စသော ကိတ်သုတ်များကို ဥပဒေသ အနေအားဖြင့် ညွှန်ပြထားခြင်းသည် "အဘိရူပေါ,ဓနဝါ,ပစ္စတေ,ပစိတော"စသော ပြယုဂ်များ၏ ပြိုးစိုးခြင်းအကျိုးငှါ ဖြစ်၏၊ "ပြယုဂ်ပြိုးစိုးဘို့ရာ ထို သုတ်များကို တည်ထားရသည်"ဟူလို။

တေန၊ပေ၊ဒေသာဒိ။ ။ထိုသို့ ပြယုဂ်ပြိုးစိုးဘို့ရန် သုတ်ကို ဥပဒေသ အနေအားဖြင့် ဆိုထားခြင်းကြောင့် သာမိ(ဘာဝနှင့်တကွ)ကာရက ၇ ပါး, ပေါင်း အနက်ရှစ်ပါးသည် သမာသ်စသော ဝါစကတို့၏ သဒ္ဒာတိဒေသ (ကောင်းစွာဖြစ်ရာ-ကောင်းစွာ ဟောရာဒေသ) လည်း ဟုတ်၏၊ (အာဒိဖြင့် အာဏာဒေသ ဝိသယဒေသကိုယူ၍) သမာသ်စသော ဝါစကတို့၏ အာဏာဒေသ (အာဏာပြန့်နှံရာဒေသ) လည်း ဟုတ်၏၊ ဝိသယဒေသ (သက်ရာဒေသ) လည်း ဟုတ်သည်။ [ဒေသကိုပင် နောက်၌"ခေတ္တ"ဟု ဆိုလတံ့။]

တေနုတ္တံ၊ပေ၊ဘူတံ။ ။ထိုသို့ သာမိစသော အနက်ရှစ်ပါး၏ သဒ္ဒာတိဒေသစသည် ဖြစ်သောကြောင့် ဇာတိခေတ် အာဏာခေတ် ဝိသယခေတ် ဖြစ်သော ထိုသာမိနှင့် ကာရက ၇ ပါးသည် ဥတ္တ(ဝုတ္တ)မည်၏၊ သမာသ်စသည်တို့ကား ဟောတတ်သော ဝါစကတို့မည်၏။

ဖြစ်ရာဒေသအစရှိသည်သည်၊ဝါ-သမာသ်,တဒ္ဓိတ်,အာချာတ်,ကိတ်တို့၏ ဇာတိဒေသ, အာဏာဒေသ,ဝိသယဒေသသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်၏၊) တေန - ထို့ကြောင့်၊ ဇာတျာဏာဝိသေယကွေတ္တာဘူတံ-ဇာတိခေတ်,အာဏာခေတ်,ဝိသယခေတ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊(တံ သာမိကာရကံ- ထို သာမိနှင့် တကွ ကာရက ၇ ပါးသည်၊) ဥတ္တံ - ဥတ္တ မည်သည်၊(ဟောတိ)၊ ယထာဇထာ-အမှတ်မထား တပါးပါးသော ခေတ်၏၊ အဘာဝတော-မရှိခြင်းကြောင့်၊ အနုတ္တံ-အနုတ္တမည်သည်၊ ဝါ-အဝုတ္တမည်သည်၊ (ဟောတိ-၏၊) ဇာတိ - ဤသို့၊ တညှဟိ - ထို ဥတ္တ အနုတ္တကို သိသော ပညာရှိတို့သည်၊ ဇာတိနိရုတ္တိယံ- ဇာတိနိရုတ္တိကျမ်း၌၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ။

နုတ္တံ၊ပေ၊အဘာဝတော ။ ။ သမာသ် စသည်တို့ဖြစ်ရာ (ဟောရာ) မဟုတ်သောအနက်များသည် (ထို ဇာတိခေတ်စသည်မဟုတ်သောကြောင့်) အနုတ္တ (အဝုတ္တ)မည်၏၊ ဆိုလိုရင်းကား—အဘိရူပေါဟူသော သမာသ်သည် ယသ၏ သမ္ဗန်အနက်၌ ဗဟုဗ္ဗီဟိဖြစ်ရကား သာမိ (သမ္ဗန်)အနက်သည် ဝုတ္တ , အဘိရူပေါ ဟူသော သမာသ်သည် ဝါစကတည်း၊ ပေ၊ ပစိတော၌ တပစ္စည်းသည် ကံအနက်၌ဖြစ်ရကား ကံအနက်သည် ဝုတ္တ , တပစ္စည်းသည် ဝါစကတည်း၊ ထိုသို့ဖြစ်ရာ မဟုတ်လျှင် အဝုတ္တတည်း၊ ဥပမာ—“ သူဒေန သြဒနော ပစ္စတေ”၌ တေဝိဘတ်၏ဖြစ်ရာ မဟုတ်သော ကတ္တားအနက်သည် အဝုတ္တဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။ [ဟိတ်စသော အကာရကအနက်များကို ထိုခေတ် ၃ ပါး၌ မပါသောကြောင့် “အဝုတ္တ”ဟု ဆိုကြသေး၏။]

ခေတ် ၃ မျိုးခွဲခြင်း ။ ။ “အဘိရူပေါသည် သမ္ဗန်အနက်၌ဖြစ်၏၊ သမ္ဗန်အနက်ကိုဟော၏”ဆိုလျှင် ထိုသမ္ဗန်အနက်သည် အဘိရူပေါသမာသ်၏ ဖြစ်ရာတည်း၊ ထို့ကြောင့် သမ္ဗန်အနက်ကို အဘိရူပေါသမာသ်၏ သဒ္ဒါတိဒေသ, ဝါ-ဇာတိခေတ်ဟု ခေါ်ထားသည်၊ အဓိန့်အာဏာဟူသည် အာဏာပြန့်နှံရာ၌ အမြဲရှင့်လျက် ရှိသကဲ့သို့ အဘိရူပေါသမာသ်သည် သမ္ဗန်အနက်ကို အမြဲငဲ့လျက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် သမ္ဗန်အနက်ကို အဘိရူပေါသမာသ်၏ အာဏာဒေသ, ဝါ-အာဏာခေတ် ဟု ခေါ်ထားသည်၊“ဤတနေရာ၌သာ ဖြစ်၏”ဟု သတ်မှတ်ထားအပ်သော ဖြစ်ရာဒေသကို“ဝိသယ”ဟုခေါ်၏(ဝိသယာဓာရကိုကြည့်ပါ၊)အဘိရူပေါသမာသ်လည်း သမ္ဗန်အနက်မှတပါး အခြားအနက်၌ မဖြစ်၊ ထို့ကြောင့် သမ္ဗန်အနက်ကို အဘိရူပေါသမာသ်၏ ဝိသယဒေသ, ဝါ-ဝိသယခေတ်ဟု ခေါ်ထား၏၊ အခြားပုံစံများကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်းသိပါ။

၁၇၇။ သာသနေ နဟုတံ ဇာတိ-ခေတ္တံ လက္ခဏ္ဍ ကောဋိနံ၊ အာဏာကွေတ္တမနန္တဇ, ဝိသယကွေတ္တ·မိရိတံ။

၁၇၇။ သာသနေ - ပရိယတ္တိသာသနာတော်၌၊ ဇာတိခေတ္တံ-ဇာတိခေတ်သည်၊ နဟုတံ-စကြဝဠာတသောင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ [နဟုတံ နေရာ၌ "နိယုတံ" ဟုလည်း ပြင်ကြသည်၊]အာဏာခေတ္တံ-အာဏာခေတ်သည်၊ ကောဋိနံ - ကုဋေတို့၏၊ လက္ခံ- တသိန်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဝိသေယကွေတ္တဉ္ဉ - ဝိသယခေတ်သည်ကား၊ အနန္တံ-အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဇာတိ-သို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဤရိတံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

၁၇၇ ။ ။သာသနာတော်၌လည်း ခေတ်သုံးမျိုးရှိကြောင်းကို ပြလိုရှိ "သာသနေ"စသည်မိန့်၊ နောက်ဆုံးဘဝ၌ ဘုရားအလောင်း ဖွားတော်မူသောအခါ စကြာစဉ္ဆာတသောင်း တုန်လှုပ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် စကြာဝဠာတသောင်းသည် "ဇာတိခေတ်-ဖွားမြင်ရာခေတ်"ဟု ခေါ်၏၊ ရတနာသုတ်စသော ပရိတ်တော်များ၏ အာဏာတော်သည် စကြာဝဠာကုဋေတသိန်း၌ ပြန့်နှံ့၏၊ ["ကောဋိသတ သဟဿေသု, စက္ကဝဠေသု ဒေဝတာ၊ ယဿာဏံ ပဋိဂ္ဂဏှန္တိ "-ရတနာသုတ် အမှန်း။] ထို့ကြောင့် စကြာဝဠာကုဋေတသိန်းကို "အာဏာခေတ်"ဟု ခေါ်၏၊ ဘုရားရှင်၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည် အဆုံးမရှိသော စကြာဝဠာကို အာရုံပြုနိုင်၏၊ ထိုဉာဏ်တော်၏ အာရုံပြုရာ အဆုံးမရှိသောဌာနကို "ဝိသယခေတ်"ဟု ခေါ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤသို့ သာသနာတော်၌ ခေတ် ၃ ပါးရှိသောကြောင့် ထို ခေတ် ၃ ပါးနာမည်ကိုယူ၍ သာမိနှင့်ကာရက ၇ ပါး . ပေါင်း ၈ ပါးသော အနက် (ဝါစွ) တို့ကို သမာသ် စသော ဝါစကကြိး ၄ ပါးတို့၏ဖြစ်ရာ ဇာတိခေတ်,ပြန့်နှံ့ရာ အာဏာခေတ်,နယ်ပယ်ဝိသယခေတ်-ဟု ဇာတိနိရုတ္တိကျမ်းက (စကားအသုံးအနှုန်း ကြိုးကျယ်အောင်) နာမည်တပ်လေသည်။

ဝါဒနည်း။ ။ မဟာဋီကာဋ္ဌကား ခေတ် ၃ ပါးတွင် ဇာတိခေတ်သည် ကျဉ်း၏၊ အာဏာခေတ်သည် အလယ်အလတ် ဖြစ်၏၊ ဝိသယ ခေတ်ကား ကျယ်ဝန်း၏၊ ထိုခေတ် ၃ ပါးကို ဥပမာထား၍ သာမိခေါ်သောသမ္ဗန်သည် သမာသ်နှင့် တဒ္ဓိတ်တို့၏ဟောရာ အနက်ဖြစ်၍ ကျဉ်းသောကြောင့် ဇာတိခေတ်နှင့် တူ၏၊ ကရဏ, သမ္ပဒါန, အပါဒါန, ဩကာသဟူသော ကာရက ၄ ပါးသည် သမာသ် တဒ္ဓိတ် ကိတ် ဟူသော ဝါစက ၃ ပါးတို့၏ ဟောရာ အနက်ဖြစ်သောကြောင့် အလယ်အလတ် ဖြစ်ရကား အာဏာခေတ်နှင့်တူ၏၊

၁၇၈။ ယဿ ယတ္ထ ဝိဓာနတ္ထာ , သကေ်တေနေဝ တေန သော၊
ဥတ္တောတိ ကာရိကာယနွ၊, ဝုစ္စတေ ကာရိကညုနာ။

၁၇၈။ တု – ဝါဒန္တရကား၊ ယတ္ထ - အကြင် သာမိနှင့် တကွ ကာရက ၇ ပါး၌၊ ယဿ-အကြင်အံ့အစရှိသော ဝါစက ၁၀ ပါး၏၊ ဝါ – ကို၊ ဝိဓာနတ္ထာ– စီရင်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သကေ်တေနေဝ-လောကသကေ်တအားဖြင့်သာလျှင်၊ တေန-ထိုအံ့အစရှိသော ဝါစက ၁၀ ပါးသည်၊ သော- ထိုသာမိနှင့်တကွ ကာရက ၇ပါးကို၊ ဥတ္တောဟာ – ဟောအပ်၏၊ ဣတိ – ဤသို့၊ ကာရိကာယံ - ကာရိကာ မည်သော သဒ္ဒါကျမ်း၌၊ ကာရိကညုနာ–ကာရိကာသိ ပညာရှိသည်၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏။

ဘော,ကံ,ကတ္တား ကာရက ၃ ပါးသည် ဝါစက ၄ ပါးလုံး၏ ဟောရာအနက် ဖြစ်သောကြောင့် နယ်အကျယ်ဆုံးဖြစ်ရကား ဝိသယခေတ်နှင့်တူ၏၊ ဤသို့ ဘေဒစိန္တာမဟာဋီကာ၌ ခွဲထားလေသည်။

စဉ်းစားဘွယ် ။ ။ ထိုသို့ မဟာဋီကာ ဆိုသော်လည်း ဥပမာဘက်၌ ခေတ်က အကျဉ်း , အလတ် , အကျယ်ဟု ၃ မျိုးကွဲသော်လည်း ဥပမေယျဘက်၌ကား ခေတ်နှင့်တူသော အနက်က ၃ မျိုးကွဲသည်မဟုတ်၊ ထို ခေတ်၌ ဖြစ်သော ဝါစကသဒ္ဒါကသာ ၃ မျိုးကွဲသည်၊ ဤသို့ ဥပမာနှင့် ဥပမေယျတို့ မလိုက်လျောသောကြောင့် ထိုအခွဲကို စဉ်းစားကြပါကုန်။

---

၁၇၈ ။ ။ ဝုတ္တအဝုတ္တအရာ၌ ဝါဒန္တရကို ပြလိုလျှင် "ယဿ ယတ္ထ ဝိဓာနတ္ထာ" စသည်မိန့်၊ အံ့စသောဝိဘတ်နှင့် သမာသ်စသည်တို့ကို အကြင်သာမိအနက် ဘာဝအနက်နှင့်တကွ ကာရကအနက် ၇ ပါး၌ စီရင်ရ၏၊ ထိုသာမိအနက် ကာရကအနက်များသည် လောကသကေ်တ (သဒ္ဒါတတ်သူ ရှေးလူတို့၏ အမှတ်အသား) အားဖြင့် "ဥတ္တ=ဝုတ္တ"မည်၏၊ ထိုသို့ စီရင်ရာမဟုတ်သော အနက်ကား "အနုတ္တ–အဝုတ္တ"မည်၏၊ ဤသို့ ကာရိကာသဒ္ဒါကျမ်း၌ ကာရိကာတတ်သိ ပညာရှိက မိန့်ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ရှေးဝါဒ၌ သမာသ်စသော ဝါစက ၄ ပါးကိုသာ ပြ၏၊ ဤဝါဒ၌ကား"ယဿ ဝိဓာနတ္ထာ"ဟု သာမညဆိုသောကြောင့် "အံ့စသော ဝိဘတ် များလည်း ကံစသော အနက်၌ စီရင်အပ်ရကား ဝါစက ဘက်၌ အံ့စသောဝိဘတ်များလည်း ပါဝင်လာသည်"ဟု မှတ်ပါ။

၁၇၉။ သမာသာဒိဟိ ဥတ္တာ နော, အမာဒိဟိတိ ကေဟိစိ၊
ယုတ္တာ-ပေက္ခေဟိ ဥတ္တာ နော, နပေက္ခေဟိတိ နော မတိ။

၁၇၉။ (သမ္ဗေ - အလုံးစုံကုန်သော၊ အတ္ထာ - အနက်တို့ကို၊) သမာသာဒိဟိ- သမာသ်အစရှိသော ဝါစကကြီးတို့သည်၊ ဥတ္တာ-ဟောအပ်ကုန်၏၊ အမာဒိဟိ-အံအစရှိသော ဝိဘတ်တို့သည်၊ နော ဥတ္တာ-မဟောအပ်ကုန်၊ ဇုတိ-ဤသို့၊ ကေဟိစိ-အချို့ဆရာတို့သည်၊ (ဝုတ္တံ - ဆိုအပ်ပြီ၊) အပေက္ခေဟိ- ငဲ့ခြင်း ရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဥတ္တာ-ဟောအပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာ-ဖြစ်ကုန်လသော်၊) ယုတ္တာ-သင့်ကုန်၏၊ အနပေက္ခေဟိ - ငဲ့ခြင်းမရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဥတ္တာ-ကုန်သည်၊ (သမာနာ- ဖြစ်သော်၊) နော ယုတ္တာ - မသင့်ကုန်၊ ဇုတိ-ဤကား၊ နော- သဒ္ဒမ္မသိရီဆရာငါတို့၏၊ မတိ-အလိုတည်း။

အမှာ။ ။မဟာဋီကာ၌ "ယုတ္တာ-အသင့်အားဖြင့်၊ အပေက္ခေဟိ - တို့သည်၊ ဥတ္တာ - ဟောအပ်ကုန်၏" ဟု ပေး၏၊ ဒီပနီ၌ကား "အပေက္ခေဟိ ဥတ္တာ ယုတ္တာ" ဟု ဖွင့်၏၊ ဤနိဿယ၌ ဒီပနီအဖွင့်အတိုင်း ပေးထားသည်။

၁၇၉ ။ ။ကစိဝါဒနှင့်တကွ မိမိ၏ဝါဒကို ပြလို၍ "သမာသာဒိဟိ" စသည်မိန့်၊ ကစိဆရာတို့က "ကံစသောအနက်တို့ကို သမာသ်စသည်တို့သည် ဟောအပ်ကုန်၏၊ အံစသောဝိဘတ်တို့သည် မဟောအပ်ကုန်" ဟု ဆိုကြ၏၊ ဆိုလိုရင်းကား သမာသ်စသော ၄ ပါးသာ ဟောတတ်သော ဝါစကသတ္တိရှိ၏၊ အံစသောဝိဘတ်တို့ကား ဝါစကသတ္တိ မရှိကြ, ဇောတကမျှသာ ဖြစ်ကြသည်-ဟူလို၊ [ဤကစိဝါဒသည် "ဝိဇ္ဇာမာနောပိ သုတ္တာဒိ" စသော (၁၂၀) ဂါထာနှင့် သဘောတူပင်တည်း။]

ယုတ္တာ၊ ပေ၊ နော မတိ။ ။ မိမိဟူသော အရှင်သဒ္ဒမ္မသိရီဆရာ၏ အလိုကား - "သမာသ်စသည်ဖြစ်ဖြစ်, အံစသောဝိဘတ်ဖြစ်ဖြစ်, သာမိစသော အနက်တခုခုကိုငဲ့ကုန်သောသဒ္ဒါတို့သည် ထိုအနက်များကိုဟောအပ်ကုန်၏၊ မငဲ့ကုန်သော သဒ္ဒါတို့သည် ထို အနက်များကို မဟောအပ်ကုန် " ဟု ယူမှ သဒ္ဒါကျမ်းသုတ်များနှင့် သင့်လျော်ကုန်သည်-ဟု ဆိုလိုသည်။ [အပေက္ခေဟိ, အနပေက္ခေဟိ"၌ ငဲ့ခြင်းရှိ-မရှိကိုလည်း (၁၇၂) ဂါထာ၌ ပြခဲ့သော "အပေက္ခာသတ္တိယာ"၏ အဓိပ္ပါယ်အတိုင်း သိပါ။]

၁၀၀။ ဥတ္တာနုတ္တာ သရူပေန, ဘာဝသတ္တမကာရကာ၊
သာမိစ ဝါစကာ·မာဒိ,သမာသာဒိ ယထာရဟံ၊

၁၀၀။ ဥတ္တာနုတ္တာ - ဟောအပ်ကုန် , မဟောအပ်ကုန်သော အနက်တို့သည်၊ သရူပေန- သရုပ်သကောင်အားဖြင့်၊ ဘာဝသတ္တမကာရကာ - ဘာဝကာရကလျှင် ၇ ခု မြောက်ရှိသော ကာရကတို့သည်ဌင်း၊ သာမိစ - သမ္ဗန်သည်ဌင်း၊ (ဟောန္တိ - နှ၏၊) အမာဒိ-အံအစရှိသောဝိဘတ်တို့သည်ဌင်း. သမာသာဒိ-သမာသ်အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်ဌင်း၊ ယထာရဟံ-ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဝါစကာ-ဟောတတ်ကုန်၏။

၁၀၀။ **ဘာဝ၊ပေ၊သာမိစ** ။ ။ ဥတ္တ, အနုတ္တ (ဝုတ္တ, အဝုတ္တ) သရုပ်ကိုဌင်း, ဝါစကသရုပ်တို့ကိုဌင်း ပြလိုသောကြောင့်"ဥတ္တာနုတ္တာ"စသည်မိန့်၊ ဥတ္တ - ဟောအပ်သောအနက်တို့၏ သရုပ်သည် ဘာဝနှင့်တကွ ကာရက ၇ ပါး, သာမိတည်း၊ ထိုရှစ်ပါးကို "ဝါစ္ဆ (ဟောအပ်သောအနက်) ဂ ပါး" ဟု ခေါ်သည်၊ အနုတ္တသရုပ်လည်း ထို ဂ ပါးပင်တည်း၊ ဥပမာ - "ပုရိသံ ပသတိ"၌ ပုရိသံဝယ် ကံအနက်သည် အံဝိဘတ်ဟောအပ်သော ဥတ္တတည်း၊ ပသတိ၌ တိဝိဘတ်ကား ထိုကံအနက်ကို မဟော၊ ထို့ကြောင့် ထို ကံအနက်သည်ပင် အာချာတ်ဝါစကသည် မဟောအပ်သောအနုတ္တ ဖြစ်ပြန်၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့်သိလေ၊ ထို့ကြောင့် အနုတ္တ၏သရုပ်ကိုလည်း ဝါစ္ဆရှစ်ပါးကဲ့ပင် ထုတ်ရသည်။ [ကာရက ၆ တန်, ဘောသမ္ဗန်, မှတ်ရန် ဝါစ္ဆရှစ်။]

ဝါစကာ၊ပေ၊သမာသာဒိ ။ ။ရှေ့၌ပြခဲ့သော အံစသော ဝိဘတ် ၆ သွယ်နှင့် သမာသ်စသော ၄ ပါး,ပေါင်းဆယ်ပါးကို"ဝါစက"ဟု ခေါ်၏၊ [ပဌမာကြည်ဖယ်, ခြောက်သွယ်ဝိဘတ်, သမာသ် တဒ္ဓိတ်, အာချာတ်ကိတ်, ဆယ်စိတ် ဝါစကဖြစ်။]

ယထာရဟံ ။ ။ အံစသော ဝိဘတ် ၆ သွယ်သည် ကံအနက်, ကရိုဏ်း, သမ္ပဒါန်, အပါဒါန်,ဩကာသဟူသောအနက်များကို အစဉ်အတိုင်းဟော၏၊ သမာသ်သည် ဝါစ္ဆရှစ်ပါးလုံးကို,တဒ္ဓိတ်လည်း (အနည်းငယ်သောအပါဒါန်နှင့်တကွ) ဝါစ္ဆ ဂ ပါးကို, ကိတ်သည် သာမိကြည်အပ်သော ၇ ပါးကို, အာချာတ်သည် ဘော, ကံ, ကတ္တားကို ဟော၏ - ဟု ခွဲခြားပါ၊ ဤသို့ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဟောပုံသည် နောက်ဂါထာများ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။

၁၈၁။ ကတ္တရိ ဇိတမာရော ကော,
သော ဇိနော၀ါဘိဓမ္မိကော၊
ဘိက္ခု ပစတိ သူဒေါ ပါ-
စကော သူဒေါဒနန္တိစ။

၁၈၁။ ဇိတမာရော- မာရ်ကို အောင်တော်မူပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ သော - ထို ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည်၊ ကော - အဘယ်သူနည်း၊ ဇိနော၀- မြတ်စွာဘုရားပင်တည်း၊ အာဘိဓမ္မိကော - အဘိဓမ္မာကို သင်ယူသူ၊ ဘိက္ခု - ရဟန်းတည်း၊ သူဒေါ - စဖို့သည်သည်၊ ဩဒနံ - ထမင်းကို၊ ပစတိ - ချက်တတ်၏၊ သူဒေါ - သည်၊ ဩဒနံ - ကို၊ ပါစကော - ချက်တတ်၏၊ ဣတိစ - ဤသည်တို့ကား၊ ကတ္တာရိ - ကတ္တားအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏာနိ-ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း။)

၁၈၂။ ကတ္တာဒိသာမိမတ္တံ တေ-ဟုတ္တံ နာညံ တတော ပရေ၊
ပဓာနာနုပရောဓေန, အနု၀တ္တန်ဿ နာညထာ။

၁၈၂။ (ယတော- အကြင်ကြောင့်၊) တေဟိ-ထို အံအစရှိသော ဝိဘတ်, သမာသ်အစရှိသော ၀ါစကတို့သည်၊ ကတ္တာဒိသာမိမတ္တံ- ကတ္တားအစရှိသော အနက် , သာမိအနက်မျှကို၊ ဥတ္တံ - တိုက်ရိုက်

၁၈၁။ ။ထို၀ါစ္ဆ-၀ါစကတို့ကို ပုံစံပြုလိုရှိ"ကတ္တရိ"စသည်မိန့်၊ ဇိတော+ မာရော ယေနာတိ ဇိတမာရော၊ ယေနဟူသော ကတ္တားအနက်ကို သမာသ် ၀ါစကက ဟောပုံတည်း၊ အာဘိဓမ္မံ+အဓီတေတိ အာဘိဓမ္မိကော၊အဓီတေ၏ အနက်ဖြစ်သော ကတ္တားအနက်ကို တဒ္ဓိတ်၀ါစကက ဟောပုံတည်း၊ ပစတိ၌ တိဟူသောအာချာတ် , ပါစကော၌ ဏ္ဍုဟူသော ကိတ်တို့၏ ကတ္တားဟော ဖြစ်ပုံမှာ ထင်ရှားပြီ။ [သူဒေါ ဩဒနံ တို့ကား တွဲဘက်ကတ္တားကံတို့တည်း။]

အမှာ။ ။ဤနေရာ၌ ကတ္တားဟောပုံစံကိုသာ ပြသေး၏၊ ထိုပုံစံများနှင့် စပ်၍ မှတ်သားဘွယ်များကို (၁၉၉) ဂါထာတိုင်အောင် ကျယ်ဝန်းစွာပြုပြီးမှ ကရိဏ်းဟောပုံစံစသည်တို့ကို ဆက်၍ပြပါလိမ့်မည်။

---

၁၈၂ ။ ။ အနက်သည် သကတ်, ဒြဗ်, လိန်, သင်္ချာ, ကာရက အားဖြင့် ငါးပါးရှိရာ, သမာသ်စသော အံစသော ၀ါစကတို့သည် ကံစသောကာရက အနက်နှင့် သာမိအနက်ကိုသာ ဟော၏၊ သကတ်စသော အနက်များကို

ဟောအပ်၏၊ အညံ့ - အခြားသော သကတ်အစရှိသော အနက်ကို၊ နဉတ္တံ- တိုက်ရိုက် မဟောအပ်၊ တတော - ထို့ကြောင့်၊ အပရေ-ဝါစ္စရှစ်ပါးမှ တပါးသော သကတ် အစရှိသော အနက်တို့သည်၊ ပဓာနာနုပရောဓေန - ပဓာနအနက်အား လျော်သောအားဖြင့်၊ (ပဓာနအနက်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် မဖြစ်ကြဘဲ၊) အနဝတ္တန္တိ - အစဉ်လိုက်ကုန်၏၊ အညထာ-အစဉ်လိုက်ခြင်းမှ တပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နဟောန္တိ- မဖြစ်ကုန်။

မဟော၊ ထိသို့ မဟောလျှင် ထို သကတ်စသော အနက်များသည် အဘယ်သို့ဖြစ်ကြသနည်းဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ကတ္တာဒိ"စသည်ဖြင့်၊"သကတ်စသော အခြားအနက်များသည် ကံစသော ပဓာနအနက်အားလျော်စွာဖြစ်၍ ထိုအနက်များသို့ လိုက်ပါကြရသည်"ဟူလို။

ဆိုလိုရင်းကား—သမာသ်စသော ဝါစကတို့သည် ကံစသောဝါစ္ဈအနက်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောကုန်၏၊ သကတ်စသော အနက်များကိုကား"အပဓာနအားဖြင့် ဟောကုန်၏"ဟုပင် ဆိုရသည်-ဟူလို၊ ဥပမာ—ဇိတမာရောဟူသော သမာသ်သည် ကတ္တားအနက်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟော၏၊ အောင်ခြင်းကြိယာနှင့်မာရ၏၏ ကမ္မ + ကမ္မီအဖြစ်ဖြင့် ဆက်စပ်ခြင်းဟူသော သမ္ဗန်သကတ်ကိုလည်း, ဘုရားရှင်ဗြဟ္မတော်ကိုလည်း,ပုလိန်နှင့်ကတ္တာသဒ္ဒါတို့ကိုလည်း တိုက်ရိုက်မဟော၊ သို့သော် " ထိုအနက်များလည်း ပဓာနကတ္တားအနက်သို့ လိုက်ကြရသောကြောင့် အပဓာနအားဖြင့် ဟောအပ်ရာရောက်သည်"ဟူလို။

ဒီပနီ။ ။ဒီပနီဋ္ဌကား "တ္ထောဝတာ ဇောတကဘာဝေန ဝုတ္တဘာဝေါ ကထိတော ဟောတိ " ဟု ဆို၏၊ ထိုစကားကိုကား စဉ်စားသင့်လေသည်၊ ဘာကြောင့်နည်း.... " ပဓာနာနုပရောဓေန"ဟူသောစကားကို ထောံလျှင် "အပဓာနအဖြစ်ဖြင့် ဟောအပ်ကုန်၏ " ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသောကြောင့်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။"အညံ"အရ သကတ်စသော အနက်များကို ရသောကြောင့် "အညော"ဟု ကေဝုစ်ဖြစ်စေ, "အညေ"ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြစ်စေ ပုလိန်ဖြင့် ရှိသင့်သော်လည်း"မည်သည့်အရာ"ဟု တိုက်ရိုက်မပြဘဲ သာမညဖြစ်သောကြောင့် နပုလိန် ကေဝုစ်ဖြင့်"အညံ"ဟု ဆိုသတတ်၊ " မာနဲသိကာစ သမ္မတ္တိ , ဒေဝလောကေစ ယာ ရတိ, ယာစ နိဗ္ဗာနသမ္မတ္တိ,သဗ္ဗမေတေန လဒ္ဓာတိ"ဟူသော ခုဒ္ဒကပါဌ—နိဓိကဏ္ဍပါဠိတော်ဝယ် ရှေက"သမ္မတ္တိ—ရတိ"တို့ကိုပင်"သဗ္ဗံ" ဟု နပုံကေဝုစ်ဖြင့် ညွှန်ပြသကဲ့သို့တည်း—ဟု ဒီပနီဆိုသည်။

၁၈၃။ ဝါစကတ္တေန ဥတ္တန်, ကေစိ တေသံ တု နာဒိသု၊
သမာသာဒိသု ကတ္တာဒိ-ဝေါဟာရော နဇိနာဒိကေ။

၁၈၃။ (သမာသာဒိ နာဒိဝိဘတ္တိဟိ-သမာသ်စသော ဝါစက, နာ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့သည်၊)ဝ'ါစကတ္တေန-ဟောတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥတ္တံ-ဟောအပ်၏၊ ဧကတိ-သို့၊ ကေစိ-တို့သည်၊ (ဝဒန္တိ)၊ တု-အပြစ်ကား၊ တေသံ-ထို ကေစိဆရာတို့၏၊ (ဝါဒေ - အယူ၌၊) နာဒိသု-နာ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၌ဌင်း၊ သမာသာဒိသု- သမာသ် အစရှိသော ဝါစကတို့၌ဌင်း၊ ကတ္တာဒိဝေါဟာရော- ကတ္တား အစရှိသော အခေါ်အဝေါ်သည်၊ (ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊) ဇိနာဒိကေ - ဇိနအစရှိသောပုဒ်၌၊ (ကတ္တာဒိဝေါဟာရော- ကတ္တားအစရှိသော အခေါ်အဝေါ်သည်၊) န(ဘဝေယျ)-မဖြစ်ရာ။

၁၈၃။ ဝါစကတ္တေန ဥတ္တံတိ ကေစိ ။ ။“ဇိတမာရော”ဟူသော သမာသ်သည် ကတ္တားအနက်ကို ဟောရာ၌ “ဝါစကသတ္တိဖြင့် ဟော၏”ဟု ကေစိဆရာတို့ ဆိုကြသည်။ [ကေစိဆရာတို့သာ မက ယခုအခါ၌ မိမိတို့ စာသင်သား အများးလည်း “ ဇိတမာရော ” သမာသ်က “ဝါစကသတ္တိဖြင့် ဟော၏”ဟုပင် ယူလျက်ရှိကြသည်။]

တေသံ တု၊ ပေန ဇိနာဒိကေ။ ။ထိုကေစိဝါဒ၌ လဒ္ဓဒေါသ (ရအပ်သော အပြစ်) ကို ပြလိုရှိ“တေသံတု”စသည်မိန့်၊“ဇိတမာရော”သမာသ်ပုဒ်သည်ပင် ကတ္တားအနက်ကို ဝါစကသတ္တိဖြင့်ဟောပြီးဖြစ်လျှင်ကား(အနက်ကို အကြောင်းပြု၍) ဝိဂြိုဟ်အတွင်းက ယေန၌ နာဝိဘတ်နှင့် “ ဇိတမာရော ” သမာသ်ကိုသာ ကတ္တားပုဒ် ဟု ခေါ်ဝေါ်ရလိမ့်မည်၊“ ဇိတမာရော ”နောံက “ဇိနော”ဟူသော ပဓာနပုဒ်ကို ကတ္တားပုဒ်ဟု မခေါ်ရဘဲရှိလိမ့်မည်၊ အမှန်မှာ—“ ဇိနော ” ပုဒ်သာ ပဓာနတည်း၊ ပဓာနဖြစ်လျှင်လည်း ထို ပဓာနပုဒ်ကိုသာ“ကတ္တား”ဟု ခေါ်ဝေါ်ထိုက်သည်—ဟူလို။

နာဒိသု ။ ။အခြားနေရာ၌ အံဝိဘတ်ကို စ၍ “ အမာဒိ ”ဟု ဆိုလေ့ရှိသော်လည်း၊“ကတ္တာရ ဇိတမာရော ဇိနော”မှ ထွက်လာသော စကားဖြစ်၍ “ ဇိတော မာရော ယေနာတိ ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၌ နာဝိဘတ်ဖြင့် ပြုရသောကြောင့် နာကို အစထား၍ “နာဒိသု”ဟု ဆိုသည်၊ ဤစကားဖြင့် “ဝိဂြိုဟ်ဝါကျအတွင်းက ယေနလည်း ပဓာနကတ္တားပုဒ်ပင်တည်း ” ဟု ကေစိဆရာတို့က ဆိုလိုကြသည်။

၁၀၄။ တေနေဝ ဇောတကတ္ထေန့, ဝုတ္ထေ တတ္ထာပိ ယုဇ္ဇတိ၊
သာမညဉ္ဆေ ဟိ တေဟုတ္ထေ, သာတ္ထကံဝ ဝိသေသနံ။

၁၀၄။ တေနေဝ-ထို့ကြောင့်ပင်၊ (သမာသာဒိနာဒိဝိဘတ္တိဟိ-သမာသ်အစရှိသော၀ါစကနာအစရှိသောဝိဘတ်တို့သည်၊)ဇောတကတ္ထေန - ထွန်းပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝုတ္ထေ - ဟောအပ်သော်၊ တတ္ထာပိ - ထို ဇိနော အစရှိသော ပုဒ်၌လည်း၊ (ကတ္ထာဒိ ဝေါဟာရော-ကတ္တားအစရှိသောအခေါ်အဝေါ်သည်၊)ယုဇ္ဇတိ-သင့်၏၊ ဟိ-အကျိုးကား၊ တေဟိ-ထိုသမာသ်အစရှိသော ဝါစကနာအစရှိသော ဝိဘတ်တို့သည်၊ သာမညတ္ထေ-သာမည အနက်ကို၊ ဝုတ္ထေ-ဟောအပ်သော်၊ ဝိသေသနံ-ဇိနော အစရှိသော ဝိသေသနသည်၊ သာတ္ထကံဝ-အကျိုးရှိသည်သာ၊(ဟောတိ-၏။)

၁၀၄။ တေနေဝ၊ ပေ၊ ယုဇ္ဇတိ။ ။(ဇိနောစသော ပုဒ်တို့မှာ ကတ္တားပုဒ်စသောအမည်ကို မရနိုင်ခြင်းဟူသော)ထိုအကြောင်းကြောင့် ဇိတမာရောသည် ကတ္တားအနက်ကို ထွန်းပြရုံမျှ(ဇောတကအဖြစ်ဖြင့်)ဟောမှ ဇိနောစသောပုဒ်လည်း ကတ္တားပုဒ်စသောအမည်ကို ရနိုင်၏-ဟူလို။

သာမညတ္ထေ ဟိ၊ ပေ၊ ဝိသေသနံ။ ။ဇိတမာရောစသောပုဒ်က ဇောတကအဖြစ်ဖြင့် ဟောသည်ဟု ဆိုလျှင် အဘယ်ဂုဏ် (လဒ္ဓဂုဏ်) ရသနည်းဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်“သာမညတ္ထေ ဟိ”စသည်မိန့်၊ ဇိတမာရော စသောပုဒ်က ဇောတကအဖြစ်ဖြင့် သာမညအနက်ကို ဟောမှ “ဇိနော”ဟု ဝိသေသနပြုခြင်းသည် အကျိုးရှိ၏၊ ဤသို့ ဇိနောဟူသော ဝိသေသနအဘွက် အကျိုးရခြင်းသည် လဒ္ဓဂုဏ်တည်း၊ “ဇိတမာရောပုဒ်ကိုယ်က ဘုရားတည်းဟူသော ဝိသေသအနက်ကို ဟောပြီးဖြစ်လျှင် ဇိနောပုဒ်က ဟောစရာအနက် မရှိသောကြောင့် ဇိနောပုဒ်ကိုပင် ထည့်ဘွယ်မလိုတော့ရာ” ဟူလို။ [ဇိတမာရောကို နည်းမှီ၍ “အာဘိဓမ္မိကော ဘိက္ခု”ဟူသော တဒ္ဓိတ်ပုံစံဌ်လည်း သိပါလေ။]

သုဒေါပဓတိ ။ ။“ပစတိ” အာချာတ်၌ ချက်ခြင်းကြိယာကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟော၏၊“ချက်တတ်သူ”ဟူသောကတ္တားကိုကား အပဓာနသာမည(ဇောတကအဖြစ်ဖြင့်) ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် “သုဒေါ” ဟု ကတ္တုဝါစကဝိသေသနကို ထည့်ပြရသည်၊ ပါစကောဌ်လည်း နည်းတူ။

အမှာ။ ။ကတ္တုဝါစက ပုံစံများကို နည်းမှီ၍ (၂၀၁) ဂါထာစသည်၌ လာမည့် ကမ္မဝါစကစသော ပုံစံများကိုလည်း သိပါ၊ ထိုအားလုံးကိုမြော်၍ “နာဒိသု, ကတ္တာဒိ, ဇိနာဒိ”ဟု အာဒိဖြင့် ရှေဂါထာ၌ သုံးစွဲထားသည်။

၁၈၅။ ဥတ္တာနုတ္တေပိ တံ ယေဝ, ကာရကံ နစ တပ္ပရာ-
ဝတ္တိ တေန ဇိနာဒိမ္ဟိ, ဥတ္တေ တံနာမတာ သိယာ။

၁၈၅။ (ဇိနာဒိကာရကေ-ဇိနအစရှိသော ကာရကကို၊)ဥတ္တေပိ- သမာသ်စသည်တို့က ဟောအပ်သေ်၎င်း၊ အနုတ္တေပိ-သမာသ်စသည်တို့က မဟောအပ်သေ်၎င်း၊ တံယေဝ ကာရကံ-ထို ကတ္တားအစရှိသော ကာရကသည်သာ၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ စ- ဗျတိရိက်ကား၊ တပ္ပရာဝတ္တိ-ထိုကတ္တားအစရှိသောကာရကတို့မှပြောင်းလွဲခြင်းသည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဇိနာဒိမှိ-ဇိနအစရှိသောပုဒ်ကို၊ ဥတ္တေ - သမာသ်စသည်တို့က ဟောအပ်သေ်၊ တံနာမတာ-ထိုကတ္တုကာရကအစရှိသောအမည်သည်၊ သိယာ- ဖြစ်ရာ၏။

၁၈၅။ ဥတ္တာ၊ေပ၊ ဝိပရာဝတ္တိ။ ။"ဇိတမာရော ဇိနော"စသောပုံစံ၌ ဇိနောစသည်က အဘယ့်ကြောင့် ဝါစကအားဖြင့် ကတ္တားစသည်ကိုဟော၏" ဟု ဆိုရသနည်း – ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် " ဥတ္တာနုတ္တေပိ တံယေဝ" စသည်မိန့်။ [ဋီကာဒိပနိတို့၌ တမျိုးကျမ်းတက်လေသည်။] ဇိနောဟူသော ကတ္တားသည် ဇိတမာရော သမာသ်က ဟောအပ်သည် ဖြစ်စေ, မဟောအပ်သည်ဖြစ်စေ အမြဲအားဖြင့် မာရ်ကိုအောင်တတ်သောကတ္တုသတ္တိ ရှိနေ၏။

ထို့အတူ"အာဘိဓမ္မိကောဘိက္ခု"၌ ဘိက္ခုလည်းအာဘိဓမ္မိကောတ၌တ်က ကတ္တားအနက်ကို ဟောဟော , မဟောဟော , အမြဲအားဖြင့် အာဘိဓမ္မာကို သင်ယူတတ်သောကတ္တုသတ္တိ ရှိ၏၊သူဒေါ ပစတိ ပါစကောတို့၌ သူဒေါလည်း ပစတိပါစကောတို့က ဟောဟော , မဟောဟော , အမြဲအားဖြင့် ချက်တတ်သောကတ္တုသတ္တိ ရှိ၏၊ ထို ကတ္တုသတ္တိမှ ပြောင်းလွဲသွားခြင်း မရှိ။

ဇေတုေပ၊သိယာ။ ။ထိုသို့ အမြဲအားဖြင့် ကတ္တုသတ္တိရှိနေခြင်းကြောင့် သမာသ် စသည်တို့က ဟောအပ်သောအခါ ထို ကတ္တားဟူသော နာမည် ထင်ရှားရုံသာ ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့်"ဇိတမာရောစသော သဒ္ဒါတို့ကို ဇောတက, ဇိနောစသော သဒ္ဒါတို့ကို ဝါစက"ဟု ဆိုရသည်–ဟူလို။

အမှာ။ ။ ဤ ကတ္တားဟောပုံစံ၌ အဘိဓေယျကိုပြသော " ဇိနော " စသောပုဒ်များသည် အမြဲကတ္တားဟော ဖြစ်သကဲ့သို့ ကံဟောစသော ပုံစံများ၌လည်း"အာဂတသံဃော ဝိဟာရော"၌ ကျောင်းသည် အမြဲအားဖြင့် လာရောံအပ်သောကမ္မသတ္တိ ရှိနေ၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့်" ဥတ္တာနုတ္တေပိ တံယေဝ ကာရကံ"၏ အဓိပ္ပါယ်ကို သိပါလေ။

၁၀၆။ သာမညံ ဟိ သမာသာဒိ , ဝဒေ သျာဒိ ဝိသေသနံ၊
တတော ဝိသေသနတ္ထေန,သာမညတ္ထော ဝိသေသျတေ။

၁၀၆။ ဟိ-မှန်၏၊ သမာသာဒိ- သမာသ် အစရှိသော ဝါစက သည်၊ သာမညံ - သာမညအနက်ကို၊ ဝဒေ-ဟော၏၊ သျာဒိ-သျာဒျန္တပုဒ်သည်၊ဝိသေသနံ-ဝိသေသအနက်ကို၊ဝဒေ-ဟော၏၊တတော-ထို့ကြောင့်၊ ဝိသေသနတ္ထေန-ဝိသေသအနက် ရှိသော ဇာနော အစရှိသော သဒ္ဒါဖြင့်၊ ဝါ-သည်၊ သာမညတ္ထော-သာမညအနက်ရှိသော ဇာတမာရော အစရှိသော သဒ္ဒါကို၊ ဝိသေသျတေ - အထူးပြုအပ်၏။

၁၀၆။ သာမညံ ဟိ၊ ဧပ၊ ဝိသေသနံ။ ။"သာမညတ္ထေဟိ တေဟုတ္တော, သာတ္ထကံ ဝ ဝိသေသနံ"ဟူသောစကားကို ခိုင်မြစေလိုလျှင် (ဒီပနီကား "ခဲ့လို့"ဟု ဆို၏၊) " သာမညံ ဟိ "စသည်မိန့်၊ " ဇာတမာရော ဇာနော"ဉ္ဇ ဇာတမာရောဟူသော သမာသ်သည် မာရိကိုအောင်ပြီးပုဂ္ဂိုလ်ကို"မည်သူမည်ဝါ" ဟု သေချာစွာမပြနိုင်သောကြောင့် (မာရ်အောင်ပြီးသောရဟန္တာအားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော) သာမညအနက်ကို ဟော၏၊ "ဇာနော " စသော သျာဒျန္တပုဒ်ကား "ဘုရား"ဟူသော ဝိသေသအနက်ကိုဟော၏။

အမှာ။ ။"အာဘိဓမ္မိကောဘိက္ခု"ဉ္ဇ အာဘိဓမ္မိကောဟူသော တဒ္ဓိတ်က သာမညအနက်ဟောပုံ,ဘိက္ခုက ဝိသေသအနက်ဟောပုံကိုဂုဏ်း, "သူဒေါ ပစတိ – ပါစကော " တို့ဉ္ဇ ပစတိ ပါစကောတို့က သာမညအနက်ဟောပုံ , သူဒေါက ဝိသေသအနက်ဟောပုံကိုဂုဏ်း ခဲ့ထွင်ကြည့်ပါလေ။

သျာဒိ။ ။"အမာဒယော ပရပဒေဘိ"သုတ်ဉ္ဇ အမာဒယောဖြင့် ဝိဘတ်ကိုမယူဘဲ အမာဒိဝိဘတ်ဆုံးသောပုဒ်ကို ယူရသကဲ့သို့ , ဤဥလည်း သျာဒိဖြင့် သျာဒိဝိဘတျန္တပုဒ်ကို ယူရသည်။ [ဌာန၊။,တနည်း–ကေဒေသုပစာတည်း။]

တတော၊ ဧပ၊ ဝိသေသျတေ။ ။ထိုသို့"ဇာတမာရော, အာဘိဓမ္မိကော, ပစတိ ပါစကော"တို့က သာမညအနက်ကိုသာ ဟောသောကြောင့် ဝိသေသအနက်ကိုဟောနိုင်သော ဇာနော,ဘိက္ခု,သူဒေါပုဒ်ကိုဖြင့် အထူးပြုပေးရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဝိသေသနတ္ထေနကို ကရိုက်းပေးလျှင် "ဝဒန္တေန– ဝဒန္တော ပုဂ္ဂိုလ်သည် " ဟု ကတ္တားထည့်၊ ဝိသေသနတ္ထေနကို ကတ္တားပေးလျှင်ကား ကတ္တားပုဂ္ဂိုလ်ထည့်ဘွယ် မလို၊ ဤနည်းမှီး၍ နေရာတိုင်းမှာ ကြံပါ။

[ဧဆာင်] သဒ္ဒါကတ္တား, နေမှုကား, ဆိတ်ငြား ကရိုက်းသာ။
သဒ္ဒါကိုကား, ကရိုက်းထား, ကတ္တား ပုဂ္ဂိုလ်လာ။

၁၀၇။ သမာသာဒိနမတ္ထာနံ, ဝိလက္ခဏသဘာဝတော၊
ဝါကျတော တေနဝါကျေန, ဝိသေသတ္ထော နမဏ္ဍတေ။

၁၀၇။ သမာသာဒိနံ – သမာသ် အစရှိသော ဝါစကတို့၏၊ အတ္ထာနံ–အနက်တို့၏၊ ဝါကျတော – ဝါကျမှ၊ ဝိလက္ခဏသဘာဝတော – ထူးသော လက္ခဏာသဘောရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေနဝါကျေန–ထို ဝါကျဖြင့်၊ ဝိသေသတ္ထော–ထူးသော အနက်ကို၊ နမဏ္ဍတေ–မသိအပ်, မသိနိုင်။

၁၀၇။ **သမာသာဒိန၊ပေ၊မဏ္ဍတေ။** ။ဇိတမာရောဟူသော သမာသ်၏ “ဘုရား”ဟူသောဝိသေသအနက်ကို “ဇိတော+မာရော ယေန” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ အားဖြင့် အဘယ့်ကြောင့် မသိနိုင်သနည်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ သမာသာဒိနံ ” စသည်မိန့်၊ “ သမာသ် တဒ္ဓိတ် ကိတ်ပုဒ်တို့အနက်က ဝိဂြိုဟ်ဝါကျအနက်မှ သဘောကွဲလွဲသော အရာလည်း ရှိတတ်သောကြောင့် ထိုဝါကျအားဖြင့် ဝိသေသအနက်ကို မသိနိုင် ” ဟူလို။ [သမာသာဒိနံဠ အာဒိဖြင့် ဝိဂြိုဟ်လုပ်ရသော တဒ္ဓိတ် ကိတ်တို့ကို ယူ။]

ဝိလက္ခဏသဘာဝတော။ ။ဝိသေသော (ဝါကျမှ ထူးသော) + လက္ခဏံ ဝိလက္ခဏံ၊ “ ဝိလက္ခဏံ+သဘာဝေါ ယေသံတိ ဝိလက္ခဏသဘာဝါ ” ဟု ပြု၍ သမာသ်စသည်ကို အရကောက်ပါ၊ ထို့နောက် ဘာဝပွဓာန, တနည်း – ဘာဝလောပကြံ၍ သဘော မတူခြင်းကို ကောက်ပါ၊ [ဒီပနီဠ် “ ဝိလက္ခဏမေဝ + သဘာဝေါ ဝိလက္ခဏ သဘာဝေါ ” ဟု ကမ္မဓာရဲပြုလေသည်။]

ဝိဂြိုဟ်ဝါကျအနက်နှင့် သမာသ်တဒ္ဓိတ် ပြိုးပြိုးသောပုဒ်တို့၏ အနက်သည် သဘောလက္ခဏာချင်း (အနက်အရကေဝံချင်း) မတူ, ဝါကျတုန်းက ဝိသေသအနက် ရသော်လည်း ပုဒ်ပြိုးသောအခါ သာမညအနက် ကိုသာ ရတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဇိတမာရော စသည်ကို “ ဇိနော ” စသည်ဖြင့် ဝိသေသန ကူမရသည်၊ဥပမာ—“သုဂတသဒ+စီဝရံ ”ဟူသော ဝါကျတုန်းက “ဘုရားရှင်၏ သင်္ကန်းတော်”ဟူသော ဝိသေသအနက်ကိုဟောသော်လည်း“သုဂတစီဝရံ” ဟု သမာသ်ပြိုးသောအခါ ရဟန်းများနှင့်ဆိုင်သော သင်္ကန်းကို ဟောသောကြောင့် “တထြိဒံ သုဂတသဒ သုဂတစီဝရံ”ဠ် “ သုဂတသဒ”ဟု ဝိသေသနပြု ရသကဲ့သို့တည်း၊“တိလတော+ဇာတံ တေလံ”ဠ်လည်း နည်းတူ။

သမာသောစ တဒ္ဓိတောစ, ဝါကျတ္ထော်သု ဝိသေသကာ၊
ပသိဒ္ဓိယံတု သာမညံ, တေလံ သုဂတစီဝရံ။

၁၈၈။ ဇိတမာရာဒိ သာမညံ, ဘိက္ခုနာဒိ ပယောဂတော၊
ပါရာဒိဝ ဇိနာဒိစ, ကတကိစ္စာဒိ ယောဂတော။

၁၈၈။ ဇိတမာရာဒိ – ဇိတမာရော အစရှိသော သဒ္ဒါသည်၊ သာမညံ-သာမညတည်း၊ (ကသ္မာ – အဘယ်ကြောင့်၊ ဇာနာတိ–သိနိုင်သနည်း၊)[ဉာပကဟိတ်ဖြစ်၍"ဇာနာတိ"ဟုဒီပနီထည့်သည်။] ဘိက္ခုနာဒိ ပယောဂတော-ဘိက္ခုအစရှိသော ဝိဓသနကို ယှဉ်စပ်သုံးစွဲအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဇာနာတိ- သိနိုင်၏၊) ဇိနာဒိစ-ဇိနောအစရှိသော သဒ္ဒါသည်လည်း၊ (သာမညံ - တည်း၊ ကသ္မာ-ကြောင့်-ဇာနာတိ–သနည်း၊)ကတကိစ္စာဒိ-ယောဂတော-ကတကိစ္စ အစရှိသော ဝိဓသနကို ယှဉ်စပ်သုံးစွဲအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဇာနာတိ-၏၊ ကိမိဝ- အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊) ပါရာဒိဝ - ပါရ, အစရှိသည်ကဲ့သို့တည်း။[အာဒိဖြင့် အပါရကို ယူ။]

၁၈၈။ ဇိတ ၊ ဇေ ၊ ပယောဂတော။ ။"သာမညံ ဟိ သမာသာဒိ" စသော စကားနှင့်စပ်၍ သာမညဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့်"ဇိတမာရာဒိ" စသည် မိန့်၊ အာဒိဖြင့် " အာဘိဓမ္မိကော , ပစတိ, ပါစကော " တို့ကို ယူ၊ " ဇိတမာရော– မာရ်ကိုအောင်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ် " ဟူရာ၌ ဘိက္ခု , ဇိနော, ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ , တို့ကို (အဘိဓေယျ-အဖြစ်ဖြင့်) သုံးစွဲ ယှဉ်စပ်ထိုက်သောကြောင့်"ဇိတမာရော"သည် သာမညသဒ္ဒါ ဖြစ်၏၊ အာဘိဓမ္မိကော၌လည်း ဘိက္ခု, သာမဏေရော, ဂဟဋ္ဌော (အဘိဓမ္မာဆောင် လူဝတ်ကြောင်) တို့ကို ယှဉ်စပ်သုံးစွဲထိုက်သောကြောင့် သာမညသဒ္ဒါဖြစ်၏၊ ပစတိ ပါစကောတို့၏ သာမညဖြစ်ပုံကိုလည်း ခဲ့ပါ။ [ဘိက္ခုနာဒိ၌ (နာ) အာဂုံ။]

ဇိနာဒိစ ၊ ဇေ ၊ ယောဂတော။ ။ဇိတမာရော အာဘိဓမ္မိကောတို့၏ နောံက ဇိနော,ဘိက္ခုတို့လည်း သာမညသဒ္ဒါ ဖြစ်ပြန်၏၊ ဘာကြောင့်နည်း– "ကတကိစ္စော–ပြုအပ်ပြီးသော မဂ်ကိစ္စရှိသော၊ဇိနော၊ ဟတကိလေသော– သတ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာရှိသော၊ ဇိနော" စသည်ဖြင့်ဂုဏ်း, " သုတ္တန္တိကော ဘိက္ခု, ဝေနယိယော ဘိက္ခု" စသည်ဖြင့်ဂုဏ်း, အမျိုးမျိုး ဝိသေသနကို ကူမ သုံးစွဲထိုက်သောကြောင့်တည်း။

ပါရာဒိဝ။ ။ဤသို့လျှင် သာမညသဒ္ဒါဝိဓသသဒ္ဒါဖြစ်ပုံသည် "ပါရ+အပါရ" ခေါ်ပုံနှင့်တူ၏၊ ဤဘက်ကမ်း၌နေသူက ဟိုဘက်ကမ်းကို "ပါရ"ဟုခေါ်၍, သူ၏နေရာ ဤဘက်ကမ်းကို "အပါရ"ဟု ခေါ်၏၊ ဟိုဘက်ကမ်း၌နေသူကလည်း ဤဘက်ကမ်းကို ပါရဟု ခေါ်၍ သူ၏နေရာ ဟိုဘက်ကမ်းကို

၁၀၉။ **ဝုတ္တိယာ ကာမာစာရာဝိ, ဝိသေသနဝိသေသျတာ၊**
လောကေန မနြ္ဒတ သိဒ္ဓါ,လောကသိဒ္ဓသဘာဝတော။

၁၀၉။ ကာမာစာရာ - ဝဒန္တာပုဂ္ဂိုလ် အလိုအတိုင်း ဖြစ်ခြင်း အားဖြင့်၊ (ဝိသေသနဝိသေသျတာဃ-ဝိသေသနဝိသေသျ၏အဖြစ် သည်၊) ဝုတ္တိယာဝိ - ဖြစ်နိုင်ပါသော်လည်း၊ လောကသိဒ္ဓသဘာဝ တော-လောက၌ ထင်ရှားသော သဘောအားဖြင့်၊ သိဒ္ဓါ-ထင်ရှား ပြီးသော၊ ဝိသေသန ဝိသေသျတာ-ဝိသေသန ဝိသေသျ၏ အဖြစ်ကို၊ လောကေန-လူအပေါင်းသည်၊ မနြ္ဒတေ-သိအပ်၏။

"အပါရ"ဟု ခေါ်၏၊ ဤသို့ပါရခေါ်အပ်သောအရပ်သည်ပင် အပါရဟုဎင်း, အပါရ ခေါ်အပ်သော အရပ်သည်ပင် ပါရ ဟုဎင်း အပြန်အလှန် ခေါ်နိုင်သကဲ့သို့, ထို့အတူ "ဇိတမာရော"ကို သာမညဟုယူသောအခါ ဇိနောသည် ဝိသေသနဖြစ်၏၊ ဇိနောကို သာမညယူပြန်လျှင် ဇိတမာရောသည် ဝိသေသန ဖြစ်နိုင်ပြန်သည်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် သူဒေါပါစကောတိုင်အောင် ခဲ့ကြည့်ပါ။

၁၀၉။ ။"ဇိတမာရာဒိ"စသော ရှေ၀ါထာအလိုအားဖြင့် ဇိတမာရော သည် ဝိသေသနလည်း ဖြစ်နိုင်-ဝိသေသျလည်း ဖြစ်နိုင်ရကား " ဤပုဒ်သည် ဝိသေသန , ဤပုဒ်ကား ဝိသေသျ" ဟု ခဲ့ခြင်းမှုသည် ဝဒန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ အလို အတိုင်း ဖြစ်နိုင်ရာရောက်၏၊ သို့သော် ဝိသေသနဝိသေသျသည် လောက၌ပင် " ဤကား ဝိသေသန, ဤကား ဝိသေသျ"ဟု သဘောအားဖြင့် ထင်ရှားပြီး ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ထို ထင်ရှားပြီးအတိုင်းသာ " ဇိတမာရောကို ဝိသေသျ, ဇိနောကို ဝိသေသန"ဟု ခဲ့ခြင်း၍သိရသည်။

ဝုတ္တိယာ ကာမာစာရာဝိ။ ။ကာမာစာရာဝိမှ ဝိကိုရွှေ့၍"ဝုတ္တိယာဝိ" ဟု ဆို၊ ထိုဝိသည် သမ္ဘာဝနာဇောတကတည်း၊ ဝုတ္တိယာ၏လက္ခဏဝဒန္တာကို လည်း " ဝိသေသန ဝိသေသျတာဃ "ဟု ထည့်၊ ကာမံ - ဝဒန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအတိုင်း+စာရော-ဖြစ်နိုင်ခြင်းတည်း၊ ကာမစာရော-ခြင်း။

လောကေန၊ပေါသဘာဝတော။ ။ လောကေ-၌၊ သိဒ္ဓေါ - ပြီးပြီး တည်း၊ ဝါ-ထင်ရှားပြီးတည်း၊ လောကသိဒ္ဓေါစ+သော+သဘာဝေါစ-သဘော(ထုံးစံ)လည်း ဟုတ်၏၊ ဇူတိ လောကသိဒ္ဓ သဘာဝေါ၊သဒ္ဒါဆရာ တို့၏လောက၌ " ဤကား ဝိသေသန, ဤကား ဝိသေသျ "ဟု ထင်ရှားပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ထို ထင်ရှားပြီးအတိုင်းသာ သိရသည်။

၁၉၁။ အတ္ထရူပ ပသိဒ္ဓံနု-ဝါဒရူပန္တိ ဝုစ္စတေ၊
ဝိသေသနံဝ တံအပ္ပ-သိဒ္ဓကံ ဝိဓိရူပကံ။

၁၉၂။ ဝိသေသျမေဝ တံတ္ထေဝ, မတ္ထရူပံ ဗုဓာမတံ၊
ယထာနိလုပ္ပလံ ရာဇ-ပုရိသောတိ နိဒဿနံ။

၁၉၀, ၁။ ပသိဒ္ဓံ- ထင်ရှားသော၊ အတ္ထရူပံ - အနက်သဘော ရှိသော သဒ္ဒါကို၊ အနုဝါဒရူပန္တိ - အနုဝါဒရုပ်ဟူ၍၊ ဝါ - အစဉ် လိုက်၍ ဟောတတ်သော သဘောရှိသော သဒ္ဒါဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ - ဆိုအပ်၏၊ တံ - ထို အနုဝါဒရုပ်ဟူသည်၊ ဝိသေသနံဝ - ဝိသေသနပင်တည်း၊ အပ္ပသိဒ္ဓကံ - မထင်ရှားသော၊ အတ္ထရူပံ - အနက်သဘော ရှိသော သဒ္ဒါကို၊ ဝိဓိရူပကန္တိ - ဝိဓိရုပ်ဟူ၍၊ ဝါ - စိမံတတ်သော သဘောရှိသောသဒ္ဒါဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ တံ-ထိုဝိဓိရုပ်ဟူသည်၊ ဝိသေသျမေဝ-ဝိသေသျပင်တည်း၊ ဇာတိဝေံ-ဤသို့၊ အတ္ထရူပံ-အနက် သဘောရှိသော သဒ္ဒါကို၊ ဒုဓာ – နှစ်ပါး အပြားအားဖြင့်၊ မတံ– သိအပ်၏၊ ယထာ-အဘယ်နည်း၊ နိလုပ္ပလံ ရာဇပုရိသောတိ-နိလုပ္ပလံ ရာဇပုရိသောဟူသော၊ နိဒဿနံ- ညွှန်ပြကြောင်း ဥဒါဟရုဏ်တည်း။

၁၉၀, ၁ ။ ။ ဝိသေသန ဝိသေသျတို့၏ အခြားနာမည်တမျိုးကို ပြလိုရှိ “အတ္ထရူပံ”စသည်မိန့်၊ ထင်ရှားသောအနက်ကို “အနုဝါဒရုပ်” ဟု ခေါ်၏၊ ထို အနုဝါဒဟူသည် ဝိသေသန၏ ပရိယာယ်နာမည်တည်း၊ မထင်ရှားသော အနက်ကို “ဝိဓိရုပ်” ဟု ခေါ်၏၊ ထိုဝိဓိဟူသည် ဝိသေသျပင်တည်း၊ ပုံစံကို ပြလိုရှိ“နိလုပ္ပလံ ရာဇပုရိသော”ဟု မိန့်သည်။

နိလုပ္ပလံ,ရာဇပုရိသော။ ။“ဥပ္ပလံ”ဟုသာ ဆိုလျှင်“ဥပ္ပလ”အမျိုးက “အဖြူ,အနီ,အညို”ဟု ဒွမျိုးရှိသောကြောင့် မည်သည့်ဥပ္ပလ ဟု မထင်ရှား၊ ထို့ကြောင့်“ဥပ္ပလ”ကို “အပ္ပသိဒ္ဓံ”ဟု ဆိုသည်၊“နီလံ”ဟု ဝိသေသန ကုမလိုက်လျှင် “ ညိုသော ဥပ္ပလ ”ဟု ထင်ရှားလာ၏၊ ထို့ကြောင့် “ နီလံ ”ကို ပသိဒ္ဓ ဟု ဆိုသည်။ [“ ရာဇပုရိသော ”၌ “ ပုရိသော ”ဟုသာ ဆိုလျှင် “မည်သူ၏အချင်းယောက်ျား”ဟု မထင်းရှား၊ ရည်ရွယ်ဟု ဝိသေသနသမ္ဗန်ကို ကုမလိုက်မှ“မင်း၏ အချင်းယောက်ျား”ဟု ထင်ရှားပုံကို သိပါ။]

အနုဝါဒ,၈၆။ ။အနုဝဒတိ–ဝိသေသျသို့ အစဉ်လိုက်၍ဟောတတ်၏၊ ဇာတိ အနုဝါဒေါ၊ ဝိဒဓာတိ– ကြာဟုငင်း, ယောက်ျားဟုငင်း စိမံတတ်၏၊ ဇာတိ ဝိဓိ၊ ဝိသေသနကို ဂဏှာဟုငင်း၊ ဘေဒက (အထူးပြုတတ် ခွဲခြားတတ်)

၁၉၂။ နတေဟုတ္ထေ ဝိဘတ္တီ·တိ, စေ ဝိနာ တု ဝိဘတ္တိယာ၊
နာ·တ္ထံ နိဒဿိတုံ သက္ကာ, လိင်္ဂံ္ထံ ပန ပေက္ခိယ။

၁၉၃။ ပဌမာယေဝ ဘဝတိ, တတ္ထာပျညြိယာဒိကော၊
ဘဝတျာပေက္ခိတေ ယေဝ, တတိယာဒိ ယထာရဟံ၊

၁၉၂,၃။ တေဟိ - ထိ သမာသ် အစရှိသော ဝါစကတို့သည်၊ ဥတ္တေ-ကတ္တားး အစရှိသော အနက်ကို ဟောအပ်ပြီးသော်၊ ဝိဘတ္တိ-ဝိဘတ်သည်၊ (အတ္တနာ - မိမိသည်၊ ဝတ္တုမ္မသ - ဟောထိုက်သော အနက်၏၊ အဘာဝါ-မရှိခြင်းကြောင့်၊) နှ - မဖြစ်ရာသည် မဟုတ်ပါလော၊ ဏ္ဍတိစေ-ဤသို့ မေးအံ့၊ တု- အဖြေကား၊ ဝိဘတ္တိယာ-

ဟုဂုဏ်း, ဝိသေသဟုဂုဏ်း, အပဓာန (လိုရင်းပဓာန မဟုတ်) ဟုဂုဏ်း, ဥပါယ (ဝိသေသျသို့ကပ်ရောက်တတ်) ဟုဂုဏ်း,သကတ်ဟုဂုဏ်း,ခေါ်၏၊ ဝိသေသုကို ဂုဏီ (ဝိသေသန ဂုဏ်ရှိ) ဟုဂုဏ်း, ဝိသေသိတဗ္ဗဟုဂုဏ်း,ဘေဒျ (ခွဲခြားအပ်) ဟုဂုဏ်း, သာမညဟုဂုဏ်း, ဝိဓိဟုဂုဏ်း, အပဓာနဟုဂုဏ်း, ဥပေယျ (ဝိသေသန သည် ကပ်ရောံအပ်) ဟုဂုဏ်း, ဒြဗ်ဟုဂုဏ်း ခေါ်သည်။ [ဂုဏီကိုပင် "ဂုဏော်း" ဟု ခေါ်ကြသည်။]

ဂုဏော ဝိသေသနံ ဘေဒကံ, ဝိသေသော အနုဝါဒကော၊
အပ္ပဓာန•မုပါယောစ, သကတ္ထောတိ စိမေ သမာ။
ဂုဏီ ဝိသေသိတဗ္ဗဥ္စ, ဘေဒျံ သာမညဝိဓယော၊
ပဓာနဥ္စ ဥပေယျောစ, ဒဗ္ဗံ ဥေ့ယျာ သမာနတာ။

၁၉၂,၃။ နတေဟုတ္ထေ၊ပေ၊ စေ။ ။"ဇိတမာရ" ဟူသော သမာသ်က ကတ္တားအနက်ကို ဟောပြီးဖြစ်လျှင် ဝိဘတ်ဟော်ဘို့ရာ ကတ္တားအနက်မရှိတော့၊ သို့ဖြစ်လျှင် "မိမိဟော်ဘို့ရာ အနက်မရှိသော ဝိဘတ်သည် ဇိတမာရနောင် သက်ဘွယ်မလိုတော့သည် မဟုတ်လော" ဟု စောဒနာခဲ့လျှင်....

ဝိနာတု၊ပေ၊ ဘဝတိ။ ။ဝိဘတ္ယန်ပဒံ-ဝိဘတ်အဆုံးရှိမှ ပုဒ်ရာဝင်၏၊ ပုဒ်အဖြစ်သို့ရောံမှလည်း "ပဇ္ဇတေ ဉာယတေ အတ္ထော ဧတေနာတိ ပဒံ" နှင့် အညီ ဆိုင်ရာအနက်ကို ပြနိုင်၏၊ ဝိဘတ်နှင့်ကင်း၍ (ဝိဘတ်မပါဘဲ)အနက်ကို မပြနိုင်၊ ထို့ကြောင့် "ဇိတမာရ" ဟူသောလိန်၏ အနက် (သကတ်, ဒြဗ်, လိန်, သင်္ချာ, ကာရကဟူသောလိင်္ဂ်ထွေ) ကို ထွန်းပြခြင်းငှါ လိင်္ဂ်ထွေပဌမာသုတ်ဖြင့် ပဌမာဝိဘတ် သက်ရသည်" ဟု အဖြေကိုပြသည်။

ဝိဘတ်နှင့်၊ ဝိနာ– ကင်း၍၊ အတ္ထံ- အနက်ကို၊ နိဒဿိတုံ – ညွှန်ပြခြင်းငှါ၊(ယသ္မာ-ကြောင့်၊)နသက္ကာ-မတတ်ခကောင်း၊(တသ္မာ-ကြောင့်၊) လိင်္ဂံတ္ထံ- လိင်၏ အနက်ကို၊ အပေက္ခိယ-ငဲ့၍၊ ပဌမာယေဝ- ပဌမာ ဝိဘတ်သည်သာ၊ ဘဝတိ–ဖြစ်၏၊ တတ္ထာပိ – ထို ဟောအပ်ပြီးသော ကတ္တားအစရှိသောအနက်၌လည်း၊(ဘဝတိစပ်)အညကြိယာဒိကေ-တပါးသော ကြိယာအစရှိသည်ကို၊ (အာဒိဖြင့် ကြိယာမဟုတ်သော သမ္ဗန်ကို ယူ၊) အပေက္ခိဒတယေဝ – ငဲ့အပ်သော်သာ၊ ဝါ-ငဲ့မှသာ၊ တတိယာဒိ- တတိယာ အစရှိသောဝိဘတ်သည်၊ ယထာရဟံ–ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဘဝတိ–၏။

ဇိနောစသည်၌ ပဌမာ။ ။ဇိတမာရနောက်၌ရှိသော“ဇိန” ဟူသော အဘိဓေယျပုဒ်သည်လည်း ဇိတမာရသမာသ်၏ ကတ္တားကိုပင် ဟော၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း၊ .... ဇိတမာရနှင့် ဇိနပုဒ်တို့ အရတူသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဇိနနောင်လည်း လိင်္ဂတ္ထမျှကို ထွန်းပြဘို့ရာ ပဌမာ သက်ရသည့်၊ အာဘိဓမ္မိကောဘိက္ခုတို့၌လည်းနည်းတူ၊ သူဒေါပစတိ,ပါစကောတို့၌လည်း ပစတိ ပါစကောတို့က ကတ္တားအနက်ကိုဟောပြီး ဖြစ်၏၊ သူဒလည်း ပစတိ ပါစကောတို့၏ဝိသေသနဖြစ်၍(အရတူသောကြောင့်)ကတ္တားဟော အမည်ရ၏၊ ထို သူဒနောင် လိင်္ဂတ္ထကို ထွန်းပြခြင်းငှါ ပဌမာသာ သက်ရသည်။

တတ္ထာဝိ၊ဧပ၊ ယထာရဟံ။ ။ထိုဇိတမာရ, ဇိနစသော သဒ္ဒါတို့သည် “ဒေသိတော” စသော အခြားကြိယာကို ငဲ့သောအခါ တတိယာသက်၍ “ဇိတမာရေန ဇိနေန ဓမ္မော ဒေသိတော” စသည်ဖြင့်ဆင်း, “ပတ္တော” ဟူသော သမ္ဗန္ဓိကိုငဲ့သောအခါ ဆဋ္ဌီသက်၍“ဇိတမာရဿ ဇိနဿ ပတ္တော” ဟုဆင်း, စပ်ရာကြိယာပုဒ်–စပ်ရာသမ္ဗန္ဓိပုဒ်လိုက်၍ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ တတိယာစသော ဝိဘတ်များသက်ရသည်။

အမှာ။ ။ “ဇိတမာရေန ဇိနေန ”၌ သမာသ်သည် ဟောအပ်သော အတွင်းကတ္တားနက် , ဒေသိတောကိုငဲ့၍ နာဝိဘတ်သည် ဟောအပ်သော အပြင် ကတ္တားနက်, ဤသို့ ကတ္တားနက် ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဝံသတိ ဇိနသဒ္ဒေ ဒွေ ကတ္တာရော ဘဝန္တိ”ဟု ဋီကာဆိုသည်၊ ကရဏဝါစက စသည်၌လည်း “ဆိန္နရုက္ခေန ပရသုနာ ရုက္ခံ ဆိန္နတိ”စသောဝါကျဝယ်“ဆိန္နော+ ရုက္ခေါ ယေန”ဟုဝိဂ္ဂိဟ်ပြုရသောကြောင့် အတွင်းကရိယာအနက်နှင့် အပြင် ဝိဘတ်၏ ကရိယာအနက်တို့ ထပ်တူကျလျက် ရှိတတ်ပုံကိုလည်း သိပါ။

၁၉၄။ ဝိသေသေဿ ဒိဿမာနာ ယာ, လိင်္ဂသဏ္ဌာဝိဘတ္တိယော၊
တုလျာဓိကရဏော ဘိယျော, ကတ္ထုဗ္ဗာ တာ ဝိသေသနေ။

၁၉၄။ ဝိသေသေဿ-ဝိသေသဿ၌၊ ဒိဿမာနာ - တွေ့မြင်အပ်ကုန်သော၊ ယာ လိင်္ဂသဏ္ဌာဝိဘတ္တိယော - အကြင် လိင်္ဂသဏ္ဌာ ဝိဘတ်တို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏၊) တာ-ထို လိင်္ဂသဏ္ဌာဝိဘတ်တို့ကို၊ တုလျာဓိကရဏော-တူသော တည်ရာအနက်ရှိသော၊ ဝိသေသနေ-ဝိသေသနဿ၌၊ ဘိယျော-များသော အားဖြင့်၊ ကတ္တုဗ္ဗာ- ပြုထိုက်ကုန်၏။

၁၉၅။ သဒ္ဒေါ နိယတလိင်္ဂေကဝစနော ဂဏ္ဍတေ ပဓော၊
နဿ ဝိဘတ္တိမတ္တံဇော-ယန္တိ စိတ္တာနိ ဝိသတိ။

၁၉၅။ နိယတလိင်္ဂေကဝစနော-မြဲသောလိင်္ဂ, မြဲသော ကေဝုစ်ရှိသော၊ သဒ္ဒေါ-သဒ္ဒါသည်၊ ပဓာနဿ-ပဓာနဖြစ်သော ဝိသေသျ

၁၉၄။ ဝိသေသေဿ၊ ပေ၊ ဝိသေသနေ။ ။"ဇိတမာရော ဇိနော" တို့၏ အရာသည် ဘုရားရှင်မျည်းဖြစ်၍ တူ၏၊ သဒ္ဒါဟူသမျှသည် အနက်၌ တည်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် တည်ရာအနက်တူသော ဇိတမာရောကဲ့သို့ဝိသေသျ၌ ဇိနောကဲ့သို့ ဝိသေသန၏လိင်္ဂ, သဏ္ဌာ, ဝိဘတ်များကို တူအောင်ပြုကြရ (ထားကြရ) သည်၊ "ဇိတမာရောဟူသော ဝိသေသျ၌ ပုလ္လိင်္ဂ, ဧကဝုစ်သဏ္ဌာ, ပဌမာဝိဘတ်ရှိသည့် အတိုင်း ဇိနော၌လည်း ရှိစေရသည်"ဟူလို။

တုလျာဓိကရဏော ဘိယျော။ ။ ဤစည်းကမ်းသည် တုလျာဓိကရဏ ဝိသေသနအတွက်သာ ဖြစ်၏၊ "တပသာ ဥတ္တမော, ရညော ပုရိသော"ကဲ့သို့ အရမတူသော ဘိန္နာဓိကရဏဝိသေသနများ၌ ဤစည်းကမ်းမလိုက်ရဟု သိစေလို၍ "တုလျာဓိကရဏော" ဟု ဆိုသည်၊ တုလျာဓိကရဏ ဖြစ်သော်လည်း နိယတလိင်္ဂ, နိယတဝုစ် ဖြစ်လျှင်ကား (နောက်ဂါထာ၌ လာလတ္တံ့အတိုင်း) လိင်္ဂဝုစ်မတူသောပြယုဂ်လည်း ရှိသေးသောကြောင့် "ဘိယျော" ဟု ဆိုသည်။
[ဒီပနီ၌ကား ဘိန္နာဓိကရဏ ဝိသေသနကို တားမြစ်လို၍ "ဘိယျော" ဆိုသည် ဟု ဖွင့်၏၊ တုလျာဓိကရဏောပါဠိဖြင့် ထိုဘိန္နာဓိကရဏကို တားနိုင်သောကြောင့် ဒီပနီစကားကို စဉ်းစားပါလေ။]

၁၉၅။ သဒ္ဒေါ ပေ၊ မတ္တံ။ ။"တုလျာဓိကရဏော ဘိယျော"၌ ဘိယျော သဒ္ဒါ၏အစွမ်းဖြင့် "ဝိသေသျနှင့် ဝိသေသနတို့ လိင်္ဂဝုစ်မတူသော အရာလည်း အနည်းငယ်ရှိသေး၏"ဟု ပြသောကြောင့် ထိုမတူခြင်း၏အကြောင်းနှင့်ပုံစံကို

ပုဒ်၏၊ ဝိဘတ္တိမတ္တံ-ဝိဘတ်မျက်ို၊ ဂဏ္ဌတေ-ယူနိုင်၏၊ ဇာယန္တိ စိတ္တာနိ ဝိသတိ-ဇာယန္တိ စိတ္တာနိ ဝိသတိတို့ကား ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ ဝိသတိ-နှစ်ဆယ်သော၊ စိတ္တာနိ-စိတ်တို့သည်၊ ဇာယန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

ပြလိုရကား "သဒ္ဒါ" စသည်ကိုမိန့်၊ "ဝိသေသနသဒ္ဒါသည် မြဲသောလိန်-မြဲသောဝုစ်ရှိသော သဒ္ဒါဖြစ်နေလျှင်(ထိုလိန်ဝုစ်တို့က ပြောင်းလွဲ၍ မဖြစ်သောကြောင့်) ဝိသေသျနှင့် လိန်ဝုစ်မတူနိုင်၊ ဝိဘတ်သာ (ပဌမာချင်း,ဒုတိယာချင်း စသည်ဖြင့်) တူနိုင်သည်" ဟူလို။

ဝိသတိ စိတ္တာနိ ။ ။ ဤပုံစံ၌ ဝိသတိနှင့် စိတ္တာနိသည် တုလျာဓိကရဏာတည်း၊ ဝိသတိဟူသောဝိသေသနက အမြဲ ဣတ္ထိလိန် ကေဝုစ် ရှိသောကြောင့် စိတ္တာနိဟူသော ဝိသေသျ၏ နပုလ္လိန်ဗဟုဝုစ်သို့ မလိုက်ဘဲ ဣတ္ထိလိန် ကေဝုစ်အတိုင်းသာ"ဝိသတိ"ဟု ရှိရသည်၊ ဝိဘတ်ကား ပဌမာဝိဘတ်ချင်းတူကြ၏၊ ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်၍ အောက်ပါနိယာဓ်ကို မိန့်ဆိုကြသည်။

[ဆောင်] ဝိသေသန, ဝိသေသျ, ပဒန္တစ်ပါး, လိန်ဝုစ်ပြေားလည်း, ဝိဘတ်ကားမူ, တူမြဲဟူ၏။

မှတ်ချက် ။ ။ "ပုံဗဟုတွေ့ ကုရု သက္ကာ" စသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ နိယတဗဟုဝုစ် ဖြစ်ကြသော ဇနပုဒ် တိုင်း ခရိုင်အနက်ကို ဟောသော သဒ္ဒါများလည်း ဝိသေသျ၏ဝုစ်သို့မလိုက်ဘဲ"ကုရုသု ဇနပဒေ"စသည်ဖြင့်ရှိသည်၊ ဤ၌ "ကုရု"မည်သောမင်းသားအများ၏"ကုရု"ဟူသော ဗဟုဝုစ်အမည်ကို ထို မင်းသားတို့၏နေရာ ဇနပုဒ်တခု၌ တင်စားထားသောကြောင့်"ကုရုသု" ဟု ဗဟုဝုစ်ရှိရသည်၊ ထိုသို့ ဗဟုဝုစ်ရှိသော်လည်း ဇနပုဒ်မှာ တခုထည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် "ဇနပဒေ"ဟု ဧကဝုစ်ထားရသည်၊ တချို့စာ၌"ဇနပဒေသု"ဟု ဗဟုဝုစ်ရှိသည်မှာ ပါဠိပျက်။ ["ကုရုသု – ကုရု ဟု ဗဟုဝုစ်အမည်ရသော၊ ဇနပဒေ–ဇနပုဒ်၌"ဟုပေး။]

ဝိဘတ်မတူ ပုံစံ။ ။"ဝိဘတ္တိမတ္တံ ဂဏ္ဌတေ–ဝိဘတ်မျက်ို(တူအောင်)ယူ၏"ဟု ဆိုသော်လည်း တရံတခါ၌ကား တုလျာဓိကရဏာဖြစ်လျက် ဝိဘတ်မတူသောအရာလည်း ရှိပါသေး၏၊ ဓာတုကထာ၌လာသော"သင်္ဂီဟိတေန အသင်္ဂီဟိတံ"တည်း၊ "သင်္ဂီဟိတေန" အရ စက္ခာယတနကြဉ်အာ်သော ရုပ်သတ္တဝိသစသည်ရ၍"အသင်္ဂီဟိတံ"အရလည်း ထိုတရားများပင် ရသောကြောင့် တုလျာဓိကရဏာ ဖြစ်ကြ၏၊ သို့ပါလျက် ရွှေဝိသေသန၌ နာဝိဘတ်, နောံဝိသေသျ၌ ပဌမာဝိဘတ်ဖြစ်၍ ဝိဘတ်ချင်း မတူချေ။ [အနက်အကျယ်ကို ဓာတုကထာအကောက်၌ ရှု။]

၁၉၆။ နာချာတေန မလိင်္ဂာ, လိင်ံ သင်္ကာ နုဝတ္တိတုံ၊
ဝိသေသျာဓိနဘာဝေန, သန်္ဓျာမတ္တံဝ တာသမံ။

၁၉၆။ အာချာတေန-အာချာတ်သည်၊ အလိင်္ဂာ-လိန် မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ လိင်ံ - ဝိသေသျ၏ လိန်သို့၊ အနုဝတ္တိတုံ-အစဉ်လိုက်ခြင်းငှါ၊ နသင်္ကာ-မတတ်ကောင်း၊(တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊) ဝိသေသျာဓိနဘာဝေန-ဝိသေသျ၏ဥစ္စာ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ-ဝိသေသျနှင့် စပ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ သန်္ဓျာမတ္တံဝ-သန်္ဓျာမျှသည်သာ၊ တသမံ-ထို ဝိသေသျနှင့် တူရတော့၏။

၁၉၇။ တဒ္ဓိတော သတ္တိမံ ဒဗ္ဗံ, သဒ္ဒသတ္တိသဘာဝတော၊
ကြိယာမုချေပိ အာချာတေ , ဘိယျော ဗြဝိတိ မုချတော။

၁၉၇။ အာချာတေ - အာချာတ်သည်၊ ကြိယာမုချေပိ - မုချအားဖြင့် ကြိယာအနက် ရှိပါသော်လည်း၊ ဝါ - ကြိယာကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောပါသော်လည်း၊ သဒ္ဒသတ္တိသဘာဝတော - ဏိက

၁၉၆။ **နာချာတေန၊ပေ၊တသမံ။** ။"ဝိသေသျ ဒိဿမာနာ ယာ" ဂါထာနှင့်စပ်၍ အာချာတ်နှင့်ဆိုင်သော ဝိသေသန ဝိသေသျတို့၏သဘောကို ပြုလိုသောကြောင့် "နာချာတေန"စသည်မိန့်၊ ["သူဒေါ ပစတိဝယ် သူဒေါကို ဝိသေသျ, ပစတိကို ဝိသေသန"ဟု ဤနေရာ၌ သုံးထားသည်၊"သူဒေါ" အရ "ချက်သော စဖိုသည်, မချက်ဘဲ စီမံနေသော စဖိုသည် " ဟု သာမည ဖြစ်နေရကား "ပစတိ" ဟု ဝိသေသနပြုသည်-ဟု ကြံပါ။]

အလိင်္ဂာ။ ။အာချာတ်ပုဒ်၌ လိန် မရှိ၊ [အတိလိင်ံ နှိဝစနံ, တဒါချာတန္တိ ဝုစ္စတိ၊—ရူပသိဒ္ဓိ, အာချာတ်။] ထိုသို့ လိန်မရှိသောကြောင့်"သူဒေါ ပစတိ" ပုံစံဝယ် ပစတိဟူသော ဝိသေသနသည် သူဒေါဟူသော ဝိသေသျ၏ လိန်သို့ လိုက်ဘွယ်မလို၊[အာချာတ်ဝိဘတ်နှင့် နာမ်ဝိဘတ်ဖြစ်၍ ဝိဘတ်ချင်း မတူကြောင်းမှာ အထူးဆိုဘွယ် မရှိ။] ထို့ကြောင့် ဧကဝုစ်ချင်း ဗဟုဝုစ်ချင်း ဟူသော သန်္ဓျာချင်းသာ တူနိုင်တော့သည်။

၁၉၇။ **တဒ္ဓိတော၊ပေ၊မုချတော။** ။"အဘိဓမ္မံ အဓီတေ" ဟူသော အနက်၌ ဏိကပစ္စည်းသက်၍ "အာဘိဓမ္မိကော" ဟု ပြီးသောတဒ္ဓိတ်သည် အဓီဇေတအနက်ကို ဟော၏၊ ထို "အဓီတေ"ပုဒ်ကလည်း အာချာတ်ကြိယာဖြစ်သောကြောင့် ကြိယာအနက်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့်ဟော၏၊ ထို့ကြောင့်

ပစ္စည်း စသော သဒ္ဒါ၏ ဒြဗ်ကို ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိသဘော ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တန္ဒိတော - တဒ္ဒိတ်သည်၊ သတ္တိမံ - သတ္တိ ရှိသော၊ ဒဗ္ဗံ-ဒြဗ်ကို၊ မုချတော-မုချအားဖြင့်၊ ဘိယျော- များသော အားဖြင့်၊ ဖြဓိတိ-ဟော၏။

၁၉၈။ ကေက္ခဏော၀နေကေသ,မုတ္တတ္တေ သတ္တိယာ ပန၊
အဘာ၀တောတ္တမေကေက, မာချာတေန ကိတေနစ။

၁၉၈။ ကေက္ခဏော၀- တပြိုင်နက်သော ခဏ၌ပင်လျှင်၊ အနေကေသံ - များစွာသော ကာရကတို့၏၊ ၀ါ- တို့ကို၊ ဥတ္တတ္တေ-ဆိုအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ (သတိ၀ိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) သတ္တိယာ-ကာရကအများကို ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိ၏၊ အဘာ၀တောပန-ထို အဓိတေအနက်၌သက်သော ကိကပစ္စည်းလည်း " အဘိဓမ္မာသင်သော (တတ်သိသော) ရဟန်းခြင်းကို မဟောဘဲ, သင်ယူခြင်း တတ်သိခြင်းကြီယာကိုသာ ဟော်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်" တန္ဒိတော"စသည်ကို မိန့်၏၊ ဆိုလိုရင်းကား-"အဓိတေ"ဟူသောအာချာတ်ကကြီယာအနက်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောပါသော်လည်း " အာဘိဓမ္မိကော" ဟူသော တဒ္ဒိတ်သည် ကြီယာကိုမဟောဘဲ အဘိဓမ္မာကိုသင်သော (တတ်သိသော) ရဟန်းခြင်းကိုသာ မုချအားဖြင့် ဟောသည်"ဟူလို။

သတ္တိမံ၊ပေ၊သဘာ၀ေတာ၀။ ။ထိုရဟန်းခြင်းသည် သင်ယူခြင်း တတ်သိခြင်းကြီယာကို ပြီးစေနိုင်သော ကတ္တာ့သတ္တိ ရှိသောကြောင့် " သတ္တိမံ " ဟု ဒဗ္ဗံကို ၀ိသေသန ပြုသည်၊ ထို သတ္တိမန္တဒြဗ်ကို ဟောနိုင်သော သတ္တိလည်း ကိကာပစ္စည်းစသော တဒ္ဒိတ်မှာ ထုံးစံသဘောအားဖြင့် ရှိသည်ကို"သဒ္ဒသတ္တိသဘာ၀"ဟု ဆိုသည်။ [မုချတောဟု ဆိုသောကြောင့် အမုချ (အပဓာန) အားဖြင့်ကား ကြီယာကို ဟောပါ၏၊-ဟူလို။]

ဘိယျော။ ။"ပါစကဿ+ဘာ၀ေါ ပါစကတ္တံ"၌ ချက်ခြင်းကြီယာကို ဟောသော တဒ္ဒိတ် (တ္တ) ပစ္စည်းလည်း ရှိသေးသောကြောင့် "ဘိယျော"ဟု ဆိုသည်၊ ထိုဘိယျောဖြင့် " ကြီယာကိုဟောသော အရာလည်း အနည်းငယ် ရှိပါသေး၏"ဟု ပြသည်။

၁၉၈။ ကေက္ခဏော၊ပေ၊ကိတေနစ။ ။"သူဒေန သြဒနော ပစ္စတေ, သူဒေန သြဒနော ပစိတော" ဟူသော အာချာတ်ကိတ်ပုံစံတို့၌ ကတ္တား ကံ ဟူသော ကာရကအများကို ဆိုထားသော်လည်း ထိုကာရကတို့ကို တပြိုင်နက်

မရှိခြင်းကြောင့်ကား၊ အာချာတေန - အာချာတ် ဝိဘတ်သည်ဌင်း၊ ကိတေနစ-ကိတ်ပစ္စည်းသည်ဌင်း၊ ကေကံ-တခုတခုသောကာရကကို၊ ဥတ္တံ-ဟောအပ်၏။

၁၉၉။ ကြိယာယေဝ နိမိတ္တတ္တာ, နိဿယတ္တာစ ယုဇ္ဇတေ၊
ဥတ္တာနုတ္တောပိ ဘာဝေါပ-လဒ္ဓိဟေတု ဟိ ကာရကော။

၁၉၉။ ကြိယာယ-ကြိယာ၏၊ နိမိတ္တတ္တာယေဝ-အကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်ဌင်း၊ နိဿယတ္တာစ-မှီရာ၏အဖြစ်ကြောင့်ဌင်း၊ ဥတ္တောပိ-ဟောအပ်သော ကာရကကိုဌင်း၊ အနုတ္တောပိ - မဟောအပ်သော ကာရကကိုဌင်း၊ ယုဇ္ဇတေ-ယှဉ်စပ်သုံးစွဲအပ်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ ကာရကော-ကာရကဟူသမျှသည်၊ ဘာဝေါပ လဒ္ဓိဟေတု (ဘာဝ+ဥပလဒ္ဓိ+ဟေတု)-ကြိယာကိုရခြင်း၏အကြောင်းသည်၊ ဟောတိ-၏။

ဟောဘို့ရန် အာချာတ်ဝိဘတ် ကိတ်ပစ္စည်းတို့မှာ သတ္တိမရှိကြ၊ ထို့ကြောင့် တပါးစိကိုသာ (ကံဟောဝါကျ ဖြစ်လျှင် ၎ကံကိုသာ , ကတ္တားဟောဝါကျ ဖြစ်လျှင် ကတ္တားကိုသာ) အာချာတ် ကိတ်တို့က ဟောကြရသည် – ဟူလို့။
[“ကတ္တား ကံ ကရိဏ်း”စသည်ပါသောဝါကျများကိုလည်း ပုံစံထုတ်ပါ။]

၁၉၉။ ကြိယာယေဝ၊ပေ၊ယုဇ္ဇတေ ။ ။“ ဝါကျအတွင်း၌ ရှိသမျှ (သုံးစွဲအပ်သမျှ)ကာရကတို့ကို မဟောဘဲ တပါးစိကိုသာ ဟောနိုင်လျှင် အယ့်ယ်ကြောင့် ဝါကျတခုထည်း၌ ကာရကအများကို သုံးစွဲရသနည်း ” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ကြိယာယေဝ၊ပေ၊ယုဇ္ဇတေ”ဟု မိန့်သည်၊ နိမိတ္တအဖြစ်က ကာရကအားလုံးအတွက် မြဲသောကြောင့် “နိမိတ္တတ္တာယေဝ” ဟု ဝေဝထည့်၏၊ နိဿယအဖြစ်ကား ကတ္တားကံနှင့်သာ ဆိုင်သောကြောင့်“ဧဝ” မထည့်၊“ကြိယာနိဿယဘူတာနိ, ကတ္တုကမ္မာနိ တိဋ္ဌရေ”ကို ထောက်ပါ။

ဥတ္တာ၊ပေ၊ကာရကော။ ။မှန်၏–ကာရကဟူသမျှသည် အာချာတ်ကိတ်တို့က ဟောအပ်သည်ဖြစ်စေ မဟောအပ်သည်ဖြစ်စေ, ကြိယာတခုခုကိုရဘို့ရန် အကြောင်းဖြစ်၏၊“ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ”၌ မဂ္ဂံသည် ဂစ္ဆတိကြိယာက မဟောအပ်သော်လည်း ထိုသွားခြင်းကြိယာကိုရဘို့ရန် အကြောင်းဖြစ်၏၊“လဓ်းမရှိလျှင် သွားခြင်းကြိယာ မဖြစ်နိုင်”ဟူလို၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ကာရကတို့၏ ကြိယာရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်ပုံကို သိပါ။

၂၀၀။ ကရဏော ဆိန္နရူက္ခော ပ-ရသု ပဟာရဏာဒုဓံ၊
ပါယေန ဒုတ်ယော ခါရိ, ဂေါတ္တံ ဇာတိစ အပ္ပတော။

၂၀၀။ ဆိန္နရူက္ခော-သစ်ပင်ကို ဖြတ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပရသု-ပုဆိန်၊ ပဟာရဏံ - ပုတ်ခတ်ကြောင်း ဖြစ်သော၊ အာဒုဓံ - လက်နက်၊ (ဇာ္စစာဒယော - ဤသို့ အစရှိသောသမာသ် ဥဒါဟရုဏ် ကိတ် ဥဒါဟရုဏ်တို့သည်၊) ကရဏော - ကရဏကာရကဉ်၊ ပါယေန - အများအပြားအားဖြင့်၊ (ဟောန္တိ - ရှိကုန်၏၊) ဒုတိယော - ၂ ခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ခါရိ - တတို့၊ ဂေါတ္တံ - နွားဟု သိသော ဉာဏ်, နွားကိုဟောသော ဂေါသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်း၊ ဇာတိ - နွားဇာတ်၊ (ဇာတိစ-ဤ တဒ္ဓိတ် ဥဒါဟရုဏ်တို့သည်ကား၊)အပ္ပတော-အနည်းအားဖြင့်၊ (ဟောန္တိ-ရှိကုန်၏)။

၂၀၀။ ။"ကတ္တာရိ ဇိတမာရော"မှစ၍ ကတ္တားဟောပုံစံကိုဌင်း, ထိုပုံစံများနှင့်စပ်၍ မှတ်သားဘွယ်များကိုဌင်း ပြပြီး၍ ကရိဏ်း၏ပုံစံကို ပြလိုသောကြောင့် " ကရဏော " စသည်မိန့်၊ ဆိန္နရူက္ခောသည် သမာသ်၏ ပုံစံတည်း၊ ပဟာရဏံသည် ကိတ်၏ပုံစံ၊ ထို သမာသ်နှင့် ကိတ်ဆိုင်ရာ ကရဏကာရကကို ဟောသောပုံစံက အများအပြားရှိသောကြောင့် "ပါယေန"ဟု ဆိုသည်။

ဒုတိယော, ဂေါတ္တံ။ ။တဒ္ဓိတ်ပုံစံတို့တည်း၊ တဒ္ဓိတ်ဝါစကဓ်၏ ကရဏကာရကဟောရာပုံစံသည် နည်းနည်းပါးပါးသာ ရှိသောကြောင့်"အပ္ပတော" ဟု ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့်ပင် ဗာလာဝတာရ သမ္ဗန္ဓစ်နှာကျမ်းတို့၌ ပုံစံကိုပင် မပြကြ၊ ဤကျမ်းကား ပုံစံရှိကြောင်းကိုပြလို၍ ပုံစံ ၂ မျိုး ထုတ်ပြထားသည်။

ဝိဂ္ဂဟ။ ။ ဆိန္နော ရုက္ခော ယေနာတိ ဆိန္နရုက္ခော၊ " ပရသု " ကား အဘိဓေယျ ပုဒ်တည်း၊ ပဟရတိ ယေနာတိ ပဟရဏံ၊ အာဒုဓံကား အဘိဓေယျ၊ ဒ္ဝိန္နံ + ပူရဏော ဒုတိယော၊ ပူရဏအနက်၌ တိယပစ္စည်း သက်၊ ထို ပူရဏပုဒ်ကလည်း "ပူရတိ အနေနာတိ ပူရဏံ "နှင့်အညီ ကရိဏ်းအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ဒုတိယောသည် ကရဏကာရကဟော ပုံစံဖြစ်၏၊ ခါရိကား အဘိဓေယျတည်း၊ " ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိ သဒ္ဒါ တေနာတိ ဘာဝေါ" ဟု ဖြိုလျင် ဘာဝပုဒ်သည် ကရဏကာရကကို ဟော၏၊ " ဂေါသ + ဘာဝေါ ဂေါတ္တံ " ဟု ဖြစ်သောအခါ ထိုဘာဝ၏ ကရိဏ်းအနက်ကိုပင် တွဲ ပစ္စည်းက ဟောရကား ဂေါတ္တံလည်း ကရဏကာရကဟော ပုံစံဖြစ်ရသည်၊ ဇာတိကား အဘိဓေယျတည်း။ [အာချာတ်သည် ကရိဏ်းအနက်စသည်ကို မဟော။]

၂၀၁။ ကမ္မေ အာဂတသံယော ကော,
သော ဝိဟာရော သံဃိကော၊
ယာတိကော ဩဒနော ပစ္ဆ-
တော၁နော ပစိတော ဒနော။

၂၀၁။ အာဂတသံယော – သံယာသည် လာရောက်အပ်သော အရပ်၊ သော-ထို အာဂတသံယအရပ်ဟူသည်၊ **ကော-အဘယ်နည်း၊** သံဃိကော - သံယာ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝိဟာရော - ကျောင်းပင်တည်း၊ ယာတိကော-ထောပတ်ဖြင့် ရောစပ်အပ်သော၊ ဩဒနော-ထမင်း၊ ဩဒနော-ထမင်းကို၊ **ပစ္ဆတော-**ချက်အပ်၏၊ ဩဒနော-ကို၊ ပစိတော-ချက်အပ်ပြီ၊ (ဇုမာနိ-ဤ ဥဒါဟရဏ်တို့သည်၊) **ကမ္မေ-**ကမ္မကာရကဋ္ဌ၊ (သမာသာဒိ ဥဒါဟရဏာနိ - သမာသ်အစရှိသည်တို့၏ ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း။)

၂၀၂။ ဘုဇ္ဇတေ ဩဒနော တေဿ , မုချတော ပစ္ဆတော၁နော၊
ဇုတေဿမုချတော ဝုတ္တော, ဖလနာမုပစာရတော။

၂၀၂။ ဩဒနော-ထမင်းကို၊ ဘုဇ္ဇတေ-စားအပ်၏၊ ဇုတိ ဿ-ဤပြယုဂ်၌၊ (ဩဒနသဒ္ဒေါ - ဩဒနသဒ္ဒါသည်၊) မုချတော – မုချအားဖြင့်၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်သော သဒ္ဒါတည်း၊ ဩဒနော-ထမင်းကို၊

၂၀၁။ ။ကမ္မကာရကကိုဟောသော ပုံစံကိုပြလို၍“ကမ္မေ”စသည်မိန့်၊ “အာဂတော + သံဃော ဇုမံ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ဇုမံ၏ ကံအနက်ကိုအမွေခံ၍ “ အာဂတသံယော”သမာသ်က ဟော၏၊ “ သံဃိကော ဝိဟာရော”သည် အဘိဓေယျ၊ “ ဃတေန + သံသဋ္ဌော – ရောစပ်အပ်သောအစာတည်း” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ သံသဋ္ဌ၏ ကံအနက်ကို “ ဃာတ်ကော ” တဒ္ဓိတ်က ဟောသည်၊ ဩဒနောကား အဘိဓေယျ၊ ပစ္ဆတော, ပစိတောဟူသော အာချာတ်ကိတ်တို့၏ ကံဟောဖြစ်ကြောင်းမှာ ထင်ရှားပြီ။

၂၀၂။ ။“ပစ္ဆတေ ဩဒနော”နှင့်စပ်၍ မှတ်ဘွယ်ကိုပြလိုသောကြောင့် “ဘုဇ္ဇတေ”စသည်မိန့်၊ [“ဘုဇ္ဇတေ”သည် ကတ္တားဟော၊ “ဘုဇ္ဇတေ”ကား ကံဟော၊ ထို့ကြောင့် “ ဘုဇ္ဇတေ” ဟု ပါဠိမှန်ရှိပါစေ။] “ဩဒနော ဘုဇ္ဇတေ – ထမင်းကိုစားအပ်”ဟူရာ၌ ထမင်းသည် စားအပ်သောအစာဖြစ်၏၊

ပစ္စတေ–ချက်အပ်၏၊ ဇာတိ ထွေ - ဤ ပြယုဂ်၌ကား၊ အမုချတော–မုချမဟုတ်သောအားဖြင့်၊ ဖလနာမုပစာရတော - အကျိုးထမင်း၏ အမည်ကို အကြောင်းဆန်၌တင်စားသောအားဖြင့်၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်သော သဒ္ဒါတည်း။

၂၀၃။ ကေကမ္မကြိယာ ကမ္မေ, ဥတ္တေ တံယေဝ မန္ဒတော၊
နေကကမ္မကြိယာကမ္မေ , ဥတ္တေ ကိ ံ တေသု မန္ဒတော။

၂၀၃။ ကေကမ္မကြိယာ (ကေကမ္မကြိယာယ) - တခုသော ကံရှိသော ကြိယာသည်၊ ကမ္မေ - ကံကို၊ ဥတ္တေ - ဟောအပ်သော်၊ တံယေဝ–ထို တခုသော ကံကိုပင်၊ (ဝုတ္တန္တိ – ဝုတ္တကံဟူ၍၊) မန္ဒတော-သိအပ်၏၊အနေကကမ္မကြိယာ(အနေကကမ္မကြိယာယ)-တပါးမကများသော ကံရှိသော ကြိယာသည်၊ ကမ္မေ-ကံကို၊ ဥတ္တေ–ဟောအပ်သော်၊ တေသု–ထို ကံတို့တွင်၊ ကိ ံ–အဘယ် ကံကို၊(ဝုတ္တန္တိ–ဝုတ္တကံဟူ၍၊) မန္ဒတေ–သိအပ်သနည်း။

ထို့ကြောင့် သြဒနသဒ္ဒါသည် မုချသဒ္ဒါတည်း၊ “ ထမင်းအနက်ကို တိုက်ရိုက်ဟောသော”သဒ္ဒါ ဟူလို၊ “သြဒနော ပစ္စတေ– ထမင်းကိုချက်အပ်”ဟူရာ၌ကား ထမင်းဖြစ်ပြီးကို ချက်၍မဖြစ်, ချက်ဘွယ်မလို၊ ဆန်ကိုသာ ချက်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် “သြဒနသဒ္ဒါသည် အကျိုးထမင်း၏ သြဒနအမည်ကို အကြောင်းဆန်၌ တင်စား၍ ခေါ်အပ်သော ဖလူပစာသဒ္ဒါဖြစ်သည်”ဟူလို။

---

၂၀၃ ။ ။ ကမ္မဝါစကနှင့် စပ်၍ မှတ်ဘွယ်များကို ပြလိုသောကြောင့် “ ကေကမ္မ ”စသည်မိန့်၊ [၂၂၄–ဂါထာတိုင်အောင် ကမ္မဝါစကနှင့် စပ်၍ မှတ်ဘွယ်ချည်းတည်း။] ကြိယာသည် ကေကမ္မကြိယာ, အနေကကမ္မကြိယာ ဟု ၂ မျိုး ရှိ၏၊ ကေကမ္မကြိယာသည် ကံကို ဟောရာ၌ ထို ကံတပါးကိုပင် ဟောရသည် ဖြစ်၍ အထူးမေးဘွယ် မလို၊ အနေကကမ္မကြိယာက ကံကို ဟောရာ၌ အဘယ်ကံကို ဟောပါသနည်း–ဟု မေးသည်။

မှတ်ချက် ။ ။“အနေကကမ္မ”ဟူရာ၌ ဒ္ဝိကမ္မကကြိယာကိုလည်း ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်ယှဉ်သော ကြိယာကိုလည်း , ရည်ရွယ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဒ္ဝိကမ္မကစာတ်များကိုလည်း,ကာရိတ်ရှိသောကြိယာများကိုလည်း အဖြေအဖြစ်ဖြင့်ပြလတ္တံ့၊ ကေံ ကမ်ံ ယဿာ ကြိယာယာတိ ကေကမ္မာ။

၂၀၄။ အပ္ပဓာနံ ဒုဟာဒိနံ, ဈာဒိနန္တု၊ ပဓာနကံ၊
ကမ်ံ ကမ္မေသ္ဝနေကေသု , ဝုတ္တံ ကမ္မန္တိ မၪ္ဇတေ။

၂၀၄။ ဒုဟာဒိနံ – ဒုဟာဒိဂဏိက ဓာတ်တို့၏၊ အနေကေသု - များစွာကုန်သော၊ ကမ္မေသု - ကံတို့တွင်၊ အပ္ပဓာနံ – အပဓာနဖြစ်သော၊ ကမ်ံ-ကံကို၊ ဝုတ္တံကမ္မန္တိ-ဝုတ္တကံဟူ၍၊ ဝါ-ဟောအပ်သောကံဟူ၍၊ မၪ္ဇတေ-သိအပ်၏၊ ဈာဒိနန္တု-ဈာဒိဂဏိကဓာတ်တို့၏ကား၊ အနေကေသု - ကုန်သော၊ ကမ္မေသု - တို့တွင်၊ ပဓာနကံ - ပဓာနဖြစ်သော၊ ကမ်ံ-ကို၊ ဝုတ္တံကမ္မန္တိ-ဟူ၍၊ ဝါ-ဟူ၍၊ မၪ္ဇတေ-၏။

၂၀၅။ ဒုဟယာစ ရုဓိပုစ္ဆ, ဘိက္ခသာသဝဒါဒယော၊
နိဝဟဟရမာဒိစ, ဥဘယေတေ ဒ္ဝိကမ္မိကာ။

၂၀၅။ ဒုဟယာစရုဓိပုစ္ဆဘိက္ခသာသဝဒါဒယော-ဒုဟဓာတ်, ယာစဓာတ်, ရုဓိဓာတ်, ပုစ္ဆဓာတ်, ဘိက္ခဓာတ်, သာသဓာတ်,ဝစဓာတ် အစရှိသည်တို့သည်ဂုဏ်း၊ နိဝဟဟရမာဒိစ - နိဓာတ် , ဝဟဓာတ်,ဟရဓာတ်အစရှိသည်တို့သည်ဂုဏ်း၊ ဥဘယေ- ၂ ပါးကုန်သော၊ ဧတေ–ဤဓာတ်တို့သည်၊ ဒ္ဝိကမ္မိကာ-ကံ ၂ ပါးစီ ရှိကြကုန်၏။

၂၀၆ ။ ။ဒ္ဝိကမ္မကဓာတ်တို့သည် ဒုဟာဒိဂဏိကဓာတ် , ဈာဒိဂဏိကဓာတ်ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ကံ ၂ ပါးတွင်လည်း ပဓာနကံ, အပဓာနကံဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ကံဟောဝါကျ၌ ဒုဟာဒိဓာတ်တို့သည် အပဓာနကံကို ဟော၏၊ ဈာဒိဓာတ်တို့ကား ပဓာနကံကို ဟောသည်။ [နောက်ပုံစံ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။]

၂၀၇ ။ ။“ဒုဟာဒိဓာတ်တို့ဟူသည် အဘယ်ဓာတ်များနည်း, နယာဒိဓာတ်တို့ကား အဘယ်ဓာတ်များနည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဒုဟယာစ”စသည်မိန့်၊ ဒုဟ, ယာစ, ရုဓိ, ပုစ္ဆ, ဘိက္ခ, သာသ, ဝစ, အာဒိဖြင့် ဗြ။ဓာတ်စသည်ယူ၊ ဤ ဓာတ်များသည် ဒုဟာဒိဓာတ်များတည်း၊ နီ, ဝဟ, ဟရ,“အာဒိဖြင့် ဂဟကိုယူ”ဟု ဋီကာဆို၏၊ ဤဓာတ်တို့ကား နယာဒိဓာတ်များတည်း။ [ဤဓာတ်တို့၌ “နွားမကို နို့ရည်ကိုညှစ်၏”စသည်ဖြင့် ကံ ၂ ပါးပါမှ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ် ပြည့်စုံ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤ ဓာတ်တို့သာ ဒ္ဝိကမ္မကဓာတ်များ ဖြစ်ကြရသည်။]

၂၀၆။ ဒုဟမာနော ဂဝံ ဒိရံ, ဂေါပေါ ဒုဟတိ ဝါတိစ၊
ဂေါ ဒိရံ ဒုဟိတာ တေန, ဒုယ္ဟတေ ဝါတိ စာဗြုဒုံ။

၂၀၆။ ဂေါပေါ-နွားကျောင်းသားသည်၊ ဂဝံ-နွားမကို၊ ဒိရံ-နို့ရည်ကို၊ ဒုဟမာနော - သွစ်၏၊ ဝါ - တနည်း၊ ဂေါပေါ်-သည်၊ ဂဝံ-နွားမကို၊ ဒိရံ-ကို၊ ဒုဟတိ-သွစ်၏၊ ဧကတိစ-ဤသို့ဂင်း၊ တေန-ထိုနွားကျောင်းသားသည်၊ ဂေါ-နွားမကို၊ ဒိရံ-နို့ရည်ကို၊ ဒုဟိတာ-သွစ်အပ်၏၊ ဝါ-တနည်း၊ တေန-ထိုနွားကျောင်းသားသည်၊ ဂေါ-နွားမကို၊ ဒိရံ-ကို၊ ဒုယ္ဟတေ-သွစ်အပ်၏၊ ဧကတိစ-ဤသို့ဂင်း၊ အဗြဝုံ-ဆိုကြကုန်ပြီ။

၂၀၆။ **ဒုဟမာနောဂေါဝါတိစ** ။ ။ ဒုဟဓာတ်၏ ကတ္တားပုံစံကို ပြဿဝဂါထာတည်း၊ ဂေါပေါ ဂဝံ ဒိရံ ဒုဟမာနော-နွားကျောင်းသားသည် နွားမကို နို့ရည်ကို သွစ်တတ်၏၊ (ကိတ်ပုံစံ၊) ဂေါပေါ ဂဝံ ဒိရံ ဒုဟတိ၊ (အာချာတ်ပုံစံ၊) ဤ ကတ္တားဟောဝါကျ၌ ကြိယာက ကံကိုမဟောသောကြောင့် ဒုတိယာဝိဘတ်ချည်း ထားရသည်။ [ဂါဂေါ+ ပါတိ(ရက္ခတိ)တိ ဂေါပေါ၊ (ကိတန္တသမာသ်၊)။]

ဂေါ၊ပေ၊ဒုယ္ဟတေဝါ။ ။[ကံဟောပုံစံတည်း၊ တေန၌ "ဂေါပေန" ဟု ဆိုလိုသည်ဟု မှတ်။]ဂေါပေန ဂေါ ဒိရံ ဒုဟိတာ (ကိတ်ပုံစံ)၊ ဂေါပေန ဂေါ ဒိရံ ဒုယ္ဟတေ၊ (အာချာတ်ပုံစံ)၊ ဤပုံစံ၌ "ဂေါ, ဒိရံ" ဟု ကံ ၂ ပါး ရှိသည်တွင် ဂေါသည် အပဓာနကံတည်း၊ "အပဓာနံ ဒုဟာဒိနံ" နှင့်အညီ ဒုဟာဒိဓာတ်က အပဓာနကံကိုဟောသောကြောင့် ဂေါကို ဝုတ္တကံအဖြစ်ဖြင့် (ပဌမာဝိဘတ်သက်၍) ထားရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ပဓာန, အပဓာန၏လက္ခဏာကို (၂၀၇-၉)ဂါထာတို့၌ ပြလတံ့၊ သို့သော် ဤ၌လည်း မှတ်ခဲ့ပါဦး၊ "ဒုဟ-သွစ်ခြင်း" ဟူသည် နို့ရည်နှင့်သာဆိုင်၏၊ လောကဌ်လည်း "နို့+သွစ်" ဟု ပြောလေ့ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒိရံသည် သွစ်ခြင်းကြိယာ၏ပဓာနကံတည်း၊ "ဂေါ" ကား သွစ်ခြင်းကြိယာ၏ အခြံအရံအကြောင်းမျှဖြစ်၍ အပဓာနတည်း၊ ကံဟောဝါကျ၌ ထို အပဓာနကံသည်သာ ဝုတ္တကံဖြစ်ရသည်၊ သွစ်အပ်သူ, ဝါ-အသွစ်ခံရသူသည် နွားမတည်း - ဟူလို။ [ယာစစသော ဓာတ်များ၏ပုံစံတို့ကိုလည်း သဒ္ဒါအဖွင့်ကျမ်းများ၌ ရှုပါလေ။]

၂၀၇။ နယမာနော အံ၀ါမံ, ဇပါလော နယတိတိစ၊
နိယမာနော အဧော ၀ါမံ, တေန နိယတိ ၀ါတိစ။

၂၀၇။ အဇပါလော-ဆိတ်ကျောင်းသားသည်၊ အံ-ဆိတ်ကို၊ ၀ါမံ-ရွာသို့၊ နယမာနော - ဆောင်တတ်၏၊ အဇပါလော-သည်၊ အံ-ကို၊ ၀ါမံ-သို့၊ နယတိ - ဆောင်တတ်၏၊ စ့တိစ - ဤသည်တို့သည်ဖုင်း၊ တေန-ထို ဆိတ်ကျောင်းသားသည်၊ အဧော - ဆိတ်ကို၊ ၀ါမံ - သို့၊ နိယမာနော - ဆောင်အပ်၏၊ ၀ါ - တနည်း၊ တေန-ထို ဆိတ်ကျောင်းသားသည်၊ အဧော- ဆိတ်ကို၊ ၀ါမံ-ရွာသို့၊ နိယတိ-ဆောင်အပ်၏၊ စ့တိစ - ဤသည်တို့သည်ဖုင်း၊ (ဥဒါဟရဏာနိ-ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း။)

၂၀၈။ ကိယာယဘိမတံ ကမ်ံ, ပဓာနန္တိ ပဝုစ္စတေ၊
ကြိယာနိမိတ္တမတ္တန္တု, အပ္ပဓာနန္တိ ဝုစ္စတေ။

၊၀၈။ ကြိယာယ- ညွှန်ခြင်း, ဆောင်ခြင်းစသော ကြိယာဖြင့်၊ အဘိမတံ-အလွန်အသိအမှတ်ပြုအပ်သော၊ ၀ါ-မှတ်သားအပ်သော၊

၂၀၇။ ။ဒုဟခေတ်၏ပုံစံကို ပြပြီး၍ နိဓေတ်၏ပုံစံကို ပြလိုသောကြောင့် "နယမာနော" စသည်မိန့်၊ "အဇပါလော အံ၀ါမံ နယမာနော" သည် ကတ္တားဟော ကိတ်ပုံစံ၊ "အဇပါလော အံ၀ါမံ နယတိ" ကား အာချာတ်ပုံစံ၊ "အဇပါလေန အဧော ၀ါမံ နိယမာနော, အဇပါလေန အဧော ၀ါမံ နိယတိ" တို့ကား ကံဟောပုံစံတို့တည်း။ [ရှေ၀ါထောနှင့် ဤ၀ါထောတို့၌ မာန ပစ္စယန္တပုဒ်ကို ၀ါကျ၏အဆုံးထား၍ "ဒုဟမာနော, နယမာနော" ဟု တွေ့ရ၏၊ မာနအန္တပစ္စည်းတို့သည် နေ၀ံက ပဓာနကြိယာတခုကို အမြဲငဲ့နေရသောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ကျမ်း၀န်များ၌ ထားရှိးမရှိပါ။]

မှတ်ချက်။ ။"အံ၀ါမံ" ကံ ၂ မျိုးတို့တွင် "ဆိတ်ကို + ဆောင်" ဟု ဆောင်ယူခြင်းကြိယာနှင့်အသက်ဆိုင်ဆုံးဖြစ်သောကြောင့် အံသည် လိုရင်းဖြစ်သော ပဓာနကံတည်း၊ ၀ါမံကား "ဆိတ်ကို အဘယ်နေရာသို့ ဆောင်ယူသနည်း" ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် ဆောင်ယူရာအရပ်ကိုပြသော ကံဖြစ်၍ အပဓာနကံတည်း၊ ပဓာနဖြစ်သော အံသည်ပင် "အဆောင်ယူခံရသောကံ" ဖြစ်သောကြောင့် ကံဟော၀ါကျ၌ "အဧော" ဟု ဝုတ္တကံဖြစ်ရသည်။ [၀ဟ–ဟရဓာတ်တို့၏ပုံစံကိုလည်း သဒ္ဒါကျမ်းအဖွင့်များ၌ ရှုပါလေ။]

ကမ္မံ-ကံကို၊ ပဓာနန္တိ-ပဓာနကံ ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ ကြိယာနိမိတ္တမတ္တန္တု - ကြိယာ၏ အကြောင်းမျှ ဖြစ်သော ကံကိုကား၊ အပ္ပဓာနန္တိ-အပ္ပဓာနကံ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏။

၂၀၉။ ယံ ကတ္တုနော ကြိယာယိစ္ဆိ-တံ ကမ္မံ တံ ပဓာနကံ၊ ယံ တဗ္ဗိပရိတံ တန္တု, အပ္ပဓာနန္တိ ဝါ မတံ။

၂၀၉။ ဝါ-တနည်း၊ ကြိယာယ-ညွှန်ခြင်း အစရှိသော ကြိယာ၏၊ ကတ္တုနော-နွားကျောင်းသားစသော ကတ္တားသည်၊ ယံ(ကမ္မံ)-အကြင်ကံကို၊ ဣစ္ဆိတံ-အလိုရှိအပ်၏၊ တံ ကမ္မံ-ထို ကံသည်၊ ပဓာနကံ-ပဓာနကံမည်၏၊ ယံ-အကြင်ကံသည်၊ တဗ္ဗိပရိတံ-ထို၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်၏၊ ဝါ - ထို အလိုရှိခြင်း၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်၏၊ တန္တု - ထိုကံကိုကား၊ အပ္ပဓာနန္တိ-အပ္ပဓာနကံ ဟူ၍၊ မတံ- သိအပ်၏။

၂၀၈။ ။ပဓာနကံ, အပဓာနကံတို့၏ သဘောလက္ခဏာကို ပြလိုသောကြောင့် "ကြိယာယဘိမတံ" စသည်မိန့်၊ "အဘိမတံ-အလွန် အသိအမှတ်ပြုအပ်- အလွန်မှတ်သားအပ်" ဟူသည် ကြိယာနှင့် အလွန်ဆက်စပ်နေခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဒီရံသည် ဒေါဟန (ညွှန်ခြင်း) ကြိယာဖြင့် အလွန်မှတ်သားအပ် အလွန်ဆက်စပ်နေရကား ပဓာနဖြစ်၏၊ ("နို့+ညွှန်" ဟူသော လောကအပြောကို ကြည့်ပါ၊) အဇံသည် နယန (ဆောင်ယူခြင်း) ကြိယာဖြင့် အလွန်မှတ်သားအပ် အလွန်ဆက်စပ်နေရကား ပဓာနဖြစ်၏၊ ("ဆိတ်ကို+ဆောင်ယူ" ဟူသော လောကအသုံးအနှုန်းကို ကြည့်ပါ၊) ဂဝံ-ဂါမံတို့ကား ညွှန်ခြင်းကြိယာ, ဆောင်ခြင်းကြိယာတို့၏ အကြောင်းမျှ ဖြစ်သောကြောင့် အပဓာနကံများ ဖြစ်ကြသည်။

၂၀၉။ ။ပဓာနကံ, အပဓာနကံကို တနည်းခဲ့ပြလို၍ "ယံ ကတ္တုနော" စသည်မိန့်၊ နွားမကို နို့သွန်သော "နွားကျောင်းသား" ဟူသော့ကတ္တားသည် နွားနို့ကို အလိုရှိ၏၊ ထိုသို့ နွားကျောင်းသားဟူသော ကတ္တားသည် အလိုရှိအပ်သော "ဒီရံ" ဟူသောကံသည် ပဓာနကံတည်း၊ ဆိတ်ကျောင်းသားသည် ဆိတ်ကိုသာ ဆောင်ယူလို၏၊ ထိုသို့ ဆိတ်ကျောင်းသားဟူသောကတ္တားသည် အလိုရှိအပ်သော "အဇံ" ဟူသောကံသည် ပဓာနကံတည်း၊ ထိုသို့ အလိုမရှိအပ်သော ဂဝံ-ဂါမံတို့ကား အပဓာနကံတည်း။

၂၁၀။ ပဓာန မပ္ပဓာန၌, အာချာတသဒ္ဒ ကိတာသဒ္ဒ၊
ဝိသယော ဓမ္မတာယာတိ, ဝုတ္တံ ဇာတိနိရုတ္တိယံ။

၂၁၀။ ပဓာနံ - ပဓာနကံသည်ဂုဏ်း၊ အပ္ပဓာန၌ - အပ္ပဓာနကံသည်ဂုဏ်း၊ အာချာတသဒ္ဒ - အာချာတ်၏ဂုဏ်း၊ ကိတသဒ္ဒ - ကိတ်၏ဂုဏ်း၊ ဓမ္မတာယ - ထုံးစံဓမ္မတာအားဖြင့်၊ ဝိသယော - အရာတည်း၊ ဇာတိ-ဤသို့၊ ဇာတိနိရုတ္တိယံ- ဇာတိနိရုတ္တိကျမ်းဌာ၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ။

၂၁၀။ ။ "ပဓာနကံ, အပဓာနကံ ၂ မျိုးလုံးသည် လောကဌ ပြောရိုးထုံးစံအားဖြင့် အာချာတ်ကြိယာနှင့် ကိတ်ကြိယာတို့၏ အရာဌာန ဖြစ်၏" ဟု ဇာတိနိရုတ္တိကျမ်းက ဆို၏၊ ဤစကားဖြင့် "ပဓာနကံ, အပဓာနကံအခွဲကို အာချာတ်နှင့် ကိတ်ကြိယာတို့အတွက်သာ ခွဲရသည်၊ သမာသ်တဒ္ဓိတ် ဝါစကတို့အတွက်မှာ ခွဲဘွယ်မလို" ဟု ပြ၏။

ထို့ကြောင့် "ဒုဒ္ဓံ+ဒီရံ ယသ္မာဂါဝိယာတိ ဒုဒ္ဓဒီရာ-ညစ်အပ်သောနို့ရည်ရှိသော နွားမ၊ ဤပုံစံဌ ဒုဒ္ဓံဝယ် ဒုဟဓာတ်ဖြစ်ပါလျက် ပဓာန အပဓာနဟူကံ ၂ ပါးမရှိ၊ သမာသ်သည်လည်း ကံကိုမဟော, ယသ္မာဟူသော သမ္ဗန်ကိုဟော၏၊ နိတာ အဇာ ယသ္မိံ ဂါမေတိ နိတောဇော - ဆောင်အပ်သော ဆိတ်ရှိရာရွာ" ဤပုံစံဌလည်း နိဓာတ်ဖြစ်ပါလျက် ကံ ၂ ပါးမရှိ၊ သမာသ်ကလည်း ကံကိုမဟော , ယသ္မိံဟူသော သြကာသကို ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် "သမာသ် တဒ္ဓိတ် ဝါစကတို့အတွက် ပဓာန အပဓာနခွဲဘွယ် မလို" ဟူလို။ [ဓမ္မတာ-ဟူသည် ပါဠိဌ သုံးစွဲရိုးဖြစ်သော ထုံးစံတည်း။]

ဒီပနီ။ ။ပဓာနံကို အာချာတသဒ္ဒနှင့် , အပဓာနံကို ကိတသဒ္ဒနှင့် အစဉ်အတိုင်းတွဲ၍ " ပဓာနကံသည် အာချာတ်ကြိယာ၏ ဟောရာ ဝုတ္တကံဖြစ်၍, အပဓာနကံသည် ကိတ်ကြိယာ၏ ဟောရာ ဝုတ္တကံဖြစ်၏ " ဟု ဒီပနီဖွင့်၏၊ [ပဓာနံ အာချာတသဒ္ဒ ဝိသယော၊ အပဓာနံ ကိတသဒ္ဒ ဝိသယော၊-ဒီပနီ။]

စဉ်းစားဘွယ် ။ ။ ထို ဒီပနီဖွင့်အတိုင်းဆိုလျှင် ဇာတိနိရုတ္တိဝါဒသည် ရှေဝါဒများနှင့် ဆန့်ကျင်ရုံမက ပါဠိသုံးရိုးထုံးစံလည်း မကျချေ၊ ထို့ကြောင့် ဒီပနီအဖွင့်သည် ကျမ်းဆရာ၏အာဘော်ဟုတ်ဟန် မတူ၊ ကျမ်းဆရာ၏ အမှန်ဆိုလိုရင်းကား-"အာချာတ်ကိတ်တို့ဌသာ ပပဓာန-အပဓာန ဟု ကံ ၂ မျိုးခွဲရိုးထုံးစံရှိသည်၊ သမာသ်တဒ္ဓိတ်ဌ ထိုကဲ့သို့ ပဓာနကံ အပဓာနကံ ခွဲရိုးထုံးစံမရှိ" ဟုသာ ဖြစ်ထိုက်သည်။

၂၁၁။ ဂတိဗောဓ•န္မ သဒ္ဒတ္ထ, ဟရတ္ကရာ•ကမ္မကာနံ၊
ကတ္ထာ အကာရိတေ ယော တံ, ဝုတ္တကမ္မန္တိ ကာရိတေ။

၂၁၁။ ဂတိဗောဓ•န္မ သဒ္ဒတ္ထဟရတ္ကရာ•ကမ္မကာနံ - သွားခြင်း အနက်ရှိသော ဓာတ်, သိခြင်းအနက်ရှိသောဓာတ်,စားခြင်းအနက်ရှိသော ဓာတ်, အသံပြုခြင်းအနက်ရှိသော ဓာတ်, ဟရဓာတ်, ကရဓာတ်, သိအစရှိသော အကမ္မကဓာတ်တို့၏၊ အကာရိတေ-ကာရိတ်ပစ္စည်းမရှိရာ ဝါကျ၌၊ ယောကတ္တာ - အကြင် သုဒ္ဓကတ္တားသည်၊ (အတ္ထိ)၊ တံ - ထို သုဒ္ဓကတ္တားကို၊ ကာရိတေ - ကာရိတ်ပစ္စည်းရှိရာ ဝါကျ၌၊ ဝုတ္တကမ္မန္တိ-ဝုတ္တကံဟူ၍၊ (မနှုတေ)။

အမ္မာ။ ။[“ဝုတ္တကမ္မံ”ဟူသော နောက်ပုဒ်နှင့်တူအောင်“တံ”ဟု ထားသတတ်၊“သော”ဟုထားမှ စာသွားမှန်သည်၊“ဓာတ္မတ္ထော ဝ ကြိယာနာမ”စသော(၄၀)ဂါထာ၏အဓိပ္ပါယ်ကို ပြန်ကြည့်ပါ။]

၂၁၁။ **ဂတိ၊ ဗေ၊ ကမ္မကာနံ။** ။သဒ္ဒတ္ထမှ အတ္ထကို ရှေပုဒ်တိုင်းသို့ လိုက်စေ၍“ဂတျတ္ထ, ဗောဓတ္ထ, အန္နတ္ထ, သဒ္ဒတ္ထ”ဟု မှတ်၊ အကမ္မကဟူသည် သီ, ဘူ, ဟူ, ဌာ, စသော ဓာတ်တို့တည်း၊ ထိုဓာတ်တို့၏ (ကာရိတ်ပစ္စည်းမပါမိက) ကတ္တားသည် ကာရိတ်ပစ္စည်း သက်သောအခါ(ကံဟောဝါကျ၌) ဝုတ္တကံဖြစ်၏၊ ပုံစံမှာ နောက် ၂ ဂါထာ၌ လာလတ္တံ့။ [အသနတ္ထာ – ဘူဇ, ဘက္ခာဒိဓာတဧဝါ၊ သဒ္ဒတ္ထာ–ပဌ, ဝစာဒယော၊–ဒိပနိ။]

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာသည် ကစ္စည်းသုတ်၌လာသော“ဂတိ, ဗုဒ္ဓိ, ဗုဇ, ပဌ,ဟရ,ကရ, သယာဒီနံ ကာရိတေဝါ” သုတ်မှဓာတ်များကို ယူထားသော ဂါထာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဂတျတ္ထစသည်တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ကစ္စည်း, ရူပသိဒ္ဓိစာကိုယ်နှင့် ဘာသာဋီကာတို့မှာ ရှုပါ၊ထိုသုတ်သည် ကာရိတ်မသက်မိက “ဒါသော ဂါမံ ဂစ္ဆတိ” ဝယ်“ဒါသော” ဟူသော ကတ္တားသည် ကာရိတ် သက်သောအခါ “သာမိကော ဒါသံ ဂါမံ ဂမယတိ” ဝါကျဝယ် “ဒါသံ”ဟု အဝုတ္တကံဖြစ်ပုံကို ပြသောသုတ်တည်း၊ ဤဂါထာကား ကာရိတ်မသက်မိက “ဒါသော”ကတ္တားသည်“သာမိကေန ဒါသော ဂါမံ ဂစ္ဆာဝိယတေ”ဟူသော ကံဟောဝါကျဝယ် “ဒါသော”ဟု ဝုတ္တကံဖြစ်လာပုံကို ပြသည်၊ ဤသို့ အဝုတ္တကံဖြစ်မှုကို ပြခြင်းနှင့် ဝုတ္တကံဖြစ်ပုံကို ပြခြင်းသာ ထို သုတ်နှင့် ဤ ဂါထာတို့ ထူးကြသည် ဟု မှတ်ပါ။

၂၁၂။ ဒါသော ဂစ္ဆတိ ဂါမန္တာ, ကာရိတေ ကာရိတေ ပန၊
ဒါသကော သာမိနာ ဂစ္ဆာ-ပိယတေ ဂါမကန္တိစ။

၂၁၂။ ဒါသော- ကျွန်သည်၊ ဂါမံ - ရွာသို့၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏၊ ဣတိ - ဤသည်ကား၊ အကာရိတေ - ၌၊ (ဥဒါဟရဏံ - တည်း၊) ကာရိတေ ပန-ကာရိတ်ပစ္စည်းရှိရာ ဝါကျ၌ကား၊ သာမိနာ-အရှင်သည်၊ ဒါသကော-ကျွန်ကို၊ ဂါမကံ-ရွာသို့၊ဂစ္ဆာပိယတေ-သွားစေအပ်၏၊ ဣတိစ-ဤသည်လည်း၊ (ဥဒါဟရဏံ-တည်း။)

၂၁၃။ ဟတ္ထိ သယတျကမ္မာနံ,ကာရိတေ ကာရိတေ ပန၊
သော သယာပိယတေ ဟတ္ထာ-ရောဟန ကိတကေပျယံ။

၂၁၃၊ ဟတ္ထိ-ဆင်သည်၊သယတိ-အိပ်၏၊(ဣတိ-ဤသည်ကား၊) အကမ္မကာနံ - အကမ္မကစောတ်တို့၏၊ အကာရိတေ-ကာရိတ်ပစ္စည်းမရှိရာ၌၊(ဥဒါဟရဏံ-တည်း၊)ကာရိတေပန-ကာရိတ် ပစ္စည်းရှိရာ၌ကား၊ သော - ထို ဆင်ကို၊ ဟတ္ထာရောဟန - ဆင်ဉူးစီးသည်၊ သယာပိယတေ-အိပ်စေအပ်၏၊ (ဣတိ-ဤသည်ကား၊ ဥဒါဟရဏံ-တည်း၊)ကိတကေပိ-ကိတ်၌လည်း၊အယံ(နယော)-ဤနည်းတည်း။

၂၁၂။ ။"ဒါသော ဂါမံ ဂစ္ဆတိ"သည် ကာရိတ်မသက်မိက"ဒါသော" ဟု ကတ္တားကို ပြသောပုံစံတည်း၊ "သာမိနာ ဒါသော ဂါမံ ဂစ္ဆာပိယတေ" ကား ကာရိတ်သက်သော အခါ ကံဟောဝါကျ၌ " ဒါသော " ဟု ဝုတ္တကံဖြစ်ပုံကို ပြသောပုံစံတည်း။ [ဂါထာဖြစ်၍"ဒါသကော, ဂါမကံ"ဟု ဆိုထားသည်၊ အမှန်မှာ—"ဒါသော, ဂါမံ"ဟု ဆိုလိုရင်းတည်း။]

၂၁၃။ ။" အကမ္မကာနံ "အရ ပုံစံကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ "ဟတ္ထိ သယတိ "သည် ကာရိတ်မသက်မိ ပုံစံတည်း၊ သောဖြင့် ဟတ္ထိကို ညွှန်ပြ၏၊ ကာရိတ်သက်သောအခါ "ဟတ္ထာရောဟန ဟတ္ထိ သယာပိယတေ"ဟု သိ။

ကိတကေပိ။ ။"အယံ နယော"အရ"ဒါသော ဂါမံ ဂတော"စသော ကိတ်ပုံစံများကိုလည်း သိပါ။[အစဖြစ်သောဂတိနှင့် အဆုံးဖြစ်သော အကမ္မကာနံ အတွက်သာ ပုံစံကို ပြသောကြောင့် အာဒိ အန္တ ဒီပက နည်းအားဖြင့် အစ အဆုံးကိုသာ ပြသည်ဟု မှတ်၊ အလည်ပုံစံများကိုကား "ဂတိ ဗုဓိ ဘုဇ ပဋ"စသော သုတ်အဖွင့်တို့၌ ရှုပါ။]

၂၁၄။ ဟေတုကြိယာယ သမ္မန္ဓိ-ဘာဝါကမ္မနိ့ မချေတေ၊
ဖလကြိယာယ ကတ္တာပိ, အညထာနုပပတ္တိတော။

၂၁၄။ ဟေတုကြိယာယ-အကြောင်းကြိယာနှင့်၊ သမ္မန္ဓိဘာဝါ-စပ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဖလကြိယာယ – အကျိုးကြိယာ၏၊ ကတ္တာပိ – ကတ္တားကိုလည်း၊ ကမ္မန္တိ – ကံဟူ၍၊ မနှတေ - သိအပ်၏၊ (ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်နည်း၊)အညထာ-ကံဟူသောအခြင်းအရာမှတပါးသောကတ္တားဟူသောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အနုပပတ္တိဒေါ-မဖြစ်သင့်ခြင်း ကြောင့်တည်း။ [" သမ္မန္ဓော + ယသော်တိ သမ္မန္ဓိ၊ သမ္မန္ဓိနော+ဘာဝေါ သမ္မန္ဓိဘာဝေါ"ဟု ပြု၊ သမ္မန္ဓိ၌ မစ္ပေါရသ။]

၂၁၄။ ။"ဒါသော ဂဆ္ဆတိ"၌ကတ္တားဖြစ်သောဒါသောသည် ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် ယှဉ်သောအခါ အဘယ့်ကြောင့် ကံဖြစ်ရသနည်း" ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်"ဟေတုကြိယာယ"စသည်မိန့်၊ ဤဂါထာ၌ ဟောတုကြိယာနှင့် ဖလကြိယာကို ရှေးဦးစွာ မှတ်သားသင့်၏၊ "ဂမယ – သွား + စေ"ဟူရာ၌ လက်ပြ၍ဖြစ်စေ နှုတ်ဖြင့်ပြော၍ဖြစ်စေ သွားဘို့ရန်စေခိုင်းမှုဟူသော လုံးလျားပါရှိစ်၏၊ ထို စေခိုင်းမှုဗျာပါရသည် ကြိယာတမျိုးပင်တည်း၊ ထိုစေခိုင်းမှုကြိယာကို"စေ"ဟု ဆို၏၊ အရှင်သခင်က စေမှုကြောင့် ကျွန်သည် သွားရ၏၊ ထို့ကြောင့် " သွား + စေ"ဟူရာဝယ် " စေ"သည် ဟေတု(အကြောင်း)ကြိယာတည်း၊ "သွား"ကား ဖလ(အကျိုး)ကြိယာတည်းဟု မှတ်ပါ။

ဟေတုဟေပါကတ္တာဒိ။ ။"သာမိကေန ဒါသော ဂါမံ ဂမာပိယတေ-အရှင်သည် ကျွန်ကို ရွာသို့သွားစေ"ဟူရာ၌ ဒါသသည် အရှင်က ခိုင်းသောအခါ ကိုယ်တိုင်သွားရ(ကိုယ်တိုင်သွားခြင်းကြိယာကို ပြီးစေရ)သောကြောင့် ကတ္တားဖြစ်၏၊ ဤသို့ကတ္တားဖြစ်ခြင်းကို"ဖလကြိယာယ ကတ္တာ"ဟုဆိုသည်၊ အပိ–ထိုသို့ ကတ္တားဖြစ်ပါသော်လည်း၊....

ကမ္မံတိ မနှတေ။ ။"စေ" ဟူသော ဟေတုကြိယာနှင့် စပ်သောအခါ (အစေခံရ-အခိုင်းခံရသူဖြစ်သောကြောင့်) ကတ္တားမဖြစ်သင့်ရကား ဒါသကို "ကံ"ဟုသာ အသိအမှတ်ပြုရတော့၏၊ ထို့ကြောင့်"သာမိကော ဒါသံ ဂါမံ ဂမယတိ "ဝယ် ဒါသံ ဟု ကံဖြစ်ရသည်–ဟူလို။ [အညထာ– ကံဟူသော အခြင်းအရာမှတပါး ကတ္တားဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် + အနုပပတ္တိ–မဖြစ်သင့်ခြင်းတည်း၊ အညထာနုပပတ္တိ–ခြင်း။]

၂၁၅။ ကာရိတော ဓာတုတောညေန, သုဒ္ဓကတ္ထု ပယောဇနေ၊
တထာ ပယောဇကသ္မာပိ, ကာရိတန္တာပိ ကာရိတော။

၂၁၅။ အညေန - တပါးသော ပယောဇကကတ္တားသည်၊ သုဒ္ဓကတ္တု-သုဒ္ဓကတ္တားကို၊ ပယောဇနေ-စေခိုင်းခြင်းသည်၊(သတိ-ဖြစ်လသော်၊)ဓာတုတော-ဓာတ်မှနောက်၌၊ ကာရိတော-ကာရိတ်ပစ္စည်းသည်၊ (ဟောတိ - ဖြစ်၏၊) ပယောဇကသ္မာပိ - စေခိုင်းတတ်သောကတ္တားကိုလည်း၊ တထာ-ထို့အတူ၊ ပယောဇနေ-စေခိုင်းခြင်းသည်၊ (သတိ - ရှိသော်၊) ကာရိတန္တာပိ - ကာရိတ်ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော ဓာတ်မှနော်၌လည်း၊ ကာရိတော-ကာရိတ်ပစ္စည်းသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်ပြန်၏။)

၂၁၆။ ကာရိတော၊ပေါပယေဇနေ။ ။ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်မရောသော ကြိယာ၏ကတ္တားကို "သုဒ္ဓကတ္တား" ဟု ခေါ်၏၊ [ဒြိပနိ၌"သုဒ္ဓါယ-ကာရိတ်မဖက် သက်သက်သော ကြိယာ၏+ကတ္တာ သုဒ္ဓကတ္တာ"ဟု ပြု၏၊"သုဒ္ဓါ+ကတ္တာ သုဒ္ဓကတ္တာ"ဟုလည်း ပြုနိုင်၏၊ ["သူဒေါ ပစတိ"၌ သူဒေါတည်း၊ ထို သုဒ္ဓကတ္တားကို သူဒဇ္ဇ ဖြစ်သူက စေခိုင်းသောအခါ ထို စေခိုင်းခြင်း (စေ-ဟူသော) အနက်၌ ပစဓာတ်နောင် ကာရိတ်သက်၍ " ပါစေတိ"ဟု ဖြစ်ရသည်၊ ပုံစံကား—

"သူဒဇ္ဇော သူဒံ ဩဒနံ ပါစေတိ (ချက်စေ၏)"တည်း။

တထာ၊ပေ၊ကာရိတော။ ။ ပဌမစေခိုင်းတတ်သော သူဒဇ္ဇကို သူ့ထက် ရာထူးကြီးသော အမတ်က စေခိုင်းပြန်လျှင် " ပါစေ " ဟု ပဌမကာရိတ်ဆုံးသောဓာတ်နောင် ဒုတိယကာရိတ်ပစ္စည်းထပ်၍ "ပါစာပေ"ဟု ဖြစ်နိုင်၏၊ ပုံစံကား—

" အမစ္စော သူဒဇ္ဇံ သူဒံ ဩဒနံ ပါစာပေတိ (မျက်ပစေ-ဟု စေခိုင်း၏)"တည်း။

ဒုတိယအကြိုးအကဲ အမတ်ကို သူ့ထက် ရာထူးကြီးသော ရှင်ဘုရင်က စေခိုင်းပြန်လျှင်လည်း ဒုတိယကာရိတ်ဆုံးသောဓာတ်နောင် တတိယကာရိတ်ပစ္စည်းထပ်၍"ပါစာပယ"ဟု ဖြစ်နိုင်ပြန်သည်၊ ပုံစံကား—

" ရာဇာ အမစ္စံ သူဒဇ္ဇံ သူဒံ ဩဒနံ ပါစာပယတိ (ချက်ပစေ — ဟု စေခိုင်းစေ၏)"တည်း။ [ဤပုံစံတို့သည် မှတ်နှင့်ရုံသာတည်း၊ ကာရိတ်ကံ နေရာဝယ် တတိယာ ဆဋ္ဌီလည်း သက်နိုင်ကြောင်းကို နောက်၌ပြလတ္တံ့။]

၂၁၆။ သော ဟိ လောကပ္ပမာဏော, တိကင်္ခတ္တုံ ပတိပဇ္ဇတေ၊
အတြ ဟိ ပုရိမော လုတ္တော, ကာရိတော၁ဝ နိပါဘနာ။

၂၁၆။ ဟိ-မှန်၏၊ သော-ထို ကာရိတ်ပစ္စည်းကို၊ လောကပ္ပမာဏော-သဒ္ဓါဆရာဟူသော လောက၏ပမာဏအားဖြင့်၊ တိကင်္ခတ္တုံ-၃ ကြိမ်၊ ဝါ – ၃ ဆင့်၊ ပတိပဇ္ဇတေ – သိအပ်၏၊ ဝါ- သက်နိုင်၏၊ ဟိ– ဆက်ဥူးအံ့၊ အတြ – ဤ ၂ ဆင့် ၃ ဆင့်သော ကာရိတ်ပစ္စည်းတို့တွင်၊ ပုရိမော - ရှေဖြစ်သော၊ ကာရိတော – ကာရိတ်ပစ္စည်းကို၊ နိပါတနာ- ယဒနုပပန္နာနိပါတနာသိဒ္ဓိနည်း သုတ်ဖြင့်၊ လုတ္တော၁ဝ- ချေအပ်သည်သော။

၂၁၆။ **သော ဟိ၊ ပေ၊ ပတိပဇ္ဇတေ။** ။“ တတိယကာရိတ်သက်နှင်၏”ဟူသော ထိုစကားကို ခိုင်မြဲစေလို၍ “သောဟိ”စသည်မိန့်၊ [ဒိပနီဋ္ဌ ဝိတ္ထာရဆိုသည်ကို စဉ်းစားပါ။]ထို ကာရိတ်ပစ္စည်းသည် သဒ္ဓါဆရာလောကဋ္ဌ သုံးစွဲရိုးအားဖြင့် ၃ ဆင့်တိုင်အောင်သိအပ်၏၊ ၃ ဆင့်သက်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် တတိယကာရိတ်ပစ္စည်း သက်ခြင်းသည် မှန်၏ – ဟူလို။ [လောက– သဒ္ဓါဆရာ အများဟူသော လောက၏ + ပမာဏ – နှိုင်းယှဉ်ကြောင်းဖြစ်သော ကာရိတ် ၃ ဆင့် သက်ရိုးထုံးစံ။]

အတြ ဟိ၊ ပေ၊ နိပါတနာ ။ ။“ ကာရိတ် ၃ ဆင့်သက်ထားလျှင် ထို ၃ ဆင့်လုံးကို ပါဋိဋ္ဌ မတွေ့ရပါ တကား, အဘယ်သို့ ပြုထားသနည်း ” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “အတြဟိ” စသည်မိန့်၊ ကာရိတ် ၂ ဆင့် ၃ ဆင့် သက်ထားရာဝယ် ရှေးကာရိတ်ပစ္စည်းကို “ယဒနုပပန္နာ နိပါတနာ သိဒ္ဓိနည်း သုတ်ကြီးဖြင့် ချေရ၏၊ ထို့ကြောင့် ၃ ဆင့်လုံး မတွေ့ရဘဲ, “ပါစာပိယတေ” စသည်ဖြင့် တဆင့်သာတွေ့ရသည်–ဟူလို။

မှတ်ချက် ။ ။ ၂ ဆင့်ဖြစ်စေ ၃ ဆင့်ဖြစ်စေ ကာရိတ်ပစ္စည်း သက်ရာဋ္ဌ ကောပစ္စည်းချည်းလည်း ထပ်၍သက်နိုင်, ကော-ကာပေလည်း သက်နိုင်၊ ကော-ကာပေ-ကာပယလည်း သက်နိုင်၏၊ မည်သို့ပင်သက်သက် ရှေးရှေးဖြစ်သော ကာရိတ်ပစ္စည်းကို ချေထားရသည်–ဟု မှတ်၊ သို့သော် -“ပရေဟိ ဝိပ္ပကတံ ပရေဟိ ပရိယောသာဝါပေတိ–ပြီးဆုံးစေဟု စေခိုင်း၏”ဟူသော ပါဋိတော်ဋ္ဌကား ပရိ+အဝ+ပုဗ္ဗ သာဓာတ်နောင် ကာပေ ၂ ပစ္စည်းသက်၍ မချေသည်ကိုလည်း တွေ့ရ၏၊ သာဝါဋ္ဌ ပကို ဝပြုထားသည်။

၂၁၇။ သူဒေန ပစ္ဆတေ သူဒေါ, သူဒဇေဋ္ဌေန ပါစိယ-
တေ မစ္ဆေန တထာ ရညာ, တဒေထာဒနောဒနာဒိကံ။

၂၁၇။ သူဒေန-စဖိုသည်သည်၊ ဩဒနော-ထမင်းကို၊ (တဒ္ဓထာ ဒနောမ္ပ ဩဒနောကို ယူသည်၊) ပစ္ဆတေ - ချက်အပ်၏၊ သူဒဇေဋ္ဌန-စဖိုသည် ကြီးသည်၊ သူဒေါ်-စဖိုသည် ငယ်ကို၊ ဩဒနံ-ကို၊ (ဩဒနာဒိကံမ္ပ ဩဒနံကို ယူသည်၊) ပါစိယတေ - ချက်စေအပ်၏၊ အမစ္ဆေန-အမတ်သည်၊ တထာ - ထို့အတူငင်း၊ ရညာ - မင်းသည်၊ တထာထို့အတူငင်း၊ ဩဒနာဒိကံ - ဩဒနံ အစရှိသောကံကို၊ ဒဋ္ဌုံ - မှတ်ထိုက်၏။

၂၁၇။ ။ကံဟောပုံစံဂါထာတည်း၊ ဩဒနော ဩဒနာဒိကံဠ် သုဒ္ဓကံဟော ဝါကျအတွက် ဩဒနော , ကာရိတ်ကံဟောဝါကျအတွက် ဩဒနံဟု ခွဲပါ၊ အာဒိဖြင့် သူဒေါ်, သူဒံ, သူဒဇေဋ္ဌော , သူဒဇေဋ္ဌံ , အမစ္ဆောတို့ကိုယူ၊....

၁။ သူဒေန ဩဒနော ပစ္ဆတေ၊....သုဒ္ဓကံဟောဝါကျ။

၂။ သူဒဇေဋ္ဌေန သူဒေါ ဩဒနံ ပါစိယတေ၊....ဤကား ကာရိတ်တဆင့် သက်ရသော ပဌမဟေတု ကံဟောဝါကျ။

၃။ အမစ္ဆေန သူဒဇေဋ္ဌော သူဒံ ဩဒနံ ပါစာပိယတေ၊..ဤကား ကာရိတ် ၂ ဆင့်သက်ရသော ဒုတိယဟေတုကံဟောဝါကျ။

၄။ ရညာ အမစ္ဆော သူဒဇေဋ္ဌံ သူဒံ ဩဒနံ ပါစာပိယတေ၊ .... ဤကား ကာရိတ် ၃ ဆင့်သက်ရသော တတိယဟေတု ကံဟောဝါကျ။

ဤအဓိပ္ပါယ်များကို သဒ္ဒါကျမ်းအဖွင့်များကြည့်၍ သိပါလေ၊ ဆရာများ ကလည်း ပြောပြကြပါလေ၊ ကာရိတ်ကံနေရာဝယ် ဒုတိယာ , တတိယာ , ဆဋ္ဌီ သက်နိုင်ကြောင်းကို နောက်ဂါထာ၌ ဆိုလတ္တံ့၊ ထို့ကြောင့် ၃ နံပါတ် "သူဒံ" နေရာဝယ် "သူဒဒန, သူဒဿ"ဟုငင်း, ၄ နံပါတ် သူဒဇေဋ္ဌံဝယ် "သူဒဇေဋ္ဌေန, သူဒဇေဋ္ဌဿ"ဟုငင်း ရှိနိုင်သေး၏ ဟု မှတ်ပါ၊ အသိညာဏ် ရှုပ်နေမည်စိုး၍ ပုံစံကို အကျဉ်းမျှသာ ပြထားပါသည်။

မှတ်ချက် ။ ။ဇဿ်ဒါဿဆရာ စိရင်အပ်သောကျမ်း၌ "ကာရိတ်ပစ္ဆည်း ၂ ဆင့် ၃ ဆင့်သက်သော်လည်း ဓာတ်ကံကိုသာ ဟော၏" ဟု ဆိုသတတ်၊ ထိုအလို ဩဒနောဓည်းသာဝုတ္တကံရှိစေ၍ သူဒစသည်တို့၌ကား "သူဒံ သူဒေန သူဒဿ" စသည်ဖြင့် ၃ မျိုးရှိနိုင်သည်-ဟု မှတ်။ ["ဇဿ်ဒါဿ" ဟူရာ၌ "ဇဂဒိဿ" ဟုလည်း ကြားဘူး၏။]

၂၁၀။ သူဒေါ ပစတိ ပါစေတိ, သူဒဇေဋ္ဌောပိ ဘေနဝါ၊
တံပိ ဝါ တသဝါမစ္ဆော, တထာရာဇာ တဇာတိဝါ။

၂၁၀။ သူဒေါ - စဖိုသည်သည်၊ (ဩဒနံ-ကို၊) ပစတိ- ချက်၏၊ သူဒဇေဋ္ဌော - စဖိုသည်ကြီးသည်၊ ဘေနဝါ - ထို စဖိုသည်ငယ်သည် သော်၎င်း၊ တံပိဝါ - ထို စဖိုသည်ငယ်ကို သော်၎င်း၊ တသဝါ - ထို စဖိုသည်ငယ်သည်သော်၎င်း၊ (ဩဒနံ - ကို၊) ပါစေတိ - ချက်စေ၏၊ အမစ္ဆော - အမတ်သည်၊ တထာ - ထို့အတူတည်း၊ ရာဇာ - မင်းသည်၊ တထာ - ထို့အတူတည်း၊ ဇာတိ - ဤသည်တို့ကား၊ ဝါ - ရွေ့ဂါထာမှ တနည်းဖြစ်သော ကတ္တားဟော ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း။ [ရွေ့ဂါထာ၌ ကံကိုဟောသော ဥဒါဟရဏ်, ဤဂါထာ၌ ကတ္တားကိုဟောသော ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း။]

၂၁၉။ ဟေတုကြိယာယ သမ္မဒ္ဓိ, ကမ္မတာ ပတိပဇ္ဇတေ၊
ဟေတုကြိယာဇဓာနတ္တာ, အညထာ နုပပတ္တိတော။

၂၁၉။ ဟေတုကြိယာယ - စေဟူသော အကြောင်းကြိယာနှင့်၊ သမ္မဒ္ဓိ- စပ်ခြင်းရှိသည်၊ (သမာနာ- သော်၊) ကမ္မတာ- ကံ၏အဖြစ်ကို၊

၂၁၀။ ။ ကတ္တားဟောပုံစံများကို ပြသောဂါထာတည်း၊ “ သူဒေါ ပစတိ ” ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တားဟောဝါကျကို ပြ၏၊ “ သူဒေါ ဩဒနံ ပစတိ ” ဟု ဩဒနံထည့်ပါ၊ “ပါစေတိ၊ပေ၊ တသဝါ”ဖြင့် ကာရိတ်တဆင့် သက်ရသော ပဌမဟေတုကတ္တာဝါကျကို ပြ၏၊ ဘေနဝါ, တံပိဝါ, တသဝါတို့ဖြင့် ကာရိတ်ကံ အရာဝယ် ဒုတိယာ, တတိယာ, ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သုံးလီ သက်နိုင်ပုံကို ပြ၏၊ ထို ဝိဘတ်သုံးမျိုးလုံးပင် ကံအနက်ပေးရမည် ဟု ၎င်း, ဒုတိယာသာ ကံအနက် ပေး၍ တတိယာ ဆဋ္ဌီတို့၌ ကတ္တားအနက် ပေးရမည် ဟုဆိုလို၏ , ဝါဒကွဲကို (၂၂၀) ဂါထာကျမှ ရှင်းပြပါမည်၊ “အမစ္ဆောတထာ”ဖြင့် ကာရိတ် ၂ ဆင့် သက်ပုံ, “ရာဇာတထာ”ဖြင့် ကာရိတ်သုံးဆင့် သက်ပုံကို ပြသည်။

၁။ သူဒေါ ဩဒနံ ပစတိ။
၂။ သူဒဇေဋ္ဌော သူဒံ (သူဒေန, သူဒဿ) ဩဒနံ ပါစေတိ။
၃။ အမစ္ဆော သူဒဇေဋ္ဌံ (သူဒဇေဋ္ဌေန, သူဒဇေဋ္ဌဿ) သူဒံ (သူဒေန, သူဒဿ) ဩဒနံ ပါစာဓပေတိ။
၄။ ရာဇာ အမစ္စံ (အမစ္စေန , အမစ္စဿ) သူဒဇေဋ္ဌံ (သူဒဇေဋ္ဌေန, သူဒဇေဋ္ဌဿ) သူဒံ (သူဒေန, သူဒဿ) ဩဒနံ ပါစာပယတိ။

ပတိပဇ္ဇတေ - သိအပ်၏၊ (ကဿာ - အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) ဧဟာကွ ကြိယာပဓာနတ္တာ – "စေ" ဟူသော အကြောင်းကြိယာ၏ ပဓာန၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ– ပဓာနဖြစ်သည့်အတွက်၊ အညထာ- ကံအဖြစ်မှ တပါးကတ္တားအဖြစ်ဟူသောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊အနုပပတ္တိတော- မဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်တည်း။

၂၂၀။ ဖလကြိယာယ သမ္ပဒ္ဓိ, ကတ္တုတာ ဒါဝိဓာနတော၊
ဒုတိယာယ ဝိကပ္ပေန, ဇုတရေသု ပတိယတေ။

၂၂၀။ ဝါဝိဓာနတော – ဂတိ ဗုဒ္ဓိ စသောသုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါကို စီရင်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-စီရင်သည့် အတွက်၊ ဝိကပ္ပေန- ကမ္မသညာ၏ ဝိကပ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဖလကြိယာယ - အကျိုးကြိယာနှင့်၊ သမ္ပဒ္ဓိ- စပ်ခြင်းရှိသည်၊ (သမာနာ-သော်၊)ကတ္တုတာ-ကတ္တား၏အဖြစ်ကို၊ ဒုတိယာယ-ဒုတိယာ ဝိဘတ်မှ၊ ဇုတရေသု- အခြားသော တတိယာ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်တို့၌၊ ပတိယတေ-သိအပ်၏။

၂၁၉။ **ဟေတုပေ၊ ပဋိပဇ္ဇတေ။** ။(၂)နံပါတ်ပုံစံ၌ သူဒကို"ချက်+စေ"ဝယ် "စေ"ဟူသော ဟေတုကြိယာနှင့် စပ်သောအခါ "ကံ"ဟု သိပါ၊ "စဖိုသည်ကို+စေခိုင်း"ဟု မြန်မာလို ပြန်ကြည့်လျှင် သူဒ၏ကံဖြစ်ကြောင်းမှာ သိသာ၏။ [" စေ " ကို ဟေတုကြိယာဟုဆိုင်း, စေခိုင်းတတ်သူ၏ ဗျာပါရ (ပယောဇက ဗျာပါရ) ဟုဆိုင်း ခေါ်သည်။]

ဟေတုကြိယာ၊ပေ၊ ပတ္တိတော၁။ ။အဘယ့်ကြောင့် ကံအဖြစ်သိရသနည်း ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ဟေတု၊ပေ၊ ပတ္တိတော"ဟု မိန့်၊ "ပါ၊စေတိ"၌ "ချက်"ဟုဆိုင်း, "စေ"ဟုဆိုင်း ကြိယာ ၂ မျိုးတွင် ဟေတုဝါကျ၌ " စေ " ဟူသော ကြိယာသည် ပဓာနတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုကြိယာ၌ စပ်ရသော သူဒသည် ကံအဖြစ်မှတပါး ကတ္တားမဖြစ်သင့်ရကား ဟေတုကြိယာ၌ စပ်ရသော သူဒကို ကံအဖြစ်ဖြင့်သာ သိရသည်။ [ဟေတုကြိယာပဓာနတ္တာသည် အညထာနုပပတ္တိတော၏ဟိတ်ကူတည်း၊ အညထာ-ကံအဖြစ်မှတပါး ကတ္တားအဖြစ်ဖြင့်+အနုပပတ္တိ–မဖြစ်သင့်ခြင်း။]

၂၂၀။ **ဖလကြိယာယ၊ပေ၊ကတ္တုတာ၁။** ။"ပါစေတိ – ချက်+ စေ" ဟူရာ၌ "ချက် " ဟူသော ဖလကြိယာနှင့်စပ်သောအခါ "စဖိုသည်သည် + ချက်"ဟု ကတ္တားအနက်လည်း ဖြစ်သင့်၏။

၂၂၁။ ကမ္မာနုပေက္ခာပေက္ခတ္တာ,သဘာဝေန အကမ္မကာ၊
ကေကမ္မာ ဒ္ဋိကမ္မာစ, ယထာ ဘူဂမုဏ္ဍာဒယော။

၂၂၁။ **သဘာဝေန-**ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့်၊ ကမ္မာနုပေက္ခာပေက္ခတ္တာ- ကံကိုငဲ့ခြင်းရှိကုန်, ငဲ့ခြင်းမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အကမ္မကာ-ကံမရှိသော ဓာတ်တို့သည်၎င်း၊ ကေကမ္မကာ-ကံတပါး ရှိသော ဓာတ်တို့သည်၎င်း၊ ဒ္ဋိကမ္မကာ - ကံ ၂ ပါးရှိသော ဓာတ်တို့သည်၎င်း၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ယထာ - ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ဘူ ဂမုဏ္ဍာဒယော-ဘူဓာတ်, ဂမုဓာတ်, နိဓာတ် **အစ**ရှိသည်တို့တည်း။

ဝါဒဓာနစတာ။ ။"ဂတိ ဗုဓိ ဘုဇ၊ပေ၊ကာရိတေဝါ"သုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါက "ဒုတိယာဝိဘတ်ကို ဝိကပ်သက်ရမည်"ဟု စီရင်သောကြောင့် ဒုတိယာမသက်သောအခါ သူဒ်နေရာဝယ် တတိယာ,ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သက်၍"သူဒေန"ဟု ဖြစ်စေ"သူဒဿ"ဟု ဖြစ်စေ ရှိရသည်။

ဣတရေသု ပတိယတေ ။ ။ ထို ကတ္တားအနက်ကိုလည်း ဒုတိယာဝိဘတ်မှတပါးသော တတိယာဆဋ္ဌိဝိဘတ်တို့၌ သိရသည်၊ တတိယာဝိဘတ်ကို "ယော ကာရေတိ သ ဟေတု"သုတ်ဖြင့် ဟေတုကတ္တား အမည်မှည့်၍ "ကတ္တရိစ"သုတ်ဖြင့် ကတ္တားအနက်၌ သက်၊ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ကိုကား "ဆဋ္ဌိစ" သုတ်ဖြင့် ကတ္တားအနက်၌ပင်သက်။

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာအရ ကာရိတ်ကံနေရာ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်အတွက်သာ ကံအနက်ပေးရသည်၊ တတိယာဆဋ္ဌိတို့အတွက်ကား ကတ္တားအနက်သာ ပေးရမည်ဟု သိသာပြီ။ [အခြားမှတ်ဘွယ်များကို ကစ္စည်းရူပသိဒ္ဓိစာကိုယ်နှင့် ဘာသာဋီကာ "ဂတိဗုဓိ၊ပေ၊ကာရိတေဝါ"သုတ်၌ ရှုပါ။]

၂၂၁။ ။ " ဓာတ်တို့သည် အဘယ့်ကြောင့် အကမ္မက , ကေကမ္မက, ဒ္ဋိကမ္မကဟု ကွဲပြားကြသနည်း"ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်"ကမ္မာနုပေက္ခ" စသည်မိန့်၊ (ကံမပါဘဲ အနက်အဓိပ္ပါယ် ပြည့်စုံသောကြောင့်) ကံကိုမငဲ့သော ဘူ (သီ, အသ, ဌာ) စသောဓာတ်တို့သည် အကမ္မကဓာတ်တို့မည်၏၊ ကံတပါးရှိလျှင် အဓိပ္ပါယ်ပြည့်စုံသောကြောင့် ကံတပါးကိုငဲ့သော ဂမု – ပစ စသောဓာတ်တို့သည် ကေကမ္မကဓာတ်တို့ မည်၏၊ ကံ ၂ ပါးရှိမှ ဒ္ဋိပ္ပါယ် ပြည့်စုံသောကြောင့် ကံ ၂ ပါးကိုငဲ့သော နိစသော ဒုဟစသောဓာတ်တို့သည် ဒ္ဋိကမ္မကဓာတ်တို့မည်၏၊ အကမ္မကစသည် ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းမှာ ကံမပါဘဲ အဓိပ္ပါယ်ပြည့်စုံခြင်း, ကံတပါး-၂ ပါး ပါမှ အဓိပ္ပါယ်ပြည့်စုံခြင်းတည်း။

၂၂၂။ ကေကမ္မကရော ဓာတု-သဟိတော ကာရိတော သဓာ၊
တောပသဂ္ဂေါ ယထာယောဂံ, သကမ္မာကမ္မကာရကော။

၂၂၂။ ဓာတုသဟိတော-ဓာတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ကာရိတော-ကာရိတ်ပစ္စည်းသည်၊ ကေကမ္မကရော- တခုသော ကံကို ပြုတတ်၏၊ သဓာတု-ဓာတ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဥပသဂ္ဂေါ - ဥပသာရပုဒ်သည်၊ ယထာယောဂံ- ယှဉ်ထိုက်သည် အားလျော်စွာ၊ သကမ္မာကမ္မကာရကော-ကံ ရှိအောင်လည်း ပြုတတ်, ကံမရှိအောင်လည်း ပြုတတ်၏။

၂၂၃။ သပစ္ဆယောပသဂ္ဂေသု, ဥပဋ္ဌာန ဝိသေသတော၊
တေ သတောယေဝ အတ္ထဿ, ဒီပါဒိဝ ပကာသကာ။

၂၂၃။ သပစ္ဆယောပသဂ္ဂေသု-ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်တကွဖြစ်ကုန်, ဥပသာရနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော ဓာတ်တို့၌၊ ဥပဋ္ဌာနဝိသေသတော-

၂၂၂။ **ကေ၊ပေ၊ ကာရိတော**။ ။ဓာတ်နှင့်တွဲဘက်၍ ကာရိတ်ပစ္စည်းသက်သောအခါ ထို ကာရိတ်ပစ္စည်းသည် ကံကပါးကို ပြုတတ်၏၊ "စေ" ဟူသော အနက်အတွက် စေခိုင်းအပ်သော ကံတပါး ရှိရသည် – ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် "ဘဝတိ" ဟူသော အကမ္မကဓာတ်နောင် ကာရိတဲသက်သော အခါ "ဘိက္ခု ဓမ္မံ ဘာဝေတိ" ဟု ကံတပါးရနိုင်၏၊ ကေကမ္မကဓာတ်နောင် ကာရိတ်ပစ္စည်းသက်လျှင် "သူဒံ ဩဒနံ ပါစေတိ" ဟု ကံတပါး အပိုရပြန်၏၊ နောက်၌ကား "ဇနော မဂ္ဂံ ယတိ" ဟု ပုံစံထုတ်လတ္တံ့၊ ဤသို့လျှင် ကာရိတ် ၂ ဆင့် ၃ ဆင့် သက်ရာ၌လည်း ကံတပါးထပ်၍ အဓိရပုံကို သိပါ။

သဓာတော၊ပေ၊ကာရကော။ ။ဥပသာရပုဒ်သည် ဓာတ်နှင့် အတူတွဲရသောအခါ အကမ္မကဓာတ်ကို သကမ္မကဖြစ်အောင် သကမ္မကဓာတ်ကိုလည်း အကမ္မကဖြစ်အောင်ပြု၏၊ ထို့ကြောင့် "ယထာ ယောဂံ" ဟု ဆိုသည်၊ "ဘောဂီ ဟောဂံ အနုဘဝတိ" သည် အနုဥပသာရက ဘူဓာတ်ကို သကမ္မကဖြစ်အောင် ပြုပုံတည်း၊ "ဒိဝါကရော ဥဂ္ဂစ္ဆတိ" ကား ဂမုဓာတ်ကို (ဥ) ဥပသာရပုဒ်က အကမ္မကဖြစ်အောင်ပြုပုံတည်း။

၂၂၃။ ။"ပြခဲ့သော ကာရိတ်ပစ္စည်း, ဥပသာရပုဒ်တို့သည် ဓာတ်၌နက်ရှိပြီးသောအနက်ကို ထွန်းပြကြ၏၊ သူတို့ကိုယ်တိုင်က မဒဟာကြကုန်" ဟူလို၊ "ဘာကြောင့် ထွန်းပြသည် ဟု ဆိုနိုင်သနည်း" ဟု မေးလျှင် "ဓာတ်ကိုဌ် ကာရိတ်ပစ္စည်း, ဥပသာရပုဒ်တို့ ပါဝင်လာသောအခါ ကြည့်ရှုသူ ကြားသိသူတို့၏ဉာဏ်၌ အနက် အထူးထင်လာသောကြောင့်တည်း" ဟု ဖြေပါ။

အနက်ထင်ရှားခြင်း၏ ထူးခြားသည့်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ – ထိ ကာရိတ်ပစ္စည်း ဥပသာရပုဒ်တို့သည်၊ ဒိပါဒိဝ - ဆီခိုးအစရှိသည်တို့ကဲ့သို့၊ (အာဒိဖြင့် နေရောင် လဒရောင် ကြယ်ရောင်တို့ကိုယူ၊)သတော ယေဝ- ထင်ရှားရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ အတ္ထသ- အနက်ကို၊ ပကာသကာ-ပြတတ်ကုန်၏။

၂၂၄။ ဘာဝေတိ ကုသလံ ဓမ္မံ, မဂ္ဂံ ဂမယတေ ယတိ်ံ၊
ဘောဂိ နုဘာဝတိ ဘောဂံ, ဥဂ္ဃဋ္ဌတိ ဒိဝါကရော။

၂၂၄။ ဘာဝေတိ၊ပေ၊ဒိဝါကရော- ဘာဝေတိ၊ပေ၊ဒိဝါကရော တို့ကား ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း၊ (ဘိက္ခု-ရဟန်းသည်၊)ကုသလံဓမ္မံ-ကုသိုလ်တရားကို၊(ကုသလံ ဓမ္မံ ၂ပုဒ်မှ ဝိဒသသနဝိသေသျဖြစ်သော ကံတပါး ဟု မှတ်၊)ဘာဝေတိ-ဖြစ်စေ၏၊ ဝါ-တိုးပွားစေ၏၊(ဇနော-လူအပေါင်းသည်၊)ယတိ်ံ - ရဟန်းကို၊ မဂ္ဂံ - လမ်းကို၊ ဂမယတေ-သွားစေ၏၊ ဘောဂိ-စည်းစိမ်ရှိသူသည်၊ ဘောဂံ- စည်းစိမ်ကို၊ အနုဘာဝတိ-ခံစား၏၊ ဒိဝါကရော-နေမင်းသည်၊ ဥဂ္ဃဋ္ဌတိ-ထွက်လာ၏။ [တက်၏ဟု မပေးနှင့်၊ တက်၏ဟု ပေးလျှင် "နဘံ-ကောင်းကင်သို့" ဟု ကံထည့်ရလိမ့်မည်။]

ဥပဋ္ဌာန ဝိသေသတော ။ ။ ဂမုဓာတ်၌ ကာရိတ်ပစ္စည်း ဝင်လာ၍ "ဂမယ"ဟု ဖြစ်သောအခါ"သွား"ဟူသော အနက်မှထူးခြား၍"သွားစေ" ဟူသော အနက်ထူး ထင်လာခြင်း , ဘူဓာတ်နှင့်တွဲ၍ အနုဥပသာရ ဝင်လာသောအခါ ဖြစ်ခြင်းအနက်မှ ထူးခြား၍ "ခံစား" ဟူသော အနက်ထူး ထင်လာခြင်းကို "ဥပဋ္ဌာနဝိသေသ"ဟု ဆိုသည်။

ဆိုလိုရင်း။ ။ဤဂါထာဖြင့်"ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် ဥပသာရတို့သည် ဆီမီးများနှင့် တူကုန်၏"ဟု ပြ၏၊ ဆီမီးသည် ရှိပြီ သောအရာဝတ္ထုကို ထင်ရှားပြသကဲ့သို့ ထို့အတူ ကာရိတ်ပစ္စည်း ဥပသာရတို့သည် ဓာတ်၌ နကိုရ်ကဒမျိုးမျိုး ဟောနိုင်သော အနက်တို့ကို (ဤနေရာနှင့်လျော်အောင် ဟောဘို့ရာ) ထွန်းပြကြသည်"ဟု ဆိုလိုသည်။

၂၂၄။ ။ဤဂါထာကား ပုံစံပြဂါထာတည်း၊ ရှေ့၌ ဆိုင်ရာစကားနှင့်တွဲ၍ ဤပုံစံတို့ကို ပြခဲ့ပြီ၊ ဤတွင် ကံနှင့်စပ်သော မှတ်ဘွယ်စကားရပ် ပြီးပြီ။

၂၂၅။ ဒိန္နသုကော်ာ ဓရာဓရော, ဒက္ခိဏေ့ယျော·ရဟာ ယတိ၊
ဒါနိယော ဗြာဟ္မဏော သမ္မ-ဒါနေ နိဂ္ဂတဂါမိကော။
၂၂၆။ ဂါမကော ပဘဝေါ ဟေတု, ပါဒါနေ·ပ္ပကတော ပန၊
ဂေါတ္တံ ဇာတိစ ဩကာသေ, သမ္မန္နဝိဟိ ဂါမကော။
၂၂၇။ ရုက္ခဝံ ပဝနံ ဝါသော, နိလယော နုတ္တဘာဝတော၊
ကရဏာဒိ စတုက္ကတ္တံ, နေဝချာတေ မုဒါဟဋံ။

၂၂၅, ၆, ၇။ ဒိန္နသုကော်ာ-ပေးအပ်သော အခွန်ရှိသော၊ ဝါ-အခွန်ပေးရာ ဖြစ်သော၊ ဓရာဓရော – မြေကို ဆောင်တတ်သောမင်း၊ ဝါ-မြေ၌နေသော သတ္တဝါအပေါင်းကို ဆောင်တတ်သောမင်း၊ ဒက္ခိဏေ့ယျော - အလှူကို ခံယူခြင်းငှါထိုက်သော၊ အရဟာ - ရဟန္တာ ဖြစ်သော၊ ယတိ-ရဟန်း၊ ဒါနိယော-ပေးရာဖြစ်သော၊ ဗြာဟ္မဏော-ပုဏ္ဏား၊ ဣမာနိ- ဤသည်တို့ကား၊ သမ္မဒါနေ- သမ္မဒါနကာရကာ၌၊ ဥဒါဟရဏာနိ - တို့တည်း၊ နိဂ္ဂတဂါမိကော - ထွက်သွားသော ရွာသားရှိသော၊ ဝါ-ရွာသားတို့၏ ထွက်ခဲ့ရာဖြစ်သော၊ ဂါမကော-ရွာ၊ ပဘဝေါ-စ၍ဖြစ်ခဲ့ရာ ဖြစ်သော၊ ဟေတု-အကြောင်း၊ ဣမာနိ-တို့ကား၊ အပါဒါနေ-၌၊ ဥဒါဟရဏာနိ - တို့တည်း၊ အပ္ပကတော ပန-အနည်းငယ်အားဖြင့်ကား၊ ဂေါတ္တံ - နွားဟု သိသောဉာဏ်, ဂေါသဒ္ဒါ၏ဖြစ်ခဲ့ရာ၊ ဇာတိ-နွားဇာတ်တည်း၊ ဣတိ-၌ဥဒါဟရဏ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ သမ္မန္နဝိဟိ- ပြည့်စုံသော ကောက်စပါးရှိသော၊

၂၂၅, ၆, ၇။ ဒိန္နာဒေပါသမ္မဒါနေန။ ။သမ္မဒါနကာရကကို ဟောသော သမာသ်, တဒ္ဓိတ် , ကိတ်ပုံစံများတည်း၊ ဒက္ခိဏာံ အသ္သ ဒါတုံ အရဟတီတိ ဒက္ခိဏေ့ယျော၊ ဒါတဗ္ဗံ အသ္သာတိ ဒါနိယော၊ ဓရာဓရော စသည်တို့ကား အဘိဓေယျပုဒ်တို့တည်း၊ "ဓရံ–မြေကို၊ ဝါ–မြေ၌နေသော သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ ဓရတိ ဆောင်ထားတတ်၏၊ ဣတိ ဓရာဓရော" နှင့်အညီ ရှင်ဘုရင်ကို "ဓရာဓရ"ဟု ခေါ်သည်။

နိဂ္ဂတာဒေပါဟေတု။ ။အပါဒါနကာရကကိုဟောသော သမာသ်တဒ္ဓိတ် ကိတ်ပုံစံတည်း၊ နိဂ္ဂတာ+ဂါမိကာ အသ္မာတိ နိဂ္ဂတဂါမိကော (သမာသ်)၊ ပဘဝတိ ဧတသ္မာတိ ပဘဝေါ၊ (ကိတ် – အပစ္စည်း၊) ဂါမကော, ဟေတု တို့ကား အဘိဓေယျပုဒ်တို့တည်း။

ဝါ-ကောက်စပါးတို့၏ ပြည့်စုံရာဖြစ်သော၊ ဂါမကော-ရွာ၊ ရက္ခဝံ-သစ်ပင်ရှိသော၊ ပဝနံ-တော၊ ဝါသော-နေရာဖြစ်သော၊ နီလယော-အိမ်၊ ဇုမာနိ - တို့ကား၊ သြကာသေ - သြကာသ ကာရကဦ၊ ဥဒါဟရဏာနိ-ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း၊ အနုတ္တာဘာဝတော-အာချာတ်က ကရိုက်းစသောကာရက ၄ ပါးကိုမဟောအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကရဏာဒိစတုက္ကတ္တံ - ကရိုက်း အစရှိသော ကာရက လေးပါး အပေါင်းကို၊ အာချာတေ-အာချာတ်၌၊ နေဥဒါဟံ-ဥဒါဟရဏ်မထုတ်အပ်။

အပ္ပကတော၊ပေ၊ဇာတိ။ ။တဒ္ဓိတ်ဟောအပ်သော အပါဒါနကာရကပြုယုဂ်မှာ ရှာနိုင်လှမှ အနည်းငယ်သာရသောကြောင့် "အပ္ပကတော" ဟုဆိုသည်၊ "ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ ဇေတသ္မာတိ ဘာဝေါ"ဟု အပါဒါနသာဓနပြု၍ "ဂေါဿ + ဘာဝေါ ဂေါတ္တံ"ဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ်ပြုသောအခါ ထိုအပါဒါန်အနက်ကို တွာပစ္စည်းက ဟောဇ်၊ ဇာတိကား အဘိဓေယျ။ [အချို့ဆရာတို့သည် "အပါဒါန်ဟော တဒ္ဓိတ်ပုံစံ မထင်ရှား"ဟု ဆို၏၊ ထိုဆရာတို့ကား ဘာဝေါပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို "ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ ဇေတန" ဟု ကရဏသာဓ်သာပြုစေလို၏။

သြကာသေ ၊ပေ၊နီလယော ။ ။ သြကာသကာရကကို ဟောသော သမာသ်, တဒ္ဓိတ်, ကိတ်တို့၏ ပုံစံများတည်း၊ သမ္ပန္နာ+ဝိဟာယော ထွေ့ာတိ သမ္ပန္နဝိဟိ၊ (သမာသ်)၊ ရုက္ခာ ထွေ့ သန္တိတိ ရုက္ခဝံ၊ (တဒ္ဓိတ် ဝန္တ့ပစ္စည်း၊ ဝသန္တိ ထွေ့ာတိ ဝါသော၊ (ကိတ် ဏပစ္စည်း၊) ဂါမကော စသည်တို့ကား အဘိဓေယျပုဒ်များတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ဒီပနီဋ္ဌ ရုက္ခဝံကို "ရုက္ခော ထွေ့"ဟု ရုက္ခောဝယ် ဇကဝစနန္တ့ ထွေ့ရ၏၊ ထိုပါဋ္ဌသည် မသင့်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း၊... ဤနေရာဝယ် ဝန္တ့ပစ္စည်းက ပဟူတအနက်ကို ဟောရမည်ဖြစ်၍ သစ်ပင်တပင်တည်းက ပဟူတ (ဗဟုတ္တ) မဟုတ်သောကြောင့်တည်း။

ကရဏာဒိ၊ပေ၊မုဒါဟဋံ။ ။ဝါစကကြီး ၄ ပါးတွင် အာချာတ်ဝါစကအတွက် ပုံစံများကို မထုတ်ပြခြင်းမှာ ကရဏစသော ၄ ပါးသော ကာရကကို အာချာတ်က မဟောသောကြောင့်တည်း။ [စတုန္နံ + သမူဟော စတုက္တံ၊ စတုက္ကသ – ၄ ခုအပေါင်း၏ + ဘာဝေါ – ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ၄ ခု အရေအတွက်(သင်္ချာဂုဏ်)တည်း၊ စတုက္ကတ္တံ-ဂုဏ်၊ နိဿယဋ္ဌကား လွယ်ကူအောင် (တွ) အတွက် အနက်မရှိ ကြံလိုက်သည်။

၂၂၀။ ပရိတ္တာဝိသယတ္တာဒျာ-တေနဲတ္တံ ကာရကတ္တာယံ၊
ဗဟုတ္တာဝိသယတ္တာကိ-တေနဲတ္တံ သတ္တကာရကံ။

၂၂၀။ ပရိတ္တာဝိသယတ္တာ-ကျဉ်းသော ဟောရာအနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာချာတေန - အာချာတ် ဝါစကသည်၊ ကာရကတ္တာယံ-ဘော ကံ ကတ္တား ဟူသော ကာရက ၃ ပါးအပေါင်းကို၊ ဥတ္တံ-ဟောအပ်၏၊ ဗဟုတ္တာဝိသယတ္တာ-များသောဟောရာအနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကိတေန-ကိတ် ဝါစကသည်၊ သတ္တကာရကံ-ဘောနှင့် တကွ ကာရက ၇ ပါးကို၊ ဥတ္တံ-ဟောအပ်၏။

၂၂၉။ ဂေါတ္တံ ဂေါဇာတိ သူဒေန,
ဒ္ဝိယတော ပစနံ ကြိယာ၊
ဘာဝေ ဝိဓာနတော ယတ္ထ,
သော သမာသေ နဒါဟဋော။

၂၂၉။ ဂေါတ္တံ - နွားဟု သိသောဉာဏ်, ဂေါသဒ္ဒါ၏ဖြစ်ခဲ့ရာ၊ ဂေါဇာတိ-နွားဇာတ်တည်း၊ သူဒေန-စဖို့သည်သည်၊ ဒ္ဝိယတော-တည်

၂၂၀။ ။ဤဂါထာကား “ ကာရကာဒိစတုက္ကတ္တံ ” နှင့်စပ်၍ ဆိုအပ်သောဂါထာတည်း၊ “အာချာတ်ဝိဘတ်တို့၏ သက်ရာအနက်က နည်းပါးသောကြောင့် အာချာတ်ဝါစကသည် ဘော, ကံ, ကတ္တား, ကာရက ၃ ပါးကိုသာ ဟောရ၏၊ ကိတ်ပစ္စည်းတို့၏ သက်ရာအနက်က များသောကြောင့် ကိတ်ဝါစကသည် ကာရက ၇ ပါးလုံးကို ဟော၏၊ “အာချာတ်က ကာရက ၃ ပါးကို ဟောရခြင်း , ကိတ်က ကာရက ၇ ပါးလုံးကို ဟောနိုင်ခြင်း၌ အကြောင်းတပါး ရှာဘွယ် မလို၊ ဝိဘတ်–ပစ္စည်းတို့၏ ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိလိုက်၍ ဟောကြရသည်”ဟူလို။

၂၂၉။ ဂေါတ္တံ။ ။ကာရက ၆ ပါးကို ဟောသောပုံစံများကို ပြပြီး၍ ဘာဝဝါစကပုံစံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဂေါတ္တံ ”စသည်မိန့်၊ “ ဂေါသ+ဘာဝေါ ဂေါတ္တံ ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၊ ဂေါတ္တံ၌ ထပ်ပစ္စည်းသည် ဘာဝအနက်ကို ဟောသောကြောင့် ဂေါတ္တံသည် (တဒ္ဓိတ်အတွက်) ဘာဝဝါစကပုံစံလည်း ဖြစ်၏၊ ဇာတိကား အဘိဓေယျတည်း၊ ရှေ့၌ ဂေါတ္တံကိုပင် ကရဏဝါစက, အပါဒါနဝါစကပုံစံအဖြစ်ဖြင့်လည်း ပြခဲ့ပြီ။

ခြင်း၊ သူဒေန-သည်၊ ပစနံ-ချက်ခြင်း၊ ကြိုယာ-(တည်ခြင်း, ချက်ခြင်း) ကြိုယာတည်း၊(ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ ဥ္စုယျာ-ကြိုယာကိုသိထိုက်သနည်း၊) ဘာဝေ- ဘောအနက်၌၊ ဝိဓာနတော - အတ္တနောပဒါနိဘာဝေစ ကမ္မနိ,နန္ဒာဒိဟိ ယု စသော သုတ်တို့ကို စီရင်ခြင်းကြောင့်၊ (ဥ္စုယျာ၊) [ဝိဓာနတောသည် ဤပကဟိတ် ဖြစ်သောကြောင့် "ဥ္စုယျာ"ဟု ထည့်ရသည်။] ယတ္ထဘာဝေ-အကြောင်ဘော၌၊ (အဝိဓာနံ - သမာသ်သုတ်ကို မစီရင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ -၏၊) သော-ထိုဘောကို၊ သမာသေ-သမာသ်အရာ၌၊ နဥဒါဟဋော-ဥဒါဟရဏ်မထုတ်အပ်။

အမ္မာ။ ။"ဘာဝေ အဝိဓာနံ ယတ္ထ, သော သမာသေ နဥဒါဟဋော"ဟု ဆရာတို့ ပြင်ကြ၏၊ "ယတ္ထဘာဝေ- ၌၊ အဝိဓာနံ- သည်၊ ဟောတိ၊ သော-ထိုဘောကို၊ သမာသေ-၌၊ နဥဒါဟဋော"ဟုပေး။

ဒ္ဝိယတေ ပစနံ။ ။ဒ္ဝိယတေသည် အာချာတ်အတွက်, ပစနံသည် ကိတ်အတွက် ဘာဝဝါစကပုံစံများတည်း၊"သူဒေန"သည် အပိုထည့်ပြအပ်သောကတ္တားတည်း၊ "ကြိုယာ" ကား ဒ္ဝိယတေ- ပစနံတို့၏ အရကောက်တည်း၊ "ဒ္ဝိယတေ" အရ "တည်ခြင်း" ကြိယာကိုဂုင်း, "ပစနံ" အရ "ချက်ခြင်း" ကြိယာကိုဂုင်း အရကောက်ပါ—ဟူလို။

ဘာဝေ ဝိဓာနတော။ ။"အဘယ့်ကြောင့် ကြိုယာကို အရကောံရ၏ ဟု သိနိုင်သနည်း"ဟုမေးဘွယ်ရှိ၍"ဘာဝေ ဝ်ဓာနတော"ဟုမိန့်၊ အတ္တနောပဒါနိ ဘာဝေစ ကမ္မနိစသောသုတ်, နန္ဒာဒိဟိ ယု စသောသုတ်တို့က ဘောအနက်၌ တဝိဘတ်,ယုပစ္စည်းတို့ကို စီရင်သောကြောင့် ဒ္ဝိယတေ-ပစနံတို့အရ "တည်ခြင်းကြိယာ, ချက်ခြင်းကြိယာကို အရကောက်ရ၏"ဟု သိနိုင်သည်—ဟူလို။ [ဤကား ဒီပနီအဖွင့်အတိုင်းတည်း။]

ယတ္ထ၊ပေ၊နဥဒါဟဋော။ ။ဤကား၌"ယတ္ထ ဘာဝေ သုတ္တသ သမာသေ အဝိဓာနတော သော ဘာဝေါ သမာသေ နဥဒါဟဋော"ဟု ယောဇနာ၏၊ ထိုအလို " ဘာဝေ + အဝိဓာနတော " ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ နဥဒါဟဋော၌ စပ်၊ ဒီပနီ၌ကား " ယတ္ထဘာဝေ သမာသသုတ္တသ အဝိဓာနံ ဟောတိ " ဟု အပိုထည့်သည်၊ အချုပ်မှာ— "သမာသ်အတွက် ဘာဝအနက်ကိုဟောသောသုတ်ကို ကစ္စည်းကျမ်း၌ မစီရင်သောကြောင့် ဘာဝဝါစကအတွက် သမာသ်ပုံစံကို မထုတ်အပ်"ဟု ဆိုလိုသည်။

၂၃၀။ ဒဗ္ဗဂုဏ္ဏကြိယာနာမ,
ဇာတျတ္ထေတဒ္ဓိတော ဘဝေ၊
ဘာဝေါ ကြိယာယ·မာချာတော,
ကိတောစာတိ ဝိသေသတာ။

၂၃၀။ တဒ္ဓိတောဘာဝေါ-တဒ္ဓိတ်ဘောသည်၊ ဒဗ္ဗဂုဏ္ဏကြိယာနာမဇာတျတ္ထေ-ဒြဗ်, ဂုဏ်, ကြိယာ, နာမ်, ဇာတ်ဟူသောအနက်၌၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏၊ အာချာတော-အာချာတ်ဘောသည်၎င်း၊ ကိတောစ-ကိတ်ဘောသည်၎င်း၊ ကြိယာယံ-ကြိယာဟူသောအနက်၌၊(ဘဝေ-၏၊)ဇာတိ-ဤသည်တို့ကား၊ ဝိသေသတာ-တဒ္ဓိတ်ဘောနှင့်အာချာတ်ကိတ်ဘောတို့၏ ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်တည်း။

၂၃၁။ ဓာတ္ထတ္ထာသင်္ချာလိင်္ဂေါတိ-
ကာရကန္တရနာကုလော၊
အာချာတိကော သလိင်္ဂေါဟု,
သသင်္ချာကိတကောတိစ။

၂၃၁။ အာချာတိကော - အာချာတ်ဘောသည်၊ ဓာတ္ထတ္ထော-ဓာတ်နက်ကြိယာတည်း၊ အသင်္ချာ – သင်္ချာ ၂ ပါး မရှိ၊ [ကေတ္တာ သင်္ချာသာ ရှိ၏-ဟူလို၊] အလိင်္ဂေါ-လိန် ၃ ပါးမရှိ၊ တိကာရကန္တရနာကုလော-ဘောကံကတ္တားဟူသော ကာရက ၃ပါးမှတပါးသော

၂၃၀။ ။တဒ္ဓိတ်ဘောနှင့် အာချာတ်ကိတ်ဘောတို့၏ အထူးကိုပြသောဂါထာတည်း၊ တဒ္ဓိတ်ဘော၏ ဒြဗ်, ဂုဏ်, ကြိယာ, နာမည်, ဇာတ်ဟူသော အနက် ၅ ပါးကိုဟောခြင်း, အာချာတ်ကိတ်ဘောတို့၏ ကြိယာကိုဟောခြင်းသည် ထို ဘော ၂ မျိုး၏ထူးခြားချက်ဖြစ်သည်-ဟူလို။ [အာချာတ်ဘောနှင့် ကိတ်ဘောကို ကြိယာအနက်ချင်း တူသောကြောင့် တဒ္ဓိတ်နှင့် ထူးပုံကိုသာ ဤဂါထာ၌ ပြသည်။]

၂၃၂။ ။ အာချာတ်ဘောနှင့် ကိတ်ဘောအထူးကိုပြပြန်သော ဂါထာတည်း၊ ထိုဘော ၂ မျိုးသည် ဓာတ္ထတ္ထ-ဓာတ်နက်ဟူသော ကြိယာအနက်ချင်း တူသော်လည်း အာချာတ်ဘော၏ သင်္ချာအထူးမရှိဘဲ"ဋ္ဌိယတေ"စသည်ဖြင့် ကေတ္တာသင်္ချာ တမျိုးသာရှိခြင်း, လိန် ၃ ပါးလုံးမရှိခြင်း, ဘော ကံ ကတ္တား ၃ ပါးသောကာရကမှတပါး အခြားကာရကတို့နှင့် မရောနှောခြင်းသည်၎င်း,

ကာရကတို့နှင့် မရောနှော၊ ကိတကောတု - ကိတ်ဘောသည်ကား၊ သလိင်္ဂါ–လိန် ၃ ပါးနှင့်တကွ ဖြစ်၏၊ သသန်ျာ–သန်ျာ ၂ ပါးနှင့်တကွ ဖြစ်၏၊ ဇုတိစ - ဤသည်တို့ကား၊ ဝိသေသတာ - အာချာတ်ဘောနှင့်ကိတ်ဘောတို့၏ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်တည်း။ [ရှေ၀ါထာမှ "ဝိသေသတာ" ကို ယူပေးသည်။]

၂၃၂။ ဒဿဗလော ဇိနော ဝေဏှိ-ကော ဂန္ဓဗ္ဗောစ သာမိနိ၊
သော စာချာတ ကိတာသမ္ဗ-နွာနုတ္တုတ္တာ နုဒါဟဋ္ဌေ။

၂၃၂။ ဒဿဗလော - ဆယ်ပါးဩသာ ကိုယ်တော်အား ဉာဏ်တော်အား ရှိတော်မူသော၊ ဇိနော– မြတ်စွာဘုရား၊ ဝေဏှိကော–စောင်းတီးခြင်းအတတ်ရှိသော၊ ဂန္ဓဗ္ဗော-စောင်းသမား၊(ဇုမာနိ–ဤသည်တို့ကား၊)သာမိနိ-သမ္ဗန်အနက်၌၊(ဥဒါဟရဏာနိ-သမာသ်တန္ဒိတ်တို့၏ ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း၊) သော၁စ – ထို သမ္ဗန်ကိုလည်း၊ အာချာတ ကိတာသမ္ဗန္ဓာနုတ္တုတ္တာ- အာချာတ် ကိတ်တို့က သမ္ဗန်ကို မဟောအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နုဥဒါဟဋ္ဌော – ဥဒါဟရဏ်မထုတ်အပ်။

ကိတ်ဘော၏ " ပစနံ – ပစနာနိ " စသည်ဖြင့် ကတ္တာဗဟုဿသန်ျာ ၂ မျိုးရှိခြင်း, " လာဘော– ရခြင်း၊ ပစနံ– ခြင်း၊ ဇာတိ– ဖြစ်ခြင်း" စသည်ဖြင့် လိန် ၃ ပါးရှိခြင်းသည် အာချာတ်ဘောနှင့် ကိတ်ဘော၏ အထူးတည်း။

၂၃၂။ ။"ကာရက ၆ တန်, ဘောသမ္ဗန်, မှတ်ရန်၀စ္ဆရှစ် " နှင့် အညီ ဘာ၀၀ါစ္ဆကိုဟောသော ပုံစံများကို ပြပြီး၍ , သမ္ဗန္ဓ၀ါစ္ဆကိုဟောသော ပုံစံများကို ပြလိုသောကြောင့် " ဒဿဗလော " စသည်ကိုမိန့်၊ " ဒဿ+ဗလာနိ ယဿာတိ ဒဿဗလော " ဟု ပြု၍ ယဿ၏ သမ္ဗန်အနက်ကို "ဒဿဗလော" သမာသ်က ဟောသည်၊ " ဝိဏာ + အဿ သိပ်ပံတိ ဝေဏှိကော" ဟု ပြု၍ အဿ၏ သမ္ဗန်အနက်ကို ဝေဏှိကော တဒ္ဓိတ်ကဟောသည်။ ["ဝိဏာ – စောင်းတီးခြင်း " ဟု ပေး၊ ဌာနစောင်းဖြင့် တီးခြင်းတိုင်အောင် ယူရသော ဌာနူပစာတည်း၊ တနည်း "ဝိဏာ၀ါဒနံ"ဟု ဆိုလိုလျက် "၀ါဒနံ"ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေထားသည်။] အာချာတ် ကိတ်တို့သည် သမ္ဗန်အနက်ကို မဟောကြ၊ ထို့ကြောင့် အာချာတ်ကိတ် ပုံစံတို့ကို မထုတ်ပြတော့။

၂၃၃။ ဇိတမာရော ဇိနော ဆိန္န-ရူက္ခော·သျာဂတဂါမိကော၊
ဂါမော ဒိန္နဓနော ယောဓော,နိက္ခန္တ ဂဟိကောဂဟော။

၂၃၄။ သမ္ပန္နဝိဟိ ဂါမောတိ, သမာသေန ဆကာရကံ၊
ဥတ္တံ ဒသဗလော နာထော , တျုတ္တော သာမိစ မနျတေ။

၂၃၃, ၄။ ဇိတမာရော - အောင်အပ်ပြီးသော မာရ်ရှိတော်မူသော၊ ဝါ-မာရ်ကိုအောင်တော်မူပြီးသော၊ ဇိနော-မြတ်စွာဘုရား၊ [ကတ္တားဟောပုံစံ၊]ဆိန္နရူက္ခော-သစ်ပင်ကို ဖြတ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ အသိ-သန်လျက်၊[ကရိဏ်းဟောပုံစံ၊]အာဂတဂါမိကော-လာရေဝံသော ရွာသူရွာသားရှိသော၊ ဝါ- ရွာသူရွာသားတို့ လာရောက်အပ်သော၊ ဂါမော-ရွာ၊[ကံဟောပုံစံ၊] ဒိန္နဓနော - ပေးအပ်သော ဥစ္စာရှိသော၊ ဝါ-ဥစ္စာကိုပေးအပ်ရာဖြစ်သော၊ ယောဓော-စစ်သည်သူရဲ၊ [သမ္ပဒါန်ဟော ပုံစံ၊] နိက္ခန္တ ဂဟိကော - ထွက်သွားသော အိမ့်ရှင်ရှိသော၊ ဝါ-အိမ့်ရှင်၏ထွက်သွားခဲ့ရာဖြစ်သော၊ ဂဟော-အိမ်၊ [အပါဒါန်ဟော ပုံစံ။]

သမ္ပန္နဝိဟိ- ပြည့်စုံသော ကောက်စပါးရှိသော၊ ဝါ- ကောက်စပါးတို့၏ ပြည့်စုံရာဖြစ်သော၊ ဂါမော-ရွာ၊ [ဩကာသဟော ပုံစံ၊] ဇုတိ-ဤသို့၊ သမာသေန-သမာသ်သည်၊ ဆကာရကံ-၆ ပါးသော ကာရကကို၊ ဥတ္တံ-ဟောအပ်၏၊ ဒသဗလော-ဆယ်ပါးသော ကိုယ်တော်အား ဉာဏ်တော်အား ရှိတော်မူသော၊ နာထော - မြတ်စွာဘုရား၊ [သမ္ဗန်ဟောပုံစံ၊] ဇုတိ - သို့၊ သာမိစ - သမ္ဗန်ကိုလည်း၊ ဥတ္တော-ဟောအပ်၏ဟူ၍၊ မနျတေ-၏။

၂၃၃, ၄။ ။ရှေ့၌ သမာသ် တဒ္ဓိတ် အာချာတ် ကိတ် ဝါစကတို့၏ပုံစံများကို ဂါထာတရပ်တရပ်၌ ပေါင်း၍ပြခဲ့ပြီ၊ ဤဂါထာမှစ၍ သမာသ်အခန်းတခြား, တဒ္ဓိတ်စသည်တို့၏ အခန်းများလည်း တခြားစီ သီးသန့်၍ ပြလိုသောကြောင့် "ဇိတမာရော" စသည်ကိုမိန့်သည်၊ ဤပုံစံများ၏အဓိပ္ပါယ်ကို ရှေ့၌ပြခဲ့ပြီ၊ ဂါမိကသဒ္ဒါသည် ရွာသားဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ "အာဂတော + ဂါမိကော ယံတိ အာဂတ ဂါမိကော"ဟု ပြု၊ နိက္ခန္တော + ဂဟိကော (အိမ့်ရှင်) ယသ္မာတိ နိက္ခန္တ ဂဟိကော။ [ဤ ၂ ဂါထာဖြင့် "ဗဟုဒ္ဒိဟိ သမာသ်သည် ကာရက ၆ ပါးနှင့် သမ္ဗန်ကိုဟော၏"ဟု သိစေ၏။]

၂၃၅။ နေယျော အညပဒတ္ထေန, တပ္ပယောဂဝသေန၀ါ၊
တဂ္ဂါဏော နု တထာ တဂ္ဂါ-ဏောစ အညပဒတ္ထကော။

၂၃၅။ (ယသ္မိံ အညပဒတ္ထကေ-အကြင် အညပုဒ်အနက်ရှိသော ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်၌၊ ဂုဏော-ဂုဏ်ဝိသေသနကို၊)အညပဒတ္ထေန၀ါ-**အ**ညပုဒ်၏ အနက်အားဖြင့်သော်ငင်း၊ တပ္ပယောဂဝသေန၀ါ - ထို **အ**ညပုဒ်အနက်နှင့် ယှဉ်ဘက်၏ အစွမ်းအားဖြင့်သော်ငင်း၊ နေယျော-သိအပ်၏၊ (သော) အညပဒတ္ထကော-ထို အညပုဒ် အနက်ရှိသော ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်သည်၊တဂ္ဂါဏော-တဂ္ဂါဏဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်မည်၏၊ (ယသ္မိံ အညပဒတ္ထကေ-၌၊ ဂုဏော-ကို၊) တထာ-ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ၀ါ-ထို အညပုဒ်၏အနက်,ထိုအညပုဒ်အနက်နှင့်ယှဉ်ဘက် **အ**ားဖြင့်၊ နု နေယျော-မသိအပ်၊ (သော) အညပဒတ္ထကော-သည်၊ အတဂ္ဂါဏော- အတဂ္ဂါဏဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် မည်၏၊ [တထာ တဂ္ဂါဏောကို တထာ+အတဂ္ဂါဏော ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ တထာဖြင့် "အညပဒတ္ထေန, တပ္ပယောဂဝသေန၀ါ"ကို ညွှန်းသည်။]

၂၃၅ ။ ။ ဤဂါထာဖြင့် တဂ္ဂါဏဗဟုဗ္ဗီဟိ အတဂ္ဂါဏဗဟုဗ္ဗီဟိ ၂ ပါး အပြားကိုပြ၏၊ "ဂုဏ"ဟူသည် ဝိသေသနတည်း၊ "ဆိန္နဟတ္ထော-ပြတ်သောလက်ရှိသော (နရော)" ဟူရာ၌ ထိုလူကို ပြတ်သောလက်ဖြင့် အထူးပြုထားသောကြောင့် "ပြတ်သောလက်"ဟူသော အနက်သည် ဝိသေသနတည်း၊ ထို ဝိသေသနအနက်သည် ဆိန္နနှင့်ဟတ္ထဟူသော သမာသ်ပုဒ်၏ အနက်တည်း၊ "ရှိသောလူ"ဟူသောအနက်ကား "အည+ပုဒ်"ဟု ခေါ်ရသော "ယသ+နရော"တို့၏ အနက်တည်း"ဟု ရှေးဥုးစွာမှတ်ခဲ့ပါ။

နေယျော ၊ပေ၊ တဂ္ဂါဏော။ ။အညပုဒ်၏ အနက်အားဖြင့် ဖြစ်စေ, ထို အညပုဒ်အနက်နှင့် ယှဉ်ဘက်အားဖြင့် ဖြစ်စေ , ထို ဝိသေသနအနက်ကို သိအပ်ရာ ဖြစ်သော ဗဟုဗ္ဗီဟိသည် တဂ္ဂါဏ ဗဟုဗ္ဗီမည်၏၊ ဤ စကားဖြင့် အညပဒတ္ထတဂ္ဂါဏသမာသ်, ပယောဂ တဂ္ဂါဏသမာသ်, ဟု တဂ္ဂါဏသမာသ် ၂ မျိုးပြားကြောင်းကိုပြ၏၊ ထို ၂ မျိုးအားဖြင့် မသိအပ်သော ဗဟုဗ္ဗီဟိကား အတဂ္ဂါဏဗဟုဗ္ဗီဟိတည်း၊ [အဓိပ္ပါယ်မှာ နောက်ဂါထာပုံစံ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့၊ တသ+ဂုဏော ယသ္မိံနေယျောတိ တဂ္ဂါဏော၊ နု+ တဂ္ဂါဏော- အတဂ္ဂါဏော၊ နေယျောကား အတ္ထိကဲ့သို့ထည့်ပါ၌၊ ပယောဂတဂ္ဂါဏ၌"ပယောဂ" ဟူသည်လည်း"သဟစရဏ-အတူတကွဖြစ်ဘက်တည်း။]

၂၃၆။ နိယတေ ဆိန္နဟတ္ထော·ယံ, နရော နိလပဒ္ဒော နရော၊
သမ္မုဋ္ဌပုပမုခေါ သံယော, ပုရိသော ဒိဋ္ဌသာဂရော။

၂၃၆။ (ဥဒါဟရဏံ – ကို၊) နိယတေ – သိအပ်၏၊ အယံ-ဤသူ သည်၊ ဆိန္နဟတ္ထော-ပြတ်သောလက်ရှိသော၊ နရော-လူတည်း၊ နိလပဒ္ဒော – ညိုသော ပုဆိုးရှိသော၊ နရော - လူ၊ သမ္မုဋ္ဌပုပမုခေါ-ဘုရားအမှူးရှိသော၊ သံယော-သံယာ၊ ဒိဋ္ဌသာဂရော-မြင်အပ်သော သမုဒြာရှိသော၊(သမုဒြာကို မြင်ဘူးသော၊)ပုရိသော-ယောကျ်ား။

၂၃၆။ **ဆိန္နဟတ္ထော နရော** ။ ။ဆိန္နော + ဟတ္ထော ယသ်ာတိ ဆိန္နဟတ္ထော၊ “ယသ – အကြင်လူ၏” ဟူရာ၌ “လူ” ဟူသည် မျက်စိ နား နှာ အင်္ဂါ ခြေ လက်အားလုံးတည်း၊ “ဆိန္န+ ဟတ္ထ– ပြတ်သောလက် ” ကား ထိုလူကိုအထူးပြုသော ဝိသေသန (ဂုဏ်) တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ယသ”ပုဒ်, နရော ပုဒ်ဟူသောအညပုဒ်၏ လူဟူသောအနက်တွင် ဒါးခုတ်မိ၍ပြတ်နေသော (တိုနေသော) လက်ချောင်းတိုကလေးလည်း ပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် “ ဆိန္နဟတ္ထော ”သမာသ်သည် အညပုဒ်၏အနက်၌ “ပြတ်သောလက်” ဟူသော ဝိသေသနလည်း ပါဝင်ရသောကြောင့် အညပဒတ္ထတဂ္ဂုဏဗဟုဗ္ဗီဟိ မည်၏။

နိလပဒ္ဒော။ ။နိလော+ပဒ္ဒော+ယသ်ာတိ နိလပဒ္ဒော (နရော)၊ ထို သမာသ်၌ အညပုဒ်၏အနက်သည်“လူ”တည်း၊ပုဆိုးအညိုကား တဂ္ဂုဏ (ထို အညပုဒ်အနက်၏ ယှဉ်ဘက်ဝိသေသန) တည်း၊ လူနှင့် ပုဆိုး အညိုလည်း (ဝတ်ထားသောကြောင့်) ယှဉ်ဘက်ဖြစ်၏၊ ဤသို့ “ နိလပဒ္ဒော နရော ” အရာ၌ ဝတ်ထားသောပုဆိုးညိုလည်း ယှဉ်ဘက်အားဖြင့် ပါဝင်သောကြောင့် နိလပဒ္ဒောသည် ပယောဂတဂ္ဂုဏဗဟုဗ္ဗီဟိတည်း။

သမ္မုဋ္ဌပုပမုခေါ သံယော။ ။သမ္မုဋ္ဌေါ+ပမုခေါ၊ ယသ်ာတိ သမ္မုဋ္ဌပုပမုခေါ, သံယော၊ ယသ သံယောတို့၏ အရဖြစ်သော သံဃာသည် အညပုဒ်၏အနက်တည်း၊ ထိုသံဃာ၏ အကြီးအမှူးဖြစ်သော ဘုရားကား“ဘုရားအမှူးရှိသော” ဟု သံဃာကိုအထူးပြုသောဝိသေသနဂုဏ်တည်း၊ အညပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော သံဃာထည်း၌ ဘုရားရှင်သည် ယှဉ်ဘက် (အတူတကွ ဖြစ်ဘက်) အဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် သမ္မုဋ္ဌပုပမုခေါသည် ပယောဂတဂ္ဂုဏဗဟုဗ္ဗီဟိတည်း။

ဒိဋ္ဌသာဂရောပုရိသော။ ။ဒိဋ္ဌော+သာဂရော ယေနာတိ ဒိဋ္ဌသာဂရော၊ ယေန–ပုရိသောတို့၏အရဖြစ်သော ယောကျ်ားသည် အညပုဒ်အနက်တည်း၊ မြင်အပ်သော သမုဒြာကား “ သမုဒြာကို မြင်ဘူးသော ”ဟု ယောကျ်ားကို

၂၃၇။ ဒွန္နေန ဒိဂုနာ ကမ္မ-ဓာရယေန သမုစ္စယ၊
တုလျတ္ထဒီပကာ•ဒဿ-နာ တေ ဝုတ္တာ နု ကာရကာ။
၂၃၈။ သာမိနုဇ္ဇောဗျယီဘာဝါ-မာဒီဟုတ္ဘော သကာရကော၊
တဒ္ဓိပကဝိဘတ္တိနံ, လောပလေသာ•နုမာနတော။

၂၃၇, ၈။ ဒွန္နေန-ဒွန်သမာသ်သည်၎င်း၊ ဒိဂုနာ-ဒိဂုသမာသ်သည်၎င်း၊ ကမ္မဓာရယေန-ကမ္မဓာရည်းသမာသ်သည်၎င်း၊ သမုစ္စယ တုလျတ္ထဒီပကာဒဿနာ- သမုစ္စည်းအနက်, တုလျအနက်ကို ပြတတ်သော စသဒ္ဒါ,တသဒ္ဒါစသည်တို့ကိုမမြင်ရခြင်းကြောင့်၊[စသည်တို့ကို ဖြင့် "ဟုတ္ဘာ, သခ်ါတ, ဘူတ, ဧဝ - ဇာတိ, တို့ကိုယူ။] တေ - ထို သမုစ္စည်းအနက် , တုလျအနက်တို့ကို၊ ဝုတ္တာ - ဟောအပ်ကုန်၏၊ ကာရကာ - ကာရကတို့ကို၊ နဝုတ္တာ - မဟောအပ်ကုန်၊ သာမိ-သမ္မန်ကို၊ နဝုတ္တော-မဟောအပ်၊ (ဇာတိ-ဤသို့၊ ဉာတဗ္ဗာ- သိထိုက်အထူးပြုသော ဝိသေသနတည်း၊"ဒိဋ္ဌသာဂရော ပုရိသော-သမုဒြာကို မြင်ဘူးသော ယောကျ်ား"ဟူရာ၌ ယောကျ်ားဟူသော အညပုဒ်အနက်တွင် သမုဒြာမပါဝင်၊ သမုဒြာသည် ယောကျ်ားနှင့်ယှဉ်ဘက်လည်း မဟုတ်၊ ဤသို့ အညပုဒ်အနက်အားဖြင့်၎င်း, ယှဉ်ဘက်အားဖြင့်၎င်း ဝိသေသနအနက်ကို မသိရသောကြောင့် ဒိဋ္ဌသာဂရောသည် အတဂ္ဂုဏ မဟုဒ္ဓိဟိတည်း။ [တချို့သဒ္ဒါကျမ်းများ၌ " တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏ, အတဂ္ဂုဏသံဝိညာဏ " ဟု နာမည်တပ်၏၊ ကစ္စည်း ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာတို့၌ အဓိပ္ပါယ်အကျယ်ကို ရှုပါ။]

အမှာ ။ ။ ပယောဂတဂ္ဂုဏကို ပုံစံ ၂ ခုပြရာ၌ နိုလပဒ္ဓောဝယ် သဒ္ဒါအစဉ်အတိုင်း "ညိသောပုဆိုး"ရ၏၊ "သမ္ဖုဒ္ဓပ္ပမုခေါ"၌ကား "အကြီးအမှူးဘုရား"ဟု အနက်စဉ်အတိုင်းသာ ဘုရားရ၏၊ သဒ္ဒါစဉ်အတိုင်းကား အကြီးအမှူးရသည်၊ ထို့ကြောင့်"နိုလပဒ္ဓောကို သဒ္ဒါစဉ်အားဖြင့် ဆိုအပ်သောပုံစံ, သမ္ဖုဒ္ဓပ္ပမုခေါကို အနက်စဉ်အားဖြင့် ဆိုအပ်သောပုံစံ "ဟု ဋီကာမိန့်၏၊ ထို ဋီကာ၌ ဇိတမာရောကို တဂ္ဂုဏဟု ဆိုထားသည်ကား စဉ်းစားဘွယ်သာ။

၂၃၇, ၈။ ။ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်၏ ကာရက ၆ ပါးနှင့် သမ္ဘန်ဟောပုံကို ပြပြီး၍ ဒွန်စသော ကျန်သမာသ်များ၏ ဟော-မဟောကို ပြလိုသောကြောင့် "ဒွန္နေန" စသည်မိန့်၊ ဒွန်သမာသ်သည် သမုစ္စည်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဒိဂုကမ္မဓာရည်းသမာသ်တို့သည် တုလျအနက်ကို ဟောကုန်၏၊ ကာရက ၆ ပါးကိုဂုဏ်း သမ္ဘန်ကိုဂုဏ်း မဟောကြကုန်။

ကုန်၏၊) [အဒဿနာဟူသော ဟိတ်က ဉာပကဟိတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဒီပနီဌ်"ဉာတမ္ဟာ"ဟု ထည့်စပ်သည်၊] အဗျယီဘာဝါမာဒီဟိ-အဗျယီဘောသမာသ်, အမာဒိတပ္ပုရိသ်သမာသ်တို့သည်၊ သကာရကော-ကာရကနှင့် တကွဖြစ်သော သမ္ဗန်အနက်ကို၊ ဥတ္တော-ဟောအပ်၏၊ (ကဿာ-အဘယ်ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ - သိအပ်သနည်း၊) တဒ္ဒီပက ဝိဘတ္တိနံ-ထိုကာရကအနက်, သမ္ဗန်အနက်ကို ပြတတ်သော ဝိဘတ်တို့၏၊ လောပလေသာနုမာနတော - ကြခြင်းတည်းဟူသောအမြွက်ကို မှန်းဆခြင်းကြောင့်၊ ဝိညာယတိ–သိအပ်၏။

သမုစ္စယ၊ပေ၊ကာဒဿနာ ။ ။ ဒွန်က သမုစ္စည်းအနက် , ဒိဂုကမ္မဓာရည်းတို့က တုလျအနက်ဟောကြောင်းကို အဘယ့်ကြောင့်သိနိုင်သနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် " သမုစ္စယ ၊ပေ၊ ကာဒဿနာ " ဟု မိန့်၊ ဒွန်သမာသ်၌ "စကွစ–သောတဥ္စ"ဟူသော ဝါကျတုန်းက သမုစ္စည်းအနက်ကို ဟောသော စသဒ္ဒါကို " စကွ၊သောတံ " ဟု သမာသ်ပြီးသောအခါ မမြင်ရတော့၊ "ဝုတ္တာဝုတ္တာနမပယောဂေါ"ဟူသော ပါဏိနိကျမ်းလာ ပရိဘာသာသုတ်အရ ထို စသဒ္ဒါတို့ကို ချေပစ်ရသည်၊ [ဝုတ္တာဝုတ္တာနံ–ဟောအပ်ပြီးသောအနက်ရှိသောသဒ္ဒါတို့ကို၊ အပ္ပယောဂေါ – မသုံးစွဲရခြင်းသည်၊ ဟောတိ–၏။] ထို့ကြောင့် "ထို စသဒ္ဒါတို့၏ သမုစ္စည်းအနက်ကို " စကွ၊သောတံ" ဟူသော ဒွန်သမာသ်က အဓမ္မခံသောအားဖြင့် ဟောရသည်"ဟု သိနိုင်၏။

"တယောလောကာ"၌လည်း "တယောစ+ တေ+လောကာစ"ဟုပင် ဝိဂ္ဂဟပြုနိုင်၏၊ "မဟန္တော စ + သော + ပုရိသော"ဟူသော ဝါကျအခိုက်၌ စ–တသဒ္ဒါတို့သည် " တိနှင့် လောက မဟန္တနှင့် ပုရိသ "တို့၏ တုလျတ္ထကို (တူသောအနက်ရှိကြောင်းကို) ဟောကြ၏၊ ထို စ-တသဒ္ဒါတို့ကို "တီလောကံ, မဟာပုရိသော " ဟု သမာသ်ပြီးသောအခါ မမြင်ရတော့၊ ထို့ကြောင့် " ထို တုလျအနက်ကို တိလောကံဟူသော ဒိဂု , မဟာပုရိသော " ဟူသော ကမ္မဓာရည်းသမာသ်တို့က ဟောကြသည်"ဟု သိနိုင်သည်။

ဘာဝဝါစ္ဆဒ္ဒါသ္ဆင်း။ ။"သမုစ္စည်းအနက်, တုလျအနက်"ဟူသည် သမုစ္စယဘောဂုဏ် တုလျဘောဂုဏ်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝါစ္ဆရှစ်ပါးတွင် ထို သမုစ္စည်းအနက် တုလျအနက်များကို ဘာဝဝါစ္ဆဒ္ဒါ သွင်းယူရသည်။

တုလျစတ္ထသမာသာနံ , ဝါစ္ဆံ ဝါစ္ဆဝိညေ့နော၊
ဘာဝေ အန္တောဂဝံ ကတွာ, ဒီပေန္တော•စရိယာသဘာ။

အဗျယီဘာဝါမာဒီဟိ၊ပေ၊နုမာနတော။ ။အဗျယီဘောနှင့် အမာဒိတပ္ပုရိသ်သမာသ်တို့ကား ကာရက ၆ ပါးနှင့်တကွ သမ္ဗန်ကို ဟောကုန်၏၊

၂၃၉။ သမာသပဒတော အည-သာပေက္ခတ္တာ•သမာသဘာ၊
သဒ္ဒန္တရိကသာပေက္ခ-ဘာဝတောတျ•ပရေဝိဒ္ဓူ။

၂၃၉။ သမာသပဒတော-သမာသ်စပ်ထိုက်သော ပုဒ်မှ၊ အည သာပေက္ခတ္တာ- တပါးသော ပုဒ်ကို ငဲ့ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အသမာသတာ-သမာသ် မဖြစ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊(ဟောတိ-၏၊) အပရေ-အခြားကုန်သော၊ဝိဒူ-ပညာရှိတို့သည်၊သဒ္ဒန္တရိကသာပေက္ခ ဘာဝတော-သဒ္ဒါတပါး ခြားကွယ်ခြင်းရှိသော ပုဒ်ကို ငဲ့ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အသမာသတာ - သည်၊ ဟောတိ-၏၊) ဣတိ-ဤသို့၊(ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။)

ဘာဉ်ကြောင့်သိရသနည်းဟူမူ-"တိ ကာရကအနက်, သမ္ဗန်အနက်ကိုပြသော ဝိဘတ်တို့၏ကြေခြင်းကို မှန်းဆသောကြောင့် သိနိုင်သည်"ဟု ဖြေပါ၊ "ဥပနဂရံ"ဟူသော အဗျယီဘောသမာသ်၌ "နဂရဿ+သမီပံ"ဟု ဝိဂ္ဂိဟ်ပြုရ၏၊ ထိုဝိဂ္ဂိဟ်တွင်း၌ သဝိဘတ်၏သမ္ဗန်အနက်ကို ဥပနဂရံသမာသ်သည် ဟော၏၊ "ဘူမိဂတော" ဟူသောတပ္ပုရိသ်၌လည်း "ဘူမိ+ဂတော" ဝိဂ္ဂဟတုန်းက အံဝိဘတ်၏ ကံအနက်ကို ဘူမိဂတောသမာသ်က ဟော၏၊ ဤသို့ စသည်တည်း။ [လောပလေသံ - ကြေခြင်းဟူသော အမြွက်(အနည်းငယ်သော အကြောင်း)ကို + အနုမာနံ - အစဉ်လိုက်၍သိခြင်း၊ ဝါ - မှန်းဆခြင်း၊ လောပလေသာနုမာနံ-ခြင်း။]

၂၃၉။ **သမာသ၊ပေ၊သမာသတော**။ ။ဤဂါထာဖြင့် သမာသ်မဖြစ်နိုင်ခြင်း၏ လက္ခဏာကိုပြ၏၊ " နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော " သုတ်၌ " ယုတ္တတ္ထ - ပေါင်းထိုက်စပ်ဆိုက်သော အနက်ရှိမှ သမာသ်စပ်နိုင်၏ " ဟု ဆိုသောကြောင့် သမာသ်စပ်ရမည့်ပုဒ်မှ အခြားပုဒ်ကိုငဲ့နေလျှင် မပေါင်းထိုက်မစပ်ထိုက်ရကား သမာသ်မဖြစ်၊ " အခြားပုဒ်ကို ငဲ့နေခြင်းသည် သမာသ်မဖြစ်နိုင်ခြင်း၏ လက္ခဏာဖြစ်သည် "ဟုလို။ [ရူပသိဒ္ဓိ"ယုတ္တတ္ထော"အဖွင့်မှာကြည့်ပါ။]

သဒ္ဒန္တရိက၊ပေ၊ဝိဒူ။ ။အပရေဆရာတို့ကား " သဒ္ဒါတပါး ခြားနေသောပုဒ်ကိုငဲ့ခြင်းသည် သမာသ်မဖြစ်ခြင်း၏လက္ခဏာဖြစ်သည် "ဟုဆိုကြ၏၊ နောက်ဂါထာ၌ ပုံစံများဖြင့် အဓိပ္ပါယ်ထင်ရှားလတ္တံ့။ [သဒ္ဒန္တရိကနေရာ၌ "သဒ္ဒန္တရိတ" ရှိလျှင် "တမနန္တရိတ္တာ" ဟူသော သဂြိဟ်ပါဠိနှင့် လျော်၏၊ "သဒ္ဒါတပါး ခြားကွယ်အပ်သောပုဒ်"ဟု ပေး။]

၂၄၀။ ဒေဝဒတ္တသ္သ ကဏ္ဍာဒ-နွာ ရညော ပုရိသော ဂဝေါ၊
အဿောစာတိစ သာပေက္ခ-ဘာဝန္တ္ဂါ အနပေက္ခိယ။

၂၄၁။ တုလျာဓိကရဏတ္တေစ, စတ္ထတ္တေစ ကတေ နံ တံ၊
အပေက္ခာယပိ သဒ်္ဓါရော, နသတိတိ အမာဒိစ။

၂၄၀,၁။ ဒေဝဒတ္တသ္သ- ဒေဝဒတ်၏၊ ကဏ္ဍာ-မည်းနက်ကုန်သော၊ ဒန္တာ-သွားတို့၊ရညော-မင်း၏၊ ပုရိသော-အချင်းယောက်ျားဂဝေါ-နွားတို့ဂဝ်း၊ အဿောစ-မြင်းဂဝ်း၊ ဇာတိစ-ဤသည်တို့ကား၊(ဥဒါဟရဏာနှ်-တို့တည်း၊)တု-ထိုမှတပါး၊သာပေက္ခဘာဝံ-ငဲ့ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ အနပေက္ခိယ-မငဲ့မူ၍၊ ဝါ- ဂရုမစိုက်မူ၍၊ တုလျာဓိကရဏတ္တေစ- တူသော တည်ရာ ရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ကိုဂဝ်း၊ စတ္ထတ္တေစ-စ အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဒွန်သမာသ်ကိုဂဝ်း၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ တံ-ထို ဒေဝဒတ္တသ္သပုဒ်,ရညောပုဒ်ကို၊ အပေက္ခာယ-ငဲ့ခြင်းသည်၊(သတိ)ဝိ-ရှိသော်လည်း၊ သဒ်္ဓါရော-ပြုစီမံပြီးအပ်သော ကမ္မဓာရည်းသမာသ်, ဒွန်သမာသ်သည်၊ နနသတိ - မပျက်တော့၊ ဇာတိ - ထို့ကြောင့်၊ အမာဒိစ-အမာဒိတပ္ပုရိသ်သမာသ်သည်လည်း၊ (ဟောတိ-၏။)

၂၄၀,၁။ **ဒေဝဒတ္တ၊ပေ၊ ဒန္တာ**။ ။ကဏ္ဍာနှင့်ဒန္တာကို “ကဏ္ဍဒန္တာ” ဟု သမာသ်စပ်လို သော်လည်း ဒန္တာသည် ကဏ္ဍာမှ တပါးသော ဒေဝဒတ္တသဒ္ဒါကိုလည်း ငဲ့နေသေး၏၊ အပရေဆရာတို့ အလိုအားဖြင့် ဒန္တာသည် ကဏ္ဍာသဒ္ဒါခြားနေသော ဒေဝဒတ္တသဒ္ဒါကို ငဲ့နေသေး၏၊ ထို့ကြောင့် “ကဏ္ဍဒန္တာ” ဟု သမာသ် မဖြစ်။ [“ဖြာဟ္မဏသ္သ သုက္ကာဒန္တာ” ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန် (၃) ကဏ္ဍ (၁၀) သုတ်ကိုမှီ၍ “ကဏ္ဍဒန္တာ” ကို အနက်ပေးသည်၊ အနက်အမျိုးမျိုးပေးပုံကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

ရညော၊ပေ၊ အဿောစ။ ။ပုရိသော ဂဝေါ အဿောတို့ကို “ပုရိသဂဝသံ” ဟု သမာဟာရဒွန်သမာသ် ပြုလိုသော်လည်း ထို ပုရိသော ဂဝေါအဿောတို့က ရညောဟူသော ပုဒ်တပါးကို (အပရေဆရာတို့ အလိုအားဖြင့် ဂဝေါသည် ပုရိသောခြားနေသော ရညောကို,အဿောသည် ဂဝေါပုရိသောခြားနေသော ရညောကို ငဲ့သောကြောင့် “ပုရိသဂဝသံ” ဟု သမာသ်မဖြစ်။

သာပေက္ခ၊ပေ၊ အနပေက္ခိယ။ ။ဤကား ထိုပုဒ်များ၌ပင် သမာသ်ဖြစ်နိုင်သော်နည်းလမ်းကို ညွှန်ပြသော စကားတည်း၊ ထို ဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့်

၂၄၂။ ရာဇသော ရူပဝါသလ္လ-ဝိဒ္ဓေါ ဂေါတိ သမာသတာ၊
သာပေက္ခေါ ပဓာနတ္ထာ, အပ္ပဓာနပဒဿ တု။
၂၄၃။ သာပေက္ခတ္ထာ သမာသဿာ-ဘာဝေါ ဂမကေ သတိ၊
ဝါက္ကျဝိယ သမာသေပိ, ဘ်ာဝတ္ထေဝ သမာသတာ။

၂၄၂,၃။ ရာဇသော - မင်း၏ မြင်းသည်၊ ရူပဝါ - လှပသော အဆင်း ရှိ၏၊ သလ္လဝိဒ္ဓေါ- မြှားဖြင့် ပစ်ခွင်းအပ်သော၊ ဂေါ - နွား၊ ဇုတိ-ဤ ပြယုဂ်တို့၌၊ သာပေက္ခေ-ရူပဝါ ဂေါဟူသော ပုဒ်တပါးကို ငဲ့ခြင်းရှိသည်၊(သတိ)ဝိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ပဓာနတ္ထာ-အသော ဝိဒ္ဓေါတို့က ပဓာန၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမာသတာ - သမာသ်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ (တာပစ္စည်း အနက် မရှိ, သွတ္ထ၊) တု - ထိုမှ တပါး၊ (ဒေဝဒတ္တသဂုရုကုလန္တိအာဒီသု-ဒေဝဒတ္တသဂုရုကုလံအစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊) အပ္ပဓာနပဒဿ-မပြဋ္ဌာန်းသော ဂုရုပုဒ်၏၊ သာပေက္ခ ငဲ့သော်လည်း မငဲ့သလိုလုပ်၍ (ငဲ့မှုန်းကို မသိဟန်ဆောင်၍) “ကဏ္ဌာစ+တေ+ဒန္တာစတေ ကဏ္ဌာဒန္တာ ”ဟု တုလျာမိကရဏာ ကမ္မမာရည်းသမာသ်ကိုဂုဏ်း, “ပုရိသောစ+ဂဝေါစ+အသောစ ပုရိသဂဝသံ”ဟု စတ္ထ (ဒွန်) သမာသ်ကိုဂုဏ်း, ပြုပြီးမှ ဒန္တာသဒ္ဒါက ဒေဝဒတ္တကို ငဲ့ပြန်သော်ဂုဏ်း, ပုရိသစသည်တို့က ရညောကိုငဲ့ပြန်သော်ဂုဏ်း,စပ်အပ်ပြီးသော ကဏ္ဌဒန္တာသမာသ်, ပုရိသဂဝသံ သမာသ်သည် မပျက်တော့ပါ၊ ထို့ကြောင့် “ ဒေဝဒတ္တသ+ကဏ္ဌဒန္တာ ဒေဝဒတ္တကဏ္ဌဒန္တာ”ဟုဂုဏ်း, ရညော+ပုရိသဂဝသံ ရာဇပုရိသဂဝသံ”ဟုဂုဏ်း, အမာဒိတပ္ပုရိသ်သမာသ်လည်း စပ်နိုင်ပြန်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤစကားရပ်၌ နဂိုရိကငဲ့နေသည်ကို ဂရုမစိုက်လျှင်ကဏ္ဌာနှင့် ဒန္တာတို့သည်ဂုဏ်း “ ပုရိသ+ဂေါ+အသတို့သည်ဂုဏ်း သမာသ်ဖြစ်နိုင်သေး၏”ဟု ပြခြင်းသာ လိုရင်းတည်း၊ ထိုသို့ ပဌမသမာသ်ဖြစ်ပြီးနောက်မှ ဒုတိယအမာဒိသမာသ် ဖြစ်နိုင်ခြင်းမှာ (နဂိုရိကပင် မဖြစ်နိုင်သော အတားအဆီးမရှိသောကြောင့်) အထူးအဆန်း မဟုတ်ဟု မှတ်ပါ။

၂၄၂,၃။ ရာဇ၊ ဂေါ၊ ပဓာနတ္ထာ။ ။ဤ ၃ ပါဒကား ပုဒ်တပါးကို ငဲ့သော်လည်း သမာသ်ဖြစ်နိုင်ပုံကို ပြသောစကားတည်း၊ “ ရာဇသော ရူပဝါ – မင်း၏ မြင်းတော်သည် လှ၏ ” ဟူရာ၌ အသောသည် မိမိနှင့် သမာသ်စပ်သော ရာဇပုဒ်မှတပါး ရူပဝါပုဒ်ကို ငဲ့နေ၏၊“သလ္လဝိဒ္ဓေါ ဂေါ- မြှားဖြင့် ပစ်ခွင်းအပ်သောနွား ” ဟူရာ၌လည်း ဝိဒ္ဓေါသည် မိမိနှင့် သမာသ်

တ္ထာ - ဒေဝဒတ္တသဟ္ဂသော ပုဒ်တပါးကို ငဲ့ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမာသဿ - သမာသ်၏၊ အဘာဝေ - မဖြစ်ခြင်းသည်၊ (သတိဝိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) ဝါကျေဝိယ- ဂုရုနော ကုလံဟ္ဂသော ဝိဂြိဟ်ဝါကျ၌ကဲ့သို့၊ သမာသေဝိ-ဂုရုကုလံဟ္ဂသော သမာသ်၌လည်း၊ ဂမကေ-အနက်မှန်ကို သိစေတတ်သော သတ္တိသည်၊သတိ-ရှိလသော်၊ သမာသတာ-သမာသ်သည်၊ ဘဝေတ္ပေ-ဖြစ်နိုင်သည်သာ။

စပ်နေသော သလ္လပုဒ်မှတပါးသော " ဂေါ " ပုဒ်ကို ငဲ့နေ၏၊ [အဓိပ္ပါယ်ဆက်စပ်နေသည်ကို " ငဲ့ "ဟု ဆိုသည်၊] ထိုသို့ သမာသ်ပုဒ်မှ တပါးသော ပုဒ်ကို ငဲ့သော်လည်း အသော - ဝိဒ္ဓေါဟ္ဂသော မိမိတို့က ပဓာနဖြစ်သော ကြောင့်"ရာဇသော, သလ္လဝိဒ္ဓေါ"ဟု ဧန္ဒုပုဒ်နှင့် သမာသ်ဖြစ်နိုင်သည်။

မှတ်ချက် ။ ။ ရာဇသောကို အရကောက်သောအခါ မင်း ဟူသော အနက် မရ, မြင်းဟူသော အနက်သာ ရသည်ကို " ပဓာန " ဟု ဆိုသည်၊ "သလ္လဝိဒ္ဓေါ"ကို အရကောက်ရာ၌လည်း မြားကို မရ, "ပစ်အပ်"ဟူသော အနက်သာ ရသည်ကို ပဓာန ဟု ဆိုသည်၊ ဤသို့ နောက်ပုဒ်အနက် ပဓာန ဖြစ်ခြင်းမှာလည်း ရာဇသော - သလ္လဝိဒ္ဓေါတို့က တပ္ပုရိသ်သမာသ်ဖြစ်၍, တပ္ပုရိသ်မှန်လျှင် ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာနအဖြစ်က များသောကြောင့်တည်း။

အပဓာန၊ ဧပေ၊ သမာသဿာဘာဝေဝိ ။ ။ ဤ ၂ ပါဒဖြင့် ဂမက သမာသ်ကို ပြသည်၊ " ဒေဝဒတ္တသ ဂုရုကုလံ "ဝါကျ၌ ဂုရုသည် ကုလံပုဒ်မှ တပါးသောဒေဝဒတ္တပုဒ်ကိုငဲ့၏၊ ["ဒေဝဒတ်၏+ဆရာ"ဟု အနက်အဓိပ္ပါယ်ဆက်သွယ်နေ၏။] ထိုဂုရုသည် ပဓာနလည်းမဟုတ်,အပဓာနပုဒ်သာတည်း၊ [ကုလံပုဒ်ကသာ ပဓာနဖြစ်သည်၊] ထိုသို့ အပဓာနပုဒ်က ပုဒ်တပါးကို ငဲ့ရာ၌ကား များသောအားဖြင့် နေဝံပုဒ်နှင့် သမာသ်မဖြစ်နိုင်၊သို့သော်လည်း၊....

ဂမကေ၊ ဧပေ၊သမာသကာ။ ။" ဂုရုနော + ကုလံ " ဟူသော ဝိဂြိဟ်ဝါကျအခိုက်၌ ဒေဝဒတ္တသကို ဂုရုနောဘွဲ့စပ်၍ "ဒေဝဒတ်၏ဆရာ"ဟူသော အနက်ကို သိရသကဲ့သို့ "ဂုရုကုလံ"ဟု သမာသ်ဖြစ်သောအခါလည်း ဒေဝဒတ္တသကို ဂုရုဘွဲ့စပ်၍ "ဒေဝဒတ်၏ဆရာ"ဟူသော အနက်မှန်ကိုပင် သိစေနိုင်သော ဂမကသတ္တိ ရှိရကား "ဂုရုကုလံ"ဟု သမာသ်ဖြစ်နိုင်သည်။

ဆိုလိုရင်းကား—တပ္ပုရိသ်သမာသ်က နေဝံပုဒ်ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် သမာသ်ရှေက " ဒေဝဒတ္တသ " ပုဒ်သည် သမာသ်၏ နောက်ပုဒ်ဖြစ်သော ကုလဘွဲ့သာစပ်၍ အဓိပ္ပါယ်ယူရရှိုး ဖြစ်၏၊ ဥပမာ- " ယောဂိနော အနိစ္စာနု ပဿနာ-ယောဂိပုဂ္ဂိုလ်၏ အနိစ္စဟု ရှုသောဉာဏ်"ဟူရာ၌ ယောဂိနောသည်

၂၄၄။ ဖုသိတွာ နာဂိနာဂ်ဥ, တာဝ ပစ္ဆာဂိနာ သဟ၊
သမ္မန္နော ဒေဝဒတ္တသ, ဂုရုကုလန္တိ အာဒိသု။

၂၄၄။ ဒေဝဒတ္တသ ဂုရုကုလန္တိ အာဒိသု - ဒေဝဒတ္တသ ဂုရု ကုလံအစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ အဂိဒနာ – အပေါင်းဖြစ်သော ဂုရုကုလံဟူသော သမာသ်ပုဒ်၏၊ အဂ်ံ - အစိတ်ဖြစ်သော ဂုရုဟူသော ပုဒ်ကို၊ တာဝ-ရှေးဥုးစွာ၊ ဖုသိတွာ-ထိခရောက်၍၊(အနက် အမိပ္ပါယ် သဘောအား ဖြင့် ဆက်သွယ်ပြီး၍၊) ပစ္ဆာ - နောက်မှ၊ အဂိနာ - အပေါင်းဖြစ်သော ဂုရုကုလံဟူသော သမာသ်ပုဒ်နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ သမ္မန္နော-စပ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

"အနုဗာသနာ"ဟူသော နောက်ပုဒ်၌စပ်၍"ယောဂိ၏ဉာဏ်"ဟု အမိပ္ပါယ်ယူရသကဲ့သို့တည်း၊ "ဒေဝဒတ္တသ ဂုရုကုလံ"၌ကား ဒေဝဒတ္တသကို ကုလံဟူသော နေဝံပုဒ်၌မစပ်ရ၊ဂုရုဟူသောရှေ့ပုဒ်၌သာစပ်၍"ဒေဝဒတ်၏ဆရာ" ဟူသောအနက်ကို ယူရသည်၊ ထိုအနက်မှန်ကို သိစေနိုင်လောက်အောင်လည်း "ဂုရုကုလံ၌ ဂမကသတ္တိရှိ၏ "ဟု ဆိုလိုသည်၊ [ဂမယဘိ-(ဝါကျတုန်းက ကဲ့သို့)ဆိုလိုရင်းအနက်ကို သိစေတတ်၏၊ ဤတို့ ဂမကော၊ဂမကောစ+ဓသော+ သမာသောစာတိ ဂမကသမာသော၊]အကျယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ခဏ်းမှာ ရှု။

၂၄၄။ ဖုသိတွာ၊ပေ၊သမ္မန္နော။ ။[အဗိတ်ကို အဂ်, အစိတ်ရှိသော အပေါင်းကို အဂိဟု ခေါ်၏။] တပ္ပုရိသ်သမာသ်ထုံးစံမှာ နောက်ပုဒ်အနက်သာ ပဓာနဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဒေဝဒတ္တသပုဒ်လည်း"ဂုရုကုလံ"ဝယ် ကုလံတိုင်အောင် စပ်မှ ထုံးစံကျ၏၊ ဒေဝဒတ္တသကို ဂုရု၌စပ်လျှင် အာဘယ်နည်းဖြင့် ထုံးစံကျနိုင်မည်နည်း—ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ဖုသိတွာ"စသည်ဒွန်။

ဆိုလိုရင်းကား— ဒေဝဒတ္တသပုဒ်သည် ရှေးဥုးစွာ ဂုရုဟူသော အဂ်(အစိတ်)၌စပ်၍"ဒေဝဒတ်၏+ဆရာ"ဟု သိရ၏၊ ထို့နောက်"ဂုရုကုလံ" ဟု အပေါင်း၌စပ်၍ " ဒေဝဒတ်၏ + ဆရာ့အမျိုး " ဟု (တပ္ပုရိသ်ထုံးစံအတိုင်း) အနက်အဓိပ္ပါယ်မှန်ကို သိနိုင်သည် – ဟူလို၊ အာဒိသု၌ အာဒိဖြင့် "ဘဂဝတော သာဝကသံဃော"စသည်ကို ယူ၊ ထို၌လည်း ဘဂဝတောကို သာဝကော၌ ရှေးဥုးစွာစပ်၍ " ဘုရား၏သာဝက " ဟု သိပြီးမှ သာဝက သံဃောနှင့်စပ်၍ "ဘုရား၏ သာဝကဖြစ်သော သံဃာ"ဟု သိရသည်။

၂၄၅။ ဂေယျာဒိနေဝ သမ္မန္ဒီ, နာဒိသဒ္ဒေါ ပုနာဒိနာ၊
သမဿတေ အယုတ္တတ္ထ-သမာသော ပတိပဇ္ဇတေ။

၂၄၆။ ပါယေန ဝုတ္တသုတ္တတ္ထာ, အထဝါ·ဒေါ ပုနာဒိကော၊
ပဒ္ဓာ နာဒိ သ ယုတ္တတ္ထော, ပုနဂေယျာတိ အာဒိသု။

၂၄၅, ၆။ **အပုနဂေယျာ** - တဖန် မသီဆိုထိုက်သော ဂါထာ၊ ဣတိ အာဒိသု – ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဂေယျာဒိနေဝ– ဂေယျအစရှိသောသဒ္ဒါနှင့်သာလျှင်၊ သမ္မန္ဒီ-အနက်အားဖြင့် စပ်ခြင်းရှိသော၊ နာဒိသဒ္ဒေါ-န အစရှိသော သဒ္ဒါကို၊ ဝါ – အစဖြစ်သော န သဒ္ဒါကို၊ ပုနာဒိနာ-ပုနအစရှိသော သဒ္ဒါနှင့်၊ သမဿတေ- ချဉ်းစပ်အပ်၏၊ သော (သမာသော) - ထို သမာသ်ကို၊ အယုတ္တတ္ထသမာသော-အယုတ္တတ္ထသမာသ်ဟူ၍၊ ဝါ-ပေါင်းအပ် စပ်အပ်သောအနက် မရှိသော သမာသ်ဟူ၍၊ ပတိပဇ္ဇတေ-သိအပ်၏၊ (ကဿာ-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထောတိ သုတ္တသ-နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော ဟူသော သုတ်၏၊) ပါယေန - များသောအားဖြင့်၊ ဝုတ္တသုတ္တတ္ထာ–ဆိုအပ်သောသုတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

၂၄၅, ၆။ **ဂေယျာ၊ပေ၊ သုတ္တတ္ထာ** ။ ။ ဤစကားဖြင့် အယုတ္တတ္ထသမာသ်ကိုပြ၏၊ အယုတ္တတ္ထ-စပ်သင့်စပ်ထိုက်သော အနက်မရှိသောသမာသ်၊ ဤသမာသ်ကို မောဂ္ဂလ္လာန်၌ “အသမ္ဗန္ဓသမာသ် – အနက်အားဖြင့် စပ်ခြင်းမရှိသောသမာသ်”ဟု နာမည်မှည့်၏၊ အပုနဂေယျာပုံစံကိုမူထား၍ ဂါထာ၌ “နာဒိ” ဟုဌင်း “ပုနာဒိ” ဟုဌင်း ဆိုသည်၊ ဂေယျာတိအာဒိသု၌ အာဒိဖြင့် “အစန္ဒမုလ္လောကိကာနိ-လကို မော်၍မကြည့်ကုန်သော မျက်နှာတို့၊ အသူရိယပဿာ–နေကို မကြည့်ကုန်သော မိဖုရားတို့၊ အနာရမၼာ ကတ္တာ – အာရုံမပြုမူ၍၊ အနောကာသံ ကတ္တာ–အခွင့်မပြုမူ၍၊ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏံ-ယူအပ်သည်ကို မယူခြင်း” ဤသို့ စသည်တို့ကို ယူပါ။

ဂေယျာဒိ၊ပေ၊သမာသတေ။ ။အပုနဂေယျာ – တဖန် မသီဆိုအပ်သောဂါထာ၊ ဤပုံစံ၌ အနက်အားဖြင့် န (အ)နှင့် ဂေယျသည် စပ်၏၊ သို့သော် သဒ္ဒါအားဖြင့် နကို ပုနနှင့်စပ်ပြီးမှ နပုနကို ဂေယျနှင့်စပ်ရသည်။ [န+ပုန အပုန၊ (ဤအခိုက်၌ အနက်မပေး၏၊ ပေးလို့လည်းမဖြစ်၊) အပုန+ဂေယျာ အပုနဂေယျာ၊ ဤအခိုက်ကျမှ “တဖန် မသီဆိုအပ်သောဂါထာ”ဟု ပေးရသည်။]ဤသို့ နကို အနက်သဘောအားဖြင့် စပ်သင့်သောဂေယျာပုဒ်နှင့် မစပ်ဘဲ ပုနပုဒ်နှင့်စပ်သောကြောင့် “အယုတ္တတ္ထသမာသ်”ဟု ခေါ်သည်။

အထဝါ-ထို့ပြင် တနည်းကား၊ အာဒေါ- အစ၌၊ ဝါ-ရှေးဦး စွာ၊ ပုနာဒိကော- ပုနအစရှိသော သဒ္ဒါကို၊ (ဂေယျာဒိနာ- ဂေယျ အစရှိသောသဒ္ဒါနှင့်၊ သမဿတေ - ၏၊) ပစ္ဆာ-နောက်မှ၊ နာဒိ-နအစရှိသော သဒ္ဒါကို၊ (ပုနဂေယျာဒိနာ - ပုနဂေယျ အစရှိသော သဒ္ဒါနှင့်၊ သမဿတေ-၏၊) သ(သော)-ထို သမာသ်သည်၊ ယုတ္တ ဏ္ဍော-ယုတ္တဏ္ဍသမာသ်မည်၏၊ ဝါ-ပေါင်းအပ်စပ်အပ်သော အနက် ရှိသောသမာသ် မည်၏။

၂၄၇။ **တဒဘာဝါဒိနာ လက္ခဏော, ပသဇ္ဇပဋိသေဓနော၊**
တသဒိသေန လက္ခဏော ပ-ရိယုဒါသောတိ ဒုဗ္ဗိဓော။

၂၄၇။ တဒဘာဝါဒိနာ-ထိုတားမြစ်အပ်သော ဝတ္ထု၏ မရှိခြင်း အစရှိသည်ဖြင့်၊လက္ခဏော-မှတ်သားအပ်သော ပဋိသေဓသည်၊ပသဇ္ဇ ပဋိသေဓနော- ပသဇ္ဇပဋိသေဓ မည်၏၊ တသဒိသေန-ထို တားမြစ် အပ်သောဝတ္ထုနှင့် တူသောဝတ္ထုဖြင့်၊ လက္ခဏော-မှတ်သားအပ်သော ပဋိသေဓသည်၊ ပရိယုဒါသော- ပရိယုဒါသ ပဋိသေဓမည်၏၊ ဇုတိ-သို့၊ ပဋိသေဓော-သည်၊ ဒုဗ္ဗိဓော- ၂ပါး အပြားရှိ၏။

ပါယေန၊ ပေ၊ ယုတ္တ ဏ္ဍော။ ။ “ နာမာနံ သမာသော ယုတ္တဏ္ဍော ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ယုတ္တဏ္ဍ-စပ်သင့်သောအနက်ရှိမှ သမာသ်ဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်လော၊ အဘယ့်ကြောင့် ယုတ္တဏ္ဍမဟုတ်ဘဲ အယုတ္တဏ္ဍပုဒ်တို့ သမာသ် ဖြစ်ကြသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ပါယေန ဝုတ္တသုတ္တဏ္ဍာ” ဟု မိန့်သည်၊ သမာသ်ဖြစ်သမျှ၌ ယုတ္တဏ္ဍပုဒ်သာ များသောကြောင့် တဇ္ဇာဟုလ္လ နည်းအားဖြင့်“သမာသော ယုတ္တဏ္ဍော”ဟု ဆိုပါသည်၊ယုတ္တဏ္ဍမဟုတ်သော ပုဒ်အနည်းငယ်လည်း သမာသ်ဖြစ်နိုင်ပါ၏-ဟူလို။

အထဝါ ။ ။ ဤအထဝါတက်သော နည်း၌ကား ပုနကို ဂေယျနှင့် ရှေးဦးစွာ သမာသ်တွဲ၊ “ပုန + ဂေယျာ ပုနဂေယျာ”ဟု ဖြစ်၏၊ ထိုနောက်မှ “န + ပုနဂေယျာ အပုနဂေယျော” ဟု နသဒ္ဒါနှင့်တွဲရသည်၊ ဤသို့တွဲလျှင် ယုတ္တဏ္ဍသမာသ်ဖြစ်၏၊“တဖန်သိဆိုအပ်သောဂါထာမဟုတ်”ဟုအနက်ပေး။

၂၄၇။ ။အပုနဂေယျာနှင့်စပ်၍ နသဒ္ဒါ၏ ပဋိသေဓအနက် ၂ ရပ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ တဒဘာဝါ ”စသည်မိန့်၊ တားမြစ်ထိုက်သော ဝတ္ထု၏ မရှိခြင်းစသော အမှတ်အသားဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ပဋိသေဓသည် ပသဇ္ဇ ပဋိသေဓမည်၏၊ ပုံစံကား- အကတ္တာနတည်း၊ ဤပုံစံ၌ ပြုခြင်းကြိယာသည်

၂၄၀။ မိစ္ဆာဉာဏော နယုတ္တော ဟိ, သဒ္ဒေါ·ဘာဝါဒိတုလျတာ၊
ဝါစိ တေနေသ ယုတ္တတ္ထော,ကတ္တာနာဗြာဟ္မဏောတိစ။

၂၄၀။ ဟိ– ရှေစကားသည် မှန်၏၊ မိစ္ဆာဉာဏော – မှားယွင်းသော အသိဉာဏ်သည်၊ ဝါ-အတင်လွဲ အမြင်လွဲခြင်းသည်၊(ဇာတေ-ဖြစ်လသော်၊) နယုတ္တော–နသဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်သော၊ သဒ္ဒေါ–ကတ္တာန သဒ္ဒါ, ဗြာဟ္မဏော အစရှိသော သဒ္ဒါသည်၊ အဘာဝ'ါဒိတုလျတာ ဝါစိ – မရှိခြင်း အစရှိသော အနက် , တူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကို ဟောလေ့ရှိ၏၊ တေန - ထို့ကြောင့်၊ အကတ္တာနာတိစ–အကတ္တာနဟူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ အဗြာဟ္မဏောတိစ-အဗြာဟ္မဏောဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ သေ- ဤသမာသ်သည်၊ ယုတ္တတ္ထော-ပေါင်းအပ်စပ်အပ်သောအနက်ရှိသောသမာသ်သည်၊ ဟောတိ–၏။

တားမြစ်ထိုက်သော ဝတ္ထု(အနက်)တည်း၊ “ ထို ပြုခြင်းကြိယာ မရှိ ”ဟု တားမြစ်ခြင်းသည် ပသဇ္ဇပဋိသေဓမည်၏။ [ပသဇ္ဇ – တားမြစ်ထိုက်သော အနက်သို့ ထိရောက်၍+ပဋိသေဓော–တားမြစ်ခြင်း။] တားမြစ်ထိုက်သော အနက်ကို တားမြစ်ပြီးလျှင် ထိုအနက်နှင့် အလားတူ အနက်တခုခုကို အရကောက်ရသော ပဋိသေဓသည် ပရိယုဒါသမည်၏၊ ပုံစံကား–အဗြာဟ္မဏော တည်း၊ ဤပုံစံ၌ ပုန်ကားအစစ်ကို တားမြစ်၍ ပုန်ကားအတုကို အရကောက်ရသည်၊ အကျယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိ အဗြာဟ္မဏောအဖွင့်မှာ ရှု။

၂၄၀။ ။“န”နိပါတ်သည် တဒဘာဝ (အကတ္တာ၌) ထိုပြုမှု၏ မရှိခြင်း အနက်, တံသဒိသ – ထို ပုဏ္ဏားစစ်နှင့်တူသော ပုဏ္ဏားတုစသော အနက်ကို ဟောင်၏၊ ကတ္တာသည် ပြုခြင်းကြိယာကိုဟော၏၊ ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါကား ပုဏ္ဏား အစစ်ကို ဟော၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် နနှင့် ကတ္တာ, နနှင့် ဗြာဟ္မဏောပုဒ်တို့သည် အဘယ်မှာ အရတူကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း-ဟု စောဒနာဘွယ် ရှိသောကြောင့် “ မိစ္ဆာဉာဏော ”စသည် မိန့်၊ ဆိုလိုရင်းကား– သူတပါး၏ အသိမှားနေ (အထင်လွဲနေ) ရာ၌ အသုံးပြုအပ်သော နသဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်သော ကတ္တာနသဒ္ဒါ ဗြာဟ္မဏောသဒ္ဒါသည် အဘာဝ (မရှိခြင်း) စသော အနက်ကိုဂင်း, တူလျတာ (ပုန်ကားတူ) ဟူသောအနက်ကိုဂင်း ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် နနှင့် ကတ္တာသည်ဂင်း , နနှင့် ဗြာဟ္မဏောသည်ဂင်း အရတူ ကမ္မဓာရည်း သမာသ် ဖြစ်နိုင်သည်–ဟူလို။ [အကျယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

၂၄၉။ သမာသော ပဒသန်ဓိပ-ဝသေနကဝိဓော ထဝါ။
သဒ္ဒအတ္ထသမာသေန, လုတ္တာလုတ္တဝသေနဝါ၊
၂၅၀။ နိစ္စာနိစ္စဝသေနာပိ, သမာသော ဒုဗ္ဘိဓော ထဝါ၊
အာဒိမဇ္ဈပုတ္တရာနမ္ပိ, ပဒါနံ လောပတော တိဓော။
၂၅၁။ ဂေါဓေနော ဥရသိလောမော, ကုမ္ဘကာရော ယထာရဟံ၊
ဒတ္တော အာဿရထော ရူပ-မိစ္စာဒိစ ယထာက္ကမံ။

၂၄၉, ၂၅၀, ၁။ သမာသော-သမာသ်သည်၊ပဒသန်ဓိပဝသေန-ပုဒ် ၂ ပါး်ကိုဖြစ်စေ ပုဒ်အများကိုဖြစ်စေ ချုံးချဉ်းခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဂေဝိဓော-တပါးသာ အဘိုရှိ၏၊ အထဝါ - ထို့ပြင်တနည်းကား၊ သဒ္ဒအတ္ထသမာသေန – သဒ္ဒသမာသ် , အတ္ထသမာသ်အားဖြင့်ဂင်း၊ ဝ'ါ-တနည်း၊ လုတ္တာလုတ္တဝသေန-လုတ္တသမာသ်,အလုတ္တသမာသ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်ဂင်း၊ နိစ္စာနိစ္စဝသေနာပိ-နိစ္စသမာသ်,အနိစ္စသမာသ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်ဂင်း၊ သမာသော – သည်၊ ဒုဗ္ဘိဓော–၂ ပါးစီ အပြားရှိ၏၊ အထဝါ – ကား၊ အာဒိမဇ္ဈပုတ္တရာနံ - အစ အလယ် အဆုံးဖြစ်ကုန်သော၊ ပဒါနံ – ပုဒ်တို့၏၊ လောပတောပိ-ကြေခြင်းအားဖြင့်လည်း၊ တိဓော - ၃ ပါး ပြား၏၊ ဂေါဓေနော - နွားဟူသောဥစ္စာရှိသူ၊ဥရသိလောမော-ရင်၌အမွေးရှိသူ၊ကုမ္ဘကာရော-

၂၄၉, ၂၅၀, ၁။ သမာသော၊ပေ၊ ယထာက္ကမံ။ ။ဤ ၃ ဂါထာကား သမာသ်၏အပြားနှင့်ပုံစံကို ပြသောဂါထာတို့တည်း၊ “ ရညော တပုရိသော တပုရိသောဟပုဒ်”ဟု ၂ ပုဒ်ရှိရာမှ “ရာဇပုရိသော”ဟု တပုရိသ်ထည်းဖြစ်အောင် ချုံးခြင်းသည် သမာသ်၏သဘောတည်း၊ သမသနံ–ချုံးခြင်း၊ သမာသော–ခြင်း၊ ဤသို့ ပုဒ် ၂ ပါး ၃ ပါး စသည်ကို တပုရိသ်တည်းဖြစ်အောင် ချုံးခြင်းအားဖြင့် သမာသ်သည် တမျိုးထည်းသာ ရှိ၏၊ ထို သမာသ်သည်ပင် သဒ္ဒသမာသ်–စသောအားဖြင့် ၂ ပါးစီဂင်း, အာဒိပဒလောပ–စသောအားဖြင့် ၃ ပါးဂင်း, ပြား၏။

ဂေါဓေနောပေါယထာရဟံ ။ ။“ယဿာရဟံ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ဤပုံစံများကို ထိုက်သလို ယှဉ်စပ်ရသည်၊ “ ဂါဝေါ + ဓနံ ယဿာတိ ဂေါဓေနော”ဤပုံစံသည် ဂါဝေါနှင့် ဓနံ ၂ ပုဒ်ကို တပုရိသ်ဘည်းဖြစ်အောင် သဒ္ဒါကို ချုံးသောကြောင့် သဒ္ဒသမာသ်တည်း၊ ဂေါဠ္ဟ ယောဝိဘတ်ကြသောကြောင့်

အိုးကို ပြုလုပ်တတ်သူ၊ (ဇုတိ – ဤသည်တို့ကား၊) ယထာရဟံ-ထိုက်သည်အား လျော်စွာ၊ (ဥဒါဟရဏာနိ-ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း၊) ဒတ္တော – ဒေဝဒတ်၊ အဿရထော – မြင်းဖြင့် ကပ်ယှဉ်အပ်သော ရထား၊ ဝါ-မြင်းရထား၊ ရူပံ-ရူပဘဝ၊ ဇာစွာဒိစ-ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်သည်ကား၊ ယထာဣစ္ဆံ-အာဒိပဒလောပစသော အစဉ်အား လျော်စွာ၊ (ဥဒါဟရဏံ-တည်း။)

လုတ္တသမာသ်လည်းဖြစ်၏၊ ဥရသိ+လောမာနိ ယသ္မာတိ ဥရသိလောမော၊ ဤပုံစံသည် (ဥရသိ၌ သို့ဝိဘတ်မကြေဘဲ, အနက်သာ “ ရင်၌ အမွေးရှိသူ” ဟု တနက်ထည်းရသဖြင့် အနက်ကို ချုံးသောကြောင့်) အတ္ထသမာသ်တည်း၊ ဝိဘတ်မကြေသောကြောင့် အလုတ္တသမာသ်၏ပုံစံလည်း ဖြစ်၏။

ကုမ္ဘကာရော။ ။ကုမ္ဘံကရောတီတိ ကုမ္ဘကာရော၊ ဤပုံစံ၌ ကာရသဒ္ဒါသည် “ပြုတတ်သူ”ဟု ကတ္တားအနက်ကိုဟောလျင် (ဘာကိုပြုတတ်သနည်းဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်) ရှေပုဒ်နှင့်မတွဲဘဲ သူချည်းသက်သက်မနေနိုင်၊ ရှေပုဒ်တခုနှင့် အမြဲတွဲနေရ-စပ်နေရ၏၊ ထို့ကြောင့် ကုမ္ဘကာရောသည် နှစ်ဖွဲ့သမာသ်တည်း၊ ဂေါဓနော ဥရသိလောမောတို့ကား သမာသ်စပ်၍လည်း နေနိုင်, မစပ်ဘဲလည်းနေနိုင်သောကြောင့် အနိစ္စသမာသ်တည်း။ [အခြားမှတ်ဘွယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ နိစ္စသမာသ်ခဏ်းမှာ ရှုပါ။]

မှတ်ချက်။ ။“ကုမ္ဘကာရော”၌ ကတ္တားဟော ကာရသဒ္ဒါသာ ရှေပုဒ်နှင့် မတွဲဘဲ သူ့ချည်း မနေနိုင်၊ ကံအနက်စသည်ကို ဟောသော ကာရသဒ္ဒါကား သူ့ချည်း နေနိုင်ပါ၏၊ ထို့ကြောင့် “ ကရဏံ ကာရော ”ဟု ဘောကို ဟောသောကာရသဒ္ဒါကို အခြားပုဒ်နှင့်မတွဲဘဲတွေ့နိုင်သည်၊ ဤနိစ္စသမာသ်၌ သမာသ်ပုဒ်အတိုင်း ဝိဂြိဟ် မလုပ်နိုင်, ထိုအနက်ကိုဟောသော (ကရောတိ-စသော) ပရိယာယ်ပုဒ်ဖြင့်သာ ဝိဂြိဟ်လုပ်ရသည်။

ဒတ္တော၊ ဓေါ၊ ရူပံ။ ။“ဒေဝေန+ဒတ္တော ဒေဝဒတ္တော”ဟု ဆိုလိုလျက် ဒေဝဟူသော ရှေပုဒ်ကို သုတ်ကြီးဖြင့် ချေထားသောကြောင့် ဒတ္တောသည် အာဒိပဒလောပသမာသ်၊ “ အဿေန + ဃောတ္တော + ရထော အဿဃောတ္တရထော ”ဟု ဆိုလိုလျက် ယုတ္တဟူသောအလယ်ပုဒ်ကို ချေထားသောကြောင့် အဿရထောသည် မဇ္ဈေပဒလောပ၊ “ ရူပဿ + ဘဝေါ ရူပဘဝေါ ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဘဝဟူသော နောံပုဒ်ကို ချေထားသောကြောင့် ရူပံသည် ဥတ္တရပဒလောပတည်း။ [ဤ အဿရထောကိုပင် နောက်၌ “ဥတ္တရပဒလောပ”ဟု ဆိုဥုံးလတံ့၊ သူ့နည်းနှင့်သူ အမှန်ချည်းတည်း။]

၂၅၂။ ဥတ္တရပဒလောပတ္ထာ, ကာရကညောညပေက္ခတော၊
ဥတ္တတ္တာဝါသမာသေန, နကြိယ•သရထာဒိသူ။

၂၅၂။ အသရထာဒိသု-အသရထောအစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဥတ္တရပဒလောပတ္ထာ- ယုတ္တဟူသော နောက်ပုဒ်ကြောင့်၎င်း၊ ကာရကညောညပေက္ခတော - အသေန ဟူသော ကာရကနှင့် ယုတ္တောဟူသော ကြိယာတို့၏ အချင်းချင်းငဲ့ခြင်း ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ရှိသည့်အတွက်၊ သမာသေန- သမာသ်သည်၊ ဥတ္တတ္တာဝါ-ယုတ္တစသောကြိယာ၏အနက်ကို ဟောအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ကြိယာ-ယုတ္တောစသောကြိယာကို၊ န(ဒိဠာ)-မတွေ့မြင်အပ်။

၂၅၂။ ။အသရထော ပုံစံ၌ အဘယ့်ကြောင့် “ ယုတ္တော” ဟူသော အလယ်ကကြိယာကို မမြင်ရပါသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်“ဥတ္တရပဒလောပတ္ထာ ”စသည်ကို မိန့်၊ “အသေန+ယုတ္တော အသယုတ္တော ” ဟု ရှေးဦးစွာ သမာသ်တွဲ၊ ထို့နောက်“အသယုတ္တောစ+သော+ရထောစာတိ အသရထော”ဟုတွဲ၊ ဤ၌ အသယုတ္တောဟူသော ရှေပုဒ်ဝယ် ယုတ္တဟူသော နောက်ပုဒ်၏ကြေခြင်းကို “ဥတ္တရပဒ လောပတ္ထာ”ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ ဥတ္တရပဒလောပ ဖြစ်သောကြောင့် ယုတ္တကြိယာကို သမာသ်ပြီးသောအခါ မတွေ့ရတော့၊ ရထာဒိသုဌ် အာဒိဖြင့်“ဂုဠ္ဟောဒနော, သာကပတ္ထိဝေါ”စသည်ကို ယူ၊ ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ မဇ္ဈေလောမိ တပ္ပုရိသ်မှာ ရှု။

ကာရကာဒေပေ သမာဓေသန။ ။“ အသေန ”ဟူသော ကရဏကာရကသည် ယုတ္တဟူသောကြိယာကိုငဲ့နေ၏၊[ကာရကမှန်သမျှ ကြိယာတခုခုကိုအမြဲငဲ့နေရရိုးတည်း။] ထိုသို့ ငဲ့သည့်အတွက်“အသရထော”ဟူသော သမာသ်ကထို ယုတ္တကြိယာကို အမွေခံ၍ ဟောသောကြောင့်လည်း“အသရထော”ဟု သမာသ်ပြီးသောအခါ“ယုတ္တော”ဟူသော ကြိယာကို မတွေ့ရတော့။

မှတ်ချက် ။ ။ ကာရကညောညပေက္ခတောသည် ဥတ္တတ္တာ၏ ဟိတ်ကူတည်း၊ “ကာရက”အရလည်း “အသေန”တပုဒ်သာတည်း၊“အသေန” ဟူသော ကာရကနှင့် “ယုတ္တ”ဟူသော ကြိယာ၏ ကရဏ+ကရဏီအဖြစ်ဖြင့် ငဲ့ခြင်းကို “ ကာရကညောညပေက္ခ”ဟု ဆိုသည်၊ ဒီပနီဌ် “ အသနှင့် ရထ” ဟူသော ကာရကတို့၏ အချင်းချင်းငဲ့ခြင်း ဟု ဆို၏၊ ရထောသည် ကာရကမဟုတ်, လိင်္ဂဗျတ္တိသာဖြစ်သောကြောင့် ထိုအဆိုကို စဉ်းစားပါ။

၂၅၃။ စတုဗ္ဗိဓောပိ ပုဗ္ဗုတ္တ-ရဘယညပဒတ္ထက-
ပဓာနတော ယထာယောဂံ, သမာသော ပတိပဇ္ဇတေ။

၂၅၃။ ပုဗ္ဗုတ္တရဘယညပဒတ္ထကပဓာနတော – ရှေ့ပုဒ် အနက် ပဓာနရှိသော ပုဗ္ဗပဒတ္ထပဓာနသမာသ် , နောက်ပုဒ်အနက် ပဓာန ရှိသော ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာနသမာသ် , ၂ ပုဒ်အနက် ပဓာနရှိသော ဥဘယပဒတ္ထပဓာနသမာသ် , အညပုဒ်အနက်ပဓာနရှိသော အည ပဒတ္ထပဓာနသမာသ်အားဖြင့်၊ ယထာယောဂံ- ယှဉ်ထိုက်သည်အား လျော်စွာ၊ စတုဗ္ဗိဓောပိ - ၄ ပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ သမာသော-သမာသ်ကို၊ ပတိပဇ္ဇတေ-သိအပ်၏။

၂၅၄။ သမာသော ဗျယီဘာဝေါဝါ, တုလျာဓိကရဏော ဒိဂု၊
တပ္ပုရိသော စ ဒွန္ဒောစ, ဗာဟိရတ္ထော်တိ ဆဗ္ဗိဓော။

၂၅၄။ ဝါ - တနည်း၊ သမာသော – သမာသ်သည်၊ အဗျယီဘာဝေါ - အဗျယီဘောသမာသ်၎င်း၊ တုလျာဓိကရဏော-တူသော တည်ရာအနက်ရှိသော ကမ္မဓာရဲသမာသ်၎င်း၊ ဒိဂု-ဒိဂုသမာသ်၎င်း၊ တပ္ပုရိသော စ - တပ္ပုရိသ်သမာသ်၎င်း၊ ဒွန္ဒောစ - ဒွန်သမာသ်၎င်း၊ ဗာဟိရတ္ထော–သမာသ်ပုဒ်မှ အပဖြစ်သော အနက်ရှိသော ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ်၎င်း၊ ဧကတိ-ဤသို့၊ ဆဗ္ဗိဓော- ၆ ပါး အပြားရှိ၏။

၂၅၃။ ။သမာသ် ၃ မျိုးအပြားကို ပြပြီး၍ ၄ မျိုးအပြားကို ပြလိုသော ကြောင့် "စတုဗ္ဗိဓောပိ" စသည် မိန့်၊ ပုဗ္ဗပဒတ္ထပဓာန–အဗျယီဘောသမာသ် တည်း၊ [ဒီပနီ၌ "နရသီဟော–မြတ်သောလူ" ဟူသော ကမ္မဓာရည်းကိုလည်း ပုဗ္ဗပဒတ္ထပဓာနသမာသ် ဟု ဆို၏၊] ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာန- ဒိဂု , ကမ္မဓာရဲ, တပ္ပုရိသ်တည်း၊ ဥဘယပဒတ္ထပ ဓာန–ဒွန်သမာသ်တည်း၊ အညပဒတ္ထပဓာန-ဗဟုဗ္ဗိသမာသ်တည်း။ ["ယာ ကထာ နဂရသ္သ သမီပေ ပဝတ္တတိတိ ဥပ နဂရံ" ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၍ အဗျယီဘောကိုလည်း "အညပဒတ္ထပဓာနသမာသ်" ဟု ဒီပနီ၌ ဆို၏၊ သို့သော် ထိုဝဂ္ဂဟကိုပင် ဆရာတို့ မနှစ်သက်ကြ။]

၂၅၄။ ။၄ မျိုးအပြားကို ပြပြီး၍ (၅ မျိုးအပြား မရှိသောကြောင့်) ၆ မျိုးအပြားကို ပြလိုရကား, "သမာသော၊ပေ၊ ဆဗ္ဗိဓော" ဟုမိန့်၊ [ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ်ကိုပင် သမာသ်ပုဒ်မှ အပဖြစ်သောပုဒ်အနက်ရသောကြောင့် "ဗာဟိ ရတ္ထသမာသ်" ဟု နာမည်တပ်သည်။]

၂၅၅။ ယထောပနဂရုံ တာသ-မိပေါနိလုပ္ပလုပ္ပလံ၊
တိယဂ်ဂ်ါနိ ရာဇသော, အသော ဆိန္နကရော နရော။
၂၅၆။ သဝိသေသာ ဇုမေ ပဉ္စ, အတ္ထာ နေယျာ နယညုနာ၊
သမဏဗြာဟ္မဏာ ဒွေက-ပဒတ္ထာ တွ·ဝိသေသနာ။

၂၅၅, ၆။ ယထာ – ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ဥပနဂရုံ-မြို၏ အနိး၊ တာသမိပေါ-ထို မြို၏ အနိးကို၊(လဇ္ဘတိ–ရုအပ်၏၊ ဝါ-ဗဟုရကော်ရ၏၊) နိလုပ္ပလံ-ညိုသော ကြာ၊ ဥပ္ပလံ-ကြာကို၊ (လဇ္ဘတိ-ရအပ်၏၊ ဝါ - အရကောက်ရ၏၊) တိယဂ်ံ – သုံးပါးသော အဂ်ါ၊ အဂ်ါနိ-အဂ်ါတို့ကို၊ (လဇ္ဘနိ-ကုန်၏၊ ဝါ-အရကောက်ရ၏၊) ရာဇသော-မင်း၏ မြင်း၊ အသော– မြင်းကို၊ (လဇ္ဘတိ-ရအပ်၏၊ ဝါ - အရကောက်ရ၏၊) ဆိန္နကရော - ပြတ်သော လက်ရှိသူ၊ နရော – လူကို၊ (လဇ္ဘတိ-ရအပ်၏၊ ဝါ–အရကောက်ရ၏။)

ပဉ္စ-ငါးပါးကုန်သော၊ ဇုမေအတ္ထာ – ဤ သမာသ်ပုဒ်၏ အနက်တို့ကို၊ သဝိသေသာ-ဝိသေသန ရှိကုန်၏ ဟူ၍၊ နယညုနာ- သမာသ် ချုံးနည်းကို သိသော ပညာရှိသည်၊ နေယျာ – သိအပ်ကုန်၏၊ တု-အထူးကား၊ သမဏဗြဟ္မဏာ–ရဟန်းပုန်ဏားး ဟူကုန်သော၊ ဒွေ-၂ နက်တို့သည်၊ ဧကပဒတ္ထာ - တပုဒ်ထည်း၏ အနက်တို့သည်၊ ဝါ-သမဏဟုပ်၏အနက် ဗြာဟ္မဏဟုပ်၏အနက်တို့သည်၊(ဟုတ္ဝာ-ဖြစ်၍၊) အဝိသေသနာ-ဝိသေသန မရှိကုန်။

၂၅၅, ၆ ။ ။ ပဌမဂါထာကား ဒွန်မှတပါးသော သမာသ် ၅ ပါး၏ အစဉ်အတိုင်းပုံစံကို ပြသောဂါထာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤပြခဲ့သော သမာသ် ငါးပါးတို့သည် ဝိသေသနရှိကြကုန်၏၊ “ဥပနဂရုံ–မြို၏အနိး” ဟူရာ၌ ဥပ၏ အနိးဟူသော အနက်သည် ဝိသေသ္ဟ, နဂရသဒ္ဒါ၏ မြို့ဟူသော အနက်ကား (ရွာ၏အနိးစသည်မှ ထူးခြားအောင် ပြုတတ်သောကြောင့်)ဝိသေသနတည်း၊ ဤနည်းအားဖြင့် ဥပနဂရုံသည် ဝိသေသနရှိ၏၊ နိလုပ္ပလံ, တိယဂ်ံ, ရာဇသော , ဆိန္နကရောတို့၌ ဝိသေသနရှိပုံ ထင်ရှားပြီ၊ ဤနည်းအားဖြင့် ဒွန်မှတပါးသော သမာသ် ၅ ပါးသည် ဝိသေသနရှိ၏၊ သမဏဗြာဟ္မဏာဟူသော ဒွန်သမာသ်၌ကား ရဟန်း ပုဏ္ဏားဟူသော ၂ နက်သည်ပင် သမဏ၏အနက်လည်းဖြစ်, ဗြာဟ္မဏ၏အနက်လည်း ဖြစ်သောကြောင့် ဝိသေသန မရှိ။

၂၅၇။ ဝိသေသန ဝိသေသျတ္ဆံ, ဒွိန္ဒဝဇ္ဈသု ဝိဇ္ဇတိ၊
နဒွန္ဒေ တေန နေသန္တေ-ကတ္ထိဘာဝေါ်နယုဇ္ဇတိ။

၂၅၇။ ဒွန္ဒဝဇ္ဈသု - ဒွန်သည် ကြဉ်အပ်သော ၅ ပါးသော သမာသ်တို့၌၊ ဝိသေသန ဝိသေသျတ္ဆံ - ဝိသေသနဝိသေသျ၏ အဖြစ်သည်၊ ဝိဇ္ဇတိ-ရှိ၏၊ ဒွန္ဒေတု - ဒွန်သမာသ်၌ကား၊ (ဝိသေသန ဝိသေသျတ္ဆံ-ဝိသေသန ဝိသေသျတို့အဖြစ်သည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ - မရှိ၊) တေန-ထို့ကြောင့်၊ နေသံ-ထိုသမဏဗြာဟ္မဏစသော ဒွိန်ပုဒ်တို့၏၊ ကေတ္ထိဘာဝေါ - တူသောအနက် ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ န ယုဇ္ဇတိ - မသင့်သည် မဟုတ်လော၊ ဇုတိ-ဤကား စောဒနာတည်း။ [“နေသံ+တု+ကေတ္ထိဘာဝေါ်”ဟု ခွဲ။]

၂၅၇။ ။ ရွှေဂါထာ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း “ နဂရ၏အနက်သည် ဝိသေသန , ဥပ၏အနက်သည် ဝိသေသျ ” ဤသို့စသည်ဖြင့် ဝိသေသန ဝိသေသျအဖြစ်သည် ဒွန်မှတပါးသော သမာသ် ၅ ပါးတို့၌ရှိ၏၊ ဥပနဂရံ၌ နဂရသဒ္ဒါသည် “မြို့” ဟူသောအနက်တွင် မရပ်ဘဲ အနီးအနက်ကို အထူးပြုသောကြောင့် “မြို့၏အနီး” တိုင်အောင် စပ်လျက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဥပနဂရံသည် (ဥပနှင့် နဂရသည်) ကေတ္ထိဘာဝဖြစ်၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် သမာသ် ၅ ပါးတို့၏ ကေတ္ထိဘာဝဖြစ်ပုံကို သိပါ။

နဒွန္ဒေ။ ။“သမဏဗြာဟ္မဏာ”ဟူသောဒွန်၌ကား သမဏသဒ္ဒါသည် “ရဟန်းပုန်လာား”ဟူသော ၂ နက်ကို ဟော၏၊ ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါကလည်း ထို ၂ နက်ကိုပင် ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိသေသန ဝိသေသျအဖြစ်မရှိ၊ ထိုသို့ မရှိသောကြောင့် သမဏဗြာဟ္မဏာစသော ဒွန်ပုဒ်တို့မှာ“ကေတ္ထိဘာဝ-တူသော အနက်ရှိသော ပုဒ်များမဖြစ်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော”ဟု စောဒနာသည်။

ဆိုလိုရင်းကား - “ကေတ္ထိဘာဝေါ သမာသလက္ခဏံ ” နှင့်အညီ ၂ ပုဒ် ဖြစ်စေ ပုဒ်အများဖြစ်စေ တူသောအနက်ရှိမှ (တနက်ထည်းကို အတူဟောကြမှ) သမာသ်ဖြစ်နိုင်၏၊ “ သမဏဗြဟ္မဏပုဒ်တို့မှာ ကေတ္ထိဘာဝ မဖြစ်ကြ၊ ထိုသို့ ကေတ္ထိဘာဝ မဖြစ်လျှင် သမာသ် မဖြစ်သင့် ” ဟု စောဒနာလိုရင်းဖြစ်သည်။ [ကော+ အတ္ထော ယေသံတိ ကတ္ထာ၊ ကတ္ထာနံ - တူသော အနက်ရှိသော ပုဒ်တို့၏+ ဘာဝေါ - ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (အနက်တူခြင်း) သည်၊ ကေတ္ထိဘာဝေါ-မည်၏။]

၂၅၀။ နိပါတော သနိပါတေန, ဒွန္နဝ ပရိဒိပိတံ၊
သတ္ထေ ဝုတ္တိမုခေန·ဉ, မတ္ထံ ဒီပေတိ နာဉထာ။

၂၅၀။ ဒွန္နဝ-ဒွန်အရာ၌သာ၊ သနိပါတေန-စနိပါတ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော သမဏသဒ္ဒါဖြာဟ္မဏသဒ္ဒါသည်၊ သတ္ထေ – မိမိအနက်၌၊ ဝုတ္တိမုခေန– ဖြစ်ခြင်းကို အဦးပြုသဖြင့်၊ (ပရိဒိပိတံ– ပြအပ်သော၊) အညံ–တပါးသော၊ အတ္ထံ–အနက်ကို၊ နိပါတော - စနိပါတ်သည်၊ ဒီပေတိ - ပြ၏၊ အဉထာ – တပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နဒီပေတိ-ပြနိုင်သည်မဟုတ်။

(တနည်း) သနိပါတေန - စနိပါတ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော သမဏသဒ္ဒါသည်၊ သတ္ထေ-ရဟန်းဟူသော မိမိအနက်၌၊ ဝုတ္တိမုခေန-ဖြင့်၊ ပရိဒိပိတံ – သော၊ အညံ – ရဟန်းအနက်မှ တပါးသော၊ အတ္ထံ-ပုန်ထားဟူသောအနက်ကို၊ နိပါတော-စနိပါတ်သည်၊ ဒီပေတိ-၏၊ သနိပါတေန – စနိပါတ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါသည်၊ သတ္ထေ–ပုန်ထားဟူသော မိမိအနက်၌၊ ဝုတ္တိမုခေန-ဖြင့်၊ ပရိဒိပိတံ-သော၊ အညံ-ပုန်ထားအနက်မှတပါးသော၊ အတ္ထံ-ရဟန်းဟူသော အနက်ကို၊ နိပါတော - သည်၊ ဒီပေတိ – ၏၊ အဉထာ – အားဖြင့်၊ နဒီပေတိ၊ ဤသို့လည်း အနက်ကျယ်ပေးပါ။

၂၅၀။ **နိပါတော၊ပေ၊ဒီပေတိ။** ။ “သမဏောစ” သည် စနိပါတ်နှင့်တကွ ဖြစ်သောသဒ္ဒါတည်း၊ ထိုသဒ္ဒါက “ ရဟန်းလည်း (ရဟန်းလဲ, ရဟန်းရော) ” ဟု ဆိုသဖြင့် ရဟန်းဟူသော မိမိအနက်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောရ၏, ပုန်ထားဟူသော အခြားအနက်ကိုလည်း အပဓာနအားဖြင့် ပြ၏၊ စနိပါတ်လည်း သမဏောသဒ္ဒါပြအပ်သည့်အတိုင်းပင် ထွန်းပြ၏၊ ထို့ကြောင့် “ ရဟန်း + ပုန်ထား ” ဟူသော ၂ နက်သည် သမဏသဒ္ဒါတခု၏ အနက်ဖြစ်သည် ဟု မှတ်။

ဗြာဟ္မဏောသဒ္ဒါနှင့် စနိပါတ်လည်း ထိုနည်းအတူ ပုန်ထားဟူသော မိမိအနက်ကို ပဓာနအားဖြင့်ဟော၍ ရဟန်းဟူသောအနက်ကိုလည်း ထွန်းပြ၏၊ ဤနည်းအားဖြင့် “ရဟန်း ပုန်ထား”ဟူသော ၂ နက်လုံးပင် သမဏသဒ္ဒါ၏ အနက်လည်းဖြစ်, ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါ၏အနက်လည်းဖြစ်နိုင်သောကြောင့် သမဏ ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါတို့သည် ကေတ္ထိဘာဝ – (တူသောအနက်ရှိသော သဒ္ဒါများ) ဖြစ်ကြသည်–ဟူလို။

၂၅၉။ တေန ဒွိန္ဒဿ စေကတ္ထိ-ဘာဝေါ ဝုစ္စတိ ကေနစိ၊
ကြိယာသမ္ဗန္ဓသာမညာ,ဘာဝတောတျ·ပရေ နစ။

၂၅၉။ တေန - ထို့ကြောင့်၊ ဒွိန္ဒဿစ - ဒွန်၏လည်း၊ (စဖြင့် ရွေသမာသ် ၅ ပါးကို ဆည်း၏၊) ကေတ္ထိဘာဝေါ-တူသောအနက် ရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဧတိ-ဤသို့၊ ကေနစိ-အချို့သော သဒ္ဒဗေဒကျမ်းလာ နျာသဋီကာဆရာသည်၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ ကြိယာသမ္ဗန္ဓသာမညာဘာဝတော - တိဋ္ဌန္တိ စသော ကြိယာတခု ထည်း၌ စပ်ခြင်းတူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကေတ္ထိဘာဝေါ- သည်၊ ဟောတိ - ၏၊ ဧတိ -ဤသို့၊ အပရေနစ - ဗာလာဝတာရစသော တပါးသော ဆရာသည်လည်း၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

ဒွေန္ဒဝ,နာညထာ။ ။ဤသို့သမဏာသဒ္ဒါတခုထည်းက ရဟန်းပုန်ဏားဟူသော အနက် ၂ ခုကိုပြနိုင်ခြင်း , ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါတခုထည်းက ပုန်ဏားရဟန်းဟူသော အနက် ၂ ခုကိုပြနိုင်ခြင်းသည် ဒွန်သမာသ်အရာဋ္ဌသာဖြစ်၏၊ အခြားနည်းအားဖြင့်ကား ဤသို့ အနက် ၂ မျိုးကို ပြနိုင်ရိုးမဟုတ်၊ ဥပမာ-လရောင်ကို နှစ်သက်သောကြောင့် စန္ဒြကာန္တမည်သော ကျောက်တမျိုးရှိ၏၊ ထိုကျောံသည် လရောင်နှင့်တွေ့သောအခါ ရေကို ထွက်စေနိုင်၏၊ လရောင်နှင့် မတွေ့လျှင် ရေကို မထွက်စေနိုင်သကဲ့သို့ ၎င်း , ဘူသဒ္ဒါသည် အနု , အဘိ , ပ ဥပသာရတို့နှင့် တွဲရမှ ခံစားခြင်း,လှုပ်မိုးခြင်း,စ၍ဖြစ်ခြင်း အနက်များကို ဟောနိုင်သကဲ့သို့၎င်း , သလေးမျိုးစေ့သည် မြေ ရေ လေ မီး ဓာတ်ကြီးတို့နှင့် တွေ့ရမှ အရွှေ့ကို ပေါက်စေနိုင်သကဲ့သို့၎င်း, ထို့အတူ သမဏသဒ္ဒါ ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါတို့လည်း ဒွန်အရာဋ္ဌသာ စနိုပါတ်နှင့်ပေါင်းမိမှသာ အနက် ၂ ပါးကို သဒ္ဒါတခုတခုက ဟောနိုင်သည်-ဟူလို။

၂၅၉။ **တေန၊ပေ၊ အပရေနစ** ။ ။ ဤ ပြခဲ့သော နည်းအရ “ ဒွန်သမာသ်မှာလည်း ကေတ္ထိဘာဝရနိုင်၏” ဟု သဏ္ဏတကျမ်းလာ နျာသဋီကာဆရာဟူသော ကေစိဆရာက ဆိုအပ်လေသည်၊ ဗာလာဝတာရဆရာဟူသော အပရေဆရာကား“သမဏဗြာဟ္မဏာ တိဋ္ဌန္တိ” စသော ဝါကျ၌ သမဏသဒ္ဒါ ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါ နှစ်ပါးလုံးပင် တိဋ္ဌန္တိကြိယာ၌ စပ်ရခြင်းအားဖြင့် တူသောကြောင့် “ ကေတ္ထိဘာဝဖြစ်သည် ” ဟု ဆိုအပ်၏၊ ရဟန်းရော ပုဏ္ဏားပါတည်ခြင်း ကြိယာအားဖြင့် တူကြသည်ကို “ကေတ္ထိဘာဝ-တူသော အနက် ရှိသည်”ဟု ဆိုလိုသည်။

၂၆၀။ ကြိယာသမ္ဖန္ဓမတ္တေနာ-နပေက္ခာန မပေက္ခာ်း၊
ယထာ တေန မဘိန္နတ္ထာ-ပရတေ•ကတ္ထတာ မတာ။

၂၆၀။ ကြိယာသမ္ဖန္ဓမတ္တေန - တိဋ္ဌန္တိစသောကြိယာဌ် စပ်ခြင်းမျဖြင့်၊ အနပေက္ခာနံ - ငဲ့ခြင်း မရှိကုန်သော သမဏာသဒ္ဒါ ဖြာဟ္မဏာသဒ္ဒါစသည်တို့၏၊ အပေက္ခာ်းယထာ-ငဲ့ခြင်းကဲ့သို့၊(ဟောတိ-၏၊) တေန - ထို့ကြောင့်၊ အဘိန္နတ္ထာပရတော - မပြားသော အနက်ရှိကြောင်းဖြစ်သော တိဋ္ဌန္တိစသော နောက်ကြိယာကြောင့်၊ ကတ္ထတာ-တူသော အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ မတာ-သိအပ်၏။

၂၆၀။ ကြိယာ၊ပေ၊မတာ။ ။အရှင်သဒ္ဓမ္မသိရိဆရာက မိမိ၏ဝါဒကို ပြသောဂါထာတည်း၊“သမဏာ ဖြာဟ္မဏာ တိဋ္ဌန္တိ”ဝါကျ၌ ရဟန်းရောပုဏ္ဏားပါ တည်ခြင်းကြိယာတခုထည်း၌ စပ်မိ ဆုံမိကြကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် နဂိရိက မငဲ့သောသမဏာနှင့် ဖြာဟ္မဏာတို့သည် အချင်းချင်းငဲ့ကြသကဲ့သို့ဖြစ်၏၊ ထိုသို့ အချင်းချင်းငဲ့သကဲ့သို့ ဖြစ်နေလောက်အောင် အနက်တူသော တိဋ္ဌန္တိကြိယာဟူသော နောက်ပုဒ်ကြောင့်သာ သမဏာနှင့်ဖြာဟ္မဏာတို့လည်း ကတ္ထု-အနက်တူဖြစ်ကြသည်- ဟူလို၊ [ဤဂါထာ၌ ယထာသဒ္ဒါကို “သမုပေက္ခာ” အနက်ဟော”ဟု ဖွင့်ကြ၏၊ “အဘိန္နော+ အတ္ထော ဧတေနာတိ အဘိန္နတ္ထံ၊ အဘိန္နတ္ထံစ+တံ+အပရံစာတိ အဘိန္နတ္ထာပရံ။]

မှတ်ချက်။ ။ဒွန်သမာသ်၏ ကတ္ထိဘာဝကိုပြရာ၌ ကေနစိ,အပရေနနှင့် နေဝံဆုံး မိမိဝါဒပါ ၃ ဝါဒသာ တွေ့ရ၏၊ ဋီကာဆရာကား(၂၅၈)ဂါထာကို “ အညေဝါဒ ”ဟု ယူ၍ ၄ ဝါဒ ဟု ဆိုထား၏၊ အမှန်မှာ–ထိဂါထာသည် ကေနစိဝါဒ၏ ကကြောင်းပြအခြေခံစကားသာ ဖြစ်သည်။

အချုပ်မှတ်ဘွယ်။ ။ထို ၃ ဝါဒတွင် ကေစိဆရာသည် တပုဒ် တပုဒ်လျှင် ၂ နက် ၂ နက်ကိုပြသောကြောင့် ကတ္ထိဘာဝဖြစ်သည်–ဟု ဆို၏၊ အပရေဆရာသည် “ တိဋ္ဌန္တိ”စသောကြိယာတခု၌ စပ်ချင်းတူသောကြောင့် ကတ္ထိဘာဝဖြစ်သည် ဟု ဆို၏၊ ဤကျမ်းဆရာကား အတူစပ်ရာဖြစ်သော နောက်ကြိယာကြောင့် ကတ္ထိဘာဝဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်၊ ထို ၃ ဝါဒတွင် ပဌမဝါဒသာ ကောင်းသကဲ့သို့ ထင်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း.....သမာသ်စပ်ခိုက်မှာ မည်သည့်ကြိယာ ကိုမျှ မငဲ့ရသောကြောင့်ဌင်း , သမာသ် စပ်နိုင်လျှင်လည်း ကတ္ထိဘာဝဖြစ်ရမည်သာ ဖြစ်သောကြောင့်ဌင်း တည်း။

သမာသ်အာဓာ်း ပြီး၏။

၂၆၁။ တဒ္ဓိတုတ္တပယောဂေ ဘိ-
ဓမ္မိကော ဘိက္ခု ပဇ္ဇမော၊
အက္ခရော ယာတိကော ဟာရော,
ဒက္ခိဏေယျော စ ဗြာဟ္မဏော။
၂၆၂။ ဂေါတ္တံ ဇာတိ တထာ ရက္ခ-
ဝါဒေသော ဝေဏိကော နရော၊
ဇုဿာဒိကေ ဝိသေသျော ဝ,
ဥတ္တော ဝါဏာဒိယောဂတော။

၂၆၁, ၂။ အာဘိဓမ္မိကော-အာဘိဓမ္မာကို ရွတ်အံသရဇ္ဈယ်သူ၊ ဝါ-အာဘိဓမ္မာကို တတ်သိသူ၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းတည်း၊ ဝါ-ရဟန်းကို အရကောက်ရ၏၊(ဤသို့"လဇ္ဇီ"မထည့်ဘဲလည်းပေး၊)ပဇ္ဇမော-ငါးလုံးတို့၏ပြည့်ကြောင်း၊ အက္ခရော-အက္ခရာတည်း၊ ဝါ-အက္ခရာကို အရကောက်ရ၏၊ ယာတိကော - ထောပတ်ဖြင့် ရောစပ်အပ်သော အစာ၊ ဟာရော - အာဟာရတည်း၊ ဝါ - အာဟာရကို အရကောင်ရ၏၊ ဒက္ခိဏေယျော-အလှူကို ခံယူခြင်းငှါထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဗြာဟ္မဏော - မကောင်းမှုကို မြောပြီးသောရဟန္တာတည်း၊ ဝါ-

၂၆၁,၂။ ။သမာသ်ဝါစက၏ဝါစ္စဖြစ်သောပုံစံများကိုပြပြီး၍ တဒ္ဓိတ်ဝါစက၏ ဝါစ္စဖြစ်သောပုံစံများကို ပြလိုသောကြောင့် , ထို ပြရာ၌လည်း ဝိသေသျကိုဟောသောပုံစံ, ဝိသေသနကိုဟောသောပုံစံဟု ၂ မျိုးရှိသည်တွင် ဝိသေသျကို ဟောသောပုံစံကို ရှေးဦးစွာ ပြလိုသောကြောင့် " တဒ္ဓိတုတ္တ ပယောဂေ"စသည်ကိုမိန့်သည်။

ပုံစံများ။ ။အဘိဓမ္မံ+အဓီတေတိ အာဘိဓမ္မိကော၊ ဤပုံစံ၌ အဓီတေ သည် ဝိသေသျ,အဘိဓမ္မံသည် ဝိသေသနတည်း၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း-အဓီတေ သည် ပဓာန (လိုရင်း) ဖြစ်၍, အဘိဓမ္မံကား သုတ္တံစသည်မှ အထူးပြုသော ဝိသေသန ဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း၊ အာဘိဓမ္မိကော၌ ဏိကဟူသော တဒ္ဓိတ် ဝါစကသည်လည်း အဓီတေဟူသော ဝိသေသျ၏အနက်ဖြစ်သော (ရွတ်အံ တတ်, သိတတ်) ဟူသော ကတ္တားအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် အာဘိဓမ္မိ ကောသည် ကတ္တု၊ဝါစကတဒ္ဓိတ်ဖြစ်၏ - ဟု မှတ်၊ နောက်ပုံစံများ၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း ဝိသေသျအနက်ကို ဟောပုံ, ထိုဝိသေသျက ကံအနက်ဖြစ်လျှင် ကမ္မဝါစကဖြစ်ပုံ စသည်ကို သိပါ။

ရဟန္တာကို အရကောက်ရ၏၊ ဝေါတ္တံ - နွား ဟု သိသောဉာဏ်, နွားကိုဟောသော ဝေါသဒ္ဒါ၏ဖြစ်ခဲ့ရာ၊ ဇာတိ - နွားဇာတ်တည်း၊ ဝါ-နွားဇာတ်ကို အရကောက်ရ၏၊ တထာ - ထိုမှတပါး၊ ရုက္ခဝါ-သစ်ပင်ရှိသော အရပ်၊ ဒေသော - အရပ်တည်း၊ ဝါ-အရပ်ကို အရကောက်ရ၏၊ ဝေဏိကော - စောင်းတီးခြင်းအတတ် ရှိသူ၊ နရော-လူတည်း၊ ဝါ-လူကို အရကေဝံရ၏၊ ဇာစွာဒိကေ-ဤသို့ အစရှိသော၊ တန္ဒီတုတ္တာပယောဂေ- တန္ဒီတ်ဝါစကသည် ဟောအပ်သောပြယုဂ်၌၊ ဝိသေသျော ဝ - ဝိသေသျ အနက်ကိုသာ၊ ဥတ္တော - ဟောအပ်၏၊ (ကဿာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊) ဝါဏာဒိယောဂတော- ဝါဏအစရှိသော သုတ်ကြောင့်၊ ဝါ - ဝါဏပစ္ဆာသုတ်ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ-၏။)

ပဠမေဿတိ။ ။ပဠန္ဒုံ - ငါးလုံးသောအက္ခရာတို့၏ + ပူရဏော-ပြည့်ကြောင်း ဂ-ဥ -ဏ-န-မအက္ခရာတည်း၊ ပဠမော-ရာ၊ "ပူရယတိ အနေနာတိ ပူရဏော"ဟုပြု၍ ပူရဏောဟူသောဝိသေသပုဒ်၏ ကရိဏ်းအနက်ကို ဟောရကား ပဠမော၌မပစ္စည်းဟူသောတဒ္ဓိတ်လည်း ထိုပုဒ်၏ကရိဏ်းအနက်ကိုပင်ဟောရ၏၊ ဃဋ္ဋေန+သ်သဋ္ဌော ဃာတိကော၊ သံသဋ္ဌပုဒ်၏ကံအနက်ကို ဏ်ကပစ္စည်းက ပေးသည်၊ ဒက္ခိဏောယျော, ဝေါတ္တံ, ရုက္ခဝါ, ဝေဏိကော တို့ကိုလည်း ရှေ့၌ပြခဲ့ပြီ။

ဝါဏာဒိယောဂတော။ ။"ဝါဏပစ္ဆေ" သုတ်က "အပစ္ဆအနက်၌ ဏပစ္စည်းသက်"ဟုဆို၏၊ ထို အပစ္ဆအနက်လည်း ဝိသေသျ (ပဓာန) အနက်တည်း၊ ထိုသုတ်ကြောင့် (ထိုသုတ်ကိုထောက်၍) ဤ ပြခဲ့သောပုံစံများ၌ ဝိသေသျအနက်ကိုဟောကြောင်း သိနိုင်သည်-ဟူလို။

မေးဘွယ်။ ။"ဝါဏပစ္ဆေသုတ်ကိုထောက်၍ ဝိသေသျဟောကြောင်း သိရလျှင် ထိုသုတ်၌ပါသော " ဝါသဒ္ဒေါ " ကို အဘယ့်ကြောင့် ပုံစံမထုတ်သနည်း"ဟု မေး၍ ထို အပစ္ဆအနက်က ကာရကလည်းမဟုတ်, သမ္ဗန်လည်းမဟုတ်၍ ဝါစွရှစ်ပါးမှ အလွတ်ဖြစ်သောကြောင့် ပုံစံမထုတ်ဘဲထားသည်-ဟု ဒီပနီဆို၏၊ သို့သော် " နပတတိ ဝံသော အနေနာတိ အပစ္ဆံ "ဟု ဝိဂြိဟ်ပြုရသောကြောင့် အပစ္ဆံသည် ကရိဏ်းအနက်ကို ဟောရကား ထို ဒီပနီဆိုတိုင်းမမှတ်အပ်၊ "ဝါသဒ္ဒေါကို ပုံစံမထုတ်ခြင်းမှာ ပဠမောကဲ့သို့ ကရိဏ်းအနက်မထင်ရှားသောကြောင့်"ဟု မှတ်ပါ။

၂၆၃။ ဒါသိကံ ဟတ္ထကမ္ဗံ နာ-ဝိကော ပေါသော ဘိက္ခု သောဝဂ္ဂိကံ ကမ္ဗံ, ပဇ္ဇတေယျာ စ ကုန္ဒဒိ။
၂၆၄။ ကာယိကာ ဝေဒနာ ဝါသိ-ဒ္ဝေါစ္ဆာဒိသု ဝိသေသနံ၊ ယေနဝါသာဒိယောဂဿ, ဝုတ္တတ္တာ ဥတ္တ·မုစ္စတေ။

၂၆၃, ၄။ ဒါသိကံ – ကျွန်သည် ပြုအပ်သောအမှု၊ ဟတ္ထကမ္ဗံ–လက်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သောအမှုတည်း၊ ဝါ-လက်ဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သော အမှုကို အရကောက်ရ၏၊ [နောက်၌လည်း ဤအတိုင်း ပေးပါ။] နာဝိကော - လွေဖြင့် ကူးသွားသူ၊ ပေါသော - ယောကျ်ားတည်း၊ အာဘိဓမ္မိကော-အဘိဓမ္မာကိုရွတ်အံသူ, တတ်သိသူ၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းတည်း၊ သောဝဂ္ဂိကံ – လွန်စွာမြတ်သော နတ်ပြည်အလို့ငှါ ပြုအပ်သောကောင်းမှု၊ ကမ္ဗံ – ကောင်းမှုတည်း၊ ပဇ္ဇတေယျာ - တောင်မှစီးဆင်းသော မြစ်၊ ကုန္ဒဒိ – မြစ်ငယ်တည်း၊ ကာယိကာ – ကိုယ်၌စုဝေးတည်နေသည်၊ ဝေဒနာ-ဝေဒနာတည်း၊ ဝါသိဒ္ဒေါ- ဝသိဋ္ဌ၏သား၊ ဇ္ဈာန္စွာဒိသု-ဤသို့အစရှိသောပြယုဂ်တို့၌၊ ယေနဝါသာဒိယောဂဿ သ-ယေနဝါ သံသဋ္ဌံအစရှိသောသုတ်၏၊ ဝါ- ကို၊ ဝုတ္တတ္တာ-အရှင်ကစ္စည်းဆရာဆိုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိသေသနံ-ဝိသေသနကို၊ ဥတ္တံ-ဟောအပ်၏၊ ဇုတိ-ဤသို့၊ ဥစ္စတေ-ဆိုအပ်၏။

၂၆၃, ၄။ ။ဒါသေန + ကတံ ဒါသိကံ၊ ဒါသေန၏ ကတ္တားအနက်ကို ဟောသောပုံစံ၊ နာဝဝါယ+တရတိတိ နာဝိကော၊ နာဝဝါယ၏ ကရိဏ်းအနက်ဟောပုံစံ၊ အာဘိဓမ္မိကော-အဘိဓမ္မံ၏ ကံအနက်ဟော ပုံစံ၊ [သုဉ္ဉ + အဂ်ံ သုဝဂ်ံ – လွန်စွာမြတ်သော နတ်ပြည်၊ သုဝဂ်ါယ + ကတံ သောဝဂ်ိကံ၊] သုဝဂ်ါယ၏ တဒတ္ထသမ္ဗန္ဓဒါန် အနက်ဟောပုံစံ၊ ပဇ္ဇတတော နိက္ခန္တာ ပဇ္ဇတေယျာ၊ ပဇ္ဇတတော၏ အပါဒါန်အနက်ဟော ပုံစံ၊ ကာယေ + သန္နိဓာနာကာယိကာ၊ ကာယေ၏ ဩကာသအနက်ဟော ပုံစံ၊ ဝါသိဒ္ဒေါသည် ဝသိဋ္ဌသ၏ သမ္ဗန်အနက်ဟော ပုံစံတည်း။

ဝိသေသနံ၊ပေါ ဥစ္စတေ။ ။“ယေနဝါ သံသဋ္ဌံ တရတိ စရတိ ဝဟတိ ကိကောသုတ်သည် ယေနဖြင့်ညွှန်ပြအပ်သော ဝိသေသန (အပဓာန) အနက်တို့၌ သက်သောသုတ်တည်း၊ ထိုသုတ်ကိုထောက်၍ ဒါသိကံစသော ပုံစံတို့၌ ဝိသေသနအနက်ကို တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းကဟောကြောင်း သိရသည်။

၂၆၅။ သာမညာဗျယဘာဝေန, တိဗ္ဗိဓံ တဒ္ဓိတံ ဇာဒံ၊
ကာဒိ ပဌမတောယေဝ, ဝိဘတ္တန္တာ ပဇာယတေ။

၂၆၅။ ဇာဒံတဒ္ဓိတံ - ဤတဒ္ဓိတ်သည်၊ သာမညာဗျယဘာဝေန-သာမညတဒ္ဓိတ်, အဗျယတဒ္ဓိတ်, ဘာဝတဒ္ဓိတ်တို့၏အပြားအားဖြင့်၊ တိဗ္ဗိဓံ - ၃ ပါး အပြားရှိ၏၊ ကာဒိ - ကအစရှိသော ပစ္စည်းသည်၊ ဝိဘတ္တန္တာ - ဝိဘတ်အဆုံးရှိသော၊ ပဌမတောယေဝ - ပဌမပုဒ်မှ နောက်၌သာ၊ ဇာယတေ - ဖြစ်၏၊ ဝါ - သက်၏။

၂၆၆။ ဝါသိဒ္ဓော သမ္ဗဓာ ပါစ-ကတ္တာ·မိစ္ဆာဒိ ဇ္ဈာဒိကံ၊
တ္တာဒိကန္တု ဝိဘတ္တိဏ္ဍော, ဧကစ္စေ ကာရကာဒိကေ။

၂၆၆။ ဝါသိဒ္ဓော - ဝါသိဒ္ဓောပုဒ်ဌင်း၊ သမ္ဗဓာ- သမ္ဗဓာပုဒ်ဌင်း၊ ပါစကတ္တံ-ပါစကတ္တံပုဒ်ဌင်း၊ ဣစ္ဆာဒိ–ဤသို့အစရှိသည်ကား၊ (ဥဒါဟရဏံ- ဥဒါဟရဏ်တည်း၊)ဇ္ဈာဒိကံ- ဇ္ဈအစရှိသောပစ္စည်းသည်ဌင်း၊ တ္တာဒိကန္တု- တောအစရှိသော ပစ္စည်းသည်ဌင်း၊ ဝိဘတ္တိဏ္ဍော-သတ္တမီ, ပဉ္စမီဝိဘတ်၏ အနက်၌၊ (ဟောတိ၊)ဧကစ္စေ-အချို့ ဆရာတို့သည်၊ ကာရကာဒိကေ-ဩကာသ, အပါဒါန အစရှိသော ကာရကအနက်၌၊ (ဟောတိ၊ ဣတိ- သို့၊ ဝဇ္ဇန်း။)

၂၆၇။ ॥သာမညတဒ္ဓိတ်,အဗျယတဒ္ဓိတ်,ဘာဝတဒ္ဓိတ်အားဖြင့် တဒ္ဓိတ် ၃ မျိုးရှိ၏၊ ကအစရှိသော တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းများကို (“ ဝသိဋ္ဌသ + အပစ္စံ ” စသည်ဖြင့်) ၂ ပုဒ်ရှိရာတွင် ဝသိဋ္ဌသစသော ပဌမဝိဘတ္တန္တပုဒ်မှ နောဂ်၌သာ သက်ရသည်၊ ဇဝဖြင့် “ အပစ္စံစသော ဒုတိယပုဒ်နောင် မသက် ” ဟု ကန့်။ [သာမည, အဗျယ, ဘာဝခေါ်ကြောင်းကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

---

၂၆၆ ॥ ॥ ဝါသိဒ္ဓောသည် သာမညတဒ္ဓိတ်ပုံစံ, သမ္ဗဓာသည် အဗျယတဒ္ဓိတ်ပုံစံ, ပါစကတ္တံသည် ဘာဝတဒ္ဓိတ် ပုံစံတည်း၊ ဣစ္ဆာဒိဖြင့် အလားတူ ပုံစံများကို ညွှန်ပြသည်။

ဇ္ဈာဒိကံ ॥ ॥ အဇ္ဈ၌ ဇ္ဈပစ္စည်းသည် သတ္တမီဝိဘတ်အနက်၌ သက်၏၊ “အဇ္ဈ–ယနေ့၌” ဟု ပေး၊ ဇ္ဈာဒိ၌အာဒိဖြင့် “အပရဇ္ဇု-နေဝံနေ့၌=နက်ဖန်၌” ဝယ် ဇ္ဈုပစ္စည်း,သွာတနံ၌ တနုပစ္စည်း,ဟိယျတ္တနိ၌ တ္တနုပစ္စည်း၊ ဤသို့စသော ပစ္စည်းများကို ယူပါ၊ ဝိဘတ္တိဏ္ဍော်ကို“သတ္တမီဝိဘတ္တိဏ္ဍော”ဟု ဒီပနီဖွင့်သော်လည်း “ အဇ္ဇ-ယနေ့၏+ဘာဝေါ အဇ္ဇတာ ”ဟု ဆဋ္ဌီအနက်လည်း ရှိသည်။

၂၆၇။ ဝသိဋ္ဌသ အပစ္စန္တိ, ဆဋ္ဌာနာ ဏာဒယော ဘယံ၊
ဇာတာ ပဌမတော ပစ္ဆ, တေကံ ဂဏ္ဌန္တိ နောဘယံ။

၂၆၇။ ဝသိဋ္ဌသ-ဝသိဋ္ဌရသ့ေ၏၊ အပစ္စံ-အမျိုးအနွယ်အစဉ် တည်း၊ ဇာတိအတ္ထေ - ဤအနက်၌၊ ဆဋ္ဌာနာ - ဆဋ္ဌိဝိဘတ်အဆုံးရှိ သော၊ ပဌမတော-ဝသိဋ္ဌသဟူသောပဌမပုဒ်မှနောက်၌၊ ဇာတာ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ- သက်ကုန်သော၊ ဏာဒယော-ဏ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်၊ ဉာဘယံ - ရှေသမ္မန် နောက် အပစ္စ ဟူသော အနက် ၂ ပါးကို၊ ဂဏ္ဌန္တိ- ယူနိုင်ကုန်၏၊ ဝါ-ဟောနိုင်ကုန်၏၊ အပစ္စတော-အပစ္စပုဒ်မှ နောက်၌၊ (ဇာတာ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-သက်ကုန်သော၊ ဏာဒယော-တို့သည်၊) ဧကံ- တခုဧသာအပစ္စအနက်ကို၊ ဂဏ္ဌန္တိ-ကုန်၏၊ ဉာဘယံ- ၂ ပါးသောအနက်ကို၊ န ဂဏ္ဌန္တိ-ကုန်။

တွာဒိကံ။ ။တော+အာဒိကံ၊ တြ, ထ,စသောကစ္စည်းနာမ် ပဋ္ဌမပိုင်း၌ လာသော ပစ္စည်းများကို အာဒိဖြင့်ယူပါ၊ ထိုပစ္စည်းများအတွက် ဝိဘတ္တိတွေ့ကို "ပဋ္ဌမိဝိဘတ္တိတွေ့"ဟု ဒီပနီဖွင့်သော်လည်း, ပဌမာဝိဘတ်အနက်စသည် ၌လည်း သက်နိုင်ကြောင်းကို တွာဒယော သုတ်အဖွင့်မှာ ရှုပါ။

ကေစ္စေ ကာရကာဒိကေ။ ။အချို့ဆရာတို့ကား ဇ္ဇစသောပစ္စည်းသည် သြကာသကာရကအနက်၌ဌင်း, တောစသောပစ္စည်းသည် အပါဒါနကာရက စသော အနက်၌ဌင်း, သက်၏-ဟု ဆိုကြသေး၏၊ "ဝိဘတ်၏အနက်" ဟူသည် ကာရကစသော အနက်ပင်ဖြစ်သောကြောင့် သဘောတူဟု မှတ်။

၂၆၇။ ။"ဏာ ပဌမတော"ဟု ဆရာဆိုခဲ့ရာ၌ "ဝသိဋ္ဌသ+ အပစ္စံ" ဟု ၂ ပုဒ်ရှိရာဝယ် "ဏစသောပစ္စည်းသည် အဘယ့်ကြောင့် ပဌမဆဋ္ဌီယန္တ ပုဒ်မှ နောက်၌သက်ရသနည်း" ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ဝသိဋ္ဌသ+ အပစ္စန္တိ" စသည်မိန့်၊ ပဌမဆဋ္ဌီယန္တပုဒ်နောက်၌ သက်မှ ရှေပုဒ်၏ သမ္မန် အနက်, နောက်ပုဒ်၏ အပစ္စအနက်ကိုဟောနိုင်၍, အပစ္စနောင်သက်လျှင် ထိုကဲ့သို့ ၂ ဘက်လုံး၏အနက်ကို မဟောနိုင်သောကြောင့် ပဌမဆဋ္ဌီယန္တပုဒ် နောင်သာ သက်ရသည်၊ ဤသို့ ၂ ပုဒ်၏အလယ်၌ သက်ရသောပစ္စည်းများကို ရည်ရွယ်၍ "တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း ဆိုင်းထမ်းနည်း" ဟု ပြောစမှတ် ပြုခဲ့ကြသည်၊ "၂ ဘက်သောဆိုင်းကိုယူနိုင်အောင် အလယ်၌နေ၍ ထမ်းရသောနည်းကဲ့သို့, ၂ ဘက်အနက်ဟောနိုင်အောင် အလယ်၌ သက်ရသည်"ဟူလို။

၂၆၀။ သမာသော ပဒသခ်ေပါ, သပစ္စယ ပဒံ ပန၊
တဒ္ဓိတန္တိစ နာနတ္တ, မုဘိန္န မုပလက္ခယေ။

၂၆၀။ ပဒသခ်ေပါ – ပုဒ်တို့ကို ချုံးခြင်းသည်၊ သမာသော-သမာသ်တည်း၊ သပစ္စယပဒံ ပန-ပစ္စည်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော ပုဒ်သည်ကား၊ ဝါ - ပုဒ်နှင့်ပစ္စည်းကို စပ်ခြင်းသည်ကား၊ တဒ္ဓိတံ – တဒ္ဓိတ်တည်း၊ ဇာတိစ - ဤသို့လည်း၊ ဥဘိန္နံ–သမာသ် တဒ္ဓိတ် ၂ ပါး၏၊ နာနတ္တံ–ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဥပလက္ခယေ-မှတ်သားရာ၏။

၂၆၉။ ဏာဒျေဝ တဒ္ဓိတံ နာမ, ပရိကပ္ပဝသာဒိနာ၊
နိပ္ပါဒေတဗ္ဗကမ္မဆ္ဆ, တဒ္ဓိတန္တုပရေ ဝိဒူ။

၂၆၉။ ဏာဒိဧဝ - ဏအာစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်ပင်၊ တဒ္ဓိတံ နာမ-တဒ္ဓိတ်မည်၏၊ ပရိကပ္ပဝသာဒိနာ–ဉာဏ်ဖြင့်ကြံခြင်း၏ အစွမ်းအစ ရှိသည်ဖြင့်၊ နိပ္ပါဒေတဗ္ဗကမ္မဆ္ဆ - ပြီးစေထိုက်သော ကေသေသ်ပြုမှု သန္နိဘာစီရင်မှုသည်လည်း၊ တဒ္ဓိတံ - တဒ္ဓိတ်မည်၏၊ ဏ္ဍတိ - ဤသို့၊ အပရေ-တပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ-ပညာရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကုန်၏။

၂၆၀။ ။ဤဂါထာကား သမာသ်နှင့် တဒ္ဓိတ်အထူးကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ ပုဒ်တို့ကိုချုံးခြင်းသည် သမာသ်တည်း၊ပုဒ်နှင့်ပစ္စည်းကိုစပ်ခြင်းသည် တဒ္ဓိတ်တည်း၊ ဤသို့ သမာသ်နှင့် တဒ္ဓိတ်ထူးပုံကို မှတ်ပါ။

၂၆၉။ ဏာဒျေဝ တဒ္ဓိတံနာမ ။ ။ ဤဂါထာသည် တဒ္ဓိတ်အမည်ရသော သဒ္ဒါများကို ကောံပြသောဂါထာတည်း၊ "ဘေသံ+ဟိတံ တဒ္ဓိတံ" နှင့်အညီ ထိုနာမ်တို့၏+စီးပွားဖြစ်သော ဏစသောပစ္စည်းသည် တဒ္ဓိတ်မည်၏၊ ခဲ့ဿံ– ကစ္စည်းကျမ်းဝယ် ရှေ့၌ " ပုရိသ " ဟူသောနာမ်ပုဒ်ကို ဆိုခဲ့၏၊ "ပုရိသော ပမာဏံ အဿ"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ထိုပုရိသနောင် ဏပစ္စည်းသက်လျှင် "ပုရိသေ–ယောက်ျားတယောက် ပမာဏရှိသောရေ၊ ဝါ– တရပ်လောက်ရှိသောရေ" ဟု ဏပစ္စည်းအတွက် အနက်တည်းဟူသော စီးပွား တိုးတက်လာ၏၊ ထို့ကြောင့် ဏစသောပစ္စည်းကို"တဒ္ဓိတ"ဟု ခေါ်ရသည်။

ပရိကပ္ပ၊ပေ၊တဒ္ဓိတံ။ ။ သဒ္ဒနီတိဆရာကို အပရေဝိဒူဟု ဆိုသည်၊ ထိုဆရာကား "ပုရိသောစ ပုရိသောစ ပုရိသာ"ဟူသော ကေသေသ်အစီအရင်သည်ဌင်း, ဒဿဒသ ၂ ခုကို ဂိသတိ ပြုခြင်းစသော သန္နိဘာအစီအရင်သည်ဌင်း ဉာဏ်ဖြင့် ကြံစည်၍ပြီးစေအပ်သော အစီအရင်များ ဖြစ်၏၊ ထိုအစီအရင်များ

၂၇၀။ ဘေဒသံသဒ္ဒဘာဝေန, နေကတ္ထန္တု သဟဗ္ဘုစ၊
နိစ္ဆာဝစန မေတသ, ဟောတိ ဒွန္ဒေကသေသတာ။

၂၇၀။ တု–ဆက်ဥုးအံ့၊ ဘေဒသံသဒ္ဒဘာဝေန - ကွဲပြားသော အနက်တို့၏ ရောနှောအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ အနေကတ္ထံ – များသောအနက်ရှိသော သဒ္ဒါသည်၊ သဟဗ္ဘုစနိစ္ဆာဝစနံ- သဟဗ္ဘုစနိစ္ဆာသဒ္ဒါမည်၏၊ ဝါ-အတူတကွ ဆိုလိုခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော သဒ္ဒါမည်၏၊ တေသေ – ဤသဟဗ္ဘုစနိစ္ဆာသဒ္ဒါ၏၊ ဒွန္ဒေ-ဒွန်အရာ၌၊ ကေသေသတာ-ကေသေသ်၏အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ–၏။

ကိုလည်း တဒ္ဒိတ် ဟု ခေါ်ရသည်။ [ကမ္မဆ္ဆဒ္ဒ စသဒ္ဒါဖြင့် ရှေ့နည်းကိုဆည်း၊ "ရှေ့နည်းအတိုင်း ဏစသောပစ္စည်းကိုလည်း တဒ္ဒိတ်ခေါ်ပါ၏" ဟူလို။]

နိဒ္ဒိ ။ ။ ပုရိသာတိပဒဿ ဗဟုပုရိသဝါစကတ္တံ ဉာပေတုံ ဗုဒ္ဓိယာ ပရိကပ္ပေတ္ဝာ ကတေကသေသံ ပုရိသာတိပဒံ တဒ္ဓိတံယေဝ ဘဝတိ, နာ သုဒ္ဓနာမံ၊ (ဤပုရိသာသည် နာမ်ပုဒ်သန့်သန့် မဟုတ်, ကေသေသ်အစီအရင် ရောနေသည်-ဟူလို၊) တသ္မာ တဒ္ဓိတန္တိ အပစ္စာဒိအတ္ထေသု ပဝတ္တာနံ ဏာဒိပစ္စယာနံ နာမံ , ပရိကပ္ပါဒိဝသေန နိပ္ဖါဒေတဗ္ဗဿ ဝိဓိနောဝိ နာမံ။ [ပရိကပ္ပဖြင့် ကေသေသ်စီရင်ခြင်းကိုပြု၍, အာဒိဖြင့် သန်္ဓာအစီအရင်ကိုပြသည်။]

၂၇၀။ ဘေဒ၊ပေါကေသေသတာ။ ။"ပရိကပ္ပ၊ပေ၊နိပ္ဖါဒေတဗ္ဗကမ်ံ" ဖြင့် ကေသေသ်ကို ရည်ရွယ်ရကား ထို ကေသေသ်ကိုပြလို၍"ဘေဒသံသဒ္ဒ" စသည်မိန့်၊"ပုရိသောစ ပုရိသောစ" ၂ ပုဒ်၏အရသည် ယောက်ျားခြင်း ၂ ခု ရ၏၊ ဤသို့ အနက်အရ (၂ ခုဖြစ်၍) ကွဲပြားသော များသောအနက်ရှိသော သဒ္ဒါအပေါင်းကို အတူတကွဆို လိုလျှင် ထို သဒ္ဒါသည် သဟဗ္ဘုစနိစ္ဆာသဒ္ဒါမည်၏၊ [သဟ–အတူတကွ + ဝစန– ဆိုခြင်း၌+ ဣစ္ဆာ– အလိုတည်း၊ သဟဗ္ဘုစနိစ္ဆာ-လို၊ သဟဗ္ဘုစနိစ္ဆာဃ+ ပဝတ္တံ+ဝစနံ–သဟဗ္ဘုစနိစ္ဆာဝစနံ။] ထို သဟဗ္ဘုနိစ္ဆာဝစနသည်ပင် (ဒွန်အရာ၌ ဒွန်သမာသ် မတွဲဘဲ) ကေသေသ် ဖြစ်လာသည်–ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ဘေဒသံသဒ္ဒ – ကွဲပြားသောအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို ရောမှ ကေသေသ်ဟု ဆိုသောကြောင့် အနက်တခုထည်းကို ကြောက်ခြင်း စသည်ကြောင့် "သပ္ပေါ သပ္ပေါ" ဟု ဆိုရာ၌ ကေသေသ်မဖြစ်နိုင် ဟု မှတ်။

၂၇၁။ နေကတ္ထာဘိဟိတေနေက-သဒ္ဒတ္ထာ ပတိပဇ္ဇတေ၊
ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကေနေက, သေသော တိမုနိသတ္ထကော။

၂၇၁။ တိမုနိ ယတ္ထကေ - ရသေ့ ၃ ယောက်တို့ စီရင်အပ်သော ပါဏိနိကျမ်း၌၊ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကေန - ဒဗ္ဗပဒတ္ထိက ဆရာသည်၊ အနေက ထွေ-များသောအနက်ကို၊ အဘိဟိတေ-ဟောလိုအပ်သော်၊ အနေက သဒ္ဒတ္ထာ-များသော သဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- သဒ္ဒါများနေမည် စိုးသောကြောင့်၊ (ဧကေန- တခုသော သဒ္ဒါသည်၊ ဘဝိတုံ-ဖြစ်ခြင်း ၌၊) ကေသေသော- ဧကသေသ်ကို၊ ပတိပဇ္ဇတေ - သိအပ်၏။

၂၇၂။ စန္ဒသတ္ထေ ပနေကောဒွေ, ဟံ မယ နာ့ဒယော ယထာ၊
တထာ သဒ္ဒေကဗဟွတ္ထာ, နေကသေသောတိ ဝုစ္စတိ။

၂၇၂။ စန္ဒသတ္ထေပန - စန်းကျမ်း၌ကား၊ ဧကော - တခု၊ ဒွေ-၂ ခုတို့၊ အဟံ-ငါ၊ မယံ-ငါတို့၊ ဇ္ဈတ်အာဒယော- ဤသို့အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ကေဗဟွတ္ထာ - တခုသော အနက် , များသော အနက် ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ ယထာ- ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ- တူ၊ သဒ္ဒါ-ပုရိသော ပုရိသာစသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ကေဗဟွတ္ထာ - ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- နှ်၏၊ ကေသေသော- ကေသေသ်ကို၊ နှ(ကဒတာ)-ပြုအပ်သည် မဟုတ်၊ ဇ္ဈတိ- သို့၊ ဝုစ္စတိ- စန်းကျမ်းဆရာ ဆိုအပ်၏၊

၂၇၃။ ။"တိမုနိ"ဟူသည် ပါဏိနိ, ပါတဉ်, ပါသုကိ ရသေ့ ၃ ယောဲ့ တည်း၊ ထို ၃ ယောက်တွင် မူလသုတ်ကို ပါဏိနိရသေ့က စတည်၍, ဝုတ္တိကို ပါတဉ်ရသေ့, ဥဒါဟရဏ်ကို ပါသုကိရသေ့စီရင်သောကြောင့် ပါဏိနိသဒ္ဒါ ကျမ်းကို " တိမုနိသတ္ထက"ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုကျမ်း၌ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကဆရာသည် အနက်ခြင်းများစွာကိုဟောလိုရာ၌ အနက်များသလောက် သဒ္ဒါတွေ များမည် စိုးသောကြောင့် သဒ္ဒါဘခုထည်းဖြစ်အောင် ဧကသေသ်ကို စီရင်သည်။

၂၇၄။ ။စန်းကျမ်း၌ကား ဧကော-အဟံသဒ္ဒါတို့သည် အနက်တခုကို ဟော၍, ဒွေ-မယံ သဒ္ဒါတို့သည် (ဧကသေသ် မပြုရဘဲ)အနက် ၂ ခု အနက် အများကို ဟောကြသကဲ့သို့, ထို့အတူ " ပုရိသော " စသော သဒ္ဒါတို့သည် ယောက်ျားတယောက်စသော အနက်ကိုဟော၍, ပုရိသာစသော သဒ္ဒါတို့က ယောက်ျား ၂ ယောက်မှစ၍ အများကိုဟောခြင်းသည် သဒ္ဒါ၏ အစွမ်းသတ္တိ အတိုင်းပင် ပြီးစီး၏၊"အများကိုဟောဘို့ရာ ဧကသေသပြုဘွယ်မလို"ဟူလို။

၂၇၃။ ဧဝံပျဋ္ဌကထာဒီသု, မုနိန္ဒသမယညုနာ၊
ဝုတ္တတ္တာ ကေသေသဿ, လက္ခဏံ ကိန္ဓိ လက္ခယေ။

၂၇၄။ ဧဝံပိ - ဤသို့ စန်းကျမ်းဌ် ဆိုအပ်ပါသော်လည်း၊ အဋ္ဌကထာဒီသု-အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌၊ မုနိန္ဒသမယညုနာ-ဘုရားအလို တော်ကိုသိသော အဋ္ဌကထာဋီကာဆရာသည်၊ ဝုတ္တတ္တာ-ကေသေသ် ကို ပြဆိုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကေသေသဿ- ကေသေသ်၏၊ လက္ခဏံ-လက္ခဏာကို၊ကိန္ဓိ-အနည်းငယ်၊လက္ခယေ-မှတ်သားရာ၏။

၂၇၄။ လိင်္ဂံကသေသတ္တံ ကေစိ, အနိမိတ္တကဘာဝတော၊
ပိဘတ္တုန္နေကသေသတ္တ, မေကေ သမယပါလကာ။

၂၇၄။ ကေစိ-အချို့ဆရာတို့သည်၊ကေသေသဿ-ကေသေသ်၏၊ အနိမိတ္တကဘာဝတော-နှောင်းသော နိမိတ်မရှိသော အစီအရင်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊လိင်္ဂံကသေသတ္တံ-ပိဘတ်မဃက်ရသေးသော လိန်၏ ကေသေသသ် အဖြစ်ကို၊ ဝဒန္တိ - ဆိုကုန်၏၊ သမယပါလကာ – ရှေး အယူကို စောင့်ရှောက်ကြကုန်သော၊ ကေ – အချို့ ဆရာတို့သည်၊ ပိဘန္နုန္နေကသေသတ္တံ - ပိဘတ္တုန္နပုဒ်၏ ကေသေသ် အဖြစ်ကို၊ ဝဒန္တိ - ဆိုကုန်၏၊

၂၇၃။ ။စန်းကျမ်းက "ကေသေသ်ပြုဘွယ်မလို" ဟု ဆိုပါသော်လည်း ဘုရားအလိုတော်ကို သိသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် "နာမဿ+ရူပဿ+နာမ ရူပဿ နာမရူပံ" ဟုဌင်း, "သဋ္ဌာယတနဿ + ဆဋ္ဌာယတနဿ (ခြောက်ခုမြေံ မနာယတနလည်း)သဋ္ဌာယတနံ" ဟုဌင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာ၌ ကေသေသ်ကို ဆိုထားသောကြောင့် "ကေသေသ်" ဟူသော ပါဋိအသုံး ရှိရကား ထိုကေသေသ်၏သဘောလက္ခဏာတို့ကို အနည်းငယ်မျှ မှတ်သားထိုက်ပါသည်–ဟူလို။

၂၇၄။ လိင်္ဂံ ၊ပေ၊ ဘာဝတော။ ။[ဝိဘတ်မသက်မိ "လိင်္ဂံ" ဟု ခေါ်၍ ဝိဘတ်သက်ပြီးသောအခါ"ပဒ"ခေါ်သည်–ဟု ရှေးဥုးစွာ နားလည်ပါစေ။] ကစ္စည်းကျမ်း – ကေသေသ်စီရင်သော "သရူပါန•မေကသေသ္ဘသက်ံ"သုတ်သည် နောံကနှောင်းသော နိမိတ်မရှိဘဲ ကေသေသ်ပြု၏၊ ဤသို့ နှောင်းသော နိမိတ်မရှိသောကြောင့် "ပုရိသ,ပုရိသ" ဟု"ဝိဘတ်မပါသော လိန်ကိုသာ ကေသေသ်ပြုရမည်"ဟု ကေစိဆရာတို့ ဆိုကြသည်။

၂၇၅။ သရူပသမုဒါယေက-သေသတ္တ·မပရေ ဝိဒူ၊
ဇုစ္ဆေဝ မတ္ထပ္ပဘျာနေ, တယောပေက္ခာ ဝဝတ္ထိတာ။

၂၇၅။ အပရေ-တပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ-ပညာရှိတို့သည်၊ သရူပသမုဒါယေကသေသတ္တံ-သုတိတူ ပုဒ်အပေါင်း၏ တခုကြွင်း၏ အဖြစ်ကို၊ ဝဒန္တိ - ဆိုကြကုန်၏၊ ဇုစ္ဆေဝံ - ဤသို့၊ အတ္ထပ္ပဘျာနေ -- အတ္ထပ္ပဘျာနကျမ်းဌ၌၊ တယော-သုံးပါးကုန်သော၊ ပက္ခာ-အဘို့အစုတို့ကို၊ ဝဝတ္ထိတာ-ပိုင်းခြားအပ်ကုန်ပြီ။

၂၇၆၊ ကေကာရကတ္တုဆ္ဆေဝ, အဗျဒ္ဓိဆ္ဆ နိဒဿိတုံ၊
ဗျာသတ္ထဆ္ဆ ဝိဘာဝနံ, စသဒ္ဒေါစ ကရိယတေ။

၂၇၆။ အဗျဒ္ဓိံ-မသိအပ်သော၊ (စအနက် မရှိ၊) ကေကာရကတ္တုဆ္ဆေဝ - တူသော ကာရကရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုဂုင်း၊ ဗျာသတ္ထဆ္ဆ-ဝိဘာဝနံ-ပေါပါလကာ။ ။“ နကေဝလာ ပယုဇ္ဇနံ, ပကတိ နစပစ္စယာ=ပစ္စည်းဝိဘတ်မပါဘဲ လိန်ချည်းသက်သက် ဝေတဲချည်းသက်သက် မသုံးစွဲရ၊ လိန်ဓာတ်မပါဘဲ ပစ္စည်းဝိဘတ်ချည်း သက်သက်လည်း မသုံးစွဲရ” ဟု ရှေးဆရာတို့၏ ပရိဘာသာရှိ၏၊ ထို ရှေးဆရာတို့၏အယူကို စောင့်ရှောံသောဆရာတို့ကမူ “ ပုရိသော , ပုရိသော ” ဟု ဝိဘတ်ဆုံးသောပုဒ်ကိုသာ ကေသည်ပြုရမည်-ဟု ဆိုကြသည်။

၂၇၅။ သရူပ၊ ပေ၊ ဝိဒူ။ ။အပရေဆရာတို့ကား “ပုရိသ – ပုရိသ”ဟု သုတိတူသောပုဒ်အပေါင်းကို “ကေသေသ”ပြုရမည်ဟု ဆိုကြ၏၊ ဆိုလိုရင်းကား-ရှေ ၂ ဝါဒဌ် ၂ ပုဒ်ရှိလျှင် တပုဒ်ကိုချ၍, ၃ ပုဒ် စသည်ရှိလျှင် ၂ ပုဒ် စသည်ကိုချ၍ တပုဒ်ထည်း ကျွင်းကျန်စေခြင်းကို “ ကေသေသ ”ဟု ဆို၏၊ ဤ အပရေဝါဒကား မချောဘဲ ပုရိသ ၂ ပုဒ်ကို (သို့မဟုတ် ၃ ပုဒ်စသည်ကို) တပုဒ်ထည်း ပြုခြင်းတည်း၊ ဤသို့ “ အတ္ထပ္ပဘျာနံ ” ဟု ခေါ်အပ်သော သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်းဌ် (ရှေ ၂ နည်းရော , ဤဂါထာလာ နည်းပါ) ၃ ဘို့ (၃ နည်း) ကို ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ထားသည်။

၂၇၆။ ဝိဘတ်မပါဘဲလည်း ကေသေသ်ကို ပြုစီရင်နိုင်လျှင် “ ပုရိသောစ ပုရိသောစ”ဟု ဝိဘတ်လည်းပါသော စသဒ္ဒါလည်းပါသော ဝိဂြိဟ်ဝါကျကို အဘယ်အကျိုးငှါ ပြုရသနည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ကေ၊ပေ၊ကရီ

အကျယ်ဖြစ်သော ဝိဂြိဟ်အနက်ကိုဂုင်း၊ နိဒဿိတုံ – ညွှန်ပြခြင်းငှါ၊ ဝိဘတ္တန်ဿ - ဝိဘတ္တန္တာပုဒ်ကိုဂုင်း၊ စသဒ္ဒါစ - စသဒ္ဒါကိုဂုင်း၊ ကရိယတေ-ပြုအပ်၏။

၂၇၇။ စတုသာဓာရဏော ဂေါဝ, ဒိပေါဝ သနိဒဿနော၊
ဝိဘတ္တိယာ တထေကာယ, နေကသင်္ချာ ပတီယတေ။

၂၇၇။ ဂေါ - နွားတကောင်သည်၊ စတုသာဓာရဏော – လူ၄ ယောက်တို့နှင့် ဆက်ဆံသည်၊ ဝါ-လူ၄ ယောက်တို့၏ ဥစ္စာသည်၊ (ဟောတိ) ဇာဝ - ဖြစ်သကဲ့သို့ဂုင်း၊ ဒိပေါ– ဆီမီးတပွင့်သည်၊ သနိဒဿနော- အခန်းတွင်း၌ ရှိသမျှ ဥစ္စာကို ပြနိုင်သည်၊ (ဟောတိ) ဇာဝ-ဂုင်း၊ တထာ-တူ၊ ဧကာယ-တလုံးတည်းမသာ၊ ဝိဘတ္တိယာ-ဝိဘတ်ဖြင့်၊ အနေကသင်္ချာ–များသောသင်္ချာကို၊ ပတီယတေ-၏။

ယတေ”ဟု မိန့်သည်၊ ကသေသ်ပြုရသောပုဒ်တို့သည်“ဝိဘတ်တူရမည်”ဟု မသိသာ မထင်ရှားး၊ “သရူပါနံ ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ဝိဘတ်မတူစေကာမူ သုတိ (အသံ)တူလျှင် “ ပုရိသာ ပုရိသာ အပယန္တိ – ယောကျားတို့သည် ယောကျားတယောက်မှ ဖဲသွားကုန်၏ ” ကဲ့သို့ ပုရိသာပုဒ်တို့၌ ကသေသ်ပြုနိုင်၏–ဟု ထင်မှားဘွယ်ရှိ၏။

ထို့ကြောင့် ကသေသ်ပြုအပ်သောပုဒ်တို့၌“ကတ္တားချင်း ကံချင်းစသည်ဖြင့် ကာရကတူရုမည်”ဟု သိစေခြင်းငှါ“ ပုရိသော ပုရိသော ”ဟု ဝိဘတ်တူသော ဝိဘတ္တန္တာပုဒ်များကို ပြရသည်၊ ထို ကသေသ်ဝယ် “ ပုရိသော ပုရိသော ”၌ (ရှေ့ ပုရိသောအနက်သည် ယောကျားတယောက် , နောက် ပုရိသောအနက်ကလည်း ယောကျားတယောက်ဖြစ်၍ အရကွဲ၏၊ အရကွဲလျှင် ဒွန်တွဲရိုးထုံးစံ ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒွန်ဝိဂြိဟ် ပြုရမည် ဟု (အကျယ်ဖြစ်သော ဝိဂြိဟ်နက်ကို) သိစေခြင်းငှါ စသဒ္ဒါကိုလည်း ထည့်၍ပြရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဗျာသ၌ “ဝိ+အသ+ ဏပစ္စည်း၊ “သခေ်ပထ္ထံ ဗျသတိ တေနာတိ ဗျာသော”နှင့်အညီ သမာသ်ပုဒ် တဒ္ဓိတ်ပုဒ်တို့၏ အကျဉ်းအနက်ကို အကျယ်သိကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဝိဂြိဟ်ကို “ဗျာသ”ဟု ခေါ်၏။

၂၇၇။ စတုသာဓာရဏော ဂေါဝ။ ။ ကသေသ် ပြုထားသော ပုရိသသဒ္ဒါ တပါးထည်းက အနက်အများကို ဟောလျှင် ဝိဘတ်ကိုလည်း တခုသာ မကဘဲ ဝိဘတ်အများသက်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်နည်း အရ ဝိဘတ်တခုတည်းဖြင့် အနက်အများကို သိနိုင်ပါသနည်းဟု မေးဘွယ်

၂၇၀။ ကေစိ အပစ္စယတ္ထာ တံ, သုဒ္ဓနာမပဒန္တိစ၊
အပရေ ပရိကပ္ပေန, ပစ္စယေ ဝိဂတေပိစ။

၂၇၉။ တဒ္ဓိတန္တိစ ကေစ္စေ, ဒုန္ဒုန္တိစ အာဘာဝတော၊
တံလက္ခဏာသ တံနာမေ–နေကသေသောတိ လက္ခယေ။

၂၇၀,၉။ ကေစိ- အချို့ဆရာတို့သည်၊ အပစ္စယတ္ထာ- ပစ္စည်းမဋ္ဌသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-ထို ကေသေသ်ကို၊ သုဒ္ဓနာမပဒန္တိစ-သက်သက်သော နာမ်ပုဒ် ဟူ၍လည်း၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏၊ အပရေ-တပါးသော ဆရာတို့သည်၊ ပစ္စယေ- ပစ္စည်းသည်၊ ဝိဂတေပိ-ကင်းပါသော်လည်း၊ ပရိကပ္ပေန- ဉာဏ်ဖြင့် ကြံစည်ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့်၊

ရှိသောကြောင့် "စတုသာဓာရဏော" စသည်မိန့်၊ နွားတကောင်သည် လူ ၄ ယောဒနှင့်ဆက်ဆံသကဲ့သို့ ဝိဘတ်တခုလည်း အနက် ၄ ခုနှင့်ဆက်ဆံနိုင်၏၊ "ပုရိသောစ ပုရိသောစ ပုရိသာ"ဟု ပြုရာ၌ ယောဝိဘတ်သည် ဧကဝုစ်သဒ္ဒါ ၂ ခုနှင့် ဆိုင်၏၊"ပုရိသာစ ပုရိသာစ ပုရိသာ"ဟု ပြုရာ၌ကား ဗဟုဝုစ်သဒ္ဒါ ၂ ခုနှင့် ဆိုင်၏၊ ဤသို့ ယောဝိဘတ်တခုသည် နွားတကောင်နှင့်တူ၏၊ သဒ္ဒါလေးခုကား ပိုင်ရှင် ၄ ယောက်နှင့်တူသည်။

မှတ်ချက်။ ။ "တတ္ထ စတုသာဓာရဏောတိဝစနံ ဒ္ဝိသု ပုရိသသဒ္ဒေသု ဧကေကသ္မိံ ကေတ္ထဗဟုတ္တသဒ္ဒါဝသေန စတသ္ဿောသဒ္ဒါတိကတ္ဝာ ဝုတ္တံ" ဟု ဒီပနီဖွင့်သည့်အတိုင်း ပြခဲ့သောအဓိပ္ပါယ်ကို ဆိုရသည်၊ သို့သော် ဒီပနီအဖွင့်သည် ကျမ်းဆရာ၏ရည်ရွယ်ချက်အတိုင်း ဟုတ်မှ ဟုတ်ပါ့မလား– ဟု သံသယဖြစ်မိ၏၊ "ပုရိသောစ ပုရိသောစ" ဟု ဝိဂ္ဂိဟ်ပြုသောအခါ စနောင် ဝိဘတ်နှင့်တကွ သိဝိဘတ် ၄ လုံးသက်ရ၏၊ " ပုရိသာ" ဟု ပြီးသောအခါ ယောဝိဘတ်တလုံးထည်း သက်ရ၏၊ ထို ယောတလုံးထည်းက သိ ၄ လုံး၏ သဒ္ဒါ ၄ ခုနှင့် ဆက်ဆံသည်ကိုပင် "စတုသာဓာရဏော ဂေါဝ" ဟု ဥပမာ–ပြလေသလော ဟု တွေးတောမိသည်။

ဒိဝေါ သနိဒဿနော။ ။[သဿ–ဥစ္စာကို + နိဒဿနော-ထင်ရှားပြတတ်သည်တည်း၊ သနိဒဿနော–သည်။] မီးသည် တပ္ပင့်ထည်းဖြစ်သော်လည်း ပတ်ဝန်းကျင်၌ ရှိသမျှ အရာဝတ္ထုကို ထင်ရှားပြတတ်သကဲ့သို့ ဗဟုဝုစ်ဝိဘတ်သည် တလုံးတည်းသက်ရသော်လည်း ယောက်ျား ၂ ယောက်မှစ၍ ရာထောင်မက များသောအနက်ဒြဗ်တို့ကို ထင်ရှားပြနိုင်သည်။[ဆိမီးတပ္ပင့်နှင့် ဝိဘတ်တလုံး, ပတ်ဝန်းကျင်ဥစ္စာအများနှင့် အနက်အများတို့ တူကြသည်။]

တဒ္ဓိတန္တိစ-တဒ္ဓိတ်ဟူ၍လည်း၊ ဝဒန္တိ-နှ်၏၊ ကေစ္စေ-အချို့ဆရာတို့သည်၊ ဒွန္ဒန္တိစ-ဒွန်သမာသ်ဟူ၍လည်း၊ ဝဒန္တိ-နှ်၏၊ တံလက္ခဏာသ-ထိ သဒ္ဒနာမ်, တဒ္ဓိတ် , ဒွန်သမာသ် လက္ခဏာ၏၊ အဘာဝတော-မရှိခြင်းကြောင့်၊ တံနာမေန - ထို ကသေသ်ဟူသော နာမည်ဖြင့်၊ ကသေသောတိ - ကသေသ်ဟူ၍၊ လက္ခယေ - မှတ်သားရာ၏။

၂၇၀, ၉။ ကေစိ၊ပေ၊သဒ္ဒနာမပဒံ ။ ။ဤ ကသေသ်ကို သဒ္ဒနာမ်, သမာသ်, တဒ္ဓိတ်တို့တွင် အဘယ်၌ သွင်းရမည်နည်း ဟု မေးဘွယ်ရှိရကား ဝါဒအမျိုးမျိုးကို ပြလိုသောကြောင့် “ကေစိ”စသည်မိန့်၊ “တဒ္ဓိတ်”ဟူသည်ကား စသော ပစ္စည်းတည်း၊ ဤ ကသေသ်၌ ထို ပစ္စည်း မပါသောကြောင့် တဒ္ဓိတ်မဟုတ်၊ “သမာသ်-တဒ္ဓိတ်-ကိတ်တို့နှင့်မရောသော သဒ္ဒနာမ်ပုဒ်သာတည်း”ဟု ကေစိဆရာတို့ကဆိုကြသည်။ [ပုရိသောတပုဒ်ထည်းဖြစ်လျှင်သာ ပုရဓောတ်၌ ဏ္ဍသပစ္စည်း ပါဝင်၏၊ “ပုရိသောစ ပုရိသောစ ပုရိသာ” ဟု ပြီးသော ပုရိသာ၌ကား ပစ္စည်းမပါ-ဟူလို။]

အပရေ၊ပေ၊ဒဒ္ဓိတံ။ ။“ဝိစိတြာ ဟိ တဒ္ဓိတဝုတ္တိ”နှင့် အညီ တဒ္ဓိတ်ဟူသော ဝုတ္တိသည် ဆန်းကြယ်ရကား ပစ္စည်းမပါစေကာမူ ကသေသ်ကို ကြံစည်ပြုလုပ်ခြင်းဟူသော ပရိကပ္ပသည်လည်း ဆန်းကြယ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ကသေသ်သည် တဒ္ဓိတ်တမျိုးတည်း”ဟု အပရေ(သဒ္ဒနီတိ)ဆရာတို့ဆိုကြ၏၊ [တဒ္ဓိတ် ဟု သဒ္ဒနီတိက ဆိုကြောင်းကို(၂၆၉)ဂါထာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ကေစ္စေ ဒွန္ဒန္တိ ။ ။ကေစ္စေ ဆရာတို့ကမူ “ပုရိသောစ ပုရိသောစာတိ ပုရိသ ပုရိသ”ဟု ပဒမပြီးရသောကြောင့် ဒွန်သမာသ်ဟု ဆိုကြ၏၊ ဤစကားသည် ရူပသိဒ္ဓိကိုစောင်းသောစကားတည်း၊ ဘာကြောင့်နည်း၊.... ရူပသိဒ္ဓိ၌ “ဒဿစ ဒဿစ ဒဿဒဿတိ ဒွန္ဒသမာသေ”ဟု ဆိုထားသောကြောင့်တည်း။

အဘာဝတော၊ပေ၊ကသေသော၊ ။“သဒ္ဒနာမ်”ဟူသည် တိသ-ဥိဂ္ဂတို့ကဲ့သို့ ဓာတ်ပစ္စည်းမပါသော နာမ်ပုဒ်များတည်း။ [ဋီကာဒိပနီတို့၌ “ပုရိသော”ကိုပင် သဒ္ဒနာမ်ဟု ဆိုကြ၏၊ ပုရဓောတ်+ဏ္ဍသပစ္စည်းဖြစ်၍ ကိတ်နာမဲသာ ဖြစ်သင့်၏၊] “ပုရိသာ”၌ ထိုပြခဲ့သော သဒ္ဒနာမ်လက္ခဏာလည်း မရှိ၊ ပစ္စည်း မပါသောကြောင့် တဒ္ဓိတ်လက္ခဏာလည်း မရှိ၊ ဒွန် ဆိုသည်မှာ သဒ္ဒါကွဲ၍ ၂ ပုဒ်လုံး ထင်ရှားရှိရ၏၊ ဤ၌ သဒ္ဒါလည်းတူ-တပုဒ်ထည်းသာကျန်သောကြောင့် ဒွန်လက္ခဏာလည်း မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ကသေသ်ကို ကသေသ်ဟု သီးခြားတမျိုး မှတ်ရမည်ဟု ဘေဒစိန္တာဆရာ ကော်ချက်ချသည်။

၂၀၀။ ကေသေသ ပကပ္ပေန, ပူရေန္တိ တိ ကိတေန၀ါ။
ပုရိသာတိ ပုရိဋ္ဌာနေ, သေန္တိ တ္ျပပဒေန၀ါ။

၂၀၀။ ကေသေသ ပကပ္ပေန-ကေသေသ်ကြိုခြင်းဖြင့် သော်၎င်း၊ ပူရေန္တိ - ပြည့်စေတတ်ကုန်၏၊ ဏ္ဍတိ – ဤ ဗဟုဝုစ်၀စနတ္တကြောင့်၊ ပုရိသာ - ပုရိသတို့မည်၏၊ ဏ္ဍတိ – ဤသို့၊ ကိတေန၀ါ – ကိတ်ပုဒ်ဖြင့် သော်၎င်း၊ ပုရိဋ္ဌာနေ-မြင့်မြတ်သောအရာ၌၊ သေန္တိ-ဖြစ်တတ်ကုန်၏၊ ဏ္ဍတိ-သို့၊ ဥပပဒေန ၀ါ-ဥပပဒသမာသ်ဖြင့် သော်၎င်း၊ ၀ါ-အနိုးပုဒ် ရှိသော ကိတန္တ်တပ္ပုရိသ်သမာသ်ဖြင့် သော်၎င်း၊ ပုရိသာတိ-ပုရိသာဟူသော ဗဟုဝုစ်သဒ္ဒါသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်၏။

၂၀၁။ မာတရော ပိတရော သာရိ-ပုတ္တာ ပုတ္တာတိ အာဒိသု၊
ကေသေသော ဝိရူပါနံ, ဝုတ္တော ယော၀ိဘာ၀တော။

၂၀၁။ မာတရော-အမိအဘတို့၊ ပိတရော-အမိအဘတို့၊ သာရိပုတ္တာ-သာရိပုတ္တရာ မောဂ္ဂလ္လာန်တို့၊ ပုတ္တာ- သား သမီးတို့၊ ဏ္ဍတိ အာဒိသု-ဤသို့ အစရှိသော ပြဃုဂ်တို့၌၊ ဝိရူပါနံ– သုတိမတူသော သဒ္ဒါတို့၏၊ ကေသေသော - ကေသေသ်ကို၊ ယော၀ိဘာ၀တော-ယော၀ိဘာ၀ဖြင့်၊ ဝုတ္တော- ဆိုအပ်ပြီ။

၂၀၀။ ။"ပုရိသာ"ဟု ဗဟုဝစနန္တာပုဒ်၏ ဖြစ်နိုင်ကြောင်း နည်းအမျိုးမျိုးကို ပြလိုသောကြောင့် "ကေသေသပကပ္ပေန"စသည်မိန့်၊ ပြခဲ့သောနည်းအရ ကေသေသ်ပြုလုပ်ခြင်း နည်းအားဖြင့်လည်း " ပုရိသာ " ဟု ပြီးနိုင်၏၊

"ပူရေန္တိ တိ ပုရိသာ "ဟု ဗဟုဝုစ် ဝိဂ္ဂဟပြုခြင်းအားဖြင့်လည်း "ပုရိသာ"ဟု ကိတ်ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ပြီးနိုင်၏၊ ပုရိပုဒ်ကို ဥစ္စဒ္ဒါန သေဋ္ဌဒ္ဒါန (မြင့်မြတ်သောအရပ်) အနက်ဟော နိပါတ်ဟု ကြံ၍ ထိုပုရိနောင် သို့ဝိဘတ်ကို ချေလျက် "ပုရိ+သေန္တိ တိ ပုရိသာ"ဟု ကိတန္တ်တပ္ပုရိသ်သမာသ်ဖြင့်လည်း "ပုရိသာ"ဟု ပြီးနိုင်သည်၊ ဤသို့"ပုရိသာ"ဟု ဗဟုဝစနန္တာပုဒ်ပြီးဘို့ရန် ၃ နည်းရှိသည်-ဟူလို။ [သေန္တိဒ္ဒ သိဓာတ်သည် ပ၀တ္တနအနက်ဟော။]

---

၂၀၁ ။ ။သရူပေကသေသ်ကို ပြပြီး၍ ဝိရူပေကသေသ်ကို ပြလိုသောကြောင့်"မာတရော"စသည်မိန့်၊ မာတာစ+ပိတာစ မာတရော-အမိအဘတို့၊ ဤ၌ သုတိမတူသော မာတုနှင့်ပိတုကို ကေသေသ်ပြုသောကြောင့်"ဝိရူပါနံ+

၂၀၂။ မာတရော ပိတရော နာမ, ရူပံ တျာဒီသု ပုဇ္ဇကံ၊
ပဒံ ပရမ္မိဝါဧက, ဒေသော၀ါ ပျ၀သိဿတေ။

၂၀၂။ မာတရော-အမိအာဘတ္ဂိ၊ ပိတရော-အမိအာဘတ္ဂိ၊ နာမ ရူပံ-နာမ်, ရုပ်, နာမ်ရုပ်၊ ဏ္ဍတိအာဒီသု- ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ် တို့၌၊ ပုဇ္ဇကံ - ရှေးဖြစ်သော၊ ပဒံ၀ါ- ပုဒ်သည်သော်၎င်း၊ ပရံ-နောက်ဖြစ်သော၊ ပဒမ္မိဝါ- ပုဒ်သည်သော်၎င်း၊ ဧကဒေသော၀ါဝိ-တစိတ်တဒေသသည်သော်၎င်း၊ အ၀သိဿတေ-ကြွင်းကျန်၏။

ဧကသေသော”နှင့် အညီ “ဝိရူပေကသေသ”မည်၏၊ ရှေပုဒ်တခုကို အကြွင်းပြုသောကြောင့် “ ပုဇ္ဇဝိရူပေကသေသ ” ဟု ဆိုကြ၏၊ “ မာတာစ+ပိတာစ ပိတရော ” ကား နောက်ပုဒ်ကို အကြွင်းပြုသော ပရဝိရူပေကသေသ်တည်း၊ “သာရိပုတ္တောစ+မောဂ္ဂလ္လာနောစ သာရိပုတ္တာ၊ ပုတ္တောစ+ဓီတာစ ပုတ္တာ” တို့လည်း ပုဇ္ဇဝိရူပေကသေသ်တို့တည်း၊ ထိုပုဒ်များ၌ သရူပါနံကိုဖြုတ်၍“ဧကသေသ သကိ”ဟူသော ဒ္ဝိဓာကရဏယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဧကသေသ်ပြုရသည်ဟု သိစေလိုခြင်း “ဧကသေသော ဝိရူပါနံ, ပုတ္တော ယောဂဝိဘာဂတော” ဟု မိန့်သည်။

၂၀၂။ ။မာတရောဉ္ဇ ရှေးပုဒ်ကို အကြွင်းပြုသောကြောင့် ပုဇ္ဇဝိရူပေကသေသ်, ပိတရောဉ္ဇ နောံပုဒ်ကို အကြွင်းပြုသောကြောင့် ပရဝိရူပေကသေသ်, ဟု ဆိုခဲ့ပြီ၊ နာမရူပံဉ်ကား “နာမဥ္ဇ+ရူပဥ္ဇ+နာမရူပဥ္ဇ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍“နာမရူပ နာမရူပ” ဟု ဖြစ်သောအခါ အလယ်က ရူပနှင့်နာမကိုချ၍ နာမနှင့်ရူပတစိတ်ကြွင်းသောကြောင့် “ဧကဒေသသရူပေကသေသ်”ဟု ဆိုသည်။ [ဧကဒေသသရူပါနံ – တစိတ်တပိုင်း သုတိတူသော ပုဒ်တို့၏ + ဧကသေသော–တပုဒ်ကြွင်းတည်း၊ ဧကဒေသသရူပေကသေသော–တစိတ်သုတိတူ ပုဒ်တို့၏ တပုဒ်ကြွင်း။]

ဒီပနီဋ္ဌကား“ရွေက နာမနှင့်ရူပကိုချ၍ နောက် နာမရူပကြွင်းသည် ”ဟု ဆို၏၊ ဤသို့ ချရာဋ္ဌလည်း ရွေက နာမနှင့် နောက်က နာမတစိတ်သည်ဌင်း, ရွေက ရူပနှင့် နေ၁်က ရူပတစိတ်သည်ဌင်း,သုတိတူသောကြောင့်“ဧကဒေသသရူပ”ဟူသော စကားနှင့်လျော်ပေသည်။ [“ နာမဥ္ဇ ရူပဥ္ဇ နာမရူပဥ္ဇ ”ဟု ၃ ပုဒ်တွဲရခြင်း၏အကြောင်းကိုကား ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့် များ၌ ရူပါ။]

၂၀၃။ ပန္ဆာ၎ကွတိ သာမညေ, မေကသေသေဒိ နိဋ္ဌိတေ၊
ဧတမတ္ထံက ဝေစနံ ဟောတိ, နာမရူပန္တိ အာဒိသု။

၂၀၃။ နာမရူပန္တိအာဒိသု - နာမရူပ်အစရှိသော ပြဿုဂ်တို့၌၊ ကေသေသေ-ကေသေသ်သည်၊ နိဋ္ဌိတေ - ပြီးဆုံးလသော်၊ ပန္ဆာ-နောက်၌၊ သာမညဖိ - သာမညဇာတ်ကိုလည်း၊ အပေက္ခတိ-ငဲ့၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ကေဝစနံ-ကေဝုစ်ဝိဘတ်သည်၊ ဟောတိ-၏။

၂၀၄။ သရူပသေဝ သဒ္ဒတ္ထ-သဒ္ဒတ္ထာနံ သဘာဝတော။
တိဗ္ဗိဓတ္တံ ယထာ မာသာ, ကုဋိလာ ပုရိသာတိစ။

၂၀၄။ သရူပသေဝ - သုတိ၏ပင်၊ သဒ္ဒတ္ထသဒ္ဒဋ္ဌာနံ - သဒ္ဒါ, အနက်, သဒ္ဒါအနက်တို့၏၊ သဘာဝတော-သဘောအားဖြင့်၊(ကေသေသသ - ကေသေသ်၏၊) တိဗ္ဗိဓတ္တံ - သုံးပါး အပြားရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ယထာ-ဥဒါဟရဏ်တို့ကား၊ မာသာ-လ, မာသ်ပဲတို့၊ ကုဋိလာ-အကောံအကောံတို့၊ ပုရိသာ-ယောကျ်ားတို့၊ ဣတိစ-ဤသည်တို့တည်း။

၂၀၃ ။ ။ကေသေသ်တို့သည် များသောအားဖြင့် “ ပုရိသာ ” ကဲ့သို့ ဗဟုဝစနန္တာသာရှိသော်လည်း “ နာမရူပ ” ဟု ကေသေသ် ပြုပြီးသောအခါ နာဓိရုပ် သာမညဇာတ်ကိုငဲ့၍ ဇာတျာပေက္ခ နည်းအားဖြင့် ဧကဝုစ် ဖြစ်နိုင်သည်။[အာဒိဖြင့်“သဋ္ဌာယတနဿ+ဆဋ္ဌာယတနဿ သဋ္ဌာယတနံ”ပုဒ်ကိုယူ။]

၂၀၄။ ။မာသာ-“သရူပသေဝ သဒ္ဒတ္ထာနံ”ကိုကြည့်၍“(သုတိတူ) သရူပေကသေသ်သည် ၃ မျိုးပြားပြန်၏” ဟု သိပါ၊ ထိုတွင်- မာသေဝစ-လသည်း+မာသေဝစ- မာသ်ပဲလည်း၊ မာသာ- လ, မာသ်ပဲတို့၊ ဤပုံစံသည် သဒ္ဒါသာ သုတိတူ၍ အနက်မတူသောကြောင့် သဒ္ဒသရူပေကသေသ် မည်၏။ ကုဋိလာ, ပုရိသာ။ ။ဝကော်ဝစ-(လအရေးကဲ့သို့ ကောက်သော) အကောံလည်း၊ ကုဋိလောစ-(ထယ်ကိုင်းကဲ့သို့ ကောက်သော) အကောက်လည်း၊ ကုဋိလာ-အကောက်အကောက်တို့၊ ဤပုံစံသည်“အကောံ”ဟူသော အနက်သာတူ၍ သဒ္ဒါမတူသောကြောင့် အတ္ထသရူပေကသေသ် မည်၏၊“ပုရိသာ ” ကား သဒ္ဒါအနက် ၂ ပါးစုံတူသောကြောင့် သဒ္ဒတ္ထသရူပေကသေသ် မည်၏။

၂၀၅။ ဘုဿာရိတေပိနေကတ္ထံ, ဝိ ဆ္ဆာဝစန ဇိရိတံ၊
အာမေဋိတံ ပနေကတ္ထံ, ဒွိတ္တိက္ခတ္တုံ၊ မုဒ္ဒိရိတံ။

၂၀၅။ ဘုဿော- အကြြိမ်ကြြိမ် အထပ်ထပ်၊ ဤရိတေပိ-ရွတ်ဆို အပ်ဿော သဒ္ဒါတွင်လည်း၊ အနေကတ္ထံ-များသော အနက်ရှိသော သဒ္ဒါကို၊ ဝိဆ္ဆာဝစနံ-ဝိဆ္ဆာသဒ္ဒါဟူ၍၊ ဤရိတံ-ဆိုအပ်၏၊ ကေတ္ထံ-တခုတည်းသော အနက်ရှိသော၊ ဒွတ္တိက္ခတ္တုံ- ၂ ကြြိမ် ၃ ကြြိမ်၊ ဥဒ္ဒိရိတံ ပန-ရွတ်ဆိုအပ်သောသဒ္ဒါကိုကား၊ အာမေဋိတံ-အာမေဋိတ်ဟူ၍၊ (ဤရိတံ-ဆိုအပ်၏။)

၂၀၆။ ဒွိတ္တံ ဝိဆ္ဆာယ မေကာသ, နေကတ္ထသ နိပါဘနာ၊
နတ္ထော၀ါ·မေဋိ ့တ ဒွိတ္တ, မေကတ္ထတ္တာ ဘယာဒိနာ၊
ဒေသိဝ ဂတေ ဘစ္စေ, ဒွဘာဝံ နေကရူပကော။

၂၀၆။ နိပါတနာ - ယဒနုပပန္နာ နိပါတနာ သိဒ္ဓိနှင့် သုတ်ကြြိုးဖြင့်၊ ဝိဆ္ဆာယံ-ဝိဆ္ဆာ၌၊ အနေကတ္ထသ-များသော အနက်ရှိသော၊ ဧကသ-တခုသော ပုဒ်၏၊ ဒွိတ္တံ- ၂ ပုဒ်၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ-ဒွေဘော် ၂၀၇။ ။ ဤဂါထာကား သရူပကသေသ်နှင့် စပ်၍ သုတိတ္ထ ၂ ထပ် ဆိုရသော ဝိဆ္ဆာနှင့် အာမေဋိတ်တို့ကိုလည်း ပြသောဂါထာတည်း၊ “ဂါမေ ဂါမေ”ကဲ့သို့ ၂ ကြြိမ်ဆို၍ (အနက်ကား ၂ ရွာမက) ရွာအများဟူသော အနက်ရှိသောသဒ္ဒါသည် ဝိဆ္ဆာမည်၏၊ အနက်တခုသာရှိ၍ (ကြောက်ခြင်း, စိတ်ဆိုးခြင်း , စသည်ကြောင့်) ၂ ကြြိမ် ၃ ကြြိမ် ဆိုအပ်သော သဒ္ဒါသည် အာမေဋိတ်မည်၏။

ဧထာမနိဓိ ။ ။ အာ + မေဋ – ဥမ္မာဒေါ၊ အာမေဋနေ – အရှုးသည်၊ အာစရိယတော – ပြုကျင့်အပ်၏၊ ဤတိ အာမေဋိတံ၊ အာမေဋိတံ ဝိယာတိ အာမေဋိဘံ– အရှုးသည် အထပ်ထပ်ပြုကျင့် ပြောဆိုအပ်သကဲ့သို့, ထို့အတူ အထပ်ထပ် ပြောဆိုအပ်သောစကားကို“အာမေဋိတ်”ဟု ခေါ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ဤ အာမေဋိတ်၌ ဒီပနီက ၂ ကြြိမ်သာ ဟု ဖွင့်သော်လည်း မောဂ္ဂလ္လာန်၌ “ ယာဝဗောဓံ – နားထောင်သူ နားလည်သည့် တိုင်အောင် ၂ ကြြိမ် ၃ ကြြိမ်မက အထပ်ထပ်ဆိုနိုင်၏”ဟုမိန့်သည်။ [ဝိဆ္ဆာ၏ သဒ္ဒါနက်ကား (၂၀၇) ဂါထာ၌ လာလတ္တံ့။]

သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ အာမေဋိတေ-အမေဋိတ်၌၊ ဘယာဒိနာ-ကြောက်ခြင်း အစရှိသည်ကြောင့်၊ ကတ္ထတ္တာ-တခုသော အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒ္ဝိတ္တံ-၂ ပုဒ်၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ-ဒွေဘော်သည်၊ နတ္ထေဝ-မရှိသည်သာ၊ ဒေသိဝ-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ ဂတိ-ဝိစ္ဆာ, အာမေဋိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကို၊(ဥယျာ-သိထိုက်၏၊)ကေစ္စေ-အချို့ဆရာတို့သည်၊ အနေကရူပတော-တနက်ထည်းပင်ရှိသော်လည်း များသော ရုပ်ကြောင့်၊ ဒ္ဝိဘာဝံ-ဒွေဘော်ကို၊(ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။)

၂၀၆။ **ဒ္ဝိတ္တံ၊ပေ၊နိပါတနာ** ။ ။“ဂါမေဂါမေ”ဟူသော ဝိစ္ဆာဒ္ဒေါ်ရေးဥုးစွာ“ဂါမ”တည် သိမ်ကို ဗြဲ၍ “ဂါမေ”ဟု ဖြစ်သောအခါ“ယဒနုပဒန္ဒာ နိပါတနာသိဒ္ဓန်”သုတ်ကြီးဖြင့် ဂါမေတပုဒ်ကို“ဂါမေဂါမေ”ဟု ၂ ပုဒ်ပြုရသည်။ [မောဂ္ဂလ္လာန် ၁-ကဏ္ဍ, ၅၄ ဦးကား“ဝိစ္ဆာဘိက္ခညေသု ဒွေ”ဟု သုတ်တည်၍ ထိုသုတ်ဖြင့် “ဂါမေ ဂါမေ”ဟု ရုပ် ၂ ခုဖြစ်အောင် ပြု၏၊ ထိုသုတ်၌“အာဘိက္ခညေ”ဟူသည် အထပ်ထပ်အဖန်ဖန် ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ အဘိက္ခဏသဒ္ဒ+ဘာဝေါ အာဘိက္ခညံ၊“ပစတိ ပစတိ—ချက်၏ ချက်၏”ကား ပုံစံ၊“ဘုတ္တာ ဘုတ္တာ နိပဇ္ဇန်—စားပြီး၍ စားပြီး၍ အိပ်ကုန်၏”၌ ဘုတ္တာ ၂ ပုဒ်သည်ဌင်း, “ပဋိပဋိဃာယတိ— ပဋိပဋိ ဟု အသံပြု၏”၌ ပဋိပဋိသဒ္ဒါသည်ဌင်း အာဘိက္ခညတည်း။]

နတ္ထေဝ၊ပေ၊ဘယာဒိနာ ။ ။ အာမေဋိတ်၌ကား ကြောံခြင်းစသော အကြောင်းကြောင့် မြွေစသော အနက်တခုထည်းကိုပင် “ သပ္ပေါ သပ္ပေါ ” စသည်ဖြင့် အကြိမ်ကြိမ်ဆိုခြင်းဖြစ်ရကား ဒ္ဝိရုပ်ဖြစ်အောင် ပြုဘွယ်မလို, ဆိုစဉ်ကပင် ၂ ပုဒ်ဖြစ်သည်—ဟူလို၊ ဤသို့ ဝိစ္ဆာနှင့် အာမေဋိတ်တို့၏ဖြစ်ပုံကို သိပါလေ။ [ဒီပနီ၌ “ ဘယာဒိနာ အတ္ထေန ကတ္တုတ္တာ — ကြောက်ခြင်းစသော အနက်အားဖြင့် တခုသောအနက်ရှိ”ဟု ဆိုသည်မှာ မကောင်း၊ ဘယစသည်မှာ အနက်မဟုတ်, ၂ ကြိမ်ဆိုခြင်း၏အကြောင်းသာ ဖြစ်သည်။]

ကေစ္စေ၊ပေ၊ရူပတော ။ ။ကေစ္စေဆရာတို့ကား“အာမေဋိတ်၌ တနက်ထည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း ၂ ပုဒ်ဖြစ်၍ ရုပ်တွေများသောကြောင့် သပ္ပေါတပုဒ်ကို သပ္ပေါ သပ္ပေါဖြစ်အောင် ဒွေဘော်ပြုရမည်”ဟု ဆိုကြသေးသည်။ [ဘယာဒိနာ၌ အာဒိဖြင့်“ဘယေ ကောဓေ ပသံသာယံ”စသော အဘိဓာန်စသည်၌လာသော ဂါထာဝယ် “ကောဓ, ပသံသာ”စသည်ကိုယူ။]

၂၀၇။ ဘိန္နဝတ္ထု။နိ ဒဗ္ဗေန,ဂုဏေနဝါ ကြိယာယဝါ။
ဗျာပိတုံ ဝတ္တုနော ဇာနာ, ဝိန္ဆာတော်ပ ပတိယတေ။

၂၀၇။ ဘိန္နဝတ္ထု။နိ- ရွာအများစသော အားဖြင့် ကွဲပြားသော ဝတ္ထုတို့ကို၊ ဒဗ္ဗေနဝါ- ဒြဗ်အားဖြင့်သော်၎င်း၊ ဂုဏေနဝါ – ဂုဏ်အားဖြင့်သော်၎င်း၊ ကြိယာယဝါ-ကြိယာအားဖြင့်သော်၎င်း၊ ဗျာပိတုံ– ပြန့်နှံ့ခြင်းငှါ၊ ဝတ္တုနော- ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဇာနာ- အလိုကို၊ ဝိန္ဆာတော်ပ- ဝိန္ဆာဟူ၍သာလျှင်၊ ပတိယတေ-သိအပ်၏။

၂၀၈။ ဂါမေ ဂါမေ ဇလံ ဂါမော, ဂါမော ရမ္မော၀ ဂမျတေ၊
ဂါမော ဂါမော ကွစိ သျာဒိ-လောပေါ၊ကေကန္တိ အာဒိသု။

ဂါမေဂါမေ–ရွာတိုင်းရွာတိုင်း၌၊ ဇလံ-ရေသည်၊(အတ္ထိ-ရှိ၏၊) ဂါမောဂါမော - ရွာတိုင်းရွာတိုင်းကို၊ ရမ္မော၀ - မွေ့လျော်အပ်သည်သာ၊ ဂါမောဂါမော-ရွာတိုင်းရွာတိုင်းကို၊ ဂမျတေ-သိအပ်၏၊ ကေကန္တိအာဒိသု-“ကေတံ”အစရှိကုန်သော၊ကွစိ-အချို့သော ဝိန္ဆာပြုယုဂ်တို့၌၊ သျာဒိလောပေါ- သိအစရှိသော ဝိဘတ်တို့၏ ကြခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏။

၂၀၇။ ။ဤဂါထာ၌ “ဒဗ္ဗေနဝါ” စသည်ကိုကြည့်၍ ဒဗ္ဗဝိန္ဆာ, ဂုဏဝိန္ဆာ, ကြိယာဝိန္ဆာဟု ဝိန္ဆာ ၃ မျိုးအပြားကိုသိပါ။ “ဗျာပိတုံ + ဇာန္ဆာ” သည် ဝိန္ဆာပုဒ်၏အနက်ပြတည်း၊ “ဝိ+ဇာန္ဆာ”ဟု ခွဲ၍ ဝိသည် ဗျာပနအနက်ဟော”ဟုမှတ်ပါ။ဤစကားအရ ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ်၏ အနက်အများ၌နှံ့စေလိုသော အလိုကိုသာ မုချအားဖြင့် ဝိန္ဆာ ဟု ခေါ်နိုင်၏၊ ထိုအလိုကြောင့် ဖြစ်သော “ဂါမေ ဂါမေ” စသော သဒ္ဒါကိုကား ကာရကဟုပစာရအားဖြင့် ဝိန္ဆာ ဟု ခေါ်ရသည်။ [အချို့အရာ၌ ဝိန္ဆာကိုပင် “ဗျာပနိန္ဆာ” ဟု သုံးစွဲ၏၊ တချို့နေရာ၌ကား ဝိန္ဆာကိုပင် အာမေဋိတ်ဟုလည်း သုံးစွဲသည်။]

၂၀၈။ ။“ဂါမေ ဂါမေ ဇလံ”သည် ရေဒြပ်၏ရွာတိုင်းပြန့်နှံ့ပုံ (ရွာတိုင်းရေရှိပုံ) ကိုပြသော ဒဗ္ဗဝိန္ဆာပုံစံ၊ “ဂါမော ဂါမော ရမ္မော”သည် မွေ့လျော် (ပျော်ဘွယ်) ဂုဏ်၏ ရွာတိုင်းပြန့်နှံ့ပုံကိုပြသော ဂုဏဝိန္ဆာပုံစံ၊ “ဂါမော ဂါမော ဂမျတေ”သည် သိခြင်းကြိယာ၏ ရွာတိုင်းအပေါ်မှာ ပြန့်နှံ့ပုံကိုပြသော ကြိယာဝိန္ဆာပုံစံတည်း။

၂၀၉။ သာပေက္ခတ္တာ ဒ္ဝိရူပတ္တာ,စေကဿဝ သမာသတာ၊
နဝိစ္ဆာယံ တဒတ္ထောတိ, သာပေက္ခေန သမာသတာ။

၂၀၉။ သာပေက္ခတ္တာ - ပုဒ်တပါးကို ငဲ့ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ဎင်း၊ ကဿဝ- တပုဒ်ထည်း၏ပင်၊ ဒ္ဝိရူပတ္တာစ- ၂ ရုပ်၏အဖြစ်ကြောင့်ဎင်း၊ ဝိစ္ဆာယံ-ဝိစ္ဆာဒ္ဒ၊ သမာသတာ-သမာသ်၏အဖြစ်သည်၊ န (ဟောတိ)- မဖြစ်၊ တဒတ္ထောတိ - တဒတ္ထော ဟူသောပြယုဂ်၌၊ သာပေက္ခေန -မိမိငဲ့အပ်သောအတ္ထပုဒ်နှင့်၊ (သဟ-တကွ၊) သမာသတာ- သည်၊ (ဟောတိ)။

ကွစိကေကံ။ ။"ကံ် ကံ်"ဟု ၂ ပုဒ်ဖြစ်သောအခါ ရှေပုဒ်၏သိကို (သိ၏ ကာရိယဖြစ်သောအံ်ကို) ချေ၊ နောက်သို့ကပ်၍ " ဧကေကံ " ဟုဖြစ်၏၊ ဧကေကသို့ ်ဌကား သို့ ်ကိုချေရသည်၊ ထို့ကြောင့် "သျာဒိလောပေါ" ဟု ဆိုသည်။ [ဒိပနိဋ္ဌ "ကွစိ ပုဗ္ဗပဒေ"ဟုဖွင့်၏၊ "ကေကံ"ဃသော ရှေပုဒ်၏ဝိဘတ်ကို အမြဲချေရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအဖွင့်ကို စဉ်းစားပါ။]

မောဒ္ဓလ္လာန်။ ။ ၁ - ကတ္တာ, ဒ္ဝေ ဋ္ဌ " သဒ္ဒဒိနံ ဝိတိဟာရေ " ဟု သုတ်တည်၍ အချင်းချင်းကြိုယာပြုခြင်း (အပြန်အလှန်ပြုခြင်း) ကို ဆိုလိုရာဋ္ဌ ဒ္ဝိရုပ်ပြု၍ သိစသော ဝိဘတ်များကိုချေ၏၊ "အညံ အညံ"ဟု ဖြစ်သောအခါ နောက်အကိုချေ, ရှေနိဂ္ဂဟိတ်ကိုလည်းချေ၍ ညီ၏အကို သြပြု၊ "အညောညံ- အချင်းချင်း" ဟု ဖြစ်၏။ ["အညမညဿ"စသည်ဋ္ဌကား (ဓ) လာ။]

---

၂၀၉ ။ ။" ဂါမေဂါမေ "စသော ဝိစ္ဆာပုဒ်တို့သည် ဇလံ - စသော ပုဒ်တပါးကို ငဲ့လျက်ရှိ၏၊ သမာသ်ထုံးစံမှာလည်း သမာသ်ပုဒ်မှ တပါးသော ပုဒ်ကို ငဲ့ခြင်း မရှိရ၊ ထို့ကြောင့် ဝိစ္ဆာပုဒ်သည် သမာသ် မဖြစ်၊ ထို့ပြင် — ဒွန်သမာသ်ထုံးစံမှာ " စက္ခုသောတံ "စသည်ကဲ့သို့ အချင်းချင်း သုတ်မတူသောပုဒ်များ ဖြစ်ရမည်၊ ဤဝိစ္ဆာဋ္ဌကား တပုဒ်ထည်းက ရုပ် ၂ ခု ဖြစ်သောကြောင့်လည်း ဝိစ္ဆာပုဒ်သည် သမာသ်မဖြစ်။

တဒတ္ထော ။ ။ဝိစ္ဆာအတွင်းဝင်သော တဒတ္ထောပုဒ်ဋ္ဌကား တ ၂ လုံးချင်း သမာသ်ဖြစ်သည် မဟုတ်၊ ထိုတ ၂ လုံးသည် ငဲ့အပ်သောအတ္ထသဒ္ဒါနှင့် သမာသ်ဖြစ်သည်။ [သောသောနှင့် အတ္ထောကို ကမ္မဓာရည်းသမာသ်စပ်၍ ပကတိပြုသောအခါ"တတအတ္ထ"ဟု ဖြစ်၏၊ (တ) တလုံးချေ၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ (ဒ) ပြု။]

တန္ဒိတ်အခန်း ပြီး၏။

၂၉၀။ ပစတိ ဩဒနံ သူဒေါ, ပစ္ဆတေ တေန ဩဒနော၊
ဒ္ဝိယတော ဒေဝဒတ္တေနာ, ဘုဉ္ဇတေနတ္တံ တိကာရကံ။

၂၉၀။ သူဒေါ - စဖိုသည်သည်၊ ဩဒနံ - ထမင်းကို၊ ပစတိ - ချက်တတ်၏၊ တေန-ထိုစဖိုသည်သည်၊ ဩဒနော-ထမင်းကို၊ ပစ္ဆတေ-ချက်အပ်၏၊ ဒေဝဒတ္တေန - ဒေဝဒတ်သည်၊ ဒ္ဝိယတေ - တည်ခြင်း၊ ဝါ- တည်ရာ၏၊ (ဇုတိ - ဤသို့၊) အာဘုဉ္ဇတေန - အာဘုဉ်တ်သည်၊ တိကာရကံ-ကာရက ၃ ပါးကို၊ ဥတ္တံ-ဟောအပ်၏။

၂၉၁။ ဓာတ္ဝတ္ထော ကာရကာမိသော,
သုဒ္ဓါ ဘာဝေါတိ မနုတေ၊
သော ကြိယာ သာစ သာမညံ,
တသေကတ္တံ ပတီယတေ။

၂၉၁။ ကာရကာမိသော- ကာရကတို့နှင့် မရောသော၊ ဝါ-ကာရကတို့နှင့် မရောသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဟေတုမန္တဝိသေသန) သုဒ္ဓါ-သက်သက်သော၊ ဓာတ္ဝတ္ထော-ဓာတ်၏အနက်ကို၊ ဘာဝေါ တိ-ဘောဟူ၍၊ မနုတေ-သိအပ်၏၊ သော-ထိုဘောဟူသည်၊ ကြိယာ-ကြိယာတည်း၊ သာစ-ထိုကြိယာဟူသည်လည်း၊ သာမညံ-အများနှင့် ဆက်ဆံသာမန်တည်း၊ တသေ-ထိုသာမညဖြစ်သောဘား၏၊ ကေတ္တံ-တခုတည်း၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ကေတ္တာသန်္ဓာကို၊ ပတီယတေ- သိအပ်၏။

၂၉၀။ ။တဒ္ဓိတ်အခေါ်းကိုပြုပြီး၍ အာချာတ်အခေါ်းပြုလိုသောကြောင့် "ပစတိ"စသည်မိန့်၊ [ဆန်းကြောင့် "ပစတိ"ဟု ရှိသည်။] "ပစတိ"သည် ကတ္တုကာရကဟော ပုံစံ၊ "ဩဒနံ သူဒေါ" တို့ကား ကတ္တားဟောကြောင်း ထင်ရှားအောင် အပိုထည့်အပ်သော ပုဒ်များတည်း၊ "ပစ္ဆတေ" ကား ကမ္မကာရကဟောပုံစံ၊ "တေန ဩဒနော"တို့ကား အပိုထည့်ပါ၌၊ "ဒ္ဝိယတေ" ကား ဘာဝကာရကဟော ပုံစံ၊ "ဒေဝဒတ္တေန" သည် အပိုထည့်ပါ၌၊ ဌာဓာတ်က ကံကိုမငဲ့သော အကမ္မကဓာတ် ဖြစ်သောကြောင့် ကံမထည့်ဘဲ ကတ္တားသာ ထည့်သည်။]

၂၉၁။ ။အနက် ၃ ပါးတွင် ကတ္တု-ကမ္မတို့၏သဘောကို ရှေအခေါ်းများ၌ ပြပြီးဖြစ်၍ မပြတော့ဘဲ ဘောအနက်၏ သဘောကိုသာ ပြလိုသောကြောင့် "ဓာတ္ဝတ္ထော"စသည်မိန့်၊ ပစ-ပါကေ(ချက်ခြင်း)၊ ဘူ-သတ္တာယံ

၂၉၂။ တဒေကေ ဝစနန္တဋ္ဌ, ပဌမသဲ ထဝါဗဟု၊
ဝစနံ ကတ္တုဘေဒါဒျ-ပေက္ခိတေ ဘဝတော·ကဒါ။

၂၉၂။ တဒါ-ထိ ကြိယာသာမညဖြစ်ရာအခါ၌၊ (ဘာဝပဒံ-ဘောဟော ပုဒ်သည်၊) ပဌမသဲ-ပဌမပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ကေဝစနန္တဋ္ဌ-ကေဝစ်ဝိဘတ်အဆုံးရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ အထဝါ-ထို့ပြင်တနည်းကား၊ ကတ္တုဘေဒါဒျဒေပက္ခိတေ-ကတ္တားတို့၏မျှားပြားခြင်းအစရှိသည်ကိုငဲ့ခြင်းသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လသော်၊) [အာဒိဖြင့် ကံတို့၏မျှားခြင်းကို ယူ။] ကေဒါ-တရံတခါ၌၊ ဗဟုဝစနံစ- ဗဟုဝုစ်ဝိဘတ်သည်လည်း၊ ဘဝတိ-ဖြစ်သေး၏။

(ထင်ရှားခြင်း)၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် "ခြင်း" ဟု အနက်ပေးရသောဓာတ်နက်ကို ဘောဟု ခေါ်သည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ဘောအနက်ပေးရာ၌ "ဌိယတေ-တည်ခြင်း;" စသည်ဖြင့် ဓာတ်နက်အတိုင်းသာ ပေးရသည်၊ "တည်ရာ၏" ဟု ပေးကြခြင်းမှာ အာချာတ်ကြိယာ ဖြစ်သောကြောင့် ဝါကျတခု၏ အဆုံးသံ ပါအောင် ပေးခြင်းဖြစ်သည်ဟု မှတ်။

ကာရကာမိသော သုဒ္ဓါ။ ။"ပစတိ-ချက်တတ်၏"၌ "ချက်" ဟူသောအနက်သည် ဓာတ်နက်၊ "တတ်" ဟူသောအနက်ကား ကတ္တားနက်တည်း၊ "ပစ္စတေ-ချက်အပ်၏"၌လည်း "အပ်" ဟူသောအနက်သည် ကံအနက်တည်း၊ ဤသို့ ပစတိ ပစ္စတေတို့၌ ဓာတ်အနက်ဝယ် ကတ္တုကာရက, ကမ္မကာရကအနက် ရောလျက်ပါနေ၏၊ "ဘော" ဟူသည်ကား ထိုကာရကအနက်တို့နှင့် မရောမယှက် သက်သက် သန့်သန့်ဖြစ်သော (သွားခြင်း, ချက်ခြင်းစသော) ဓာတ်နက်သာ ဖြစ်သည်။

သော ၊ပေ၊ ကတ္တုံ။ ။ထို "ဓာတ်နက်" ဟူသည် ကြိယာတည်း၊ ["ဓာတ္ဝတ္ထောဝ ကြိယာနာမ" စသော (၄၀) ဂါထာကို ပြန်ကြည့်ပါ။] ထို ကြိယာဟူသည်လည်း အများနှင့်ဆက်ဆံ၍ သာမညဖြစ်၏၊ ဥပမာ-ချက်ခြင်းကြိယာသည် လူပေါင်းတရာ၏ ချက်မှုတရာပင် ဖြစ်သော်လည်း ချက်ခြင်းအားဖြင့် တမျိုးတစားထည်း (သာမည) ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ ဤသို့ သာမညဖြစ်သောကြောင့် တခုတည်းအဖြစ်ဟူသော ဧကတ္တသင်္ချာကို သင်ရသည်။

၂၉၂။ **တဒေကေ၊ပေ၊ပဌမသဲ။** ။ထိုသို့ တခုထည်းဖြစ်သောကြောင့် ဘောဟောကြိယာပုဒ်သည် ဧကဝစနန္တသာ ဖြစ်၏၊ ထို ဧကဝုစ်သည်လည်း ဝိဘတ်ရှစ်သွယ်လုံးမှာပင် ပဌမပုဂ္ဂိုလ်ဧကဝုစ်သာ ဖြစ်သည်။ [လင်္ကာထွမျှသာ

၂၉၃။ သတ္ထိ သမ္ဖ္လုယတေ အာသိ-ယန္တေ ဥဒ္ဒာ-သိကာ ယထာ၊ ဘဝန္တေဟိတိ သန္ဓိာနံ, ဘေဒါဘေဒေါ ကဒါစိပိ။

၂၉၃။ သတ္ထိ-သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ သမ္ဖ္လုယတေ-ကောင်းစွာ ဖြစ်ခြင်း၊ အာသိကာ-လွန်စွာအိပ်ကုန်သော၊ ဥဒ္ဒါယထာ-ကုလား အုဉ်တို့ကဲ့သို့၊ ဘဝန္တေဟိ-အရှင်တို့သည်၊ အာသိယန္တေ-လွန်စွာ အိပ်ကုန်ခြင်း၊ ဧတိ-သို့၊ သန္ဓိာနံ-တို့၏၊ ဘေဒါဘေဒေါပိ-ကွဲပြားခြင်း မကွဲပြားခြင်းသည်လည်း၊ ကဒါစိ-တရံတခါ၌၊ (ဟောတိ)။

ရှိသော နာမ်ပုဒ်တို့၌ ဝိဘတ်မပါလျှင် ပုဒ်ချာမဝင်သောကြောင့် ပဌမာဝိဘတ် ဧကဝုစ်သည် လိန်အနက်ကို ထွန်းပြရုံ သက်ရသကဲ့သို့, ထို့အတူ ဓာတ်အနက် သက်သက်ကို ထွန်းပြရုံအကျိုးငှါ ပဌမပုရိသ်ဧကဝုစ်သာ သက်ရ၏—ဟူလို။]

ဗဟုဝစနံ၊ ဧပေ၊ ဧကဒါ။ ။ဘောဟူသည် ကတ္တားက ပြီးစေအပ်သောကြောင့် ထို ကတ္တားအပြားကိုငဲ့လျှင် ဗဟုဝုစ်လည်း တရံတခါသက်ရသေး၏၊ “ပဌမပုရိသ် ဧကဝုစ်ဝိဘတ်သာ အဆုံးရှိရမည်”ဟူသောစကားသည် အများအားဖြင့် ဆိုအပ်သော စကားဖြစ်၏၊ တရံတခါ၌ကား ကတ္တားဧကဝုစ်ကိုငဲ့၍ ဗဟုဝုစ်အဆုံးရှိသော ဘောဟောပုဒ်လည်း ရှိပါသေး၏—ဟူလို၊ ပုံစံမှာ နောက်ဂါထာ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။

၂၉၃။ **သတ္ထိ သမ္ဖ္လုယတေ။** ။ဤကား “သတ္ထိ” ဟု ဗဟုဝုစ်ကတ္တားရှိသော်လည်း ထို သူတော်ကောင်းတို့၏ မျေားပြားခြင်းကိုမငဲ့ဘဲ ကောင်းစွာဖြစ်ခြင်းကြိယာ၏ “သာမည” ဖြစ်သောကြောင့် “သမ္ဖ္လုယတေ”ဟု ဧကဝစနန္တ ဖြစ်ပုံတည်း။ [“ဘော”ဆိုသည်မှာ ကြိယာကိုဟော၍ ကတ္တားကံကို မဟောသောကြောင့်“ သတ္ထိ ”ဟု အဝုတ္တကတ္တား ထားရသည်၊ ဘူဓာတ်က အကမ္မကဖြစ်သောကြောင့် ကံကိုကား မထည့်ရတော့။]

အာသိယန္တေ။ ။[အာသဒ္ဓါသည် ဘုသအနက်ဟော၊ ပါဋိ၌ ဩဋ္ဌသည် သတ္တတ၌ “ဥဩ္ဋ”ဟု ရှိ၏၊ “ ကုလားအုဉ် ” သတ္တွာအနက်ကို ဟော၏။] “ဘဝန္တေဟိ”ဟု ကတ္တားဧ၏ မျေားပြားပုံကိုငဲ့၍ “အာသိယန္တေ”ဟု ဗဟုဝစနန္တထားသည်၊ ဤသို့လျှင် ဘောဟော၌ သန္ဓိာတို့၏ (အာသိယန္တေကဲ့သို့) ဘေဒ (ကွဲပြားခြင်း) , (သမ္ဖ္လုယတေကဲ့သို့) အဘေဒ (မကွဲပြားခြင်း) အားဖြင့် ၂ မျိုးရှိသည်။ [“ အာသိကာ ဥဩ္ဋာ ”တို့ကား အိပ်ခြင်းကြိယာ၏ ဗဟုဝုစ်ထင်ရှားအောင် ဥပမာပြ စကာတည်း။]

၂၉၄။ ပဟိယိသန္တိ တေ ရူပံ, ဘူယတေတိစ ကေနစိ၊
ကမ္မကတ္ထူသု ဘာဝေဝ, ရူပံ ဝုစ္စတိ တညုနာ။

၂၉၅။ တေ – ထို သံကိလေသ တရားတို့သည်၊ ပဟိယိသန္တိ-အလိုလို ပယ်ဖျောက်ကုန်လတ်၊ ရူပံ - ဥတုဇအစရှိသော ရုပ်သည်၊ ဘူယတေ-အလိုလိုဖြစ်တတ်၏၊ ဧကတိစ-၌သို့လည်း၊ ကေနစ်–အချို့ ဆရာသည်၊ ကမ္မကတ္ထူသု-ကမ္မကတ္ထားအနက်တို့၌၊ ရူပံ-ပဟိယိသန္တိရုပ်,ဘူယတေရုပ်ကို၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ တညုနာ-ထိုရုပ်ကိုသိသော သဒ္ဒနိတိဆရာသည်၊ ဘာဝေဝ-ဘောအနက်၌သာ၊ ရူပံ- ပဟိယိသန္တိရုပ်, ဘူယတေရုပ်ကို၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ | သဒ္ဒနိတိအလို "ဘေ-ထိုသံကိလေသတရားတို့သည်၊ ပဟိယိသန္တိ-ပျောက်ကုန်လတ်ခြင်း၊ ရူပံ - သည်၊ ဘူယတေ- ဖြစ်ခြင်း" ၌သို့အနက်ဆပေး။]

၂၉၄ ။ ။ အသိခက်သော ဘောဟောရုပ်ကိုပြလို၍ "ပဟိယိသန္တိ" စသည်မိန့်၊ ပဟ္မ+ ဟာဓာတ်, ယပစ္စည်း, သန္တေ ဝိဘတ်ဖြင့်ပြီးသော ပဟိယိသန္တိရုပ်, ဘူယတေရုပ်တို့ကို ကေစိဆရာတို့က "တေ"ဟူသော "ရူပံ" ဟူသော ပဌမန္တတဲ့ဘက်ပုဒ်များကို ထောက်၍ ကမ္မကတ္ထားအနက်ဟော ရုပ်များဟု ဆိုကြသည်၊ ထိုသို့ဆိုကြသော်လည်း"အမှန်အားဖြင့် ဘောအနက်၌သာဖြစ်သော (ဘောဟော)ရုပ်"ဟု သဒ္ဒနိတိဆရာက ဆိုသည်၊ ထိုဆရာကား "ဘော၏ကတ္တားဌာန ပဋ္ဌမာဝိဘတ် သက်နိုင်သည်"ဟု ဆိုသည်။ [ကမ္မကတ္တားအနက်သည် တမျိုးထည်းသာ ရှိသော်လည်း ပြယုဂ်တွေ များစွာရှိသောကြောင့် "ကမ္မကတ္ထူသု"ဟု ဗဟုဝုစ်ဆိုထားသည်။]

ဘူယတေတိစ။ ။စသဒ္ဒါသည် အဝုတ္တသမုစ္စည်းအနက် ရှိ၏၊ ထိုစဖြင့် "ရူပံ ဝိဘူယတေ, သော ပဟိယိသတိ "စသည်ကို ဆည်းသည်၊ ရူပံ–ဥတုဇစသောရုပ်သည်၊ ဝိဘူယတေ–အလိုလိုဖျက်တတ်၏၊ သော-ထို ဘယ, ဆန္တိတတ္တာ, လောမဟံသသည်၊ ပဟိယိသတိ-အလိုလို ဖျောက်လတ်၊ ၌သို့ "ဝိယတေ ပါနိယံ သယံ"ပုံစံ၌ကဲ့သို့ ကတ္တားသံပါအောင်ပေးရသည်၊ သဒ္ဒနိတိအလိုအားဖြင့် နိဿယနောံဆွယ်အတိုင်းပေး။

မှတ်ချက် ။ ။ သဒ္ဒနိတိအလိုကား –"ပဟိယိသန္တိ" ရုပ်သည် ကမ္မကတ္တားဧဟာဖြစ်လျှင် " ပါနိယံ ဝိယတေ , ကဋ္ဌော ကရိယတေ " တို့ကဲ့သို့ သကမ္မကကြိယာသာ ဖြစ်သင့်၏၊ ယခုသော် အကမ္မကဖြစ်သော ဒိဝါဒိ

၂၉၅။ ဘာဝကတ္တရိ ပစ္ဆတ္တံ,သဒ္ဒနိတိယ·မုစ္စတေ၊
ပစ္ဆတ္တံ တတိယတ္ထေတိ,ဒဠ်ှကတ္ထာ ပရေနစ။

၂၉၅။ ဘာဝကတ္တရိ-ဘောဟောကြိယာ၏ ကတ္တားပုဒ်၌၊ပစ္ဆတ္တံ-ပဌမာဝိဘတ်ကို၊ သဒ္ဒနီတိယံ - သဒ္ဒနီတိကျမ်း၌၊ ဥစ္စတေ - ဆိုအပ်၏၊ ပစ္ဆတ္တံ-ပဌမာဝိဘတ်သည်၊ တတိယတ္ထေ-တတိယာဝိဘတ်၏ ကတ္တားအနက်၌၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အပရေနစ-အပရေဆရာသည်ကား၊ ဒဠှံ-ခိုင်မြဲအောင်၊ ကတ္ထာ-ပြု၍၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏။

ဟာဓာတ် ယပစ္စည်းဖြင့် ဆိုထား၏၊ ကတ္တာ၊ရုပ်ဖြစ်ပြန်လျှင်လည်း“ဟာယန္တိ-ဆုတ်ယုတ်ကုန်၏” ကဲ့သို့ “ပဟာယိသန္တိ” ဟု ရှိရလိမ့်မည်၊ ထိုသို့မရှိဘဲ “ပဟိယိသန္တိ”ဟု ရှိသောကြောင့် ကတ္တာ၊ရုပ်လည်းမဟုတ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ဘောဟောရုပ်သာတည်း”ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဘူယတော်ဋ္ဌလည်း နည်းတူ။

၂၉၅။ ။“ပဟိယိသန္တိတေ”၌ တေဟူသောရုပ်,“ရူပံဘူယတေ”၌ ရူပံဟူသော ရုပ်တို့သည် ဘောဟောကြိယာ၏ကတ္တားဖြစ်သော ပဌမန္တရုပ်များတည်း၊ “ကတ္တားအနက်၌ ပဌမာဝိဘတ်သက်ထားသည်”ဟူလို၊ ဤကား သဒ္ဒနီတိအလိုတည်း။

ဆက်ဥုံးအံ့— သဒ္ဒနီတိဆရာသည် “ဘောဟောကြိယာ၏ ကတ္တားဝိ ပဌမာ တတိယာ ၂ မျိုးလုံး သက်နိုင်၏”ဟု ယူ၏၊ သို့သော် “သစ္ဆဲသံခိပ်၌ အရှင်ဓမ္မပါလဆရာ မိန့်အပ်သော“ရူပံ ဘူယတေ”ဟူသော ပါဋိ, နိဒ္ဒေသ်၌ အရှင်သာရိပုတြာမိန့်အပ်သော“ရူပံ ဝိဘဝိယျတိ”ဟူသော ပါဋိ, ဓဇဂ္ဂသုတ်အဆုံး၌ ဘုရားဟောတော်မူအပ်သော “ဣသာ ပဟိယိသတိ” ဟူသော ပါဋိတော်များကို ထောံ၍, ဘောဟောကြိယာ၏ကတ္တား၌ ပဌမာဝိဘတ်ကသာ၍ ခိုင်မြဲ၏”ဟု ပဒမာလာအစ၌ ဆိုထားသည်။

အပရေနစ ။ ။အပရေဆရာကား “ပဟိယိသန္တိတေ”ဟု ပဌမာဝိဘတ်ရှိရာ၌လည်း ထို ပဌမာဝိဘတ်သည် တတိယာဝိဘတ်၏ (အဝုတ္တကတ္တား) အနက်၌သာ သက်၏”ဟု ဆို၏၊ ထိုအပရေဆရာ၏ အလိုအားဖြင့် ဘောဟောကြိယာ၏ ကတ္တားသည် တတိယန္တ အဝုတ္တကတ္တားချည်းသာ ဖြစ်သည်၊ တရံတခါ၌ ပဌမန္တကတ္တားတွေ့ရလျှင် ထိုပဌမန္တလည်း တတိယာဝိဘတ်၏အနက်၌ သက်ရသော “ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ”သာ ဖြစ်သည် – ဟု ဆိုလိုသည်။

၂၉၆။ ကတ္တာဒိဘေဒလိင်္ဂ-
မတ္တာပေက္ခေန တိဋ္ဌတေ၊
ယော ကဒါစိ သဝဏ္ဏိန္ဆာ-
နုပရောဓေန မန္ဓုတေ။

၂၉၆။ ယော – အကြင် ရူပံ အစရှိသော ပဌမန္တာ သဒ္ဒါသည်၊ ကတ္တာဒိဘေဒလိင်္ဂထွမတ္တာပေက္ခေန – ကတ္တားအစရှိသည်အားဖြင့် ကွဲပြားသော လိင်္ဂထွမျှကို ငဲ့သောအားဖြင့်၊ တိဋ္ဌတေ– တည်၏၊ သ (သော)-ထိုရူပံအစရှိသော ပဌမန္တာသဒ္ဒါကို၊ ကဒါစိ-တရံတခါ၌၊ ဝဏ္ဏိန္ဆာနုပရောဓေန-ဝဒန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအား မဆန့်ကျင့်သော အားဖြင့်၊ မန္ဓုတေ- သိအပ်၏။

၂၉၆။ ။ပဌမာဝိဘတ်သက်လျှင် ထိုပဌမာဝိဘတ်က ကတ္တားအနက်ကို ဟောသလော, ကတ္တားအနက်ကို ဟောလျှင် “လိင်္ဂထွေ ပဌမာ” သုတ်နှင့် ဆန့်ကျင်ရာသည် မဟုတ်လော-ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့်“ကတ္တာဒိ” စသည်မိန့်၊ ဆိုလိုရင်းကား-“လိင်္ဂထွ”ဟူရာ၌“သကတ်,ဒြဗ်,လိန်”ဥမျိုးသာမက, သင်္ချာသာမန်–ကတ္တားစသော ကာရကသာမန်နှင့် အကာရကသာမန်အနက်များလည်း ပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် “ရူပံ ဘူယတေ”၌ ရူပံဟူသော ပဌမန္တာသဒ္ဒါသည် ထိုကတ္တားကံစသည်အားဖြင့်ပြားသော လိင်္ဂထွမျှကို ငဲ့၍ တည်၏၊ “လိင်္ဂထွေပဌမာ”သုတ်ဖြင့် ထိုကတ္တားစသည်ပါသော လိင်္ဂထွကို ထွန်းပြခြင်းငှါ ပဌမာဝိဘတ်သက်ရသည်–ဟူလို။

ကဒါစိ၊ဧပေ၊ ပရောဓေန။ ။ထိုသို့အဝုတ္တကတ္တားနေရာဝယ် ပဌမာဝိဘတ်သက်ခြင်းသည်လည်း ဝဒန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့်ဆိုလိုရာ တရံတခါ၌သာ ဖြစ်၏၊ နေရာတိုင်းမှာ မဖြစ်ပါ၊ အများအားဖြင့်ကား အဝုတ္တကတ္တားနေရာဝယ် တတိယာဝိဘတ်သာ သက်ပါသည်–ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ကေတ္တာဗဟုတ္တာဟု မထင်ရှားသော သာမညသင်္ချာကို သင်္ချာသာမန်ဟုဆိုင်း, ကတ္တုကာရက ကမ္မကာရက – စသည်ဖြင့် မထင်းရှားသော သာမညကာရကကို ကာရကသာမန်ဟုဆိုင်း,ဆို၏၊ပုရိသဟူသောလိန်အနက်၌ ထိုသင်္ချာ မန် ကာရကသာမန်များ ပါဝင်လျက်ရှိ၏၊ ထို့နောဲ့ သိစသော ဝိဘတ်သက်သောအခါ ထို ဝိဘတ်က ရှိပြီးသင်္ချာနှင့် ကာရကကို ထင်ရှားအောင် ထွန်းပြရသည်–ဟု မှတ်ပါ။

၂၉၇။ သကမ္မာ ကတ္တုကမ္မေသု, အာချာတပစ္စယာ သိယုံ၊
နစ ဘာဝေ အကမ္မာတု,ကတ္တုဘာဝေ နဂ်မ္မနိ။

၂၉၇။ သကမ္မာ-သကမ္မကဓာတ်မှ နောက်၌၊ ကတ္တုကမ္မေသု-ကတ္တားအနက်,ကံအနက်တို့၌၊ အာချာတပစ္စယာ-အာချာတ်ဝိဘတ်ဟူသော ပစ္စည်းတို့သည်၊ သိယုံ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဘာဝေစ-ဘောအနက်၌ကား၊ န (သိယုံ) – မဖြစ်ကုန်၊ အကမ္မာတု – အကမ္မကဓာတ်မှ နေံ၌ကား၊ ကတ္တုဘာဝေ – ကတ္တားအနက် ဘောအနက်၌၊ (အာချာတပစ္စယာ-တို့သည်၊ သိယုံ၊) ကမ္မနိ-ကံအနက်၌၊ န(သိယုံ)။

၂၉၈။ ကမ္မဿာဝစနိစ္ဆာယံ, သကမ္မာချာတပစ္စယာ၊
ဘာဝေပိ တံယထာ ဂေဟော, ဒေဝဒတ္တေန ပစ္စတေ။

၂၉၈။ ကမ္မဿ- ကံကို၊ အာဝစနိစ္ဆာယံ – မဆိုလိုခြင်းသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လသော်၊) သကမ္မာ–သကမ္မကဓာတ်မှ နောက်၌၊ အာချာတပစ္စယာ-အာချာတ်ဝိဘတ်ဟူသောပစ္စည်းတို့သည်၊ဘာဝေပိ-ဘောအနက်၌လည်း၊ သိယုံ- ဖြစ်ကုန်သေး၏၊ တံ ယထာ – ထို ဥဒါဟရဏ်ဟူသည်အဘယ်နည်း၊ ဒေဝဒတ္တေန-ဒေဝဒတ်သည်၊ဂေဟော-အိမ်၌၊ ပစ္စတေ–ချက်ခြင်း၊ (ဤတိ-ဤသည်တည်း။)

၂၉၇။ ။ဘော ကံ ကတ္တား ၃ပါးကိုဟောနိုင်သော အာချာတ်ဝိဘတ်တို့သည် ဂမု– ပစ– ကရ စသော သကမ္မကဓာတ်နောင် ဖြစ်ရလျှင် ကတ္တားအနက် ကံအနက်၌ ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ဘောအနက်၌ မဖြစ်ကြ၊ ဤကား အများအားဖြင့် ဆိုအပ်သော စကားတည်း၊ နေံဂါထာ၌ ‘‘သကမ္မကဓာတ်နောင် ဘောအနက်၌လည်း သက်သေး၏’’ဟူသော စကားဖြင့် ‘‘နစ ဘာဝေ’’ကို ပြန်၍ဆွဲငင်းချက်ပြဦးလတ့ံ၊ အကမ္မကဓာတ်နောင်ကား အဘိစသော၃ပသာရမကူလျှင် ကံအနက်၌ အာချာတ်ဝိဘတ် မသက်နိုင်၊ ကတ္တားအနက် ဘောအနက်၌သာ သက်နိုင်သည်။

၂၉၈။ ။သကမ္မကဓာတ်နောင် ‘‘နစဘာဝေ-ဘောအနက်၌အာချာတ်ဝိဘတ်မသက်’’ဟူသော စကားကို ဆွဲငင်းချက်ပြလို၍‘‘ကမ္မဿာဝစနိစ္ဆာယံ’’ စသည်မိန့်၊ ကံကိုမဆိုလိုသောအခါ သကမ္မကဓာတ်နောင်လည်း အာချာတ်ဝိဘတ်များသည် ဘောအနက်၌ သက်ကုန်သေး၏၊ ‘‘ဂေဟေ၊ပေ၊ ပစ္စတေ’’ကား သကမ္မကဓာတ်နောင် ဘောဟောကေဝိဘတ် သက်ပုံတည်း။

၂၉၉။ ဝတ္တိစ္ဆာ နဘဝေ သန္တ, မပ္ပသန္ဓံပိ သာ ဘဝေ၊
တံ ယထာ·နုဒရာ ကညာ, သမုဒ္ဒေါ ကုလ္လိကာတိစ။

၂၉၉။ သန္တံ အာပိ-ထင်ရှားရှိသောအရာဝတ္ထုကိုလည်း၊ဝတ္တိစ္ဆာ-ဆိုခြင်းငှါ အလိုရှိသည်၊ ဝါ – ဆိုလိုခြင်းသည်၊ နဘဝေ - မဖြစ်ဘဲရှိတတ်၏၊ အသန္တံပိ - ထင်ရှားမရှိသော အရာဝတ္ထုကိုလည်း၊ သာ (ဝတ္တိစ္ဆာ) - ထို ဆိုခြင်းငှါအလိုသည်၊ ဝါ - ထို ဆိုလိုခြင်းသည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်တတ်၏၊ တံယထာ-ထိုဥဒါဟရဏ်အဘယ်နည်း၊ ကညာ-သတို့သမီးသည်၊ အနုဒရာ – ဝမ်းဗိုက်မရှိ၊ ဣတိ – ဤသည်ဌင်း၊ သမုဒ္ဒေါ - သမုဒ္ဒြာသည်၊ ကုလ္လိကာ – ရေကရားတည်း၊ (တနည်း) ကုလ္လိကာ – ရေကရားသည်၊ သမုဒ္ဒေါ - သမုဒ္ဒြာတည်း၊ ဣတိစ-ဤသည်ဌင်းတည်း။

၂၉၉ ။ ။ကံရှိပါလျက် ကံကိုမဆိုလိုခြင်းနှင့် စပ်၍ ဝတ္တိစ္ဆာအတိုင်း သဒ္ဒါဖြစ်ရပုံကို ဥဒါဟရဏ်နှင့်တကွ ပြလိုသောကြောင့် “ဝတ္တိစ္ဆာ” စသည်မိန့်၊ သဒ္ဒါအရာ၌ ကျမ်းကျင်သော ပညာရှိတို့မှာ တရံတခါ၌ ထင်ရှားရှိသောအရာကိုလည်း မဆိုလိုဘဲရှိတတ်သေး၏၊ ပုံစံကား“အနုဒရာ ကညာ”တည်း၊ လောက၌ မရှိဘဲ (မဟုတ်ဘဲ) လည်း ဆိုလိုသောအရာ ရှိတတ်သေး၏၊ ပုံစံကား “သမုဒ္ဒေါ–ကုလ္လိကော”တည်း။

ဤဥဒါဟရဏ်အံ့ — သတို့သမီးမှာ ဝမ်းဗိုက်ရှိ၏၊ သို့သော် ဝမ်းဗိုက်ကငယ်သောကြောင့် “ရှိသည်”ဟု မဆိုလို၊ ထို့ကြောင့် “အနုဒရာ–ဝမ်းဗိုက်မရှိ”ဟု စကားပြောသည်၊ “နတ္ထိ ဥဒရံ ယဿာ ကညာယာတိ အနုဒရာ”ဟု ပြု၊ [ကညာကိုကား “ကံ–ရေကို + ဇာနာတိတိ ကညာ”ဟု ဒီပနီပြု၏၊ “ကံ (ပုရိသံ) + ဉာတိ တောသေတီတိ ကညာ”ဟု လည်း ပြုကြသေး၏။]

သမုဒ္ဒြာသည် အနည်းငယ်ရေ၏သာ တည်ရာဖြစ်သော ရေကရား မဟုတ်၊ ရေကရားဟူသော သဘော မရှိ၊ သို့သော် သမုဒ္ဒြာကို “ရေကရား”ဟု တင်စား၍ဆိုလိုသောကြောင့် “သမုဒ္ဒေါကုလ္လိကာ–သမုဒ္ဒြာသည် ရေကရားတည်း”ဟု စကားပြောလေသည်။ [(တနည်း) ကုလ္လိကာ-သည်၊ သမုဒ္ဒေါ–တည်း ” ဟု ဒီပနီအတိုင်း အနက်ပေးလျှင် “ရေကရားသည် သမုဒ္ဒြာကဲ့သို့ ရေအများမရှိ၊ သို့သော် ရေအများရှိသကဲ့သို့ တင်စား၍ဆိုသည်”ဟု အဓိပ္ပါယ်မှတ်ပါ။]

၃၀၀။ သတ္ထာကရဏရူပါ ဟိ, ဓာတ္ဝတ္ထာ သကလာ တတော၊
ဘာဝေါ ကြိယာစ သာမညံ, သကလေသ္ဝေ ဂမျတော။

၃၀၀။ ဟိ - အကြင့်ကြောင့်၊ သကလာ - အလုံးစုံကုန်သော၊ ဓာတ္ဝတ္ထာ - ဓာတ်၏ အနက်တို့သည်၊ သတ္ထာကရဏရူပါ - ထင်ရှားရှိခြင်းသဘောရှိကုန်, ပြုခြင်းသဘောရှိကုန်၏၊ တတော - ထို့ကြောင့်၊ သာမညံ - ဓာတ်အများနှင့် ဆက်ဆံသောကြောင့် သာမန်ဖြစ်သော၊ ဘာဝေါစ - ဖြစ်ခြင်းဟူသောဘောကိုလည်း၊ ကြိယာစ - ပြုခြင်းဟူသော ကြိယာကိုလည်း၊ သကလေသ္ဝေ - အလုံးစုံသော ဓာတ်နက်တို့၌သာလျှင်၊ ဂမျတေ - သိအပ်၏။

၃၀၁။ သာမညသဒ္ဒတော ဧတန, သမ္ဗန္ဓတ္ထဒီပနံ၊
ယုတ္တံ ဘာဝါဒိသဒ္ဒေန, ရုက္ခဝစ္ဆာ ဓဝါဒိဝ။

၃၀၂။ ဝိသေသာ နတု ပါကာဒိ, သမ္ဗန္ဓတ္ထဒီပကာ၊
နု ပလာသာဒယော သဒ္ဒါ, သမ္ဗရုက္ခပ္ပကာသကာ။

၃၀၁, ၂။ သာမညသဒ္ဒတော - ဘာဝသဒ္ဒါ, ကရဏသဒ္ဒါက သာမညသဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေန ဘာဝါဒိသဒ္ဒေန - ထိုဘာဝသဒ္ဒါ, ကရဏသဒ္ဒါဖြင့်၊ သမ္ဗန္ဓတ္ထဒီပနံ-အလုံးစုံသောဓာတ်တို့၏ အနက်ကို ဖွင့်ပြခြင်းသည်၊ ယုတ္တံ-သင့်လျော်၏၊ (ကိဓိဝ-အဘယ်ကဲ့သို့

၃၀၀ ။ ။ နောက်၌ ပစတိကို “ ပစနံဘဝတိ ” ဟုဆိုလိုသည်, သယတိကို “ သယနံကရောတိ ” ဟုဆိုလိုသည်, ထိုသို့ ဆိုရခြင်း၏အကြောင်းခံဖြစ်အောင် ဘူဓာတ် ကရဓာတ်တို့၏သဘောကို ပြလိုသောကြောင့် “ သတ္ထာကရဏရူပါ” စသည်မိန့်၊ အားလုံးသောဓာတ်တို့သည် ဘူဓာတ်၏အနက်ဖြစ်သော သတ္ထာသဘော , ကရဓာတ်၏ အနက်ဖြစ်သော ကရဏာသဘော ရှိကြ၏၊ “ ဘူကရာ သမ္ဗန္ဓတ္ထေ ဗျာပကာ ” နှင့်အညီ “ဘူဓာတ် ကရဓာတ်တို့သည် အလုံးစုံဓာတ်တို့၏အနက်၌ ပြန့်နှံနိုင်ကြ၏” ဟု ဆိုလိုသည်။

ထို့ကြောင့်ပင် ဓာတ်အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်အောင် ဓာတ်နက်ဟူသမျှကို ဘူဓာတ်ဖြင့် နာမည်တပ်၍ “ ဘာဝ ” ဟုဆိုလိုသည်, ကရဓာတ်ဖြင့် နာမည်တပ်၍ “ကြိယာ”ဟုဆိုလိုသည်၊ သဒ္ဒါကျမ်း၏သုတ်တို့၌လည်း ဤ ဘူဓာတ် ကရဓာတ်တို့ဖြင့် ဘာဝဟုဆိုလိုသည်, ကမ္မဟုဆိုလိုသည် နာမည်တပ်၍ “ ဘာဝကမ္မသုတမ္ဘာနိယာ” စသည်ဖြင့် သုတ်တည်လေ့ရှိသည်။

နည်း၊) ဓဝါဒိ - မျောက်ငိုပင်အစရှိသော သစ်ပင်အထူးတို့ကို၊ ရက္ခ ဝစ္ဆာဇ္ဈဝ-ရက္ခသဒ္ဒါသည် ဟောအပ်(ဟောနိုင်) ကုန်သကဲ့သို့တည်း၊ တူ-ဗျတိရိတ်ကား၊ ဝိသေသာ-ထူးကုန်သော၊ ပါကာဒိ-ပါက အစ ရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ သဗ္ဗဓာတ္ဝတ္ထဒီပကာ-အလုံးစုံသော ဓာတ်နက် တို့ကို ပြနိုင်ကုန်သည်၊ နှ (ဟောန္တိ)-မဖြစ်ကုန်၊ (ကိမိဝ - နည်း၊) ပလာသာဒယော-ပေါက်ပင်ကိုဟောသော ပလာသအစရှိကုန်သော၊ သဒ္ဒါ-သဒ္ဒါတို့သည်၊ သဗ္ဗရက္ခပ္ပကာသကာ-အလုံးစုံသောသစ်ပင်ကို ပြနိုင်ကုန်သည်၊ နှ ဟောန္တိ ယထာ- မဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့တည်း။

၃၀၃။ ကြိယာဝိသေသနံ ကတ္တု-ကမ္မတ္တေ တိဋ္ဌတေ ယတော၊
သိဒ္ဓံ နှာယေန တံ တဿာ, နှ တဒတ္ထံ ဝိသုံ ဝိဓိ။

၃၀၃။ ကြိယာဝိသေသနံ – ကြိယာဝိသေသနသည်၊ ယတော– အကြင့်ကြောင့်၊ ကတ္တုကမ္မတ္တေ-ကတ္တားအဖြစ် ကံအဖြစ်၌၊ တိဋ္ဌတေ-တည်၏၊ တတော – ထို့ကြောင့်၊ တံ-ထို ကြိယာဝိသေသနသည်၊

၃၀၁, ၂။ ။ဘူဓာတ် ကရဓာတ်တို့သည် ဓာတ်အားလုံးနှင့်ဆက်ဆံသော သာမညသဒ္ဒါများဖြစ်သောကြောင့် ပစတိကို“ပစနံဘဝတိ”ဟု ဘူဓာတ်ဖြင့် ဖွင့်ပြခြင်း, သယတိကို “သယနံကရောတိ”ဟု ကရဓာတ်ဖြင့် ဖွင့်ပြခြင်းသည် သင့်လျော်၏၊ ဥပမာ – ရက္ခသဒ္ဒါသည် သစ်ပင်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော သာမညသဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့် ဓဝသဒ္ဒါ၏အနက်ဖြစ်သော “မျောက်ငိုပင်” ဟူသော အနက်ကိုလည်း ရက္ခသဒ္ဒါက ဟောနိုင်သကဲ့သို့တည်း။

နံတုပါကာဒိ။ ။ပစဓာတ်၏ ချက်ခြင်းအနက်, ဂမုဓာတ်၏ သွားခြင်း အနက်စသော ဓာတ်နက်တို့ကား အလုံးစုံသောဓာတ်နက်တို့၌ မပြန့်နှံ-မပါဝင်နိုင်ကုန်၊ ဥပမာ – ပေါက်ပင်အနက်ကို ဟောသော ပလာသသဒ္ဒါသည် သစ်ပင်အားလုံးကို မဟောနိုင်သကဲ့သို့တည်း။ [ဒီပနီ၌ “ ပါကာဒိ ” ကို ဝိသေသာနှင့် မတွဲဘဲ“ပါကာဒိသဗ္ဗဓာတ္ဝတ္ထဒီပကာ”ဟု တွဲလေသည်။]

---

၃၀၃ ။ ။“ မုဒုံ ပစတိ ”၌ မုဒုံပုဒ်သည် ပစနကြိယာကို (မန္ဒုးမနပ် ကျက်ခြင်းမှ)အထူးပြုသောကြောင့် ကြိယာဝိသေသနမည်၏၊ “သုခံ သယတိ”၌ သုခံပုဒ်လည်း သယနကြိယာကို(ဆင်းဆင်းရဲရဲ အိပ်ရခြင်းမှ)အထူးပြုသောကြောင့် ကြိယာဝိသေသန မည်၏၊ “ ထို ကြိယာဝိသေသနပုဒ်များ၌ အဘယ်သုတ်ဖြင့် ဝိဘတ် သက်ရမည်နည်း ” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်

ဈာယေန - ကတ္တားအဖြစ် ကံအဖြစ်အား သင့်လျော်သော ပဌမာဝိဘတ်, ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့်၊ သိဒ္ဓံ-ပြီး၏၊ တသ္မာ- ကြောင့်၊ တဒတ္ထံ-ထိုကြိယာဝိသေသနအကျိုးငှါ၊ ဝိဓိ-စီရင်သောသူတ်ကို၊ ဝိသုံ-အသီးအခြား၊ နဝုတ္တံ-(အရှင် ကစ္စည်းဆရာ) မဆိုအပ်။

၃၀၄။ မုဒုံ ပစတိ ဣစ္စတြ, ပစနံ ဘဝတီတိစ၊
သုခံ သယတိ ဣစ္စတြ, ကရောတိ သယနန္တိစ။

၃၀၄။ မုဒုံ ပစတိ ဣစ္စတြ - မုဒုံ ပစတိဟူသော ဤ ပြယုဂ်၌၊ ပစနံ-ချက်ခြင်းသည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိစ-ဤ အနက်သည်လည်း၊ ဟောတိ-၏၊ သုခံ သယတိ ဣစ္စတြ-သုခံသယတိဟူသော ဤပြယုဂ်၌၊ သယနံ-အိပ်ခြင်းကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ ဣတိစ-ဤ အနက်သည်လည်း၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏။

"ကြိယာ၊ပေ၊ဝိဓိ" ဟု မိန့်ဆိုသည်၊ ကြိယာဝိသေသနသည် ကတ္တားအဖြစ်, ကံအဖြစ်၌တည်သောကြောင့် ကတ္တားအဖြစ်အားလျော်သော ပဌမာဝိဘတ်, ကံ အဖြစ်အားလျော်သော ဒုတိယာဝိဘတ်များ သက်ရမည်ဖြစ်ရကား ထို ဝိဘတ်များ သက်ဘိုရာ သီးခြားသုတ်တို အရှင် မဟာကစ္စည်းဆရာ မဝီရင် တော့၊ "လိင်္ဂထွေပဌမာ, ကမ္မထွေဒုတိယာ"ဟူသော ရှိပြီးသုတ်များဖြင့်ပင် ထိုဝိဘတ်များ သက်နိုင်ပြီ-ဟူလို။ [ဈာယသဒ္ဒါ ယုတ္တိအနက်ကို ဟော၏။]

ကတ္တု၊ ၊ပေ၊ တိဒ္ဓတော။ ။မုဒုံ ပစတိကို " ပစနံ ဘဝတိ " ဟု အနက်ဖွင့်၏၊ "မဒု-နုည့်သော၊ ပစနံ- ချက်ခြင်းသည်၊ ဘဝတိ-၏၊" ဟု အနက်ထွက်၏။ [မုဒုံဒ္ဒ ဝါစာသိလိဋ္ဌနိဂ္ဂဟိတ်လာ။] ထို့ကြောင့် မုဒုသည် ပစနံ ဟူသောကတ္တား၏ ဝိသေသနဖြစ်ရကား ကတ္တားအဖြစ်၌ တည်၏၊ " သုခံ သယတိ"ကို"သယနံ ကရောတိ"ဟု ဖွင့်၏၊ သုခံ-ချမ်းသာသော၊ သယနံ-အိပ်ခြင်းကို၊ ကရောတိ - ၏ " ဟု အနက်ထွက်၏၊ ထို့ကြောင့် သုခံသည် "သယနံ"ဟူသော ကံ၏ ဝိသေသနဖြစ်သောကြောင့် ကံအဖြစ်၌ တည်၏။

၃၀၄။ ။ပစတိဒ္ဓ ဘူဓာတ်အနက်၏ ပြန့်နှံ့ပုံကိုပြလို၍ " ပစနံဘဝတိ" ဟုဂုင်း, သယတိဒ္ဓ ကရဓာတ်အနက်၏ ပြန့်နှံ့ပုံကိုပြလို၍ "သယနံကရောတိ" ဟုဂုင်း, ဖွင့်ပြသောဂါထာတည်း၊ ပစတိကို"ပစနံကရောတိ"ဟုဂုင်း သယတိ ကိုလည်း"သယနံ ဘဝတိ"ဟုဂုင်း ဖွင့်နိုင်၏၊ ထိုသို့ဖွင့်နိုင်ကြောင်းကို ဣတိစဒ္ဓ စသဒ္ဒါက ပြသည်။

၃၀၅။ ကမ္မသဒ္ဒေါ ယထာ ကမ္မေ, တထာ ဘာဝေပိ တေနဝါ၊
ကမ္မတ္ထေ ဝေါကသေသေန, ပဒီပနယတောပိဝါ။

၃၀၅။ ဝါ-ရွေနည်းမှ တနည်းကား၊ကမ္မသဒ္ဒေါ-ကမ္မသဒ္ဒါသည်၊ ကမ္မေ - ကံဟူသော အနက်၌၊ (ပဝတ္တော) ယထာ - ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထာ - ထို့အတူ၊ ဘာဝေပိ - ကြိယာဟူသော အနက်၌လည်း၊ (ပဝတ္တော-ဖြစ်၏)၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ကေသေသေန ဝါ-ကေသေသ ပြုခြင်းအားဖြင့် သော်၎င်း၊ ပဒီပနယတော ပိဝါ-ပဒီပနည်းအားဖြင့် သော်၎င်း၊ ကမ္မတ္ထေတိ-ကမ္မတ္ထေဟူ၍၊ ဝါ-ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာဟူ၍၊ (အာစရိယေန-အရှင် ကစ္စည်းဆရာသည်၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊)

၃၀၆။ ဗာလာဝတာရ သမ္ဗန္ဓ, စိန္တာဒီသု နပုံသကံ၊
ဒုတိယကဝစနံ, ယံ တံ တဋ္ဌတိ တီရိတံ။

၃၀၆။ ဗာလာဝတာရ သမ္ဗန္ဓစိန္တာဒီသု-ဗာလာဝတာရကျမ်း သမ္ဗန္ဓစိန္တာ အစရှိသောကျမ်းတို့၌၊ (ဤရိတံ-၌စပ်)၊ ယံ- အကြောင်း ဝိသေသနသည်၊ နပုံသကံ-နပုံလိန်ရှိ၏၊ ဒုတိယကဝစနံ-ဒုတိယာ ကဝုစ်ဝိဘတ်အဆုံးရှိ၏၊ တံ-ထို ကြိယာဝိသေသနကို၊ တဋ္ဌတိတိ-ထိုနပုံလိန်ဒုတိယာကဝုစ်ဝိဘတ်ဟူသောဖြစ်ခြင်းရှိ၏ဟူ၍ ဤရိတံ-ဆိုအပ်ပြီ။

၃၀၇။ ။ကြိယာဝိသေသနပုဒ်တို့၌ ပဌမာမသက်ဘဲ ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာသုတ်ဖြင့် ဒုတိယာချည်း သက်ရမည်ဟူသော နည်းကို ပြလို၍"ကမ္မသဒ္ဒေါ" စသည်မိန့်၊ ကမ္မသဒ္ဒါသည်"ကရိယတေတိ ကမ္မံ"ဟု ကမ္မသာဓနဝိဂ္ဂဟပြုလျှင် ကံအနက်ကိုဟော၏၊ "ကရိယတေ-ပြုခြင်း+ကမ္မံ-ပြုခြင်း"ဟု ဘာဝသာဓန ဝိဂ္ဂဟပြုလျှင် ကြိယာဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာသုတ်၌ ကမ္မကို " ကမ္မံစ- ကံလည်း+ ကမ္မံစ- ကြိယာလည်း၊ ကမ္မံ-ကံ, ကြိယာ" ဟု ကသေသပြုလျှင်, တနည်း- ပဒီပနည်းကြံသျှင် ထိုသုတ်ဖြင့် ကံအနက်၌ သာမက , ကြိယာ၏ ဝိသေသနဖြစ်သော ကြိယာအနက်၌လည်း ဒုတိယာသက်၍ "မုဒုံ-သုခံ"ဟု ဒုတိယန္တရုပ်များပြီးရသည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ဆိမိုးသည် အမှောင်ကို ဖျက်ဆီးမှု, အလင်းကို ပြမှု, ဤ ၂ ခုကို တပြိုင်နက်ပြုနိုင်သကဲ့သို့, ကမ္မသဒ္ဒါတခုထည်းက ကံဟူသောအနက်, ကြိယာဟူသောအနက် ၂ ခုကို တပြိုင်နက်ဟောနိုင်မှုကို ပဒီပနည်းဟုခေါ်၏။

(တနည်း) ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ ယံ - အကြင် ကြိယာဝိသေသနသည်၊ တဂ္ဂတိ-ထိုကြိယာ၌ဖြစ်သော နပုံလိန် ဒုတိယာကေဝုစ်ဝိဘတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တဿာ-ထို့ကြောင့်၊ တံ- ထိုကြိယာဝိသေသနသည်၊ ဗာလာဝတာရ သမ္မန္ဓစိန္တာဒီသု- ဗာလာဝတာရကျမ်း, သမ္မန္ဓစိန္တာ အစရှိသော ကျမ်းတို့၌၊ နပုံသကံ - နပုံလိန်ရှိ၏ ဟူ၍ဆုင်း၊ ဒုတိယေကဝစနန္တံ - ဒုတိယာကေဝုစ် ဝိဘတ် အဆုံးရှိ၏ ဟူဆုင်း၊ ဤရိတံ-ဆိုအပ်ပြီ။

၃၀၆ ။ ။ဤဂါထာသည် ဗာလာဝတာရ - သမ္မန္ဓစိန္တာကျမ်းတို့၏ အဆိုကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ သမ္မန္ဓစိန္တာ၌ ဆိုထားပုံကား—

ကြိယာ ဝိသေသနံ ယံတု,တံ သဗ္ဗမ်ိ နပုံသကံ၊
ဒုတိယာယေကဝစနံ, ဂတိ တဿ ဟိ တာဒိသိ။

ဆိုလိုရင်း။ ။ဤသမ္မန္ဓစိန္တာ၏ ဆိုလိုရင်းကား-ကြိယာသည် လူအများ၏ ချက်ခြင်းပင် ဖြစ်စေကာမူ ချက်ခြင်းသာမည်ဖြစ်၍ ကေတ္တ (တခုတည်း) သာတည်း၊ ထိုကြိယာကိုအထူးပြုရသော ကြိယာဝိသေသနလည်း ထိုကြိယာကဲ့သို့ ကေတ္တသင်္ချာ ရှိရမည်၊ ကြိယာ၌ လိန်မရှိစေကာမူ ကြိယာဝိသေသန၌ကား နာမ်ပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် လိန်ရှိ၏၊ ထိုလိန်လည်း သာမည်ဖြစ်သောကြောင့် နပုံလိန်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ကြိယာဝိသေသနဟူသမျှသည် နပုံလိန် ဒုတိယာကေဝုစ်ရှိရမည်၊ ထိုသို့ နပုံလိန်ဒုတိယာကေဝစနန္တာဖြစ်ရခြင်းသည် ထိုကြိယာဝိသေသန၏ သဘောထုံးစံပင် ဖြစ်သည် - ဟူလို။ [နိဿယ၌ ဤနည်းကို ပဌမပေးထားသည်၊ "သာ+ဂတိ ယသ္မာတိ တဂ္ဂတိ-ထိုသို့သော ဖြစ်ခြင်းရှိသော ကြိယာဝိသေသန"ဟု သမ္မန္ဓစိန္တာအလို ဝိဂြိုဟ်ပြု။]

ဒီပနီ။ ။ဒီပနီ၌ကား"ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ ဂတံ၊ ကိံ တံ၊ နပုံသကလိင်္ဂံ ဒုတိယေကဝစနန္တု၊ တိဿံ ကြိယာယံ ဂတံ တဂ္ဂတံ၊ တံ ဧတဿ အတ္ထီတိ တဂ္ဂတိ-ထိုကြိယာ၌ဖြစ်သော နပုံလိန် ဧကဝုစ်ရှိ၏"ဟု အဿတ္ထိ (ဤ) သက်၍ (ဤ)ကို နပုလ္လိန်အရာဝယ် ရဿပြုလျက် ဖွင့်လေ၏၊ ထိုသို့ ဖွင့်ခြင်းသည် သူနည်းနှင့်သူအဓိပ္ပါယ်ရသော်လည်း သမ္မန္ဓစိန္တာ၌"ဂတိ တဿ တာဒိသိ"ကို တဂ္ဂတ် ဟု (တခါထည်း) ဗဟုဗ္ဗီဟိ လုပ်စေလိုသော ဘေဒစိန္တာဆရာ၏ အာဘော်ကား မကျချေ။ [" ယသ္မာ ယံ ကြိယာဝိသေသနံ တဂ္ဂတိ " ဟု ယံကို တံခြားနေသော တဂ္ဂတိနှင့်တွဲ၍ တနည်း ယောဇနာပုံကိုဖွင့်ခြင်းလည်း ကမော်ကမလဖြစ်တည်း။]

၃၀၇။ သမုဒါယိန မေကတ္ထော, ပေက္ခိတေ ပဌမာ သိယာ၊
ဘေဒတ္ထေ ဒုတိယာဒျတ္ထ, ဗျာချာနေ တာ·မုဒိရိတံ။

၃၀၇။ သမုဒါယိနံ – အပေါင်းရှိသော မုဒုံပစတိ အစရှိသော အစိတ်အစိတ် သဒ္ဒါတို့၏၊ ကေတ္ထော- တခုထည်း၏ အဖြစ်ကို၊ အပေက္ခိတေ-ဝဒန္တ်ပုဂ္ဂိုလ်က ငဲ့အပ်သော်၊ ဝါ-ငဲ့၍ ဆိုအပ်ရာ၌၊ ပဌမာ-ပဌမာဝိဘတ်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဘေဒတ္ထေ-ကွဲပြားကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ အပေက္ခိတေ- ဝဒန္တ်ပုဂ္ဂိုလ်က ငဲ့အပ်သော်၊ ဝါ- ငဲ့၍ဆို အပ်ရာ၌၊ ဒုတိယာ-ဒုတိယာဝိဘတ်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဧကတိ-ဤသို့၊ အတ္ထဗျာချာနေ – အတ္ထဗျာချာန်ကျမ်း၌၊ တေံ- ဤစကားကို၊ ဥဒီရိတံ-ဆိုအပ်ပြီ။

၃၀၈။ ဝိသေသျ တဗ္ဘိသေသာန-မဘေဒတ္ထ မပေက္ခတိ၊
ယဒါ လိင်္ဂတ္ထမတ္တာဒျော, တဒေတ္ထ ပဌမာ ဘဝေ။

၃၀၈။ ယဒါ- အကြင်အခါ၌၊ ဝိသေသျတဗ္ဘိသေသာနံ - ပစတိဟူသော ဝိသေသျ, ထိုဝိသေသျကို အထူးပြုတတ်သော မုဒုံဟူသော ဝိသေသနတို့၏၊ အဘေဒတ္ထံ - မကွဲမပြား တသားတည်း၏ အဖြစ်ကို၊ (ဝတ္တာ-ဝဒန္တ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) အပေက္ခတိ - ငဲ့၏၊ ဝါ - ငဲ့၍ ဆို၏၊ တဒါ – ထို အခါ၌၊ လိင်္ဂတ္ထမတ္တာဒျော – လိန်အနက်မျှသာ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇွေ – ဤ မုဒုံဟူသော ကြိယာဝိသေသနဌ်၊ ပဌမာ-ပဌမာဝိဘတ်သည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏။

၃၀၇ ။ ။ ကြိယာဝိသေသနပုဒ်၌ အတ္ထဗျာချာန်ကျမ်း အလိုအားဖြင့် ဝိဘတ်သက်ရပုံကို ပြုလို၍ “သမုဒါယိန”စသည်မိန့်၊ “သမုဒါယော ဧတေသံ အတ္ထီတိ သမုဒါယီ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ အပေါင်းရှိသောအစိတ်ကို“သမုဒါယီ”ဟု ခေါ်ပါ၊ “ထို အစိတ်အစိတ်တို့၏ တခုတည်း (တပေါင်းထည်း)အဖြစ်ကို ဝဒန္တ်ပုဂ္ဂိုလ်က ငဲ့၍ဆိုလျှင် ပဌမာဝိဘတ် သက်ရ၏၊ ထို အစိတ်အစိတ်၏ ကွဲပြားခြင်းကိုငဲ့၍ဆိုလျှင် ဒုတိယာဝိဘတ်သက်ရ၏”ဟု အတ္ထဗျာချာန်ကျမ်း၌ ဆိုသည်၊ ဤအဆိုကိုပင် နောက် ၂ ဂါထာဖြင့် ချဲ့ပြလတ္တံ့။

၃၀၈။ ။ “မုဒုံပစတိ”၌ ပစတိဟူသောဝိသေသျနှင့် မုဒုံဟူသော ဝိသေသနကို “သမုဒါယီ-အစိတ်အစိတ်”ဟု ဆို၏၊ ထို ဝိသေသန ဝိသေသျ ၂ ပါး တို့၏ မကွဲမပြား တသားတည်းအဖြစ်ကို (ဝဒန္တ်ပုဂ္ဂိုလ်က) ငဲ့လျှင် (ငဲ့၍ “မုဒုံ

၃၀၉။ ယဒါပေက္ခတိ ဘေဒတ္တံ, တဒါ တဿဂ်ဘာဝတော၊
ဒုတိယာစ တဒေကတ္တာ, သဒေကဝစနံ သိယာ။

၃၀၉။ ယဒါ-အကြင် အခါ၌၊ (တေသံ- ထို ကြိယာဝိသေသျ ကြိယာဝိသေသန တို့၏၊) ဘေဒတ္တံ - ဝိသေသန ဝိယေသျဘေဒဖြစ်ဖြင့် ကွဲပြားကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ (ဝတ္ထာ-ဝဒန္တေ့ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊)အပေက္ခတိ-ငဲ့၏၊ ဝါ-ငဲ့၍ဆို၏၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ တဿ-ထိုကြိယာဝိသေသျ၏၊ အဂ်ဘာဝတော - အစိတ်အပိုင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုတိယာစ-ဒုတိယာဝိဘတ်သည်ဌင်း၊ ကတ္တာ - ဝိသေသျ ဖြစ်သော ကြိယာ၏ တခုတည်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သဒါ - အခါခပ်သိမ်း၊ ကဝစနံစ-ကဝုစ်ဝိဘတ်သည်ဌင်း၊ သိယာ- ဖြစ်ရာ၏။

ပစတိ"ဟု ဆိုလျှင်) နုနည့်ည့်နှင့် ကျက်ခြင်းကြိယာသည် (နုနည့်ည့်ကျက်-ဟု) အနက်တခုတည်း ဖြစ်ရကား မုဒုအတွက် သီးခြားကာရကအနက် မရတော့၊ ထို့ကြောင့် လိင်္ဂထွကိုထွန်းပြရုံသာ ပဌမာဝိဘတ်သက်ရသည်-ဟူလို။ [ဤနည်း၌ ပဌမာကိုချေရမည် ဖြစ်သောကြောင့် မုဒုံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်သည် ဝါစာသိလိဋ္ဌအလို့ငှါ လာထားသောအကျရာတည်း၊ သုခံ၌ကား သိကို အံ့ပြု။]

၃၀၉။ ။"မုဒုံပစတိ"၌ "နုနည့်ည့်" ဟူသော ဝိသေသနအနက်သည် ကျက်ခြင်းမှတခြား, "ကျက်ခြင်း"ဟူသော ဝိသေသျအနက်လည်း နုနည့်ည့်မှတခြား-ဟု တကွဲတပြားအဖြစ်ကို ငဲ့၍ဆိုလျှင်ကား နုနည့်ည့်ဟူသောအနက်သည် ကျက်ခြင်းမဟုတ်သေး၊ ကျက်ခြင်း၏အကြောင်းအဂ်ါ ဝိသေသနမျှသာ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ထို ဝိသေသျကြိယာ၌သက်ထိုက်သော ဒုတိယာဝိဘတ်ကို ဝိသေသန၌လည်း သက်ရသည်။

ဆိုလိုရင်းကား-" ကြိယာသည် ကာရကတို့က ပြီးစေအပ်သောကြောင့် ကံသဘော ရှိ၏၊ ထိုကြိယာကို အထူးပြုသော ဝိသေသနလည်း ကြိယာကဲ့သို့ ကံသဘောပင်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒုတိယာသာသက်ရတော့သည်"ဟူလို။

တဒေကတ္တာ ။ ။ကြိယာသည် သာမညကတ္တာဖြစ်၍ ထို ကြိယာ၏ ဝိသေသနသည်လည်း အခါခပ်သိမ်း ကတ္တာဖြစ်ရကား ကဝုစ်ဝိဘတ်သာ သက်ရသည်။ [အဘေဒဲ့သောအခါ , ဘေဒဲ့သောအခါ ဟု အခါ ၂ မျိုး ခွဲဘွယ်မလိုသောကြောင့်"သဒါ"ဟု ဆိုသည်၊"အခါ ၂ မျိုးလုံး၌ပင် ကဝုစ်သာ သက်ရသည်"ဟူလို။]

၃၁၀။ အသမ္ဘာရသဘာဝတ္တာ, ကတ္တုနော နစ ကာရကံ၊
ဘဝေ တေနေဝ တညူဟိ, တတိယန္တာဒိ မနူတေ။

၃၁၀။ (ကောဟေနေဝါတိ ထ္ထေ - ကောဟေနေဝဟူသော ဤ ဥဒါဟရဏ်၌၊) ကတ္တုနော - ကတ္တား၏၊ အသမ္ဘာရသဘာဝတ္တာ-အဆေဝံအဥ်းသဘော မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာရကံ-ကရဏာကာရကသည်၊ နဘဝေ - မဖြစ်၊ (စ အနက် မရှိ၊) တေနေဝ-ထို့ကြောင့်ပင်၊ တညူဟိ-ထိုကြိယာဝိသေသနကိုသိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်၊ တတိယန္တာဒိ- တတိယာအဆုံးရှိသော ကြိယာဝိသေသနကိုလည်း၊ မနူတေ-သိအပ်၏။

၃၁၀ ။ ။ နောက်ဂါထာ၌လာမည့် "ဧကာဟေနေဝ ပါယာသိ"ကို ကြည့်ပါ၊ ဧကာဟေနေဝ-တရက်ထည်းဖြင့်သာ၊ ပါယာသိ-(အရောက်) သွားပြီ၊ "နေ့ချင်းပေါက်သွားပြီ"ဟူလို၊ ဤ ဧကာဟေနသည် ကြိယာဝိသေသနတည်း၊ ခဲ့ဥုံးအံ့-"ပုရိသော ပါဒေန ဂစ္ဆတိ"၌ ပါဒေနသည် သွားသော ယောကျ်ားတည်းဟူသောကတ္တားအား အထူး ကျေးဇူးများ၏၊ ထို့ကြောင့် ခြေထောက်သည် "ပုရိသော"ဟူသောကတ္တား၏ သွားခြင်းကိစ္စ၌ အဆောံအဥ်း (အကူအညီ) ဖြစ်၏၊ ကတ္တား၏ အဆောက်အဥ်း ဖြစ်သောကြောင့် ပါဒေနကို ကရဏကာရကဟု ခေါ်ရသည်။ [ကရဏကာရကသည် ကတ္တားက ကြိယာကို ပြီးစေရာဝယ် အထူးသဖြင့် အကူအညီ အထောက်အပံ့ ပြုသော ကာရကဖြစ်သည်-ဟု (၇ဝ) ဂါထာ၌ ဆိုခဲ့ပြီ။]

ဤ "ကောဟေန"ကား သွားသောကတ္တား၏ အဆောက်အဥ်း (အကူအညီ) မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် "ကရောတိ ကြိယံ အဘိနိပ္ဖါဒေဘီတိ ကာရကံ= ကြိယာကိုပြီးစေတတ်မှ ကာရကခေါ်ရ၏" ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်မညီရကား ကောဟေနသည် ကရဏကာရက အမည်မရ၊ "ရက်အကြာကြီး မသွားရဘဲ တနေ့ထည်းဖြင့် အရောက်သွားသည်"ဟု သွားခြင်းကြိယာကို အထူးပြုသော ကြိယာဝိသေသနသာ အမည်ရသည်။

ထို့ကြောင့် " ကြိယာဝိသေသနသည် ပြုခဲ့သော ပဌမန္တ ဒုတိယန္တသာမက, (ဧကောဟေန ကဲ့သို့) တတိယန္တလည်းရှိ၏"ဟု ပညာရှိတို့ အသိအမှတ်ပြုအပ်သည်၊ တတိယာဝိဘတ်ကို ကတ္တာရိစသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် သက်ရသည်။

အမှာ။ ။ဤ တတိယန္တကြိယာဝိသေသနကို "ကြိယာပဝဂ္ဂ"ဟုလည်း ခေါ်၏၊ ကြိယာပဝဂ္ဂ၏အဓိပ္ပါယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ-တတိယာဝိဘတ် ခဏ်း၌ ရှုပါ။]

၃၁၁။ ကြိယာဝိသေသနံ နာမ, ဆဋ္ဌန္တံ တျပရေ ဂိဒူ၊
ကောဟေနေဝ ပါယာသိ, ပါဒဿုက္ခိပနန္တိစ။

၃၁၁။ ကြိယာဝိသေသနံ နာမ - ကြိယာဝိသေသန မည်သည်၊ ဆဋ္ဌန္တံ - ဆဋ္ဌီဝိဘတ်အဆုံးရှိသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ ဇုတိ- ဤသို့၊ အပရေ-အခြားကုန်သော၊ ဝိဒူ- ပညာရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကုန်၏၊ ကောဟေနေဝ - တရက်ထည်းဖြင့် သာလျှင်၊ ပါယာသိ - သွားပြီ၊ ပါဒဿ- ခြေ၏၊ ဥက္ခိပနံ - ကြွခြင်း၊ ဇုတိစ - ဤသည်တို့ကား၊ ဥဒါဟရဏာနိ-ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း။

၃၁၂။ ကြိယာဝိသေသနံ သတ္ထေ, ဝုတ္တံ ဓာတုဝိသေသနံ၊
ဘာဝနပုံသကန္တေ၂ဝ, သ သနေ သမုဒီရိတံ။

၃၁၂။ သတ္ထေ-သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်ိုး၌၊ကြိယာဝိသေသနံ-ကြိယာဝိသေသနကို၊ ဓာတုဝိသေသနံ-ဓာတုဝိသေသနဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ သာသနေ-ပရိယတ္တိသာသနာတော်ကျမ်းဌ၌၊(ကြိယာဝိသေသနံ-ကို၊) ဘာဝနပုံသကန္တေ၂ဝ - ဘာဝနပုံသကဟူ၍ သာလျှင်၊ သမုဒီရိတံ-ကောင်းစွာဆိုအပ်ပြီ။

၃၁၁။ ဆဋ္ဌန္တံ ။ ။ “ ကြိယာဝိသေသန ” သည် ဆဋ္ဌီယန္တလည်းရှိသေး၏၊ ပုံစံကား- “ပါဒဿ ဥက္ခိပနံ-ခြေ၏ ကြွခြင်း”တည်း၊“လက်၏ ကြွခြင်း” စသည်မှ အထူးပြုသောကြောင့် ပါဒဿကို ကြိယာဝိသေသန ဟုခေါ်၏၊ ဝိဘတ်ကို “သာမိသို့ဆဋ္ဌီ”သုတ်ဖြင့် သက်၊ ဤတတိယန္တ ဆဋ္ဌီယန္တ ၂ မျိုးလုံးပင် အပရေဆရာတို့၏ ဝါဒတည်း။ [“ဥက္ခိပနံ- မြှောက်ခြင်း”ဟုပေးလျှင် ပါဒဿသည် ကြိယာဝိသေသန မဟုတ်၊ ဆဋ္ဌီကံပုဒ်သာတည်း။]

၃၁၂ ။ ။ ဤကြိယာဝိသေသနံကို သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်းဌ “ဓာတုဝိသေသန”ဟု နာမည်တပ်၏၊ ဓာတုယာ - ဓာတ်၏+ဝိသေသနံ-တည်း၊ ဓာတုဝိသေသနံ-နှ၊ သာသနာတော်(အဋ္ဌကထာ)ကျမ်းဌကား“ဘာဝနပုံသက” ဟု နာမည်ပေး၏၊ “ကေမန္တာနိ - ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော” ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ။ [ဘာဝေ-ကြိယာဌ်+ပဝတ္တံ - ဖြစ်သော+နပုံသကံ-နပုလိုင်ရှိသော သဒ္ဒါတည်း၊ ဘာဝနပုံသကံ - ဒွါ၊ ဒိုပနိဌ် “ ဘာဝံ - ကြိယာသို့+အနုဂတော-အစဉ်လိုက်သော+နပုံသကော”ဟု ဖွင့်သည်။]

၃၁၃။ ကြိယာဝိသေသနံ နာမ, ဒုဗ္ဗိဓံ သမုဒီရိတံ
ဗဟိဒ္ဓါလပနံ သဗ္ဗ-မဗဟိဒ္ဓါ မုဒါဒိကံ။

၃၁၃။ ကြိယာဝိသေသနံနာမ - ကြိယာဝိသေသနမည်သည်ကို၊ ဒုဗ္ဗိဓံ - ၂ ပါးအပြားရှိ၏ဟူ၍၊ သမုဒီရိတံ - ကောင်းစွာ ဆိုအပ်ပြီ၊ သမ္ဗံ - အလုံးစုံသော၊ အာလပနံ - အာလုပ်သည်၊ ဗဟိဒ္ဓါ - ဗဟိဒ္ဓ ကြိယာဝိသေသနမည်၏၊ မုဒါဒိကံ - မုဒုံအစရှိသောပုဒ်သည်၊ အဗဟိဒ္ဓါ - အဗဟိဒ္ဓကြိယာဝိသေသနမည်၏။

၃၁၄။ ယော သာဓယိတု မာရဒ္ဓေါ, နစ နိဋ္ဌ·မုပါဂတော၊
ဝတ္တမာနောတိ သော ဝုစ္စော,သော၀ ဝိပ္ပကတောတိစ။

၃၁၄။ ယောကာလော - အကြင်ကြိယာသည်၊ ဝေါ - အကြင်ကြိယာကို၊ သာဓယိတုံ - ပြီးစေခြင်းငှါ၊ အာရဒ္ဓေါ - စ၍ အားထုတ်အပ်၏၊ နိဋ္ဌံစ - အပြီးအဆုံးသို့ကား၊ နဥပါဂတော - မရောက်သေး၊ သော - ထိုကြိယာကို၊ ဝတ္တမာနောတိ - ဝတ္တမာန်ဟူ၍၊ ဝေါ - ဖြစ်ဆဲကြိယာဟူ၍၊ ဝုစ္စော - ဆိုအပ်၏၊ သော၀ - ထို ဝတ္တမာန်ကြိယာကိုပင်၊ ဝိပ္ပကတောတိစ - ဝိပ္ပကတဟူ၍လည်း၊ ဝုစ္စော - ဆိုအပ်၏။

၃၁၅။ ။ဤ ကြိယာဝိသေသနကို ဗဟိဒ္ဓကြိယာဝိသေသန , အဗဟိဒ္ဓကြိယာဝိသေသနဟု ၂ မျိုးခွဲသေး၏၊ “ ဘောပုရိသ ဂစ္ဆ ” စသည်၌ ဘောပုရိသဟူသော အာလုပ်သည် ဂစ္ဆဟူသောကြိယာ၏ အတွင်းနက်မဟုတ်. အပြင်ကနေ၍ အထူးပြုသောကြောင့် ဗဟိဒ္ဓကြိယာဝိသေသနမည်၏၊ “ မုဒုံပစတိ ”၌ မုဒုံစသည်ကား ကျက်ခြင်းကြိယာ၏အတွင်း၌ဖြစ်၍ အထူးပြုသောကြောင့် အဗဟိဒ္ဓကြိယာဝိသေသနမည်၏။ [နုည့ံနှင့် ကျက်ခြင်းကြိယာသည် မကွဲမပြားတသားတည်းဖြစ်သောကြောင့် “ နုည့ံ ”ကို “ ကြိယာ၏အတွင်း ”ဟု ဆိုသည်။]

---

၃၁၄ ။ ။ ကြိယာဝိသေသနကိုပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ကြိယာ၏ ပစ္စုပ္ပန်စသော ကာလကို ပြလိုသောကြောင့် “ ယော သာဓယိတု ” စသည်မိန့်၊ [သွားခြင်းကြိယာတခုကို သတိပြုပါ။] ယော သာဓယိတုံ အာရဒ္ဓေါ-အကြင် သွားခြင်းကြိယာကို ဖြစ်စေဘို့ရန် စ၍ အားထုတ်အပ်ပြီ၊ “ စ၍သွားနေပြီ ” ဟူလို၊ နစ နိဋ္ဌံ ဥပါဂတော-သို့သော် အပြီးသို့မရောက်သေး၊ ဝတ္တမာနောဘ်ာ သောဝုစ္စော-ထိုသို့ သွားသည်မှစ၍ အပြီးသို့မရောက်သေးသော ကြိယာကို “ ဖြစ်ဆဲကြိယာ ”ဟု ခေါ်ရသည်။ [ဝတ္တတိတိ ဝတ္တမာနော-ဖြစ်ဆဲ။]

၃၁၅။ ကြိယာ သန္တာနဒိဋ္ဌဒေ,
ကာလော·တီတော အနာဂတော၊
အနာရဒ္ဓကြိယာယန္တိ, ကာလတ္တယုပလက္ခဏံ။

၃၁၅။ ကြိယာသန္တာနဒိဋ္ဌဒေ - ကြိယာအစဉ်၏ ပြတ်စဲခြင်းသည်၊ (သတိ- ဖြစ်လသော်၊) ကာလော-ကာလသည်၊ အတီတော-အတိတ်မည်၏၊ အနာရဒ္ဓကြိယာယံ-စ၍ အားမထုတ်အပ်သေးသော ကြိယာသည်၊ (သတိ - ဖြစ်လသော်၊) ကာလော - ကာလသည်၊ အနာဂတော-အနာဂတ်မည်၏၊ ဧတိ-သို့၊ ကာလတ္တယုပလက္ခဏံ-ကာလသုံးပါးအပေါင်းကို ကြိယာဖြင့်မှတ်သားခြင်းသည်၊ ဟောဘိ။

သော ဝိပုဂ္ဂတောတိ။ ။ဆို ဝတ္တာမာန်ကိုပင် "ဝိပုဂ်ကတ" ဟုလည်း ခေါ်၏၊ "ကာယနုတ္တ ဘိက္ခဝေ အန္တရာ ကထာ ဝိပုဂ်ကတာ" ဟု မေးဘော် မူရာ၌ "ဝိပုဂ်ကတ" ပုဒ်မျိုးဝင်သည်း၊ ပဂၢဟိယတ္တ – အပြားအားဖြင့် ပြုအပ်ပြီ၊ ဝါ-ဖြစ်၍ (သွားရ်) ပြီးပြီ၊ ဧတိ ပဂဒတော၊ နှ+ပဂတော ဝိပုဂ်တော-အပြားအားဖြင့် ပြုအပ်ပြီးမဟုတ်သော (ပြုရ်မပြီးသေးသော) ကြိယာ၊ ဤသို့ အနက်ရသောကြောင့် "ဝတ္တမာန – ဖြစ်ဆဲ" ဟု ဆိုခြင်းနှင့် "ဝိပုဂ်ကတ – ပြုရ်မပြီးသေး" ဟု ဆိုခြင်းကို သဘောတူ ဟု မှတ်ပါ။ [ဗြဟ္မဇာလသုတ်, သီလက္ခန်ဒီကာသစ်၌ တမျိုးဝိဂြိဟ်ပြုလေ၏။]

မှတ်ချက်။ ။ "ယောကာလော" အရ အခါကာလကို ယူရိုးရှိသော်လည်း ဌာနိုကြိယာဖြင့် ဌာနကာလကိုမှတ်၍ပြသောကြောင့် "အာရဒ္ဓါဉပါဂတော ဝတ္တမာနော" ဝိုအရ ကြိယာကိုသာ ယူရသည်၊ "ကရဏံ ကာရော ကာရောဒဝ ကာလော" ဟု ရုပသိဒ္ဓိဝဂ်ဟုပြုသည်၊ ဒီပနီဋ္ဌကား ကာလကိုပင် ယူဧလို၍ "အာရဒ္ဓေန ယုတ္တော, ဉပါဂမနေန ယုတ္တော" ဟု ဖွင့်လေသည်။

---

၃၁၅ ။ ။ သွားခြင်းကြိယာ အစဉ်ပြတ်သွားလျှင် ထိုပြတ်ခဲ့ရာ အချိန်အခါကို အတီတကာလ (အတိတ်အခါ) ဟု ဆို၏၊ သွားဘို့ မစရသေးလျှင် ထိုမစရသေးသော အခါကို အနာဂတ်ကာလ ဟု ခေါ်ရသည်။

ကာလတ္တယုပလက္ခဏံ။ ။ ကာလတ္တယသ + ကာလသုံးပါးအပေါင်းကို + ဥပလက္ခဏံ-ကြိယာဖြင့် မှတ်ခြင်းတည်း၊ ကာလတ္တယုပလက္ခဏ-ခြင်း၊ ဤစကားကို ထောက်၍ " ယော သဒ္ဒယိတုံ အာရဒ္ဓေါ "စသော ဂါထာ၌ ကြိယာရအောင် အနက်ပေးခဲ့ရသည်။

၃၁၆။ အနာဒျ·နိဓနော နိဒ္ဓော,
ပစ္ဆယာနုပဝတ္တိတော၊
နိဒဿိတော သဒါ ယော သော,
ကာလော ကာလညူနာ မတော။

၃၁၆။ ယော (ပဒဏ္ဍော)-အကြင် ပုဒ်အနက်ကို၊ ဝါ-သည်၊ အနာဒိ - အစလည်းမရှိ၊ အနိဓနော - အဆုံးလည်းမရှိ၊ ပစ္ဆယာနုပဝတ္တိတော-အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် မပြုစခြင်းကြောင့်၊ နိစ္စော-မြဲ၏၊ သဒါ - အခါခပ်သိမ်း၊ နိဒဿိတော - ညွှန်ပြအပ်၏၊ သော (ပဒဏ္ဍော)-ထိုပုဒ်အနက်ကို၊ ကာလော-ကာလဟူ၍၊ ကာလညူနာ-ကာလမြင်သိ,ပညာရှိသည်၊ မတော-သိအပ်၏။

၃၁၇။ ယထာ နိစ္စောပိ အာကာသော, ယဉ္စာဒိဒဗ္ဗသံယုတော၊
ယဉ္စာကာသာင်ဘေဒေန, အဘိန္နေကောပိ ဘိဇ္ဇတေ။

၃၁၇။ အာကာသော-ကောင်းကင်သည်၊ နိစ္စော-တခုထည်း ဖြစ်၍ မြဲသည်၊ (သမာနော) ပိ- ဖြစ်သော်လည်း၊ ယဉ္စာဒိဒဗ္ဗသံယု

၃၁၆။ ။"ကာလ"ဟူသည် အဘယ်နည်းဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "အနာဒိ"စသည်မိန့်၊ "ကာလ"ဟူသည် အရာဝတ္ထု၊အားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ၊ လူတို့ မှတ်သားအပ်သော ပညတ်သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် " အနာဒိ - (မည်သည့်အခါမှ စခဲ့သည်-ဟု) အစလည်း မရှိ၊ အနိဓနော-(မည်သည့် အခါ၌ ကုန်ဆုံးလိမ့်မည်-ဟု) အဆုံးလည်း မရှိ။

ပစ္ဆယာနုပဝတ္တိတော။ ။(ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရနှင့်တကွ အငိုင်္ဟာ တဏှာ ဖဿစသော) အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ရသော အရာဝတ္ထု၊ မဟုတ်သောကြောင့် မြဲ၏၊ အကယ်၍ အကြောင်းတရားတို့ကြောင့်ဖြစ်ရလျှင်"သင်္ခေသင်္ခါရာ အနိစ္စာ"အရ "အနိစ္စ ဖြစ်ရလိမ့်မည်"ဟူလို။

နိဒဿိတောသဒါ။ ။(ဘယ်အခါ၌မဆို)ထိုကာလကို ညွှန်ပြ၍ ရနိုင်၏၊ ထိုပုဒ်နက်ဖြစ်သော ပညတ်တရားကို " ကာလ " ဟု ခေါ်ရသည်။ [" နိဓန "သဒ္ဒါသည် ဥစ္စာဟူသမျှ မရှိခဲသော သေခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ထို သေခြင်းကဲ့သို့ အဆုံးကိုလည်း ဥပစာအားဖြင့် ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် " အနိဓနော"ကို " အနန္တော"ဟု ဖွင့်သည်။]

တော - အိုးအစရှိသော ဒြဗ်တို့နှင့်ယှဉ်သည်၊ (ဟုတ္တွာ- ဖြစ်၍၊ ဝါ- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) ဃဋကာသာဒိ ဘာဒေန - ဃဋကာသ အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဘိဇ္ဇတေယထာ- များပြားရသကဲ့သို့၊ (တထာ - ထို့အတူ၊ ကာလော - ကာလသည်၊) အဘိန္နော - မကွဲမပြားသည်၊ (ဟုတ္တွာ-၍၊) ဧကော-တမျိုးတည်းသည်၊ (သမာနော) ဝိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဘိဇ္ဇတေ-များပြားရ၏။

၃၁၈။ ကြိယာ ဘေဒူပစာရေန,ကာလေကောပိ ပဘိဇ္ဇတေ၊
ကတ္တာဒိဘေဒတောယေဝ,ကြိယာယေကာပိ ဘိဇ္ဇတေ၊

၃၁၈, ကာလော- ကာလသည်၊ ဧကော - တမျိုးထည်းသည်၊ (သမာနော)ဝိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ကြိယာဘေဒူပစာရေန-ကြိယာအပြားကို ကာလ၌ တင်စားသော ဌာန။ပစာအားဖြင့်၊ ပဘိဇ္ဇတေ-ကွဲပြားရ၏၊ ကြိယာ- ကြိယာသည်၊ ဧကော- တမျိုးထည်းသည်၊ သမာနာဝိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ (ယေကာပိ၌ ယအိုလာသည်၊) ကတ္တာဒိဘေဒတောယေဝ- ကတ္တားအစရှိသည်တို့၏ ကွဲပြားခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ ဘိဇ္ဇတေ-ကွဲပြားရ၏။

၃၁၇။ ။ “ ကာလသည် အစအဆုံးမရှိ၍ တမျိုးတည်းသော အနက်ဖြစ်လျှင် အဘယ့်ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ စသည်ဖြင့် ပြားနိုင်သနည်း ” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ယထာနိစ္စောဝိ” စသည်မိန့်၊ “ ကောင်းကင်”ဟု ခေါ်အပ်သော ပညတ်ကိုကြည့်ပါ၊ ထိုကောင်းကင်သည် ဟာလာဟင်းလင်း တမျိုးတည်းသာ ဖြစ်သော်လည်း“အိုး၏မျက်နှာဝ”ဖြစ်သော အာကာသကို “ ဃဋာကာသ–အိုးမျက်နှာဝပေါက် ”ဟုဆင်း အိမ်တံခါးပေါက်ကို “ ဃရဒွါရာကာသ ” ဟုဆင်း ဤသို့စသည်ဖြင့် အိုးစသောဒြဗ်တွေ့ များသလောက် အာကာသလည်း များပြားရသကဲ့သို့, ထို့အတူ“ကာလလည်း တပါးထည်း ဖြစ်စေကာမူ အများအပြား ကွဲပြားနိုင်သည် ” ဟူလို၊ ထို များပြားခြင်း၏ အကြောင်းကို နောက်ဂါထာဖြင့် ထင်ရှားပြလတ္တံ့။

၃၁၈။ ။ကာလသည် အစမရှိ-အဆုံးမရှိဘဲမြဲသောကြောင့် တခုထည်းဖြစ်သော်လည်း ကြိယာတို့က သွားခြင်းကြိယာ ချက်ခြင်းကြိယာ စသည်ဖြင့် ကွဲပြားသောကြောင့် ဌာနီကြိယာ၏အပြားကို ဌာနကာလ၌ တင်စားသော ဌာန။ပစာရအားဖြင့် ကာလလည်း (သွားခြင်း၏ ကာလ , ချက်ခြင်း၏

၃၁၉။ ကြိယာ သာမညဘာဝေန, အဘိန္နာပိ ပဘိဇ္ဇတော၊
ဒေသာဒိနာတိ မာချာတော-ဘသေသော တျပရေ ဝိဒူ။

၃၁၉။ ကြိယာ - ကြိယာသည်၊ သာမညဘာဝေန - သာမည၏ အဖြစ်ကြောင့်၊အဘိန္နာ-မကွဲမပြားသည်၊(သမာနာ)ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဒေသာဒိနာ-ဒေသအစရှိသည်ကြောင့်၊ ပဘိဇ္ဇတော-ကွဲပြားရ၏၊ ဧကတိ-ထို့ကြောင့်၊ အာချာတော-အာချာတ်၌၊ ဧကသေသော-ကသေသ်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ဧကတိ-ဤသို့၊ အပရေ-တပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ-ပညာရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကုန်၏။

ကာလ စသည်ဖြင့်) ကွဲပြားရသည်၊ သွားခြင်း ကြိယာလည်း “ သွားဆဲ, သွားပြီး, သွားလတ္တံ ” ဟု ကွဲပြားသောကြောင့် ကာလလည်း “ဝတ္တမာန်ကာလ, အတီတ်ကာလ, အနာဂတ်ကာလ”ဟု ကွဲပြားရသည်။

ကတ္တာဒိ၊ပေ၊ဘိဇ္ဇတေ။ ။သွားခြင်းကြိယာသည် (သွားခြင်းအားဖြင့် တူမျှ၍)သာမညဖြစ်သောကြောင့် တခုထည်းသာတည်း၊ ထိုတခုထည်းသော ကြိယာသည် အဘယ့်ကြောင့်“ဂစ္ဆန္တိ”စသည်ဖြင့် ကြိယာအများ(ဗဟုတ္တ) ဖြစ်ရသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ ကတ္တာဒိ၊ပေ၊ ဘိဇ္ဇတေ ”ဟု ဗိန့်သည်၊ “ သွားသူ”ဟူသော ကတ္တားတွေက များသောကြောင့် “ငါ၏သွားခြင်း, ငနိ၏သွားခြင်း”စသည်ဖြင့် ကြိယာလည်းများပြား၍“ဂစ္ဆန္တိ” စသည်ဖြင့် ဗဟုတ္တဖြစ်ရသည် – ဟူလို၊ ပစန္တိစသည်ဖြစ်ပုံ၌လည်း နည်းတူ။ [ကတ္တာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ကံများသောကြောင့် ကံဟောကြိယာလည်း ဗဟုတ္တဖြစ်၍“သြဒနာ ပစ္စန္တေ”ဟု များပြားရပုံကို သိပါ။]

၃၁၉။ ။အပရေဝါဒကိုပြလိုလို၍ “ကြိယာသာမည”စသည်မိန့်၊ ကြိယာသည် သာမညဖြစ်၍ မများပါသော်လည်း အရွေအရပ်၌ ချက်ခြင်း, အနောံအရပ်၌ ချက်ခြင်း,ဤသို့စသည်ဖြင့် ဒေသကွဲပြားသောကြောင့်ဂင်း, (အာဒိဖြင့် ကာလ စသည်ကိုယူ၍ “ နေထွက်ကာလ၌ ချက်ခြင်း , နေဝင်ကာလ၌ ချက်ခြင်း ”စသည်ဖြင့် ကာလကွဲပြားသောကြောင့်ဂင်း) ကြိယာတွေ များပြားရကား“ပစန္တိ”စသည်ဖြင့် ဗဟုတ္တဖြစ်ရသည်၊ ထိုသို့ ဗဟုတ္တဖြစ်ဘို့ရန်လည်း “ ပစတိစ ပစတိစ ပစန္တိ ” ဟု ကေသေသ်ပြုရမည်– ဟု အပရေဆရာတို့ကဆိုကြသည်။ [“ပစတိစ– အရွေအရပ်လည်း ချက်၏၊ ပစတိစ–အနောက်အရပ်လည်း ချက်၏၊ ပစန္တိ–ထိုဒေသ ၂ ခု၌ ချက်ကုန်၏”ဟု ပေး။]

၃၂၀။ ကတ္တာဒိဘေဒတောယေဝ,
ကြိယာဘေဒေါ်ပတိယတော၊
နေကသေသေန မိစ္ဆေဝံ,
မျာသာဒိသု နိသေနံ။

၃၂၀။ ကတ္တာဒိဘေဒတောယေဝ - ကတ္တားအစရှိသည်တို့၏ ကွဲပြားခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ ကြိယာဘေဒေါ်-ကြိယာ၏ ကွဲပြားခြင်းကို၊ ပတိယတေ – သိအပ်၏၊ နေကသေသေန - နေကသေသ်ကြောင့်၊ (ကြိယာဘေဒေါ်-ကို၊)နှ(ပတိယတေ)-သိအပ်သည် မဟုတ်၊ ဣစ္ဆေဝံ-ဤသို့၊ မျာသာဒိသု-မျာသကျမ်း အစရှိသည်တို့၌၊ နိသေနံ-တားမြစ်ခြင်းကို၊ (ကရောန္တိ-ပြုကြကုန်၏။)

၃၂၁။ မဇ္ဈိမော တုမ္ဟယောဂေန, အမ္ဟယောဂေန ဥတ္တမော၊
တသ္သေသနာမယောဂေန,ပဌမောတ္ထေန နုတ္တရေ။

၃၂၁။ ဥတ္တေ-အာချာတ်ဝိဘတ်တို့ ဟောအပ်သော ဝုတ္တအရာ၌၊ တုမ္ဟယောဂေန-တုမ္ဟသဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ မဇ္ဈိမော–မဇ္ဈိမပုရိသ်သည်၊(ဟောတိ-ဖြစ်၏၊) အမ္ဟယောဂေန-အမ္ဟသဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ဥတ္တမော - ဥတ္တမပုရိသ်သည်၊(ဟောတိ)၊ တသ္သေသနာမယောဂေန – ထို တုမ္ဟ အမ္ဟသဒ္ဒါမှ ကြွင်းသော နာမသဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ပဌမော – ပဌမပုရိုသ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ အနုတ္တရေ – အာချာတ်ဝိဘတ်တို့ မဟောအပ်သော အဝုတ္တအရာ၌၊ နှ (ဟောတိ)– မဖြစ်။

၃၂၀။ ။သတ္တဘေဒါသကျမ်း,စန်းကျမ်း,အတ္ထဗျာချာန်ကျမ်းတို့၌ကား "ကတ္တာဒိဘေဒတောယေဝ, ကြိယာယေကာပိ ဘိဇ္ဇတေ"ဟူသောစကားကို ထောက်ခံ၍, " နေသေသ်ပြုခြင်းကြောင့် ဗဟုတ္တကြိယာ (ကြိယာအများ) ဖြစ်ရသည်"ဟူသော အပရေဝါဒကို တားမြစ်လေသည်။

၃၂၁။ ။ဤဂါထာကား – " နာမမှိ ပယုဇ္ဇမာနေဝိ တုလျာဓိကရဏော ပဌမော, တုမှေ မဇ္ဈိမော, အမှေ ဥတ္တမော"သုတ်တို့ကိုမှီသော ဂါထာတည်း၊ အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ ပုံစံများကိုလည်း ဥတ္တ အနုတ္တစုံအောင် သိပါလေ။

၃၂၂။ ဓာတုဏ္ဍဝါစကေနေဝ, ပစ္စယေန ပယောဂတော၊
နာမဏ္ဍံ ပဇဟိတ္ထာန, ဓာတုရူပေဝ တိဋ္ဌတေ။
၃၂၃။ အတ္ထနာ ဝစနီယသ္သ,ကတ္တုကမ္မေဟိ ပါကဋော၊
သကတ္တုကော သကမ္မောတိ, ဓာတုရူပေါတိ ဝုစ္စတိ။

၃၂၂, ၃။ (ယော ပဗ္ဗတာယာဒိသဒ္ဒေါ - အကြင် ပဗ္ဗတာယ အစရှိသော သဒ္ဒါသည်၊) ဓာတ္ထတ္ထဝါစကေန - ဓာတ်၏ အနက်ကို ဟောတတ်သော၊ ပစ္စယေန- အာယစသောပစ္စည်းနှင့်၊ ပယောဂတော၀ေ - ယှဉ်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ နာမဏ္ဍံ - နာဓ်၏ အဖြစ်ကို၊ ပဇဟိတ္ထာန - ပယ်စွန့်၍၊ ဓာတုရူပေဝ-ဓာတ်၏သဘော်ဌ် သာလျှင်၊ တိဋ္ဌတေ-တည်၏၊(သော ပဗ္ဗတာယာဒိ သဒ္ဒေါ-ထို ပဗ္ဗတာယ အစရှိသောသဒ္ဒါကို၊ ဝါ-ထိုပဗ္ဗတာယအစရှိသောသဒ္ဒါသည်၊)အတ္ထနာ-မိဒါဟူသော အာယစသော ပစ္စည်းသည်၊ ဝစနီယသ္သ-ဟောအပ်သော ဓာတ်နက်၏၊ ကတ္တုကမ္မေဟိ - ကတ္တား, ကံတို့ဖြင့်၊ သကတ္တုကောတိ - ကတ္တားရှိ၏ဟူ၍ဝင်း၊ သကမ္မောတိ - ကံရှိ၏ ဟူ၍ဝင်း၊ ပါကဋော - ထင်ရှား၏၊(တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊)ဓာတုရူပေါတိ-ဓာတုရူပဟူ၍၊ ဝါ-ဓာတ်၏သဘောရှိသော သဒ္ဒါဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

၃၂၂, ၃ ။ ။ ရိုးရာဖြစ်သော အာချာတ်ကြိယာအဓိကြောင်းကို ပြဒ်း၍ "ဓာတုရူပ"ဟု ခေါ်ရသော နာမဓာတ်၏အကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့် "ဓာတ္ထဏ္ဍာဝါစကေန"စသည်ဒ်နှံ့၊ "ပဗ္ဗတာယတိ"ဌ် ပဗ္ဗတောသည် နာမ်ပုဒ်တည်း၊ ထိုသို့ နာမ်ပုဒ်ဖြစ်သော်လည်း အာဃာရ (ပြုကျင့်ခြင်း) ဟူသော ဓာတ်နက်ကိုဟောသော အာယပစ္စည်းနှင့် တွဲယှဉ်ရသောကြောင့် (ပဗ္ဗတာယ-ဟု ဖြစ်သောအခါ) နာမ်အဖြစ်ကိုစွန့်၍ ဓာဝ်၏သဘောဌ် တည်သည်။ ["သမုဒ္ဒါယတိ ဒ်စ္စိဋ္ဌာယဘိ"စသည်ကိုဌ်သည်း နည်းတူ။]

အတ္ထနာ၊ပေ၊ပါကဋော။ ။ "အဘယ့်ကြောင့် ဓာတ်သဘောရှိ၏ဟု ဆိုရသနည်း"ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "အတ္ထနာ"စသည်ဒ်နှံ့၊ [အာယစသောပစ္စည်းကို "အတ္ထနာ" ဟု ဆိုသည်။] အာယစသောပစ္စည်းသည် အာစာရ (ပြုကျင့်ခြင်း) စသော ဓာတ်အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ဓာတ်နက်၏ ကတ္တား ကံဘို့ဖြင့် ပဗ္ဗတာယ-စသောသဒ္ဒါမှာ ကတ္တားလည်းရှိ ကံလည်းရှိ၏၊ "သံဃော အတ္ထာနံ ပဗ္ဗတာယတိ"စသည်ဖြင့် ကတ္တားကံရှိပုံကို သိပ်၊ ဤသို့ ရိုးရာဓာတ်တို့သည် ကြိယာအနက်ကိုဟော၍ ကတ္တားကံ ရှိကြသကဲ့သို့ "ပဗ္ဗ

၃၂၄။ ပဇ္ဇတာယတိ သံဃောတိ, ဗာလံ မုဏ္ဍာယတီတိစ၊
ဂမကတ္ထာစ သာပေက္ခာ-ပေက္ခိတဗ္ဗော ပယုဇ္ဇတေ။

၃၂၄။ သံဃော-သံဃာသည်၊ ပဇ္ဇတာယတိ-တောင်သည်ကဲ့သို့ ပြုကျင့်၏၊ ဏ္ဍတိ- ဤသည်ဂုဏ်း၊ ဗာလံ - ကလေးကို၊ မုဏ္ဍာယတိ- ခေါင်းတုံးကို ပြု၏၊ ဏ္ဍတိ-ဤသည်ဂုဏ်း၊(ဥဒါဟရဏာနိ-တို့တည်း၊) စ- ဆက်၊ ဂမကတ္ထာ- ဗာလံဟူသော ကံပုဒ်ကို သိစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာပေက္ခာပေက္ခိတဗ္ဗော-ငဲ့ခြင်းရှိသော မုဏ္ဍာသဒ္ဒါသည် ငဲ့အပ်သော ဗာလသဒ္ဒါကို၊ ပယုဇ္ဇတေ - အဝိယ္ယဉ်စပ်အပ်၏။

တာယ"စသော သဒ္ဒါသည်လည်း အာစာရစသော ကြိယာအနက်ကိုဟော၍ ကတ္တားဂံ ရှိသောကြောင့် "ဓာတုရူပ – ဓ်တ်သဘောရှိသော (ဓာတ်နှင့် သဘောတူသော) သဒ္ဒါတမျိုး"ဟု ဆိုရသည်။ [ဤ ဓာတုရူပကိုပင် " နာမ ဓာတ်"ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏၊"ပဇ္ဇတော"ဟူသော နာမ်ပုဒ်က ဓာတ်သဘော ရှိသော ပုဒ်တမျိုးဖြစ်သည်–ဟူလို၊ ဓာတုယာ+ရူပံ ယသ်သာတိ ဓာတုရူပေါ၊ နာမမေဝ+ ဓာတု နာမဓာတု။] "နာမ်၏နောက်တွင်, ပစ္ဆည်းဝင်, နာမ်ပင်မလွဲ, ဓာတ်ဖြစ်မြဲ"—နိယာမ်။

မှတ်ချက်။ ။"ပဇ္ဇတာယတိ"စသော ပုံစံအတွက် ဆိုရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် အတ္တနာကို " ပဇ္ဇတာယ – စသော မိမိ၏"ဟု အနက်ဆိုသင့်သော်လည်း တရံတခါ တပုဒ်လုံး၏ တစိတ်ကိုလည်း ယူငင်နိုင်သောကြောင့် ဤနေရာဝယ် "အတ္တနာ"အရ " အာယ "စသော ပစ္ဆည်းကိုသာ ယူရသည်၊ [အတ္တနာတိ စေတ္ထ အာယာဒိပစ္ဆယမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ န သဗ္ဗော ပဇ္ဇတာယာဒိသဒ္ဒေါ၊ ဝုစ္စတိ ဟိ " ဝတ္တာ၊ ဇနဿာနုပရောဓိနိ သဒ္ဒပ္ပတိပတ္တိ (သဒ္ဒါတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ဝဒန်အပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအားလျော်စွာ ဖြစ်ခြင်းရှိ၏၊) တသ္မာ သမာသေပိ ကေဒေသော အာကဓိယတီ"တိ၊—ဒီပနီ။]

---

၃၂၄ ။ ။ပဇ္ဇတာယတိ, မုဏ္ဍာယတိတို့ကား ပုံစံတည်း၊ ပဇ္ဇတာယတိ ရှည်ပြီးပုံကို ကစ္စည်းကျမ်းမှာ ရှု၊ မုဏ္ဍာယတိကား"မုဏ္ဍံ ကရောတိ"ဟူသော အနက်၌ ဥပမာန မဟုတ်သော " မုဏ္ဍံ " ဟူသော ဒုတိယန္တနာမ်ပုဒ်နောင် ကရဓာတ်၏အနက်၌ အာယပစ္ဆည်း သက်ထားသည်၊ " အာယနာမတော " ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်, (တနည်း) " သဒ္ဒါဒိနိ ကရောတိ" ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်ဖြင့် အာယပစ္ဆည်းသက်။ [ပဇ္ဇတာယတိသည် "သံဃော" ဟု ကတ္တားရှိပုံကို ပြသောပုံစံတည်း၊ မုဏ္ဍာယတိကား "ဗာလံ"ဟု ကံ့ရှိပုံကို ပြသောပုံစံတည်း။]

ဂမကတ္တာ၊ပေ၊ပယုဇ္ဇတေ ။ ။ “ မုဏ္ဍာယတိ ” ဆိုလျှင် “မုဏ္ဍံ” ဟု ကံရှိပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဗာလံကို ထည့်ဘွယ်မလို၊ အဘယ့်ကြောင့် ထည့်ရသနည်း ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ ဂမကတ္တာ၊ပေ၊ပယုဇ္ဇတေ ” ဟု မိန့်သည်–ဟု ဆို၍ “မုဏ္ဍသဒ္ဒါသည် ငဲ့အပ်သော ဗာလံဟူသောကံကို မုဏ္ဍသဒ္ဒါက သိစေတတ်သောကြောင့် သာပေက္ခဖြစ်သော မုဏ္ဍသဒ္ဒါသည် ငဲ့အပ်သော ဗာလံဟူသောကံကို ယှဉ်စပ်ထည့်စွက်အပ်သည် – ဟု ဒီပနီဖွင့်သည်။ [အယမတ္ထော အတ္ထော၊-မုဏ္ဍသဒ္ဒဿ အတ္တနာ အပေက္ခိတံ ဗာလံ ဂမကတ္တာ (ဉာပကတ္တာ) တေန မုဏ္ဍသဒ္ဒေန အပေက္ခိတဒ္ဗော ဗာလသဒ္ဒေါ ပယုဇ္ဇတေတိ။–ဒီပနီ။] နိဿယာ၌ ဤအဖွင့်အတိုင်း အနက်ပေးထားသည်။

မိမိအာဃာ။ ။မိမိကား ဒီပနီဖွင့်သလို ကျမ်းဆရာဆိုလိုမည်မထင်၊ ဂမက-သာပေက္ခ အသုံးအနှုန်းသည် သမာသ်စပ်သောအရာ၌ အသုံးအနှုန်းတည်း၊ (၂၄၃)ဂါထာကို ကြည့်ပါ၊ ပဗ္ဗတ+ မုဏ္ဍတို့နှင့် အာယပစ္စည်း၏ စပ်ခြင်းလည်း သမာသ်စပ်နှင့် အလားတူပင် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ပဗ္ဗတ–မုဏ္ဍတို့၌ အာယနှင့်စပ်၍ “ပဗ္ဗတာယ, မုဏ္ဍာယ ” ဟု ဖြစ်သောအခါ ‘ ပဗ္ဗတောဝိယ အာစရတိ ” ဟူသော ဝါကျ၏အနက်, “မုဏ္ဍံ ကရောတိ” ဟူသော ဝါကျ၏ အနက်ကို သိစေတတ်သောသတ္တိကို “ဂမက” ဟု ဆိုလိုမည်ထင်သည်။

ဤအတိုင်းမှန်လျှင် “ပဗ္ဗတ မုဏ္ဍတို့သည် သံဃောဗာလံဟူသောပုဒ်တပါးကို ငဲ့ခြင်း ရှိပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် အာယပစ္စည်းနှင့် တွဲစပ်ရသနည်း ” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဂမကတ္တာ၊ပေ၊ပယုဇ္ဇတေ” ဖြန့်–ဟု ကျမ်းတက်၍ “ပုဒ်တပါးကိုငဲ့သော်လည်း ဝါကျအနက်ကို သိစေတတ်သောကြောင့် တွဲစပ်နိုင်သည်” ဟု အဓိပ္ပါယ်ယူသင့်သည်။

သာပေက္ခာ ပေက္ခိတဗ္ဗာ ။ ။ ပဗ္ဗတသည် သံဃာကိုငဲ့ခြင်း ရှိသော သာပေက္ခလည်း ဟုတ်၏၊ ထိုသံဃာသည် ပြန်၍ငဲ့အပ်သောကြောင့် အပေက္ခိတဗ္ဗလည်းဟုတ်၏၊ မုဏ္ဍာသည် ဗာလကိုငဲ့ခြင်းရှိသောကြောင့် သာပေက္ခလည်း ဟုတ်၏၊ ဗာလသည် ပြန်၍ငဲ့အပ်သောကြောင့် အပေက္ခိတဗ္ဗလည်း ဟုတ်၏၊ ဤသို့ သာပေက္ခလည်းဖြစ်-အပေက္ခိတဗ္ဗလည်းဖြစ်သောကြောင့် ပဗ္ဗတ-မုဏ္ဍတို့ကိုသာ အာယနှင့်ကပ်၍ ယှဉ်စပ် သုံးစွဲအပ်သည်။

သံဃသည် ပဗ္ဗတကငဲ့အပ်သောကြောင့် အပေက္ခိတဗ္ဗ ဟုတ်သော်လည်း ပဗ္ဗတကိုငဲ့ခြင်းရှိသော သာပေက္ခမဟုတ်၊ ပဗ္ဗတကိုမငဲ့ဘဲလည်း “သံဃာသည် ပြုကျင့်၏” ဟု အဓိပ္ပါယ်ရနေသည်ကို “မငဲ့” ဟု ဆိုသည်၊ ဗာလလည်း မုဏ္ဍာကငဲ့အပ်သော အပေက္ခိတဗ္ဗဟုတ်သော်လည်း မုဏ္ဍာကိုငဲ့ခြင်းရှိသော သာပေက္ခမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် သံဃော – ဗာလံ တို့ကို အာယပစ္စည်းနှင့် မယှဉ်စပ်ရ။ [သာပေက္ခောစ+သော+ အပေက္ခိတဗ္ဗောတိ သာပေက္ခောပေက္ခိတဗ္ဗော။]

၃၂၅။ သညာယ ဝတ္တုမိစ္ဆာယ,မာဈာတံ နာမိကံ ဘဝေ၊
မာဓလိစ္စာဒိဒ္ဒိစ္ဈေဝံ, သဒ္ဒနီတိယ·မာဟဋံ။

၃၂၅။ မာဓလိစ္စာဒိသု-မာဓလိ အစရှိသောပြယုဂ်တို့၌၊ သညာယံ-အမည်ကို၊ ဝတ္တုံ - ဆိုခြင်းငှါ၊ ဣစ္ဆာယံ- အလိုသည်၊ (သတိ-ရှိလသော်၊) အာဈာတံ-အာဈာတ်ပုဒ်သည်၊ ဝါ- အာဈာတ်ပုဒ်က။ နာမိကံ - နာမ်ဝိဘတ်နှင့် ယှဉ်သောပုဒ်သည်၊ ဝါ - နာမ်ပုဒ်သည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏၊ ဣစ္ဆေဝံ-ဤသို့၊ သဒ္ဒနီတိယံ-သဒ္ဒနီတိကျမ်းဌ၊ အာဟဋ္ဌံ-ဥဒါဟရဏ် ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီ။

၃၂၆။ ဥပဋ္ဌဟောတု ကတ္တာဒိ-သာဓနန္တော်•ပရေ ဝိဒူ၊
ကေစိ တဿ ဝိသေသောတိ,ကာရကေ တဿ သင်္ဂဟော။

၃၂၆။ အပရေ-တပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ-ပညာရှိတို့သည်၊ ကတ္တာဒိ သာဓနံ - ကတ္တာ့အစရှိသော သာဓနသည်၊ ဥပဋ္ဌဟော - ဥပဋ္ဌဟ မည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏၊ ကေစိ-အချို့ ဆရာတို့သည်၊

၃၂၅။ ။ဤအာဈာတ်အခဏ်းဝယ် အာဈာတ်ပုဒ်ရင်းက နာမ်ပုဒ်ဖြစ်သွားသော ပုဒ်ထူးပုဒ်ဆန်းကိုလည်း ပြလိုသောကြောင့် "သညာယ" စသည်မိန့်၊ "မာဓလိ" ပုဒ်သည် မာသဒ္ဒါနှင့်ယှဉ်သော ခလဓာတ် ဩဝိဘက်ကို ဣပြု၍ "မာဓလိ – မချော်စေနှင့် "ဟု ပြီးသော အာဈာတ်ပုဒ်တည်း၊ " မာဓလိ ဂေါသာလ "ဟူသော နာမည်ကို ဆိုလိုသောအခါ ထို "မာဓလိ" ဟူသော အာဈာတ်နောင် နာမ်ဝိဘတ် သက်၍ " မာဓလိ " ဟူသော နာမည်ကို ဟောသော နာမ်ပုဒ်တမျိုးဖြစ်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် "မာဓလိနာ ဂေါသာလေန" စသည်ဖြင့် ပါဠိတော်ဝယ် နာမ်ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် တွေ့မြင်ကြရသည်။

အာဒိ။ ။မာဓလိစ္စာဒိဌ် အာဒိဖြင့် "အညာသိကောဏ္ဍညထေရ်" ဟူသော နာမည်၌ အညာသိ ပုဒ်ကိုယူ၊ ဉာဓာတ်, ဏျိ ဝိဘတ်, (အ – သ) လာ၍ "အညာသိ – သိပြီ" ဟု ပြီးသော အာချာတ်ပုဒ်တည်း၊ ပဉ္စဝဂ္ဂီ ၅ ဦးတွင် ပဌမဆုံးထေရ်၏နာမည်ကို ထိုအညာသိပုဒ်ဖြင့်အထူးပြု၍ ဒေါဝေါရာဌ်ကား အညာသိနောင် ပဌမာ စသော ဝိဘတ်သက်၍ နာမ်ပုဒ် ဖြစ်လာရသည်၊ အညာသိစ+သော+ကောဏ္ဍညောစာတိ အညာသိကောဏ္ဍညော။ [ဒီပနီဌ် သိကိုချ၍ " အညာကောဏ္ဍညော "ဟု ဖွင့်၏၊ ယခုအခါဌ်ကား "အညာကောဏ္ဍည"ဟု မဒေါ်ကြတော့။]

တဿ-ထိုကတ္တုအစရှိသော သာဓန၏၊ ဝိသေသော - ဝိသေသနသည်၊ ဥပဂ္ဂဟော- ဥပဂ္ဂဟမည်၏၊ ဏ္ဍုတိ - ဤသို့၊ ဝဒန္တိ – ဆိုကြကုန်၏၊ တဿ - ထို ဥပဂ္ဂဟ ၂ မျိုးကို၊ ကာရကေ - ကာရကဌ်၊ သင်္ဂဟော-သွင်းယူခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

၃၂၆။ ။"အာချာတ်ဝိဘတ်သည် မိမိ၏ဟောနက်ဖြစ်သော ဘော ကံ ကတ္တားသာ မက ,ဥပဂ္ဂဟကိုလည်းဟောသေး၏"ဟု သတ္တတက္ကမ်း၌ ဆိုအပ်သောကြောင့် ထို ဥပဂ္ဂဟကို ဤနေရာ၌ ပြလိုရကား "ဥပဂ္ဂဟောတု"စသည် မိန့်၊ ပုံစံကို ကတ္တားဟော ကံဟော ဘောဟောဖြစ်သော " ပါစကော ပုရိသော ဂစ္ဆတိ, ဒေသိတံ ဓမ္မံ သုဏာတိ, ဘယံ ဇာယတေ"ဟု ဒီပနီထုတ်၏။

ဥပဂ္ဂဟော ကတ္တာဒိသာဓနံ။ ။"ပါစကောပုရိသော – ချက်တတ်သော ယောကျ်ား" ဤပုံစံ၌ ပါစကောဝယ် ပစဓာတ် , ဏွုပစ္စည်းသည် ကတ္တားဟောတည်း၊ ထိုပါစကောနှင့် အရတူသော ပုရိသောလည်း ကတ္တားကိုပင်ဟော၏၊ ထိုတွင် "ပါစကော ပုရိသော"၌ ပုရိသောသည် ပဓာနဖြစ်ရကား "ဥပဂ္ဂဟ"ဟူသောနာမည်သည် ပုရိသောကဲ့သို့သော ပဓာနသဒ္ဒါ၏ နာမည်တည်း" ဟု အပဒေရဆရာတို့ ဆိုကြသည်၊ ထိုအလို " ပါစကောတိ ဝိသေသနေန + ဥပဂယ္ဟတေတိ ဥပဂ္ဂဟော " ဟု ပြု၊ ဝိသေသနသည် ကပ်၍ယူအပ်သော ဝိသေသျ ပဓာနသဒ္ဒါတည်း။ [" ဒေသိတံ ဓမ္မံ" ၌ ဓမ္မံလည်း ဥပဂ္ဂဟမည်၏၊ ဘယံ၌ကား ဘယံချည်းသာ ဥပဂ္ဂဟမည်၏။]

ဇကစိတဿ ဝိသေသော။ ။ကေစိဆရာတို့ကား "ပါစကော, ဒေသိတံ"ဟူသော ဝိသေသန အပဓာနကို"ဥပဂ္ဂဟ"ဟု ဆိုကြ၏၊ ထိုအလို "ဥပဂယ္ဟတေ ဇေတေနာတိ ဥပဂ္ဂဟော"ဟု ပြု၊ ဇေတေန– ဤ အပဓာန ဝိသေသနသဒ္ဒါသည်၊ ပဓာနတ္ထော– ပဓာနအနက်ကို၊ ဥပဂယ္ဟတေ-ကပ်၍ယူအပ်၏၊ ဏ္ဍုတိ – ထိုသို့ ကပ်၍ယူတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပဂ္ဂဟော – ဥပဂ္ဂဟမည်၏၊ အဝုတ္တ ကတ္တုသာဓန။

ကာရကေ တဿ သင်္ဂဟော။ ။"ကတ္တာဒိသာဓနံ" ဟု ဆိုသော အပဒေရနှင့် ကေစိဆရာတို့သည် ကာရကနှင့် သာဓနကို သဘောတူမယူကြ၊ ပစ္စည်း၏ဟောနက်ကိုသာ သာဓနဟု ယူလို၍, ကြိယာကိုပြုစေတတ်သော ပုရိသော၌ ကတ္တုသတ္တိ, ဓမ္မံ၌ ကမ္မသတ္တိ , စသည်ကိုသာ ကာရကဟု ယူလိုကြ၏၊ ကာရကနှင့် သာဓနကို သဘောတူဟု ယူကြသောဆရာတို့ကမူ "ပါစကော ပုရိသောဟူသော ဥပဂ္ဂဟ ၂ မျိုးလုံးပင် အပဓာနပဓာနအားဖြင့်သာ ကွဲပြားသော ကတ္တုကာရကချည်းဖြစ်၏"ဟု ယူကြသည်။

၃၂၇။ ဝုတ္ထေပိ ဓာတုနာ ဘာဝေ, ဝိဘတ္တိပစ္စယာ ဝိနာ၊
ဘာဝိနော ဓာတုနောတ္ထဿာ-
ချာတေ ပါဂုဉဘာဝတော။

၃၂၈။ ကြိယာပဓာနဘာဝေန, ကြိယမာစိက္ခတေ ဇုတိ၊
အာချာတံ ကေစိ ဓာတွတ္ထော, ပစာရေနာတိ စာပြဲ။

၃၂၇,၈။ ဓာတုနာ-ဓာတ်သည်၊ ဘာဝေ-ကြိယာကို၊ ဝုတ္ထေပိ-ဟောအပ်ပါသော်လည်း၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယာ-ဝိနာဘာဝိနော – ဝိဘတ်ပစ္စည်းနှင့် မကင်းမူ၍ ဖြစ်လေ့ရှိမသာ၊ ဓာတုနော - ဓာတ်၏၊ အတ္ထဿ – ကြိယာအနက်၏၊ အာချာတေ-အာချာတ်၌၊ ပါဂုဉဘာဝတော – ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ယံပဒံ-အကြင်ပစတိ အစရှိသော ပုဒ်သည်၊) ကြိယာပဓာနဘာဝေန-ကြိယာပြဋ္ဌာန်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကြိယံ – ကြိယာကို၊ အာစိက္ခတေ – ဟောတတ်၏၊ ဇုတိ – ထို့ကြောင့်၊ (တံ ပဒံ - ထို ပစတိအစရှိသော ပုဒ်သည်၊) အာချာတံ – အာချာတ်မည်၏၊ ဇုတိ-ဤသို့၊ အပြဲ – ဆိုကြကုန်ပြီ၊ ကေစိ-အချို့ ဆရာတို့သည်၊ ဓာတွတ္ထော-ဓာတ်၏ အနက်ဖြစ်သော်ကြိယာကို ကကြားကံ၌တင်စားသောဌာန၌။ ပစာရေန-ဓာတ်၏ အနက်ဖြစ်သောကြိယာကို ကကြားကံ၌တင်စားသောဌာန၌။ ပစာရအားဖြင့်၊ ကြိယံ- ကြိယာကို၊ (ကတ္တားကံကို-ဟူလို၊) အာစိက္ခတေ-ဟောတတ်၏၊ ဇုတိ - ထို့ကြောင့်၊ အာချာတံ- အာချာတ်မည်၏၊ ဇုတိ- ဤသို့၊ အပြဲ- ဆိုကြကုန်ပြီ။

၃၂၇,၈။ ။ယခုအခါ အာချာတသဒ္ဒါ၏ ဝိဂြိဟ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဝုတ္ထေပိ”စသည် မိန့်၊ ထို ၂ ဂါထာ၌ လိုရင်းကား–“ကြိယံ အာစိက္ခတေတိ အာချာတံ” သာတည်း၊ “အာစိက္ခတေ” သည် ချာဓာတ်၏ အနက်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ အာစိက္ခတေတိ အာချာတံ ” ကို ဓာတွတ္ထဝိဂ္ဂဟ ဟု မှတ်ပါ။ အာပုဗ္ဗ + ချာဓာတ် ဟူသော မိမိဓာတ်ရင်းဖြင့် ဝိဂြိဟ်ပြုလျှင်ကား “ ကြိယံ အာချာယတီတိ အာချာတံ”ဟု ပြုပါ။

ကြိယာပဓာနဘာဝေန ။ ။“ ပစတိ ” စသော အာချာတ်သည် ကံကတ္တားကို ဟောသေးသော်လည်း ကြိယာအနက်က ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် ပဓာနနည်းအားဖြင့် “ ကြိယံ အာစိက္ခတေ ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုရသည် – ဟူလို၊ “အာစိက္ခတေ-ကြိယာကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောတတ်၏”ဟု ပေး။

၃၂၉။ ဗျတိရေကေန ဂစ္ဆာမိ, နဂစ္ဆာမိတိ ပါကဋာ၊
ကိံကရောသိ ပစာမိတိ, ပဠတော ဝါပျယံကြိယာ။

၃၂၉။ ဂစ္ဆာမိ – ငါသွား၏၊ (ဣတိ - ဤသို့၊ ဝုတ္တဝစနဿ-ပြောဆိုအပ်သော စကား၏၊)နဂစ္ဆာမိ – ငါမသွား၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဗျတိရေကေန - ဆန့်ကျင်ဘက်စကားဖြင့်၊ (အာချာဒေတ-အာချာတ်၌၊) အယံကြိယာ – ဤ ကြိယာသည်၊ ပါကဋာ - ထင်ရှား၏၊ ဝါ-တနည်း၊ ကိံ - အဘယ်ကို၊ ကရောသိ - ပြုသနည်း၊ ပစာမိ - ချက်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ပဠတောပိ-အမေးအားဖြင့်လည်း၊ ဝါ-အမေးအဖြေအားဖြင့်လည်း၊ (အာချာတေ-၌၊)အယံကြိယာ-သည်၊ ပါကဋာ-၏။

ဝုစ္ဇတိ၊ပေ၊ဘာဝေတာ။ ။ကြိယာကို ဟောသောကြောင့် "အာချာတ်" ဟု ဆိုလျှင် ဂမု–ပစ စသော ခာတ်ကိုသာ အာချာတ် ဟု ခေါ်ထိုက်သည် မဟုတ်လော–ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ဝုစ္ဇတေ" စသည်မိန့်၊ ခာတ်သည်သာ ကြိယာကို ဟောသော်လည်း ခာတ်သည် တိစသောဝိဘတ်, အ–စသော ပစ္စည်းနှင့်ကင်း၍ မဖြစ် , ထို ဝိဘတ်ပစ္စည်းပါမှ ပုဒ်အရာဝင်၍ ကြိယာကို ဟောနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဂစ္ဆတိ– ပစတိစသော တပုဒ်လုံးကိုသာ အာချာတ် ဟု ခေါ်ရသည်–ဟူလို။

ကေစိ၊ပေ၊အဇြဓုံ။ ။"ဂစ္ဆတိ ပစတိ" စသော တပုဒ်လုံးကို အာချာတ် ဟု ခေါ်ရသောကြောင့်ပင် ကေစိဆရာတို့က "ကြိယံ အာချာယတိ" ဟူသော ဝိဂ္ဂဟ၌ "ကြိယံ "အရ ကြိယာကိုမယူဘဲ, ကြိယာအမည်ကို ကတ္တားကံတို့၏ အဓေါဒ္ဓတင်စား၍ ဌာန။။ပစာရအားဖြင့် ကတ္တားကံကို "ကြိယံ" ဟု ခေါ်ကြသည်၊ ထိုကေစိတို့ကား ဘောဟူသော ကြိယာသာ မက, ကတ္တားကံကိုလည်း ကြိယာဟု နာမည်တပ်ကြသည်။

၃၂၉။ ဗျတိရေကေန၊ပေ၊ပါကဋာ။ ။အာချာတ်ပုဒ်တို့က ကြိယာကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောပုံမှာ " ဂစ္ဆာမိ–ငါသွား၏ "ဟူသော အနွယစကား "နဂစ္ဆာမိ–နငါမသွား" ဟူသော ဗျတိရေကစကားကိုထောက်၍ သိသာ၏၊ ဂစ္ဆာမိ–နဂစ္ဆာမိတို့ဖြင့် သွားသည်ဖြစ်ကို ဆိုလိုရင်း မဟုတ်၊ သွားခြင်း မသွားခြင်း ကြိယာကိုသာ ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။

ကိံ၊ပေ၊ကြိယာ။ ။ကိံကရောသိ–ဘာလုပ်နေသနည်း, (အမေး)၊ ပစာမိ– ထမင်းချက်နေ၏၊ (အဖြေ)၊ ဤသို့ အာချာတ်ပုဒ်ဖြင့် မေး ဖြေရာ၌ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ကို မမေးဘဲ, ကြိယာ (အလုပ်)ကိုသာ မေးသောကြောင့်လည်း အာချာတ်၏ ကြိယာပဓာနဟောကြောင်း ထင်ရှားသည်။

၃၃၀။ ဧဝမ်ိဳ သာဓုပတ္တာ, ချာတသေဝ ကြိယာပဓာ-
နတ္တံ ကိတသ ဒဗ္ဗပ္ပ-ဓာနတ္တံ သိဒ္ဓုပတောဿ။

၃၃၀။ ဧဝမ်ိဳ-ဤဆိုအပ်လတံ့သောအခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း၊ (ဥယျံ၌၅စပ်)၊ သာဓုပတ္တာ - ကတ္တားကံတို့သည် ပြီးစေအပ်သော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာချာတသေဝ - အာချာတ်၏ သာလျှင်၊ ကြိယာပဓာနတ္တံ - ကြိယာ ပြဋ္ဌာန်းသည်၏ အဖြစ်ကို၊ (ဥယျံ-သိအပ်၏၊) ကိတသ - ကိတ်၏၊ သိဒ္ဓုပတော- ကတ္တားကံစသော ထင်ရှားသောသဘောရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒဗ္ဗပ္ပဓာနတ္တံ - ဒြပ်ပြဋ္ဌာန်းသည်၏ အဖြစ်ကို၊ (ဥယျံ - သိအပ်၏။) [ဧဝမ်ိဳ-ဤမိနာဝကွမာနာကာရေနာပိ ဥယျံ—ဒီပနီ။]

၃၃၀။ ဧဝမ်ိဳ၊ဧပ၊ ကြိယာပဓာနတ္တံ။ ။ အာချာတ်သည် ကတ္တားကံ J မျိုးလုံးနှင့် ဖြစ်စေ, ကတ္တားနှင့်ချည်းဖြစ်စေ တွဲရမှ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ကတ္တားကံသည် ပြီးစေအပ်သော သဘောရှိ၏၊ "ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ"၌ ဂမနကြိယာသည် ယောက်ျားဟူသော ကတ္တား, မဂ်ံဟူသော ကံပါမှ ပြီးစီးနိုင်၏၊ ဤသို့ ကတ္တားကံတို့က ပြီးစေအပ်သောကြောင့် အာချာတ်၏ ကြိယာပဓာနအဖြစ်ကို သိရသည်။ [သာဓီယတေတိ သာဓျံ—(သာဓေတာ်, ကျပစ္စည်း၊) သာဓျံ — ကံကတ္တားတို့သည် ပြီးစေအပ်သော (ကံကတ္တားပါမှ ပြီးနိုင် ဖြစ်နိုင်သော) + ရူပံ (သဘောသည်) ယဿာတိ သာဓျရူပံ၊ (အာချာတံ)။]

ကိတသ၊ဧပ၊ ရူပတောဿ။ ။ကိတ်၌ကား "ပါစကော—ချက်တတ်သူ" ဟူရာ၌ ချက်တတ်သူကတ္တားဒြပ်သည် ထင်ရှား၏၊ "ပစိတော-ချက်အပ်သော ထမင်း "ဟူရာ၌ ချက်အပ်သော ထမင်းဒြပ်သည် ထင်ရှား၏၊ " ပဟာရတ္ထံ—ပုတ်ခတ်ကြောင်း"ဟူရာ၌ ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်ရာဝယ် အသုံးပြုရသောလက်နက်ဒြပ် ထင်ရှား၏၊ ဤသို့ ဒြပ်ထင်ရှားသောကြောင့် ကိတ် အနက်၏ ဒြပ်ပြဋ္ဌာန်းသည်၏ အဖြစ်ကို သိရသည်။

မှတ်ချက် ။ ။ ဤဂါထာဖြင့် အာချာတ်က ကြိယာကို ပဓာန အားဖြင့် ဟောကြောင်းကို သိစေလိုရင်းဖြစ်သည်၊ သို့သော် ဤဂါထာကို ထောက်၍ " အာချာတ်သည် ကြိယာပဓာနဖြစ်၏, ကိတ်သည် ဒြပ်ပဓာနဖြစ်၏ " ဟု အာချာတ်နှင့် ကိတ်အထူးကိုလည်း သိနိုင်ပြန်သည်။

အာချာတ်ခဏ်း ပြီး၏။

၃၃၁။ ပါစကော ဘတ္တကာရော ပ-ဟရဏံ သျာဒိ ပစိတော၊
ဩဒနော ဒါနိယော ဘိက္ခု, ပဘဝေါ ဟိမဝါဒိကော။

၃၃၂။ အာသနံ မဏ္ဍပိဌာဒိ, ဌာနံ ဌာနကြိယာ ဧတိ၊
ကိတေနာ·ဘိဟိတံ သတ္တ-သာဓနံ ဘာဝသတ္တမံ။

၃၃၁, ၂။ ပါစကော-ချက်တတ်သူ၊ ဘတ္တကာရော-ထမင်းချက်တတ်သူတည်း၊ ဝါ-ထမင်းချက်တတ်သူကို အရကောက်ရ၏၊ ပဟရဏံ – ပုတ်ခတ်ကြောင်းလက်နက်၊ အသျာဒိ-သန်လျက်အစရှိသောလက်နက်တည်း၊ ပစိတော-ချက်အပ်သော အရာ၊ ဩဒနော-ထမင်းတည်း၊ဒါနိယော-ပေးလှူရာဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းတည်း၊ ပဘဝေါ-စ၍ ဖြစ်ရာအရပ်၊ ဟိမဝါဒိကော-ဟိမဝန္တာအစရှိသောအရပ်တည်း၊ အာသနံ-ကပ်ဝင်နေထိုင်ရာ၊ မဏ္ဍပိဌာဒိ-ညောင်စောင်းအင်းပျဉ် အစရှိသော အရပ်တည်း၊ ဌာနံ – တည်ခြင်း၊ ဌာနကြိယာ-တည်ခြင်းကြိယာတည်း၊ ဧတိ- ဤသို့၊ ကိတေန-ကိတ်သည်၊ ဘာဝသတ္တမံ- ဘောလျှင် ၇ ခု မြောက်ရှိသော၊ သတ္တသာဓနံ – သာဓန ၇ ပါးကို၊ အဘိဟိတံ-ဟောအပ်၏။

၃၃၃။ ကတ္တုကရဏ ကမ္မသ-မ္ပဒါနာဝဓိယာဓိက၊
ရဏဘာဝပ္ပဘေဒေန, သာဓနံ သတ္တဓာ မတံ။

၃၃၃။ ကတ္တုကရဏ ကမ္မ သမ္ပဒါနာဝဓိယာဓိကရဏ ဘာဝပ္ပဘေဒေန - ကတ္တုသာဓန , ကရဏသာဓန , ကမ္မသာဓန , သမ္ပဒါနသာဓန, အပါဒါန် ဟူ ခေါ်အပ်သော အဝဓိသာဓန , အဓိကရဏသာဓန, ဘာဝသာဓနတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ သာဓနံ – သာဓနကို၊ သတ္တဓာ – ၇ ပါးပြား၏ဟူ၍၊ မတံ - သိအပ်၏။ [ဤ ဂါထာကား သာဓန ၇ ပါးကိုပြသော ဂါထာတည်း။]

၃၃၁, ၂ ။ ။ အာချာတ်ခက်းကိုပြုပြီး၍ ကိတ်အခက်းကို ပြလိုသောကြောင့် “ပါစကော” စသည်မိန့်၊ ပစတီတိ ပါစကော၊ ပဟရတိ ဧတေနာတိ ပဟရဏံ၊ ပစိတဗ္ဗောတိ ပစိတော၊ ဒဒါတိ ယဿာတိ ဒါနိယော၊ ပဘဝန္တိ တေသ္မာတိ ပဘဝေါ၊အာသန္တိ ဧတ္ထောတိ အာသနံ၊ (အာသဓာတ်)၊ ဌိယတေ ဌာနံ၊ ဤသို့ သာဓန ၇ ပါး၏ပုံစံများကို ဝိဂ္ဂဟပြုပါ။

၃၃၄။ ဘာဝေါ တု ကာရကာမိသေော,
ခာတ္ထတ္ထော သ ကြိယာ ယဒိ၊
ခာတ္ထတ္ထော ခာတုနာ ဝုတ္တော,
ကိမတ္ထံ ပစ္ဆယော ကတော။

၃၃၄။ တု-ဆက်ဂျုးအံ့၊ဘာဝေါ-ဘာဝသာဓနသည်၊ကာရကာမိသေော - ကာရကတို့နှင့် မရောနှောသော၊ ခာတ္ထတ္ထော - ခာနက်တည်း၊ သ (သော)-ထို ခာတ်နက်သည်၊ ကြိယာ - ကြိယာတည်း၊ ခာတုနာ - ခာတ်သည်၊ ခာတ္ထတ္ထော - ခာတ်နက်ကို၊ ယဒိဝုတ္တော-အကယ်၍ ဟောအပ်သည် ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံ သတိ-ဤသို့ ဖြစ်လသော်၊) ကိမတ္ထံ-အဘယ်အကျိုးငှါ၊ ပစ္ဆယော- ဝိဘတ်ပစ္စည်းကို၊ ကတော-ပြုအပ်သနည်း။

၃၃၅။ နကေဝလာ ပယုဇ္ဇန္တိ, ပကတိ နစ ပစ္စယာ၊
ဇုတိ ဈာယေန ဘာဝတ္ထ-သာဓနာပေက္ခာဘာဝတော။

၃၃၅။ ဘာဝတ္ထ သာဓနာပေက္ခ ဘာဝတော - ဘော အနက်ဟူသော ဘာဝသာဓနကို ဆရာတို့က ငဲ့ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ "နကေဝလာ ပယုဇ္ဇန္တိ ပကတိ နစပစ္စယာ" ဇုတိဈာယေန-နကေဝလာ ပယုဇ္ဇန္တိ ပကတိ နစ ပစ္စယာ ဟူသော ဤ ပရိဘာသာ

၃၃၆။ ။သာဓန ၇ ပါးတွင် ဘာဝသာဓနပါ၏၊ အာချာတ်၏ဟောနက်တွင်လည်း ဘောအနက်ပါ၏၊ ထို " ဘော " ဟူသည် ကတ္တားကံစသော ကာရကတို့နှင့် မရောသော " သွားခြင်း , ချက်ခြင်း , ရခြင်း " စသော ခံဝတ်နက်တည်း၊ ထို ခာတ်နက်ဟူသည်လည်း ကြိယာတည်း၊ ထို ခာတ်နက်ဟူသော ကြိယာကို ခာတ်ချည်းသက်သက်က ဟောနိုင်လျှင် ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့ကို အဘယ်အကျိုးငှါ ထည့်ထားပါသနည်း-ဟု မေးသည်။ [ဂစ္ဆိယတေဒ္ဓ တေဝိဘတ် ယပစ္စည်း၊ ဂမနံဒ္ဓ ယုပစ္စည်းစသည်ကို ထည့်ရခြင်း၏အကျိုးကို မေးသည်။]

၃၃၅။ ဘာဝတ္ထ သာဓနာပေက္ခဘာဝတော။ ။ခာတ်သည် ကြိယာကိုသာဟော၏၊ ဝိဘတ်နှင့် ပစ္စည်းတို့ကား ဘာဝသာဓနအနက်ကိုဟော၏၊ ထိုသို့ သာဓနအနက်ဟောဘို့ရန် (ကျမ်းဆရာတို့က)ငဲ့သောကြောင့် " နကေဝလာ ပယုဇ္ဇန္တိ " စသော ပရိဘာသာနှင့် အညီ ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့ကို

နည်းအားဖြင့်၊(ပစ္စဃေသာ-ကို၊ ကတော-၏၊) [ကေဝလာ- ဝိဘတ် ပစ္စည်းမဘက် သက်သက်ကုန်သော၊ ပကတိ - လိန်ဓာတ် ဟူသော ပကတိတို့ကို၊ နပယုဇ္ဇန္တိ-မယ္ဟဉ်စပ်အပ် မသုံးစွဲအပ်ကုန်၊ကေဝလာ-လိန်ဓာတ် မဘက် သက်သက်ကုန်သော၊ ပစ္ဆယာ - ဝိဘတ် ပစ္စည်း ဟူသော ပစ္ဆယတို့ကိုလည်း၊ နပယုဇ္ဇန္တိ-ကုန်။]

၃၃၆။ သိဒ္ဓသာဓျပဘေဒေန, ဒုဓာ ဘာဝေါ ယထာဂ္ဂမံ၊
ပါကောဒ္ဒိယတိ ဣတ္တဏ္ဍ-ဗျာချာနေ သဒ္ဒသတ္ထိယာ။

၃၃၆။ သဒ္ဒသတ္ထိယာ-ကိတ်ပစ္စည်း, အာချာတ်ဝိဘတ် ဟူသော သဒ္ဒါ၏ အစွမ်း သတ္တိကြောင့်၊ ဘာဝေါ – ဘောသည်၊ သိဒ္ဓသာဓျပဘေဒေန - သိဒ္ဓဘော , သာဓျဘာဝတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဓာ-၂ ပါး အပြားအားဖြင့်၊ '(ပဘိဒ္ဓတေ-ပြား၏၊) ယထာဂ္ဂမံ - အစဉ်အတိုင်းသော ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ပါကောဒ္ဒိယတိ-ပါကော, ဒ္ဒိယတိ ဟူသည်တည်း၊ ပါကော-ချက်ခြင်းသည်၊ (ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊) ဒ္ဒိယတိ-တည်ခြင်း၊ ဝါ - တည်ရာ၏၊ ဣတိ – ဤသို့၊ အတ္ထဗျာချာနေ - အတ္ထဗျာချာန်ကျမ်းဌ၌၊ (ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ။)

ထည့်၍သုံးစွဲထားရသည်၊ ခဲ့ဥုံးအံ့-"ပစ္ဆတေ-ချက်ခြင်း" ဟူရာဌ်"ချက်ခြင်း" ဟူသောအနက်သည် ပစတေတ်၏အနက်လည်း ဟုတ်၏၊တေဝိဘတ်၏ ဘာဝသာဓနအနက်လည်း ဟုတ်၏၊ ပစနံဌ်လည်း " ယုပစ္ဆည်း၏ ဘာဝသာဓနအနက်လည်း ဟုတ်၏ " ဟု ဆိုရုံသာ၊ ဤသို့ ဘောအနက်ဟူသော ဘာဝသာဓနကို ဝဒန္တုပဂ္ဂါလိက ငဲ့ခြင်းကြောင့် ထို ဘာဝသာဓနကို ဟောဘို့ရန် ပစ္ဆတေ-ပစနံတို့ဌ် တေဝိဘတ်, ယုပစ္ဆည်းတို့ကို ပြုရ (ထည့်ထားရ) သည်။

၃၃၆။ ။ဤဂါထာဖြင့် အတ္ထဗျာချာန်ကျမ်းဌ် ဆိုအပ်သော "သိဒ္ဓဘော သာဓျဘော "ဟု ဘော ၂ မျိုးအပြားကိုဂုဏ်း , ပုံစံကိုဂုဏ်း ပြ၏၊ သိဒ္ဓဘော ဟူသည် ဒြဗ်ထင်ရှားသော ကိတ်ဘောတည်း၊ ပုံစံကား — " ပါကော " တည်း၊ ဤပုံစံဌ် "ချက်ခြင်း" ဟူသော ကြိယာသည် လောကဌ် ကြီးပါးခြင်း အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှား၏၊ ထိုသို့ ဒြဗ်ထင်ရှားခြင်းကြောင့်ပင် "ပါကော ဘဝတိ. ပါကံ ကရောတိ "စသည်ဖြင့် နာဓိဝိဘတ်သက်၍ နာမ်ပုဂ္ဂိုလ်တခုအနေအားဖြင့် ကတ္တားကံစသည် ဖြစ်နိုင်ပြန်သည်။ [" ဒဗ္ဗဝါစကံ နာမံ " နှင့်အညီ နာမ်ပုဂ္ဂိုလ် မှန်လျှင် ဒြဗ်ဟောဖြစ်ရသည်၊ သိဒ္ဓိတ္ထ-အထင်အရှားပြီးစီးပြီ၊ ဣတိ သိဒ္ဓေါ။]

၃၃၇။ မာတုလောစရိယောတ္ဝေကော,
ပျော်ဝံ ဘာဝေါပိ မနုဿော။
ကြိယာစ သာဓနဉ္စေတိ,ပကတ္ဘာ ပစ္စယေနစ။

၃၃၇။ ဧကော်ပိ - တပါးတည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း၊ မာတုလောတိ-ဥုးကြီးဟူ၍ၵင်း၊ အာစရိယောတိ–ဆရာဟူ၍ၵင်း၊ မနုဿတေယထာ- သိအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ – ဤအတူ၊ ဘာဝေါပိ - တမျိုးတည်းသော ဘောကိုလည်း၊ ပကတ္ဘာ-ပကတိဟူသော ဓာတ်ကြောင့်ၵင်း၊ ပစ္စယေနစ-ပစ္စည်းဝိဘတ်ကြောင့်ၵင်း၊ ကြိယာတိစ-ကြိယာဟူ၍ၵင်း၊ သာဓနံတိစ-သာဓနဟူ၍ၵင်း၊ မနုဿတေ-သိအပ်၏။

၃၃၈။ ဘာဝေါတိ သတ္တိမံ ဒဗ္ဗံ, ယံ ယဒူပစရိယတေ၊
ဆဋ္ဌီ သာမိနိ တံယောဂေ, ဓာတ္ထတ္ထော·ပေက္ခိတော ဝုန။

၃၃၉။ ကတ္တထ္ထေ တတိယာ ဆဋ္ဌီ,ကေစိ လာခူပမာတိစ၊
ကြိယာဝိသေသနံ ဆဋ္ဌီ-ယန္တံ တံယောဂတောတိစ။

၃၃၈,၉။ ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ သတ္တိမံ-ကာရကသတ္တိရှိသော၊ ယံဒဗ္ဗံ-အကြင်ကြိယာဒြဗ်ကို၊ ဘာဝေါတိ-ဘောဟူ၍၊ ဥပစရိယတေ-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်၏၊ တဒါ- ထိုအခါ၌၊ တံယောဂေ-ထို ကြိယာ

သာဓျဘော ဟူသည် ကတ္တားသည် ပြီးစေအပ်သော အာချာတ်ဘောတည်း၊ ပုံစံကား — “ဒ္ဒိယတေ” တည်း၊ “ပုရိသေန–သည်၊ ဒ္ဒိယတေ–တည်ခြင်း” ဟူရာ၌ ပုရိသေနကတ္တားက တည်ခြင်းကြိယာကို ပြီးစေရုံကို ကြည့်ပါ၊ ကြိယာက ပဓာနဖြစ်သောကြောင့်ပင် ဒ္ဒိယတေနောင် နာမ်ဝိဘတ်များး မသက်နိုင်ဘဲ ရှိရသည်။ [“ဩဒနံ ပစ္စတေ”၌ကား ကျက်ခြင်းကြိယာကို ဩဒနံဟူသောကံက ပြီးစေရ၏။]

၃၃၇။ ။ဘောအနက်တခုထည်းကိုပင် ဓာတ်ဟူသော ပကတိ၏အနက်ဖြစ်သောကြောင့် ကြိယာအနက်ဟုၵင်း, တဝိဘတ် ယုပစ္စည်း စသောဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့၏အနက် ဖြစ်သောကြောင့် သာဓနအနက် ဟု ၵင်း ၂ မျိုးခွဲ၍သိရသည်၊ ဥပမာ – ဘုန်းတော်ကြီး တပါးကိုပင် အမေ့မောင် ဖြစ်သောကြောင့် “ဥုးကြီး”ဟုၵင်း, မိမိအား စာချသူဖြစ်သောကြောင့်“ဆရာ”ဟုၵင်း ခေါ်ရသကဲ့သို့တည်း။

ဒြဗ်ိနှင့် ယှဉ်ရာ၌၊ သာမိနိ - သာမီအနက်၌၊ ဆဋ္ဌိ–ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သည်၊ ဘဝေ – ဖြစ်၏၊ ဓာတ္ဆတ္ထေ – ဓာတ်၏ အနက်ကို၊ အပေက္ခိဒတပန–ဲအပ်သော်ကား၊ ဝါ- ဲအပ်ရာ အခါ၌ကား၊ ကတ္တုတ္ထေ - ကတ္တားအနက်၌၊ တတိယာ–တတိယာဝိဘတ်သည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏၊ ကေစိ-အချို့ဆရာတို့သည်၊ ဆဋ္ဌိ-ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သည်၊ လာခူပမာ (လာခါ+ဥပမာ)-ချိတ်ဟူသော ဥပမာ၌၏၊ ဝါ-ချိတ်နှင့်တူ၏၊ ဇာတိစ- ဤသို့ ရှင်း၊ တံယောဂတော – ထို ဓာတ်နက်နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ဆဋ္ဌိယန္တိ–ဆဋ္ဌိဝိဘတ် အဆုံးရှိသော၊ ကြိယာဝိသေသနံ-ကြိယာဝိသေသနံတည်း၊ ဇာတိစ–ဤသို့ရှင်း၊(ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။)

၃၃၈,၉။ **ဘာဝေါ၊ပေ၊ တံယောဂေ ။** ။ဘောဟောကြိယာပုဒ်၌ စပ်လာသော ပုဒ်များ၏ သမ္ဗန် , ကတ္တား , ဝိသေသနဖြစ်သင့်ရာကို ပြလိုသဖြင့် “ ဘာဝေါတိ ” စသည်ဒိန့်၊ ကြိယာခြင်းကို“ဘော ” ဟု ဆိုလိုရာအခါ၌ ထို ကြိယာခြင်းနှင့် ယှဉ်စပ်မည့်ပုဒ်ဝယ် သာမိအနက်၌ ဆဋ္ဌိသက်ရသည်၊ ပုံစံကား- “ပါဒဿ + ဥက္ခိပနံ-ခြေ၏+ကြွခြင်း” တည်း၊ ဤပုံစံ၌ ကြွခြင်းကို “ကြိယာခြင်း”ဟု ဆိုလိုသည်။ [ခြင်းဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း (၃၃၆) ဂါထာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ဓာတ္ဆတ္ထေ၊ပေ၊ တတိယာ ။ ။ဓာတ်နက်ဖြစ်သော ကြိယာကိုင့်လျှင်ကား (စပ်လျှင်ကား) ကတ္တားအနက်၌ တတိယာသက်၍“သူဒေန + ပစနံ–စဖိသည်သည်+ ချက်ခြင်း” ဟု ဖြစ်၏၊ ဤပုံစံ၌ သူဒေနကို “ချက်”ဟူသော ဓာတ်နက်၌ စပ်ရသည်၊ အာချာတ်၌လည်း နည်းတူ။

ဆဋ္ဌီလာခူပမာ။ ။ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ကို ချိဘ်ကဲ့သို့ ဥပမာထား၍ “ကတ္တားအနက်၌ ဆဋ္ဌိသက်နိုင်၏”ဟု ကေစိဆရာတို့က ဆိုကြ၏၊“သူဒဿ–စဖိသည်သည်+ပစနံ–ချက်ခြင်း”တည်း။ [ကွဲအက်သောနေရာ၌ ချိတ်ဖြင့် ဖာထေးရသကဲ့သို့ “ တတိယာဝိဘတ်နေရာ၌ တတိယာဝိဘတ် မသက်သဖြင့် ဟာနေသောကတ္တားအနက်ကို ဆဋ္ဌိဝိဘတ် တည်းဟူသောချိတ်ဖြင့် ဖာပေးရသည်–ဟူလို၊—“ဆဋ္ဌိကတ္တား, ရံခါငြားမူ, ကတ္တားတတိယာနှင့်တူမြဲတည်း”။]

ကြိယာ၊ပေ၊ဆဋ္ဌိယန္တိ။ ။တချို့ကလည်း“ဓာတ်အနက်နှင့်ယှဉ်ရာဝယ် ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ ဆဋ္ဌိသက်သည်”ဟု ဆိုကြ၏၊ “ပုရိသဿ ဘယံ” တည်း၊ ဤပုံစံ၌ ရိုးရာသမ္ဗန်ဖြစ်သော်လည်း “မိန်းမ၏ကြောက်ခြင်းမဟုတ်” ဟု ကြောက်ခြင်းကြိယာကို အထူးပြုသောကြောင့်“ပုရိသဿ”ကို “ကြိယာဝိသေသန” ဟု ဆိုသည်၊ သို့ဖြစ်လျှင် “ပါဒဿ ဥက္ခိပနံ” ၌လည်း လက်၏ကြွခြင်းမှ အထူးပြုသောကြောင့် ပါဒဿကို ကြိယာဝိသေသန ဟု ဆိုနိုင်၏။

၃၄၀။ ဘေဒေါ သမ္ဗန္ဓိဘေဒေန,
ဘာဝသုပစရိယတော၊
အဘေဒသ္မ အဘေဒေါစာ-
ဘာဝါကာသာဒိနော ယထာ။

၃၄၁။ ပါကာ တေလဃဋာဒိနံ,
ဟောန္တိ ပါကောတိ ဝါ ကိတော၊
ဘာဝေ ချာတော အယုတ္တာတ္တာ,
နာ ဆဋ္ဌီ သာမိလက္ခဏော။

၃၄၀,၁။ အဘေဒသ္မ - အထူးအပြား မရှိသော၊ အဘာဝါကာသာဒိနော-အဘာဝ, အာကာသ အစရှိသည်၏၊ သမ္ဗန္ဓိဘေဒေန- သမ္ဗန္ဓီဒြဗ်တို့၏ ကွဲပြားခြင်းကြောင့်၊ ဘေဒေါ - အထူးအပြားကို၊ ဥပစရိယတေ ယထာ-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်သကဲ့သို့၊(တထာ-တူ၊) အဘေဒသ္မ-အထူးအပြား မရှိသော၊ ဘာဝသ္မ-ကြိယာ၏၊ သမ္ဗန္ဓိဘေဒေန-ခြင်းကြောင့်၊ ဘေဒေါ-အထူးအပြားကို၊ ဥပစရိယတေ-၏၊ အဘေဒေါစ-ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့် မထူးပြားခြင်းကိုလည်း၊ (ဥယျော- သိအပ်၏)။

၃၄၀, ၁။ ။ "အဘာဝ (မရှိခြင်း), အာကာသ (ကောင်းကင်)" တို့သည် ပင်ကိုယ်အတိုင်းအားဖြင့် အများအပြားမရှိဘဲ တခုတည်းဖြစ်၏၊ သို့သော် သမ္ဗန္ဓီဒြဗ်တို့၏ ကွဲပြားခြင်းကြောင့် "မကာသာနံ အဘာဝေါ - ခြင်တို့၏မရှိခြင်း၊ မကာသာနံ အဘာဝေါ-ယင်ကောင်တို့၏မရှိခြင်း" စသည်ဖြင့် အဘာဝအမျိုးမျိုး, "ဃဋာကာသ-အိုးအပေါက်၊ ဒွါရာကာသ-တံခါးအပေါက်" စသည်ဖြင့် အာကာသအမျိုးမျိုး ကွဲပြားရသကဲ့သို့,

ထို့အတူ ကြိယာသည် ကျက်ခြင်းဖြစ်လျှင် ကျက်ခြင်းတမျိုး သာတည်း၊ သွားခြင်းဖြစ်လျှင်လည်း သွားခြင်းတမျိုးသာတည်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ကြိယာတမျိုးတည်းသာ ဖြစ်သော်လည်း ထိုကြိယာ၌ စပ်ဆိုက်လာသော ဒြဗ်တို့၏ များပြားခြင်းကြောင့် ကြိယာအမျိုးမျိုးလည်းကွဲပြား၍ "တေလသ္မ ပါကော-ဆီ၏ကျက်ခြင်း၊ ဃဋသ္မ ပါကော - ထောပတ်၏ ကျက်ခြင်း" ဟုဆိုင်း, "တေလဃဋာဒိနံ ပါကာ-ဆီ ထောပတ်တို့၏ကျက်ခြင်းတို့" ဟုဆိုင်း ဖြစ်ရ၏၊ "ထိုသို့ ဒြဗ်အများနှင့်မစပ်ဘဲ ပင်ကိုယ်အတိုင်းဆိုလျှင် "ကျက်ခြင်း" တမျိုးတည်းဖြစ်၍ မကွဲပြားပါ" ဟူလို။

ယထာ- ဉဒါဟရဏ်ကား၊ တေလဃဋ္ဌာဒီနံ-ဆိ ထောပတ် အစ
ရှိသည်တို့၏၊ ပါကာ - ကျက်ခြင်းတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဝါ- တနည်း၊
ပါကော-ကျက်ချင်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဇာတိ-သို့၊ ကိတဘာဝေ- ကိတ်
ဘော၌၊ ဟောတိ-၏၊ အာချာတေ-အာချာတ်ဘော၌၊ အယုတ္တဟ္တာ-
ဆဋ္ဌိဝိဘတ်၏ မယွဉ်သင့်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာမိလက္ခဏော-
သာမိလက္ခဏာ၌၊ ဆဋ္ဌီ- သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်။

၃၄၂။ ကြိယာနိသယကတ္တာဒိ˚, ဓာရေန္တမ္ပိ ကဋ္ဌာဒိကံ၊
ကြိယာဓာရော ယထာ ကတ္တာ, ဒဗ္ဗေ တန္နိသယေပိစ။

၃၄၃။ ဘာဝသာပိ အဘာဝသ, ကတ္တုပညတ္တိ ဝုစ္စတေ၊
သဒ္ဒနီတိယ မေတသ, ဒဗ္ဗဘေဒေန ဘေဒတော။

၃၄၂, ၃။ ကြိယာနိသယကတ္တာ ဒိ˚ - ကြိယာ၏မှိရာ ကတ္တား
အစရှိသော ကာရကကို၊ (အာဒိဖြင့် ကံကိုယူ)၊ ဓာရေန္တမ္ပိ- ဆောင်
တတ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ ကဋ္ဌာဒိကံ-ကဋ္ဌေအစရှိသောကာရကကို၊

ပါကာ၊ပေ၊ကိတဘာဝေ ။ ။ “ တေလဃဋ္ဌာဒိနံ ပါကာ ” သည်
သမ္ဗန္ဓီဖြစ်တွေက “ တေလဃဋ္ဌာဒိနံ ” ဟု များသည့်အတွက် “ ပါကာ”ဟု
ကြိယာလည်း များပြားပုံကိုပြသော ပုံစံတည်း၊ “တေလ ဃဋ္ဌာဒိနံ ပါကော”
ကား သမ္ဗန္ဓီဖြစ်တွေ့ များပြားသော်လည်း ကျက်ခြင်းသာမညဇာတ်ကို ငဲ့၍
“ပါကော”ဟု တခုထည်းနေပုံကိုပြသော ပုံစံတည်း၊ ဤနောံပုံစံကိုရည်ရွယ်၍
ရွေဂါထာ၌ “အဘေဒေါစ”ဟု ဆိုခဲ့သည်။

အာချာတေ၊ပေ၊သာမိလက္ခဏေ။ ။အာချာတ်သည် ကြိယာပဓာန
ဖြစ်၏၊ ထိုကြိယာကိုလည်း ကတ္တားက ပြီးစေရ ဖြစ်စေရ၏၊ ထို့ကြောင့်
အာချာတ်ဘော၏ယှဉ်ရာ၌ ဆဋ္ဌီဝိဘတ် မသက်သင့်သောကြောင့် (သဒ္ဒယုတ္တိ
မရှိသောကြောင့်) သာမိအနက်၌ ဆဋ္ဌီမသက်ရ၊ “ ပုရိသဿ ဋ္ဌိယတေ –
ယောက်ျား၏+တည်ခြင်း” ဟု ပါဠိမစီရ-ဟူလို။ [“သာမိအနက်၌ မသက်ရ”
ဟု ဆိုခြင်းကြောင့် “ ကတ္တားအနက်၌ကား ဆဋ္ဌီသက်တော့ ” ဟု ခွင့်ပြုရာ
ရောက်သည်။]

၃၄၂, ၃။ ။“ဘော”ဟူသော ကြိယာသည် ပင်ကိုယ်သဘာဝအားဖြင့်
ထင်ရှားမရှိ၊ “ထိုသို့ ထင်ရှားမရှိသော ဘောသည် အဘယ်နည်းဖြင့် ကြိယာ
တပါးကို ပြီးစေနိုင်သော ကတ္တား စသော ကာရကဖြစ်နိုင်သနည်း ” ဟု

ကြိယာဓာရော-ကြိယာ၏ တည်ရာဟူ၍၊ ဝုစ္စတေယထာ-ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ (တထာ-ထို့အတူ၊) တန္နိဿယေ-ထိုကြိယာ၏ မှီရာဖြစ်သော၊ ကတ္တုဒဗ္ဗေပိ-ကတ္တားဒြဗ်၌လည်း၊ (စအနက်မရှိ)၊ (ဝတ္တုဗ္ဗာ-ဆိုထိုက်သော၊) ကတ္တုပညတ္တိ-ကတ္တားဟူသော အမည်ပညတ်ကို၊ အဘာဝသ - ထင်ရှားမရှိသော၊ ဘာဝသာပိ - ဘော၌လည်း၊ သဒ္ဒနိတိယံ-သဒ္ဒနီတိ၌၊ ဥစ္စတေ- ဆိုအပ်၏၊ (ဤကား ဒီပနီအလိုတည်း။)

[(တနည်း) အဘာဝသ - ထင်ရှားမရှိသော၊ ဘာဝသာပိ-ဘော၏လည်း၊ ကတ္တုပညတ္တိ-ကို၊ သဒ္ဒနိတိယံ-၌၊ ဝုစ္စတေ - ဆိုအပ်၏၊] (တ၌ဝစနံ- ထိုစကားကိုလည်း၊) တေသ-၌ ကိတ်ဘော၏၊ ဒဗ္ဗဘေဒေန- ကတ္တားအစရှိသော ဒြဗ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဘေဒတော-ကွဲပြားခြင်းကြောင့်၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏။

မေးဘွယ် ရှိသောကြောင့် " ကြိယာနိဿယ ကတ္တာဒိ° " စသော ဂါထာ ရပ်ကို မိန့်သည်၊ "ပုရိသော ကဋ္ဌေ နိသီဒတိ"ပုံစံ၌ ထိုင်ခြင်းကြိယာသည် ယောက်ျားဟူသော ကတ္တားဒြ တည်သောကြောင့် ပုရိသောကို ကြိယာ၏ တည်ရာ " အာဓာရ " ဟု ခေါ်သင့်သော်လည်း မခေါ်ဘဲ ယောက်ျား၏ တည်နေရာ ဖျာကိုသာ ဌာနျူပစာရအားဖြင့်"အာဓာရ"ဟုခေါ်ရသကဲ့သို့... [ကတ္တာဒိ°၌ အာဒိဖြင့် ကံကိုယူ၍ ကဋ္ဌာဒိ၌ အာဒိဖြင့် "ထာလိယံ သြဒနံ ပစတိ"ဝယ် သြဒနံဟူသောကံ၏တည်ရာ "ထာလိယံ"ကို ယူပါ။]

ကတ္တုဒဗ္ဗေ တံနိဿယေပိ ။ ။ ထို့အတူ ထိုကြိယာ၏ မှီရာဖြစ်သော ကတ္တားဒြ၌ (ခေါ်ဝေါ်ထိုက်သော) ကဿားဟူသော နာမည်ကိုလည်း ထင်ရှားမရှိသောဘော၌ တင်စား၍ ဘောကိုလည်း ကတ္တား ဟု ခေါ်ဆိုရသည်၊ ဆိုလိုရင်းကား " ပါကာ တေလ ဃဋ္ဌာဒီနံ ဟောန္တိ "၌ ကျက်ခြင်းဟူသော ဘောအနက်သည် ထင်ရှားမရှိ၊ ဆိ၏ ဆုပ္ပက်မှုကိုကြည့်၍ "ကျက်ခြင်း"ဟု သိရခေါ်ရသော ပညတ်မျှသာဖြစ်၏၊ ထိုသို့ ထင်ရှားမရှိသော်လည်း ကျက်ခြင်း၏တည်ရာ တေလ (ဆီ) ဖသည်ကား ထင်ရှားရှိရုံ မက ကျက်တတ်သော ကတ္တုသတ္တိလည်း ရှိ၏၊ ထိုတေလ၏ကတ္တုသတ္တိကို ပါက၌တင်စား၍ "ပါက"ကို ကတ္တား ဟု ခေါ်ဝေါ်ပညတ်ရသည်-ဟူလို။

အမှာ။ ။နိဿယေ ကတ္တုဒဗ္ဗေပိ၏ စပ်ဘို့ရာ " ဝတ္တုဗ္ဗာ "ဟု ထည့်၍ ဒီပနီစပ်သည်၊ ထို ဝတ္တုဗ္ဗာကိုကား ကတ္တုပညတ္တိ၌စပ်၊"ဘာဝသာပိ အဘာဝသ ကိုလည်း သတ္တမီအနက်၌ ဆဋ္ဌီသက် " ဟု ဖွင့်၏၊ " ဘော၏+ကတ္တုပညာ"ဟု စပ်နိုင်သောကြောင့် ဆဋ္ဌီအနက်လည်း သင့်သည်သာ။

၃၄၄။ ဝေါဟာရဝိသယတ္ထတ္တာ, ကိတေ ဒဗ္ဗပ္ပဓာနတော၊
ဒဗ္ဗသဝ စ နေယျတ္တာ, ဘာဝေါ ဒဗ္ဗန္တိ တညုနာ။

၃၄၄။ (ဘာဝသ - ကိတ်ဘော၏၊)ဝေါဟာရဝိသယတ္ထတ္တာ-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်းတို့၏ အာရုံဖြစ်သော အနက်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ကိတေ- ကိတ်၌၊ ဒဗ္ဗပ္ပဓာနတော - ဒြဗ်ပြဋ္ဌာန်းသည့် အတွက်၊ ဒဗ္ဗသဝ- ဒြဗ်၏ကဲ့သို့၊ နေယျတ္တာစ- သိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဘာဝေါ-ကိတ်ဘောကို၊ ဒဗ္ဗန္တိ-ဒြဗ်ဟူ၍၊ တညုနာ- ထို ကိတ်ဘောကိုသိ, ပညာရှိသည်၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်ပြီ။

ဇေသ၊ ပေ၊ ဘာဒေတော။ ။ကတ္တားက "တေလ-ဃဋ"ဟု များလျှင် ဘော (ကြီယာ) လည်း "တေလ၏ပါက, ဃဋ၏ပါက" စသည်ဖြင့် များပြားနိုင်ပုံကိုထောံ၍ တေလဃဋတို့၏ကတ္တုသတ္တိကို ပါကဋ္ဌတင်စား၍ ကတ္တားဟု ခေါ်ဆိုရကြောင်း သိနိုင်သည်။ [ဤ ၂ ဂါထာသည် သဒ္ဒနီတိပဒမာလာ အစဉ်လာသော အောက်ပါဂါထာတို့ကို မှီသော ဂါထာများဖြစ်၏။]

ယဇ္ဇေဝံ ကတ္တုဝေါဟာရော, ဘာဝသ တု ကထံ သိယာ၊
သာဝကာနံ သန္ဓိပါတော, အဟောသိ ဇုတိအာဒိသု။
ဇုတိ စေ နိဿယာနံ တု, ဝသာ နိဿိတသမ္ဘဝါ၊
ကတ္တုဋ္ဌာနေဝိ ဘာဝသ, ကတ္တုပညတ္တိ သိဒ္ဓတိ။

မှတ်ချက်။ ။ဤ၌"သန္ဓိပါတော"သည် ဘောဘည်း၊ "စည်းဝေးခြင်းသည်"ဟု ကတ္တားလည်းဖြစ်၏၊ ထိုကတ္တုသတ္တိသည် သာဝကတို့၌ ရှိသော သတ္တိကို တင်စားထားသော သတ္တိတည်း၊ ဤဂါထာ၌ပါသော ဘာဝသကို ကတ္တုပညတ္တိ၌ စပ်ရသကဲ့သို့ ဘေဒစိန္တာ၌ လာသော ဘာဝသကိုလည်း ကတ္တုပညတ္တိ၌ သမ္ဗန်အဖြစ်ဖြင့်ပင် စပ်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် ဒီပနီ၌ဖွင့်သော "သတ္တမီအနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်"ဟူသည်ကို စဉ်းစားပါ။

၃၄၄။ ဝေါဟာရ၊ ပေ၊ တညုနာ။ ။"ဘော"ဟူသည် ထင်ရှားမရှိသောပညတ်ဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဒြဗ်ဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် " ဝေါဟာရဝိသယတ္ထတ္တာ " စသည်မိန့်၊ ဤ ဂါထာ၌ "ဝေါဟာရ ဝိသယတ္ထတ္တာ, ဒဗ္ဗသဝစ နေယျတ္တာ"ဟူသော ဟိတ် ၂ ပါးသာ မူလပဓာနဟိတ်များတည်း၊"ကိတေ ဒဗ္ဗပဓာနတော"ကား"ဒဗ္ဗသဝ နေယျတ္တာ "၏ အကူအညီ မူလိ အပဓာန ဟိတ်တည်း။ [ပဓာနတော၌ "ပဓာနဘာဝတော"ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ် အကြောင်း။]

၃၄၅။ သဒ္ဒဝုတ္တိနိမိတ္တေန, ကြိယာဇာတျာ ဝိသေသိတာ၊
ကြိယာ ဝုစ္စတိ ဒဗ္ဗန္တိ, သတ္တိဗျတ္တိ ကြိယန္တရေ။

၃၄၅။ သဒ္ဒဝုတ္တိနိမိတ္တေန-သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါ-သဒ္ဒပဝတ္တိ နိမိတ်ဖြစ်သော၊ ကြိယာဇာတျာ - ကြိယာသာမည် ဇာတ်သည်၊ ဝိသေသိတာ - အတူးပြုအပ်သော၊ ကြိယာ - ဝိသေသ ကြိယာကို၊ ဒဗ္ဗန္တိ-ဒြဗ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ကြိယန္တရေ- ဟောန်း စသော ကြိယာတပါးသည်၊ (သတိ - ရှိသော်၊) သဒ္ဒ်ဗျတ္တိ - ကတ္တု၊ စသောသတ္တိ၏ ထင်ရှားခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏။

ဝေါဟာရဝိသယတ္ထဒီပနာ။ ။ဝေါဟာရာနံ-လောကဒ္ဒ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆို ခြင်းတို့၏+ဝိသယော- အရာတည်း၊ ဝေါဟာရဝိသယော-ရာ၊ ဝေါဟာရ ဝိသယောစ+သော+အတ္ထောစာတိ ဝေါဟာရဝိသယတ္ထော၊ပါဠိလို ပါကော, မြန်မာလို " ချက်ခြင်း " ဟူသည် လူအများတို့၏ ပြောစရာ အနက်တမျိုး ဖြစ်၏၊ လူတို့သည် အမှန်ရှိသော အရာကိုသာ ခေါ်ဝေါ်ကြ ပြောဆိုကြသည် မဟုတ်သေး၊ ထင်ရှားမရှိသော အရာကိုလည်း ပြောစရာတခု အနေအား ဖြင့် ပြောဆိုကြသည်၊ ဥပမာ— ယုန်ချိုသည် လောကဒ္ဒမရှိ၊ သို့သော် ပြောစရာ စကားတခုအဖြစ်ဖြင့်ကား " ယုန်ချို " ဟု ပြောကြသကဲ့သို့ ၎င်း, ရေသဖန်းပင် သည် ပွင့်လေ့ မရှိ၊ သို့သော် " ဥဒုမ္ဗရပုပ္ဖံ " ဟု ပြောရိုး ပြုကြသကဲ့သို့၎င်း အမြုံမဲ့ သားမရှိ၊ သို့သော် " ဝဉ္ဈာပုတ္တော- မိန်းမမြုံ၏သား " ဟု ပြောရိုး ပြုကြသကဲ့သို့၎င်းတည်း။

ကိတော၊ပေ၊နေယျတ္ထော ။ ။ကိတ်ဘောသည် ဒြဗ်ပဓာနဖြစ်ရကား ဒြဗ်ကဲ့သို့ပင် အသိအမှတ် ပြုအပ်၏၊ ဒြဗ်ကဲ့သို့ အသိအမှတ် ပြုရုံကိုလည်း " ပါကော ဇာယတိ , ပါကံ ကရောတိ " စသည်ဖြင့် နာဓိဘတ်သက်လျက် ကတ္တားကံ ထင်ရှားပုံကိုကြည့်၍ သိနိုင်၏၊ " ဒဗ္ဗဝါစကံ နာမံ " နှင့်အညီ ဒြဗ်ကို ဟောသောကြောင့်သာ နာမ်ဓိဘတ်သက်ရသည်၊ ဤအကြောင်းများကြောင့် တင်ရှားမရှိသော်လည်း ကိတ်ဘောကို " ဒြဗ် " ဟု ဆိုအပ်သည် — ဟူလို။ [ပါကောနေရာဝယ် ဋီကာဒ္ဒ " ဘယံ ဇာယတေ " ကို ပုံစံထုတ်၏၊ သဘော တူပင်တည်း။]

၃၄၆။ သဒ္ဒဝုတ္တိ၊ပေ၊ဒဗ္ဗန္တိ။ ။ကိတ်ဘော၏ " သကတ္ထ ဒဗ္ဗ လိင်္ဂါနိ " စသော ပန္နကတ္ထတွင် ကြိယာဒြဗ်ဖြစ်ပုံကိုပြလိုလျှင် " သဒ္ဒဝုတ္တိ၊ပေ၊ဒဗ္ဗန္တိ " ဟု မိန့်သည်၊ " ပါကော " ဌ် ချက်၍ကျက်နိုင်သော အရာဝတ္ထု အားလုံးတို့၏

၃၄၆၊ ကိရတိတိ ကိတော သိသ-ကန်ံ ဝိက္ခိပတာပနေ၊
တိတျတ္ထော ပါယဝုတ္တိတ္တာ, ကိဘကောတိ ပဝုစ္စတိ။

၃၄၆။ (ယော-အကြင်ပစ္စည်းသည်၊)ကိရတိ-ပယ်ရှားတတ်၏၊ ဇုတိ-ထို့ကြောင့်၊(သော-ထို ပစ္စည်းသည်၊)ကိတော-ကိတမည်၏၊ သိသကန်ံ-တပည့်တို့၏ ယုံမှားခြင်းကို၊ဝိက္ခိပတိ အပနေတိ-ပယ်ရှားတတ်၏၊ ဇုတိအတ္ထော-ဤကား အနက်၊ ပါယဝုတ္တိတ္တာ-ကိတပစ္စည်းတို့က များသောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းရှိရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကိတကော တ-ကိတကကျမ်းဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

ကျက်ခြင်းကြိယာသာမညသည်“သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်”ဖြစ်သော သကတ်တည်း၊ “တေလဃဋာဒီနံ ပါကော”အရ“ဆီ၏ကျက်ခြင်း,ထောပတ်၏ကျက်ခြင်း” စသော ကျက်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ဒြဗ်တည်း၊ “ဤနည်းအားဖြင့်လည်း ကိတ်ဘောဂ၏ ဒြဗ်ဖြစ်ကြောင်းသိသာသည်” ဟူလို။ [သဒ္ဒဝုတ္တိနိမိတ္တေနသည် ကြိယာဇာတျာ၏ ဝိသေသနဖြစ်သော်လည်း နပုံလိန်မြသောကြောင့် ဇာတျာ ၏ ဇတ္ထိလိန်သို့မလိုက်ဘဲ နပုံလိန်ရှိမြဲ ရှိရသည်။]

သတ္တိ ဗျတ္တိ ကြိယန္တရေ။ ။“ဒြဗ်”ဆိုလျှင် ထိုဒြဗ်၌ ကတ္တု-ကမ္မစသော ကာရကသတ္တိရှိရလိမ့်မည်၊ အဘယ်အခါ ကာရကသတ္တိထင်ရှားသနည်း—ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “သတ္တိဗျတ္တိ ကြိယန္တရေ”ဟု မိန့်သည်၊ “ဟောန္တိ” စသော ကြိယာတပါးရှိသောအခါ“ပါကာဟောန္တိ”ဟု ကတ္တု သတ္တိထင်ရှား၏၊ [ဋီကာ၌ “ ဇာယတေ” ဟု ကြိယာတပါးရှိသောအခါ “ဘယံ ဇာယတေ”ဟု ကတ္တုသတ္တိထင်ရှား၏-ဟု ပုံစံထုတ်၏။] “ကရောတိ”ဟု ကြိယာတပါးရှိသောအခါ “ပါကံ ကရောတိ” စသည်ဖြင့် ကမ္မသတ္တိ ထင်ရှား၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ကြိယာတပါးနှင့် စပ်ရသောအခါ ကာရကသတ္တိ ထင်ရှားပါသည်၊ ထိုသို့ ကာရကသတ္တိထင်ရှားပုံကိုကြည့်၍ ကိတ်ဘောဂ၏ဒြဗ်ဖြစ်ကြောင်းလည်း ထင်ရှားပါသည်-ဟူလို။

ဩမှာ။ ။“ဤ ဂါထာအဆုံး၌ အာချာတ်အကျယ်ပြီးသည်”ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ မိမိကား-(၃၃၀)ဝေမို့ သာဗျရူပတ္တာဂါထာ အဆုံးကပင် အာချာတ်အကျယ် ပြီးခဲ့ပြီဟု ထင်သည်။

၃၄၆။ ။ဤဂါထာဖြင့် ကိတပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှင့် ကိတကအမည်ရပုံကိုပြ၏၊ “ကိရတီတိ ကိတော”ဟု ဝစနတ္ထပြုပါ၊ ကိရဓာတ်,တပစ္စည်း၊ ကိရဓာတ်၏ ဝိက္ခိပန, ဝိကိရဏအနက်တို့တွင် ဝိက္ခိပနအနက်ကို ယူစေလို၍ “ဝိက္ခိပတိ”ဟု

၃၄၇။ ပစ္ဆယော ကိတကေ ကိစ္စ, ကိတဘေဒေန ဒုဇ္ဇိဓေ၊
ပဗ္ဗ တမ္ဘာဒယော ကိစ္စာ, ကိတညေ ဏာဒိပစ္စယာ။

၃၄၇။ ကိတကေ- ကိတ်ကျမ်းဌ်၊ ပစ္ဆယော - ပစ္ဆည်းသည်၊ ကိစ္စ ကိတဘေဒေန - ကိစ္စ ပစ္ဆည်း ကိတ ပစ္ဆည်းတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဇ္ဇိဓော- ၂ ပါး အပြားရှိ၏၊ တမ္ဘာဒယော - တမ္ဘ အစရှိကုန်သော၊ ပဗ္ဗ-ငါးပစ္ဆည်းတို့သည်၊ ကိစ္စာ-ကိစ္စပစ္ဆည်းတို့မည်၏၊ အညေ-ကိစ္စ ငါးပစ္ဆည်းမှ တပါးကုန်သော၊ ဏာဒိပစ္စယာ - ဏ အစရှိသော ပစ္ဆည်းတို့သည်၊ ကိတာ-ကိတပစ္ဆည်းတို့တည်း။

ဖွင့်သည်၊ ထို ဝိကို့ပအရလည်း ပစ်လွှင့်ခြင်း အဓိပ္ပါယ်ကို ယူမည်စိုး၍ "အပနေတိတိအတ္ထော" ဟု ဖွင့်သည်၊ [ယုံမှားမှုပယ်ပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ ကိတ်ခဏ်းမှာ ရှု။] ဆိုလိုရင်းကား-"သိဿာနံ ကန်ံ ကိရတိတိ ကိတော" ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုပါ-ဟူလို။

ပါဃဝုတ္တိတ္တာ၊ပေ၊ ပဝုစ္စတိ။ ။"ကိတော" အရ ကိတပစ္ဆည်းသာရ၍ ကိစ္စပစ္ဆည်းမရသောကြောင့် ကိစ္စပစ္ဆည်းတို့သည် ကိတ်ကျမ်းဌ် မပါဝင်တော့ပြီလော" ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိရကား "ပါဃဝုတ္တိတ္တာ" ဟု မိန့်သည်၊ ကိတပစ္ဆည်းကများသောကြောင့် ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် "ကိတက" ခေါ်ရသည်၊ အနည်းငယ်အားဖြင့် ကိစ္စပစ္ဆည်း, တသီလပစ္ဆည်းများလည်း ပါဝင်ပါ၏-ဟူလို။

ကိတကကျမ်း။ ။"ကိတာနံ-ကိတပစ္ဆည်းတို့၏+သမူဟော-အပေါင်းတည်း၊ ကိတကော-ပေါင်း"ဟု ဒီပနီပြု၏၊ သညာအနက်ဌ် ကပစ္ဆည်းသက်၍ "ကိတက"ခေါ်သည်-ဟုကြံသင့်၏၊ ထိုကိတကပစ္ဆည်းတို့ကို ပြရာကျမ်းလည်း ဌာန။ ပစာရအားဖြင့် ကိတကျမ်း, ကိတကကျမ်းဟု ခေါ်ရသည်။

---

၃၄၇ ။ ။ကိစ္စပစ္ဆည်း, ကိတပစ္ဆည်းဟု ၂ မျိုးခွဲပါ၊ တဗ္ဗ, အနိယ, ဏျ, တေယျ,ရိစ္စပစ္ဆည်းတို့သည် (ကစ္စည်းကျမ်းလာ) ကိစ္စပစ္ဆည်း ၅ မျိုးတို့တည်း၊ [အခြားကျမ်းဌ်ကား တဗ္ဗပစ္ဆည်းလည်း ရှိသေး၏။] ဏစသောပစ္ဆည်းများကား ကိတပစ္ဆည်းတို့တည်း၊ ဤကား- "တေကိစ္စာ,အညေကိတ်" ဟူသော ကစ္စည်းသုတ်ကို မှီး၍ ကိစ္စအမည်မရသော ပစ္ဆည်းဟူသမျှကို "ကိတ်" ဟု အမည်မှည့်လျက် ပစ္ဆည်း ၂ မျိုးသာ ခွဲသောနည်းတည်း။

၃၄၈။ ပစ္ဆယော တိဗ္ဗိဓေ ကိစ္စ, ကိတ ကိစ္စကိတဗ္ဗသာ၊
ဘာဝကမ္မေသု ကတ္တုဏ္ဏေ, တီသု ဝါတျုပရေ ဝိဒူ။

၃၄၈။ ဝါ - ကစ္စညိုးကျမ်းနည်းမှ တနည်းကား၊ ပစ္ဆယော - ပစ္ဆည်းသည်၊ ကိစ္စ ကိတ ကိစ္စကိတဗ္ဗသာ-ကိစ္စပစ္ဆည်း, ကိတပစ္ဆည်း, ကိစ္စကိတပစ္ဆည်းတို့၏အပြားအားဖြင့်၊ တိဗ္ဗိဓေ-သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ဘာဝကမ္မေသု-ဘောအနက် ကံအနက်တို့၌ဌင်း၊ ကတ္တုဏ္ဏေ-ကတ္တားအနက်၌ဌင်း၊ တီသု - ဘော ကံ ကတ္တား သုံးပါတို့၌ဌင်း၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ ဇ္ဈတိ-ဤသို့၊ အပရေ-တပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ-ပညာရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကုန်၏။

၃၄၉။ ကိစ္စာ ဓာတ္ဝဟျ·ကမ္မေဟိ, ဘာဝေယေဝ နပုံသကေ၊
တဒန္တာ ပါယတော ကမ္မေ,သကမ္မေဟိ တိလိင်္ဂိကာ။

၃၄၉။ အကမ္မေဟိ - ကံမရှိကုန်သော၊ ဓာတ္ဝဟိ - ဓာတ်တို့မှ နောက်၌၊ ကိစ္စာ-ကိစ္စ ပစ္စည်းတို့သည်၊ ဘာဝေယေဝ-ဘောအနက်၌သာ၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ တဒန္တာ -ထို ဘောဟော ကိစ္စပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ နပုံသကေ - နပုံလိန်၌၊ ဟောန္တိ - ဖြစ်ကုန်၏၊ သကမ္မေဟိ-ကံရှိကုန်သော၊ ဓာတ္ဝဟိ-ဓာတ်တို့မှ နေ၌၊ ပါယတော - များသောအားဖြင့်၊ ကမ္မေ - ကံအနက်၌၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ တဒန္တာ-ထိုကံဟော ကိစ္စပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ တိလိင်္ဂိကာ-သုံးပါးသော လိန်ရှိကုန်၏။

၃၄၀။ ။အပရေဆရာတို့ကား "ဘာဝကမ္မေသု တဗ္ဗာနိယာ"နှင့်အညီ ဘော ကံအနက်၌သက်သော ကိစ္စပစ္စည်း၊ "ကတ္တုရိကိတ်"နှင့်အညီ ကတ္တားအနက်၌သက်သော ကိတပစ္စည်း၊ ဘော ကံ ကတ္တား သုံးပါးလုံး၌သက်သော ကိစ္စကိတပစ္စည်းအားဖြင့် သုံးမျိုးခွဲခြားကြသည်။ [ဋီကာ၌ " မဟာထေရ ဋီကာဆရာ, တိမုနိသတ္ထဟ္ဂသော ပါဏိနိကျမ်းဆရာ, ဗာလပ္ပဗောဓနကျမ်း ဆရာတို့ကို အပရေ"ဟု ဖွင့်သည်။]

၃၄၉။ ကိစ္စာဒေပါ နပုံသကေ ။ ။ကိစ္စပစ္စည်းတို့သည် ကံမရှိသော အကမ္မကဓာတ်နောင်ဖြစ်လျှင် ဘောအနက်၌သာသက်၍ နပုံလိန်သာရှိ၏၊ " ဘဝိတမ္ဗံ – ဖြစ်ခြင်း, ဖြစ်ရာ၏" စသည်တည်း။ [ဒီပနီ၌ " အပ္ပကတော

၃၅၀။ ကိတာ ကတ္တာရိ ဝိညေယျာ, ဣဒမေဝေါပလက္ခဏံ၊
တေန ကိစ္စကိတာ ကတ္တု-ကမ္မဘာဝါဒိကေ သိယုံ။

၃၅၀။ ကိတာ - ကိတပစ္စည်းတို့ကို၊ ကတ္တာရိ - ကတ္တားအနက်၌၊ ဝိညေယျာ- သိအပ်ကုန်၏၊ ဣဒံ-ဤစကားသည်၊ ဥပလက္ခဏမေဝ-ဥပလက္ခဏ နည်းမျှသာတည်း၊ တေန - ထို့ကြောင့်၊ ကိစ္စကိတာ - ကိစ္စပစ္စည်း, ကိတပစ္စည်းတို့သည်၊ ကတ္တု-ကမ္မဘာဝါဒိကေ-ကတ္တားကံ, ဘော အစရှိသော အနက်၌၊ သိယုံ-ဖြစ်ကုန်၏။

ပါကောတျာဒိ ” ဟု ဘောဟောပုံလိန်ရပ်ကို ထုတ်ပြ၏၊ သို့သော် ပါကောသည် ပစတ် , ဏပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့် ကိစ္စအရတွင် မပါဝင်ရကား ထိုစကားကို စဉ်းစားပါ။]

တဒန္တာ၊ ဧပေ၊ တိလိင်္ဂိကာ။ ။ကိစ္စပစ္စည်းတို့သည် ဂမုစသော သကမ္မက ဓာတ်နောင်ဖြစ်လျှင် များသောအားဖြင့် ကံအနက်၌ သက်၏၊ လိန်အားဖြင့် “ဂန္တုံ နဂရံ, ဂန္တေ ဗ္ဘော မဂ္ဂေါ , ဂန္တဗ္ဗာ သာဝတ္ထိ” စသည်ဖြင့် ၃ လိန်၌၏၊ ဤအဓိပ္ပါယ်ကိုရည်ရွယ်၍ “ကိတကာ အဘိဓေယျလိင်္ဂါ”ဟု ဆိုသည်။

ပါယတော ။ ။ [ကမ္မသာဓနိဿာယံ , သကမ္မာ•ချာတပစ္စယာ၊ ဘာဝေပိ တံယထာ ဂေဟေ, ဒေဝဒတ္တေန ပစ္စတေ” ဟု အာချာတ်ခဏ်း၌ ဆိုသကဲ့သို့, ကံကိုမဆိုလိုသောအခါ၌ သကမ္မကဓာတ်နောင်လည်း “ကတ္တုံ-ပြုရာ၏ ” စသည်ဖြင့် ဘောအနက်၌ အနည်းငယ် သက်သေးသောကြောင့် “ပါယတော ကမ္မေ”ဟု ဆိုသည်။]

၃၅၁။ **ကိတာ ၊ ဧပ ၊ လက္ခဏံ။** ။ “ ကတ္တာရိကိတ် ” သုတ်နှင့်အညီ ကိတ်ပစ္စည်းတို့သည် ကတ္တားအနက်၌သက်ကုန်၏၊“ကတ္တာရိကိတ်”၌ ကတ္တာရိ ဟူသောစကား, “ဘာဝကမ္မေသု တဗ္ဗာနိယာ ”၌ ဘာဝကမ္မေသု ဟူသော စကားသည် ဥပလက္ခဏမျှသာတည်း၊ အခြားအနက်များ၌လည်း ကိစ္စပစ္စည်း, ကိတပစ္စည်းများ သက်နိုင်ပါသည်–ဟူလို။

ဧတန ၊ ဧပေ ၊ သိယုံ။ ။ထို့ကြောင့် ကိစ္စကိတ ပစ္စည်းတို့သည် ကတ္တားစသောအနက်၌သည်း သက်ကုန်၏၊ ပုံစံကား–တပနိယာ- လောင်မြှုက်တတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ- တို့၊ (အနိယပစ္စည်း)၊ “ကရိယတေတိ ကာရော– ပြုအပ်သောကောင်းမှု၊ ကရဏံ ကာရော-ပြုခြင်း၊ (ဏပစ္စည်း)၊“သတ္ထဟာရကံ”၌ ဟာရကံ-ဆောင်ယူချထားအပ်သောလက်နက်၊ (ဏ္ဍုပစ္စည်း) စသည်တည်း။

၃၅၁။ ချာသေ သုတ္တေန ယေ ဏာဒိ,
လက္ခိတာ တေ တိကာလိကာ၊
ဝုတ္တာ အလက္ခိတာ ကာလ-
မုတ္တေကဒ္ဒတ္တိကာလိကာ။

၃၅၁။ ချာသေ – ချာသကျမ်းဌ်၊ သုတ္တေန - ဏာဒယော တေ ကာလိကာသုတ်ဖြင့်၊ ဏာဒိ -- ဏာအစ ယုအဆုံးရှိကုန်သော၊ ယေ ပစ္ဆယာ-အကြင်ပစ္ဆည်းတို့ကို၊ လက္ခိတာ- မှတ်သားအပ်ကုန်ပြီ၊ တေ ပစ္ဆယာ-ထိုပစ္ဆည်းတို့ကို၊ တိကာလိကာ- ကာလသုံးပါးဌ်ယှဉ်သော ပစ္ဆည်းတို့ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ - ဆိုအပ်ကုန်ပြီ၊ ယေ – အကြင်ပစ္ဆည်းတို့ကို၊ သုတ္တေန - သုတ်ဖြင့်၊ အလက္ခိတာ - မမှတ်သားအပ်ကုန်၊ တေ - ထို ပစ္ဆည်းတို့ကို၊ ကာလမုတ္တာ - ကာလသုံးပါးမှလွတ်သော ပစ္ဆည်းတို့ ဟူ၍ဌင်း၊ ကေဒ္ဒတ္တိကာလိကာ-တခုသောကာလ, ၂ ခုသောကာလ, ၃ ခုသောကာလဌ် ယှဉ်သောပစ္ဆည်းတို့ဟူ၍ဌင်း၊ ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ။

၃၅၁။ သုတ္တေန၊ပေ၊ တိကာလိကာ။ ။ကိတ်ပစ္ဆည်းတို့၏ ဟောအပ်သော သာဓနကို ပြပြီး၍ ဟောရကာလကို ပြဘို့ရန် အစွင့်ရောက်လာသော ကြောင့် ထိုကာလကိုပြရာဝယ် ချာသဝါဒကိုရှေးဥုးစွာပြလိုရကား“ချာသေ” စသည်မိန့်၊ ကစွည်းကျမ်း၏ ကိတ်အခဏ်းဝယ် “ဓာတုယာ ကမ္မာဒိမ္ဟိဏာ” ဟု ဏာပစ္ဆည်းကို စပြီးလျှင် “နန္ဒာဒိဟိယု”ဟု ယုပစ္ဆည်းကို အဆုံးထား၏၊ ထို့နောက် “ ဏာဒယော တေကာလိကာ ” ဟု ထိုပစ္ဆည်းများကို “ ကာလသုံးပါးဌ် သက်ကုန်၏”ဟု မှတ်သားထားသည်၊ ထိုသို့ မှတ်သားအပ်သောကြောင့် “ ဏာအစ ယုအဆုံး (တူရာကိုပေါင်း၍ ချုံးလိုက်လျှင်) ၁၇ ပစ္ဆည်းတို့သည် တေကာလိက ပစ္ဆည်းများတည်း” ဟု မှတ်ပါ။

အလက္ခိတာ၊ပေ၊တိကာလိကာ။ ။ထိုသို့ မမှတ်သားအပ်သော ပစ္ဆည်းများကား နိဗ္ဗာန်ပညတ်ကိုဟောရာဌ် ကာလဝိမုတ်လည်း ရှိ၏၊ “ အတီတေ တ တဝန္တေ၊တာဒိ”စသည်ဖြင့် အတိတ်ကာလတပါးဌ်သာ သက်သောပစ္ဆည်းလည်းရှိ၏၊ ကာလ ၂ ပါး ၃ ပါးဌ်သက်သော ပစ္ဆည်းလည်းရှိ၏၊ ဤသို့ ချာသဌ်ဆိုသည်။ [ချာသအဆိုကို “ ဏာဒယော တေ ကာလိကာ ”သုတ်အဖွင့် ကြည့်ပါ၊ သို့သော် ထိုအဖွင့်ဌ် ကေကာလိကမပါ။] ဒီပနီဖွင့်ပုံမှာ – အတီတေ တ တဝန္တေ၊တာဒိ ” စသည်ဖြင့် ကာလကို တိုက်ရိုက်ပြထားသော ပစ္ဆည်းများကိုလည်း “လက္ခိတ”ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။

၃၅၂။ သေနသေန အနိဒ္ဒိဋ္ဌ-ကာလာ အညေ နလက္ခိတာ၊
တေ လက္ခိတာဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌ-က်ာလာ ယေ ရူပသိဒ္ဓိယံ။

၃၅၂။ အညေ-ဏာ အစ ယုအဆုံးရှိသော ပစ္စည်းမှ တပါးကုန်သော၊ ယေ-အကြင် ပစ္စည်းတို့သည်၊ သေနသေန-မိမိ မိမိသုတ်ဖြင့်၊ အနိဒ္ဒိဋ္ဌကာလာ-မည္သူနှုတ်ပြအပ်သော ကာလရှိကုန်၏၊ တေ-ထိုပစ္စည်းတို့ကို၊ နလက္ခိတာ-ကာလ၏ အစွမ်းအားဖြင့် မမှတ်သားအပ်ကုန်၊ အညေ-ဏာအစ ယုအဆုံးရှိသော ပစ္စည်းမှ တပါးပင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ-အကြင် ပစ္စည်းတို့သည်၊ သေနသေန- မိမိ မိမိသုတ်ဖြင့်၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌကာလာ-မည္သူနှုတ်ပြအပ်သော ကာလရှိကုန်၏၊ တေဝ-ထို ပစ္စည်းတို့ကိုသာ၊ လက္ခိတာ - ကာလ၏ အစွမ်းအားဖြင့် မှတ်သားအပ်ကုန်၏၊ ဇာတိ-ဤသို့၊ ရူပသိဒ္ဓိယံ-ရူပသိဒ္ဓိ ကျမ်းဌ၌၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ။

၃၅၂။ **နိဒ္ဒိဋ္ဌနှင့် အနိဒ္ဒိဋ္ဌကာလ** ။ ။ "အတီတေ တ တဝန္တုတာဒိ, ဝတ္တမာနေ မာနန္တာ, ဘဝိဿတိ ဂမာဒိဟိ ကိိယိက်" ဤသို့စသောအားဖြင့် မိမိမိမိသုတ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သောကာလရှိသောပစ္စည်းများသည် နိဒ္ဒိဋ္ဌကာလပစ္စည်းများ ပည်း၊ အနိဒ္ဒိဋ္ဌကာလ မရှိသောပစ္စည်းများသည် အနိဒ္ဒိဋ္ဌကာလပစ္စည်းများတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုပစ္စည်းများသည် သင့်တော်သောကာလ၌ဌင်း ကာလဝိမုတ်အနက်၌ဌင်း သက်နိုင်ကြသည်-ဟူလို။

ဒီပနီ ။ ။ ဏာဒိယုပစ္စယန္တတော အညေ ဇအာဒယော ယေပစ္စယာ "သညာယံ ဒါဓာတော ဇ" ဇတိ အာဒိနာ သကေန သကေန သုတ္တေန အနိဒ္ဒိဋ္ဌကာလာ၊ တေပစ္စယာ ကာလဝသေန ဧဝံ နလက္ခိတာ၊ ဏာဒိ ယုပစ္စယန္တတော အညေဝ တတဝန္တုတာဒိအာဒယော၊ပေ၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌကာလာ။

မှတ်ချက် ။ ။ ဏာအစ ယုအဆုံးရှိသော ပစ္စည်းများကား မိမိသုတ်ဖြင့် မည္သူနှုတ်ပြအပ်သောကြောင့် အနိဒ္ဒိဋ္ဌကာလ ဖြစ်ကြသော်လည်း " ဏာဒယော တေ ကာလ်ကာ"ဟူသော ပရိဘာသာဖြင့် ကာလကို မှတ်သားပြီးဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာ၌ ဏာအစ ယုအဆုံးရှိသောပစ္စည်းအတွက် အထူးမဆိုဘဲ အညေ၏ အပါဒါန်အဖြစ်ဖြင့် ချန်လှပ်ထားသည်၊ ရူပသိဒ္ဓိ၌ " အနိဒ္ဒိဋ္ဌကာလာ " ဟူသောစကားသာ ဏာဒယော တေ ကာလိကာသုတ်၌ပါ၏၊ ထိုစကားကိုယူ၍ ဤဂါထာကို ဆိုဟန်တူသည်။ [နိဒ္ဒိဋ္ဌော (တိုက်ရိုက်ညွှန်ပြအပ်သော) + ကာလော ဧတေသံတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌကာလာ။]

၃၅၃။ တေသံ တေကာလိကတ္ထေပျ-တိတေ ဝေါပဒါတ္ထတော၊
ယထာ ပုရိန္ဒဒေါစ္စာဒေါ, ဝတ္တမာနေတိ ကေနစိ။

၃၅၃။ တေသံ - ထို ဏအစ , ယု အဆုံးရှိသော ပစ္စည်းတို့၏၊ တေကာလိကတ္ထေ - ကာလ ၃ ပါးဌိ ယှဉ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ သတိပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ပုရိန္ဒဒေါစ္စာဒေါ-ပုရိန္ဒဒေါအစရှိသော ပြယုဂ်၌၊ (ပစ္စယော)ယထာ - (အ)ပစ္စည်းကဲ့သို့၊ ဥပပဒတ္ထတော-ပုရေစသော အနိုးပုဒ်၏ အနက်ကြောင့်၊ အတီတေ၀ - အတိတ်၌သာလျှင်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဝတ္တမာနေ-ပစ္စုပ္ပန်အနက်၌၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဏတိ-သို့၊ ကေနစိ-အချို့ဆရာသည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။

၃၅၄။ နေကဘ၀ေန ဘိန္နေပိ, သန္တာနေနေကတံ ပတိ။
ဝတ္တမာနံ ကတံ ဗုဒ္ဓ-ဝံသအဋ္ဌကထာဒိသု။

၃၅၄။ အနေကဘ၀ေန- တပါးမက များသောဘ၀အားဖြင့်၊ ဘိန္နေပိ-ကွဲပြားပါသော်လည်း၊ သန္တာနေန - သန္တာန်အစဉ်အားဖြင့်၊ ကေတံ- တခုတည်း၏ အဖြစ်ကို၊ ပတိ-စွဲ၍၊ ဝါ- အကြောင်းပြု၍၊ ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာဒိသု - ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ အစရှိသည်တို့၌၊ ဝတ္တမာနံ- ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ကို၊ ကတံ- ပြုအပ်ပြီ။

၃၅၃။ **တေသံ၊ ဧပေ၊ ကေနစိ** ။ ။ တေကာလိကပစ္စည်းတို့တွင် ပါဝင်သော (အ) ပစ္စည်းသက်ပါလျက် တေကာလိက မဖြစ်ဘဲ ကေကာလိကသာ ဖြစ်သော“ပုရိန္ဒဒေါ”စသော ရုပ်များအတွက် မှတ်သားဘွယ်ရာ ဝါဒကွဲပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ တေသံ တေကာလိကတ္ထေပျ ” စသည်မိန့်၊ ပုရိန္ဒဒေါဌ် “ပုရေ”ဟူသော အနိုးပုဒ်၏အနက်ကြောင့်“ပုရေ ဒါနံ အဒဒီတိ ပုရိန္ဒဒေါ” ဟု အတိတ်ကာလ၌ (အ)ပစ္စည်း သက်ထားသည်။

၀တ္တမာနေ၀ိ ကေနစိ ။ ။“ ကေနစိ”ဟူသောစကားသည် ကစ္စည်း ဝုတ္တိဆရာကို ဆိုသောစကား ဖြစ်သတတ်၊ ထို ဆရာကား ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ သက်၍ “ပုရေ ဒါနံ ဒဒါတိတိ ပုရိန္ဒဒေါ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုသည်-ဟူလို၊ သို့သော် “အဒါသိ”ဟုလည်း မူကွဲရှိပါသည်။ [ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ ကြည့်ပါ။]

၃၅၄။ ။အတော်ဝေးသော ရှေးအတိတ်က အလှူပေးခဲ့သူကို“ဒဒါတိ” ဟု ပစ္စုပ္ပန်ကာလဖြင့် သုံးစွဲနိုင်ကြောင်းကို ပြလို၍“နေကဘ၀ေန”စသည်မိန့်၊ ဘ၀များစွာကွဲပြားသော်လည်း သတ္တာတယော်၏ သန္တာန်အစဉ်အားဖြင့်

၃၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋီကာယံ, တံကာလာပေက္ခဏေပဝါ။
ဇာတကဋ္ဌကထာယန္တု၊ ဣတော·ပေက္ခာယ တီတတာ။

၃၅၅။ ဝါ-တနည်းကား၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋီကာယံ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၌၊ တံကာလာပေက္ခဏေပ - ထို ဖြစ်ဆဲကာလကို ငဲ့ခြင်းကြောင့်လည်း၊ ဝတ္တမာနံ-ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်ကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊ ဇာတက ဋ္ဌကာထာယန္တု၊- ဇာတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား၊ ဣတော-၌ ဘုရားဖြစ်ရာ အတ္တဘောမှ၊ အပေက္ခာယ-အခြားသော အတ္တဘောကို ငဲ့ခြင်းအားဖြင့်၊ အတီတတာ-အတိတ်၏ အဖြစ်ကို၊ ကတာ-ပြုအပ်ပြီ။

တခုတည်းဖြစ်သောကြောင့် "သုမေဘူတော အဟံ အမ္မရေ ဂန္ဆာမိ တဒါ- ထိုအခါတုန်းက သုမေဓာဖြစ်သောငါသည် ကောင်းကင်၌သွား၏" ဟု ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ကို အသုံးပြုနိုင်ကြောင်းကို ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထားသည်။

ထို့ကြောင့် မဃဘဝနှင့် သကြားဘဝတို့ (ဘဝချင်း) ကွဲပြားသော်လည်း ကေသန္တာနနည်းအားဖြင့် တခုတည်းဖြစ်သောကြောင့် ပုရိန္ဒဒေါဝယ် ပစ္စုပ္ပန်အနက်၌ (အ) ပစ္စည်းသက်နိုင်ရကား "ပုရေ ဒါနံ ဒဒါတိ" ဟု ပစ္စုပ္ပန်ဝိဂ္ဂဟ ပြုနိုင်ပါသည် – ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာသည် " ဝတ္တမာနေတိ ကေနစိ" ကို ထောက်ခံသောဂါထာတည်း–ဟု မှတ်ပါ။

၃၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ ၊ ၊ ပေက္ခဏေပဝါ ။ ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၌ လွန်ခဲ့ပြီး အတိတ်အကြောင်းအရာကိုဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဖြင့်ဆိုရာဝယ် "တံကာလာပေက္ခ ဝတ္တမာန်" ဟု ဆို၏၊ [တံကာလ–ထို အတိတ်၌ ဖြစ်ဆဲကာလကို+ အပေက္ခ–ငဲ့ခြင်း။] ထို အတိတ်တုန်းက ဖြစ်ဆဲကာလကို စိတ်ဖြင့်ငဲ့၍ (မှန်း၍) ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်ဖြင့် ဆိုနိုင်သည်-ဟူလို။ ပုံစံကား– "ဝိဟရာမိ အဟံ တဒါ" တည်း၊ ၌ ပါဠိသည် ဘုရားဖြစ်တော်မူရာ ကာလ၌ ဗောဓိမဏ္ဍိုင်ဝယ် နေတော်မူခဲ့ခြင်းကို ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးနောင်မှ မိန့်တော်မူအပ်သော ပါဠိတည်း၊ လွန်ပြီး အတိတ်ဖြစ်သော်လည်း "ဝိဟရာမိ" ဟု ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဖြင့် မိန့်တော်မူသည်။

ဇာတက ၊ပေ၊ တီတတာ ။ ။ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ၌ကား ဘုရားဖြစ်ရာ ကာလမှ တခြားဖြစ်သော ကာလကို ငဲ့၍ (လွန်ပြီးကို ငဲ့၍) အတိတ်အဖြစ်ဖြင့် ဆို၏၊ "ဒတ္တော ဒါနိ လုဒ္ဒေါ အဟောသိ" ၌ ပုံစံ၌ "ဒါနိဒတ္တော-ယခုအခါ ဒေဝဒတ်သည်၊ တဒါလုဒ္ဒေါ အဟောသိ – ထိုအခါတုန်းက မုဆိုးဖြစ်ခဲ့ပြီ" ဟု လွန်လေပြီးသော ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်းဘဝတုန်းက မုဆိုးကို " အဟောသိ " ဟု အတိတ်အဖြစ်ဖြင့် သုံးစွဲသည်။

၃၅၆။ ဒတ္တော ဒါနိ တဒါ လုဒ္ဓေါ, အဟောသိ ဝိဟာရာမဟံ၊
တဒါ သုမေဓဘူတော·ဟံ, ဂစ္ဆာမိ အမ္မရေ တဒါ။

၃၅၆။ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဒတ္တော-ဒေဝဒတ်သည်၊ တဒါ - ထို အခါ၌၊(ဆဒ္ဒန္တဇာတ်ဖြစ်ရာအခါ၌၊)လုဒ္ဓေါ-မုဆိုးသည်၊အဟောသိ-ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ တဒါ – သစ္စာ ၄ ပါး တရားကို သိတော်မူရာ ထို အခါ၌၊ အဟံ - ငါဘုရားသည်၊ ဝိဟာရာမိ - ဗောဓိမင်္ဂိုဇ်၌ နေတော်မူခဲ့၏၊ တဒါ–လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်း လွန်ခဲ့ရာ ထို အခါ၌၊ သုမေဓဘူတော - သုမေဓာဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ အဟံ – ငါသည်၊ အမ္မရေ-ကောင်းကင်၌၊ ဂစ္ဆာမိ-သွားခဲ့၏။

၃၅၇။ ပစ္ဆုပ္ပန္နေ ခဏာပေက္ခံ, ယတော တီတ·မနာဂတံ၊
တတော ကေကွဏော ကာတုံ, ယုတ္တရူပေါဝ ဝိဂ္ဂဟော။

၃၅၇။ ယတော-အကြင့်ကြောင့်၊ အတီတံ-အတိတ်ကာလသည်ဌင်း၊ အနာဂတံ-အနာဂတ်ကာလသည်ဌင်း၊ ပစ္ဆုပ္ပန္နခဏာပေက္ခံ-ပစ္ဆုပ္ပန်ခဏကို ငဲ့ခြင်းရှိ၏၊ တတော – ထို့ကြောင့်၊ ကေကွဏော-တပြိုင်နက်သော ခဏ၌၊ ဝိဂ္ဂဟော-တကာလိက ဝိဂြိုဟ်သည်၊ ဝေါ-တကာလိကဝိဂြိုဟ်ကို၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှါ၊ ယုတ္တရူပေါဝ-သင့်လျော်သော သဘောရှိသည်သာ။

၃၅၆ ။ ။ဤဂါထာကား ရှေ့ ၂ ဂါထာ၏ ဥဒါဟရုဏ်ကို ပြသော ဂါထာတည်း၊ ထိုသို့ပြရာ၌ ပစ္ဆာသတ္တိနည်းအားဖြင့် အနိုးကပ်ဆုံးကို စ၍ ပြသည်၊ မှန်၏–“ဒတ္တော ဒါနိ တဒါ လုဒ္ဓေါ အဟောသိ”သည် “ဇာတကဋ္ဌကထာယံ၊ပေါတိတတာ”၏ ပုံစံတည်း၊“တဒါ ဝိဟာရာမိ အဟံ”သည်“ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋီကာယံ၊ပေါဝိဝါ”၏ ပုံစံတည်း၊ “ သုမေဓ၊ပေါတဒါ”သည် “ နေကဘဝေန၊ပေါဒိသု”၏ ပုံစံတည်း၊ ဤပုံစံများ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဆိုင်ရာရှေ့စကားတို့၌ ပြခဲ့ပြီ။

၃၅၇။ ပစ္ဆုပ္ပန္နေ၊ပေ၊ ဝိဂ္ဂဟော။ ။ကုမ္ဘကာရော၌ ဇာပစ္စည်း တခု တည်းက ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် ကာလ ၃ ပါးကို တပြိုင်နက် မဟောနိုင်ရကား“ကုမ္ဘံ ကရောတိ, အကာသိ, ကရိဿတိတိ ကုမ္ဘကာရော”ဟု ကာလ ၃ပါးနှင့်ဆိုသော ဝိဂြိုဟ်ကို တပြိုင်နက်မပြုနိုင်သည်မဟုတ်ပါလော၊ သို့ပါလျက် “ ကစ္စည်းဝတ္ထို၌ အဘယ့်ကြောင့် တကာလိကဝိဂြိုဟ်ကို တပြိုင်နက်ပြုထားသနည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ပစ္စုပ္ပန္နခဏာပေက္ခံ”စသည်ကိုမိန့်။

၃၅၀။ ယတော ပုဗ္ဗာပရော ဘာဝေါ,တ·မုပါဒါယ မနျတေ၊
တေကာလိကောတိ ဝတ္တိဆ္ဆာ-ယတ္တဘာဝေန ဝုတ္တိတော၊

၃၅၀။ ယတော-အကြင် ပစ္ဆုပ္ပန်ခဏမှ၊ ပုဗ္ဗာပရော-ရှေနောက် ဖြစ်သော၊ ဘာဝေါ- အတိတ်အနာဂတ် အဘိုသည်၊ (အတ္ထိ)၊ တံ-ထို ပစ္ဆုပ္ပန်ခဏကို၊ ဥပါဒါယ - စွဲ၍၊ တေကာလိကောတိ - ကာလ ၃ ပါးဉီဖြစ်သော ပစ္စည်းဟူ၍၊ မနျတေ-သိအပ်၏၊ (ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) (သဒ္ဒါနုံ - သဒ္ဒါတို့၏၊) ဝတ္တိဆ္ဆာယတ္တဘာဝေန - ဝဒန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏အလိုနှင့် စပ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တိတော - ဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။

ဆိုလိုရင်းကား—အတိတ်ကာလနှင့်အနာဂတ်ကာလ ၂ ပါးသည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလကို ငဲ့လျက်ရှိ၏၊ [ပစ္စုပ္ပန်ကာလကိုထောံ၍ လွန်ပြီးကာလကို အတိတ်, လာလတံ့ကာလကို အနာဂတ် ဟု ခေါ်ရသောကြောင့် ထိုကာလ ၂ ပါးက ပစ္စုပ္ပန်ကာလကို ငဲ့နေသည် ဟု ဆိုသည်။] ထိုသို့ပစ္စုပ္ပန်ကို ငဲ့သောကြောင့် "ကုမ္ဘံ ကရောတိ "ဟု ပစ္စုပ္ပန်ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင်ပင် " အကာသိ, ကရိဿတိ " ဟူသော ဝိဂြိုဟ်များလည်း ဆက်သွယ်ပါဝင်နေရကား တပြိုင်နက်သောခဏ၌ တေကာလိက ဝိဂြိုဟ်ပြုနိုင်ပါသည် – ဟူလို၊ " သဗ္ဗဓမ္မေ ဗုဒ္ဓါဘိ အဗုဒ္ဓိ ဗုဒ္ဓိ ဿတိတိ ဗုဒ္ဓေါ"စသော တေကာလိကဝိဂြိုဟ်တိုင်း၌ ဤနည်းချည်း မှတ်ပါ။

၃၅၀။ ယတောပေါဝုတ္တိကော ။ ·။ဤ ပြခဲ့သောအကြောင်းကြောင့် တေကာလိက ဝိဂ္ဂဟပြုနိုင်လျှင် ပြုပါစေတော့၊ ဏစသော ပစ္စည်းကား ကုမ္ဘ ကာရောစသော ပုဒ်တခုတည်း၌ အဘယ်နည်းဖြင့် ကာလ ၃ ပါးကိုဟောနိုင်သနည်း—ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ယတောပေါဝုတ္တိတော"ဟု မိန့်၏။

ဆိုလိုရင်းကား—အကြင် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၏ ရှေဘက် နောက်ဘက် ၂ ဘက်၌ အတိတ် အနာဂတ် အဘို့ရှိ၏၊ ထို ပစ္စုပ္ပန်ကာလကို စွဲ၍ဖြစ်သော (သက်ရသော) ဏ စသောပစ္စည်းသည် ရှေဘက် နောက်ဘက် (အတိတ် အနာဂတ်)အနက်များကိုလည်း ဟောနိုင်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း—သဒ္ဒါဟူသည် ဝဒန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆိုလိုခြင်းနှင့်စပ်၍ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ဝဒန္တာပုဂ္ဂိုလ်က ပစ္စုပ္ပန်ကာလမှ ရှေနောက် ၂ ရပ်ကိုလည်း သိမ်းကျုံး၍ဆိုလိုလျှင် ထိုသဒ္ဒါ (ပစ္စည်း) ကလည်း ရှေဘက် နောက်ဘက်အနက်ကိုပါ ဟောရ၏၊ ထို့ကြောင့် တေကာလိက ဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၌ ပစ္စည်းကလည်း ကာလ ၃ ပါးကိုပင် ဟောနိုင်ပါသည်—ဟူလို။

၃၅၉။ ပစ္စုပ္ပန္နံ ကြိယာယေဝ, ကာရကတ္တုပစာရတော၊
ယောဂျဘ္ဘာဝါ အဘိဟာနာ-ဂတာနံ ကတ္တုဘာ သိယာ။

၃၅၉။ ပစ္စုပ္ပန္နကြိယာယေဝ-ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာ၏သာလျှင်၊ ကာရကတ္တုပစာရတော၀ါ - ကာရက၏ အဖြစ်ကို အတိတ် အနာဂတ် ကြိယာ၏ကတ္တားဒွေ့ တင်စားခြင်းကြောင့်သော်၎င်း၊ ယောဂျဘ္ဘာဝါ-အတိတ် အနာဂတ် ကြိယာတို့ကို ပြုခြင်းငှါ သင့်လျော်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သော်၎င်း၊ အတီတာနာဂတာနံ - အတိတ်အနာဂတ် ကြိယာတို့၏၊ ကတ္တုတာ- ကတ္တားဖြစ်သည်၊ သိယာ- ဖြစ်နိုင်၏။

၃၆၀။ ယထာ ပစံပိယောဂျဘ္ဘာ, ပါစကောတိ ပဝုစ္စတိ၊
ဧဝံ ကရဏယောဂျဘ္ဘာ, ကတ္တုတာ ကရဏောပိစ။

၃၆၀။ အပစံပိ - ချက်သဲ့ မဟုတ်ပါသော်လည်း၊ ဝါ - ချက်ဆဲ့ မဟုတ်သူကိုလည်း၊ ယောဂျဘ္ဘာ-ချက်ခြင်းဒွေ့ သင့်လျော်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ချက်ခြင်းဒွေ့ စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါစကဟူ၍၊ ဝါ-ချက်တတ်သူဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ ယထာ-ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊

၃၅၉ ။ ။ ဝတ္တိစ္ဆာအားဖြင့် ပစ္စည်းတခုထည်းက ကာလသုံးပါးကို ဟောနိုင်လျှင်ဟာပါစေတော့၊ တပြိုင်နက်ဝိဂြိဟ်ပြုသောအခါ ကတ္တားပုဒ်က တခုထည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် ထို ကတ္တားတခုထည်းက ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ်ကြိယာသုံးပါးကဲ့ အဘယ်နည်းဖြင့် တပြိုင်နက်ပြီးစေနိုင်ပါသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "ပစ္စုပ္ပန္နံ" စသည်ကိုမိန့်သည်။

ပစ္စုပ္ပန္နံ၊ ပေ၊ ပစာရတော။ ။ "ကုမ္ဘံကရောတိ အကာသိ ကရိဿတိ" ဟု ဝိဂြိဟ်ပြုရာ၌ "ယော ပုရိသော" ဟု ကတ္တားထည့်ရ၏၊ ထို ကတ္တားသည် "ကရောတိ" ဟူသော ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာ၏ ကတ္တားတည်း၊ ထို့စုပ္ပန်ကြိယာ၏ ကတ္တားအဖြစ်ကို အတိတ်ကြိယာ၏ကတ္တား, အနာဂတ်ကြိယာ၏ ကတ္တားနှင့် တင်စားသောအားဖြင့် ထို ကတ္တားတခုထည်း သည်ပင် အတိတ် အနာဂတ် ကြိယာတို့၏ကတ္တာလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

ယောဂျဘ္ဘာဝါ။ ။ "ယော ပုရိသော" ဟူသော ပစ္စုပ္ပန်ကတ္တားသည် အတိတ်ကြိယာကိုဂင်းအနာဂတ်ကြိယာကိုဂင်း (ထိုခဏ်၌မပြုစေကာမူ) ပြုခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သောသတ္တိ ရှိသောကြောင့်လည်း အတိတ် အနာဂတ် ကြိယာ၏ ကတ္တား ဖြစ်နိုင်သည်။ [ဤဂါထာ၌ ဥပစာတင်စားခြင်း, ပြစ်မှားနှိုးခြင်း အားဖြင့် အခြားပြင်း ၂ ပါးပြထားသည်ဟု မှတ်။]

ဧဝံ- ဤအတူ၊ အကရဏော- မပြုခြင်းသည်၊ သတိပိ - ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ကရဏယောဂျတ္တာ - ပြုခြင်း၌ သင့်လျော်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- ပြုခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကတ္တုတာ- ကတ္တားဖြစ်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်နိုင်၏။

၃၆၁။ သမာသတ္တာ ဝိဘတ္တိနံ, လောပေ ဝေါပပဒေ ကတေ၊
နွာဂမော တညုနာ ရူပ-သိဒ္ဓိယံ သမုဒါဟဋေ့ော။

၃၆၁။ (ဒိပက်ိရောတျာဒိသု - ဒိပက်ိရော အစရှိသော ပြုယုဂ်တို့၌)သမာသတ္တာ-သမာသ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပပဒေ-အနီးပုဒ်၌၊ ဝိဘတ္တိနံ-ဝိဘတ်တို့၏၊ လောပေ-ကျခြင်းကို၊ ကတေဝ- ပြုအပ်ပြီးသော်သာ၊ ဝါ-ပြုအပ်ပြီးမှသာ၊ နွာဂမော- နုအကွာရာလာခြင်းကို၊ တညုနာ- ထို သမာသ်လက္ခဏာကို သိသော ပညာရှိသည်၊ (အရှင်မုဒ္ဓပ္ပိယဆရာသည်၊) ရူပသိဒ္ဓိယံ - ၌၊ သမုဒါဟဋေ့ော - ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီ။

၃၆၀။ **ယထာပစံဝိ၊ပေ၊ ဝိစ**။ ။"ယောဂျတ္တာဝါ"ဟူသော ဟိတ်၏အဓိပ္ပါယ်ကို ထင်ရှားပြလို၍"ယထာပစံဝိ"စသည်ကို မိန့်သည်၊ ["ယထာ+အပစံ"ဟုငင်း, "ကတ္တုတာ + အကရဏော"ဟုငင်း ပုဒ်ဖြတ်။] လူတယောံသည် ထမင်းချက်နေဆဲ မဟုတ်သော်လည်း ချက်စွမ်းနိုင်သူဖြစ်သောကြောင့် "ပါစက-ချက်တတ်သူ"ဟု အမြဲခေါ်နိုင်သကဲ့သို့,ထို့အတူ "ကုမ္ဘံကရောတိ" စသည်၌လည်း အိုးကိုပြုပြီးသူ ပြုလတ္တံသူ မဟုတ်စေကာမူ အတတ်၌လည်း ပြုစွမ်းနိုင် အနာဂတ်လည်းပြုစွမ်းနိုင် သောကြောင့် အတိတ်ကြိယာ အနာဂတ်ကြိယာတို့၏ ကတ္တားဖြစ်နိုင်ပါသည်–ဟူလို။

၃၆၁။ **သမာသတ္တာ၊ပေ၊ ဟဋေ့ော** ။ ။ တေ ကာလိကပစ္စည်းများသက်ရာပုဒ်တို့တွင် ဒိပက်ရောပုဒ်နှင့်စပ်၍ ဝါဒအမျိုးမျိုးကိုပြလိုသောကြောင့် "သမာသတ္တာ" စသည်မိန့်၊ ဒိပက်ရောကို ရုပ်တွက်သောအခါ သညာယမနုသုတ်ဖြင့် နုအကွာရာကို ဘယ်အခါလာစေရမည်နည်း-ဟု မေးလျှင် "သမာသ်စပ်၍ ဝိဘတ်ချေပြီးမှ နုအကွာရာလာစေရမည်"ဟု ရူပသိဒ္ဓိ၌ဆိုသည်–ဟူလို။ [အယံပန နွာဂမော သမာသံကတ္တာ ဥပပဒဝိဘတ္တိလောပေ ကတေယေဝ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊–သညာယမနုသုတ်အဖွင့် ရူပသိဒ္ဓိ။] ရုပ်တွက်ပုံအစဉ်ကို ထိုသုတ်၏ ရူပသိဒ္ဓိမှာရှုပါ။

၃၆၂။ ကစ္စာယနေစ ဆ္ဍာသေစ, ဝုတ္တာ·လုတ္တသမာသတာ၊
သမာသေ နွာဂမေနေဝ, ကိတေ လုတ္တသမာသတာ။

၃၆၂။ ကစ္စာယနေစ-ကစ္စညီးကျမ်ိုးဌ်ဉင်း၊ ဆ္ဍာသေစ – ဆ္ဍာသကျမ်ိုးဌ်ဉင်း၊(ဒီပက်ိရောတျာဒိ ပယောဂေ-ဒီပက်ိရော အစရှိသောပြယုဂ်ဌ်၊) သမာသေ–သမာသ်ကျမ်ိုးဌ်၊ ဝါ-သမာသ်ကျမ်ိုးတုန်ိုးက၊ အလုတ္တသမာသတာ- အလုတ္တသမာသ်၏အဖြစ်ကို၊ ဝုတ္တာ–ဆိုအပ်ပြီ၊ ကိတေ - ကိတ်ကျမ်ိုးဌ်ကား၊ ဝါ- ကိတ်ကျမ်ိုးရောက်တော့ကား၊ နွာဂမေနေဝ – နုအက္ခရာလာခြင်ိုးကြောင့်ပင်၊ လုတ္တသမာသတာ - လုတ္တသမာသ်၏အဖြစ်ကို၊ ဝုတ္တာ–ဆိုအပ်ပြီ။

၃၆၃။ သတ္တသာဓနမုတ္တေပိ,
တသိလာဒိသု ပစ္စယေ၊
ဓာတုတော ပစ္စယတ္ထတ္တာ,
ကတ္တုဒ္ဒေသနေစ ဝုတ္တိတော။

၃၆၃။ တသိလာဒိသု – တသိလ တဒ္ဓိမ္မ တသာဓုကာရိတာအနက်သုံိုးပါိုးတို့ဌ်၊ ပစ္စယေ–သက်သောပစ္စည်ိုးသည်၊ သတ္တသာဓန

၃၆၂။ **ကစ္စာယနေ၊ပေ၊သမာသေ**။ ။ကစ္စည်ိုးကျမ်ိုး၏ဝုတ္တိဌ်ဌ ဒီပက်ိရောပုဒ်ကို ကိတန္တသမာသ်ပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် သမာသ်ခက်ိုးဌ်ဉင်ိုး, ကိတ်ခက်ိုးဌ်ဉင်ိုး ၂ ဌ္ဌာနဌ်ပြထာိုး၏၊ သမာသ်ခက်ိုးဝယ် တေသံ ဝိဘတ္တိယောလောပါစ သုတ်ဌ် ဒီပက်ိရောနှင့်တကွ အလာိုးတူ ရုပ်များကို ဆ္ဍာသ ရုပ်တွက်ပြ၏၊ ထိုသို့ပြရာဌ် ဒီပံနောင် အံဝိဘတ်ကို မချေဘဲ (အလုတ္တသမာသ် အဖြစ်ဖြင့်)တွက်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ ကစ္စာယနေစ ဆ္ဍာသေစ ဝုတ္တာ·လုတ္တသမာသတာ သမာသေ”ဟု ဆိုသည်။

နွာဂမေနေဝ ၊ပေ၊ သမာသတာ ။ ။ ကိတ်ကျမ်ိုးဝယ် သညာယမနုသုတ်ဌ် ဒီပက်ိရောစသောရုပ်များကို ဆ္ဍာသတွက်ပြရာဌ်ကား အပစ္စည်ိုးသက်, နုအက္ခရာလာစေ၍ တွက်ပြ၏၊ သမာသ်ဖြစ်ပုံကို တွက်၍မပြတော့၊ အကယ်၍ သမာသ်ဖြစ်ပုံကိုပါ တွက်ပြလျှင် နုလာရဉ်ိုးမည်ဖြစ်သောကြောင့် ဒီပံဌ် အံကိုချေ၍ တွက်ရလိမ့်မည်။ [ရုပသိဒ္ဓိဌ် အံကိုချေ၍ပင် တွက်ပြ၏။]အံကိုချေရလျှင်ကား ဒီပက်ိရောသည် ကိတန္တလုတ္တသမာသ် ဖြစ်ရပေလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် “ နွာဂမေနေဝ ကိတေ လုတ္တသမာသတာ = ကိတ်အခက်ိုးဌ် လုတ္တသမာသ်ဆိုသည်”ဟု မိန့်သည်။

၃၆၄။ ပေါရာဏေဟိ ကတော တာသေ,
သင်္ကေဟော ကတ္ထုသာဓနေ၊
တုလျာဓိကရဏတ္တေန,
သိလံ ပကတိ မနွတေ။

မုတ္တေပိ - ခုနစ်ပါးသော သာဓနတို့မှ လွတ်ပါသော်လည်း၊ ဓာတု တော-ဓာတ်မှနောက်၌၊ ပစ္စယတ္ထတ္တာ-သက်သော ပစ္စည်း အနက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ကတ္တုဒ္ဒါနေ - ကတ္တားအရာ၌၊ ဝုတ္တိတောစ -

၃၆၃။ **သတ္တသာဓနမုတ္တေပိ။** ။ တေကာလိကပစ္စည်းများနှင့် စပ်၍ မှတ်သားဘွယ်များကို ပြုပြီးလျှင် ယခုအခါ တဿီလစသော အနက်ဘို့၌ သက်သောပစ္စည်းနှင့် စပ်သော မှတ်သားဘွယ်များကို ပြလိုသောကြောင့် "သတ္တသာဓန မုတ္တေပိ" စသော ဂါထာ ၃ ရပ်ကိုဒိန်္နသည်။ [၅၂ဂါထာများ ဝယ် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏စောဒနာပုံကိုနားလည်ဘို့ရာကစ္စည်းသုတ်၌ "ကတ္တရိ" စသည်ဖြင့် သာဓနအနက် မပါဘဲ "တဿီလာဒိသု" ဟု ဆိုထားပုံကိုလည်း ပုံစံ၌လည်း "ဝိယံ ပသံသိတုံ သိလံ ယဿာတိ" စသည်ဖြင့် သာမိအနက်၌ သက်သော ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုပုံကိုလည်း သင်ပြုနှင့်ရာ၏။]

သတ္တ ၊ပေ၊ ပစ္စယေ ။ ။ "တဿီလ စသောအနက်တို့၌ ကိစသော ပစ္စည်းသက်" ဟု သုတ်ကဆိုထား၏၊ ထို တဿီလစသောအနက်သည် ကတ္တာ၊ ကရဏစသော သာဓန ၇ ပါးအနက်မဟုတ်၊ ပုံစံထုတ်ရာ၌လည်း ကစ္စည်းဝုတ္တိဝယ် "သိလံ ယဿ" စသည်ဖြင့် သမ္ဗန်အနက်ကိုပြထား၏၊ သမ္ဗန်အနက်ကား သာဓန ၇ ပါးမှ အသွင်တ်ဖြစ်၏၊ ကိတ်ပစ္စည်းတို့လည်း သာဓန ၇ ပါးမှတပါးသော အနက်ကိုမဟောကြ၊ ထို့ကြောင့် တဿီလစသော အနက်၌သက်သော ပစ္စည်းသည် ကိတ်ပစ္စည်းမှ ဟုတ်ပါ၏လော, ကိတ်ပစ္စည်းဖြစ်လျှင် ထိုပစ္စည်း အနက်ကို အဘယ်သာဓန၌ သွင်းမည်နည်း" ဟု မေးဘွယ် ရှိသောကြောင့် "သတ္တ၊ပေ၊ ပစ္စယေ" ဟု မိန့်သည်၊ "တဿီလ" စသောအနက်၌ သက်သော ပစ္စည်းသည် (ပစ္စည်း၏အနက်သည်) သာဓန ၇ပါးမှ လွတ်နေသော်လည်း....

ဓာတွေဟာ၊ပေ၊ ဝုတ္တိတာ၊ ။ "ဓာတုတော ပစ္စယတ္ထတ္တာ-ဓာတ်နောက်၌သက်ရသော ပစ္စည်း၏အနက်၌ ဖြစ်သောကြောင့်" ဟူသော ဟိတ်ဖြင့် (တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းမဟုတ်) ကိတ်ပစ္စည်းဖြစ်ကြောင်းကို ပြ၏၊ မှန်၏-ဓာတ်နှင့် ပစ္စည်းချည်းစပ်ခြင်းသည် ကိတ်၏သက္ခဏာတည်း၊ ထိုသို့ကိတ်ပစ္စည်းဖြစ်သော ကြောင့် သာမည်အားဖြင့် သာဓနတခုခု၌ သွင်းရမည့်အကြောင်းကို ပြ၏၊ "ကတ္တုဒ္ဒါနေစ ဝုတ္တိတော" ဟူသော ဟိတ်ဖြင့် ကတ္တုသာဓနဟူသော သာဓန

၃၆၅။ ဓာတ္ထတ္ထောတိ သတ္တာစာရော,
ဓမ္မော တဿာဓိကာရိတာ၊
ဘိန္နာဓိကရဏတ္ထေန,
တတ္ထ သက္ကစ္စကာရိတာ။

ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ပေါရာဏောဟိ-ရှေးဦး ဖြစ်ပေါ် ဆရာတော်တို့သည်၊ တဿ - ထို ပစ္စည်း၏ အနက်ကို၊ ကတ္တု သာဓနေ — ကတ္တု သာဓန်၌၊ သဂ်ဟော-သွင်းယူခြင်းကို၊ ကတော-ပြုအပ်ပြီ။....ပကတိ-ပင်ကိုယ်သဘော ဖြစ်သော၊ သီလံ - အလေ့အလာ ဝါသနာကိုလည်း၊ သတ္တာစာရော - သူတော်ကောင်းတို့၏ အကျင့်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မော-

ဝိသေသဉ် သွင်းယူရခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြ၏၊ မှန်၏ — " ဘိက္ခိဘုံ သီလံ ယဿ"ဉ် ယဿဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော ပုဒ်၊ လိင်သည် တောင်းခြင်း ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော (တောင်းတတ်သော) ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ထိုသို့ တောင်းခြင်း ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သောကြောင့် ကတ္တာအဓိပ္ပါယ်တည်သည်။ [ဓာတုတော ပစ္စယတ္ထတ္တာတိ ဇာဒံ သာဓနသာမညေ သဂ်ဟိတဗ္ဗဿ ကာရဏဝစနံ၊ ကတ္တု ဌာနေစ ဝုတ္တိတောတိ ဇာဒံ ပန သာဓနဝိသေသေ။]

၃၆၄။ သဂ်ဟောကတ္တုသာဓနေ။ ။ပြုခဲ့သောအကြောင်း ၂ ပါးကြောင့် ရှေးဆရာတို့က ထိုပဂ္ဂိုလ်များ၏ အနက်ကို ကတ္တုသာဓန်၌ သွင်းကြသည်။ [ရူပသိဒ္ဓိ၌ "ကတ္တရိ"ဟု ထည့်၍ ကတ္တုသာဓန်၌ တိုက်ရိုက် သွင်းထားပုံကို မြင်ရသောကြောင့် "ပေါရာဏောဟိ၊ပေ၊ ကတ္တုသာဓနေ"ဟု ဆိုသည်။]

တုလျာဓိ၊ပေ၊ကာရိတာ။ ။["တဿိလာဒိသု"ဉ် အာဒိဖြင့် တဒ္ဓမ္မတဿာဓုကာရိတာတို့ကိုယူ။] တသီလစသည်၌ သီလ, ဓမ္မ, သာဓုကာရိတာဟူသည် အဘယ်အနက်ပါနည်း၊ တသဒ္ဒါနှင့် သီလ, ဓမ္မ, သာဓုကာရိတာတို့ကို အဘယ်သို့ တွဲစပ်ရမည်နည်း" ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "တုလျာဓိကရဏတ္တေန" စသည်မိန့်။

သီလံ ပကတိ။ ။လူတစ်ယောက်၏ ပင်ကိုယ်အလေ့အထကို "သီလ"ဟု ခေါ်၏၊ ဘိက္ခုပုံစံဌ် ဆွမ်းခံခြင်းစသော တောင်းခြင်းအလေ့သည် ထိုဘိက္ခု၊ တပါး၏အလေ့အထဖြစ်သော သီလတည်း။

၃၆၅။ သတ္တာစာရော ဓမ္မော။ ။ဆွမ်းခံခြင်းအမှုသည် သူတော်ကောင်းတို့၏ ထုံးစံဓမ္မတာတည်း၊ ထိုဓမ္မတာကိုပင် "ဓမ္မ"ဟု ခေါ်ရသည်။ ["ပါပကာရီ"စသော ပုံစံဌ်ကား မျိုးရိုးအားဖြင့် မဂကောင်းမှုပြုခြင်း အသတ္တာစာရသည် ဓမ္မတည်း၊ ထို့ကြောင့် သတ္တာစာရောကို ဥပလက္ခဏနည်းဟု မှတ်။]

သဘောတံထွာ ဓမ္မတာကိုဂုဏ်း၊ တုလျာဓိကရဏတွေ့နေ - တသဒ္ဒါ၏ အနက်နှင့် တူသောတည်ရာရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဓာတ္တွတ္ထောတိ - ဓာတ်၏အနက် ဟူ၍၊ **မနှုတေ** - သိအပ်၏၊ **တသာဓုကာရိတာ** - တသာဓုကာရိတာကို၊ ဘိန္နာဓိကရဏတွေ့နေ - တသဒ္ဒါ၏ အနက်နှင့် ကွဲပြားသော တည်ရာရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တတ္ထ - ထို ဓာတ်၏ အနက်၌၊ **သက္ကစ္စကာရိတာ** - ကောင်းစွာပြုခြင်း ရှိသူ၏အဖြစ် ဟူ၍၊ **မနှုတေ**-သိအပ်၏။

တုလျာဓိ၊ပေ၊ဓာတ္ဝတ္ထောတိ။ ။"**တသိလ, တဒ္ဓမ္မ**"ဥ် ဘိက္ခုဓာတ်၏ တောင်းခြင်း,ကရဓာတ်၏ပြုခြင်း,ဤသို့စသော ဓာတ်၏အနက်ကိုတသဒ္ဒါဖြင့် ညွှန်ပြ၏၊ ထိုတသဒ္ဒါနှင့် သိလ-ဓမ္မတို့လည်း (ထိုတောင်းခြင်းအလေ့အထ, ထိုတောင်းခြင်း သဘောထုံးစံ-ဟု) အရတူကြ၏၊ ဤသို့ အရတူသောကြောင့် "သောဧဝ + သိလံ တသိလံ၊ သောဧဝ + ဓမ္မော တဒ္ဓမ္မော" ဟု တုလျာဓိကရဏ ကမ္မဓာရည်းသမာသ်စပ်ရသည်။

[" သောဧဝ - ထိုတောင်းခြင်းစသော ဓာတ်နက်သည်ပင် + သိလံ- (ပုဂ္ဂိုလ်တပါး၏) အလေ့တည်း၊ တသိလံ-လေ့၊ သောဧဝ - သည်ပင်+ ဓမ္မော-ထုံးစံတည်း၊ တဒ္ဓမ္မော-စံ၊ ဆရာတို့ကား သိလံပုဒ်နှင့်အရတူအောင် "တမေဝ+သိလံ တသိလံ" ဟု ပြုကြ၏၊ ဤကျမ်းဌီကား ဓာတ္တွတ္ထောကိုငဲ့၍ "သောယေဝ သိလံ တသိလံ" ဟု ပြုသည်။]

တသာဓုကာရိတာ၊ပေ၊ကာရိတာ ။ ။ သာဓုကို သက္ကစ္စ ဟု ဖွင့်၏၊ ဘိက္ခုအမည်ရသူသည် (ဘိက္ခုဓာတ်၏ အနက်ဖြစ်သော) ဆွမ်းခံခြင်းအမှု-တောင်းခြင်းအမှုဉ် လေးလေးစားစားပြုမှသာ (ဆွမ်းခံရခြင်းကို ကျင့်ဝတ်တပါးအနေအားဖြင့် လေးလေးစားစားပြုမှသာ) "သာဓုကာရိ-ကောင်းစွာပြုလေ့ရှိသူ" မည်၏၊ မလွဲသာ၍ ဆွမ်းခံနေရလျှင် သာဓုကာရိ မမည်၊ သာဓုကာရိနော - ကောင်းစွာ ပြုလေ့ရှိသူ၏ + ဘာဝေါ - ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ကောင်းစွာပြုပုံ အခြင်းအရာ) တည်း၊ သာဓုကာရိတာ- ရာ။

ဤသို့ တသဒ္ဒါ၏ အရ ဘိက္ခုဓာတ်၏ တောင်းခြင်းစသော ဓာတ်နက်ရ၍ "သာဓုကာရိတာ" အရ ပြုပုံအခြင်းအရာ (ထိုသူ၏ စိတ်အနေအထား ကိုယ်အမူအရာ) ရသဖြင့် အရမတူသောကြောင့် "တသ္မိ + သာဓုကာရိတာ တသာဓုကာရိတာ" ဟု ဘိန္နာဓိကရဏ တပ္ပုရိသ်သမာသ် ပြုရသည်။ [ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ အကျယ်ပြထား၏။]

၃၆၆။ ယထာ ကာလတ္တယေ ကုမ္ဘ-ကာရော ဒီပက်ံရော ပန၊
လုတ္တာလုတ္တေသု တာသီလာ-ဒျတ္ထေ ဘိက္ခူ။တ္ဝု။ဒါဟဋ်ံ။

၃၆၆။ ယထာ – ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ကာလတ္တယေ – ကာလ ၃ပါး အပေါင်း၌၊ ကုမ္ဘကာရော-ကုမ္ဘကာရောဟူသော ဥဒါဟရဏ်ကို၊ ဥဒါဟဋ်ံ-ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီ၊ လုတ္တာလုတ္တေသုပန-လုတ္တာလုတ္တသမာသ်တို့၌ကား၊ ဒီပက်ံရော- ဒီပက်ံရောဟူသော ဥဒါဟရဏ်ကို၊ ဥဒါဟဋ်ံ၊ တာသီလာဒျတ္ထေ- တာသီလအစရှိသော အနက်၌၊ ဘိက္ခူ။တိ-ဘိက္ခုဟူသော ဥဒါဟရဏ်ကို၊ ဥဒါဟဋ်ံ။

၃၆၇။ ကွ။တ္ထန္တသ တု ကမ္မတ္ထေ, ဆဋ္ဌီ ဘဝတိ ဧကဒါ၊
ကိတေ ဘာဝသ ကမ္မတ္ထေ, ကတ္တတ္ထေစ ယထာရဟံ။

၃၆၇။ တု- ထိုမှတပါး၊ ကွ။တ္ထန္တသ - ကွ။ပစ္စည်း, တုပစ္စည်း အဆုံးရှိသောဓာတ်၏၊ ကမ္မတ္ထေ-ကံအနက်၌၊ ဆဋ္ဌီ-ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်၊ ဧကဒါ- တရံတခါ၌၊ ဘဝတိ- ဖြစ်၏၊ ကိတေ – ကိတ်၌၊ ဘာဝသ-

၃၆၆။ ယထာ၊ပေ၊ဒါဟဋ်ံ။ ။ဤဂါထာသည် "ပစ္စုပ္ပန္နခဏာပေက္ခံ" စသောဂါထာတို့၏ ပုံစံကိုပြသောဂါထာတည်း၊ ကုမ္ဘကာရောသည် ကာလ ၃ ပါးအတွက်,ဒီပက်ံရောသည် လုတ္တ–အလုတ္တသမာသ်အတွက်, ဘိက္ခုသည် တာသီလာဒိအတွက် ပုံစံများတည်း၊ အဓိပ္ပါယ်ကို ဤပုံစံနှင့်ဆိုင်ရာ ရှေ့ဂါထာများ၌ ပြခဲ့ပြီ။

၃၆၇။ ကွ။၊ပေ၊ကေဒါ။ ။ကွ။ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောဓာတ်, တုပစ္စည်း အဆုံးရှိသောဓာတ်၏ ကံအနက်၌ တရံတခါ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သက်၏၊ (၃၆၉) ဂါထာ၌ ကာရကောသည် ကွ။ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောဓာတ်တည်း၊ ထိုဓာတ်၏ ကံ၌ "ကမ္မဿ"ဟု ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သက်သည်၊ "ကေဒါ" ဟု ဆိုသောကြောင့် ဆဋ္ဌီမသက်ဘဲ " ကမ္မံ " ဟု ဒုတိယာသက်သောအရာလည်း ရှိသေး၏၊ ထို ဂါထာ၌ "ဥဒ္ဓတာ "လည်း တုပစ္စည်းအဆုံးရှိသော ဥပုဗ္ဗ ဓရဓာတ်တည်း၊ ထိုဓာတ်၏ကံ၌"သတ္တာနံ"ဟု တရံတခါ ဆဋ္ဌီသက်၍"သတ္တေ"ဟု ဒုတိယာ လည်းသက်သည်၊ ကံ၌ ဆဋ္ဌီကို " ဒုတိယာ ပဉ္စမီနဉ္စ"သုတ်ဖြင့် သက်။

ကိတေ၊ပေ၊ယထာရဟံ ။ ။ကိတေဘာဝသ–ဟူသော စကားဖြင့် အာချာတ်ဘောကို ကန့်သည်၊ ကိတ်ဘော၏ ကံ၌ဝင်း , ကတ္တား၌ဝင်း , ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဆဋ္ဌီသက်၏၊ ကံအနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်လျှင် ကတ္တား၌

ဘော၏၊ ကမ္မတ္ထေစ-ကံအနက်၌ဂုဏ်း၊ ကတ္တုတ္ထေစ - ကတ္တား အနက်၌ဂုဏ်း၊ ယထာရဟံ-စွာ၊ ဆဋ္ဌီ-သည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏။

၃၆၈။ တျာဒျန္တသဒ္ဒတော ကတ္တုတ္ထေ, ကမ္မတ္ထေ ဒိသဒေ·ကဒါ၊ နစာ·ချာတေန သမ္ဗန္ဓာ-ဘာဝတော သာမိလက္ခဏေ။

၃၆၈။ တု-ထိုမှတပါး၊ တျာဒျန္တသဒ်-တိအစရှိသော အာချာတ်ဝိဘတ် အဆုံးရှိသော ဓာတ်၏၊ ကတ္တုတ္ထေ - ကတ္တား အနက်၌ဂုဏ်း၊ ကမ္မတ္ထေ-ကံအနက်၌ဂုဏ်း၊ ကေဒါ-တရံတခါ၌၊ (ဆဋ္ဌီ-ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ကို၊) ဒိသဒေ - တွေ့မြင်အပ်၏၊ အာချာတေနစ - အာချာတ်နှင့်ကား၊ သမ္ဗန္ဓာဘာဝတော- ဆဋ္ဌီဝိဘတ်၏ ဆက်စပ်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ သာမိလက္ခဏေ-သာမိလက္ခဏာ၌၊ ဆဋ္ဌီ- ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ကို၊ နဒိသဒေ-မတွေ့မြင်အပ်။

ဆဋ္ဌီမသက်ရ၊ (အဝုတ္တကတ္တားဖြစ်၍) တတိယာသာ သက်ရသည်၊ ကတ္တားအနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်လျှင် ကံ၌ ဆဋ္ဌီမသက်ရ (အဝုတ္တကံဖြစ်၍) ဒုတိယာသာ သက်ရသည်၊ ဤသို့ ထိုက်သင့်သလို သက်ရသောကြောင့် "ယထာရဟံ"ဟု ဆိုသည်၊ ပုံစံကား — "သူဒေန ဩဒနသ (ကို) ပါကော၊ သူဒသ (သည်) ဩဒနံ ပါကော"တည်း၊ ကံအနက်၌ ဒုတိယာပဉ္စမီနဥ္စသုတ်ဖြင့်ဂုဏ်း, ကတ္တားအနက်၌"ဆဋ္ဌီစ"သုတ်ဖြင့်ဂုဏ်း သက်။

၃၆၈။ တျာဒန္တသဒ္ဒ၊ ပေ၊ ကဒါ။ ။ တိစသော အာချာတ်ဝိဘတ်ဆုံးသော (အာချာတ်) ပုဒ်၏ ကတ္တားအနက် ကံအနက်၌ တရံတခါဆဋ္ဌီသက်၏၊ (၂၇၀)ဂါထာ၌"သိဿသ ဓမ္မံ ပါဠေတိ"ကား ကတ္တားအနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်ပုံတည်း၊ ထိုကတ္တားလည်း ကာရိတ်ကံ နေရာ၌ ကံကို မဆိုလိုဘဲ ဓာတ်၏ကတ္တားအဖြစ်ကိုဆိုလိုသောကြောင့်ဖြစ်၏၊ ပါဠေတိ၌ ကောပစ္စည်း၏ ကတ္တားကိုကား အာစရိယော ဟု ထည့်ရ၏၊"နရဇ္ဇသ"ကား သရဓာတ်၏ ကံအနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်ပုံတည်း။ [ရူပသိဒ္ဓိ—ဒုတိယာ ပဉ္စမီနဥ္စသုတ်၌ " သရီ ဆ္ဆာနံ ကမ္မနိ "ဟူသောစကားနှင့် သဘောတူပင်တည်း၊။]

နစာချာတေန၊ ပေ၊ သာမိလက္ခဏေ။ ။အာချာတ်ကြိယာက သမ္ဗန်နှင့်မစပ်သောကြောင့် ထို ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ကို သမ္ဗန်အနက်၌ မသက်ရ၊ ထို့ကြောင့် "ရဇ္ဇသ၌ သမ္ဗန်အနက်မဟုတ်,ကံအနက်သာဖြစ်သည်"ဟူလို။[မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား သမ္ဗန်အနက်ဟုပင် ဆိုလတ္တံ့။]

၃၆၉။ ကမ္မဿ ကာရကော ကမ်ံ , သတ္တေ သတ္တာန·မုဒ္ဓတာ၊
ပါဏကောဒနဿ သူဒေန , ဝါ သူဒဿေသာဒနမ်ိဳ ဝါ။

၃၇၀။ ဓမ်ံ ပါဠ္ဍေတိ သိဿဿ , နံ ရဇ္ဇဿ သရိဿသိ၊
မောဂ္ဂလ္လာနေ တု သမ္မန္နေ, ကတ္တာဒျ·ဝစနိစ္ဆိတေ။

၃၆၉, ၃၇၀။ ကမ္မဿ-ကံကို၊ ကာရကော-ပြုတတ်၏၊ ကမ်ံ-ကံကို၊ ကာရကော-၏၊ သတ္တေ-သတ္တဝါတို့ကို၊ ဥဒ္ဓတာ-ထုတ်ဆောင်တတ်၏၊ သတ္တာနံ-တို့ကို၊ ဥဒ္ဓတာ-တတ်၏၊ သူဒေန-စဖိုသည်သည်၊ ဩဒနဿ-ထမင်းကို၊ ပါဏကော - ချက်ခြင်း၊ ဝါ-တနည်း၊ သူဒဿသည်၊ ဩဒနံ-ကို၊ပါဏကော-ခြင်း၊ ဇုတိပိဝါ-ဤသို့လည်း ဥဒါဟရဏ်ရှိသေး၏၊ (အာစရိယော- သည်၊) သိဿဿ-တပည့်သည်၊ ဓမ်ံ-ပါဠိကို၊ပါဠ္ဍေတိ-ရွတ်ဖတ်စေ၏၊ရဇ္ဇဿ-တိုင်ပြည်ကို၊ နံသရိဿသိ-အမှတ်မရလတံ့၊ မောဂ္ဂလ္လာနေတု - မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား၊ ကတ္တာဒိအဝစနိစ္ဆိတေ - ကတ္တားအစရှိသော အနက်ကို မဆိုလိုအပ်သော်၊ ဝါ-မဆိုလိုရာ၌၊ သမ္မန္နေ-သမ္မန်အနက်၌၊ (ဆဋ္ဌိ - ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဇုတိ - သို့၊ ဝုတ္တံ – ဆိုအပ်ပြီ၊) [“ကမ္မဿ ” မှစ၍ “နံ ရဇ္ဇဿ သရိဿသိ” တိုင်အောင် ပုံစံများကို ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ။]

၃၆၉။ ကမ္မဿ၊ပေ၊ ဝိဝါ။ ။ ဤဂါထာ၌လာသော ပုံစံများကိုရည်ရွယ်၍ ယုပစ္စည်းနှင့်တကွ “ယုဏ္ဍုတုမှိ , ပစ္စသ်းပြီ, ဆဋ္ဌီကံနေစေ” ဟုဆင်း, “ဘာဝသာဓံန , နောက်ပုဒ်ပြ , ကမ္မဏ္ဍဆဋ္ဌီ”ဟုဆင်း, “ဆဋ္ဌီကတ္တား, ရံခါငြားမူ, ကတ္တားတတိယာနှင့် တူမြဲ”ဟုဆင်း နိယာမ်ဆိုကြသည်။

၃၇၀။ မောဂ္ဂလ္လာနေ၊ပေ၊နိစ္ဆိတေ။ ။မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား- ကတ္တားအနက် ကံအနက်ကို မဆိုလိုသောအခါ“ရဇ္ဇဿ သရိဿသိ” ဝယ် ရဇ္ဇဿ်ကို “သမ္မန်အနက်ဟော ဆဋ္ဌီတည်း” ဟု ဆို၏၊ “တိုင်းပြည်နှင့်စပ်သော သတ်မဖြစ်လတံ့”ဟု သမ္မန်ဖြစ်ပုံကို အဓိပ္ပါယ်မှတ်ပါ၊[ဤစကားသည် မောဂ္ဂလ္လာန်, ဒုကဏ္ဏ,“သရတိ ရဇ္ဇဿာတိ သမ္မန္နေ ဆဋ္ဌီ”ဟူသော (၃၉)သုတ်ကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် “မောဂ္ဂလ္လာနေ တု သိဿဿ ရဇ္ဇဿာတ် ပယောဂေသု ကတ္တာဒိအဝစနိစ္ဆာယံ သမ္မန္နေ ဆဋ္ဌီတိ ဝုတ္တံ ” ဟု ဒီပနီ၌ သိဿဿကိုပါ မောဂ္ဂလ္လာန်ဝါဒ၌ သွင်းယူထားသည်ကို စဉ်းစားပါ။]

၃၇၁။ မာနန္တာ ဝတ္တမာနာနာ-ဂတေကေ•သေသကေန္တိ၊ အန္တော ကတ္တရိ မာနော တု, ဘာဝေ ကမ္မနိ ကတ္တရိ။

၃၇၁။ မာနန္တာ - မာနပစ္စည်း, အန္တပစ္စည်းတို့သည်၊ ဝတ္တမာနေ-ဝတ္တမာန်ကာလ၌ဖြင်း၊အနာဂတေ-အနာဂတ်ကာလ၌ဖြင်း၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဧကေ - အချို့ဆရာတို့သည်၊ အန္တော - အန္တပစ္စည်းသည်၊ အသေသကေ - အကြွင်းမရှိသော ကာလသုံးပါး၌၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (ဝဒန္တိ - ဆိုကြကုန်၏၊) အန္တော - အန္တပစ္စည်းသည်၊ ကတ္တရိ-ကတ္တားအနက်၌၊ ဟောတိ-၏၊ မာနေတု-မာနပစ္စည်းသည်ကား၊ ဘာဝေ - ဘောအနက်၌ဖြင်း၊ ကမ္မနိ - ကံအနက်၌ဖြင်း၊ ကတ္တရိ-ကတ္တားအနက်၌ဖြင်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

၃၇၁။ **မာနန္တီဘာ၊ပေ၊ နိ္တိ**။ ။[ဧကေ+အသေသကေ+အန္တော-ဟု ပုဒ်ဖြတ်။] မာနအန္တပစ္စည်းတို့သည် ကာလအားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ အနာဂတ်ကာလ၌ သက်ကုန်၏၊ အချို့ဆရာတို့ကား “အန္တ ပစ္စည်းသည် အကြွင်းမရှိသော ကာလ (ကာလ ၃ ပါး) ၌ သက်ကုန်၏”ဟု ဆိုကြ၏၊ ထိုတွင်“ဝတ္တမာနေ မာနန္တာ, သေသေသန္တေ၊ မာနာနာ”ဟူသော ကစ္စည်းသုတ် , တေ သပုဗ္ဗာနာဂတေ (ထို အန္တမာနတို့သည် သန္ဓေရှိရာဝယ် အနာဂတ်ကာလ၌ သက်”ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်တို့ကို မှီ၍ “ဝတ္တမာနာနာဂတေ”ဟု ဆိုသည်၊ “ဒဿန္တော အာဟ–ပြလိုသည်ဖြစ်၍ ဆိုပြီ”စသော အဋ္ဌကထာဝယ် အဲဟန္တွင့်တွဲပုံကို ကြည့်၍ “ အန္တသည် အတိတ်နှင့် တကွ ကာလသုံးပါး၌ သက်၏”ဟု ဧကေဆရာတို့ ဆိုကြဟန်တူသည်။

အနေန္တာ၊ပေ၊ ကတ္တရိ။ ။သာဓနအားဖြင့် အန္တပစ္စည်းသည် ကတ္တားအနက်၌ သက်၏၊ မာနကား ဘော ကံ ကတ္တား သုံးပါးတို့၌ သက်၏၊ ဤစကားလည်း ရူပသဒ္ဒိ၌ အန္တကို ပရဿပုဒ်, မာနကို အတ္တနောပုဒ် မှည့်ထားသောကြောင့် ဆိုအပ်သောစကားဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့်“အန္တ ပစ္စည်းသည် ပရဿပုဒ် ဝိဘတ်များနှင့် အလားတူ၏”ဟုဌင်း ,“မာနပစ္စည်းသည် အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်များနှင့်တူ၏ ” ဟု ဌင်း ဆိုကြ၏၊ တရံတခါ အန္တပစ္စည်းက ကံအနက် ဟောလျှင်လည်း အတ္တနောပုဒ်က ပရဿပုဒ် ပြန်သကဲ့သို့ မာနပစ္စည်းကိုပြန်ထားသည်ဟု ဆိုကြသည်။ [ဤမာနအန္တနှင့်စပ်၍ မှတ်ဘွယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိနှင့် ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ“ဝတ္တမာနေ မာနန္တာ”သုတ်အဖွင့်မှာရှု။]

၃၇၂။ တိဋ္ဌန္တော တိဋ္ဌမာနော ဟံ, ကရိဿာမိ ဝိဘာဝယံ၊
ဒ္ဝိယမာနံ မယာ ဘည-မာနံ တုမ္ဟေ သုဏိဿထ။

၃၇၂။ တိဋ္ဌန္တော တိဋ္ဌမာနော- ရပ်တည်ဆဲသည်၊ (ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ စသည်ဖြင့် ထည့်၍ စပ်ပါ၊) အဟံ-ငါသည်၊ ဝိဘာဝယံ(ဝိဘာဝယန္တော)- ထင်စွာပြလတ်သည်၊ ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊ ကရိဿာမိ-ပြုပေအံ့၊ ဒ္ဝိယမာနံ - တည်လတ်ခြင်း၊ မယာ - ငါသည်၊ ဘညမာနံ-ဆိုအပ်လတ်သော စကားကို၊ တုမ္ဟေ-သင်တို့သည်၊ သုဏိဿထ-နာရကုန်လတ်။

၃၇၃။ တဒတ္ထေ·နာဂတေ ဘာဝေ,
တာယေတံ တျာဒယော တယော၊
စတုတ္ထိယာ တဒန္တေဟိ,
မောဂ္ဂလ္လာနမ္ပိ လောပတာ။

၃၇၃။ တာယေ တံ တျာဒယော - တာယေပစ္စည်း တုံပစ္စည်း အစရှိကုန်သော၊ တယော-၃ပစ္စည်းတို့သည်၊ တဒတ္ထေ-ထိုအကြောင်း

၃၇၂၊ ။ ရှေ့ဂါထာ၏ပုံစံကို ပြသောဂါထာတည်း၊ “တိဋ္ဌန္တော တိဋ္ဌမာနော” တို့သည် ဝတ္တမာန်ကာလနှင့် ကတ္တားအနက်ဟောပုံကို ပြသောပုံစံတည်း၊ “အဟံ ဝိဘာဝယံ ကရိဿာမိ” ကား အနှစ်၏ အနာဂတ်ကာလဟောပုံတည်း။ [ဝိဘာဝယံ၌ အနှစ်မှ နှစ်ကို အံ်ပြု။]

“ဒ္ဝိယမာနံ”သည် အနာဂတ်ကာလ၌ ဘောအနက်ဟောပုံတည်း၊“ဘညမာနံ”ကား သုဏိဿထဟူသော အနာဂတ်ကြိယာကိုထောက်၍ အနာဂတ်ကာလ၌ ကံဟောပုံစံ ဟု သိပါ။ [ဤသို့ နောက်ကြိယာထောက်၍ အတိတ်အနာဂတ်ဟောနိုင်ပုံကို ကစ္စာယနသာရ၌“ကိတာ ဓာတွတ္ထသမ္ဗန္ဓေ, ဟာန္တိကာလန္တရေသ္ဝပိ”ဟု ဆိုသည်။]

မှတ်ချက် ။ ။ ကိတ်ကြိယာနှင့် အာချာတ်ကြိယာတို့တွင် အာချာတ်ကြိယာသည် ပဓာန(လိုရင်း)ဖြစ်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း, ကိတ်ကြိယာသည် ဒြဗ်ကိုဟောသဖြင့် နာမ်ပုဒ်တွင် ပါဝင်ရ၍ အာချာတ်သည်သာ အဆုံးသတ်ကြိယာအနက်ကို ဟောသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် နောက် အာချာတ်ကြိယာကိုလိုက်၍ မာနအန္တ ပစ္စယန္တ ပုဒ်တို့က အတိတ်အနာဂတ် ကာလကို ဟောကြရသည်။

ကြိယာ၏ အကျိုးဖြစ်သော၊ အနာဂတေ - အနာဂတ် ဖြစ်သော၊ ဘာဝေ-ဘောအနက်၌၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ တာဒန္နာဟိ-ထိုပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့မှ နောက်၌၊ စတုတ္ထိယာ - စတုတ္ထီဝိဘတ်၏၊ လောပတာ - ကျသည်၏အဖြစ်ကို၊ မောဂ္ဂလ္လာနမှိ - မောဂ္ဂလ္လာန် ကျမ်း၌၊ (ဝုတ္တာ- ဆိုအပ်ပြီ။)

၃၇၄။ ကစ္စာယနေစ ချာသေစ, သဗ္ဗကာလေသု ကတ္တရိ၊
ကိတ္သညတ္တာ တဝေ တုဉ္ဉ, ဒွေ ဟောန္တိတိ ပတိယရေ။

၃၇၄။ တဝေ-တဝေပစ္စည်းသည်ဌင်း၊ တုဉ္ဉ-တုံ ပစ္စည်းသည်ဌင်း၊ ဒွေ - ၂ ပစ္စည်းတို့သည်၊ ကိတ္သညတ္တာ - ကိတ်အမည် ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗကာလေသု-အလုံးစုံသောကာလတို့၌၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဧတိ-သို့၊ ကစ္စာယနေစ-ကစ္စည်းကျမ်း၌ဌင်း၊ ချာသေစ-ချာသကျမ်း၌ဌင်း၊ ပတိယရေ-ထင်ရှားပြအပ်ကုန်၏။

၃၇၅။ ။[တုံ တျာဒယောကို “တုံ+ဧတိ + အာဒယော ” ဟု ဖြတ်၊ အာဒိဖြင့် တဝေပစ္စည်းကိုယူ၊ တာယေပစ္စည်းကား ကစ္စည်း၌ တိုက်ရိုက်မပါ၊ ဓမာဂ္ဂလ္လာန်၌သာ ပါ၏။] “ထိသုံးပစ္စည်းတို့သည် တဒတ္ထသမ္ဗန္ဓါန်အနက်, အနာဂတ်ကာလနှင့် ဘာဝသာဓနအနက်၌ သက်ကုန်၏ ”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ဆိုသည်၊ တဒတ္ထသမ္ဗန္ဓါန် အနက်၌ သက်သောကြောင့် “ စတုတ္ထီဝိဘတ် ကျေသည် ”ဟုလည်း ဆိုသည်၊ ထို မောဂ္ဂလ္လာန်အဆိုအတိုင်းပင် ယခုအခါ၌ “ကာတုံ–ပြုခြင်းငှါ၊ ဂန္ဆတိ-၏၊” စသည်ဖြင့်“ခြင်း”ဟူသော ဘာဝအနက်, “ငှါ”ဟူသော တဒတ္ထသမ္ဗန္ဓါန်အနက်ကို ပေးကြရသည်။

၃၇၆။ ။ကစ္စည်းကျမ်းနှင့် ချာသကျမ်း၌ကား“အညေကိတ်”ဟု ကိတ်အမည်မှည့်အပ်သော ပစ္စည်းတို့တွင် တဝေ-တုံပစ္စည်းကိုလည်း သွင်းထား၏၊ ကိတ်အမည်ရလျှင် “ကတ္တရိ ကိတ် ” သုတ်နှင့်အညီ ကတ္တားအနက်၌ သက်ရမည်၊ ကာလအားဖြင့် ကာလ ၃ ပါး၌ သက်ကုန်၏၊ [ကိတာဇ္ဇတိ+သညာယေ သန္တိ ကိတသညာ – ဟု ဖြစ်သင့်လျက် တ၏ အကို သုတ်ကြိုးဖြင့် ချ၍ “ကိတ္သညာ” ဟု ဖြစ်၏၊ ကိတ္သညာနံ+ဘာဝေါ ကိတ္သညတ္တံ၊ ကစ္စည်းကျမ်း၌ “တာယေ”ပစ္စည်းမရှိသောကြောင့် “တဝေ–တုံ” ၂ ပစ္စည်းသာ ပြဲသည်။]

၃၇၅။ ဂန္ဆိတိန္ဆိတိ ကတ္တာယေ, တထာ ကာတုန္ဆ ကာတဝေ၊
ဧဝံ တု သမ္ပဒါနတ္တံ, ကတ္တုတ္တာန္ဆ ယထာရဟံ။

၃၇၅။ ကတ္တာယေ - ပြုလတံ့ခြင်းငှါ၊ တထာ - ထိုမှ တပါး၊ ကာတုံ - ပြုလတံ့ခြင်းငှါ၊ စ-တနည်း၊ ကာတဝေ - ပြုလတံ့ခြင်းငှါ၊ ဂန္ဆိတိ-သွား၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ သမ္ပဒါနတ္တံ-မောဂ္ဂလ္လာန်အလိုသမ္ပဒါန်၏ အဖြစ်ကိုငင်း၊ ကာတုံ - ပြုဘို့ရာ၊ စ-တနည်း၊ ကာတဓဝ - ပြုဘို့ရာ၊ ဣဆ္ဆိတိ - အလိုရှိ၏၊ ဧဝံ-သို့၊ ကတ္တုတ္တာန္ဆ - ကစ္စည်း, ၎ာသတို့အလို ကတ္တားဖြစ်ကိုငင်း၊ ယထာရဟံ - စွာ၊ (ပတိယတေ-၏။)

၃၇၆။ ပုပ္ဖကာလေက ကတ္တုန်, မဏ္ဍေ တုနာဒိ ပါယသော။
သမာနာပရကာလာနေ-က ကတ္တုန် နိဒဿနာ။

၃၇၆။ ကေကတ္တုန် - တူသောကတ္တားရှိကုန်သော ရှေနောက်ကြိယာတို့၏၊ မဏ္ဍေ-အလယ်၌၊ ပုပ္ဖကာလေ-ရှေကာလ၌၊ တုနာဒိ-တုနအစရှိသော ပစ္စည်းကို၊ ပါယသော - များသောအားဖြင့်၊ ပတိယတေ- သိအပ်၏၊ (ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့် ပါယသော-ဟု ဆိုအပ်

၃၇၅ ။ ။ ရှေ ၂ ဂါထာ၏ ပုံစံဂါထာတည်း၊ “ ကတ္တာယေ ဂန္ဆတိ , ကာတုံဂန္ဆတိ, ကာတဝေဂန္ဆတိ ”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်ဝါဒအတွက် ပုံစံထုတ်၏၊ “ကာတုံဣန္ဆတိ,ကာတဝေဣန္ဆတိ”ဟု ကစ္စည်းဏာသတို့အတွက် ပုံစံထုတ်၏၊ ထိုတွင်“ဂန္ဆတိ”အရ သွားနေခိုက်၌ “ကာတုံ”အရ မပြုရသေး၊ ထို့ကြောင့် မောဂ္ဂလ္လာန်အလိုအားဖြင့် ကာတုံစသည်၌ အနာဂတ်ဆင်ရှားအောင် ဂန္ဆတိ နှင့်တွဲရသည်၊ “ဣန္ဆတိ”အရ အလိုရှိခြင်းမှာ ပြုတုန်းဆဲဆဲ၌လည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ကစ္စည်းဏာသတို့အလိုအားဖြင့် “ဣန္ဆတိ”နှင့်တွဲ၍ ပုံစံထုတ်ရ၏၊ ကစ္စည်းဏာသတို့က ကတ္တားအနက်ဟု ဆိုသောကြောင့်“ကာတုံ ကာတဝေ-ပြုဘို့ရာ (ပြုတတ်ဘို့ရာ)” ဟု ဆရာတို့ အနက်ပေးကြသည်။

၃၇၆။ ပုပ္ဖ၊ပေ၊ပါယသော ။ ။ “ သူဒေါ ဩဒနံ ပစိတွာ ဘုဉ္ဇတိ ” ကဲ့သို့သော ပုံစံ၌ သူဒေါကဲ့သို့ ကတ္တားတူသော ပစနကြိယာ ဘုဉ္ဇနကြိယာ ၂ ပါးတွင် ချက်ခြင်းသည် ရှေကာလ (ရှေးဦးစွာပြုရသော ကြိယာ) တည်း၊ စားခြင်းကား နောက်ကာလ (နောက်မှပြုရသော ကြိယာ) ဖြစ်သည်၊ ဤသို့ ရှေကာလ နောက်ကာလ ၂ မျိုးရှိရာဝယ် များသောအားဖြင့် ရှေကာလကို ဟောသော ကြိယာ၌ တုန, တွာန, တွာပစ္စည်းတို့ သက်ကြရသည်။

သနည်း၊) သမာနာပရကာလာနေကကတ္တုံ - သမာနကာလ အာပရကာလ, အနေကကတ္တုကကြိယာတို့ကို၊ နိဒဿနာ-မြင်ရခြင်း ကြောင့်၊ (ဝုတ္တံ-ပါယဲသော ဟု ဆိုအပ်ပြီ။)

၃၇၇။ နာနာကြိယာသု သတ္တိနံ, နာနတ္တေပိ ပတိယတေ၊
ကတ္တုံနမေကဝါကျေက-ဒမ္မဒ္ဒတ္တေက ကတ္တုတာ။

၃၇၇။ နာနာကြိယာသု-အထူးထူးသော ကြိယာတို့၌၊ သတ္တိနံ-သတ္တိတို့၏၊ နာနတ္တေ - ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ သတိပိ - ရှိပါသော်လည်း၊ ကေဝါကျေ-တခုထည်းသော ဝါကျ၌၊ ကတ္တုံနံ-ကတ္တု သတ္တိတို့၏၊ ကေဒမ္မဒ္ဒတ္တာ-တခုထည်းသောခြင်္ဂ်၌ တည်သည်၏အဖြစ် ကြောင့်၊ ကေကတ္တုတာ-တခုထည်းသော ကတ္တားရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ပတိယတေ-သိအပ်၏။

သမာနာပေါနိဒဿနာ။ ။ သမာနကာလ, အပရကာလ, အနေက ကတ္တုကကြိယာတို့၌ တုနစသောပစ္စည်းသက်ပုံကို မြင်ရသောကြောင့် "ပါယဲသော" ဟု ဆိုသည်၊ " အနည်းငယ်အားဖြင့် သမာနကာလ စသည်၌လည်း သက်ကြသေး၏" ဟူလို၊ ပုံစံမှာ (၃၈၁) ဂါထာ၌ လာလတ္တံ့။

မှတ်ချက် ။ ။ ဤဂါထာသည် ပုဗ္ဗကာလေကကတ္တုကာနံ တုန တွာန တွာဝါသုတ်ကိုမှီသော ဂါထာတည်း၊ "မဇ္ဈေ" ဟူသောစကားသည် နိဒ္ဓါရဏာနေရာ၌ နိဒ္ဓါရဏာအစား ဆဋ္ဌီဝိဘတ်နှင့်တွဲ၍ သုံးစွဲအပ်သော စကားတည်း၊ [မဇ္ဈေသဒ္ဒေါ နိဒ္ဓါရဏာဇောတကော၊ "အန္တရေ" ဟုရှိရာ၌လည်း ဤနည်းပင်၊ ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ "ဗျဥ္ဇနောစ ဝိသညော ဂေါ" သုတ်အဖွင့်ကိုကြည့်ပါ။]

၃၇၇။ နာနာ၊ပေါ၊ကတ္တုတာ။ ။ ရွှေနောက်ကြိယာ၂ မျိုးရှိလျှင် ထိုကြိယာ၂ မျိုးကို ပြီးစေတတ်သော သတ္တိလည်း၂ မျိုးရှိ၍ ကတ္တားလည်း၂ မျိုးပင်ဖြစ်သင့်ရကား အဘယ်နည်းဖြင့် ကြိယာ၂ ခုမှာ ကတ္တားတခုထည်း (ကေကတ္တုက) ဖြစ်နိုင်သနည်း- ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "နာနာ၊ပေါ၊ ပတိယတေ" ဟု မိန့်သည်၊ "သူဒေါ ပစိတ္တာ ဘုဉ္ဇတိ" ၌ ချက်ခြင်းကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သောသတ္တိက တမျိုး, စားခြင်းကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သောသတ္တိက တမျိုးဟု သတ္တိ၂ မျိုးကွဲပြားပါသော်လည်း ထိုသတ္တိ၂ မျိုးလုံးပင် စဖို့သည် ခြင်္ဂတခုထည်း၌တည်သောကြောင့် (သတ္တိကတ္တားက၂ မျိုးပြားသော်လည်း ခြင်္ဂကတ္တားမှာ တခုထည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့်) ကေကတ္တုက - ကတ္တား တခုတည်းရှိသောကြိယာများ ဖြစ်နိုင်ကြသည်-ဟူလို။

၃၇၀။ ကလာပါဒိသု ဘာဝတ္ထေ, တုနာဒျာဒိ ဝိဓိယတေ၊
ကစ္စာနာဒီသု ကတ္တုတ္ထေ, ကိတ္တညာယ ဝိဓိယတေ။

၃၇၀။ ကလာပါဒိသု-ကလာပ်အစရှိသော ကျမ်းတို့၌၊ ဘာဝတ္ထေ-ဘောအနက်၌၊ တုနာဒျာဒိ-တုနအစရှိသောပစ္စည်းကို၊ ဝါ-တုန,တ္ထာန, တ္ထာပစ္စည်းကို၊ ဝိဓိယတေ-စီရင်အပ်၏၊ ကစ္စာနာဒီသု-ကစ္စည်းအစရှိသော ကျမ်းတို့၌၊ (အာဒိဖြင့် ဏွာသကိုယူ)၊ ကိတ္တညာယ - ကိတ်အမည်ကြောင့်၊ ကတ္တုတ္ထေ-ကတ္တားအနက်၌၊ ဝိဓိယတေ-စီရင်အပ်၏။

၃၇၉။ ကိတ္တညတ္ထေက•ကတ္တု॥နာ-မိတိ ဝုတ္တသဘာဝတော၊
ကတ္တာရိယော တုနာဒိ, ကထိတံ ရူပသိဒ္ဓိယံ။

၃၇၉။ ကိတ္တညတ္ထာ -ကိတ်အမည်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ဂုဏ်း၊ ကေကတ္တု॥နံဇ္ဈတိ - ကေကတ္တု॥နံ ဟူ၍၊ ဝုတ္တသဘာဝတော - ဆိုအပ်သော သဘောကြောင့်ဂုဏ်း၊ကတ္တာရိယော-ကတ္တားအနက်၌သာလျှင်၊ တုနာဒိ - တုန အစရှိသောပစ္စည်းကို၊ ရူပသိဒ္ဓိယံ - ရူပသိဒ္ဓိကျမ်း၌၊ ကထိတံ(ကထိတော)-ဆိုအပ်ပြီ။

၃၇၀ ။ ။ကလာပ်ကျမ်း အစရှိသည်တို့၌ တုန တ္ထာန တ္ထာပစ္စည်းကို ဘောအနက်၌ စီရင်၏။ [ကလာပါဒိ-၌ အာဒိဖြင့် မောဂ္ဂလ္လာန်ကျမ်းကိုယူ၊ ထိုမောဂ္ဂလ္လာန်-ခါဒိကဏ္ဍ(၉၃)သုတ်မှာလည်း ဘောအနက်၌ပင် စီရင်၏။] ထိုဆရာတို့ကား “ ပစိတ္ထာ-ချက်၍” ဟူရာ၌ ချက်ခြင်းကြိယာသာ ရ၏၊ ထို ကြိယာဟူသည် ဘောပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ တုန စသော ပစ္စည်းသည် ဘောအနက်ကိုဟော၏”ဟုဆိုသည်။[“ချက်၍”၌(၍) ဟူသောအနက်ကား ကြိယာဝိသေသန အနက်သာတည်း၊ ကတ္တုစသော သာဓနအနက် မဟုတ်။]

ကစ္စာနာဒီသု။ ။ကစ္စည်းကျမ်း ဏာသကျမ်းတို့၌ကား “အညေကိတ်” ဟူသောသုတ်အရ“ကိတ်”ဟု အမည်ရသောပစ္စည်းတွင် တုနစသည်တို့လည်း ပါဝင်သောကြောင့် “ ကတ္တုရိကိတ် ”သုတ်နှင့်အညီ ထိုတုနစသော ပစ္စည်းများကို ကတ္တားအနက်၌ စီရင်သည်။

၃၇၉။ ကိတ္တညေ၊စေ၊ရူပသိဒ္ဓိယံ။ ။ရူပသိဒ္ဓိ – “ပုဗ္ဗကာလေကကတ္တု၊ ကာနံ တုန တ္ထာန တ္ထာဝါ”သုတ်အဖွင့်၌လည်း တုနစသောပစ္စည်းကို ကတ္တားအနက်၌သာ ဆိုအပ်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–ကိတ်အမည်ရှိသောကြောင့်ဂုဏ်း,

၃၈၀။ ကြိယာဝိသေသနတ္ထာဝ, တွာဒျန္တာ တဗ္ဗိသေသတော၊
ကတ္တုဝိသေသနတ္ထာတိ, ကေစိ ကတ္တရိ ဝုတ္တိတော။

၃၈၀။ တွာဒျန္တာ - တွာဒိပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ တဗ္ဗိသေသတော – ထို ပဓာနကြိယာကို အထူး ပြုတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကြိယာဝိသေသနတ္ထာဝ – ကြိယာဝိသေသန အနက် ရှိကုန်သည်သာလျှင်၊ (ဟောန္တိ)၊ ကတ္တရိ- ကတ္တားအနက်၌၊ ဝုတ္တိတော–ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ကတ္တုဝိသေသနတ္ထာ - ကတ္တားကို အထူးပြုတတ်သော ဝိသေသနအနက် ရှိကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ဇုတိ - သို့၊ ကေစိ–တို့သည်၊ ဝဒန္တိ။

“ဧကကတ္တုကာနံ–နောက်ကြိယာနှင့် ကတ္တားတူရမည်”ဟူသော စကားနှင့် (ကတ္တားဟောဖြစ်မှသာ) လိုက်လျောသောကြောင့်ဂုဏ်းတည်း။ [တုနာဒိပစ္စယောကိုငဲ့၍ “ ကထိတော ” ဟု ရှိသင့်လျက် လိင်္ဂဝိပလ္လာသ နည်းဖြင့် “ကထိတံ”ဆိုသည်–ဟု ဒီပနီဖွင့်သည်။]

၃၈၀။ ကြိယာဝိသေသနတ္ထာဝ။ ။တွာ (အာဒိဖြင့်ယူရသော တုန, တ္ဝာန) တို့သည် နောက်ကြိယာကို အထူးပြုသောကြောင့် ကြိယာဝိသေသန အနက်ရှိကြကုန်၏၊ မှန်၏–“ဘုဥ္ဇတိ”ဟုသာ ဆိုသားလျှင်“ချက်၍ စားလေသလား,တောင်း၍ စားလေသလား”ဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိသောကြောင့် ဘုဥ္ဇတိသည် သာမညဖြစ်နေ၏၊ ထို့ကြောင့် တောင်း၍စားခြင်းမှ ထူးခြားအောင် “ပစိတ္ဝာ”ဟု ဘုဥ္ဇနကြိယာကို အထူးပြုရသည်။ [ပစိတ္ဝာလည်း ချက်ပြီး၍ “စားသလား, ပေးသလား” ဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိ၍ သာမညဖြစ်သော်လည်း ကြိယာ ၂ ပါးတွင် ဘုဥ္ဇနကြိယာသည် ပဓာန (ထိုဝါက္ယ၌ လိုရင်း) ဖြစ်သောကြောင့် ပစိတ္ဝာဟူသော အပဓာနကသာ ပဓာနကြိယာကိုအထူးပြုရသည်။]

ကတ္တု၊ ပေ၊ ဝုတ္တိတော။ ။“သူဒေါ” ဟူသောကတ္တားကို (မချက်ဘဲ စားသူမှ) အထူးပြုသောကြောင့် “ ပစိတ္ဝာ ” စသော တွာဒိပစ္စည်း အဆုံးရှိသောပုဒ်များကို ကတ္တုဝိသေသနပုဒ်ဟုလည်း ကေစိဆရာတို့ ဆိုကြသေး၏၊ [ကြိယာဝိသေသနကို “ဘာဝနပုံသက–ကြိယာ၌စပ်ရသော နပုံလိန်ရှိသော သဒ္ဒါ” ဟု ဆိုသော အဋ္ဌကထာများ အလိုအားဖြင့်လည်း တွာဒိပစ္စယန္တပုဒ်များသည် ကြိယာဝိသေသနသာဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ကတ္တုဝိသေသနဟူသော ဝါဒကို ကေစိဝါဒ ဟု အောက်ချ၍ဆိုသည်။]

၃၀၁။ ပစိတ္ထာ ဘုဉ္ဇတေ သူရော, တမံ ဟတ္ထိာ·ဒိတော ယတံ၊
ပိတ္ထာ ဟောတိ ဗလံ ဒ္ဝါရ-မာဝရိတ္ထာန နိက္ခမိ။

၃၀၁။ ပစိတ္ထာ-ချက်ပြီး၍၊ ဘုဉ္ဇတေ-စား၏၊ သူရော-နေသည်၊ တမံ-အမိုက်မှောင်ကို၊ ဟတ္ထိာ-ပယ်ဖျောက်၍၊ ဥဒိတော-တက်လာ၏၊(ပုရိသော-သည်၊) ယတံ - ထောပတ်ကို၊ ပိတ္ထာ - သောက်ရ၍၊ ဗလံ-အားသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဒ္ဝါရံ - တံခါးကို၊ အာဝရိတ္ထာန-ပိတ်လတံ့ဖြစ်၍၊ နိက္ခမိ-ထွက်ပြီ။

၃၀၁ ။ ။ (၃၇၆) မှစ၍ ဆိုအပ်သောစကားရပ်တို့၏ ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ "ပစိတ္ထာ ဘုဉ္ဇတေ"သည် ပုဗ္ဗကာလဥဒါဟရဏ်တည်း၊"ဘုဉ္ဇတေ" သည် ကတ္တားဟောကြိယာတည်း၊ ထို့ကြောင့် "သူဒေါ ဩဒနံ ပစိတ္ထာ ဘုဉ္ဇတိ"ဟု ထုတ်ခဲ့သည်။ [အကယ်၍ ကံဟောကြိယာဖြစ်စေလိုလျှင် "ဘုဇ္ဇတေ" ဟု ရှိရမည်၊ ထိုအခါ "သူဒေန ဩဒနော ပစိတ္ထာ ဘုဇ္ဇတေ"ဟု ကတ္တားနှင့် ကံကို ပြောင်းလဲ၍ထည့်ပါ။]

သမာနံ။ ။သူရော တမံ ဟန္ထာ ဥဒိတော-နေမင်းသည် အမိုက်မှောင်ကို ပယ်ဖျောက်၍ တက်လာ၏၊ ဤ၌ နေထွက်ရာကာလနှင့် အမှောင်ဖျောက်ရာ ကာလသည် တူသောကြောင့် (နေထွက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် အမှောင်လည်း ပျောက်သောကြောင့်) ဟန္ထာသည် သမာနကာလကြိယာဝိသေသနတည်း။

အနေကကတ္တု။ ။ဃတံပိတ္ထာ ဗလံဟောတိ—ထောပတ်ကိုသောက်ရ၍ (သောက်ရခြင်းကြောင့်) အားဖြစ်၏၊ ဤ၌ ပိတ္ထာ၏ကတ္တားသည် ပုရိသော ဟူသော ထည့်ပါဠိတည်း၊ ဟောတိ၏ ကတ္တားကား ဗလံတည်း၊ ဤသို့လျှင် တဝါကျ၌ ကတ္တား ၂ ခုရှိသောကြောင့် အနေကကတ္တု၊ပုံစံဖြစ်သည်။

ဟိတ်အနက်လည်းဖြစ်သင့် ။ ။ ထောပတ်ကို သောက်ရခြင်းကြောင့် အားခွန်ဗလဖြစ်ရကား ပိတ္ထာဠ် တ္ထာသည် ဟိတ်အနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ဤပုံစံသည် ဟိတ်အနက်ဠသက်သော တ္ထာပစ္စည်းပုံစံလည်းဖြစ်၏၊ ထိုအခါ ပုရိသောကို သမ္မန်အနက်ပေးပါ။ [ပုရိသော – ၏၊ ဃတံ – ကို၊ ပိတ္ထာ–သောရခြင်းကြောင့်၊ ဗလံ–သည်၊ ဟောတိ – ၏၊ နောက် (၃၀၉) ဂါထာ၌ ဟိတ်အနက် လာဥုးလတ့်။]

အပရကာလ။ ။ဒ္ဝါရံ အာဝရိတ္ထာန နိက္ခမိ–တံခါးကိုပိတ်၍ ထွက်၏၊ ဤပုံစံ၌ ထွက်ပြီးမှတံခါးကို ပိတ်ရမည်ဖြစ်၍ ပိတ်ခြင်းကြိယာက နောံကြသော ကြောင့် အာဝရိတ္ထာနသည် အပရကာလကြိယာဝိသေသနတည်း။ [ပြခဲ့သော အနက်များ၌ လက္ခဏအနက်မပါသေး၊"သီဟံ ဒိသွာ ဘယံ ဟောတိ–ခြင်း

၃၁၂။ ပစိတ္ရာ သြဒနော ဘုဇ္ဇ-တေ ဘုတ္တော ဝါတိ ယဒျပိ၊
ကမ္မမေကံဝ တေတေဟိ , ဥတ္တံ တွာပစ္စယေန တု။
၃၁၃။ နုတ္တံ ပဓာန သမ္ဗန္ဓ-ဒ္ဓါရေနေဝ တု ကာရိယံ၊
သိဒ္ဓံ ပုဗ္ဗာပရေသွေဝါ-ပရကာလပ္ပဓာနတော။
၃၁၂,၃။ သြဒနော-ထမင်းကို၊ပစိတ္ရာ-ချက်ပြီး၍၊ ဘုဇ္ဇတေ-စား အပ်၏၊ ဝါ- တနည်း၊ ဘုတ္တော- စားအပ်၏၊ ဇ္ဈတိ-ဤ ပြယုဂ်တို့၌၊ ကံဝ- တပါးသာလျှင် ဖြစ်သော၊ ကမ္မံ- သြဒနော ဟူသော ကံကို၊ တေ တေဟိ -- ဘုဇ္ဇတေ၌ တေဝိဘတ်, ဘုတ္တော၌ တပစ္စည်းတို့သည်၊ ယဒျပိဥတ္တံ- အကယ်၍ကား ဟောအပ်ပါပေ၏၊ တ္ရာပစ္စယေန တု- တ္ရာပစ္စည်းသည်ကား၊ ယဒိပိ နုတ္တံ (နု + ဥတ္တံ) - အကယ်၍ကား မဟောအပ်ပါပေ၊ တု - ထိုသို့ပင် ဝုတ္တာ, အဝုတ္တာ ၂ မျိုးဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ပုဗ္ဗာပရေသု-ပုဗ္ဗကာလကြိယာ,အပရကာလကြိယာတို့တွင်း၊ အပရကာလပ္ပဓာနတော - အပရကာလ ကြိယာ၏ ပဓာန၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဓာနသမ္ဗန္ဓဒ္ဓါရေနေဝ- ပဓာနကြိယာနှင့်စပ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် သာလျှင်၊ ကာရိယံ - သြဒနောဟူသော ပဌမန္တ ကာရိယသည်၊ သိဒ္ဓံ-ပြီးစီး၏။

ကို မြင်ရသော် ကြောက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏ ” ဟူသောပုံစံကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ ပုဒ်အဖွင့်၌ ထုတ်ထား၏။ [ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ, ပုဗ္ဗကာလေကကတ္တုကာနံ တုန တ္ရာန တ္ရာဝါသုတ်အဖွင့် ကြည့်ပါ။]

၃၀၂,၃။ **ပစိတ္ရာ၊ပေါနုတ္တံ။** ။သူဒေန သြဒနော ပစိတ္ရာ ဘုဇ္ဇတေ, (တနည်း) သူဒေန သြဒနော ပစိတ္ရာ ဘုတ္တော၊ ဤပုံစံများ၌ “ သြဒန ” ဟူသော ကံတခုကိုပင် တေဝိဘတ် (တပစ္စည်းက) ဟော၍, ပစိတ္ရာ၌ တ္ရာပစ္စည်းက မဟော၊ ထို့ကြောင့် သြဒန၌ ဝုတ္တာအဖြစ်ကို ငဲ့လျှင် ပဌမာ, အဝုတ္တာအဖြစ်ကို ငဲ့လျှင် ဒုတိယာဟု ၂ မျိုးစီရင်ခွင့် ရှိနေသည်”ဟူလို။

ပဓာန၊ပေ၊ပဓာနတော ။ ။ဤသို့ စီရင်ဘွယ် ၂ မျိုး ဆိုင်နေရာ၌ အဘယ်နှင့်စပ်၍ ကာရိယ (အစိအရင်) ပြီးနိုင်သနည်း ဟု မေးဘွယ်ရှိသော ကြောင့် “ပဓာန၊ပေ၊တော” ဟု မိန့်သည်၊ ရှေနောက် ကြိယာ ၂ ပါးတွင် ဘုဇ္ဇတေ,ဘုတ္တောဟူသော ထိုပဓာနကြိယာနှင့်စပ်ခြင်းကိုအကြောင်းပြုသဖြင့် “သြဒနော”ဟု ဝုတ္တကံဖြစ်သော ပဌမန္တကာရိယသာ ပြီးစီးရသည်။

၃၀၄။ ကဒါစိ ဂုဏသမ္ပန္နံ , ဒွါရေနေဝ တု ကာရိယံ၊
ဂတ္ဝါ ပိဏ္ဍာယ သာဝတ္ထိံ , စရတိတိ နိဒဿနံ။

၃၀၄။ တု-ထိုမှတပါး၊ ကဒါစိ-တရံတခါ၌၊ ဂုဏသမ္ပန္နဒွါရေနေဝ-ဂုဏ်ဖြစ်သော အပဓာနကြိယာနှင့် စပ်ခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်သာလျှင်၊ ကာရိယံ-ဒုတိယန္တ ကာရိယသည်၊ (သိဒ္ဓံ-ပြီး၏၊) သာဝတ္ထိံ - သာဝတ္ထိမြို့သို့၊ ပိဏ္ဍာယ - ဆွမ်းအလို့ငှါ၊ ဂတ္ဝါ-သွား၍၊ စရတိ - လှည့်လည်၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ နိဒဿနံ - ညွှန်ပြအပ်သော ဥဒါဟရဏ်တည်း။

၃၀၅။ နာနာကြိယာသု နာနတ္တေ, ကာရိယာနမ်ဳိ မနျတေ၊
အတ္ထေန ဒုတိယန္တာဒိ-ဘာဝေါဝိယ ယထာရဟံ။

၃၀၅။ နာနာကြိယာသု-အများမျိုးမျိုးသော ကြိယာတို့သည်၊(ဝိဇ္ဇမာနာသု - ထင်ရှားရှိကုန်လသော်၊) ကာရိယာနံပိ - ကာရိယတို့၏လည်း၊ နာနာတ္တေ- ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ (သတိပိ- ရှိသင့်ပါသော်လည်း) [တကယ်ကား မရှိ-ဟူလို၊] အတ္ထေန-အနက်အားဖြင့်၊ ဒုတိယန္တာဒိဘာဝေါဝိယ-ဒုတိယန္တ အစရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုကဲ့သို့၊ ယထာရဟံ-ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ မနျတေ- သိအပ်၏။

၃၀၄။ ကဒါစိ ၊ ဧပ ၊ နိဒဿနံ ။ ။ ပဓာနကြိယာကို မသိဟန်ဆောင်လျက် အပဓာနကြိယာ၌ စပ်ဆိုက်မှုကို အကြောင်းပြု၍ ပြီးစီးရသော အစီအရင် (ကာရိယ) လည်း တရံတခါရှိပါ၏သေး၏၊ ပုံစံကား-"သာဝတ္ထိံ ပိဏ္ဍာယ ဂန္ဆာ စရတိ"တည်း၊ ဤ၌ ဂန္ဆာသည် အပဓာနကြိယာ,စရတိသည် ပဓာနကြိယာတည်း၊ အပဓာနဖြစ်သောဂန္ဆာကြိယာ၌စပ်မှုကို အကြောင်းပြု၍ "သာဝတ္ထိ" ဟု ဒုတိယန္တ အစီအရင် ပြီးစီးရသည်၊ စရတိဟူသော ပဓာနကြိယာ၌စပ်မှုကို အကြောင်းပြုလျှင်ကား "သာဝတ္ထိယံ" ဟု သတ္တမျန္တစီရင်ရလိမ့်မည်၊ ထိုသို့ကား မစီရင်ရင်တော့-ဟူလို။ ["အတိပ္ပဂေါဓေါ သာဝတ္ထိယံ ပိဏ္ဍာယ စရိတုံ"စသည်ဖြင့် စရဓာတ်ယှဉ်ရာ၌ အာဓာရထားလေ့ရှိသည်။]

၃၀၅။ နာနာကြိယာသု၊ဧပ၊ ယထာရဟံ ။ ။ "ကြိယာက ၂ မျိုးကွဲပြားလျှင် ထိုကြိယာ၌စပ်မည့်ပုဒ်တို့၏ ကာရိယအစီရင်လည်း ၂ မျိုးကွဲပြားထိုက်သည်မဟုတ်လော" ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် "နာနာကြိယာသု"

၃၀၆။ သာသညျာယ ဟတော ရတ္တော,ပုတ္တော ဇိဝေါပဲကွိတော၊
ပဓာနေပိ နသဒ်ိါရော, အပ္ပဓာနေပိ နသာ်ေ။

၃၀၆။ ရတ္တော-ညဉ့်မှောင်မိုက်၌၊ သာသညျာယ-ခွေးဟူသော အမှတ်ဖြင့်၊ ဟတော-သတ်အပ်မိသော၊ ပုတ္တော-သားသည်၊ အပေကွိဝတပိ-သားအဖြစ်ကို ငဲ့အပ်ပါသော်လည်း၊ အဇိဝေါဝ-အသက်တဖန်, ပြန်၍ မရှင်သကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ အပဓာနေ-ဂဗ္ဘာဟူသော အပဓာနကြိယာကြောင့်၊ သဒ်ါရော-သာဝတ်ထိုဟု စီရင်အပ်ပြီးသော အစီအရင်သည်၊ ပဓာနေပိ - စရတိ ဟူသော ပဓာနကြိယာကြောင့်လည်း၊ န နသဝေ- မပျက်စီးတော့။

စသည်မိန့်၊ “ သူဒေန သြဒနော ပစိတ္ထာ ဘုဇ္ဇတေ ” ၌ ဘုဇ္ဇတေကို ငဲ့၍ “သြဒနော”ဟု ၎င်း, ပစိတ္ထာငဲ့၍ “သြဒနံ”ဟု ၎င်း ကာရိယ ၂ မျိုးဖြစ်သင့်သော်လည်း (တဝါကျတည်း၌ ပုဒ်တမျိုးအတွက် ဝိဘတ် ၂ မျိုး ၃ မျိုး သက်ရိုး မရှိသောကြောင့်) ပဌမန္တသြဒနောကို ပစိတ္ထာ၌ စပ်လိုသောအခါ အနက်အားဖြင့်သာ ဒုတိယန္တအနေငဲ့၍ စပ်ရတော့သည်။

ဒုတိယန္တာဒိ။ ။အာဒိဖြင့် သတ္တမျန္တကိုယူ၊ “သာဝတ္ထိ်ငိဏ္ဏာယ ဂန္ဒွာ စရတ်” ၌ “သာဝတ္ထိ်” ဟူသော ဒုတိယန္တကို စရိတ္ထာ၌ စပ်လိုသောအခါ အနက်အားဖြင့်သာ သတ္တမျန္တအနေငဲ့၍ စပ်ရသည်–ဟု ဆိုလိုသည်။

၃၀၆။ သာသညျာယ၊ ဧပါနသဝေတာ။ ။ပြခဲ့သောပုံစံ ၂ မျိုးတွင် ပဌမပုံစံဝယ် ဘုဇ္ဇတေကြိယာက ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် သြဒနောသည် သြဒနံ ဟု ပြောင်းလဲ၍ မရလျှင် ရှိပါစေတော့၊ နောက်ပုံစံ၌ကား ဂန္ဒွာ ဟူသော အပဓာနစပ်ခိုက် သာဝတ္ထိ်သည် စရတိ ဟူသော ပဓာန၌ စပ်သောအခါ အဘယ့်ကြောင့် သာဝတ္ထိ်ယံ ဟု ပြုပြင်၍ မရပါသနည်း- ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “သာသညျာယ”စသည်မိန့်။

ဆိုလိုရင်းကား—ညဉ့်မှောင်မိုက်၌ ခွေးဟုမှတ်ထင်၍ သတ်အပ်မိသော သားသည် သားမှန်းသိသော အခါ ပြန်၍ မရှင်လာတော့သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဂန္ဒွာဟူသောအပဓာနကိုငဲ့၍ “သာဝတ္ထိ်” ဟု ဒုတိယန္တဖြစ်မြဲပြီးသော အစီအရင်သည် ပဓာနဖြစ်သော စရတိကို ငဲ့မှကြောင့် သာဝတ္ထိယံ ဟု မဖြစ်နိုင်တော့။[ခွေးထင်၍သတ်ခြင်းနှင့် အပဓာနဖြစ်သော ဂန္ဒွာကိုငဲ့၍ သာဝတ္ထိ်ဟု စီရင်မိခြင်း, သားမှန်းသိသော်လည်း ပြန်၍မရှင်ခြင်းနှင့် စရတ်ဟူသောပဓာနကိုငဲ့သော်လည်း “သာဝတ္ထိယံ”ဟု သတ္တမျန္တမပြောင်းခြင်းသည် တူ၏။]

၃၀၇။ ဒုဝိဓော ဟိ အဓိပ္ပါယော, ဝတ္တုနော ဒိယတောဒနံ၊
ပစိတ္ဌာနာတိသာမညာ-ဓိပ္ပါယော ဘုဇ္ဇတောဒနော။

၃၀၈။ ပစိတ္ဌာတိ ဝိသေသာဓိ-ပ္ပါယော နေကပဒေ အယံ၊
ကာရေတိစ္စာဒိကေ နာနာ, ပဒေ ပန ပတိယတော။

၃၀၇, ၀။ ဟိ - မှန်၏၊ ဝတ္တုနော - ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အဓိပ္ပါယော-အလိုသည်၊ ဒုဝိဓော - သာမညာဓိပ္ပါယ, ဝိသေသာဓိပ္ပါယ အားဖြင့် ၂ ပါးအပြားရှိ၏၊ ဩဒနံ-ထမင်းကို၊ ပစိတ္ဌာန-ချက်ပြုံး၍၊ ဒိယတေ - ပေးအပ်၏၊ ဣတိ - ဤအလိုသည်၊ သာမညာဓိပ္ပါယော-သာမည အဓိပ္ပါယတည်း၊ ဝါ - သာမညကြိယာ၌ စပ်ဆိုက်ခြင်းငှါ ဖြစ်သော အလိုတည်း၊ ဩဒနော - ထမင်းကို၊ ပစိတ္ဌာန - ချက်ပြုံး၍၊ ဘုဇ္ဇတေ - စားအပ်၏၊ ဣတိ - ဤအလိုသည်၊ ဝိသေသာဓိပ္ပါယော-ဝိသေသ အဓိပ္ပါယတည်း၊ ဝါ - ဝိသေသကြိယာ၌ စပ်ဆိုက်ခြင်းငှါ ဖြစ်သော အလိုတည်း၊ ပန-ဆက်ဥုံးအံ့၊ အယံ-ဤသာမညာဓိပ္ပါယ, ဝိသေသာဓိပ္ပါယကို၊ ကာရေတိစ္စာဒိကေ - ကာရေတိ အစရှိသော၊ ကေပဒေ - တပုဒ်ထည်း၌၊ နပတိယတေ - မသိအပ်၊ နာနာပဒေ-အထူးထူးသောပုဒ်၌သာ၊ ပတိယတေ-သိအပ်၏။

၃၀၇, ဂ။ ဒုဝိဓော ဟိ။ ။ပြခဲ့သော ဂါထာတို့၌"ပဓာနကို ငဲ့၍ ပဌမနှုတ်ထားခြင်း, အပဓာနကို ငဲ့၍ ဒုတိယနှုတ်ထားခြင်း ဟူသော စကား၏ သင့်လျော်သော (ယုတ္တိရှိသော) စကားဖြစ်ကြောင်းကို ပြလို၍"ဒုဝိဓောဟိ" စသည်မိန့်၊ ပါဠိဝါကျတစုံတခုကို ရွတ်ဆိုသော ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုသည် "သာမညာဓိပ္ပါယ,ဝိသေသာဓိပ္ပါယ"ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုအလိုကြောင့် သုံးစွဲအပ်သော စကားဝါကျလည်း ကာရကဟုပစာရအားဖြင့် သာမညာဓိပ္ပါယ, ဝိသေသာဓိပ္ပါယ မည်၏၊ ကြိယာ ၂ မျိုး ရှိရာဝယ် အပဓာနကြိယာကို ငဲ့၍ ထားလျှင် သာမညာဓိပ္ပါယမည်၏၊ ပဓာနကြိယာကိုငဲ့၍ထားလျှင် ဝိသေသာဓိပ္ပါယ မည်၏။

ဩဒနံ ပစိတ္ဌာ ဒိယတေ ။ ။"ပစိတ္ဌာ"အရ ချက်ခြင်းကြောင့်သည် (ချက်ပြီးနောက် စားခြင်း, ပေးခြင်း, ရောင်းခြင်း, စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးနှင့် ဆက်ဆံသောကြောင့်) သာမညကြိယာဖြစ်၏၊ ထိုသာမညဖြစ်သော ပစိတ္ဌာ ဟူသော အပဓာနကြိယာ၌ စပ်ဆိုက်လိုသောကြောင့်"ဩဒနံ"ဟု ဒုတိယနှုတ်ထားသည်၊ "ဒိယတေကို ငဲ့၍ ပဌမနှုတ်မထား"-ဟူလို။

၃၈၉။ ဘာဝလက္ခဏဟေတ္ထတ္ထာ,တ္ထန္တာဒယော ယထာရဟံ၊
သင္ကော ဟုတ္ထာန နိဗ္ဗတ္တိ,ပဌန္တော ဝသတီတိစ။

၃၈၉။ တ္ထန္တာဒယော-တ္ထာပစ္စည်း,အန္တပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ယထာရဟံ-ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဘာဝလက္ခဏ ဟေတ္ထတ္ထာ - ဘာဝလက္ခဏအနက်,ဟိတ်အနက်ရှိကုန်၏၊ သင္ကော ဟုတ္ထာန နိဗ္ဗတ္တိ - သင္ကောဟုတ္ထာန နိဗ္ဗတ္တိဟူသော ပြိယုဂ်သည်ရင်း၊ ပဌန္တော ဝသတီတိစ - ပဌန္တော ဝသတိဟူသော ပြိယုဂ်သည်ရင်း၊ ဥဒါဟရဏံ-ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ သင္ကော-သိကြား၏၊ ဝါ-သိကြားသည်၊ ဟုတ္ထာန-ဖြစ်လသော်၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ပဌန္တော - ရွတ်ဆိုလသော်၊ ဝါ - ရွတ်ဆိုလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝသတိ-နေ၏။

ဩဒနော ပစိတ္ထာ ဘုဉ္ဇတေ ။ ။"ဘုဉ္ဇတေ" အရ စားခြင်းသည် (ပေးခြင်း ရောင်းခြင်းတို့နှင့်မဆက်ဆံသောကြောင့်) ဝိသေသကြိယာဖြစ်၏၊ ထို ဝိသေသဖြစ်သော ပဓာနကြိယာ၌ စပ်ဆိုက်လိုသောကြောင့် "ဩဒနော" ဟု ပဌမန္တထားသည်၊ "ပစိတ္ထာကို ငဲ့၍ ဒုတိယန္တမထား" ဟူလို။

နေကပဒေ၊ပေါပတိယတေ။ ။"ပုရိသော ပုရိသံ ကမ္မံ ကာရေတိ"၌ ကာရေတိဝယ် ကရဓာတ်၏အနက်ဖြစ်သောပြုခြင်းကြိယာ,ကာရိတ်ပစ္စည်း၏ အနက်ဖြစ်သော စေခိုင်းခြင်းကြိယာ ဟု ကြိယာ ၂ မျိုး ရှိနေပါသော်လည်း "ကာရေတိ" ဟု တပုဒ်ထည်းဖြစ်သောကြောင့် သာမညာဓိပ္ပါယ, ဝိသေသာဓိပ္ပါယ ၂ မျိုးကို မသိနိုင် (မရနိုင်)၊"ပစိတ္ထာ ဘုဉ္ဇတေ"ကဲ့သို့ ပဓာနကြိယာ အပဓာနကြိယာပုဒ် ဟု ကြိယာပုဒ် ၂ မျိုးရှိရာ နာနာပဒဋ္ဌသာ ဤ အဓိပ္ပါယ ၂ မျိုးကို သိအပ်၏ (ရအပ်) သိနိုင် (ရနိုင်) သည်။

၃၈၉။ **ဘာဝ၊ပေ၊ ယထာရဟံ** ။ ။ ["တ္ထန္တာဒိနံ" ဟု စာအုပ်တို့၌ ရှိသော်လည်း ဘာဝလက္ခဏဟေတ္ထတ္ထာပုဒ်ကို ဗဟုဗ္ဗီဟိ ဖွင့်ကြသောကြောင့် "တ္ထာန္တာဒယော" ဟု ရှိမှ သဒ္ဒါနေ မှန်သည်။] တ္ထာအစရှိသော ပစ္စည်း, အန္တအစရှိသော ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့သည် ဘာဝလက္ခဏအနက်, ဟိတ်အနက်ရှိကုန်၏၊ တ္ထာန္တာဒိကို "တ္ထာ+အန္တာဒိ" ဟု ဖြတ်၊ အာဒိဖြင့် တုန တ္ထာန တို့ကိုဂျင်း,မာနကိုဂျင်း ယူမှသဘာဝကျသည်၊ ဒီပနီဋ္ဌကားမာနကို မယူ၊ "ယထာရဟံ"ဟု ဆိုသောကြောင့် "တ္ထာဒိပစ္စည်းသည် ဘာဝလက္ခဏအနက်သာရှိ၍ , အန္တမာနပစ္စည်းတို့ကား လက္ခဏအနက်ပြင် ဟိတ်အနက်လည်း ရှိ၏"ဟု ဒီပနီဖွင့်သည်။

သို့သော် တွာပစ္စည်းလည်း လက္ခဏာအနက် ဟိတ်အနက် ၂ မျိုးလုံးကို ဟောနိုင်သည်သာ၊သီဟံ ဒိသွာ ဘယံ ဟောတိ-ခြင်္သေ့ကိုမြင်သော် ကြောံခြင်း ဖြစ်၏၊ "ဃတံ ပိတွာ (သောက်ရခြင်းကြောင့်) ဗလံဟောတိ"ဟု အထက် ဋီကာကြီးတို့လည်း ပုံစံထုတ်ကြသည်၊ [ရှေ(၃၈၁)ဂါထာ၌လည်း ဖွင့်ခဲ့ပြီ။] မာန အန္တံတို့ အတွက်ကား ကစ္စာယနသာရဉ် " မာနန္တာ ဝတ္တမာနေစ, လက္ခဏော ဟေတုကေ သိယုံ"ဟု ဆိုသည်၊ ဤသို့ ဋီကာကြီးတို့ပုံစံ, မာနအန္တ အတွက် လက္ခဏာအနက်ပုံစံများသည် အဋ္ဌကထာဋီကာကြီးတို့ အဆိုအတိုင်း ရှင်းလင်းပြီးဖြစ်သည်။

သင်္ကော ဟုတွာန နိဗ္ဗတ္တိ ။ ။ ဤကား တွာပစ္စည်း၏ ဘာဝလက္ခဏာ ပုံစံဖြစ်သတဲ့၊ [အခြားကျမ်းတို့၌ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏာ (ကြိယာတပါးဖြင့် ကြိယာတပါးကို မှတ်သားခြင်း) ဟု ခေါ်သော " သော် " ဟု ပေးရသော လက္ခဏာအနက်ကိုပင် "ဘာဝလက္ခဏာ"ဟု ဤ၌ ခေါ်သည်။] "သင်္ကော-သကြား၏၊ (နိဗ္ဗတ္တိ၌စပ်၊) ဝါ-သကြားသည်၊ (ဟုတွာန၌ လက္ခဏဝန္တ စပ်၊) : ဟုတွာန-ဖြစ်လသော်၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏"ဟု အနက်ကို ပေးစေလိုသတတ်။ [ဟုတွာနာတိ ဘဝမာနေတိ အတ္ထော၊-ဒီပနီ။]

အချို့ကား—"သင်္ကော-သကြား၏၊ ဟုတွာန (ဘာဝေန)-အဖြစ်ဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ - ၏"ဟု ပေးကြသေး၏၊ ထိုဆရာတို့သည် " ဟေတု+ ဟုတွာ+ ပစ္စယော "၌ "ဟေတုဘာဝေန + ပစ္စယောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ " ဟူသော ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ (ဟေတုပစ္စယောအဖွင့်) ကို အတုယူကြဟန်တူ၏၊ သို့သော် ထိုအဋ္ဌကထာ၌ " ဟေတု + ဟုတွာ " ၂ ပုဒ်ကို " ဟေတုဘာဝေန " ဟု တပုဒ်ထည်းလုပ်၍ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ခြင်းသာ ဖြစ်၏၊ သဒ္ဒတ္ထဖွင့်ခြင်း မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ဤ အနက်ခပေးပုံသည် ထို အဋ္ဌကထာ အဖွင့်နှင့် မလျော်၊ နောက်ဂါထာ၌ ဤပုံစံကို စိစစ်ဥူးအံ့။

ပဋ္ဌနော ဝဿတိ ။ ။ ဤပုံစံ၌ ပဋ္ဌနော ဝယ် အန္တပစ္စည်း၏ လက္ခဏာ အနက်ဟောခိုက် "ပဋ္ဌနော- ရွတ်ဆိုလသော်၊ ဝဿတိ - နေ၏"ဟု ပေး၊ ဟိတ်အနက်ဟောခိုက်"ပဋ္ဌနော-ရွတ်ဆိုလိုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝဿတိ-၏"ဟု ပေး၊ အဋ္ဌကထာတို့ဝယ် "ဒဿနော-ပြလိုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဟ - ဆိုပြီ " စသည်ဖြင့် ပေးရသောအနက်မျိုးတည်း၊ ဒဿနော၌ ဘာဝပွဓာန ဘာဝလောပကြံရသကဲ့သို့, ဤ ပဋ္ဌနော၌လည်း ဘာဝပွဓာန ဘာဝလောပ ကြံရ၏၊ ဒီပနီ၌ "ပဋ္ဌဟေတု-ရွတ်လိုခြင်းကြောင့် " ဟု ဘော အနက် ဖွင့်သည်မှာ မကောင်း၊ ကတ္ထားဟောပုဒ် အပေါ်မှာ ဘာဝပွဓာန ကြံခြင်းသာ ကျမ်းရိုးထုံးစံကျသည်။

၃၉၀။ ဒိန္နံ ပဋိစ္စ ဘာဝတ္ထံ, ဆဋ္ဌဿေ ပဌမာ·ထဝါ။
နပ္ပဓာန မပေက္ခာယ, သခ်ါရော နံသတေ ကာဒါ။

၃၉၀။ ဒိန္နံ-ဟုတ္ဝာန နိဗ္ဗတ္တိ ဟူသော ၂ ပုဒ်တို့၏၊ ဘာဝတ္ထံ - ဘော အနက်ကို၊ ပဋိစ္စ- စွဲ၍၊ ဆဋ္ဌဿေတ္ထ-ဆဋ္ဌိအနက်၌၊ ပဌမာ-သင်္ကြော်၌ ပဌမာဝိဘတ်သည်၊ (ဟောတ်-၏၊) အထဝါ-ထို့ပြင် တနည်းကား၊ ကေဒါ-တရံတခါ၌၊ အပ္ပဓာနံ-အပ္ပဓာနဖြစ်သော ဟုတ္ဝာနပုဒ်ကို၊ အပေက္ခာယ-ငဲ့ခြင်းအားဖြင့်၊ သခ်ါရော-စိရင်အပ်ပြီးသော သင်္ကြော ဟူသော ပဌမန္တကာရိယသည်၊ (ပဓာန- နိဗ္ဗတ္တိဟူသော ပဓာန ပုဒ်ကို၊ အပေက္ခိယမာနေပိ - ငဲ့အပ်ပါသော်လည်း၊) နနသတေ- မပျက်ဆေး။

၃၉၀။ ဒိန္နံ၊ပေါပဌမာ ။ ။ “သင်္ကြော ဟုတ္ဝာန နိဗ္ဗတ္တိ ” နှင့်စပ်၍ မှတ်ဘွယ်ကိုပြလိုသောကြောင့် “ ဒိန္နံ၊ပေါပဌမာ ” မ်ှန့်၊ ဟုတ္ဝာနနှင့် နိဗ္ဗတ္တိ ၂ ပုဒ်၏ ဘာဝသာဓနအနက်ကို ထောက်၍ သင်္ကြော၌ ပဌမာဝိဘတ်သည် ဆဋ္ဌိအနက်ဟောတည်း ဟု ကြံရမည်-ဟု ဆိုလိုသည်။ [ဤအလို “သင်္ကြော-၏၊ ဟုတ္ဝာန-ဖြစ်လသော်၊ ဝါ-အဖြစ်ဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏”ဟု ပေး၊ သင်္ကြော ဟုတ္ဝာန-သင်္ကသဘာဝေန၊ နိဗ္ဗတ္တိ နိဗ္ဗတ္တနံ၊-ဌီကာ၊ ဒိပနီ၌ ရှေဂါဆာဝယ် ဟုတ္ဝာနကို“ဘဝမာနေ”ဟု ဖွင့်ခဲ့ပြီ။]

အထဝါ၊ပေါကာဒါ ။ ။ ဤနည်း၌ကား ဟုတ္ဝာနသည် ကတ္တားဟော ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် တရံတခါ၌ ဟုတ္ဝာနဟူသော အပဓာနကြိယာကိုငဲ့၍ “သင်္ကြော”ဟု ဆိုအပ်သော ပဌမန္တကာရိယသည် နိဗ္ဗတ္တိဟူသော ဘောဟော ကြိယာကိုငဲ့သော်လည်း (သာသညာယ ဟတော – ဂါထာ၌ ဆိုအပ်သည့် အတိုင်း) ပဌမန္တကာရိယ မပျက်တေ့။ [ဤအလို “သင်္ကြော-သည်၊ ဟုတ္ဝာန-ဖြစ်လသော်၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ အဟော-ပြီ”ဟု ပေး။]

မှတ်ချက်။ ။နိဗ္ဗတ္တိကို နိပုဗ္ဗ, ဝတုဓာတ်, တိပစ္စည်းကြံ၍ ဘောဟောဟု ဆိုထားသော်လည်း ဝိမာနဝတ္ထု၊ အဋ္ဌကထာများစွာသော နေရာတို့၌မူ“သော အပရဘာဂေ ကာလံကတ္ဝာ တာဝတိံသဘဝနေ အတ္တာနော ဝိမာနေယေဝ နိဗ္ဗတ္တိ”ဟု နိပုဗ္ဗ, ဝတ္တုဓာတ်, (ဝတုဓာတ်ဆိုလျှင်လည်း “တ”တလုံးလာ) ဤဝိဘတ်, ဇာပြု၍ ကတ္တုရုပ်အဖြစ်ဖြင့်သာ ရှိသည်၊ ဤ“ သင်္ကြော ဟုတ္ဝာန နိဗ္ဗတ္တိ”၌လည်း သင်္ကြောကို ရိုးရာကတ္တားဟုယူ၍ နိဗ္ဗတ္တိကိုလည်း အဋ္ဌကထာ အတိုင်း အတ်တ်ကတ္တားဟောကြံခြင်းသာ ကောင်းသည်။

၃၉၁။ သံယောဂေါဇာယတေ တျာဒေါ,
ယောဂေဇာတော နဇာယတေ၊
သံယောဂေါဇာယမာနသ္မာ,
ကတ္တုတ္တောန နတ္ထိဒ္ဓတေ။

၃၉၁။ သံယောဂေါ-ဝတ္ထု၂ ရပ်တို့၏ ပေါင်းစပ်ခြင်းသည်၊ ဇာယတေ- ဖြစ်၏၊ ဇာတိအာဒေါ- ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်၌၊ ဇာတော- ရှေးက ဖြစ်ပြီးသော၊ ယောဂေါ- ပေါင်းစပ်ခြင်းသည်၊ နဇာယတေ-ဖြစ်ဆဲမဟုတ်နိုင်၊ ဇာယမာနော- ယခုမှ ဖြစ်ဆဲသော၊ သံယောဂေါ-ဝတ္ထု၂ ရပ်တို့၏ ပေါင်းစပ်ခြင်းသည်၊ အသ- ထို "ဇာယတေ" အရ ဇနနကြိယာ၏၊ ကတ္တုတ္တောန-ကတ္တားအဖြစ်ဖြင့်၊ နတ္ထိဒ္ဓတေ-မတည်နိုင်။ (ဝေဝသတိ-ဤသို့ ဖြစ်လသော်၊ သံယောဂေါဇာယတီတိ- သံယောဂေါ ဇာယတီဟူ၍၊ သာဓျသာဓနဘာဝေါ-ပြီးစေအပ်သော ကြိယာ, ပြီးစေတတ်သော ကတ္တား၏ အဖြစ်သည်၊ ကထံသိယာ-အဘယ်သို့ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း၊ ဇာတိ-ဤကား စောဒနာတည်း။).... [ဤသို့ အပြည့်အစုံ ထည့်ပေးပါ။]

၃၉၁။ သံယောဂေါပေါနဇာယတေ။ ။"သံယောဂေါဇာယတေ" ဟူသော ဝါကျ၌ မှတ်ဘွယ်များကို ပြလိုသော်"သံယောဂေါ"စသည်မိန့်၊ ဝတ္ထု၂ ရပ်တို့၏ ပေါင်းစပ်ခြင်းကို"သံယောဂ"ဟု ဆို၏၊ "ပေါင်းစပ်ခြင်းသည် ဖြစ်၏"ဟု ဆိုရာ၌ အတိတ်ကဖြစ်ပြီးသော ပေါင်းစပ်မှုသည် ယခုဖြစ်ဆဲမဟုတ်နိုင်၊ (ဇာယတေ—ဟု ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဖြင့် ပါဠိုမစိုနိုင်။)

သံယောဂေါ၊ပေါ၊နတ္ထိဒ္ဓတေ။ ။"ပေါင်းစပ်မှုသည် ယခုဖြစ်ဆဲ"ဟု ဆိုပြန်လျှင်လည်း (ဖြစ်ဆဲကတ္တားက ကြိယာတခုကို မပြီးစေနိုင်သေးသောကြောင့်) ထို ပေါင်းစပ်မှုသံယောဂသည် "ဇာယတေ"အရ ဇနနကြိယာ၏ ကတ္တားမဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် "သံယောဂေါ ဇာယတေ"၌ သာဓျသာဓန အဖြစ် (ပြီးစေအပ်သော ကြိယာ, ပြီးစေတတ်သော ကတ္တားအဖြစ်) သည် အဘယ်နည်းဖြင့် ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း—ဟု စောဒနာသော ဂါထာတည်း။

မှတ်ချက် ။ ။ဇာယမာနသ္မကို ဒီပနီ၌ သဝိဘတ်အဆုံးရှိသောပုဒ်—ဟု ယူ၍"အနာဒရေ ဆဋ္ဌီ"ဟုဖွင့်၏၊ ဋီကာ၌ကား"ဇာယမာနော သံယောဂေါ အသာဇာတကြိယာယ"ဟု ဖွင့်၏၊ တဝါကျတည်း၌ အရတူပုဒ်များသည် ဝိဘတ်တူမြဲတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာဖွင့်ပုံက ကောင်းသည်။

၃၉၂။ ပါကဋာဘာဝတောညောညာ-ဘိမုခံ သတ္တိရူပကံ၊
ဒ္ဝိန္နံ သင်္ဂတိယံ ဗျတ္တိ-ရူပံ ပ'ါကဋဘာဝတော။

၃၉၂။ ဒ္ဝိန္နံ-၂ ပါးသော ဝတ္ထု တို့၏၊ အညောညံ့-အချင်းချင်း၊ အဘိမုခံ-ရှေးရှုသည်၏အဖြစ်သည်၊ ပါကဋာဘာဝတော-ပေါင်းစပ်ခြင်း၏ ထင်ရှားမှု မရှိသေးခြင်းကြောင့်၊ သတ္တိရူပကံ-သတ္တိရုပ်မည်၏၊ ဒ္ဝိန္နံ - ၂ ပါးသော ဝတ္ထု တို့၏၊ သင်္ဂတိယံ – ပေါင်းစပ်မိရာ အခါ၌၊ ပ'ါကဋဘာဝတော- ပေါင်းစပ်မှု၏ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗျတ္တိရူပကံ – ဗျတ္တိရုပ်မည်၏။ (သတ္တိရူပေ – သတ္တိရုပ်၌၊ ဋ္ဌိတော – တည်သော၊ သံယောဂေါ- ပေါင်းစပ်ခြင်းသည်၊ ဗျတ္တိရူပံ-ဗျတ္တိရုပ်သည်၊ ဟုတ္ဝာ-ဖြစ်၍၊ ဇာယတေ - ဖြစ်၏၊ ဇုတိ – ဤကား အပရေဆရာတို့၏ အဖြေတည်း။)....[ဤသို့အပိုထည့်၍ ပြည့်စုံအောင် အနက်ပေးမှ အဖြေသဘော ထင်ရှားသည်။]

၃၉၂။ ပါကဋာဘာဝတောဖြေရူပကံ။ ။ ထို စောဒနာအတွက် အပရေဆရာတို့၏ဖြေပုံကို ပဌမပြလို၍ "ပါကဋ"စသည်မိန့်၊ ပေါင်းစပ်ဘို့ရန် ဝတ္ထု ၂ ခုတို့၏ အချင်းချင်း ရှေးရှုနေသောအခိုက်ဝယ် ပေါင်းစပ်ပုံထင်ရှားမရှိသေး၊ ထို့ကြောင့် ထိုဝတ္ထု ၂ ခု၏ရှေးရှုနေခြင်းသည် သတ္တိရုပ် (ပေါင်းစပ်ဘို့ရန် စွမ်းနိုင်သောသဘော) မည်၏၊ ဥပမာ – လုလင်ပျိုနှင့် လုံမပျိုတို့၏ လက်မထပ်မီ လက်ထပ်ဘို့ရန် ကြော်ငြာလှမ်းထားခြင်းမျိုးတည်း။

ဒ္ဝိန္နံ၊ပေါ၊ပါကဋဘာဝတော။ ။ထိုဝတ္ထု ၂ ရပ်တို့၏ ပေါင်းစပ်မိသောအခါ၌ ထို ပေါင်းစပ်ခြင်းသည် ဗျတ္တိရုပ် (ပေါင်းစပ်မှု ထင်ရှားလာသောသဘော)ဖြစ်၏၊ ဥပမာ– ရှေးဦးစွာ ကြော်ငြာလှမ်းပြီးသော လုလင်ပျိုနှင့် လုံမပျိုတို့၏ လက်ထပ်ခြင်းမျိုးတည်း။

သတ္တိရူပေ၊ပေါ၊ဘာဝေတော။ ။ထို့ကြောင့်"သံယောဂေါ ဇာယတေ"၌ လုလင်ပျို-လုံမပျိုဟူသော ဝတ္ထု ၂ ရပ်တို့၏ပေါင်းစပ်ဘို့ရန် ရှေးရှုနေသော သတ္တိရုပ် သံယောဂသည် "ဇာယတေ"အရ ပေါင်းစပ်ခြင်းကြိယာဟူသော ဗျတ္တိရုပ်၏ကတ္တားအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည် – ဟူလို၊ ဤကား အပရေဆရာတို့၏ အဖြေတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ဤ အပရေဆရာတို့သည် " သံယောဂေါ ဇာယတေ "၌ (စကားအဖြစ်ဖြင့် ပြောခြင်းဟုသာ သဘောမထားဘဲ) သံယောဂ၏အရက်ကို တကယ်ကတ္တားဖြစ်အောင် ကြံစည်၍ သတ္တိရုပ် ဗျတ္တိရုပ် ဟု ခွဲကြလေသည်။

၃၉၃။ လောက သင်္ကေတသိဒ္ဓတ္တာ, သတ္တိ ဗျတ္တိဒ္ဒယေန ဟိ၊
အတ္ထော နတ္ထိတျဘူတာမိ, ဘူတံ ဝေါပစရိယတော။

၃၉၃။ (သဒ္ဒပ္ပယောဂသာ-သဒ္ဒါပြုယုဂ်၏၊) လောကသင်္ကေတသိဒ္ဓတ္တာ-လောကအမှတ်အသားအတိုင်း ပြီးရသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သတ္တိဗျတ္တိဒ္ဒယေန- သတ္တိ ဗျတ္တိ ၂ ပါးအပေါင်းဖြင့်၊ ဟိယသ္မာ-အကြင့်ကြောင့်၊ အတ္ထော- အကျိုးသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ အဘူဘာမိ ထင်ရှားမရှိသေးသော သံယောဂကိုလည်း၊ ဘူတံဝ-ထင်ရှားရှိသကဲ့သို့၊ ဥပစရိယတေ-တင်စား၍ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်၏၊ ဣတိ-ဤကား ကျမ်းဆရာ၏အဖြေတည်း။

၃၉၃။ **လောကသင်္ကေတ။** ။အပရေဆရာတို့၏ဝါဒကို ပယ်၍ မိမိအလိုကိုပြလိုသော အရှင်သဒ္ဓမ္မသိရိဆရာသည် "လောကသင်္ကေတ သိဒ္ဓတ္တာ" စသည်မိန့်၊ သဒ္ဒါဆိုသည်မှာ လောကဌ ရှေးလူကြီးတို့၏ အမှတ်သင်္ကေတအတိုင်း ဖြစ်ရပြီးစီးရ၏၊ ရှေးလူကြီးများသည် ထင်ရှားမရှိသော အရာကိုလည်း(စကားအနေအားဖြင့်) ထင်ရှားရှိသကဲ့သို့ ပြောဆိုလေ့ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့်"သံယောဂေါ ဇာယတေ"စကား၌ အပရေဆရာတို့ဆိုအပ်သော သတ္တိ-ဗျတ္တိ ၂ မျိုးခွဲသဖြင့် အကျိုးမရှိပါ။

မှန်၏—သတ္တိ, ဗျတ္တိကိုသာ အတည်ယူလျှင် သတ္တိရုပ်သည် "ဇာယတေ" အရ ဖြစ်ဆဲမဟုတ် , ဖြစ်ပြီးတည်း၊ "ဇာယတေ" အရ ဖြစ်ဆဲ ဗျတ္တိလည်းထို သတ္တိအခိုက်မှာ မရှိသေး၊ ထို့ကြောင့် အပရေဆရာတို့၏ သတ္တိ- ဗျတ္တိဟု ကြံဆခြင်းသည် အကျိုးမရှိ၊ အမှန်ကား"ထင်ရှားမရှိသော သံယောဂကိုပင် ထင်ရှားရှိသကဲ့သို့ တင်စား၍ပြောဆိုထားခြင်းသာ ဖြစ်သည်"ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ထင်ရှားမရှိသောအရာကို ထင်ရှားသကဲ့သို့ တင်စား၍ ပြောခြင်းကို "တဒ္ဓမ္မူပစာရ"ဟု ခေါ်၏၊ တသ-ထို ထင်ရှားရှိသောဝတ္ထု၏+ မဲမှော-သဘောတည်း၊ တဒ္ဓမ္မော-ဘော၊ တဒ္ဓမ္မသ-ကို + ဥပစာရော-ထိုသဘောမရှိသော ဝတ္ထုဠ်၌ တင်စားခြင်းတည်း၊ တဒ္ဓမ္မူပစာရော-ခြင်း။

လောကသင်္ကေတ။ ။"လောကသင်္ကေတ"ဟုလာသမျှ၌"လောက" အရ ရှေးကျသော လူကြီးများကိုချည်း ယူရသည်၊ "ဤစကားဖြင့် ဤအနက် ဤအကြောင်းအရာကိုပြု၏"ဟု ရှေးလူကြီးတို့၏ အမှတ်အသားကို"လောကသင်္ကေတ"ဟု ခေါ်သည်။ [သင်္ဂြိဟ်ပစ္စည်းပိုင်းအဆုံး "လောကသင်္ကေတနိမ္မိတာ"ဟူသောပုဒ်၏ အဓိပ္ပါယ်နှင့် ဆက်သွယ်ကြည့်ပါ။]

၃၉၄။ ဝေါဟာရဒိသယော သဒ္ဒေါ,
ဘူတာဘူတတ္ထဝါစကော၊
ဝေါဟာရတ္ထော ဟိ သဒ္ဒတ္ထော,
ဘာဝတ္ထော တေန ဒီပိတော။

၃၉၄။ သဒ္ဒေါ - သဒ္ဒါသည်၊ ဝေါဟာရဒိသယော - ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုအပ်သော အနက်ဟူသော အရာရှိ၏၊ ဘူတာဘူတတ္ထဝါစကော - ထင်ရှားရှိသောအနက် , ထင်ရှားမရှိသော အနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ ဝေါဟာရတ္ထော- ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုအပ်သော အနက်သည်၊ သဒ္ဒတ္ထော-သဒ္ဒါ၏အနက်တည်း၊ တေန-ထို ဝေါဟာရတ္ထဖြင့်၊ ဘာဝတ္ထော - အဓိပ္ပါယ်အနက်ကို၊ ဒီပိတော - တဆင့် ပြအပ်၏။

၃၉၄။ **ဝေါဟာရ၊ ပေ၊ ဝါစကော** ။ ။ "အဘူတံ ဘူတံဝ ဥပစရိယတေ" ဟူသော ရှေ့စကားကို ထင်ရှားစေလိုခြင်း"ဝေါဟာရ၊ပေ၊ ဝါစကော" ဟု မိန့်သည်၊ လူအများတို့ ပြောဆိုအပ်သော သဒ္ဒါ(စကား)သည် ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုအပ်သောအနက်ပေါ်မှာ တည်၏၊ခက်မာသောသဘောကဲ့ မြန်မာလို မြေ ဟု ခေါ်၏၊ ပါဠိလို ပထဝီ ဟု ခေါ်၏၊ ထို မြေ–ပထဝီဟူသော အခေါ် အဝေါ်ကား (သဒ္ဒါ) သည် ခက်မာသောသဘောဌ် တည်၏၊ ထို ခက်မာသော သဘောသည် မြေဟူသော မြန်မာသဒ္ဒါ, ပထဝီဟူသော ပါဠိသဒ္ဒါတို့၏ ဝိသယ (တည်ရာ, ဟောရာ) ဖြစ်၏။

ခန္ဓာ ၅ ပါးအပေါင်းဖြစ်သော ပညတ်ကို လူတို့က " မိန်းမ, ယောကျ်ား (ဂုတ္တိပုရိသော)"ဟုခေါ်ထား၏၊ ထိုသမူဟပညတ်သည့် မိန်းမ,ယောကျ်ား ဟူသော (ဂုတ္တိပုရိသဟူသော) ထို ဝေါဟာရသဒ္ဒါ၏တည်ရာ ဝိသယဖြစ်၏၊ ဤနည်းအားဖြင့် သဒ္ဒါသည်ထင်ရှားရှိသော အရာကိုလည်းဟော၏၊ ထင်ရှားမရှိသော အရာကိုလည်း ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် "သံယောဂေါ ဇာယတေ" ဌ် သံယောဂသဒ္ဒါသည် ထင်ရှား မရှိသေးသော ပေါင်းစပ်မှုကိုလည်း ဟောနိုင်သည်–ဟူလို။

ဝေါဟာရတ္ထော ဟိ၊ ပေ၊ ဒီပိတော။ ။မှန်၏၊–မြန်မာသဒ္ဒါဖြစ်စေ, ပါဠိစသော အခြားသဒ္ဒါဖြစ်စေ , ထို သဒ္ဒါတို့၏ ဟောနက်သည် အများပြောဆိုအပ်သော အနက်ပင်တည်း၊ ထို ဝေါဟာရတ္ထကိုသိပြီးမှ ထိုဝေါဟာရအနက်ကတဆင့် "ဘာဝ"ဟု ခေါ်အပ်သော ဆိုလိုရင်း အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြရသည်၊ ဥပမာ – မြေ (ပထဝီ)ဟု ဆိုအပ်သောသဒ္ဒါသည် " မြေကြီးခြင်

၃၉၅။ အဘူတတ္ထော ခံပုပ္ဖါဒိ, ဘူတတ္ထော ပုရိသာဒိကော၊
ပရမတ္ထော၀ ဖဿာဒိ, ဘူတတ္ထောတူ၊ပရေ ဝိဒူ။

၃၉၅။ ခံပုပ္ဖါဒိ - ကောင်းကင်ပန်း အစရှိသော အနက်သည်၊ အဘူတတ္ထော - ထင်ရှား မရှိသော အနက်ဘည်း၊ ပုရိသာဒိကော - ယောက်ျားအစရှိသော အနက်သည်၊ ဘူတတ္ထော - ထင်ရှားရှိသော အနက်တည်း၊ ဖဿာဒိ-ဖဿအစရှိသော၊ ပရမတ္ထော၀ - ပရမတ်အနက်သည်သာ၊ ဘူတတ္ထော-ထင်ရှားရှိသော အနက်တည်း၊ ဇုတိ-ဤသို့၊ အပရေ - အခြားကုန်သော၊ ဝိဒူ - ပညာရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။

ဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ ထိုမြေကြီးဟူ၍ဌာ၌ "ခက်မာခြင်းဓာတ်သဘော" ကို ဆိုလိုသည်-ဟု အဓိပ္ပါယ်ကိုကား ထိုဝေါဟာရထွက တဆင့်ပြု(သိစေရ)သည်၊ မိန်းမ(ဇာတ်)ဟု ခေါ်ဆာ၌လည်း "မိန်းမ" ဟူသော အနက်ဒြဗ်ကိုသာ သိရ၏၊ ထိုနောက်မှ "မိန်းမဆိုတာ ဤသို့ပုံသဏ္ဌာန်, ဤသို့ အပြုအမူရှိသူကို ခေါ်၏" ဟု အဓိပ္ပါယ်ထွက်ကို သိရသည်။ [ဘာဝတ္ထောဌ္ဌ ဘာဝသဒ္ဒါသည် ဤနေရာ၌ အဓိပ္ပါယ်ဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ "ဘာဝေါ ပဒတ္ထေ သတ္တာယ-မဓိပ္ပါယံ ကြိယာယစ"—(၈၀၇)အဘိဓာန်။]

၃၉၅။ အဘူတတ္ထော၊ပေ၊ဝိဒူ။ ။"ဘူတာဘူတတ္ထ၀ါစကော" နှင့် စပ်၍ ဘူတတ္ထ, အဘူတတ္ထကို ဝါဒအမျိုးမျိုးဖြင့် ခွဲပြလိုသောကြောင့် "အဘူတတ္ထော" စသည်မိန့်၊ "ကောင်းကင်ပန်း" အစရှိသောအနက် (ယုန့်ချို, လိပ်မွေး, ပုဇွန်သွေး, ခွေးလေးတောင်ပန်ဥ။" စသောအနက်)သည် အဘူတတ္ထ (လောက၌ ထင်ရှားမရှိသောအနက်)တည်း၊ ယောက်ျား မိန်းမစသော အနက်သည် ဘူတတ္ထ (လောက၌ ခေါ်ဝေါ်ပြောရိုးအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော အနက်)တည်း၊ ဤဝါဒ၌ လောကမျက်မြင်အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော အနက်သည် ဘူတတ္ထ, ထင်ရှားမရှိသော အနက်သည် အဘူတတ္ထဟု ဆိုသည်။

ပရမတ္ထော၀၊ပေ၊ဘူတတ္ထော။ ။အပရေဆရာတို့ကား တွေ့ထင်ခြင်း, ခံစားခြင်းစသောနာမ်ပရမတ္ထနှင့် ခက်မာခြင်း,ဖွဲ့စည်းခြင်းစသော ရုပ်ပရမတ္ထတို့သာ ဘူတတ္ထ (ထင်ရှားရှိသောအနက်) ဟု ဆိုကြ၏၊ ထို ဆရာတို့ကား မိန်းမ ယောက်ျား, ကောင်းကင်ပန်းစသော အနက်အားလုံးမှာ အဘူတတ္ထ ဖြည်းဖြစ်သည်-ဟု ဆိုလိုသည်။ [ဤ အပရေဆရာတို့ကား ပရမတ္ထအားဖြင့် ရှိလျှင် ဘူတတ္ထ, ထင်ရှားမရှိလျှင် အဘူတတ္ထ ဟု ယူသည်။]

၃၉၆။ **လောကသင်္ကေတသာဗျတ္တော,**
သဒ္ဒေါနေကန္တဘူတိကော၊
သမ္မုတ္တတ္တော ဟိ သဒ္ဒတ္တော,
ဇုဒ္ဓိယာ ပရိကပ္ပိတော။

၃၉၆။ သဒ္ဒေါ- သဒ္ဒါသည်၊ လောကသင်္ကေတသာဗျတ္တော - လောကသင်္ကေတဖြင့် ပြီးစေအပ်သော အနက်ရှိ၏၊ ကေန္တဘူတိကော - ကေန်ထင်ရှားရှိသော အနက်ရှိသည်၊ ဝါ-ထင်ရှားရှိသော အနက်ကိုသာ ဟောသည်၊ န ဟောတိ-မဟုတ်၊ ဟိ-မှန်၏၊ ဇုဒ္ဓိယာ-အသိဉာဏ်ဖြင့်၊ ဝါ- စိတ်ဖြင့်၊ ပရိကပ္ပိတော-ရွေးလူကြီးတို့ ကြံစည်အပ်သော၊ သမ္မုတ္တတ္တော-သမ္မုတိအနက်သည်၊ ဝါ—အများ အသိအမှတ်ပြုအပ်သောအနက်သည်၊ သဒ္ဒတ္တော-သဒ္ဒါ၏အနက်တည်း။

၃၉၆။ **လောကသင်္ကေတော ။** ။သဒ္ဒါဟူသမျှသည် ရွေးလူကြီးတို့၏ သင်္ကေတ (အမှတ်အသား)အတိုင်း ပြီးစေအပ်သောအနက် ရှိ၏၊ (ဘုရားရှင်က ခက်မာခြင်းသဘောကို“ပထဝီ”ဟု သင်္ကေတပြုတော်မူ၏၊ ထို သင်္ကေတအတိုင်းပင် ပထဝီသဒ္ဒါက ခက်မာခြင်းဟူသောအနက်ကို ဟောရ၏၊ ရွေးလူကြီးတို့က ထင်ရှားမရှိသော (ယုန့်ချို) စသောအနက်ကို “ သသဝိသာဏံစသော သဒ္ဒါက ဟော၏ ” ဟု သင်္ကေတပြုထား၏၊ ထို သင်္ကေတအတိုင်းပင် သသဝိသာဏ် သဒ္ဒါသည် ထင်ရှားမရှိသော ယုန့်ချို အနက်ကို ဟော၏၊ထို့ကြောင့်“သဒ္ဒါဟူသမျှသည် ကေန်ထင်ရှားရှိသောပရမတ္ထအနက်ကိုသာ ဟောသည် မဟုတ် ” ဟု မှတ်ပါ၊ ဤစကားဖြင့် “ ဘူတာ ဘူတတ္ထ ဝါစကော”ကို ထပ်၍ ထင်ရှားပြသည်။

သမ္မုတ္တတ္တော၊ပေ၊ပရိကပ္ပိတော။ ။[စိတ်ကိုပင်“ဇုဒ္ဓိ”ဟု ယူပါ။] လောကသင်္ကေတ သာဗျတ္တော ဟူသော ရွှေစကားကိုပင် ခိုင်မြဲစေလိုသောကြောင့် “ သမ္မုတ္တတ္တောဟိ ” စသည် မိန့်၊ ရွေးလူကြီးတို့သည် အရာဝတ္ထု၊ တခုကို ခေါ်ဝှေ်ရန် စိတ်ဖြင့်ကြံစည်အပ်၏၊ ထိုကြံစည်အပ်သောအနက် (အရာဝတ္ထု) သည် အများအသိအမှတ်ပြုအပ်သောသမ္မုတိအနက် (ပညတ် အနက်) ဖြစ်လာ၏။ [သံ– ကောင်းစွာ + မုတိ – သိအပ်သော အနက်။] ထိုသမ္မုတိအနက်သည် အမှန်ရှိသည်ဖြစ်စေ,မရှိသည်ဖြစ်စေ သဒ္ဒါ၏ဟောနက်အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားလေတော့သည်–ဟူလို။

ကိတ်အခက်း ပြီး၏။

ကျမ်းပြီးနိဂုံး

၃၉၇။ တမ္ဗဒီပဂ္ဂယေ ရဋ္ဌေ, ရိမဒ္ဒနပုရေ ကတာ၊
သဒ္ဓမ္မသိရိနာ ဂဏ္ဌ-သာရသဒ္ဒတ္ထဘေဒနိ။

၃၉၇။ တမ္ဗဒီပဂ္ဂယေ-တမ္ဗဒီပအမည်ရှိသော၊ရဋ္ဌေ-တိုင်းနိုင်ငံ၌၊ အရိမဒ္ဒနပုရေ - ရန်သူခပင်းကို နှိမ်နင်းရာ၏အဖြစ်ကြောင့် အရိပဒ္ဒန မည်, ပေါက်ကွဲပြည့်၌၊ သဒ္ဓမ္မသိရိနာ- သဒ္ဓမ္မသိရိအမည်ရှိသောထေရ် သည်၊ ကတာ- ပြုစီရင်အပ်သော၊ ဂဏ္ဌသာရ သဒ္ဒတ္ထဘေဒနိ-လျှို့ဝှက် ကျစ်လစ်, အဆိအနှစ်ဖြစ်သော သဒ္ဒါအနက်တို့ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ ရာ စိတ်ဖြာကြောင်းဖြစ်သော။....

၃၉၈။ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ·ယံ, နိဋ္ဌိတာ ဂန္ထတော ပန၊
တိသတံ နဝုတိ သတ္တ, တိပါဒိ စတုရက္ခရံ။

၃၉၈။ အယံ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ - သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ , အမည် သာသော , ဤ သဒ္ဒါငယ်ကျမ်းသည်၊ နိဋ္ဌိတာ - ဝန်းကျင်ပတ်ကုံး , ကမ္ဘတ်ဖုံး၍ , နိဂုံးအရောက် ပြီးမြောက်ပေပြီ တကား၊ (ဇတ္ထ - ဤ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာကျမ်း၌၊) ဂန္ထတော ပန - သိကုံး ထုံးဖွဲ့အပ်သော ဂါထာအားဖြင့်ကား၊ တိသတံ- သုံးရာသည်ရင်း၊ နဝုတိ-ကိုးဆယ် သည်ရင်း၊ သတ္တ - ခုနစ်ဂါထာတို့သည်ရင်း၊ တိပါဒိ စတုရက္ခရံ - ၃ ပါဒနှင့် အက္ခရာ ၄ လုံးသည်ရင်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

၃၉၇။ ။ ဤဂါထာတို့ဖြင့် ကျမ်းဆရာ၏သီတင်းသုံးရာ တိုင်းပြည်မြို့နှင့် ကျမ်းဆရာ၏အမည်ကို ပြသည်၊ "တမ္ဗဒီပ" ဟု ရှေးအခါက ခေါ်အပ်သော တိုင်းဝယ် "အရိမဒ္ဒန" ဟု ခေါ်အပ်သော (ယခုအခါ "ပုဂံ" ဟု ခေါ်အပ်သော) မြို့၌ အရှင် သဒ္ဓမ္မသိရိမည်သော ဆရာသည် ဤ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ ကျမ်းကို စီရင်သည်—ဟူလို။

၃၉၈ ။ ။ ဤဂါထာဖြင့် ကျမ်းပြီးကြောင်းကိုလည်း , ကျမ်း၏ပရိမာဏ (အတိုင်းအရှည်) ကိုလည်း ပြ၏၊ အရေအတွက်အားဖြင့် "ဂါထာပေါင်း ၃၉၇ နှင့် ၃ ပါဒ - အက္ခရာ ၄ လုံးရှိသည် " ဟူလို။ [အက္ခရာ ၄ လုံးဟူရာ၌ ရှေးရှေးက ဂါထာများဝယ် အချို့အချို့ဂါထာပါဒအတွက် အက္ခရာလုံးရေ မပြည့်ဘဲ စီရင်ခဲ့ဟန်တူ၏၊ ယခုအခါ၌ကား (မပြည့်သောအရာဝယ် နေ့ထပ် ဖြည့်ထားဟန်တူသောကြောင့်) အားလုံးဂါထာပါဒ၌ အက္ခရာလုံးရေ ရှစ်လုံး အပြည့်ရှိနေရကား "၃၉၈" ဂါထာ အပြည့်ရှိသည်။]

၃၉၉။ သဒ္ဒတ္ထလက္ခဏော ဘေဒီ, ယောယော နိစ္ဆိတလက္ခဏော၊
သောသော ဉာတု မကိစ္ဆေန, ပဟောတိ ပိဋကတ္တယေ-တိ။

၃၉၉။ ယောယော – အကြင်အကြင် အမျိုးသားသည်၊ နိစ္ဆိတလက္ခဏော – ဆိုးဖြတ်အပ်ပြီးသော လက္ခဏာရှိသော၊ သဒ္ဒတ္ထလက္ခဏော-သဒ္ဒါအနက်တို့၏ လက္ခဏာ၌၊ ဘေဒီ-ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာလေ့ရှိ၏၊ သောသော – ထိုထိုအမျိုးသားသည်၊ ပိဋကတ္တယေ – ပိဋကတ် ၃ ပုံ အလုံးစုံ၌၊ အကိစ္ဆေန-မငြိုငြင် မပင်ပန်းသဖြင့်၊ ဉာတုံ – သိခြင်းငှာ၊ ပဟောတိ-စွမ်းနိုင်လောက်၏၊ ဇုတိ– သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာကို ပြဆိုရာ စကားရပ် အပြီးသတ် သတည်း။

၄၀၀။ ဇုမိနာ လက္ခိတပုညေန, ပါပုဏောယျ မနုတ္တရံ၊
တံ ပတ္တာ သကလေ သတ္တေ, မောစေယုံ ဘဝဗန္ဓနာ။

၄၀၀။ ဇုမိနာ လက္ခိတပုညေန-၌ မှတ်မှတ်သားသား ပြုထား အပ်သောကောင်းမှုကြောင့်၊ အနုတ္တရံ-အတူမရှိမြတ်သော သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်သို့၊ ပါပုဏောယုံ – ရောက်ရပါလို၏၊ တံ - ထို သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်သို့၊ ပတ္တာ– ရောက်ပြီး၍၊ သကလေ- အလုံးစုံကုန်သော၊ သတ္တေ-သတ္တာတို့ကို၊ ဘဝဗန္ဓနာ-ဘဝအနှောင်အဖွဲ့မှ၊ မောစေယုံ-လွတ်မြောက်စေနိုင်တဲ့ကိုယ် ဖြစ်ရပါလို၏။

၃၉၉။ ။ဤကျမ်းကို သင်ယူသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ရနိုင်သောအကျိုးကို ပြသော ဂါထာတည်း၊ ပြခဲ့သောအစဉ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော လက္ခဏာ ရှိသောသဒ္ဒလက္ခဏာ၌ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာတတ်သော အမျိုးကောင်းသားတိုင်းပင် ပိဋက ၃ ပုံ၌ မပင်မပန်း သိစွမ်းနိုင်ပါသည်–ဟူလို။

၄၀၀။ ။ဤဂါထာဖြင့် အရှင်သဒ္ဓမ္မသိရိဆရာ၏ ဆုတောင်းကို ပြသည်၊ ဤအမှတ်တရပြုရသော ကောင်းမှုကြောင့် အတူမရှိမြတ်သော ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်ရပါလို၏၊ ထိုသို့ရောက်၍ အလုံးစုံသောသတ္တာတို့ကို ဘဝနှောင်အိမ်မှ လွတ်မြောက်စေနိုင်ရပါလို၏–ဟူလို။

မှတ်ချက် ။ ။ဤ ၄၀၀ နံပါတ် ဂါထာသည် အရှင်သဒ္ဓမ္မသိရိ ဆရာ၏ ဂါထာဟုတ် – မဟုတ်ကို စဉ်းစားသင့်၏၊ ဒီပနီ၌ လုံးလုံးမဖွင့်၊ ဋီကာဆရာ ဖွင့်ထားသောကြောင့်သာ နိဿယရေးလိုက်ရသည်။

ဘာသာဋီကာ နိဂုံး

သိဒ္ဓတ္ထဘော ဘာသာဋီကာ, ဒေသဘာသာယ သခ်ံတာ၊
ဗျာဝဏာ သဒ္ဒတ္ထဘေဒ–စိန္တာယ သောတုစိန္တနာ။

သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာယ–သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ, မည်သည်ဖြင့်, သဒ္ဒါစုံပြမ်း, စာငယ်ကျမ်း၏၊ သောတုစိန္တနာ-သောတုနုနယ်,စာသင်ငယ်တို့,ဉာဏ်ကျယ်စေတုံ,သိဘွယ်စုံသော၊ဗျာဝဏာ-နိဿယညွှန်းအဓိပ္ပါယ်, ခတ်လွယ်လွယ်ဖြင့်, အကျယ်သိကြောင်း,ခေတ်မှီကောင်းသော၊ဒေသဘာသာယ-တိုင်းရင်းဒေသ, ပြောနေကျသည့်,မြန်မာ့ဆိုင်ရာ, အမိဘာသာဖြင့်၊ သခံတာ-တသန့် တသန့်, အကန့် ကန့်လျက်, ခုံခုံ စီရရီ, တည်ကြည်စွာစီရင်အပ်သော၊ ဘာသာဋီကာ–ဘာသာဋီကာ, အမည်သာသည့်, မှီရာသ်ဿည်း, နိဿယညွှန်းသည်လည်း၊ သိဒ္ဓတ္ထဘော-သုံးရာနှစ်ဆယ်,သုံးသွယ်ကျော်ဆင်း,တော်သလင်း၌,မြောရင်းမှန်းသလောက်, ပြီးမြောက်ပြန်ပြီတကား။

သမ္မာဇယာမိ ထေရာနံ, ယေသာဟံ သမ္မဂ္ဂဟိတော၊
စိန္တာသီလော သဒ္ဒတ္ထေပိ, ပတ္တောမှိ ပကတညုတံ။

ယေသံ ထေရာနံ-အထက်ဝေဟင်,နေအသွင်သို့, မြေပြင်ထင်ရှား,အကြင်ဆရာတော်ဘုရားတို့သည်၊ သမ္မဂ္ဂဟိတော–အဆုံးစောင့်ရှောက်, ချီးမြှောက်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ သဒ္ဒတ္ထေပိ – ပါဠိမြန်မာ , ပြန်ဆိုရာသည့် , သဒ္ဒါ ၂ ချက်, ဟောနက်သွယ်သွယ်, အဓိပ္ပါယ်၌လည်း၊ စိန္တာသီလော- အမှားအမှန်, ခွဲဝေဘန်ဘို့, ဉာဏ်မှိသရွေ့, ကြံစည်လေ့ရှိသည် (ဖြစ်၍)၊ ပကတညုတံ–လောကသာသနာ , စပ်ဆိုင်ရာလည်း , လျော်စွာသိမြင် , ကျွမ်းကျင်သူ၏အဖြစ်သို့၊ ပတ္တော အမှိ– ခေတ်ကြိုက်ခါကြိုက်, ၂ ဖြာကိုက်အောင်, ထိုက်လိုက်ပုံသေ , ရောက်ရပေ၏၊ တေသံ ထေရာနံ– ကျေးဇူးတော်ရင်, ဂုဏ်အင်ကြီးမား, ထိုဆရာတော်ဘုရားတို့အား၊ သမ္မာဇယာမိ – ကျမ်းစာရေးသား , ကောင်းမှုများဖြင့်, လေးစားကော်ရော်, ပူဇော်ပါ၏။

အာကျိုးသိမှ အကြောင်းပြု ။ ။ မည်သူမဆို အကျိုးသိမှ အကြောင်းကောင်းအောင်ပြုလေ့ရှိကြ, ပြုလိုသောဆန္ဒလည်း ပြင်းပြကြသည်၊ “ဒု–သ–နှ–သော” ဟု ထင်ရှားသော သင်္ဌေးသား ၄ယောဝံသည် ငရဲဒုက္ခကို တိုက်ရိုက်တွေ့မှ လူ့ဘဝ၏ တန်ဘိုးကိုသိ၍ လူ့ဘဝကို တောင့်တရာကြသည်၊ ဘုရားအလောင်းတော်တေမိမင်းသည် မိမိကျခဲ့ရသော ငရဲကို ဇာတိသရဉာဏ်ဖြင့် မြင်သောကြောင့် ထိုငရဲဒုက္ခကိုပေးတတ်သည့် ရှင်ဘုရင်အဖြစ်ကိုပင် အန္တိုးကြိုးရှိုကာ အအ, အဆွဲ, အထိုင်း, ဟန်ဆောင်၍ ၁၆ နှစ်ကြာအောင် အမိုင်္ဂဝန်ပါရမီကို ဖြည့်တော်မူလျက် ထီးနန်းကို စွန့်ခွါတော်မူလေသည်။

"သာဓိန"မည်သော အလောင်းတော်ဘုရင်တပါးကား သကြားမင်း၏ ပင့်ဖိတ်ချက်ဖြင့် တာဝတ်သာနတ်ပြည်သို့ရောက်၍ အတော်ကြာသော အခါ နတ်မင်းစည်းဝေးမှုကို သကြားမင်းက တဝက်ခွဲ၍ပေးသော်လည်း, ကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးပေးပုံကို ကိုယ်တိုင် တွေ့နေရပြီးဖြစ်၍ ဒီမိကိုယ်တိုင် ကုသိုလ်ကောင်းမှုကိုသာ ပြုလိုသောဆန္ဒပြင်းပြနေရကား ထိုနတ်စည်းဝေးမှုကို ပြုဘို့ရန် လူ့ပြည်သို့ ပြန်ခဲ့လေသည်။

ကြိုးစားမည်။ ။ ဒီမိမှာလည်း ကျေးဇူးရှင် ဆရာတော်ဘုရားများ၏ သင်ပြုဆုံးမမှုကြောင့် ယခုအခါသိအပ်ရအပ်သော ကမ္မဿကတာဉာဏ်သည် ထင်သန်လှုက်ရှိရကား ထို ကမ္မဿကတာဉာဏ်ကိုအရင်းခံ၍ "သဒ္ဓါ, ပညာ, ဝီရိယ, သတိ, သမာဓိ"ဟူသော ဗိုလ်အမည်ခံ တရားငါးပါးလည်း ကြွားကြွား ဝင့်ဝင့် အဆင့်ဆင့်ဖြင့် မြင့်လျက်စွင့်လှုက် တင့်လျက်ရှိကြပေသည်၊ ထို့ကြောင့် (ကပ္ပည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း) သမ္ဗတ္တိစက် ၄ ချက်စုပေါင်း၍ စက်ခေါင်း ၄ ခုတပ်လျက် ဗိုလ်မှူး ၅ ပါး အုပ်ချုပ်ထားသော မဂ္ဂင်ယာဉ်ပျံကြီးကို အပြီးတိုင်မောင်းနှင်ကာ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော အမတကမ်းဘက်သို့ လှမ်းတက်ဘို့ရာ ကြိုးစားပေအံ့ သတည်း။

စတုစက္ကံ ဝတ္တိယာန, ယာနံ ဗလာရဂ္ဃဟံ၊
ယာနာယ အမတံပဂ်ံ, ကဿံ ပုရိသကာရိယံ။

စတုစက္ကံ-သမ္ဗတ္တိစက်, ၄ချက်စုပေါင်း, စက်ခေါင်း ၄ ခုလည်းတပ်ထသော၊ ဗလာရဂ္ဃဟံ-ရန်ပေါင်းခွင်းဖြို, ငါးဥစိုးဗိုလ်တို, ကိုယ်စီစောင့်ကြပ်, အုပ်ချုပ်အပ်ထသော၊ ယာနံ-အသွားလှုင်လျင်, အများတင်လည်း, အားအင်ခိုင်ဖြိုး, မဂ္ဂင်တည်ဟူသော ယာဉ်ပျံတော်ကြီးကို၊ ဝတ္တိယာန – မတိမ်းမစောင်း, လည်စေကြောင်းဖြင့် , ကောင်းစွာအစဉ် , မောင်းကာနှင်၍၊ အမတံပါရံ – ဤဘက်မှာနေ, အားလုံးသေလွှက်, ဟိုပြေရေဒံမှ, ဘေးကင်းရမည့်, အမတခေါ်, နေပြည်တော်သို့၊ ယာနာယ – ကိလေသာဟူ , ရန်သူပစ်ဖေါက် , ဗုံးအမြောက်တို့ , မကြောက် မနား , အရောက် သွားခြင်းငှါ၊ ပုရိသကာရိယံ– ယောကျားမှန်က, ပြုရဲရမည့်, ကမ္မာဉ်လက်ရိုး, လုလွမျိုးကို၊ ကဿံ–ငါးဥစိုး ဗိုလ်ချုပ်, အဖေါ်လုပ်၍, မဆုတ်ရစေ, ပြုလုပ်ပေအံ့ သတည်း။

ဘေဒဓိန်ဘာသာဋီကာ
ပြီး၏။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

၏

အမှတ် (၂၃) ကျမ်းစာ

ကစ္စာယနသာရဘာသာဋ္ဌီကာ

ဘုရားဖူးမဟာပဉ္စကပုံနှိပ်တိုက်
အမရပူရမြို့။

ခုနှစ်-၃

ပုံနှိပ်, ထုတ်ဝေသူ (မောင်ကျော်)၊

(ကျော်) ပုံနှိပ်စက်

၀၄-လမ်း, ကွမ်းခြံ-မန္တလေး။

မှတ်သားဖွယ်အကွရာစဉ်မာတိကာ

အတိတ် အနာဂတ်အနက်၌ ဝတ္တမာန် ၄၃, ၄၄
အနာဂတ်ဝိဘတ်၏ အတိတ်အနက် ၄၄
အဘိဓေယျလိင် လိုက်ပုံ ၆၆
အဘိဝါဒိ နာမစ္စတ် ၂၁
အားလုံးအနက်များ အပေါင်းအနက် ၆၀
ဇာတ္တမ္ဘူတလက္ခဏာနှင့် ချာနအထူး ၇၃
ဥတ္တရပဒပရ ဒိဂု ၉၄
ဥပါယနှင့် ဥပေယ ၁၈
နေပစ္စည်းရှိပုံ ၇၀
ဂ်ရဓာတ်၏ ယတနအနက် ၈၃
ကာရကတို့၏ ဂေါဏ—မုချ အမည် ၈၈
ဈာတ္ထနှင့် အဇ္ဈာတတဿ ၁၇
စယဘိတ အဂ်ါဘိတ မှတ်ချက် ၁၁
တဒ္ဓိတတ္ထ ဒိဂု ၉၃
တယောဂေါ, မယောဂေါ ၉၀
ဒွကွရ တျကွရဗဟုဗ္ဗိဟိ ၆၆
ပကတိ ဝိကတိ မှတ်ချက် ၁၃
ပတ္ထနာ ဝိဓိ သံပုစ္ဆာ ၄၁
ပဓာန အပဓာန သုံးစွဲရာ ၂၇
ပုရာဒိဗ္ဗတိစသည်၌ မှတ်ဘွယ် ၄၂
ပုလ္လိန်ဟော ပစ္စည်းများ ၆၇
ဘဝိတဗ္ဗံပုဒ်အတွက် မှတ်ဘွယ် ၅၇
ဘောကံမှ တပါးအနက်၌ ကိစ္စပစ္စည်း ၄၈
လိန် မှတ်သားချက်သည် ယေဘုယျ ၆၈
ဝဟာနိယန္တုဟေတု ၂၃
ဝိဝစ္ဆယာပုဒ် ၆၆
သတန္တုမှန်၍, သကန္တုမမှန် ၇၂
သဒ္ဒါ အတုတ္တေသာ ၆၂
သဒ္ဒါကျမ်း၏ အလင်းရောင်နှင့်တူပုံ ၆၃
သဒ္ဒါယ နာမစ္စတ် ၂၂
သုတ် ဥဒါဟရဏ်ချင်း မတားမြစ်ရ ၆၂
ဟရဓာတ်၏ အနုကာရအနက် ၈၃

ကစ္စာယနသာရ
ဘာသာဋီကာ အချီနိဒါန်း

ကစ္စတေ ဝတ သဒ္ဓမ္မော, အသာရသာရသာရဏော၊
ဟောတိ ကစ္စာနသာရဿ, ဗျာချာ ဘာသာယ ဝဏ္ဏနာ။

အသာရသာရ သာရဏော – ဂုဏ်လာဘ်ကိုငဲ့, အနှစ်မဲ့နှင့်, တကယ့်နိဗ္ဗာန်, ရွယ်မိဉ္ဇာန်မှ, ဟိတ်ဟန် မစောင်း, အနှစ်ကောင်းဟု, အကြောင်းလှစ်ဘွေ့,(အမှတ်တရ)ဖြစ်စေနိုင်သော၊ သဒ္ဓမ္မော–သူတော်ထွင့်ထား, မြတ်ဘုရား၏, ၃ ပါး ပိဋကတ်, ပါဠိတော်မြတ်သည်၊ ကစ္စတေ ဝတ–အဋ္ဌကထာ, ကျမ်းဋီကာနှင့်, သဒ္ဒါထေဝံကူ, တောက်ပတော်မူပါပေ၏။

ကစ္စာနသာရဿ–ကတ်သီးကတ်သတ်, သဒ္ဒါမှတ်ကို, စာတတ်ဟူ ထင်, စာပွဲဝင်တို့, အစဉ်မြော်မှန်း, ကစ္စာယနသာရကျမ်း၏၊ ဘာသာယ–တိုင်းရင်းဒေသ, ပြောနေကျသည့်, မြန်မာ့ဆိုင်ရာ, အမိဘာသာဖြင့်၊ ဝဏ္ဏနာ–တသန့်စင်သန့်, အကန့်-ကန့်လျက်, ခဲ့ခဲ့စိရရိ, တည်ကြည်စွာဖွင့်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ဗျာချာ-နိဿယညွှန်းအဓိပ္ပါယ်, ခတ်လွယ်လွယ်ဖြင့်, အကျယ် မိုရာ, ဘာသာဋီကာသည်၊ ဟောတိ–မလွဲသာ မရှောင်သာ, ပို့ချရာမှ, ကောင်းစွာ မှတ်သား၍, ထပ်ပွား ဖြစ်လာရပါသတည်း။

ဤကျမ်း၏ ခက်ခဲပုံ

ဤ ကစ္စာယနသာရကျမ်းကို မိမိ လေ့လာစဉ် အခါက နားမလည်နိုင်သော အချက်များကို တွေ့ခဲ့ရပါသည်၊ ခက်ခဲခြင်းနားမလည်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းမှာလည်း "သာရ" ဟု ဆိုသည့်အတိုင်း အနှစ်အသား ခက်ဆစ် အဓိပ္ပါယ်များကိုသာ ရွေးချယ်၍ "ဂဏ္ဌိမှတ်စု" အနေအား ဖြင့် ရေးသားအပ်သော ကျမ်းဖြစ်ခြင်း, ဤကျမ်း၏မိုရာ ဇယ်ဒါသကကျမ်းကိုဂုဏ်း အလားတူ မောဂ္ဂလ္လာန်ကျမ်းကိုဂုဏ်း မိမိတို့က မလေ့လာရဘဲ ကစ္စည်းကျမ်းနှင့် ရုပသိဒ္ဓိစသော ကစ္စည်းကျမ်း အဖွင့်များကိုသာ လေ့လာခဲ့ရခြင်းပင် ဖြစ်၏၊ မှန်၏–ဤ ကစ္စာယနသာရကျမ်းကို ပုဂံမြို့-အရှင် မဟာယသ ထေရ စီရင်သည်ဟု ဆိုကြောင်းကို တွေ့ရသော်လည်း အမှန်အားဖြင့် ဤကျမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ စီရင်အပ်သော ကျမ်းနှင့် မတူပါ၊ မိုရာ

"ဇယ်ဒါသက" ကျမ်းကိုလည်း မြန်မာနိုင်ငံ၌ မကြားရ ဘူးပါ၊ ထို့ပြင်-ဤကျမ်းနှင့် အယူအဆတူမျှသော မောဂ္ဂလ္လာန်ကျမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ရောက်နေသော်လည်း ပဋိကာစသော အဖွင့်များကို မတွေ့ရသဖြင့် မောဂ္ဂလ္လာန်ကျမ်းကိုလည်း ရှေးရှေးက အလေ့အလာ အလွန် နည်းခဲ့ပါသည်၊ ဤပြခဲ့သော အကြောင်းများကြောင့် ကစ္စာယနသာရကျမ်းကို လေ့လာရာ၌ မိမိမှာ လုံးလုံး နားမလည်သော အချက်များနှင့်တကွ အခက်အခဲများစွာကို တွေ့ခဲ့ရပါသည်။

မောဂ္ဂလ္လာန်ကို လေ့လာခြင်း

ယခုအခါ၌ကား ကျေးဇူးတော်ရှင် အဘယာရာမ ဆရာတော်၏ ဉာဏ်ဝိရိယတော် အစွမ်းကြောင့် မောဂ္ဂလ္လာန်ဗျာကရဏ်းကျမ်းသည် ပဋိကာအဖွင့်နှင့်တကွ နိဿယ အဓိပ္ပါယ် စုံလင်စွာဖြင့် တန်ဆာဆင်ပြီး ဖြစ်နေရကား မိမိတို့မှာ ခူးပြီးဆွမ်းကို စားရသကဲ့သို့ အလွယ်တကူလေ့လာ ခွင့်ရသောကြောင့် ရှေးရှေးက နားမလည်နိုင်လောက်အောင် မထင်မရှား ပိုး၀ါးဖြစ်နေသော ကစ္စာယနသာရ အဓိပ္ပါယ်သည် ဖြူတိမ်ကွယ်ခြင်းမှ ကင်းရှင်းသော မောဂ္ဂလ္လာန် လမင်း၏ အရောင်အလင်းကြောင့် ရှင်းလင်းထင်ရှားစွာ ပေါ်လွင်၍လာပါသည်။

ကစ္စာယနသာရ သာသာဋ္ဌိကာ

ထို့ကြောင့် သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာကို ပို့ချ၍အပြီးတွင် မလွဲမရှောင်သာ၍ ကစ္စာယနသာရကို ပို့ချရသော အခါ မောဂ္ဂလ္လာန်ရူပသိဒ္ဓိနှင့် ကစ္စာယနသရူပတ္ထ ဒီပနီတို့ကိုအမှီရသဖြင့် မခဲယဉ်းလှဘဲ ပို့ချနိုင်ပါသည်၊ ထိုသို့ ပို့ချရင်း နိဿယနက်နှင့် အဓိပ္ပါယ်များကို စာဆိုသော ရှင်သာမဏေတို့အား မှတ်သားစေပါသည်၊ ထို မှတ်သားစေအပ်သော အနက် အဓိပ္ပါယ်များသည် ကျမ်းစာအုပ်အတွင်းသို့ မရောက်လာလျှင် ကွယ်ပျောက်ရမည်မှာ ရိုးရာဖြစ်သောကြောင့် ထိုသို့မကွယ်ပျောက်လွယ်အောင် မိမိမျက်မှောက်မှာပင် ကျမ်းစာတစောင် အဖြစ်ဖြင့် အများသုံးဖြစ်ဘို့ရန် "ကစ္စာယနသာရ ဘာသာဋ္ဌိကာ" ဟူသော နာမည်ဖြင့် ကျမ်းစာတစောင် ဖြစ်မြောက်စေရပါသည်။ [ဤစာအုပ်၌ ချို့ယွင်းချက်များကိုကား ပြင်ဆင်၍ ရှုစားတော်မူနိုင်ကြပါစေ သတည်း။]

ကစ္စာယနသာရ

ဘာသာဋီကာ

၁။ မုနိန္ဒဂ္ဂော တမံ မောဟံ, ဟတ္ထိဂော ဗောဓေသိ ပက်ံဇံ၊
ဇနံ သဒ္ဓမ္မရံသိဟိ , သော သံပါလေတု မံ ဇိနော။

၁။ ဇိနော-ဒေဝပုတ္တ,စသည်များဖြင့်, မာရ၌ငါးအင်ကို, အောင်မြင်တော်မူပြီး၊သော၊ ယော မုနိန္ဒဂ္ဂော-အကြင် ဘုရားတည်းဟူသော နေမင်းသည်၊ သဒ္ဓမ္မရံသိဟိ - သူတော်ကောင်းတရားတည်းဟူသော အရောင်တို့ဖြင့်၊ မောဟံ - မောဟတည်းဟူသော၊ တမံ - အမိုက်မှောင်ကို၊ ဟတ္ထိဂော-ပယ်ဖျောက်တော်မူပြီး၍၊ ဇနံ-သတ္တဝါအပေါင်းတည်းဟူသော၊ ပက်ံဇံ-ပဒုမ္မာကြာကို၊ ဗောဓေသိ-ပွင့်စေတော်မူပြီ၊ဇိနော-ဒေဝပုတ္တ, စသည်များဖြင့် , မာရ၌ငါးအင်ကို , အောင်မြင်တော်မူပြီး သော၊ သော မုနိန္ဒဂ္ဂော - ထိုဘုရားတည်းဟူသော နေမင်းသည်၊ မံ-ငါ့ကို၊ သံပါလေတု-ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်တော်မူပါစေသတည်း။

၁။ **မုနိန္ဒဂ္ဂော ဟျာဒိ**။ ။“အာသိ နမဂ္ဂါရော ဝတ္ထု၊–နိဒ္ဒေသော ဝါဝိတမ္မုခံ” ဟု ကာဗျဒဿဒ္ဒလာသော ကျမ်းဂန်ကို စတည်အားထုတ်မှု ဂန္ထာရမ္ဘ ၃ ပါးတို့တွင် အာသီသပုဗ္ဗက (တောင့်တမှုရှေသွားရှိသော) ဂန္ထာရမ္ဘတည်း၊ ဤဂါထာ၏ဆိုလိုရင်းကား – “ မောဟအမှောင်ကို ပယ်ဖျောက်၍ ဝေနေယျကြာအပေါင်းကိုပွင့်စေတော်မူနိုင်သော မြတ်ဗုဒ္ဓနမည်တွင် ဘုရားရှင် နေမင်းသည် ငါ့ကိုစောင့်ရှောက်တော်မူပါစေသတည်း ” ဟူလို။ [ဂန္ထာရမ္ဘ ၃ မျိုးကို သဒ္ဒါဟ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

မုနိန္ဒဂ္ဂော။ ။ မုနိန္ဒ + အဂ္ဂ၊ အဂ္ဂသဒ္ဒါသည် “ နေ ”အနက်ဟောတည်း၊ မုနိန္ဒသဒ်ါတော + အဂ္ဂော, မုနိန္ဒဂ္ဂော-ဘုရားဟု ဆိုအပ်သောနေ၊ ဝါ– ဘုရားတည်းဟူသောနေ။ [ဘုရားရှင်ကို နေမင်းပုံသဏ္ဌာန်လုပ်၍ ရူပကအလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားအပ်သော ပုဒ်တည်း။]

တမံ မောဟံ ဟန္ဒွာ။ ။“မောဟံ တမံ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဂါထာဖြစ်၍ ဆန်းကောင်းအောင် (ယဂိုဏ်းဖြစ်အောင်) ရှေနောက် ပြောင်းထားသည်၊ [ဤပုဒ်လည်း မောဟကို အမိုက်မှောင်သဏ္ဌာန်လုပ်၍ဆိုအပ်သော ရူပကပုဒ်ပင်တည်း။] နေမင်းသည် လောကအမှောင်ကို ပယ်ဖျောက်နိုင်သကဲ့သို့ ဘုရားနေမင်းလည်း မောဟအမှောင်ကို ပယ်ဖျောက်တော်မူနိုင်သည်။

ပက်ဇံ ဇနံ။ ။ပကေ် + ဇာတံ, ပက်ဇံ-ညွန်၌ဖြစ်သောကြာ၊ [ညွန်၌ဖြစ်သော ဟင်းညှဲ့ ခတောက်စသော သစ်ပင်ငယ် အများရှိသေးသော်လည်း ပက်ဇသဒ္ဒါ၏ ကြာဟူသောအနက်၌သာ ထင်ရှားသောကြောင့် အထင်ရှိဒြိအားဖြင့် ကြာကိုသာ "ပက်ဇ" ဟု ခေါ်ရသည်။] ဤ "ပက်ဇံ ဇနံ" လည်း "ဇနံပက်ဇံ"ဟု ဆိုလိုလျက် ရှေနေ့ပြန်ထား၏၊ ဝေနေယျသတ္တွာကို ကြာပန်းပုံသဏ္ဌာန်လုပ်ထားသော ရူပကအလင်္ကာပုဒ်ပင်တည်း။

သဒ္ဓမ္မရံသိဟိ ။ ။ ဘုရားရှင်ကို နေမင်းဟု ရုပ်ပုံသဏ္ဌာန်ပြုထားသောကြောင့် ဘုရားရှင်၏တရားတော်များကို "နေရောင်"ဟု ပုံသဏ္ဌာန်ပြုထားသော ရူပကအလင်္ကာပင်တည်း။

ဗေဝေသိ ။ ။ ဗုဒ္ဓဝါတ်သည် ဉာဏ, ဇာဂရဏ, ဝိကသန (သိ-နိုး-ပွင့်) အနက်သုံးမျိုးရှိသော်လည်း နံနက်စောစော နေထွက်သောအခါဝယ် ပဒုမ္မာကြာများပွင့်ကြရသောကြောင့် ဤနေရာဝယ် မုနိန္ဒကြောင့် အကြောပုဒ် ပက်ဇံပုဒ်တို့ကို ထောက်၍ ဝိကသနအနက်ကိုသာ ယူရသည်၊ "ဘုရားတည်းဟူသော နေမင်းသည် မောဟတည်းဟူသော အမှောင်ကိုခွင်း၍ ဝေနေယျသတ္တွာတည်းဟူသော ပဒုမ္မာကြာအပေါင်းကို (သစ္စာ ၄ ပါးကို သိစေသောအားဖြင့်) ပွင့်စေတော်မူသည်" ဟူလို။

သေ သံပါလေတု ။ ။ ထိုဘုရားတည်းဟူသောနေမင်းသည် ကစ္စာယနသာရကျမ်းကိုပြုစုလိုသောငါ့ကို (မောဟအမှောင်ကိုပယ်ဖျောက်လျက်) စောက်ရှောက်တော်မူပါစေ သတည်း။ ["တျဇ္ဇ ဂုတ္တာ ဝိဟရေမု ဒိဝသံ" ဟူသော မောရသုတ်ပရိတ်တော်နှင့်အညီ "ထိုဘုရားရှင်နေမင်း၏ အစောင့်အရှောက်ဖြင့် ကျမ်းမပြီးအောင် နှေ့ခံရှက်တတ်သော မောဟနှင့် မကျမ်းမာခြင်းတည်းဟူသော အတွင်းအန္တရာယ် , သူတပါး၏ အနှောက်အရှက်ခံရခြင်းတည်းဟူသော အပြင်အန္တရာယ်တို့မှကင်း၍ သန့်ရှင်းသောကိုယ်စိတ်ဖြင့် ဤကျမ်းကိုပြီးစီးအောင် စီရင်နိုင်လိုပါသည်"ဟု တောင့်တခြင်းဖြစ်သည်။]

သကပက္ခ, ပရပက္ခ။ ဘုရားရှင်ကို ရအောင်ပေးအပ်သောအနက်သည် သကပက္ခ- မိမိ၏အဖို့ မိမိဘက်ကအနက်တည်း၊ နေမင်းကို ရအောင်ပေးအပ်သောအနက်သည် ပရပက္ခ - နေကိုကိုးကွယ်သော သူတပါး၏အဖို့-သူတပါးတို့ဘက်ကအနက်တည်း၊ ရူပကအလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သောပုဒ်များ၌ ဤသို့ အနက် ၂ မျိုးပေး၍ရကောင်းလျှင် သိလေသအလင်္ကာဂုဏ်လည်း ပါဝင်၏၊ ထိုအလင်္ကာ, ထိုဂုဏ်များပါဝင်သောကြောင့် သကပက္ခအနက်, ပရပက္ခအနက် ၂ မျိုးရအောင် ပေးလေ့ရှိကြသည်၊ ထိုသို့ ပေးကြရာ၌....

"တည်းဟူသော ရူပကံ ဥေ့ယျံ, တူသောတိ သဒ္ဒိသံ မတံ၊
ကဲ့သို့တည့် ဥပမာ ဥေ့ယျာ, သမုပေက္ခာတိ ပြိုင်မတာ" ဟု

ဂါထာဆောင်ပုဒ်ကိုပြု၍ ရူပက , သဒ်သ , ဥပမာ , သမုပေက္ခာ , ၄ မျိုး စုံအောင်ပေးကြ၏၊ ထို ၄ မျိုးတွင် အလက်ာကျမ်း၌ ဥပမာနှင့် ရူပက ၂ မျိုး သာ တိုက်ရိုက်လာ၏၊ သဒ်သ – သမုပေက္ခာ အနက်တို့မှာ ရူပက , ဥပမာ အမျိုးအစားတို့သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် နောက်ဆရာတို့ထွင်အပ်သော အနက် များဟုသာ မှတ်ပါ၊ ထို့ပြင်–ရူပကအနက်ပေးရာ၌ တပါးနှင့်တပါး မတူကြ၊ ဆန်းကျမ်း၌ နိဿယဟောင်းက သကပက္ခဆိုသော ရူပကအနက်ကို,နိဿယ သစ်က ပရပက္ခဟု ဆိုလေသည်၊ အစစ်အမှန်ကိုကား အလက်ာကျမ်း၌ ရူပက အလက်ာကို လေ့လာဘူးမှ ဆုံးဖြတ်နိုင်စရာရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤ၌ အထူး စိစစ်၍မပြတော့ဘဲ ဒီမိသဘောကျကိုသာ ပြပါတော့မည်။

သကပက္ခ ၄ နက်။ ။ ဇိနော – သော၊ ယော မုနိန္ဒဂ္ဂော– အကြင် ဘုရားတည်းဟူသော နေမင်းသည်၊ (ရူပက)၊ ဝါ – နေမင်းနှင့်တူသော ဘုရားရှင်သည်၊ (သဒ်သ)၊ ဝါ-နေမင်းကဲ့သို့သောဘုရားရှင်သည်၊ (ဥပမာ)၊ ဝါ- ဘုရားရှင်နေမင်းသည်၊ (သမုပေက္ခာ)၊ သဒ္ဓမ္မရံသီဟိ-သူတော်ကောင်း တရားတည်းဟူသောအရောင်တို့ဖြင့်၊ ဝါ-အရောင်နှင့်တူသောသူတော်ကောင်း တရားတို့ဖြင့်၊ ဝါ- အရောင်ကဲ့သို့သော သူတော်ကောင်းတရားတို့ဖြင့်၊ ဝါ– သူတော်ကောင်းတရားအရောင်တို့ဖြင့်၊ တမံ မောဟံ-အမိုက်မှောင်တည်းဟူသောမောဟကို၊ ဝါ–အမိုက်မှောင်ကဲ့သို့သော မောဟကို၊ ဝါ-အမိုက်မှောင်နှင့်တူသောမောဟကို၊ ဝါ–အမိုက်မှောင်ကဲ့သို့သော မောဟကို၊ ဝါ-မောဟအမိုက်မှောင်ကို၊ဟန္တ္ဝာ-ပယ်ဖျောက်တော်မူ၍၊ ပက်ံဇံ ဇနံ - သတ္တဝါအပေါင်းတည်းဟူသော ပဒုမ္မာကြာကို၊ ဝါ- ပဒုမ္မာကြာနှင့်တူသော သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ ဝါ – ပဒုမ္မာကြာကဲ့သို့သော သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ ဝါ-သတ္တဝါအပေါင်း ပဒုမ္မာကြာကို၊ဗောဓေသိ-ပွင့်စေတော်မူပြီ၊ ဇိနော,သော (မုနိန္ဒဂ္ဂော) မံ သံပါလေတု၊....ဤကား ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ အလိုကျအောင် ဘုရားရှင်ကို အရကောက်ရသော သကပက္ခအနက်တည်း။

ပရပက္ခအနက်။ ဇိနော–ရန်သူတို့ကိုအောင်တော်မူသော၊ ယော မုနိန္ဒဂ္ဂော–အကြင် နေမင်းတည်းဟူသော ဘုရားသည်၊ ဝါ–ဘုရားကဲ့သို့သော နေမင်းသည်၊ ဝါ-ဘုရားနှင့်တူသောနေမင်းသည်၊ ဝါ– နေမင်းဘုရားသည်၊ သဒ္ဓမ္မရံသီဟိ– အရောင်တည်းဟူသော သူတော်ကောင်းတရားတို့ဖြင့်၊ ဝါ– သူတော်ကောင်းတရားနှင့်တူသော အရောင်တို့ဖြင့်၊ ဝါ– သူတော်ကောင်းတရားကဲ့သို့သောအရောင်တို့ဖြင့်၊ ဝါ-အရောင်သူတော်ကောင်းတရားတို့ဖြင့်၊ တမံ မောဟံ-အမိုက်မှောင်တည်းဟူသောမောဟကို၊ ဝါ–မောဟကဲ့သို့သော အမိုက်မှောင်ကို၊ ဝါ- မောဟနှင့်တူသော အမိုက်မှောင်ကို၊ဝါ-မောဟအမိုက်မှောင်ကို၊ဟန္တ္ဝာ-၍၊ပက်ံဇံ ဇနံ-ပဒုမ္မာကြာတည်းဟူသောသတ္တဝါအပေါင်းကို၊ ဝါ– သတ္တဝါအပေါင်းနှင့်တူသော ပဒုမ္မာကြာကို၊ ဝါ–သတ္တဝါအပေါင်းကဲ့သို့

၂။ **မာဂဓိကာယ ဗာလာနံ, ဗုဒ္ဓိယာ ဗုဒ္ဓသာသနေ**
ဝက္ခဲ့ ကစ္စာယနသာရံ, နိဿာယ ဇယ်ဒါသကံ။

၂။ (အဟံ - ငါသည်၊) ဗုဒ္ဓသာသနေ- မြတ်စွာဘုရား၏ ပရိယတ္တိသာသနာတော်၌၊ ဗာလာနံ - သဒ္ဒလက္ခဏာဝယ် အသိဉာဏ် မကြွယ်ကုန်သော စာသင်ငယ်တို့၏၊ ဗုဒ္ဓိယာ — အသိဉာဏ်အကျိုး ပွါးတိုးခြင်းငှါ၊ ဇယ်ဒါသကံ-ဇယ်ဒါသဆရာ စီရင်အပ်သည်၏အဖြစ် ကြောင့် ဇယ်ဒါသကမည်သော ကျမ်းကို၊ နိဿာယ - အားကိုးတခု မှီငြမ်းပြု၍၊ ကစ္စာယနသာရံ- ကစ္စည်းကျမ်း၏,ခက်ခဲကျစ်လစ်,အနှစ် သာရကို ပြရာ၏အဖြစ်ကြောင့် ကစ္စာယနသာရမည်သော ကျမ်းကို၊ မာဂဓိကာယ-မဂဓတိုင်းသားတို့၏ဥစ္စာ မာဂဓဘာသာဖြင့်၊ ဝက္ခဲ့-ဆိုပေအံ့။

သော ပဒုမ္မာကြာကို၊ ဝါ-ပဒုမ္မာကြာ သတ္တာအပေါင်းကို၊ ဗောဓေသိ-ပွင့်စေ တော်မူပြီ၊ဇိနော,သော(မုနိန္ဒဂ္ဂေါ)မံ သံပါလေတု၊ဤကား ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မဟုတ်သော နေကို ကိုးကွယ်သူတို့၏ အလိုကျအောင် နေကို အရကောက် ရသော ပရပက္ခအနက်တည်း။ [ဤအနက်မျှားကို ရှေးဆရာတို့ ပေးရိုးဖြစ်၍ ပြလိုက်ရသော်လည်း ကစ္စာယနသာရကျမ်းဆရာ၏အလိုကား မဟုတ်နိုင်။]

၂။ **မာဂဓိကာယတ္ထဒီ**။ ။ဤဂါထာသည် ကျမ်း၏ အကျိုးကိုငင်း, ပဋိညာဉ်ကိုငင်း, မှိရာကိုငင်း, ပြသောဂါထာတည်း၊ "ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၌ ပညာအရွယ်ငယ်ရှာကြသူတို့၏ အသိဉာဏ်ကြီးပွါးဘို့ရာ၌ ဇယ်ဒါသကျမ်းကို အမှီပြု၍ ကစ္စာယနသာရကျမ်းကို ဆိုပေအံ့" ဟူလို။

မာဂဓိကာယ။ ။မဂဓေ+ဘဝါ, မာဂဓာ-မဂဓတိုင်းသူတိုင်းသား တို့၊ မာဂဓာနံ + ဿာ, မာဂဓိကာ – မဂဓတိုင်းသားတို့၏ ဥစ္စာ (စကား)၊ ထို မာဂဓိကာကို ကမ္ဘာဥုံးကစ၍ပြောဆိုအပ်ခဲ့သော "မူလဘာသာ" ဟု ရှုပသိဒ္ဓိ နာမ်အစ၌ ဆို၏၊ ထိုကျမ်း၌ ရှုပါလေ။

ဗာလာနံ ဗုဒ္ဓိယာ။ ။သဒ္ဒါအရာ၌ အသိဉာဏ် မကြွေးကျယ်သေးသူများ ကို ကလေးများနှင့် တူသောကြောင့်"ဗာလ"ဟု ခေါ်ထားသည်၊ ထိုသူတို့၏ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ဝယ် အသိဉာဏ်ကြွယ်ဝဘို့အကျိုးငှါ ဆိုပေအံ့–ဟူလို။

ကစ္စာယနသာရံ။ ။ကစ္စသ+အပစ္စံ, ကစ္စာယနော၊ ထိုအရှင်ကစ္စည်း စီရင်အပ်သော ကစ္စည်း (သဒ္ဒါကြီး) ကျမ်းလည်း ကာရကပုစ္ဆာရအားဖြင့်

သာမညနိဒ္ဒေသ

၃။ **ကတ္တာဒေါ်ယတ္ထ အာချာတံ, ကိတ္တမာသဃ္ဃ တဒ္ဓိဘံ၊**
သ ဝုတ္တော တတ္ထ ပဌမာ, အတ္ထမတ္တ ဝိဝဇ္ဇယာ။

၃။ ယတ္ထ ကတ္တာဒေါ်- အကြောင်း ကတ္တားအစရှိသော အနက်၌၊ အာချာတံ-အာချာတ်သည်ရှင်း၊ ကိတံ-ကိတ်သည်ရှင်း၊ သမာသော-သမာသ်သည်ရှင်း၊ ["ကိတံ သမာသော" ဟုဆိုလိုလျက် တံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ, တ၏ အ ကိုလည်းချေ၍ နောက်(သ)ကပ်ထားသည်။] တဒ္ဓိတံ-

ကစ္စာယနမည်၏၊ တနည်း— " ကစ္စာယနဿ + ဣဒံ ကစ္စာယနံ " ဟု ဣဒံတဒ္ဓိတ်ပြု၍ ကစ္စည်းဆရာ၏ ဥစ္စာဖြစ်သောကျမ်းလည်း ကစ္စာယနမည်၏၊ ကစ္စာယနဿ+သာရော, ကစ္စာယနသာရော- ကစ္စည်းကျမ်း၏ အဆိုအနှစ်ဖြစ်သော အဓိပ္ပါယ်များ၊ ထိုသာရကိုပြုရာကျမ်းလည်း အနက်ကိုအဓိကြောင်းပြု၍ ကာရကပုစ္ဆာရအားဖြင့် (ထိုကျမ်း၌ပါသော ဌာနိဿာရ၏ အမည်ကို ဌာနကျမ်း၌တင်စား၍ ဌာနပုစ္ဆာရအားဖြင့်) ကစ္စာယနသာရမည်၏။

ဇဃ်ဒါသကံ။ ။"ဇဃ်ဒါသ" ဆရာသည် ပါဠိဘာသာ မဟုတ်သော အခြားဘာသာဖြင့် (သက္ကတဘာသာဖြစ်ဟန်တူသည်) စီရင်အပ်သောကျမ်းကို"ဇဃ်ဒါသက"ဟု ခေါ်၏၊ ထိုကျမ်းသည် ပါဠိဘာသာကဲ့သို့ အများသုံးဘာသာဖြင့် စီရင်အပ်သောကျမ်း မဟုတ်သောကြောင့် မာဂဓ သက်သက်ကို (တဘက်သတ်) တတ်သူတို့အား အကျိုးမများ၊ အများသုံးဖြစ်သော မာဂဓ (ပါဠိ) ဘာသာဖြင့်စီရင်မှ အကျိုးများမည်၊ ထိုသို့စီရင်ရာဝယ် မိမိစိတ်ကူးညက်ဖြင့် စီရင်မည်မဟုတ်ဘဲ ထိုဇဃ်ဒါသကကျမ်းကိုမှီ၍ စီရင်ပါမည်-ဟုလို။ [ဤစကားဖြင့်"မိမိဘာသာ ရေးစွမ်းနိုင်၏"ဟူသော အတ္တုတ္ကံသနအပြစ်ကို ကင်းရှင်းစေသည်၊ " ဇဃ်ဒါသကံ " နေရာ၌ " ဇဃဒိသကံ " ဟုလည်း ကြားဘူး၏၊ ထိုဆရာ၏ နာမည်ရင်းမှာ "ဇဃဒိသ"ဖြစ်သတတ်။]

သာမညနိဒ္ဒေသဓက်း။ ။ဤ ကစ္စာယနသာရကျမ်း၌ သာမညနိဒ္ဒေသ, အာချာတနိဒ္ဒေသ, ကိတနိဒ္ဒေသ, ကာရကနိဒ္ဒေသ, သမာသနိဒ္ဒေသ, တဒ္ဓိတနိဒ္ဒေသ,ဟု ၆ ခက်ားရှိ၏၊ ထိုတွင် နောက်နိဒ္ဒေသအများနှင့်ဆိုင်သော စကားရပ်ကို "သာမညနိဒ္ဒေသ"အဖြစ်ဖြင့် တခက်းခွဲထားသည်။

၃။ **ကတ္တာဒေါ်တျာဒိ** ။ ။ပဋိညာဉ်အားလျော်စွာ ပဋိညာတပကရဏကို ပြုလိုသောကြောင့် "ကတ္တာဒေါ်"စသည်မိန့်၊ ဤဂါထာနှင့်စပ်၍ "ကာရက ၆ တန်, ဘောသမ္ဗန်, မှတ်ရန် ဝါစွ ရှစ်" ဟူသော ဝါစွ ဂ ပါးကိုဂုဏ်း, အာချာတ်ဝိဘတ်, ကိတ်ပစ္စည်း, သမာသ် ၆ ပါး, တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းတည်းဟူ

တဒ္ဓိတ်သည်၎င်း၊ အသု – ထိုက်သည်အား၊လျော်စွာ ဖြစ်ကြကုန်၏၊ [အန္တိဝဘတ်ကိုသုတ်ကြီးဖြင့် ဓာတွန်(သ်)နှင့်တကွ သုပြုထား၊သည်] သ(သော)-ထိုကတ္တားအစရှိသော အနက်သည်၊ဝုတ္တော-ဝုတ္တမည်၏၊ ဝါ– ဟောအပ်သော အနက်မည်၏၊ တတ္ထ– ထိုကတ္တားအစရှိသော အနက်ကို၊ (ဝုတ္တော- အာချာတ် စသည်တို့က ဟောအပ်ပြီး၊သော်၊) အတ္ထမတ္တဝိဝန္ဆယာ (အတ္ထမတ္တဝိဝန္ဆာဃ)– လိန်အနက်မျှကို ဟော၊ခြင်း၊ အကျိုး၄ါ၊ ဝါ- လိန်အနက်မျှကိုထွန်း၊ပြခြင်း အကျိုး၄ါ၊ ပဌမာ-ပဌမာဝိဘတ်သည်၊ (ဘဝေ- ဖြစ်၏၊)

သော ဝါစကကြီး ၄ ပါး၊ကိုဌင်း ပြောလေ့ရှိကြ၏၊ ဤကျမ်း၊ကား“ဝါစက” ဟူသော၊နာမည်ကို (၄) နံပါတ်ဂါထာကျမှပြလိမ့်မည်၊ထို့ကြောင့် ဤဂါထာ၌ ဝါစွဝါစကဟူသော၊နာမည်ကို မဖေါ်သေး၊မှ ကျမ်း၊ဆရာ၏ အလိုကျမည်။

ကတ္တာဒေါ ၊ ဧပ ၊ သဝုတ္တော ။ ။ အာချာတ်စသည်တို့သည် ဟော အပ်သော၊ကတ္တားကံစသော၊အနက်များသည် ဝုတ္တမည်၏၊ ဥပမာ-“ပုရိသော ဂစ္ဆတိ ” ၌ တိဝိဘတ်ဟူသော၊အာချာတ်သည် ကတ္တား၊အနက်ကို ဟော၏၊ ထိုကတ္တား၊အနက်သည် ဝုတ္တမည်၏၊ ပုရိသသဒ္ဒါလည်း အနက်ကိုအကြောင်း ပြု၍ ကာရကဟူပစာရအား၊ဖြင့် ဝုတ္တမည်၏၊ “အာသနံ-နေရာ” ဟူသော၊ပြဃုဂ်၌ ယူပစ္စည်း၊ဟူသော၊ ကိတ်သည် အဓိကရဏအနက်ကို ဟော၏၊ ထိုအဓိကရဏ အနက်နှင့် အာသနသဒ္ဒါသည် ထို ကိတ်ပစ္စည်း၊ဟောအပ်သော ဝုတ္တတည်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အာချာတ်စသော သဒ္ဒါ ၄ ပါး၊တို့ ဟောအပ်သော ဆိုင်ရာ အနက်များ၊ကို “ဝုတ္တ”ဟုချည်း မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ငယ်ရွယ်သူတို့သည်“ဝုတ္တ”ဟု ဆိုလျှင် ကံကတ္တား ခွဲစဉ်က အာချာတ် ကိတ်တို့ဟောအပ်သော ကံအနက် ကတ္တား၊အနက်လောက်ကိုသာ မှတ်ခဲ့ဘူး၊သောကြောင့် ကရိဏီး၊စသော၊အနက်များ၏“ဝုတ္တ” အမည်ရပုံကို သဘော၊မပေါက်ဘဲ ရှိတတ်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် အာသနံစသော ပုဒ်၏ အဓိကရဏစသော အနက်များလည်း“ဝုတ္တ” ဖြစ်ကြောင်း၊ကို သတိပြုပါ။

တတ္ထ၊ပေ၊ဝန္ဆယာ။ ။ထို ဝုတ္တဖြစ်သော၊အနက်၌ (ဝိဘတ်ထက် သတ္တိ ကောင်း၊သော အာချာတ်စသည်တို့က ကံကတ္တား၊စသော၊အနက်ကို ဟောပြီး ဖြစ်ရကား ဒုတိယာစသော ဝိဘတ်တို့ဟောဘို့ရာ အနက်မရှိသော၊ကြောင့်) လိန်အနက်မျှကို ထွန်း၊ပြဘို့ရာ ပဌမာဝိဘတ်သာသက်ရတော့၊သည်။[ဝိဝန္ဆာ၌ ဝစဓာတ် , ဏ္ဍွာအနက်၌ ဘုဇ ဃသ ဟရ သုပါဒီဟိ – စသော၊သုတ်ဖြင့် “ဝတ္တုံ + ဏ္ဍွာ”ဟူသော၊အနက်၌ ဆပစ္စည်း၊သက်၊ “ဝ ဝ”ဟု ဒွေဘော်ပြု၊

၄။ ကတ္တုကမ္မနိ အာချာတံ, တန္ဒိတံ·ဝဒိဝဒ်ိတေ၊
သာမိဝဇ္ဇေ ကိတ္သမာသော-ဒ်ိလေ ဇာတိဝိသေသကေ၊
ကိတာဒိ ဝါစကာနာမ , ဂေါဏာ တေစ ဝိသေသနာ။

၄။ အာချာတံ- အာချာတ်သည်၊ ဇာတိဝိသေသကေ-သာမည, ဝိသေသဖြစ်သော၊ ဝါ-ဝိသေသ္ဟ, ဝိသေသနဖြစ်သော၊ ကတ္တုကမ္မနိ-ကတ္တားအနက်, ကံအနက်၌၊ (ဘဝေ- ဖြစ်၏၊) တန္ဒိတံ-တန္ဒိတ်သည်၊ ဇာတိဝိသေသကေ-သာမည,ဝိသေသဖြစ်သော၊ဝါ- ဝိသေသ္ဟ, ဝိသေသနဖြစ်သော၊ အဝဓိဝဒ်ိတေ-အပါဒါန်သည် ကြည့်အပ်သောအနက်၌၊ ဘဝေ- ၏၊ ကိတံ – ကိတ်သည်၊ ဇာတိဝိသေသကေ - သော၊ ဝါ-သော၊ သာမိဝဇ္ဇေ – သာမိသည် ကြည့်အပ်သောအနက်၌၊ ဘဝေ - ဖြစ်၏၊ သမာသော-သမာသ်သည်၊ ဇာတိဝိသေသကေ- သော၊ အဓိလေ-အလုံးစုံသောအနက်၌၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ ကတ္တား ကံအစရှိသောအနက်၌ ဖြစ်လသော်၊) ကိတာဒိ - ကိတ်အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဝါစကာနာမ – ဆိုင်ရာအနက်ကို ဟောတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဝါစကတို့မည်၏၊ တေစ-ထို ကိတ်အစရှိသော ဝါစကတို့သည်လည်း၊ ဂေါဏာ – မပြဋ္ဌာန်းကုန်သည်၊ (ဟုတ္ထာ - ဖြစ်၍၊) ဝိသေသနာ-ဝိသေသနတို့သာတည်း၊ (“အာချာတ်ဝါစကသည်သာ ပဓာနဝိသေသ္ဟဖြစ်သည်” ဟူလို။)

အမ္ဘဲ့ဝသမှည့်၊ အမ္ဘဲ့ဝသဝ၏ အကို ဇူပြု၊ တဒတ္ထသမဒါန်အနက်၌ သသက်, အာယပြု၊ “ဝိဝစ္ဆာယ”ဟု ဆိုလိုလျက် စ္ဆ၏ အာနှင့် ယ၏ အကို(ဆန်းတဲ့အောင်) ရှေနောက်ပြန်၍ “ဝိဝစ္ဆယာ”ဟု ဆိုသည်။]

၄။ ကတ္တုကမ္မနိတျာဒိ။ ။“ကတ္တာဒေါ ယတ္ထ အာချာတံ ” စသော ဂါထာ၌ “မည်သည့်သဒ္ဒါသည် မည်သည့်အနက်ကို ဟော၏ ”ဟု မခွဲခြားဘဲ သာမည်ဆိုခဲ့၏၊ ထိုကြောင့် “မည်သည့်သဒ္ဒါသည် မည်သည့်အနက်ကို ဟော၏ ”ဟု ဝိသေသအားဖြင့် ခွဲခြားပြလိုသောကြောင့် “ကတ္တုကမ္မနိ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ အာချာတ်သည် ကတ္တား ကံဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ တဒ္ဓိတ်သည် အပါဒါန်ကြည့်အပ်သော အနက်တို့ကို ဟော၏၊ ကိတ်သည် သာမိကြည့်အပ်သော အနက်တို့ကိုဟော၏၊ သမာသ်ကား(တစုံတခုကိုမျှ မကြည့်ဘဲ) အနက်အားလုံးကို ဟောသည်။

[ထိုအနက်များကို "ကာရက ၆ ပါး, ဘာဝ, သမ္ဗန်အားဖြင့် ၅၈ပါး" ဟု ပြောလေ့ရှိကြ၏၊သို့သော် ဤကျမ်းကား အာချာတ်တဒ္ဒိတ်သမာသ်တို့အတွက် ဘာဝအနက် (ဝါစ္စ) ကို ပြလိုဟန် မတူ။]

ကတ္တုကမ္မနိအာချာတံ။ ။ ဤဠ အနက် ၂ ပါးကိုသာ ပြထားခြင်းမှာ သကမ္မကဓာတ်ကို ရည်ရွယ်၍ပြထားခြင်းတည်း၊ အမှန်အားဖြင့် "အာချာတ်သည် ဘော,ကံ,ကတ္တား ၃ပါးကိုပင်ဟော၏"ဟု ဋီကာတို့ဖွင့်ကြ၏၊ သို့သော် ဤကျမ်းဆရာသည် ဘာဝအနက်ကို ပြလိုဟန်မတူ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–ဘော အနက်ကို ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့က အထူးမဟောရာဘဲ ဓာတ်က ဟောရုံဖြင့် ပြီးနိုင်သောကြောင့်တည်း၊"ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ" (ကတ္တားဟောပုံ)၊ "ပုရိသေန မဂ္ဂေါ ဂစ္ဆီယတေ" (ကံဟောပုံ) တည်း၊ ဘောဟော့ပုံစံကိုပြုလိုလျှင် "ဒေဝဒတ္တေန ဩဒနံ ပစ္စတေ-ချက်ခြင်း" ဟု ပြပါ။

ဇာတိ ဝိသေသကေ။ ။"ဇာတိ-ဇာတ်" ဟူသည် အများနှင့် ဆက်ဆံသော သာမညတည်း၊ [ဘေဒစိန္တာ– ၃၂ , ၃၃, ဂါထာကို ကြည့်ပါ။] "ပုရိသော ဂစ္ဆတိ" ပုံစံဝယ် ဂစ္ဆတိ၌ တ်ဝိဘတ်သည် သွားစွမ်းနိုင်သော သတ္တာ အားလုံး၏ သွားခြင်း ကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော သာမည ကတ္တားအနက်ကိုဂင်း , ဤ ဝါကျဝယ် အလိုရှိအပ်သော ယောကျ်ား၏ သွားခြင်းကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော ဝိသေသကတ္တား အနက်ကိုဂင်း ဟော၏၊"မဂ္ဂေါ ဂစ္ဆီယတေ"ဟူသော ကံဟောပုံစံ၌လည်း တေဝိဘတ်သည် သွားခြင်းကြိယာဖြင့် ရောက်အပ်သော မြို–ရွာ စသော အရပ်အားလုံး၏ သာမညကံ အနက်ကိုဂင်း , လမ်းခြင်း၏ ဝိသေသကံ အနက်ရှိဂင်း ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ဇာတိဝိသေသကေ ကတ္တု ကမ္မနိ"ဟု ဆိုသည်၊ ဤသို့ ၂ မျိုးဟောနေသောကြောင့် ထင်ရှားအောင်"ပုရိသော"ဟုဂင်း "မဂ္ဂေါ"ဟုဂင်း ဝိသေသန ကူမရသည်။

ဓာတ္ဝတ်ဝစီဝုစ္ဆေတာ။ ။ ဤကျမ်း၌ တဒ္ဓိတ်၏ဟောရာ အနက်တို့တွင် အဝဓိကိုကြဉ်သော်လည်း ဘေဒစိန္တာ၌ကား "ဂေါတ္တံ"ကို ပုံစံထုတ်၍ အဝဓိ ခေါ် အပါဒါန်ကိုလည်း ဟော၏ဟု ဆို၏၊ " ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ ဇေတသ္မာတိ ဘာဝေါ"ဟု အပါဒါန သာဓနပြု၍ ဘာဝေါအရ အပါဒါန်အနက်ကို ရ၏၊ " ဂေါသ + ဘာဝေါ ဂေါတ္တံ " ဟု ပြုသော်အခါ ထိုဘာဝ၏ အပါဒါန်အနက်ကိုပင် တ္တုပစ္စည်းက ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် " တဒ္ဓိတ်သည် အပါဒါန (အဝဓိ) အနက်ကိုလည်း ဟော၏"ဟု ဘေဒစိန္တာကျမ်းက ဆိုလိုသည်။

ဇာတိ ဝိသေသကေ။ ။"အာဘိဓမ္မိကော ဘိက္ခု"ဟူသောကတ္တားဟော ပုံစံဝယ် အာဘိဓမ္မိကော၌ ဏိကပစ္စည်းဟူသော တဒ္ဓိတ်သည် သာမဏော, ဥပါသကာ–စသူတို့၏ အဘိဓမ္မာကို ဆောင်စွမ်းနိုင်သော သာမညကတ္တား အနက်ကိုဂင်း,ဤဝါကျဝယ် အလိုရှိအပ်သောရဟန်း၏ အဘိဓမ္မာဆောင်စွမ်း

နိုင်သော ဝိသေသကတ္တား အနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ဇာတိ ဝိသေသကေ”ဟု ဆိုသည်၊ ဤသို့ ၂ မျိုးဟောနေသောကြောင့်ပင် “ဘိက္ခု” ဟု ထင်ရှားအောင် ဝိသေသန ကူမရသည်။ [ကံဟော တဒ္ဓိတ် စသည်များ၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းမှတ်၍ ပုံစံများကိုကား– ဘေဒစိန္တာ (၂၆၁, ၂) ဂါထာတို့မှ ယူပါ။]

သာမိဝေဠေ။ ။ဘေဒစိန္တာ၌လည်း“ကိတ်ဝါစကသည် သာမိ (သမ္မန်) ကို မဟော”ဟု ဆို၏၊ ပုံစံများကို ဘေဒစိန္တာ (၃၃၁, ၂) ဂါထာတို့၌ယူပါ၊ “ပါစကော ဘတ္တကာရော”၌ ပါစကော၀ယ် ဏ္ဍုပစ္စည်းဟူသောကိတ်သည် လူအားလုံး၏ ချက်စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သာမညကတ္တား အနက်. စဝ်သည်၏ ချက်စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဝိသေသကတ္တား အနက်ကို ဟော၏၊ ထိုသို့ ၂ မျိုးဟောနေသောကြောင့် “ဘတ္တကာရော”ဟု ဝိသေသန ကူမရသည်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ကံဟောစသောပုံစံများ၌လည်း အဓိပ္ပါယ်သိပါ။

သမာသော အဓိလေ။ ။“သမာသ်သည် အနက်အားလုံးကို ဟော၏” ဟု ဆိုရာ၌ ပုံစံကို ဘေဒစိန္တာ“ဇိတမာရော ဇိနော” စသော (၂၃၃, ၄) ဂါထာတို့၌ ယူပါ။ “ဇိတမာရော”သည် ဘုရား, ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ, သာဝက ဖြစ်သော ရဟန္တာအားလုံး၏မာရ်ကို အောင်စွမ်းနိုင်သော သာမညကတ္တား အနက်, ဘုရားရှင်၏မာရ်ကို အောင်စွမ်းနိုင်သော ဝိသေသကတ္တားအနက်ကို ဟော၏၊ ဤသို့ ၂ မျိုးဟောနေသောကြောင့် “ဇိနော”ဟု ဝိသေသန ကူမရသည်၊ ကံဟော သမာသ်ပုံစံစသည်၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း သိပါ။

ကိတာဒိ ဝါစကာနာမ။ ။ဆိုခဲ့ပြီးသောစကား၌ “ကိတ်သည် သာမိကြည်အပ်သောအနက်၌ ဖြစ်၏” စသည်ကိုထောက်၍ ကိတ်, သမာသ်, တဒ္ဓိတ် ၃ ပါးတို့သည် ထို အနက်များကို ဟောကြရကား “ဝါစက–ဟောတတ်သော သဒ္ဒါ” ဟု အမည်ရကြသည်။ [အာချာတ်၏ ဝါစက အမည်ရကြောင်းမှာ ထင်ရှားသောကြောင့်ငင်း, “ဂေါဏာ တေစ ဝိသေသနာ” ဟူသော နောက်စကားတွင် မပါနိုင်သောကြောင့်ငင်း အာချာတ်ကိုချန်၍ “ကိတာဒိ” ဟု ဆိုဟန်တူသည်။]

ဂေါဏာ ဝိသေသနာ။ ။ထိုသို့ ဝါစကအမည် ရကြသော်လည်း ဝါကျတခု (စကားတရပ်) ၌ ပဓာနမဖြစ်ကြ၊ ဥပမာ–“ပါစကော ပစတိ”ဟူသော ဝါကျ၌ “ပစတိ” ဟူသော အာချာတ်သာ ပဓာနဖြစ်၍ ပါစကောဟူသော ကိတ်သည် အပဓာန ဖြစ်ရသကဲ့သို့ တည်း၊ အပဓာန ဖြစ်သောကြောင့်ပင် အာချာတ်ကို အထူးပြုရသော ဝိသေသနလည်း ဖြစ်ရ၏တဲ့။ [ဂုဏ္ဏော်ဒဗ္ဗံ ပကာသေန္တိ တိ ဂုဏာ=မိမိ၏တည်ရာဒြဗ်ကို ထင်ရှားပြတတ်သောသော ကြောင့်“ဝိသေသန”ဟူသမျှကို ဂုဏ (ဂုဏ်) ဟု ခေါ်၏၊ ဂုဏာယေ၀–ဂုဏ်

၅။ ဝုတ္တာသာဒိ ပရံ သန်္ဂံ, သေသာ လိင်္ဂါဒိဂါဟိနော၊
နာမာနဉ္စေ စယေ ဝါကျံ, ဂေါဏာသန်္ဂါ စယင်္သာ။

၅။ အာဒိ – ဤကျမ်းဌ် အစဖြစ်သော အာချာတ်ဝါစကသည်၊ ဝုတ္တာသ – မိမိဟောအပ်သော အနက်၏၊ ဝါ – မိမိဟောအပ်သော အနက်ထက်၊ ပရံ–အလွန်၊ သန်္ဂံ-သန်္ဂါကို၊ (ဂဏ္ဌာတိ-ယူနိုင်၏၊) သေသာ - အာချာတ်မှကြွင်းသော ကိတ် သမာသ် တဒ္ဓိတ် ဝါစက ၃ ပါးတို့သည်၊ ဝုတ္တာသ-၏၊ ဝါ-ထက်၊ ပရံ-အလွန်၊ လိင်္ဂါဒိဂါဟိနော-လိန် အစရှိသည်ကို ယူနိုင်ကုန်၏၊ နာမာနံ – နာမ်တို့၏၊ စယေ – ပေါင်းစည်းရာ ဒွန်အရာ၌၊ ဝါကျံ-ဝါကျသည်၊ စေ ဟောတိ-အကယ်၍ ဝိသေသနတို့သည်ပင်+ (သွတ္ထဌ် ကာပစ္စည်းသက်၍)ဂေါဏာ– ဂေါဏတို့ မည်၏။]

"အာဘိဝါဒိယ ဘာသိဿံ"ဌ အာဘိဝါဒိယ၏ အပဓာန ဖြစ်ပုံ, ကြိယာ ဝိသေသန ဖြစ်ပုံကိုဂုင်း, "အာဘိဓမ္မိကော အာဘိဓမ္မံ ဘာသတိ"ဌ အာဘိဓမ္မိကော ဟူသော တဒ္ဓိတ်၏ အပဓာန ဝိသေသန ဖြစ်ပုံကိုဂုင်း, "ဇိတာ မာရော ဓမ္မံ ဒေသေတိ"ဌ ဇိတမာရောဟူသောသမာသ်၏ အပဓာနဝိသေသန ဖြစ်ပုံကိုဂုင်း သိပါ။ ["ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂတော "ဟု ကိတ်ကြိယာကို ဝါကျ၏ အဆုံးသတ် ပဓာန အဖြစ်ဖြင့် ထားသော်လည်း ထို ဂတော၏ နောက်ဌ "ဟောတိ"စသော အာချာတ်ကြိယာ ဝင်နိုင်သေးသောကြောင့် "ဂတော" လည်း အပဓာနပင်ဖြစ်ရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာကျမှ "ကိတာဒိ ဝါစကာနာမ" ဟု ကိတ်စသည်ကို ဝါစကအမည် ပေးသောကြောင့် ရှေးရှေး ဂါထာများဌ " အာချာတံ— အာချာတ်သည်၊ ကိတံ–ကိတ်သည်" ဟု ဝါစကအမည်မပါဘဲ အနက်ပေးမှ ဤကျမ်းဆရာ၏ အာဘော် (နှလုံးသွင်း) အမှန်ကျမည်၊ ထို့ကြောင့် "အဝမိ ဝဇ္ဈိတေ– အဝမိသည် ကြဉ်အပ်သော ဝါစ္စ ၇ ပါးဌ" ဟု " ဝါစ္စ " ဟူသော စကားလုံးကိုလည်း မသုံးစွဲဘဲ အနက်ပေးခဲ့ရသည်။

၅။ **ဝုတ္တာဒေပဂါဟိနော**။ ။[ဤမှနောက်ဌ ဝါစကနာမည် တဝ်နိုင်ပြီ။] အာချာတ်နှင့် ကိတ်စသော ဝါစကတို့၏ မိမိဟောအပ်သော ဝါစ္စအနက်, အပို ယူအပ်သော အနက်များကို ပြလို၍ " ဝုတ္တာသာဒိ " စသည်မိန့်၊ "ကတ္တာဒေါ ယတ္ထ အာချာတံ" စသည်ဖြင့် အာချာတ်ကို အစထား၍ ဆိုခဲ့သောကြောင့်

ဖြစ်အံ့၊ (စံသတိ-ဤသို့လသော်၊) ဂါဏာသန်ျာ-မပြဋ္ဌာန်းသော ဝိသေသနပုဒ်၏ သန်ျာတို့သည်၊ စယင်္ကသာ-အပေါင်းဋ္ဌလည်း မှိကုန်, အစိတ်ဋ္ဌလည်း မှိကုန်သည်၊ ဝါ- စယာသိတသန်ျာ, အင်္ကာသိတသန်ျာတို့သည်၊ (ဟာန္တိ-ရှိနိုင်ကုန်၏။)

"အာဒိ"ဖြင့် အာချာတ်ဝါစကကို ဆိုသ်ည်ဟု မှတ်၊ အာချာတ်ဝါစကသည် မိမိဟောအပ်သော အနက်ထက်အလွန် သန်ျာကိုသာ ယူသည်၊ "ပုရိသော ပစတိ" (ကေဝုစ်သန်ျာယူပုံ)၊ "ပုရိသာ ပစန္တိ" (ဗဟုဝုစ်သန်ျာယူပုံ) တည်း၊ လိန်ကိုကား မယူ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း — မိမိဟူသော အာချာတ်ကိုယ်တိုင်က လိန်မရှိသောကြောင့်တည်း။

သေသာလင်္ကာဒိ ဂါဟိနော။ ။ကိတ် သမာသ် တဒ္ဓိတ်တို့ကား လိန်သန်ျာတို့ကိုယူကုန်၏၊"ပါစကော ပုရိသော,ပါစကာ ပုရိသာ,ပါစိကာ ဇုတ္ထို, ပါစိကာယော ဇုတ္ထိယော၊ ပါစကံ ကုလံ, ပါစကာနိ ကုလာနိ" ဟု ကိတ်ဋ္ဌဂင်း, "ဘူမိဂတော ပုရိသော, ဘူမိဂတာ ဇုတ္ထို, ဘူမိဂတံ ကုလံ"စသည်ဖြင့် သမာသ်ဋ္ဌဂင်း, "နာဝိကော ပုရိသော , နာဝိကာ ဇုတ္ထို, နာဝိကံ ကုလံ" စသည်ဖြင့် တဒ္ဓိတ်ဋ္ဌဂင်း လိန်သန်ျာယူပုံကို သိပါ။

နာမဓာနံ၊ပေ၊စယင်္ကသာ။ ။ဒွန်သည် သမာသ်ဒွန် ဝါကျဒွန် ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဝါကျဒွန်အတွက် သန်ျာယူပုံနှင့်စပ်၍ မှတ်ဘွယ်အချက်ကို ပြလိုသောကြောင့်"နာမဓာနံ စေ စယေ ဝါကျံ"စသည်ကိုမိန့်သည်၊ ဝါကျဒွန်အရာ၌ အပ်ဓာန ဝိသေသနပုဒ်၏ သန်ျာတို့သည် နောက်ကြိယာကို စပ်သောအခါ စယာသိတသန်ျာ , အင်္ကာသိတသန်ျာဟု ၂ မျိုးရှိနိုင်ကြသည်။ [စယော စ-ပေါင်းစပ်သောအပေါင်းလည်း+အင်္ကံ စ-အစိတ်လည်း၊ စယင်္ကာနိ-အပေါင်းအစိတ်တို့၊ စယင်္ကေသု-တို့၌+ သယန္တိ အာသယန္တိ - မှိတတ်ကုန်၏၊ ဇုတိ စယင်္ကသာ၊သိဓာတ် အပစ္စည်းဖြင့်"သ"ဟု ပြီးစေ၊"စယာသိတ,အင်္ကာသိတ" ဟုလည်း ခေါ်သည်။]

ပုံစံ ။ ။ သမဏောစ ဗြာဟ္မဏောစ ဂစ္ဆန္တိ၊ ဤပုံစံသည် သွားခြင်းကြိယာအားဖြင့် တူသောကြောင့် ပေါင်းစပ်အပ်သော ကြိယာ၌ သမဏောဗြဟ္မဏောဟူသော ပုဒ်တို့က မှိပုံ (စယာသိတ ကေတ္တာသန်ျာ) တည်း၊ သမဏောစ ဗြဟ္မဏောစ ဂစ္ဆန္တိ၊ ဤ၌ကား သမဏ၏သွားခြင်းကြိယာက တခု၊ ဗြာဟ္မဏ၏သွားခြင်းကြိယာက တခု၊ ဤသို့ ၂ ခုဖြစ်၍ "ဂစ္ဆန္တိ"ဟု အစိတ်အစိတ်ကြိယာကိုမှိသော (အင်္ကာသိတ) ဗဟုတ္တာသန်ျာရှိရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ "ဝါကျဒွန်အရာ၌ စယာသိတသန်ျာ, အင်္ကာသိတသန်ျာ ၂ မျိုးရနိုင်၏" ဟု ဤသဒ္ဒါကျမ်း၏ခွင့်ပြုချက်အရ ဒွန်ကမ္မဝါစာ၌"အယံစ

၆။ ပကတိ ဝိကတိစာပိ , ယတြ ဝုတ္တံ ဒွယမ္ပိစ၊
ဝါစကော ပကတိသဒ္ဒံ, ဂဏ္ဌာတိသာ ပဓာနတော။

၆။ ယတြ-အကြင်ဝါကျ၌၊ ပကတိစ-ပကတိကံ, ကတ္တားလည်း ဖြစ်သော၊ ဝိကတိစာပိ-ဝိကတ်ကံ ကတ္တားလည်းဖြစ်သော၊ ဒွယမ္ပိစ-၂ မျိုးလုံးကိုလည်း၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်၏၊ တတြ-ထိုဝါကျ၌၊ ဝါစကော-ဝါစက ဖြစ်သော အာချာတ်, ကိတ်သည်၊ ပကတိသဒ္ဒံ-ပကတိ ကံကတ္တား၏ သဒ်္ဒါကို၊ ဂဏ္ဌာတိ - ယူရ၏၊ (ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) အသာ-ထို ပကတိ၏၊ ပဓာနတော-ပြဋ္ဌာန်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

နာဂေါ အယံစ ဒတ္တော အာယသ္မတော တိဿသ္သ ဥပသမ္ပဒါပေက္ခော (ဟောတိ)" ဟု စယဒ္ဒသိတသဒ်္ဒါဖြင့် သော်ဎင်း, "ဥပသမ္ပဒါပေက္ခော (ဟောန္တိ)"ဟု အဂ်ါသိတသဒ်္ဒါဖြင့်သော်ဎင်း ရွတ်ဆိုကြ၏၊ ထိုတွင် စယာသိတသဒ်္ဒါဖြင့် ရွတ်သူတို့သည်"ပရိပုဏ္ဏာသ္သ ပတ္တစီဝရံ"၌လည်း ကေဝုစ်ဖြင့်ပင် ရွတ်ဆိုကြ၏၊ ထိုသို့ ရွတ်ရာ၌ "အသ္သ"တပုဒ်ထည်းက နာဂနှင့် ဒတ္တကို စွဲနိုင်မည်တဲ့လော၊ သို့မဟုတ်"ပရိပုဏ္ဏံ အသ္သစ အသ္သစ"ဟု သမ္ဗန္ဓာဓိ ဒွန်လုပ်ကောင်းသတဲ့လော၊ ထို့ကြောင့် "ဥပသမ္ပဒါပေက္ခော ပရိသုဒ္ဓေါ ယာစတိ"တို့၌ ကေဝုစ်သင့်စေကာမူ"အသ္သ"ကို ကေဝုစ်ရွတ်ရာ၌ကား စဉ်းစားဘွယ် ကောင်းလှ၏။

ဆရာတို့ကား "ဇုမေ နာဂဒတ္တာ"မှ စ၍ ဆိုင်ရာ စပ်ပုဒ်များကို ဗဟုဝုစ်ချည်း ရွတ်ဆိုတော်မူကြ၏၊"အယဉ္စ ဝိတက္ကော အယဉ္စ ဝိစာရော(ကေဝုစ်) သန္တာ ဟောန္တိ" (ဗဟုဝုစ်)၊ ဤသို့ ဗျာနဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ရှိသောကြောင့် "အယဉ္စနာဂေါ,အယဉ္စဒတ္တော၊ပေ၊ဥပသမ္ပဒါပေက္ခော၊ပရိသုဒ္ဓေါ၊ပေ၊ပရိပုဏ္ဏံ ဇုမေသံ ပတ္တစီဝရံ"ဟု လည်း ရွတ်ဆိုနိုင်ပါသည်။ [ကုဋိကာရသိက္ခာပုဒ် ကုဋိဝတ္ထုဩလောကနသမ္မုတိကမ္မဝါစာ၌လည်း ဤနည်းပင် လာ၏။]

၆။ **ပကတိ၊ပေါ၊ပဓာန၊တော**။ ။"ဝုတ္တသာဒိ ပရံ သဒ္ဒံ"နှင့် စပ်၍ ပကတိ ဝိကတိ ၂ ပါးရှိရာ၌ သဒ်္ဒါယူပုံကို ပြလိုသောကြောင့် "ပကတိ" စသည်မိန့်၊ တဝါကျထည်း၌ ကတ္တားဖြစ်စေ ကံဖြစ်စေ ပကတိ ဝိကတိ ၂မျိုးရှိလျှင် အာချာတ်ဝါစက(အာချာတ်ကြိယာ) သို့မဟုတ် ကိတ်ဝါစက(ကိတ်ကြိယာ)သည် ပကတိကတ္တား ပကတိကံ၏ သဒ်္ဒါကိုသာ ယူရရိုးတည်း၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း....ပကတိပုဒ်၏ အနက်က အရင်းခံပဓာန ဖြစ်သောကြောင့်

တည်း။[“ပဌမံ+ကရိယတိတိ ပကတိ”နှင့်အညီ ပဌမပြုအပ်ဖြစ်စေအပ်သော အနက်သည် ပကတိမည်၏၊ “ဝိကရိယတိတိ ဝိကတိ”နှင့်အညီ ပဌမဖြစ်ပြီး အရာဝတ္ထုမှ ထူးခြားအောင် ပြုအပ်, ဖြစ်စေအပ်သောအနက်သည် ဝိကတိမည်၏၊ ကရဓာတ် တိပစ္စည်းဖြစ်၍“ပကတိ–ဝိကတိ”ဟု ဣကာရန္တဖြင့်သာရှိသင့်သော်လည်း (နာ) ဂိုဏ်း မဖြစ်စေလိုသောကြောင့် “ ပကတိ ” ဟုဂုဏ်း, ဇဂိုဏ်းရအောင် “ဝိကတိ”ဟုဂုဏ်း ဆိုသည်၊ သရူပတ္ထဋ္ဌကား နိဂ္ဂဟီတ်လာ၍ “ပကတိံ ဝိကတိဥ္စာဝိ”ဟု ဆိုလေ၏။]

ပုံစံ ။ ။ တန္တေဝါ ပဌော ဘဝန္တိ – ချည်မျှင်တို့သည် အဝတ်ဖြစ်လာကုန်၏၊ ဤပုံစံ၌ ချည်မျှင်သည် ပင်ကိုယ် (နဂိုရ) ဝတ္ထု၊ ဖြစ်သောကြောင့် ပကတိတည်း၊ အဝတ်ကား ထိုချည်မျှင်များကို နဂိုရ်အနေမှ ထူးခြားအောင် ပြုအပ်သောကြောင့် ဝိကတိတည်း၊ပကတိ၏ ဗဟုတ္တသဒ်ျာကို ယူ၍“ဘဝန္တိ” ဟု အာချာတ်ဝါစက (အာချာတ်ကြိယာ) ဖြစ်ရသည်။

ဗိရဏာနိ ကဌော ကရိယန္တေ=သင်မြက်တို့ကို သင်ဖြူးကို ပြုအပ်ကုန်၏၊ ဤပုံစံ၌လည်း ဗိရဏာနိဟူသော ပကတ်၏ ဗဟုတ္တသဒ်ျာကို ယူ၍ “ ကရိယန္တေ ” ဟု အာချာတ်ဝါစက၌ ဗဟုတ္တ ဖြစ်ရသည်၊ သုဝဏ္ဏာနိ ကုဏ္ဍလံ ကရိယန္တေ = ရွှေတို့ကို နားဆွောင်း လုပ်အပ်ကုန်၏၊ တဏ္ဍုလာ ဩဒနော ပစ္စန္တေ=ဆန်တို့ကို ထမင်းချက်အပ်ကုန်၏”တို့၌လည်း နည်းတူ။

ကိတ်ပုံစံ။ ။“ တန္တေဝါ ပဌော ဘူတာ = ချည်မျှင်တို့သည် အဝတ်ဖြစ်ကုန်၏၊ ဗိရဏာနိ ကဌော ကတာနိ၊ သုဝဏ္ဏာနိ ကုဏ္ဍလံ ကတာနိ၊ တဏ္ဍုလာ ဩဒနော ပစိတာ”ဟု ကိတ်ပုံစံကို သိပါ။[“ဝါစကော ပကတိသဒ်ဒံ ဂဏှာတိ”ဟု သဒ်ျာကိုမှတ်၍ ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် ဆိုထားသည်၊ ကိတ်ဝါစကကား သဒ်ျာသာမက, ပကတိ၏ လိင်္ဂကိုလည်း ယူရသည်။]

မှတ်ချက်။ ။နဂိုရ်မူလ သင်မြက်, ရွှေစသော ဝတ္ထုများကိုသာ ပကတိဟုဂုဏ်း, ထို သင်မြက်, ရွှေစသည်မှ တမျိုးတဖုံ ပြောင်းလဲပြုလုပ်အပ်သော သင်ဖြူး နားဆွောင်း စသော ဝတ္ထုများကိုသာ ဝိကတိ ဟုဂုဏ်း, ရှေးဋီကာတို့ဖွင့်ကြ၏၊ မြန်မာဆရာတို့ကား ကတ္တား ၂ ခု ကံ ၂ ခုရှိလျှင် ရှေးရှေး ကတ္တားကံကို ပကတိ, နောက်နောက် ကတ္တားကံကို ဝိကတိဟု ခွဲလေ့ရှိကြ၏၊ စာမေးပွဲများ၌လည်း ထိုအခွဲအတိုင်း သုံးစွဲကြသည်၊ အမှန်မှာ–ကတ္တား ၂ ခု, ကံ ၂ ခု ရှိတိုင်း ပကတိ ဝိကတိ မဟုတ်ပါ၊ တချို့နေရာ၌“သာမည-ဝိသေသ,သညာနာမ–သဒ္ဒိနာမိ”ပုဒ်တို့လည်း ရှိတတ်ပါသည်။ [“ တတ္ထောဒနော သရာအဒ္ဓ”၌ “အဒ္ဓ အက္ခရာ”သည် သဒ္ဒိနာမိ, “သရာ”သည် သညာနာမ–ဟု ခွဲရသကဲ့သို့တည်း။]

၇။ ဘေဒေါ်ဝိသေသနံ ဘေဒံ့, ဝိသေသ့ံ တံ ဒ္ဝယံ ယဒိ၊
တုလ့ုတ္ထံ့ ဘေဒကံ ဘိယျော , ဘေဒ့ုလိင်္ဂါဒိဂါဟကံ။

၇။ ဘေဒေါ – အထူးပြုတတ် ခွဲခြားတတ်သော အနက်သည်၊ ဝိသေသနံ - ဝိသေသနမည်၏၊ ဘေဒံ့ - အထူးပြုအပ် ခွဲခြားအပ်သော အနက်သည်၊ ဝိသေသ့ံ - ဝိသေသ့မည်၏၊ တံ ဒ္ဝယံ – ထို ဝိသေသန ဝိသေသ့ ၂ ပါးအပေါင်းသည်၊ ဂါ-ထို ဝိသေသန ဝိသေသ့ ၂ ပါးကို ဟောသော သဒ္ဒါသည်၊ တုလ့ုတ္ထံ့–တူသော အနက်ရှိသည်၊(ယဒိ ဟောတိ–အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ ဧဝံ သတိ-ဤသို့ဖြစ်လသော်၊) ဘေဒကံ-အထူးပြုတတ် ခွဲခြားတတ်သော ဝိသေသနသည်၊ ဘိယျော-များသော အားဖြင့်၊ ဘေဒ့ုလိင်္ဂါဒိဂါဟကံ – ဝိသေသ့၏ လိန် အစရှိသည်ကို ယူတတ်သည်၊ ဟောတိ–ဖြစ်၏။

၇။ **ဘေဒေါ၊ ပေ၊ ဝိသေသ့ံ။** ။"ဘိန္နတိ– ခွဲခြားတတ်၏၊ ဤတိ ဘေဒေါ"နှင့်အညီ, အများဆက်ဆံ၍ သာမညဖြစ်သောအနက်ကို အများနှင့် မရောအောင်ခွဲခြားတတ်သောကြောင့် ဝိသေသနကိုပင်"ဘေဒ(ဘေဒက)" ဟု ခေါ်၏၊ " ဘိဇ္ဇတေ–ခွဲခြားအပ်၏၊ ဤတိ ဘေဒံ့ " နှင့်အညီ အများနှင့် ရောနှော ဆက်ဆံနေသောကြောင့် မရောအောင် ခွဲခြားထိုက်သော ခွဲခြားဘို့သင့်တော်သော ဝိသေသ့ကို"ဘေဒ့"ဟု ခေါ်၏။ [ဘိဒဓာတ် ဏျုပစ္စည်း။]

တံ ဒ္ဝယံ၊ ပေ၊ ဂါဟကံ။ ။ထိုဘေဒကာ– ဘေဒ့ (ဝိသေသန-ဝိသေသ့) ၂ ပါးသည် တူသောအနက်ရှိသော တုလျာမိကရဏ, (တပသာ ဥတ္တာမော–ကဲ့သို့)မတူသော အနက်ရှိသော ဘိန္နာမိကရဏ ဝိသေသန ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် " ယဒိ တံ ဒ္ဝယံ တုလ့ုတ္ထံ့ " ဟု ယဒိသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုသည်၊ ထိုသို့ တုလျာမိကရဏ ဖြစ်လျှင် ဘေဒ့ (ဝိသေသ့)၏ လိန်သဏ္ဌာ ဝိဘတ်တို့ကို ဘေဒက (ဝိသေသန)ပုဒ်က ယူရသည်။ [ဘိန္နာမိကရဏ ဖြစ်လျှင်ကား ဝိသေ့သ့၏လိန်သဏ္ဌာကို ယူဘွယ်မလိုပါ။]

ပုံစံ။ ။မဟန္တော ပုရိသော,မဟန္တာ ပုရိသာ(ပုရိသဟူသောဝိသေသ့၏ ပုလ္လိန်နှင့် ဧကတ္တ ဗဟုတ္တသဏ္ဌာကို မဟန္တ်ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်က ယူရပုံ တည်း၊) "မဟန္တီ ဣတ္တိ, မဟန္တီယော ဣတ္ထိယော, မဟန္တံ ကုလံ, မဟန္တာနိ ကုလာနိ" တို့၌လည်း နည်းတူ။ [ဋီကာ၌"ပဏ္ဍိတော ဒ္ဝိဇော=ပညာရှိသော ပုဏ္ဏား၊ ပဏ္ဍိတာ ဒ္ဝိဇာ= ပညာရှိကြသောပုဏ္ဏားတို့"ဟု ပုံစံထုတ်၏။]

ဘိယျော။ ။ တရံတခါ ဝိသေသန လိန်သဏ္ဌာတို့က နိစ္စ (မပြောင်းလဲနိုင်အောင် မြဲသော) ပုဒ်လည်း ရှိသေး၏၊ ထိုအခါ၌ ဝိသေ့သ့၏ လိန်သဏ္ဌာကို

၈။ သာဓမ္မသာဓနံ သိဒ္ဓ, မသိဒ္ဓေသော·ပမာနကံ၊
ဥပမေယျမသိဒ္ဓံ တံ, ဒ္ဝယမေကဝိဘတ္တိကံ၊

၈။ **အသိဒ္ဓဿ** - မထင်ရှားသော ဝတ္ထုကို၊ သာဓမ္မသာဓနံ - တူသော သဘောရှိသည်၏ **အဖြစ်ဖြင့်** ပြီးစေတတ်သော၊ သိဒ္ဓံ-ထင်ရှားသော ဝတ္ထုသည်၊ **ဥပမာနကံ** - ဥပမာနမည်၏၊ အသိဒ္ဓံ - မထင်ရှားသော ဝတ္ထုသည်၊ ဥပမေယျံ - **ဥပမေယျ** မည်၏၊ တံ ဒ္ဝယံ - ထို ဥပမာန ဥပမေယျ ၂ ပါး အပေါင်းသည်၊ ဝါ-ထို ဥပမာန ဥပမေယျ ကို ဟောသော ပုဒ် ၂ ပါး အပေါင်းသည်၊ ဧကဝိဘတ္တိကံ - တူသော ဝိဘတ်ရှိသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်၏။)

မယူနိုင်သောကြောင့် " ဘိယျော " ဟု ဆို၏၊ " များသောအားဖြင့် ယူရိုးတည်း, အနည်းငယ်အားဖြင့် မယူသောအရာလည်း ရှိပါ၏" ဟူလို။ [ဝိသတိ စိတ္တာနိ– နှစ်ဆယ်သော+ စိတ်တို့" စသည်တည်း၊ ဘေဒစိန္တာ (၁၉၄, ၅) "ဝိသေသျေ ဒိဿမာနာ ယာ" စသောဂါထာများနှင့် သဘောတူ၏တည်း၊ ထိုဂါထာများ၌ အဓိပ္ပါယ်ကို ဘေဒစိန္တာ၌ အကျယ်ပြခဲ့ပြီ။

၈။ **သာဓမ္မ၊ ပေ၊ ဝိဘတ္တိကံ**။ ။ဝိသေသန ဝိသေသျနှင့် သဘောချင်းတူသော ဥပမာနဥပမေယျပုဒ်တို့၏လည်း ဝိဘတ်တူရုံကို ပြလိုသောကြောင့် " သာဓမ္မ " စသည်မိန့်၊ ထို ဥပမာန ဥပမေယျတို့လည်း များသောအားဖြင့် လိန်သံ့ၢပါ တူကြရသည်။ [အလင်္ကာကျမ်း ဥပမာ အလင်္ကာအဓိဏ်းကို ကြည့်ပါ။] ဥပမာနဟူသည် (မထင်ရှားသော ဥပမေယျအနက်ကို) အများနားလည်အောင် (ဥပမာဆောင်၍)ပြရသော အနက်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဥပမာနသည် သိဒ္ဓ(လောက၌ ထင်ရှားပြီးသော = အများသိအပ်ပြီးသော) အနက်ဖြစ်ရ၏၊ ဥပမေယျကား အသိဒ္ဓ(မထင်ရှားသော=အများနားမလည်သေးသော) အနက်ဖြစ်သည်။

သာဓမ္မ သာဓနံ ။ ။ သမာနော – ဥပမေယျနှင့်တူသော + ဓမ္မော – သဘောသည်၊ ယဿာတိ သဓမ္မော၊ (သမာနကို သ-ပြု၊) သ ဓမ္မဿ – တူသောသဘောရှိသော အနက်၏+ ဘာဝေါ– ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (အတူရုတ်) တည်း၊ သာဓမ္မံ – ရုတ်၊ [ဘာဝအနက်၌ ဏာပစ္စည်း၊] သာဓမ္မေန–ဖြင့်+သာဓနံ–ပြီးစေတတ်သောဝတ္ထု၊တည်း၊ သာဓမ္မသာဓနံ–ထု၊၊ ထိုဝတ္ထု၊ သည် ဥပမာန နာမည်ရ၏၊ ထို ဝတ္ထု၊ကို ဟောသော သဒ္ဒါလည်း အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ကာရကူပစာရအားဖြင့် ဥပမာနမည်၏။

၉။ ပယုတ္တေ ဂမျမာနေဝါ, ဝုတ္တေ တုမ္ဟမိ မဇ္ဈိမော၊
တထုတ္တမော ဘဝေမ္ဟမိ, သေသမိ္ဟိ ပဌမော ဘဝေ။

၉။ ဝုတ္တေ - အာချာတ်ဝါစကသည် ဟောအပ်သော၊ တုမ္ဟမို-တုမ္ဟ သဒ္ဒါကို။ ပယုတ္တေဝါ-တိုက်ရိုက် ယှဉ်ကပ် သုံးစွဲအပ်သော်၎င်း၊ ဂမျမာနေဝါ-တိုက်ရိုက်မကပ်,မှန်းဆ၍ သိအပ်သော်၎င်း၊ မဇ္ဈိမော-ဝတ်နောင် မဇ္ဈိမ ပုရိသ်သည်၊ ဘဝေ- ဖြစ်၏၊ တဏာ - ထို့အတူ၊ (" ပယုတ္တေ ဂမျမာနေဝါ ဝုတ္တေ " တို့ကို ညွှန်းသည်၊) ဝုတ္တေ - အာချာတ် ဝါစကသည် ဟောအပ်သော၊ အမှုမို-ကို၊ ပယုတ္တေဝါ-သော်၎င်း၊ ဂမျမာနေဝါ- သော်၎င်း၊ ဥတ္တမော-ဝတ်နောင် ဥတ္တမ ပုရိသ်သည်၊ ဘဝေ- ဖြစ်၏၊ ဝုတ္တေ - သော၊ သေသမို - တုမ္ဟ အမှုမှ ကြွင်းသော နာမသဒ္ဒါကို၊ ပယုတ္တေဝါ - သော်၎င်း၊ ဂမျမာနေဝါ- သော်၎င်း၊ ပဌမော-ဝတ်နောင် ပဌမပုရိသ်သည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏။

ပုံစံ။ ။ကေသရသီဟောဝိယ ဗုဒ္ဓေါ – ဘုရားရှင်သည် ကေသရာခြင်္သေ့မင်းနှင့် တူတော်မူ၏၊ လိန်, သန်ျာ, ဝိဘတ်တူ ပုံစံတည်း၊ ဋ္ဌိကာဌ်"နရဒေဝ မိဝ ဘဝန္တိ ပဿာမိ – အရှင်ကို လူမင်းကိုကဲ့သို့ မြင်ပါ၏" ဟု လိန်သန်ျာ ဝိဘတ်တူပုံစံကို ထုတ်၏၊ မာတင်္ဂါဒ္ဓဝ ဝနိတာ–မိန်းမသည် ဆင်နှင့်တူ၏၊ (လိန်မတူပုံစံ၊) သီဟောဝိယ ဗ္ဘမေ–ဤသူတို့သည် ခြင်္သေ့နှင့်တူ၏၊ (သန်ျာ မတူပုံစံ)၊ တုရင်္ဂါဝိယ ဇာမာဇာတ္တိယော ဓာဝန္တိ-မြင်းကဲ့သို့ ဤမိန်းမတို့သည် ပြေးကြကုန်၏၊ (လိန်သန်ျာ ၂ ပါးစုံ မတူပုံစံ။)

၉။ ပယုတ္တေ၊ ဂေါဘဝေ။ ။ကစ္စည်းကျမ်း၌ တုမ္ဟမဇ္ဈိမော – အမှေ ဥတ္တမောသုတ်တို့ကိုရည်ရွယ်၍"တုမ္ဟမို မဇ္ဈိမော, ဥတ္တမော ဘဝေမ္ဟမို" ဟုဂင်း, "နာမမို ပယုဇ္ဇမာနေဝိ တုလျာဓိကရဏော ပဌမော "သုတ်ကို ရည်ရွယ်၍ "သေသမို ပဌမော ဘဝေ"ဟုဂင်း ဆိုသည်။

ပယုတ္တေ, ဂမျမာန။ ။"ပယုဇ္ဇတေ– ယှဉ်အပ် ကပ်အပ်၏၊ ဤတိ ပယုတ္တော"နှင့်အညီ "အဟံ ဂန္ဆာမိ"၌ အဟံကဲ့သို့ တိုက်ရိုက်ယှဉ်အပ် ကပ်အပ်သောသဒ္ဒါကို " ပယုတ္တေ " ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသို့ ယှဉ်ကပ်လျက်မရှိသော်လည်း "သာမဏေရ..ကိ ံကရောသိ=အို ကိုရင် ဘာလုပ်နေသလဲ"ဟူသော စကားမျိုး၌"သင်သည်"ဟူသော တုမ္ဟသဒ္ဒါကို မှန်းဆ၍သိနိုင်၏၊ ထိုသို့ သိနိုင်သော အရာကို "ဂမျမာန"ဟု ဆိုသည်၊ ယပစ္စည်း မာနပစ္စည်းဖြင့် "ဂမျမာန"ဟု ပြီးသော်ဂမုဓာတ်သည် "သိခြင်း"အနက်ဟောတည်း။

၁၀။ ဧကကာလာဘိဓာနမ္ပိ, ဝုတ္ထေသု နာမအာဒိသု၊
ပရော၀ ပုရိသော ဟောတိ,ဓာတုတော ပဌမာဒိသ

၁၀။ ဧကကာလဘိဓာနမ္ပိ-တူသောကာလ, တူသောကြိယာ
ဟောရာဌ်၊ နာမအာဒိသု – နာမ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို၊ ဝုတ္ထေသု
ဟောအပ်ကုန်သော်၊ ဓာတုတော – ဓာတ်မှ နောက်၌၊ ပဌမာဒိသု
ပဌမပုရိသ် အစသည်တို့တွင်၊ ပရော ပုရိသော၀ - နောက် ပုရိသ်သည
သာ၊ ဟောတိ–ဖြစ်၏။

၁၁။ စျတ္ထနိဒ္ဒေ့ဒေ တုမ္မမ္မေ, န သကာ ပုရိသာ သိယုံ၊
ဥပါယော•ပါဒိယ ဟောယျော, ဥပေယံ တေန သာဓိယံ

၁၁။ တုမ္မမ္မေ – တုမ္မ , အမ္မသဒ္ဒါကို၊ စျတ္ထနိဒ္ဒေ့ - စိပစ္စည်း
အနက်ဖြစ်သော အဘူတတဒ္ဓောအနက်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သည်ရှိသော်
သကာ-မိမိဥစ္စာ ဖြစ်ကုန်သော၊ ပုရိသာ - မစ္ဆိုမပုရိသ်, ဥတ္တမ ပုရိသ
တို့သည်၊ န သိယုံ – မဖြစ်ကုန်၊ ဥပါဒိယ – ရှေးဥုးစွာ ယူပြီးနှင့်
ဟောယျော– စွန့်အပ်သော အနက်သည်၊ ဥပါယော - ဥပါယ မည်၏
တေန - ထို ဥပါယဖြင့်၊ သာဓိယံ - ပြီးစေအပ်သော် အနက်သည်
ဥပေယံ–ဥပေယ မည်၏။

၁၀။ **ကေ၊ပေ၊ပဌမာဒိသု။** ။“သဗ္ဗေသ မေကာဘိဓာနေ ပရော ပု
သော ” ဟူသော ကစ္စည်းသုတ်ကိုရည်ရွယ်၍ ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် “ဧက
ကာလ၌ ကာလအရ အချိန်ကာလကိုဂုင်း, “ကရဏ်ကာရော၊ ကာရောဓ
ကာလော ” ဟု ပြု၍ ကြိယာကိုဂုင်း ယူပ်။ ပရောပုရိသ် ချရပုံကိုလည်း ဝ
သုတ်၏အဖွင့်များဌ် ကြည့်ပါ။

၁၁။ **စျတ္ထ၊ပေ၊သိယုံ။** ။“တုမ္မသဒ္ဒါနှင့်ယှဉ်သော ဓာတ်နောင် မစ္ဆိ
ပုရိသ်, အမ္မသဒ္ဒါနှင့်ယှဉ်သော ဓာတ်နောင် ဥတ္တမပုရိသ်သက်ခြင်းသည် အ
ဖြစ်ရမည်လော ” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “စျတ္ထနိဒ္ဒေ့ ” စသည် မိန့
စျတ္ထဟူသောစကားသည် မောဂ္ဂလ္လာန – ဏာဒိကလ္ဟာ “အဘူတတဒ္ဓောဝေ
ကရာသဘူယောဂေ ဝိကာရာ စိ”ဟူသော (၁၁၉) သုတ်ကိုရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်
သော စကားတည်း၊ ထိုသုတ်သည် အဘူတတဒ္ဓောအနက်၌ စိပစ္စည်းသက်
၏၊ ထို့ကြောင့် “စျတ္ထ=စိ+အတ္ထ (စိပစ္စည်း၏အနက်)”ဟူသည် “အဘူတ
တဒ္ဓောအနက်တည်း”ဟု မှတ်ပါ။ [အကျယ်ကို မောဂ္ဂလ္လာန်ထိုသုတ်မှာရှု။

အဘူတတဇ္ဇာဝေ ။ ။အဘူတသ – (ယခုဖြစ်ရမည့် အနေမျိုးဖြင့်) ရှေးက မဖြစ်ဘူးသောအရာဝတ္ထု၏+ တဇ္ဇာဝေါ– (တေန+ဘာဝေါ) ထို မဖြစ်ဘူးသောအနေမျိုးဖြင့်+ယခုဖြစ်ခြင်းသည်၊ အဘူတတဇ္ဇာဝေါ-မည်၏၊ အဗျယီဘာဝေါပုဒ်သည် အဗျယသဒ္ဒါနောင် ဘူဓာတ်နှောင်းရာဝယ်စိပစ္စည်း (စ အနုဗန်ရှိသော ဤပစ္စည်း) သက်ထားသောပုဒ်တည်း၊ ရှေးက အဗျယမဟုတ်ဘဲ ယခုအဗျယကဲ့သို့ဖြစ်သောသမာသ်ကို အဗျယီဘောဟု ခေါ်သည်၊ အကျယ်ကို ထို အဗျယီဘောသမာသ်အဖွင့်များ၌ ရှုပါ။

ပုံစံ။ ။တုမှိဘဝတိ=ရှေးက သင်မဟုတ်ဘဲ ယခုသင်ကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ အမှိဘဝတိ=ရှေးက ငါမဟုတ်ဘဲ ယခု ငါကဲ့သို့ဖြစ်၏၊ ဤပုံစံ၌ တုမှ အမှသဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်သော်လည်း (သင်အစစ်,ငါအစစ်မဟုတ်ဘဲ) သင်ကဲ့သို့အယောင်ဆောင်နေသူ ငါကဲ့သို့ အယောင်ဆောင်နေသူ ဖြစ်ရကား စိပစ္စည်း၏ (အဘူတတဇ္ဇာအနက်) ရှိသော တုမှအမှသဒ္ဒါများဖြစ်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် မစ္ဆိုမပုရိသ ဥတ္တမပုရိသ် မသက်ဘဲ ပဌမပုရိသ်သာ သက်ရသည်။ [တုမှိ အမှိတို့၌ မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်ဖြင့် စိပစ္စည်း သက်၊ ဘဝတိ၏ ကတ္တားကိုကား သင် အယောင်ဆောင်သူ ငါ အယောင်ဆောင်သူ လူတယောက်ကို ထည့်ပါ။]

ဝါဒတမျိုး ။ ။အတ္ထံ တ္ထံ ဘဝတိ–သင်မဟုတ်သူက သင်ဖြစ်နေ၏ (သင်အယောင်ဆောင်နေ၏)၊ အနံဟံ အဟံ ဘဝတိ – ငါမဟုတ်သူက ငါဖြစ်နေ၏၊ (ငါအယောင်ဆောင်နေ၏)၊ တနည်း–အတ္ထံ တ္ထံ သမ္မဇ္ဇတေ (သင်မဟုတ်သူက သင်ကဲ့သို့ပြည့်စုံနေ၏)၊ အနဟံ အဟံ သမ္မဇ္ဇတေ၊ ဤ ပုံစံများ၌လည်း“သင်မဟုတ်, ငါမဟုတ်သူသည် အဘူတ၊ အခုအခါ သင်အဖြစ် ငါအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်နေခြင်းသည် တဇ္ဇာဝတည်း၊ ဤသို့ အဘူတတဇ္ဇာဝအနက်ဖြင့် တုမှ အမှသဒ္ဒါကို ညွှန်ပြသော အရာဖြစ်၍ ဘဝတိ၌ မစ္ဆိုမဥတ္တမပုရိသ် မသက်ရဘဲ ပဌမပုရိသ်သာ သက်ရသည်။

ဥပါယော၊ ပေ၊ သာဓိယံ။ ။“ဝိသေသနကို ဥပါယ, ဝိသေသျကို ဥပေယ”ဟု ခေါ်၏၊ ဥပါယ၌“ဥပ+အယဓာတ်, အပစ္စည်း”ဟုခွဲ၊ ဥပ-ဝိသေသျသို့ကပ်၍+အယတိ–ဖြစ်တတ်၏၊ ဇ္ဈတိ ဥပါယော၊ ဥပေယ၌“ဥပ+ဇ္ဈ-ဏျ”ဟုခွဲ၊ ဥပေတဗ္ဗော – ဝိသေသနသည် ကပ်ရောက်အပ်၏၊ ဇ္ဈတိ ဥပေယော၊ ဂါထာ၌ “ ဥပါဒိယ ဟေယျော ဥပါယော ” ဟုဂုဏ်း, “ တေန သာဓိယော ဥပေယော ”ဟုဂုဏ်း ဆိုအပ်သောစကားသည် ဥပါယ ဥပေယတို့၏ သဘောကိုပြသော စကားသာတည်း၊ သဒ္ဒါနက်ကို ပြသောစကား မဟုတ်။

ပုံစံ။ ။“နိလုပ္ပလံ”ပုံစံ၌ နိလ၏အနက်ဖြစ်သော အညိုဂုဏ်ကို စိတ်ဖြင့် ရှေးဦးစွာယူရ(အာရုံပြုရ)၏၊ ထိုသို့ယူပြီးနောံ ထိုအနက်ကို (အာရုံမပြုဘဲ)၊ စိတ်ကလွှတ်၍ “ကြာ ”ဟူသောအနက်သို့ ကပ်ရောက်သွား၏၊ (“ကြာ”

၁၂။ ဂတိဇုဏ္ဍာသနသဒ္ဒါ-ကမ္မကာနဉ္စ ကာရိတေ၊
ဘဇ္ဇာဒီနဉ္စ ယောကတ္တာ,ကမ္မသညော သ ဓာတုနံ၊
ဟရတ္တရာဘိဝါဒိနံ, ဒိသဇ္ဈောဟရတိသ ဝါ။

၁၂။ ဂတိဇုဏ္ဍာသနသဒ္ဒါကမ္မကာနံ- ဂတိအနက်ရှိသောဓာတ်, သိခြင်းအနက်ရှိသော ဓာတ် , စားခြင်းအနက်ရှိသော ဓာတ်, အသံပြုခြင်း အနက်ရှိသော ဓာတ်, အကမ္မကဓာတ် ဟူကုန်သော၊ ဓာတူနံစ- ဓာတ်တို့၏ဂုဏ်း၊ ဘဇ္ဇာဒိနံ - ဘဇ္ဇအစရှိကုန်သော၊ ဓာတူနံစ-ဓာတ်တို့၏ဂုဏ်း၊(အာဒိဖြင့် ကောန္ဒကိုယူ)၊ယောကတ္တာ-အကြင် သုဒ္ဓကတ္တားသည်၊ အတ္ထိ - ရှိ၏၊ သ (သော) - ထို သုဒ္ဓကတ္တားသည်၊ ကာရိတေ - ကာရိတ်ပစ္စည်း ရှိရာအခါ၌၊ ဝါ - ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် ယှဉ်ရာ အခါ၌၊ ကမ္မသညော - ကံ အမည်ရှိသည်၊ ဟောတိ – ၏၊ ဟရတ္တရာဘိဝါဒိနံ-ဟရဓာတ်, ကရဓာတ်,အဘိဝါဒိဟူသော နာမဓာတ်တို့၏ဂုဏ်း၊ဒိသဇ္ဈောဟရတိသ-ဒိသဓာတ်,အဓိရှေး အဝရှေး ရှိသော ဟရဓာတ်၏ဂုဏ်း၊ ယောကတ္တာ-သည်၊အတ္ထိ-၏၊သ(သော)-ထိုကတ္တားသည်၊ ကာရိတေ-၌၊ ဝါ-၌၊ ဝါ-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ ကမ္မသညော-ကံ အမည်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။ [ဟရတိ၌ တိကား ဓာတုနိဒ္ဒိဋ္ဌတည်း၊ ဟရဓာတ် ဟု ညွှန်ပြသည်။]

ဟူသော ဘအနက်ကို အာရုံပြုရ၏– ဟူလို။) ထို့ကြောင့် “ အညိုဂုဏ်သည် ရှေးဦးစွာယူ၍ စွန့်လွှတ်အပ်သော ဥပါယတည်း၊ “ ကြာ ”ကား ထို အညိုဂုဏ်ဖြင့် ပြီးစေအပ် (ထိုဂုဏ်သည် ကပ်ရောက်အပ်)သော ဥပေယတည်း” ဟုခွဲပါ။ [ဝိသေသန,ဝိသေသျတို့၏“ဂုဏ+ဂုဏီ, ဘေဒက+ဘေဒျ”စသော အခြားနာမည်များကိုလည်း ဘေဒစိန္တာဘာသာဋီကာ ဝိသေသန ဝိသေသျ ခဏ်း၌ ပြခဲ့ပြီ။]

၁၂။ **ဂတိ၊ပေ၊ကမ္မသညော**။ ။ဤစကားသည် မောဂ္ဂလ္လာန် (၂) ကလ္ပာ , ဂတိဗောဓာဟာရသဒ္ဒတ္ထာဂကမ္မကဘဇ္ဇာဒိနံ ပယောဇ္ဇေ ” ဟူသော (၄) သုတ်ကို မှီသောစကားတည်း၊ သဒ္ဒတ္ထမှ အတ္ထကို ရှေပုဒ်များသို့ လိုက်စေ၍ ဂတိအနက်ရှိသော ဓာတ် , သိခြင်းအနက်ရှိသော ဓာတ်, စားမျိုခြင်း အနက်ရှိသောဓာတ်, (အသနနှင့်အာဟာရသည် အနက်တူ), အသံပြုခြင်း အနက်ရှိသောဓာတ်, အကမ္မကဓာတ် , ဘဇ္ဇအစရှိသော ဓာတ်တို့၏

(ကာရိတ်ပစ္စည်း မယ္သဉ်တုန်းက) ကတ္တားသည် ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်ယှဉ်သော အခါ ကံအမည်ရ၏၊ "ကံအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ် သက်ရသည်"ဟူလို။

၈ တျဖ္ထ။ ။ဒါသော ဂါမံ ဂစ္ဆတိ၊ ဤသို့ ကာရိတ်ပစ္စည်းမယ္သဉ်တုန်းက "ဒါသော"ဟူသော ကတ္တားသည် "သာမိကော ဒါသံ ဂါမံ ဂမယတိ"ဟု ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် ယှဉ်သောအခါ "ဒါသံ"ဟု ကံဖြစ်လာ၏၊ ဤ ဓာတ်များအတွက် ဝါသဒ္ဒါမပါသော ဤကျမ်း၏အလိုအားဖြင့် "ဒါသေန, ဒါသဿ" ဟု မရှိရတော့၊ " ဂတိဗုဒ္ဓိ ။ပေ။ သယာဒီနံ ကာရိတော ဝါ " ဟု ဝါပါသော ကစ္စည်းအလိုအားဖြင့်ကား "ဒါသေန, ဒါသဿ"ဟု ရှိနိုင်သည်။ [ဂတျဖ္ထ ဟု ဆိုသောကြောင့် ဂမုဓာတ်နှင့် အနက်တူသော ယာဓာတ်ကိုယူ၍ "မာဏဝကော ဂါမံ ယာယတိ (သွား၏)၊ အာစရိယော မာဏဝကံ ဂါမံ ယာပယတိ" စသည်ကို ပုံစံထုတ်ပါ။]

ဗုဓျဖ္ထ။ ။မာဏဝကော ဓမ္မံ ဗုဇ္ဈတိ၊ (ကာရိတ်မယ္သဉ်ပုံ)၊ အာစရိယော မာဏဝကံ ဓမ္မံ ဗောဓ်ယတိ (ကာရိတ်ယ္သဉ်ပုံ)၊ ဗုဓအနက်ရှိသော ဝိဒဓာတ်နှင့် အခြား ဓာတ်များကိုလည်း " မာဏာဝကော ဓမ္မံ ဝိဒတိ (သိ၏)၊ အာစရိယော မာဏဝကံ ဓမ္မံ ဝေဒယတိ" စသည်ဖြင့် ပုံစံထုတ်ပါ။

အသနဖ္ထ။ ။မာဏဝကော မောဒကံ (ကတ္တတ်မှုံ=လဋ္ဌုးမှုံ) အသတိ (စား၏)၊ မာတာ မာဏဝကံ မောဒကံ အာသယတိ၊...အာသယတိနေ့ရာ၌ "ဘောဇယတိ"လဲ၍လည်း ပုံစံထုတ်ပါ။]

သဒ္ဒဖ္ထ။ ။မာဏဝကော ဝေဒံ (ဝေဒကျမ်းကို) အဓ္ဓျယတိ (သရဇ္ဈာယ်၏)၊ အာစရိယော မာဏဝကံ ဝေဒံ အဓ္ဓျာပယတိ၊ [" သရဇ္ဈာယ်ခြင်း"ဟူသည် အသံပြုခြင်းတည်း၊] "ပါဋ္ဌယတိ-ရွတ်စေ၏, ဖတ်စေ၏"ဟု ကြိယာလဲ၍လည်း ပုံစံထုတ်ပါ။ [ဇနော ဂီတံ ဂါယတိ, ပုရိသော ဇနံ့ ဂီတံ ဂါယာပယတိ– သီဆိုစေ၏"ဟုလည်း ထုတ်ကြ၏။]

အကမ္မက။ ။" ဟတ္ထိ သယတိ "ကာရိတ်မယ္သဉ်ပုံ၊ ဟတ္ထာရောဟော (ဆင်စီးသူသည်) ဟတ္ထိံ သယာပေတိ၊ မာတာ ပုတ္တံ သယာပေတိ၊ ["ဘူ, ဟူ, ဌာ"စသော အကမ္မကဓာတ်တို့ဖြင့်လည်း ပုံစံထုတ်ပါ။]

ဘဇ္ဇာဒိဓာတ်။ ။ဇနော တဏ္ဍုလံ ဘဇ္ဇတိ (လှော်၏)၊ ပုရိသော ဇနံ့ တဏ္ဍုလံ ဘဇ္ဇာပေတိ၊ အာဒိဖြင့် "ဇနံ့ တဏ္ဍုလံ ကောဋ္ဋာပေတိ (ထောင်းစေ၏)" ဟု ကောဋ္ဋဓာတ်ကိုဂုင်း, "အာစရိယော သိဿံ သေယျံ သန္တိရာပေတိ (ဖြန့်ခင်းစေ၏)"ဟု သံပုဗ္ဗ ထရဓာတ်ကိုဂုင်း မောဂ္ဂလ္လာန်ယူသည်။

ဟရ၊ဧပေ၊ တိသဝါ။ ။"ဟရာဒိနံဝါ" ဟူသော ဖ နံပါတ် မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်ကိုမှီ၍ ဆိုအပ်သော့စကားတည်း၊ "ဝါ"ဟု ဆိုသောကြောင့် ကံအမည်အမြဲမရ, တရံတခါသာ ရ၏၊ ကံအမည်မရသော့အခါ ကာရိတ်ကတ္တားအနက်၌

၁၃။ နိဓါဒါဂ္ဂါဒ သဒ္ဒါယ, ကန္ဒါနံ သမ္ဟာဝေ နသာ၊
ဝဟာနိယန္တေ့ဟေတုမ်ိ, ဘက္ခိဿာဟိံ သနေပိစ။

၁၃။ နိဓါဒါဂ္ဂါဒသဒ္ဒါယ ကန္ဒာနံ-နိဓာတ်,ဓါဒဓ့ာတ်,အာဂ္ဂေး ရှိသော ဂ္ဂေဓာတ်,အဒဓာတ်, သဒ္ဒါယဟူသော နာမဓ့ာတ်,ကန္ဒဓာတ် တို့၏၊ ယောကတ္တာ-သည်၊အတ္ထိ-၏၊ တဿ-ထိုကတ္တား၏၊ကာရိတေ-တတိယာသက်ရသည်၊ ဒေဝဒတ္တော ဘာရံ ဟရတိ၊ ယညဒတ္တော ဒေဝဒတ္တံ (ဒေဝဒတ္တေနဝါ)ဘာရံ ဟာရေတိ (ဆောင်စေ၏)၊ဒါသော ကမ္မံ ကရောတိ၊ သာမိကော ဒါသံ (ဒါသေနဝါ) ကမ္မံ ကာရေတိ။

အဘိဝါဒိဓာတ်။ ။မာဏဝကော ဂုရုံ (ဆရာကြီးကို) အဘိဝါဒေတိ (ရှိခိုးမှုကို ပြု၏)၊ အာစရိယော မာဏဝကံ (မာဏဝကေနဝါ) ဂုရုံ အဘိဝါဒယတိ–စေ၏၊ [အဘိဝါဒိကို နာမဓာတ် ဟု ဆိုသည်၊ အဘိဝါဒနံ အဘိဝါဒေါ (ရှိခိုးခြင်း)၊ အဘိဝါဒံ ကရောတိတိ အဘိဝါဒိ၊ " ဓာတ္ထွော နာမသ္မာ ဏ္ဍ " ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်ဖြင့် ကရောတိ အနက်၌ ဏ္ဍပစ္စည်း သက်၊ ထိုနောင် ဏ္ဍကို ဧပြု၍"အဘိဝါဒေတိ"ဟုဂင်း, ကာရိတ် ဏယသက်၍ "အဘိဝါဒယတိ"ဟုဂင်း ဖြစ်၏။

ဒိသဓာတ်, အဓိ-အဝ-ဟရဓာတ်။ ။ဒေဝဒတ္တော ယညဒတ္တံ ပသတိ၊ (ကာရိတ်မယှဉ်ပို့)၊ သာမိကော ဒေဝဒတ္တံ (ဒေဝဒတ္တေနဝါ) ယညဒတ္တံ ဒသေတိ(ကြည့်စေ၏=ပြ၏)၊ဒေဝဒတ္တော ဩဒနံ အဘ္ဘောဟာရတိ(ခံတွင်းသို့ ရှေးရှုဆောင်၏၊ ဝါ–စား၏)၊ ယညဒတ္တော ဒေဝဒတ္တံ (ဒေဝဒတ္တေနဝါ) ဩဒနံ အဘ္ဘောဟာရာပေတိ။

မှတ်ချက်။ ။ဂတိမှစ၍ ဘဇ္ဇတိုင်အောင် ဓာတ်များအတွက် ဝါသဒ္ဒါ မပါဘဲ ဆိုသောကြောင့် ထို ဓာတ်များ၏ ယှဉ်ရာဌ်သာ ကံအမည်ရှိ၍ အမြဒုတိယာဝိဘတ် သက်ရသည်၊ အခြားဓာတ်များဌ်ကား ဒုတိယာဝိဘတ်ချည်း မသက်ရဘဲ ဓာတ်၏ကတ္တား ဖြစ်သည်အားလျော်စွာ ကတ္တရိစ သုတ်ဖြင့် တတိယာလည်း သက်ရသည်၊ ထို့ပြင် အဓိအဝပုဗ္ဗ, ဟရဓာတ်လည်း (စား မျိုခြင်း အနက်ရှိရကား) အသနတ္ထဌ်သွင်း၍ ကံအမည် အမြဲမှည့်မည်စိုးသော ကြောင့် မမြဲကြောင်းပြလို၍ ဤဂါထာပါဒဌ် သွင်းပြရသည်။

၁၄။ နိခါဒါ၊ ပေ၊ နသာ။ ။ဤ၂ပါဒကား မောဂ္ဂလ္လာန်(၂) ကလ္ပဌ် " နခါဒါဒိနံ " ဟူသော သုတ်ကို မှီသောပါဒတည်း၊ ထိုသုတ်ဌ် ခါဒါဒိဝယ် အာဒိဖြင့် အဒဓာတ် , အာပုဗ္ဗ – ဂ္ဂေဓာတ် , သဒ္ဒါယဟူသော နာမဓ့ာတ်,ကန္ဒဓာတ်, နိဓာတ်တို့ကို ယူသည်၊ ထိုဓာတ်တို့တွင် ခါဒဓာတ်,

ကာရိတ်ပစ္စည်းရှိရာ အခါဌ၊ ဝါ-ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် ယှဉ်ရာအခါဌ၊ သာ-ထို ကမ္မသညာသည်၊ နသမ္ဘာဝေ-မဖြစ်သင့်၊ အနိယန္တုဟေတုမှိ-အမြဲလိုက်၍ တိုက်တွန်းပဲ့ပြင်, သွန်သင်မည့် ဟေတုကတ္တားမရှိလဿဝဲ၊ ဝါ-ဟေတုကတ္တား မလိုလဿော်၊ ဝဟ-ဝဟဓော်၏ဂုင်း၊ အဟိံသနေပိ-မညှဉ်းဆဲခြင်းအနက်သည်လည်း၊ (သတိ-ရှိလသော်၊) ဘက္ခိသဒ္ဒ - ဘက္ခဓော်၏ဂုင်း၊ ယောကတ္တာ - သည်၊ အတ္ထိ - ၏၊ တသ-ထိုကတ္တားဧ၏၊ ကာရိတေ-၌၊ ဝါ-၌၊ သာ-ထိုကမ္မသညာသည်၊ နသမ္ဘာဝေ-မဖြစ်သင့်။

အဒဓာတ်,နေဝံဌ်လာမည့် ဘက္ခဓာတ်တို့သည်၊(၁၂)ဂါထာဌ်ဆိုအပ်ခဲ့သော အသနအနက်-အာဟာရအနက်ရှိသောကြောင့် "ကံအမည် ရလေသလော" ဟု ထင်မှားဘွယ်ရှိ၏၊ နိဓာတ်,နောက်ဌ်လာမည့် ဝဟဓာတ်သည် ဂတိအနက်ရှိရကား (၁၂) ဂါထာဝယ် ဆိုအပ်ခဲ့သော ဂတျတ္ထတွင်ပါဝင်၍ "ကံအမည်ရလေသလော"ဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိ၏၊ အာ+ဌ္ဌ, သဒ္ဒါယနာမဓာတ်, ကန္ဓဓာတ်တို့သည် အသံပြုခြင်းအနက် ရှိသောကြောင့် (၁၂) ဂါထာဝယ် ဆိုအပ်ခဲ့သော သဒ္ဒတ္ထတွင်ပါဝင်၍ [ဋီကာဌ်ကား " သဒ္ဒါယနှင့် ကန္ဓသည် အကမ္မကတွင်ပါဝင်၍"ဟု ဆို၏။]"ကံအမည်ရလေသလား"ဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာဖြင့် ထိုဓာတ်များကို ပြန်၍နှုတ်ရ "ကံအမည် မရ" ဟု တားမြစ်ရသည်၊ ထို့ကြောင့်.....

နိဓာတ်။ ။"ဒေဝဒတ္တော အဇံ ဂါမံ နယတိ"တုန်းက "ဒေဝဒတ္တော" ဟူသော ကတ္တားသည် ကာရိတ်ယှဉ်သောအခါ "ယညဒတ္တော ဒေဝဒတ္တေန အဇံ ဂါမံ နယာပယတိ (ဆောင်စေ၏)"ဌ် " ဒေဝဒတ္တေန "ဟု ကာရိတ်ကတ္တားသာဖြစ်၍ "ဒေဝဒတ္တံ"ဟု ကံမဖြစ်ရတော့။

ခါဒဓာတ်။ ။"ပေါတော ကဒလိံ ခါဒတိ=ကလေးသည် ငှက်ပျောသီးကို စား၏"ဌ် " ပေါတော " ဟူသော ကတ္တားသည် ကာရိတ်ယှဉ်ရာဌ် "မာတာ ပေါတေန ကဒလိံ ခါဒယတိ"ဝယ် "ပေါတေန"ဟု ကတ္တားသာဖြစ်၍ "ပေါတံ"ဟု ကံမဖြစ်တော့။

အာ+ဌ္ဌ။ ။" ဒေဝဒတ္တော ဒါရကံ အဌ္ဌာယတိ " ဌ် " ဒေဝဒတ္တော " ဟူသော ကတ္တားသည် " ယညဒတ္တော ဒေဝဒတ္တေန ဒါရကံ အဌ္ဌာပယတိ" ဌ် "ဒေဝဒတ္တေန"ဟု ကတ္တားသာဖြစ်၍ "ဒေဝဒတ္တံ"ဟု ကံမဖြစ်တော့။

သဒ္ဒါယ။ ။"သဒ္ဒံ ကရောတိ- အသံကိုပြု၏" ဟူသောအနက်ဌ် သဒ္ဒံ ဟူသော နာမ်နောင် အာယသက်၍ "သဒ္ဒါယ"ဟု နာမဓာတ်ဖြစ်၏၊ "ကိံကိကာ သဒ္ဒါယတိ-ခြ။ (ဆည်းလည်း) သည် အသံပြု၏"ဟု "ကိံကိကာ"

ဟူသောကတ္တားသည် “ဝါတော ကိင်္ကိဏီကာယ (သည်) သဒ္ဒါယယတိ– အသံပြုစေ၏”၌ ကတ္တားသာဖြစ်၍ “ကိင်္ကိဏီကံ” ဟု ကံမဖြစ်တော့။

ကန္ဒဓာတ်။ ။ “ဗာလော ကန္ဒတိ– ကလေးသည် ငို၏ ”၌ ဗာလော ကတ္တားသည် “ဒါရကော (သူငယ်သည်) ဗာလေန (သည်) ကန္ဒာပယတိ (ငိုစေ၏)”၌ ကတ္တားသာဖြစ်၍ “ဗာလံ”ဟု ကံမဖြစ်တော့။

ဝဟာနိယန္တိ ဟေတုမှိ ။ ။ ဤပါဒကား “ ဝဟိသာနိယန္တု၊ကေ ” ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန် (၈၈) သုတ်ကို မှီသောပါဒတည်း၊ နိပုဗ္ဗ, ယမုဓာတ်, တုပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော “နိယန္တု၊”သဒ္ဒါသည် ဆိုင်ရာ (အလုပ်ကိစ္စ) ကြုံယာ၌ အမြဲလိုက်၍ ပြုပြင်တတ်သူ (ကတ္တား) ကို ဟော၏၊ ထိုသို့ ပြုပြင်ပေးတို့မလိုဘဲ သူ့ဘာသာပြုသွားမည့် ဟေတုကတ္တားသည် ကံမဖြစ်နိုင်။ [နတ္ထိ+နိယန္တာ+ယသာတိ အနိယန္တာ=တိုက်တွန်းမည့်သူမရှိ၊ အနိယန္တာစ+သော+ဟေတုစာတိ အနိယန္တု၊ဟေတု။]

မံ စံ။ ။ဒေဝဒတ္တော ဘာရံ ဂါမံ ဝဟတိ၊ ဤပုံစံဝယ် ဒေဝဒတ်၏ဝန်ကို ဆောင်သွားရာ၌ စေခိုင်းသူတယောက်က နောက်မှလိုက်၍ တိုက်တွန်းဘွယ်မလို၊ ထို့ကြောင့် “ ယညဒတ္တော ဒေဝဒတ္တေန ဘာရံ ဂါမံ ဝါဟာပေတိ (ဆောင်စေ၏)” ဟု ကာရိတ်ဝါကျဖြစ်သောအခါ “ဒေဝဒတ္တေန” နေရာဝယ်“ဒေဝဒတ္တံ”ဟု ကံမဖြစ်တော့၊“ဗလိဗဒ္ဒေါ ဘာရံ ဂါမံ ဝဟတိ”၌ကား ဗလိဗဒ္ဒသည် သူ့ဘာသာဆောင်၍ မသွား၊ နေဝံကလိုက်၍ မောင်းနှင်ပေးရသေး၏၊ ထိုသို့ “သနိယန္တု၊ကဟေတု”ဝါကျ၌ကား“သာကဋိကော (လှည်းသမားသည်) ဗလိဗဒ္ဒံ ဘာရံ ဂါမံ ဝါဟယတိ”ဟု ကံအမည်ရသည်။

ဘက္ခိဿာဟိံသနေပိစ ။ ။ ဤပါဒလည်း “ ဘက္ခိဿာဟိံသာယံ ” ဟူသော ဂဏသုတ်ကိုမှီသော ပါဒတည်း၊ [ဘက္ခိ၌ ဇကား ဓာတုနိဒ္ဒေ။] ဘက္ခဓာတ်သည် ညှဉ်းဆဲခြင်းသဘောမရှိသော စားခြင်းအနက်ကိုဟောရာ၌ “ဒေဝဒတ္တော မောဒကေ ဘက္ခတိ” ဝယ် “ဒေဝဒတ္တော”ဟူသော ကတ္တားသည် ကာရိတ်ယှဉ်ရာ၌ “ယညဒတ္တော ဒေဝဒတ္တေန မောဒကေ ဘက္ခယတိ” ဟူသောဝါကျ၌ “ဒေဝဒတ္တေန”ဟု ကတ္တားသာ ဖြစ်၏၊ “ ဒေဝဒတ္တံ ” ဟု ကံမဖြစ်၊ အကယ်၍ ညှဉ်းဆဲဖျက်ဆီးသော စားခြင်းဖြစ်လျှင်ကား“ဗလိဗဒ္ဒါ သဿံ ဘက္ခန္တိ ” ဟူသော သုဒ္ဓကတ္တု၊ဝါကျဝယ် “ ဗလိဗဒ္ဒါ ” ဟူသော ကတ္တားသည် “ဒေဝဒတ္တော ဗလိဗဒ္ဒေ သဿံ ဘက္ခယတိ” ဟူသောဝါကျ၌ “ဗလိဗဒ္ဒေ”ဟု ကံအမည်ရသည်–ဟူလို။

မှတ်ချက် ။ ။ မုံနှင့် ကောက်ပင် ၂ မျိုးတွင် ကောက်ပင်သည် စည်ပင်တိုးပွားခြင်းသဘောရှိသောကြောင့်“အသက်ရှိ၏”ဟု ယူ၍, မုံကား စည်ပင်ခြင်းသဘော မရှိသောကြောင့် အသက်မရှိဟု ဟိန္နူတို့ယူကြ၏၊ ထို့ကြောင့်

၁၄။ ပဓာနံ နိဝဟာဒိနံ, အပ္ပဓာနံ ဒုဟာဒိနံ၊
ကာရိတာနံ သကံ ကမ္မံ, ဝါစ္စံ ကတ္ဟာ ပယောဇကော။

၁၄။ နိဝဟာဒိနံ- နိဓာတ် ဝဟဓာတ် အစရှိသော ဓာတ်တို့၏၊ (ဒ္ဝိသု- ၂ ပါးသော ကံတို့တွင်၊) ပဓံနံ-ပဓာန ဖြစ်သော၊ ကမ္မံ-ကံကို၊ (ကမ္မဇေန- ကံ၌ ဖြစ်သော အာချာတ် ဝိဘတ်, ကိတ်ပစ္စည်းသည်၊) ဝါစ္စံ-ဟောအပ်၏၊ ဒုဟာဒိနံ-ဒုဟ အစရှိသော ဓာတ်တို့၏၊ (ဒ္ဝိသု-တို့တွင်၊) အပ္ပဓာနံ-အပ္ပဓာနဖြစ်သော၊ ကမ္မံ- ကံကို၊ (ကမ္မဇေန-သည်၊) ဝါစ္စံ-၏၊ ကာရိတာနံ-ကာရိတ် ပစ္စည်းနှင့် ယှဉ်သော ဓာတ်တို့၏၊ (ဒ္ဝိသု-ကာရိတ်ကံ ဓာတ်ကံ ၂ ပါးတို့တွင်၊) သကံ ကမ္မံ-မိမိဥစ္စာ ဖြစ်သော ကာရိတ်ကံကို၊ (ကမ္မဇေန- သည်၊) ဝါစ္စံ - ၏၊ ကာရိတာနံ-တို့၏၊(ဒ္ဝိသု- ၂ပါးသောကာရိတ်ကတ္တားဓာတ်ကတ္တားတို့တွင်၊) ပယောဇကော - စေခိုင်းတိုက်တွန်းတတ်သော၊ ကတ္တာ-ကာရိတ်ကတ္တားကို၊ (ကတ္တုဇေန - ကတ္တား၌ဖြစ်သော အာချာတ် ဝိဘတ်, ကိတ်ပစ္စည်းသည်၊) ဝါစ္စော-ဟောအပ်၏။

မှုံစားရာ၌ မှုံကိုညှဉ်းဆဲရာမရောက်၊ ကောက်ပင်ကိုစားရာ၌ကား ကောံပင်ကို ညှဉ်းဆဲရာရောက်သတဲ့။ [ဗုဒ္ဓဘာသာအလိုအားဖြင့် "ကောံပင်မှာ အသက် (ဇီဝ) မရှိသောကြောင့် ညှဉ်းဆဲရာ မရောက်၊ ကောက်ပင်၏ ဥစ္စာရှင်ကို ညှဉ်းဆဲရာရောက်သည်"ဟု ယူကြရသည်။]

ဒ္ဒီကာပုံစံ။ ။ဒ္ဒီကာ၌ကား "ပေါတော ဂုဠံ ဘက္ခတိ = ကလေးသည် အချိုလုံးကို စား၏၊ မာတာ ပေါတေန ဂုဠံ ဘက္ခယတိ၊(မည်ဉီးဆဲရာပုံစံ)၊ သေနော မိဂံ ဘက္ခတိ – သိန်းစွန်သည် သားကောင်ကို စား၏၊ လုဒ္ဓကော (မုဆိုးသည်) သေနံ(ကို) မိဂံ ဘက္ခယတိ"ဟု ညှဉ်းဆဲရာ၌ ပုံစံကိုထုတ်၏။

၁၄။ **ပဓာနံ၊ပေါကမ္မံ ဝါစ္စံ။** ။ဤစကားသည် ကံ ၂ မျိုးရှိသောဓာတ်တို့၏ (ကံဟောဝါကျ ရောက်သောအခါ) ဝုတ္တကံကို ညွှန်ပြသောဂါထာတည်း၊ နယာဒိဂဏိကဓာတ်, ဒုဟာဒိဂဏိကဓာတ် ဟု ဒ္ဝိကမ္မကဓာတ် ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ကံဟောဝါကျ၌ နယာဒိဓာတ်တို့၏ ပဓာန အပ္ပဓာနကံ ၂ မျိုးတွင် ပဓာနကံကိုဂုဏ်း, ဒုဟာဒိဓာတ်တို့၏ ပဓာန – အပ္ပဓာနကံ ၂ မျိုးတွင် အပဓာနကံကိုဂုဏ်း , ဟော၏၊ ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် ယှဉ်သော ဓာတ်တို့၏ ကာရိတ်ကံ ဓာတ်ကံ ၂ မျိုးတွင် မိမိဥစ္စာဖြစ်သော ကာရိတ်ကံကိုဟော၏၊

၁၅။ အဘာဝါအဘိဓေယျဿ, အညဒပျာဟ ကမ္မဇော၊
ကာလဒ္ဓဘာဝဒေသေ တု , နာဘိဓာတျညသမ္ဘဝေ။

၁၅။ အဘိဓေယျဿ – မိမိဟောအပ်သော ကံ၏၊ အဘာဝါ-မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝါ- မရှိခဲ့သော်၊ ကမ္မဇော- ကံအနက်၌ ဖြစ်သော ဝိဘတ်ပစ္စည်းသည်၊ ဝါ - ကံဟော အာချာတ် ဝိဘတ်, ကိတ်ပစ္စည်းသည်၊ အညံအဝိ-အခြားသော ကံကိုလည်း၊ အာဟ-ဟောရတော့၏၊ အညသမ္ဘဝေ- အခြားသောကံ၏ဖြစ်သင့်ခြင်းသည်၊(သတိ- ရှိသေးသော်၊) ကာလဒ္ဓဘာဝဒေသေ တု- ကာလ, အဒ္ဓ, ကြိယာ, ဒေသတို့ကိုကား၊ ကမ္မဇော- သည်၊ န အဘိဓာတိ- မဟော။

“ ထိုကံများကို ဝုတ္တကံအဖြစ်ဖြင့် ထားရသည် ” ဟူလို၊ အကျယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိ ဘာသာဋီကာ, အာချာတ်– ဓာတူဟိ ဏော ဏာယ စသော သုတ်အဖွင့်၌ဂင်း, ဘေဒစိန္တာ (၂၀၄) “ အပ္ပဓာနံ ဒုဟာဒိနံ ”မှ စ၍ (၂၀၇) တိုင်အောင် ဂါထာတို့၏ ဘာသာဋီကာ၌ဂင်း ရှုပါ။

ကတ္တာ ပယောဇကော ။ ။ ဤစကားကား ကာရိတ်ပစ္စည်းယှဉ်ရာ၌ ကတ္တုဝါကျကို ရည်ရွယ်သောစကားတည်း၊ ကာရိတ်ကတ္တား ဓာတ်ကတ္တား ဟု ကတ္တား ၂ မျိုးရှိရာဝယ် ကာရိတ်ကတ္တားကိုသာ အာချာတ်ဝိဘတ်, ကိတ်ပစ္စည်းတို့က ဟောသည်၊ “ ထို ကာရိတ်ကတ္တားကို ဝုတ္တကတ္တား အဖြစ်ဖြင့် ထားရသည်” ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “ယညဒတ္တော ဒေဝဒတ္တေန ဩဒနံ ပါစေတိ” (“ ပါစိတာ ”ကိတ်ကြိယာ, တုပစ္စည်း၊) ဤဝါကျ၌ ကာရိတ်ကတ္တား ဖြစ်သော ယညဒတ္တကိုသာ ဝုတ္တကတ္တားအဖြစ်ဖြင့်“ယညဒတ္တော”ဟု ထား၍ ဒေဝဒတ္တဟူသော ဓာတ်ကတ္တားကို မဟောသောကြောင့်“ဒေဝဒတ္တေန”ဟု အဝုတ္တကတ္တားအဖြစ်ဖြင့် ထားရသည်။

၁၅။ အဘာဝါပေါကမ္မဇော။ ။ဒုဟာဒိဓာတ်သည် အပဓာနကံကို ဟောသော်လည်း ထို ကံက အပါဒါန် , သမ္ပဒါန် , အာဓာရတမျိုးမျိုး ဖြစ်နေသောအခါ ဟောစရာ အပဓာနကံ မရှိတော့၊ ထိုအခါ ကံဟောဝိဘတ် ကံဟောကိတ်ပစ္စည်းသည် အခြားသော ပဓာနကံကိုလည်း ဟောရတော့၏၊ ပုံစံကား–“ဂေါပါလေန ဂေါဘိ ပယာနိ ဒုယ္ဟန္တေ၊ ဂုန္နံ ပယာနိ ဒုယ္ဟန္တေ၊ ဂေါသု ပယာနိ ဒုယ္ဟန္တေ ” တည်း။ [နွားကျောင်းသားသည် နွားမတို့မှ '(နွားမတို့၏, နွားမတို့၌)နို့ရည်တို့ကို ညှစ်အပ်ကုန်၏။] ဤပုံစံ၌ အပဓာနကံ ပုဋ်က ဂေါဘိ (အပါဒါန်) ဂုန္နံ (သမ္ပဒါန်) ဂေါသု (အာဓာရ) ဖြစ်နေသော

ကြောင့် ပဓံဒနကံဖြစ်သော (ပယာနိ) ကိုပင် အန္တေဝိဘတ်က ဟောရတော့၏။ [ကိတ်ပုံစံ၌ "ဒုယ္ဟန္တေ" နေရာဝယ် "ဒုဒ္ဓါနိ" ဟု ဖြစ်စေ "ဒုဟိတာနိ" ဟု ဖြစ်စေ ကြိယာတခုခု လဲပါ။]

ကာရိတ်ပစ္စည်းယှဉ်ရာဝယ် "သင်္ကိမံ – ဒိမိကာရိတ်ကံကိုဟော၏" ဟု ဆိုခဲ့သော်လည်း မိမိကာရိတ်ကို မရှိလျှင် ဓာတ်ကံကိုလည်း ဟောသေး၏၊ ပုံစံကား–"ယညဒတ္တေန (ကာရိတ်ကတ္တား) ဒေဝဒတ္တေန (ဓာတ်ကတ္တား) ဩဒနော (ဓာတ်ကံ) ပါစိယတေ" တည်း၊ ဤ၌ ဟောနေကျ ကာရိတ်ကံက ဓာတ်ကတ္တား ဖြစ်နေသောကြောင့် ဓာတ်ကံကိုသာ ဟောရတော့သည်။

ကာလ၊ပေ၊သမ္ဘန္ဓေ။ ။ ထိုကဲ့သို့ ဟောဘို့ရာ ကံတခုခုရှိနေသေးလျှင် ကံဟောဝိဘတ် (ကိတ်ပစ္စည်း) သည် ကာလ, အဒ္ဓ, ဘာဝ, ဒေသတို့ကိုကား မဟော၊ "ဟောစရာကံတခုမျှ မရှိလျှင်ကား ထိုကာလစသည်ကိုပင် ကံအဖြစ်ဖြင့် ဟောရလိမ့်မည်" ဟူလို။ ပုံစံကား — သိဿေန မာသံ ဝေဒေါ အဓီယတေ = တပည့်သည် တလပတ်လုံး ဝေဒကျမ်းကို ရွတ်အံသရဇ္ဈယ်အပ်၏၊ ဤ၌ "ဝေဒေါ" ဟု ကံရှိသေးသောကြောင့် "မာသံ" ဟူသော ကာလကို မဟော၊ ထို့ကြောင့် အစွန့်သံယောဂအဖြစ်ဖြင့် "မာသံ" ဟု ရှိရသည်။

"လုဒ္ဓကေန ကောသံ (တကောသတိုင်တိုင်) မိဂေါ ဝိဇ္ဈတေ၊ (အဒ္ဓကို မဟောပုံ)၊ ဂါယကေန သြဒနပါကံ ဂီတံ ဂါယတေ = သီးချင်းသည်သည် ထမင်းကျက်ခြင်းတိုင်အောင် သီချင်းကို သီဆိုအပ်၏၊ (ကြိယာ ဟူသော ဘာဝကို မဟောပုံ)၊ ["သြဒနပါကံ–ထမင်းကျက်ခြင်းကြိယာကို၊ ဂီတံ–သီချင်းကို၊ ဂါယတေ-ဖွဲ့နွဲ့သီဆိုအပ်၏" ဟုလည်း ပေးကြသေး၏၊ ထိုသို့ပေးလျှင် "သြဒနပါကံ" သည် ကံဖြစ်နေသောကြောင့် ဘာဝဟူသော ကြိယာကို ဟောရာရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် ထို အနက်ကို စဉ်းစားပါ။] ဝိပါသာယ မဂဓံ ပထိကော သံပိဋ္ဌိယတေ=ရေတ်ခြင်းသည် မဂဓဒေသတရပ်လုံး ခရီးသွားသူကို နှိပ်စက်အပ်၏၊ (ဒေသကို မဟောပုံ)။

သရူပဇ္ဈ။ ။ဗြဟ္မဏေန ရညော ရညာ ရာဇိနိဝါ ကမ္မလံ ယာစိယတေ (ယာစိတဗ္ဗံဝါ)၊ (ယာစ၌တ်၏ပုံစံ)၊ဗြဟ္မဏေန ရုက္ခဿ ရုက္ခမှာ ရုက္ခမှိဝါ ဖလာနိ အဝစိယန္တေ (အဝစိတဗ္ဗာနိ)-ဆွတ်ခူးအပ်ကုန်၏၊ (အဝ-စိဓာတ်၊) ဒုဟာဒိဠ္ဍ အာဒိ၏ပုံစံတည်း။....ထို့ပြင် – သမာသ်အရာ၌ "အာယာစိတာ ဓမ္မဒေသနာ ယသ္သ ဘဂဝတော်တိ အာယာစိတဓမ္မဒေသနော" ဟု ပုံစံထုတ်၍ ဝါကျအခိုက်၌ " ဓမ္မဒေသနာ " ဟူသော ပဓာနကံကိုဟောသော်လည်း သမာသ်ပြီးသောအခါ"ယသ္သ"ဟူသော အညပုဒ်၏အနက်ဖြစ်သော "ဘဂဝတော"ဟူသော သမ္ဗန်ကိုသာ ဟောရတော့၏–ဟု ဆို၏၊ "အာယာစိတာ ဓမ္မဒေသနာ ယသ္သာ ဘဂဝတာ (ယသ္မိံ ဘဂဝတိ) ဣတိ အာယာစိတ

၁၆။ **ကာလဒ္ဓဘာဝဒေသာနံ, ကမ္မတာ·ကမ္မကေဟိ ဝေ၊**
အန္တာဘူတကြိယာညေဟိ, ယောဂေ သမ္ဘောတိ ဓာတုဟိ။

၁၆။ အန္တာဘူတကြိယာညေဟိ—အတွင်းၠဖြစ်သောကြိယာတပါး ရှိကုန်သော၊ ဝါ-ကြိယာတပါးအတွင်းဝင်ကုန်သော၊ အကမ္မကေဟိ-အကမ္မကဖြစ်ကုန်သော၊ ဓာတူဟိ-ဓာတ်တို့နှင့်၊ ယောဂေ-ယှဉ်ခြင်းသည်၊ (သတိ-ရှိလသော်၊) ဝေ - စင်စစ်၊ ကာလဒ္ဓဘာဝဒေသာနံ-ကာလ, အဒ္ဓ, ကြိယာ, ဒေသတို့၏၊ ကမ္မတာ-ကံတို့၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ-ကံအမည်သည်၊ သမ္ဘောတိ-ဖြစ်နိုင်၏။

ဓမ္မဒေသနော”ဤၠလည်း အပါဒါန်အဓိကရဏတို့ကို ဟောရတော့၏၊ ဤသို့ ကစ္စာယနသာရသရူပတ္ထၠ ဆိုသေး၏။

ထို အဆိုကား ဗဟုဇ္ဈိဟိသမာသ်သည် အညပုဒ်အနက်ကို ဟောရိုးထုံးစံဖြစ်၍ အထူးအဆန်းမဟုတ်ပါ၊ ထို့ပြင် — “ နိတော + အဇော ယံဂါမံတိ နိတောဇော-ဆောင်အပ်သော ဆိတ်ရှိသော (ဆိတ်ကိုပို့ဆောင်အပ်သော) ရွာ”ဟူသော သမာသ်ၠ ဝါကျအခိုက်ဝယ် “အဇော”ဟူသော ပဓာနကံကို ဟောသော်လည်း သမာသ်ပြီးသောအခါ “ ယံ ”၏အရ အပဓာနဖြစ်သော ဂါမံကို ဟောရခြင်းသည်ၵင်း “ ဒုဒ္ဓါ+ဂါ၀ေါ ယံတိ ဒုဒ္ဓဂု(ခီရံ) - ညွှစ်အပ်သော နွားမရှိသော နို့ရည်” ဤ ဒုဟာဒိပုံစံၠလည်း သမာသ်အခိုက်တုန်းက “ ဂါ၀ေါ ”ဟု အပဓာနကံကို ဟောသော်လည်း သမာသ် ပြီးသောအခါ “ယံ”၏အရ ပဓာနဖြစ်သောခီရံကို ဟောရခြင်းသည်ၵင်း, ဗဟုဇ္ဈိဟိသမာသ် ထုံးစံဖြစ်၍ အထူးအဆန်း မဟုတ်၊ မှန်၏၊—ပဓာန, အပဓာန အခွဲသည် သမာသ်၏အရာ မဟုတ်၊ အာချာတ် ကိတ်၏အရာသာ ဖြစ်သည်။

ပဓာန မပ္ပဓာနဿ, အာချာတသဒ္ဒ ကိတသဒ္ဒ၊
ဝိသယော ဓမ္မတာယာတိ , ဝုတ္တံ ဇာတိနိရုတ္တိယံ။

၁၆။ **ကာလ၊ပေ၊ဓာတုဟိ ။** ။ [အန္တာ + ဘူတာ, အန္တာဘူတာ၊ အညာ+ကြိယာ, ကြိယာညာ၊ အန္တာဘူတာ + ကြိယာညာ ယေသံတိ အန္တာဘူတကြိယာညာ (အကမ္မကာ)။] အကမ္မကဓာတ်ဖြစ်၍ ကာလ စသည်မှတပါးသော ဟောဘို့ရာကံမရှိလျှင် ကြိယာတမျိုးကို အတွင်းသွင်း၍ ကာလ-အဒ္ဓ-ဘာဝ-ဒေသတို့ကိုပင် ဝုတ္တာကံအဖြစ်ဖြင့်ဟောနိုင်ပြန်၏၊ ပုံစံကား....

ကာလ ။ ။ နာရာယဏောန စတ္တာရောမာသာ သိယန္တေ၊ နာရာယဏောန—ဗိဿဏုိးနတ်ကြီးသည်၊ စတ္တာရောမာသာ-၄ လ တို့ကို၊ သိယန္တေ—

၁၇။ ကိတာ၀ျာတ၀ိသေသျဟိ, ယံ ဝုတ္တံ တံ ပကာသတိ၊
၀ိသေသနာ-နုတ္တမ၀ိ, ဝုတ္တံ၀ါ-ဒဗ္ဗဘေဒတော။

၁၇။ ကိတာ၀ျာတ ၀ိသေသျဟိ - ကိတ် , အာ၀ျာတ်ဟူသော ၀ိသေသျပဓာနကြိယာ တို့သည်၊ ယံ - အကြင် ကာရကကို၊ ဝုတ္တံ - ဟောအပ်၏၊ တံ-ထိုကာရကသည်၊ ၀ိသေသနာနုတ္တံ-၀ိသေသန အပ ဓာနကြိယာသည် မဟောအပ်သည်၊(သမာနံ)၀ိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဝုတ္တံ၀ - ဟောအပ်သကဲ့သို့၊ ပကာသတိ - ထင်ရှား၏၊ (ကဿဓာ-နည်း၊) အဒဗ္ဗဘေဒတော - ဒြဗ်မပြားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

အိပ်ရာကာလ ပြုအပ်ကုန်၏၊ ဤသို့ သိခြင်တော်၌ (ကရဓာတ်၏) ပြုခြင်း ကြိယာ အတွင်း၀င်သောကြောင့် "စတ္တာရောမာသာ" ဟု ကာလသည် ဝုတ္တကံ ဖြစ်နိုင်၏၊ ယု၀ါနာ သဗ္ဗရတ္တိ သုပွတေ သဒ္ဒိ သုန္ဒရီဟိ— လုလင်ပျိုသည် လှပသော မိန်းမတို့နှင့်အတူ အလုံးစုံသောညဉ့်ကို၊ သုပွတေ—အိပ်ရာကာလ ပြုအပ်၏။

အဒ္ဓ ။ ။ သာလီဟိ ကောသော ဘူယတေ – သလေးစပါး တို့သည် တကောသရှည်သော အရပ်ကို၊ ဘူယတေ – ဖြစ်ထွန်းရာ အဓွန့်ပြုအပ်၏၊ ဘ၀တာ ကောသော ဒ္ဒိယတေ-(တည်ရာဌာန ပြုအပ်၏)၊အဓွန့်၏ကံဖြစ်ပုံ။

ဘာ၀ ။ ။ ဘ၀တာ ဩဒနပါကော သုပွတေ – အရှင်သည် ထမင်း၏ ကျက်ခြင်းကို၊ သုပွတေ-အိပ်ခွင့်ပြုအပ်၏။....ကျက်ခြင်းကြိယာ၏ကံဖြစ်ပုံ။

ဒေဿ ။ ။ ဘ၀တာ မဂဓေ သီယတေ – အရှင်သည် မဂဓဒေသကို အိပ်စရာအရပ်ပြုအပ်၏။....ဒေသ၏ကံဖြစ်ပုံ။[သရူပတ္ထကိုမှီ၍ပေးအပ်သော အနက်များဖြစ်သည်။]

၀ါတ္တိက ။ ။ ၀ါတ္တိကဆရာကား အတွင်း၌ကြိယာတပါး မရှိဘဲပင် အကမ္မကဓာတ်နှင့် ယှဉ်ရာ၌ ကာလ, ဘာ၀, အဒ္ဓါ , ဒေသတို့ကို ကံအမည် မှည့်၏ ပုံစံကိုလည်း ကတ္တားဟော၀ါကျကိုပင်ထုတ်၏။ [အကမ္မကဓာတ်ဟိ ယောဂေ ဒေသော ကာလော ဘာ၀ေါ ဂန္ဆေဗ္ဘောဒ္ဓါစ (သွားထိုက်သော အဓွန့်သည်ရင်း)ကမ္မသညကော, ဣတိ ဝတ္တွေဗ္ဗံ၊ ကာလေ—မာသံ အာသတိ (တလကို နေ၏)၊ ဘာ၀ေ,ဂေါဒေါဟံ-နွားနို့ညှစ်ခြင်းကို၊ သုပတိ-အိပ်၏၊ အဒ္ဓနိ-ကောသံ (တကောသကို)သယတိ၊ ဒေသေ-ကုရု(ကုရုတိုင်းတို့ကို) သုပတိ။]

၁၇။ ကိတာ၀ေါဘေဒတော ။ ။ ၀ါကျတခု၌ ကိတ်ကြိယာဖြစ်စေ အာ၀ျာတ်ကြိယာ ဖြစ်စေ ပ၀ဒ္ဓနဖြစ်၍ အဆုံးသတ်ရ၏၊ ပ၀ဒ္ဓန ဖြစ်သော

ကြောင့် ဝိသေသျကြိယာ ဟု လည်း ခေါ်၏၊ ကတ္တားဟောဝါကျဖြစ်လျှင် ကတ္တားသည်၎င်း, ကံဟောဝါကျဖြစ်လျှင် ကံသည်၎င်း ထိုကိတ်အာချာတ်တို့ ဟောအပ်သော ဝုတ္တ ဖြစ်ရသည်၊ ဤကား ဝါကျတိုင်း၏ ထုံးစံတည်း၊ ထို ထုံးစံအတိုင်း ဝိသေသျဖြစ်သော အာချာတ်ကြိယာ , ကိတ်ကြိယာတို့၏ ဝုတ္တဖြစ်သော ကံကတ္တားသည် အပဓာန ဝိသေသနကြိယာတို့က မဟောအပ်သော (အဝုတ္တ)လည်း ရှိတတ်၏၊ ထိုသို့ အပဓာနကြိယာ၏ အဝုတ္တဖြစ်သော်လည်း ဝုတ္တကဲ့သို့ပင် ထင်ရှားသည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း .... ဒြဗ်မပြား သောကြောင့်တည်း။

ပုံစံ။ ။ဒေဝဒတ္တော ဘုတ္တာ ဂစ္ဆတိ၊ အာချာတ်ပုံစံ၊ (ဂတော) ကိတ်ပုံစံ၊ ဤပုံစံ၌ ဂစ္ဆတိ ဟူသော အာချာတ် , ဂတော ဟူသော ကိတ်တို့သည် ဝိသေသျကြိယာတို့တည်း၊ "ဘုတ္တာ"ကား ထိုကြိယာတို့ကို အထူးပြုသော ဝိသေသနကြိယာ (ကြိယာဝိသေသန)တည်း၊ ထို ဂစ္ဆတိ ဂတောတို့သည် "ဒေဝဒတ္တော"ဟူသောကတ္တားကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ဒေဝဒတ္တောသည် ဝုတ္တကတ္တားတည်း၊ "ဘုတ္တာ"၌ တွာပစ္စည်းကား "ဒေဝဒတ္တော"ဟူသော ကတ္တားကို မဟော၊ ထိုသို့ မဟောသော်လည်း ("ဂစ္ဆတိ"အရ)သွားသူလည်း ဒေဝဒတ်, ("ဘုတ္တာ"အရ)စားသူလည်း ဒေဝဒတ်ပင်ဖြစ်၍ ဒြဗ်မပြားသောကြောင့် ဘုတ္တာကလည်း ဒေဝဒတ္တဟူသော ကတ္တားကို ဟောသကဲ့သို့ ဖြစ်တော့သည်။

မှတ်ချက် ။ ။မောဂ္ဂလ္လာန်ကျမ်း၌ တုန , တ္ဝာန , တ္ဝာပစ္စည်း တို့ကို ဘောဟော ဟု ဆို၏၊ ဤကျမ်း (၃၀)ဂါထာ၌လည်း" ဘာဝေ တ္ဝာဒိ "ဟု ဆိုလတ်၊ ထို့ကြောင့် "ဘုတ္တာက ဒေဝဒတ္တောဟူသော ကတ္တားကို မဟော" ဟု ဆိုသည်၊ ကစ္စည်းကျမ်းအလိုအားဖြင့်မူ တ္ဝာပစ္စည်းက ကတ္တားဟောဖြစ်သောကြောင့် ဘုတ္တာကလည်း ဒေဝဒတ္တောကို ဟောရာရောက်၏။

အလားတူပုံစံ ။ ။ဓမ္မိကော (တရားရှိသူသည်)ဒါတုံ ပစတိ (ပစတာ)၊ ဤပုံစံ၌ တိဝိဘတ်, တုပစ္စည်းတို့က "ဓမ္မိကော"ဟူသော ကတ္တားကို ဟော၏၊ ဒါတုံဟူသောကိတ်ကား မဟော၊ သို့သော် ဒြဗ်မပြားသောကြောင့် ဒါတုံကလည်း ဟောသကဲ့သို့ ထင်ရှားတော့သည်၊ ကံဟောဝါကျပုံစံကား— သိဿန ဂုရု (ဆရာကြီးကို) အာနိယ (ပင့်ဆောင်၍) ပူဇိယတေ (ပူဇော တမြော)၊ ဤပုံစံ၌ တေဝိဘတ် တမ္မပစ္စည်းတို့က " ဂုရု " ဟူသော ကံကို ဟော၏၊ အာနိယ၌ တ္ဝာပစ္စည်းက မဟော၊ ထိုသို့မဟောသော်လည်း ပူဇော်အပ် ပင့်ဆောင်အပ်သူမှာ ဆရာကြီး တဉူးတည်း ဖြစ်၍ ဒြဗ် မပြားသောကြောင့် အာနိယဟူသော ဝိသေသနကြိယာကလည်း ဟောအပ်သကဲ့သို့ပင် အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ထင်ရှားသည်။

၁၈။ ဝုတ္ထံပိ ဝုတ္တာတံ ယာတိ, ပဒန္တရေဟျ·နုတ္တာတံ၊
ကွစာနုတ္တံ ပနာနုတ္တံ, ဝုတ္တဩာပိ ပဒန္တရေ။

၁၈။ ဝုတ္ထံပိ – ကိတ် အစရှိသော ဝါစကတို့ ဟောအပ်သော ကာရကသည်လည်း၊ ပဒန္တရေဟိ–အာချာတ် အစရှိသောပုဒ်တပါး တို့သည်၊ ဝုတ္တတံ-ဟောအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ၎င်း၊ အနုတ္တတံ-မဟော အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ၎င်း၊ ယာတိ–ရောက်၏၊ ပန–အဘို့တပါးကား၊ ကွစိ – အချို့သောပြယုဂ်၌၊ အနုတ္တံ – ကိတ်အစရှိသော ဝါစကတို့ မဟောအပ်သောကာရကသည်၊ ပဒန္တရေ(ပဒန္တရေဟိ)-အာချာတ် အစရှိသောပုဒ်တပါးတို့သည်၊ အနုတ္တံ-မဟောအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ၎င်း၊ ဝုတ္ထဩာပိ- ဟောအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ၎င်း၊ ယာတိ- ရောက်၏။

သာမညနိဒ္ဒေသော-သာမညနိဒ္ဒေသသည်၊ နိဒ္ဒိတော-ပြီးပြီ။

၁၈။ ဝုတ္တမ္မိ၊ပေ၊ပဒန္တရေ။ ။ဤဂါထာ၌ ကိတ်ပစ္စည်းသည် ဟောအပ်-မဟောအပ်ကို ရှေထား၍ “ပဒန္တရေဟိ” အရ ပဓာနကြိယာဖြစ်သော အာချာတ်ကိတ်ဟူသော ပုဒ်တပါးတို့ ဟောအပ်-မဟောအပ်ကို နောက်ထား လျက် အဓိပ္ပါယ်ကိုမှတ်သားပါ၊ ဝုတ္တကိုမူတည်၍ ဝုတ္တ – အဝုတ္တ ၂ မျိုး, အဝုတ္တကိုမူတည်၍ ဝုတ္တ – အဝုတ္တ ၂ မျိုးရှိရကား ပုံစံ ၄ မျိုးထုတ်ရမည်ကို လည်း သတိပြုပါ။

ဝုတ္တနှင့် ဝုတ္တ ။ ။ ပါစကော ဒေဝဒတ္တော ဂန္ဆတိ (ဂတော)– ချက်တတ်သူဖြစ်သော ဒေဝဒတ်သည် သွား၏၊ ဤပုံစံ၌ “ဒေဝဒတ္တော” ဟူသောကတ္တားကို ပါစကော၌ ဏွုပစ္စည်းက ဟောအပ်၏၊ ဂန္ဆတိ၌ တိ ဝိဘတ်ကလည်း ဟောအပ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဒေဝဒတ္တောသည် ကိတ်သည် ဟောအပ်သော ဝုတ္တဖြစ်၍ အာချတ်ပုဒ်တပါးကလည်း ဟောအပ်သောဝုတ္တ အဖြစ်သို့ ရောက်သည်။ [“ဂတော” ဟူသော ပဓာနကိတ်ကြိယာတပါး သည်လည်း ဟောအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်၏။]

ဝုတ္တနှင့် အဝုတ္တ။ ။ပါစကံ ဒေဝဒတ္တံ ပဿတိ–ချက်တတ်သူဖြစ်သော ဒေဝဒတ်ကိုမြင်၏၊ ဤပုံစံဝယ် ဒေဝဒတ္တံ၌ ချက်စွမ်းနိုင်သောကတ္တားအနက် သည် အတွင်းနက်တည်း၊ အံဝိဘတ်၏ ကံအနက်ကား အပြင်နက်တည်း၊ အတွင်းကတ္တားနက်ကို ဏွုပစ္စည်းက ဟော၏၊ အပြင်ကံအနက်ကို ပဿတိ ကြိယာသည် မဟော၊ ထို့ကြောင့် ဒေဝဒတ္တံသည် ဏွုပစ္စည်းဟောအပ်သော ဝုတ္တဖြစ်၍ ပဿတိဟူသောပုဒ်တပါးသည် မဟောအပ်သော အဝုတ္တအဖြစ်သို့ ရောက်ရသည်။

အမှာ။ ။ပါစကံ်၌ ဒံအံဝိဘတ်ကိုကြည့်၍ အဝုတ္ထဟုချည်း သိနေကြသော စာသင်သားတို့သည် "ဏ္ဍုပစ္ဆည်း၏ ကတ္တားနက်က အတွင်းနက်, ဒံအံဝိဘတ်၏ ကံအနက်က အပြင်နက်"ဟု ခွဲရပုံကိုငင်း, အတွင်းကတ္တားနက်သည် ဝုတ္ထဖြစ်၍ အပြင်ကံအနက်က အဝုတ္ထအဖြစ်ကိုငင်း, သဘောမပေါက်နိုင်ဘဲရှိတတ်ကြ၏၊ သတိပြုကြပါလေ။

အဝုတ္ထနှင့်အဝုတ္ထ။ ။ဩဒနံ ပစိတ္ထာ ဘုဥ္ဇတိ၊ ဤပုံစံဝယ် ဩဒနံ၌ ကံကို ပစိတ္ထာဟူသော တ္ထာပစ္စည်းသည် မဟောအပ်၊ ဘုဥ္ဇတိဟူသော အာချာတ် ပုဒ်တပါးလည်း မဟောအပ်၊ ထို့ကြောင့် ဩဒနံသည် ကိတ်ပစ္စည်းသည် မဟောအပ်သည်ဖြစ်၍ အာချာတ်ပုဒ်တပါးလည်း မဟောအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်၏။ [ဂါထာဝယ် " အနုတ္တတံ " ဟု ဆိုလိုလျက် တာပစ္စည်းကြေသည်၊ တနည်း – ဘာဝပစ္စည်းမပါဘဲ ဘာဝအနက်ကိုရအောင် ယူရသော "ဘာဝပ္ပဓာန"ဟု ကြံပါ၊ နောက် "ဝုတ္တံ"၌လည်း နည်းတူ။]

အဝုတ္ထနှင့် ဝုတ္ထ။ ။ဩဒနော ပစိတ္ထာ ဘုဇ္ဇတေ (စားအပ်၏)၊ ဤ၌ ဩဒနောဟူသောကံသည် တ္ထာပစ္စည်းသည် မဟောအပ်သည်ဖြစ်၍ ဘုဇ္ဇတေ ဟူသောပုဒ်တပါးသည် ဟောအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ရောက်၏၊ ဤကား ဋီကာ ဟောင်း၌ လာသောပုံစံများတည်း။

ဋီကာသစ်ပုံစံများ။ ။နစ္ဆတိ ဂါထာယတိ နဒ္ဒော၊ ဤ၌ "နဒ္ဒော"ဟူသော ကတ္တားသည် နစ္ဆတိကြိယာသည် ဟောအပ်သည်ဖြစ်၍, ဂါထာယတိကြိယာလည်း ဟောအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်၏။

ပစ္ဆတေ ဘက္ခိယတေ ဩဒနော၊ ဤ၌"ဩဒနော"ဟူသောကံသည် ပစ္ဆတေ ကြိယာသည် ဟောအပ်သည်ဖြစ်၍ , ဘက္ခိယတေကြိယာလည်း ဟောအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်၏။

ယာစိယတေ ပရိဓိယတေ (ခြုံအပ်၏) ကမ္မလံ၊ ဤ၌လည်း " ကမ္မလံ " ဟူသော ကံသည် ယာစိယတေ ကြိယာသည် ဟောအပ်သည် ဖြစ်၍ , ပရိဓိယတေ ကြိယာလည်း ဟောအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ရော်၏။ [ပရိပုဗ္ဗ, ဓာဓံဝတ်သည် ဝတ်ရုံခြင်း ခြုံခြင်းအနက်ကို ဟော၏။]

ဤသို့စသည်ဖြင့် အာချာတ် အချင်းချင်းငင်း , ကိတ်စသည် အချင်းချင်းငင်း, အာချာတ်ကို မူတည်၍ ကိတ် စသည်ကို မူလိသွတ်၍ငင်း ဋီကာသစ်၌ များစွာပြဆိုထားလေသည်၊ အကျယ်ကို ကစ္စာယနသဂ္ဂုပတ္ထ၌ ရှုပါလေ။

သာမညနိဒ္ဒေသ ပြီး၏။

အာချာတနိဒ္ဒေသ

၁၉။ ပရဿ ကတ္တာရိယေဝ, အတ္တနော ပန တီသုပိ၊
ဝိကရဏာတု သမ္ဗေပိ, ကတ္ဝတ္ထေ သဗ္ဗဓာတုကေ။

၁၉။ ပရဿ- ပရဿပုဒ်ဝိဘတ်သည်၊ ကတ္တာရိယေဝ - ကတ္တားအနက်၌၊ (ဟောတိ-၏၊) အတ္တနောပန-အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်သည်ကား၊ တီသုပိ- ဘော, ကံ, ကတ္တား, သုံးပါးသော အနက်တို့၌လည်း၊ ဟောတိ- ၏၊ တု- ထိုမှတပါး၊ သမ္ဗေပိ - အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိကရဏာ - ဝိကရဏာပစ္စည်းတို့သည်၊ (ဓာတ်တို့ကို ဂိုဏ်းအားဖြင့် ထူးခြားအောင်ပြုတတ်သော ပစ္စည်းတို့သည်၊) သမ္ဗဓာတုကေ-သမ္ဗဓာတ်ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌၊ ကတ္ဝတ္ထေ-ကတ္တားအနက်၌၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

၁၉။ **ပရဿ၊ပေ၊တီသုပိ။** ။အာချာတ်ဝိဘတ်ရှစ်သွယ်တို့၏ ရှေးရှေး ၆ ပုဒ်သည် ပရဿပုဒ် , နောက်နောက် ၆ ပုဒ်ကား အတ္တနောပုဒ် တည်း၊ ထိုတွင် ပရဿပုဒ်ဝိဘတ်တို့သည် “ ကတ္တရိ ပရဿပဒံ ” သုတ်နှင့် အညီ, ကတ္တားအနက်ကို ဟောကုန်၏၊ အတ္တနောပုဒ် တို့ကား “ အတ္တနောပဒါနိ ဘာဝေစ ကမ္မနိ, ကတ္တရိစ” သုတ်တို့နှင့်အညီ ဘော, ကံ, ကတ္တား, အနက် ၃ ပါးတို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။[“ပရဿပဒံ-အတ္တနောပဒံ”ဟုဆိုလိုလျက်“ပရဿ” ဟူသော ပုဒ်တစိတ်,“အတ္တနော”ဟူသော ပုဒ်တစိတ်တပိုင်းကို အပေါင်း၌ တင်စားသော ကေဒေသူပစာရအားဖြင့် ဆိုထား၏၊ .... ပရဿာတိ အတြ ကေဒေသောစ္စာရဏေနာပိ (ကေဒေသ + ဥစ္စာရဏေနာပိ) သမုဒါယော ပဋ္ဌပါဒိယတေ၊ — ဋီကာ၊ ပရဿပုဒ် အတ္တနောပုဒ်အမည်ရပုံကို ကစ္စည်းရုပသိဒ္ဓိ ဘာသာဋီကာတို့မှာ ရှုပါ။]

ဝိကရဏာ၊ပေ၊သမ္ဗဓာတုကေ။ ။ဝိကရဏာပစ္စည်းတို့သည်“ဝတ္တမာန်, ပဉ္စမီ,သတ္တမီ,ဟိယျတ္တနီ”ဟူသော သမ္ဗဓာတ်ဝိဘတ် ၎ သွယ်နှောင်းရာဝယ် ကတ္တားအနက်၌ သက်ကုန်၏၊ ဤစကားသည် “ သမ္ဗဓာတုကမ္မိယေဝါယမိသတေ”ဟူသော ရုပသိဒ္ဓိ“ဘူဝါဒိတော အ”သုတ်အဖွင့်ကိုရည်ရွယ်သော စကားတည်း။ [ဝိကရိယန္တိ ဓာတဝေါ တေဟိတိ ဝိကရဏာ၊ (အဝတ္ထ ကတ္တုသာဓန)၊ သမ္ဗဓာတ်ဝိဘတ် နှောင်းရာ၌သာ သက်ရခြင်း၏အကျိုးကို ရုပသိဒ္ဓိနှင့် အဖွင့်ဘာသာဋီကာမှာ ရှုပါ။]

၂၀။ အသဇ္ဇခေတုကေ ပျေသူ, ကိဋ္ဌိ ဂ္ဃန္တိ ပစ္ဆယံ၊
ပစ္ဆုပ္ပန္နာဒိကာလေသူ, ဝတ္တမာနာဒယော ကမာ။

၂၀။ သေ - ဤ ဝိကရဏ ပစ္ဆည်းတို့တွင်၊ ကိဋ္ဌိ - အချို့သော၊ ပစ္ဆယံ- ဝိကရဏပစ္ဆည်းကို၊ အသဇ္ဇခေတုကေပိ-အသဇ္ဇခေတ် ဝိဘတ် နှောင်းရာ၌လည်း၊ ဂ္ဃန္တိ-(သက်ဘိုရန်) အလိုရှိကြကုန်၏၊ ဝတ္တမာနာဒယော - ဝတ္တမာန် အစရှိသော ဝိဘတ်တို့သည်၊ ပစ္ဆုပ္ပန္နာဒိကာလေသု- ပစ္ဆုပ္ပန်အစရှိသော ကာလတို့၌၊ ကမာ-အစဉ်အတိုင်း၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

၂၀။ **အသဇ္ဇ၊ခေ၊ပစ္ဆယံ ။** ။ရူပသိဒ္ဓိ၌ အပစ္ဆည်းအတွက်သာ "သဇ္ဇခဲ့တုကမ္မိယေဝါယ မိဿတေ"ဟု ဆိုသောကြောင့်"အခြားဝိကရဏပစ္ဆည်း အချို့မှာ ပရောက္ခာ, အဇ္ဇတနီ, ဘဝိဿန္တိ, ကာလာတိပတ္တိဟူသော အသဇ္ဇခေတ် ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌လည်း သက်သေး၏" ဟု ခွင့်ပြုရာ ရောက်သည်၊ ထို့ကြောင့်"ရန္ဓိဿတိ,ဗုဇ္ဈိဿတိ,ဂက္ခိဿတိ"စသည်ဖြင့် ဘဝိဿန္တိဝိဘတ် နှောင်းရာ၌ အ, ယ, က္ခာ-ဟူသော ဝိကရဏပစ္ဆည်းများ သက်ထားရာပုံစံကို တွေ့ကြရသည်။

ပစ္ဆုပ္ပန်္နာဒိ၊ခေ၊ကမာ။ ။"ကမာ"ဟု စာအုပ်များ၌ ရှိ၏၊ သို့သော် ဝိဘတ်ကရှစ်သွယ်ရှိ၍ ကာလက သုံးပါးသာ ရှိသောကြောင့် အစဉ်အတိုင်း စပ်၍ မဖြစ်၊ ထို့ကြောင့်"ဝတ္တမာနာဒယော ဂတာ (ဖြစ်ကုန်၏)"ဟု ရှိလျှင် ကောင်းမည်ထင်သည်၊ ပစ္ဆုပ္ပန္နာဒိ၌ အာဒိဖြင့်လည်း အတိတ် အနာဂတ်သာမက, အနာမဋ္ဌ (ကာလကို မသုံးသပ်အပ်သော) ကာလသာမန် ကြိယာသာမန်ကိုလည်း ယူသင့်မည်ထင်သည်။

ထို့ပြင်— နောက်ဂါထာ၌ " ဘာဝေါ ပစ္ဆုပ္ပန္နော = အားထုတ်၍ မပြီးသေးသောကြိယာကို ပစ္ဆုပ္ပန် ခေါ်၏"ဟု ဆိုလတံ့ဖြစ်သောကြောင့် ကာလအရလည်း ကြိယာကိုသာ ကောံယူသင့်သည်၊ ဝတ္တမာန်သည် ပစ္ဆုပ္ပန်ကာလ၌သက်၏၊ ပဗ္ဗမီ, သတ္တမီတို့ကား ကာလအထူး သတ်မှတ်ချက်မရှိသောကာလသာမန် ကြိယာသမာန်၌ သက်ကုန်၏၊ [နောက်၌"ကာလဘေဒမနိဿာယ-ပဗ္ဗမီသတ္တမီ သိယုံ"ဟု လာလတံ့။] ပရောက္ခာ, ဟိယျတ္တနီ, အဇ္ဇတနီတို့သည် အတိတ်ကာလ၌ သက်ကုန်၏၊ ဘဝိဿန္တိကား အနာဂတ်ကာလ၌ သက်၏၊ ကာလာတိပတ္တိကို "အတိတ် အနာဂတ်၌ သက်၏"ဟု ဆိုလတံ့။

၂၁။ အာရဒ္ဓါ·နိဋ္ဌိတော ဘာဝေါ, ပစ္စုပ္ပန္နော သုနိဋ္ဌိတော၊
အတီတာ·နာဂတုပ္ပါဒ-မပ္ပတ္တာ·ဘိမုခါ ကြိယာ။

၂၁။ အာရဒ္ဓေါ–စ၍ အားထုတ်အပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ–ဖြစ်၍) အနိဋ္ဌိတော·မပြီးသေးသော၊ ဘာဝေါ– ကြိယာသည်၊ ပစ္စုပ္ပန္နော–ပစ္စုပ္ပန်မည်၏၊ သုနိဋ္ဌိတော - ကောင်းစွာ ပြီးပြီးသော၊ (ဘာဝေါ-သည်၊)အတီတော– အတိတ်မည်၏၊ ဥပ္ပါဒံ - ဖြစ်ခြင်းသို့၊ အပ္ပတ္တာ-မရောက်သေးသော၊ အဘိမုခါ - ရှေးရှုဖြစ်သော၊ ကြိယာ- ကြိယာသည်၊ အနာဂတော - အနာဂတ်မည်၏။

၂၁။ **အာရဒ္ဓါ၊ပေ၊ကြိယာ ။** ။ “ပစ္စုပ္ပန္နာဒိကာလေသု ”ဟူသော စကားနှင့်စပ်၍ ကြိယာ ၃ မျိုးကို ပြလိုသောကြောင့် “အာရဒ္ဓါ”စသည်မိန့်၊ “ ပုရိသော ဂစ္ဆတိ ”၌ သွားခြင်းကြိယာကို စ၍ အားထုတ်အပ်၏၊ ထို သွားခြင်းကိစ္စသည် မပြီးသေး၊ထိုသို့ စ၍ပြုအပ်သော, မပြီးသေးသောကြိယာကို“ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာ”ဟု ခေါ်၏။ [အာရမ္ဘသဒ္ဒါကဲ့သို့ ဤ အာရဒ္ဓသဒ္ဒါလည်း အာဒိကမ္မ အနက်ဟောတည်း၊ ပတိ – ဆိုင်ရာအကြောင်းကို စွဲ၍ + ဥပ္ပန္န–ဖြစ်ဆဲကြိယာ၊ ထိုကြိယာ၏ ဖြစ်ရာအခါကိုလည်း“ပစ္စုပ္ပန်ကာလ”ဟု ခေါ်ရသည်။] နိစ္စပ္ပဝတ္တိ-စသော ဝတ္တမာန် ၄ မျိုးကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။

သုနိဋ္ဌိတော အတီတော ။ ။ ထို သွားခြင်းကိစ္စ ပြီးသောအခါ ထို သွားခြင်းကြိယာကို “အတီတ–လွန်ပြီး ”ဟု ခေါ်၏၊ ထို ကြိယာ၏ဖြစ်ခဲ့ရာ အခါကိုလည်း “အတိတ်ကာလ”ဟု ခေါ်ရသည်။ [အတိ – လွန်၍ +ဋ္ဌတ–ဖြစ်သောကြိယာ၊ ကြိယာကို “ ကာလ ”ဟု ခေါ်ရာ၌ “ ကရဏံ ကာရော၊ ကာရော ဧဝ (ပြုခြင်းကြိယာသည်ပင်) ကာလော–ကာလမည်၏ ”ဟု ပြုရသည်၊ ရကို လပြုပါ–ဟူလို။]

အနာဂတုပ္ပါဒ ၊ ပေ ၊ ကြိယာ။ ။သွားခြင်းကြိယာကို မစရသေးဘဲ ဖြစ်ဘို့ရန် ရှေးရှုနေသော အမူအရာ ကြိယာသည် “ အနာဂတ ” မည်၏၊ ဥပမာ-အရိမေတ္တေယျဘုရားရှင်၏ပွင့်တော်မူဘို့ရန် ရှေးရှုနေသော (ပွင့်တော်မူမည့်) ကြိယာသည် အနာဂတ် မည်သကဲ့သို့တည်း၊ ထို ဖြစ်လတ္တံ့ကြိယာ၏ တည်ရာအချိန်အခါလည်း မပေါ်လာသေး၊ ထို မပေါ်လာသေးသော အခါကိုပင်“အနာဂတ်ကာလ”ဟု ခေါ်ရသည်။ [န+အာဂတော အနာဂတော–လာပြီးလာဆဲ (ဖြစ်ပြီးဖြစ်ဆဲ) မဟုတ်သောကြိယာ၊ ဝါ–ဖြစ်လတ္တံ့ကြိယာ။]

၂၂။ ကတာသာ·သရဏော ကတ္တာ, အစ္ဆန္ဒ·ဆ္ဆာဒနေပိစ၊ ဒိဋ္ဌာဒိန· မဘာဝေစ, တီသု ဥေ ယျာ ပရောက္ခတာ။

၂၂။ ကတ္တာ- ညံ့ဖျင်းသော ကတ္တားဇ၊ ကတာသ-မိမိပြုအပ်ပြီးသော အမှုကို၊ အသရဏော - မမှတ်မိရာ၌ဌင်း၊ အစ္ဆန္ဒ ဆ္ဆာဒနေပိစ-စင်စစ်ဖုံးကွယ်ရာ၌ဌင်း၊ ဒိဋ္ဌာဒိနံ-မြင်ခြင်းအစရှိသည်တို့၏၊ အဘာဝေ စ - မရှိရာ၌ဌင်း၊ တီသု - သုံးပါးသော အရာတို့၌၊ ပရောက္ခတာ-ပရောက္ခာ ဝိဘတ်၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ- ပရောက္ခာဝိဘတ်သက်ရခြင်းကို၊ ဥေ ယျာ - သိအပ်၏။

၂၂။ **ကတသာ၊ ပေ၊ ပရောက္ခတာ** ။ ။ ပရောက္ခာဝိဘတ်သက်ရာ ၃ ဌာနကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ (၁) မိမိပြုအပ်သည်ကို အမှတ် မရခြင်း, (၂) အရင်းကစ၍ ဖုံးကွယ်လိုခြင်း, (၃) မြင်မှု ကြားမှု စသည်၏ မရှိခြင်း, ဤ ၃ ဌာနတို့၌ မျက်ကွယ် အနက်ဟော ပရောက္ခာဝိဘတ် သက်ရသည်။

ကတသာ သရဏော ကတ္တာ ။ ။ "သင်သည် ရာဇဝတ်မှု မကင်းသော ဤစကားကို ဆိုတယ်လို့ ကြားရသည်, ဟုတ်သလား" ဟု သူတပါးကမေးရာ၌ "သုပိနေ အာဟာကိလ– အိပ်မက်ထဲ၌ ပြောမိသတဲ့" ဟု ပြန်ပြောသော အရာမျိုး၌ အိပ်နေတုန်းဝယ် မူဋ္ဌဖြစ်နေသောကြောင့် မိမိပြောမိသည်ကို မိမိအမှတ် မရသဖြင့် " အာဟာကိလ " ဟု ပရောက္ခာဝိဘတ် သက်ရသည်။ [အတြ ဟိ နိဋ္ဌါယ မောဟစိတ္တော သကတမ္ပိ (ကိုယ်တိုင် ပြုအပ်သော်လည်း) နသရတိ၊ (ကစ္စာယနသာရဋီကာ)၊ "သုတ္တောဟံ ကိလ ဝိလလာပ .... ဗဟုံ ဇဂါဒ ပုရတော တဿ မတ္တော ကိလာဟံ" ဟုလည်း သတ္တတ ပုံစံထုတ်၏၊ အဟံ– ငါသည်၊ သုတ္တော– အိပ်ပျော်စဉ်၊ ဝိလလာပ ကိလ – ယောင်ယမ်းပြောဆိုမိသတဲ့၊ အဟံ– ငါသည်၊ မတ္တော– မူးယစ်သည်ဖြစ်၍၊ တဿ– ထိုသူ၏၊ ပုရတော-ရှေ့၌၊ ဗဟုံ-များစွာသော စကားကို၊ ဇဂါဒ ကိလ-ပြောမိသတတ်။

အစ္ဆန္ဒ အစ္ဆာဒနေပိစ ။ ။ ဖုံးကွယ်လိမ်လည်မှုသည် အစ္ဆာဒန (သာမန်ဖုံးကွယ်ခြင်း) အစ္ဆန္ဒ အစ္ဆာဒန (အကြောင်းရင်းကစ၍ စင်စစ်ဖုံးကွယ်ခြင်း) ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ " သင်+ထို မြို့၌နေသလား " ဟု မေးရာ၌ " နေပါလျက် " "မနေဘူး" ဟု ဖုံးကွယ်ခြင်းသည် သာမန်ဖုံးကွယ်ခြင်းဖြစ်၍ " အစ္ဆာဒန" သာတည်း၊ ထို အစ္ဆာဒနမတ္တာ၌ ပရောက္ခာမသက်ရ၊ " နာဟံ အဝသိ" – ငါမနေဘူးပါ" ဟု အဇ္ဇတနီသာ သက်ရသည်။

အင် ဝင် ကလိင်္ဂေသု, သောရဋ္ဌ မဂဓေသုစ၊
တိတ္ထယာတြိ ဝိနာ ဂန္ဓာ, ပုန သခ်ါရ·မာစရေ။

၂၃။ အတိတရတ္တိယာ ယာမော, ပစ္ဆိမောဒ္ဓ·မမုဿဝါ၊
ဘာဝိနိယာ·ဒိပ္ပဟာရော, တဒဒ္ဓံ ဝါဇ္ဇ တေဟျ·ဟော။

၂၃။ အတိတရတ္တိယာ – လွန်လေပြီးသော ညဉ့်၏၊ ပစ္ဆိမော ယာမောဝါ-နောက်ဆုံး မိုးသောက်ယာမ်သည်သော်၎င်း၊ အမုဿ-ထိုမိုးသောက်ယာမ်၏၊ အဒ္ဓဝါ-ထက်ဝက်သည်သော်၎င်း၊ ဘာဝိနိ အင်္ဂါတိုင်း ဝင်္ကဏ်တိုင်း ကလိင်္ဂါတိုင်း သောရဋ္ဌတိုင်း မဂဓတိုင်းတို့၌ ဘုရား·ဖူး သွားခြင်းကို ကြဉ်၍ အခြားအကြောင်းဖြင့် သွားလျှင် ဇာတ်ပျက်၏၊ ထပ်၍ ဇာတ်သွင်းမှုကို ပြုကျင့် ရမည်၊ ဤသို့ ဟိန္ဒူတို့၏ လောကီဓမ္မသတ်ကျမ်း ရှိသတတ်၊ ထို့ကြောင့်....

တစုံတယောက်က အခြား တယောက်ကို "သင်သည် ကလိင်္ဂါတိုင်းတို့သို့ ရောက်ဘူးသလား, ကြာမြင့်စွာ နေဘူးသလား" ဟု မေးလျှင် ရောက်ဘူး နေဘူးပါလျက် ယခင်ဓမ္မသတ်ကို သတိရ၍"နာဟံ ကလိင်္ဂေ ဇဂါမ= ငါ ဘာ ကလိင်္ဂါတိုင်းတို့သို့ သွားတောင်မသွားဘူးပါ"ဟု ဖြေခြင်းသည် ရောက်ခြင်း နေခြင်း၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော သွားခြင်းကစ၍ ဖုံးကွယ်သောကြောင့် "အစ္ဆန္နာဒနံ"မည်၏၊ "ကလိင်္ဂါတိုင်းတို့၌ ရောံဘို့နေဘို့ကို မဆိုထားနှင့်, သွားတောင် မသွားဘူးပါ" ဟူလို၊ ဤသို့ အစ္ဆန္နာ + အစ္ဆာဒန အရာမျိုး၌ "ဇဂါမ"ဟု ပရောက္ခာသက်ရသည်။

ဒိန္နာဒိနံ မဘာဂေ ။ ။ "**ဧဝံ** ကိလ ပေါရာဏာ အာဟု = ဤသို့ ရှေးဆရာတို့ ဆိုကြသတတ်"ဤ၌ ရှေးဆရာတို့ဆိုခြင်းကို မိမိမသိရ မကြားရဘဲ (သူတပါးက တဆင့်ပြောမှသိရသောကြောင့်)အပေစ္ဈက္ခဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "အာဟု"ဟု ပရောက္ခာထားရသည်။ [ကိလ (ပါဠိလို"ကိရ") သဒ္ဒါကား မနှစ်သက်သောအရာ, တဆင့် ကြားရသောအရာတို့၌ သုံးစွဲရသော နိပါတ် ပုဒ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် တဆင့်ကြားဖြစ်၍ ကိလ=ကိရ ဟု သုံးစွဲသည်၊ တချို့ နေရာ၌ကား အကျယ်ချဲ့လိုရှိ၍ "သာဝတ္ထိယံ ကိရ"စသည်ဖြင့် သုံးစွဲအပ်သော အသုံးများလည်း ရှိသေး၏။]

[**ဆောင်**] နှစ်မသက်ကား, တဆင့်ကြားနှင့်, ချဲ့ငြားလိုဘိ, ကိလထည့်, ပါဠိ ကိရပင်။

၂၃။ **အတိတ ၊ေပ၊ ဟျ၊ေဟာ ။** ။ ဤဂါထာကား အဇ္ဈတ္တိကဘာတ် အတွက် "အဇ္ဈ"၏အရကို ပြသောဂါထာတည်း၊ "အမုဿဝါ တဒဒ္ဓဝါ" ဟု ဝါသဒ္ဒါပါပုံကိုကြည့်၍ အဇ္ဈအရကောံနည်း ၂ မျိုးရှိကြောင်းကို သိနှင့်ပါ။

ယာ - ဖြစ်လတ္တံသော အနာဂတ်ညဉ့်၏၊ အာဒိပ္ပဟာရော၀ါ - အစ
တပဟိုရ်သည်သော်၎င်း၊ တဒဒ္ဓံ၀ါ - ထို အစ တပဟိုရ်၏ထက်၀က်
သည်သော်၎င်း၊ (အတ္ထိ)၊ တေဟိ- ထို ယာမ်ပဟိုရ်တို့နှင့်တကွ၊ ၀ါ-
ထို ယာမ်ပဟိုရ်တို့၏ ထက်၀က်တို့နှင့်တကွ၊ အဟော-တနေ့လုံးသည်၊
အဇ္ဇ-အဇ္ဇမည်၏။ [" ဘာ၀ိနိ - ဖြစ်လတ္တံညဉ့် " ဟု ၀ိဒ္ဓ ရဿရှိသင့်
သော်လည်း ဆန္ဒာနုရက္ခဏအကျိုးငှါ " ဒိ " ဟု ဒီဃရှိရသည်။]

[ပဟိုရ်စင်က ပဟိုရ်စည်ကြိုးကို တခါတီးလျှင် တပဟိုရ်ဟု မှတ်၍ တနေ့လျှင်
၄ ပဟိုရ်ရှိသတတ်၊ ရှေးက နေ့နာရီ ၃၀ ရှိရကား တပဟိုရ်လျှင် ၇-နာရီခွဲစီ
ရှိ၏၊ ညဉ့်ကိုလည်း ၃ ယာမ်ဟုဆိုင်း, ၄ ယာမ်ဟုဆိုင်း ၂ မျိုးယူကြ၏၊ ၄ ပဟိုရ်
နှင့်လိုက်အောင် "၄ ယာမ်" ဟု ယူ၍ အဓိပ္ပါယ်မှတ်ပါ၊ " ပဟာရော ယာမ
သညိတော " အဘိဓာန် (၇၂) နှင့်အညီ, ပဟိုရ်နှင့် ယာမ်သည် သဘော
တူ၏၊ "စတုယာမံ တု ယာစကော့" ဟု လောကနီတိ၌ ၄ ယာမ် ဟု ဆို၏၊
ပဟရိယတိ ထွောတိ ပဟာရော—ပဟိုရ်စည်ကြိုးကို တီးခတ်ရာ အချိန်အခါ၊
၀ါ—တပဟိုရ်။]

အတီတ၊ပေ၊မုဿ၀ါ ။ ။ လွန်ပြီးညဉ့်၏ နောက်ဆုံးယာမ်ဖြစ်သော
၇ နာရီခွဲကာလသည်၎င်း, (တနည်း) — ထို နောက်ဆုံးယာမ်၏တ၀က်
ဖြစ်သော ၃ နာရီ ၄၅ မိနစ်ကာလသည်၎င်း။

ဘာ၀ိနိယာ၊ပေ၊တဒဒ္ဓံ၀ါ။ ။လာမည့် အနာဂတ်ညဉ့်၏ ၄ ပဟိုရ်တွင်
အစတပဟိုရ်, (တနည်း) ထိုပဟိုရ်၏ထက်၀က်သည်၎င်း။ [ဤသို့ ရှေနောံ
ညဉ့်၏ ၂ ယာမ်နှင့်တကွ တနေ့လုံးကို (တနည်း) ရှေနောက် ထက်၀က်
၂ ခုနှင့်တကွ တနေ့လုံးကို"အဇ္ဇ(ယနေ့)"ဟု ခေါ်သည်။]

ရှေးဆရာတို့ကား " ညဉ့် ၃ ယာမ် , နေ့ ၃ ပဟိုရ်ဖြင့်တွက်၍ ရှေနောက်
ညဉ့်နှင့်တကွ ၅ ညဉ့်နှင့် နေ့ ၃ ပဟိုရ် (နာရီရှစ်ဆယ်)သည် (တနည်း)
ရှေနောက် တ၀က်နှင့်တကွ ၄ ညဉ့်နှင့် နေ့ ၃ ပဟိုရ်(နာရီ ၇ ဆယ်) သည်
အဇ္ဇမည်၏"ဟု ယူကြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ရှေနောက် ၂ ယာမ်၏ အလယ်ဖြစ်သော ညဉ့်အဘိုသည်
အဇ္ဇဉ်၎င်း , ဟိယျော၌၎င်း မပါဘဲကျန်နေ၏၊ ထို ကျန်နေသောအချိန်ကား
အိပ်ခြင်းကြိယာဖြစ်၍ အခြားကြိယာအဖြစ်နည်းသောကြောင့် ချန်လှပ်ထား
သည် — ဟု ကြံကြသည်၊ ၀ါဒအမျိုးမျိုးနှင့် တကွ အခြား မှတ်ဘွယ်များကို
ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။

၂၄။ ဝိရုဠှဟေတုယောဂါဝါ, ဟေတုဝေကလ္လတောဝိဝါ၊ ကြိယာန·မ ဘာဝေါဝ, ကြိယာတိပန္နံ·မီရိတံ။

၂၄။ ဝိရုဠှဟေတု ယောဂါဝါ - ဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိခြင်းကြောင့် သော်၎င်း၊ ဟေတုဝေကလ္လတော ဝိ ဝါ - လျော်သောအကြောင်း၏ ချို့တဲ့ခြင်းကြောင့်သော်၎င်း၊ ကြိယာနံ - ကြိယာတို့၏၊ အဘာဝေါဝ - မဖြစ်ခြင်းကိုပင်၊ ကြိယာတိပန္နံ - ကြိယာတိပန္နဟူ၍၊ ဤရိတံ - ဆိုအပ်၏။

၂၄။ ဝိရုဠှ၊ ဧပ၊ မီရိတံ။ ။ကြိယာတိပန္နေတိတေ ကာလာတိပတ္တိသုတ်နှင့်စပ်၍ ကြိယာတိပန္နဓာတ်၏ သရုပ်သကောင်ကိုဂုဏ်း, ကြိယာတိပန္နဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း ၂ ပါးကိုဂုဏ်း ပြသောဂါထာတည်း၊ ခဲ့ဥုံးအံ့ — "ကြိယာနံ အဘာဝေါဝ"ဖြင့် ကြိယာတိပန္နဓာတ်၏သရုပ်ကို ပြ၏၊ "ဖြစ်သင့်သော (ဖြစ်စရာရှိသော) ကြိယာ၏မဖြစ်ခြင်းကိုပင် ကြိယာတိပန္နခေါ်သည်" ဟူလို၊ "ဝိရုဠှ၊ ပေ၊တောဝိဝါ"ဖြင့် ထို ကြိယာတိပန္နဓာတ်၏အကြောင်းကို ပြ၏၊ "ဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိခြင်းကြောင့်သော်လည်း ကြိယာတိပန္နဖြစ်တတ်၏၊ ဆိုင်ရာ အကြောင်းတခုခု၏ ချို့တဲ့ခြင်းကြောင့် သော်လည်း ကြိယာတိပန္နဖြစ်တတ်သည်"ဟူလို။

ဝိရုဠှဟေတုယောဂါ ။ ။ ထမင်းချက်ဘို့ ပြင်ဆင်နေရာ၌ မိုးယံးကြိုးသည်းထန်စွာရွာသွန်းလာခြင်း လေမုန်တိုင်းကျလာခြင်းစသော အကြောင်းမျိုးသည် ထမင်းချက်ခြင်းကြိယာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်းတည်း၊ ထို အကြောင်းကြောင့် ထမင်းချက်ခြင်းကြိယာ၏ မဖြစ်ခြင်းသည် ကြိယာတိပန္နမည်၏၊ မဟာဓနသူဌေးသား၏ ရဟန္တာမဖြစ်ခြင်း၌လည်း "ရဟန်းပြုခြင်း" ဟူသော အကြောင်း၏ချို့တဲ့မှုလည်းပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် "အရဟတ္တံ ပါပုဏိသ" ဟု ကာလာတိပတ္တိဖြင့် ပါဠိတော်၌သည်။[ကြွင်းသောမှတ်ဘွယ်များကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။]

ဟေတုဧဝကလ္လတော ။ ။ ထမင်းချက်ဘို့ ပြင်ဆင်ရာ၌ ရေမရှိခြင်း, ထင်းမရှိခြင်းစသည်တို့မှာ ထမင်းချက်ဘို့ရန်လျော်သောအကြောင်း၏ ချို့တဲ့ခြင်းတည်း၊ ထမင်းချက်မှုကြိယာ၏ မဖြစ်ခြင်းကား ကြိယာတိပန္နမည်၏၊ မဟာဓနသူဌေးသား၏ ရဟန္တာမဖြစ်ခြင်း၌လည်း "ရဟန်းပြုခြင်း" ဟူသော အကြောင်း၏ချို့တဲ့မှုလည်းပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် "အရဟတ္တံ ပါပုဏိသ" ဟု ကာလာတိပတ္တိဖြင့် ပါဠိတော်၌သည်။[ကြွင်းသောမှတ်ဘွယ်များကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။]

၂၅။ တဋ္ဌဒ္ဒိဓာ ဘူတံ ဘာဝိ, ဘူတံ သမ္ပဲဏ္ဏကာရဏာ၊
ဘာဝိ ဘာဝါတိပဒ္ဓနွေ၊, ကုတောစိ လိင်္ဂဒဿနာ။

၂၅။ တဋ္ဌ - ထို ကြိယာတိပဒ္ဓသည်လည်း၊ ဘူတံ - ဖြစ်ပြီးဂုဏ်း၊ ဝါ-အတိတ်ဂုဏ်း၊ ဘာဝိ-ဖြစ်လတ္တံ့ဂုဏ်း၊ ဝါ-အနာဂတ်ဂုဏ်း၊ (ဤတို-ဤသို့၊) ဒ္ဒိဓာ - ၂ ပါးပြား၏၊ ဘူတံ - အတိတ်ကြိယာတိပဒ္ဓသည်၊ သမ္ပဲဏ္ဏကာရဏာ-ပြည့်စုံသောအကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ-ဝိရုဒ္ဓဟေတု ဟေတုဝေကလ္လ အကြောင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ (ဟောတိ- ၏၊) ဘာဝိ - အနာဂတ်ဖြစ်သော၊ ဘာဝါတိပဒ္ဓနွေ၊ - ကြိယာတိပဒ္ဓသည်ကား၊ ကုတောစိ-တစုံတခုဌသာ၊ လိင်္ဂဒဿနာ- အရိပ်နိမိတ် အသွင်အပြင်ကို မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ (ဟောတိ)။

၂၅။ **တဋ္ဌ၊ပေ၊ဒဿနာ။** ။ကြိယာတိပဒ္ဓသည် အတိတ် အနာဂတ် အားဖြင့် ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် အတိတ်ကြိယာတိပဒ္ဓသည် ပြုခဲ့သောအကြောင်း ၂ ပါးတွင် တပါးပါးဖြစ်စေ, ၂ ပါးလုံးဖြစ်စေ ပြည့်စုံခြင်း (တွေ့ကြုံခြင်း) ကြောင့် ဖြစ်၏၊ အနာဂတ်ကြိယာတိပဒ္ဓကား " အကြောင်းတခုခု ဖြစ်စရာရှိသည် " ဟု အသွင်အပြင် အရိပ်နိမိတ်ကို မြင်ရခြင်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်သည်၊ ["သုခကာရိ ဒါနံ"ကဲ့သို့ "ဘာဝိ"ဟု ရသင့်ရှိစေ၊ ဘူတံကား အတိတ်ဟောတပစ္စည်းကြောင့် ဖြစ်ပြီး (အတိတ်အနက်) ဟောတည်း။] အတိတ်ကြိယာတိပဒ္ဓ၏ပုံစံမှာ ပြခဲ့သော မဟာဓနသူဋ္ဌေးသား၏ ဖြစ်ပုံပင်တည်း။

အနာဂတ်ပုံစံ ။ ။ " သစာဟံ နာဂမိဿံ, မဟာဇာနိယော သော အဘဝိဿာ = အကယ်၍ ငါဘုရားကြွတော် မမူအံ့၊ ထို အဂ်ုလိမာလသည် ကြီးစွာဆုံးရှုံးရှာတော့လတ္တံ့၊ ဘုရားရှင်သည် နံနက်စောစော၌ ဝေနေယျတို့ကို ကြည့်တော်မူသောအခါ " ယနေ့ အဂ်ုလိမာလ၏ အထံသို့ အမိလာလိမ့်မည်၊ အမိလာလျှင် လက်ညှိုးတချောင်းသာ လိုနေသော အဂ်ုလိမာလသည် အမိကို သတ်လိမ့်မည်၊ အမိကိုသတ်လျှင် ရဟန္တာဖြစ်လေသံသူ ဖြစ်ပါလျက် ရဟန္တာမဖြစ်ဘဲ အဝိစိကျရမည့်ကံကိုပြုမိ၍ ကြီးစွာဆုံးရှုံးရှာတော့လတ္တံ့" ဟုမြင်တော်မူသည်၊ သို့သော် ဘုရားရှင်ကြွတော်မူသောကြောင့် ထိုဆုံးရှုံးမှု ဖြစ်တော့မည် မဟုတ်ရကား အနာဂတ်ကြိယာတိပဒ္ဓ ဖြစ်သွားလေသည်။

ကုတောစိ လိင်္ဂဒဿနာ။ ။ ဤ အနာဂတ်ကြိယာတိပဒ္ဓ၌ ဝိရုဒ္ဓဟေတုလည်းမဖြစ်သေး၊ ဟေတုဝေကလ္လလည်းမရှိသေး၊ ကြီးစွာသောဆုံးရှုံးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဘုရားရှင်၏မကြွမူ, အမိသတ်မှု ဟူသောအကြောင်းကို မှန်းဆ၍ သိမြင်တော်မူရခြင်းတည်း။ ["စိရမ္မိ ဘက္ခော အဘဝိဿာ,သစေ

၂၆။ ကာလဘေဒ မနိဿာယ, ပဋ္ဌမိ သတ္တမိ သိယုံ၊
ပတ္ထနာဝိဓိသံပုဋ္ဌ-ဝိသယာ ပရိကိတ္တိတာ။

၂၆။ ကာလဘေဒံ-ကာလ အထူးအပြားကို၊ အနိဿာယ- မမှီမူ၍၊ ပဋ္ဌမိ - ပဋ္ဌမိဝိဘတ်သည်၎င်း၊ သတ္တမိ-သတ္တမိ ဝိဘတ်သည်၎င်း၊ သိယုံ- ဖြစ်ကုန်၏၊ တာ- ထို ပဋ္ဌမိ သတ္တမိဝိဘတ်တို့ကို၊ ပတ္ထနာ ဝိဓိ သံပုစ္ဆာဝိသယာ-ပတ္ထနာအနက်,ဝိဓိအနက်,သံပုစ္ဆာ အနက်ဟူသော အာရာရှိကုန်၏ ဟူ၍၊ ပရိကိတ္တိတာ - မိန့်ဆိုအပ်ကုန်၏။

နော နဝိဝဒါမသေ" ဟူသော (ဗျို ၂ ကောင် အငြင်းပွားခြင်း မြွေခွေး တရားသူကြီး ဆုံးဖြတ်ပုံကိုပြရာ) သတ္တနိပါတ်, ဒဗ္ဗပုပ္ဖဇာတ်, ပြယုဂ်လည်း "ကြာမြင့်စွာ အစာမဖြစ်တော့ခြင်း" ဟူသော အနာဂတ်ကြိယာတိပန္နပင်တည်း၊ " နဝိဝဒါမသေ "အရ မငြင်းခုန်ခြင်းဟူသော အကြောင်းလည်း တကယ်ဖြစ်ခဲ့သည် မဟုတ်, စိတ်ကူးဉာဏ်ဖြင့် မှန်းဆ၍ကြသ့်ရသော လိဂ်ဒဿနပင်ဖြစ်၏၊ တကယ်ဖြစ်ခဲ့သောအကြောင်းမှာ ငြင်းခုန်ခြင်းသာတည်း။]

၂၆။ **ကာလ၊ပေ၊ သိယုံ ။** ။ပဋ္ဌမိဝိဘတ်နှင့် သတ္တမိ ဝိဘတ်တို့သည် ဝတ္တမာန်စသောကာလအထူးကို မမှီဘဲ မည်သည့်ကာလ၌ဟု မသုံးသပ်အပ်သောကြောင့် အနာမဋ္ဌကာလသာမည်၌ သက်ကြ၏၊ ဥပမာ- " ကရောတု ကုသလံ-ကုသိုလ်ကို ပြုပါလော"ဟု စိမံရာ၌ "ယခုပြု-နောင်ခါပြု" ဟု မခွဲခြားဘဲ ကုလိုလ်ပြုခြင်း ကြိယာသာမည အနက်၌သာ ဖြစ်ရသကဲ့သို့တည်း။ [" ပစ္စုပ္ပန်ကာလ " ဟု ဆိုသောနည်းနှင့်တကွ အခြားမှတ်ဘွယ်များကို ရူပသိဒ္ဓိ- ကစ္စည်းဘဒ္ဒသာဒ္ဒိကာတို့၌ ရှုပါ။]

ပတ္ထနာ၊ပေ၊ကိတ္တိတာ။ ။ပတ္ထနာ - ဟူသည် တောင်းတခြင်းတည်း၊ သုခံ တေ ဟောတု- သင့်အား ချမ်းသာခြင်း ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ (ချမ်းသာပါစေသတည်း) ၊ဤသို့စသည်တည်း၊ဝိဓိ-ဟူသည် စိမံခြင်းတည်း၊"ကရောတု ကုသလံ-ကုသိုလ်ပြုပါ၊ (ကုသိုလ် ပြုလော) " စသည်တည်း၊ သမ္ပုစ္ဆာ- ဟူသည် တစုံတခုနှင့် ဆက်စပ်၍ မေးခြင်းတည်း၊ ကိ ံကရောမိ - ဘာလုပ်ရမည်နည်း၊ ဓမ္မံဝါ သုဏောမိ, ဥဒါဟု ဝိနယံဝါ- သုတ်အဘိဓမ္မာကိုမူလည်း နာရမှာပါလော , သို့မဟုတ် ဝိနည်းကိုမူလည်း နာရမှာပါလော " စသည်တည်း။ [အခြားအနက်များကို ကစ္စည်းရူပသိဒ္ဓိ ဘာသာဋ္ဒိကာတို့၌ ရှုပါ။]

၂၇။ ပတ္ထနာသိသနံ တေသု,နိယောဂေါ ဝိဓိ သော ဒ္ဒိဓာ၊
သာဒရာ·နာဒရာ ပုစ္ဆာ, ကိမေဝံ သမ္ဗဝေရဏ်ာ။

၂၇။ တေသု–ထို ပတ္ထနာဝိဓိသံပုစ္ဆာအနက်တို့တွင်၊ အာသိသနံ-တောင့်တခြင်းသည်၊ ပတ္ထနာ - ပတ္ထနာမည်၏၊ နိယောဂေါ- စေခိုင်းတိုက်တွန်းခြင်းသည်၊ ဝိဓိ–ဝိဓိမည်၏၊ သော-ထို တိုက်တွန်းခြင်းသည်၊ သာဒရာ·နာဒရာ – ရိုသေခြင်းရှိသော တိုက်တွန်းခြင်း , ရိုသေခြင်းမရှိသော စေခိုင်းခြင်းအားဖြင့်၊ ဒ္ဒိဓာ- ၂ ပါးပြား၏၊ ကိံ - အဘယ်ပါနည်း၊ ဧဝံ-ဤသို့ပါလော၊ (ဇုတိ-သို့၊) သမ္ဗဝေရဏ်ာ-စုံစမ်းမေးမြန်းခြင်းသည်၊ ပုစ္ဆာ-သံပုစ္ဆာမည်၏။

၂၇။ **ပတ္ထနာ၊ပေ၊သမ္ဗဝေရဏ်ာ** ။ ။ ရှေဂါထာနှင့် ဤဂါထာသည် ကစ္စည်းကျမ်းက သုတ်တို့ကိုမမှီဘဲ မောဂ္ဂလ္လာန်–ဆင်ခြင်ကလျှ, ဧ–"ပဌမပတ္ထနာဝိဓိသု"ဟူသော သုတ်ကို မှီသော ဂါထာတည်း၊ ထိုသုတ်၌"ပတ္ထနာ-ယာစနံ ဇုဋ္ဌာသီသနဿ "ဟု ဖွင့်၏၊ " လဘေယျာဟံ ဘန္တေ ဘဂဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗဇ္ဇံ, လဘေယ္ယံ ဥပသမ္ပဒံ – တပည့်တော်သည် ဘုရားရှင်၏ ;အထံတော်၌ ရှင်အဖြစ်ကို ရပါရစေ, ရဟန်းအဖြစ်ကို ရပါရစေ" ဤကား ရှင် ရဟန်းပြုတို့ ခွင့်တောင်းခြင်း ယာစနာတည်း၊ " ပသေယျံ တံ ဝသသတံ အရောဂံ–သင့်ကို အသက်တရာ အနာမရှိသည်ကို မြင်ရပါလို၏၊ အယံသုမနမာလာဝဝိယာ ဟောမိ ဘဝါဘဝေ – ဘဝငယ် ဘဝကြီး၌ ဤမြတ်လေးပန်းပမာ ချစ်စရာကောင်းသူ ဖြစ်ရပါလို၏၊ ဤကား လိုအပ်သောဆုကို တောင်းခြင်း ဟူသော ဇုဋ္ဌာသီသနတည်း။

၀၆။ ။"ဝိဓိ ဝိဓာနံ, နိယောဇနံ၊ ကြိယာသု ဗျာပါရဏာ–ဝိဓိဟူသည် စီမံခြင်း စေခိုင်းတိုက်တွန်းခြင်း ၂ မျိုးတည်း၊ထို ၂ မျိုးသည် ဆိုင်ရာကြိယာတို့၌ ယှဉ်စေခြင်းဟူသော ကြိယာသု ဗျာပါရဏာတည်း" ဟု ၎င်း, ထို ကြိယာသု ဗျာပါရဏာသည်လည်း သာဒရ (ရိုသေစွာ အောက်လူက အထက်လူကို တိုက်တွန်းခြင်း), အနာဒရ (အထက်လူက အောက်လူကို ရိုသေခြင်းမရှိသော စီမံစေခိုင်းခြင်း) အားဖြင့် ၂ မျိုးရှိ၏ ဟုဆင်း မောဂ္ဂလ္လာန်ဝတ္ထို ဖွင့်သည်၊ "ဒေသေတု ဘဂဝါ "ကား သာဒရ တိုက်တွန်းခြင်းတည်း၊ " ဧဝံ ပုညံ ကရောတု–ကောင်းမှုကို ဤသို့ (သည်ပုံ သည်နည်း) ပြုလော" ကား အနာဒရတိုက်တွန်းခြင်းတည်း။ [မောဂ္ဂလ္လာန်ဝယ် ဤဝိဓိ၌ နိမန္တန အနုမတိ စသည်တို့ကိုလည်း သွင်းထားသည်။]

ပုစ္ဆာ။ ။ပဠော သမ္ဗုစ္ဆနံ၊"သမ္ဗုစ္ဆနံ"၌ သံဥပသာရကြောင့်"ရိုးရိုးမေးခြင်း မဟုတ်, တစုံတခုနှင့်ဆက်သွယ်၍ မေးခြင်း"ဟု သိရ၏၊ ထို့ကြောင့်

၂၀။ ကြိယာကာလ ဝိဝစ္ဆာယံ, ဝတ္တမာနာဒယော ဒိလဲ၊
ယထာသကာလ မုပ္ပန္နာ, သဒ္ဒန္တရသမာဂမာ။

၂၉။ ပစ္ဆာကာလန္တရံ ဗြူတေ, ပဒသဒ္ဒါရကာလတော၊
ပုရာဒိဗ္ဗတျ·သဒ္ဒမ္မော, ဣတျာဒိက·မိဒံ မတံ။

၂၀, ၉။ ကြိယာကာလ ဝိဝစ္ဆာယံ – ဒိဗ္ဗန စသော ကြိယာ၏ ပစ္စုပ္ပန်စသော ကာလကိုဆိုလိုခြင်းသည်၊(သတိ-ရှိလသော်၊)အဓိလာ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ဝတ္တမာနာဒယော-ဝတ္တမာန်အစရှိသော ဝိဘတ်တို့သည်၊ ယထာသကာလံ-အကြင်အကြင် မိမိ၏ကာလ၌၊ ဝါ-အကြင်အကြင် မိမိ၏ကာလအားလျော်စွာ၊ ဥပ္ပန္နာ-ဖြစ်ကုန်ပြီးသည်၊ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊ ပဒသဒ်ါရကာလတော – ပုဒ်ကို ရုပ်စိရင်ရာ အခါမှ၊ ပစ္ဆာ-နောက်၌၊ သဒ္ဒန္တရသမာဂမာ-ပုရာစသော သဒ္ဒါတပါးနှင့် ပေါင်းမိခြင်းကြောင့်၊ ကာလန္တရံ-အနာဂတ်စသောကာလတပါးကို၊ ဗြူတေ(ဝဒန္တိ)-ဟောကုန်၏၊ ပုရာဒိဗ္ဗတျသဒ္ဒမ္မော ဣတျာဒိကံ-"ပုရာဒိဗ္ဗတိ အသဒ္ဒမ္မော" ဤသို့ အစရှိသော၊ ဣဒံ –ဤ ဥဒါဟရဏ်ကို၊ မတံ–သိအပ်၏။ [အသဒ္ဒမ္မော – မသူတော်တို့၏ တရားသည်၊ ပုရာဒိဗ္ဗတိ–မထွန်းကားမိ။]

"ကိ°+ဧဝံ– ဘယ့်နယ်လဲ+ဒိလိုပါလား" ဟု သမ္မဓဲ့ရဏံ (စုံစမ်း မေးမြန်းခြင်း) ဟု ဆိုသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ သမ္မဓဲ့ရဏံကိုပင် "နိရုပဏံ–စိစစ်ခြင်း, ကာရိယာနိ္ဓယနံ– ပြုဘွယ်ကိစ္စကို မဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း"ဟု ထပ်၍ ဖွင့်ပြန်၏၊ ထို မောဂ္ဂလ္လာန်အဖွင့်ကိုပင် ဤဂါထာ၌ ချုံး၍ ပြထားသည်။

၂၀, ၉။ ။ဟန္ဒ မယံ အာဝုသော ဓမ္မဥ္စ ဝိနယဥ္စ သံဂါယေယျာမ၊ ပုရေအဓံမ္မော ဒိဗ္ဗတိ=ငါ့ရှင်တို့....အကုသိုလ်တရား မထွန်းကား၏, ယခုနယ်က ဓမ္မကိုလည်း ဝိနယကိုလည်း ငါတို့ သံဂါယနာတင်ကြစို့၊(သံဂါယနာတင်ခဏ်း ပါဠိတော်)၊ဤပါဠိတော်၌"ဒိဗ္ဗတိ"သည် ပုရေသဒ္ဒါနှင့်မယှဉ်ရမိက ပစ္စုပ္ပန်ကာလကို ဟော၏၊ ရုပ်တွက်သော အခါလည်း " ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ " သုတ်ဖြင့် ပစ္စုပ္ပန် အနက်၌ တိဝိဘတ်သက်၍ ပြီးစေရ၏၊ ထိုသို့ တပုဒ်ချင်း ရုပ်ပြီးသည့်နောက်မှ ဝါကျအတွင်းရောက်၍ ပုရေသဒ္ဒါနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် အနာဂတ်အနက်ကို ဟောရသည်။ ["မထွန်းကားမိ" ဟူသည် " နောင်ခါထွန်းကားလတ့ံ"ဟူသော အနာဂတ် အနက်ပင်တည်း။]

ကြိယာကာလဝိဝစ္ဆာယံ။ ။ ကြိယာယ – ဒိဗ္ဗနစသော ကြိယာ၏+ ကာလော – ပစ္စုပ္ပန်စသော ကာလတည်း၊ ကြိယာကာလော-လ၊ ဝတ္တုံ+ ဗ္ဟုဆ္ဆာ ဝိဝစ္ဆာ-ဆိုလိုခြင်း၊ ကြိယာကာလံ+ဝိဝစ္ဆာ ကြိယာကာလဝိဝစ္ဆာ၊ ထို ဒိဗ္ဗနစသော ကြိယာ၏ ပစ္စုပ္ပန် စသော ကာလကို ဆိုလိုသည် ရှိသော် (ဆိုလိုရာ အခါ၌) ။

ဝတ္တမာနာ၊ပေ၊ မုပ္ပန္နာ။ ။ဝတ္တမာန်စသော ဝိဘတ်အား လုံးပင် မိမိ ဆိုင်ရာ ပစ္စုပ္ပန်စသော ကာလ၌ ဖြစ်ကြ, ဆိုင်ရာကာလကို တပုဒ်ချင်းအနေ အားဖြင့် ဟောကြကုန်သော်လည်း၊....

သဒ္ဒန္တရ၊ပေ၊ ကာလဇောဝ။ ။ ဝါကျအတွင်း ရောက်၍ ပုရာ ပုရေ စသော ပုဒ်တပါးနှင့် ပေါင်းမိလျှင် အနာဂတ်စသော ကာလတပါးကိုလည်း ဟောကြရသည်၊ ထိုသို့ ဟောခြင်းလည်း ရုပ်မပြီးခင်က မဟုတ် , ဆိုင်ရာ သုတ်ဖြင့် ရုပ်စိရင်ရာ ကာလမှ နောက်၌ ဖြစ်သည်။ [ပဒဿ – ပုဒ်ကို + သန်ဓိရော-ရုပ်စိရင်ခြင်း၊ ပဒသန်ဓိရဿ+ ကာလော–ပုဒ်ကို ရုပ်စိရင်ခြင်း၏ အခါ, ဝါ-ရုပ်စိရင်ရာအခါ၊ ဗြူတော်၌ တောကား ဗဟုဝုစ်မှ ဧကဝုစ်ပြန်နေသော ဝစနဝိပလ္လာသတည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဝဒန္တိ"ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။]

ဧကုတ္ထာဒိကံ မတံ။ ။အာဒိဖြင့် ပြခဲ့သော သံဂါယနာတင် ပါဠိကိုဂုဏ်း, ပုရာဝသတိ ဒေဝေါ-မိုးသီးမရွာမီ၊ ပုရာ ဟညာမိ–မသတ်အပ်မီ၊ ယျာသိ– လိုက်ခဲ့ပါလော့၊ (ဒု- ပါရာဇိက ပါဠိ)၊ ယာဝ ဘုဥ္ဇတိ– အကြင်အခါ စားရ လတ္တံ့၊ (တတော ပုဇ္ဇေ– ထိုအခါမှ ရှေးဥုးစွာ၊) ကဒါဂစ္ဆသိ – ဘယ်အခါ သွားမည်လဲ၊ ကရဟိ ဂစ္ဆတိ–ဘယ်အရပ်သို့ သွားမည်လဲ၊ [သွားလတ္တံ့ကို မေးသည်၊] ကော ဘဝတံ ဘိက္ခံ ဒဒါတိ-ဘယ်သူက အရှင်တို့အား ဆွမ်းပေး မှာတဲ့လဲ၊ [ပေးလတ္တံ့ကို ရည်ရွယ်သည်။] ကိံ လဘတိ-ဘာရမှာလဲ [ရလတ္တံ့ကို ရည်ရွယ်သည်၊] ထိုပုံစံများတွင် ပုရေ ယာဝ ပုရာယျဉ်ရာ၌ အမြဲ ဝတ္တမာန် သက်၏၊ ကရဟိ, ကဒါ, လဘဓာတ် အနက်ကို ဆိုလိုရာဝယ် ကိံသဒ္ဒါနှင့် တွဲရာတို့၌ ဝိကပ်အားဖြင့် အနာဂတ်အနက်၌ ဝတ္တမာန်သက်သည်။

ပုရေ ယာဝ ပုရာ ယောဂေ , နိစ္စံ ဝါ ကရဟိ ကဒါ၊
လစ္ဆာယ မဝိ ကိံဝုတ္တော, ဝတ္တမာနာ ဘဝိဿတိ။

[ပုရေယာဝ ပုရာယောဂေ-၌၊ နိစ္စံ–အမြဲဂင်း၊ ကရဟိ ကဒါ-ကရဟိကဒါ တို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌ဂင်း၊ လစ္ဆာယံအဝိ-လဘဓာတ်၏ အနက်၌လည်း၊ ကိံဝုတ္တော-ကိံသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုအပ်ရာ၌ဂင်း၊ဝါ-ဝိကပ်ဂင်း၊ ဘဝိဿတိ-အနာဂတ်အနက်၌၊ ဝတ္တမာနာ-ဝတ္တမာန်သက်။]

အတိတ်အနက်။ ။“ဒဟတိ-မိးလောင်ပြီ၊ သမ္မတိ–ငြိမ်းပြီ”ဤသို့ သမသဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်ရာ၌ဆင်း, [“အကာသိ ကဋ္ဌံ ဒေဝဒတ္တော–ဒေဝဒတ်....သင်ဖြူး ယက်ပြီးပြီလော” – ဤပြယုဂ်ကား လိုရင်း မဟုတ်၊ နောက်အဖြေ အတွက် အမေးကို ပြသော ပြယုဂ်သာ၊] နနု ကရောမိဘော = အရှင်.... ယက်ပြီးပြီ မဟုတ်ပါလား၊ [အကာသိ ကဋ္ဌံ ဒေဝဒတ္တော။] ..“နု ကရောမိ ဘော–အရှင်.. မပြုတော့ဘူး၊ [အကာသိ ကဋ္ဌံ ဒေဝဒတ္တော။] ကရောမိနု ဘော–အရှင်...ပြုပြီး ထင်ပါ့၊ ဤသို့ သမသဒ္ဒါ၏ယှဉ်ရာ၌ဆင်း, နနု, နု, နဲ့ တို့နှင့်ယှဉ်ရာ၌ဆင်း ဝိကပ် အားဖြင့် အတိတ်အနက်၌ ဝတ္တမာန်သက်၏။ [ဂါထာ၌“ဝတ္တမာနာဝိဘတ္တိ-ကို၊ ဘူတတ္ထသံသိနိ– အတိတ်အနက်ကိုဟော၏ ဟူ၍၊ မတာ– သိအပ်၏” ဟု ပေး။]

သမသဒ္ဒဿ ပယောဂေ, နနု နနူဟိ ဝါ ယုတေ၊
ဝိဘတ္တိ ဝတ္တမာနာ တု, မတာ ဘူတတ္ထသံသိနိ။

အနာဂတ်ဝိဘတ်၏ အတိတ်အနက်။ ။“နာမေ ဂရဟာဝိမှယေသု–မောဂ္ဂလ္လာန်” ၆- ကလ္လာ, ၃ သုတ်။ [နာမေ-နာမသဒ္ဒါသည်၊ သတိ–သော်၊ ဂရဟာဝိမှယေသု-ကဲ့ရဲ့ခြင်း, အံ့သြခြင်း အနက်တို့ကို၊ ဂမျမာနေသု-သိအပ် ကုန်သော်၊ သတ္ပာဒိ-သတိအစရှိသော အနာဂတ်ဝိဘတ်တို့သည်၊ ဟောန္တိ-အတိတ်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်အနက်၌ သက်ကုန်၏။]

ဂရဟာပုံစံ။ ။ဣမေ ဟိ နာမ ကလျာဏဓမ္မာ ပဋိဇာနိဿန္တိ – ဣမေ (ဟိ)–ဤရဟန်းယုတ်တို့စဉ်လျက်၊ ကလျာဏဓမ္မာ-ကောင်းသောကိုယ်ကျင့် ရှိသူတို့ဟူ၍၊ ပဋိဇာနိဿန္တိနာမ – ဝန်ခံရ ကုန်တုံဘိသနည်း၊ [အတိတ်က ဝန်ခံခဲ့ပုံကို ကဲ့ရဲ့သောကြောင့် နာမယှဉ်ရာဝယ် အတိတ်အနက်၌ အနာဂတ် ဝိဘတ်သက်၏။] အတ္ထိနာမ တာတ သုဒိန္န အာဘိဒေါသိကံ ကုမ္မာသံ ပရိဘုဉ္ဇိဿသိ – ချစ်သား သုဒိန်ရယ် .... ဖြစ်မှ ဖြစ်ရပလေ, မုယောမုံ့သိုးကို စားပါဘိတယ်၊ ဤ၌ ပစ္စုပ္ပန်စားခြင်းကို ကဲ့ရဲ့သည်။

ဝိမှယ ပုံစံ။ ။အစ္ဆရိယံ, အန္ဓောနာမ ပဗ္ဗတံ အာရောဟိဿတိ–အံ့သြ စရာပါတကား, သူကာဏ်း ဖြစ်ပါလျက် တောင်ပေါ်ကို တက်နိုင်ပါဘိ၏၊ ဗမိရောနာမ သဒ္ဒံ သောဿတိ– နားထိုင်းသူဖြစ်ပါလျက် အသံကို ကြားနိုင် ပါဘိ၏။ [ပစ္စုပ္ပန်တက်ခြင်း, ကြားခြင်းကို အံ့သြသည်၊ .... “ ယတြဟိ ” သဒ္ဒါကထံသဒ္ဒါနှင့်ယှဉ်ရာတို့ဝယ် ပစ္စုပ္ပန်အတိတ်အနက်၌ အနာဂတ်ဝိဘတ် သက်သည် ဟုလည်း ဆိုသေး၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၌ ရှုပါလေတော့။]

သရူပတ္ထ။ ။“မာသဒ္ဒါနှင့်ယှဉ်သောအခါ ပရောက္ခာ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ် တို့သည် အနာဂတ်ကာလ၌ သက်ကုန်၏”ဟု ဆို၍“ မာကိသိထ္ထော မယာ ဝိနာ–ငါ့ဝေ့သန္တာန်မှ ရာမင်းနှင့် ကွဲရခြင်းကြောင့် (အသင်မဒ္ဒီသည်) ဝိန်းဝေး၍

၃၀။ ပဒန္တရေနယောဉ္ဇတော,နံ သောတ္ထော ဗာဓကော ဘဝေ၊
ပဒသဒ္ဒါရဘာဝိဿ, အတ္ထဿ ဗာဟိရဂ်တော။

၃၀။ ပဒန္တရေန - ပုရာစသော ပုဒ်တပါးကြောင့်၊ ဉာတော-သိအပ်သော၊ ယောအတ္ထော-အကြင်အနာဂတ်စသော အနက်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ သောအတ္ထော-ထို အနာဂတ်စသော အနက်သည်၊ ပဒသဒ္ဒါရဘာဝိဿ-ပုဒ်ကို ရုပ်စီရင်ကြောင်းဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ အတ္ထဿ-ပစ္စုပ္ပန်စသောအနက်ကို၊ ဗာဓကော-တားမြစ်တတ်သည်၊ နဘဝေ-မဖြစ်၊ (ကသ္မာ - အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ ပဒန္တရေန - ပုရာစသော ပုဒ်တပါးကြောင့်၊ ဉာတဿ - သိအပ်သော အနက်၏၊) ဗာဟိရဂ်တော - အပြင်ပအဂ်ါ၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဝါ - အပြင်အနက်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

မနေရစ်ပါနှင့်”ဟုငင်း“မာ ဒေဝ ပရိဒေဝေသိ—(သိဝိ)မင်းမြတ် ...ငိုကြွေးတော်မမူရစ်ပါနှင့် ”ဟုငင်း ဝေဿန္တာတ်ပါဠိများကို ကစ္စာယနဲသရူပတ္ထဒ္ဒီပုံစံထုတ်သည်။

၃၀။ ပဒန္တရေန ၊ပေ၊ ဂ်တော ။ ။“(၁)ပုရာစသောပုဒ်တပါးကြောင့် သိအပ်သော အနာဂတ်စသော အနက်သည် ရုပ်တွက်သောအခါ ရုပ်စီရင်ရာဌ်အသုံးပြုအပ်သော ပစ္စုပ္ပန်စသောအနက်ကို မတားမြစ်ပါလော, (၂)မတားမြစ်လျင် အဘယ့်ကြောင့်ပါနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ပဒန္တရေန ”စသည်မိန့်၊ ပုရာဒိဗ္ဗတ်ဝယ် ဒိဗ္ဗတိကိုရုပ်စီရင်ရာဌ် အသုံးပြုအပ်သော ပစ္စုပ္ပန်အနက်ကို ပုရာဟူသောပုဒ်တပါးကြောင့် ရအပ်သောအနာဂတ်အနက်က မတားမြစ်ပါ။

အကြောင်းကား — ပုရာသဒ္ဒါကြောင့် ရအပ်သော အနာဂတ်အနက်က ပုရာနှင့်တွဲမှ သိအပ်သော ဗာဟိရ အစိတ်အပိုင်းအနက် ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ဆိုလိုရင်းကား—“ဒိဗ္ဗတိ” ဟူသောပုဒ်အတွင်း၌ ရအပ်သောအနက်မှာ ပစ္စုပ္ပန်အနက်သာဖြစ်၏၊ အနာဂတ်အနက်ကား ဒိဗ္ဗတိပုဒ်အတွင်း၌မရ, ပုရာနှင့်ပေါင်းမိမှ ရအပ်သောအပြင်နက်ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ထိုအနက်က ဒိဗ္ဗတိကို ရုပ်ဒီရင်ရာဌ် (ပစ္စုပ္ပန်အနက်ကို) မတားနိုင်ပါ-ဟူလို။ [သဒ်ရိယတိ အနေနာတိ သဒ်ါရော၊ ပဒဿ + သဒ်ါရော ပဒဿဒ်ါရော၊ ပဒဿဒ်ါရော+ ဟုတ္ထာ+ ဘာဝိ ပဒဿဒ်ါရဘာဝိ။]

၃၁။ ယထာဝိဝစ္ဆမေဝါယံ, သဗ္ဗာ သဒ္ဒတ္ထသင်္ဂိတိ၊
သိဒ္ဓလက္ခဏသာရေန, ဝိဝစ္ဆာပျ·နုဂမျတေ။

၃၁။ သဗ္ဗာ – အလုံးစုံသော၊ အယံ သဒ္ဒတ္ထသင်္ဂိတိ-ဤ သဒ္ဒါအနက်တို့၏ ကောင်းစွာတည်နေပုံကို၊ ယထာဝိဝစ္ဆမေဝ – အကြောင်းအကြောင် ဝဒန္တုပဂ္ဂိုလ်၏ ဆိုလိုသည့်အတိုင်း သာလျှင်၊ ဝါ– ဝဒန္တုပဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအားလျော်စွာ သာလျှင်၊ အနုဂမျတေ – သိအပ်၏၊ ဝိဝစ္ဆာပိ-ဝဒန္တုပဂ္ဂိုလ်၏ဆိုလိုခြင်းကိုလည်း၊ သိဒ္ဓလက္ခဏသာရေန – ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာဝယ် ထင်ရှားသော ဥဒါဟရဏ်ကို အစဉ်လျောက်သဖြင့်၊ အနုဂမျတေ- လျော်စွာသိအပ်၏။....

အာချာတနိဒ္ဒေသော- အာချာတ်ဝိဘတ်တို့ကို အကျယ်ညွှန်ပြရာအခန်းသည်၊ နိဋ္ဌိတော–ပြီ။

၃၁။ ။ယထာ၊ပေ၊သင်္ဂိတိ။ ။"ဝတ္တိစ္ဆာနုပုဗ္ဗီကာ သဒ္ဒပဋိပတ္တိ– သဒ္ဒါတို့၏ဖြစ်ပုံ (တည်ပုံ) သည် ဝဒန္တုပဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဟူသောအစဉ်ရှိ၏၊ ဝါ–ဝဒန္တုပဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအားလျော်စွာဖြစ်၏"ဟူသော ပရိဘာသာကိုမှီး၍ "ယထာဝိဝစ္ဆမေဝါယံ သဗ္ဗာ သဒ္ဒတ္ထသင်္ဂိတိ "ဟု ဆိုသည်၊ "ဤသဒ္ဒါသည် ဤအနက်ကိုဟော၏" ဟု သဒ္ဒါအနက်တို့၏ အလုံးစုံတည်နေပုံသည် ဝဒန္တုပဂ္ဂိုလ်အလိုအတိုင်းသာ ဖြစ်၏၊ ဝဒန္တုပဂ္ဂိုလ်က ပုရာသဒ္ဒါနှင့်တွဲသော ဒီဗ္ဗတိသဒ္ဒါဖြင့် အနာဂတ်အနက်ကိုဆိုလိုလျှင် ပုရာဒီဗ္ဗတိ၌ ဒီဗ္ဗတိသဒ္ဒါက အနာဂတ်အနက်ကို ဟောရ၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် သိပါ။ [ယာယာ+ဝိဝစ္ဆာ ယထာဝိဝစ္ဆံ၊ (တနည်း) ဝိဝစ္ဆာယ+အနုရူပံ ယထာဝိဝစ္ဆံ။]

သိဒ္ဓ၊ပေ၊ဂမျတေ။ ။ဝဒန္တုပဂ္ဂိုလ်၏ အလိုကိုလည်း ပါဠိအဋ္ဌကထာတို့၌ ထင်ရှားရှိသော ဥဒါဟရဏ်ကို အစဉ်လိုက်၍ သိရမည်၊ ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာ၌ သုံးစွဲလေ့ရှိသောပုံစံကို ကြည့်၍ " ဤပါဠိမျိုးကို သုံးစွဲထားသော ဝဒန္တုပဂ္ဂိုလ်သည် ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုဆိုလို၏"ဟု ဝဒန္တုပဂ္ဂိုလ်၏အလိုကို သိရမည်-ဟူလို၊"ဝဒန္တုပဂ္ဂိုလ်"ဟု ခေါ်ဆိုရသောပုဂ္ဂိုလ်ကလည်း"တော်စွာလျော်စွာ ပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်ရ, ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာ၌ ကျွမ်းကျင်သောပုဂ္ဂိုလ်သာ ဖြစ်ရမည်"ဟုလည်း မှတ်ပါ။

အာချာတနိဒ္ဒေသအဖွင့် ပြီး၏။

ကိတနိဒ္ဒေသ

၃၂။ ဘာဝေ ကမ္မနိ ကိစ္စာဟု,ခတ္ထာပိ ပစ္စယာ တထာ၊
အညတ္ထာပိ ကွစိ ကိစ္စာ, ယုတ္တ သဗ္ဗမိ သာဓနေ။

၃၂။ ကိစ္စာ–ကိစ္စပစ္စည်းတို့သည်၊ ဘာဝေ–ဘောအနက်၌၎င်း၊ ကမ္မနိ-ကံအနက်၌၎င်း၊ (ဟောန်)၊ ဧတိ-ဤသို့၊ အာဟု-ဆိုကုန်ပြီ၊ ခတ္ထာ-ခပစ္စည်း၏အနက်ရှိကုန်သော်၊ ပစ္စယာပိ–ပစ္စည်းတို့သည်လည်း၊ တထာ - ထို့အတူ ဘောအနက် ကံအနက်၌ဖြစ်ကုန်၏၊ ကွစိ - အချို့အရာ၌၊ ကိစ္စာ- ကိစ္စပစ္စည်းတို့သည်၊ အညတ္ထာပိ- ဘောကံအနက်မှတပါး ကတ္တားစသောအနက်၌လည်း၊(ဟောန်)၊ ယုတ္တ-ယုပစ္စည်းသည်ကား၊ သဗ္ဗမိ-အလုံးစုံသော၊ သာဓနေ-သာဓနာ၌၊ (ဟောတိ)။

၃၂။ **ဘာဝေ ကမ္မနိ ကိစ္စာ။** ။ “တဗ္ဗ, အနီယ, ဏ္ဍ, တေယျ, ရိစ္စ” ဟူသော ကိစ္စပစ္စည်းတို့သည် ဘောအနက် ကံအနက်၌ ဖြစ်ကုန်၏၊ ဘောအနက်ကို ဟောသောအခါ နပုံလိန်ရှိ၏၊ များသောအားဖြင့် အကမ္မကဓာတ်နောင် သက်၏၊ ပုံစံကား–“ဘဝိတဗ္ဗံ-ဖြစ်ရာ၏၊ သယိတဗ္ဗံ, ဌာတဗ္ဗံ”စသည်တည်း၊ ကံကို မဆိုလိုလျှင် သကမ္မကဓာတ်နောင်လည်း ဘောအနက်၌သက်သေး၏၊ ပုံစံကား – “ကတ္တာဗ္ဗံ– ပြုရာ၏” စသည်တည်း။

ကံအနက်ကို ဟောသောအခါ၌ကား “အဘိဓေယျ”ဟု ခေါ်အပ်သောအနက်၏လိန်သို့လိုက်၍ လိန် ၃ ပါးလုံးရှိနိုင်၏၊ ထိုသို့ ကံအနက်ကိုဟောရာ၌ အရဟ(ထိုက်)အနက်, သတ္ထ(နိုင်)အနက်ကိုလည်း ပြုနိုင်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဂန္တဗ္ဗော (မ၌ဂါ) -သွားထိုက်သောလမ်း၊ ဂန္တဗ္ဗာ (သုဂတိ) -ရောံထိုက်သောသုဂတိ၊ ဂန္တဗ္ဗံ(နဂရံ)”စသည်ဖြင့်ဂင်း, “ဣဒံ ကမ္မံ မယာ ကရဏီယံ-ဤအလုပ်ကို ငါသည် လုပ်နိုင်၏ ” စသည်ဖြင့်ဂင်း ဖြစ်၏။

အကမ္မကေဟိ ဓာတူဟိ, ဘာဝေ ကိစ္စာ နပုံသကေ၊
သကမ္မကေဟိ ကမ္မတ္ထေ, အရဟသတ္ထတ္ထဒီပကာ။

တဗျပစ္စည်း။ ။“ကတ္တာရိစ တဗျော ယထာတန္တံ–ပါဠိအားလျော်စွာ ကတ္တားအနက်၌၎င်း (ဘောအနက် ကံအနက်၌၎င်း) တဗျပစ္စည်းသက်” ဟုဆို၍ တဗ္ဗပစ္စည်းကဲ့သို့ တဗျပစ္စည်းကိုလည်း သဒ္ဒနီတိ၌ ဆို၏၊ ကာမေသု–ကာမဂုဏ်တို့၌၊ ပါတဗျတံ (ပါတဗ္ဗ + ဘာဝံ) – အလိုရှိတိုင်း သုံးဆောင်ခံစားအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်သို့၊ ဝါ–အလိုရှိတိုင်း သုံးဆောင်ခံစားတတ်သူတို့၏အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇိ°သု–ရောက်ကုန်ပြီ။

ခတ္ထာပိ၊ပေ၊တာထာ။ ။တထာဖြင့် ဘာဝေကမ္မနိကို ညွှန်းသည်၊"ခတ္ထ-ခပစ္စည်း၏အနက်"ဟူသည်"ဤသံဒုသုဟိ ခ"သုတ်၌လာသော ဤသံသဒ္ဒါ၏အနက်, ဒု-သုသဒ္ဒါတို့၏ အနက်တည်း၊ ထို ဤသံ, ဒု, သုပုဒ်များ ရှေးရှိသော ဓာတ်နောင်သက်ရသောကြောင့် ထိုပုဒ်များ၏ အနက်ကိုလည်း ခ ပစ္စည်းက ဟောရာရောက်သည်–ဟူလို၊ "ဤသဿယော–ဆင်းရဲစွာအိပ်ခြင်း၊ (ကိုဋ္ဌိ သယော-ဇဉ့်ငယ်အိပ်ခြင်းလည်း ဤသံအနက်ရှိ၏၊) ဒုဿယော-မကောင်းသဖြင့် အိပ်ခြင်း၊ သုဿယော–ကောင်းစွာအိပ်ခြင်း" ဘောဟောပုံစံ။

"ဤသတ္တရော ကဠော-သင်ဖြူးကို အနည်းငယ်ပြုအပ်၏၊သုကရံ သာဓုနာသာဓုံ, သာဓုံ ပါပေန ဒုက္ကရံ–သူတော်ကောင်းသည် ကောင်းသောအမှုကို လွယ်ကူစွာပြုအပ်၏ (ပြုလွယ်၏)၊ လူယုတ်မာသည် ကောင်းမှုကို မပြုအပ် မပြုနိုင်၊ [ဝါစာသိလိဋ္ဌအကျိုးငှါ သာဓုံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်လာ။] သုဒဿံ ဝဇ္ဇမညေသံ, အတ္တနော ပန ဒုဒ္ဒသံ = သူများ၏ အပြစ်ကို လွယ်ကူစွာ မြင်အပ်၏၊ (မြင်လွယ်၏)၊ကိုယ့်အပြစ်ကိုကား မမြင်အပ်မမြင်နိုင်၊ ဒုရနုဗောဓော (ဒု+အနုဗောဓော) – ခဲယဉ်းစွာ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သောတရား၊ သုဗောဓံ–လွယ်ကူစွာသိအပ်၏ (သိလွယ်၏)၊ သုဘရော–လွယ်ကူစွာ မွေးမြူးအပ်သူ၊ ဒုဘ္ဘရော–ခဲယဉ်းစွာ မွေးမြူအပ်သူ"ကံဟောပုံစံ။

သရူပဇ္ဇ။ ။ကစ္စာယနသရူပဇ္ဇဋ္ဌ "ဤသံ–ပင်ပန်းသဖြင့်၊ ပဇ္ဇိတော–ပညာရှိသူကို (ပညာရှိဖြစ်အောင်)၊ ကရိယတေတိ ဤသံ ပဇ္ဇိတကရော (ပညာရှိဖြစ်အောင် ပင်ပန်းစွာ ပြုအပ်သူ = ပညာအခြေခံမရှိသူ)၊ ဒုပဇ္ဇိတကရော – ခဲယဉ်းစွာ ပညာရှိဖြစ်အောင် ပြုအပ်သူ = ပညာအခြေခံ မရှိသူ၊ သုပဇ္ဇိတကရော"တို့ကိုလည်း ပုံစံထုတ်၏။

အညဇ္ဈာပိ ကွစိ ကိဗ္ဗာ။ ။ကိစ္စပစ္စည်းတို့သည် ဘောက် အနက်မှ တပါးသော ကတ္တားစသော အနက်တို့၌လည်း ဖြစ်ကုန်၏၊ ထိုအခါ ဘာဝကမ္မေသု တဗ္ဗာနီယာ သုတ်ဝယ် "တဗ္ဗာနီယာ"ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သက်ပါ၊ ဘဝတိတိ ဘဗ္ဗော–ဖြစ်ထိုက်သူ (ကျပစ္စည်း)၊ ပဝစတိတိ ပဝစနီယော– အပြားအားဖြင့် ပြောဆိုတတ်သော ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ၊ ဥပတိဋ္ဌတိတိ ဥပဋ္ဌာနီယော – အနီး၌ တည်တတ် (ပြုစု လုပ်ကျွေးတတ်သော) တပည့်၊ နှာနိယံ-ရေချိုးကြောင်းဆပ်ပျာ၊ ဒါနိယော-ပေးရာပုဂ္ဂိုလ်၊ အာသဝါ တိဋ္ဌန္တိ ဧတေသူတိ အာသဝဋ္ဌာနိယာ-အာသဝတို့၏တည်ရာတို့၊ဤသို့စသည်တည်း။

ယုတ္တ သဗ္ဗမိ သာဓေန။ ။ယု ပစ္စည်းသည် သာဓန (အနက်)ဂု ပါး လုံး၌ သက်၏၊ ပုံစံကား – "ရဇံ ဟရတိတိ ရဇောဟရော–မြေကို ဆောင်ယူပယ်ရှားတတ်သော (တောယံ–ရေ)၊ အာရမဏံ ဝိဇာနာတီတိ ဝိညာဏံ၊ ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံတိ ဘောဇနံ = စားအပ်သော (စားကောင်းသော) ဘောဇဉ်၊ နန္ဒိ

၃၃။ သဒ္ဒတ္ထရောစတာဒီဟိ, သိလာဒီသ္မပိ ကတ္ဘရိ၊
ကီတုအာဝိစ သမ္မေဟိ, သိလာဒီသ္မပိ ကတ္ဘရိ။

၃၃။ (ယု-ယုပစ္ဆည်းသည်၊) သဒ္ဒတ္ထရောစတာဒီဟိ-အသံပြုခြင်း အနက်ရှိသောဓာတ်, ရုစအစရှိသော ဓာတ်တို့မှနောံ၌၊ သိလာဒီသု-တသီလ အစရှိသောအနက်တို့ကို၊ (ဂမျမာနေသု-သိအပ်ကုန်သော်၊) ကတ္ဘရိ-ကတ္တားအနက်၌၊ (ဘဝေ-ဖြစ်၏၊) ကီတုအာဝိစ-ကီပစ္ဆည်း, တုပစ္ဆည်း, အာဝိပစ္ဆည်း တို့သည်လည်း၊ သမ္မေဟိပိ – အလုံးစုံသော ဓာတ်တို့မှနောက်၌လည်း၊ သိလာဒီသု- တသီလအစရှိသော အနက်တို့ကို၊ (ဂမျမာနေသု-သိအပ်ကုန်သော်၊) ကတ္ဘရိ-ကတ္တားအနက်၌၊ (ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။)

တမ္ဖိတိ နန္ဒနံ (ဝနံ—နန္ဒနဥယျာဉ်)၊ သမ္မာ ပဒီယတေ အဿာတိ သမ္မဒါနံ—ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ပေးရာဖြစ်သော ဝတ္ထု၊ အပစ္စ ဇုတော အာဒဒါတိတိ အပါဒါနံ-ကိုယ်အားဖြင့်ဂင်း စိတ်အားဖြင့်ဂင်း ဖဲ့ခွါ၍ အခြားဝတ္ထုကို ယူရာဖြစ်သောဌာန၊ (ဇုတော ဝတ္ထုတော ကာယဝသေနဝါ စိတ္တဝသေနဝါ အပဂန္ဆာ အညံ ဂဏှာတီတိ အတ္ထော။)တိဋ္ဌန္တိ ထ္ထောတိ ဌာနံ – တည်ရာအရပ်၊ ဂမိယတေ ဂမနံ- သွားခြင်း၊ နန္ဒီယတေ နန္ဒနံ-နှစ်သက်ခြင်း" တည်း၊ ထိုသာဓနတို့တွင် နန္ဒာဒီဟိယုသုတ်ဖြင့် ဘာဝသာဓန ကမ္မသာဓနတို့၌သက်၊ ကတ္တုကရဏပဒေသေသုစ သုတ်ရင်းဖြင့် ကတ္တုသာဓန , ကရဏသာဓန , အဓိကရဏသာဓနတို့၌သက်၊ ဤသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် သမ္ပဒါနသာဓန အပါဒါနသာဓနတို့၌ သက်သည်။

၃၃။ **သဒ္ဒတ္ထ၊ပေ၊ကတ္တာရိ။** ။ "ယုတု သမ္ဘမှိ သာဓနေ" နှင့် စပ်၍ ယုပစ္ဆည်း၏ ထူးသော အချက်ကို ပြလိုသောကြောင့် "သဒ္ဒတ္ထ၊ပေ၊ကတ္တာရိ" ဟု မိန့်သည်၊ "သဒ္ဒကုဓစလမက္ကာတ္ထရုစာဒီဟိ ယု" သုတ်နှင့် သဘောတူပင်တည်း၊ သရူပတ္ထ၌ "သဒ္ဒတ္ထရောစတာဒီဟိ" ဟု တွေ့ရ၏၊ စာကိုယ် ဂါထာ၌ကား "သဒ္ဒတ္ထ ဃုသရုစာဟိ" ဟု ရှိ၏၊ ထိုတွင် ဃုသဓာတ်သည် အသံပြုခြင်းအနက်ရှိသောကြောင့် သဒ္ဒတ္ထ၌ ပါဝင်ပြီးဖြစ်ရကား သရူပတ္ထ၌ရှိသောပါဠိက ကောင်းသည်၊ ရောစတာဒီဟိကို ရောစတိ+အာဒီဟိ ဟု ဖြတ်၊ ထို ရောစတိ၌ တိသည် ရုစဓာတ်ကိုညွှန်ပြသော ဓာတုနိဒ္ဒေသအကျွေရာတည်း။[ဝိကရဏပစ္ဆည်း နောက်သို့ အစဉ်လိုက်သော တိအကျွေရာသည် ဓာတ်ကို ညွှန်ပြလေ့ ရှိ၏။] ရောစတာဒီဟိ၌ အာဒိကို သဒ္ဒတ္ထ၌လည်းယူဉ်စေ၍ ထိုသဒ္ဒတ္ထာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ကုဓတ္ထ, စလတ္ထ, မက္ကာတ္ထတို့ကိုယူပါ၊ ပုံစံများကိုလည်း ထိုသုတ်၌ရှု။

၃၄။ ဘာဝေ ကမ္မနိ ဘူတေ တော, ဌာသာဝသာရဟာဇရာ၊
သိဇနိသိလိသာရန္တာ, ကတ္ထရိစ အကမ္မကာ။

၃၄။ တော - တပစ္စည်းသည် ဘာဝေ - ဘောအနက်၌ဂုဏ်း၊ ကမ္မနိ-ကံအနက်၌ဂုဏ်း၊ ဘူတေ-အတိတ်ကာလ၌၊(ဟောတိ)၊ဌာသာ-ဌာဓာတ် , အာသဓာတ်မှ နောက်၌ဂုဏ်း၊ ဝသာရဟာ - ဝသဓာတ်, အာရှေးရှိသော ရဟဓာတ်မှနောံ၌ဂုဏ်း၊ ဇရာ-ဇရဓာတ်မှနောံ၌ဂုဏ်း၊ သိဇနိသိလိသာ-သိဓာတ်, ဇနိဓာတ်, သိလိသဓာတ်မှ နောက်၌ဂုဏ်း၊ အာရန္တာ-စ၍အားထုတ်ခြင်း အနက်ရှိသောဓာတ်မှ နောက်၌ဂုဏ်း၊ ကတ္တရိစ-ကတ္တားအနက်၌လည်း၊ (ဘူတေ-အတိတ်ကာလ၌၊ တော-တပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ)။

ကိ တု အာဒိစ။ ။ဤ၃ ပစ္စည်းလည်း " တသိလာဒိသု ကိတ္ဝာဝိစ" သုတ်ဖြင့် သက်သော ပစ္စည်းများပင်တည်း၊ ထို တသိလ စသော အနက်များကိုဂုဏ်း, တနှင့် သိလ, ဓမ္မ, သာဓုကာရိတာ ပုဒ်တို့၏ သမာသ်တွဲရပုံကိုဂုဏ်း, ထို အနက်၌ သက်သော ပစ္စည်းများ၏ ကတ္တားဟောဖြစ်ပုံကိုဂုဏ်း, ပုံစံများကိုဂုဏ်း, ထိုသုတ်နှင့် ထိုသုတ်၏ ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ၊ ကိတ္ဝာဝိစ၌ စ သဒ္ဒါဖြင့် တသိလ စသည် မပါသော ရိုးရာကတ္တား အနက်၌လည်း ကိ တု အာဝိပစ္စည်းသက်၊ "ပက္ကိတမာနိ-မိမိကိုယ်ကို ပညာရှိဟုမှတ်ထင်သူ၊ [အတ္တာနံ ပက္ကိတံ (ပညာရှိဟူ၍) မညတိတိ ပက္ကိတမာနိ၊] ဗဟုဿုတမာနိ-ဗဟုဿုတ ပုဂ္ဂိုလ် ဟု မိမိကိုယ်ကို မှတ်ထင်သူ၊ သတ္တဝေါ - ရန်သူတို့ကို + ဃာတေတိတိ သတ္တုဃာတိ၊ ဓမ္မံ ဝဒတိတိ ဓမ္မဝါဒိ၊ နဒတိတိ နာဒိ၊ သိဟော ဝိယ+နာဒိ သိဟနာဒိ၊ ဘူမိသာယိ-မြေ၌ အိပ်သူ" စသည်တည်း။

၃၄။ **ဘာဝေ၊ပေါကတ္တရိစ။** ။ဤဂါထာသည် မောဂ္ဂလ္လာန်-၅ကက္ခာ၌လာသော "ကြော ဘာဝကမ္မေသု" (၅၆) "ကတ္တာရိစာရန္တေ" (၅၇)-"ဌာသဝသ သိလိသသိရုဟဇရဇနိဟိ"-(၅၈) သုတ်တို့ကို မှီသော ဂါထာတည်း၊ မှန်၏-"ဘာဝေကမ္မနိ ဘူတေ တော" သည် "ကြော ဘာဝကမ္မေသု" သုတ်နှင့် သဘောတူ၏၊ [ကစ္စည်းကျမ်း "ဘာဝကမ္မေသုတ" သုတ်နှင့်လည်း တူ၏၊] မောဂ္ဂလ္လာန်၌ " အာသိတံ ဘဝတာ-အရှင်သည် နေပြီးခြင်း၊" ဟု ဘောဟော ပုံစံကိုထုတ်၏၊ ဋီကာ၌ "တေန ကတံ, တသ ကတံ-ထိုသူသည် ပြုခြင်း, ထိုသူ၏ ပြုခြင်း" ဟု ဘောဟော ပုံစံထုတ်၏၊ " ကတော ကဋ္ဌော ဘဝတာ-အရှင်သည် သင်ဖြူးကို ပြုအပ်ပြီ " ဟု ဤဟော ပုံစံကို ထုတ်ပါ၊

သီဇနီစသည်ဖြင့် သီးခြားသတ်မှတ်၍ ဆိုအပ်လတ္တံ့သော ဓာတ်မှ ကြွင်းသမျှကို "ကွော ဘာဝကမ္မေသု" သုတ်ဖြင့်ချည်း စီရင်ရသည်။

ဌာ၊ပေ၊ကတ္တရိစ ။ ။ ဤဂါထာ၏ မိရာ ၅၇, ၅၈ သုတ်တို့၏ ဝုတ္တိဋ္ဌ "ဌာဒိဟိ ကတ္တရိ ကွော ဟောတိ ယထာပတ္တာဒူ" ဟု ၎င်း, "ကြိယာရမ္ဘေ (ကြိယာကို စတည် အားထုတ်ရာ၌) ကတ္တရိ ကွော ဟောတိ ယထာပတ္တာဒူ" ဟုဆိုင်း ဖွင့်၏၊ "ယထာပတ္တံ" ဟူသည် အကြင်အကြင် ရောက်အပ်ပြီးသော ဘောအနက် ကံအနက်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ကတ္တရိစ"၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ရှေး၌ ရအပ်ပြီးသော "ဘာဝေ ကမ္မနိ" ကိုသာ ဆည်းပါ။

အမှာ။ ။ဋီကာ၌ "ဌာ, အာသ, ဝသ, ရုဟ, ဇရာဟိ အကမ္မကဓာတု တော ပရော တော ဘူတေ ဘာဝေ ကတ္တရိ အာဓာရေစာတိ တိသု ဘဝတိ" ဟု အကမ္မကဓာတ်ကိုဆိုင်း, အာဓာရကိုဆိုင်း, ထည့်၍ ဖွင့်သည်မှာ စာသွားထုံးစံလည်း မကျ၊ မောဂ္ဂလ္လာန်နှင့်လည်း မညီမျှချေ၊ ကတ္တရိနောက်၌ရှိသော အကမ္မကာသည် နောက်ဂါထာနှင့် ဆက်စပ်ရမည့် ပုဒ်သာတည်း၊ မှန်၏—မောဂ္ဂလ္လာန်၌ "ဂမနတ္ထာကမ္မကာဓာရေစ" ဟုဆိုင်း, "အာဟာရတ္ထာ" ဟုဆိုင်း, (နောက်ဂါထာနှင့် တူသော ၅၉ သုတ် ၆၀ သုတ်တို့ကို) တဆက်တည်း ပြဲလျက် ရှိသည်။

ထို့ပြင်— "ထို ၅၉ သုတ်ဖြင့် ဌာစသော အကမ္မက ဓာတ်များအတွက် ပြီးပါလျက် "ဌာသ၊ပေ၊ဇနိဟိ" ဟူသော ၅၈ သုတ်ကို ဆိုခြင်းသည် ဥပသာရ ရှေးရှိသဖြင့် သကမ္မကဖြစ်သော ဌာ စသည်ကို ယူရခြင်း အကျိုးရှိ၏" ဟု ဖွင့်သော ပဋိကာကို ထောက်၍လည်း ဤဂါထာ၌လာသော ဌာ, အာသ—စသော ဓာတ်များသည် အကမ္မက ဖြစ်စေကာမူ ဥပသာရရှေးရှိ၍ သကမ္မက အဖြစ်ဖြင့် ဆိုအပ်သော ဓာတ်များတည်း— ဟု မှတ်။ [ဂမနတ္ထာကမ္မကာ တွေဝ ကွော သိဒ္ဓေ ပုနဝစနံ သကမ္မကတ္ထံ၊ ပါဒိသဟိတာ စေတေ ကမ္မဝန္တော ဘဝန္တိ၊—ပဋိကာ။] ဤသို့ မောဂ္ဂလ္လာန်မှိ၍ ဆိုအပ်သောဂါထာ ဖြစ်သောကြောင့် မောဂ္ဂလ္လာန်၌ တိုက်ရိုက်လာသော ပုံစံများကို ထုတ်ပြအံ့။

ဥပပုဋ္ဌ, ဌာ ။ ။ဥပဋ္ဌိတော ဘဝံ ဂုရုံ — အရှင်သည် ဆရာကို ပြုစုလုပ်ကျွေးပြု၊ (ကတ္တားဟော တပစ္စည်း)၊ ဥပဋ္ဌိတော ဂုရု ဘောတာ — အရှင်သည် ဆရာကို ပြုစု လုပ်ကျွေးအပ်ပြီ (ကံဟော)။

ဥပဒ္ဒ, အာသ။ ။[အာသ-ဥပဝေသနေ (ကပ်ဝင်ခြင်း)၊]ဥပါသိတော (ဆည်းကပ်ပြီ) ဂုရုံ ဘဝံ၊ ဥပါသိတော (ဆည်းကပ်အပ်ပြီ) ဂုရု ဘောတာ။

အနုပုဒ္ဒ, ဝသ။ ။အနုဝုသိတော (အလျော်နေပြီ) ဂုရုံ ဘဝံ၊ အနုဝုသိတော (အလျော်နေအပ်ပြီ) ဂုရု ဘောတာ။

အာဂပုဗ္ဗ, ရုဟ။ ။[ရုဟ ဇနနေ-ဖြစ်ခြင်း။] အာရဗ္ဘော (တက်ပြီ) ရုဏ္ဍံ ဘဝံ၊ အာရုဗ္ဘော (တက်အပ်ပြီ) ရုဏ္ဍော ဘောတာ။

အနုပုဗ္ဗ, ဇရ။ ။[ဇရ-ဝယောဟာနိမှိ၊] အနုဇိဏ္ဏော ဝသလိ ဒေဝဒတ္တော—ဒေဝဒတ်သည် သူယုတ်မကို အစဉ်လိုက်၍ ဆုတ်ယုတ်ပြီ၊ အနုဇိဏ္ဏော ဝသလိ ဒေဝဒတ္တေန-ဒေဝဒတ်သည် သူယုတ်မကို အစဉ်လိုက်၍ ဆုတ်ယုတ်အပ်ပြီ။

အဓိပုဗ္ဗ, သီ။ ။အဓိသီတော ဘဝံ ခဒ္ဓေါဝိကံ — အရှင်သည် ခဒ္ဓင်ကို ဖိ၍ အိပ်ပြီ၊ အဓိသီတာ ခဒ္ဓေါဝိကာ ဘဝတာ၊ အရှင်သည် ခဒ္ဓင်ကို ဖိ၍ အိပ်အပ်ပြီ။

အနုပုဗ္ဗ, ဇနီ။ ။အနုဇာတော မာဏဝိကံ မာဏဝကော-လုလင်ပျိုသည် မိန်းမပျိုကို အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်ပြီ၊ အနုဇာတာ မာဏဝိကာ မာဏဝကေန၊ လုလင်ပျိုသည် မိန်းမပျိုကို အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်အပ်ပြီ၊ “အစဉ်လိုက်အပ်ပြီ” ဟူလို။

အာဂပုဗ္ဗ, သိလိသ။ ။အာသိလိဋ္ဌော ဂုရုံ ဘဝံ—အရှင်သည် ဆရာကို ကပ်မှီပြီ၊ အာသိလိဋ္ဌော ဂုရု ဘောတာ — (ကပ်မှီအပ်ပြီ၊) [ဋီကာဌကား “အာလိင်္ဂ—လည်ဖက်ခြင်းအနက်ကို သိလိသဓာတ်က ဟော၏” ဟု ဆို၏၊ ထိုစကားသည် ဤပုံစံနှင့် မလျော်၊ ထို့ကြောင့် ထိုအဖွင့်နှင့် လျော်အောင် “အာသိလိဋ္ဌော ပုတ္တံ ပိတာ—အဘသည် သားကို လည်ဖက်ပြီ” ဟု ပုံစံတမျိုး ပြင်၍ ထုတ်ကြသည်။]

အာဂရုန္ဓ။ ။[“အာရဏ္ဍော ဝိရိယေ ကမ္မေ, အာဒိကမ္မေ ဝိကောပနေ” ဟူသော အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် အာဒိကမ္မ (စ၍ပြုခြင်း) အနက်ဟော တည်း။] ပကတော ကဋ္ဌံ ဘဝံ — အရှင်သည် သင်ဖြူးကို စ၍ပြုပြီ၊ ပကတော ကဋ္ဌော ဘဝတာ၊ ပသုတ္တော ဘဝံ-အရှင်သည် စ၍အိပ်ပြီ၊ ပသုတ္တံ ဘဝတာ-အရှင်သည် စ၍အိပ်ခြင်း၊ [ပကတောစသည်၌ ပဥ္စပသာရလည်း အာဒိကမ္မ အနက်ဟော။]

မုတ်ချက်။ ။ရှေ့၌ ပြအပ်ခဲ့သော“ဥပဋ္ဌိတော”စသော ပုံစံများ၌လည်း ကံကို မဆိုလိုသောအခါ “ ဥပဋ္ဌိတံ ဂုရုံ ဘောတာ — အရှင်သည် ဆရာကို လုပ်ကျွေးခြင်း ” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဘောအနက်၌လည်း ဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို “ဘာဝမတ္တေတု ဓာတုမှာ, အဝိဝစ္ဆိတကမ္မကာ”ဟု ၃၅ ဂါထာ၌ ပြလတံ့၊ [ဤဂါထာ၌ပါသော အကမ္မကာကို နောက်ဂါထာနှင့် တွဲရမည် ဖြစ်သော ကြောင့် နိဿယ၌ အနက်မပေးဘဲ ချန်ထားသည်။]

၃၅။ ဂမနတ္ထာ တထာဓာရေ, အာဟာရတ္ထာစ ဓာတုတော၊
ဘာဝမတ္တေတု ဓာတုမှာ, အဝိဝ ဆ္ဆိတကမ္မကာ။

၃၅။ အကမ္မကာ– အကမ္မကဖြစ်သော၊ ဓာတုတောစ–ဓာတ်မှ နောက်၌၎င်း၊ ဂမနတ္ထာ– ဂတိအနက်ရှိသော၊ ဓာတုတောစ–၌၎င်း၊ အာဟာရတ္ထာ – စားမျိုခြင်းအနက်ရှိသော၊ ဓာတုတောစ - ၌၎င်း၊ တထာ – ထို ဘောက်ကတ္တားး အနက်၌၎င်း၊ အာဓာရေ - အာဓာရ အနက်၌၎င်း၊ (ဘူတေ-၌၊ တော – တပစ္စည်းသည်၊ဟောတိ၊) အဝိဝ ဆ္ဆိတကမ္မကာ– မဆိုလိုအပ်သော ကံရှိသော၊ ဓာတုမှာတု–ဓာတ်မှ နောက်၌ကား၊ ဘာဝမတ္တေ - ဘောအနက်မျှ၌၊ ဝါ - ဘောအနက်သာမည်၌၊ (ဘူတေ-၌၊ တော–သည်၊ ဟောတိ–၏။)

၃၅။ **အကမ္မကာ, ဂမနတ္ထာ။** ။"ဂမနတ္ထာ ဂမ္မကာဓာရေစ"ဟူသော (၅၉) မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်ကို မှီသောစကားတည်း၊" အာဟာရတ္ထာ "လည်း "အာဟာရတ္ထာ"ဟူသော (၆၀) သုတ်ကိုမှီသော စကားပင်တည်း၊ ထိုသုတ်တို့၏ စုတွဲ၌ ထို ဓာတ်များနောင် ရှေ့၌ ပြခဲ့သော ဘောက်ကတ္တားး အပြင် အာဓာရ အနက်၌လည်း သက်နိုင်ကြောင်းကို ဖွင့်သည်၊ ပုံစံကို မောဂ္ဂလ္လာန် အတိုင်း ထုတ်ပြအံ့။

အကမ္မကပုံစံ။ ။ဇာဒံ သေံ အာသိတံ– ဤအရပ်သည် ဤသူတို့၏နေရာတည်း၊ [အာသဓာတ်, အာဓာရအနက်ဟော,တပစ္စည်း၊ အာသန္နီ ထွေ့ာတိ အာသိတံ-ဟု ပြု၊] ဇာဟ တေ အာသိတာ-ဤအရပ်၌ ထိုသူတို့သည် နေကုန်ပြီ၊ [ကတ္တားးဟော၊"အာသိ"သူတိ အာသိတာ"ဟု ပြု၊] အကမ္မက ပုံစံဖြစ်သောကြောင့် ကံဟောကိုမပြု၊ "ဋ္ဌိတော ဂါမော–တည်ရာရွာ" (တိဋ္ဌတိ ထွေ့ာတိ ဋ္ဌိတော) စသည်ဖြင့် ဥပသာရပုဒ်ရှေးမရှိသော အခြားအကမ္မကဓာတ်များ၏ ပုံစံကိုလည်း ပြပါလေ။

ဂမနတ္ထာ။ ။ဇာဒံ သေံ ယာတံ–ဤအရပ်သည် ဤသူတို့၏ သွားရာအရပ်တည်း၊ (ဂတိအနက်ရှိသော ယာဓာတ်, အာဓာရ၌ တ ပစ္စည်းသက်၊) ဇာဟ တေ ယာတာ-ဤအရပ်၌ ထိုသူတို့သွားကုန်ပြီ၊ ဇာဟ တေဟိ ယာတံ-ဤအရပ်၌ ထိုသူတို့ သွားခြင်း၊ အယံ တေဟိ ယာတော – ဤလမ်းကို ထိုသူတို့သည် သွားအပ်ပြီ။ [ယာဓာတ်နေရာ၌ ဂမုဓာတ်ဖြင့်လည်း"ဂတော, ဂတံ"စသည် ထုတ်နိုင်၏။]

အာဟာရတ္ထာ။ ။ဇာဒံ သေံ ဘုတ္တံ–ဤအရပ်သည် ဤသူတို့၏ စားအပ်ရာအရပ်တည်း၊ "ဘုဇ္ဇတေ ထွေ့ာတိဘုတ္တံ"ဟု ပြု၊ စားခြင်းအနက်ရှိသော ဘုဇ

၃၆။ တဝန္တု၊ ကွ၊တု အာဝိတု, သဗ္ဗညွာ အပိ ကတ္တုရှိ၊
ပါယသော ဏာဒယော ဘာဝေ, ကေစိ တေသ္မပိ ကာရကေ။

၃၆။ တဝန္တု၊ ကွ၊တု အာဝိတု - တဝန္တု၊ပစ္ဆည်း, ကွ၊ပစ္ဆည်း, တုပစ္ဆည်း, အာဝိပစ္ဆည်းတို့သည်ကား၊ သဗ္ဗညွာအပိ- အလုံးစုံသော သကမ္မက အကမ္မကဓာတ်မှ နေ၁်၌လည်း၊ ကတ္တုရိ-ကတ္တားအနက်၌၊ (ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊) ပါယသော-များသောအားဖြင့်၊ ဏာဒယော-ဏ အစရှိသောပစ္ဆည်းတို့သည်၊ ဘာဝေ-ဘောအနက်၌၊ (ဟောန္တိ)၊ တေသုပိ-ထိုပစ္ဆည်းတို့တွင်လည်း၊ ကေစိ-အချို့သောပစ္ဆည်းတို့သည်၊ ကာရကေ-ကာရက ဓ ပါးအနက်၌၊ (ဟောန္တိ)။ ["ကာရက" ဟူသည် သာဓနပင်တည်း၊ " ဘာဝေ " ကို သိးခြား ဆိုပြီးဖြစ်၍ သာဓန ဓ ပါးကိုသာ ယူရသည်။]

ဓာတ်, တ ပစ္ဆည်း, အာဓာရအနက်ဟောတည်း၊ ဇုဒံ သေံ ဝိတံ–သောက်ရာအရပ်၊ စားမျိုခြင်းအနက်ရှိသော ပါဓာတ်၊ ဇုဟ တေဟိ ဘုတ္တံ, ဝိတံ – ဤအရပ်၌ ထိုသူတို့သည် စားခြင်း, သောက်ခြင်း၊ ဩဒနော တေဟိ ဘုတ္တော– ထိုသူတို့သည် ထမင်းကိုစားအပ်ပြီ၊ ဝိတံ ဥဒကံ– ရေကိုသေ၁ံအပ်ပြီ၊ ဘုတ္တော ဝိပ္ပါ–ပုဿာဂ်းတို့သည် စားပြီးကုန်ပြီ၊ ဝိတာ ဂါဓေါ-နွားတို့သည် ရေသောက်ပြီးကုန်ပြီ။ [ရူပသိဒ္ဓိ – " ဘာဝကမ္မေသု တ" သုတ်၏ အဆက်၌လည်း ဤစာသွားမျိုးဆိုထား၏၊ ရှုကြပါလေ။]

ဘာဝမတ္တေ၊ ပေ၊ ကမ္မကာ။ ။ပြခဲ့သောဓာတ်အားလုံးသည်ပင် ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်က ကံအနက်ကိုမဆိုလိုသောအခါ ဘောအနက်မျှ၌သာ သက်ကုန်၏။ [ဓာတ်တို့၏ ဘောအနက်သည် ကံကတ္တား စသည်တို့နှင့် ဆက်ဆံသော သာမညအနက်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် မတ္တသဒ္ဒါဖြင့် "ဘာဝမတ္တေ"ဟု ဆိုသည်၊ လိင်္ဂထွေပဌမာသုတ်၏ ဝုတ္တိဝယ် လိင်္ဂထွမတ္တေ၌ မတ္တသဒ္ဒါကဲ့သို့ ဤမတ္တသဒ္ဒါလည်း သာမညအနက်ဟောတည်း။]

၃၆။ **တဝန္တု၊ ပေ၊ ကတ္တာရိ** ။ ။ "အတိတေ တ တဝန္တု၊တာဝိ, သဗ္ဗတော ကွ၊တွာဝိ ဝါ"သုတ်တို့ဖြင့် သက်အဝ်သော တဝန္တု, ကွ၊, တု ,တာဝိ, (တပစ္ဆည်းမှာ ရှေ၌ပါခဲ့ပြီးဖြစ်၍ မယူဘဲ သဟစရဏာနည်းအားဖြင့် အာဝိပစ္ဆည်းကိုပါယူ၊) "ဤပစ္ဆည်းတို့သည် သကမ္မက–အကမ္မကဓာတ် အားလုံးနောင် ကတ္တားအနက်၌ သက်ကြ၏"ဟု ပြလို၍ "သဗ္ဗညွာ အပိ"ဟု ဆိုသည်၊ ဋီကာနှင့် သရူပတ္ထပုံစံများကိုပြုအံ့။

တဝန္တေ။ ။ဂါမံ ဂတဝါ ဒေဝဒတ္တော–ရွာသို့သွားပြီးသော ဒေဝဒတ်၊ ညြဒနံ ဘုတ္တဝါ–ထမင်းကို စားပြီးသူ၊ အဂ္ဂိံ ဟုတဝါ – မီးကို ပူဇော်ပြီးသူ၊ ဝုသိတဝါ-(မြတ်သောအကျင့်ကို) ကျင့်သုံးပြီးသူ။

ဏွု။ ။ ပါစကော သူဒေါ– ချက်တတ်သောစဖို့သည်၊ ကာရကော, ကာရိကာ, ကာရကံ၊ ဒါယကော , ဒါယိကာ, ဒါယကံ (ပေးတတ်သော အမျိုး)၊ ဥပါသကော, ဥပါသိကာ၊ [ဥပ= အာသ+ဏွု၊] သာဝကော, သာဝိကာ၊ နာယကော (ရှေဆောင်အကြီးအကဲ)၊ နာယိကာ (ရှေဆောင်အကြီးအကဲမိန်းမ။)

မုတ်ချက်။ ။ဤဏွုပစ္စည်းသည် ကံ့အနက်၌လည်းအနည်းငယ်ဖြစ်သေး၏၊ ဒုက္ခေန+ဥပဒ္ဒုတတ္ထော်တိ ဒုရုပဒ္ဒုကော-ခဲယဉ်းသဖြင့် လုပ်ကျွေးအပ်သူ၊ ဟရိတဗ္ဗံတိ ဟာရကံ- ဆောင်ယူချထားအပ်သော လက်နက်။[သဏ္ဌဟာရကံဝါသ ပရိယေသေယျ–ပါဠိ။]

တု။ ။ကမ္မသ ကတ္တာ– ကံကိုပြုတတ်သူ၊ [ကရ+တု၊] ဘောဇနသဒါတာ။ [သရူပတ္ထ၌ "မာရေတာတိ မာရေတဗ္ဗော"ဟု သံယုတ်အဋ္ဌကထာဖွင့်ကိုပြု၍ တုပစ္စည်းသည် အနည်းငယ်သောအရာ၌ ကံကိုဟောသေး၏–ဟုဆို၏၊ သို့သော် အဋ္ဌကထာပါဠိက လွဲနေမည်လား မသိ၊ " မာရေတာတိ မာရေတဗ္ဗော"ဟု ဖြစ်နိုင်စရာရှိသည်။]

တာဒိ။ ။ကတ္တာဒိ ပုရိသော-ပြုပြီးသောယောကျ်ား၊ ဘုတ္တာဒိ-စားပြီးသူ။ [အကမ္မကခဝတ်နောင်လည်း"အာဘဝိတိ ဘူတဝါ, ဘူတာဝိ–ဖြစ်ပြီးသူ၊ ဇာယတီတိ ဇာနနကော၊ (ဏွုကို အာနနကပြု၊) သဉ္ဇာနနကော၊ တိဋ္ဌာတာတည်တန့်သူ၊ "ဘာဝိ"ဟု သရူပတ္ထ၌ တွေ့ရ၏၊ အာဝိပစ္စည်း၏ပုံစံ ပြလိုဟန်တူ၏၊ သို့သော် "ဘာဝိ" ၌ကား ဏိပစ္စည်းသာတည်း။] အာဝိပစ္စည်း၏ပုံစံများကို ရှေ့၌ပြခဲ့ပြီ။

ပါယသော၊ပေ၊ဘာဇဝေ။ ။ဏာပစ္စည်းအတွက် ကစ္စည်းကျမ်း"ဘာဇဝသုစ" သုတ်၌ပါသော ပုံစံများကိုယူပါ၊ ဏာဒယော၌ အာဒိဖြင့် ယူ– တိစသောပစ္စည်းတို့ကို ယူကြ၏၊ ဘဝနံ ဘာဝေါ– ဖြစ်ခြင်း၊ စာဝေါ- ဖွန့်ခြင်း၊ ယာဝေါ-ယဇ်ပူဇော်ခြင်း၊ (ယဇဓာတ်)၊ ယောဝေါ–ယှဉ်ခြင်း, အားထုတ်ခြင်း၊ (ယုဇဓာတ်)၊ ဘဝနံ, စဇနံ, ယဇနံ, ယုဇ္ဇနံ၊ ဘူတိ–ဖြစ်ခြင်း၊ စိတိ–စိခြင်း၊ ဂတိ, ပတ္တိ, ထုတိ – ချီးမွမ်းခြင်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အခြားသောဘောဟောပစ္စည်းများကိုလည်း ဏာဒယော၌ အာဒိဖြင့်ယူပါ။

ကေစိ တေသွဝိ ကာရကေ။ ။ကာရကနှင့် သာဓနသည် သဘောတူ၏၊ ထို့ကြောင့် " ဏစသော ထိုပစ္စည်းတို့တွင် အချို့ပစ္စည်းများကား ကတ္တုစသော သာဓန ၆ ပါး၌လည်း ဖြစ်ကြသည် " ဟု ဆိုလိုသည်။ ["ဝိသ ရုဇ

ပဒါဒိတော ဏာ ” သုတ်၌လာသော ပုံစံများကို သတိပြုပါ။] ပဝိသတိတိ ပဝေသော၊ ရဇတိတိရောဂေါ၊ ဥပပ္ဇတိတိ ဥပပါဒေါ၊ ဖုသတိတိ ဖဿော၊ [ဖုသကို သုတ်ကြိုးဖြင့် ဖဿပြု။]ကံဟော ဏာပစ္စည်းသက်ရာ၌ “ဘုဇ္ဇတေတိ ဘောဂေါ–ခံစားအပ်သောစည်းစိမ်၊ လဇ္ဇာတေတိ လာဘော–ရအပ်သော လာဘ်, စသည်တည်း၊ ကရိဏ်းဟောရာ၌ “ပဇ္ဇတေ အနေနာတိ ပါဒေါ–သွားကြောင်းခြေ၊ ပတုဇ္ဇတေ အနေနာတိ ပတောဒေါ–နွားကိုထိုးကြောင်းနှင်တံ”စသည်တည်း။ [သမ္မဒါန်ဟော “ဏာ”ပစ္စည်းကို မထုတ်ပြကြ။]

အပါဒါန်ဟောရာ၌“ဥပေစ္စ+အဓိတေ ဇေတသ္မိာတိ ဥပစ္စာယော–ကပ်၍ အကျင့်ကို သင်ယူခဲ့ရာဖြစ်သော ဥပစ္စာယ်”ဟု ထုတ်ကြသည်။ [ဥပ+အဓိ ပုဗ္ဗ, ဇ ဓာတ်,ဏာပစ္စည်း၊ အဓိကို အစ္ဆာပြု၊ သကွဲတ၌“ဥပါစျာယ”ဟု ရှိပုံနှင့် လျော်၏၊ “ ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ – အပြစ်ငယ် အပြစ်ကြီးကို၊ ဥပ (ဥပဂန္တွာ) ကပ်၍၊ စျာယတိ- ရှုတတ်၏၊ ဇ္ဈတိ ဥပစ္စာယော” ဟု ပြုကြသည်ကား ကတ္တုသာဓနဖြစ်၍ အပါဒါနသာဓန၏ ပုံစံကိုပြသော ဤနေရာနှင့် မလျော်။] “ဝိဟညတိ (ပင်ပန်းရ၏) တေသ္မာတိ ဝိဃာတော–ပင်ပန်းခဲ့ရာ ” စသည်တည်း၊ အဓိကရဏ၌“အဝကသန္တိ ပတိဋ္ဌဟန္တိ ဣတ္ထာတိ ဩကာသော၊ ဝိဟရန္တိ ဣတ္ထာတိ ဝိဟာရော၊ အာရမန္တိ ဣတ္ထာတိ အာရာမော၊ ပပတန္တိ တေသ္မိံတိ ပပါတော-ကျရောက်ရာ ချောက်ကမ္ဘား”စသည်တည်း။

ယုပစ္စည်း။ ။ယုပစ္စည်း၏ ကာရက (သာဓန)စသည်ကို ဟောရာ၌ “အသိယတေတိ အသနံ – စားအပ်သော အစာ၊ ဝိဇာနာတီတိ ဝိညာဏံ၊ ယထာသရူပံ သဒ္ဒါ ဗျာကရိယန္တေ့ တေနာတိ ဗျာကရဏံ – သရုပ်သုတိ အားလျော်စွာ သဒ္ဒါတို့ကို ဆိုကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် ဗျာကရဏ်းကျမ်းမည်၏၊ [ဝိ + အာပုဗ္ဗ, ကရ , ယု၊ ဗျာကရဏပုဒ်၏ အခြားဝိဂြိုဟ်များကို ရှုပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ တမဓိတေသုတ်အဖွင့်မှာရှု။] သမ္မာ + ပကာရေန+ ဒိယတေ အဿာတိ သမ္မဒါနံ၊ အပေစ္စ တေသ္မာ အညံ အာဒဒါတိတိ အပါဒါနံ၊ တိဋ္ဌန္တိ ဣတ္ထာတိ ဌာနံ၊ သေန္တိ ဣတ္ထာတိ သယနံ၊ အာသန္တိ ဣတ္ထာတိ အာသနံ”စသည်တည်း။

ယုပစ္စည်း။ ။ယုပစ္စည်း၏ ကာရက (သာဓန)စသည်ကို ဟောရာ၌ “အသိယတေတိ အသနံ – စားအပ်သော အစာ၊ ဝိဇာနာတီတိ ဝိညာဏံ၊ ယထာသရူပံ သဒ္ဒါ ဗျာကရိယန္တေ့ တေနာတိ ဗျာကရဏံ – သရုပ်သုတိ အားလျော်စွာ သဒ္ဒါတို့ကို ဆိုကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် ဗျာကရဏ်းကျမ်းမည်၏၊ [ဝိ + အာပုဗ္ဗ, ကရ , ယု၊ ဗျာကရဏပုဒ်၏ အခြားဝိဂြိုဟ်များကို ရှုပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ တမဓိတေသုတ်အဖွင့်မှာရှု။] သမ္မာ + ပကာရေန+ ဒိယတေ အဿာတိ သမ္မဒါနံ၊ အပေစ္စ တေသ္မာ အညံ အာဒဒါတိတိ အပါဒါနံ၊ တိဋ္ဌန္တိ ဣတ္ထာတိ ဌာနံ၊ သေန္တိ ဣတ္ထာတိ သယနံ၊ အာသန္တိ ဣတ္ထာတိ အာသနံ”စသည်တည်း။

တိပစ္စည်း။ ။တိပစ္စည်းဖြင့်“မညတီတိ မတိ-သိတတ်သောဉာဏ်၊ မညတေတိ မတိ–သိအပ်သော အယူ၊ ဘုဇ္ဇတေတိ ဘုတ္တိ–စားအပ်သော အစာ၊ နယတိ ဇောယတိ နီတိ – ကောင်းသော အကျိုးကို ဆောင်ကြောင်းဖြစ်သော နည်းလမ်း၊ ပကရိယတေ ဇေသ္မာတိ ပကတိ – အပြားအားဖြင့် ပြုအပ်ခဲ့ရာဖြစ်သော ပဌမအရာဝတ္ထု၊ [“ပဌမံ ကရိယတီတိ ပကတိ”ဟုလည်း ပြုကြ၏။] တိဋ္ဌတ် အသ္မိံတိ ဌိတိ”ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိပါ။

၃၇။ ကိတဘာဝေါ ဒဗ္ဗမိဝ, တေန ကမ္မာဒယော အပိ၊
ပါယော သတ္ဝပိ ကမ္မသ္မိံ, ဘာဝတ္ထဝိဟိတာ ကီတာ။

၃၇။ ကိတဘာဝေါ- ကိတ်ဘောသည်၊ ဒဗ္ဗမိဝ-ခြွံကဲ့သို့၊ ဝေါ-ခြွံနှင့်တူသည်၊ (ဟောတိ)၊တေန-ထို့ကြောင့်၊(ထိုသို့ ကိတ်ဘော၏ ခြွံနှင့်တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊)ကမ္မာဒယောအပိ- ကံအစရှိသော ကာရကတို့သည်လည်း၊ ဟောန္တိ - ဖြစ်ကုန်၏၊ ပါယော-များသော အားဖြင့်၊ ကမ္မသ္မိံ - ကံသည်၊ သတိပိ - ရှိပါသော်လည်း၊ ကီတာ-ကိတ်ပစ္စည်းတို့ကို၊ ဘာဝတ္ထဝိဟိတာ-ဘောအနက်၌စိရင်အပ်ကုန်၏။

၃၇။ ကိတဘာဝေါ ဒဗ္ဗမိဝ ။ ။ကိတ်ဘော၏ အာချာတ်ဘောမူထူးခြားပုံကို ပြလို၍ “ကိတဘာဝေါ” စသည်မိန့်၊ အာချာတ်ဘောသည် ခြွံသဘောမဟုတ်,ကြိယာသက်သက်သာဖြစ်၏၊ကိတ်ဘောကား ကြိယာပင်ဖြစ်သော်လည်း ခြွံကဲ့သို့ ထင်ရှားသော ကြိယာတည်း၊ ယောက်ျားစသော ခြွံ၌ ကမ္မသတ္တိ ကတ္တုသတ္တိ စသော ကာရကသတ္တိ ရှိသကဲ့သို့ ကိတ်ဘောမူလည်း ထိုကာရကသတ္တိများ ရှိ၏။

တေန ကမ္မာဒယော အပိ။ ။ထိုသို့ ခြွံနှင့်တူ၍ သတ္တိအမျိုးမျိုးရှိသောကြောင့် ချက်ခြင်းကြိယာသည် “ပါကံ ကရောတိ—ချက်ခြင်းကို ပြု၏” “ပါကေန ဘဝတိ— ချက်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်၏၊ ပါကာယ ဝဇတိ—ချက်ခြင်းငှါသွား၏၊ (သမ္ပဒါန်၊)ပါကတော ပုဗ္ဗေ ဘဝတိ— ချက်ခြင်းမှ ရှေးဦးဖြစ်၏၊ ပါကေ ကုသလော ဟောတိ-ချက်ခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်၏”စသည်ဖြင့် ချက်ခြင်းကြိယာဟူသော ဘော၌ ကာရကသတ္တိ အမျိုးမျိုးနှင့် ယှဉ်ရလေသည်။[1]

ဘဝိတဗ္ဗံ။ ။“ကိတ်ဘောသည် ကာရကအမျိုးမျိုးနှင့် ယှဉ်သည်” ဟုဆိုရာ၌“ဘဝိတဗ္ဗံ”ဟူသော ကိတ်ဘော တခုကိုကား ခွင်းချက်ထားရသည်၊ ထို ဘဝိတဗ္ဗံပုဒ်သည် ဝေဒ (သတ္ထုတ သဒ္ဒါ) ကျမ်း၌ဌင်း, ပါဝစန (ပိဋကတ်)၌ဌင်း ကာရကအမျိုးမျိုး မရှိ၊ ဝိဘတ် အမျိုးမျိုးသက်၍ နာမ် ရုပ် မစဉ်နှင်း၊ ပဌမာ ကေဝုစ်တမျိုးသာတည်း၊ “ဧဝံ ဘဝိတဗ္ဗံ, သဒ္ဒါ ဘဝိတဗ္ဗံ”စသည်ဖြင့် ဧဝံ-သဒ္ဒါစသော ပုဒ်တို့နှင့်ဌင်း, အဝုတ္တကတ္တားဖြစ်သော(ပုရိသေနစသော) တတိယန္တ ပုဒ်တို့နှင့်ဌင်း ယှဉ်စေရသည်၊ နပုံလိန်ကေဝုစ်မြွက်။

ဘဝိတဗ္ဗမိဒံ နိစ္စံ, ဝေဒေ ပါဝစနေဝိစ၊
ပဌမေကဝစန္တု, ဘာဝေ နပုံသကံ် ဘဝေ၊
နတ္ထိ နာမိကမာလာပိ, ဧဝံသဒ္ဒါဒိကေဟိ စ၊
ဘဝိတဗ္ဗပဒံ ယောဇေ, တတိယန္တ ပဒေဟိစ။

၃၀။ ကြိယာနမေက ကတ္တာ့ုနံ , ဘာဝေ တွာဒီ ပုရာကြိယာ၊ တုံတု ဘာဝေ တဒတ္ထာစေ, ဇာန္တ ထွာဒီ ကြိယာပိစ။

၃၀။ ကေကတ္တာ့ုနံ - တူသောကတ္တား ရှိကုန်သော၊ ကြိယာနံ-ရွေ့ဒနာက်ကြိယာတို့တွင်၊ ပုရာကြိယာ-ရွှေကြိယာမှ နောံ၌၊ ဘာဝေ-၌၊ တွာဒီ - တွာ အစရှိသောပစ္စည်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ တုံတု- တုံပစ္စည်းသည်ကား၊ တဒတ္ထာ - ထို တုံပစ္စည်းသက်ရာ ကြိယာဟူသော အကျိုးရှိသောကြိယာသည်ရှင်း၊ ဇာန္တထွာဒီ ကြိယာပိစ-ဇာန္တွာအနက် အစရှိသည်ရှိသော ကြိယာသည်ရှင်း၊ စေ (အတ္ထိ) - အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) ဘာဝေ-ဘောအနက်၌၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။

ပါယောဂေ၊ ကိတာ ။ ။ ကိတ်ပစ္စည်းတို့သည် ယှဉ်ဘက်ဓာတ်ကသကမ္မကဖြစ်၍ ကံရှိသော်လည်း ထိုကံကိုမဟောဘဲ ဘောအနက်ကို အဟောများကြသည်၊ "သြဒနသ ပါကော-ထမင်းကို ချက်ခြင်း၊ သတ္တုံနံ ဝိဇယော-ရန်သူတို့ကို အောင်ခြင်း" စသည်တည်း၊ ဤပုံစံများ၌ ကံရှိသော်လည်း ကံကို မဟော၊ ဘောကိုသာ ဟောသည်။

၃၀။ ကြိယာန၊ဝေ၊ပုရာကြိယာ။ ။ ["ပုဗ္ဗေကကတ္တုကာနံ" ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်, ၅-ကက္ခာ, ၆၃ သုတ်ကိုမှီသော စကားတည်း၊ ရွှေ၆၁ သုတ်မှ ဘာဝေပုဒ်လည်းလိုက်လာ၏။] "နရပတိ– ရှင်ဘုရင်သည်၊ ရိပုံ– ရန်သူကို၊ ဇိတွာ– အောင်ပြီး၍၊ ယာတိ– သွား၏" စသောပုံစံ၌ အောင်ခြင်းကြိယာ, သွားခြင်းကြိယာ ၂ ပါးရှိသည်တွင် အောင်ခြင်းဟူသော ရွှေကြိယာမှ နောံ၌ ဘောအနက်ဝယ် တွာ, တုန, တွာနပစ္စည်းသက်၍ "ဇိတွာ" စသည်ဖြစ်၏။

မတ်ချက်။ ။ကစ္စည်းကျမ်း၌ကား ဤ တုန, တွာန, တွာပစ္စည်းတို့သည် ကိတ်အမည်ရသောပစ္စည်းများ ဖြစ်ရကား "ကတ္တာရိကိတ်" သုတ်နှင့်အညီ "ကတ္တားအနက်၌ သက်ကုန်၏" ဟု ဆို၏၊ ရွှေကြိယာမှ နောံ၌သက်ဟူသော စကားနှင့်စပ်၍ အပရကာလကြိယာ , သမာနကာလ ကြိယာ၌ဌင်း , ဟိတ်အနက်-လက္ခဏအနက်၌ဌင်း သက်ရပုံကိုလည်း "ပုဗ္ဗကာလေကကတ္တုကာနံ တုန တွာန တွာဝါ" သုတ်နှင့်, ဘေဒစိန္တာ-တွာဒီပစ္စည်းအခဏ်း၌ပြထားပြီ။

တုံတုဘာဝေ။ ။ [မောဂ္ဂလ္လာန်, "တုံ တာယေ ဘာဝေ" စသော ၆၁ သုတ်ကိုမှီသော ဂါထာပါဒတည်း၊ တုံပစ္စည်းကိုမှတ်၍ ဆိုသည်၊ တဝေ – တာယေပစ္စည်းတို့ကိုလည်း ယူပါ၊ ဤ ပစ္စည်းတို့၌လည်း " ကစ္စည်းကျမ်းက ကတ္တားဟော, မောဂ္ဂလ္လာန်ကျမ်းက ဘောဟော" ဟု ဝါဒကွဲသေး၏။]

တဒတ္ထာ။ ။ “တဒတ္ထာ စေ” ဟူသောစကားသည် မောဂ္ဂလ္လာန် (၅) ကလ္ပာ (၆၁) သုတ်၌လာသော “ ကြိယာယံ တဒတ္ထာယံ ”ကို မှီသောစကားတည်း၊ ဝုတ္တိ၌ “ကြိယာယံ တဒတ္ထာယံ ပတိယမာနံ-တဒတ္ထကြိယာကို သိအပ်သော်” ဟု ဖွင့်၏၊“ထိသို့ သိအပ်သော် အနာဂတ်အနက်၌ဖြစ်သော ဓာတ်နောင် တုံ တဝေ တာယေပစ္စည်းများ သက်ကြ၏ ” ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “တုံ ပစ္စည်းသက်ရာကြိယာ၏ နောက်ကြိယာသည် (ထိုအကျိုးရှိသောကြောင့်) တဒတ္ထာမည်၏” ဟု မှတ်၊ “သာ+အတ္ထော (ပယောဇနံ) ယဿတိ တဒတ္ထာ”ဟု ပဋိကာ၌ ဝိဂြိုဟ်ပြု၏၊ ယဿ– အကြင်ကြိယာ၏၊ သာ– ထို တုံပစ္စည်းသက်ရာ ကြိယာဟူသော+ အတ္ထော– အကျိုးသည်၊ အတ္ထိ–၏၊ ဣတိ တဒတ္ထာ (ထို တုံပစ္စည်းသက်ရာ ကြိယာဟူသော အကျိုးရှိသော)ကြိယာ၊ သုဗ္ဗဒ္ဓံ၊ ဝက္ခာမိ= လွယ်ကူစွာသင်ဘို့အကျိုးငှါ ဆိုပေအံ့ (သန္ဓိပဏာဝမ)၊ ဤ၌ “ဝက္ခာမိ” အရ ဆိုခြင်းဟူသောကြိယာ၏ အကျိုးကား (“သုဗ္ဗဒ္ဓံ” ဟု တုံပစ္စည်းသက်ရာပုဒ်၏အနက်ဖြစ်သော) လွယ်ကူစွာသိခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဗုဓဓာတ်နောင် တုံပစ္စည်းသက်၍ “သုဗ္ဗဒ္ဓံ” ဟု ဖြစ်ရသည်။

ဣဆ္ဆာဒိ ကြိယာဒိစ။ ။အာဒိဖြင့် “ဣစ္ဆတ္ထေသု သမာနကတ္တုကေသု တဝေတုံဝါ” သုတ်၏နောင်၌လာသော “အရဟသတ္ထာဒိသုစ, ပတ္တဝစနေ အလမတ္ထေသုစ” သုတ်တို့ဖြင့်ယူအပ်သော အရဟ, သတ္ထ, ဘဗ္ဗ, အနုစ္ဆဝိက, ကာလ , သမယ , ဝေလာစသည်တို့ကိုယူပါ၊ တုံပစ္စည်းသက်ရာ ကြိယာမှာ တွဲဘက် ဣစ္ဆာအနက် စသည်ရှိသော ရှေကြိယာနှင့် သတ္ထာ ဘဗ္ဗ စသည် ရှိရသည်၊ ပုံစံကို “သဒ္ဓမ္မံ သောတုံ ဣစ္ဆတိ၊ ကော တံ နိန္ဒိတုံ အရဟတိ၊ သတ္ထာ ဇေတုံ, ဘဗ္ဗော နိယျာနံ သြက္ကမိတုံ= မင်္ဂသို့သက်ရောက်ခြင်းငှါ ထိုက်၏၊ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ ကာလော (သမယော, ဝေလာ) ဘုဉ္ဇိတုံ–စားခြင်းငှါ အချိန်တန်ပြီ၊ အလံ ကာတုံ–ပြုခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်၏”ဤသို့စသည်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။တုံပစ္စည်းနောင် သ ဝိဘတ်ချ၍ “ငှါ”ဟုသာ များသော အားဖြင့် အနက်ပေးရသော်လည်း တရံတခါ၌ က ကတ္တားအနက်ကိုလည်း ထွန်းပြသေး၏၊ [ပဌမာဝိဘတ် သက်, ချ၊] ကာတုံ-ပြုခြင်းသည်၊ ဝဋ္ဋ-အပ်၏၊ ကာတုံ–ပြုခွင့်ကို၊ လဇ္ဇတိ–ရအပ်၏၊ အနုဝသိတ္ထာ– နေ့စဉ်နေ၍၊ ဘုဉ္ဇိတုံ–စားခြင်းကို၊ ပဋိက္ခိတ္တံ– ပယ်မြစ်တော်မူအပ်ပြီ၊ တရံတခါ၌ “နေက္ခမ္မံ– ဈာန်ချမ်းသာကို၊ ဧခမတော– ဘေးမရှိသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဒဋ္ဌုံ–မြင်၍”ဟု တွာပစ္စည်းအနက်လည်း ပေးရသေး၏။

[ဆောင်] တွာပစ္စည်းနက်,တချက်ဟောငြား, ကတ္တားနှင့်ကံ, သမ္ပဒါန်, ကေန် တုံပစ္စည်း ဟောသတည်း။

၃၉။ ပစ္စယတ္ထောပိ ဘာဝေါ်ယံ, ဝိနာ တေနာ·ပ္ပသိဒ္ဓိတော၊
ဓာတုရတ္ထောပိ သေသေဝံ,စယတ္ထော တေန သဇ္ဇကော။

၃၉။ အယံဘာဝေါ – ဤဘော အနက်သည်၊ ပစ္စယတ္ထောပိ–ပစ္စည်း၏ အနက်သည်လည်း၊(ဟောတိ-ဟုတ်၏၊ ကဿာ – အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊)တေန-ထို ပစ္စည်းနှင့်၊ ဝိနာ- ကင်း၍၊ အပ္ပသိဒ္ဓိတော-ဘော အနက်၏ မထင်ရှားခြင်းကြောင့်တည်း၊ အယံ–ဤဘောအနက်သည်၊ ဓာတုရတ္ထောပိ – ဓာတ်၏ အနက်သည်လည်း၊ (ဟောတိ၊ ကဿာ) တေန–ထို ဓာတ်နှင့်၊ ဝိနာ – ၍၊ အပ္ပသိဒ္ဓိတော - တည်း၊ သေသော - ဘောမှ ကြွင်းသော ကံကတ္တားစသော သာဓန အနက်သည်၊ ဧဝံ – ဤ အတူတည်း၊ တေန – ထို့ကြောင့်၊ သဇ္ဇကော – ဘောစသော အလုံးစုံသော အနက်သည်၊ စယတ္ထော-ဓာတ်ပစ္စည်းအပေါင်း၏ အနက်တည်း။

၃၉။ ပစ္စယတ္ထောပိ၊ပေါသဇ္ဇကော။ ။ “တုံတု ဘာဝေ ”နှင့် စပ်၍ ဘာဝအနက်, ကံစသော ကာရကအနက်များ၏“စယတ္ထ–အပေါင်းသဒ္ဒါ၏ အနက်”ဖြစ်မုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ပစ္စယတ္ထောပိ”စသည်မိန့်၊ ပစဓာတ်, ဏပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော “ပါကော-ကျက်ခြင်း” ဟူရာ၌ “ ခြင်း ” ဟူသော ဘောအနက်သည် ဏပစ္စည်း၏ အနက်လည်း ဟုတ်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–ထို ဏပစ္စည်းနှင့် ကင်း၍“ခြင်း”ဟူသော အနက်၏ မထင်ရှားခြင်းကြောင့်တည်း၊“ခြင်း”ဟူသော ထိုအနက်သည် ပစဓာတ်၏ အနက်လည်း ဟုတ်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–ပစဓာတ်မပါဘဲ ဏပစ္စည်းသက်သက်ဖြင့်“ခြင်း”ဟူသော ထိုအနက်၏ မထင်ရှားခြင်းကြောင့်တည်း။

စယတ္ထော။ ။ထို့ကြောင့်“ခြင်း”ဟူသော ဘောအနက်သည် ဓာတ်နှင့် ပစ္စည်း ပေါင်းစပ်ထားသော “ပါကော”ဟူသော သဒ္ဒါအပေါင်း၏ အနက်သာ ဖြစ်သည်၊ ဆိုလိုရင်းကား-“သဒ္ဒေါ ဉာပကဟေတု၊ အတ္ထော ဉာပေတဗ္ဗ ဖလံ-သဒ္ဒါဟူသည် အနက်ကို သိစေတတ်သော အကြောင်း, အနက်ဟူသည် ထို သဒ္ဒါသည် သိစေအပ်သော အကျိုးတည်း” ဟူသည်နှင့် အညီ အကြောင်းသဒ္ဒါကြောင့် အကြောင်အနက်ကို သိရ၏၊ ထိုသဒ္ဒါသည် ထိုအနက်ကို ဟောရာရောက်သည်-ဟူလို။

သေသဝံ။ ။ “ပါစကော” ဟူသော ကတ္တားဟော ပုဒ်၏ ကတ္တားအနက်လည်း ဏ္ဍုပစ္စည်း၏ အနက်လည်းဟုတ်၏၊ ပစဓာတ်၏ အနက်လည်းဟုတ်၏၊“ပဟာရဏံ-ပုတ်ခတ်ကြောင်း လက်နက်”ဟူသော ပုံစံ၌“ကြောင်း”

၄၀။ သင်္ကေတကာလမေဝါ·ယံ, ဝိဘာဝေါသမ္ပဝတ္တတေ၊
အတ္ထော·ယံ ပကတိယေ·သော, ပစ္စယတ္ထော ဇာတိဒိသော၊

၄၀။ အယံအတ္ထော-ဤအနက်သည်၊ပကတိယာ-ပကတိဖြစ်သော လိန်ဓောတ်၏၊ အတ္ထော – အနက်တည်း၊ သော – ဤ အနက်သည်၊ ပစ္စယတ္ထော-ပစ္စည်းဝိဘတ်၏အနက်တည်း၊ ဇာတိ-ဤသို့၊ ဤဒိသော-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ အယံ ဝိဘာဝေါ-ဤ ခွဲခြားဝေဘန်ခြင်းသည်၊ သင်္ကေတကာလမေဝ - အမှတ်အသားကိုပြုရာ, သဒ္ဒါသင်စ အခါဌဲသာ၊ သမ္ပဝတ္တတေ - ဖြစ်၏။

ဟူသော ကရိဏ်းအနက်သည် ယုပစ္စည်း၏ အနက်လည်း ဟုတ်၏၊ ပဟုဇ္ဇ, ဟရဓာတ်၏အနက်လည်းဟုတ်၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့်“ပစိတော”ဌ် ကံအနက်, “ဒါနိယော”ဌ် သမ္ပဒါန် အနက်,“ပဘဝေါ”ဌ် အပါဒါန်အနက်,“ဌာနံ”ဌ် အာဓာရအနက်များဌ်လည်း အပေါင်းသဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်ပုံကို သိပါ၊သမာသ်တဒ္ဓိတ် အာချာတ်တို့ဌ်လည်း နည်းတူ၊ ထို့ကြောင့် “ သမ္ဗကော – အနက် အား့လုံးသည်ပင်၊ စယတ္ထော – အပေါင်းသဒ္ဒါ၏ အနက်ချည်း ဖြစ်၏ ”ဟု ဆိုသည်။

၄၀။ **သင်္ကေတကာလမေဝ**။ ။“ထိုသို့ အပေါင်းသဒ္ဒါ၏အနက်ချည်းဖြစ်လျှင် အဘယ့်ကြောင့် ဤအနက်သည် လိန်ဓာတ်၏အနက်,ဤအနက်ကား ပစ္စည်းဝိဘတ်၏အနက် ဟု ခွဲခြားသေးသနည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ သင်္ကေတကာလမေဝ ”စသည်မိန့်၊ အမှတ်အသားကိုပြုရာ သဒ္ဒါသင်စ အခါဌ်သာ စာသင်သားတို့ အသိဉာဏ်ရှင်းအောင် “ ဤအနက်သည် လိန်၏အနက်(သို့မဟုတ် ဓာတ်၏အနက်) , ဤအနက်ကား ပစ္စည်း၏အနက် (သို့မဟုတ် ဝိဘတ်၏အနက်)”ဟု ခွဲပြရခြင်း ဖြစ်သည်။

ဥပမာ—“ဗုဒ္ဓေါ–သိတော်မူတတ်သော ဘုရား”ဟူရာဌ်“သိ”ဟူသော အနက်သည် ဗုဓဓာတ်၏အနက်,“တတ်”ဟူသောအနက်သည် တပစ္စည်း၏ အနက် ဟုဆင်း, “ဗုဒ္ဓံ – ဘုရားကို ”ဟူသော နာမ်ပုဒ်အခိုက် ရောက်သော အခါ“ဘုရား”ဟူသော အနက်သည် “ဗုဒ္ဓ”ဟူသော လိန်၏အနက်, “ကို” ဟူသော အနက်ကား ဒုတိယာဝိဘတ်၏အနက် ဟုဆင်း ခွဲခြားခြင်းသည် သဒ္ဒါသင်ခါစ အမှတ်သင်္ကေတ ပြုတုန်းဌ်သာ ဖြစ်၏၊ သဒ္ဒါတတ်ပြီးသော အခါ ထိုသို့ ခွဲခြားဘွယ်မလိုတော့ – ဟူလို။

၄၁။ သိဒ္ဓသဒ္ဒါနုဝါဒေါယ-မတောဝေ နံ သိဒ္ဓတော၊
ဋုတရေတရတော သိဒ္ဓိ, လက္ခဏကိတာ ကွစိ။

၄၁။ အယံ- ယခုခါတွင်, အများသင်အပ်သော ဤသဒ္ဒါသည်၊ သိဒ္ဓသဒ္ဒါနုဝါဒေါ-နိစ္စသဒ္ဒါ၏ အတုအရုပ်ချည်းသာတည်း၊ အတော ဝေ-ထို့ကြောင့် သာလျှင်၊ ဋုတရေတရတော - သုတ်မှတပါးသော ဥဒါဟရဏ် , ဥဒါဟရဏ်မှ တပါးသောသုတ်ကြောင့်၊ ကွစိ - အချို့ အရာ၌၊ လက္ခဏကိတာ-မှတ်အပ်သောဥဒါဟရဏ်,မှတ်ကြောင်း သုတ်နှင့်စပ်သော၊ သိဒ္ဓိ - ပြီးခြင်းကို၊ နံ သိဒ္ဓတော - မတားမြစ်အပ်၊ ဝါ - မတားမြစ်သင့်။

၄၁။ **သိဒ္ဓ၊ပေ၊ကွစိ။** ။သဒ္ဒါကျမ်း၌ ဆိုအပ်သော သဒ္ဒါဟူသမျှသည် (နာဂိရ်ရှိပြီးသော) နိစ္စသဒ္ဒါ၏ အတုအရုပ်တွေသာ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြုလိုၑ် "သိဒ္ဓသဒ္ဒါနုဝါဒေါ"စသည်ကို မိန့်သည်၊ [သိဒ္ဓသဒ္ဒါသည် နိစ္စအနက်ဟောတည်း၊"သိဒ္ဓသဒ္ဒါ နိစ္စတ္ထော"—ဘေဒစိန္တာ ၂၁-ဒီပနီ။] "ပုရိသော,ဗုဒ္ဓေါ" စသည်ဖြင့် ပြောအပ်သော သဒ္ဒါဟူသမျှသည် ကမ္မာအစဉ်ဆက်က ဖြစ်လာခဲ့သော နိစ္စသဒ္ဒါများတည်း၊ ပုရာဂတ်—ဋ္ဌသပစ္စည်း, ဗုဓာဂတ်—တပစ္စည်း, စသည်ဖြင့် ရုပ်စိရင်ၑ်ပြီးစေအပ်သော (သဒ္ဒါကျမဲင်္ဂလာသော) ပုရိသော ဗုဒ္ဓေါစသောသဒ္ဒါသည် ထိုနိစ္စသဒ္ဒါ၏ အတု(အရုပ်)သာတည်း။

အဓိတာ၊ပေ၊ကွစိ။ ။ထို့ကြောင့် အချို့အရာဝယ် သုတ်ကြောင့် ဥဒါဟရဏ်ရုပ်၏ ပြီးစီးမှု , ဥဒါဟရဏ်ကြောင့် သုတ်တည်ခြင်းကိစ္စ၏ ပြီးစီးမှုကို မတားမြစ်ရ၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း၊ ... အရုပ်လုပ်ပြခြင်းမျိုး ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ အရုပ်လုပ်ရာ၌လည်း"လက်ကို ပဌမလုပ်ရမည်, ထို့နောက် ကိုယ်ကို လုပ်မည် " ဟု ရှေနောက် မသတ်မှတ်ဘဲ , သင့်တော်သလို လုပ်ရသကဲ့သို့, သုတ်ဥဒါဟရဏ်တို့လည်း သုတ်ကိုပဌမ , ဥဒါဟရဏ်ကို ဒုတိယစသည်ဖြင့် မခွဲခြားဘဲ သင့်တော်သလို သုတ်တည်ရ, ဥဒါဟရဏ်ထုတ်ရသည်— ဟူလို။

တင်္ဂျားဧစေအံ့ — ကတ္တာရိကိတ် သုတ်၌ ကတ္တာရိပုဒ်သည် ကရဓာတ် — တုပစ္စည်းဖြင့် ပြီးစီးရသော ပုဒ်တည်း၊ ထို တုပစ္စည်းလည်း ကတ္တာရိကိတ်သုတ်ဖြင့် ကိတ်အမည်မှည့်ပြီးမှ ရုပ်ပြီးနိုင်၏၊ သို့ဖြစ်လျှင်"တုပစ္စည်း မသက်ရသေးသမျှ ကတ္တာရိဟု ရုပ်မပြီးနိုင်"ဟု သုတ်ဖြင့် ဥဒါဟရဏ်ကို တားမြစ်ခြင်းကိုငင်း, ကတ္တာရိ ဟု ရုပ်မပြီးသေးသမျှ ကတ္တာရိကိတ် သုတ်ကိုလည်း (ကတ္တာရိသဒ္ဒါထည့်၍) မတည်နိုင်"ဟု ဥဒါဟရဏ်ဖြင့် သုတ်ကို တားမြစ်ခြင်းကိုငင်း မပြုပါနှင့်၊ သဒ္ဒါကျမ်း တကျမ်းလုံး၌ပါသော သဒ္ဒါတွေသည် အရုပ်တွေချည်း

၄၂။ အနာဒိ·ရယ·မာလောကော, သဒ္ဒါဈော ယဿ နပ္ပဒေါ၊
ဗျဒ္ဓတေ တဿ သတ္ထေန, နိဗေပါဝ ဂတိယာဝုတော။

၄၂။ အနာဒိ-အစမရှိသော၊ သဒ္ဒါဇော-သဒ္ဒါဟု ဆိုအပ်သော၊ အယံ အာလောကော - ဤ အရောင်အလင်းသည်၊ ယဿ - သဒ္ဒါ အခြေခံ, ဉာဏ်မရှိသေးသော အကြင်စာသင်သားအား၊ ဝါ - သဒ္ဒါ အခြေခံ , ဉာဏ်မရှိသေးသော အကြင် စာသင်သား၏ (စိတ်၌)၊ နပ္ပဒေါ-မထင်ရှား၊ တဿ-သဒ္ဒါအခြေခံ, ဉာဏ်မရှိသေးသော ထို စာသင်သား၏၊ ဂတိယာ-တတ်သိနားလည်းခြင်း အကျိုးငှါ၊ သတ္ထေ

ဖြစ်၍ , သုတ်တို့ကား များသောအားဖြင့် အရုပ်ရေးနည်းကို ညွှန်ပြသော ဝါကျတို့သာ ဖြစ်ပါသည်–ဟူလို။

ကတ္တာရိတိ နတာဝ•သ, ယာဝံ တု နိဒ္ဒိယတေ၊
တုဝိဓာနမပိ တေံ, ကတ္တာရိတိပျ•ပေက္ခယေ၊
ဧဝမာဒိသု ဂမျ•ယံ, ဇုတရေတရ အာသယော၊
ဇုမိနာဝ နယေနာပိ, ဤဒိသံ အညာ•မူဟတံ။

ယာဝ–အကြင်မျှလောက်၊ [ဆန်းကြောင့် "ယာဝံ" ဟု ဆိုသည်၊] တု–တုပစ္စည်းကို၊ နိဒ္ဒိယတေ–မစီရင်အပ်သေး၊ တာဝ–လောက်၊ ကတ္တာရိတိ–ကတ္တာရိပုဒ်သည်၊ နာ အသ – မဖြစ်ရာ၊ တေံ တုဝိဓာနံအပိ – ဤ တုပစ္စည်း စီရင်ခြင်းသည်လည်း၊ ကတ္တာရိတိပိ – ကတ္တာရိကိတ်သုတ်ကိုလည်း၊ အပေက္ခယေ-ငဲ့နေသေး၏၊ ဧဝမာဒိသု-ဤသို့အစရှိသော ကပ်သီးကပ်သတ် ကြံဘွယ်တို့၌၊ ဇုတရေတရအာသယော – ဥဒါဟရဏ်မှ တပါးသောသုတ် , သုတ်မှ တပါးသော ဥဒါဟရဏ်ဟူသော ငဲ့စရာရှိသော၊ အယံ – ဤ စိစစ်ချက်ကို၊ ဂမျော–သိထိုက်၏၊ ဇုမိနာဝ နယေနာပိ-ဤနည်းဖြင့်လည်း၊ အညံ-အခြားသော၊ ဤဒိသံ–ဤကဲ့သို့ စိစစ်ဘွယ်ကို၊ ဥဟတံ (ဥဟတု)-ကြံစည်ပါလေ။ ["ယသ္မာ ဒပေတိ ဘယမာဒတ္တေဝါ, တဒပါဒါနံ" သုတ်၌ အပါဒါန် မမှည့်ရသေးလျှင် " ယသ္မာ "ဟု ရုပ်မဖြစ်နိုင်၊ ထိုရုပ် မရှိလျှင် " ယသ္မာဒပေတိ " သုတ်လည်း မတည်နိုင်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကြံစည်ပါလေ–ဟူလို။]

၄၂။ အနာဒိ၊ပေါဒုဇ္ဇော။ ။"သိဒ္ဓသဒ္ဒါနုဝါဒေါ–သဒ္ဒါကျမ်းသည် နိဿသဒ္ဒါအစစ်၏ အတုအရုပ်သာဖြစ်၏"ဟူသော စကားကို ထင်ရှားအောင် ပြလိုလျှင် " အနာဒိ " စသည်မိန့်၊ သတ္တာသည် အစမရှိသကဲ့သို့ ထို သတ္တာတို့ပြောဆိုအပ်သော သဒ္ဒ (သဒ္ဒါ) လည်း အစမရှိ၊ ထို အစမရှိသော သဒ္ဒါ

နာ-သဒ္ဒါကျမ်းဖြင့်၊ (အယံ အာလောကော- ဤသဒ္ဒါတည်းဟူသော အာရောင်အလင်းကို၊) ဗျဥ္ဇနတော - ထင်ရှားပြအပ်၏၊ (ကိမိဝ-နည်း၊) အာဝုတော-တစုံတခုဖြင့် ဖုံးကွယ်အပ်သော၊ ဒိပေါ-ဆီမီးကို၊ (ဗျဥ္ဇနတော) ဇ္ဇဝ - ထင်ရှားပြအပ်သကဲ့သို့တည်း။

၄၃။ မာနန္တာ ဝတ္တမာနေစ, လက္ခဏေ ဟေတုကေ သိယုံ၊ ကိတာ ခာတ္တထ္ထသမ္ဘန္နေ, ဟောန္တိ ကာလန္တရေသ္ဝပိ။

၄၃။ မာနန္တာ-မာနပစ္စည်း အန္တပစ္စည်းတို့သည်၊ ဝတ္တမာနေစ- ပစ္စုပ္ပန်အနက်၌၎င်း၊ လက္ခဏေစ-လက္ခဏာအနက်၌၎င်း၊ ဟေတုကေစ - ဟိတ်အနက်၌၎င်း၊ သိယုံ - ဖြစ်ကုန်၏၊ ကိတာ - အပခေန ဖြစ်သော ကိတ်ပစ္စည်းတို့သည်၊ ခာတ္တထ္ထသမ္ဘန္နေ - ပခေန ဖြစ်သော ခာတ်၏ အနက်နှင့် ပေါင်းစပ်ရခြင်းသည်၊ (သတိ - ရှိလသော်၊) ကာလန္တရေသု အပိ- မိမိဟောရင်းကာလမှ တပါးသော ကာလတို့၌လည်း၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်သေး၏၊

အရောင်အလင်းကို (မထင်ရှား နားမလည်သေးသူတို့၏ ထင်ရှား နားလည်ဘို့ရန်) သဒ္ဒါကျမ်းဖြင့် အတု အရုပ်လုပ်၍ ပြရသည်၊ ဥပမာ—တစုံတရာဖြင့် ကွယ်နေသော မီးရောင်ကို အများ မြင်လောက်အောင် ထုတ်ဖေါ်ပြရသကဲ့သို့တည်း။ [သက္ကတ၌ "သ္ဖုဋ္ဍ"သည် ပါဠိ၌ "ဖုဋ္ဌ"ဟု ဖြစ်၏။]

ဆိုလိုရင်းကား— သဒ္ဒါကျမ်း၌ပါသော သဒ္ဒါတို့သည် သဒ္ဒါအကြောင်း အရာကို နားမလည်သေးသော စာသင်ငယ်တို့၏ နားလည်ဘို့ရာ အရုပ်အတု ပြုလုပ်ပြခြင်းသာဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ဤကား လိန်ခာတ်၏အနက်, ဤကား ပစ္စည်းဝိဘတ်၏အနက်" ဟု ခွဲခြားပြခြင်းသည် သဒ္ဒါကျမ်းကို သင်ခါစ၌သာ နားလည်အောင် ခွဲပြရခြင်းဖြစ်၏၊ အမှန်အားဖြင့် ထိုကဲ့သို့ ခွဲဘို့မလို၊ အားလုံး အနက်တွေသည် ရွှတ်ဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ နှုတ်၌ တပေါင်းထည်း ထွက်လာသော အပေါင်းသဒ္ဒါများ၏အနက်သာ ဖြစ်သည်—ဟူလို။

၄၄။ မာနန္တာ၊ပေ၊ သိယုံ ။ ။ မာန, အန္တပစ္စည်းတို့သည် ကာလအားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ သက်ကုန်၏၊ [ကစ္စည်းကျမ်းက " ဝတ္တမာနေ မာနန္တာ"သုတ်နှင့် သဘောတူ၏။] လက္ခဏာအနက်, ဟိတ်အနက်၌လည်း ဖြစ်ကုန်၏၊ ဤလက္ခဏာအနက် ဟိတ်အနက်သည် ရိုးရာသာဓနအနက်မှ အပိုအနက်တည်း၊ ရိုးရာသာဓန အနက်အားဖြင့်ကား အန္တပစ္စည်းသည် ကတ္တားး

အနက်၌, မာနပစ္ဆည်းသည် ဘော်ကံကတ္တားအနက်၌ သက်၏။ [“အန္တော ကတ္တရိ မာနောတု, ဘာဝေ ကမ္မနိ ကတ္တရိ”(၃၇၁)ဘေဒစိန္တာ၊ အဓိပ္ပါယ်ကို ထိုဘာသာဋီကာ၌ ကြည့်ပါ။]

ဝတ္တမာန်, လကာရ။ ။“တိဋ္ဌမာနော(တိဋ္ဌန္တော)ပဌတိ– ရပ်လျက်(ရပ်တုန်းဆဲဆဲ)ရွတ်ဆို၏”ကား ဝတ္တမာန်(ပစ္စုပ္ပန်)အနက်၏ ပုံစံတည်း၊ သုပကာရော သြဒနံ ပစမာနော (ပစန္တော)ဂါယတိ– ဟင်းချက်သူသည် ထမင်းကို ချက်လသော် (ထမင်းချက်ရင်း) သီချင်းဆို၏၊ ဂါမံ ဂစ္ဆန္တော (ဂစ္ဆမာနော)ရက္ခမူလံ ဥပါဂမိ-ရွာသို့ သွားလသော် သစ်ပင်အနီးအောံသို့ ချဉ်းကပ်ပြီ။ [ဤ မာနအန္တာတို့ကား ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ဖြစ်သော ကတ္တားအနက်နှင့်လကာရအနက်ကို ဟောကြသည်။]ဒေဟိ မေ ဘတ္တံတိ ဝုစ္စမာနော“နာဟံ ဂဏှာမိ”တိ ဘဏတိ-အပ်နှံထားအပ်သော ငါဘတ္တာကို ပြန်ပေးလော့ ဟု ပြောဆိုအပ်သော်, ငါမယူ ဟု ပြောအံ့၊ [ဤ မာနပစ္ဆည်းသည် ကံအနက်နှင့် လကာရအနက်ကို ဟော၏။]ဤလကာရကို ဋီကာ၌“ဉာပကဟေတု”အနက်ဟု ဖွင့်သည်မှာ မကောင်း။

ဟေတု။ ။ဇယံ ဝေရိံ ပသဝတိ၊ ဇယမာနော ဝေရံ ပသဝတိ၊ ဇယံ(ဇယန္တော)– သူတပါးကို နှိုင်ရသူသည်၊ ဇယံ(ဇယန္တော)-နှိုင်ရသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝေရံ–ရှုံးသူ၏ရန်ကို၊ ပသဝတိ–ပွားစေ၏၊ အဋ္ဌကထာတို့၌“ဇဒါနိ ဒသေန္တော အာဟ”ဟု ရှိတတ်၏၊ ထို၌လည်း ဟိတ်အနက်ရနိုင်၏၊ ဘာဝပ္ပဓာန, ဘာဝလောပကြောင့်“ဒသေန္တော–ပြလိုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ပြလိုသောပုဂ္ဂိုလ်၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ပြလိုသောဆန္ဒကြောင့်”ဟုလည်း ပေးမှ အမှန်ကျသည်။

မောဂ္ဂလ္လာန်။ ။“တေ သဃုဗ္ဘာ•နာဂတေ”ဟု သုတ်တည်း၌ “တေ-ထိန္တာ, မာနပစ္ဆည်းတို့သည်၊ အနာဂတေ–အနာဂတ်အနက်၌ ဖြစ်ကုန်မူကား၊ သဃုဗ္ဘာ-သန္ဓေရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ”ဟု ဆို၍ “ဌဿန္တော, ဌဿမာနော-တည်လတံ့၊ ဋ္ဌိယိဿမာနံ–တည်လတံ့ခြင်း၊ ပစ္ဆိဿမာနော– ချက်အပ်လတံ့သော၊ သြဒနော– ထမင်း ” ဟု ပုံစံထုတ်၏၊ ကစ္စည်း “ သေသေ သန္တာ၊ မာနာနာ”သုတ်နှင့် ခတ်ဆင်ဆင်ပင်တည်း။ [“သဃုဗ္ဘာ”နေရာဝယ် “ယ ဗုဗ္ဘာ”ဟု ပါဠိပျက်၏၊ အန္တာလည်း မဟုတ်၊ သရေးရှိသော(န္တာ)တည်း။]

သဒ္ဒနီတိ။ ။“အန္တာပစ္ဆည်းသည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလကို မဟောရာ၌ အနိယမိတ(မသတ်မှတ်အပ်သော) ကာလသာမန်၌ဖြစ်၏”ဟု ဆို၍ “သော မဟန္တော ဟောတိ, မဟန္တော အဟောသိ, မဟန္တော ဘဝိဿတိ”ဟု မဟန္တော၏ ကာလ ၃ ပါးနှင့်ဆိုင်သော ပုံစံကိုထုတ်၏၊ “မဟန္တော–ကြီးမြတ်သူသည်၊ ဟောတိ–၏”ဟု စသည်ပေး။

၄၄။ ကိတကာ•ဘိဓေယျလိင်္ဂါ, ဣယုဝဏ္ဏဝရာဒိဧော၊
အပစ္ဆယော ဏောဒုတိယော, ဣပစ္ဆယော ပုမေ သိယုံ။

၄၄။ ကိတကာ – ကိတ် ပစ္ဆည်းတို့သည်၊ အဘိဓေယျလိင်္ဂါ – ဟောအပ်သောအနက်၏ လိင်္ဂရှိကုန်၏၊ ဝါ-ဟောအပ်သောအနက်၏ လိင်္ဂသို့ လိုက်ကုန်၏၊ ဣယုဝဏ္ဏဝရာဒိဧော – ဣဝဏ္ဏန, ဥဝဏ္ဏန ဓာတ်, ဝရ အစရှိသောဓာတ်မှ နောက်၌ဖြစ်သော၊ အပစ္ဆယော-အပစ္ဆည်းသည်၎င်း၊ ဒုတိယော- ၂ ခုမြောက်ဖြစ်သော၊ ဏောဒ- ဏပစ္ဆည်းသည်၎င်း၊ ဣပစ္ဆယော- ဣပစ္ဆည်းသည်၎င်း၊ ပုမေ- ပုံလိင်္ဂ၌၊ သိယုံ- ဖြစ်ကုန်၏။

ကိတာ၊ပေ၊ကာလန္တရေသွပိ။ ။ကိတ်နှင့် အာချာတ်တွင် ကိတ်သည် အပဓာန, အာချာတ်ကား ပဓာနတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကိတ်ပစ္ဆည်းတို့သည် “ တ-ပစ္ဆည်းသည် အတိတ်ဟော, မာန အန္တသည် ပစ္စု၊ပ္ပန်ဟော ” ဤသို့စသည်ဖြင့် ကာလကိုသတ်မှတ်ခြင်းရှိသော်လည်း ပဓာနဖြစ်သော အာချာတ်ကြီယာ၌ စပ်ရသောအခါ ထိုကြီယာ၏ကာလကို လိုက်၍ ဟောကြရသောကြောင့် မိမိအတွက် သတ်မှတ်အပ်သောကာလမှ အခြား ကာလ၌လည်း ဖြစ်ကြရသည်။

ပုံစံ။ ။ဘာသိတံ– ပြောဆိုအပ်သည်၊ ဘဝိဿတိ– ဖြစ်လတ့ံ၊ (တ) ပစ္ဆည်းသည် နဂိုရ်က အတိတ်ဟောဖြစ်သော်လည်း ဘဝိဿတိနှင့်စပ်ရသောကြောင့် အနာဂတ်ဟော ဖြစ်ရသည်၊ အဟာပယံ (အဟာပယန္တော) – မယုတ်လျော့စေဘဲ၊ ဝဏ္ဏယိဿာမိ–ဖွင့်ပြအံ့၊ ဘညမာနံ-ဆိုအပ်လတ့ံသော စကားကို၊ သဏိဿထ–နာရကုန်လတ့ံ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့်သိပါ၊ အာချာတ်ကြီယာ၌သာ စပ်ခိုက် မဟုတ်သေး, ပဓာနဖြစ်သော ကိတ်ကြီယာ၌ စပ်ခိုက်မှာလည်း ကာလတပါးကိုဟော၏၊ ပုံစံကား — သော ပစမာနော ပစန္တော (ချက်လျက်) ဂတော– သွားပြီ” စသည်တည်း။ [“ကာလန္တရေသွပိ၌ အပိဖြင့် တဒ္ဓိတ်ကိုဆည်း၍ “သိလဝါ ဘဝိဿတိ–သိလရှိသူဖြစ်လတ့ံ”ဟု သရူပတ္ထ၌ပုံစံထုတ်၏၊ သိလဝါ၌ဝန္တုပစ္ဆည်းသည် နဂိုရ်ကပစ္စုပ္ပန်ဟောဖြစ်သော်လည်း ဘဝိဿတိကြီယာ၌ စပ်ရသဖြင့် အနာဂတ်ဟောဖြစ်ရသည်။]

၄၄။ ကိတကာ ဘိဓေယျလိင်္ဂါ။ ။ကိတ်ပစ္ဆည်းတို့၏လိင်္ဂကို ပြလို၍ ဤ ၄၄, ၄၅ ဂါထာတို့ကို ဆိုသည်၊ “ ဣတ္ထိယမတိ ယဝေါဝါ ” ဟု အမြဲသတ်မှတ်အပ်သောလိင်္ဂ မရှိသော ကိတ်ပစ္ဆည်းတို့သည် အဘိဓေယျ၏လိင်္ဂသို့

၄၅။ ယုစာကတ္တရိ ဘာဝသ္မိံ, ကိစ္စာ တောစ နပုံသကော၊
တဝါဒိကဿတ္တုမနာ တု, သိယုံ အဗျယနာမကာ။

၄၅။ အကတ္တရိ-ကတ္တားအနက်မှ တပါးသောအနက်၌၊ ယုစ-ယုပစ္စည်းသည်၎င်း၊ ဘာဝသ္မိံ-ဘောအနက်၌၊ ကိစ္စာ-ကိစ္စပစ္စည်းတို့ လိုက်ကြရကုန်၏။ [အဘိဓေယျသ + လိင်္ဂံ ယောသံတိ အဘိဓေယျလိင်္ဂါ၊ ဟောအပ်သောအနက်ကို " အဘိဓေယျ " ဟု ခေါ်၏၊ ထို ဟောအပ်သော အနက်၏လိင်္ဂက ပုလ္လိင်ဖြစ်လျှင် ကိတ်ပစ္စည်းကလည်း ပုလ္လိင်ကိုဟောရ၏၊ အဘိဓေယျက ဣတ္ထိလိင် နပုလ္လိင်ဖြစ်လျှင်လည်း ထိုလိင်အတိုင်းပင် ဟောရသည်။] ပုံစံကား- ကာရကော (ပုရိသော), ကာရိကာ (ဣတ္ထီ), ကာရကံ (ကုလံ), စသည်တည်း၊ ကိတကသည်သာ အဘိဓေယျလိင်္ဂသို့ လိုက်သည်မဟုတ်သေး၊ သမာသတဒ္ဓိတတို့လည်း အဘိဓေယျလိင်္ဂသို့ လိုက်ကြသည်ပင်တည်း၊ ပုံစံကား-ဘူမိဂတော, ဝါသိဒ္ဓေါ (ပုရိသော)၊ ဘူမိဂတာ, ဝါသိဒ္ဓီ (ဣတ္ထီ)၊ ဘူမိဂတံ, ဝါသိဒ္ဓံ (ကုလံ)။

ဣယုဝဏ္ဏဝရဒီဇော အပစ္စယော။ ။"သိ-သေဝါယံ, ဒီ-ခယေ" စသော ဣဝဏ္ဏန္တဓာတ်, "ရု-သဒ္ဒေ, လူ-ဆေဒနေ, ဘူ-သတ္တာယံ" စသော ဥဝဏ္ဏန္တဓာတ်, ဝရဓာတ် (ဝရဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဓရဓာတ်, ဂမုဓာတ်စသည်) တို့၏နေဝံ၌ဖြစ်သော အပစ္စည်းဟူသည် "သဗ္ဗတော ဏွုတ္တာဝိဝါ" သုတ်ဖြင့် သက်သော အပစ္စည်းတည်း။ [ဤ အပစ္စည်း အတွက်သာ "ဣယုဝဏ္ဏ ဝရာဒိဇော" ဟု သတ်မှတ်သည်၊ ဏ-ဣတို့အတွက် ဓာတ်ကို မသတ်မှတ်။]

ဏော ဒုတိယော ဣ ပစ္စယော။ ။ဏပစ္စည်း ဣပစ္စည်းဟူသည် "ဓာတုယာ ကမ္မာဒိမှိဏော" ဖြင့် သက်သောဏကိုထောက်၍ ဒုတိယမြောက်ဖြစ်သော " ဝိသရဇပဒါဒိတော ဏ" သုတ်ဖြင့် သက်သော ဏပစ္စည်း, "မုနာဒိဟိစ်" သုတ်ဖြင့်သက်သော ဣပစ္စည်းတည်း၊ ဤ ပြခဲ့သော အပစ္စည်း, ဏ-ဣပစ္စည်းတို့သည် ပုလ္လိင်ဖြစ်ကုန်၏။ [ဤဂါထာကိုရည်ရွယ်၍ "အ · ဣပစ္စယ, ဒုတိယ ဏော, ဤသဘော, အဟောပုလ္လိင်သာ" ဟု ဆိုကြသည်။]

ပုံစံ။ ။ဣဝဏ္ဏန္တ, နိသယော-မှိရာ၊ ခယော-ကုန်ခြင်း၊ ဥဝဏ္ဏန္တ, ရဝေါ-အသံ၊ လဝေါ-ရိတ်ခြင်း၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဝရာဒိ, ဝရော-မြတ်သူ၊ ဝိနယ ဓရော-ဝိနည်းကိုဆောင်သူ၊ အာဂမော (စီးပွားတို့၏ လာရာလာကြောင်း) အာဂုံ (ပါဠို)၊ ဒုတိယဏ ပုံစံ-ပဝေသော, ရောဝေါ, ဥပ္ပါဒေါ, သြကော-နေရာအိမ်, ကာမော-အလို၊ ဣပစ္စည်းပုံစံ- မုနိ, ယတိ, အဂ္ဂိ, ပတိ, ဣသိ, ဂ်ာဝိ, ရဝိစသည်တည်း။

သည်ဌင်း၊ တောစ–တောပစ္စည်းသည်ဌင်း၊ နပုံသကေ-ဌ်၊(ဟောန္တိ၊) တု - ထိုမှတပါး၊ တဝါဒိကဿတ္တုမန္တာ – တဝေ အစရှိသောပစ္စည်း, ကဿတ္တုံပစ္စည်း အဆုံးရှိသောသဒ္ဒါတို့သည်၊ အဗျယနာမကာ-အဗျယအမည်ရှိကုန်သည်၊ သိယုံ-နှ၏။....ကိတနိဒ္ဒေသော နိဋ္ဌိတော။

၄၅။ **ယုစော၊ပေ၊နပုံသကေ။** ။ယုစ + အကတ္တရိ – ကတ္တုသာဓနမှ တပါးသော သာဓန ၆ ပါးဌ် ဖြစ်သော ယုပစ္စည်းသည် နပုံလိန်ဌ် ဖြစ်၏၊ ပုံစံကား— "နန္ဒိတဗ္ဗန္တိ နန္ဒနံ၊ ကရဏေ–ပြုကြောင်း၊ သမ္ပဒါနံ–ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ပေးရာ (သမ္ပဒါနသာဓန) ၊ အပါဒါနံ – ဖဲခဲ့ရာ၊ ဌာနံ– တည်ရာ"စသည်တည်း၊ ကတ္တာအနက်ဌ် ဖြစ်မူကား "သမဏော–ရဟန်း၊ ပဝနော– ဖြူစင်တတ်သောမိုး၊ ဝေဒနာ, ရဇောဟရဏံ" ဟု အဘိဓေယျလိန်လိုက်၍ ၃ လိန်ရှိ၏။

ဘာဝသ္မိံ ကိစ္စာ , တော ။ ။ကိစ္စပစ္စည်းနှင့် တပစ္စည်းသည် ဘာဝသာဓနကိုဟောလျှင် နပုံလိန်ဌ်ဖြစ်၏၊ ပုံစံကား — "ဘဝိတဗ္ဗံ – ဖြစ်ရာ၏၊ ကတ္တဗ္ဗံ–ပြုရာ၏၊ ကရဏီယံ–ပြုခြင်း၊ တဿ နန္ဒံ– ထိုသူ၏ ကခြင်း၊ ဂီတံ– သီဆိုခြင်း၊ ဟသိတံ – ပြုံးရယ်ခြင်း"စသည်တည်း။

တဝါဒိ၊ပေ၊နာမကာ။ ။တဝါဒိ (တဝေ + အာဒိ) ဌ် အာဒိဖြင့် တုံ, တာယေ, တုန, တ္ဝာန, တ္ဝာပစ္စည်းတို့ကိုယူ၊ ထို ပစ္စည်းများ အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါ,ကဿတ္တုံပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့သည် အဗျယအမည်ရကြ၏၊အဗျယအမည်ရသည့် အတွက် လိန် ၃ ပါး ဝိဘတ် ၇ သွယ်ကြောင့် ရုပ်အပြောင်းအလဲ မရှိတော့၊ ထို့ကြောင့် " ကာတဝေ , ကတ္တုံ, ကတ္တာယေ , ကတ္ဝာ, ကတ္ဝာန, ကာတုန,ကေကဿတ္တုံ, ဒ္ဒိကဿတ္တုံ, ဗဟုကဿတ္တုံ"စသည်ဖြင့် ရုပ်တမျိုးစီသာ ရှိနိုင်ကြသည်။

မှတ်ချက် ။ ။ "ပုလိန်ဌ် ဖြစ်၏, နပုံလိန်ဌ် ဖြစ်၏, ဇတ္ထိလိန်ဌ် ဖြစ်၏" စသည်ဖြင့် သဒ္ဒါကျမ်းဌ် လိန်ကို သတ်မှတ်ခြင်းသည် များရာလိုက်၍သတ်မှတ်ခြင်းသာတည်း၊ အစစ်အမှန် အားဖြင့်ကား ပါဠိအဋ္ဌကထာ ဥဒါဟရဏ်ရှိတိုင်းသာ သိမှတ်ပါ–ဟု ဆရာတို့ မိန့်တော်မူကြသည်။

ယေဘုယျဝုတ္တိယာ လိင်္, ဒဿိတံ တတ္ထ သဗ္ဗသော၊
ဝိသေသော ပန ဝိညူဟိ, ဥယျော ပါဌာနုသာရတော။

ကိတနိဒ္ဒေသအဖွင့် ပြီး၏။

ကာရကနိဒ္ဒေသ

၄၆။ ယတြတ္ထေ နောဝိဓိယန္တေ, တျာဒိပ္ပဘုတယောစ တေ၊
သော·နုတ္ထော တတြ ကမ္မာဒေါ, ဒုတိယာဒိ ယထာရဟံ။

၄၆။ ယတြအတ္ထေ-အကြင် ကံအစရှိသောအနက်၌၊ တျာဒိပ္ပဘုတယော-တိအစရှိသော အာချာတ်ဝိဘတ်အစရှိကုန်သော၊ တေစ-ထိုဆိုအပ်ပြီးသော ဝါစကကြီး ၄ ပါးတို့ကိုလည်း၊ နောဝိဓိယန္တေ-မစီရင်အပ်ကုန်၊ သော- ထို ကံအစရှိသောအနက်သည်၊ အနုတ္ထော-အနုတ္ထမည်၏၊ ဝါ- အဝုတ္ထမည်၏၊ တတြ ကမ္မာဒေါ- ထို ကံ အစရှိသော အနက်၌၊ ဒုတိယာဒိ- ဒုတိယာအစရှိသော ဝိဘတ်တို့သည်၊ ယထာရဟံ-ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ (သိယုံ-နှ၏။)

၄၇။ ကြိယာ·ပ္ပေ ဒုတိယာ ကမ္မေ, ဃနယောဂေ ခဏဒ္ဓနိ၊
ကမ္မပ္ပဝစနီယေန, တွန္တေဟိ စုဘယာဒိဘိ။

၄၇။ ကြိယာပ္ပေ-ကြိယာသည် ရောက်အပ်သော၊ ဝါ- ကြိယာပါပုဏနသတ္တိရှိသော၊ ကမ္မေ- ကံအနက်၌ဂုင်း၊ ဃနယောဂေ-ဒြဗ်, ဂုဏ်,ကြိယာတို့နှင့် တခဲနက် ယှဉ်ခြင်းသည်၊ (သတိ – ရှိလသော်၊) ခဏဒ္ဓနိ - ခဏဟူသော ကာလ, အဓွန့်ဟူသော ဒေသအနက်၌ဂုင်း၊ ကမ္မပ္ပဝစနီယေနတွန္တေဟိ-ကမ္မပ္ပဝစနီယအမည်ရှိသော အနုစသော

၄၆။ ယတြတ္ထေ၊ပေ၊ယထာရဟံ။ ။[တျာဒယောကို "တိ + အာဒယော"ဟု ဖြတ်၊] တျာဒယော၌ အာဒိဖြင့် အန္တိစသော အာချာတ်ဝိဘတ်တို့ကို ယူ၍, ပဘုတိဖြင့် ကိတ် သမာသ် တဒ္ဓိတ်တို့ကိုယူ၊ ဆိုလိုရင်းမှာ– "ထို ဝါစကကြီး ၄ ပါးတို့က ကံအစရှိသော အနက်ကို မဟောသော အရာ၌ ဒုတိယာ စသော ဝိဘတ်များကို (နောက်ဂါထာ များ၌ ပြလတံ့ အတိုင်း ထိုက်သလို) သက်စေရသည် "ဟူလို။ [ထို ဝါစကကြီး ၄ ပါးတို့ ဟောအပ်သော အရာ၌ကား ပဌမာသက်ဘို့ရန် (၃) နံပါတ်ဂါထာ၌ ဆိုခဲ့ပြီ။]

၄၇။ ကြိယာစပ္ပေ၊ပေ၊ဥဘယာဒိဘိ။ ။ဒုတိယာဝိဘတ် သက်ထိုက်ရာ အနက်များကို ပြလို၍ "ကြိယာပ္ပေ" စသည်မိန့်၊ "ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာ" သုတ်ဖြင့် သက်အပ်ရာ ဖြစ်သော ရိုးရာကံအနက်ကိုပင် (ကြိယာသည် ရောက်အပ်သော်ကြောင့်), "ကြိယာပ္ပ" ဟု ခေါ်သည်၊ အပ္ပဓာတ်သည် အပဓာတ်

သဒ္ဒါ, နေပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါ, တောပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့နှင့်၊ ယော၎ေစ-ဌ်ဍဏ်း၊ ဥဘယာဒိဘိ-ဥဘယ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့မှနောက်၌ဍဏ်း၊ ဒုတိယာ-ဒုတိယာဝိဘတ်သည်၊(ဘဝေ)။

ကဲ့သို့"ရောက်ခြင်း"အနက် ဟော၏၊ အ်ိုယတော ပါပုဏိယတေတိ အပ္ပေါ၊ ကြိုယာယ+အပ္ပေါ ကြိုယာပ္ပေါ၊ " ကြိုယာပါပုဏာန " ဟူသော အသုံးနှင့် "ကြိုယာပ္ပ"ဟူသောအသုံးသည် သဘောတူ၏၊ ပုံစံကား-"ရထံ ကရောတိ, မာတာ ပုတ္တံ ဝိဇာယတိ (ဖြစ်စေ၏ , ဝါ-ဖွားမြင်၏)၊ ကဋ္ဌံ ဈာပေတိ (မီးလောင်စေ၏, မီးရှို့၏၊) ဗုဒ္ဓံ နမဿတိ"စသည်တည်း။

ဃနယော၎ေ ခဏဒ္ဓနိ။ ။"ဃန- တခဲနက်"ဟူသည် အဆက်မပြတ် ဆက်စပ်ခြင်း တည်း၊ ထို့ကြောင့် " ဃနယောဂနှင့် အစွန်အဆုံးသံယောဂကို သဘောတူ"ဟု မှတ်၊ ထိုသို့ အဆက်မပြတ် ယှဉ်လသော် ခဏ(ကာလ) အနက်, ခရီး ဟူသော အဓွန့်ဒေသအနက်၌ ဒုတိယာ သက်၏၊ ဒဠ္ဍ, ဂုဏ, ကြိယာ အစွန်အဆုံးသံယောဂ အပြားနှင့် ပုံစံကို ကာလဒွါနမစွန်အဆုံးသံယောဂေ သုတ်၏ဝုတ္တိနှင့် အဖွင့်များ၌ ရှုပါ။

ကမ္မပ္ပဝစနီယ။ ။ပရသမညာ ပယောဂေ သုတ်ဖြင့် ကမ္မပ္ပဝစနီယအမည် မှည့်အပ်သော အနုစသောသဒ္ဒါတို့နှင့် ယှဉ်ရာပုဒ်၌လည်း ဒုတိယာသက်၏။ [ကမ္မပ္ပဝစနီယ၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုဂုဏ်း, ကမ္မပ္ပဝစနီယ အမည်ရသော ဥပသာရတို့ကိုဂုဏ်း, ပုံစံကိုဂုဏ်း, ကမ္မပ္ပဝစနီယယုတ္တသုတ်၏ အဖွင့်များ၌ ရှုပါ၊ သဒ္ဒနိတ်၌ကား " အန္တာဒယော မိရာဒယော ကမ္မပ္ပဝစနီယာ" ဟု သုတ်တည်၍ ဓိစသော နိပါတ်များကိုလည်း ကမ္မပ္ပဝစနီယ အမည်မှည့်သေး၏၊ သက္ကတ၌ကား ဥပသာရတချို့ကိုသာ မှည့်သည်။]

နေ။ ။ပါဠိသဒ္ဒါတို့၌"နေ ပစ္စည်း"ဟု မရှိ၊ နာဝိဘတ်၏ နေအပြာသာရှိ၏၊ သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်း တို့၌ကား " နေဗညတရသမဒူရေ ပဠမျာ " ဟု သုတ်ရှိသတတ်။ [အပဠမျာ- ပဠမိမှတပါးသော သတ္တမျက်စွာ ပဌမနှင့်ဖြစ်သော ဥတ္တရ, အဓိရ, ဒက္ခိဏသဒ္ဒါတို့မှ နောက်၌၊ အဒူရေ-(အဝဓိ- အပါဒါန်မှ) မဝေးရာ၌၊ အညတရသံ - ဝိကပ်အားဖြင့်၊ နေပ် - နေပ် ပစ္စည်းသက်။ .... မောဂ္ဂလ္လာန် နိသယ။]

ပုံစံကား၊——ဒက္ခိဏေန ဂါမံ–ရွာ၏မဝေးသောတောင်အရပ်၌၊ ဥတ္တရေန ဂါမံ။ [အက္ခရစိန္တာကာ ပန နေသဒ္ဒယောဂေ အဝဓိဝါစိပဒေ (အပါဒါန် ဟောပုဒ်၌) ဥပယောဂဝစနံ ဣစ္ဆန္တိ၊ အတ္ထော ပန သာမိဝသေနေဝ ဒ္ဝိန္နံ ကောတိ ဒ္ဝမေ သာမိဝသေနေဝ ဝုတ္တံ၊.... ပါယာသိရာဇညသုတ် ဋီကာ၊ ဤအတိုင်း " ရွာ၏ "ဟု သာမိအနက်ပေးရသည်။] ပုရတ္ထိမေန ဝေသာလိ–

ဝေသာလိတော အဝိဒူရေ ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ၊ ဤ၌ “ ဝေသာလိတော ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “ဝေသာလိမှ”ဟု အပါဒါန်ပေးပါ၊ ထို့ကြောင့် “နေယျဉ္စရာ ဒုတိယာဒ္ဒ သာမိ,အပါဒါန် ၂ နက်တွင် တမျိုးမျိုးပေးနိုင်၏”ဟုမှတ်။

တွေန္တေဟိ။ ။တောပစ္စည်းအဆုံးရှိသော ဥပရိ–ဥပ – ပရိစသည်တို့နှင့် ယျဉ်ရာဌ်လည်း ဒုတိယာသက်၏၊ ဥပရိတော ဂါမံ ဝသတိ– ရွာ၏ အထက်၌နေ၏၊ ဥပတော ဂါမံ–ရွာ၏အနီး၌၊ ပရိတော ဂါမံ–ရွာ၏ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ သဗ္ဗတော ဂါမံ, သမန္တာတော ဂါမံ, အဂျာဂါရံ သမန္တာတော (မီးတင်းကုဋ္ဌ၏ ပတ်ဝန်းကျင်၌) , ဤသို့ စသည်တည်း။ [“နဇ္ဇာ နေရဉ္ဇရံ ပတိ – နေရဉ္ဇရာမြစ်၏အနီး၌၊ မံ ပတိဘံသု – ငါ၏ဉာဏ်၌ ထင်လာကုန်ပြီ ”တို့ကား ပတိဟူသော ကမ္မပ္ပဝစနီယ၏ယျဉ်ရာ ဒုတိယာတည်း။]

ဥဘယာဒိဟိ။ ။ဥဘယစသော သဒ္ဒါတို့နောင်လည်း ဒုတိယာသက်၏၊ ပုံစံကား–အနာဂါရေဟိ စူအယံ၊ အနာဂါရေဟိစ– အိမ်ရာမရှိသော ရသေ့ရဟန်းတို့နှင့်ဎင်း၊ ဥဘယံ–၂ ပါးစုံနှင့်၊ အသံသဋ္ဌော-မရောနှော၊ တဿဝ အနန္တရံ–ထိုကျမ်း၏ အခြားမဲ့၌သာလျှင်၊ ဤသို့ စသည်တည်း။

မောဂ္ဂလ္လာန်။ ။(၂)ကလျှ“ကမ္မေ ဒုတိယာ”ဟူသော ၂–သုတ်၌ “အဓိသီဌာသာနံ ပယောဂေ•ဓိကရဏော ကမ္မဝစနီဆ္ဆာ – အဓိပုဗ္ဗ သီဓာတ်, ဌာဓာတ်, အသဓာတ်တို့၏ယျဉ်ရာ၌ အဓိကရဏအနက် ဖြစ်သင့်သော်လည်း ကံအနက်ကိုသာ ဆိုလို၏၊ ပထဝိံ အဓိသေဿတိ–မြေကို လွှမ်းမိုး၍ ကိန်းရလတ္တံ့၊ ဂါမံ အဓိတိဋ္ဌတိ-ရွာကို လွှမ်းမိုး၍ဘည်၏၊ ရုက္ခံ အဇ္ဈာသဘိ-သစ်ပင်ကို မှီနေ၏။...တထာ ဥပါန္တဇ္ဈာဝသ ဃာဘောဇနနိဓုတ္တိ ဝစနဿ၊[အဘောဇန နိဓုတ္တိဝစနဿ–အစားရှောင်ခြင်းကို မဟောသော၊ ဥပန္တဇ္ဈာဝသဿ–ဥပ,အန္တ,အဓိ,အာဥပသာရရှေးရှိသောဝသဓာတ်၏၊ ပယောဂေ-၌၊ တထာ-ထို့အတူ ကံကို ဆိုလသော် ဒုတိယာ သက်၏။] ဂါမံ–ရွာကို၊ ဥပဝသတိ–ကပ်နေ၏၊ အနုဝသတိ- အလျော်နေ၏၊ ပဗ္ဗတံ–ကို၊ အဓိဝသတိ – အုပ်စိုးနေ၏၊ ဃရံ အာဝသတိ-အုပ်စိုးနေ၏၊ အစာမှရှောင်၍နေခြင်းဖြစ်မူ ဒုတိယာမသက်ဘဲ “ ဝနေ–တော၌၊ ဥပဝသတိ - ဥပုသ်စောင့်နေ၏” ဟု ဖြစ်၏။

ထို့ပြင်—တပ္ပါနာစာရေပိ (ထိုကို သောက်ခြင်း, ထိုကို လှည့်လည်ခြင်း အနက်၌လည်း) ဒုတိယာ” ဟု ဆို၍ “နဒိ ံ ပိဝတိ-မြစ်ကို သောက်၏၊ ဂါမံ စရတိ - ရွာကို လှည့်လည်၏ ” ဟု ပုံစံထုတ်၏၊ အာဓာရကို ဆိုလိုလျှင်ကား “နဒိယံ ဥဒကံ ပိဝတိ, ဂါမေ စရတိ”ဟုလည်း ဖြစ်နိုင်။ [ရူပသိဒ္ဓိ (တတိယာသတ္တမီနဉ္ဉ–သုတ်အဖွင့်) ၌ကား “ ပထဝိ ံ အဓိသေဿတိ ” စသော ဤပုံစံအာဒီးလုံးဝယ်“မြေ၌”စသည်ဖြင့် အဓိကရဏ အနက်ချည်း ဖွင့်၏။]

၄၈။ သတန္တ သာဓကတမာ, ကတ္တုကရဏ ကာရကာ၊
တတိယာ တေသု ဟေတ္ထတ္ထေ,သတ္တမျာလက္ခဏေဝိစ၊
ဝိသေသနေ သဟတ္ထေစ, ယောဂေ ပုဗ္ဗာဒိနာပိစ။

၄၈။ သတန္တသာဓကတမာ – ကြိယာကို ပြီးစေရာဝယ် မိမိ ပြဋ္ဌာန်းသော ကာရက, ကြိယာသာဓကတမ သတ္တိရှိသော ကာရက တို့သည်၊ ကတ္တုကရဏကာရကာ–ကတ္တုကာရက, ကရဏကာရက တို့မည်၏၊ တေသု – ထို ကတ္တုကာရက , ကရဏကာရကတို့၌၎င်း၊ ဟေတ္ထတ္ထေ-ဟိတ်အနက်၌၎င်း၊ သတ္တမျာ-သတ္တမီဝိဘတ်၏၊(အတ္ထေ-အနက်၌၎င်း)၊ လက္ခဏေဝိစ – ဇ္ဈတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏ အနက်၌၎င်း၊ ဝိသေသနေ - ဝိသေသန အနက်၌၎င်း၊ သဟတ္ထေစ - သဟယောဂ, သဟာဒိယောဂ, သဟတ္ထ အနက်၌၎င်း၊ ပုဗ္ဗာဒိနာ – ပုဗ္ဗအစရှိသည်နှင့်၊ ယောဂေဝိစ-ယှဉ်ရာ၌၎င်း၊ တတိယာ–တတိယာ ဝိဘတ်သည်၊ ဟောတိ–၏။

၄၈။ သတန္တ၊ပေ၊ကာရကာ။ ။ တတိယာဝိဘတ်၏ အနက်များကို ပြလိုသောကြောင့် “သတန္တ” စသည်မိန့်၊ သင်္ဂတအဘိဓာန်၌ တန္တြသဒ္ဒါသည် ပဓာနအနက်ဟောလည်း ရှိ၏၊ ပါဏိနိသဒ္ဒါကျမ်း၌လည်း “သတန္တော ကတ္တာ=မိမိပြဋ္ဌာန်းသော ကာရကသည် ကတ္တားမည်၏” ဟု ရှိ၏၊ထို့ကြောင့် “သတန္တ” ဟု ပါဠိမှန် ရှိပါစေ၊ ဆိုလိုရင်းကား — “သတန္တ–သူတပါးကစေခိုင်းအပ်သည် ဖြစ်စေ, မစေခိုင်းအပ်သည် ဖြစ်စေ မိမိပြဋ္ဌာန်းသည် ဖြစ်၍ ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော သတ္တိသည် ကတ္တုကာရကမည်၏” ဟု ဆိုလိုရင်းတည်း၊ သယမေဝ–မိမိသည်ပင်+တန္တော–ပြဋ္ဌန်းသည်တည်း၊ သတန္တော-မိမိပြဋ္ဌာန်းသည်၊ သတန္တောကို ကတ္တုနှင့်,သာဓကတမကို ကရဏနှင့် အစဉ်အတိုင်း တွဲပါ။

ပုံစံကား ။ ။ “ ဂရုဋ္ဌေန ဟတော နာဂေါ – ဂဋ္ဌန်သည် နဂါး ကို သတ်အပ်ပြီ ” ၌ ဂရုဋ္ဌေနသည် သတ်ခြင်းကြိယာကို ပြီးစေရာ၌ မိမိပြဋ္ဌာန်းသောကြောင့် ကတ္တုကာရကမည်၏၊ ကတ္တားက ကြိယာကိုပြီးစေရာ၌ သာဓကတမသတ္တိ ရှိသော (အထူးသဖြင့် ပြီးစေအောင် ကျေးဇူးပြုတတ်သော) ကာရကသည် ကရိယာမည်၏၊ ပုံစံကား – “ ကဿကော ဒတ္တေန ဝိဟိံ လုနာတိ”တည်း၊ ၎ပုံစံ၌ လယ်သမား၏ ကောက်ကို ရိတ်ရာဝယ် တံစင်သည် ရိတ်ခြင်းကြိယာကို အထူးသဖြင့် ပြီးအောင် (မြန်မြန်ပြီးအောင်) ကျေးဇူးပြုတတ်သောကြောင့် ကရိယာမည်၏။

ဟတ္ထဇ္ဈေ,သတ္တမျာ။ ။ဟတ္ထတ္ထေစ, သတ္တမျတ္ထေစ သုတ်တို့ကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း၊ "ကေနဟေတုနာ–ကြောင့်၊ ကေနတ္ထေန–အဘယ်အနက်ကြောင့်၊ ကေနနီမိတ္တေန – ကြောင့် " တို့ကား ဟိတ်အနက်၏ ပုံစံ၊ "ကာလေန-သင့်လျော်သောအခါ၌၊ ဓမ္မဿဝနံ–တရားနာခြင်း၊ တေန သမယေန-ထိုအခါ၌၊ ပုရတ္ထိမေန– အရှေ့အရပ်၌၊ ဓမ္မတရဋ္ဌော– ဓတရဋ္ဌနတ်မင်းရှိ၏၊ ဒက္ခိဏေန ဝိရူဠ္ဟကော" စသည်တို့ကား တတိယာဝိဘတ်၏ သတ္တမျတ္ထ ပုံစံတည်း။

လက္ခဏ ။ ။ " ဇာတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏ "ဟု ခေါ်သော လက္ခဏာအနက်တည်း၊ ဥုနပဉ္စဗန္ဓနေန ပတ္တေန– ယုတ်လျော့သော ငါးဖွဲ့ရှိသောသပိတ်ဖြင့်၊ အညံနဝံ ပတ္တံ စေတာပေယျ၊ (နိသဂ္ဂိ- ဥုနပဉ္စဗန္ဓနသိက္ခာပုဒ်၊) ပဿရန္တေန လောဟိတေန–ယိုစီးသောသွေးဖြင့်၊ ပဋိဝိသကေ - အိမ်နီးချင်းတို့ကို၊ ဥဇ္ဈာပေတိ-ကြည့်ရှုစေ၏၊ ဤသို့ စသည်တည်း၊ [ဇာတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏအဓိပ္ပါယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

မှတ်ချက်။ ။ဇာတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏသည် ကြိယာနှင့် အဆက်အစပ်နီးသောကြောင့် တတိယာဝိဘတ်၏ ဟောနက်ဖြစ်ရ၏၊ ဇာတ္ထမ္ဘူတချောနကား ကြိယာနှင့် အဆက်အစပ်ဝေးသောကြောင့် ဝိဘတ်ကမဟောနိုင်ဘဲ အဘိစသော ဥပသာရတို့ကဟောရသည်–ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သရူပတ္ထ၌ မိန့်လေသည်။

ဝိသေသန ။ ။ ဝိသေသနေစသုတ်ကို ရည်ရွယ်သည်၊ " ဂေါတ္တေန ဂေါတမော နာထော, တပသာ ဥတ္တမော"စသော ပုံစံများတည်း၊ အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်း ထိုသုတ်အဖွင့်မှာ ရှုပါ။

သဟတ္ထေ။ ။သဟယောဂ, သဟာဒိယောဂ, သဟတ္ထ ၃ မျိုးကိုပင် ဧကသေသပြု၍ "သဟတ္ထေ"ဟု ဆိုသည်၊ သဟာဒိယောဂေစသုတ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုသောကြောင့် ပုံစံများနှင့်တကွ အဓိပ္ပါယ်ကို ထိုသုတ်အဖွင့် ကစ္စည်း ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာတို့မှာ ရှုပါ။

ပုဗ္ဗာဒိယောဂ။ ။အာဒိဖြင့် ရူပသိဒ္ဓိ ကတ္တရိစသုတ်၌လာသော သဒိသ, သမ, ဥုနတ္ထ, ကလဟ, နိပုဏ, မိဿက, သဒိလ, အတ္ထတို့ကိုယူပါ၊ ပုံစံကိုလည်း ထို ရူပသိဒ္ဓိမှာရှုပါ။

ပုဗ္ဗာဒိနာဝိစ။ ။ဤ၌ စသဒ္ဒါဖြင့်"အက္ခိနာ ကာဏော"စသော အင်္ဂဝိကာရ, " ကောဟေနေဝ ပါဃာသိ – တန္နေချင်းဖြင့် အရောက် သွားပြီ" စသော ကြိယာပဝဂ္ဂတို့ကို ယူပါ၊ အင်္ဂဝိကာရ, ကြိယာပဝဂ္ဂတို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်း ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

၄၉။ ပူဇာနုဂ္ဂဟကာမေန, ယဿ သံဒိယတေ ဓနံ၊
လဒ္ဓသာမိတ္တာကံ တံဟိ, သမ္ပဒါနန္တိ ကိတ္တိတံ၊
စတုတ္ထိ သမ္ပဒါနေစ, ယုတ္တော နမောတိအာဒိနာ။

၄၉။ ပူဇာနုဂ္ဂဟကာမေန — အငယ်ကပူဇော်လို , အကြီးကချီးမြှောက်လိုသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ယဿ- အကြင် (ရဟန်းစသော) ကာရကအာဝ်း၊ ဓနံ- ဥစ္စာကို၊ သံဒိယတေ - ကောင်းစွာပေးအပ်၏၊ လဒ္ဓသာမိတ္တာကံ - ရအပ်သောဥစ္စာရှင်၏ အဖြစ်ရှိသော၊ ဝါ-အပိုင်ရခြင်းရှိသော၊ တံ (ဟိ)-ထိုကာရကကိုသာ၊ သမ္ပဒါနန္တိ- သမ္ပဒါန်ဟူ၍၊ ကိတ္တိတံ- ဆိုအပ်၏၊ သမ္ပဒါနေစ - ထို သမ္ပဒါန်အနက်၌၎င်း၊ နမောတိအာဒိနာ-နမော အစရှိသောသဒ္ဒါနှင့်၊ ယုတ္တော စ- ယှဉ်ရာ၌၎င်း၊ စတုတ္ထိ-စတုတ္ထိဝိဘတ်သည်၊ (ဘဝေ-ဖြစ်၏)။

၄၉။ **ပူဇာဒေါ ကိတ္တိတံ ။** ။ အသက်သိက္ခာ ငယ်သူက ပူဇော်လို၍ ကြီးသူအား ပေး၏၊ အသက်ဂုဏ်ကြီးသူက ချီးမြှောက်လို၍ ငယ်သူအားပေး၏၊ ထိုသို့ပေးရာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ထိုပစ္စည်း၏ ဥစ္စာရှင်ဖြစ်မှု (အပိုင်ရမှု) "သမ္ပဒါန်" ဟု ဆိုအပ်၏၊ ပုံစံကား—ဥပါသကော သမဏဿ စီဝရံ ဒဒါတိ၊ ဂုဏ်သိက္ခာငယ်သော ဥပါသကာသည် ဂုဏ်သိက္ခာကြီးသော ရဟန်းအား ပူဇော်လို၍ သင်္ကန်းကို ပေး၏၊ ထို ရဟန်းလည်း သင်္ကန်းကို အပိုင်ရ၍ ဥစ္စာရှင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "သမဏဿ" ဟု သမ္ပဒါန်ဖြစ်ရသည်။ [သာမိနော — ဥစ္စာရှင်၏+ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ပိုင်ဆိုင်ခြင်းတည်း၊ သာမိတ္တံ-ခြင်း၊ လဒ္ဓံ+သာမိတ္တံ ယေနာတိ လဒ္ဓသာမိတ္တာကံ (သမ္ပဒါနံ)။] "ပူဇော်လို ချီးမြှောက်လို၍ ပေးခြင်း, အပိုင်ရခြင်း" ဟု သမ္ပဒါန်၏ အင်္ဂါ ၂ ပါးကိုမှတ်ပါ။

အမှာ ။ ။ "ရဇကဿ ဒဒေ ဝတ္ထံ, ရညော ဒဏ္ဍံ ဒဒါတိ" နှင့်စပ်၍ သမ္ပဒါန်ဖြစ် — မဖြစ် မှတ်ဘွယ်ကို ဘေဒစိန္တာ (၇၆) ဂါထာအဖွင့်မှာ ရှုပါ၊ ထို့ပြင်—"ကာယသမ္ပတ္တိပုဗ္ဗက"စသော သမ္ပဒါန်အပြားကို ပုဒ်စစ်စသည်နှင့် အဖွင့်ဋီကာများ၌ ရှုပါ။

စတုတ္ထိ၊ပေ၊အာဒိနာ ။ ။ ထို သမ္ပဒါန်အနက်၌ "သမ္ပဒါနေ စတုတ္ထီ" သုတ်ဖြင့်၎င်း, နမောစသည်ယှဉ်ရာ၌"နမောယောဂါဒိသ္မိပိစ" သုတ်ဖြင့်၎င်း, စတုတ္ထီသက်ရသည်၊ အာဒိဖြင့် သောတ္ထိ , သွာဂတံစသည်ကို ရှုပသိဒ္ဓိယူ၏၊ ကစ္စည်းကျမ်း၌ လာသော သိလာဿစသည် ယှဉ်ရာကိုလည်း ယူသင့်၏။

၅၀။ ကြိယာဝဓိ·ရပါဒါနံ, တသ္မိံစ ပဒူမိ သိယာ၊
ကတ္တုကမ္မာန မာခာရော, နိသယာနံ ကြိယာယ ယော၊
ဩကာသော သတ္တမိ တမ္မိ, ကြိယာလက္ခကြိယာယ ဝါ။

၅၀။ ကြိယာဝဓိ-ကြိယာကို ပိုင်းခြားတတ်သောကာရကသည်၊ အပါဒါနံ - အပါဒါန်မည်၏၊ တသ္မိံစ-ထို အပါဒါန်အနက်၌လည်း၊ ပဒူမိ-ပဒူမိဝိဘတ်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်၏၊ယော-အကြင်ကာရကသည်၊ ကြိယာယ-ကြိယာ၏၊ နိသယာနံ-မှီရာဖြစ်ကုန်သော၊ ကတ္တုကမ္မာနံ-ကတ္တားကံတို့၏၊ အာခာရော - တည်ရာတည်း၊ (သော-ထိုကြိယာ၏ မှီရာဖြစ်သော ကတ္တားကံတို့၏တည်ရာ ကာရကသည်၊)ဩကာသော-ဩကာသ မည်၏၊ တမ္မိ – ထို ဩကာသ အနက်၌၎င်း၊ ကြိယာလက္ခကြိယာယဝါ-ကြိယာတပါးကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော လက္ခဏာကြိယာ၌၎င်း၊ သတ္တမိ-သတ္တမိဝိဘတ်သည်၊ (သိယာ)။

၅၀။ ကြိယာဝဓိ၊ ပေ၊ သိယာ ။ ။ “ဂါမာ အပေန္တိ မုနယော”၌ ရဟန်းတို့၏ ဖဲ့ခွါခြင်းကြိယာကို ရွာသည်(“ဤနေရာမှ ဖဲ့ခွါ၏”ဟု) ပိုင်းခြားတတ်၏၊ ထိုသို့ ပိုင်းခြားတတ်သော အနက်ကို အပါဒါန် ဟု ခေါ်၏၊ ထို အပါဒါန်အနက်၌ ပဒူမိသက်သည်။ [အာဒဓာတိ ပရိစ္ဆိန္နတိ – ကြိယာကို ပိုင်းခြားတတ်၏၊ ဇာတိ အဝဓိ၊ အဝပုဗ္ဗ–ဓာတ်, ဇုပစ္စည်း။] ထို ပဒူမိ၏ သက်ရာဌာန များကို “ဓာတုနာမာန မုပသဂ္ဂယောဂါဒိသွဝိစ” စသော သုတ်များ၌ဆင်း, နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယ စသော အပါဒါန် အပြားကို ရှုပသိဒ္ဓိ–ဘေဒစိန္တာ–ပုဒ်စစ်တို့၌ဆင်း ရှုပါ။

ကတ္တု၊ပေ၊ဩကာသော။ ။ ဒေဝဒတ္တော ကဋ္ဌေ နိသီဒတိ–ဒေဝဒတ်သည် ဖျာပေါ်၌ ထိုင်၏၊ ဤပုံစံ၌ ထိုင်ခြင်းကြိယာသည် ဒေဝဒတ် ဟူသော ကတ္တားနှင့် မှီ၏၊ ဒေဝဒတ်ဟူသောကတ္တားကား ဖျာပေါ်၌ တည်သည်၊ ဤသို့ ထိုင်ခြင်းကြိယာ၏မှီရာဖြစ်သော ဒေဝဒတ်တည်းဟူသောကတ္တား၏ တည်ရာ ဖျာသည် ဩကာသမည်၏၊ ထာလိယံ ဩဒနံ ပစတိ– ထမင်းအိုးနှင့် ထမင်းကို ချက်၏၊ ဤပုံစံ၌ ကျက်ခြင်းကြိယာသည် ထမင်းဟူသောကံနှင့် မှီ၏၊ ထိုထမင်းကား ထမင်းအိုးနှင့် တည်သည်၊ ဤသို့ ကျက်ခြင်းကြိယာ၏ မှီရာဖြစ်သော ထမင်းဟူသောကံ၏တည်ရာ ထမင်းအိုးသည် ဩကာသမည်၏။ [ကတ္တားကံ,တို့သာ ကြိယာ၏တည်ရာဖြစ်၍ ဩကာသအမည် ရသင့်ပါလျက် ထိုအမည်ကို မခံယူခြင်း၏ အကြောင်းနှင့်တကွ အကျယ်ကို ဘေဒစိန္တာ (၇၃)ဂါထာ၌ ဖွင့်ပြထားသည်။]

၅၁။ ဇုပကတိတ ကမ္မေစ, ကမ္မေ ဂဟာဒိနံပိစ၊
ကာလေ နိမိတ္တေ ကရဏော, ပိဏ္ဍာစရာဒိ ဓာတုနံ၊
အဓိနာ သတ္တာမိ သာမျေ, ဥပေနာမိကိနာပိ သာ။

၅၁။ ဇုပကတိတကမ္မေစ-ဇု ဟူသောပကတိမှ နေဒံဒ္ဒဖြစ်သော တပစ္စည်း၏ ကံဒ္ဒဂုင်း၊ ဝါ-ဇုဓာတ် တပစ္စည်း၏ကံဒ္ဒဂုင်း၊ ဂဟာဒိနံ-ဂဟအစရှိသော သဒ္ဒါတို့၏၊ ကမ္မေပိစ- ကံဒ္ဒဂုင်း၊ ကာလေ- ကာလ အနက်ဒ္ဒဂုင်း၊ နိမိတ္တေ-နိမိတ်အနက်ဒ္ဒဂုင်း၊ ပိဏ္ဍာစရာဒိဓာတုနံ-ပိဏ္ဍာ သဒ္ဒါရှေးရှိသော စရ အစရှိသောဓာတ်တို့၏၊ ကရဏော - ကရိဏ်း အနက်ဒ္ဒဂုင်း၊ သာမျေ-အစိုးရသူ၏အဖြစ်ဟူသောအနက်ဒ္ဒ၊ (ပဝတ္တေန- ဖြစ်သော၊) အဓိနာ- အဓိသဒ္ဒါနှင့်၊ (ယောဂေ- ယှဉ်ရာဒ္ဒဂုင်း၊) အဓိကိနာ- အဓိကအနက်ရှိသော၊ ဝါ- အပိအလွန် အနက်ရှိသော၊ ဥပေန-ဥပသဒ္ဒါနှင့်၊ (ယောဂေပိ-ဒ္ဒဂုင်း၊) သာသတ္တာမိ-ထိုသတ္တာမိ ဝိဘတ်သည်၊ (ဘဝေ)။

ကြိယာလက္ခ ကြိယာယ။ ။လက္ခဏတိ တောယာတိလက္ခာ=မှတ်သားကြောင်းကြိယာ၊ လက္ခာစ+သာ+ကြိယာစာတိ လက္ခကြိယာ၊ ကြိယာယ+လက္ခကြိယာ ကြိယာလက္ခကြိယာ – ကြိယာတပါးကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော လက္ခဏကြိယာ။ [“လက္ခ” ဟူ၍သည်ကား မကောင်း၊ သတ္တာမိဝိဘတ်သည် “ ဓေါသု ဒုယ္ဟမာနာသု ဂတော ပုရိသော ” ဝယ် “ ဒုယ္ဟမာနာသု ” ဟူသောလက္ခ (လက္ခဏ) ကြိယာဒ္ဒသာသက်၏၊ “ဂတော”ဟူသော လက္ခကြိယာဒ္ဒမသက်၊ “လက္ခဏ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဂါထာဖြစ်၍“လက္ခ”ဟု ဆိုထားသည်၊ အကျယ်အဓိပ္ပါယ်ကို “ကာလဘာဝေသုစ” သုတ်အဖွင့်မှာ ရှုပါ။]

၅၁။ ဇုပကတိ၊ဧပေ၊သာ။ ။ သတ္တာမိဝိဘတ်၏ သက်ရာများကိုဆက်၍ ပြလိုသောကြောင့် “ဇုပကတိတ” စသည် မိန့်၊ ဇုဓာတ်ကို “ ဇုပကတိ ” ဟု ဆိုသည်၊ “ဇုဓာတ် တပစ္စည်း၏ကံဒ္ဒ သတ္တာမိသက်သည်” ဟူလို၊ ပုံစံကား– “ဗျာကရဏော+ အဓိတိ– ဗျာကရဏ်းကျမ်းကို + သင်အံခြင်းရှိသူ”တည်း၊ အဓိတိဒ္ဒ အဓိပုဗ္ဗ+ ဇုဓာတ်, တပစ္စည်းဖြင့် “အဓိတံ”ဟု ပဌမပြိုး၏၊ ထို တပစ္စည်း၏ကံဒ္ဒ “ဗျာကရဏော”ဟု သတ္တာမိသက်ထားသည်။ [“အဓိတံ ယဿ အတ္ထိတိ အဓီတိ”ဟု အဿတ္ထိဆက်၊] ဓေဝဒေ– ဓေဝဒကျမ်းကို+ အဓိတိ– သင်အံခြင်းရှိသူ။

ဂဟာဒိနံ ကမ္မေ။ ။အာယသ္မတော သုဒိန္နသ္သ ပါဒေသု ဂဟေတ္ဝာ–အရှင်သုဒိန်၏ခြေတို့ကို ကိုင်၍၊ ဤပုံစံဝယ် ဂဟဓာတ်၏ကံ၌ "ပါဒေသု"ဟု သတ္တမီသက်သည်၊ ဂဟာဒိ၌ အာဒိဖြင့်"ဗောဓိသတ္တသ္သ မုဒ္ဓနိ စုမ္ဗိတ္ဝာ-ဘုရားအလောင်း၏ ဥုးထိပ်ကိုစုတ်၍၊ ဘိက္ခူသု အဘိဝါဒေန္တိ–ရဟန်းတို့ကို ရှိခိုးကြကုန်၏"စသည်၌ စုဗိဓာတ်, အဘိပုဗ္ဗ ဝဒဓာတ်,တနည်း–("အဘိဝါဒိ" ဟူသော နာမဓာတ်) စသည်တို့ကိုယူ။ [ကမ္မကရကာ နှင်မိတ္တထွေသုသုတ်ဖြင့် ကံအနက်၌ သတ္တမီသက်။]

အဋ္ဌကထာ။ ။ပါဒေသု ဂဟေတ္ဝာကိုဖွင့်သော သုဒိန္နကထ္ထာအဋ္ဌကထာ၌ "ပါဒေသု ဂဟေတ္ဝာတိ ပါဒေ ဂဟေတ္ဝာ၊ ဥပယောဂထွေ ဘုမ္မဝစနံ"ဟု ဤအတိုင်း ဖွင့်ပြီးလျှင် "ပါဒေသုဝါ တံ ဂဟေတ္ဝာ "ဟု တနည်းဖွင့်ပြသေး၏၊ တံ ဂဟေတ္ဝာ၌ " တံ"ကို အပိုထည့်ပါ၌ဟုဂုဏ်း, သုဒိန္နသ္သကိုပင် ပါဒေသု စပ်ခိုက် သမ္မန် , ဂဟေတ္ဝာစပ်ခိုက် " ကံ " ဟု ၂ နက်ပေးစေလို၏ ဟုဂုဏ်းကြံကြသည်။

သဒ္ဒနီတိ ။ ။" ယံ ယတ္ထ ယတောဝါ ဂဏ္ဟာတိ၊ တာနိ ကမ္မောကာသ ပါဒါနာနိ=ဂဟဓာတ်၏ယှဉ်ရာ၌ ကံ, သြကာသ, အပါဒါန် ၃ မျိုးရှိနိုင်၏" ဟု ဆို၍ "ပြာဟ္မဏံ ဟတ္ထေ ဂဏ္ဟာတိ–ပုဏ္ဏားကို လက်၌ ကိုင်၏၊ အာစရိယသ္သ – ၏၊ သန္တိကေ – ၌၊ သိပ္ပံ ဂဏ္ဟာတိ၊ အာစရိယုပဇ္ဈာယေဟိ – တို့မှ၊ သိက္ခံ ဂဏ္ဟာတိ " ဟု ပုံစံထုတ်၏၊ ပြခဲ့သော " အာယသ္မတော သုဒိန္နသ္သ, ဗောဓိသတ္တသ္သ"တို့ကိုလည်း ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသဟုကြံ၍ "ကို" ဟု ကံအနက်ပေးစေပြီးလျှင် " ပါဒေသု, မုဒ္ဓနိ" တို့၌ကား (၌-ဟု) အာဓာရအနက်ပင် ပေးစေလိုသည်။

ကာလ, နိမိတ္တေ။ ။ကာလဘာဝေသုစသုတ်၌ ကာလအနက်, ကမ္မကရကာ နိမိတ္တထွေသုသုတ်၌ နိမိတ်အနက်ကိုရည်ရွယ်သည်၊ ထိုအနက်များ၌လည်း ထိုသုတ်များဖြင့် သတ္တမီသက်ပါ–ဟူလို၊ ပုံစံကို ထိုသုတ်များ၌ ရှုပါ။

ဝိဏ္ဏာစရာဒီဓာတူနံ ကရဏေ ။ ။ ကမ္မကရကာ နိမိတ္တထွေသုသုတ်၌ ကရဏာအနက်ကို ရည်ရွယ်၏၊ ထိုသုတ်၏ပုံစံ၌ "ဟတ္ထေသု ဝိဏ္ဏာယ စရတိ" ဟု ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဝိဏ္ဏာသဒ္ဒါ ရှေးရှိသော စရဓာတ်၏ ကရိဏ်းအနက်၌ သတ္တမီသက် " ဟု ဆိုသည်၊ စရာဒိ၌ အာဒိဖြင့် " သမ္မဒ္ဓိဿာမိ မတ္ထကေ – ဥုးထိပ်ဖြင့် လက်ခံပါ၏၊ တိရောကရဏီယံ – တင်းတိမ်အကာဖြင့်၊ ပရိက္ခိဝိတ္ဝာ–ကာရံ၍ "တို့ကိုယူ၊ တိရောကရဏီပုဒ်နောင် သို့ကို ယံပြု။ [ကရဓာတ် အုနိယပစ္စည်းဖြင့် " တိရောကရဏီယံ " ဟု ဆို၍ ဒုတိယန္တလည်း ကြံကြ၏၊ သို့သော် အဘိဓာန်၌"သမာနတ္ထာ ဇဝနိကာ, သာ ဟိရောကရဏီပျထ"ဟု ဤကာရန်အ–ဇုထ္ထိလိန်ပုဒ်သာ ရှိသည်။]

အဓိနာ၊ပေ၊ဓိကိနာ။ ။ဤစကားသည်(ကစ္စည်းကျမ်းက "ဥပဓျာဓိကိသရဝစနေ"သုတ်ကိုမမှီဘဲ)မောဂ္ဂလ္လာန်(၂)ကလွှဲ၌လာသော "သတ္တမျာဓိကေ"ဟူသော(၁၄)သုတ်, "သာမိတ္တေ·ဓိနာ"ဟူသော(၁၅)သုတ်တို့ကို မှီသောစကားတည်း၊ ပုံစံကိုကား "ဥပ+ခါရိယံ ဒေါဏော"ဟုဂင်း, အဓိ+ဗြဟ္မဒတ္တေ ပဠာလာ၊ အဓိ+ပဠာလေသု ဗြဟ္မဒတ္တော"ဟုဂင်း ထုတ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ထိုသုတ်တို့ကိုမှီ၍ ထိုပုံစံများဖြင့် အဓိပ္ပါယ်ပြမှသာ ကျမ်းဆရာ၏ ဆိုလိုရင်း အမှန်ကျမည်။

အဓိနာ သာမေ။ ။သာမိနော – အစိုးရသော အရှင်သခင်၏+ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ(အုပ်စိုးသူ, အုပ်စိုးခံရသူ၏ သာမိ+သံအဖြစ်ဖြင့် ဆက်သွယ်ခြင်း)တည်း၊ သာမျံ–ရာ၊ ဤသို့"သာမျံ"အရ အုပ်စိုးသူနှင့် အုပ်စိုးခံရသူ ၂ ဘက်၏ ဆက်သွယ်မှုသမ္ဗန်ရသောကြောင့်"အဓိ ဗြဟ္မဒတ္တေ ပဠာလာ၊ အဓိ ပဠာလေသု ဗြဟ္မဒတ္တော" ဟု အဓိ၏ ယှဉ်ရာဝယ် သတ္တမီသက်ပုံ ၂ မျိုး ထုတ်နိုင်သည်။ [ပဠာလာ – ပဠာလတိုင်းသား တို့သည်၊ ဗြဟ္မဒတ္တေ-ဗြဟ္မဒတ်မင်း၏၊ အဓိ-အုပ်စိုးခံရသူတို့တည်း၊ ဗြဟ္မဒတ္တော-သည်၊ ပဠာလေသု- ပဠာလတိုင်းသားတို့၏၊ အဓိ- အုပ်စိုးသူ(အရှင်သခင်)တည်း၊ ကစ္စည်းကျမ်း"ဇာသိရဝစနေ"ဟူသောစကားနှင့် သဘောတူပင်။]

ဥပေနအဓိကိနာ။ ။အဇ္ဈာရုဠ်(အဓိ + အာရုဠ်)အပိုအလွန် တက်ရောက်သောအရာကို "အဓိ"ဟု ခေါ်၏၊ "ခါရိတ္ထိ စတုမာဏိကာ"ဟူသော အဘိခာန်နှင့်အညီ စပါးစသည်တို့၏ ၄ တင်းပမာဏကို "တခါရိ(တတ္ထိ)" ဟု ခေါ်၏၊ ထိုတတ္ထိ၌(တတ္ထိထက်)ပိုလွန်သော တစိတ်ကို "ဥပ + ခါရိယံ ဒေါဏော"ဟု ဆိုသည်၊ ဒေါဏော- တစိတ်သည်၊ ခါရိယံ– တတ္ထိ၌၊ ဝါ–တတ္ထိထက်၊ ဥပ – ပိုလွန်၏၊ ဤသို့ အဓိကအနက်ရှိသော ဥပသဒ္ဒါနှင့်ယှဉ်ရာ ခါရိနောင် သတ္တမီသက်၍"ခါရိယံ"ဟု ဖြစ်ရသည်။ [ကစ္စည်းကျမ်း"ဒေ့ဓိက" ဟူသော စကားနှင့် သဘောတူပင်တည်း၊ အခြားမှတ်ဘွယ်များကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ ဥပဓျာဓိကိသရဝစနေသုတ် အဖွင့်မှာ ရှုပါ။]

ဒိစ။ ။ အပိသဒ္ဒါဖြင့် သမ္ပဒါန်အနက် ပဠမိအနက်ကိုဆည်း၍ သမ္ပဒါနေစ, ပဠမ္ပထွေစ သုတ်၌လာသော " သံဃ ဒိန္နံ မဟပ္ဖလံ, ကဒလိသု ဂဇေ ရက္ခန္တိ " စသော ပုံစံများကိုဂင်း, " ဣဒံပိဿ သိလသ္မိံ – ဤ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းလည်း ထိုရဟန်း၏ သိလတပါးတည်း " ဟူရာ၌ သိလသ္မိံ ဟူသော ပဌမာအနက်ဟော ပုံစံများကိုဂင်း ယူပါ၊ "မဏ္ဍိတုဿုတ္ထေသု တတိယာစ" သုတ်ဖြင့် မဏ္ဍိတဥဿုတ္တ၏ ယှဉ်ရာ၌လည်း သတ္တမီ သက်သေး၏။

၅၂။ ဝိသေသန ဝိသေသျာနံ, အညမညမပေက္ခတာ၊
သမ္ဗန္ဓောစ တသ္မိံ ဆဒ္ဒိ, ကိတ္တေျာဂေ ကမ္မကတ္တရိ၊

၅၂။ ဝိသေသန ဝိသေသျာနံ-ဝိသေသနသမ္ဗန္ဓိ, ဝိသေသျသမ္ဗန္ဓိ ဒြဖိ ၂ ပါးတို့၏၊ အညမညံ-အချင်းချင်း၊ အပေက္ခတာ-ငဲ့ကုန်သည့်၏ အဖြစ်ဟူသောတော်စပ်ခြင်းသည်၊ သမ္ဗန္ဓော-သမ္ဗန်မည်၏၊ တသ္မိံ စ-ထို သမ္ဗန်အနက်၌ဌင်း၊ ကိတ္တေျာဂေ-ကိတအမည်ရသောပစ္စည်းတို့၏ ယှဉ်ရာ၌၊ ကမ္မကတ္တရိ- ကံအနက်, ကတ္တားအနက်၌ဌင်း၊ ဆဒ္ဒိ - ဆဒ္ဒိ ဝိဘတ်သည်၊ (ဘဝေ)။

၅၂။ **ဝိသေသန၊ပေ၊သမ္ဗန္ဓော**။ ။ကာရကအနက်ဟော ဒုတိယာ ဝိဘတ်စသည်ကို ပြုပြီး၍ အကာရကသမ္ဗန်အနက်ဟာ ဆဒ္ဒိဝိဘတ်ကို ပြုလိုသောကြောင့် “ ဝိသေသန ” စသည်မိန့်၊ “ ရညော+ပုတ္တော ” ဤပြုယုဂ်၌ မင်းသည် သားကို (ဖြာဟ္မဏ၏သားစသည်မှ)ထူးခြားကဲ့ပြားအောင်ပြုတတ်သောကြောင့် ဝိသေသန မည်၏၊ သားသည် အထူးပြုအပ် သောကြောင့် ဝိသေသျမည်၏၊ ထို ဝိသေသန်+ဝိသေသျ ၂ ပါးတို့၏ ဇနက+ဇည (အဘအဖြစ်+သားအဖြစ်ဖြင့်) တော်စပ်ခြင်းသည် သမ္ဗန်မည်၏။

အညမညပေက္ခတာ။ ။“သမ္ဗန်” ဟူသည် အထူးအဆန်း မဟုတ်၊ လောကၠ ဆွေမျိုးတော်စပ်ခြင်း, အရှင်သခင်+ကျေးကျွန်အဖြစ်ဖြင့် တော်စပ်ခြင်း, ဥစ္စာရှင် + ဥစ္စာအဖြစ်ဖြင့် ဆက်သွယ်ခြင်း, အနီးရှိသော အရဝ်+အနီးအပါးဖြစ်သော အရဝ်အဖြစ်ဖြင့် ဆက်စပ်ခြင်း စသည်ကို “ သမ္ဗန် ” ဟု ခေါ်သည်။ [“ သမ္ဗဇ္ဈနံ – စပ်ခြင်း၊ သမ္ဗန္ဓော – စပ်ခြင်း ” ဟု ပြု။] ထိုသို့ ဆွေမျိုးတော်ခြင်း, စပ်သွယ်ခြင်းသည် လောကသဘော အားဖြင့်ပင် အချင်းချင်း ငဲ့နေ၏၊ အဘသည် သားကို (ငါ၏သား ဟု) ငဲ့၏၊ သားသည် အဘကို (ငါ၏အဘ ဟု) ငဲ့၏၊ “ အမ္ဗဝနဿ+အဝိဒူရေ ” ကဲ့သို့ သက်မဲ့ ၌လည်း သရက်ဥယျာဉ်က အနီးကို (ငါ၏အနီး) ဟု မပြောသော်လည်း သဒ္ဒါသဘောအားဖြင့် ငဲ့လျက်ရှိသည်။

သမ္ဗန္ဓီ။ ။ပျဉ် ၂ ချပ် ဆက်မိမှ အစပ် (သမ္ဗန်) ပေါ်လာသကဲ့သို့, ထို့အတူ အရာဝတ္ထု ၂ ခုပေါင်းမိမှ သမ္ဗန်ခေါ်သော ဤအစပ်လည်း ပေါ်လာ၏၊ အစပ်ဿမ္ဗန်ရှိသော ထို အရာဝတ္ထု ၂ ခုကို “ သမ္ဗန္ဓီဒြပ် ”ဟု ခေါ်ရ၏။ [သမ္ဗန္ဓော ယဿ အတ္ထီတိ သမ္ဗန္ဓီ။] ထို သမ္ဗန္ဓီ ၂ ခုတွင် ရှေ့ သမ္ဗန္ဓီကို ဝိသေသန , နောက်သမ္ဗန္ဓီကို ဝိသေသျ ဟု ခွဲရသည်။ [ဤ သမ္ဗန်နှင့်စပ်၍ မှတ်ဘွယ်များကို ဘေဒစိန္တာ (၃၅) စသော ဂါထာအဖွင့်များ၌ ရှုပါ။]

၅၃။ နံ ကတ္တာရိ ဒွယေ ပတ္တေ, ဏယုတိနံ တု ဝါဘဝေ၊
ထိအဏ္ဍာနံ ဒွယေ ကိစ္စေ, နေဝံ ကတ္တာရိဝေ ဝါ။
နိဋ္ဌာဒိနံ နဟောတ္တေဝ, ဘာဝေ ဝါ တသ ကတ္တာရိ။

၅၃။ ဒွယေ-ကံကတ္တား ၂ ပါးအပေါင်းသည်၊ ပတ္တေ-တဝါကျ။ ထည်း၌ ရောက်လသော်၊ ကတ္တာရိ - ကတ္တား အနက်၌၊ ဆဋ္ဌီ - ဆဋ္ဌီ ကိတ္တေ ကမ္မကတ္တာရိ။ ။"ကိတယောဂေ"ဟု ဆိုလိုလျက် ဂါထာဖြစ်၍"ကိတ္တေဂေ"ဟု ဆိုထားသည်၊ ဤစကားသည် ရူပသိဒ္ဓိ-ဆဋ္ဌီသုတ်၌လာသော"ကတ္တာရိ ကိတပ္ပစ္စယပယောဂေ"စသောစကားနှင့် မောဂ္ဂလ္လာန်-"ဆဋ္ဌီသမ္ဗန္ဓေ" (၂, ၃၉) သုတ်၌လာသော "ကိတကပ္ပယောဂေ ကတ္တု၊ ကမ္မေသု ဗဟုလံ သမ္ဗန္ဓဝစနိစ္ဆာယံ"ဟူသောစကားကို မှီသောစကားတည်း၊ [သို့သော် မောဂ္ဂလ္လာန်၌ (၏) ဟု သမ္ဗန်အနက်ကိုသာ ပေးစေလိုသည်။] "ကိတက"ဟူသော အမည်ကိုလည်း တဗ္ဗ, တ, တု, ဏွု, ဏစသောပစ္စည်းတို့အတွက် (ရှေးဆရာတို့၏ အခေါ်ဖြစ်သော) အမည်တည်း။ [ကိတကပယောဂေတိ - တဗ္ဗာဒိပယောဂေ၊ ကိတကန္တိ ဟိ တဗ္ဗာဒီနံ ပုဗ္ဗာစရိယသမညာ၊....ထိသုတ်၏ ပဋိကာ။]

ကတ္တားနက် ပုံစံ ။ ။ သာဓု သမ္မတော ဗဟုဇနဿ - များစွာသော လူအပေါင်းသည် သူတော်ကောင်း ဟု သမုတ်အပ်ပြီ၊ သုပ္ပဋိပဒါ ပုဒ်ခါနံ ဓမ္မ ဓာတု - ဘုရားရှင်တို့သည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်မြတ် ဓမ္မဓာတ်ကို ကောင်းစွာသိတော်မူအပ်ပြီ၊ ဓမ္မဿ ဂုတ္တော မေဓါဝိ - တရားသည် စောင့်ရှောက်အပ်သော ပညာရှိ၊ အမတံ တေသံ ပရိဘုတ္တံ- အမြိုက်အရသာကို (ကာယဂတာသတိကို ပွားစေသော) ထိုသူတို့သည် သုံးဆောင်အပ်ပြီ၊ ဤကား ဆဋ္ဌီကတ္တားဟောပုံတည်း။

ကံနက်ပုံစံ။ ။တဿ ဘဝန္တိ ဝတ္တာရော- ထိုသူကို ကဲ့ရဲ့ပြောဆိုသူတို့သည် ရှိကုန်၏၊ အဝိသံဝါဒကော လောကဿ-လောကကို မမှားစေတတ်၊ ဝါ-မလွှဲပတ်တတ်၊ ["အဝိသံဝါဒကောကို အဝဉ္စကော"ဟု ပဋိကာဖွင့်၏။] အလဋ္ဌံနံ နိဿာယ-အလဋ္ဌတို့ကို မှီ၍၊ စတုန္နံမဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယ ပသာဒေါ-မဟာဘုတ် ၄ ပါးတို့ကိုမှီ၍ ကြည်လင်ခြင်း၊ ဤကား မောဂ္ဂလ္လာန်၌လာသော ကံဟောပုံစံများတည်း၊ ဘဂဝတော-ကို၊ ဒဿနာယ-၄၊ ပထဝိယာ-ကို၊ ကဿကော - ရေးခြစ်တတ် (ထွန်တတ်) သူ၊ ကမ္မဿ-ကို၊ ကာရကော-ဖြတ်တတ်သူ, စသည်ကိုလည်း ထုတ်ပါ။

ဝိဘတ်သည်၊ နဘဝေ - မဖြစ်၊ ဏယုတိနံ - ဏပစ္ဆည်း, ယုပစ္ဆည်း, တိပစ္ဆည်းတို့၏၊ (ယောဂေ - ယှဉ်ရာ၌၊ ကတ္တရိ - ကတ္တားအနက်၌၊ ဆဋ္ဌီ-သည်၊) ဝါ-ဝိကပ်အား ဖြင့်၊ ဘဝေ- ဖြစ်၏၊ ထိအာဂ္ဂူနံ-ဏထိုလိန်၌ဖြစ်သော အပစ္ဆည်း, ဏ္ဍုပစ္ဆည်းတို့၏၊ (ယောဂေ-၌၊)ဒွယေ-ကံကတ္တား ၂ ပါး အပေါင်း၌၊ (ဆဋ္ဌီ - သည်၊ ဘဝေ-၏၊) ကိစ္စေ-ကိစ္စပစ္ဆည်းနှင့် ယှဉ်ရာ၌၊ ဧဝံ - ဤသို့၊ ဝါ-ဤကံ ကတ္တား ၂ ပါးစုံ၌၊ (ဆဋ္ဌီ-သည်၊ နဘဝေ)၊ ကတ္တရိဧဝ-ကတ္တားအနက်၌သာလျှင်၊ ဝါ-ဝိကပ်အား ဖြင့်၊(ဆဋ္ဌီ-သည်၊ ဘဝေ-၏၊) နိဒ္ဒါဒီနံ-နိဒ္ဒပစ္ဆည်းအစရှိသည်တို့၏၊ (ယောဂေ- ၌၊ ဒွယေ-ကံ ကတ္တား ၂ ပါး အပေါင်း၌၊ ဆဋ္ဌီ-သည်၊)နဟောတိဧဝ-မဖြစ်သည်သာ၊ ဘာဝေ-ဘောအနက်၌၊ တသု-တပစ္ဆည်း၏၊ (ယောဂေ-၌၊)ကတ္တရိ-ကတ္တားအနက်၌၊ ဝါ-ဝိကပ်အား ဖြင့်၊ (ဆဋ္ဌီ-သည်၊ ဘဝေ-၏။)

၅၃။ **နကတ္တရိဒွယေ ။** ။တဝါကျထည်း၌ ကံနှင့်ကတ္တား အနက် ၂ ပါးဆုံနေလျှင် ကတ္တားအနက်၌ ဆဋ္ဌီမသက်ဘဲ ကံအနက်၌သာ သက်ရ၏၊ အဂေါပါလကေန ဂေါဏာနံ ဒေါဟော အစ္ဆရိယော — နွားကျောင်းသား မဟုတ်ဘဲ နွားမတို့ကို နို့ညှစ်တတ်ခြင်းသည် အံ့ဩဘွယ် ကောင်းလေစွ၊ အရဇကေန ဝတ္ထာနံ ရာဂေါ အစ္ဆရိယော—ပန်းဆိုးဆရာ (ပင်းမင်းဆရာ) မဟုတ်ဘဲ အဝတ်တို့ကို ဆေးဆိုးတတ်ခြင်းသည် အံ့ဩဘွယ်ကောင်းလေစွ။

ဏ ယုတိနံ တု ဝါ ဘဝေ ။ ။ဏပစ္ဆည်း, ယုပစ္ဆည်း , တိပစ္ဆည်းတို့၏ ယှဉ်ရာ၌ကား ဝိကပ်အားဖြင့် ကတ္တားအနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်၏၊ [“ ကံ၌ကား အမြဲဆဋ္ဌီသက်၏”ဟူလို၊“ဏ္ဍုယုတိနံ”ဟု တချို့စာရှိ၏၊ “ဏ ယုတိနံ”ဟု ရှိသင့်ကြောင်းကို သရုပတ္ထ၌ ဆုံးဖြတ်၏။] ဏပစ္ဆည်းပုံစံကား—“ဘောဂေါ သမ္မတ္တိယာ ရညော (ရညာဝါ)-မင်းသည် စည်းစိမ်ကို ခံစားခြင်း”တည်း၊ ယုပုံစံကား—“ဘုဇ္ဇနံ သမ္မတ္တိယာ ရညော (ရညာဝါ)”တည်း၊ တိပုံစံကား—“ဝိစိတြာ ကတိ သုတ္တာသ ကစ္စာယနာသ (ကစ္စာယနေနဝါ)-ကစ္စည်းဆရာသည် ကစ္စည်းသုတ်ကို ပြုစီရင်ခြင်းသည် ဆန်းကြယ်၏”တည်း။

ထိ အာဂ္ဂူနံ ဒွယေ ။ ။ဇုတ္တိလိန်ဟောသော အပစ္ဆည်း ဏ္ဍုပစ္ဆည်းတို့၏ ယှဉ်ရာဝယ် ကံ ကတ္တား ၂ ပါးစုံ၌ ဆဋ္ဌီသက်၊ ပုံစံကား—“ဘိဒါ ကေသရိနော ဟတ္ထိကုမ္ဘာသ—ခြင်္သေ့သည် ဆင်ဥကောင်းကို ဖေါက်ခွဲခြင်း၊ [ဘိဒါ၌ ဇုတ္တိယ မတိယဝေါဝါဖြင့် အပစ္ဆည်း သက်၊] ပါစိတ္တိယ ဘတ္တာသ သူပကာရာသ—ဟင်းချက်သမျှားသည် ထမင်းကို ချက်ခြင်း”တည်း။

၅၄။ ဒိသိနော အန္တိနော ကမ္မေ, ကရိနော ယတနေပိစ၊
ဟရတိဿာနုကာရေပိ, သတ္ထိဟိ ံသတ္ထ ဓာတုနံ။

၅၄။ အန္တိနော-အန္တ ပစ္စည်းရှိသော၊ ဒိသိနော-ဒိသဓာတ်၏၊ ကမ္မေ-ကံအနက်၌၊ (၀၇- ဝိကပ်အား‌ဖြင့်၊ ဆဋ္ဌီ- သည်၊ ဘ၀ေ-၏၊) ယတနေ - ကောင်းအောင်ပြုလုပ် , အား‌ထုတ်ခြင်းအနက်ကို၊ (၀မျ မာနေ-သော်၊) ကရိနော- ကရဓာတ်၏၊ (ကမ္မေပိစ- ၌လည်း၊ ၀၇-

ကိစ္စေနေဝံ, ကတ္တာရိဇေ၀၇။ ။ကိစ္စပစ္စည်းနှင့်ယှဉ်ရာ၌ကား ဤသို့ ၂ ပါး လုံး၌ ဆဋ္ဌီမဖြစ်၊ တနည်း-ကတ္တားဝိသာ ဝိကပ်အား‌ဖြင့် ဆဋ္ဌီဖြစ်၏၊ ၂ ပါးလုံး မဖြစ်ပုံကား-နေတဗ္ဗော အဇော ၀၇မံ အဇပါလေန-ဆိတ်ကျောင်းသားသည် ဆိတ်ကို ရှာသို့ ဆောင်အပ် (ဆောင်ထိုက်) ၏၊ ဆိန္နိတဗ္ဗာ သာခါ ဒေ၀ဒတ္တေန "လည်း နည်းတူ၊ ကတ္တားဝိ ဝိကပ်ဖြစ်ပုံကား— "ပစိတဗ္ဗော သြဒနော ဒေ၀ဒတ္တသ (ဒေ၀ဒတ္တေန ၀၇) "တည်း။

နိဝ္ဗာဒိနံ နဟာဇေ၀ ။ ။ အတိတေ တ တ၀ဏ္ဏ၂တာဝိသုတ်ဖြင့် သက်အပ်သော‌ပစ္စည်းများကို "နိဝ္ဗ" ဟု အမည်မှည့်၏၊ အာဒိဖြင့် မာန, အန္တ, ဏကပစ္စည်းနှင့် အဗျယပစ္စည်းများကိုယူ၊ ထို ပစ္စည်းများ၏ယှဉ်ရာ၌ ကံကတ္တား ၂ ပါးလုံး၌ပင် ဆဋ္ဌီမဖြစ်၊ ပုံစံကား—"သုခကာမိ ဝိဟာရံ ကတော-ချမ်းသာကိုလိုလားသူသည် ကျောင်းကိုပြုပြီ၊ (ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းပြီ)၊ ရထံ ကတ၀ဏ္ဏော, ကတာဝိ — ရထား‌ကိုပြုပြီ၊ ကဋ္ဌံ ကရောန္တော, ကုရုမာနော, ကရာနော— သင်ဖျာကို ပြုသူ၊ ပ၀ေ၇ိ ဃာတကော — သားကောင်တို့ကို သတ်သူ (ဏကပစ္စည်း)၊ ကဋ္ဌံ ကရိတ္ဝာ, ၀၇မံ ၀ဏ္ဏော, ၀၇မံ ၀ဏ္ဏုံ (အဗျယ ပစ္စည်း၊)"စသည်တည်း။

ဘာ၀ေ ၀၇ိ တာသ ကတ္တာရိ။ ။ဘောအနက်ဟော တပစ္စည်းနှင့်ယှဉ်ရာ၌ ကတ္တားအနက်၀ယ် ဝိကပ်အား‌ဖြင့် ဆဋ္ဌီသက်၏၊ ပုံစံကား—"ကောကိလာနံ (ကောကိလေဟိ၀၇ိ) မဓုရံ ကူဇိတံ—ဥသြတို့သည် သာယာစွာကျူးရင့်ခြင်း၊ ဟံသာနံ (ဟံသေဟိ၀၇ိ)၀တံ, ဟံသာနံ (ဟံသေဟိ၀၇ိ) လဠိတံ— ဟင်းသာတို့သည် သွား‌ခြင်း, မြူတူး‌ခြင်း"စသည်တည်း။

၅၄။ **ဒိသိနော၊ပေ၊ကမ္မေ။** ။ ဒိသိဝ္ဒ ဇုသည် ဓာတုနိဒ္ဒိဋ္ဌတည်း၊ ထို ဒိသဓာတ်သည် အပိုတိ-မနှစ်သက်ခြင်း (မုန်းခြင်း) အနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ အန္တ‌ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော ထို ဒိသဓာတ်၏‌ကံ၌ ဝိကပ်အား‌ဖြင့် ဆဋ္ဌီသက်၊ [ဘာ၀ေ၀၇ိမှ ၀၇ိကိုလိုက်စေ၊] စောရသ (စောရံ၀၇ိ) ဒိသံ (ဒိသန္တော)—

ဖြင့်၊ ဆဋ္ဌ ဘဝေ၊)အနုကာရေ- အတုပြုခြင်းအနက်ကို၊ (ဂမျမာနေ-ဿေ၁်၊) ဟရတိဿ-ဟရဓာတ်၏၊ (ကမ္မပီ-၌လည်း၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဆဋ္ဌ ဘဝေ၊) သတိဟိံသတ္ထဓာတုနံ – သရဓာတ် , ညှဉ်းဆဲခြင်းအနက် ရှိသော ဓာတ်တို့၏၊ (ကမ္မေ-၌၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဆဋ္ဌ ဘဝေ)။

ခိုးသူကိုမုန်းသည်၊ [ဤ ဒိသဓာတ်သည် ဘူဝါဒိဖြစ်၍ "ဒိသန္တော"ဟု သာ ရှိသင့်၏၊ ဘောက်ဟောရာဠ်သာ ဏျပစ္စည်းကြောင့် "နမေ ဒေဿာ ဥဘော ပုတ္တာ-သားတော် သို့းတော် ၂ ယောက်တို့ကို ငါ ဝေသန္တရာသည် မမုန်း အပ်ပါကုန်၊ ဓမ္မဒေဿီ–တရားကိုမုန်းခြင်းရှိသူသည်၊ ပရာဘဝေ၊်–ပျက်စီး၏"ဟု ရှိရသည်။]

ကရိနော ယတနေ ဝိစ။ ။[ရူပသိဒ္ဓိ၌ "ပတိယတနေ"ဟု ရှိ၏၊ "ပတိယတနံ အဘိသင်္ခါရော "ဟုလည်း အနက်ဖွင့်၏။] သာမန်ပြုခြင်း မဟုတ်ဘဲ ယတန (ကောင်းအောင် အားထုတ်သောပြုခြင်း) အနက်ဟော ကရဓာတ်၏ ကံ၌လည်း ဝိကပ် ဆဋ္ဌီသက်၏၊ ကရိ၌ ဇ္ဈလည်း ဓာတုနိဒ္ဒေသပင်၊] ဥဒကဿ (ဥဒကံဝါ) ပတိကုရုတေ – ကောင်းမွန်အောင်ပြုလုပ်၏၊ ကဏ္ဏဿ (ကဏ္ဏံဝါ) ပတိကုရုတေ – ဖြောင့်မတ်အောင်ပြုလုပ်၏၊ ကေသာနံ (ကေသေဝါ) ဥပကုရုတေ–ဆံပင်တို့ကို လှအောင်ပြုလုပ်၏။

ဟရတိဿာနုကာရေပိ။ ။[ဟရတိ၌ တိလည်း ဓာတုနိဒ္ဒေသပင်၊ အနုကာရ– အတုပြုခြင်း၊] အတုပြုခြင်း အနက်ဟော ဟရဓာတ်၏ ကံ၌လည်း ဝိကပ် ဆဋ္ဌီသက်၏၊ " စန္ဒဿ (စန္ဒံဝါ) အနုဟရတေ– လကို အတုပြု၏၊ ("လကဲ့သို့ လှပ၏"ဟူလို)။ [အလင်္ကာကျမ်း, ဇ္ဈဝါဒိဂိုဏ်း၌"တဿ အနုကရောတိ"ဟု ဥပမာဇောတကအဖြစ်ဖြင့် ရှိသည်။]

သတိဟိံသတ္ထ ဓာတုနံ။ ။[သတိ၌ တိလည်း ဓာတုနိဒ္ဒေသပင်၊]အာဝံမွေ့ခြင်း (လွမ်းခြင်း) အနက်ရှိသော သရဓာတ် , ညှဉ်းဆဲခြင်းအနက်ရှိသော ဓာတ်တို့၏ကံ၌လည်း ဝိကပ် ဆဋ္ဌီသက်၏၊ မာတု (မာတရံဝါ) သရဘ်– အမိကိုလွမ်း၏၊ ရဇ္ဇဿ (ရဇ္ဇံဝါ) သရတိ-တိုင်းပြည်ကိုအမှတ်ရ၏၊ နတေသံ ကောစိ သရတိ သတ္တာနံ ကမ္မပစ္စယာ–သေသောသတ္တဝါတို့၏ ကံကြောင့် ထိုသေသူတို့ကို တစုံတယောက်သော ဆွေမျိုးမျှ (အမျှဝေဘို့ရန်)အမှတ်မရ၊ စောရဿ (စောရံဝါ) ဟနတိ ပဟရတိ - ခိုးသူကို ညှဉ်းဆဲ၏, ပုတ်ခတ်၏၊ အင်္ဂမင်္ဂါနံ (အင်္ဂမင်္ဂါနိဝါ) ရုဇတိ- အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ကို ထိုးကျင်၏။ [ရူပသိဒ္ဓိ ဋ္ဌကား ရုဇ၏ ယှဉ်ရာဝယ် သမ္မန်အနက်သာတည်း၊ "ဒေဝဒတ္တဿ ရုဇတ်– ဒေဝဒတ်၏ နာကျင်၏၊ တဿ ရောဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ"ဟုလည်း ပုံစံထုတ်၏။]

၅၅။ ဒယတိသိဒ္ဓတိဿာပိ, တိတ္ထကရဏ္ဍောပိစ၊
အာဓာရကော ဘဝေ နိစ္စံ, ကမ္မကတ္တာရိ တဿတူ။

၅၅။ ဒယတိသ - ဒယဓာတ်၏ဂုဏ်း၊ ဣစ္ဆတိဿာပိ-ဣသုဓာတ်၏ဂုဏ်း၊ (ကမ္မေ-ကံအနက်၌၊ ဆဋ္ဌီ-ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်၊ ဝါ-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ ဘဝေ- ဖြစ်၏၊) တိတ္ထကရဏ္ဍောပိစ -- တင်းတိမ်ခြင်း အနက်ရှိသော ဓာတ်တို့၏ ကရိဏ်းအနက်၌လည်း၊(ဆဋ္ဌီ-သည်၊ ဝါ-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ ဘဝေ၊)တု-ထိုမှတပါး၊အာဓာရကော-အာဓာရအနက်၌၊ ဝါ-အဓိကရဏအနက်၌၊(ပဝတ္တသ-ဖြစ်သော၊)တသ-တပစ္စည်း၏၊ ကမ္မကတ္တုရိ- ကံအနက် ကတ္တားအနက်၌၊ နိစ္စံ- အမြဲ၊ (ဆဋ္ဌီ-ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်၊) ဘဝေ-ဖြစ်၏။

၅၅။ **ဒယတိသိဒ္ဓတိဿာပိ**။ ။[ဒယတိ, ဣစ္ဆတိတို့၌ တိသည်ဓာတု နိဒ္ဒိဋ္ဌ။] **"ဒယ–ရက္ခဏေ"**ဟူသည်နှင့်အညီ စောင့်ရှောက်ခြင်းအနက်ဟော ဒယဓာတ်၏ ကံ၌ဌင်း, ဣသုဓာတ်၏ ကံ၌ဌင်း ဝိကပ်အားဖြင့် ဆဋ္ဌီသက်၏၊ ဓနသ (ဓနံဝါ) ဒယတိ – ဥစ္စာကို စောင့်ရှောက်၏၊ ပုတ္တသ (ပုတ္တံဝါ) ဣစ္ဆတိ–သားကို အလိုရှိ၏။

တိတ္ထကရဏ္ဍောပိစ။ ။တိတ္ထိ (တင်းတိမ်ခြင်း, အားရခြင်း) အနက်ရှိသော ဓာတ်တို့၏ ကရိဏ်းအနက်၌လည်း ဝိကပ်အားဖြင့် ဆဋ္ဌီသက်၏၊ ဖလာနံ (ဖလေဟိဝါ) တိတ္ထော တာပသော – ရသေ့သည် သစ်သီးတို့ဖြင့် တင်းတိမ်ရောင့်ရဲ၏၊ ဘောဇနာနံ (ဘောဇနေဟိဝါ) သုဟိတော-ဘောဇဉ်တို့ဖြင့် ဝ၏။ [တင်းတိမ်သည်ကို "အစာဝသည်"ဟု ခေါ်၏၊ သုဟိတော၌ သုပုဗ္ဗ+ဓာဓာတ်၊ " ကောင်းစွာ ဆောင်နိုင်၏ "ဟု သဒ္ဒတ္ထ, " ဝ၏ "ဟု အဓိပ္ပါယတ္ထ ဖြစ်၏။]

စအနက်များ ။ ။ပိစ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ပူဇနအနက်ရှိသောဓာတ်, ပူရဏအနက်ရှိသော ဓာတ်တို့၏ ကရိဏ်း၌လည်း ဝိကပ် ဆဋ္ဌီ သက်၏၊ ပုပ္ပသ (ပုပ္ပေနဝါ) **ဗုဒ္ဓံ** ပူဇယတိ – ပန်းဖြင့် ဘုရားကို ပူဇော်၏၊ ဓီရော ပူရတိ ပုညဿ – ပညာရှိသည် ကောင်းမှုဖြင့် ပြည့်၏၊ ဗာလော ပူရတိ ပါပဿ၊ ဣမမေဝ ကာယံ ပူရံ နာနပ္ပကာရဿ အသုစိနော ပစ္စဝေက္ခဘိ – အမျိုးမျိုးသော မစင်ဖြင့် ပြည့်သော ဤကိုယ်ကိုသာ ရှုဆင်ခြင်၏။

တုလျ စသညျနှင့် ကိံ, အလံ ။ ။ဤသဒ္ဒါတို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌လည်း ထို စသဒ္ဒါဖြင့် ဝိကပ်ဆဋ္ဌီသက်၏၊ ပိတုသ (ပိတရာဝါ) တုလျော – အဘနှင့်တူသူ၊ မာတု (မာတရာဝါ) သဒိသော၊ ကိံ တဿစ တုဋ္ဌဿ (တုဋ္ဌေနဝါ)၊

၅၆။ သတ္တမိ·နာဒရေ သာပိ, အပိ နိဒ္ဓါရဏော တထာ၊
တတိယာ ပဋ္ဌမိစေဝ, ပုထုနာနာပယောဂတော၊
ရိတေ တု ဒုတိယာ သာပိ, ဝနာ·ညတြေဟိ တာပိစ။

၅၆။ အနာဒရေ-အနာဒရကြိယာကို၊(ဂမျမာနေ-သိအပ်သော်၊ အနာဒရိယတော – အနာဒရိယလိန်မ နောက်၌၊) သတ္တမိ- သတ္တမီဝိဘတ်သည်ဂင်း၊ သာပိ - ထို ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်ဂင်း၊ (ဘဝေ)၊ နိဒ္ဓါရဏေအပိ - နိဒ္ဓါရဏကြိယာကိုလည်း၊ (ဂမျမာနေ- သော်၊ နိဒ္ဓါရဏာသမုဒါယတော- နိဒ္ဓါရဏာသမုဒါယလိန်မ နောက်၌၊)တထာ-

တုဋ္ဌဿ–နှစ်သက်သော၊ တဿ–ထိုသူဖြင့်၊ ကိ–အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ အလံ တုဋ္ဌဿ (တုဋ္ဌေနဝါ)။ [ဤသို့ ရူပသိဒ္ဓိ သိဟိုင်္ဂမ္ဘဋ္ဌ ပါဌ်၌ရှိ၏၊ "ကိ တဿ စတုမဋ္ဌဿ"ကား ရူပသိဒ္ဓိစတုတ္ထီခေါ်း၌လာသောပုံစံတည်း၊ထိုပုံစံ၏ အနက်မှန်ကိုလည်း ထို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ၌ ရူပါ။]

ကုသလစသည်။ ။ဤ ကုသလ စသည်တို့နှင့် ယှဉ်ရာ၌လည်း သတ္တမီ အနက်၌ဆဋ္ဌီသက်၏၊ ကုသလာ နဖွဂိတဿ-ကခြင်း သိဆိုခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သူတို့၊ အတ္ထဿ ကောဝိဒေ – အကျိုးအကြောင်း၌ ကျွမ်းကျင်ကုန်သော ပညာရှိတို့ကို၊ ဘဂဝတော ပဿန္နာ– ဘုရား၌ ကြည်ညိုကုန်၏၊ ဒိဝဿသ– တနေ့၌၊ တိက္ခတ္တုံ–၃ ကြိမ်။ [ကြင်းပုံစံများကို ရူပသိဒ္ဓိ–ဆဋ္ဌီစသုတ်မှာ ရှု။]

အာဓာရ၊ ဓေ၊ တဿတု။ ။အဓိကရဏအနက်ဟော တပစ္စည်း၏ ကံအနက် ကတ္တားအနက်၌ကား အမြဲ ဆဋ္ဌီသက်၏၊ ပုံစံကား–ဒေဝဒတ္တဿ သြဒနဿ ဘုတ္တံ ဘာဇနံ – ဒေဝဒတ်သည် ထမင်းကို စားအပ်ရာဖြစ်သော ခွက်။ [ဘုတ္တံ၌ အဓိကရဏအနက်ဟော တပစ္စည်း၏ယှဉ်ရာဝယ် ကတ္တားကံ အနက်၌ "ဒေဝဒတ္တဿ သြဒနဿ"ဟု ရှိရသတဲ့၊ ဤသို့ တဝါကျထည်း၌ ဆဋ္ဌီ၂ ထပ် ကံကတ္တားအပြိုင်ဟောပုံမှာ(ပါဋိ၌)ရှိဘို့ခဲယဉ်း၏၊"ဒေဝဒတ်၏ ထမင်းကို စားရာခွက်"ဟုသာ အနက်ဖြစ်သင့်သည်။]

၅၆။ သတ္တမိ နာဒရေ သာပိ။ ။အနာဒရကြိယာကို(ဝါကျအတွင်း၌)သိအပ် တွေ့အပ်သည်ရှိသော် အနာဒရိယလိန်နောင် သတ္တမီဝိဘတ် ဆဋ္ဌီဝိဘတ် တမျိုးမျိုးသက်၏။ [သာပိဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသောဆဋ္ဌီကို ညွှန်းသည်၊ ကစ္စည်းကျမ်း- အနာဒရေစသုတ်နှင့် သဘောတူဖြစ်သော်ကြောင့် အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ ပုံစံကို ထိုသုတ်နှင့် အဖွင့်များ၌ ရူပါ၊ "နာဒရေ သာမိ"ဟု ဟချို့စာအုပ်၌ ရှိသည်ကား မကောင်း။]

ထို့အတူ သတ္တမိ ဆဋ္ဌိဝိဘတ် သက်၏၊ ပုထုနာနာပယောဂတော= ပုထုနိပါတ်, နာနာနိပါတ်တို့နှင့် ယှဉ်သောပုဒ်မှ နေဝံဌ်၊ တတိယာ-တတိယာဝိဘတ်သည်ဌင်း၊ ပဉ္စမိစေဝ- သည်ဌင်း၊ (ဘဝေ- ၏၊)၊ ရိတေတု - ရိတေနိပါတ်နှင့် ယှဉ်ရာဌ်ကား၊ ဒုတိယာ - သည်ဌင်း၊ သာပိ-ထိပဉ္စမိဝိဘတ်သည်ဌင်း၊ (ဘဝေ)၊ ဝိနာ ညတြေဟိ- ဝိနာ, အညတြနိပါတ်တို့နှင့်၊(ယောဂေ-ယှဉ်ရာဌ်၊)တာပိစ-ထို ဒုတိယာ, တတိယာ, ပဉ္စမိဝိဘတ်တို့သည်လည်း၊ (ဟောန္တိ)။

အဝိနိဗ္ဘါရဏေ တထာ။ ။တထာဖြင့် သတ္တမိ သာပိတို့ကို ညွှန်းသည်၊ ဤစကားလည်း ကစ္စည်းကျမ်းက နိဗ္ဘါရဏေစ သုတ်နှင့် သဘောတူ၏၊ ထို့ကြောင့် အဓိပ္ပါယ်နှင့် ပုံစုံကို ထိသုတ်နှင့် အဖွင့်များဌ် ရှုပါ။

တတိယာ၊ပေ၊ပယောဂတော။ ။ပုထုနိပါတ်, နာနာနိပါတ်တို့နှင့် ယှဉ်သောပုဒ်နောင် တတိယာ—ပဉ္စမိတမျိုးမျိုး သက်၊ ပုံစံကား— ပုထဂေဝ ဇနေန-လူနှင့် အသီးအခြားသာလျှင်၊ ပုထဂေဝ ဇနသ္မာ-လူမှ အသီးအခြားသာလျှင်၊ ဇနေန နာနာ—လူနှင့် အသီးအခြား၊ ဇနသ္မာ နာနာ—လူမှ အသီးအခြား။ [ဤစကားလည်း မောဂ္ဂလ္လာန်, ဒုကဏ္ဏ,(၃၁)သုတ်ကို မှီသော စကားတည်း။]

ရိတေ တု ဒုတိယာ သာပိ။ ။ရိတေနိပါတ်၏ယှဉ်ရာဌ်ကား ဒုတိယာနှင့် ထိပဉ္စမိလည်း သက်၏၊ သာပိဖြင့် ရှေဌ်ဆိုအပ်ပြီးသော ပဉ္စမိကို ညွှန်းသည်၊ ပုံစံကား—ရိတေ သဒ္ဓမ္မံ—သူတော်ကောင်းတရားကိုကြဉ်၍၊ ရိတေ သဒ္ဓမ္မာ—သူတော်ကောင်းတရားမှ ကင်း၍။

မှတ်ချက်။ ။ဤစကားသည် မောဂ္ဂလ္လာန်, ဒုကဏ္ဏ-၂၉သုတ်ကိုမှီသော စကားတည်း၊ ထို၌"ရိတေ ဒုတိယာစ"ဟုတည်၍ စဖြင့် ရှေသုတ်၌လာသော ပဉ္စမိကို ငဲ့သည်၊ ထို့ကြောင့် " ရိတေ တု ဒုတိယာ သာပိ " ဟု ပါဌ်မှမှန်ရှိစေ၊ ဋီကာဟောင်း၌ကား " တာပိ " ဟု ဆို၍ ဒုတိယာ တတိယာ ပဉ္စမိ ၃ မျိုးသက်သော ပုံစံကို ထုတ်ပြ၏၊ ထိအတိုင်း မှန်လျှင် နောက် လာမည့် ဝိနာ-အညတြတို့နှင့် ခဲ့၍ ဆိုရကျိုး မနပ်ရုံသာ မက, ကျမ်းရင်း မောဂ္ဂလ္လာန်နှင့်လည်း မညီမျှဘဲရှိရာလတ္တံ့။[ပဋိကာပဒီပဉ်မူ ရိတေယှဉ်ရာဝယ် တတိယာသက်၍ "ရိတေ သဒ္ဓမ္မေန"ဟုလည်း ရှိစေလိုသည်။]

ဝိနာညတြေဟိ တာပိစ။ ။ဤစကားကား မောဂ္ဂလ္လာန် "ဝိနာညတြ တတိယာစ" ဟူသော (၃၀)သုတ်ကိုမှီသော စကားတည်း၊ ထိသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ရှေဝိဘတ် ၂ မျိုးကိုဆည်း၍, ဝိဘတ် ၃ မျိုး သက်၏၊ ထို့ကြောင့်

၅၇။ ဆဋ္ဌိ ဟေတုပယောဂေတု, ဟေတွတ္ထေ သုဒ္ဓနာမတော၊
သဗ္ဗနာမာ တု သဗ္ဗာဝ, ကြိယာနိပ္ဖတ္တိကာရဏာ၊
ဂေါဏမုချပ္ပဘေဒေန, ကမ္မာဒိ ကာရကာ သိယုံ။

၅၇။ ဟေတုပယောဂေ – အကြောင်း အနက်ဟော သဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်ရာ၌၊ သုဒ္ဓနာမတော - သုဒ္ဓနာမ်ပုဒ်မှ (နောက်၌)၊ ဟေတွတ္ထေ- ဟ်တ်အနက်၌၊ ဆဋ္ဌိ-ဆဋ္ဌိဝိဘတ် သည်၊ (ဘဝေ-၏၊) သဗ္ဗနာမာတု-သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်မှ (နောက်၌)ကား၊ (ဟေတွတ္ထေ- ၌၊) သဗ္ဗာဝ-အလုံးစုံသော ဝိဘတ်တို့သည်ပင်၊ (ဟောန္တိ၊) ကြိယာနိပ္ဖတ္တိကာရဏာ-ကြိယာပြီးခြင်း၏ အကြောင်းတို့သည်၊ (ဟုတ္ဝာ- ဖြစ်၍၊) ဂေါဏမုချပ္ပဘေဒေန-ဂေါဏမုချ၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဝါ-အပဓာန ပဓာန၏ အပြားအားဖြင့်၊ကမ္မာဒိ-ကံအစရှိသောအနက်တို့သည်၊ကာရကာ-ကာရကတို့မည်သည်၊ သိယုံ-နှ၏။....

ကာရကနိဒ္ဒေသော- သည်၊ နိဒ္ဒိတော-ပြီ။

ဤဂါထာပိဒ်၌လည်း တာပိဖြင့် ရှေဆိုအပ်ပြီးသော တတိယာ,ပဉ္စမိ,ဒုတိယာ ခုမျိုးကိုပင် ညွှန်သည် ဟု မှတ်ပါ။

ပုံစံ။ ။ဝိနာ ဝါတေန - လေနှင့်ကင်း၍၊ ဝိနာ ဝါတံ – လေကိုကြဉ်၍၊ ဝိနာ ဝါတသ္မာ - လေမှ ကင်း၍၊ အညတြ ဧကေန ပိဏ္ဍပါတနိဟာရကေန-ဆွမ်းပို့မည့်ရဟန်းတပါးကို ကြဉ်၍၊ အညတြ ဓမ္မံ-တရားကိုကြဉ်၍၊ အညတြ ဓမ္မာ–တရားမှ ကင်း၍။

၅၇။ ဆဋ္ဌိ၊ပေ၊သုဒ္ဓနာမတော ။ ။ မောဂ္ဂလ္လာန်–ဒုကဏ္ဍ, “ ဆဋ္ဌိ ဟေတွတ္ထေဟိ” (၂၂) သုတ်ကို မှီသောစကားတည်း၊ ဟိတ်အနက်ကို ဟောသော ဟေတု-ကာရဏာသဒ္ဒါတို့နှင့်ယှဉ်ရာဝယ် သုဒ္ဓနာမ်ပုဒ်နောင် ဆဋ္ဌိသက်၏၊ [သဗ္ဗနာမ်မှ ကြွင်းသမျှနာမ်ကို သုဒ္ဓနာမ်ဟုဆိုလိုဟန်တူသည်၊] “ဥဒရဿ ဟေတု, ဥဒရဿ ကာရဏာ”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ပုံစံထုတ်၏၊ အနက်ပေးရာ၌ကား—“ဟေတွတ္ထေ”ကိုကြည့်၍ နောက်ပုဒ်နှင့် ဟိတ်အနက်ချင်းတူအောင် ဝိသေသနအနက်ပေးရသည်၊ “ဥဒရဿ–ဝမ်းဟူသော၊ ဟေတု (ကာရဏာ)-အကြောင်းကြောင့်။ [ဂိဟိနံ-တို့အား၊ ဥတ္တရိမနုဿ ဓမ္မဿ-၏၊ ဝဏ္ဏံ–ကို၊ ဘာသိဿထ – ပြောကြကုန်သ၊လော”ဟု စတုတ္ထပါရာဇိကပါဠိတော်၌ဆက်။]

သဗ္ဗနာမာတု သဗ္ဗာဝံ။ ။ ဤစကားလည်း “ သဗ္ဗာဒိတော သဗ္ဗာ ” ဟူသော (၂၃) သုတ်ကို မှီသောစကားတည်း၊ ဟိတ်အနက်ရှိသော သဒ္ဒါ တို့နှင့်ယှဉ်ရာ၌ သဗ္ဗအစရှိသော သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်နောင် ဝိဘတ်အားလုံးသက်နိုင်၏။ ပုံစံကား—“ကော ဟေတု—အာဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း၊ ကံ ဟေတု-အာဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း၊ နောဒံ၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းပေး၊ ကေန ဟေတုနာ, ကဿ ဟေတုဿ, ကသ္မာ ဟေတုသ္မာ, ကဿ ဟေတုဿ, ကိသ္မိံ ဟေတုသ္မိံ၊ ကိံ ကာရဏာ, ကိံ နိမိတ္တံ, ကိံ ပယောဇနံ” စသည်တည်း။

ကြိယာ၊ပေ၊သိယုံ။ ။ဤစကားသည် ကံ—ကတ္တားစသော အနက်တို့၏ ကာရက အမည်ရပုံကို ပြသော စကားတည်း၊ “ ကရောတိ ကြိယံ အဘိနိပ္ဖါ ဒေတီတိ ကာရကံ ” နှင့် အညီ ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော အနက်သည် ကာရကမည်၏၊ ထိုသို့ကြိယာကိုပြီးစေရာ၌ ကတ္တားအနက်သည် မိမိကိုယ်တိုင် ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သောကြောင့် မုချ (ပဓာန) အားဖြင့် ကာရကအမည် ရ၏၊ ကံအစရှိသော အနက် ၅ ပါးကား ကတ္တားက ကြိယာကို ပြီးစေရာဝယ် အကြောင်းအထောံအပံ့မျှသာဖြစ်သောကြောင့် ဖလူပစာရအားဖြင့် ကာရက အမည်ရကြသည်။

ဆိုလိုရင်းကား—ကတ္တားက အထောက်အပံ့ခံရသော အကျိုး, ကံစသည် တို့က ထောံပံ့တတ်သော အကြောင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကတ္တား၏ ကာရက အမည်ကို အကြောင်းအထောက်အပံ့ဖြစ်သော ကံစသောအနက်၌ တင်စား သောကြောင့် ကံစသောအနက်များလည်း ဖလူပစာရ (အပဓာန) အားဖြင့် ကာရက အမည်ရကြသည်—ဟူလို။

သရူပတ္ထ ။ ။ကစ္စာယနသရူပတ္ထ ဒ္ဒီကား “ကံစသော အနက်တို့သည် ကတ္တားကိုအကြောင်းပြု၍ ကာရကအမည် ရကြသောကြောင့် (အကြောင်း၏ အမည်ကို တင်စားသော) ကာရကူပစာရအားဖြင့် ကာရကအမည် ရကြ၏” ဟု ဆိုသည်၊ သို့သော် အကြောင်း၏အမည်ကို အကျိုးဒ္ဒီတင်စားမှ “ကာရကူပစာရ” ဟု ခေါ်ရ၏၊ ဤဒ္ဒီကား အကျိုးကတ္တား၏ အမည်ကို အကြောင်းကံ စသည်ဒ္ဒီ တင်စားခြင်းဖြစ်ရကား ဖလူပစာရသာ ဖြစ်သင့်၏၊ ကာရကပုဒ်စစ် ဒ္ဒီလည်း “ ကံ အစရှိသော ငါးပါးသော ကာရကတို့သည် ကြိယာပြီးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖလူပစာရ အားဖြင့် ကာရက မည်ကုန်၏ ” ဟု ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ထို သရူပတ္ထအယူကို စဉ်းစားကြပါလေ။

ကာရကနိဒ္ဒေသအဖွင့် ပြီး၏။

သမာသနိဒ္ဒေသ

၅၈။ ဝိသေသနဝိသေသျာနံ, အဘိန္နတ္ထတ္တာမိရိတံ၊
ဒ သမာသောနာမ တာဒိမ္ဟိ, တဒ္ဓိတောပိ ဝိဓိယတေ။

၅၈။ ဝိသေသနဝိသေသျာနံ - ဝိသေသန ဝိသေသျပုဒ်တို့၏၊ အဘိန္နတ္ထတ္တံ- မကွဲပြားသော အနက်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ- တခုသောအနက်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ဟူသောကတ္ထိဘောကို၊ သမာသောနာမ - သမာသ်မည်၏ ဟူ၍၊ ဤရိတံ - ဆိုအပ်၏၊ တာဒိမ္ဟိ-ထိုကဲ့သို့ရှိအပ်သော အဘိန္နတ္ထတ္တာ၌၊ တဒ္ဓိတောပိ - တဒ္ဓိတ်ကိုလည်း၊ ဝိဓိယတေ - စီရင်အပ်၏။

၅၈။ **ဝိသေသန၊ပေ၊သမာသောနာမ။** ။ဝိသေသန ဝိသေသျ၂ ပုဒ်တို့၏ အနက်အားဖြင့် မကွဲမပြား တသားတည်း ဖြစ်ခြင်းကို " သမာသ် " ဟုဆိုအပ်၏၊ ဤစကားသည် " ကေတ္ထိဘာဝေါ သမာသလက္ခဏော " နှင့် သဘောတူပင်တည်း၊ ဆက်ဥုံးအုံ — " ရညော+ပုရိသော " ဟူသော ဝါကျအခိုက်၌ " ရညော " အရ မင်းခြင်္ဂါရ၍, " ပုရိသော " အရ ယောကျ်ားခြင်္ဂါရ၏၊ ဤသို့အနက်အရအားဖြင့် ကွဲပြားမှု၊ " ရာဇပုရိသော " ဟု သမာသ်ဖြစ်သောအခါ ဝါကျတွင်း၌၊ ထိုကား " မင်းချင်းယောကျ်ား " တည်းဟူသောအနက်ခြင်္ဂါရတခုသာ ရတော့၏၊ ထိုသို့ အနက်တခုသာရခြင်းကို " အဘိန္နတ္ထတ္တ " ဟုဂုဏ်း, " ကေတ္ထိဘာဝ " ဟုဂုဏ်း ဆိုသည်။ [မင်းကို ခစားသောယောကျ်ားကို " မင်းချင်းယောကျ်ား (မင်း၏အချင်းချင်းဖြစ်သော ယောကျ်ား) " ဟု ခေါ်၏။]

ချဉုံးအုံ— " ရညော ပုရိသော " ၌ ရာဇသည် မင်းခြင်္ဂါတည်းဟူသော မိမိအနက်၌သာ ရပ်၍မနေဘဲ ပုရိသ၏ဝိသေသန အနက်တိုင်အောင် ဟော၏၊ [အခြားသူ၏ အချင်းယောကျ်ား မဟုတ်၊ " မင်း၏ အချင်းယောကျ်ား— မင်းနှင့်စပ်သော အချင်းယောကျ်ား " ဟု ရာဇသဒ္ဒါက ပုရိသကို ဝိသေသနပြုသည်-ဟူလို။] ပုရိသသဒ္ဒါလည်း (အခြားယောကျ်ား မဟုတ်, မင်း၏အချင်းယောကျ်ား-ဟု) ရာဇသဒ္ဒါသည် အထူးပြုအပ်သော ဝိသေသျဖြစ်၏၊ ဤသို့ ဝိသေသန ဝိသေသျ၂ ပုဒ်သည် သမာသ်ဖြစ်သောအခါ ဝါကျတုန်းကကဲ့သို့ အနက်၂ခု မရဘဲ မင်း၏ အချင်းယောကျ်ားဟူသော " ယောကျ်ားခြင်္ဂါ " အနက်တခုသာ ရတော့သည်။ [အဘိန္နော+အတ္ထော ယေသံတေ အဘိန္နတ္ထာ၊ အဘိန္နတ္ထာနံ + ဘာဝေါ အဘိန္နတ္ထတ္တံ။] ထိုသို့ အဘိန္နတ္ထတ္တ ဖြစ်အောင် စီရင်သော သဒ္ဒါတမျိုးကို သမာသ် ဟု ခေါ်သည်။ [သမာသ်နှင့် စပ်၍ အခြားမှတ်ဘွယ်များကို ရူပသိဒ္ဓိသမာသ်ခဏ်းမှာ ရှုပါ။]

၅၉။ ဒုတိယာဒီ သမညွနွေ, ယတြ နာမပဒေဟိ သော၊
ပရေဟိ တု တပ္ပုရိသော, ဝိသေသျ·တြ ပရံ ဗဟုံ။

၅၉။ ယတြ-အကြင်သမာသ်၌၊ ဒုတိယာဒီ- ဒုတိယာအစရှိသော ဝိဘတ္တိနာမ်ပုဒ်တို့ကို၊ ပရေဟိ - နောက်ဖြစ်ကုန်သော၊ နာမပဒေဟိ- နာမ်ပုဒ်တို့နှင့်၊ သမညွနွေ-ချဉ်းစပ်အပ်ကုန်၏၊ သော-ထို သမာသ်သည်၊ တပ္ပုရိသော-တပ္ပုရိသ်မည်၏၊ အတြ-၌ တပ္ပုရိသ်သမာသ်၌၊ ဝိသေသုံ - ဝိသေသျပုဒ်သည်၊ ဗဟုံ - များသောအားဖြင့်၊ ပရံ- နောက်၌၊ (ဘဝေ)။

တာဒိမှိ တဒ္ဓိတောပိ။ ။အဘိန္နတ္ထတ္တဲ (မကွဲပြားသော တနက်ထည်း)၌ သမာသ်ကို စိရင်ရသကဲ့သို့, ထို့အတူ အဘိန္နတ္ထတ္တ၌ တဒ္ဓိတ်ကိုလည်း စိရင်ရသည်၊ "ဝသိဋ္ဌသ+အပစ္စံ" ဟူသောဝါကျ၌ ဝသိဋ္ဌရသဲ့ဟူသော အနက်, သားဟူသောအနက်အားဖြင့် ၂ နက်ရသော်လည်း "ဝါသိဋ္ဌော" ဟု တဒ္ဓိတ်ဖြစ်လာသောအခါ ဝသိဋ္ဌ၏သားဖြစ်သော "သားခြင်း" အနက်တခုသာ ရခြင်းကို တဒ္ဓိတ်၏ "အဘိန္နတ္ထတ္တ" ဟု ဆိုသည်။ [သမာသ်နှင့် တဒ္ဓိတ် အထူးကို သမာသ်ရူပသိဒ္ဓိ၌ ရှုပါ။]

၅၉။ ဒုတိယာဒီ၊ပေ၊တပ္ပုရိသော။ ။တပ္ပုရိသ်သမာသ်၏ လက္ခဏာကို ပြသောဂါထာတည်း၊ "ဘူမိံ + ဂတော" ကဲ့သို့ ရှေ့၌ ဒုတိယာစသော ဝိဘတ်အဆုံးရှိသော ပုဒ်တို့ကို နောက်က ဂတောကဲ့သို့သော နာမ်ပုဒ်တို့နှင့် စပ်ရာသမာသည်သည် တပ္ပုရိသ်သမာသ်မည်၏။ ["အမာဒယော ပရပဒေဟိ" သုတ်နှင့် သဘောတူပင်တည်း။]

ပုံစံ။ ။သုခံ + ပတ္တော သုခပတ္တော၊ [ပပုဿ + အပစ္စာတ်, တပစ္စည်းဖြစ်၍ ပ ဥပသာရ၌ ဒွေဘော်ရှိရသည်။] "သုခံ + ဂတော (ရောက်သူ) သုခိတော၊ ဤသို့ပြုလျှင် တပ္ပုရိသ်၊ သုခံ+ ဂုတံ (ဇာတံ) ယသာတိ သုခိတော-ဖြစ်သောချမ်းသာရှိသူ၊ ဤသို့ပြုလျှင် ဗဟုဗ္ဗီဟိ" ဟု ဆို၍ "ဒွါဓိပ္ပါယိကံ - ဝဒန္တုပဂ္ဂုလ်၏အလို ၂ မျိုးရှိရာပုဒ်"ဟု ဆိုကြ၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ဠီကား "သုခံ သဒ္ဒါတံ အဿာတိသုခိတော-လွန်စွာဖြစ်သော သုခရှိသူ"ဟု ပြု၍ သဒ္ဒါတအဿအနက်၌ ဂုတပစ္စည်းသက်"ဟု ဆို၏၊ ဤအလို တဒ္ဓိတ်ပုဒ်တည်း။

ဇမ္ဗုယာ+ပညာတော+ဒီပေါ ဇမ္ဗုဒီပေါ- သပြေပင်ဖြင့် ထင်ရှားသော ကျွန်း (ဇမ္ဗူဒီပ်)၊ [မဇ္ဈေလောပိ တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်။] တုမှေန+ ဇယောဧေါ တဇျောဧေါ- တုမှသဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်သောသဒ္ဒါ၊ အမှေန ဇယောဧေါ

၆၀။ ဝိသေသနံ ဝိသေသျန, ကေတ္ထံ ယဒိ တံ ဒ္ဗယံ၊
သ ကမ္မဓာရယော တာသ္မိံ, ပ၊်ယော ပုဗ္ဗံ ဝိသေသနံ။

၆၀။ (ယတြ – အကြင် သမာသ်၌၊) ဝိသေသနံ – ဝိသေသနကို ဝိသေသျန-ဝိသေသျနှင့်၊ (သမဿတေ-ချဉ်းစပ်အပ်၏၊)တံဒ္ဗယံ– မယျောဂေါ၊ [သုတ်ကြီးဖြင့် တုမှကို တ, အမှကို(မ)ပြု၊] ကထိနဿ + ဒုဿံ ကထိနဒုဿံ၊ ဓမ္မာယ- တရားအလို့ငှါ+ဝိနယော–ဆုံးမရာ သာသနာ တော်တည်း၊ ဓမ္မဝိနယော။

ရာဇတော+ ဥပ္ပန္နံ+ဘယံ ရာဇဘယံ၊ ဥပါဒါနာနံ– တို၏+ခန္ဓာ–အာရုံ ဖြစ်သော ခန္ဓာတို့တည်း၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ သတ္ထုနော+ဒဿနံ သတ္ထာရဒဿနံ၊ [ထွေ၌ ဥကို အာရပြု။] သကျဿ – သာကီန္ဒယ်ဘွား မြတ်ဘုရား၏+ ဓီတာ သကျဓီတရာ၊ မာတာပိတူသု + သံဝဓော မာတာပိတရသံဝဓော– မိဘတို့၌ ကြီးပွားသူ၊ (မိနဲ့ ဘနဲ့ ကြီးရသူ)။ [န+မာတာပိတရသံဝဓော အ မာတာပိတရသံဝဓော–မိနဲ့ ဘနဲ့ ကြီးရသူ မဟုတ်။]

ဝိသေသျ တြပရံ ဗဟုံ။ ။“ဤသမာသ်၌ များသောအားဖြင့် ဝိသေသျပုဒ်က နောံနေရသည်”ဟု ဆိုသဖြင့် ဝိသေသျပုဒ်က ရှေနေသောအရာလည်း အနည်းငယ်ရှိသေး၏–ဟု သိစေသည်၊ ပုံစံကား – ဟံသာနံ + ရာဇာ ရာဇ ဟံသော၊ [“ ဟံသရာဇာ ”ပြီးပြီးနောက်မှ တဒနုပရောဓေနဟူသော ပရိ ဘာသာနှင့်အညီ တသုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် ရှေနောက်ပြန်။] ဒန္တာနံ+ရာဇာ• ရာဇဒန္တော– ဒန္တ တိုင်းတို့၏မင်း၊ ကာယသ+ပုဗ္ဗံ ပုဗ္ဗကာယော– ကိုယ်၏ ရှေပိုင်း၊ ပုဗ္ဗ+ ဒိဋ္ဌော ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော – ရှေး၌ မြင်လိုက်ဘူးသူ၊ [“ အဒက္ခိတိ ဒိဋ္ဌော–မြင်ဘူးသူ”ဟု ကတ္တာရုပ်ပြု၊] ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ တထာဂတံ-မြတ်စွာဘုရားကို ရှေး၌ မြင်လိုက်ဘူးကုန်၏၊ သုတပုဗ္ဗော – ရှေး၌ ကြားဘူးသူ၊ ဘူတပုဗ္ဗံ – ရှေး၌ ဖြစ်ဘူးသော၀တ္ထု။ [“အဒက္ခိယိတ္ထာတံ ဒိဋ္ဌော”ဟု ကမ္မရုပ်ဖြင့်လည်း “ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ–ရှေး၌ မြင်အပ်ဘူးကုန်သောနတ်တို့၊ အဂတပုဗ္ဗာ-ရှေး၌ မရောက်အပ်ဘူးသော၊ ဒိသာ–နိဗ္ဗာန်အရပ်”စသည်ဖြစ်၏။]

သရဏာဂေတာ။ ။သရဏံ ဂုတိ+ဂတော သရဏာဂတော-ကိုးကွယ်ရာ ဟူ၍ ဆည်းကပ်သူ၊ သရဏ်၌ ပဌမာဝိဘတ်ကြသောကြောင့် “ပဌမာတပ္ပုရိသ် ”ဟု သဒ္ဒနီတိဆို၏၊ ဂုတိသဒ္ဒါဖြင့် တွဲရသောကြောင့် “ အနိစ္စံဂုတိ+ သညာ အနိစ္စသညာ”ကဲ့သို့ သမ္ဘာ၀နာကမ္မဓာရဲဟုလည်း အပရေဆရာတို့က ဆိုကြသတတ်။

ထို ဝိသေသန, ဝိသေသျ ၂ ပါး အပေါင်းသည်၊ ကေတ္ထံ - တူသော အနက်ရှိသည်၊ ယဒိ (ဟောတိ) - အံ့၊ (ဝံသတိ)၊ သ(သော)-ထို သမာသ်သည်၊ ကမ္မဓာရယော-ကမ္မဓာရည်းသမာသ်မည်၏၊ တသ္မိံ-ထို ကမ္မဓာရည်းသမာသ်၌၊ ဝိသေသနံ- ဝိသေသနသည်၊ ပါယော-များသောအားဖြင့်၊ ပုဗ္ဗံ-ရှေ၌၊ ဝါ-ရှေက၊ (ဘဝေ-၏)။

၆၀။ **ဝိသေသနံ၊ပေ၊ကမ္မဓာရယော**။ ။"နီလဉ္စ+တံ+ဥပ္ပလဉ္စာတိ နီလုပ္ပလံ" ၌ နီလံဟူသော ဝိသေသနနှင့် ဥပ္ပလံ ဟူသော ဝိသေသျ သည် တူသော အနက်ရှိ၏၊ " တုလျာဓိကရဏ " ဖြစ်၏၊ ထို သမာသ်သည် ကမ္မဓာရည်းသမာသ် မည်၏၊ ဆဲ့ဥုးအံ့ — နီလံသည် အညိုဂုဏ်ကို ပဝတ္တိနိမိတ် (သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း) ပြု၍ ကြာဒြပ်ကို ဟော၏၊ ဥပ္ပလံ သဒ္ဒါလည်း ကြာဇာတ်ကို ပဝတ္တိနိမိတ် ပြု၍ ကြာဒြပ်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် နီလံနှင့် ဥပ္ပလံ ၂ ပုဒ်သည် (ကြာဟူသောအနက်အားဖြင့်) တုလျာဓိကရဏ—တူသော တည်ရာရှိကြသည်၊ ထိုသို့ တူသောတည်ရာရှိသော သမာသ်ကို ကမ္မဓာရည်း သမာသ် ဟု ခေါ်သည်။

ပါယော ပုဗ္ဗံ ဝိသေသနံ။ ။ဤ သမာသ်၌ ဝိသေသနသည် များသော အားဖြင့် ရှေကနေ၏၊ အနည်းငယ်အားဖြင့်ကား ဝိသေသနနောက် နေသော သမာသ်လည်းရှိ၏၊ ပုံစံကား—သာရိပုတ္တောစ+သော+ထေရောစာတိ သာရိပုတ္တထေရော၊ ဤ၌ ထေရောသည် သာရိပုတ္တကို အထူးပြုသော ဝိသေသန ဖြစ်လျက် နောံကနေ၏၊ ဤသမာသ်မျိုးကို ဝိသေသနပရပဒကမ္မဓာရည်း ဟု ခေါ်၏၊ ဗုဒ္ဓဃောသာစရိယော—ဗုဒ္ဓဃောသဆရာ၊ မဟာသဓပဏ္ဍိတော—မဟောသဓာသုခမိန်၊ ဇိနဝရော— ဘုရားမြတ်၊ ဤသို့ စသည်တည်း၊ [မြန်မာစကားလည်း ဤပုဒ်များ၌ ဝိသေသနကို နောက်ထား၍ သုံးစွဲလေ့ရှိသည်။]

ဝိသေသနောဘယပဒ။ ။၂ ပုဒ်လုံး ဝိသေသနချည်း ဖြစ်သော ကမ္မဓာရည်းလည်းရှိနိုင်၏၊ ပုံစံကား—ဂိလာနော ဟုတ္ဝာ ဝုဋ္ဌတော-မကျန်းမာသူ ဖြစ်၍ (ထိုမကျန်း မမာခြင်းမှ) ထမြောက်သော၊ ဘိက္ခု-ရဟန်း၊ ဤသမာသ်၌ ဂိလာနောပုဒ် ဝုဋ္ဌတောပုဒ် ၂ ပုဒ်လုံးပင် ဘိက္ခု၏ ဝိသေသနပုဒ်များ ဖြစ်ကြ၏၊ သိတ္တာ+တံ+ သမ္မဉ္ဇာတိ သိတ္တာသမ္မဉ္ဇံ — ရေလည်း ဖြန်းအပ် တံမြက်လည်း လှည်းအပ်သော (ရေဖြန်း၍ တံမြက်လှည်းအပ်သော)၊ ဌာနံ-အရပ်၊ အန္ဓဗိရော— ကာကဏ်းလည်းကာကဏ်း နားလည်းပင်းသော၊ ပုရိသော၊ ခဇ္ဇ ခဇ္ဇော-ခြေလည်း ခွင်,ခါးလည်း ကုန်းသော၊ ပုရိသော၊ ဤသို့ စသည်တည်း။

၆၁။ တဒ္ဓိတတ္ထေ သမာဟာရေ, ဥတ္တရသ္မိံ ပဒေ ပရေ၊
သမသျန္တေ ဒိဂု ယတြ, သန်္ဂ သခ်ျေယျဝါစိဘိ၊

၆၁။ ယတြ – အကြင် သမာသ်၌၊ တဒ္ဓိတတ္ထေ - တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း၏ အနက်၌ဂုဏ်း၊ သမာဟာရေ-သမာဟာရ အဓာ၌ဂုဏ်း၊ ပရေ–ပြုဋ္ဌာန်းသော၊ ဥတ္တရသ္မိံ ပဒေ – နောက်ပုဒ်၌ဂုဏ်း၊ သန်္ဂ - သန်္ဂဝါစကသဒ္ဒါတို့ကို၊ သခ်ျေယျဝါစိဘိ - သခ်ျေယျ အနက်ဟော သဒ္ဒါတို့နှင့်၊ (သဟ-တကွ၊) သမသျန္တေ-ချဉ်းစပ်အပ်ကုန်၏၊(သော-ထို သမာသ်သည်၊) ဒိဂု-ဒိဂုသမာသ် မည်၏။

၆၁။ တဒ္ဓိတတ္ထေ၊ ပေ၊ ဝါစိဘိ ။ ။ ယတြ သန်္ဂ သခ်ျေယျဝါစိဘိ သမသျန္တေ–အကြင် သမာသ်၌ "တိလောကံ" ဝယ် တိကဲ့သို့သော သန်္ဂဝါစကသဒ္ဒါတို့ကို လောကံကဲ့သို့သော သခ်ျေယျဝါစကသဒ္ဒါတို့နှင့် သမာသ်စပ်အပ်ကုန်၏၊ ထို သမာသ်သည် ဒိဂုမည်၏၊ ထို ဒိဂုသည် တဒ္ဓိတတ္ထဒိဂု သမာဟာရဒိဂု, ဥတ္တရပဒပရဒိဂု, အားဖြင့် ၃ ပါး ပြားသည်။

တသ•တ္ထေ ဝိသယေ ဝါစ္မေ, အပစ္ဆတ္ထကိကာဒိကံ၊
ဟိတ္ဝာ•ဇာဒေး သမာဟာရေ, ဂေါတိဓောတ္တရပဒေ ပရေ။

တသ-တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း၏၊ အတ္ထေ-အနက်ဖြစ်သော၊ ဝိသယေ-အာရုဏ်ဂုဏ်း၊ အပစ္ဆတ္ထကိကာဒိကံ – အပစ္ဆအနက်ဟော ကိ စသောပစ္စည်းကို၊ [ကိကဋ္ဌ "က"သည် ဆန္ဒာနုရက္ခဏ]၊ ဟိတ္ဝာ-စွန့်၍၊ [ကျမ်းရင်းဋ္ဌ "ပြောင်ဘျ"ဟု ရှိ၊] အဇာဒေး-သရ အစရှိသော၊ တသ-တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း၏၊ ဝါစ္မေ-ဟောနက်ဂုဏ်း၊ [ဤစကားဖြင့် တဒ္ဓိတတ္ထ ၂ မျိုးပြားကြောင်းကိုပြ၏။] သမာဟာရေ-အပေါင်းအစု ပဓာနပြုရာ သမာဟာရဒိဂုဂုဏ်း၊ ဥတ္တရပဒေ—နေ့ပုဒ်သည်၊ ပရေ-နောင်းလသော်ဂုဏ်း၊ ဝါ-နောင်းရာဂုဏ်း၊ (ဘဝန်-ဖြစ်သည်ဖြစ်၍၊) ဂေါ—ဒိဂုသမာသ်သည်၊ တိဓော-၃ မျိုးပြား၏။.... [မုဒ္ဓဗောဓ]

တဒ္ဓိတတ္ထဒိဂု။ ။တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း အနက်ရှိသော ဒိဂုသည် တဒ္ဓိတတ္ထဒိဂုမည်၏၊ ဤ ဒိဂုသည် တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း မသက်ရသော ဒိဂု, သက်ရသော ဒိဂု ဟု ၂ မျိုး ပြားပြန်၏၊ ထိုတွင် " ပဒ္ဓဘိ ဂေါဘိ ကိတော ပဒ္ဓဂု–နွားဖြင့် ကောင်တို့ဖြင့် ဝယ်အပ်သော ဥစ္စာ " ထုံးစံအတိုင်း သမာသ် စိရင်၍ ဝိဘတ်, ကိတပုဒ်တို့ကို ချေ၊ "ပဒ္ဓဂေါ"ဟု ပကတိဖြစ်၏၊ ဤ၌ အသမာဟာရဒိဂုဖြစ်၍ နပုံဧကတ် မစိရင်ရသော်လည်း ဂေါ၌ ဩကို ဥပြု၍"ပဒ္ဓဂု"ဟု ဖြစ်၏။

မှတ်ချက်။ ။"ပဒ္ဓဂု"ဟူသော သမာသ်သည်ပင် " ကိတံ " ဟူသော တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း၏ အနက်ကို အမွေခံ၍ ဟောသောကြောင့် တဒ္ဓိတ် ဏပစ္စည်း

မသက်ရ၊ ထို့ကြောင့် တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း မသက်ရသော တဒ္ဓိတထ္ထဒီဂုသမာသ် မည်၏။ [သမာသေနေဝ တဒ္ဓိတတ္ထသ ဥတ္တတ္ထတ္တေ ဝုတ္တတ္ထာန မပွယော ဂေါတိ ဣာယတော တဒ္ဓိတပစ္စယသ အနုပ္ပတ္တိ။—မုဒ္ဓဗောဓဋီကာ။]

ကစ္စာယနသာရ ဋီကာ။ ။ပဏ္ဍသု ကပါလေသု သန်ရိတံ (ဩဒနံ) ပဏ္ဍကပါလံ — ၅ ခုသော ထမင်းခွက်တို့၌ ပြင်ထားအပ်သော ထမင်း၊ သန်ရိတပုဒ်၏အနက်ဖြစ်သော ဏာပစ္စည်း မသက်ရသော ဒီဂုပင်တည်း၊ "ကပါလံ"ဟု ရှိသောကြောင့် သမာဟာရဒီဂုဟု ထင်စရာရှိသော်လည်း သမာဟာရမဟုတ်၊ အသမာဟာရပင်၊ ဩဒနံပုဒ်က ပုံ—နပုလိုန်ရှိသောကြောင့် နပုလိုန်ချသည်၊ "ပဏ္ဍကပါလော (ဩဒနော)" ဟု လည်း ချနိုင်သည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား—သမာသ်နောင် ဏာပစ္စည်းသက်၍ ကာ၌ ဝုဒ္ဓိရောက်လျက် "ပဏ္ဍကာပါလော" ရှိသည်၊ ဤအလို "တဒ္ဓိတ် ဏာပစ္စည်းသက်သော တဒ္ဓိတထ္ထသမာဟာရဒီဂု" ဟု ဆိုရသည်။

ပစ္စည်းသက်သော တဒ္ဓိတထ္ထ။ ။ ဒ္ဝိန္နံ မာတရာနံ အပစ္စံ ဒ္ဝေမာတရော-မိခင် ၂ ယောက်တို့၏သား၊ "ဒ္ဝိ + မာတု + အပစ္စံ"တည်, သမာသ်စီရင်၍ အပစ္စအနက်၌ ဏာပစ္စည်းသက်၊ ဝိဘတ် အပစ္စံပုဒ်တို့ကိုချေ၊ "ဒ္ဝိမာတုအ"ဟု ဖြစ်၏၊ ထို့နောက် တု၌ ဥကို အာရပြု, ဒ္ဝိ၌ ဇကို ဝုဒ္ဓိပြု၊ သိသက် သြပြု၍ "ဒ္ဝေမာတရော"ဟု ဖြစ်သည်။[ဒ္ဝိန္နံ မာတရာနံ အပစ္စံဇတိ အတြ၊ပေ၊ဒ္ဝိမာတြိ (ဒ္ဝိမာတု) ယဒါကတေ ဒ္ဝိဇတျသ ဝုဒ္ဓိ၊ — မုဒ္ဓဗောဓဋီကာ၊ ဤပုံစံ၌ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းသက်သော်လည်း တဒ္ဓိတ်သက်သက်မဟုတ်, သန်္ဓာရှေးရှိသော ၂ ပုဒ်ဖြစ်၍ ဒီဂုသမာသ်လည်း ဟုတ်၏၊ ထို့ကြောင့် "တဒ္ဓိတထ္ထဒီဂု" ဟု အမည်ရသည်၊ ပါဠိ၌ကား ဤဒီဂုမျိုး ရှိခဲ့၏။]

သမာဟာရဒီဂု။ ။ဤဒီဂုကား"တိလောက်, စတုသစ္စံ, ပဏ္ဍ+ဂါဝေါ ပဏ္ဍဂံ, သတ္တာဂေါဒါဝရံ" စသည်ဖြင့် နုပုံးကောက်ငဲ့၍ ပြီးရသော ရိုးရာဒီဂု သမာသ်များပင်တည်း။

ဥတ္တရပဒ ပရ။ ။ပဏ္ဍ+ဂါဝေါ+ဓနံ ယသာတိ ပဏ္ဍဂဝဓနံ(ကုလံ)—နွားး ၅ ကောင်ဥစ္စာရှိသောအမျိုး၊ ပုရိသောငဲ့လျှင်"ပဏ္ဍဂဝဓနော"ဟုလည်း ဖြစ်၏၊ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ဟု ဆိုသင့်သော်လည်း သန်္ဓာရှေးရှိလျှင် "ဒီဂု" ဟု ဆိုလေ့ရှိသော လောကိသဒ္ဒါကျမ်းတို့ အလိုအားဖြင့် "ဒီဂု" ဟု ဆိုရသည်၊ "ဓနံ"ဟု နောက်ပုဒ်အပိုရှိ၍, ထိုပုဒ်၏အနက်သည်ပင် ပြဋ္ဌာန်းသောကြောင့် "ဥတ္တရပဒ ပရဒီဂု"ဟု ခေါ်သည်။ [ပဏ္ဍ+ဂါဝေါ ပဏ္ဍဂံ(ဒီဂု)၊ ပဏ္ဍဂံ+ဓနံ ယသာတိ ပဏ္ဍဂဝဓနော-ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိခွဲ၍ ပြုလျှင်ကား ဗဟုဗ္ဗီဟိရိုးရာပင် ဖြစ်သင့်စရာရှိသည်။]

၆၂။ ဥဘေ တပ္ပုရိသာ ဝုတ္တာ, ကာရိယန္တေ တဒၶိသယံ၊
လက္ခဏံ လက္ခလက္ခေသု, လက္ခလက္ခဏာဒသိနာ။

၆၂။ ဥဘေ - ကမ္မဓာရဲ့ ဒိဂု, သမာသ် ၊ ခုတိုကို၊ တပ္ပုရိသာ-တပ္ပုရိသ်တို့မည်၏ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ကုန်ပြီ၊ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ၎တသု-ထို ကမ္မဓာရဲ့ ဒိဂု သမာသ် ၂ ခုတို့၌၊) တဒၶိသယံ- ထို တပ္ပုရိသ်လျှင် အရာရှိသော၊ ကာရိယံ-အ,အန်စသော ပြုစီရင်ဘွယ်သည်၊ စေ(ဟောတိ)-အာကယ်၍ရှိအံ့၊(ဧဝံသတိ-သော်၊) လက္ခလက္ခဏော သု-မှတ်အပ်သောဥဒါဟရဏ်,မှတ်ကြောင်းသုတ်တို့၌၊ ဝါ-အဖြာဟ္မဏော, အနရိယောစသော ဥဒါဟရဏ်, အတ္တံ နသ တပ္ပုရိသေ, သရေ အန်ဟူသောသုတ်တို့၌၊ လက္ခလက္ခဏ ဒသိနာ- ဥဒါဟရဏ်သုတ်ကိုမြင်သိ, ပညာရှိသည်၊ တဒၶိသယံ - ရှိသော၊ ကာရိယံ– ကို၊ လက္ခဏံ-မှတ်သားအပ်ပါလော။

၆၃။ ယတြာနေကပဒါ ညတ္ထေ, ဗဟုဗ္ဗီဟိ သ ဝုစ္စတေ၊
သရူပါ ယဒိဝါ ယုဒ္ဓေ, ဝိဒိသာယ ဒိသာရဝါ။

၆၃။ ယတြ - အကြင် သမာသ်၌၊ အနေကပဒါ – ၂ ပါး ၃ ပါး စသောအားဖြင့် များစွာသော ပုဒ်တို့ကို၊ အညတ္ထေ – အညပုဒ်၏ အနက်၌၊ ဝါ - သမာသ်ပုဒ်မှ တပါးသောပုဒ်၏ အနက်၌၊ (သမ

၆၂။ **ဥဘေ၊ပေ၊ဒသိနာ** ။ ။ ပြအပ်ခဲ့သော ကမ္မဓာရဲ့ ဒိဂု သမာသ် ၂ ပါးကို တပ္ပုရိသ်ဟု အရှင်ကစ္စည်းဆရာသည် ဆိုအပ်ပြီ။ ["ဥဘေ တပ္ပုရိသာ"ဟု သုတ်တည်၍ ဆိုအပ်ပြီ–ဟူလို။] ထို့ကြောင့် "န + ဖြာဟ္မဏော အဖြာဟ္မဏော, န+အရိယော အနရိယော"စသော (ဥဒါဟရဏ်), "အတ္တံ နသ တပ္ပုရိသေ, သရေ အန်"ဟူသော လက္ခဏာ(သုတ်)တို့၌ ထိုတပ္ပုရိသ်အရာရှိသော အစီအရင်ကို သိမြင်သော ပညာရှင်များ မှတ်သားအပ်ပါလေ၊ "စီရင်ပါလေ"ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ပုရိသုတ္တမော–ယောက်ျားမြတ်၊ ဝစနတ္ထဝရော–စသော ဝိသေသနပရပဒကမ္မဓာရဲ့တို့၌ (နောက်ပုဒ် အရ ပဓာန ဖြစ်ခြင်း ဟူသော တပ္ပုရိသ် လက္ခဏာမရှိသောကြောင့်) သုဒ္ဓကမ္မဓာရဲ့ (တပ္ပုရိသ်နှင့် မရောသော ကမ္မဓာရဲ့)ဟု သရူပတ္ထ၌ မိန့်သည်။

သျန္ေန္-နဲ၏၊) သ (ေသာ)-ထိုသမာသ်ကို၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိ-ဗဟုဗ္ဗိဟိဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ သရူပါ-သတ္တမျန္ဘာတိယန္ဘာဖြစ်သော တူသော သုတိရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို၊ ယုဒ္ဓေ-အညပဒတ္ထဖြစ်သော စစ်တိုက်ခြင်း, ရန်ဖြစ်ခြင်းဟူသော အနက်၌၊ ယဒိဝါ (သမသျန္ေန) - အကယ်၍ မူလည်း သမာသ်စပ်အပ်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ - သေဉ်၊ သ(သော)-ထို သမာသ်ကို၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိ- ဗျတိဟာရလက္ခဏ ဗဟုဗ္ဗိဟိ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ-၏၊)ဒိသာရဝါ - တူရွာအရပ်မျက်နှာကို ဟောသောသဒ္ဒါတို့ကို၊ ဝိဒိသာယ- အညပဒတ္ထဖြစ်သော အထောင့်အရပ်ဟူသော အနက်၌၊ (ယဒိဝါသမသျန္ေန)-နှံအံ့၊ ဧဝံသတိ-သေဉ်၊ သ(သော)-ကို၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိ-ဒိသန္ဘာရာလတ္ထ ဗဟုဗ္ဗိဟိဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ-၏။)

၆၃။ **ယတြ၊ ေပ၊ ဝုစ္စေတ။** ။ပုဒ် ၂ ပါးဖြစ်စေ ပုဒ် ၃ ပါးစသည်ဖြစ်စေ အညပုဒ်၏အနက်၌ သမာသ်စပ်ရာဖြစ်သော သမာသ်သည် ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်မည်၏၊ ဤသမာသ်၌ ဒွက္ခရ,တျက္ခရ,ဗဟွက္ခရအားဖြင့် ၃ မျိုးပြား၏-ဟုဆို၏၊ ထိုတွင် အက္ခရာ ၂ လုံးသာ ရှိသော သမာသ်သည် ဒွက္ခရသမာသ် မည်၏၊ သုဓီ- ကောင်းသောပညာရှိသူ၊ [သုန္ဒရာ+ဓီ ယသောတိ သုဓီ၊] သုဒေါ- ကောင်းသော မယားရှိသူ၊ [သုန္ဒရံ + ဒံ (မယား) ယသောတိ သုဒေါ၊] ကုဒေါ-စက်ဆုပ်အပ်သော မယားရှိသူ၊ စသည်တည်း။ [ဒံချည်းသက်သက် မယားအနက်ဟော မရှိ၊ပတိသဒ္ဒါနှောင်းရာ၌သာ ဇာယာသဒ္ဒါကို ဒံပြုသော အစီအရင်ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤပုံစံ ၂ ခုကို စဉ်းစားသင့်၏။]

တျက္ခရ, ဗဟွက္ခရ။ ။သုဒါရော-ကောင်းသော မယားရှိသူ၊ [“သုန္ဒရော+ဒါရော ယသ”ဟု ပြု၊] ကုဒါရော - စက်ဆုပ်အပ်သော မယားရှိသူ၊ [“ကုစ္ဆိတော+ဒါရော ယသ”ဟုပြု၊]အနံ-အဆုံးမရှိသော ဉာဏ်တော်၊ [နတ္ထိ+အန္တော ယသောတိ အနန္တံ (ဉာဏံ)၊] ဗဟွက္ခရပုံစံကား-အနန္တံ+ ဉာဏံ ယသတိ အနန္တညာဏော၊နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလော-ပင်ညောင်ပင်ကဲ့သို့ ဝန်းဝိုင်းသော ကိုယ်ရှိသော မင်းသား၊ ဤသို့ စသည်တည်း၊ အညပုဒ်၏ ဝိဘတ်လိုက်၍ ဒုတိယာဗဟုဗ္ဗိဟိစသည်များကို ရှုပသိဒ္ဓိ၌ ရှုပါ။

သရူပါ ယဒိဝါ ယုဒ္ဓေ ။ ။[“တတ္ထ ဂဟေတ္ဝာ တေန ပဟရိတ္ဝာ ယုဒ္ဓေ သရူပံ ” ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန် ၁ – ကဏ္ဍ (၁၈) သုတ်ကို မှီသော စကားတည်း။] သုတိတူသော တတိယာန္တ, သို့မဟုတ် သတ္တမျန္တ ၂ ပုဒ်တို့ကို စစ်တိုက်ခြင်း ရန်ဖြစ်ခြင်းဟူသော ယုဒ္ဓအနက်၌ သမာသ်စပ်လျှင် ထိုသမာသ်သည် ယုဒ္ဓဟူသော အညပုဒ်၏အနက်၌စပ်ရသောကြောင့် ဗျတိဟာရလက္ခဏ

ဗဟုဗ္ဗီဟိ မည်၏၊ ပုံစံကား – ဒက္ကေဟိစ ဒက္ကေဟိစ ပဟရိတ္ဝာ ဇုဒံ ယုဒ္ဓံ ပဝတ္တံတိ ဒက္ကာဒက္ကိ၊ ဇုဒံ ယုဒ္ဓံ– ဤ ရန်ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဒက္ကေဟိစ– ဤဘက်လူတို့၏ ဒုတ်တို့ဖြင့်၎င်း၊ ဒက္ကေဟိစ– ဟိုဘက်လူတို့၏ ဒုတ်တို့ဖြင့်၎င်း၊ ပဟရိတ္ဝာ– ပုတ်ခတ်၍၊ ပဝတ္တံ– ဖြစ်၏၊ ဇုတိ– ကြောင့်၊ တံ ယုဒ္ဓံ– ထို ရန်ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဒက္ကာဒက္ကိ– မည်၏။ (ဒုတ်ဖြင့်ရိုက်၍ ဖြစ်သော ရန်ပွဲ)။

မှတ်ချက်။ ။ “ ဗျတိဟာရ ” ဟူသည် ဆန့်ကျင်ဘက် အပြန် အလှန် ရိုက်ကြန်ကက်ကြခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် အပြန်အလှန် သတ်ပုတ်ခြင်းကို ဗျတိဟာရ ဟု မှတ်၊ “ စိဝိတိဟာရေ ” ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်ဖြင့် သမာသ် အဆုံးဌ် စိပစ္စည်းသက်,စအနုဗန်ချေ၊“စိသ္မိ”ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်ဖြင့် ရှေပုဒ်အဆုံးဌ်အကို အာပြု၊“ဒက္ကာဒက္ကိ”ဟုပြီး၏၊ကသေသုစ ကသေသုစ ဂဟေတ္ဝာ ဇုဒံ ယုဒ္ဓံ ပဝတ္တံတိ ကသာကသိ–ဟိုဘက် ဒီဘက် ဆံပင်တို့ဌ် ဆွဲ၍ ရန်ဖြစ်ခြင်း၊ ဤသို့ စသည်တည်း။

ဒိဒိသာယ ဒီသာရဝါ။ ။ [ရဝသဒ္ဒါသည် သဒ္ဒ၏ ပရိယာယ်တည်း။] ဒီသာ အနက်ဟော ဒက္ခိဏာ ဥတ္တရာစသော သဒ္ဒါတို့ကို အထောင့် အရပ် ဟောသော အညပုဒ်၏အနက်ဌ် သမာသ်စပ်လျှင် ဒီသန္တရာလတ္ထ ဗဟုဗ္ဗီဟိ မည်၏၊“ဒီသာ+အန္တရာလ+အတ္ထ=တူရူအရပ်တို့၏ အကြားအရပ် အနက် ရှိသော ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်” ဟူလို၊ ပုံစံကား–ပုဗ္ဗဿာစ ဒက္ခိဏာဿာစ ယံ အန္တရာလံတိ ပုဗ္ဗဒက္ခိဏာ၊ ယံ-အကြင် အရပ်သည်၊ ပုဗ္ဗဿာစ-အရှေ့အရပ်၏၎င်း၊ ဒက္ခိဏာဿာစ – တောင် အရပ်၏၎င်း၊ အန္တရာလံ – အကြားကို ယူတတ်၏၊ ဇုတိ, သာ-ထို အကြားအရပ်သည်၊ ဝါ – ထို အထောင့် အရပ်သည်၊ ပုဗ္ဗဒက္ခိဏာ-မည်၏။[ရူပသိဒ္ဓိ-ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ခဏ်းဘာသာဋီကာဌ် အကျယ်ကို ရှုပါ။]

ယဒိဝါဌ် ဝါအတ္ထက်။ ။ ဝါကို အတ္ထန္တရိကပွန် အနက်ကြံ၍ ထို ဝါ သဒ္ဒါဖြင့် သန်္ဓာ ၂ ပုဒ်ရှိသော သန်္ဓေါဘယပဒ ဗဟုဗ္ဗီဟိကို ယူပါ၊ ဒွေဝါ တယော ဝါ ပတ္တာ, ဒွတ္တိပတ္တာ၊ ဤဌ်“ဒွေဝါ+တယောဝါ ဒွတ္တယော”သာ လိုရင်းတည်း၊ ဝါ၏ အနက်ဖြစ်သော ဂိကပွန် အညပဒတ္ထဌ် သမာသ် စပ်ရ သောကြောင့်၎င်း,သန်္ဓာ ၂ ပုဒ်ရှိသောကြောင့်၎င်း, သန်္ဓေါဘယပဒဗဟုဗ္ဗီဟိ ဟု ခေါ်သည်၊ ထို့နောက်“ဒွတ္တယောစ+တေ+ပတ္တာစာတိ ဒွတ္တိပတ္တာ”ဟု ဒိဂုကမ္မဓာရည်း ဆက်ပါ။ [ဒ္ဝိဟံဝါ+ တိဟံဝါ ဒ္ဝိဟာတိဟံ - ၂ ရက် ၃ ရက်၊ ဆပဉ္စဝါစာ– ၆ ခွန်း ၅ ခွန်းသော စကားတို့၊ ဤဌ်လည်း “ ဆဝါ ပဉ္စဝါ ဆပဉ္စ”ဟု ပဌမပြုပြီးမှ “ဆပဉ္စ+ဝါစာ ဆပဉ္စဝါစာ”ဟု ဆက်၊ “ သတ္တာဒ္ဒ မာသာ ” တို့လည်း နည်းတူ။ [သမာသ်စပ်ရာတွင် မပါဝင်သောကြောင့် “ဒွေဝါ တယောဝါ”စသည်ဌ် ဝါကို အညပုဒ် ဟု ခေါ်သည်။]

၆၄။ ပုဗ္ဗံ ဝိသေသနံ တတြ, သတ္တာမိ နိဒ္ဒေဝံပိစ၊
ပရံ ဘု အာဝုဓတ္ထေဟိ, ဝိဘာသာဂျာဟိတာဒိသု။

၆၄။ တတြ- ထိဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်၌၊ ဝိသေသနံ-ဝိသေသနသည်၊ ပုဗ္ဗံ- ရှေ့၌၊ ဝ'ါ- ရှေ့က၊ (ဘဝေ- ဖြစ်၏၊) သတ္တာမိ နိဒ္ဒေဝံပိစ- သတ္တာမျန္နပုဒ်, နိဒ္ဒမည်သော တပစ္စည်းအဆုံးရှိသော ပုဒ်သည်လည်း၊(ပုဗ္ဗံ ဘဝေ)၊ အာဝုဓတ္ထေဟိ တု- လက်နက်ဟူသော အနက်ရှိသောသဒ္ဒါ တို့မှကား၊ (သတ္တာမိ - သတ္တာမျန္နပုဒ်သည်၊) ပရံ - နောက်၌၊(ဘဝေ)၊ အဂျာဟိတာဒိသု- အဂျာဟိတေ အစရှိသောပြယုဂ်တို့၌၊ (နိဒ္ဒေဝံ- နိဒ္ဒမည်သော တပစ္စည်းသည်၊) ဝိဘာသာ- ဝိကပ်အားဖြင့်၊ (ပရံ- နောက်၌၊ ဘဝေ-၏။)

မဇ္ဈဓေကာရဗဟုဗ္ဗိဟိ။ ။ဂါထာ၌ အက္ခရာပြည့်စေခြင်းငှါ အလယ်၌ ဝေအက္ခရာရှိသော ဗဟုဗ္ဗိဟိလည်းရှိ၏၊ ပုံစံကား- "ဝုဋ္ဌဝေပရမာ" တည်း၊ ဝုဋ္ဌ + ဝေ + ပရမံ ယေသံတိ ဝုဋ္ဌဝေပရမာ၊ သရာ- ရေအိုင်တည်း၊ ဝုဋ္ဌဝေပရမာ-မိုဃ်းရေဟူသော အလွန် အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်၏။ ["ဝုဋ္ဌဝေပရမာသရာ"-ဒေဝတာသံယုတ်။]

မဇ္ဈေဓကာရဗဟုဗ္ဗိဟိ။ ။သော + ဇဝ + ပရမော + ယသာတိ ဇတော၀ပရမော-၌ အရှင်သာရိပုတြာသာ့လျှင် အလွန်အတိုင်းအရှည်ရှိသော ရဟန်း။ [သာရိပုတ္တော၀ ပညာယ,သီလေနုပသမေနစ၊ ယောပိပါရဂ်တော ဘိက္ခု, ဇတော၀ပရမော သိယာ၊ ..] ထိမှ တပါးသော ဗဟိရတ္ထဗဟုဗ္ဗိဟိ, တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏဗဟုဗ္ဗိဟိ စသည်လည်း ရှိသေး၏၊ ထို အားလုံးကို ဝါသဒ္ဒါဖြင့်ယူ၍,အဓိပ္ပါယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ဟူသမျှကို အပြင်ပဖြစ်သော အညပုဒ်၏အနက်ကို အရကောံရသောကြောင့် "ဗဟိရတ္ထသမာသ်"ဟုချည်း ကျမ်းစာတို့၌ သုံးစွဲသည်။

၆၄။ ပုဗ္ဗံ ဝိသေသနံ တတြ။ ။ ထို ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်၌ ဝိသေသနပုဒ်သည် ရှေကနေ၏၊ ပုံစံကား-ဇဋ္ဌံ + နာမံ ယသာတိ ဇဋ္ဌံနာမော-၌သို့သော နာမည်ရှိသူ၊ ဇဝံ + နာမံ ယသာတိ ဇဝံနာမော – ၌သို့သောအမည်ရှိသူ၊ ဇဝံဂေါတ္တော-၌သို့သော အနွယ်ရှိသူ၊ ဇဝံဝဏ္ဏော-၌သို့သော အဆင်းရှိသူ၊ ဇဝမာဟာရော– ၌သို့သော အစာအာဟာရရှိသူ၊ ယထာန္နော (ယထာ+ အန္နော) – အကြင်သို့သော အစာရှိသော (ပုရိသော)၊ တထာန္နာ (ဒေဝတာ)၊ ယထာရူပေါ-အကြင်သို့သောသဘောရှိသူ၊ တထာရူပေါ, ဇဝရူပေါ။

အဓုံ+ အင္ဆမံ ယေသံဟိ အဓုဋ္ဌမာနိ (ရတနာနိ)-အင္ခဲဟူသော ရွစ်ခုမြေဝံ ရှိသောအတောင်တို့၊ အဓုဋ္ဌမာနိ + ရတနာနိ ယသာတိ အဓုဋ္ဌမရတနော (ဟတ္ထိ) - အင္ခဲဟူသော ရွစ်ခုမြောက် အတောင်ရှိသော (ခုနစ်တောင်ထွာ ရှိသော) ဆင်၊ အတ္ထာ+စတုတ္ထော ယသာတိ အတ္ထစတုတ္ထော - မိမိဟူသော ၄ ယေခံမြောက်ရှိသူ၊ အဟံ+ဒိပေါ ဧတေသံဘိ မံဒိပါ – ငါဟူသော မှီခိုရာ ရှိသူတို့၊ အမှကို မပြု, နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ မံပဋိသရဏော, မမုဒ္ဒေသိကော (မံ+ ဥဒ္ဒေသိကော) –ငါဟူသော ညွှန်ပြစရာရှိသော (ဘိက္ခုသံဃာ)၊ ဘဂဝါ+ မူလံ ဧတေသံတိ ဘဂဝံမူလကာ-ဘုရားဟူသောအရင်းခံရှိသူတို့၊ [ဘဂဝန္တု မူလ-ဟု ဖြစ်သောအခါ(နွဲ့) ကို (အ) ပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ ကပစ္စည်းသက်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်(၃)ကလ္ဟာ, ၅၇ သုတ်ကြည့်။] ဤသို့စသည်ဖြင့် ဝိသေသနရှေ့က နေသော ပုံစံတွေများ၏–ဟု သရုပထွဋ္ဌ ဆို၏။]

သတ္တာမိ နိဋ္ဌံတံ ဝိစ။ ။သတ္တာမိဝိဘတ္တန္တ ပုဒ်သည်၎င်း, နိဋ္ဌအမည်ရသော တပစ္စည်းအဆုံးရှိသောပုဒ်သည်၎င်း ရှေ့ကနေ၏၊ပုံစံကား–ဥရသိ+လေဒ္ဓမာနိ ယသာတိ ဥရသိလောမော–ရင်ခွဲ အမွေးရှိသူ၊ ကဏ္ဍော+ကာဋ္ဌော ယသာတိ ကဏ္ဍောကာဋ္ဌော – လည်ပင်းခွဲ အမဲစက်ရှိသူ၊ [သတ္တာမိဝိဘတ် မကြေ။] ဒါနေ+အစ္ဆရာသယော ယသာတိ ဒါနစ္ဆရာသယော– လူခြင်းခွဲ+အလိုဆန္ဒ ရှိသူ၊ နိဋ္ဌတပစ္စည်း၏ပုံစံကား – ပရိပုဏ္ဏော+ဝိသတိဝဿံ ယသာတိ ပရိပုဏ္ဏော ဝိသတိဝဿော – ပြည့်သောအနှစ် နှစ်ဆယ်ရှိသူ (အသက် ၂၀ ပြည့်သူ)၊ [ပရိပုဏ္ဏော်ခွဲ ပူရဓာတ်, နိဋ္ဌတပစ္စည်း။] ဇိတော+ အရိ ယေနာတိ ဇိတာရိ– အောင်အပ်ပြီးသော ရန်သူရှိသူ၊ ပတ္တော+ဒနော-ရအပ်သောထမင်း ရှိသူ၊ ဒိန္နသုကော, စသည်တည်း။

ပရံတု အာဝုဇ္ဇောဟိ။ ။လက်နက်ကို ဟောသောသဒ္ဒါနှင့် တွဲရာခွဲကား ထိုသတ္တမျှန်အပုဒ်သည် နောက်နေရ၏၊ ပုံစံကား-ဒဏ္ဍော+ပါဏိမှိ ယသာတိ ဒဏ္ဍပါဏိ, အာဝုဓပါဏိ, သတ္ထပါဏိ, ဝဇိရပါဏိ, အသိဟတ္ထော, စသည်တည်း။ ["ဆတ္တပါဏိ, အပံ+ရဇော+ အက္ခိမှိ ယသာတိ အပ္ပရဇက္ခော" တို့ခွဲကား လက်နက်ဟောပုဒ်နှင့် မတွဲဘဲလျက် သတ္တမျှန် နောက်နေသည်၊ ထို့ကြောင့် အာဝုဓတ္ထေဟိကို နိဒဿနနည်းကြဲ။]

ဝိဘာဃသာဂျာဟိတာဒိသု။ ။"အဂျာဟိတ"စသော ပုံစံတို့ဝယ် အာဟိတ၌ နိဋ္ဌတပစ္စည်း ဆုံးသော်လည်း ရှေ့နေ နောက်နေ အမြဲ မရှိ၊ အာဟိတော+အဂ္ဂိ ယေနာတိ အာဟိတဂ္ဂိ (အဂျာဟိတော) – ညှိထွန်းအပ်သော မီးရှိသူ (မီးထွန်းပြီးသူ)၊ [အာဟိတောတိ-အာဘတော (ဆောင်ယူအပ်ပြီ)၊ ဇောတိတော – ညှိထွန်းအပ်ပြီ၊— ဓနိယသုတ္တနိပါတဋ္ဌကထာ။] အာဒိဖြင့်"ဆန္နဇာတော (ဇာတဆန္နော)-ဖြစ်သော ဆန္နရှိသူ"စသည်ကိုယူ။

၆၅။ သမာဟာရေ·တရိတရ-ယောဂေ နာမသမုစ္စယော၊
ဒွန္ဒေါ ပုဗ္ဗံ ဘဝေ အတြ, အစ္စိတ·ပ္ပဿရံ ဗဟုံ။

၆၅။ **သမာဟာရေ** — (များစွာသော အနက်တို့ကို ဤဏ်ဖြင့် တပေါင်းတည်း ဆောင်ယူရာဖြစ်သော) သမာဟာရ ဒွန်အရာ၌၎င်း၊ ဏတရိတရယောဂေ - (တပါးတပါးနှင့် ယှဉ်ရာဖြစ်သော)အသမာဟာရ ဒွန်အရာ၌၎င်း၊ နာမသမုစ္စယော - ၂ ပါးသောနာမ်, များစွာသော နာမ်တို့ကို ပေါင်းစည်းရာဖြစ်သော အနက်ကို၊ (ဝိဓိယတေ-စိရင်အပ်၏၊ သော - ထိုသမာသ်သည်၊) ဒွန္ဒေါ- ဒွန်မည်၏၊ **အတြ**-ဤ ဒွန်သမာသ်၌၊ **အစ္စိတ·ပ္ပဿရံ** - ပူဇော်အပ် မြတ်သော သဒ္ဒါ, နည်းသော သရရှိသော သဒ္ဒါသည်၊ ဗဟုံ-များသောအားဖြင့်၊ ပုဗ္ဗံ-ရှေ့၌၊ ဝါ-ရှေ့က၊ ဘဝေ။

၆၅။ **သမာဟာရေ၊ ဧပ၊ ဒွန္ဒေါ**။ ။ဤစကားဖြင့် သမာဟာရဒွန်, ဏတရေတရယောဂဒွန် ဟူသော ဒွန်သမာသ် ၂ မျိုးကို ပြ၏၊ ဏတရေတရယောဂဒွန်ကို အသမာဟာရဒွန်ဟုလည်း ခေါ်၏၊ ထိုဒွန်သမာသ် ၂ မျိုးကို ၎င်း, ကေဝလ, အန္ဝာစယ, ဏတရေတရယောဂ, သမာဟာရ — ဟူသော သမုစ္စည်း ၄ ပါးကို၎င်း ရုပသိဒ္ဓိစာကိုယ်ဘာသာဋီကာတို့၌ ရှုပါ။

ပုဗ္ဗံ၊ ဧပ၊ အစ္စိတပ္ပဿရံ။ ။ဤ ဒွန်သမာသ်၌ အစ္စိတ — ပူဇော်အပ် (မြတ်သော)အနက်ဟောပုဒ်သည်၎င်း, အပ္ပသရ — နည်းသောသရရှိသော ပုဒ်သည်၎င်း များသောအားဖြင့် ရှေ့ကနေ၏၊ အစ္စိတပုံစံကား-သမဏောစ+ ဗြာဟ္မဏောစ သမဏဗြာဟ္မဏာ, မာတာစ + ပိတာစ မာတာပိတရော, စသည်တည်း၊ ဤပုံစံတို့၌ ဗြာဟ္မဏထက် သမဏသည် မြတ်၏၊ အဘထက် အမိသည် မြတ်၏၊ ထို့ကြောင့် သမဏနှင့် မာတုတို့ ရှေ့ကနေရသည်။

အပ္ပသရ ပုံစံကား— ယုဂဉ္စ+နင်္ဂလဉ္စ ယုဂနင်္ဂလံ၊ ယမောစ+ဝရာဏောစ ယမဝရာဏာ (ယမနတ် ဝရဏနတ်တို့)၊ ဤပုံစံတို့၌ ယုဂပုဒ် ယမပုဒ်တို့သည် သရ ၂ လုံးစီသာရှိ၍ နင်္ဂလပုဒ် ဝရဏပုဒ်တို့က သရ ၃ လုံးစီရှိသည်၊ သရချင်း တူနေလျှင်ကား ဇဝဏ္ဏာ ဥဝဏ္ဏာနံ ၂ မျိုးတွင် ဥဝဏ္ဏာနံပုဒ်က ရှေ့နေ၏၊ "ဓာတုလိင်္ဂါနိ" စသည်တည်း၊ အကာရန္တာချင်း တူနေပြန်လျှင် အစ၌ သရရှိသော အကာရန္တပုဒ်က ရှေ့နေ၏၊ "အတ္ထဓမ္မာ" စသည်တည်း၊ ဤပြခဲ့သော ရှေ့နောက် စဉ်ပုံသည် များသောအားဖြင့် မှတ်ဘွယ်တည်း၊ အကျယ်ကို ရုပသိဒ္ဓိမှာ ရှုပါ။

၆၆။ ဝိဘတ္တျာဒေါ•ဗျယာ ယတြ, သော ဗျယီဘာဝ ဇာသတေ၊
ပရာဒယော ပဗ္ဗမိယာ, ဆဋ္ဌီယာ သြရမာဒယော။

၆၆။ ယတြ-အကြင် သမာသိဒ္ဓ၊ ဝိဘတ္တျာဒေါ - ဝိဘတ် အနက် အစရှိသော အနက်ဌ၊ အဗျယာ - အဗျယ အမည်ရသော ဥပသာရ နိပါတ်ပုဒ်တို့ကို၊ (သမသျန္နေ - ချဉ်းစပ်အပ်ကုန်၏၊) သော - ထို သမာသ်ကို၊အဗျယီဘာဝေါ-အဗျယီဘောသမာသ်ဟူ၍၊ဇာသတေ-အလိုရှိအပ်၏၊ ပရာဒယော-ပရိအစရှိသော ပုဒ်တို့ကို၊ ပဗ္ဗမိယာ-ပဗ္ဗ မျန္နာပုဒ်နှင့်၊ သမသျန္နေ-န်၏၊ သြရမာဒယော - သြရံ အစရှိသော ပုဒ်တို့ကို၊ ဆဋ္ဌီယာ-ဆဋ္ဌျန္နာပုဒ်နှင့်၊ သမသျန္နေ-ချဉ်းစပ်အပ်ကုန်၏။

၆၆။ ဝိဘတ္တျာဒေါ၊ပေ၊ဇာသတေ ။ ။ အဗျယမည်သော ဥပသာရ နိပါတ်ပုဒ်တို့ကို ဝိဘတ်အနက် စသည်ဖြစ် သမာသ်စပ်လျင် ထို သမာသ်သည် အဗျယီဘောသမာသ် မည်၏၊ ဝိဘတ္တျာဒေါဖြစ် အာဒိဖြင့် သာဒိသျတ္ထ,သမ္ပတ္တိ အတ္ထ, ဝိစ္ဆာတ္ထ, ပစ္ဆာတ္ထ, ယထာတ္ထ, ကေတ္ထတို့ကိုဂျင်း, သမီပ,,အဘာဝ, သာကလျအနက်တို့ကိုဂျင်း ယူပါ။

ဝိဘတ္တိ သာဒိသျ သမ္ပတ္တိ, ဝိစ္ဆာ ပစ္ဆာ ယထေကထာ၊
သမီပါဘာဝသာကလျာ, ဒသဓေဝ သုအာဒယော။

ဝိဘတ္တိ၊ပေ၊ ကတ္ထာ – ဝိဘတ္တိအနက် ၊ပေ ၊ ဇကသဒ္ဒါ၏ အနက်တို့ဂျင်း၊ [ကတ္ထာ–ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းကြောင့်“ကထာ”ဟု ဆိုထားသည်။] သမီပါဘာဝသာကလျာ – တို့ဂျင်း၊ ဇာတ် – ဤသို့၊ သုအာဒယော – သုဝိဘတ် အစရှိသော အနက်တို့သည်၊ ဒသဓေဝ–ဆယ်ပါးပြားကုန်သည်သာ။

ဝိဘတ်နက်။ ။ဝိဘတ်၏ အနက်ဌ အဗျယပုဒ်နှင့် နာမ်ပုဒ်တို့ကို စပ်ရာ သမာသ်သည် ဝိဘတ္တျတ္ထအဗျယီဘော မည်၏၊ ဇာတ္တိသူတိ အဓိတ္ထိ, ကထာ ပဝတ္တာ၊ “ဇာတ္တိသု” ဟူသော သတ္တမီဝိဘတ်၏ အနက်ဌ အဓိဥပသာရနှင့် ဇာတ္တိနာမ်ပုဒ်ကို သမာသ်စပ်ထား၏၊“အဓိတ္ထိ-မိန်းမတို့၌”ဟု ပေး၊“ကထာ-စကားသည်၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်၏” ကား အဓိတ္ထ၏ စပ်ဘို့ရာ အပိုထည့်ပါဋ္ဌသာတည်း၊ “ဇာတ္တိသု+အဓိကိစ္စ ယာကထာ ပဝတ္တာ, သာ အဓိတ္ထိ– မိန်းမတို့၌ စွဲ၍ဖြစ်သောစကား”ဟု ပြုကြ၏၊ ဆိုအတိုင်းမှန်လျင်“ယာကထာ”ဟူသော အညပုဒ် အနက်ရသောကြောင့် ထိုဝိဂြိုဟ်ကို စဉ်းစားပါလေ။

မှတ်ချက်။ ။“ ဝိဘတ်နက် ”ဟူရာ၌ သတ္တမီဝိဘတ်ကိုသာ ယူသောကြောင့် ဂါထာ၌“ သုအာဒယော” ဟု ဆိုထားသည်၊ အခြား ကျမ်းများ၌ကား အခြားဝိဘတ်၏ အနက်ကိုလည်း ယူကြပါသေး၏။

သာဒိသျဆ္ဆ ။ ။ တူသည်၏ အဖြစ် (တူခြင်း) အနက်၌ စပ်သည်၊ သဒိသော + ကိဒိယာ သကိဒိ၊ က်ခိုယာ — မျောက်နှင့်၊ ဝါ — မြွေခွေးနှင့်၊ (နက်သောကင်းမနှင့်)၊ သဒိသော-တူသော သတ္ထာတည်း၊ သက်ခိ - တ္ထာ၊ [သရူပတ္ထ၌ " က်ခိယာ- ယစ်မနှင့်၊ သဒိသော, သကခိ "ဟု ရှိသည်ကား မောဂ္ဂလ္လာန်နှင့် မတူ။] သဒ္ဒနီတိ၌"ရူပေန-သုတိအားဖြင့်၊ ဝါ - ပုံသဏ္ဌာန် အားဖြင့်+သဒိသော—တူသည်တည်း၊ သရူပံ—သုတိတူသည် "ဟု ဆို၏။

သမ္မတ္တိအတ္ထ ။ ။သမ္မတ္တိသည် အတ္တာသမ္မတ္တိ- အတ္တဘောဓ၏ ပြည့်စုံခြင်း, သမိဒ္ဓိ—ဓညစသည်တို့၏ပြည့်စုံခြင်း,ဟု ၂ ပါး ပြား၏၊ သမ္မန္ဒံ—ပြည့်စုံသော၊ ဗြဟ္မံ - လန္ဆဝိမင်းတို့၏ကိုယ်တည်း၊ သဗြဟ္မံ- ကိုယ်၊ ဘိက္ခာန်- တို့၏၊ သမိဒ္ဓိ—ပြည့်စုံခြင်းတည်း၊ သုဘိက္ခံ။ [မဂဓာနံ—မဂဓတိုင်းတို့၏၊ သမိဒ္ဓိ, သုမဂဓံ။]

ဝိန္ဓာ,ပန္ဓာတ္ထ ။ ။အနဲအနု+အဒ္ဓမာသံ အန္ဓဒ္ဓမာသံ-လခွဲတိုင်း၊["အဓ္ဓမာသံ အဓ္ဓုမာသံ+အနု အန္ဓမာသံ"ဟုလည်း ပြုကြ၏၊] အနုအနု+ဃရံ အနုဃရံ— အိမ်စဉ်၊ ယေယေ + ဝုဓာ ယထာဝုဓံ — အကြင် အကြင် ကြီးသူတို့ (ကြီးစဉ်ငယ်လိုက်)၊ အတ္တာနိ အတ္တာနိ ပစ္စတ္တံ — မိမိမိမိ၌။ [" ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိညူဟိ"—ပါဠို၊ " အတ္တာနံအတ္တာနံ ပတိ ပစ္စတ္တံ- မိမိမိမိကိုစွဲ၍ " ဟု ပြုကြသည်ကား ထိုပါဠိတော်၏အနက်နှင့် မလျော်။] .....ရထသ+ပန္ဓာ အနုရထံ— ရထား၏နောက်၊ အနုဝါတံ-လေ၏နောက် (လေစုံ)။

ယထာတ္ထ ။ ။ယထာသဒ္ဒါ၏အနက်သည် ယောဂ္ဂတာ, ဝိစ္ဆာ, ပဒတ္ထာနာတိဝတ္တိ, သာဒိဿ, အာနုပုဗ္ဗိယအားဖြင့် များ၏၊ ထိုတွင် " ယောဂ္ဂတာ-သင့်လျော် လျောက်ပတ်သည်၏အဖြစ် " အနက်၌ ပုံစံကား , ယောဂံ — သင့်လျော်သော+ ရူပံ-သဘောတည်း၊ အနုရူပံ— သင့်လျော်သောသဘော၊ အနုသည် ယထာအနက်ဟောတည်း၊ ကမဿ+ယောဂံ ယထာတ္တမံ—အစဉ်အားလျော်၏၊ ဝိစ္ဆာအနက်ဟော ယထာ၏ပုံစံကို " ယောယော + ကမော ယထာတ္တမံ— အကြင်အကြင် အစဉ်အတိုင်း"ဟု ထုတ်ပါ၊ ပဒတ္ထာနာတိဝတ္တိ-ပုဒ်အနက်ကို မလွန်ခြင်းအနက်၌ ပုံစံကား-သတ္တိ+အနုတိတ္တမ္မ ယထာသတ္တိ-သတ္တိကိုမလွန်မူ၍၊ ဝါ—သတ္တိရှိသလောက်၊ ယထာဗလံ-စွမ်းအားရှိသလော်၊ သာဒိသျကို "သကိခ"ဟု ပြခဲ့ပြီ၊ အာနုပုဗ္ဗိယ (အစဉ်အတိုင်း) အနက်၌ ပုံစံကား—ဇေဋ္ဌာနုက္ကမေန အနုဇေဋ္ဌံ-ကြီးသူတို့၏အစဉ်အားဖြင့်။

ဧကတ္ထ ။ ။ တပြိုင်နက်သော ကာလအနက်ကို " ဧကတ္ထ " ဟု ဆို၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ " ယုဂပဒတ္ထ " ဟု ခေါ်၏၊ စက္ကေန + သဟ သစက္ကံ— စက်လက်နက်နှင့်တပြိုင်နက်၊ နံဓေဟိ — သိုမှီး သိမ်းထားလိုက်လော၊ သဒ္ဒနီတိ၌ "အပုဗ္ဗာစရိမေ ဧကက္ခဏော"ဟု ဆို၍"စက္ကေန+သဟ သစက္ကံ-စက်လက်နက်နှင့်တက္ခ+ဓာရဏံ—ဆောင်ခြင်း"ဟု ထုတ်၏။

သမိဗတ္ထ။ ။ဝနသ+ သမိပံ အနဝနံ – တောအနီး၊ ဂင်္ဂါယ+ သမိပံ အနုဂင်္ဂံ၊ နဒိယာ + သမိပံ အနုနဒံ– မြစ်၏အနီး၊ [သမာသန္တ အပစ္စည်း သက်၍ ပြီးစေ၊] ဂုန်+သမိပံ ဥပဂု။

အဘာဝတ္ထ။ ။အဘာဝအနက်လည်း တွဲဘက် (သမ္မန္တီ) များသလော့ ဇဋ္ဌါဘာဝ စသည်ဖြင့် များ၏၊ ဇဋ္ဌိ+ အဘာဝပုံစံကား, သဒ္ဒိကာနံ– သဒ္ဒါ ဆရာတို့၏၊ ဝိဂတာ–ကင်းသော+ ဇဋ္ဌိ–ပြည့်စုံခြင်းတည်း၊ ဒုဃဋ္ဌိကံ-သဒ္ဒါ ဆရာတို့၏ မပြည့်စုံခြင်း။ [သရုပတ္ထဋ္ဌကား “ဒုဃဋ္ဌိကံ – သဒ္ဒါဘရားနှင့် ပြည့်စုံသူတို့၏ အာနုဘော်ကင်းပြီ”ဟု ပါဠိရောအနက်ပါတမျိုးဆိုလေသည်၊ စဉ်းစားပါ။]

အတ္ထဘာဘာဝစသည်။ ။အတ္ထ–အနက်ခြင်း, အရာဝတ္ထု၏+ အဘာဝ– မရှိခြင်း၊ မက္ခိကာနံ+ အဘာဝေါ နိမ္မက္ခိကံ-ယင်ကောင်တို့၏မရှိခြင်း၊ သရုပတ္ထဋ္ဌ ဤအနက်ကို “သဗ္ဗဒါ အဘာဝ” ဟု ဆို၏၊ “အတိဂ္ဂမာဘာဝ– ကုန်လွန်ခြင်းကြောင့်+မရှိခြင်း” ကား – အတိဂတာနိ+တိဏာနိ (ကုန်လွန်ကုန်သော+ မြက်တို့တည်း၊) နိတ္တိဏံ-မြက်မရှိခြင်း၊ “သမ္ပတိ+ အဘာဝ– ပစ္စုပ္ပန် (လောလောဆယ်ဆယ်) မရှိခြင်း” ကား— အတိဂတံ-လွန်သော+ လဟုပါဝုရဿံ – ပေါ့သော ရှုံးထည်တည်း၊ အတိလဟုပါဝုရဏံ – ထည်၊ (ပေါ့သောရှုံးထည်ကို သုံးစွဲကာလမဟုတ်တော့–ဟူလို။)

သာကလျတ္ထ။ ။ “အလုံးစုံ၏အဖြစ်” ဟူသောအနက်၌ ပုံစံကား— သဟ+တိဏေန သတိဏံ-မြက်နှင့်တကွ အလုံးစုံ (မြက်ပါ မချန်)၊ အဇ္ဈောဟရတိ – စားမျိုး၏၊ သဟ+ မက္ခိကာယ သမက္ခိကံ – ယင်ကောင်နှင့်တကွ အလုံးစုံ (ယင်ကောင်ပါ မချန်)၊ အန္နံ– အစာကို၊ အဇ္ဈောဟရတိ။ [မက္ခိကာဟိ+သကလံ သမက္ခိကံ”ဟုလည်း သဒ္ဒနီတိပြု၏။]

ပရာဒယော ပဇ္ဇမိယာ။ ။မောဂ္ဂလ္လာန် “ပယျပါဒဟိတိရော ပုရေပစ္ဆာဝါပဇ္ဇမျာ”ဟူသော (၅) သုတ်ကို မှီသောစကားဖြစ်၍ အာဒိဖြင့် အပစသည်ကို ယူပါ၊ ထို ဥပသာရနိပါတ် (အဗျယ) တို့သည် ပဇ္ဇမျန္တပုဒ်နှင့် သမာသ်ဖြစ်ကြ၏၊ ပရိပဇ္ဇတံ–တောင်မှထက်ဝန်းကျင်၊ (“ပရိ+ပဇ္ဇတာ”ဟု ဝါကျလည်း ရှိ၏၊) ဒေဝေါ ဝဿိ–မိုးသ်းရွာပြီ၊ အပပဇ္ဇတံ (အပ+ပဋ္ဌတာဝါ)-တောင်မှ ဖဲ၍၊ အာပါဋလိပုတ္တံ (အာ+ပါဋလိပုတ္တာ ဝါ)-ပါဋလိပုတ်ပြည်တိုင်အောင်၊ ဗဟိဂါမံ (ဗဟိ + ဂါမာဝါ)–ရွာမှအပ၌၊ တိရောပဗ္ဗတံ (တိရော+ပဗ္ဗတာဝါ)-တောင်မှဘဘက်၌၊ပုရောဘတ္တံ (ပုရေ+ဘတ္တာဝါ)-ဆွမ်းမှရှေ့၌၊ [“ဘတ္တသ+ပုရေ ပုရောဘတ္တံ”ဟုလည်း အခြားနေရာ၌ရှိ၏၊] ပစ္ဆာဘတ္တံ (ပစ္ဆာ+ဘတ္တာဝါ)–ဆွမ်းမှ နောက်၌၊ [“ဘတ္တသ+ပစ္ဆာ ပစ္ဆာဘတ္တံ” ဟုလည်း ရှိ၏။]

၆၇။ ဆဒ္ဒိတပ္ပုရိသေ ရာဇာ-မနုဿေဟိ ပရာ သဘာ၊
ပဏ္ဍကေ သာလမတ္ထေပိ, ဆာယာ ဗာဟုလ္လံပုဗ္ဗိကာ။

၆၇။ ဆဒ္ဒိတပ္ပုရိသေ - ဆဒ္ဒိတပ္ပုရိသ်သမာသ်၌၊ ရာဇာမနုဿေဟိ - မင်းပရိယာယ်ဟောသဒ္ဒါ , အမနုဿအနက်ဟော သဒ္ဒါတို့မှ၊ ပရာ-နောက်ဖြစ်သော၊ သဘာ - သဘာသဒ္ဒါသည်၊ သာလမတ္ထေပိ-အိမ် ကျောင်း စရပ် , မဏ္ဍပ် ဗိမာန် အနက်၌လည်း၊ ပဏ္ဍကေ - နပုံလိန်၌၊ (ဟောတိ)၊ ဗာဟုလ္လပုဗ္ဗိကာ- များသည်၏အဖြစ် အနက်ရှေသွားရှိသော၊ဆာယာ-ဆာယာသဒ္ဒါသည်၊(ပဏ္ဍကေ ဟောတိ)။

ဆဒ္ဒိယာ ဩရမာဒယော။ ။["ဩရေ ပရိပါဋိပါရေ မဇ္ဈေဟေဋ္ဌဒ္ဒါ ဓော်နွောဝါ ဆဒ္ဒိယာ"သုတ်ကို မှီသောစကားတည်း၊] ဩရအစရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို ဆဋ္ဌာန္တပုဒ်နှင့်သမာသ်စပ်၏၊ ဂဏ်ဟိယ+ဩရေ(ဩရံ) ဩရေဂဏ်ံ-ဂဏ်ါမြစ်၏ ဤဘက်ကမ်း၊["ဩရေ-ဩရံ"ဟု ပါဠိ ၂ မျိုးတွေ့ရ၏၊ ဩရံ ဟု ဆိုလျှင် သမာသ်အရာ၌ အကို ဖြေ၍"ဩရေ"ဟု ဖြစ်၏၊ ["ဩရံ+ဂဏ်ဟိယ" ဟု ဝါကျလည်း ရှိနိုင်၏၊ နေဝံ၌လည်း"သမာသ်ဝါကျ ၂ မျိုးရှိ၏"ဟု မှတ်။]

အာဒိဖြင့် ဥပရိ, ပတိ, ပါရေ, မဇ္ဈေ, ဟေဋ္ဌာ, ဥဒ္ဓံ, အဓော, အနွော တို့ကိုယူ၊ ဥပရိဂဏ်ံ - ဂဏ်ါမြစ်၏ အထက်၊ ပါရေဂဏ်ံ-ဂဏ်ါမြစ်၏ ဟိုဘက်ကမ်း၊ မဇ္ဈေဂဏ်ံ-ဂဏ်ါမြစ်၏ အလယ်၊ [ပါရေ - မဇ္ဈေတို့ကား ကောရန္တနိပါတ်တဲ့၊]ဥပရိသိခရံ- တောင်ထွဋ်၏ အထက်၊ ဥပရိပါသာဒံ-ပြာသာဒ်၏ အထက်ထပ်၊ သောတသ+ပတိလောမံ ပတိသောတံ-ရေအယဉ်၏ဆန့်ကျင်ဘက် (ရေညာ)၊ [ဤ၌ ပတိသဒ္ဒါသည် နိဝတ္တန (ပြန်နစ်ခြင်း- ရေကိုဆန်ခြင်း)အနက်ဟော၊]ပတိပထံ-ခရီးရင်ဆိုင်၊ဟေဋ္ဌာပါသာဒံ-ပြာသာဒ်၏ အောက်ထပ်၊ ဥဒ္ဓံဂဏ်ံ-ဂဏ်ါမြစ်၏ အထက်၊ အဓောဂဏ်ံ-ဂဏ်ါမြစ်၏ အောံ၊ အနွောနဂရံ- မြို့၏အတွင်း၊ ဤသို့ စသည်တည်း၊ [တိဋ္ဌဂု, ဝဟဂု, စသော အဗျယီဘောအဆန်းများကို ကစွဉ်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

၆၇။ **ဆဒ္ဒိ၊ပေ၊ပုဗ္ဗိကာ။** ။ဆဒ္ဒိတပ္ပုရိဉ်သ်နှင့်စပ်၍ ထူးသော မှတ်ဘွယ်များကို ပြလိုသောကြောင့် "ဆဒ္ဒိတပ္ပုရိသေ"စသည်မိန့်၊ ရာဇသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော မင်းအနက်ဟော သဒ္ဒါ , အမနုဿအနက်ဟော သဒ္ဒါတို့မှ နောက်ဖြစ်သော သဘာသဒ္ဒါသည် ဗိမာန်, အိမ်, စရပ်, မဏ္ဍပ်, အနက်ကို ဟောရာ၌ နပုလိန်ဖြစ်၏၊ အများဟော့သဒ္ဒါရှေရှိသော ဆာယာသဒ္ဒါသည် နပုံလိန်၌ ဖြစ်၏။

ရာဇာမနုဿေယ်ဟိ သဘာ။ ။“ရာဇ+အမနုဿေယဟိ”ဟု ဖြတ်၊ ရာဇဆိုသော်လည်း ရာဇသဒ္ဒါတိုက်ရိုက်မဟုတ်,ရာဇ၏ပရိယာယ်ဖြစ်သော(မင်း)အနက်ဟော သဒ္ဒါများတည်း၊ [“ရာဇပရိယာယပုဗ္ဗော, အမနုဿပုဗ္ဗောစ သဘာန္တော တပ္ပုရိသော နပုသကံ ဘဝတိ”–ပါဏိနိဝုတ္တိ။] ပုံစံကား—ဇ္ဈသရာနံ+သဘာ ဇ္ဈသရသဟံ– အစိုးရမင်းတို့၏ အိမ်တော်၊ ဝါ-အစိုးရမင်းတို့၏ ရုံး၊ နရပတိသဘံ–လူမင်း၏ အိမ်တော်၊ ရာဇသဒ္ဒါတိုက်ရိုက်နောင်ဖြစ်မူ “ရာဇသဘာ” ဟု ဇ္ဈတ္ထိလိန်သာ ဖြစ်၏၊ ရာဇ၏ ပရိယာယ် မဟုတ်ဘဲ မင်းတယောံကို ဟောသော သဒ္ဒါနောင်လည်း ဇ္ဈတ္ထိလိန်သာတည်း၊ စန္ဒဂုတ္တ သဘာ–စန္ဒဂုတ်မင်း၏အိမ်တော်။

အမနုဿနောင် သဘာ။ ။ ပြဟ္မသဘံ-ပြဟ္မာ၏ ဗိမာန်၊ ဇ္ဈန္ဒသဘံ–သကြားဗိမာန်၊ ရက္ခသသဘံ–ရက္ခိုသ်၏ ဗိမာန်၊ သရဘသဘံ - သရဘမည်သော ရက္ခိုသ်တို့၏ အိမ်၊ ပိသာစ သဘံ-မြေဘုတ်တဆေ၏ အိမ်၊ မနုဿအနက်ဟော နောင်၌ကား ဇ္ဈတ္ထိလိန်ပင်၊ ဒေဝဒတ္တသဘာ-ဒေဝဒတ်၏ အိမ်၊ [သာလာမတ္ထေပိဋ္ဌ ပိဖြင့် အသာလအနက် (အိမ် , ဗိမာန် , စရပ် အနက် မဟုတ်သော အပေါင်းအနက်) ကို ဆည်း၍ တရံတခါ “ဇ္ဈတ္ထိသဘံ - မိန်းမအပေါင်း”ဟုလည်းဖြစ်၏၊ ရာဇအမနုဿမှ တပါးသော အခြားသဒ္ဒါနောင်၌ကား“ဓမ္မသဘာ–တရားသဘင် (တရား မဏ္ဍပ်, ဓမ္မာရုံ)” ဟု ဇ္ဈတ္ထိလိန်ပင် ဖြစ်၏။]

တတ္ထဇေဝဓိနီ။ ။ သာလဝါစိ သဃ်ာတဝါစိစ သဘာသဒ္ဒေါ၊ တတြ ရာဇာမနုဿပုဗ္ဗတ္တေ သာလဝါစိနော နပုံသကတ္တံ ဝုတ္တံ။[သံဃာတ-အပေါင်းအနက်ဟောဖြစ်လျှင် နပုံလိန်မဟုတ်၊ ဇ္ဈတ္ထိလိန်သာ-ဟူလို၊“အနာထသဘာ-ကိုးကွယ်ရာ မရှိသူတို့၏ စရပ်”ဟု ဋီကာဌ်ပြသော ပုံစံလည်း ရာဇအမနုဿနောင် မဟုတ်သောကြောင့်သာ နပုံလိန် မဖြစ်–ဟု မှတ်။]

ဆာယာ ဗာဟုလ္လပုဗ္ဗိကာ။ ။အများဟော သဒ္ဒါရှေ့ရှိသော ဆာယာသဒ္ဒါလည်း နပုံလိန်ဌ် ဖြစ်၏၊ သလဘာနံ-နှံကောင်တို့၏+ဆာယာ - အရိပ်တည်း၊သလဘစ္ဆာယံ-နှံကောင်ရိပ်၊ [ဤဌ် သလဘအမည်ရှိသော ပိုးကောင်ကလေး အများကို “ဗာဟုလ္လ ” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ ပိုးကောင်ငယ်အများးရှေးရှိသောကြောင့် “သလဘစ္ဆာယံ” ဟု နပုလ္လိန်ရှိရသည်။] သကုန်ဆာနံ–ငှက်အများတို့၏+ဆာယာ–အရိပ်တည်း၊ သကုန်ဆာယံ-ငှက်အများတို့၏အရိပ်၊ ဤသို့ ဗာဟုလ္လပုဗ္ဗိကာ မဟုတ်သော ဆာယာသဒ္ဒါ၏ အတွက်ကား နောက်ဂါထာဌ် ဝါသဒ္ဒါဖြင့် ဝိကပ် ဟု ပြလတ္တံ့။

၆၇။ ဝါသု သေနာ သုရာ သာလာ, နိသာ ဆာယာ ဇုမေ ပန၊
ဥပညောပက္ကမာ နိစ္စံ, တဒါ·ဒိတ္တာပ္ပကာသနေ။

၆၇။ သေနာ – သေနာသဒ္ဒါသည်ဂုဏ်း၊ သုရာ–သုရာသဒ္ဒါသည်ဂုဏ်း၊ သာလာ-သာလာသဒ္ဒါသည်ဂုဏ်း၊ နိသာ-နိသာသဒ္ဒါသည်ဂုဏ်း၊ ဆာယာ-ဆာယာ သဒ္ဒါသည်ဂုဏ်း၊ ဇုမေပန-ဤ သဒ္ဒါတို့သည်ကား၊ ဝါ–ဝိကပ်အား‌ဖြင့်၊ (ပဇ္ဇာကေ- နပုံလိန်၌၊) အာသု- ဖြစ်ကုန်၏၊ တဒါဒိတ္တာပ္ပကာသနေ – ထို တွဲဘက်ပုဒ် အနက်၏ အစ၏ အဖြစ်ကို ထင်ရှား‌ပြခြင်းသည်၊(သတိ-ရှိလသော်၊)ဥပညောပက္ကမာ - ဥပညာသဒ္ဒါ, ဥပက္ကမသဒ္ဒါတို့သည်၊ နိစ္စံ- အမြဲ၊ (ပဇ္ဇာကေ–၌၊) အာသု- ဖြစ်ကုန်၏။

သမာသနိဒ္ဒေသော-သည်၊ နိဋ္ဌိတော-ပြီး‌ပြီ။

၆၇။ **ဝါသု၊ပေ၊ဇုမေ ပန။** ။ဝါဟု ဆိုသောကြောင့် ပုံစံကို နပုံလိန် ဇုတ္ထိလိန် ၂ မျိုး‌ထုတ်ရသည်၊ ရာဇသေနံ (ရာဇသေနာဝါ)-မင်း၏ စစ်သည်တော်၊ ယဝသုရံ (ယဝသုရာဝါ)–မုယောဆန်တို့၏ သေရည်၊ ဂေါသာလံ (ဂေါသာလာဝါ)-နွားတင်းကုဋ္ဌ (နွားတဲ)၊သွနိသံ(သွနိသာဝါ)-နက်ဖန်ညဉ့်၊ ကုဋိဆ္ဆာယံ (ကုဋိဆ္ဆာယာဝါ)-ကုဋိအရိပ်၊ ဃရဆ္ဆာယံ (ဃရဆ္ဆာယာဝါ), ပါသာဒဆ္ဆာယံ (ပါသာဒဆ္ဆာယာဝါ)၊ ဤ “ကုဋိ”စသည်တို့သည် ဗာဟုလ္လမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ရှေ့၌ မပါဘဲ ဤဂါထာ၌ ပါရသည်။

ဥပညော၊ပေ၊ပကာသနေ ။ ။ နဂိုရိုက ဇုတ္ထိလိန်ဖြစ်သော ဥပညာသဒ္ဒါ, ပုံလိန်ဖြစ်သော ဥပက္ကမသဒ္ဒါတို့သည် မိမိတို့တွဲဘက် ရှေပုဒ်အနက်၏ အစကို ထင်ရှား‌ပြရာ (ဟောရာ)၌ အမြဲ နပုံလိန်ဖြစ်၏၊ ပုံစံကား – ပါဏိနိယောပညံ (ပါဏိနိယ+ဥပညံ) –ပါဏိနိကျမ်း၏အစ၊ ဝါ–ပါဏိနိကျမ်း၌ အခြေပါဒအဖြစ်ဖြင့် သိအပ် (သင်ယူအပ်)သော အခက်း၊ ကစ္စာယနော ပညံ-ကစ္စည်းကျမ်း၏ အစဆုံးသိအပ် သင်အပ်သောသုတ်စဉ်အခက်း၊ ပါဏိနိယောပက္ကမံ–ပါဏိနိကျမ်း၏ ပဌမအား‌ထုတ်အပ်သောအခက်း။ [ဝေဒေါ ပညံ– ဝေဒကျမ်း၏ အစဆုံးသင်ရမည့်အခက်း၊ စန္ဒောပညံ – စန်းကျမ်း၏ အစဆုံးသင်ရမည့်အခက်း၊ ဝေဒေါပက္ကမာနိ ဓမ္မာနိ – ဝေဒကျမ်း၏ အစစွာအား‌ထုတ်အပ်သောအကျင့်တို့။]

သမာသနိဒ္ဒေသအဖွင့် ပြီး၏။

တဒ္ဓိတနိဒ္ဒေသ

၆၉။ သမ္မန္နေ ကာရကေ ပိဏ္ဍော, ဘာဝေ ဂေါတ္တေ ပရတြစ၊
ကထျန္နေ တဒ္ဓိတာရဗ္ဘာ, သမာသန္တာဗျယာ အပိ။

၆၉။ သမ္မန္နေ- သမ္မန်အနက်၌ဂင်း၊ ကာရကေ- ကာရကအနက်၌ဂင်း၊ ပိဏ္ဍော-အပေါင်းသမူဟအနက်၌ဂင်း၊ ဘာဝေ-ဘောအနက်၌ဂင်း၊ ဂေါတ္တေ- အနွယ်ဟူသောအနက်၌ဂင်း၊ ဝါ- အပစ္ဆအနက်၌ဂင်း၊ အပရတြစ-ဆိုအပ်ပြီးသောအနက်တို့မှ တပါးသော "ဇာဒံ" စသော အနက်တို့၌ဂင်း၊ တဒ္ဓိတာ - တဒ္ဓိတ် ပစ္စည်းတို့ကို၊ ရဗ္ဘာ - တက်ရောက်ကုန်၏ဟူ၍၊ ကထျန္နေ - ဆိုအပ်ကုန်၏၊ သမာသန္တာ- သမာသ်အဆုံး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ တဒ္ဓိတာ-တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းတို့သည်ဂင်း၊ အဗျယာ - အဗျယ မည်ကုန်သော၊ တဒ္ဓိတာအပိ - တို့သည်ဂင်း၊ ဟောန္တိ-ရှိကုန်၏။.... တဒ္ဓိတနိဒ္ဒေသော- သည်၊ နိဋ္ဌိတော-ပြီ။

ကစ္စာယနသာရပ္ပကရဏံ-ကစ္စာယနသာရကျမ်းသည်၊ နိဋ္ဌိတံ။

၆၉။ **သမ္မန္နေ** ။ ။ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းတို့သည် သမ္မန် စသောအနက်ကို ဟောကုန်၏၊ ဗုဒ္ဓေါ အသ ဒေဝတာ ဗုဒ္ဓေါ – ဘုရားဟူသော ကိုးကွယ်ရာ နတ်ရှိသူ။ [အသပုဒ်၏ သမ္မန်အနက်ကို ဏာပစ္စည်းကဟောပုံ။]

ကာရကေ ။ ။ ကတ္တုကာရကစသော ကာရကအနက်ဟောပုံကား– ဗျာကရဏံ+အဒီတေ ဝေယျာကရဏောဝါ၊ [ဏာပစ္စည်းက အဒီတေ၏ ကတ္တားအနက်ဟောပုံ။] ကုသုမ္ဘေန+ရတ္တံ ကောသုမ္ဘံ–မာလာကျိုကျ။ဖြင့် ဆိုးအပ်သောအဝတ်၊ [ရတ္တံ၏ ကံအနက်ကို ဏာပစ္စည်းကဟောပုံ။] ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကရဏစသော ကာရကဟောပုံစံများကိုလည်း ထုတ်ပါ။

ပိဏ္ဍေ။ ။သမူဟတ္ထေကဏ်ဏာ- သုတ်၌လာသော သမူဟအနက်ကိုပင် ပိဏ္ဍဟု ခေါ်၏၊ ပုံစံကား–မနုဿာနံ+သမူဟော မာနုဿကော–လူတို့၏ အပေါင်း၊ သမူဟအနက်ကို ကဏ်ပစ္စည်းက ဟောပုံတည်း။

ဘာဝေ။ ။ သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ဟူသော ဘာဝအနက်ကိုလည်း တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းသည် ဟော၏၊ သုတ္တသ + ဘာဝေါ သုတ္တန္တံ - ဖြူသောအဝတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အဖြူဂုဏ်၊ ဤသို့ စသည်တည်း။

ဂေါတ္တေ ။ ။ အပစ္ဆတဒ္ဓိတ်ကိုပင် ဂေါတ္တတဒ္ဓိတ်ဟု ဆိုသည်၊ ဝသိဋ္ဌ သ + အပစ္စံ ဝါသိဋ္ဌော – ဝသိဋ္ဌရသ့၏သား၊ သားစဉ် မြေးဆက်ကို "အပစ္စံ"ဟု ဆိုသည်၊ ထိုအပစ္စအနက်ကို ဏာပစ္စည်းက ဟော၏။

ဝါသေန။ ။ဝါသိဒ္ဓောပုဒ်သည် ပါဠိဋ္ဌ ဇကို ဧပြု၍ "ဝါသေဒ္ဓော"ဟု ဖြစ်၏၊ [သာသနာနုရူပဝသေန (ပရိယတ်သာသနာ ပါဠိတော်အား လျော်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်) ဇကာရဿ ကောရတွေ့ ကတေ ဝါသေဒ္ဓောတိ နိစ္ဆံ ဘဝတ်၊– သဒ္ဒနီတိ။] ကစ္စာယန , ကစ္စာန , ကာတိယာဝယန – ပုဒ်တို့ ပြီးပုံကို ကစ္စညိးဘာသာဋီကာမှာ ရှု။

သရူပတ္ထ ။ ။ ကစ္စာယနသရူပတ္ထဋ္ဌ ဂေါတ္တ အရတ္တင် ဘာတာအနက် စသည်ကိုပါသွင်း၍ " ဝိတု+ဘာတာ , ပေတ္တေယျော – အဘ၏ ညီ, အကို (ဘထွေး,ဘကြီး)" "ဝိတိတော ဘာတရိ ရေယျက်"ဟူသောမောဂ္ဂလ္လာန် သုတ်ဖြင့် စီရင်၊ မာတု + ဘဂိနီ, မာတုစ္ဆာ – အမိ၏ညီမ, အမ (ဒေါ်လေး, ဒေါ်ကြီး)၊ " မာတုတောစ ဘဂိနိယံ ဆော " သုတ်ဖြင့် စီရင်၊ မာတု ပိတု အနက်၌ အာမဟသက်၍ " မာတာမဟော, ပိတာမဟော – အဖိုး၊ မာတာမဟီ, ပိတာမဟီ – အဖွား"စသည် ပုံစံထုတ်၏။

အပရတြ ။ ။ ဆိုအပ်ပြီး အနက်တို့မှ အခြား အနက်များကိုလည်း ဟော၏၊ နဂရေ+ဘဝါ နာဂရာ- မြို့၌ဖြစ်သူတို့၊ နာဂရာနံ ဇာဒံ နာဂရံ–မြို့သူ မြို့သားတို့၏ဥစ္စာ၊ဤပုံစံ၌ ဘဝအနက် ဇာဒံအနက်ကို ဏပစ္စည်းက ဟောသည်။

သမာသန္တ။ ။သမာသ်အဆုံး၌ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းသက်ပုံကား–ဒေဝါနံ+ ရာဇာ ဒေဝရာဇော၊ [ဋီကာဟောင်းပုံစံ၊ တပ္ပုရိသ်သမာသ်အဖြစ်ဖြင့် "ဒေဝ ရာဇာ " ဟု ဖြစ်ပြီးမှ ကွစိ သမာသန္တစသောသုတ်ဖြင့် အပစ္စည်းသက်ရ၏၊ ထို အပစ္စည်းကိုပင် တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း ဟု ဆိုလိုသတတ်။] ဋီကာသစ်၌ကား– သက္ယသ+ပုတ္တော သက္ယပုတ္တော–သာကီဝင်မင်းသား မြတ်စွာဘုရား၊ ဤသို့ သမာသ်ဖြစ်ပြီးနောက် တဒ္ဓိတ်ကိုကပစ္စည်းထပ်၍ " သက္ယပုတ္တသ + ပုတ္တာ သက္ယပုတ္တိယာ – သာကီဝင်မင်းသားဖြစ်သော ဘုရား၏+သား"ဟု ပုံစံ ထုတ်၏၊ သမာသ်အဆုံး၌ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း ထပ်၍သက်သည်ကို "သမာသန္တ" ဟု ဆိုလိုသည်။

အဗျယဘာဝ။ ။တဒ္ဓိတ်အဗျယပစ္စည်းများလည်း ရှိကုန်၏၊ ဇမသ္မိံကာလေ အဇ္ဇ၊ ဤပုံစံ၌ ဇပစ္စည်းသည် အဗျယပစ္စည်းတည်း၊ ကေစ္စိ-တပေါင်းတည်း၊ (ဇပစ္စည်း)၊ အယံ + ပကာရော ဇာတ္ထော (ပကာရအနက်၌ ထံပစ္စည်း)၊ အညော+ပကာရော အညထာ၊ (ပကာရအနက်၌ ထာပစ္စည်း)၊ ["အည ထာ+ဘာဝေါ အညထတ္တံ"ကား ထတ္တပစ္စည်းဟု ဆိုကြသော်လည်း ဘော အနက်၌ တ ပစ္စည်းဖြစ်သင့်၏။] ဤသို့စသည်ကို ရူပသိဒ္ဓိ၌ ရှုပါလေ။

တဒ္ဓိတနိဒ္ဒေသအဖွင့် ပြီး၏။

ဘာသာဋီကာ နိဂုံး

သိဒ္ဓိတ္ထ ဘော ဘာသာဋီကာ,ဒေသဘာသာယ သခ််တာ၊
ဗျာချာ ကစ္စာနသာရဿ, သာရသဒ္ဒတ္ထသာရဏီ။

ကစ္စာနသာရဿ - ကစ္စည်းကျမ်းမှ, အနှစ်သာရကို, ကျနကျစ်လစ် , ပြရာဖြစ်၍ , ကစ္စာယန - သာရမည်မှန်း , သဒ္ဒါငယ်ကျမ်း၏၊ ဗျာချာ – နိဿယည်း အဓိပ္ပါယ် , ခတ်လွယ်လွယ်ဖြင့် , အကျယ်ဖွင့်ကြောင်း, ခေတ်မီကောင်းသော၊ သာရသဒ္ဒတ္ထသာရဏီ-အနှစ်သက်သက် , သဒ္ဒါနက်ကို , မဌက်ပိုင်ပိုင် , သိစေနိုင်သော၊ ဒေသဘာသာယ-တိုင်းရင်းဒေသ, ပြောနေကျသည့်, မြန်မာ့ဆိုင်ရာ, အဓိဘာသာဖြင့်၊ သခ််တာ- တသန့်တသန့်, အကန့်ကန့်လျက်, ခဲ့ခဲ့စိရရီ, တည်ကြည်စွာ စိရင်အပ်သော၊ ဘာသာဋီကာ - ဘာသာဋီကာ , အမည်သာသည့်, မှီရာသိပ်သည်း, နိဿယည်းသည်လည်း၊ သိဒ္ဓိတ္ထ ဘော - ထောင့်သုံးရာကယ် , နှစ်ဆယ်နှင့်သုံး , တန်ဆောင်မုန်းဉ့, အားလုံးမှန်းသလောက်, ဆုံးခန်းရောက်ပြန်ပြီ တကား။

သမ္မဇ္ဇယာမိ ထေရာနံ, ယေသာဟံ သမ္မဂ္ဂဟိတော၊
သာရော သဒ္ဒနိဏ္ဍယေပိ, ပတ္တောမှိ ပကတညုတံ။

ယေသံ ထေရာနံ - အထက် ဝေဟင် , နေအာသွင်သို့ , မြေပြင်ထင်ရှား, အကြင် ဆရာတော်ဘုရားတို့သည်၊ သမ္မဂ္ဂဟိတော-အထူးစောင့်ရှောက်, ချီးမြှောက်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ အဟံ-သာသနာ့အလုပ်, ကိုယ့်အလုပ်ဟု,ကြိုးကုတ်လျက်သာ,ဤခန္ဓာသည်၊ သာရော-ပြောဆိုဝတ်စား, စိတ်နေများ၌ , တရားဖြင့်ညီ , အနှစ်သိသည် ဖြစ်၍၊ သဒ္ဒနိဏ္ဍယေပိ, သဒ္ဒအရာ,မသေချာလျှင်, ဖွေရှာသုံးသပ်,အဆုံးအဖြတ်၌လည်း၊ ပကတညုတံ - သက္ကတသုံး , ပါဠိသုံးဟု, ရှေးထုံး သိမြင်, ကျွမ်းကျင်သူ၏အဖြစ်သို့၊ ပတ္တောအမှိ-ခေတ်အလျောက်, လေးစားလောက်အောင်, မဖေါက်မသွေ , ရောက်ရပေ၏၊ တေသံထေရာနံ–ကျေးဇူးတော်ရင်, ဂုဏ်အင်ကြီးမား, ထို ဆရာတော်ဘုရားတို့အား၊ သမ္မဇ္ဇယာမိ – ကျမ်းစာရေးသား , ကောင်းမှုများဖြင့်, လေးစားကော်ရော်, ပူဇော်ပါ၏။

ဉာဏ်ဝိရိယ။ ။မိမိ၏သမ္မတ္တိစက် ၄ ပါးလည်နေပုံကို ကစ္စည်း ဘာသာဋီကာ နိဂုံး၌ ပြခဲ့ပါပြီ၊ ထို သမ္မတ္တိစက် ၄ ပါးတွင် ပယောဂ သမ္မတ္တိဟူသည် ဉာဏ်ဝိရိယပင်တည်း၊ ယခုတဘဝ၌ ကောင်းမှုပါရမီ ဘက်က အချက်ကျအောင် ဉာဏ်ဝိရိယ ထူထောင်လိုက်လျှင် အစဉ် တစိုက် လိုက်ကာလိုက်ကာ နိဗ္ဗာန်အထိ ထို သမ္မတ္တိစက်တို့ လည်နေ ကြမည်သာတ်၏၊ ဤအရေးကိုတွေးမိကာ " ဝိရိယဝတော ကိ နာမ နသိဒ္ဓတိ-ဝိရိယအား ကြီးမားပြင်းပြသူမှာ မပြီးနိုင်သောအရာ မရှိ" ဟူသော အမိန့်တော်ကို ဥုးထိပ်ထား၍ သဒ္ဓါပညာ ဝိရိယ သတိ သမာဓိဟူသော ဗိုလ်ချုပ်တရား ငါးပါးတို့သည် သမ္မတ္တိစက်ခေါင်း ၄ ခုတပ်ထားသော ခန္ဓာအစဉ် မဂ္ဂင်ယာဉ်ကို နိဗ္ဗာနဓာတ် တဘက် ကမ်း ကပ်အောင် မပြတ်အုပ်စီးလျက် အပြီးတိုင် လည်စေနိုင်ဘို့ရာ ဉာဏ်နှင့်တကွ ဝိရိယကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်ပါအံ့ သတည်း။

စတုစက္ကံ ဝတ္တိယာန, ယာနံ ဗလပရိဂ္ဂဟံ၊
ယာနာယ အမတံပါရံ, ကာသံ ပုရိသကာရိယံ။

စတုစက္ကံ - သမ္မတ္တိစက်, ၄ ချက်စုပေါင်း, စက်ခေါင်း ၄ ခု ရှိထ သော၊ ဗလပရိဂ္ဂဟံ - ရန်ပေါင်း ခွင်းဖြို , ငါးဥုးဗိုလ်တို့ , ကိုယ်စီ စောင့်ကြပ် , အုပ်ချုပ်အပ် ထသော၊ ယာနံ - အသွား လျင်လျင် , အများးတင်လည်း , အားအင်ခိုင်မြဲး , မဂ္ဂင်တည်းဟူသော ယာဉ်ပျံ တော်ကြီးကို၊ ဝတ္တိယာန - မတိမ်း မစောင်း, လည်စေကြောင်းဖြင့်, ကောင်းစွာအစဉ်, မောင်းကာနှင်၍၊ အမတံပါရံ - ဤဘက်မှာနေ, အားလုံးသေလျက်, ဟိုပြေရောက်မှ, ဘေးကင်းရမည့်, အမတခေါ်, နေပြည်တော်သို့၊ ယာနာယ - ကိလေသာဟူ , ရန်သူပစ်ဖေါက် , မုံး အမြောက်တို့ , မကြောက်မနား, အရောက်သွားခြင်းငှါ၊ ပုရိသ ကာရိယံ - ယောဂျားမှန်က , ပြုရဲရမည့် , ကမ္မဋ္ဌာန်းလက်ရိုး, လုံ့လ မျိုးကို၊ ကာသံ - ငါးဥုးဗိုလ်ချုပ်, အဖေါ်လုပ်၍, မဆုတ်ရစေ, ... ပြုလုပ်ပေအံ့ သတည်း။

ကစ္စာယနသာရဘာသာဋီကာ
ပြီးပြီ။